R. 30836

Caja
B-42

4

Nomen dni nostri Jesu xpi sit semper mecum amen

Caja B-42 108

[illegible]

celum enarrans ut celi enarrant ethera

laudantes decorem dei [illegible] [illegible] [illegible]

clemens [illegible]

rex per reges constituens ut regnet

justis gaudia tribuens

cantantes augens ut [illegible]

verbum dei [illegible] [illegible] [illegible]

sanitatem [illegible] tribuens [illegible]

Del padre lic.do Arias

Robertus Caraçola 117.

del collegio de la comp.a de Jhs de gr.da — Bae

UNIVERSITARIA DE GRANADA

Tabula preſentis operis: De laudibus ſanctorum. In qua ponuntur per ordinem Sermones ⁊ eorum capitula.

¶ Sermo primus de laudibus Altiſſimi Dei cuius excellentiā nobis declarant precipue tria noīa quibus eum nominare ſolemus.

Capitulū primū. Qualiter deus benedictus eſt noīabilis etiam pluribus noībus. Et de ſcripturis tam humanis ꝗ̄ diuinis in quibus exprimitur hoc nomen deus.

Ca.ij. Q̄ deus dr̄ pater hoīm ⁊ creaturarū: cui⁹ filij per ſigna ⁊ experiētiā cognoſci poſſunt.

Ca.iij. Q̄ deus vocatur in ſcripturis dn̄s: eo ꝙ illi ſint cuncta ſubiecta: ⁊ īmutare pōt etiam ⁊ anihilare ſi velit omnē creatā naturam.

¶ Sermo.ij. De ſumma ſimplicitate dei.

Ca.j. Q̄ ſufficientiſſimis rōnibus oſtendi pōt deū corp⁹ nō eſſe. Et ꝙ ſcripture: mēbra corporea deo attribuētes metaphorice ſūt ītelligēde

Ca.ij. Q̄ in deo non eſt compoſitio materie ⁊ forme. Et qualiter dicatur deus habere aīam ⁊ paſſiones coniunctim.

Ca.iij. Q̄ deus non venit in compoſitione alicuius creature.

¶ Sermo.iij. de Incarnatiōe ieſu xp̄i. In quo declaratur ſūma liberalitas dei patris.

Ca.j. de varijs opinionibus circa incarnationem xp̄i: ſi non peccaſſet homo.

Ca.ij. Q̄ tempus incarnationis xp̄i merito dr̄ tempus plenitudinis reſpectu dei: reſpectu angeli: ⁊ reſpectu hominis.

Ca.iij. Qualiter accipiendum ſit mediuꝫ tp̄is quo xp̄s incarnatus eſt.

¶ Sermo.iiij. In quo tractat̄ de incarnatione dn̄i nr̄i ieſu xp̄i: a cuius explicita fide iam null⁹ excluditur.

Ca.j. Qualiter fuit poſſibile incarnari deum.

Ca.ij. Q̄ quinqꝫ rōnibus precipuis: fuit neceſſarium ex parte hoīs xp̄m incarnari.

Ca.iij. ꝙ tp̄e gr̄e oēs obligantur credere explicite myſterium xp̄i incarnati.

¶ Sermo.v. de incarnatione xp̄i: In quo confutantur errores illoꝝ qui mundanā ſapientiā ſectantes male ſentiunt de xp̄o.

Ca.i. De tribus opinionibus falſis: circa verbum eternale.

Ca.ij. de tribus falſis opinionibus adinuentis circa aīam xp̄i.

Ca.iij. de tribus alijs falſis opinionibus excogitatis circa ſubſtantiā ⁊ naturā corpis xp̄i.

¶ Sermo.vj. de incarnatione xp̄i contra errores iudeorum.

Ca.i. ꝙ ex teſtamento duodecim patriarcharū confundi pn̄t iudei: qui negant xp̄i diuinitatē.

Ca.ii. ꝙ xp̄s iam venit: quē iudei veniſſe negāt

Ca.iii. ꝙ paſſio xp̄i fuit in veteri teſtamento a ꝓphetis prenunciata: ⁊ multipliciter figurata

¶ Sermo.vii. de Jocundiſſima natiuitate ſaluatoris noſtri Ieſu xp̄i.

Ca.i. de puritate corporis xp̄i: ⁊ qualiter xp̄s aſſumpſit carnē de materia nobis conformi: ⁊ de humilitate ipſius naſcentis: reſpectu tp̄is: loci: ⁊ habitaculi.

Ca.ii. de priuilegijs virginis parturiētis xp̄m ſine corruptione ⁊ abſqꝫ dolore: illūqꝫ ſuo lacte miraculoſe nutrientis.

Ca.iii. de paſtoꝝ electione qbus natiuitas xp̄i fuit oſtēſa ab angelis: ⁊ d̄ fide ac deuotōe illoꝝ

¶ Sermo.viii. De circūciſione xp̄i: ⁊ de glorioſo noīe eius atqꝫ ſanguinis effuſione.

Ca.i. de circūciſione ꝗ̄ congrue inſtituta fuit: ⁊ de terminatione illius. Et quare xp̄s voluit circuncidi.

Ca.ii. ꝙ conuenient fili⁹ dei vocat⁹ eſt ieſus: ⁊ de admirādis efficacijs hui⁹ noīs ac reuerētia ei⁹

Ca.iii. de multiplici effuſione ſanguinis xp̄i.

¶ Sermo.ix. de precipua ſingulariſſimaqꝫ deuotione triū regū qui xp̄m queſierūt ⁊ inuentū humiliter adorarūt: offerentes illi munera auꝝ thus ⁊ myrrham.

Ca.i. Qualiter magi cognouerūt xp̄m natum.

Ca.ii. Quare tres illi reges dicuntur magi. ⁊ q̄ tp̄e venerūt ad xp̄m: ⁊ q̄re turbat⁹ fuit herodes

Ca.iii. Qualiter magi inuētū xp̄m adorarūt: ⁊ de muneribus oblatis xp̄o: ⁊ de illoꝝ reuerſiōe

¶ Sermo.x. De baptiſmo xp̄i: qū in iordane baptiçatus fuit a ioanne baptiſta.

Ca.i. d̄ ꝯditōib⁹ baptiſmi q̄ ioānes baptiçabat

Ca.ii. de triplici circunſtantia xp̄i baptiçati. ſ. cauſe: loci: ⁊ tp̄is.

Ca.iii. de tribus excellentiſſimis ſignis que apparuerunt in baptiſmo chriſti.

¶ Sermo.xi. de ieiunio: fame: ⁊ tentatione xp̄i

Ca.i. Quare xp̄s cōuerſatus eſt inter hoīes: ⁊ quare non ſemp duxit auſterā vitam: ⁊ cur voluit ieiunare.

Ca.ii. de tentatione xp̄i. Quare. ſ. diabolus tentauit eū: qualiter ſibi apparuit: Et cur chriſtus voluit tentari.

Ca.iii. Qualiter xp̄s ſupauit oēs diaboli tentationes: ⁊ de illarū tentationū modo.

¶ Sermo.xii. De dulciſſimo ſpectaculo tranſ/

figurationis xp̄i.

Ca.i.de claritate corporis xp̄i in trāſfiguratione

Ca.ii.de apparitione moyſi ⁊ helie qui cū xp̄o reuerenter loquebant̄.

Ca.iii.de equalitate patris ⁊ filii demonſtrata in voce quā audierunt diſcipuli.

¶ Sermo.xiii.De innocentia xp̄i: In quo confutat̄ blaſſema eoꝝ ,qui dicunt xp̄m ſua culpa iudeis fuiſſe exoſum.

Ca.i.de plenitudine gr̄e xp̄i: ex qua illius aīa fulgebat oi mundicia ⁊ ſanctitate.

Ca.ii.Qꝛ non eſt mirandū ſi iudei pſecuti ſunt xp̄m:qui ſemp malefacere conſueuerunt.

Ca.iii.qꝫ ſepenumero mali pſequuntur bonos ꝓpter odiū ⁊ inuidiā:ac ꝓprium amorem:⁊ ſic iudei perſecuti ſunt chriſtum.

¶ Sermo.xiiii.De ſublimitate ⁊ magnificentia crucis.

Ca.i.de dignitate crucis q̄ colligi pōt ex figuris ⁊ reuelatione atqꝫ inuentione ipſius.

Ca.ii.qualiter crux exaltata fuit duꝫ xp̄s in illa pependit:⁊ deinde tpe heraclii impatoris:⁊ tādem exaltabitur in die iudicij.

Ca.iii.qualr adorāda eſt crux in qua xp̄s pepēdit:⁊ alie cruces in ſuo noīe picte vel fabricate.

¶ Sermo.xv.de amore xp̄i exhibito hūano generi:q exprimit̄ miſtice in euāgelio ſamaritane

Ca.j.qualiter xp̄s pegrinando in paupertate ⁊ penalitate:queſiuit hoīem lapſum.

Ca.ii.qualr xp̄s ex amore māifeſtauit hoī veritatē ſūmi boī falſitatē mūdi ⁊ ſublimitatē dei.

Ca.iii.qualiter xp̄s ex amore confirmauit diſcipulos vt predicarent.

¶ Sermo.xvi.De mirabili reſurrectiōe laçari

Ca.j.de infirmitate incurabi laçari ꝓpter quā miſerunt ſorores eius nunciū quendā ad ieſū.

Ca.ii.de morte laçari ⁊ de verbis xp̄i cū ap̄lis habitis anteqꝫ iuiſſet ad laçarum ſuſcitandum

Ca.iij.qꝫ quinqꝫ fuerūt cōditiones oſtendentes certitudinē miraculi in reſurrectione laçari.

¶ Sermo.xvii.De pijſſima paſſione ſaluatoris noſtri ieſu xp̄i.

Ca.j.qꝫ xp̄s ex ardentiſſimo amore volens paſſus eſt:⁊ de voluntatis eius qualitate.

Ca.ij.qꝫ paſſio xp̄i fuit abiectiſſima : rōne loci: temporis:⁊ conſortij.

Ca.iij.qꝫ paſſio xp̄i fuit acerbiſſima ex parte aīe ⁊ corporis ac virginis matris.

¶ Sermo.xviij.De glorioſa reſurrectione ieſu chriſti que ſufficientiſſime humano generi declarata fuit.

Ca.j.qualr xp̄i reſurrectio māifeſtata fuit mulieribus deuotis viſitantibus monumentum.

Ca.ij.Qualiter angelus āmouit lapidē a monumento ⁊ ſedebat ſuper illum:⁊ qꝫ congrua fuit angeli apparitio.

Ca.iij.qꝫ mulieres ꝯuementer fuerūt nuncie reſurrectionis:q̄ xp̄m reſuſcitatū viderūt.Et cur ipſis de petro facta fuit ſp̄alis mentio.

¶ Sermo.xix.De aſcenſione ſaluatoris nr̄i ieſu chriſti.

Ca.j.de dignitate ⁊ preeminentia chriſti: que notatur per hoc qꝫ ſedet a dextris dei. Et quid per dexteram ſignificatur.

Ca.ij.qꝫ aſcenſio chriſti cōgrue celebrata eſt:reſpectu temporis:perſone:⁊ termini.

Ca.iij.Qualiter chriſtus aſcendit cum poteſtate ⁊ magnificentia in conſpectu diſcipulorum ſuoꝝ ⁊ virginis matris.

¶ Sermo.xx.De ſpiritu ſancto qui miſſus eſt apoſtolis in ſigno viſibili igneaꝝ linguarum.

Ca.j.qꝫ vi nature ſpiritus ſanctus non eſt cognoſcibilis:ſed tm̄ per reuelationem.Et qualiter ſpiritus ſanctus eſt deus procedens a patre ⁊ filio ipſis coequalis.

Ca.ij.Quid ſit miſſio in diuinis. Et qualiter ſpiritus ſanctus mittitur inuiſibiliter ⁊ viſibiliter: ⁊ de congruitate temporis:quo ſpiritus ſanctus fuit datus apoſtolis in ſigno viſibili.

Ca.iij.qꝫ apoſtoli faciente ſpiritu ſancto:loquebantur varijs linguis:⁊ acceperunt ſcientiam diuinarum rerum:atqꝫ fortes effecti fuerunt: vt non timerent illatas penas neqꝫ mortem.

¶ Sermo.xxj.De beatitudine ſanctorum. In quo confutatur fatuitas hominum mundanorum:qui non credunt aliquid de vita futura.

Ca.j.qꝫ beatitudo eſt bonum quod cuncti deſiderare debent.

Ca.ij.qꝫ beatitudo conſiſtit in anima:in intellectu videlicet ⁊ in voluntate.

Ca.iij.qꝫ beatitudo non poteſt eſſe in bonis preſentis vite.

¶ Sermo.xxij.De gaudijs beatorum:quod ꝓueniet ex viſione dei ⁊ dotatione corpoꝝ atqꝫ habitatione in celo empireo.

Ca.j.Qualiter eſſentia diuina videri poteſt ab homine vl̄ angelo.Et quō non oēs vident illā equaliter:⁊ quanta ſit in illa viſione iocūditas ⁊ delectatio.

Capitulum ſecundum:de origine dotium corporum beatorum: ⁊ de numero atqꝫ conditione illarum.

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE GRANA

Ca.iij.de celo empireo. In quo cū letitia ingē tiſſima beati manebunt.
¶ Sermo.xxiij. De eximia nobilitate ⁊ pſtā/ tia anime rōnalis tā corpori vnite q̄ꝫ a corpo/ re ſeparate.
Ca.j. Quid ſit aīa:⁊ quō nō ē corpus: neqꝫ ex ſemine cauſata. Et ꝙ vna ſola ē in homine.
Ca.ij. De pductiōe aīe rōnalis:que nō ab an/ gelo ſꝫ a deo pducta ē de nihilo: pueniēt vni ta corpori organico:de nouo creata ⁊ infuſa.
Ca.iij. Ꝙ aīa ſepata ē īmortaliſ. Et de locis ad q̄ aie trāſferunt:poſtq̄ꝫ exeūt de corporib⁹.
¶ Sermo.xxiiij. De pceptiōe btē marie virgi nis. De qua varie ſunt opiniones doctoꝝ:lꝫ feſtū ab eccleſia celebret.
Ca.j. Ꝙ deus ab eterno pcepit virginē in ſua mente:oībus puris creaturis preferendā.
Ca.ij. Ꝙ angeli a pncipio ſue beatitudinis co gnouerūt xp̄m icarnādū de Vgie naſcituꝝ.
Ca.iij. Ꝙ beata virgo ſm antiquoꝝ opinio/ nē abſqꝫ ſui infamia vel iniuria culpā origina lē ptraxit:a qua tū ſm opinionem modernoꝝ preſeruata fuit.
¶ Sermo.xxv. De ſancta nobili ⁊ digna nati uitate virginis glorioſe.
Ca.j.ꝙ beata virgo fuit in vtero matris ſācti ficata:ex qua ſanctificatione:fomes in ea nul/ lum actū habuit:⁊ ab oī peccato fuit pſeruata.
Ca.ij. De nobilitate virginis marie deſcripta ab euāgeliſta mattheo. Et de pcordia matthei ⁊ luce in huiuſmodi deſcriptione.
Ca.iij.ꝙ digniſſima fuit natiuitaſ virginis ra tione bonitatis parentū:quibus angelus nun ciauit de illis virginē oriundā.
¶ Sermo.xxvj. De annunciatione virginis beatiſſime.
Ca.j.ꝙ ſingulariſſima fuit ānūciatio Vginis: reſpectu dei:angeli:⁊ ipſius virginis.
Ca.ij. Qual'r angelus ſalutauit virginē: Et q̄/ re virgo turbata fuit. Et de grā Vginis copio ſa:atqꝫ de ſuperuētione ſpūs ſancti in ipſam.
Ca.iij.ꝙ pceptio xp̄i fuit miraculoſa rōne vir ginis ⁊ tp̄is:atqꝫ inauditi muneris.
¶ Sermo.xxvij. De puilegijs maternitatꝭ vir ginis marie.
Ca.j. Qual'r xp̄s traxit totā corpulentā ſubſtā tiā a virgine matre opere ſpiritus ſancti. Et q̄ re xp̄s nō pōt dici filius ſpūs ſācti.
Ca.ij.ꝙ beata virgo fuit vera mater chriſti: ⁊ quare chriſtus voluit de femina naſci.
Ca.iij.ꝙ beata virgo dei genitrix eſt dicenda.
¶ Sermo.xxviij.de trib⁹ Vtutib⁹ Vrginiſ glo rioſe ptēplandis. In feſto purificatiōis eiuſdē
Ca.j.de perpetua virginitate ſancte Marie:q̄ fuit a prophetis prenūciata ⁊ ab ipſa voto cō/ firmata:⁊ ſemper inuiolabiliter obſeruata.
Ca.ij. De humilitate virginis pter quaꝫ tri bus legis cerimonijs ſe ſubiecit.
Ca.iij.de liberalitate virginis que manifeſtaꝶ in diſpenſatione munerum ⁊ conceſſione filii. Atqꝫ in omnes eam inuocantes beniuola con deſcenſione.
¶ Sermo.xxix. De aſſumptione ⁊ exaltatione virginis ſacratiſſime.
Ca.j. De felici tranſitu virginis:⁊ de his que occurrerunt in illo.
Ca.ij.ꝙ gloria virginis excedit gloriam quo/ runcunqꝫ beatorum angelorum ⁊ hominum: xp̄o dūtaxat excepto.
Ca.iij. Qualiter pie credere poſſumus:⁊ verifi militer debemus tenere virginem a mortuis reſuſcitatam:beata cum xp̄o īmortalitate gau/ dere.
¶ Sermo.xxx. De angelis quorū ſolēnitas in eccleſia celebratur propter miraculuꝫ quod vi/ ſum fuit in monte gargano.
Ca.j. Qualiter angelus ab hoīe cognoſci pōt: qui eſt ſpūs incorporeus:qui tamen pōt in aſ/ ſumpto corpore apparere.
Ca.ij.ꝙ deus produxit angelos ex tempore in celo empireo.
Ca.iij. Qualiter angeli ad nos mittunꝶ:q ho/ mines cuſtodiūt neqꝫ dolent de malis eorum quos cuſtodiunt.
¶ Sermo.xxxj. De ſancto Joanne baptiſta p/ curſore dn̄i noſtri ieſu xp̄i.
Ca.j.de quinqꝫ excellentijs natiuitatis Joan/ nis baptiſte.
Ca.ij. De ſanctitate Joannis baptiſte:quā de monſtrant quinqꝫ virtutes illius pcipue ⁊ ſin gulariſſime.
Ca.iij.de quinqꝫ dignitatibus que oñdunt q̄ꝫ ſit ſublimis inter ſanctos ioannes baptiſta.
¶ Sermo.xxxij. De ſancto paulo apoſtolo ſū/ mo doctore gentium.
Ca.j. Qualiter paulus feruebat in perſecutiōe diſcipulorum.
Ca.ij.de conuerſione pauli ⁊ ſeptem mirabili/ bus que concurrerunt in illa.
Ca.iij.de raptu Pauli in quo vidit eſſentiam dei:⁊ de pditionibus illi⁹ raptus.
¶ Sermo.xxxiij. De primatu ſancti petri apo

ſtoli. Et de illius eximijs virtutibus: atqꝫ de ipſius petri ꝛ pauli martyrio.
Ca.i. ꝙ beatiſſimus petrus princeps apoſtolorum fuit: ꝛ digniſſimū caput eccleſie.
Ca.ii. de abiectione reꝝ tēporaliū ꝛ confeſſione chriſti atqꝫ penitentia petri.
Ca.iii. De martyrio petri ꝛ pauli: quod conſideratur reſpectu tpis cauſe ꝛ modi.
¶ Sermo.xxxiiii. De ſancto Andrea apoſtolo fratre ſimonis petri. Et in paſſione ſocio.
Ca.i. Qualiter ſanctus andreas fuit diligens conuerſando cum bonis ꝛ audiendo verbum dei: atqꝫ aliis audita cōicando.
Ca.ii. Qualiter beatus andreas rōnabil'r obediuit xpo eum vocanti ſimul cū petro: qđ ſatis ſtulte quidam auſi ſunt improbare.
Ca.iij. Qual'r beatus andreas iubēte egea crucis martyrium paſſus eſt.
¶ Sermo.xxxv. De amore dulciſſimo domini nr̄i ieſu xp̄i: quē exhibuit ioanni euangeliſte
Ca.i. ꝙ xps dilexit ioannem amore precipuo ꝛ ſm qđ homo ꝛ ſm qđ deus. Et de differentia amoris eius ꝛ petri. Et ꝙ̄ rōnabiliter xp̄s ita intenſe ioannē dilexit.
Ca.ij. Qual'r xp̄s oſtēdit amorē ſuū ioanni cōuerſando ſecū familiariter: atqꝫ exaltādo illū ꝛ cōmendando ſibi virginem matrē.
Ca.iij. Qual'r ioannes miraculis claruit. Et quid tenendum: an ſit mortuus qui in celo habitat glorioſus.
¶ Sermo.xxxvj. De ſancto Jacobo maiore filio zebedei: ꝛ fratre ioannis euāgeliſte.
Ca.j. Qual'r btūs Jacobus ſuperauit diabolicas arteſ. Et quō pōt diabolus humana corpora moleſtare ꝛ viſibiliter apparere atqꝫ tranſfigurare ſe in angelū lucis.
Ca.ij. de felici martyrio beati iacobi ad qđ cōcurrit ſanitas paralitici ꝛ cōuerſio Joſie: atqꝫ ſepulture miraculoſa diſpoſitio.
Ca.iij. Qualiter beatus Jacobus gratioſus eſt ꝛ benignus: his q īplorāt eius patrociniū.
¶ Sermo.xxxvij. de ſancto mattheo apoſtolo ꝛ euangeliſta qui chriſtū ſecutus ē in obediētia pauptate ꝛ paciētia.
Ca.j. Qual'r beatus mattheus obediuit chriſto vocanti. Et quō in oībus obediendū ē deo Et q̄re obedientia ſit homini preſtāda: ꝛ de ſeptē obedientie gradibus.
Ca.ij. Qual'r btūs matthe⁹ ſecutus fuit xp̄m ī pauptate: q̄ īdicta fuit apl'is ſub p̄cepto: quam ipſi diligēter obſeruauerūt etiā mendicando.
Ca.iij. Qual'r btūs matte⁹ ſecutus fuit xp̄m ī paciētia: quā hūit equo aīo ferendo illatā ſibi mortē: ob quā hirtacus dei iudiciū nō euaſit.
¶ Sermo.xxxviij. de btō Thoma aplo: qui lꝫ fuerit ex duodeciꝫ vnus: qđ ad ſuā gloriā accedit: tn̄ inuētus eſt triplici preconio decoratus.
Ca.j. Qual'r thomas fuit in fide ꝯfirmatus videndo xp̄m: vbi declarat': quō corpus glorificatū ſit palpabile: ꝛ an thomas tetigit chriſtum. Et ſi de eodē pōt eē fides ꝛ viſio.
Ca.ij. Qual'r thomas apl's predicauit populis diuerſaꝝ puīciaꝝ: loquēs ideomata eoꝝ varia
Ca.iij. Qualiter btūs thomas apoſtolus glorioſo martyrio vitā ꝯſūmauit.
¶ Sermo.xxxix. De ſancto Jacobo dicto iuſto ꝛ minore: filio alphei: ꝛ fratre domini noſtri ieſu chriſti.
Ca.j. Qual'r beatus Jacobus fuit in iuſtitia ꝛ ſanctitate ſingularis: tum ꝓpter inclinationeꝫ nature: tū ꝓpter exēplū chriſti: tū propter ſāctificationē in vtero.
Ca.ij. Qual'r beatus Jacob⁹ fuit virgo puriſſimus qui carnē ſuā mortificauit ꝛ orationi aſſiduus fuit.
Ca.iij. Qual'r btūs Jacobus pꝛ veritatē quaꝫ predicabat martyrio coronatus eſt.
¶ Sermo.xl. De laudibus fidei chriſtiane: que veriſſima ꝓbat'. Jn feſto apoſtoloꝝ Philippi ꝛ Jacobi recitandus.
Ca.j. Qꝫ vera ſit fides chriſti: eo ꝙ mundus totus illā acceptauit: mediāte p̄dicatiōe aploꝝ.
Ca.ij. Qꝫ vera ē fides chriſti ex eo ꝙ ꝓ illi⁹ cōfeſſione tot homines ꝛ mulieres mortem violentam forti animo tulerūt.
Ca.iij. ꝙ fides chriſti vera eē ꝓbatur: ex eo ꝙ deus illā ꝯtinuis miraculis magnificat.
¶ Sermo.xlj. De ſingulari electiōe ſci Mathie: qua ad apoſtolatū aſſumptus fuit.
Ca.j. Qual'r ꝓpter peccatū deſperationis Judas damnatus fuit. Et cur apoſtoli locū inde voluerunt ſupplere.
Ca.ij. Qualiter ſingularis fuit ꝛ ſancta: electio Matthie reſpectu eligentiū: modi eligendi: ꝛ electiqꝫ.
Ca.iij. Qual'r btūs Matthias predicauit conſtāter veritatē euāgelicam. Ob quā martyrij coronam accepit.
¶ Sermo.xliij. de gloria beati apoſtoli bartholomei: que magna cognoſcit' ex triplici eius excellentia.
Ca.j. Qual'r btūs bartholomeus predicans in

India: Idolatriā extinxit: Et de Idolatrie dif
finitione: originatione: ꝛ graui offenſione.
Ca..ij. Qualiter in albano maioris armenie be
atus bartholomeus paſſus eſt martyriū: de cu/
ius paſſione varia eſt opinio.
Ca.iij. qualiter corpus apl'i conſeruatū eſt mi/
rabiliter qñ ꝓiectū in mari: deuenit ad inſulaȝ
Lipparitanā. Et inde collectis oſſibus: que a ſa
racenis fuerūt diſperſa delatū fuit bñuentum.
¶ Sermo.xliij. de ſanctis apl'is ſimone ꝛ iuda
Ca.j. qualiter Simon' ꝛ iudas deuicerūt diabo
los. Et vtrū demones habeant ſciam futuroꝝ
contingentiū. Et quō hñt ꝓphetas falſos atq̄
qualiter veritatē fatent̄ quā odiunt.
Ca.ij. qualiter ſimon ꝛ iudas deuicerunt ma/
gos. Et qui dicunt̄ magi: atq̄ de differētia mi/
raculoꝝ dei ꝛ ſanctoꝝ: a miraculis magorum.
Ca.iij. qualit̄ Simon ꝛ Judas debellarunt pō
tifices idoloꝝ: eligentes mori potius q̄ ſtatuā
ſolis adorare.
¶ Sermo.xliiij. De ſacriſ admirādiſq̄ ſtigma
tibus ſeraphici franciſci.
Ca.j. q̄ non eſt fictio quicq̄d dr̄ de ſtigmatibꝰ
franciſci: cum veritas tante rei multipliciter cō
firmetur.
Ca.ij. q̄ ex impreſſione ſtigmatum: triplici pre
rogatiua franciſcus fuit decoratus.
Ca.iij. q̄ ſtigmata fuerunt impreſſa franciſco
ſatis congrue reſpectu ꝑſone: loci: ꝛ modi.
¶ Sermo.xlv. De tribꝰ excellētijs btī frāciſci.
Ca.j. q̄ btūs franciſcus fuit miſſus a deo.
Ca.ij. de quinq̄ preclariſſimis virtutibus qui/
bus floruit beatus franciſcus.
Ca.iij. qualiter deus magnificauit ſctm̄ franci
ſcum precipue in quinq̄ prerogatiuis.
¶ Sermo.xlvj. De ſancto Lodouico ordinis
minoꝝ Epo tholoſano.
Ca.j. qualiter ſanctus lodouicus magnificatur
ex nobilitate ſue originis.
Ca.ij. qualiter ſanctus lodouicus ſpreto mun/
do ꝛ tpali regno: vitam ſpūalem elegit: perma/
nens vſq̄ in finem in virginitate.
Ca.iij. qualiter ſanctus lodouicus migrauit iu
uenis ex hac vita: quē Joānes.xxij. canonizauit
¶ Sermo.xlvij. De ſancto Thoma de aquino
ordinis predicatoꝝ.
Ca.j. Qualiter ſanctus thomas fuit doctor the
ologie: ꝛ de ipſius theologie ſcie laudibus.
Ca.ij. Qualiter doctrina ſcti thome eſt valde
vtilis: eo q̄ eſt copioſa facilis ꝛ merito ſapienti
bus ꝛ inſipientibus grata.
Ca.iij. Qualiter ſanctus thomas non ſolū fuit
doctus ſed virtutibus ornatus.
¶ Sermo.xlviij. De ſancto Nicholao famoſiſ
ſimo confeſſore.
Ca.j. Qualiter beatus nicholaus placuit deo ꝓ
pter prudentiā ſpiritualē qua ſpreuit terrena ꝛ
celeſtia concupiuit.
Ca.ij. qualiter ciuis pauꝑ ex mīa ſibi a ſctō ni/
cholao exhibita tres filias nuptui tradidit.
Ca.iij. qualiter beatus nicholaus obſeruauit
officiū boni paſtoris circa regimen aiaꝝ ꝓmo/
tus ad eccleſiaſticā dignitatē ex voluntate dei.
¶ Sermo.xlix. de tribus priuilegijs btī ſtepha
ni prothomartyris.
Ca.j. qualiter beatus ſtephanus fauēte diuina
gratia ſuꝑauit ſuꝑbiam: auaritiam: ꝛ luxuriam
Ca.ij. qualiter vicit btūs ſtephanus tria prelia
in quoꝝ quolibet affuit ſibi diuinū auxilium.
Ca.iij. quare beatus ſtephanus dr̄ primuſ mar
tyr: ꝛ qualiter multis miraculis coruſcauit.
¶ Sermo.l. De innocentibꝰ occiſis ab herode
aſcalonita.
Ca.j. qualiter ioſeph monente angelo fugit cū
ieſu ꝛ virgine mr̄e in egyptū.
Ca.ij. de differentia herodiſ aſcalonite: ꝛ alioꝝ
q̄ ſic vocati ſunt. Et de ipſius herodis ſeuicia.
Ca.iij. q̄ innocentes patiendo ꝓ chriſto meru
erunt decorari corona martyrij.
¶ Sermo.lj. De beato Georgio martyre: qui
fortis fuit in bello: ferali: tpali: ꝛ paſſionali.
Ca.j. Qualiter beatuſ georgius miles fuit ſtrē
nuus. Et an ſit licitū militare. Atq̄ de.xij. con
ditionibuſ: quas hr̄e dn̄t qui volūt laudabiliter
militiā exercere.
Ca.ij. qualiter draco eſt aīal terribile. Et quō
beatus georgius occiſo dracone conuertit po/
pulū ad fidem xp̄i.
Ca.iij. qualiter beatus georgius forti aīo tulit
ſeuiſſimos cruciatus: ꝛ tandem capitis obtrun
catione martyr effectus eſt.
¶ Sermo.lij. De beato Marco euangeliſta.
Ca.j. Qualiter beatuſ marcus multoſ populoſ
viuificauit euangelium ſcribēdo: predicando
ꝛ obſeruando.
Ca.ij. Qualiter btūs marcuſ compat̄ leoni pro
pter magnanimitatē: quam habuit in tolerā/
tia martyrij: ꝛ de diuinis cōſolationibus ſibi
factis.
Ca.iij. de gratitudine leonis: per exempla decla.
rata: in qua ſibi btūs marcus aſſimilatur: cuius
preſidio reſpublica venetoꝝ ſuſtentatur: ciuſq̄

gloria in dies augetur.
¶ Sermo.liij. De btõ luca euangeliſta: qui vt bos vel vitulus figurať: eo ꝙ a ſacerdotio incipit çacharie: ꝛ chriſti genealogiam per ſacerdotes deſcribit.
Ca.j. de gente ꝛ patria ac exercitio btī luce: atqꝫ qualr ad medicos eſt recurrẽdū: q infirmos ad ↄfeſſionẽ inducere tenenť: ꝛ ð ſalario medicoꝝ
Ca.ij. de virtutibus ſancti luce in quo nullum peccatum mortale fuit poſt conuerſionem ad chriſtū: qm̄ in eo erat ſpūs ſanctus.
Ca.iij. quantū profuit eccleſie dei beatus lucas ſcribendo euangeliū: ad qð induxerūt eū voluntas diuina: vtilitas eccleſie: ꝛ falſitas hereticoꝝ
¶ Sermo.liiij. De beato laurentio martyre: q probatus a deo triplici igne: inuentus eſt ſine iniquitate.
Ca.j. Qualiter beatus laurentius examinatus fuit igne diuini amoris: ꝛ de pfectione diuine dilectionis ꝛ magnitudine illius precepti: atqꝫ de inductiuis ad amorem dei.
Ca.ij. Qualiter beatus laurentius ꝓbatus fuit igne proximalis miſerationis. Et an poſſit elemoſyna dari abſqꝫ charitate. Et ſi fieri poteſt de illicite acquiſitis. Et quõ corporalis elemoſyna poteſt cauſare ſpūalem effectū.
Ca.iij. qualiter beatus laurenti⁹ examinatus ē igne tyrannice perſecutionis. Et de eius gratia conſtantia atqꝫ gloria.
¶ Sermo.lv. De ſancto Auguſtino preclariſſimo lumine eccleſie ſancte dei.
Ca.j. de conuerſione beati auguſtini. Et de hiſ que induxerunt eū ad hereſim. Et de errorib⁹ manicheoꝝ.
Ca.ij. de humili penitentia. Et ſingulari doctrina atqꝫ integritate vite beati auguſtini.
Ca.iij. de miraculis ꝛ trãſlatione corporis btī auguſtini.
¶ Sermo.lvj. De beato Hieronymo: qui gloriam ingentē adeptus eſt propter ſciam: patiētiam ꝛ penitentiam.
Ca.j. Qualiter ſcia hieronymi fuit a magiſtriſ cū docētibus cauſata. Et ꝙ ſimul cū illa habuit ſciam infuſaꝫ. Et qualiter alios doctores ſuparuit: in notitia diuerſoꝝ ideomatū ꝛ multitudinis hiſtoriarū. Et ī vtili ac ꝑneceſſaria ſcripture ſancte tranſlatione.
Ca.ij. de patientia hieronymi.
Ca.iij. de auſtera penitentia hieronymi.
¶ Sermo.lvij. De ſācto Benedicto patre glorioſiſſimo monachoꝝ

Ca.j. Quot modis accipiť religio. Et de magnificentijs religionis. Et quantū exaltata eſt religio ſancti benedicti.
Ca.ij. qualiter ſctūs bn̄dictus fuit in ſanctitate pfectus: qð oñdunt eius miracula: ꝛ ſpūs prophetie: atqꝫ cõmotio mundi.
Ca.iij. de felici tranſitu patris bn̄dicti q diē ſui obitus predixit. Et de mira ipſius deuotione. Et qualiter eius gloria fuit duobus monachis reuelata.
¶ Sermo.lviij. De ſancto Dominico: inſtitutore ſacri ordinis predicatoꝝ.
Ca.j. Qualiter ſanctus dn̄icus fuit multipliciter reuelatus.
Ca.ij. de ſeptem precipuis virtutibus ſancti dominici.
Ca.iij. de ſeptem priuilegijs: in quib⁹ deus ſublimē fecit beatum dn̄icum.
¶ Sermo.lix. De ſancto Vincentio doctore eximio: ac celeberrimo: famoſiſſimoqꝫ predicatore: ordinis predicatoꝝ.
Ca.j. ꝙ beatus vincentius: fuit idoneus ad predicandum: tum quia gratia dei fuit in illo: tum propter ſcientiam: tum etiam propter ſanctitatem vite.
Ca.ij. de ſingulari excellentia predicationis beati vincentij.
Ca.iij. q̄ꝫ fructuoſa fuit predicatio beati vincētij: in conuerſione peccatorum: ꝛ baptiçatione infidelium.
¶ Sermo.lx. De corona ſancti petri martyris ordinis predicatoꝝ.
Ca.j. ꝙ corona beati petri martyris longe precioſior fuit q̄ꝫ quorūcunqꝫ imperatorū ꝛ reguꝫ Et de ipſa aureola.
Ca.ij. ꝙ beatus petrus triplici aureola coronatur eo ꝙ fuit virgo: predicator: ꝛ martyr.
Ca.iij. de miraculis quib⁹ claruit beatus petr⁹ martyr: in vita: in morte: ꝛ poſt mortem.
¶ Sermo.lxj. De ſancto Ambroſio doctore ſācte eccleſie: Epõ mediolanenſi.
Ca.j. ꝙ ſanctitas beati ambroſij aſſimilať ſanctitati quinqꝫ perſonarum digniſſimarum veteris teſtamenti.
Ca.ij. De quinqꝫ precipuis virtutibus ſancti ambroſij.
Ca.iij. ꝙ quinqꝫ modis manifeſtata eſt luciḋiſſime ſanctitas beati ambroſij.
¶ Sermo.lxij. De ſancto Antonio abbate: q diaboli tentamenta: cum dei adiutorio viriliter ſuperauit.

Ca.j.Q͛ diabolus tentauit antoniũ:ꝛ de quibuſdã dubijs tentationis.
Ca.ij.de quattuoꝛ modis tentationis:quibus diabolus conatus eſt antoniũ ſuperare.
Ca.iij.de quattuoꝛ excellentiſſimis pꝛerogatiuis beati antonij.
¶Sermo.lxiij.de liberalitate ſancti Gregoꝛij pape.
Ca.j.Qualr̄ btũs gregoꝛius oppoſuit liberalitatem vicio auaritie.Et qualr̄ liberalitas ē virtus:cuius officium ē donare. Et quomodo eſt pars iuſtitie.
Ca.ij.Qualr̄ beatus gregoꝛius ꝓpter liberalitatem expoſuit pecunias ad ꝯſtruenda monaſteria:ꝛ ad releuandas neceſſitates pauperũ.
Ca.iij.Qualr̄ deus retribuit ſcõ gregoꝛio abũdantem mercedem.
¶Sermo.lxiiij.de miſericoꝛdia ſancti martini confeſſoꝛis.
Ca.j.De cõmendatione miſericoꝛdie:ꝛ de his que nos inducunt ad illam:in qua promptiſſimus fuit beatus martinus.
Ca.ij.Qualr̄ deus exaltauit beatũ martinum.
Ca.iij.Q͛ deus aſſumpſit ad gloriã ſuã beatũ martinũ:q pꝛenunciauit diē obitus ſui ſibi diuinitus reuelatum.
¶Sermo.lxv.De ſancta catherina virgine ꝛ martyre ſponſa chꝛiſti pꝛedilecta.
Ca.j.Qualr̄ beata catherina mũda fuit ab infidelitate:a luxuria:ꝛ a ſuperbia.
Ca.ij.de ſapientia ſancte catherine:cui nõ potuerunt reſiſtere quinquaginta doctiſſimi viri quos ad fidem ꝯuertit.
Ca.iij.De pacientia ſancte catherine ꝛ glorioſo martyrio eius.
¶Sermo.lxvj. De fide ſancte Cecilie virginis ꝛ martyris:ob quam chꝛiſtus eam ſuã ſpõſam fecit.
Ca.i.ꝙ maxime cõmendanda eſt beata Cecilia:eo ꝙ habuit fidem:que virtus eſt pꝛima in oꝛdine aliaꝝ virtutum.
Ca.ij.Qualr̄ fides brē cecilie fuit appꝛobata.
Ca.iij.Qualr̄ fides cecilie fuit inſtrumentum vt fides chꝛiſti defenderet triplici martyrio.
¶Sermo.lxvij.De fide inuictiſſima brē Lucie virginis ſiracuſane.
Ca.j.Qualr̄ fides infuſa fuit anime beate Lucie a deo:ꝛ quõ meritoꝛiũ eſt credere:ꝛ ꝙ fides infoꝛmis ſit donum dei.
Ca.ij.Qualr̄ fides beate lucie fuit roboꝛata ꝛ magnificata triplici ſolēni miraculo.
Ca.iij.Qualr̄ beata lucia voluit ꝓ fide chꝛiſti per martyrij tolerantiam vitam pñtem conſũmare.
¶Sermo.lxviij.De ſancta Amicitia.
Ca.j.Q͛ omnes ſãcti ꝛ philoſophi glorioſe de amicitia loquuntur.
Ca.ij.de triplici amicitia:falſa:mala:ꝛ vera.
Ca.iij.De ſignis ꝛ ꝯditionibus vere amicitie:
¶Sermo:lxix.De beatiſſimo confeſſoꝛe Antonio paduano de oꝛdine minoꝝ.
Ca.j.Qualr̄ beatus Antonius zelo martyrij ſuccenſus tranſijt de religione canonicoꝛuꝫ regularium btī auguſtini ad religionē minoꝝ.
Ca.ij.de pꝛedicatione beati antonij:qui ſcientiam habuit nõ ſolum acquiſitã ſed infuſam.
Ca.iij.ꝙ deus glorificauit ſanctum antoniuꝫ per reuelationē moꝛtis eius ꝛ canonizationeꝫ atqꝫ frequentē exauditionē:illoꝛum qui inuocant patrocinium eius.
¶Sermo.lxx.de ſancta catherina de ſenis tertij oꝛdinis ſancti dominici.
Ca.j.ꝙ nõ debꝫ aliqs exiſtimare īpoſſibilia foꝛe illa que de beata catherina dicuntur: cũ de⁹ multipliciter magnificare voluerit etiam femineum ſexum.
Ca.ij.De ſeptem pꝛecipuis ꝛ ſingulariſſimis ꝟtutibus:qbus floꝛuit beata catherina.
Ca.iij.Qualr̄ deus ſublimauit beatã catherinam:ſeptem gratioſis ꝛ admirandis pꝛerogatiuis.

Finit feliciter Tabula Sermonum in hoc volumine contentoꝝ.

¶Sermo de ſancto Bernardino.

UNIVERSITAT DE GRANADA

In nomine dñi noſtri ieſu chriſti. Inci/
pit prima pars ſermonũ de laudibꝰ ſan/
ctoꝝ ſcdm fratrẽ Robertum caraçolum
de Licio: ordinis minoꝝ: Epm Aquatẽ:
¶ Sermo primꝰ de laudibꝰ altiſſimi dei:
cuiꝰ excellẽtiã nobis declarãt precipue
tria noia qbus eum noiare ſolemꝰ.

Non glorie
tur ſapiẽs i ſapiẽtia
ſua nec fortis in for
titudine ſua: nec di
ues in diuitiis ſuis.
Sꝫ i hoc glorieť qui
gloriať ſcire ⁊ noſ/
me: Dei viuentis vba ſunt iſta origi/
naliter. Hieremie ca. ix. Quoniã defece/
runt hoies a vera cognitõe ſui creatoris:
abundauit iniqtas multoꝝ ⁊ malitia ex/
creuit ſup terrã. Multiplicanť in dies ne
phandiſſima ſcelera: horrenda vitia ⁊ in/
domabilia incorrigibiliaqꝫ peccata. Ois
qppe caro videť iam viã ſuam corrupiſſe.
Et dũ ad ſingulos hoiũ ſtatꝰ variaqꝫ ſtu
dia ↄſpicimus: rariſſimos inuenimus qui
iuſte: recte: pure: ſimpliciter: ⁊ mũde agãt
Vbiqꝫ dolꝰ: vbiqꝫ fraus: vbiqꝫ ſimulatio
vbiqꝫ puatꝰ amor: vbiqꝫ cupiditas: vbiqꝫ
ãbitio: vbiqꝫ deniqꝫ ignominia: ⁊ turpi/
tudo. Que pfecto nõ eſſent ſi deũ aĩ men
tis oculos vellemꝰ habere. Iccirco in hoc
ſmone de ipſo altiſſimo deo aliqua expli/
cabimus qbus humana corda exciteť ad
ipſum colendũ: amandũ: timendũ: atqꝫ de
ſiderandũ. In hoc ſiqdẽ ſtat vera ſapiẽtia
vt pie veneremur deũ preceptaqꝫ illiꝰ di/
ligenť fuemus. Ad hoc vero iducimur dũ
oculos mẽtis erigimus ad ↄtẽplandã ex/
celſam maieſtatẽ eius. Hãc aũt vnuſqſqꝫ
conſiderare põt ex noibꝰ que generalit de
deo ↄſueuerũt dici. Qua de re ⁊ ipſa nos
noia pſcrutari ſtudebimus vt per illa ad
agnoſcendũ deũ ⁊ dñm noſtꝝ facile pdu/
camur. Sũt itaqꝫ tria principalia noĩa q/
bus deus noiatur a nobis: que illius pre/
eminentiã ⁊ magnitudinẽ exprimunt.
¶ Primũ ẽ nomẽ timoris: ipſum ẽ deus
¶ Scdm ẽ nomen amoris: illud eſt pater.
¶ Tertiũ eſt nomen honoris: hoc eſt dñs.

¶ Qualiter deus benedictus e noiabilis
etiam pluribꝰ noibus: ⁊ de ſcripturis tã
humanis qꝫ diuinis i qbus exprimitur
hoc nomen deus. Capitulũ primum:

p Rimum nomẽ quo deus noia
tur a nobis eſt nomen timoris
ipſum eſt deus. Nã ſm Iſido/
rũ. x. ethimologiaꝝ libro. De/
us diciť a theos qd eſt timor qa timor ſit
colẽtibus eũ. Sed qꝛ pleriqꝫ inſani ⁊ ſtul/
ti qñqꝫ dicere nõ formidãt: vbi eſt deus:
qualis eſt: quis illũ vidit: quod nomẽ eiꝰ:
qd illi debemus: ⁊ ſimilia. Ideo ad eoꝝ de
mandã pfidiã prauitatẽqꝫ confundendã
tria in hac parte dubia declaramus.
¶ Primũ vtꝝ deus ſit noiabilis a nobis
¶ Scdꝫ vtꝝ deꝰ ſit noiabil' pluribꝰ noibꝰ
¶ Tertiũ vtꝝ hoc nomẽ deꝰ inueniať i ſcri
pturis expreſſuꝫ. ¶ Pro primi dubii cla/
riore itelligentia poſſet qs arguere ꝙ deꝰ
a nobis noiari non põt. Nã dicit Ariſto
teles in libro de cauſis. Prima cauſa ſu/
perior eſt omni narratione. Et Auguſti/
nus i libro de vbis dñi ait. Deus eſt in/
effabilis qꝛ non põt fari. Et dionyſius in
libro de diuinis noibus ingt. Deum neqꝫ
dicere neqꝫ itelligere poſſibile eſt. Et ite/
rum ibidẽ. Dei neqꝫ nomẽ eſt neqꝫ verbũ
neqꝫ ratio: neqꝫ opinio: neqꝫ fãtaſma. Ex
qbus concludi videť ꝙ deum nullus noia
re poſſit. Sed ↄtrium aptiſſime cõprobať:
tum qꝛ ipſe dionyſius libꝝ edidit de diui
nis noibus: tum etiã qꝛ de noie dei multa
in ſcripturis traduntť. Vnde Gene. iiii.
capit. ſcribitur Seth natus eſt filius quẽ
vocauit Enos ⁊ iſte cepit inuocare nomẽ
dñi. Et Exodi. iii. caplo. Ego ſuꝫ qui ſum
qui ſum hoc nomen mihi in eternum eſt.
Et. xv. capi. Omnipotens nomen eius.
Et. xx. capi. Non aſſumes nomen dei tui
in vanum. Et Leuitici. xix. capi. Non per
iurabis in noie meo. Et ps. viii. Dñe dñs
noſter qꝫ admirabile eſt nomẽ tuũ in vni
uerſa terra. Et ps. xlv. Notus in iudea de
us: in iſrael magnum nomen eius. Et. ps.
xlvii. Secunduꝫ nomen tuum deus ita ⁊
laus tua in fines terre. Et ps. lxxxiii. Co/
gnoſcat quia nomen tibi deus. Et ps. x.
Sanctum ⁊ terribile nomen eius. Et ps.
cxiiii. Non nobis dñe non nobis ſed no/

LIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

mini tuo da gloriã. Et Prouerbio.xviii.
caplo. Turris fortiſſima nomen dñi. Et
Eſaie.xlii.caplo. Ego dñs hoc eſt nomen
meum. Et Hieremie.xx. capi. Magnus
es tu:⁊ magnũ nomen tuum. Et.xxxii.ca.
Dñs exercituũ nomẽ eius. Et Amos.ix.
ca. Dñs nomen eius. Et.C. de ſũ.tri. ⁊ fi.
ca.l.ii. Sũmi dei nomen vbiqꝫ celebretur
Et.C. de tranſac.l.ſi quis maior. Inuoca
to dei oipotẽtis nomie. Ita ⁊ in pleriſqꝫ
locis nomen dei frequenter exprimiť. Ex
quo videť ꝙ noiari poſſit. ¶ Ad hanc du
bietatẽ amouendã: rñdet Bonauentura
in primo. di.xxii. ꝙ ſicut intelligere dici
tur dupliciter: ita ⁊ noiabile. Nã intelli/
gere vno mõ diciť per perfectã compre/
henſionẽ. Alio mõ per ſemiplenã cogni/
tionẽ. Sic noiabile vno mõ diciť per ꝑfe
ctam expreſſionẽ. Alio mõ per ſemiplenã
narrationem. Si ergo dicať noiabile pri
mo mõ ſic: ſicut deus ſibi ſoli ẽ intelligibi
lis: ita effabilis ⁊ noiabilis noie: qđ ipſe
ſcit uerbo: qđ ipſe nouit. Sicut itaqꝫ no/
bis eſt incõprehenſibilis: ita ⁊ inoiabilis.
Et hoc modo intelligẽde ſunt auctorita/
tes ad primã partẽ inducte. Si uero acci
piamus noiabile ſm qualẽcunqꝫ narrati
onẽ: Sic queadmodũ deꝰ ẽ nobis cogno/
ſcibilis: ita ⁊ noiabilis: Et q meliꝰ cogno
ſcit: meliꝰ noiat. Vñ expreſſiꝰ noiat fidelis
⁊ ſcriptura que fidei ſuffragať vt ſcriptu
ra ſacra qꝫ ratio naturalis: vel phia. Cõ
cordat his Tho. prima ꝑteq.xiii. cuiꝰ vba
ſunt iſta. Secundũ ꝙ aliqd a nobis itelle
ctu cognoſci põt: ſic a nobiſ põt noiari cũ
ergo deꝰ cognoſcať a nobis ex creaturis:
ſic poterit noiari nõ tñ ita ꝙ nomen ſigni
ficãs ipſuꝫ exprimat diuinã eſſẽtiã ſm ꝙ
ẽ. Sicut hoc nomẽ hõ: exprimit ſua ſigni/
ficatiõe eſſentiã hois ſm ꝙ ẽ. Significat
eni eius diffinitionẽ declarantẽ eſſentiaꝫ
eius. Ratio eni quã ſignificat nomen eſt
eius diffinitio: ut dicit Ariſtote.iiii. meta
phiſice. Diciť ergo deꝰ nõ habere nomẽ:
vel eẽ ſupra narrationẽ: quia eẽntia eius
eſt ſupra id quod de eo intelligimus ⁊ vo
ce ſignificamus. Scotus uero in ſuo pri/
mo. di.xxii. inquit. ꝙ licet viator nõ poſ/
ſit diſtincte cognoſcere diuinã eſſentiam
põt nihilominus illã noiare aliquo noie
diſtincte eam ſignificãte: reuelato uel im
poſito ſiue ab angelo ſiue ab ipſo deo: ſi/
cut patet de noie dei thetragramaton: qđ
ſm Rabi Moyſes ſignificat ſolã eſſenti
am diuinam cũ intrinſecis ſuis ꝓprieta
tibus. Et licet quidã putent in hoc Sco/
tum cõtradicere tam dño Bonauẽture:
qꝫ ſancto Thome. Ego tñ aliđ ſentio: qm
doctores illi preclariſſimi de noie dei lo/
quũtur quod viribus ingenii ⁊ vi nature
adinueniri põt. Doctor vero ſubtilis ex/
tendit ſe ad nomẽ qđ uel angelus uel deꝰ
ipſe nobis reuelauerũt. ¶ Secũdũ dubiũ
erat: vtrũ deus noiari poſſit pluribus no
minibus. Ad quod reſpondet Ricardus
de media villa. di.xxii. primi libri: ꝙ ſic. nã
quedã noia ſignificant deũ ſm ſe: quedã
in cõparatiõe ad creaturas. Noium aũt
ſignificantiũ deũ ſm ſe: Quedam ſignifi
cant eẽntiã: Quedã ꝑſonas: Quedã no/
tiones. Noia que ſignificãt eẽntiã: plura
ſunt: qꝫuiſ diuina eẽntia ſit ſũme ſimplex
tñ ꝓpter infinitatẽ ꝑfectionis ſue: ⁊ nři
intellectus debilitatẽ nõ põt hõ illã ꝑfe/
ctionẽ vnico cõceptu exprimere: ſed de il
la format plures cõceptus. Et nihilomi/
nus ſi de illa formaret cõceptus ſine fine
nunqꝫ ꝑ illos cõceptus exprimeret eã ꝑ/
fecte. Facit aũt intellectus noſter aliũ cõ/
ceptũ de diuina ꝑfectione ſub rõne qua
potẽtia. Aliũ ſub rõne qua ſapiẽtia: ⁊ ſic
de aliis attributis. Unde qꝫuis plurima
noia dicta de deo ſignificẽt rem eandẽ: tñ
illã ſignificant ſub diuerſis rõnibus: ⁊ a
diuerſis rõnibus imponũtur. Ideo talia
noia nõ ſunt ſinonima: quia noia ſinoni/
ma ſola voce differũt. Noia inſuꝑ que ſi/
gnificãt perſonas plurificanť: qa plures
ſunt ꝑſone diuine. Sic ⁊ noia que ſignifi
cant notiones. Secũdũ Bonauẽturam
in breuiloquio. Relatiões in diuinis ſũt
quattuor. ſ. paternitas: filiatio: ſpiratio:
proceſſio. Notiones vo ſunt relationes
predictorꝫ cũ inaſcibilitate. Noia que ſi
gnificant deũ in cõpatione ad creatu/
ras plurificanť. Quia ſm Dionyſiuꝫ ca.
vitio de diuinis noibus. Deũ ꝑ creatu/
ras tripliciter cognoſcimus. Aut ꝑ abla
tionẽ conditionũ imꝑfectarũ que reperi/
untur in creaturis. Aut per ſupeminẽtiã

conditionū perfectarū: aut ꝑ cauſalitatē
creaturarū. Et ſm hoc deū triplicit noia
mus. Illa vero noia quibꝰ noiamꝰ deum
remouendo plurificant: quia plures ſunt
conditiones iperfecte in creaturis quas
noiando: a deo remouemus. Quarū vna
eſt finitas: quā remouemus cum dicimꝰ:
Deus ē infinitus. Alia ē creatura: quaꝫ
remouemus cū dicimus. Deus eſt incre
atus. Similiter dicimus deū imenſum:
quia ſine menſura icorruptibilē: quia ſine
corruptione imortalē: quia vita ē ſine de-
fectu mortis incorporeū: quia ſine corpa-
li materia. Nomina aūt quibus noiamꝰ
deū ſibi attribuendo ſupeminentes con-
ditiones que ſunt in creaturis: plurificā
tur ſm ꝙ ſunt plures ꝑfecte cōditiones
in creaturis que ꝑ ſupeminentiā deo at-
tribuūtur: ſicut ſunt: lux: vita: bonitas: ⁊
ſic de aliis. Noia etiā quibus noiamꝰ de
um ſub rōne qua eſt cauſa creaturarum:
plura ſunt: ſm ꝙ creature referuntur ad
ipſum ſub alia ⁊ alia habitudine cāe. Re
ferunt enim ad ipſum vt ad cauſam effi-
cienteꝫ ſui eſſe: ⁊ ſic noiatur creatori ⁊ ad
cām exemplarē: ⁊ ſic dicit exemplar. ⁊ ad
cām finalē: ⁊ ſic vocatur finis. Magnus
itaqꝫ deus eſt ⁊ excelſus valde: cui tanta
nomina cōpetunt que nos inſtruūt vt cō
templemur eum ſuper oia exiſtēteꝫ ſupe
rantēqꝫ oēm intellectū cuiuſlibet creatu
re. ¶ Tertiū dubiū fuit: vtruꝫ hoc nomē
deus: inueniat in ſcripturis expreſſum.
Pro quo audiende ſunt voces oiuꝫ ſcri-
pturarū: tam diuinarū qꝫ humanaruꝫ: in
quibus ꝓphete: patriarche: apoſtoli: euā
geliſte: doctores: impatores: philoſophi:
medici: aſtrologi: ⁊ poete: hoc nomē deus
in auribus oium ſonant: cū eximia laude
Ergo incipiamus a veteri teſtamento ⁊
ſequamur ea que ponunt in nouo. Dein
de que a prenoiatis tangunt. Scribitur
nāqꝫ Geneſis ꝑ.ca. In principio creauit
deus celū ⁊ terrā. Eodē ca. Dixit deus:
fiat lux. Et iteꝝ. Vidit deus lucē ꝙ eſſet
bona. Et ibidem ſepius repetitur. Dixit
quoqꝫ deus. Dixit vero deus. Et.xx.ca.
dixit ſerpēs ad mulierē. Cur precepit vo
bis deus ne comederetis ex omni ligno
paradiſi. Eodē ca. Vocauit dñs deꝰ adā.
Et.v.ca. Hic eſt liber generationis adaꝫ
in die qua creauit deus hominē. Et.vi.c.
Dixitqꝫ deus: non ꝑmanebit ſpūs meꝰ
in hoie in eternū: quia caro eſt. Et.ix. ca:
Benedixitqꝫ deus Noe ⁊ filiis eius: di-
xitqꝫ ad eos. Creſcite ⁊ multiplicamini
Et.xv.ca. Credidit Abrahā deo: ⁊ repu-
tatum ē ei ad iuſticiā. Et.xvii.ca. Ego ſū
deus oipotēs: ambula corā me. Et.xviii.
ca. Nunquid deo eſt quicqꝫ difficile. Et
xxii.ca. Tētauit deus abrahā. Eodē loco.
Venerunt ad locū quē oſtēderat ei deus
Et.xxvii.ca. Det tibi deꝰ de rore celi. Et
xxviij.ca. Deus oipotens bñdicat tibi: ⁊
creſcere te faciat atqꝫ multiplicet. Eodē
ca. Non ē hic aliud niſi domus dei ⁊ por
ta celi. Et.xxx.ca. Exaudiuit deus preces
eius.ſ.Lie. Eodē ca. Dixit Rachel. Ab-
ſtulit deus obprobrium meū. Et.xxxv.ca.
Apparuit Jacob deus cū fugaret fratrē
ſuū. Eodē ca. Ego ſum deus oipotēs cre
ſce ⁊ multiplicare. Et.xl ca. dixit Joſeph
Nunquid nō dei ē interpretatio. Et.xli.
ca. Oñdit tibi deus oia que locutꝰ es. Et
xlviij.ca. Dixit Jacob: En ego morior: ⁊
deus erit vobiſcum. Et Exodi.ij.ca. dixit
Moyſes. Deus patris mei: adiutor meꝰ
eruit me de manu pharaonis. Et.iij.ca.
dixit deus. Ego ſum deus patris tui: deꝰ
Abrahā: deꝰ Yſaac: Eodē ca. dixit Moy
ſes. Deꝰ patrū noſtroꝝ miſit me ad vos
Et.v.ca. Deus hebreoꝝ vocauit nos vt
eamus viā triū dierū in ſolitudinē ⁊ ſa-
crificemus dño deo noſtro. Et.vi. ca. ait
dñs. Scietis ꝙ ego ſum dñs deus veſter
Et.xv.c. ſcribitur. Iſte deus meus: ⁊ glo-
rificabo eum deus patris mei ⁊ exaltabo
eū. Et.xviij.ca. Eſto pplo i his que ad de
um ſunt. Et.xx.ca. Ego ſum dñs deꝰ tuꝰ:
q eduxi te de terra egypti: ⁊ de domo ſer
uitutis. Eodeꝫ ca. Vt ꝓbaret vos venit
deus. Et.xxxiiij.ca. Dñator dñe deus: mi-
ſericors ⁊ clemēs. Et Leuiti.xi.ca. Cuſto
dite oia que ſcripſi: vt ſim veſter deꝰ. Et
xviij.ca. Ego dñs deus veſter: cuſtodite
leges meas. Et.ix.capi. Sāctificamini ⁊
eſtote ſancti: qa ego ſcūs ſum: dñs deꝰ ve
ſter. Et.xxiiij. ca. Hō q maledixerit deo
ſuo portabit peccatū ſuū. Et.xxvj. capi.
Ambulabo inter vos ⁊ ero veſter deus.

Et Numeri.xvj.ca. Fortiſſime deus ſpi
rituū vniuerſe carnis nū vno peccāte cō
tra oēs ira tua deſeuiet. Et.xxiij.ca. Non
eſt deus quaſi hō vt mentiaṫ. Et Deute
ro.iij.ca. Neqꝫ enim ē alius deus vel in
celo vel in terra: q poſſit facere opera tua:
⁊ compari fortitudini tue. Et.iiij.ca. Nō
eſt aliqua natio tā grādis que hēat deos
appropinquātes ſibi: ſicut adeſt nobis de
us noſter. Et.vj.c. Diliges dñm deū tuū.
Eodē ca. Nō tētabis dñm deū tuum. Et
vij.ca. Populus ſcūs es dño deo tuo. Et
viij.ca. Obſerua ⁊ caue ne qñ obliuiſcaris
dñi dei tui. Et.x.ca. Dñi dei tui celū ē ⁊ ce
li celoꝝ: ⁊ oia que in eo ſunt. Eodē ca. Deꝰ
noſter ipſe ē deus deoꝝ ⁊ dñs dñantium
deus magnꝰ ⁊ potēs ⁊ terribilis. Et.xiij.
ca. Dñm deū veſtrū ſeqmini ⁊ ipſuꝫ time
te. Et.xiiij. ca. Filij eſtote dñi dei veſtri.
Et.xviij.ca. Perfectꝰ eris ⁊ abſqꝫ macu
la coram dño deo tuo. Et.xxiij.ca. Cuꝫ vo
tum voueris dño deo tuo: non tardabis
reddere. Et.xxxij.c. Deus fidelis ⁊ abſqꝫ
vlla iniquitate: iuſtus ⁊ rectꝰ. Et Joſu.ij.
ca. Dñs enim deus noſter: ipſe ē deus in
celo ſurſum: ⁊ in terra deorſum. Et Judi
cū.vj.ca. Ego deus veſter nō timeatis de
os amorreorū. Et primi Regū.ca.ij. Deꝰ
ſcientiarū dñs ē. Et.vj.ca. Auxiliatus eſt
nobis deus. Et.ix.ca. Eſt vir dei in ciuita
te hac. Et ſecūdi Regū.xiiij.c. Non vult
deus perire aiam. Et.xxij.ca. Quis fortis
preter deū noſtrū. Et tertij Regū.iiij.c.
Dedit quoqꝫ deus ſapientiā Salomoni
⁊ prudētiā multā nimis ⁊ latitudinē cor
dis. Et.iiij. Regū.v.ca. Ponunṫ verba re
gis iſrael: Nunqd deus ſum ego: vt occi
dere poſſim ⁊ viuificarē. Eodē ca. ſcribiṫ
ꝙ dixit Naaman. Vere ſcio ꝙ nō ſit aliꝰ
deus in vniuerſa terra: niſi tm̄ deus iſrl̓.
Et primi Paralypomenō.xvij.c. Dixit
Natan ad Dauid. Oia que in corde tuo
ſunt fac: deus enim tecū ē. Et ſecūdi Pa
ralypomeno.xxv.ca. diciṫ. Dei ē adiuuarē
⁊ in fugā vertere. Et primi Heſdre p̊ ca.
Cirus rex perſarū retulit. Omnia regna
terre dedit mihi dñs deꝰ celi. Et Thobie
vj.ca. ſcribunṫ verba āgeli ad Thobiam
loquētis. Oſtēdam ingt tibi que ſūt qui
bus preualere pōt demoniū: hi nāqꝫ ſunt

qui coniugiū ita ſuſcipiunt vt deū a ſe: ⁊
ſua mente excludāt. Et Judith.xiiij.capi.
Achior videns virtutē quā fecit deꝰ iſrl̓:
relicte gentilitatis ritu credidit deo. Et
Job.xxiij.ca. Deus molliuit cor meum ⁊
oipotēs cōturbauit me. Et in ps.iiij. Cū
inuocarē exaudiuit me deꝰ. Et.vij. Dñe
deus meus in te ſpaui. Et.ix. Propi qō
irritauit ipius deū. Et.xvij. Deus meus
adiutor meus ⁊ ſpabo in eū. Et.xviij. Ce
li enarrāt gl'iaꝫ dei. Et.xxiiij. Libera deus
iſrl̓ ex oibus tribulatiōibus ſuis. Et.xli.
Queadmodū deſiderat ceruꝰ ad fōtes a-
quaꝝ: ita deſiderat aia mea ad te deꝰ. Et
xlij. Quia tu es deꝰ fortitudo mea. Et.xliij
Deꝰ auribꝰ nr̄is audiuimꝰ. Et xliiij. pro-
pterea vnxit te deꝰ deꝰ tuꝰ. Et.xlv. Deus
refugiū nr̄m ⁊ virtꝰ. Et.xlvj. Oēs gētes
plaudite manibꝰ: iubilate deo i voce exul
tatiōis. Eodē ps. Qm̄ rex ois terre deus:
pſallite ſapiēter. Et.xlvij. Hic ē deꝰ nr̄ in
eternū ⁊ i ſcl'ꝫ ſcl'i. Et.xlix. Deꝰ deoꝝ dñs
locutꝰ ē. Et.l. Miſerē mei deꝰ ſm magnā
miaꝫ tuā. Et.lij. Deꝰ de celo pſpexit ſup
filios hoiuꝫ. Et.liij. Deꝰ i noie tuo ſaluuꝫ
me fac. Et.lxx. Deꝰ docuiſti me a iuuētu
te mea. Et.lxxij. Q̄ bonꝰ iſrl̓ deus his q re
cto ſūt corde. Et.lxxvj. Viderūt te aque
deꝰ: viderūt te aque ⁊ timuerūt ⁊ turbate
ſūt abyſſi. Et.lxxxij. Deꝰ qs ſil'is eſt tibi.
Et.lxxxiiij. Audiā qd i me loquaṫ dñs de
us. Et.lxxxv. Magnꝰ es tu ⁊ faciēs mira
bilia: tu es deꝰ ſolꝰ. Et Eccl'iaſti.p̊.c. Ois
ſapia a dño deo ē. Et.ij.c. Fili accedēs ad
ſuitutē dei: ſta i iuſticia ⁊ i timore. Et.iij.
ca. Qui timet deū honorat parentes. Et
vij.c. Nō te iuſtifices an̄ deū. Et.x.c. Per
dit deꝰ memoriā ſupboꝝ. Et.xv.c. Deus
ab initio ꝯſtituit hoieꝫ. Et.xlv.c. Dilectꝰ
deo ⁊ hoibꝰ: moyſes. Et Sapiē.p̊.c. Deus
mortē nō facit. Et Eſaie.ij.c. Venite aſcē
damꝰ ad mōtē dñi: ⁊ ad domū dei iacob.
Et.vj.ca. Seraphin clamabāt: ſcūs: ſcūs
ſcūs dñs deꝰ ſabaoth. Et.xl.c. Cōſolami-
ni ꝯſolami pple meꝰ: dicit deꝰ nr̄. Et Hie
remie.iij.c. Vere i dño deo nr̄o ſalus iſrl̓.
Et Daniel p̊.c. Dedit āt deꝰ danieli grāꝫ
i ꝯſpectu pncipis Eunuchoꝝ. Et.ij.c. Da
niel bn̄dixit deo celi. Et.iij.c. Ambulabāt
in medio flāme: laudātes ⁊ bn̄dicētes deū

·Et.xi.c. Aduerſus deū deoꝝ loquet. Et xiij.c. De⁹ eterne q abſcōditoꝝ es cogni/tor. Et O ſee.xiij.c. Deū abſqꝫ me neſci/es. Et Jone iiij.ca. Tu es deus clemēs ⁊ miſericors. Et Michee.vj.c. Curuabo ge nu deo excelſo. Et pria Petri. v.c. Deus ois gr̄e vocauit nos in eternā gl'iaꝫ ſuaꝫ. Et eodē.c. Humiliamini ſub potēti ma/nu dei. Et ad Ro.p̄ c. Cū deū cognouiſ/ſent:nō ſicut deū glorificauerūt. Et. viij. c. Si de⁹ ꝓ nobis qs ꝯ nos. Et prime ad Chor'.xiiij.c. Nō ē diſſenſiōis de⁹:ſꝫ pa cis. Et ſecūde ad Chorin .xx.c. Nō .n.q ſe ipſuꝫ cōmēdat ille ꝓbat⁹ ē:ſꝫ quē deus cō mēdat. Et ad Epheſi.ij.c. De⁹ diues ē in miā. Et ad Philipē.ij.c. De⁹ exaltauit il lū. Et pric ad Theſſalonicēſes. v.c. De⁹ pacis ſcificet vos. Et Actuū.v.c. Obedi/re oportet deo. Et.xviij.c. Inueni arā in qua ſcriptū erat:ignoto deo. Et Apocal'. p̄.c. Significauit de⁹ que oꝫ fieri cito. Et vij.c. Vidi alteꝝ angelū aſcēdētē ab ortu ſolis hn̄tē ſignū dei viui. Exo. xiiij.c. Ti mete deū ⁊ date illi gl'iaꝫ ⁊ honorē. Et.xxj ca. Abſterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis eoꝝ. Et Joannes pric ſue canonice.ca.p̄. Deū nemo vidit vnq̄ꝫ. Et in ſuo euāgelio p̄.c. Verbū erat apud deū. Et.viij c. Qui ex deo ē verba dei audit. Et.iij.c. Sic de⁹ dilexit mundū. Et Matth.vj.c. Bti mū do corde:qm̄ ipſi deū videbunt. Et.vj.ca. Nō poteſtis deo ſeruiꝛ ⁊ mā mone. Eodē ca. Primū querite regnū dei. Et.xix.capi. quos de⁹ cōiūxit:hō nō ſepat. Et.xxij. ca. Reddite que ſūt ceſaris ceſari:⁊ que ſunt dei deo. Et Luce p̄.c. Qd eni ex te naſceꝛ: ſcm̄ vocabiꝛ fili⁹ dei. Et.vij.c. De⁹ viſita/uit plebē ſuā. Et.xviij.c. De⁹ ꝓpiti⁹ eſto mihi pctōri. Et Caſſiodor⁹ ſup pſalmum Magn⁹ de⁹ ⁊ laudabilis nimis. De⁹ inqt ē virt⁹ iexplicabilis:pietas icōprehēſibil' ſapia ineffabilis:cuius vera diffinitio ē fi nē i ſuis laudib⁹ nō hr̄e. Et Boeti.i libro de trinitate. De⁹ ē pulcherrimum:fortiſſi mūqꝫ vere vnū i quo null⁹ nūer⁹:nullū in eo aliud preter q̄ꝫ id qd ē. Et Anſelm⁹in ꝓſologiō. De⁹ ē pulchritudo que nō vide tur odor q olfactu nō pcipiꝛ: ſapor q non cognoſciꝛ:bōitas que nō ſentiꝛ. Et Aug. i libro de libero arbitrio. De⁹ ē quo nihil ſuperius eſſe cōſtat eternus incōmutabi lis. Et in libro de vera religione. Deus ē incōmutabilis natura:prima vita: prima eſſentia: prima ſubſtantia. Et Juſtinia/nus Imperator.C.de veteri iure enucliā/do.l.prima inquit. Deo auctore: ⁊ noſtrū gubernante imperiuꝫ bella feliciter pera/gimus ⁊ pacem decoramus:⁊ ſtatim rei/publice ſuſtentamus. Et.C.de officio pre fecti pretorio:aphrice.l j. Multas quideꝫ ⁊ antea a deo promeruimus largitates: ⁊ innumerabilia eius circa nos beneficia cō fitemur. Et.C.de rebus creditis: ⁊ iureiu rando.l.j. Juriſiurandi contempta reli/gio ſatis deum habet vltorem. Et.ff.de le gibus.l.ij. ſcribitur. Omnis lex inuentio ⁊ donum dei eſt. Et ideo habes in epiſto/la. Inter claras.C.de ſumma trinitate ⁊ fide catholica. Et in proemio iſtitute. Et C.ne filius pro patre .in uten.habita. Et C.de iudeis.l.iudeis. Et.C.de raptorib⁹ virginum.l.raptores. Et.ff.de iureiuran/do.l.ait pretor. Et.C.de epiſcopis ⁊ cleri/cis.l.deo nobis. Et in autentico: vt non luxurientur contra naturam. Et in autē tico de mandatis principum i.§.oportet. Et in autentico de fide inſtrumentorum: in.§. Cum igitur. Et in autentico de que/ſtore:in principio. Et Sibilla heritrea: cu ius verba ponit Lactantius libro primo diuinarum inſtitutionum: ita loquitur. Vnus deus qui vnus eſt:iſqꝫ ampliſſim⁹ increatus. Et Plato in thimeo. Perfect⁹ ⁊ purgatus hinc exiens habitabit cū deo. Et vt Hieronymus aſſerit ſup p̄ capitu/lo Daniel'. hic dixit fabricatorē mūdi de/um. Et Ariſtoteles in p̄ de celo ⁊ mūdo. Omnes quidē ſummū locū deo tribuūt: ⁊ greci ⁊ barbari. Et in. xij. metaphiſice. Dicimus deuꝫ animal ſempiternū ſemp viuēs. Et rex Auicēna in prologo ſui ca/nonis. In primis deo gratias agamus:ſi cut ſui ordinis celſitudo ⁊ beneficij ipſius multitudo meretur. Et in eodem prolo/go. Si mihi deus auxiliatus fuerit:⁊ hūc confirmauero librum: addam poſtea in vno libro Anthidotarium. Et idem in prima fen primi libri Canonis: doctri/na .iij.capitulo.ij.de complexionibus mē broꝝ. Deus cuiqꝫ animali ⁊ cuiqꝫ mem/

bro donauit ex cōplexióne:qđ magis me
ref. Et Galienus medicorū pnceps: ſup
pma particula .pnoſticorū hypocratis.
Nō inuenimus Hypocratē dicere in ali
quo librorū ſuorū:q deus bñdictus ꝛ ſub
limis cauſaſſet aliquam egritudinem. Et
Raſis in prologo libri ad Almanſoriū
regē: Regi almanſorio cuius vitā .plon
get deus. Et Damaſcenus in .plogo ſui
libri: de cōſolatiōe medicinarū. In noīe
dei miſericordis cuius noīatu pmo rece
pit grām ꝛ doctrina pfectionē. Et idē in
prologo ſue practice. Sanat ſolus lāguo
res deus. Et Albumazar in ſuo introdu
ctorio in aſtronomiā. Deus ē mouēs oīa
imobilis: cuius nomē ē bñdictū ꝛ exalta
tū exaltatione maxima. Et Seneca i tra
gediis. Seqt ſupbos victor a tergo deus
Et ad Lucillū. Nihil deo clauſū eſt. Et
Ouidius in libro de arte amādi. Flectit
iratus voce rogante de⁹. Et Sixtus pi
thagoricus in ſentētijs. Cogitatio hoiū
nō latet deū. Et Cicero in libro de legib⁹
Nihil ē preſtātius deo. Et in libro de nā
deorū. Nulli ē nature obediēs aut ſubie
ctus deus: oēm ergo regit ipſe nāz. Et ite
rū ibi. Cōprehēde aio: ꝛ .ppone an oculos
deū. Et i codē. Quid eē pōt i rerū nā hoie
meli⁹: In eo eni ſolo ē rō qua nihil pōt eē
preſtāti⁹. Eſſe aūt hoiem qui nihil in oi
mundo melius eē q̄ȝ ſe putet deſipientis
arrogātie ē. Ergo ē aliquid melius: ē ģ .p
fecto deus. Quid amodo audebūt dicere
curioſi: an tātorū virorū quorū teſtimonia
retulim⁹: ſentētia inanis ē. O ſtulti ꝛ tar
di corde ad credendū: O ceci peccatores:
ꝛ inimici dei: O maligne mētes iniquorū
expgiſcimini ꝛ intuemini eū qui oia con
didit: oibus preeſt: ꝛ nos pdere pōt atq̄
ſaluare. Sed qui illū nō timēt nō diligūt
neq̄ venerātur: ſtatim inflatis bucchis
mihi detrahūt ſic loquēti. Supflua inqūt
ac tumida ē tāta precedēs turba auctori
tatū de deo: cū eū agnoſcamus: confitea
murq̄ creatorē celi ꝛ terre: viſibiliū om
niū ꝛ inuiſibiliū. O q̄ȝ infelix ē horū con
ditio tēporū dum cōpletū experimur id
quod apl's ſcribit ad Titum.:.cap. Cōfi
tent ſe noſſe deū: factis aūt negant.

¶ Q᷑ deus vocatur pater noſter in quo
oſtenditur eius benignitas que nos alli
cit ad eū diligendū. Capl'm ſecundū.

Ecundū nomen quo deus noiat a
nobis ē nomen amoris: illud ē pa
ter. Mira res profecto: q ille qui
cōdidit celū ꝛ terrā: ꝛ oia que i eis ſūt: di
gnetur a nobis vermiculis pater appel
lari. Nos tū ipſius filij dei eſſe refugim⁹
dū magis hec infima vilia atq̄ terrena:
q̄ȝ ipſum ſūmū bonū diligimus. Ob id
ipſe conquerit dicens Eſaie p ca. Filios
enutriui ꝛ exaltaui: ipſi aūt ſpreuerūt me
Verūtamen vt ad tanti patris dilectio
nē corda inflāmētur humana: de ipſa pa
ternitate tres cōſiderationes facienus.
¶ Prima dicit diſtinctionis.
¶ Secunda rationis.
¶ Tertia ſignificationis.
¶ Prima cōſideratio dicit diſtinctiōis
in qua ſcire libet: q patres multi ſunt: ꝛ
multipliciter accipiuntur. Nam
¶ Primus dicitur carnalis.
¶ Secundus ſpiritualis.
¶ Tertius ſacramentalis.
¶ Quartus infernalis.
¶ Quintus celeſtialis.
¶ Primus pater dicit carnalis: aut rati
one imediate generationis: de quo dicit
Exodi.xx.ca. Honora patrē tuū. Aut ra
tione originis: ꝛ ſic omnes aui: proaui: at
taui: tritaui: dicūtur patres. Vnde Hie
ronymus ſuper Danielē aſſerit de Bal
daſar: qui vocat patrē Nabuchodonoſor
vt ſcribit Danielis.v.ca. Q᷑ non facit er
rorē ſcientibus ſcripture ſancte cōſuetu
dinē: qua proaui oēs ꝛ maiores pr̄es vo
cantur. Nam ſm Beroſum chaldeum: ꝛ
Ioſephum Nabuchodonoſor regnauit
ānnis quadragitatrib⁹: cui ſucceſſit fili⁹
qui vocatus eſt Euilmorodach: huic ſuc
ceſſit filius dictus Negliſar: quo mortuo
regnauit filius eius Laborſodoc: huius
filius fuit Baldaſar. Et nihilominus⁹ ipſe
dicebat Danieli. Tu es Daniel de filijs
captiuitatis iuda: quē adduxit rex pater
me⁹.ſ. Nabuchodonoſor d iudea. ¶ Se
cundus pater eſt ſpūalis: Et ſic dicit pai
quilibet ſacerdos: vt patet.lxxxvj.di.ca.
quis dubitet. vbi dicit. Quis dubitet ſa

cerdotes: chriſti regū oīum τ principum
patres τ magiſtros cenſeri. ¶ Eſt inſup
pater ſpūalis ſacerdos qui audit cōfeſſi
ones: ſicut patꝫ xxx.q.i.ca.oēs. Similiter
qui erudit τ docet aliquos: vocaꝛ pater.
Hinc Macrobius i prologo ſup ſomniū
Scipionis Euſtachiū diſcipulū filiū vo⸗
cat. Et Paulus ad Galatas iiij.ca. dicit
Filioli: quos iteruꝫ pturio donec chriſtus
firmetur in vobis. ¶ Tertius ē pater ſa
cramentalis: Js ē ſacerdos baptiꝫans τ
epiſcopus cōfirmans: τ quicūqꝫ alius te⸗
nens in baptiſmo vel cōfirmatiōe illum
qui baptiꝫaꝛ aut cōfirmaꝛ. Probanꝛ iſta
xxx.q.i.c. ad limina. §. filia. Et. xxx.q. iii.
c. ita. Et de cō. di. iiij. c. vos ante oia. Et
extra de cogna. ſpūali. c. vlti. Quod popu
lis ē declarādū ꝓpter eos qui falſo tenēt
ſacerdotē baptiꝫantē nō fieri cōpatrem
¶ Quartus eſt pater infernalis. Hic eſt
diabolus pater iniquorum. De quo dicit
Ambro. xxij. q. v. c. cauete fratres. Oēs q
amant mēdaciū filij ſūt diaboli. Et dñs
Jeſus dicebat iudeis: Joānis. viij. capi.
Vos ex pr̄e diabolo eſtis: τ deſideria pa⸗
tris veſtri facitis. ¶ Quintus ē pater ce
leſtialis qui ē deus bñdictus: de quo clarꝫ
eſt ꝙ ſic noiatur. Vnde Eſaie. lxiij. c. ſcri
bitur. Tu dñe pater noſter τ redēptor no
ſter. Et Hieremie iij. ca. Voca me pater
me⁹. Et. xxxi. ca. Factus ſuꝫ iſraeli pater
Et Malachie ij. ca. Nunquid non pater
vnus omniū noſtrū. Et Mathei. v. capi.
Pater tu⁹ qui videt i abſcōdito: reddet
tibi. Et iterū ibi. Sitis filij patris veſtri
qui ſolē ſuū oriri facit ſup bonos τ ma⸗
los. Et. x. ca. Non eni vos eſtis qui loqui
mini: ſed ſpūs patris veſtri qui loquiꝛ in
vobis. Et xxiij. ca. Vnus ē eni pater ve⸗
ſter qui in celis ē. Et Luce. vj. ca. Eſtote
miſericordes ſicut τ pater veſter celeſtis
miſericors ē. Et Mathei. vj. ca. Cuꝫ ora⸗
ueritis dicite: pater nr̄ qui es in celis τc̄.
Et prime ad Chori. viij. ca. Vnus ē de⁹
pater ex quo oia. Et de hoc ita loquitur
Virgi. in p̄ Eneidos. At pater oipotens
ſpelūcis addidit atris. Et in. x. At pr̄ om⸗
nipotēs rex: cui ſūma ptās. Et in p̄ Ge⸗
orgicorū. Ter pater extructos deiecit ful⸗
mine montes. Et Horatius odda ſecun⸗
da. Jam ſatis terris niuis atqꝫ dire grā
dina miſit pater. Et rubēte dextra ſacras
iaculaꝛ arces. Terruit vrbē terruit gētes.
Scribit Oroſius ꝙ Pyrrhus rex Epi
rotarū: qui in auxiliū tarentinorū venit:
fretus viribus theſſalie ac macedonie: to
tiuſqꝫ grecie: dū in prima pugna in cāpa
nia Valeriū leuiniū cōſulē. oēmqꝫ quaſi
exercitū romanorꝫ deuiciſſet: cuꝫ extraqꝫ
parte multi fuiſſent interfecti: atqꝫ nume
rus occiſorꝫ ex parte Pyrrhi pregrādis
fuiſſet: poſt habitā illā victoriā: affixit ti⸗
tulū in tēplo Jouis: in quo ita ſcriptum
erat. Qui ante hac inuicti fuere viri paꝛ
optime olympi. Hos ego in pugna vici:
τ ab eis victus ſū. Cū redargueretꝛ a ſuis
quia ſe victum fatebaꝛ. Reſpōdit ſi rur⸗
ſus ſimili modo vincā: reuertar ſine mili
tibus in Epirum. Ecce itaqꝫ ꝙ apud oēs
nationes de deo nomen patris ꝓclamaꝛ.
Sed dum iſta tractamus opus ē vt i hac
parte tria dubia diſputemus.

¶ Primū: vtruꝫ ſit vna paternitas filij
dei τ creature.

¶ Secūdū: vtrū hoc nomen pater ꝑ pri⁹
dicaꝛ in deo reſpectu filij ab eterno geni
ti: qꝫ reſpectu hominis τ creature.

¶ Tertiū: cur in diuinis maternū nomē
taceꝛ: paternū exprimiꝛ.

¶ Pro dclaratōe primi dubij pleriqꝫ ar
guūt: ꝙ filij dei τ creature nō ſit vna pa
ternitas: ſed diuerſa. Pria quia vbi ſunt
diuerſe relatōnes oppoſite ibi diuerſa ra
tio paternitatis. Sed in paternitate qua
deus ē pater filij ab eterno geniti: τ qui ē
pater creature: ſunt diuerſe relatiōes op⸗
poſite: ergo diuerſa ratio paternitatꝭ. Re
latio enim qua referꝛ pater ad filiū ē in⸗
creata: illa qua ad creaturaꝫ creata. Jtaqꝫ
videꝛ hec pr̄nitas ſit alia ab illa. ¶ Secū
do arguiꝛ: quia vbi ſūt diuerſi reſpectus
paternitatꝭ: ibi diuerſe paternitates: Sꝫ
alio reſpectu ē deus pater filij: alio reſpe
ctu ē pr̄ creature. Nā vt dič gloſa Augu
ſtini ſup illo vbo Joānis. xx. ca. Aſcendo
ad patrē meū τ patrē veſtrū: meū natura
veſtrū vero gratia. Ergo alia ē paterni⸗
tatis filij τ alia creature. Reſpondet ad
hoc Alexander de ales in tertio ſūme: ꝙ
in relatione qua deus ē pater filij: τ pater

Creature: tria ſunt cōſiderāda. ſ. ꝓncipiū Termini: ⁊ Modus. Principiū eſt patre. Termini ſunt filius dei ⁊ creatura. Modus: deus ē pr̄ fiij ꝑſonaliter: ⁊ pr̄ creature eſſentialiter. Licet ergo termini huius relationis plurificent̄ ⁊ modus ſit diuerſus: tñ̄ ꝓncipiū eſt vnū nō diuerſum nec plurificatum. Unde Aug. libro ď trinitate ait. Pater dicit̄ ꝓncipiuꝫ filij: quia genuit eū: ⁊ principiū ſpūs ſancti: quia ſpiritus ſanctus eſt donū eius: ⁊ principium creature: quia creauit eam. Et tñ̄ propter has diuerſas rationes nō multiplicat̄ rō principij. Ergo cū dicit̄ pater filij ⁊ pater creature: non multiplicabitur ratio pr̄is reſpectu filij ⁊ reſpectu rōnalis creature Et ſic ſolutum ē primū argumentuꝫ. Ad ſecundū dicit Alexander: Q꞉ gratia ⁊ natura faciunt diſtinctionē: non ex parte illius a quo: ſed ex parte eoꝝ que ſunt ab illo. ¶ Secūdū dubiū fuit: vtrū hoc nomē pater per prius dicat̄ in deo reſpectu filij: q̄ꝫ reſpectu hominis ⁊ creature. ¶ Et ad hoc reſpondet Tho. pria parte. q. xxxiij. ꝙ ſic. Nam quod eternū ē prius ē tp̄ali. Ab eterno aūt deus ē pater filij ⁊ ex tēpore pr̄ creature. Inſup per prius dicit̄ nomen de illo in quo ſaluatur tota ratio nois perfecte q̄ꝫ de illo ī quo ſaluat̄ ſm̄ aliquid. De hoc ſiquidē dicitur ꝑ ſimilitudinē ad illō in quo ꝑfecte ſaluat̄: quia oia perfecta ſumunt̄ a perfectis. Inde ē ꝙ hoc nomē leo per prius dicit̄ de animali in quo tota rō leonis ſaluat̄: quod proprie dicit̄ leo: q̄ꝫ de aliquo hoie in quo inuenit̄ aliquid de ratione leonis: vtputa audacia vel fortitudo: de hoc nanqꝫ per ſimilitudinē dicit̄: manifeſtū ē aūt ꝙ perfecta ratio paternitatis ⁊ filiationis inuenit̄ in deo patre ⁊ in deo filio: quia patris ⁊ filij ē vna natura ⁊ gl'ia: ī creatura vero filiatio inuenit̄ reſpectu di nō ſm̄ perfectā rōnē: cū non ſit vna natura creatoris ⁊ creature: ſed ſm̄ aliquā ſimilitudinē que quāto ꝑfectior fuerit: tanto propinquius accedit ad verā filiatiōis rationē. Dicit̄ aūt deus alicuius creature pater ꝓpter ſimilitudinē veſtigij tm̄: vtpote irrationabiliū creaturarum: ſm̄ illud Iob xxxviij. ca. Quis eſt pluuie pater aūt qs genuit ſtellas roris. Alicuius etiā dicitur pater propter ſimilitudinē imaginis: ⁊ ſic dicitur pater hominū. Alicuius pater vocatur ſm̄ ſimilitudinē gratie: ⁊ ſic homo dicitur filius dei adoptiuus ſm̄ ꝙ ordinatur ad hereditatē eterne gl'ie. Quare per prius dicit̄ pater reſpectu filij quē ſibi coequalē genuit: q̄ꝫ reſpectu alicuius creature ¶ Sed ꝯtra iſta poſſet qs ita arguere. Cōmune ſm̄ intellectum ē prius ꝓprio. Sed hoc nomen pater ſm̄ ꝙ ꝑſonaliter ſumit̄: eſt propriū ꝑſone patris reſpectu ꝑſone: ⁊ patris reſpectu ꝑſone filij. Scd̄m vero quod ſumit̄ eſſentialiter eſt cōe toti trinitati. ⁊ ſic dicit̄ reſpectu creature. nā toti trinitati dicimus pater noſter. Ergo ſequitur ꝙ ꝓncipalius pr̄ dicat̄ reſpectu creature q̄ꝫ filij coeterni ⁊ ꝯſubſtātialis. Soluit hoc argumētū Tho. vbi ſ. Q꞉ coia abſolute dicta ſm̄ ordinē intellectus nr̄i ſūt priora q̄ꝫ ꝓpria: quia includūtur in ītellectu ꝓprioꝝ ſed nō econuerſo. In intellectu eni ꝑſone patris intelligit̄ de⁹ ſed nō conuertitur. Coia vero que iportāt reſpectuꝫ ad creaturā ꝑ poſteri⁹ dicūt̄ q̄ꝫ ꝓpria que importāt reſpectus ꝑſonales. qa ꝑſona ꝓcedens in diuinis ꝓcedit vt ꝓncipiū ꝓductionis creaturaꝝ. Sicut eni verbū conceptū in mente artificis ꝑ prius intelligitur procedere ab artifice q̄ꝫ artificiatū qd̄ producit̄ ad ſimilitudinē verbi cōcepti in mēte. Ita ꝑ prius ꝓcedit fili⁹ a pr̄e q̄ꝫ creatura de qua nomē filiationis dicit̄ ſm̄ ꝙ aliquid ꝑticipat de ſimilitudine filij. ¶ Tertiū dubiū fuit: cur in diuinis nomen maternū tacet̄: paternū vero exꝓmit̄. Ad hoc ita dicit dn̄s Bonauētura. di. v. primi libri in declaratione lr̄e: vbi allegat Anſelmū in proſologion. Q꞉ ꝓncipiū maternū preexigit aliud ꝓncipiū pri⁹: qa mr̄ ē ꝓncipiū paſſiuū: ⁊ oē tale mouet̄ ab alio: ergo ante ipſū ē ꝓncipiū aliud. Qm̄ ergo ꝓncipiū generationis filij in diuinis ē ꝓmū: ⁊ ē pure actuale. Ideo nullo mō tranſfertur maternū ꝓncipiū ad diuina. Dicta ſūt hec de filio dei vt agnoſcamus q̄ꝫ benignus ſit pater eius qui homines tanti dignos facit honoris: vt filios etiam ipſos habeat: ⁊ ſi non ſm̄ veritatē nature: ſm̄ tñ̄ aliquaꝫ ſimilitudinem vel participationem.
¶ Secunda conſideratio de paternitate

dei : dicitur rationis : in qua perſcrutari debemus qualiter deus dicitur pater noſter quintuplici ratione.
¶ Primo ratione generationis.
¶ Secundo ratione gubernationis.
¶ Tertio ratione inſtructiōis.
¶ Quarto ratione protectionis.
¶ Quinto ratione dotationis.
¶ Primo dr̄ deꝰ pr̄ nr̄ rōne gnātiōis. pr̄ nāqꝫ ē q̄ habet filiū a ſe genitū ⁊ ſilēꝫ ſibi Deꝰ aūt ⁊ ſi nō a ſe nō genuerit: fuit tamē cauſa nobis vt eſſemꝰ ⁊ ſm corpꝰ ⁊ ſꝫ animā. Ideo Lactantiꝰ libro.ij. diuinaꝝ iſtitutionū ait. Deꝰ veri pr̄is officio fūctꝰ eſt ipſe corpꝰ effinxit: ipſe aiam qua ſpiramꝰ infudit. Illiꝰ ē totū qcq̄d ſumꝰ. Et Moyſes Deuterono.xxxij.ca. Nūquid nō ipſe ē pater tuus q fecit ⁊ creauit ⁊ poſſidet te. Ibi gloſa. Fecit corpꝰ: creauit ⁊ poſſidet te Ibi gloſa. Fecit corpꝰ: creauit aiam: poſſidet vtrunqꝫ. Et vidua illa timēs deū que filios hortabaṫ quecūqꝫ ſupplicia ferre q̄ꝫ cōtra legem porcinas carnes comedere: vt ſcribiṫ ſecūdi Machabeoꝝ.ca.vij. ita dicebat. Neſcio qualiṫ in vtero meo apparuiſtis: neqꝫ ego ſpūm ⁊ aiam donaui vobis ⁊ vitā ⁊ ſinguloꝝ mēbra nō ego ipſa cōpegi. ¶ Secūdo deus dr̄ pr̄ nr̄: rōne gubernationis. Ipſe ſiquidē cūctis creaturis celi ⁊ terre mādauit vt hūanis vſibꝰ indeſinenṫ deſeruiāt. Ob qd̄ vt dicit Hugo de ſancto victore. Quelibet creatura tria voce alloqtur hoīem. Accipe: redde: fuge. Accipe beneficiuꝫ ex me in vſuꝫ tuuꝫ. Accipe inqt celuꝫ a me: ⁊ luminaribꝰ meis: illūiationē ⁊ motū. Accipe ait ignis a me calorem Accipe ab aere reſpirationem. Accipe ab aqua refrigeriuꝫ ⁊ lotioneꝫ. Accipe a terra aialia: fructus: ⁊ ſubſtētationeꝫ ⁊ ſilīa. Secunda vox eſt redde. ſ. obſequm tuo bn̄factori ⁊ meo creatori qui iō me creauit vt tibi ſeruirē. Tertia vox eſt: fuge. ſ. ſuppliciū: ne illud incurras ꝓpṫ igratitudinē. ¶ Tertio deus dicitur pater nr̄ rōne inſtructōis Inſtruxit nos eqdem triplici lege. ſ. nature: ſcripture: ⁊ gratie: vt ſciremus qd agendum: quid fugiendū: quid amandū: qd timendū: quid colendū: quidue deſiderandū Neqꝫ cōqueri debemꝰ ſi neſcimꝰ tot ſecreta nature: aſtroꝝ curſus: motus ſiderum oceani ambitū: naturas herbaꝝ: futura cōtingētia: ⁊ huiuſmōi. Qm̄ vt iqt Lactātius libro.ij. diuinaꝝ inſtitutionū. Cū aperiret homini veritatē deus: ea ſola nos ſcire voluit que inṫfuit hominē ſcire ad vitaꝫ cōſequēdā. Que vͦo ad curioſaꝫ ⁊ ꝓphanā cupiditatē ꝑtinebāt: retinuit vt archana eēnt. ¶ Quarto deꝰ dr̄ pr̄ nr̄ rōne ꝓtectionis: qa ipſe nos ꝓtegit ⁊ defendit a piculis ⁊ tētatiōibꝰ pene inumeris: niſi eniꝫ ipſe auxiliaretur nobis ⁊ angelico nos tueretur preſidio vix poſſemus ad horaꝫ ſup terram uiuere. ¶ Quinto deus dicitur pater noſter ratione dotationis ipſe qppe dicturus eſt electis. Venite ad nuptias: venite ad paradiſi delicias: venite ad opulentiſſimum celorum regnum. O quales erunt ille promiſſe diuitie: qualis an me ⁊ corporis gloria: qualis angeloꝝ ſocietas: qualis deniqꝫ illius perhennis vite iocunditas. O q̄ꝫ feliꝰ erit vox illa ieſu chriſti filij dī q̄ꝫ ſuauis q̄ꝫ delectabilis cū dicet i die iudicij venite bn̄dicti pr̄is mei poſſidete patuꝫ vobis regnū a cōſtitutōe mūdi. ¶ Tertia ꝯſideratio circa paternitatē dei dr̄ ſignificatiōis in qua notāda ſunt qnqꝫ ſigna ꝑ que diſcerni poſſunt filii dei a filiis diaboli
¶ Primum dicitur audientia.
¶ Secundum beniuolentia.
¶ Tertium obedientia.
¶ Quartum reuerentia.
¶ Quintum prouidentia.
¶ Primum ſignū dicitur audientia qñ. ſ. quis libenter audit verba diuina Vñ Joānis viii.ca. xp̄s dixit: Qui ex deo ē vͣba dei audit. Propterea vos nō auditis quia ex deo nō eſtis. ¶ Secūdū ſignū ē beniuolentia. Ille ſiquidē dei filius eſſe cognoſciṫ qui deum ſup omnia diligit. de quo dicitur Mathei.xxii.ca. ⁊ Luce.x.ca. Diliges dn̄ꝫ deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aia tua ex tota mente tua ⁊ ex oībus viribus tuis. ¶ Tertium ſignū eſt obedientia. De hoc chriſtus dixit Joānis xiiij.ca. Si diligitis me mādata mea ſeruate. Et iteꝝ. Si precepta mea ſeruaueritis manebitis in dilectione mea. ¶ Quartū ſignum dicitur reuerentia quādo qs reuerētiā deo exhibet:

reuerēter ſe habendo ad eius nomē ſcm̄: ad ſacra loca:ad ſacras perſonas : ad ſa/cras cerimonias:ꝛ ad omnia que perti/nent ad cultū dei.¶ Quintū ſignū voca/tur prouidētia . Ille vtiqꝫ bonus ē filius qui patri prouidet in ſuis neceſſitatibus Sic quicūqꝫ deo ſubuenire ſollicitus eſt: filius eius credi pōt. Et licet de⁹ nullo in digeat qui feliciſſimus ac beatiſſimus ē: tñ ſibi aſcribit quicqd ꝓ illius amore ꝓxi mis noſtris tribuit. Ideo Mathei.xv.c. dicit. Qđ vni ex minimis meis feciſtis. O q̄ꝫ exigu⁹ ē nūerus filiorū dei quādoq/dē a rariſſimis audit minus diligit ꝛ pre ceptis eius a paucis obtempat: cunctaqꝫ ad religionē ſpectantia deturpata ſunt:ꝛ penitus diſſipata ac ꝓximis pro dei amo re ſuccurrere vix aliqs curat. O ſeculū te/trū ꝛ ſordidū quo hoīes a deo patre tota/liter ſe auerterūt: ꝛ ſequūtur cōcupiſcen tias ſuas:nihil amplius ſpantes de pro/miſſa hereditate celeſtis regni.

¶ Qđ deus bñdictus nūcupat dominus quod eſt nomen honoris: de ipſo dicitur: quia illius imperio cuncta ſubiacent.

Capitulum tertium.

Ertiū nomen quo deus noīatur a nobis ē nomen honoris : illud eſt dñs:ſic in tota ſcriptura ſepi⁹ no minat. Unde Gene.c.ij.dicit. Dixit do minus deus: Non ē bonū hoīem eē ſolū. Et in.iij.ca. Vocauit dñs deus Adā. Et x.ca. Reſpexit dñs ad Abel ꝛ ad munera eius. Et.vj.ca. Corrupta ē terra corā do/mino. Et.vij.ca. Dixit dñs ad eum . In/gredere tu ꝛ oīs domus tua in archā. Et viij.ca. Recordat⁹ aūt dñs Noe. Et. xij. ca. Dixit domin⁹ ad Abraham. Egredere de terra tua. Et.xv.ca. Apparuit ei dñs in cōualle mābre. Et.xxj.ca. Viſitauit do min⁹ ſarā. Et.xxij.ca. Angelus dñi de ce lo clamauit. Et.xxxix.ca. Fuit aūt dñs cū Joſeph. Et Exodi.iij.capi. Dixit dñs ad Moyſen. Et ſic incipit capi.viij.ix.x.xj.ꝛ xij. Capitulū vero.xiij.habet:Locutus ē dñs ad Moyſen. Et ſimilit ſcribit. xiiij. xv.xx.xxxj.xxxiij.ꝛ.xl.ca. Et Leui.iiij .vj. viij.xj.xij.xiij.xiiij.xv.xvj.xvij.xviij .xix. xx.xxij.xxiij.xxiiij.xxv. ꝛ vlti.ca. Et idem Numeri ꝑ. ij .iiij. v.vj. viij.ix. x. xv. xix. xxxj.ꝛ.xxxiij.ca. Et ita frequēter repetit hoc nomen dñs tā in veteri q̄ꝫ nouo teſta mēto. Quare aūt ſic vocet:aſſignari pñt tres rationes.

¶ Prima dicitur ſubiectionis.

¶ Secunda immutationis.

¶ Tertia anihilatiōis.

¶ Prima ratio:quare dñs nūcupat :dici tur ſubiectiōis:qa oīa que in mūdo ſunt. ſiue in celo:ſiue in terra:maxia ꝛ minima: ab ipſo ſunt:eiuſqꝫ prouidentie ꝛ guber/nationi ſubdunt:hoc fides vera firmiter tenet:hoc oīs doctrīa ſana teſtat . Unde Sapientie.xiiij.ca.dicit. Tu aūt pater:ſa/piētia tua gubernas oīa. Et Heſter .xiij. ca . Dñe de⁹ rex oīpotēs in ditione tua cū cta ſunt poſita:ꝛ nō eſt qui poſſit reſiſte/re voluntati tue. Et Boetius in libro de conſolatione inqt. O qui ꝑpetua mūdum ratiōe gubernas. Et Auguſti.libro. v. de ci.dei. Deus nō ſolū celū ꝛ terrā:nec ſolū angelū ꝛ hominē:ſed nec exigui ꝛ cōtēpti bilis animātis viſcera:nec auis pēnulam nec herbe floſculū:nec arboris foliū : ſiue ſuarū partiū coueniētia derelinquit . Et Cicero in libro de natura deoꝝ. Quis n. nō timeat omnia ꝓuidentē ꝛ cogitanteꝫ ꝛ aīaduertentē:ꝛ oīa ad ſe ꝑtinere putātē curioſum ꝛ plenum negocij dñi. Cum tñ hanc prouidentiā ſūmi dei nōnulli tripli citer errauerūt. ¶ Primi fuerunt qdā an tiqui philoſophi qui dixerunt oīa fortui/tu agi:vt Democritus ꝛ Epicurus:de q/bus loquitur Lactantius libro primo di/uinarum inſtitutionum. Quorum poſitō ſm Tho.prima parte .q .centeſimatertia: impoſſibilis oſtenditur ex duobus. Pri/mo quidem ex eo ꝙ apparet in ipſis reb⁹. Videmus enim in rebus naturalibus ꝓ uenire quod melius eſt:aut ſemper aut in pluribus:quod non contingeret niſi per aliquam prouidentiam res naturales di/rigerentur ad finem boni:quod eſt guber nare. Unde ipſe ordo certus rerum ma/xime demonſtrat mundi gubernationem Sicut ſi quis intraret domum bene ordi natam : ex ipſa domus ordinatiōne : or/dinationis rationem perpēderet . Et hoc eſt quod Lactātius vbi ſ. elegantiſſime retulit. Nemo inquit eſt tam rudis : tam

ferus moribus: qui nō oculos ſuos in ce-
lum tollēs: tametſi neſciat cuius ꝓuiden
tia dei regat̄ hoc oē quod cernit̄: nō ali-
quā tñ eē intelligat ex ipſarū rerū magni
tudine: pulchritudine: vtilitate: temperi
one. Nec fieri poſſe: quin id quod mirabi
li rōne cōſtat cōſilio aliquo maiore ſit in
ſtructum. Secundo apparet illa poſitio
impoſſibilis ex cōſideratione diuine bo-
nitatis per quam res in eſſe producte ſūt
Cum enī optimi ſit: optima ꝓducere. nō
cōuenit ſūme bonitati diuine ꝙ res ꝓdu
ctas ad perfectū non perducat: vltia aūt
perfectio vniuſcuiuſqꝫ eſt in cōſecutiōe
finis. Ideo ad diuinā bonitatē pertinet
vt ſicut̄ produxit res in eſſe: etiā eas ad fi
nē perducat. ¶ Secundi qui errauerunt
circa dei prouidentiā fuerūt aliqui aſſe-
rentes deū ita gubernare mundū: ꝙ ta-
men nec rationalis creatura: nec anima-
lia bruta illius prouidētie ſubdūtur. Nō
creatura rōnalis quia ſeipſam guberna-
re pōt: cum habeat dñiū ſui actus ⁊ per
ſe agat. Non animalia bruta: quia apo-
ſtolus primo ad Corinthios ca. ix. dicit.
Deo nō eſt cura de bobus. ¶ His reſpō
det Tho. vbi ſupra: ꝙ creatura ratōnalis
gubernat ſeipſam p̄ itellectū ⁊ volūtatē:
quoꝝ vtrūqꝫ idiget regulari ⁊ perfici ab
intellectu ⁊ voluntate dei. Et ideo ſupra
gubernationem qua creatura rōnalis gu
bernat ſeipſam tanq̄ꝫ dña ſui actus indi-
get gubernari a deo. Aīalia ēt bruta vt
boues ⁊ ſimilia nō totaliter ſubtrahunt̄
a cura gubernatiōis diuine: ſed ſolū quā
tum ad modū qui cōpetit rōnali creature
que a deo inducit̄ ad bonū ⁊ retrahitur a
malo per precepta ⁊ ꝓhibitiōes: premia:
⁊ penas: quod nō fit in creatura irrōnali
que nō ē ad beatitudinē ordinata. ¶ Ter
tii qui errauerūt circa prouidentiā diui
nam ſunt alii qui tenēt ita deū guberna-
re mundū: ꝙ oino excludūt cauſas ſecun-
das: arguentes quia melius eſt aliquid fi
eri per vnū q̄ꝫ per multa: ſi ſit poſſibile:
vt dicitur. viii. phiſicoꝝ. Deus ergo pōt
per ſeipſum gubernare abſqꝫ cauſis ſecū
dis. ¶ Iterū arguūt. qa nihil ē in deo im
perfectū ⁊ deficiens: ſed ad defectum gu-
bernatoris pertinere videt̄ ꝙ medianti-
bus aliquibus gubernet. Sicut rex terre
nus: quia non ſufficit ad omnia agenda:
nec vbiqꝫ preſens eſt ī ſuo regno. Et pro
pterea expedit vt habeat ſue gubernatio
nis miſtros ⁊ coadiutores. ¶ Iſtis ita re
ſpondet Tho. ꝙ in gubernatione duo cō
ſiderantur. ſ. ratio gubernationis que eſt
prouidentia. Et executio quantū ad rati-
onē gubernationis ꝑtinet: deus imedia-
te omnia gubernat. Quātū aūt ad execu-
tionē deus gubernat quedā mediantibꝰ
aliis: eo ꝙ cum per gubernationē res que
gubernant̄ ſint adducēde ad perfectionē:
tanto eſt melior gubernatio quāto maior
perfectio a gubernāte rebus gubernatis
cōmunicat̄. Maior aūt perfectio ē ꝙ ali-
quid in ſe ſiſtit bonū: ⁊ etiā ſit aliis cauſa
bonitatis: q̄ꝫ ſi eēt ſolūmodo in ſe bonū.
Et ideo ſic deus prouidentia ſua res gu-
bernat vt quaſdā in gubernando cauſas
aliorū iſtituat. Sicut ſi aliquis magiſter
ſuos diſcipulos non ſolū ſcientes faceret
ſed etiā aliorū doctores. ¶ Ad dictū vo
Ariſtotelis rñdetur. ꝙ ſi ſolus deus gu-
bernaret: ſubtraheret̄ perfectio cauſalis
a rebus: vnde nō melius totū fieret per
vnū: quod ſit per multa. Nam ſi nō eēnt
alique cauſe medie exequētes diuinā pro
uidentiā: non eēt in rebus ordo cauſarū:
ſed effectuū: tm̄ exigit ergo perfectio ꝓ-
uidentie diuine: vt ſint cauſe medie exe-
quētes ipſius volūtatē. Hic eſt qđ in pſ.
dicitur. Benedicite dñi oēs virtutes eiꝰ
que facitis voluntatem eius. ¶ Ad aliud
aūt quod obiiciebat̄ de defectu gubernā
tis: Rñdetur ꝙ ad dignitatē regētis ꝑti-
net: vt habeat multos miniſtros ⁊ diuer
ſos ſui regiminis executores: quia ſic pre
clarior poteſtas eius oſtēditur. Et ſi qs
obiiceret: ꝙ deus ita gubernat mediāti-
bus cauſis ſecūdis: ſicut aliquis ſupior ⁊
prouiſor quedā magna ⁊ vniuerſalia per
ſeipſum excogitat: qualiter ſint ordinan
da. Minimorū vo ordinē ipſe nō excogi
tat: ſed aliis inferioribus excogitandum
reliquit. Sic ⁊ deus minima nō cogitat ſi
ue preordinat. Rñdere poſſumus: ꝙ nō ē
ſimile in deo ⁊ gubernatore finito i quo
contigit ſic fieri: ꝓpter defectū eiꝰ inquā
tum vel minimoꝝ vel ſingulariū ordina-

tiones ignorat: vel non ſufficit ad omniuꝫ
ordinē excogitandum ꝓpter librorū vel
temporis prolixitatē que requireret: hu/
iuſmodi aūt defectus longe ſunt a deo.
Nā ipſe omnia ſingularia cognoſcit: nec
in intelligendo laborat: aut tēpus requi/
rit. Ideo cuncta ipſi⁹ prouidentie ſubia
cent: non ſolū in vniuerſali: ſed etiā i ꝑti
culari: non ſolum celeſtia: ſed iſima ⁊ ter/
rena. Unde Aug⁹. libro. x. de ciui. dei. ca.
xvij. ait. Philoſophi ⁊ precipue platoni
ci: recti⁹ ceteris ſapuiſſe laudant: quia di
uinam ſapientiā vel prouidentiam: hec
quoqꝫ rerū infima atqꝫ terrena admini/
ſtrare docuerunt. Et ſm hoc dictū Aug.
non videt eſſe vſqꝫquaqꝫ verꝝ qd platoni
imputat. ſ. q diuiſerit prouidentiā i tres
Primā primi dei qui prouidet rebus ce
leſtibus. Secundā ſecundorum deorum:
qui celū circūeunt: que eſt reſpectu eorum
que fiunt in generatione ⁊ corruptione.
Tertiā quorundam demonū qui ſunt cu/
ſtodes circa terrā humanarū actionū. Si
tn̄ plato ſic dixerit in hac parte: vtiqꝫ iſa
niuit. Sed mirant q̄ꝫplurimi: ſi deus ſapi
entiſſimus prouidētia ſua gubernat oīa:
cur tot mala ſinit in rebus eſſe: aut non
pōt ea impedire: ⁊ ſic nō ē omnipotens:
aut non de oībus curam habet. Quib⁹ re
ſpondet Tho. prima pte. q. xxij. ar. ij. i re
ſponſione ad ſecundū argumentū. Q ali/
ter eſt de eo qui habet curā alicuius par/
ticularis: excludit defectū ab eo quod ei⁹
cure ſubdit quantū pōt: Prouiſor vero
vniuerſalis ꝑmittit aliquē defectū i aliq̄
accidere ne impediat bonū totius. Un
corruptiones ⁊ defectus in rebus natura
libus dicunt eſſe cōtra naturā particu/
larē: tn̄ ſunt de itentione nature vniuer/
ſalis inquantū defectus vnius cedit in
bonuꝫ alterius: vel etiā totius vniuerſi.
Nam corruptio vnius eſt generatio alte
rius: per quā ſpēs conſeruat. Cum ergo
deus ſit vniuerſalis prouiſor totius en/
tis ad ipſam prouidentiā pertinet vt ꝑ/
mittat quoſdā defectus eſſe in aliquibus
particularibus rebus ne impediat bonū
vniuerſi perfectū. Si eni omnia mala im
pedirent: multa bona deeſſent vniuerſo.
Non eſſet vita leonis ſi non eſſet occiſio
animaliū. Neqꝫ eſſet patientia martyrū:
ſi nō eſſet pcuſſio tyrānorū. Ideo Aug⁹.
in Enchiridion inquit. Deus oīpotens
nullo mō ſineret aliquod malum eē i ope
ribus ſuis niſi vſqꝫ adeo eēt omnipotēs
⁊ bonus vt bene faceret de malo. Quia
vero intellectus noſter debilis ⁊ infirm⁹
non pōt archana dei penetrare: cum vi/
demus vel bona malis: vel mala bonis:
aut mori probos ⁊ vtiles: impios ⁊ ini/
quos diutius viuere ⁊ huiuſmōi cetera
recordari debemus illius grauiſſime ſen
tentie Dauid in ps. Judicia dei abyſſus
multa. Cui cōcordat quod Paulus ſcri
bit ad Roma. xj. ca. O altitudo diuitia/
rum ſapientie ⁊ ſcientie dei: q̄ꝫ incōpre/
henſibilia ſunt iudicia eius: ⁊ inueſtiga/
biles vie eius. Utiqꝫ periculoſiſſime er/
rāt qui profunda ſecretorū diuinorꝝ ſuis
viribus propriis attingere tentant. Ob
quod Lactantius lib. p̄ diuinarum inſti
tutionū dicebat. Ueritas ⁊ archanū ſū/
mi dei qui fecit omnia igenio ⁊ proprijs
ſenſibus: non pōt comprehendi. Alioqn
nihil inter deum: hominēqꝫ diſtaret: ſi
conſilia ⁊ diſpoſitiones illius maieſtatis
eterne cognitio aſſequeret humana. ¶ Se/
cundo creator oīum dicitur dn̄s ratione
imutationis. Pōt ipſe dū ſibi placet im/
mutare legem ⁊ proprietatē cuiuſcunqꝫ
create nature. Ut eni inquit Tho. prima
parte. q. cēteſimaquinta. Si ordo rerū cō
ſideretur prout dependet a prima cauſa:
ſic contra rerū ordinem deus facere non
poteſt. Sic enim contra rerum ordinem
faceret ſi faceret contra ſuam preſcientiā
aut voluntatē aut bonitatē. Si vero con
ſideretur ordo rerum prout dependet a
qualibet ſuarū cauſarum: ſic deus pōt fa
cere preter ordinē rerū: quia ordini ſecun
darum cauſarꝝ ipſe non eſt ſubiectus: ſed
talis ordo ei ſubijcit quaſi ab eo procedēs
nō per neceſſitatē nature: ſed ꝑ arbitriū
volūtatis: potuiſſet eni ⁊ aliū ordinē rerꝝ
inſtituere. Unde pōt preter hūc ordinem
inſtitutū agere cū voluerit: puta agendo
effectus ſecūdarū cauſarꝝ ſine ipſis: vel ēt
producēdo aliquos effectus ad quos cau
ſe ſecunde non ſe extendunt. Ideo Aug⁹
contra Fauſtum inquit. Deus cōtra ſoli

tum curſum nature facit: ſed cōtra ſummā legē tam nullo mō facit: q̄ȝ contra ſe ipſum nō facit. Et iterꝫ ibidē. Illud eſt vnicuiq̄ȝ rei naturale: quod ille fecerit a quo eſt oīs modus: numerus: ꝛ ordo nature. Igitur dum ſibi placuit de duriſſimo lapide aquaȝ eduxit populo ſitienti. Sicut ponitur Exo. xvii. ca. Grauitatē a ferro abſtulit: cum tēpore Heliſei de ſecuri excuſſum ꝛ in aquā demerſum ſupnatauit: vt notaƚ de conſe. di. ij. c. reuera Refrigerauit ardorē ignis: qui tres pueros in illum iniectos: nec in minimo leſit: Vt habetur Danielis. iij. cap. Et alia innumera fecit: tā in veteri q̄ȝ noua lege ſicut etiā cōſpicimꝰ i opibꝰ miraculoſis.

¶ Tertio diciƚ dn̄s rōne anihilationis: ſi eni vellet i nihilū cūcta redigeret. Vnde Hieremias ca. ij. dicebat. Corripe me domine: verūt̄n in iudicio ꝛ nō i furore tuo: ne forte ad nihilū rediges me. Cū aliq cōtra hoc argnūt: qm̄ deus eſt cauſa rerum vt ſint p ſuā bonitatē: quia ſm Aug. in primo de doctrina chriſtiana. Inquantū deus eſt bonus ſūmus. Si ergo deus nō pōt nō eſſe bonus: neq̄ȝ videƚ ꝙ poſſit facere vt res nō ſint: ꝛ ex cōſequenti nec illas anihilaƚ. Ad hoc rn̄det Tho. p̄ma pte q. cētēſimaquarta. Q̄ deus bn̄dictus nō produxit res in eſſe agendo ex neceſſitate nature. Q̄ ſi eēt verꝫ: nō poſſet rē aliquā anihilare: ſicut nec pōt a ſua natura mutari. Produxit aūt oēm creaturam ex libera voluntate ex qua eſſe ipſius creature dependet. Conſeruat vero deus res in eſſe: inquantum eis continue influit eſſe. Sicut itaq̄ȝ ante q̄ȝ res eſſent: potuit eis non cōmunicare eſſe: ꝛ ſic eas non facere Itaq̄ȝ poſtq̄ȝ iam facte ſunt: pōt eis nō influere eſſe: ꝛ ſic eē deſiſterent abſq̄ȝ preiudicio diuine bonitatis que non dependet ex rebus creatis. Et licet poſſet deus res anihilare: nihil t̄n eino in nihilū redigitur: ex eo ꝙ magis manifeſtatur potentia diuina in rerum conſideratōne q̄ȝ in illarū anihilatione. Ideo ſapiens Ecleſiaſtes. iii. ca. ait. Didici ꝙ omnia opera que fecit deus: perſeuerent in eternuȝ. Dicta ſunt hec de poteſtate dei excelſi: vt ſic mortales homines āpliſſimū: ſempiternūq̄ȝ dn̄m eius contuentes maieſtati ſue ſubeſſe non repugnent. Ipſe nāq̄ȝ eſt deus magnus: dominus ꝛ rex magnꝰ ſuper omnes deos. Ipſe eſt rex regum: ꝛ dn̄s dn̄antium: cuiꝰ eterna poteſtas: que non auferetur ab eo. Ipſe eſt qui domat colla ſuperba: ꝛ concidit ceruices peccatorum. Ipſe deniq̄ȝ eſt: de quo Paulus ſcripſit prima ad Thimo. primo ca. Regi ſeculorum imortali ꝛ inuiſibili ſoli deo: honor ꝛ gloria in ſecula ſeculorum.

¶ Sermo ſecundus de ſimplicitate dei: contra idolatras ꝛ colentes homines: atq̄ȝ celeſtia corpora.

Piritus eſt deuſ. Et eos qui adorāt euȝ in ſpiritu ꝛ veritate adorare oportet. Saluatoris nr̄i verba ſunt iſta originaliter. Ioannis. iiii. c. Qui deum verum rem aliquam corpoream eſſe ſuſpicantur: profecto in laqueuȝ incidunt erroris: ꝛ pernitioſiſſime falſitatis. Nam licet nulla creatura eius magnitudini valeat comparari: nihilominꝰ cuncta que corporis inde in ſuo eſſe perficiuntur: ab illius natura ſunt penitus aliena. Eſt quidē deus vere ꝛ ſūme ſimplex: vt Augꝰ docet in. vj. de trinitate. Ideo tenenduȝ eſt firmiter vt ſcūs Tho. docet p̄ma pte. q. iiij. Q̄ in deo non eſt cōpoſitō neq̄ȝ partiū quātitatiuaruȝ: neq̄ȝ forme ꝛ materie: neq̄ȝ in eo ē aliud natura ꝛ ſuppoſitiuū: neq̄ȝ aliud natura ꝛ eſſe. Neq̄ȝ ē in eo cōpoſitio generis ꝛ differētie: neq̄ȝ ſubiecti ꝛ accidētis. Sȝ vt faciliꝰ dei ſimplicitatē capiamus: in p̄nti ſermone tres veritates theologicas explicabimus.

¶ Prima ꝙ deus ē ſpiritus.

¶ Secunda ꝙ in deo non eſt compoſitio forme ꝛ materie.

¶ Tertia ꝙ deꝰ i cōpōnē aliorꝫ nō venit.

¶ Q̄ deus eſt ſpiritꝰ: ꝛ nullo modo pōt eſſe corpꝰ: vel aliqd corporeū. Cap. I.

Rima veritas: ꝙ deus nō ē corpꝰ Hoc declaraƚ a Tho. p̄ma pte. q. iij. Primo qa nullū corpꝰ moueƚ non motum: ꝛ deus ē principiū mouens immobile. Secundo: Quia deus eſt id quod eſt nobiliſſimum in entibus: quod cuncti ſapiētes ꝯfitenƚ. Impoſſibile aūt

eſt aliquod corpus vari nobiliſſimū oīuȝ entium. Nā corpus aut eſt viuū: aut nō viuū. Corpus viuū nobiliꝰ ē corpore nō viuo. Corpus aūt viuū non viuit inquātum corpus: quia ſic omne corpus viueret. Oportet ergo ꝙ viuat ꝑ aliquid aliud: ſicut corpus noſtruȝ viuit per animā Illud ergo per quod viuit corpus nobiliꝰ eſt ꝗ̄ȝ corpus. Quare impoſſibile eſt deū eſſe corpus. Sed arguere poſſumus ꝙ deus ſit corpus quinqȝ rationibus.

¶ Primo ratione attributionis.
¶ Secundo ratione figurationis
¶ Tertio ratione teſtificationis.
¶ Quarto ratione ſituatiōis.
¶ Quinto ratione terminationis.

¶ Primo arguitur ꝙ deus ſit corpus ratione attributionis. Nam ſcriptura attribuit deo trinā dimenſionē que ſpectat ad corpus. Scribit eniȝ Job.xi.ca. Excelſior eſt celo: ꝛ quid facies profundior inferno ꝛ vnde cognoſces: longior terra mēſura eius ꝛ latior mari. Sed ex huiuſmōi verbis non concluditur ꝙ deus ſit corpꝰ: quia ſacra ſcriptura cū trinā dimenſionē deo tribuit ſub ſimilitudine quantitatis corporee: quantitatē ipſius virtualē deſignat: vtputa per profunditatē: virtutem cognoſcēdi occulta. Per altitudinē excellentiā maieſtatis ſuper omnia. Per longitudinem durationē ſui eē. Per latitudinem affectū dilectionis ad omnia. Vel vt Dionyſius dicit ī libro de diuinis nominibus. Per profunditatē dei itelligit incōprehenſibilitas eſſentie eius. Per lōgitudinē proceſſus virtutis oīa penetrantis. Per latitudinem ſuperextēſio eiꝰ ad omnia inquantū .ſ. ſub eius ꝓtectōne oīa cōtinent. ¶ Secūdo poſſumus arguere: ꝙ deus ſit corpus ratione figurationis: Omne nāqȝ figuratiuū eſt corpus: cū figura ſit qualitas circa quantitatē. Deus autem videt eſſe figuratꝰ. Nā Geneſis primo ca. dixit. Faciamus hoīem ad imaginē ꝛ ſimilitudinē noſtrā. Figura vero dicitur eſſe imago: ſed ex hoc nō concluditur ꝙ deus ſit corpus: quia hō dicit eē ad imaginē dei non ſm̄ corpꝰ ſed ſm̄ id quo hō excellit alia aīalia: quantū ad rōnē ꝛ intellectū: que ſunt res icorporee. ¶ Tertio arguimus ꝙ deus ſit corpus rōne teſtificationis. Teſtatur eni ſcriptura deū habere partes corpis. Vnde in ps. dicit. Oculi dñi ſuper iuſtos: ꝛ aures eius in preces coꝝ. Et iterū. A facie dñi mota eſt terra. Et Job.x.ca. Manus tue dñe fecerūt me ¶ Ad hoc rñdemꝰ ꝙ locutōes huiuſmōi metaphorice ſūt accipiēde: partes quidē corporee attribuūt deo rōne ſuoꝝ actuū: ſm̄ quandā ſimilitudinē: ſicut actus oculi eſt videre. Vnde oculus de deo dictus ſignificat virtutē eius ad vidēdū ſuo mō intelligibili: ꝛ ſimile ē de aliis. ¶ Quarto arguimus rōne ſituationis: ſitus nō conuenit niſi corpi: ſed ea que ad ſitū ptinent dicunt de deo. Nam ſcribit Eſaie.iii.ca. Stat ad iudicādū dñs. Et.vi.c. Vidi dominū ſedentē. Stare itaqȝ ꝛ ſedere ad ſitū ſpectāt: ergo deus ē corpus. ¶ Ad hoc vt predictum ē reſpōdemus. ꝙ ea que ad ſitum pertinēt attribuunt deo ſm̄ quandam ſimilitudinē. Et ſic dicit ſedēs ꝓpt ſuam imobilitatem ꝛ auctoritatē: ꝛ ſtare propter ſuā fortitudinē ad debellandum omne quod ei aduerſat. ¶ Quinto arguimus rōne terminationis: nihil vtiqȝ pōt eſſe terminus motus localis a quo: ꝛ ad quē: niſi ſit corpus vel aliqd corporeum. ſed deus in ſcriptura dicit eē terminꝰ motus localis vt ad quē: ſm̄ illud ps. Accedite ad eū ꝛ illuminamini. Et vt a quo: iuxta illud Hieremie ca.xvii. Recedētes a te in terra ſcribent. ¶ Hec ratio ſoluit qm̄ ad deū nō accedit paſſibus corpalibꝰ cū vbiqȝ ſit: ſed affectibus mētis: eodēqȝ modo ab eo diſcedit. Ita ꝙ acceſſus ꝛ receſſus ſub ſimilitudine localis motus deſignant ſpiritualem affectum.

¶ Qꝙ propter ſummaȝ ſimplicitatē que ē in deo nō cadit in eo cōpoſitio materie ꝛ forme. Capitulū ſecūdum.

SEcunda veritas: ꝙ in deo nō ē cōpoſitio forme ꝛ materie. Prima ratio ſm̄ Tho. eſt: quia materia id quod ē in potentia ē. Et deus ē actus purus nō habens aliquid de potētialitate. Secūda rō: quia omne cōpoſitū ex mā ꝛ forma ē corpus. Quantitas eni dimenſiua eſt: que primo ineſt māe: ꝛ deus nō eſt corpus. Tertia ratio: quia oē cōpoſitū ex

materia ⁊ forma eſt ꝑfectū ⁊ bonū ꝑ ſuam for
mā. vn̄ oportet ꝙ ſit bonū ꝑ participationem
ſm̄ ꝙ materia participat formā. Purū autē
qđ bonū ⁊ optimū quod eſt deus nō eſt bonū
per participationē. Quia bonū ꝑ eſſentiā eſt
prius bono ꝑ participationē. Et ſi qs inſtaret
ꝙ in deo ponit̄ ira ⁊ gaudiū ac ſimilia que ſūt
paſſiones coniuncti. vt dicit Ariſto. primo de
aīa. Rn̄dere poſſumus ꝙ ita tribuunt̄ deo ſꝫ
ſimilitudinē effect⁹. Effectus nanqꝫ ire eſt pu
nire. punitio igit̄ dei ira eius eſt. ⁊ ſic de reliqs
que nullo modo de deo accipiuntur ſm̄ paſſio
nis defectum. Ex predictis ſequitur ꝙ deus ē
idē ꝙ natura ſua ſiue eſſentia. qm̄ in his que
nō ſunt compoſita ex materia ⁊ forma in qui
bus indiuiduatio non eſt per materiā indiui
dualē. i. ꝑ hanc materiā. ſed ipſe forme per ſe
indiuiduant̄. oportet ꝙ ipē forme ſint ſuppo
ſita ſubſiſtentia. vnde in eis nō differt ſuppo
ſitum ⁊ natura. ſicut in rebus cōpoſitiſ ex ma
teria ⁊ forma. neceſſe eſt ꝙ differat natura uel
eſſentia et ſuppoſitū. Cum itaqꝫ deus vt di
ctum eſt nō ſit cōpoſitus ex materia ⁊ forma.
oportet ꝙ de⁹ ſit ſua diuinitas ſua vita ⁊ qc/
quid aliud de deo ſic predicatur.

¶ Qꝫ deus non venit in compoſitionē alicui⁹
creature neqꝫ ſicut ꝑncipiū formale neqꝫ ma/
teriale. Capitulum tertium.

Ertia veritas eſt ꝙ deus in compoſitio
nem alioꝝ non venit. neqꝫ ſicut principi
um formale neqꝫ ſicut principiū materiale. q̄r
eſt cā prima efficiens. cuius eſt primo ⁊ per ſe
agere. Quod aūt venit in cōpoſitionē alicui⁹
non eſt primo ⁊ per ſe agens. ſed magis com/
poſitum. Et licet Aug⁹ libro de verbis dn̄i di
cat. ꝙ verbū dei qđ eſt deus eſt forma nō for
mata. quare ſequeret̄ ꝙ cū forma ſit pars cō/
poſiti. Tn̄ ſctūs Tho. dicit ꝙ verba ſcti augu
ſtini ſunt ſane intelligenda. qm̄ verbū in diui
nis eſt forma exemplaris ⁊ non forma que eſt
pars alicuius compoſiti. Quare ex dictis liq/
do cognoſcere poſſumus. q̄ꝫ multipliciter er/
rauerunt antiqui. Nam quidā dixerūt ꝙ de⁹
eſſet aīa mundi que informat celū ⁊ terrā ⁊ oī
bus viuentibus miniſtrat vitam. Et ꝙ ꝑ qua
tuor elemēta fuſa vniuerſa ſub celo gignat ꝓ
tegat ⁊ corrumpat. ſm̄ illud Virgilij in. vi.
Principio celū ⁊ terras campoſqꝫ liquentes
Lucentemqꝫ globū lune titaniaqꝫ aſtra. Spi
ritus intus alit totāqꝫ infuſa ꝑ artus Mens
agitat molē ⁊ magno ſe corpore miſcet. Inde
hominū pecudūqꝫ genus vite volantū. Et q̄
marmorea fert monſtra ſub equore pontus.
Hec opinio impia eſt ⁊ falſa qm̄ ut eſt predi/
ctum non poteſt eſſe deus ꝓpter ſuā ꝑfectio/
nem. formale neqꝫ materiale principiū creatu
re. licet ſit cā efficiens ⁊ finalis oīm rerū. q̄r eſt
alpha ⁊ o ꝑncipiū ⁊ finis. Alij vero tenuerūt
celeſtia corpora eſſe deoſ. de quibus ita Lactā
tius ſcribit li. ij. diuinaꝝ inſtitu. Philoſophi
ſtoyce diſcipline in ea ſunt opinione ut omia
celeſtia que mouent̄ in deoꝝ numero haben/
da eſſe cenſeant. Siquidem Lucilius ſtoicus
apud Ciceronē ſic loquit̄. Hanc ergo in ſtel/
lis conſtantiā hanc tantā in tam varijs curſi/
bus cōuenientiā non poſſum intelligere ſine
mente ratione conſilio que cū in ſideribus eē
videamus nō poſſumus ea ipſa nō in deoruꝫ
numero ponere. At paulo infra Lactantius
ſic ſequit̄. Vos o philoſophi n̄ ſolū indoctos
⁊ impios verum cecos ⁊ ineptos ⁊ deliros ꝓ
bamus. qm̄ ignorantiam imperitoꝝ vanitate
viciſtis. Illi enim ſolem ⁊ lunam vos ēt ſide/
ra deos putatis. Nōnulli vero ad hanc vene
runt ſuperſtitionē ut hoīes putauerūt fuiſſe
deos. nam ut Lactantius refert li. primo. Co/
luerunt egyptij Iſidē. Mauri Iubam. Ma/
cedones cabirun. Peni vranū. Latini faunū
Sabini Xanctū. Romani quirinū. Athenien
ſes mineruā. Samij iunonē. Paphij venerē
Lemnij vulcanū. Naxij liberū. Delfici apol/
linem qui oēs fuerunt homines. Ex quo ibi la
ctantius ſubdidit. Marcus tullius. qui non
tm̄ ꝑfectus orator ſed philoſophus fuit. Siq
deꝫ ſolus extitit platonis imitator in eo libro
quo ſeipſum de morte filie conſolatus eſt. nō
dubitauit dicere deos qui publice colerentur
homines fuiſſe. Et in libro de natura deorum
Cicero ſic fatetur. Suſcepit aūt vita hoīum
conſuetudoqꝫ cōmunis ut bn̄ficijs excellētes
viros in celū fama ac voluntate tollerent. Hinc
hercules. Hinc Caſtor. hinc pollux. hinc eſcu
lapius. hinc liber. In primo vero libro diuina
rum inſtitutionū lactantius deridet illos qui
Iouem deū appellāt. Vana inquit perſuaſio
eſt coꝝ qui nomen iouis ſummo deo tribuūt
Et iterum ibi de Ioue ait. Antiquus auctor
Emerus qui fuit ex ciuitate meſſana res ge/
ſtas iouis ⁊ ceteroꝛū q dij putant̄ collegit hi/
ſtoriam quā cōtexuit ex titulis ⁊ inſcriptōib⁹
ſacris que in antiquiſſimis templis habeban
tur. Maximeqꝫ i fano iouis trifili. vbi aureā

columnam poſitum eſſe ab ipſo ioue titulus
indicabat. ī qua columna ſua geſta preſcripſit
ut monumenta eſſent poſteris rerum ſuarū.
Et iterum infra ait. Olimpus ambiguū no
men eſt ⁊ montis ⁊ celi. In olimpo autem Jo
uem habitaſſe docet hiſtoria eadem. que dicit
Eadem tempeſtate Jupiter in monte olim/
po maximam partem vite colebat. Et eo ad
eum in ius veniebat ſi que res incontrouerſia
erāt. Item ſi quis quid noui inuenerat quod
ad vitam humanam vtile eſſet eo veniebat at
qꝫ ioui oſtendebat. Et iterum ibi Lactantiuſ
ait. Cicero de natura deorum cum tres ioues
a theologis nominari diceret ait tertium fu/
iſſe cretenſem ſaturni filium cuius in illa in/
ſula ſepulchrum oſtenditur. Quomodo ergo
poteſt deus alibi eſſe viuus. alibi mortuus. ali
bi habere templum. alibi ſepulchrum. hec ille.
Ubi oſtendere cōtendit quod Jupiter homo
mortalis non deus fuit. Sed mirum nempe
eſt quod de romanis antiquis predicaf. Ad
tantam nanqꝫ dementiam deuenerunt ut eti
am meretrices deas colerent. Nam ut inquit
lactantius. Romuli nutrix lupa honoribus
eſt affecta diuinis. fuit enim fauſtuli vxor ⁊ ꝓ
pter vulgati nominis vilitatem lupa inter pa
ſtores nuncupata eſt. vnde etiam lupanar di/
citur. Quedam inſuper meretrix Leena dicta
cum tyrannum occidiſſet pro dea eſt habita.
Et quia nephas erat ſimulacrum conſtitui
meretricis in templo apollinis effigiem poſu
erunt cuius nomen gerebat. Colebāt adhuc
faulam meretricem. Et de alia Flora refert la
ctantius ꝙ cum magnas opes ex arte mere/
tricia queſiuiſſet populum romanum ſcripſit
heredem certamqꝫ pecuniam reliquit cuius
ex annuo fenore ſuus natalis dies celebrare/
tur editione ludorum quos appellant floralia
Quod quia ſenatui flagitioſuꝫ videbatur ab
ipſo nomine argumentuꝫ ſumi placuit vt pu
dende rei quedam dignitaſ adderetur. Deam
finxerunt eſſe que floribus preſit eamqꝫ opor
tere placari ut fruges cum arboribus aut vi/
tibus bene proſpereqꝫ floreſcerent. Et ne ſin/
gulis immoremur tam Romani qꝫ cetere na
tiones idolatre ut Paulus ſcribit ad Roma
nos primo ca. Mutauerunt gloriam incorru
ptibilis dei in ſimilitudinem imaginis cor/
ruptibilis hominis ⁊ volucrum ⁊ quadrupe/
dum ⁊ ſerpentum. Contra quos ita pulchre
ſcriptum eſt Sapientie decimotertio ca. Va
ni ſunt omnes homines in quibus nō ſubeſt
ſcientia dei. Et de his que videntur bona nō
potuerunt intelligere eum qui eſt. Neqꝫ ope/
ribus attendentes agnouerunt quis eſſet ar/
tifex. Sed aut ignem aut ſpiritum aut citatū
aerem aut girum ſtellarum aut nimiā aquam
aut ſolem aut lunam rectores orbis terrarum
deos putauerunt. Quorum ſi ſpecie delectati
deos putauerunt ſciant quanto his domina/
tor eorum ſpecioſior eſt. Speciei enim gene/
rator hec omnia conſtituit. hec ille. Nos vo
quibus veritas iam effulſit. neqꝫ paganorum
deliramentis innitimur ſatis ſuperqꝫ repre/
henſibiles ſumus. quia deum verum magnū
⁊ omnipotentem agnoſcentes illi ut decet re/
uerentiam debitam non impendimus neqꝫ
ad promiſſam nobis ab eo hereditatem cele/
ſtis regni procuramus accedere. Ad quam
nos ipſe perducat qui eſt benedictus in ſecu/
la ſeculorum Amen.

¶ Sermo tertius de incarnatione ihesu xp̄i
in quo declaratur ſūma liberalitas dei patris
⁊ tempus incarnationis conueniens.

Ubi uenit plenitu
do temporis miſit deus filium ſu/
um factum ex muliere factum ſub
lege ut eos qui ſub lege erant redi/
meret ut adoptionem filiorum reciperemus.
Doctores gentium verba ſunt iſta origina/
liter ad Galathas quarto ca. Deſcendit de
celo in vterum virginis deus dei filius ut ho
mineꝫ perditum redimeret atqꝫ reduceret ad
regna celorum. Poſt lapſum ſiquidem pri/
morum parentum humanum genus per lon
giſſima temporuꝫ ſpacia ſub diuina indigna
tione permanſit. Omnes eramus filij ire nec
dabatur cuiqꝫ aditus ad paradiſum. Trahe/
bantur patres ad limbum. ibiqꝫ habitabant
in tenebris. non valentes attingere ad lumen
deſiderabile viſionis diuine. Oēs iuſti erant
in luctu ⁊ mundus totus pauciſſimis dumta/
xat exceptis. idolis deditus poſt principem
tenebraꝝ currebat. Tandem recordatus deuſ
ꝙ puluis ſūmus. miſertus eſt figmenti ſui.
Et ira depoſita aperuit fontem pietatis ſue.
miſitqꝫ filium ſuum dilectum qui verus deuſ
⁊ homo. malis omnibus finem dedit. Cum
vero nos deceat tanti bn̄ficij memores eē. ne
propter ingratitudinem impij apud altiſſi/
mum inueniamur. Idcirco in hoc ſermone d̄

incarnatione ihesu xpi loqui incipiemus de qua dixit Apostolus paulus verba in themate posita. vbi tria mysteria erunt declaranda.
Primum dicitur charitatis.
Secundum tarditatis.
Tertium temporalitatis.
¶ De varijs opinionibus circa incarnationem xpi. si homo non peccasset.

Capitulum primum.

Primum mysterium declarandum dicitur charitatis. In quo deuote considerandum est q ardētiſſima fuit erga nos charitas dei patris qui pro nobiſ peccatoribus filium ſuum carnem aſſumere et crucem fecit ſubire. Sed pro ſpirituali non quidem curioſo ingenij noſtri exercitio circa dubium illud aliq̄tiſper inſudabimus quo queri ſolet. An ſi non peccaſſet adam xps fuiſſet incarnatus. Et de hoc apud theologos peritiſſimos duplex extat opinio. Prima eorum qui tenēt q ſi nunq̄ Adam lapſus eſſet adhuc deus homo factus fuiſſet. et ut dicit Bonauentura in iij. diſtin. i. Iſti diſtinguunt de incarnatione. Nam cum incarnatio ſit carnis aſſumptio. caro aſſumpta poteſt conſiderari dupliciter. aut quantum ad ſubſtantiam aut quantū ad defectū paſſibilitatis. ſi fiat ſermo de ip̄a quātum ad defectus paſſibilitatis et mortalitatis tunc ſi nō peccaſſet homo et redimendus non eſſet xp̄s mortalē carnē nō aſſūpſiſſ. Si vero loquamur de incarnatione ſm q dicit aſſumptionē humane nature ſimpliciter. i. ſine defectibus et penalitatibus. ſic volunt iſti q ſi nuq̄ peccaſſet homo. adhuc xp̄s fuiſſet incarnatus. Aſſumunt autem huius opinionis confirmationem ſeptem perſuaſiuas rationes.
Prima dicitur hominis perfectio.
Secunda humane nature diſpoſitio.
Tertio dei manifeſtatio.
Quarta humane nature exaltatio.
Quinta meriti comparatio.
Sexta matrimonij ſignificatio.
Septima animexp̄i no bilis conditio.
Prima ratio cōfirmans opinionē prefatam dicitur hois perfectio. Incarnatio quippe facit ad hominis perfectionē. et p cōſequens ad pfectionē vniuerſi in hoc q completionē dat humano generi. Primo quantū ad illud q reſpicit naturā. Scd̄o quantū ad illud qd̄ reſpicit grāz. Tertium quantū ad illud qd̄ reſpicit gloriam. Primo quantū ad illud qd̄ reſpicit naturam. q in incarnatione eſt conſumatio modorum educendi hoiem in eſſe. Quadruplex nanq modus eſt educendi hominem in eſſe. Primus nec de viro nec de muliere ſicut fuit Adam. Scd̄us de viro ſine muliere. ſicut eua Tertius de viro et muliere. ſicut educimur oēſ Quartus de muliere ſine viro. ſicut eductus eſt xp̄s. Sed hic quartus eſt in incarnatione. ergo ſi homo ſtetiſſet incarnatio fuiſſet. aut ſi non. tunc vnus modus productionis hoium deficeret. et ſic vniuerſuz perfectū non eſſz qd̄ eſt maximū incōueniens. Dicit nanq Aug[9] in li. de libero arbitrio. q vniuerſuz hz tantā pfectōz q nemo poteſt in eo imperfectum aliquid rationabiliter inuenire. nec rationbiliter aliquid addere. ¶ Scd̄a incarnatio facit ad perfectionē hois quantū ad illud qd̄ reſpicit grām. Nam xp̄s eſt caput eccleſie nō ſoluz ſm diuinā naturā. ſed etiam ſm humanaz ſicut dicit Aug[9] ſuper Johem. Sed ſi homo ñ peccaſſet adhuc eſſet corpus eccleſie. aut ergo dei filus incarnaretur. aut corpus eccleſie remaneret acephalū ſine capite. ¶ Tertio incarnatio facit ad perfectionē hominis quantum ad illud quod reſpicit gloriam. Vt eni inquit Auguſtinus li. de ſpiritu et anima. totum hominē aſſumpſit ut totum beatificaret. ut ſiue intus ingrederetur ſiue extra egrederetur paſcua inueniret. Sed homo debebat totus beatificari. et ita plene ſi non fuiſſet lapſus ſicut poſtq̄ cecidit. Ergo ſi adhuc nō peccaſſet xp̄s fuiſſet incarnatus. ¶ Secunda ratio pro predicta opinione dicitur humane nature diſpoſitio. Dicit enim gloſa ſuper illo verbo ad hebreos. Nuſq̄ apprehendit angelos non angelice nature data eſt et dignitas ut ei perſona diuina vniretur. Si ergo humane nature nihil datur fruſtra. Si non peccaſſet talis dignitas non remaneret vacua. ſed adhuc vniretur cum diuina natura. ¶ Tertia ratio dicit dei manifeſtatio. Nam ita decebat deum manifeſtare ſuam potentiā. ſapientiā et bonitatē ſi homo ſtetiſſet ſicut ſi lapſus eſſz. ergo ſi oia iſta facta ſunt in opere incarnatōnis videtur q incarnatio adhuc fuiſſet. ēt peccato hominis non interueniente ¶ Quarta ratio eſt humane nature exaltatio. In incarnatione ſiquidem filij dei humana natura eſt plurimū exaltata. Si ergo deus incarnat ex hoc q humana natura peccat. videt q homo reportat cōmodū de malicia ſua. quod non decet iuſtum

retributorem.¶ Quinta ratio dicitur meriti
comparatio. Tante vtiqꝫ nobilitatis ⁊ diffi/
cultatis eſt mereri ⁊ vendicare ſiue acquirere
ſibi infinitum bonū.ſicut ſatiſfacere ꝓ offen/
ſa que eſt cōtra infinitū bonū. Si ergo homo
non poterat ſatiſfacere pro ſe de offenſa qua
offenderat deum. ſic nec per ſe poteſt mereri
habere deum. ergo ſic̄ oportunū fuit filiū dei
incarnari homine cadente ut pro homine ſa/
tiſfaceret.ſic videtur ꝙ oportunū fuit dei fili
um incarnari homine ſtāte ut hoc mereri poſ
ſit per euꝫ.¶ Sexta ratio dicitur matrimonij
ſignificatio. Si equidem homo lapſus nō fu/
iſſet.nihilominus fuiſſet ſacramentum matri
monij. Si ꝟo ſacramentū matrimonij in cō
iunctione ſexuū dicit ſiue ſignificat cōiunctio
nem chriſti ⁊ eccleſie quantū ad naturarū vni
onem propter inſeperabilitatem. Vnde Apo
ſtolus ad epheſios.v.ait. Sacramentum hoc
magnū eſt. Ego autem dico in xp̄o ⁊ in eccle/
ſia.ergo ſi homo ſtetiſſet aut ſacramentū ma/
trimonij eſſet falſum ſignū.aut dei filius fuiſ
ſet incarnatus.¶ Septima ratio dicitur ani
me xp̄i nobilis conditio. Si incarnatio facta
eſt principaliter propter peccati expiationem
ſequeretur ꝙ anima chriſti facta ſit nō princi
pali intentione. ſed quadam quaſi occaſione.
Sed incōueniens eſt nobiliſſimā creaturam
occaſionaliter eſſe introductaꝫ.cum agens in
tendat principaliter opera nobiliora. Igitur
videtur ꝙ inconueniens ſit dicere incarnatō
nem factam eſſe propter hominis reparatio/
nem. Predictis itaqꝫ ratōnibus muniti affir
mat pleriqꝫ.ꝙ ſi non peccaſſet Adam adhuc
xp̄us carnē aſſumere non refugiſſet. Sed alio
rum ſecūda opinio eſt. ꝙ ſi nō fuiſſet peccatū
hominis. neqꝫ fuiſſet aliquo pacto icarnatio
ſubſequuta. Et iſti quidē rationes pro alia ꝑ/
te ſiue opinione ꝓductas primo ſoluere ⁊ nil
illas valere cōtendunt. Deinde ſeipſos muni
unt viriliter ⁊ defendūt tam rōnibus catholi
cis ꝗꝫ auctoritatibus fidedignis. Dicūt ergo
ꝙ prima ratio debiliſſima eſt. qꝛ dum dicit ꝙ
deum cōueniebat incarnari propter perfectio
nem vniuerſi quodāmodo deum intra perfe/
tionem vniuerſi concludit. ⁊ quandam neceſ
ſitatem incarnatōis imponit ei.qđ contra mē
tem philoſophi. qui.xi. Methaphyſice ait.ꝙ
deus ſupra omnē ordinem vniuerſi ponendꝰ
eſt. ſicut non dicitur eſſe dux de exercitu ſed
ſupra exercitum. Et ad illud quod dicitur de
multiplici modo educendi hominē. Reſpon/
detur ꝙ ille quartus modus educendi homi/
nem nō eſt de perfectione vniuerſi. ſed ſupra
perfectionem. Ideo Ieremias.xxxi.ca dicit.
Nouū fecit dn̄s ſuper terram femina circun/
dabit virum. ex quo non ſequitur. ꝙ ſi homo
ſtetiſſet ꝙ talis modus producendi homineꝫ
eſſet.nec ex hoc ſequitur ꝙ vniuerſum ſua ꝑ/
fectione careret. Sicut etiam nō p̄t argui im
ꝑfectio vniuerſi quantū ad ſuſcitationē mor
tui quam deus non feciſſet ſi homo ꝑſtitiſſet.
Poſſet etiā dici ꝙ de illo modo productiōis
nō poteſt argui veritas incarnatiōis.qꝛ deus
poſſet ꝓducere hoīem de muliere abſqꝫ viro
qui tn̄ nō eſſet deus. Ad aliud ꝟo qđ ſequeba
tur in prefata rōne ꝙ incarnatio facit ad ꝑfe/
ctionē hoīs quantū ad illud qđ reſpicit grām
ex quo xp̄us eſt caput eccleſie ſm humanā na/
turā. Rn̄detur ꝙ duplex eſt ꝓprietas capitis.
Vna que attēditur ſꝫ cōformitatē ad mēbra
Alia que attendit̄ ſm gratuitā donoꝝ influē
tiam. Ratione prime proprietatis xp̄us eſt ca
put eccleſie inquantū homo. Rōne vero ſcđe
caput eſt inquantū deus. Et hac ratione prin
cipaliter tenet rationē capitis. Ideo eſto ꝙ i/
carnatus non eſſet adhuc eccleſia capite nō ca
reret. quia ſicut eccleſia angelorum habet ca/
put deum.ita eccleſia hoīum. quare nō ſequit̄
ꝙ corpus eccleſie eſſet acephalum.quāuis nō
haberet caput ſm omnē ꝓprietatem. De illo
vero qđ dicitur ꝙ incarnatio facit ad ꝑfectio/
nem hominis quantū ad gloriā. Reſpondet̄
ꝙ illa nō eſt ratio precipua incarnationis ſed
annexa principali. pro eo ꝙ ſi nunꝗꝫ deus in/
carnatus eſſet.homo glorificatione corporis
ſui ⁊ viſione dei perfecte ⁊ totaliter beatus eſ
ſet. Viſio enim xp̄i corporalis ſpectat non ad
eſſentialē completionē beatitudinis ſed ad qđ
dam accidentale gaudium. Nam gloria cor/
poris ⁊ ſenſuū exteriorum erit per redundan/
tiam delectationis venientis ab anima ex vi
ſione dei.ut dicit Augꝰ in epiſtola ad dioſco/
rum. Vnde multum derogare videtur ſūmo
bono.qui dicit ipſum non ſufficere abſqꝫ bo
no creato ſibi adiuncto ad hominem perfecte
beatificandum.¶ Secūda rō ſoluitur.quia il
la idoneitas ⁊ congruitas data humane na/
ture ad incarnationem attenditur ex parte re
parabilitatis hominis principaliter quāuis
ratione dignitatis ⁊ aliarū cōditionū aliquo
modo attendat̄. Ideo ſicut homo non fuiſſet

reparatus ſi non cecidiſſet q̄ꝫuis eſſet repara/
bilis ſic deitati non eſſet vnitus q̄ꝫuis eēt vni
bilis. Nec tñ̄ fruſtra fuiſſet illa potentia quia
multe ſūt potentie ⁊ idoneitates que ad actuꝫ
non reducuntur ⁊ tñ̄ fruſtra non ſūt qꝛ digni
tati ⁊ nobilitati nature atteſtantur. Nec dici
tur potentia fruſtra ſi non reducitur ad actuꝫ
ſed tunc fruſtra eſt cum ad actum non reduci
tur. ⁊ tñ̄ ad actum exigit eam reduci tempus
⁊ locus. ¶ Sc̄da ratio friuola cenſetur ex eo
ꝙ deus ſufficienter manifeſtauit ſuam poten
tiam ſapientiā ⁊ bonitatem per opus creatio
nis rerum diſtinctionis ⁊ ornatus. licet iſtam
manifeſtauerit in opere incarnatiōis dum ꝓ
pter hominis lapſum decuit xp̄m carnē aſſu/
mere. ¶ Quarta adhuc ratō inficitur. qꝛ licet
per xp̄m incarnatum ſit exaltata humana na/
tura nō tñ̄ ſeq̄tur ꝙ homo ex hoc reportet cō
modum de malicia ſua. qꝛ incarnatio nō fuit
ex malicia hominis. ſed ex ſūma benignitate
⁊ ſapientia dei. Quia enim ſapientia dei vin
cit maliciam. Hinc eſt ꝙ non patitur eſſe ma
lum aliquod de quo non eliceat bonū ⁊ etiam
maius bonū. Alioquin non perfecte maliciaꝫ
vinceret. Propterea contra preuaricationē
ade qui totum genus humanū interfecit ſta/
tuit rectitudinē ſc̄di ade qui pro toto genere
humano poſſet ſatiſfacere. Et cuius obedien
tia mľto plus ſibi placeret q̄ꝫ inobediētia ade
potuit ſibi diſplicere. Quare filium dei incar
nari non fecit noſtra malicia ſed dei charitas
nimia ⁊ miſericordia. ¶ Quinta ratio nihil
concludit qm̄ non eodem mō ſe habent meri
tum vite eterne ⁊ ſatiſfactio pro offenſa. Nā
ad meritū vite eterne ſufficit complacentia ex
parte merentis. ad hanc aūt complacentiam
ſufficit diuina gratia. Et qꝛ gr̄am diuinā po/
terat homo habere per miſſionē ſpūs ſcti ⁊ fi
lij in mente abſqꝫ filij miſſione in carnē. Hic
eſt ꝙ ad pfectionē meriti vite eterne nō opor
tuit incarnationē interuenire. Ad ſatiſfacien
dum āt nō ſolū requirit̄ ꝙ ſatiſfactio placeat
ſed ꝙ damnū recompenſare valeat. ⁊ honorē
deo ſublatū reſtituat. Et ideo non tanta fuit
neceſſitas incarnationis propter neceſſitateꝫ
merendi ſicut propter neceſſitatē ſatiſfacien/
di. Et ꝙ iſtud ſit verum patet in angelis quo
rum natura non eſt vnita verbo ⁊ tñ̄ merue/
runt vitam eternā. Inſuper eſto ꝙ tante diffi
cultatis ſit mereri vitam eternā ſicut ſatiſfa/
cere pro offenſa. tñ̄ nō oportet ꝙ propter hoc
neceſſaria ſit incarnatio xp̄i pro eo ꝙ ſpiritus
ſctūs ipſe qui p charitatē mouet aīam dignā
eam facit gloria ſempiterna. Sed ad ſatiſfaci
endū neceſſaria eſt incarnatio. qꝛ ut aiunt om
nes theologi. Cōgruentiſſimus modus ſatiſ/
faciendi fuit per mortē ⁊ paſſionem xp̄i. ſicut
congruētiſſimus eſt ad merendū per charita
tem ⁊ dilectionem. ¶ Sexta ratio ad hoc non
poteſt militare qꝛ matrimoniū duplicē habet
ſignificationē. ſignificat enim coniunctioneꝫ
dei ad eccleſiam ſm̄ charitatem. Et ſignificat
etiam coniunctionē naturaꝝ in perſone vni/
tate. dictāqꝫ ſignificationē habet ſm̄ ſtatum
nature lapſe. primā vero habuiſſet ſi ſtetiſſet
homo. Et ideo non eſſet falſuꝫ ſignū. ſicut eni
matrimoniū nunc eſt in officiuꝫ ⁊ in remediū
tunc aūt ſolum in officiū ſic modo hꝫ duplex
ſignificatum tunc vero vnū. ¶ Septima in/
ſuper ratio nō admittitur nec acceptatur qm̄
deus ab eterno preſciuit lapſum humani ge/
neris qđ tñ̄ fecit qꝛ ſe reparaturuꝫ cognouit.
Et ideo principalius in intentione fuit repa/
ratio lapſi q̄ꝫ conditō eius ad lapſum poſſibi
lis. Et propterea nō ſequit̄ ꝙ aīa xp̄i facta ſit
quadā occaſione ⁊ nō principali intentione. H
enim teneret ſi deus in conditōne generis hu
mani non precognouiſſet hominis lapſū. Ex
quibus oībus qui tenent ꝙ non fuiſſet incar/
natus xp̄us ſi non peccaſſet adam. aſſerunt ꝙ
opinio iſta coꝝ magꝭ deū honorat q̄ꝫ prima q̄
deū intra perfectionem vniuerſi includit. hoc
vero ſupra oēm ordinem vniuerſi ponit illuꝫ
De quo vide Bonauentu. in ſc̄do di. xv. q. iiij
in littera. Inſuper fortificatur coꝝ ſententia
tali ratione. Si deus aſſumpſit humanā na/
turam. Aut hoc fuit propter humanā digni/
tatem. Aut propter neceſſitatē. Si ꝓpter di/
gnitatem cum angelica natura ſit dignior q̄ꝫ
humana magis debuit aſſumpſiſſe angelicaꝫ.
Si propter neceſſitatē ⁊ neceſſitas indigentie
non ſit niſi propter peccatum. ergo videtur ꝙ
precipua ratio incarnationis fuit redemptio
humani generis lapſi. Accedit ad hoc ad fir/
miorē confirmationē ꝙ oēs doctores famoſi
celeberrimi ita expreſſe tenent ⁊ loquunt̄. Vñ
ſuper illo verbo matthei. xviij. ca. Venit fili⁹
hominis querere ⁊ ſaluum facere quod perie
rat. Aug⁹ in li. de verbis apľi ſic dicit. Si hō
non peccaſſet filius hominis nō veniſſet. Et
iterū ſuper illo dicto apľi prime ad thi. primo
ca. Xp̄s ieſus venit in hunc mundum ſaluos

facere peccatores. Aug⁹ ait. Nulla cauſa fuit
veniēdi xp̄o dn̄o niſi pecatores ſaluos facere
Tolle morbos tolle vulnera ⁊ nulla erit cauſa
medicine. Et ſuper illo verbo Matth.i. Ipſe
eni ſaluū faciet populum ſuū a peccatis eoꝝ
Auguſti. refert. ſi homo nō peccaſſet virgo n̄
peperiſſet. Et idem ſuper iſto verbo pſalmi.
Infixus ſum in limo profundi. vtinam mane
ret homo in eo quod deus fecit. Si maneret i
eo quod deus fecit n̄ in limo infixus eſſet quē
deus genuit. Et iterum Auguſtinus ſup illo
verbo Joan.xi.ca. Dn̄e ecce quem amas iſir
matur. Si peccatores dn̄s n̄ amaret ad terrā
de celo nō deſcendiſſet. Et ad idem eſt dictuꝫ
Gregorij in hymno. Exultet iam angelica.
vbi ait. Nihil enim nobis naſci ꝓfuit niſi re/
dimi profuiſſet. Et leo papa in ſermone de na
tiuitate inquit. Si homo ad imaginem ⁊ ſi/
militudinem factus in ſuo honore manſiſſet
creator mūdi creatura n̄ fieret neqꝫ ſempiter/
nus temporalitatem ſubiret. aut equalis deo
patri dei filius formaꝫ ſerui aſſumeret. Et ne
vlterius defatigentur animi auditorum cum
vtraqꝫ opinio ſtare poſſit. Ego dico ꝙ ſi non
peccaſſet homo. quid fuiſſet. nobis reuelatum
nō eſt. Sufficere nobis debꝫ ꝙ xp̄s factus eſt
homo vt peccatum generis humani deleret.
hic dirigenda eſt cōtemplatio noſtra hoc pie
ad mentē reuocandū. Conſiderem⁹ ergo quā
ta fuit admiranda charitas dei patris qui ꝓ/
prio filio ſuo nō pepercit ſed pro nobis omni
bus tradidit illum. De hoc ſic ſcribiť ioan.iij
c. Sic deus dilexit mūdum vt filium ſuū vni
genitū daret vt omnis qui credit in illum nō
pereat ſed habeat vitam eternaꝫ. Quod hie/
ronymus admirans in epiſtola ad damaſum
papam inquit. Que maior poteſt eſſe clemen
tia q̄ꝫ vt dei filius. filius hominis. putaretur
decem menſiuꝫ faſtidia ſuſtineret. partus ex
pectaret aduentum. per ſingulas adoleret eta
tes. ⁊ poſt contumelias vocū alapas ⁊ flagel
la crucíſqꝫ. pro nobis fieret maledictū vt nos
a maledicto legis abſolueret. Et Gregorius
reclamando ſic patrem eternū alloquitur. O
inextimabilis dilectio charitatis. vt ſeruū re
dimeres filium tradidiſti. Et merito quilibet
in ſtuporem verti debet cum audit deum car
ne veſtitum paſſibili. ⁊ humiliatum vſqꝫ ad
formam ſerui. non propter ſuam ſed propter
noſtram indigentiam vt nobis pereuntibus
ferret opem.

¶ Qr tempus incarnationis xp̄i merito diciť
temp⁹ plenitudinis reſpectu dei. reſpectu an/
geli. ⁊ reſpectu hominis. Capitulum.ij.

Ecundum myſterium declarandum de
incarnatione xp̄i dicitur tarditatis. In
quo fideliter confitemur xp̄m rationabiliter
diſtuliſſe tempus incarnatiōis vſqꝫ ad ſextaꝫ
etatem mundi. Quare autem nō ante volue/
rit incarnari dixi in quodam ſermone de an/
nūciatione virginis. qui licet alibi ſit notatuſ
tamen pro huius operis perfectiōe etiam in
hoc libro ſcribitur. Nunc vero aperiēdum eſt
cur tempus illud quo deus homo factus eſt
ab apl'o tempus plenitudinis appellatur. Et
ad hoc rn̄det dn̄s Bonauen. in.iij.di.i. in de/
claratiōe littere ꝙ ſic dicitur. ¶ Primo reſpe
ctu dei. qr in incarnatiōe eſt facta plena parti
cipatio diuinitatis. Vn̄ ad colocenſes.ij.c.di/
cit Apl's. In xp̄o habitat oīs plenitudo diui/
nitatꝭ corporaliter. ¶ Scd̄o dr̄ tempus pleni
tudinis reſpectu angeli qr per xp̄m reparata
eſt angelorum ruina. Ideo dauid in ps̄.cix. ait
Judicabit in nationibus implebit ruinas.
¶ Tertio dr̄ tp̄s plenitudinis reſpectu homi/
nis. tum quia plene a culpa liberatur. tum qr
plene eſt de veritate neceſſaria edoctus. tum
quia plena gratia diffuſa eſt in credentes. vn̄
dicitur Joannis.i.ca. ꝙ ioannes baptiſta te/
ſtimonium perhibens de xp̄o ait. De plenitu
dine eius accepimus omnes ⁊ gratiam pro
gratia. quia lex per moyſen data eſt. gratia ⁊
veritas per ieſuꝫ xp̄m facta eſt.

¶ Qualiter accipiendum ſit medium tempo
ris in quo xp̄s incarnatus eſt.

Capitulum.iij.

Ertium myſterium declarandum de in
carnatione xp̄i dicitur temporalitatis.
Et in hoc inueſtigādum eſt. An xp̄s incarna/
tus ſit in medio tp̄is. Et quidam arbitrantur
ꝙ ſic. ꝓpter verba Abacuc prophete dicentis
ca.iij. Dn̄e audiui auditionem tuam ⁊ timui.
Dn̄e opus tuū in medio annorum viuifica il
lud. In medio annoꝝ notū facies. Cum irat⁹
fueris mie recordaberis. Que verba vt diciť
in argumēto in Abacuc intelliguntur de xp̄o
Ex quibus id videtur affirmari. ꝙ de⁹ homo
factus eſt in medio tp̄is. At ⁊ alij cōtrarium
ſentiūt tenentes ꝙ xp̄s in vltimis tp̄ibus viſi
biliter deus ⁊ homo mundo apparuit. Nam
Aug⁹ ſuper.iiij.ca. ioānis inquit d̄ xp̄o. Iter
ipſius eſt caro ꝓ nobis aſſumpta. Qui enim

vbiqꝫ eſt quo it. niſi q2 ad nos ñ veniret ſi for/
mam viſibilis carnis nõ aſſumeret. Ideo fati
gatus erit ab itinere. Quid eſt aliud q̃ꝫ fati/
gatus in carne. Quare ergo hora ſexta. quia
etate ſeculi ſexta. Cõputa tanq̃ꝫ vnam horam
Vnam etatẽ ab adam vſqꝫ ad noe. Secundã
a Noe vſqꝫ ad abraham. Tertiam ab abrahã
vſqꝫ ad dauid. Quartaꝫ a dauid vſqꝫ ad trãſ
migrationẽ babylonis. Quintã vſqꝫ ad bap
tiſmũ ioãnis. Sextã vſqꝫ ad cõſũmationẽ ſe
culi. hec ille. Conſtat autẽ ꝙ ſexta etas in qua
xps venit non eſt in medio temporis cum ſit
vltima. ergo magna reſtat in hoc perplexitas
quam ãmouẽdam puto ne in dubio animus
in cõtemptũ cadat ſcripturaꝝ ſanctaꝝ. Et ꝓ
pterea dicere poſſumus ꝙ mediũ ſumitur du
pliciter. ſ. ſtricte ⁊ punctaliter pro eo tempore
quod equaliter diſtat ab extremiſ. ſ. principio
⁊ fine temporis. Et accipitur large ꝓ eo. ſ. qđ
eſt inter illa extrema verba. itaqꝫ Abacuc me
dium temporis deſignãt. Hoc mõ ſcđo ꝙ ſi
ſtricte vellemus intelligere tũc nobis eſſet cer
titudinaliter cognita hora iudicij qđ in fine
tpum ⁊ cõſũmatione ſeculi fiet cõtra id quod
ſaluator nr̃ dixit Marci. xiij. Et matth. xxiiij.
ca. De die aũt illa ⁊ hora nemo ſcit. Ob quod
Aug⁹. li. xviij. de ci. dei. dicit. Fruſtra ãnos q
remanent huic ſeculo computare ac diffinire
conamur. cum hoc nõ eſſe nr̃m ex ore veritatꝭ
audiuimuſ. Sufficiat igit̃ nobis agnoſcere ꝙ
incarnatus eſt xps inter principiũ ⁊ finẽ tem
poris qđ eſt mediũ valde latum nõ ãt in extre
mitatibus in principio. ſ. ⁊ fine. De ãnis vo
qui fluxerunt a principio mũdi vſqꝫ ad incar/
nationẽ xpi varia eſt opinio. Naꝫ ꝟm Bedã
fuerũt ãni quiqꝫmilia centũ nonagintanouẽ
Alij vero cõputant ãnos tria milia nongen/
tos ſexaginta. Nõ tñ propter hoc cuiq̃ꝫ durũ
videri debet. cũ difficillimũ credam puncta li
cere poſſe ſeruari memoriã ãnorum in rebus
geſtis. Debemus itaqꝫ nos oi curioſitate de/
poſita redemptori noſtro gratias quas poſ/
ſumus dicere. quia non expectamus amplius
eum in carnem venturum qui iam venit ⁊ vi
am fecit omnibus vt facile ſaluari poſſumus
aperuitqꝫ ianuam regni celoruꝫ ad quod nos
ipſe perducat qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſe/
culorum.

¶ Sermo quartus in quo tractatur de incar/
natiõe dñi noſtri ieſu xpi a cuius explicita fi/
de iam nullus excluditur.

IN hoc apparuit cha
ritas dei in nobis qm̃ filium ſuum
vnigenitum miſit deus in munduꝫ
vt viuamus per eum Verba ſunt Joannis
prime ſue canonice ca. iiij. Refugit quorũdaꝫ
animus deum incarnatum audire qui blaſ/
femiam arbitrantur quod nos ad laudem cre
atoris noſtri accedere cõfitemur. Tunc qui/
dem illum benedicimus cum ſtabili fide credi
mus eum pro nobis hoiem factuꝫ. Vt aũt cõ
fundant̃ increduli ⁊ mens bonoruꝫ in ipſa ve
ritate letetur in hoc ſermone de incarnatione
ieſu xpi benedicti verba faciemus. de qua lo/
cutus eſt ioãnes in verbis in themate poſitiſ
vbi tria myſteria occurrunt cõſideranda.
Primum dicitur poſſibilitatis.
Secundum neceſſitatis.
Tertium credulitatis.

¶ Qualiter fuit poſſibile deum carnem aſſu/
mere. Capitulum. i.

PRimũ myſteriũ cõſiderandũ dicit̃ poſ/
ſibilitatis in quo oſtendemus ꝙ deum
incarnari fuit poſſibile. Et hoc ꝟm Tho. iij.
parte. q. i. triplici ratione
Primo ratione omnipotentie.
Secundo ratione excedentie.
Tertio ratione conuenientie.

¶ Primo oſtendit̃ impoſſibilitas incarnatõ
nis ratione oipotentie. Nam cum deus ſit oĩ
potens poteſt omne illud quod nec contradi/
ctionem includit nec aliquem defectuꝫ in deo
ponit. iuxta verbũ angeli ad virginẽ beatiſſi/
mam Luce. i. dicentis. Non erit impoſſibile
apud deum omne verbũ. Sed deũ humanam
naturã aſſumere nec cõtradictionẽ includit.
nec aliquẽ defectũ in deo ponit. qđ patet. q2
diuina natura vniri humane in vnitatẽ per/
ſone nõ eſt aliud q̃ꝫ diuinã pſonã que ab eter
no fuit hypoſtaſis reſpectu diuine nature eẽ
hypoſtaſim reſpectu humane nature in tem/
pore. hoc ãt ñ dicit aliquã imperfectionẽ ſed
potius dignitatẽ ⁊ nobilitatẽ. Sicut eni cum
deus ſit bonus ab eterno in nullo ſit deroga/
tio bonitati ſue dũ eſt cauſa bonitatis creatu
re in tpe. q̃ꝫuis bonitas creata longe ſit infe/
rior bonitate increata. Sic cũ perſona filij dei
ſit hypoſtaſis itelligibilis itellectualis ⁊ ſpũa
lis ⁊ increata ab eterno. in nullo derogat ei ſi
ſit hypoſtaſis rõalis nature create in tempe.
Et quẽdmodũ deus de nõ creante ſit creans

in actu abſqꝫ aliqua ſui mutatione.ſed ſolum
facta mutatione ex parte nature create. Sic
perſona filij dei que ñ erat hypoſtaſis huma-
ne nature in actu abſqꝫ aliqua ſui mutatione
vel innouatiõe facta eſt hypoſtaſis ipſius ſo-
la mutatione facta ex parte aſſumpte nature.
Hinc leo papa in ſermone ait. In vtraqꝫ ei⁹
natura idem eſt dei filius . noſtra ſuſcipiens
⁊ propria non amittens.in homine hominē
renouans in ſe incõmutabilis perſeuerans.
Deitas enim que illi cuꝫ patre cõis eſt nullū
detrimentū omnipotētie ſubijt nec dei for-
mā ſerui forma violauit.qꝛ ſūma ⁊ ſempiter-
na eſſentia que ſe ad humani generis inclina
uit ſalutem.Nos quidē in ſuā gloriam tranſ
tulit.ſed qd̃ erat eſſe nõ deſijt.Secūdo oſten-
ditur poſſibilitas incarnationis ratione exce
dētie.vt enim inquit Hilari⁹. Plura poteſt
deus facere q̃ꝫ intellectus intelligere.Sed ho
mo poteſt rationabiliter dicere ⁊ intelligere
deum incarnatuꝫ. Tum propter ſue potentie
ſapientie ⁊ bonitatis eminētem manifeſtatõ
nem que facta eſt in humani generis aſſum-
ptione.Tum propter operum diuinoꝝ excel-
lentem cõſūmationē que facta eſt cū vltimū
cõiunctū eſt primo. Tum propter pcti ſatiſfa
ctionem.¶ Tertio oſtenditur poſſibilitas in-
carnatiõis ratiõe cõuenientie. Nam eorꝫ eſt
facilis vnio que ad inuicem ſimilitudinē hñt
Sed homo creatus eſt ad imaginē ⁊ ſimilitu
dinē dei.ergo ſibi vniri potuit humana natu
ra in vnitatē perſone.Sed ex iſta rõe tria poſ
ſet quis querere. An humana natura ſit ma-
gis aſſumptibilis a filio dei q̃ꝫ quelibet alia
natura.Et poſſet aliquis arguēdo probare ꝙ
nõ. maxime ex duobus. Primo quia Aug⁹
in epiſtola ad voluſianū inquit.In rebus mi
rabiliter factis tota ratio facti eſt potētia fa-
cientis. Sed potentia dei facientis incarnatõ
nem que eſt opus maxime mirabile nõ limita
tur ad vnam naturā cū potentia dei ſit infini
ta.ergo natura humana ñ eſt magis aſſumpti
bilis a deo q̃ꝫ aliqua alia creatura.Scd̃o ſimi
litudo eſt ratio faciēs ad incarnatiõis cõgrui
tatē.ſed in natura angelica inuenit̃ expreſſior
ſimilitudo dei q̃ꝫ in humana.vt dicit Grego
rius.xxxvij.li.moralū.⁊ in omelia de centum
ouib⁹.ergo natura angelica magis erat vnibi
lis q̃ꝫ humana. Ad hoc plene intelligendum
dicit Tho.in.iij.parte.q.iiij.Qꝫ aliquid aſſum
ptibile dr̃ q̃ſi aptū ſumi a diuina pſona q̃ qui
dem aptitudo nõ poteſt intelligi ſm potētiā
paſſiuā naturalē que nõ ſe extēdit ad illud qd̃
tranſcendit vnio pſonalis creature ad deum:
Uñ relinquit̃ ꝙ aſſumptibile dicat̃ aliquid ſꝫ
cõgruentiā ad vnionē predictaꝫ que attendit̃
ſm duo in humana natura.ſ. ſm eius digni-
tatem ⁊ ſm eius neceſſitatē.Scd̃m dignitatē
qꝛ humana natura inquantū eſt rationalis ⁊
intellectualis nata eſt attingere aliqualit̃ ipm
verbū per ſuam operationem cognoſcendo ⁊
amando ipm.Scd̃m neceſſitateꝫ ãt qꝛ indige
bat reparatione cū ſubiaceret originali pecca
to.Hec duo ãt ſoli humane nature cõueniūt
nam creature irrationali deeſt dignitas.ange
lice vero neceſſitas.Cum ergo dicimus ꝙ cre
atura irrationalis non eſt aſſumptibilis.non
ita dicimus ꝙ ſubtrahamus aliquid diuine
potentie. ſed ad oſtendendū cõditionē creatu
re que ad hoc aptitudinē nõ habet.de angelo
vero iam dictū eſt ꝙ nõ erat in eo neceſſitas
propter peccati angelici irremiſſibilitatem.

¶ Qꝫ quinqꝫ rationibus precipuis fuit neceſ
ſarium ex parte hominis xp̄m incarnari.

Capitulum .ij.

Secundū myſteriū cõſiderandū de incar
natiõe xp̄i dr̃ neceſſitatis. Ubi queritur
an fuit neceſſariū xp̄m incarnari . Et ad hoc
dicit ſctūs Tho.iij.parte.q.i.ꝙ neceſſitas iſta
refert̃ ad hoiem ꝑ xp̄m incarnatū redimendū
Et ſm hoc neceſſariū dr̃ dupliciter. Uno mõ
ſine quo nõ poteſt quis cõſequi finē vt cibus
neceſſarius eſt ad vite ſuſtentationē. Alio mõ
per qd̃ melius peruenitur in finē.vt equus eſt
neceſſarius etiam homini ſano vt melius iter
perficiat. Nõ fuit neceſſariū primo mõ xp̄m
incarnari. qꝛ deus cuius ſapiētie nõ eſt nume
rus. nec eſt finis potentie ⁊ virtutis eius. po-
tuiſſet ſua volūtate ⁊ auctoritate hoī lapſo ſuc
currere. Fuit tñ ſcd̃o modo neceſſarium.quia
per xp̄m incarnatū homo melius poteſt in fi
nem ſuum peruenire.Et hoc multiplici ratõe

Prima dicitur fidei roboratio.
Secunda ſpei ſubleuatio.
Tertia charitatis inflãmatio.
Quarta vite exemplatio.
Quinta hominis inſtructio.

¶ Prima ratio dicit̃ fidei roboratio. magis
quidem roboratur homo in fide ex eo ꝙ ipſi
deo incarnato loquenti de myſterijs inuiſibi
libus credit. Unde Auguſtinus libro.ix.de ci
uitate.dei. Ut homo inquit fidentius ambu

laret ad veritatem ipſa veritas dei filius ho
mine aſſumpto cōſtituit atq; fundauit fidez
¶ Notādū hic propter illud verbū hoie aſſū
pto. ꝙ epheſina ſinodus dicit ꝙ perſona non
aſſumpſit hominē. Ex quo ſctūs Tho. iij. pte.
q. xiij. ait. Q; locutōes doctoꝝ qui dicūt xp̄m
aſſumpſiſſe hoiem nō ſunt extendende tanq̄z
proprie ſed pie ſunt exponēde. vt dicamus ho
minē aſſumptū q; eius natura eſt aſſumpta.
Et quia aſſumptio terminata eſt ad hoc ꝙ fi/
lius dei ſit homo. ¶ Scda rō quare meliꝰ hō
ſaluatur per xp̄m incarnatū dicitur ſpei ſuble
uatio. Subleuatur quippe ſpes noſtra vt fu/
turam beatitudinē expectemus dū xp̄s in ſua
incarnatōe nobis oſtendit quāta eſt erga noſ
dilectio dei patris. Hinc Augꝰ li. xiij. d̄ trini.
inquit. Nihil tam neceſſarium fuit ad erigen
dam ſpem nr̄am q̄z vt demonſtraretur nobis
q̄ztū diligeret nos deuſ. Quid vero huius rei
iſto iudicio māifeſtius q̄z ꝙ dei filius noſtre
nature dignatus ē inire ꝯſortiū. ¶ Tertia rō
dicitur charitatis inflāmatio. Quis nā tam
durus tam inhumanus tā ferreus ſit qui deū
nō diligat a quo tantū ſe diligi cōſpicit vt nō
niſi amore digneṫ aſſumere formaz ſerui. Jō
Augꝰ li. de cathetizandis rudibus ait. Que
maior cauſa eſt aduentus dn̄i niſi vt oſtende/
ret deus dilectionē ſuā in nobis. Et ifra ſub/
dit. Si amare pigebat ſaltem reamare nō pi/
geat. ¶ Quarta ratio dicitur vite exēplatio.
Habēt nāq; hoies xp̄m exemplar ois virtut̄
⁊ bone beateq; vite. Et ideo Augꝰ in quodā
ſermone de natiuitate dicit. Homo n̄ erat ſe/
quendus qui videri poterat. Deus ſequēdus
erat qui videri nō poterat. vt ergo exhibereṫ
homini ⁊ qui ab hoie videreṫ ⁊ quē homo ſe/
queretur deus factus eſt homo. ¶ Quīta rō
dicitur hois inſtructio. Jnſtruitur eni vnuſ/
quiſq; vt intelligat quāta ſit hois dignitas.
ne illam coinquinet peccādo. Propterea Au
gꝰ li. de vera religione inquit. Demōſtrauit
nobis deus q̄z excelſū locū inter creaturas ha
beat humana natura in hoc ꝙ hominibus in
vero homine apparuit. Et leo papa in ſermo
ne de natiuitate ſic ſequitur. Agnoſce o xp̄ia/
ne dignitatē tuā ⁊ diuine conſors factus na/
ture noli in veterē vilitatē de graui cōuerſa/
tiōe redire. Non valet ergo quiſpiā recte ſe d̄
cetero excuſare. ſi ad paradiſi delicias nō feſti
net. cū tot ac tāta preconia de vite eterne im/
marceſſibili gloria vndiq; ſonant.

¶ Q; tp̄e iſto oēs obligantur credere explicite
myſteriū xp̄i incarnati. Capitulum. iij.

Ertiū myſteriū cōſiderādū de incarna/
tiōe xp̄i dicitur credulitatis. Jn quo vi
dēdū eſt. An credere myſteriū xp̄i ſit de neceſ/
ſitate apud oēs. Et ad hoc dicit ſctūs Tho. ij
ij. q. ij. Q; via hois veniēdi ad iuſticiā ē myſte
rium incarnatiōis ⁊ paſſiōis xp̄i. Dicitur eni
Actuū. iiij. ca. Nō eſt aliud nomē datum hoi
bus in quo oporteat credētes ſaluos fieri. Et
Auguſtinus in li. de correptione ⁊ gratia in/
quit. Jlla fides ſana eſt qua credimus nullum
hoiem ſiue maioris ſiue parue etatis liberari
a contagione mortis ⁊ obligatione peccati
niſi per vnum mediatorem dei ⁊ hoim ieſuz
xp̄m. Oportuit ergo myſteriū incarnatiōis
chriſti aliqualiter omni tempore eſſe creditūz
apud oēs. diuerſimode tn̄ ſm̄ diuerſitatē tem
porum ⁊ perſonaꝝ. Naz an̄ ſtatū peccati ho
mo habuit explicitā fidē de xp̄i incarnatione
ſm̄ ꝙ ordinabaṫ ad cōſūmationem glorie. nō
aūt ſm̄ ꝙ ordinabaṫ ad liberatōez a pctō per
paſſionē ⁊ reſurrectionē q; homo nō fuit pre
ſcius peccati futuri. videṫ aūt incarnationis
xp̄i preſcius fuiſſe. ex eo ꝙ dixit. ꝓpter hoc re
linquet homo patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxo
ri ſue. vt dr̄ Geneſis. ij. ca. Ex hoc apl̄us dicit
ſacramentū magnū eſſe in xp̄o ⁊ in eccl̄ia. qd̄
quidē ſacramētū nō eſt credibile primū hoiez
ignoraſſe. Poſt peccatū aūt fuit explicite cre/
ditū myſteriū xp̄i. nō ſolū q̄ztū ad incarnatio
nem. ſed etiam q̄ztū ad paſſionē ⁊ reſurrectio
nem quibus humanū genus a peccato libera
tur. Qualiter ⁊ patres antiqui patriarche. ſ.
⁊ prophete prefigurarūt xp̄i paſſionē quibuſ/
dam ſacrificijs ⁊ an̄ legem ⁊ ſub lege quoruz
quidē ſacrificioꝝ ſignificatū explicite maio/
res cognoſcebant. minores aūt ſub velamine
illoꝝ ſacrificioꝝ credentes ea diuinitus eē di
ſpoſita. quaſi de xp̄o venturo habebant fidez
velatam. Poſt tempus āt gratie reuelate tā
maiores q̄z minores teneṅṫ hr̄e fidē explicitā
de myſterijs xp̄i p̄cipue q̄ztū ad ea que cōiter
in eccleſia ſollēnizanṫ ⁊ ꝓponunṫ. ¶ Sed con
tra iſta poſſet quis obijcere. ¶ Prio q; nullꝰ
teneṫ credere qd̄ nō cognoſcit. Sed hoies nō
cognoſcunt myſteriū incarnatiōis. q; iohes
baptiſta videṫ illud ignoraſſe cū exn̄s in carce
re miſit ad xp̄m diſcipulos dicens. Tu es qui
venturus es an̄ aliū expectamꝰ. Scdo q; dio
nyſius dicit in li. de celeſti ierarchia. Multi

gentiliū ſalutem adepti ſunt per myſterium angeloꝝ. ꝛ tñ iſti nõ habuerūt de xpo fidem implicitā nec explicitā. His rñdetur ad primū ꝙ ioānes ñ ignorauit myſteria xpi incarnati qui dixerat ioānis.i. Ego vidi ꝛ teſtimoniū perhibui qꝛ hic eſt filius dei. Unde nõ dicit. Tu es qui veniſti. Sed tu es qui venturuſ es. querens de futuro non de preterito. Similiter nõ eſt credendū ꝙ ignorauerit eū ad paſſionē venturū qꝛ dixerat. Ecce agnus dei ꝛc. pronūcians eius imolationē futurā. Poteſt ergo dici ſm Gregoriū ꝙ inquiſiuit ignorās an ad infernū in propria perſona eſſet deſcenſurus. Uel ſm Ambroſiū nõ queſiuit ex dubitatione ſiue ignorantia ſed magis ex pietate. Uel ſicut Criſoſtoꝰ dicit. ñ queſiuit quaſi ipſe ignoraret ſed vt per xp̄m ſatiſfieret eius diſcipulis. Ad quoꝝ inſtructionē xp̄s rñdit ſigna operum oſtendēs. Ad dictum vero dionyſij rñdet Tho. ꝙ multis gentiliū fuit facta reuelatio de xp̄o. vt patet de iob qui dixit. xix ca. Scio ꝙ redemptor meus viuit. Et idem ð Sibillis. Si qui tñ ſaluati fuerūt quibuſ reuelatio nõ fuit facta nõ fuerūt ſaluati abſqꝫ fide mediatoris. qꝛ ꝛ ſi ñ habuerūt fidem explicitam. habuere tñ fidē implicitam diuina prouidentia credentes deū eſſe liberatorē3 hoim ſm modos ſibi placitos. ꝛ ſm ꝙ aliquibus veritatē cognoſcētibus ipſe reuelaſſ3. hec Tho. Quare credere myſteriū xp̄i hoc tp̄e obligantur oēs hoies mūdi. cum nullus iam de ignorantia niſi voluntaria excuſare ſe poſſit. Ipm quippe incarnandū predixerūt prophete. Incarnatum vero poſt eius aſcenſionē in celu3 predicauerūt apoſtoli. quoru3 ſonus exiuit in omnē terram. Pro ipſo inſuper eiuſqꝫ nois confeſſione tot milia viroꝝ ac mulierum letāter ꝛ libentiſſime martyriū violentāqꝫ mortē tulerūt. Fuerūt adhuc ſapientiſſimi vtriuſqꝫ lingue grece.ſ. ꝛ latine erudititiſſimi doctores qui tanta in laudē xp̄i ſcripſerūt vt nullus eū iam veniſſe ratiōabiliter dubitare poſſit. Ob quod Maximus in ſermone de martyribus inquit. Non ſine magno diſcrimine religionis veritatem diſputamus quam tantorum ſanguine cōfirmatam videmus. Magni periculi res eſt ſi poſt prophetarum oracula. pꝰ ap̄lorum teſtimonia. poſt martyru3 vulnera veterem fidem quaſi nouellam diſcutere preſumas. ꝛ poſt tam manifeſtos duces in errore ꝑmaneas. hec ille. Credamus ergo in xp̄m illumqꝫ totis viſceribus diligamus. vt ſic mereamur fieri participes gratie ſue ꝑ quā tandem ad vitam perueniamus eternā. Amen.

¶ Sermo quintus de incarnatiōe xp̄i in quo cōfutantur errores illorum qui mundanam ſapientiam ſectantes male ſenſere de xp̄o.

Ides ueſtra non ſit in ſapientia hoium ſed in virtute dei. doctoris gentium verba ſunt iſta originaliter .i. ad Corintheos ca.ij. Propter vanam curioſitatem hominū qui ſe ingenio ac proprijs ſenſibus archana dei comprehendere putant. exorte ſunt opiniones multe falſe quidem ꝛ omnino ſpernēde His ſiquidem mos eſt ſuperboꝝ vt de ſeipſis preſumentes cum dei magnalia virtute propria nõ poſſint attingere in errorum foueas dilabantur. Cum ergo audiūt in incarnatiōe ieſu xp̄i factam vnione3 naturaꝝ in perſona diuina. Et ꝙ vnus idē qui erat ab eterno deꝰ ipſe ex tempore verus erat homo ſtatim a veritate diſcedūt. Contra quos in hoc ſermone de incarnatione xp̄i dicturi erimus ſub titulo de falſis erroribus circa xp̄m incarnatum. in quibus heretici quidā ſapientia mundana inflati ceciderūt. Nam ꝛ doctor gentium in verbis propoſitis admonet cūctos fideles vt reiectis naturalibus ratiōibus que ortū hn̄t ab humana ſapientia credant ſimpliciter ꝛ pure his que nobis virtꝰ diuina reuelauit. Ob qð euitare debemus tres errores principales.

Primus error eſt circa verbum eternale.
Secundus circa animam rationalem.
Tertius circa naturam corporalem.

¶ De tribus opinionibus falſis circa verbu3 eternale quas heretici maligni inuenerunt.

Capitulum.i.

Rimus error circa xp̄m incarnatum ē circa verbu3 eternale. in quo triplex opinio falſa continetur.

Prima dicitur productionis.
Secunda conuerſionis.
Tertia filiationis.

¶ Prima opinio falſa dicitur productionis Cōfitetur quidē fides catholica deū ab eterno verbum produxiſſe qð ꝛ deus eſt. At Eunomius hereticus dicebaꝛ verbu3 nõ ab eterno ſed ex tp̄e productū. ſequens quorundam philoſophoꝝ opinionē qui dicebant a deo effluxiſſe quandā mentē in qua eſſēt oium rerū

forme quam vocabant paternuȝ intellectum
Et hanc Auicēna ſuper primo de celo ⁊ mun
do dixit eſſe primā intelligentiam mouenteȝ
primū celum. Sed vt ſic loquentes reprobe/
mus. videndū prius eſt quid ſit verbum in di
uinis. Et ad hoc dicit franciſcus de marone
in quodam ſermone. Verbū eſt ſecūda in tri/
nitate perſona per modū nature ⁊ intellectus
producta. De hoc Auguſtinus. vi. de trinita
te ait. Verbum ſolus filius accipitur. ⁊ eo di/
citur verbū quo filius. Et in. xv. li. de trinita.
Idem Aug⁹ inquit. Ipſa proprietaſ perſona
lis filij diuerſis noībus ſignificaꝛ. ad exprimē
dam diuerſimode perfectionē eius vt oſten/
datur patri equalis diciꝛ filius. vt oſtendatur
patri per oīa ſimilis dꝛ imago. vt oſtendatur
inmaterialiꝛ genitus dicitur verbū. Ad ha/
bendam āt aliqualem noticiā iſtius verbi vt
refert Bonauentura in. i. di. xxvij. cōſiderare
debemus qualiꝛ verbū reperiꝛ in nobis. Nā
vox ſignificatiua in nobis dicitur verbū. ſed
tm̄ large ⁊ denominatiue inquantū ſignificat
interiorē mentis cōceptum. ſicut vrina diciꝛ
ſana inq̄ꝫtū eſt ſanitatis indicatiua. Et ideo
proprie dicitur verbū id quod per vocē ſigni
ficat. ſ. interior mentis cōceptus. Vnde Ari/
ſtoteles in. i. periermeniaꝝ. Voces inquit ſūt
note. i. ſigna earum que ſunt in aīa paſſionuȝ
Et ideo cōceptus mentis interior etiā ſi nū/
q̄ꝫ per vocem deſignareꝛ proprie dꝛ verbum.
Hinc Aug⁹. xv. de tri. ait Quiſquis pōt in/
telligere verbū nō ſolū anteq̄ꝫ ſonet. verum
etiam anteq̄ꝫ ſonoꝝ eius imagines cogitatō
ne inuoluanꝛ. pōt videre aliquā illius verbi ſi
militudinem de quo dictum eſt. In principio
erat verbū. Aduertēdū tñ ꝙ duplex eſt nobis
cōceptus mentis interior. Vnus informis ⁊
imperfectus. Alius formatus ⁊ pfectus. Cu
ius ratio eſt qꝛ cognitio nr̄a procedit de imp
fecto ad pfectū. Et ideo de re primo habemuſ
cōceptum cōfuſum ⁊ impfectū. vt dꝛ. i. phico
rum. Et talis cōceptus nō diciꝛ proprie ver/
buȝ. ſed cogitatio. procedendo āt peruenim⁹
ad habendū cōceptū rei perfectū ⁊ determi/
natū q a philoſophis vocaꝛ diffinitio a ſctis
āt verbum. In deo ergo poniꝛ verbū non ad
ſimilitudinē verbi large dicti qd̄ eſt ipſa vox
ſignificatiua vel cōcept⁹ rei impfect⁹ qꝛ ī deo
nihil eſt ſenſibile vel impfectū. Et pp̄ hoc vox
eſt ſignificatiua q̄ eſt ſēſibilis ⁊ ipa cogitatio
que licet ſic intelligat tamen imperfectionem
implicat nō habent ibi locū. ſed ibi poniꝛ ver
bum inq̄ꝫtū importat cōceptum rei perfectū.
Quia deus vnico actu intelligendi ſeipſum
⁊ oīa alia concipit perfecte. Ex quo patet dif/
ferentia verbi nr̄i ad verbū diuinū. qꝛ verbuȝ
noſtrū in mente plurificatur. Quot enim ſūt
ibi cōceptus perfecti vel formati tot ſunt ibi
verba. In deo autē eſt verbum vnicum qꝛ nō
eſt ibi niſi vnicus cōceptus pfectiſſimus. Ite
rum verbū in nobis eſt accidens ⁊ quid tran
ſiens. qꝛ nō ſemper actu intelligimus. Sed in
deo idem eſt ꝙ ſubſtantia diuina. Eſt ēt ver/
bum ſemper actu permanēs ⁊ eternū. Et vt ī
quit Auguſtinus. nos frequenter cogitamus
que neſcimus. ⁊ ſic verbo noſtro cōiuncta eſt
fallacia frequenter que nolumus. ⁊ tunc iun/
cta eſt diſplicentia. que nō poſſumus. tunc iū
cta eſt impotentia. verbū āt diuinū eſt veriſſi
ſimū placentiſſimū omnipotentiſſimū. Et de
illius eternitate loquiꝛ Ioānes cum dicit in
principio ſui euangelij. In principio erat ver
bum. Aug⁹ li. vi. de tri. in principio. ait ſic di/
ctū eſt q̄ſi diceret añ oīa. Vñ ſciendū ꝙ prin/
cipiū in diuinis. aliqñ eſt nomē eſſentiale ⁊ ſic
cōuenit toti trinitati. ſic ſumiꝛ in ca. i. extra d̄
ſū. tri. ⁊ fide ca. cū dꝛ. Vnū vniuerſoꝝ princi/
piū. Aliqñ eſt nomen pſonale ⁊ qñq̄ꝫ ſignifi/
cat patrē qui eſt principiuȝ ſine principio. ſic
ſumiꝛ ab Auguſtino li. iiij. de tri. vbi dicit. Pr
pater eſt principiū totius deitatis. qñq̄ꝫ ſigni
ficat filiū qui eſt principiū de principio. ſicut
ſumitur ab ap̄lo ad hebreos. i. Et tu in princi
pio. i. in filio terram fundaſti. Qñq̄ꝫ ſignifi/
cat patrē ⁊ filiū qui ſunt vnū principiū ſpūs
ſancti. Qñq̄ꝫ ſignificat eternitatē. ⁊ ſic accipi
tur a ioāne. In principio. i. ab eterno. Hinc
Anaſtaſius in ſuo ſimbolo ait. Eternuſ pater
eternus filius eternus ſpūs ſctūs. Et hilari⁹
in li. de tri. Inter gignere ⁊ gigni nullū cadit
mediū. Magiſter vero ſnīaꝝ di. ix. primi li.
ꝓbat verbū eſſe eternū. Primo ex rōne ſum/
pta a ſimili ⁊ eſt talis. Splendor eſt eiuſdē du
ratiōis cū igne ⁊ tñ eſt generatus ab igne. er/
go multo fortius cū filius ſit ſplendor patris
q̄ꝫuis ab ipſo genereꝛ erit ei coeternus. Scd̄o
inducit Mgr̄. Auguſtinū qui ait. Filius dei
eſt virtus ⁊ ſapientia ergo ſi non eſt eternus
aliquando fuit deus ſine virtute ⁊ ſine ſapiē
tia qd̄ eſt impoſſibile. Scotus vero ⁊ Bona/
uent. ſup prefata di. dicūt ꝙ procedens eſt po
ſterius duratiōe eo a q̄ procedit triplici rōne.

Primo ratione limitationis potentie.
Secundo ratione modi producendi.
Tertio ratione libertatis.
¶ Primo ratione limitatõiſ potentie qñ pro
ducens non habet a principio ſue durationis
potentiã ꝓductiuã pfectã. ſicut homo a prin
cipio pueritie nõ hꝫ potentiã generandi pfe/
ctam. Et iõ eius filius neceſſario eſt poſterioꝛ
eo duratõe. ¶ Scdo rõe mõi ꝓducẽdi. Qñ ei
aliquid ꝓducit̃ p motũ qui motus eſt in tpe
opoꝛtet ꝙ ꝓductũ ſit poſterius ꝓducente du
ratione. qꝛ ꝓductũ hꝫ primo eſſe in illo inſtan
ti in ꝗ terminat̃ ille motus. ¶ Tertio ratione
libertatis. Qñ aliquid ꝓducit̃ libere ꝛ non de
neceſſitate nature. tunc productũ eſt poſteriꝰ
ꝓducente. qꝛ tale agens pt̃ expectare ad ꝓdu
cendũ ſuũ effectũ. Sicut creare a deo cuiuſ po
tentia eſt pfectiſſima ꝛ ſine tranſmutatione ꝛ
motu. tñ creatura non eſt ſibi coeterna qꝛ ab
eterno ꝓducere noluit. Et ſi obſtaret quis ꝙ
ſpũs ſanctus ꝓducit̃ p modũ volũtatis. ꝛ tñ
eſt eternus. Dicit Riccardus in. i. di. x. Qꝛ cre
ature emanãt a deo p modũ volũtatis nõ tñ
de neceſſitate. ſed in diuerſitate ſubſtantie.
Spũs aũt ſctũs emanat a ſuo principio per
modũ voluntatis de neceſſitate imutabilita/
tis ꝛ in idemptitate ſubſtantie. Redeamus
iam ad verbi eternitatem concludẽtes ꝙ nul
lo mõ poteſt poni in diuinis ꝙ filius ſit po/
ſterioꝛ patre. Primo qꝛ nulla eſt ibi potentia
productiua imperfecta. potuit nanqꝫ ab eter/
no pr̃ generare filiũ. Scdo qꝛ verbum nõ pro
cedit p motũ ꝛ mutationẽ. Tertio qꝛ filius ꝓ
cedit a patre de neceſſitate nature qꝛ deus ne/
ceſſario intelligit ſe. quare ꝛ filius patri eſt co
eternus. ¶ Secunda opinio falſa circa ver/
bum eternale dr̃ conuerſionis. Quidã hereti
cus cui nomẽ Apollinaris. tenere preſumpſit
ꝙ verbũ ſit in carnẽ conuerſũ. propterea qꝛ in
euãgelio dr̃. verbũ caro factũ eſt. Sicut aqua
conuerſa eſt in vinũ. de qua Johis ca. ij. ſcri/
bit̃ vt aũt guſtauit arcbitriclinus aquã vinũ
factũ. Sꝫ h̃ nõ eſt ſimile. qꝛ aqua potuit in vi/
num conuerti. verbũ ãt dei in carnẽ conuerti
impoſſibile eſt. Qđ ſctũs Tho. in. iiij. ſũme cõ
tra gentiles probat triplici ratione.
Primo ratione immutabilitatis.
Secundo ratione ſimplicitatis.
Tertio ratione incõmunicabilitatis.
¶ Prio ratiõe imutabilitatis. Eſt vtiqꝫ deꝰ
imutabilis. Omne ãt qđ ꝯuertit̃ in aliud mu
tat̃. Cũ ergo verbũ dei ſit deus. impoſſibile ẽ
ꝙ fuerit in carnẽ cõuerſũ. ¶ Scdo fuit ipoſſi
bile rõe ſimplicitatis. deus eſt ſũme ſimplex
Si ergo verbũ dei eſt in carnẽ cõuerſũ. opoꝛ/
tet ꝙ totum verbum ſit conuerſũ. qđ autẽ in
aliud conuertit̃ deſinit eſſe qđ erat. ſicut aqua
in vinũ cõuerſa nõ eſt amplius aqua. ſeque/
retur ergo ſm̃ Apollinarẽ ꝙ poſt incarnatõꝫ
ꝟbũ dei ñ erit. qđ eſt impiũ ꝛ iniquiſſimũ di
cere. ¶ Tertio eſt impoſſibile ꝙ verbũ dei cõ/
uertat̃ in carnẽ rõne incõicabilitatis. Eoꝝ
eni ꝗ non cõicant in materia ꝛ in genere vno
impoſſibile eſt fieri cõuerſionem. Nã ex linea
non fit albedo qꝛ ſunt diuerſoꝝ generũ. neqꝫ
coꝛpus elementare poteſt conuerti in aliquod
coꝛpus celeſte vel in aliquã coꝛpoꝛeã ſubſtan
tiam ꝛ ecõtra qꝛ nõ cõueniũt in materia. ver
bum aũt dei cũ ſit deus nõ cõicat in materia
nec in genere cum quocũqꝫ alio eo ꝙ deus ne
qꝫ in genere eſt neqꝫ materiã habet. ergo im/
poſſibile eſt verbũ in carnẽ fuiſſe conuerſum
dicit̃ igit̃ caro factũ propter illã indiſſolubilẽ
vnionẽ qua ſibi copulauit humanã naturam
ita mirabiliter ꝙ vnus ꝛ idem erat dei ꝛ vir/
ginis filius nature diuine ꝛ humane proprie
tate ſalua. De hoc ſic eleganter loquitur leo
papa in ſermone Verbũ dei. deus qui erat in
principio apud deũ p qđ facta ſunt oia ꝛ ſine
quo factũ eſt nihil propter liberandũ a moꝛte
eterna hominẽ factus eſt homo. Ita ſe ad ſu
ſceptionẽ nr̃e humilitatis ſine diminutione
ſue maieſtatis inclinans vt manens qđ erat.
aſſumens quod non erat veram foꝛmam ſer/
ui foꝛme in qua deo patri equalis eſt vniret.
Et tanto federe vtranqꝫ naturã conſecraret
vt inferioꝛem aſſumeret gloꝛificatio nec ſupe
rioꝛem minueret aſſumptio. Salua igit̃ vtri/
uſqꝫ ꝓprietate ſubſtantie ꝛ in vnã coeunte p
ſonã ſuſcipit̃ a maieſtate humilitaſ. a virtute
infirmitas. ab eternitate moꝛtalitas. ꝛ ad de/
ponendũ conditionis noſtre debituꝫ natura
inuiolabilis nature eſt infuſa paſſibili. At ꝛ i
creduli inſtant perſcrutari tante vnionis mo
dum. ꝛ hoc aliquo exemplo ſuaderi ſibi flagi/
tant. Quibus ego reſpondeo ꝙ in vanũ labo
rant qui audire debent ſuauiſſima verba leo/
nis pape iam nominati in ſermone de natiui
tate dicẽtis. Excedit quidem dilectiſſimi mul
tumqꝫ ſupereminet omnẽ humani eloquij fa
cultatem diuini operis magnitudo. Et inde
oꝛitur difficultas fandi vnde adeſt ratio non

tacendi. Quia in dño nr̄o ihu xp̄o filio dei nō
ſolū ad diuinā ſed ad humanā ſpectat natu/
ram quod dictū eſt per ꝓphetā. Generatio
nem eius quis enarrabit. vtrāqꝫ enī ſubſtan/
tiā in vnā ꝯueniſſe ꝑſonā niſi fides credit ſer
mo nō explicat. Et ideo nūq̄z materia deficit
laudis. qꝛ nūq̄z ſufficit copia laudatoꝝ. Gau
deamus igiť ꝙ ad eloquēdū tante materie ſa/
cramentū impares ſumus. Et cū ſalutis nr̄e
altitudinē attingere nō valemus. ſentiamus
nobis bonum eſſe ꝙ vincimur. Nemo ad co/
gnitionē veritatis magis appꝛopinquat q̄z
qui intelligit in rebus diuinis ēt ſi multū pro
ficiat ſemꝑ ſibi ſupereſſe qꝺ querat. Hec ille.
Quare fideliter cōfitemur ita incarnatū ver
bum dei. ut ille q erat dei filius ab eterno eter
no ſm̄ diuinā naturā. de virgine ſm̄ humanā
naſcereť ex tempoꝛe. Et qui erat deus impaſ/
ſibilis imoꝛtalis ⁊ glorioſus ſm̄ diuinitatem
paſſibilis eſſet moꝛtalis ⁊ humilis ſm̄ huma/
nitatem. ¶ Tertia opinio falſa circa verbum
eternale diciť filiatōnis. Nam quidā heretici
ut paulꝰ ſamoſetanꝰ. Cherintus ⁊ Ebion di
xerunt ꝙ licet verbum caro factum ſit tñ xp̄s
nō eſt dei filiꝰ per naturam ſed ꝑ grām ſiue ꝑ
adoptionem cōtra quos dixi plene in ſermōe
Tu es xp̄us filius dei viui. in quadrageſimali
ſuper. vi. fer. iiij. ebdomade in quadrageſima.
oſtendiqꝫ ꝙ xp̄us eſt natus ex deo patre ⁊ ex
virgine matre ſm̄ veritatem nature.

¶ De tribus falſis opinionibus adinuentis
circa aiam xp̄i. Capitulum ſecundum.

Ecūdus erroꝛ a nobis vitandus de xp̄o
incarnato eſt circa animam rationalem
de qua triplex opinio falſa reperitur.
Prima dicitur negationis.
Secunda ignoꝛationis.
Tertia contagionis.
Prima opinio falſa circa aiam xp̄i dicitur ne
gationis. Pleriqꝫ nāqꝫ heretici negauerunt
expꝛeſſe xp̄m habuiſſe aiam rationalem dicen
tes ꝙ loco aie fuit diuinitas eiꝰ. Sumpſerūt
āt occationem erroꝛis qꝛ neſcierūt intelligere
illud dictum Johis. i. Verbū caro factum eſt
Ex quo arguebāt ꝙ denominatio fieri debet
a dignioꝛi. Cum ergo aia dignioꝛ ſit coꝛpoꝛe
ſi in xp̄o fuiſſet aia iohannes dixiſſet Verbū
aia nō verbum caro factū eſt. Sed cōtra iſtoſ
dicit ſanctus Tho. in quarto cōtra gentiles.
ꝙ deus foꝛma coꝛpoꝛis eſſe non poteſt ꝓpter
ſūmam ſimplicitatem ſuam ⁊ perfectionem.
qꝛ ut dictum eſt in ſermōe de deo nō venit in
compoſitionem alicuius create nature neqꝫ
ut pꝛincipiū foꝛmale. Inſuꝑ ſubtracto eo qꝺ
eſt de ratione hominis verus homo eſſe non
poteſt. Anima aūt pꝛincipaliter eſt de ratōne
hois qꝛ eſt eius foꝛma. ergo ſi xp̄s aiā nō ha
buit verus homo nō fuit cōtra id qꝺ Apl'us
dicit. i. ad thimotheū. ij. ca. Vnus eſt media/
toꝛ dei ⁊ hoim homo xp̄s ihus. Ideo fides ca
tholica predicat v̄ba athanaſij in ſuo ſymbo
lo dicentis. perfectus deus ꝑfectus homo ex
aia rationabili ⁊ humana carne ſubſiſtēs. Ad
illud vero Johis verbū caro factū eſt. Rñdet
dñs Bonauentura in. iij. di. ij. ꝙ iohānes lo/
quitur ꝑ ſinecdochen accipiendo ꝑtem pro to
to. hic vero modus loquendi frequenter inue
nitur in ſcriptura. vñ Iſaie. xl. Omnis caro
fenū. i. ois homo. Et Luce. iij. ca. Videbit ois
caro. i. ois homo ſalutare dei. Et math. xxiiij.
Niſi breuiati fuiſſent dies illi nō fieret ſalua
ois caro. i. ois homo. Et Geneſis. vi. ca. Ois
quippe caro coꝛrūperat viā ſuā. ⁊ ſic de alijs
Vſus eſt āt iohes locutione per ſinecdochen:
qꝛ natura aſſumpta notioꝛ eſt nobis ex parte
ſubſtantie coꝛpoꝛalis q̄z ſpiritualis. Et cogni
tio noſtra incipit ab his que ſunt magis nota
In aſſumptione igiť carnis includitur aſſum
ptio aie rationalis. qꝛ ſi aſſumpſit carnē mł'to
magis aiā. Ideo denominatio nō ſemper fit
a dignioꝛi. ſed ēt a notioꝛi. ¶ Secūda opinio
falſa circa aiam xp̄i dicitur ignoꝛationis fuit
coꝝ qui dixerūt xp̄m a pꝛincipio aſſumpſiſſe
aiam ſicut eſt aia noſtra tanq̄z tabula raſa in
quā nihil eſt depictū. Sed cōtra iſtos eſt ve/
ritas fidei que excludit a xp̄o omnē ignoꝛan/
tiam. tum qꝛ ut dicit mgr̄ ſniarū in. iij. di. xv.
Non cōueniebat in xp̄o ignoꝛantiam eſſe. qꝛ
aia eius debuit eſſe plena luce ſapientie ⁊ re/
ctitudine iuſticie. Ignoꝛantia āt priuatio eſt
ſcientie. ⁊ poteſt eſſe via in erroꝛem ⁊ obliqua
tionē a rectitudine iuſticie. tum qꝛ nō expedi
ebat nobis xp̄m aiam cū ignoꝛantia habuiſſe
Venerat enim nos dirigere ⁊ docere qꝺ face
re nō potuiſſet ſi fuiſſet ignoꝛans. Vñ Anſel/
mus li. cur deus homo inquit. Quō illi crede
rent hoies ſi illum ſcirent neſcientem. Igitur
ut dicūt oēs theologi ſacri in. iij. di. xiiij. Aia
xp̄i ab inſtanti creationis luſtrata fuit ſplen/
doꝛe ſcientie. ſm̄ āt Alexandrū de ales in. iij:
ſūme. In xp̄o fuit multiplex modus ſciendi.
Primus ſm̄ naturā diuinā. ⁊ ibi ſcia idē eſt

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

qđ idipſum. Et iſte modus fuit in filio dei ab eterno. Sc̄dus modus eſt ſm grām vnionis qui modus differt ab omni alio ſciente incōmunicabilis cuicunqꝫ alteri creature. Tertiꝰ ſm grām compꝛehēſionis in quo cōicant angeli beati ⁊ aīe ſancte. Quartus ſm naturam integrā aīe ſm quem habuit Adam ſciam in ſtatu innocentie. Quintus ſm penalē naturā aſſumptā. Sextus eſt quedā gratia data xp̄o ad cognoſcendū res ſm naturā ⁊ pꝛogreſſum tp̄is. Quantū ad pꝛimū modū ſciendi ſimilit̄ ſe habet xp̄s ante incarnationē ⁊ poſt. Quantum ad ſcd̄m habuit cognitionē oīm eoꝝ que pertinebant ad myſterium incarnationis paſſionis ⁊ redemptionis. Quantū ad tertiū habuit cognitionē oīum eoꝝ que ꝑtinebant ad ſuam gloꝛiam ⁊ ſuoꝝ ⁊ eoꝛum qui oꝛdinant̄ ad illam. Quantū ad quartū modum habuit noticiā eoꝝ que cognouit adam in ſtatu innocentie. Quantū vero ad quintū didicit diuerſas penalitates per experientiam in affectiua quas tñ cognouit ſm alium modū. ſ. ſm grāꝫ cognitionis que data eſt ſibi per gratiaꝫ vnionis. Sc̄dus modus cognitiōis eſt ad cognoſcendū per experientiam nō ut pꝛioꝛ qui fiat affectiue ſed cognitiue ex ſenſibꝰ. Contra iſta opponūt ſe pleriqꝫ tenentes ꝙ in xp̄o nō fuit alia ſciētia pꝛeter diuinā qꝛ ſi per illam cognoſcebat oīa ſuperfluum fuiſſet ꝙ eſſet in eo alia ſcientia. Tñ hi ſic aſſerentes damnant̄ in. vi. ſinodo. Epheſina. Et pꝛopterea dicit ſanctus Tho. in. iij. parte. q. ix. Qꝛ filius dei humanaꝫ naturā integrā aſſumpſit/ non ſolum coꝛpus ſed aīam. Et ideo opoꝛtuit ꝙ haberet ſciam creatam ꝓpter aīe perfectionē. Anima enim ſm ſe cōſiderata eſt in potentia ad intelligibilia cognoſcenda. qꝛ eſt ſicut tabula raſa. ⁊ tñ poſſibile eſt in ea ſcribi pꝛopter intellectū poſſibilem in quo eſt oīa fieri ut dicitur in. iij. de aīa. Quod āt eſt in potentia eſt imperfectum niſi reducat̄ ad actum. Non āt fuit cōueniēs ꝙ filius de humanā naturā imperfectā aſſumeret ſed perfectā. utpote qua mediāte totū humanū genus ad perfectū erat reducenduꝫ Et ideo opoꝛtuit ꝙ aīa xp̄i eſſet perfecta per aliquā ſcientiā que eſſet ꝓpꝛie perfectio eius. Alioquin eſſet imperfectioꝛ aīabus alioꝛum hoīm. Qꝛ autem xp̄s cognouit omnia per ſciētiam diuina illud fuit operatiōe increata que eſt ipſa dei eſſentia. Dei enim intelligere eſt ſua ſubſtantia ut pꝛobat Ariſtoteles. xij. metaphy. vnde huiuſmodi actus nō potuit eē aīe xp̄i cum ſit alterius nature. Si ergo nō fuiſſet in anima xp̄i alia ſcientia pꝛeter diuinam nihil cognouiſſꝫ ⁊ ita fruſtra fuiſſet aſſumpta aīa humana cum omnis res ſit pꝛopter ſuam operationem. Pꝛopter pꝛedicta dubitat̄ an aīa xp̄i compꝛehendat diuinam eſſentiaꝫ. Et poſſet argui ꝙ ſic. Pꝛimo qꝛ Iſidoꝛus dicit. Trinitaſ ſibi ſoli nota eſt ⁊ homini aſſumpto Igitur homo aſſumptus cōmunicat cuꝫ ſancta trinitate in illa notitia ſuique ſancte trinitati pꝛopꝛia eſt. Huiuſmodi autem ē noticia compꝛehenſionis. ergo aīa xp̄i compꝛehendit diuinam eſſentiaꝫ. Sc̄do magis eſt vniri deo ſm eſſe perſonale qꝫ ſm viſionem. Sed ſicut dicit Damaſcenus in. iij. li. Tota diuinitas ī vnitate perſonarum eſt vnita humane in xp̄o multo ergo magis tota natura diuina. videt̄ ad animā xp̄i. Et ita videtur ꝙ anima xp̄i cōpꝛehendat diuinā eſſentiā. Tertio illud qđ cōuenit filio dei ꝑ nām ꝯuenit filio hoīs ꝑ grāꝫ ut Augꝰ dicit in pꝛimo de trini. Sed cōpꝛehēdere diuinā eſſentiā ꝯuenit filio dei ꝑ naturā ergo filio hoīs ꝑ grām. Rn̄det ſctūs Tho. iij parte. q. x. Qꝛ ſic facta eſt vnio naturaꝝ in perſona xp̄i ꝙ tñ pꝛopꝛietas vtriuſqꝫ nature incōfuſa ꝑmanſit ita. ſ. ꝙ increatū māſerit increatū. ⁊ creatū māſit infra limiteſ creature ſicut Damaſcenus dic̄ li. ij. Eſt aūt ipoſſibile ꝙ aliqua creatura cōpꝛehendat diuinā eſſentā ut dicimus in ſermone de gaudio beatoꝝ eo ꝙ infinitū nō cōpꝛehēdit̄ a finito. Nā ut Augꝰ dicit li. lxxxiij. q. Qđ aliquis cōpꝛehendit finitum eſt ſibi. Sed eſſentia diuina nō eſt finita in cōparatione ad aīam xp̄i cū in infinitū eaꝫ excedit. igit̄ aīa xp̄i non cōpꝛehendit diuinam eſſentiā. Ad pꝛimū āt obiectuꝫ dicit̄ ꝙ homo aſſumptus cōmunicat diuine trinitati in ſui cognitione nō ratione cōpꝛehenſionis ſed rōne cuiuſdā excellentiſſime cognitionis pꝛe ceteris creaturis. Ad ſcd̄m vero reſpondet̄. Qꝛ nec etiam in vnione que eſt ſm eē perſonale natura humana cōpꝛehendit dei verbuꝫ ſiue naturā diuinā que qꝫuis tota vnita fuerit humane nature ī vna ꝑſona filij nō tñ fuit tota virtus diuinitatis ab humana natura quaſi circūſcripta ut dicit Augꝰ ī ep̄la ad Voluſianū. Ad tertiū dō dicimus ꝙ verbū illud Auguſtini eſt intelligendū de grā vnionis ſꝫ quā oīa que dicunt̄ de filio dei ſm diuinā naturā dicitur de filio hoīs ꝓpter idemptitatem

ſuppoſiti. Et ſm hoc vere poteſt dici q filius hominis eſt comprehenſor diuine eſſentie nõ quidem ſm aiam ſed ſm diuinã naturaz per quem modũ poteſt dici q filius hois eſt creator. hec Tho. Licet itaqz aia illa nõ cõprehendat diuinã eſſentiã tñ nullã habuit ignorantiã. Quare nos nõ erramus preclariſſimũ ducem ſequẽtes qui Jobis. viij. ca. dixit. Ego ſũ lux mundi qui ſequitur me nõ ambulat in tenebris. ❡ Tertio opinio falſa circa xpm incarnatũ quantũ ad eius aiam dicit contagionis hec inuoluit quorundaz animos ita ut impie aſſererent xpm habuiſſe aiam peccatricẽ. Cõtra quos clamãt ⁊ auctoritates ſanctoꝝ ⁊ rationes theologorũ. Unde petrus prima ſua epiſtola. ca. ij. ait. Peccatũ nõ fecit nec dolus inuentus eſt in ore eius. Et Gregorius in. xij moraliũ inquit. Nullus homo ſine peccato ẽ niſi ille qui in hunc mundũ nõ venit ex pctõ. Et Aug⁹ in expoſitione. pſalmi. xxx. Xps oẽs peccatores inuenit ſolus ſine peccato venit. ⁊ Aug⁹ in li. de nuptijs ⁊ concupiſcentia. Oẽs ſub peccato naſcimur. ⁊ ꝑ vnum ſolum qui ſine peccato natus eſt liberamur. Et idẽ in Enchiridion. Per mediatorez qui ſolus ſine peccato natus eſt recõciliari noſ oportebat. Magiſter vero ſniarum in. iij. di. xij. ⁊ oẽs theologi cum eo dicunt q non ſolũ xps nõ peccauit imo nec peccare potuit. qm̃ ut inquit Riccardus de media villa in ſuo. iij. ⁊ Anſelm⁹ libro cur deus homo. Xps peccare nõ potuit inqz tũ deus ut patet neqz inquantũ homo qr erat cõprehenſor nõ ſolũ viator. Et ſic angeli beati peccare nequeunt ita nec ipſe potuit peccare ẽt inquãtũ viator ex eo q tantã habuit grẽ plenitudinẽ q equabat ⁊ implebat totã capacitatem anime ſue. ideo nõ fuit paſſibilis ad contrariam priuationem que eſt per peccatũ Et ſi obijceretur quia Damaſcenus dicit omnia que in noſtra natura plantauit deus aſſũpſit verbum. Sed deus plantauit in noſtra natura liberum arbitrium quo poſſemus eẽ vel boni vel mali pro libito ergo ⁊ xps habuit liberum arbitrium. ex conſequenti potentiam peccandi. Reſpondet Alexander de aleſ in ſuo. iij. ſumme. q potentia peccandi ſumitur dupliciter. Nã aliqñ pro potẽtia q̃ peccaꝛ aliqñ ꝓ potẽtia ad peccãdu diſpoſita. Primo mõ fuit in xpo potẽtia peccãdi. qr fuit in eo liberũ arbitriũ qd ẽ potentia q̃ peccaꝛ. Sed nõ fuit in eo potẽtia peccãdi ad peccãdũ. ſ. diſpoſita. qr ut predictũ eſt liberũ arbitrium xpi grẽ plenitudine cõfirmatũ deficere nũqz potuit.

❡ De tribus falſis opinionibus excogitatis circa ſubſtantiam corporis chriſti.

Capitulum tertium.

Ertius error a nobis euitandus de xpo incarnato eſt circa naturam corporalem De ipo quidem corpore iheſu benedicti tres falſas opiniones inuenimus.

Prima eſt manicheorum.

Secunda valentinianorum.

Tertia ſarracenorum.

Prima opinio falſa ⁊ ſtultiſſima eſt manicheorũ. Iſti ut iſidor⁹ dicit li. viij. ethy. a quodã perſa cui nomen erat manes. manichei ſũt appellati. Ponentes duo principia ꝯ omnẽ veritatẽ tam theologoꝝ qz philoſophorũ. De xpo vero aſſerũt eũ aſſumpſiſſe corpus fantaſticũ ⁊ apparens. ⁊ q ea que ſm hoiem geſſit. ſ. q natus eſt. q comedit. q mortuus eſt ⁊ ſimilia in veritate non fuerunt. ſed in quadam apparẽtia. Et hec opinio beſtialis totũ incarnatiõis myſteriũ ad quandã fictionẽ deducit Contra quã opinionẽ eſt ſcriptura ſancta. dicit enim Johis primo ca. Verbũ caro factuz eſt. ſ. ſm exiſtentiã nõ ꝫ apparentiã. Et apoſtolus ad Romanos primo ca. Factus ex ſemine dauid ſm carnem. Et xps poſt reſurrectionez dixit diſcipulis Luce vltimo ca. Palpate ⁊ videte qr ſpũs carnẽ ⁊ oſſa non habet ſicut me videtis habere. Sequereꝛ inſuper ꝫ iſtos deliros manicheos q xps non vere redemit nos contra id qd ſcribitur Apocalipſis primo ca. Dilexit nos ⁊ lauit nos a pctis noſtris in ſanguine ſuo. Et. v. ca. Redemiſti noſ dñe deus in ſanguĩe tuo. Sequereꝛ ad hoc q apl'i fuerũt teſtes reſurrectõis xpi mendaces de quibus dr̃ Actum. iiij. ca. Uirtute magna reddebant apoſtoli teſtimoniũ reſurrectioniſ ihu xpi dñi nr̃i. Sũt ⁊ alia multa que opinionẽ manicheoꝝ irrõnabilẽ oſtendũt ⁊ ſtultam Cõtra quos nõ multũ elaborandũ puto cum facile ſit eos fatuos cognoſcere q deũ fallacez deluſorẽ ⁊ mendacem primo predicãt. deinde apl'os oẽs euangeliſtas ⁊ doctores mendacij teſtes accuſant. ❡ Scda opinio falſa de corpore ihu bñdicti fuit valentinianoꝝ. Hi confitenꝛ xpm habuiſſe verũ corpus tñ nõ terrenum. qr portauit illud de celo. ⁊ nihil de matre virgine accepit ⁊ per eam quaſi ꝑ aque ductum tranſiuit. occaſionem aũt huius erroris

acceperunt ex quibuſdā verbis ſacre ſcripture
male intellectis. videlicet. qꝛ Johis. iij. ca. ſcri
bitur. Nemo aſcendit in celū niſi qui deſcen/
dit de celo filius hois qui eſt in celo. Et iohis
vi. ca. xp̄s dixit. Deſcendi de celo. que verba
ipſi exponūt quaſi xp̄s corpus ſuuʒ de celo tu
lerit. Sed talis error veritatē carnis excludit
a xp̄o. qꝛ caro vera nō formatur ex materia ce
leſti ſed ex elementis. Et xp̄us veram carnem
aſſumpſit. Et beata virgo eius benigniſſima
mater tenet ſm veritatem nature ut dicemꝰ
in ſermōibus de laudibus ipſius virginis cle
mentiſſime. Et mattheuſ deſcribit genealogi
am xp̄i ſm eius temporalē natiuitatem. Ideo
catholice dicimꝰ xp̄m ſūpſiſſe corpus d̄ maſſa
nobis cōformi. Quare autē hoc fecerit dice
mus in ſequentibus. ¶ Tertia opinio falſa d̄
corpore xp̄i fuit Sarracenoꝝ qui dicunt xp̄m
aſſumpſiſſe naturā humanā ſine penalitatibꝰ
ita ꝙ nunq̄ꝫ paſſus eſt fameʒ neqꝫ ſitim neqꝫ
labores neqꝫ dolores. contra id qd̄ ſcribitur.
Iſaie. liij. ca. Dolores noſtros ipſe portauit.
Quibus declarādū eſt ꝙ decuit xp̄m noſtras
cōmunes penalitates accipere ſm dn̄m Bo/
nauent. di. xv. tertij. maxime ꝓpter tria. Pri
mo propter fulcimentū noſtre fragilitatis ut
ſic declaret ꝙ ſm veritatem aſſumpſit nr̄am
naturā. ⁊ hec eſt ratio magiſtri ſniarum in lit
tera. Scd̄o propter precium noſtre ſalutis. ut
ſic nos redimeret. Tertio propter exemplum
virrutis ⁊ precipue humilitatis ⁊ patiētie. ut
dr̄. xciij. di. in. ca. dn̄s. Notandū tn̄ ſm magi/
ſtrum. Qꝛ ex alia cā ſunt penalitates in nobiſ
⁊ in xp̄o. In nobis ſunt ex neceſſitate contra/
cte. In xp̄o ex voluntate aſſumpte. Qd̄ a Bo
nauentura ſic declarat. Nos penalitates a pa
rentibus trahimus propter legē ꝓpagatiōis
⁊ legem cōcupiſcentie que militat in iſtis mē
bris. Nam paſſibilis generat paſſibilē. Et ha
bens legem cōcupiſcentie in mēbris generat
filium ſubiectū concupiſcentie ex reatu cuius
cōcupiſcentie inſūt proli oēs penalitates. Et
propterea dicuntur iſte penalitates in nobis
cōtracte quaſi ex cōcurſu duoꝝ tracte videli/
cet ꝓpagationis nature ⁊ corruptionis cōcu
piſcentie. In xp̄o aūt ſecus eſt. Ipſe enim neu
tro mō fuit propagatus. nec ſm propagatio/
nem legis naturalis. nec ſm corruptionē libi/
dinis. Sed ſpūs ſanctus adueniens in ipſam
virginē fecundam carnem eius ab oī feditate
corruptionis purificauit. paſſibilitatē tn̄ reli/
quit. Ex illa aūt carne ip̄e filius dei edificauit
ſibi corpus immaculatum. ⁊ illud corpus vni
uit ſibi ⁊ anime rationali. que quidē imunita
tem habuit a culpa ⁊ in ſe ⁊ in carne cōiuncta
Et ſicut imunitatē habuit a reatu culpe. ſic ſꝫ
ordinem diuine iuſticie imunitatē habere de
buiſſet a debilitate miſerie. Qꝛ ergo in carne
illa remanſit penalitas. hoc fuit ex diſpenſa/
tione ipſius aſſumentis cōcurrente ſimul ac/
ceptatione ipſius aīe rationalis que in primo
inſtanti ſue creationis habuit vſum cognitō
nis ⁊ placuit ſibi tali corpori vniri ꝓpter ſalu
tem humani generis. Et ſic patet ꝙ tales effe
ctus in xp̄o fuerunt non neceſſitate generatio
nis ſed voluntate diſpenſationis voluntate
diuina preueniente. ſed voluntate creata con
comitante. Dicimus aūt ipſos fuiſſe auctori/
tate diuina non tanq̄ꝫ infligente de nouo. ſed
tanq̄ꝫ a relinquente in acceptatione aīe xp̄i cū
in eius arbitrio eſſet. ⁊ poteſtate illos defectꝰ
excluderet. hec Bonauen. Fugiamus ergo va
nitatem hereticoꝝ attendentes ad verba leo/
nis pape dicentis in quodā ſermone. Cū ad i
telligendū ſacramentū natiuitatis xp̄i qui de
matre virgine eſt ortus accedimus abijciatur
procul terrenaꝝ caligo rationū ⁊ ab illumina
te fidei oculo mūdane ſapientie fumus abſce
dat. diuina eſt enim auctoritas cui credimus.
diuina eſt eni doctrina quā ſequimur. Et ſic
de xp̄o illa firmiter teneamus que ſancti veri
tatis amatores nos docuerunt. ut ſic merea/
mur conſortio illoꝝ aſcribi in hoc ſeculo dei
gratiam cōſequētes ⁊ in futuro gloriam ſem
piternam. Amen.

¶ Sermo ſextus de incarnatione xp̄i contra
errores iudeorum qui in xp̄m credere nolunt.

In propria uenit et
ſui eū non receperunt. Scribunt
hec v̄ba Johis primo ca. Preco
nia incarnationis ihu xp̄i filij dei
multo tempore apud iudeoꝝ gentē fuerūt ꝓ
clamata. Cum aūt venit plenitudo tp̄is deuſ
homo factus ipſis iudeis ingratiſſimis viſibi
liter apparuit. Et ſicut Apoſtolus elegantiſſi
me dicit ad hebreos primo ca. Multipharie
multiſqꝫ modis olim deus loquens patribus
in prophetis. Nouiſſima in diebus iſtis locu
tus eſt nobis id ē iudeis in filio quē cōſtituit
heredē vniuerſoꝝ ꝑ quē fecit ⁊ ſecula. A prin
cipio vero ſui ortus vſqꝫ ad glo͛ioſā aſcēſionē

in celū miſſionēq̨ ſpūs ſancti ꝛ predicationē
apl'oꝝ nihil omiſit quo verius dei filius po
tuiſſet cognoſci. Verūtñ popul⁹ ille dure cer
uicis nō ſolū eū ſuſcipere voluit meſſiā in le/
ge ꝓmiſſū: quinimo crudeliſſime pſecutus eſt
vſq̨ quo affixus fuit patibulo crucis. Ceteris
aūt nationibus in illum credentibus que vo/
ce ꝛ ſignis apl'orum edocte omnē ſpurciciam
ydolorum reliquerunt. ipſi ſoli iudei xp̄m im
pugnāt atq̨ blaſſemāt. Et licet in multis q̄
volūt errant. Nihilominꝰ in hoc ſermone de
tribus erroribus coꝝ erimꝰ verba facturi qm̄
vt dicit ioānes in verbis premiſſis. In ꝓpria
venit. q̄ in iudea naſci viuere cōuerſari ꝛ mo
ri elegit ꝛ ſui quos peculiares cultores conſti
tuerat vnius dei veri ꝛ quibus leges dederat
tantiſq̨ dotauerat bñficijs eū nō receperūt.
Qm̄ vſq̨ in preſentem diem circa xp̄m incar
natum errant maxime q̄tum ad tria.

Primo q̄tum ad diuinitatem.
Secundo q̄tum ad temporalitatem.
Tertio q̄tum ad paſſibilitatem.

¶ Q: ex teſtamentis duodecim patriarcharū
confunduntur iudei qui negant xp̄i diuinita
tem. Capitulum. i.

Primo errant iudei circa xp̄m incarna/
tum q̄tum ad diuinitatē dicūt eni q̄ nō
fuit deus. Cōtra quos ꝛ ſi ſufficiāt ea que di/
ximus in ſermone de diuinitate xp̄i tñ ad eo/
rum ꝯfuſionē inducā aliqua dicta duodecim
patriarcharū qui de xp̄o venturo loquentes
apertiſſime diuinitatē eius expreſſerunt. De
his ita ſcribit Vincentius li. ij. ſpeculi hiſto/
rialis. Extant teſtamenta duodecim patriar
charū in quibus ſunt pulcherrime de xp̄o ꝓ/
phetie quas nuꝑ tranſtulit magiſter Rober/
tus groſſum caput linconienſis Epus. de gre
co in latinū. hec ille. Ego vero ex ipſis teſtamē
tis quedā extraxi que ad rem faciunt non oia
de verbo ad verbū notaui. ¶ Primū ergo di
ctū eſt patriarche iude qui ait. Viſitabit nos
dñs in miſericordia ꝛ exurget homo de ſemi
ne meo. hoc eſt germen dei altiſſimi. vt ſol iu/
ſticie ambulabit cum filijs hoim in māſuetu
dine ꝛ iuſticia ꝛ omne pctm̄ nō inuenieť in eo
Et aperienť ſuꝑ ipſū celi ad effundendū ſpūs
ſancti benedictionē. ¶ Scd̄m dictū eſt patri
arche Ruben. inquit ſic. Quis noſcet legem
dñi ꝛ ſacrificia pro oi iſrael vſq̨ ad conſūma
tionem tp̄um principis ſacerdotū xp̄i quem
dñs qm̄ in eo elegit dñs regnare ſuper omnes

populos ꝛ adorari ſemē ipſius qm̄ pro nobis
morieť in bellis viſibilibus ꝛ inuiſibilibus. ꝛ
erit in nobis rex ſeculoꝝ. ¶ Tertium dictum
eſt patriarche Gad. Auferte odiū ab aiabus
veſtris ꝛ diligite inuicem in rectitudine cor/
dis. dicite aūt ꝛ vos filijs veſtris vt honorēt
iudam ꝛ leui qm̄ ex eis oriri faciet dñs ſalua/
torem iſrael. ¶ Quartū dictum eſt Aſer. Al/
tiſſimus viſitabit terrā. ꝛ ipſe veniens vt ho
mo cum hoibus manducans ꝛ bibens hic ſal
uabit iſrael ꝛ oēs gentes vir abſconditus. di/
cite ergo filijs veſtris vt nō diſcedant ab eo.
¶ Quintū dictuz Leui patriarche. Ecce filij
mei oſtendi vobis tempora extrema qm̄ oia
fient i iſraele. Et vos mādate filijs veſtris vt
vniantur leui ꝛ iude. per iudam enim orietur
ſalus iſrael ꝛ in ipſo benedicetur iacob. ꝑ ſce/
ptrum enim eius apparebit deus habitās i/
ter hoies vt ſaluetur genus iſrael cui ꝯgrega
bit iuſtos ex gentibus. ¶ Sextū eſt dictuz pa
triarche Dan. Dñs erit in medio iſrael ꝛ ſan
ctus regnans ſuper eos in humilitate ꝛ pauꝑ
tate ꝛ qui credent in eum regnabunt in celis
in veritate. ¶ Septimū dictū eſt patriarche
Simeon. Dñs deus magnꝰ iſrael apparebit
in terra vt homo ꝛ ſaluabitur in ipſo adam.
Tunc dabunť oēs ſpiritus erroris in cōculca
tionez. ꝛ hoies regnabunt ſuper pernitioſos
ſpiritus. Tunc reſurgam in leticia ꝛ benedicā
altiſſimū in mirabilibus ſuis qm̄ deus corpꝰ
aſſumens ꝛ comedens cum hominibus ſalua
bit hoies. ¶ Octauuz eſt dictum patriarche
Leui. Cognoui o fili ex ſcriptura Enoch qm̄
in fine impie regetis in dñm manus imponē
tes in oi malicia. Et confundentur in vobis
fratres veſtri ꝛ in oibus gentibus eritis illu/
ſio. ¶ Nonū eſt dictum patriarche Iſachar.
Omnem agreſtem feram ſeruituri ſubijcie/
tis habentes vobiſcum deum celi. Ambulate
cum hominibus in ſimplicitate cordis. ¶ De
cimum eſt teſtimonium zabulon. Videbitis
deum in forma hominis qm̄ iam elegit dñs
nomen ei. Et rurſum in malicia ſermonū ve/
ſtrorum ad iracundiam prouocabitis eum ꝛ
abiecti eritis vſq̨ ad tempus conſūmationis
¶ Vndecimū dictum eſt patriarche Ioſeph
Vidi qm̄ ex iuda nata eſt virgo habens ſtolā
biſſinam. Et ex ipſis ꝓdijt agnus imaculatꝰ
gr̄a dei ſaluās oēs gentes. regnū āt eius eter
num qd̄ nō peribit. ¶ Duodecimū eſt dictuz
Beniamin. Adorabitis regē celoꝝ q in terra

apparebit i forma hoīs. Et quotq̄t credidere
cū in terra cōgaudebūt ei. Ultra hec patriar
chaꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ ac ſibillaꝝ teſtimonia diui/
nitas xp̄i ſufficientiſſime demōſtrata fuit qn̄
ſibi obediebant venti ⁊ mare. qn̄ curabantur
infirmi ⁊ ad vocē ipſius mortui ſuſcitabanť
propter que oīa ipſe dicebat iudeis ioānis.x.
ca. O pa que ego facio in noīe patris mei hec
teſtimoniū ꝑhibent de me. Hinc Gregoriuſ
in omelia de epiphania inquit. O ia elementa
auctorem ſnū veniſſe teſtata ſunt. vt enim de
his quaſi quodā vſu hūano loquer. deū hunc
celi eſſe cognouerūt q: protinus ſtellam miſe/
runt. Mare cognouit q: ſub eius plantis ſe
calcabile prebuit. Terra cognouit q: eo moriē
te cōtremuit. Sol cognouit q: luc; ſue radios
abſcondit. Saxa ⁊ parietes agnouerūt q: tp̄e
mortis eius ſciſſa ſunt. Infernus agnouit q:
hos q̄s tenebat mortuos reddidit. Et tn̄ hūc
quē oīa elementa inſenſibilia ſenſerūt adhuc
infidelium iudeoꝝ corda deū eſſe minime co/
gnouerūt. Et duriora ſaxiſ ad penitentiā ſcin
di nolunt eūq; confiteri abnegant quē elemē
ta vt diximus ſignis aut ſciſſionibus deū cla
mant. hec ille.

¶ Q: xp̄s iā venit quē iudei veniſſe negant ⁊
tp̄s aduentus eius preterijt. Capitulum.ij.

Ecūdo errāt iudei circa xp̄m incarnatū
q̄tū ad tp̄alitatē. nolunt quidē accepta
re xp̄m veniſſe. ſed illum dicūt venturꝝ. Qui/
bus veritatē aduentus xp̄i iam preteriti ⁊ cō/
pleti oñdere poſſimus maxime propter tria.
Primo propter iudaici regni defectionem.
Scd̄o propter imperij romani ſubiectionem
Tertio propter generalem confeſſionem.

¶ Primo probamus xp̄m veniſſe ꝑꝑ iudaici
regni defectionē. Nā vt dicit Aug⁹ li.xviij. d̄
ciui. dei. ca.xlv. Regnante herode alienigena
natus eſt xp̄s. iā eni venerat plenitudo tp̄is ſi
gnicata ꝓphetico ſpū ꝑ os patriarche iacob.
vbi ait. Nō auferet ſceptrū de iuda ⁊ dux de
femore eius donec veniat qui mittendus eſt
⁊ ipſe erit expectatio gentiū;. Sed iudei dicūt
ꝙ hec auctoritas que poniť. Geneſis.xlix.ca.
loquiť de Nabuchodonoſor rege babylonis
qui miſſus eſt ex ordinatiōe diuina ꝯ̈ hieruſa
lē ꝑꝑ pctā populi vt habeť.iiij. regū.xxiiij.ca.
Et extūc defecit regnū iudeoꝝ q: cepit Sede
chiā regē ⁊ eū excecauit. ⁊ filios eius occidit
vt habeť ibidem.xxv.ca. nec poſtea aliquis de
eius ſtirpe regnauit. Sed hoc patet eſſe falſū

q: poſt captiuitatē babylonicā habuerūt du/
ces ⁊ principes ſicut pȝ de zorobabel heſdra
Neemia habuerunt ēt reges. Nam vt ponit
Aug⁹ li.xviij. de ci. dei. Ariſtobolus aſſūpto
diademate rex ⁊ pontifex fact⁹ eſt. Ariſtobo/
lo ſucceſſit Alexander ēt ipe rex ⁊ pontifex. p⁹
hūc vxor eius Alexandra regina iudeoꝝ fuit
Cuius tp̄e mala ſūt eos ſecuta grauiora. Naȝ
filij hui⁹ alexandre Ariſtobolus ⁊ hircanus
inter ſe de imperio dimicantes vires aduer/
ſus iſraeliticā gentē prouocauerūt romanas.
Hircanus nanq; ꝯ̈ fratrē popoſcit auxilium
venitq; Pompeius preclariſſimus princeps
q iudeā cū exercitu ingreſſus ciuitatē hierl'm
cepit templū reſerauit non deuotione ſuppli
cis ſed iure victoris. q: vt ipſemet teſtať non
colebat deū iudeoꝝ. Vñ dixit vt ſcribit Luca
nus. Cappadoces mea ſigna timent. Et dedi/
ta ſacris Incerti iudea dei molleſq; ſophene
⁊c̄. Et ad ſancta ſctōꝝ quo nō niſi ſūmū pon/
tificē intrare licebat nō vt venerator ſed vt ꝓ
phanator acceſſit cōfirmatoq; hircani ponti
ficatu ⁊ ſubiugate gēti impoſito cuſtode. An
tipatre vinctū ſecū Ariſtoboluȝ duxit. Et ex/
tunc iudei tributarij romanoꝝ eſſe ceperunt
ſm̄ Eutropiū li.vi. Deinde poſt paucos ānoſ
herodē alienigenā habuerūt. De iſto herode
ſic habeť in hiſtoria ſcholaſtica ſuꝑ Macha/
beoꝝ libris Eutropio ꝯcordante. Gayus caſ
ſius vnus ex principalioribus in cōiuratione
mortis ceſaris occiſo eo fugit in ſiria vbi pre
ſes fuerat colligens exercitū cōtra Auguſtuȝ
adoleſcentē ⁊ Marcū antoniū nepotes Iulij
ceſaris. Mox herodes de galilea veniēs auri
⁊ bellatoꝝ ſibi duxit auxilia. Quapropter fa/
uorē caſſij meruit intantū ꝙ ei promiſerit ob
tenta victoria iudeoꝝ regnuȝ. Herodes igiť
cum caſſio ad bella profectus eſt. Sed duȝ in
campis philippicis occubuit. Caſſius octaui/
anus Auguſtus Romā ⁊ Marcus antoni⁹
perrexit ad ſiriā. Tunc herodes muneribꝰ pla
cauit antoniū. qui herodeȝ ⁊ frēs iudee tetrar
chas fecit. Operāte poſt hoc antonio cū Au/
guſto ⁊ Senatu idem herodes fuit coronat⁹
rex iudee. Deinde cōmiſſo prelio inter Mar
cū antoniū ⁊ Octauianū auguſtū herodes n̄
interfuit miſſus ab antonio cōtra regē arabū
ad bn̄placitū Cleopatre. moliebať eni morteȝ
oīm regū orientaliū vt pro oībus ipſa regna/
ret. Victo itaq; antonio cū octauian⁹ veniſſȝ
Rhodū. herodes ſibi occurrit depoſito regio

habitu dicens. Fateor me vtilē fuiſſe antonio
⁊ fidelē qḋ expertus fuiſſem ſi cū eo fuiſſez in
bello. Verū nec oīno defui frumēta ⁊ auxilia
mittens. Nec mō deeſſem ſi mihi acquieſcēs
occidiſſet Cleopatrā odij veſtri fomitē. vna ĝ
cū victo victus ſū coronāqz cū fortuna depo
ſui. Ad te āt venio ſpes ſalutis de tua virtute
preſumens. Ad hec ceſar Saluus eſto ⁊ nunc
certius regna meritus es vt regas plurimos
cū amicitiā tanta fide tuearis. Cū aūt prope
rauit Auguſtus in egyptū nō ſolū in prelijs
virtus herodis emicuit verūetiā in deſerto
ita parauit neceſſaria vt nec aqua deeſſet nec
quicq̄z vtenſiliū adeo vt miraref ceſar. Dicit
de ipo Joſaphus. xvij. antiquitatū libro. ꝙ ex
idumeaꝝ gente paternū genus ex arabū vo
materni ſanguinis originē duxit. Qui cōfir
mato ſibi regno in ſuperbiaz erupit ⁊ iudeis
mala plurima intulit. Nā ⁊ pontifices nō iā
ſm generis ordinē conſtituebat. ſed ignobili
bus quibuſcunqz ſacerdotia ꝑmittebat. Sa
crā ēt veſtem pontificis ſūmi obcluſam ſigna
culo retinuit non permiſſa vlterius poteſta
te vſus eius deſtruxitqz libros quos habere
potuit. In quibus iudeoꝝ nobilitas erat de
ſcripta ne ipſe ignobilis putaref. Diximꝰ hec
oīa vt perfidi iudei enarrata hiſtorie veritate
cognoſcant xp̄m natū tp̄e annotato in ꝓphe
tia iacob patriarche. Et q̄uis ipſi multis cal
liditatibus ⁊ falſis expoſitiōibus conenf illiꝰ
ꝓphetie verba puertere atqz corrūpere dicen
tes. ꝙ nō ſint dicta de xp̄o. Cū cōtra ipſos eſt
tranſlatio caldaica qz vbi hieroꝰ trāſtulit do
nec veniat qui mittendus eſt. Caldaicū habet
donec veniat meſſias. Et Rabi ieſu expomēs
verba iacob dicit. Non veniet filius dauid. i.
meſſias donec extenderit ſe regnū neq̄z ſuper
iſrł. glo. Rabi Salomonis dicit. i. Romanū.
Expgiciſcimini o iudei ⁊ nolite obdurare cor
da vr̄a. Confitemini veniſſe xp̄m ⁊ memores
eſtote ꝙ ab eius aduētu vſqz ad preſentē diē
eo ꝙ impleta ſūt oīa pdidiſtis oēm preteritā
dignitatē. Dicite queſo mihi. vbi ſunt illa ſtu
penda miracula q̄ opabaf virtuf diuina anq̄z
veniret meſſias a vobis deſideratus. Vbi vo
ces prophetaꝝ. vbi victorie. i. inimicoꝝ vr̄oꝝ
Vbi dignitaf regia honorabilis ⁊ decora. diſp
ſi eſtis p orbē terraꝝ cūctis gentibus abhoīa
biles facti. Quo pctō qua culpa irritaſtiſ deū
vt a mille quadringētis ſeptuagintaſex ānis
deſeruerit vos quos fecerat antea populum
ſibi peculiarez niſi quia vnigenitū filiū ſuum
ꝓ nobis incarnatū cōtempſiſtis. Venit vti
qz venit qui iam non amplius q̄z ad iudican
dum venturus veraciſſime predicatur.

¶ Secundo probamus xp̄m veniſſe propter
imperij Romani ſubiectionē. Nullus vtiqz
ſane mentis ambigit imperiū romanū fuiſſe
longe lateqz diffuſum orbemqz terraruz ſub
egiſſe. Nihilominꝰ ſubiecit ſibi illud dn̄s ieſꝰ
xp̄s cuius regni n̄ erit finis. Imperator quip
pe romanoꝝ ſubditꝰ eſt vicario xp̄i a quo in
ſtitui ⁊ deſtitui poteſt ⁊ ab ipſo benedicitur ⁊
coronatur. vt patet de maioritate ⁊ obe. in ca.
ſolite. ⁊ in clemētina romani pontifices de iu
reiurā. Eſt āt imperator ille ſuper oēs reges.
vij. q. i. ca. in apibus. ⁊ oēs nationes ſub eo. xi.
q. i. §. hec ſi quis. Ipſe eſt ꝑnceps mūdi ⁊ dn̄s
ff. ad legē rodiā. l. deprecatus. Et ēt iudei ſūt
ſub eo. C. de iudeis. l. iudei. ⁊ oēs ꝓuincie ſub
ijciunf illi. lxiij. di. ca. Adrianus. Et oīa ſūt in
ptāte imperatoris. di. viij. c. quo iure. Et. xxiij
q. viij. ca. Conuenior. Et ſi obijceret aliquis ꝯ
dicta. Primo qz imperator ex electione habz
ius in imperio ⁊ pōt adminiſtrare ante cōfir
mationē pape vt ꝓbaf. xciij. di. ca. legimus. ⁊
hoc dicit Innocē. ⁊ Hoſtien. extra de elec. in
ca. venerabilez. Scḋo qz xp̄s ſoluit tributum
ſicut habetur Matth. xvij. ca. Et. xxiij. q. viij.
ca. tributū. Et. xi. q. i. ca. ſi tributum. Et iteruz
qz xp̄s dixit ioānis. xix. Regnū meū non ē de
hoc mūdo. ergo imperator nō ſubijcif pape q
vicem xp̄i gerit in terris. Rn̄dere poſſumus
ad primū ꝙ ius qḋ habet imperator eſt qz eli
gitur ab illis quos papa ⁊ eccleſia inſtituit ele
ctores. Nam illi qui eligunt impatorē a papa
hn̄t hoc ius eligendi vt in predicto ca. venera
bilē. ⁊ in prefata clemētina Romani pontifi
ces. Ad illud aūt qz ſolutione tributi dicimuſ
ſm gloſā in preallegato ca. ſi tributum ꝙ xp̄s
fecit illud non ex debito ſed ne ſcandalizaret
Qz aūt xp̄s dixerit non eſſe de hoc mundo re
gnū ſuū verum dixit qz ante paſſionē cuz illa
verba protulit non venerat miniſtrari ſed mi
niſtrare ⁊ hūilis in forma ſerui cū hoībus cō
uerſari. poſt paſſionē āt ⁊ reſurrectionē dixit
diſcipulis matth. vltimo ca. Data ē mihi oīs
ptās in celo ⁊ in terra. Quare cū papa gerat
in terris vicē xp̄i ſuperior eſt impatore oībuſ
qz principibus terre. in qua re pſcrutandū eſt
quāta fuerit virtus ⁊ potentia xp̄i q n̄ armis
⁊ legionibus militum nō promiſſis bonorum

tpalium vrbem maximā imperiūq̧ romanū
ad ſuū cultū attraxit.neq̧ alia cauſa tante no
uitatis dari poteſt niſi pacientia ⁊ miracula
martyrum poſt predicationē apoſtoloꝝ petri
⁊ pauli atq̧ expoſt cōuerſio miraculoſa con/
ſtantini.Nam imperiū vſq̧ ad eiuſ tempora
ſemper in vrbe fuit.quia lepra liberatuſ ex de/
uotione ſuſcepti baptiſmatis data libertate
eccleſias edificandi tēpla deoꝝ claudi iuſſit.
De quo ſic ſcribit̄.xij.q.i.in ca.futurā. vir reli
gioſiſſimus Cōſtantinus primus.ſ.inter prin
cipes fidem veritatis patenter adeptus licen
tiam dedit per vniuerſū orbem ſub ſuo degen
tibus imperio nō ſolū fieri xp̄ianos ſed etiaꝫ
fabricandi eccleſias ⁊ predia cōſtituit tribuen
da.Deniq̧ idem prefatus princeps donaria
īmenſa cōtulit ⁊ fabricā templi prime ſedis.i.
lateranenſis ſm gloſam beati petri inſtituit
adeo vt ſedē imperialē relinqueret ⁊ beato pe
tro ſuiſq̧ ſucceſſoribus profuturam cōderet.
hec ibi.Hic cōſtantinus Bizantiū ſe cōtulit
q̄ ciuitas cōdita fuit in trachia tp̄e tulij hoſti/
lij tertij regis romanoꝝ.quā ampliauit ⁊ ſuo
noīe appellauit cōſtantinopolim.Ex quo di/
cta eſt noua roma. vt pꝫ.xxi.di.decretoruꝫ.ca.
ſacroſcā.ca. cōſtātinopolitane.ca. renouātes
ca.diffinimus. Pleriq̧ iudeis in hac parte
deteriores negāt cōſtantinū tā alte tāq̧ gl'io
ſiſſime eccleſiā ⁊ pre' ſedē ſublimaſſe. Quos
improbamus ex Lactantij ſnīa in.i.li diuina
rum inſti.ſic ad conſtantinū loquentis. Hoc
opus nūc noīs tui auſpicio inchoamus con/
ſtantine impator maxie qui primus Roma/
noꝝ principū repudiatis erroribus maieſta/
tem dei ſingularis ac veri ⁊ cognouiſti ⁊ ho/
noraſti. Sed poſt iſtū cōſtantinū fuerunt tot
impatores vſq̧ ad tp̄a nr̄a qui multis fauori
bus multa reuerentia multaq̧ deuotōe xp̄m
⁊ ſuā eccleſiā ſunt proſecuti. Inter quos fuit
ille Juſtinianus qui tanta edidit in honorem
dn̄i ieſu xp̄i ⁊ xp̄iane religionis augmentum.
Sicut pꝫ in libro Codicis in cuius principio
tractat de fide xp̄i tenēda. dicit nāq̧.C. de ſū
ma trini.⁊ fide ca.in.l.i.Cunctos populos q̊s
clemētie nr̄e regit imperiū in tali volumus re
ligione verſari quā diuinū petꝝ apoſtolū tra
didiſſe Romanis religio vſq̧ adhuc ab ipſo
inſinuata declarat.Et ne ſingl'a cōplectamur
arguimꝰ ꝯ iudeos.Qꝛ ille cui ſubijciendū erat
imperiū romanoꝝ eſt xp̄s.Sed ieſu filio vir/
ginis marie ſubeſt Imperiū romanoꝝ. ergo
ipſe fuit xp̄s. Qꝛ Imperiū romanoꝝ ſub xp̄o
deberet eſſe probat̄ per id qd̊ ſcribit̄ Danieliſ
ij.ca. vbi habetur.Qꝛ Nabuchodonoſor vidit
ſtatuā magnā cuius caput ex auro optio erat
pectus ⁊ brachia de argento. porro venter ⁊
femora ex ere.tibie āt ferree.Et ſequitur. Ab
ſciſus eſt de monte lapis ſine manibus ⁊ per/
cuſſit ſtatuā in pedibus eius ferreis ⁊ fictili/
bus ⁊ cōminuit eos. Per hanc ſtatuam deſi/
gnantur quattuor regna magna ſibi in orbe
ſuccedentia ſm ꝙ Daniel diuinitus inſpira/
tus ibi exponit. Primū eſt regnū chaldeoruꝫ
quod ſignificatur per caput aureum.Secun/
dum eſt regnū perſaꝝ quod ſignificatur ꝑ ar
gentum.Tertium eſt regnum Grecorum ſeu
alexandri quod ſignificatur per es.Quartuꝫ
eſt regnum Romanoꝝ quod ſignificatur per
ferrum.quod ſubiecit ſibi oīa regna mundi ſi
cut ferrum domat oīa metalla. Per lapidem
autem abſciſum de monte ſine manibus de/
ſignatur ipſe xp̄s ſiue regnū eius cui vt predi
citur ſubijciendū erat regnum romanorum.
¶ Tertio probamus xp̄m veniſſe propter ge
neralem confeſſionē. omnes quidē nationes
mundi xp̄m veniſſe affirmant. Judei ſoli ob/
ſtinato corde hoc acceptare nolunt qui facile
cōfundi poſſunt preter ea que dicta ſūt ex au
ctoritate Aggei ꝓphete ca.ij. vbi ait. Nolite
timere quia hec dicit dn̄s exercituum.Adhuc
vnū modicū eſt ⁊ ego mouebo celū ⁊ terraꝫ ⁊
mare ⁊ aridā ⁊ mouebo oēs gentes ⁊ veniet
deſideratus cunctis gentibus ⁊ implebo do/
mū iſtā gl'ia.Et infra.Magna erit gloria do
mus iſtiꝰ nouiſſime pluſq̄ȝ prime.Scd̄m oēs
expoſitores hebreoruꝫ iſte deſideratus eſt rex
meſſias ſiue xp̄s.Loquit̄ ergo ꝓpheta de gl'ia
domus dn̄i edificate a iudeis poſt reditum ca
ptiuitatis babylonice.ergo ſtāte illa domo ve
nit xp̄s qꝛ propheta dicit eā replendaꝫ gloria
deſiderati cunctis gentibus ad eam.Domus
āt illa deſtructa eſt per Titū ⁊ Veſpaſianum
quadrageſimoſecūdo anno poſt paſſionē xp̄i
Inſup ⁊ in pallegata auctoritate dr̄.Magna
erit gloria domus iſtius nouiſſime magis q̄ȝ
prime.Conſtat ꝙ loquebat̄ ꝓpheta de domo
edificata pꝰ captiuitatē babylonicā vt dictū
eſt.Ad cuius edificationem inducebat popu/
lum ⁊ predixit gloriam eius futuram maiorē
q̄ȝ fuerit glorie domus edificate per Salomo
nem. Hoc autem nō poteſt intelligi propter
maiores diuitias ſeu honores vel cultū diui/

num vel ſtructuras ⁊ ornaměta q̄ ſtat⁹ ppl'i illo tpe erat quaſi nullus reſpectu illius ſtat⁹ qui fuit ſub ſalomōe. Propter hoc dr̄ in ſcđo heſdre. Q̄ ſacerdotes qui viderant primā do mū lachrymabanť alijs exultantibus in dedi/ catione domus ſcđe q̄ quaſi nullius momēti erat reſpectu alterius. Quare non pōt intelli gi maior gloria eius niſi p aduentū ipſius de/ ſiderati cunctis gentibus qui eā glorificauit preſentia ſua qñ in ea fuit a matre oblat⁹ ſm q̄ predixerat Malachias pphéta. iij. ca. Sta tim veniet ad templū ſctm̄ ſuū dñator quem vos queritis ⁊ angelus teſtamenti quem vos vultis. Ipſam ēt domū honorauit qñ ibi fre quenter docuit ⁊ predicauit. Dicūt āt aliqui iudei ad hoc. q̄ maior fuit gloria domus ſcđe q̄̄ prime in annis q̄ plus durauit. Sed hoc ñ valet. q̄ licet verū ſit q̄ pl⁹ durauerit ẜ tñ nō fuit ad eius gloriā ſed potius ignominiam q̄ pluribus tpibus fuit cōculcata ⁊ dehonorata Naz Anthiochus Epifanes poſuit ibi abho minandū ydolū ⁊ fecit ibi proſtibula mulierū ſicut patet in primo ⁊ in ſcđo libro machabeo rum. Idez dicit Ioſaphus li. xiij. antiquitatū Similiter dom⁹ ipſa fuit prophanata quādo Pompeius cepit hieruſalē vt diximus ſupi⁹ ⁊ qñ vltimo p Titum fuit deſtructa. Ad hoc dicunt aliqui q̄ prima domus durauit pluſq̄̄ ſcđa q̄ plures anni fluxerunt a quarto anno ſalomonis in quo fundata eſt vſq̄ ad vndeci mū annū Sedechie in quo deſtructa eſt q̄ flu xerunt anni quadringenti vigintiſeptē ſm q̄ poteſt cōputari per tpa regū intermedioꝝ in/ ſpiciendo tertiū ⁊ quartū regum. perfecta āt fuit vndecimo āno regis Salomonis ⁊ ſtetit perfecta quadringentis vigintitribus annis. Scđa vo domus durauit ſm cōputationez iudeoꝝ quadringentis viginti anniſ. Quare gloria domus iſtius ſcđe non aliter intelligi poteſt niſi vt eſt predictū q̄ xp̄i preſentia fuit illuſtrata ⁊ decorata. Eſt inſup contra iudeoſ perfidoſ pphetia Danielis ca. ix. Ipſe quippe angelus gabriel ex volūtate dei reuelauit tp̄s aduētus xp̄i dicēs. Septuaginte hebdomade abreuiate ſunt ſuper populū tuū ⁊ ſup vrbez ſanctā tuā aut conſūmeť preuaricatio ⁊ finez accipiet peccatū ⁊ deleať iniquitas ⁊ adducať iuſticia ſempiterna ⁊ impleať viſio ⁊ pphetia ⁊ vngatur ſanctus ſanctoꝝ. ¶ Ad quoꝝ ver/ borum plenioiē habendā noticiā notandum ſm Nicholaum de lira. Q̄ in ſacra ſcriptura

vno modo accipiť hebdomada p tpe ſeptem annoꝝ. Et ſic ſumiť Leuitici. xxiij. ca. vbi dr̄. Q̄ ſeptem hebdomade ſūt accipiende a feſto paſce que fuerunt quadragintanouem dies ⁊ in quinquageſimo die celebrandū eſt feſtum pēthecoſtes. ¶ Alio mō accipiť hebdomada p tpe ſeptē annoꝝ. Et ſic loquiť ſcriptura de hebdomada Leuitici. xxv. ca. vbi dr̄. Nume/ rabitis ſeptē hebdomadas annoꝝ que faciūt q̄radgintanouē ānos ⁊ q̄nquageſimus ann⁹ imediate ſequens dr̄ iubileus. nec inuenitur hebdomada accipi plurib⁹ modis. Non pōt autem in dicta prophetia danielis accipi heb domada primo mō q̄ fuiſſet cōpleta infra an num ⁊ dimidium. ergo per locum a diuiſiōe oportet q̄ accipiatur p hebdomada annorūz Et in hoc oēs expoſitores conueniunt catho/ lici et hebrei. Septuaginta vo hebdomade annoꝝ faciunt annos quadringentos nona/ ginta quod tempus preteriſſe nullus dubitat O ranti ergo danieli angelus gabriel denun/ ciauit liberationez populi a captiuitate baby lonica ⁊ perfectā liberationē fiendam p xp̄m His oībus que iam retulim⁹ territi iudei ad impugnandū nos ad alia confugiunt. ⁊ dicūt q̄ xp̄s non venit. Et hoc multipliciter proba re conantur. Et primo adducūt Iſaiā. ij. ca. dicentem. Erit in nouiſſimis diebus prepara tus mons dñi in vertice montiū ⁊ eleuabitur ſuper colles. ⁊ fluent ad eum omnes gentes. Et infra Conflabunt gladios ſuos in vome/ res ⁊ lanceas ſuas in falces. Nō leuabit gens contra gentem gladium. nec exibunt vltra ad prelium. Ex iſtis verbis formant quadruplex argumentum. ¶ Primum quia dicitur hic. Erit in nouiſſimis diebus. Ieſus nazarenus non fuit in nouiſſimis diebus q̄ poſt natiui/ tatem eius ⁊ mortē multa tempora fluxerunt ergo non fuit vere xp̄us cuius aduentus pro/ mittitur in nouiſſimis diebus. ¶ Secundūz argumentū q̄ dicitur q̄ mons dñi erit in ver tice montium. Mons ille eſt mons ſyon vbi fuit templū qui non eſt in aliquo eleuatus. nā vt dicūt aliqui doctores hebrei. dñs debet ap/ portare montem Tabor ⁊ montem ſynai ⁊ mōtem carmeli ad locum vbi eſt hierl'm ⁊ ſu per verticem iſtorum montium ponere mon/ tem ſyon. hoc autem nondum eſt adimpletuz ergo xp̄s non venit. ¶ Tertium argumentuz quia in prefatis verbis dicitur fluent ad eum omnes gentes. Sed non omnes gentes credi

derunt in iesum nazarenū.ergo non fuit xp̄s.
¶ Quartum argumentum. quia ſequitur in
verbis p̄miſſis. Non leuabit gens contra
gentē ⁊c̄. Sed poſt mortē ieſu nazareni fue/
runt ⁊ in iudea bella atrociſſima tempore titi
⁊ veſpaſiani.ergo nō fuit vere xp̄s.¶ Ad pri
mū argumentū reſpondetur ꝙ dies meſſie in
ſacra ſcriptura dicunt̄ dies nouiſſimi tunc nō
ſolum dies meſſie ſed etiam aliqua tempora
ipſum p̄cedentia vt patet Geneſis.xlix.ca.
Vbi patriarcha iacob dixit filijs ſuis. Con/
gregamini vt annunciē que ventura ſunt no
bis in diebus nouiſſimis. Et ibi cōſequenter
annunciat nō ſolū aduentū xp̄i. ſed etiaʒ mul
ta que adimpleta ſūt tp̄e regū iſrael ⁊ iudicū.
¶ Ad ſcd̄m dicendū. Q: eleuatō montis ſyon
nō eſt intelligenda ſm̄ eleuationē localem ſed
ſm̄ nobilitatē ⁊ extimationē prout etiam ex/
ponit Rabi ſalomon. Eleuatio ergo illa fuit
multitudo ſignorū ⁊ claritas miraculoꝝ que
xp̄s operatus eſt in monte ſyon. Ibi nanqꝫ il
luminauit cecum natū.ibi ſanauit languiduʒ
in probatica piſcina. Ibidem ſpūm ſctm̄ apo
ſtolis dedit.¶ Ad tertiū Xo dicimus ꝙ ibi ē
diſtributio pro generibus ſinguloꝝ non pro
ſingulis generum. Sicut dr̄ omne aial fuit in
archa noe q: de ſingulis ſpeciebus aialiū fue/
runt ibi aliqua indiuidua. Similiter de oibꝰ
generibus aliqui crediderunt xp̄o vt patet ꝑ
diffuſionē fidei in toto orbe. Aliter poteſt di/
ci ꝙ oēs in ſacra ſcriptura intelligunt̄ multi.
Vnde.ij.regū.vij.ca. Dixit abſolon ⁊ omnes
viri iſrael.melius eſt ꝯſiliū chuſi ⁊c̄. Certū eſt
eni ꝙ ñ erāt oēs filili iſrael ibi preſentes ſed
multi.ſic eſt in propoſito.¶ Ad quartū rn̄det̄
ꝙ circa tp̄a xp̄i fuit pax diuturna ſicut oſtēdit̄
in ſequenti ſermone. Et vbi dr̄. Non leuabit
gens ꝯ gentē gladiū ⁊c̄. Aduertendū ꝙ vltra
nō importat pacis eternitatē ſed diuturnita/
tē. Vn̄.iiij.regū.vi.ca. Vltra nō venerunt la/
trones ſirie in terrā iſrael. qđ dr̄ ꝑꝑ diuturni
tatē nō ꝑꝑ eternitatē. q: poſtea frequenter le
gunt̄ inuaſiſſe terrā iſrael ⁊ depredaſſe.iiij.re
gū.xiij.¶ Scd̄o iudei ꝯ noſ iducūt ad h̄ Xba
Iſaie ca.xi.dicentiſ. Egredieṫ virga de radice
ieſſe ⁊c̄.vbi loquit̄ de aduentu meſſie ſm̄ oēs
Et ſequit̄ ibidē.habitabit lupꝰ cū agno ⁊ par
dus cū edo cubabit. Et ſequit̄. Et delectabit̄
infans ab vbere ſuper foramen aſpidis. Et
in cauerna reguli qui ablactatus fuerit manū
ſuā mittet. Dicūt iudei ꝙ in aduentu xp̄i aia/
lia ſilueſtria ſic deberēt domeſticari ꝙ pacifi
ce habitabunt cū aialibus naturaliter māſue
tis. Et ꝙ aialia venenoſa nō nocebunt hoibꝰ
vel puer꜒ imo infātes ſecure ludēt cū eiſ. Et h̄
nō eſt impletū ergo xp̄s nō venit. Rn̄det̄ ꝙ
iſta eſt locutō metaphorica.⁊ noiantur ibi ho
mines nominibus aialium. Sicut geneſis.xlix.
Bengiamin lupus rapax. Et dan ſicut colu/
ber in via. Sic ad propoſitū eſt dicendū q: iu
dei ⁊ gentiles q erāt prius adinuicē nociui ⁊
odioſi pacifice ſimul habitauerūt ꝯuerſi ad fi
dem xp̄i. Vn̄ ſcribit̄ actuū.iiij.ca. Multitudi
nis credentiū erat cor vnū ⁊ aia vna. Et eodē
mō dicendū eſt de pueris ⁊ aialibus veneno/
ſis q: ſimplices et puri non ledunt̄ ab eis qui
ante cōuerſionē ad fidē xp̄i erant veneno infi
delitatis ⁊ ꝑfidie repleti. Q: aūt talis modus
loquendi ſit in predicto ca. pʒ ꝑ id qđ ibi pre/
mittit̄ q: ſtirpē vocat radicē ieſſe ⁊ xp̄m florē
Similiter metaphorica eſt locutio. Erit iuſti
cia cingulū lumboꝝ eius. ¶ Tertio iudei ar/
guūt ꝯ noſ.q: zacharie.vi.ca.ſcribit̄. Ecce vir
oriens nomē eius.vbi tranſlatio chaldaica hʒ
meſſias nomen eius. Et ſequit̄ textus. ⁊ edifi
cabit templū dn̄o. Sed ieſus nazarenus non
edificauit aliqđ templū dn̄o ergo nō fuit xp̄s
Rn̄det̄ ꝙ edificauit templū de lapidibus vi/
uis ⁊ ſpūalibus videlicet de ipſis fidelibus. ⁊
talis edificatio conueniebat xp̄o que eſt per/
fectiſſima q: regnuʒ eius eſt ſpūale. ⁊ ſic eius
templū. Rabi tn̄ ſalomon dicit ꝙ hec aucto/
ritas intelligit̄ de templo ſcd̄o edificato ꝑ zo/
robabel. Ego Xo dico ꝙ ēt ſi itelligat̄ de xp̄o
adhuc litteralit̄ eſt impleta q: xp̄i virtute edi
ficata ſūt in honorē dei nō vnū ſed tot vbiqꝫ
terraꝝ ⁊ potiſſimū in vrbe roma templa miri
fica. Et nō eſt incōueniens ꝙ aliqn̄ ponat̄ ſin
gularis nūerꝰ ꝓ plurali ⁊ ecōuerſo. ¶ Quar
to opponūt ſe nobis iudei allegantes illud qđ
habet̄ deuterono.xxx.ca. Si ad cardines celi fu
eris diſſipatus inde retrahet te dn̄s deus tuꝰ
⁊ aſſumet atqꝫ introducet in terram quā poſ/
ſederunt patres tui. Ex hoc ipſi inferunt. Cū
ſimus diſperſi per totum mundum ⁊ non cō/
gregati ſequitur ꝙ nō venit xp̄s. Dicendum
ꝙ iſtud fuit adimpletū in reductiōe eoruʒ de
captiuitate babylonica. Sed contra hoc obij
ciunt per illud qđ habet̄ Ezechielis.xxxix.ca.
Scient ꝙ ego dn̄s illorum eo ꝙ tranſtulerim
eos in nationes ⁊ congregauerim eos ſuper
terrā ⁊ non dereliquerim quenqꝫ ex eis.ibi in

captiuitate babylonica multi remanſerunt ⁊ nō oēs reuerſi. Rn̄det̄ ꝙ tunc fuit impletum illud qđ dictum eſt qꝛ nulli fuerunt ibi derelicti qui voluiſſent reuerti. Nam cirus qui erat monarcha in oibuſ illis regnis dedit licentiā generaliter oibus redeundi imo dedit munera reuertentibuſ. vt patet heſdre.i.ca. Et ideo completū eſt verbū moyſi ⁊ Ezechielis qꝛ nullus derelictus eſt ibi qui voluit reuerti. Qui autem noluerunt indigni fuerunt bn̄ficio dei ❡ Quinto iudei obijciūt ꝑ illud qđ habetur Jeremie.xxiij.ca. Ecce dies veniūt dicit dn̄s ⁊ ſuſcitabo dauid germen iuſtum qđ intelligitur de xp̄o. Et ſequitur ibidez. Jn diebus illis ſaluabitur iuda ⁊ iſrael habitabit confident. Sed nunq̄ȝ tot miſerie acciderunt filijs iſrl̄ ſicut poſt mortez ieſu nazareni ergo non fuit xp̄s. Rn̄detur ꝙ proprie loquendo nō erant filij iſrael ⁊ iuda. qꝛ erant auerſi a deo ex eo ꝙ xp̄m negauerant ⁊ occiderant propter qđ ⁊ illam miſeriā meruerunt. Alij āt qui vere erāt filij iſrael ⁊ iuda vere ſaluati ſunt. qꝛ xp̄m receperunt nec ſolū ſaluati ſunt ſp̄ualiter ſed ēt corporaliter. Nam ſicut dicitur in hiſtoria eccleſiaſtica. Jmminente deſtructione ciuitatis hieroſolomytane facta ꝑ titum āmoniti ſunt fideles qui erant in iudea ꝑ angelū vt tranſirent in regnū regis agrippe qui erat confederatus romanis. Et etiam illi qui de regno xp̄i ſunt habitant confidenter in paradiſo. ❡ Sexto iudei dicunt ꝙ xp̄s nō venit ꝓpter illud qđ habet̄ danielis.uij.ca. Aſpiciebā in viſione noctis ⁊ ecce cum nubibus celi quaſi filius hois veniebat. hoc itelligit̄ de xp̄o. Sed ieſus nazarenꝰ n̄ venit in nubibus celi ǧ n̄ fuit xp̄s. Ad hoc dicendū ꝙ ſcriptura loquitur de duplici aduentu xp̄i.ſ. in mundū ⁊ ad iudicium. Primus aduentus deſcribit̄ cuȝ humilitate. Scđs āt cū excellētia ⁊ ptāte. Daniel āt loqt̄ de ſcđo aduētu. Qđ patet qꝛ paulopoſt dicit. Judiciū ſedit ⁊ libri aperti ſunt. Judei autez excecati neſciunt hunc duplicem aduentū diſtinguere. ⁊ ideo multa erronea dicunt. nam aliqui expectant xp̄m in aduentu ſuo in tanta virtute apparere ⁊ poteſtate ꝙ oia terrena ſibi ſubijciet ⁊ eos liberabit ⁊ regnū eoꝝ reſtituet. propter qđ etiam xp̄i diſcipuli poſt eiꝰ reſurrectionem querebant. dn̄e ſi in tempore hoc reſtitues regnum iſrael. Actuum.i.capit. Alij autem propter ſcripturas que manifeſte loquuntur de xp̄i humanitate ⁊ paſſione. ⁊ ꝓpter illas que loquuntur de eius eminentia ⁊ poteſtate expectāt duos meſſias. Vnum qui erat occidendus. Et alium qui illum reſuſcitabit ⁊ regnum iſrael reſtaurabit. Sed hoc đ ſcripturis non habet auctoritatem. licet enim plures dicti ſint meſſie ſiue vncti quod idem eſt. vt dauid ⁊ ſaul ⁊ quidam alij nullus tn̄ in ſcriptura dicitur venturus ad ſalutem popu li niſi vnus. ❡ Septimo iudei arguūt ꝙ xp̄s non venit propter illud quod ſcribitur Jſaie. xxx.ca. Erit lux lune ſicut lux ſolis ⁊ lux ſolis ſeptēpliciter. que verba dicunt ꝙ in aduentu xp̄i debeat fieri immutatio corporū celeſtium Sed talis immutatio non fuit facta in aduētu nazareni. ergo chriſtus nōdū venit. Dicendum ꝙ illa verba loquuntur de aduentu chriſti ad iudicium. Tunc enim mutabūtur ⁊ innouabūtur quodāmodo corpora celeſtia. Et tunc ſanabitur vulnus populi ⁊ percuſſura plage eius vt dr̄ in textu. qꝛ tūc deſtruet̄ mortalitas per peccatum primoꝝ parentuȝ inducta qꝛ oēs hoies reſurgent ad vitam imortalē ❡ Octauo impugnant nos iudei ex dicto dauid in p̄s.lxxxviij. vbi habet̄. Sic ponā in ſeculum ſeculi ſemen eius. Sed ieſus nazarenꝰ non habuit filios ergo nō fuit chriſtus. Rn̄dendū ꝙ habuit filios ſp̄uales per fidem non per carnalem propagationem que ſemper habet turpitudinē ꝯiunctā. Et taliſ filiatio ſpiritualis cōpetit ei. De tali etiam ſpirituali filiatōne loquitur dauid in p̄s.lxxxi. Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi omnes. Dictum ſit pro iſta parte de chriſto qui venit. Jam ad tertinm errorem delendum procedamus.

❡ Q̄ prophete predixerunt xp̄m paſſurum ꝓ ſalute generis humani. Capitulum.iij.

Ertio errant iudei circa xp̄m incarnatum q̄ȝtum ad paſſibilitatem. Verbum ſiquidem crucis ſcandalū eſt eis qui nullā excuſationē habere pn̄t amoniti ⁊ edocti an̄q̄ȝ chriſtꝰ veniſſet ꝑ dicta ꝓphetaꝝ đ myſterijs paſſionis eiꝰ. Vt āt incredulitatē eoꝝ viriliṫ ꝯfutemus aduertendū eſt ꝙ paſſio xp̄i in veteri lege fuit verbis ꝓpheticis ⁊ figuris multipliciter preſignata. Et hoc q̄ȝtum ad tria.

Primo q̄ȝtum ad initium.

Secundo q̄ȝtum ad progreſſum.

Tertio q̄ȝtum ad terminum.

❡ Primo paſſio xp̄i fuit in veteri lege verbiſ ꝓphetaꝝ ⁊ figuris prenunciata q̄ȝtum ad illius initium in quo ponunt̄ ſeptē veritates.

Prima eſt de concilij congregatione.
Secunda de iude venditione.
Tertia de xp̄i egreſſione.
Quarta de vehementi contriſtatione.
Quinta de trina oratione.
Sexta de angeli apparitione.
Septima de ſanguinis ſudatione.

¶ Prima veritas paſſionis xp̄i eſt de cōcilij cōgregatione. de qua dicit Matth.ca.xxvij. Conciliū inierunt oēs principes ſacerdotū ꝯ ieſū vt eū morti traderent. Et ioannes.xij.ca. Collegerunt pontifices ⁊ phariſei concilium Hoc predixit patriarcha iacob geneſ.xlix.ca. ſic. Simeon ⁊ leui fratres vaſa iniquitatꝫ bellantia in cōſilio coꝝ non veniat aīa mea qr in furore ſuo occiderūt virū. Maledictus furor coꝝ qr pertinax ⁊ indignatio coꝝ quia dura. Nicholaus de lira ſup.xi.ca. ioannis inquit. Pontifices erant de tribu leui. phariſei pro magna parte de tribu ſymeō. Eſt alia prophetia dauid in pſ.xxi. vbi dicit. Circūdederunt me canes multi cōſiliū malignantiū obſedit me. Et iterū ſapientie.ij.ca.ſcribit. Dixerunt impij.cōueniam⁹ iuſtū qm̄ inutilis eſt nobis ⁊ contrarius operibus nr̄is. Jeremias inſup xi.ca. ita in pſona xp̄i locutus eſt. Super me cogitauerūt conſilia dicētes. venite mittam⁹ lignū in panē eius ⁊ eradamus eū de terra viuentiū. Lactantius Xo li.iiij.inducit ſibillaꝫ ita vaticinantē. Inierunt conſilium deteſtandum vt priuarent eum vita qui vt eos iuſtificaret aduenerat. ¶ Scd̄a veritas paſſiōis xp̄i eſt de iude venditione de qua dr̄ Matth.xxvi ca. q̄ proditor ille neq̄ꝫ vendidit xp̄m triginta argenteis. Hoc vtiqꝫ figuratū fuit in ioſeph de quo habet geneſ.xxxvij.ca. Qꝛ extrahentes eū fratres ſui de ciſterna vendiderūt iſmahelitis triginta argenteis. Et iſtud prenūciauit zacharias in pſona xp̄i ca.xi. vbi ait. Appenderunt mercedem meam triginta argenteos. ¶ Tertia veritas eſt de xp̄i egreſſione. de qua ſic ſcribitur. ioānis.xviij.ca. Egreſſus ē ieſus trās torrentē cedron. Hoc figuratū fuit ſcd̄i regū.xv.ca. vbi habet Qꝛ rex dauid tranſgrediebat trans torrentē cedron. oēs aūt viri qui erant cum eo flebant. Et iterū.iij.regū.ca.ij. Fuit dictū Semei quocunqꝫ die trāſieris torrentem cedron ſcito te interficiēdū. ¶ Quarta veritas eſt de vehementi contriſtatione de q̄ dr̄ matth.xxvi.ca. Cepit cōtriſtari ⁊ meſtus eſſe. ⁊ ait illis. Triſtis ē aīa mea vſqꝫ ad mortē. Hoc figuratū fuit in helia dū fugiebat pſecutionē Zezabelis poſtq̄ꝫ puenit ad ſpeluncā q̄ dixit dn̄o vt ſcribit.iij.reguꝫ.xix.ca. Derelict⁹ ſum ego ſolus ⁊ querūt aīam meā vt auferāt eam. Et hoc predixit Jeremias in pſona xp̄i Trenoꝝ.i.ca. Vide dn̄e afflictōeꝫ meā qm̄ cōturbatus ſum. Et daniel.vij.ca. Cogitatōib⁹ meis contriſtabar. ⁊ facies mea imutata eſt in me. ¶ Quīta veritas eſt d̄ trina orōne. dr̄ eni Matth.xxvij.ca. Orauit tertio eundē ſermonē dicens. Hoc figuratū fuit in dauid de quo dr̄.i.regū.xx.ca. Cadens dauid pronus in terrā orauit tertio. Et in daniele q̄ vt ſcribit eiuſdē.vi.ca. Tribus vicib⁹ in die flectebat genua ſua. ¶ Sexta veritas eſt de angeli apparitiōe de qua dicit lucas.xxij.ca. Apparuit illi angelus de celo cōfortans eū. Hoc figuratū fuit ī gedeone cui vt ſcribit iudicū.vi.ca. Apparuit angelus dicens. dn̄s tecū viroꝝ fortiſſime. Et in Joſue cui dixit deus ioſue.i.ca. Cōfortare ⁊ eſto robuſtus noli timere qr tecū ē dn̄s de⁹. Et hoc predixit daniel.x.ca. loquens in perſona xp̄i. Tetigit inquit me quaſi viſio hominis. ⁊ confortauit me ⁊ dixit. noli timere pax tibi. confortare ⁊ eſto robuſtus. ¶ Septima veritas eſt de ſanguinis ſudatione. Ait enim lucas.xxij.ca. Fact⁹ eſt ſudor eius ſicͣ gutte ſanguis currētis in terrā. De hoc dixit Jſaias.ix ca. Veſtimētū tuū mixto ſanguie. Et ezechie xvi.ca. Vidi te conculcari in ſanguine tuo.

¶ Scd̄o paſſio xp̄i fuit in veteri lege verbis pphetaꝝ ⁊ figuris premonſtrata q̄ꝫtum ad illius pgreſſū in q̄ ponunt ſeptem veritates.
Prima de iudeoꝝ ⁊ miniſtroꝝ proſtratione.
Secunda de xp̄i ligatione.
Tertia de maxille percuſſione.
Quarta de falſa teſtificatione.
Quinta de impia deriſione.
Sexta de crucis baiulatione.
Septima de amara potatione.

¶ Prima veritas eſt de pſtratōne iudeoꝝ ⁊ miniſtroꝝ qui voluerūt capere ieſū. d̄ qua ſic ſcribit ioānis.xviij.ca. Abierunt retrorſū ⁊ ceciderūt in terrā. De hoc eſt pphetia Jeremie qui.xx.ca.ait. Dn̄s meců quaſi bellator fortis. idcirco qui perſequunt me cadent ⁊ infirmi erunt. ¶ Scd̄a veritas de xp̄i ligatiōe. de hac dr̄ ioānis.xviij.ca. Miniſtri iudeoꝝ cōprehēderūt ieſū ⁊ ligauerūt euꝫ. Hoc figuratū fuit iudicū.xv.ca. in filiꝭ iſrl̄ qui ligauerūt ſanſonē Et hoc prophetauit Jeremias ca.xij. dicens.

Dedi dilectã aiam meã in manu inimicorũ.
Et ezechiel.iij.ca.dixit.Ecce data ſunt ſup te
vincula ligabũt te in eis ⁊ ñ egredieris de me
dio eoꝝ.¶ Tertia veritas de maxille ꝑcuſſiõe
ſcribit eni ioãnes.xviij.ca.Tũc vnus aſſiſtẽs
miniſtroꝝ dedit alapã ieſu dicens. ſic reſpon
des pontifici.Figuratũ hoc fuit.iij regũ.xxij.
ca.Qñ ſedechias rex ꝑcuſſit michcã ꝓphetã
in maxillã.Et ipſe micheas.v.ca.iſtud prenũ
ciauit. Sic ꝑcutient maxillã iudicis iſrael.Et
iterũ Sibilla quã ſupius allegauim⁹ ait.Et ĩ
manus impias infideliũ veniet.dabunt autẽ
deo alapas inceſtis manibus.¶ Quarta ve-
ritas eſt de falſa teſtificatione.vt enim refert
Mattheus.xxv.ca.Nouiſſime aũt venerunt
duo falſi teſtes qui ⁊ dixerũt.hic dixit. poſſũ
deſtruere templũ dei.Hoc preuidit in ſpũ da
uid.cũ dixit in pſ.xxvi.Inſurrexerũt in me te
ſtes iniqui ⁊ mẽtita eſt iniquitas ſibi.Et oſe-
as ca.vij.ait.Ego redemi eos ⁊ ipſi locuti ſũt
ↄ me mendacia.¶ Quinta veritas eſt de im-
pia deriſione.dicit nanq; mattheus.xxvij.ca.
Tunc expuerunt in faciẽ eius ⁊ colaphis eum
ceciderũt. Alij ãt palmas in faciẽ eius dede-
runt dicentes. ꝓphetiza nobis xp̃e quis eſt q
te ꝑcuſſit. Hoc ꝓphetatũ eſt nã dauid in pſ.
xxi.ita in ꝑſona xp̃i loquit̃. O ẽs vidẽtes me
deriſerũt me locuti ſunt labijs ⁊ mouerũt ca-
put.Ezechiel ãt.xij.ca.ita vaticinatus eſt. Fa
ciẽ tuã velabũt ⁊ nõ videbis terrã.Et Sibil-
la de qua paulo añ retulimus ita ſequit̃.Im-
purato ore expuent venenata ſputa dabit ve
ro ad verbera ſimpliciter ſanctũ dorſũ ⁊ cola
phas accipiens tacebit.ne quis agnoſcat qđ
verbũ ſit . vel vnde veniat vt inferis loquat̃
⁊ corona ſpinea coronet̃. ipſa enim inſipiens
gens deũ tuũ nõ cognouiſti ſed ſpinis eũ co-
ronaſti ⁊ horridum illi fel miſcuiſti.¶ Sexta
veritas de crucis baiulatione. ait eni ioãnes.
xix.ca.Baiulans ſibi crucẽ exiuit in eũ qui dr̃
caluarie locus.Huius figura preceſſit qñ tu-
lit abrahã ligna ⁊ impoſuit ſup yſaac filium
ſuũ.Predixit hoc etiã Jeremias. Ego quaſi
agn⁹ q portat̃ ad victimã.¶ Septĩa veritas
de amara potatiõe de q̃ matth.xxvij.ca. dr̃.
Dederũt ei bibere vinũ myrrhatũ cũ felle mi
xtũ.Hoc expreſſit dauid loquẽs in ꝑſona xp̃i
pſ.lxviij. Dederũt in eſcã meã fel ⁊ ĩ ſiti mea
potauerũt me aceto.Et hoc inſup predixit Je
remias trenoꝝ.iij.ca.Recordare pauptatiſ ⁊
trãſgreſſiõis.i.afflictõis mee abſinthij ⁊ fell'.

¶ Tertio paſſio xp̃i fuit in veteri lege verbis
ꝓphetarũ ⁊ figuris preoſtenſa q̃tũ ad eius
terminũ in quo ponuntur ſeptem veritates.
Prima eſt de crucifixione.
Secunda de clementi oratione.
Tertia de veſtimentorum diuiſione.
Quarta de flebili lamentatione.
Quinta de pretereuntium blaſſematione.
Sexta de ſpiritus emiſſione.
Septima de planctu ⁊ compaſſione.
¶ Prima veritas ponit̃ luce.xxiij.ca.vbi dr̃.
Crucifixerũt eũ.Hanc expreſſit dauid in pſ.
xxi.Foderũt inquit man⁹ meas ⁊ pedes meos
dinumerauerunt oĩa oſſa mea.Que verba vt
aſſerit Lactantius.li.iiij. nõ de ſe locutus eſt
ꝓpheta. Fuit eni rex ⁊ nũq̃ illa perpeſſus eſt.
ſpũs dei ꝑ illũ loquebat̃ qui erat illa paſſuruſ
poſt annos mille ⁊ quinquaginta.tot eni col-
ligunt̃ anni a dauid vſq; ad crucẽ xp̃i. Et Za
charias ꝓpheta.xij.ca.ita dixit.Aſpicient ad
me quẽ cõfixerũt.Et idẽ.xiij.ca. Que ſũt iſte
plage in medio manuũ tuaꝝ ⁊ dicet his pla-
gatus ſum in domo eoꝝ q me diligebant.i.di
ligere debebant.¶ Scđa veritas đ pia oĩone
vt eni refert lucas.xxiij.ca.Pro crucifixorib⁹
orauit dicens.pater ignoſce illis qr neſciunt
quid faciũt.Hoc clare predixit Iſaias ca.liij.
Ipſe inqt pro tranſgreſſoribus orauit.¶ Ter
tia veritas de veſtimentoꝝ diuiſione de qua
ait mattheus.xxvij.ca.Diuiſerunt veſtimen
ta eius mittentes ſortẽ.quod a dauid pſ.xxi.
apertiſſime fuit predictum'. Diuiſerunt ſibi
veſtimenta mea ⁊ ſuper veſtem meã miſerũt
ſortem.¶ Quarta veritas de flebili lamenta
tione.vt eni ſcribit matthe⁹.xxvij.ca.Clama
uit voce magna dicens. deus deus meus q̃-
re me dereliquiſti. Et de hoc predixit dauid ĩ
pſ.xxi. qui ad lr̃am intelligit̃ de xp̃o vt plene
dixi in ſermone de paſſione in quadrageſima
li noſtro.¶ Quinta veritas de pretereuntiũ
blaſſematione.ait eni mattheus.Pretereun
tes blaſſemabant eũ mouentes capita ſua ⁊
dicentes.ſalua temetipſũ ſi filius dei es deſcẽ
de de cruce.Hoc Jeremias ca.xx.ꝓphetauit
dicens.Factus ſum in deriſũ tota die' omnes
ſubſannabant me audiui enim contumeliam
multorum ⁊ terrorũ in circuitu.¶ Sexta ve-
ritas de ſpũs emiſſione vt ſcribit ioannis.xix
⁊ Luce.xxiij.Inclinato capite emiſit ſpiritũ
Et hoc vtiq; ſic predixit Iſaias ca.liij.Tradi
dit in mortẽ aiam ſuam.¶ Septima veritas

ſit de planctu ⁊ cõpaſſione. Dictũ quippe fu
it virgini glorioſe a ſymeone iuſto vt pꝫ luce.
ij.ca. Tuã ipſius aiam ꝑtranſibit gladius. qḋ
impletũ fuit dũ filium vnigenitũ in cruce pẽ/
dentẽ amariſſimis querelis defleuit. Hoc ꝓ/
phetauit Jeremias.ix.ca. dicens. Vox lamen
tatiois audita eſt de ſyon. ⁊ Zacharias.xij.ca.
q ait. Plangent eũ ⁊ dolebũt ſuꝑ eũ vt doleri
ſolet in morte primogeniti. Sed obſtinatiſſi/
mi iudei p̃allegatas ꝓphetias ḋ xp̃o intelligi
debere ſua malicia negant quos tñ facile con/
uincere poſſumus ex verbis Rabi moyſi qui
in libro directionis ꝑplexoꝝ ait. O ẽs ꝓphete
nõ ſunt locuti niſi ad dies meſſie. Verũtñ ne
diu cõtendamus cũ ipſis afferamuſ in mediũ
Jſaie ꝓphete vaticinia qui de xp̃o ꝓ generis
humani ſalute paſſuro luculentiſſime eſt lo/
cutuſ. Nã ca.ix. poſtq̃ꝫ predixit chriſtũ ventu
rũ deũ ⁊ hoieꝫ. ſubdidit. Et factꝰ eſt principa
tus ſuꝑ humeꝝ eius. ſ. crucẽ ſibi baiulando ꝑ
quã ꝑtãtes aereas debellauit. ⁊ regnũ ſuũ po
tenter intrauit. ſm illud luce vltimo ca. O por
tuit pati xp̃m ⁊ reſurgere a mortuis. ⁊ ita in/
trare in gloriã ſuã. Et.liij.ca. inquit. Dñe qs
credidit auditui nr̃o. i. paſſionis chriſti myſte
rio qḋ ego ⁊ alij ꝓphete audiuimus a ſpũ ſcõ
Et brachiũ dñi cui reuelatũ eſt q̃ſi dicat pau/
cis. Et aſcẽdet ſicut virgultũ corã eo. ſ. chriſtꝰ
corã deo patre. ⁊ ſicut radix. ſ. ſurſum fructifi
cans de terra ſitienti. i. de virgine ñ humecta
ta vel fecundata humano ſemine ⁊ non eſt ei
ſpẽs neqꝫ decor. ſ. in paſſione. ⁊ vidimus eũ ⁊
nõ erat aſpectus ⁊ deſiderauimꝰ eũ deſpectũ
⁊ nouiſſimũ viroꝝ. virũ doloꝝ ⁊ ſcientẽ infir
mitatẽ ⁊ quaſi abſconditꝰ vultus eiꝰ ⁊ deſpe
ctus. ſ. pre verecundia. vñ nec reputauimuſ eũ
vere languores nr̃os ipſe tulit ⁊ dolores nr̃oſ
ipſe portauit ⁊ nos reputauimus eũ quaſi le/
proſũ ⁊ percuſſũ a deo ⁊ humiliatũ. Jpſe aũt
vulneratꝰ eſt propter iniq̄tates nr̃as ⁊ attritꝰ
ꝓpter ſcelera. diſciplina pacis nr̃e ſuꝑ eũ. ⁊ li/
uore eius ſanati ſumuſ. oẽs nos q̃ſi oues erra
uimus vnuſqſqꝫ in viã ſuã declinauit ⁊ dñs
poſuit in eũ iniq̄tatẽ oim nr̃m. Confundanť
itaqꝫ iudei reprobi qui paſſionẽ xp̃i deridere
ſolent. ⁊ inſpiciãt preterea que dicta ſũt q̇ ob
nullã aliã cãm in nationes diſperſi ſunt cum
opprobrio abiectiõe ⁊ ignominia niſi q2 xp̃m
dñm crucifixerũt. Nos vͦo qui xp̃iani ſumꝰ
pio effectu colamus eũ qui nos participes ef/
ficiat regni celeſtis in quo glorioſuſ triũphat
deus ⁊ homo ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amẽ.

¶ Sermo ſeptimus de iocundiſſima natiui/
tate ſaluatoriſ noſtri dñi ieſu chriſti filij dei ⁊
virginis glorioſe.

Paruulus natus eſt

nobis ⁊ filius datus eſt nobiſ. Jſa
ie prophete vaticinantis ḋ chriſto
dño nr̃o verba ſunt iſta ca.ix. So/
nuit vox leticie in terra noſtra vox exultatio/
nis aduenit. Auditum eſt verbum ſuaue omi
iocunditate repletũ. Jeſus chriſtus filius dei
in bethleem iude de virgine natus eſt. Ju/
bilate deo omnes hoies mundi ⁊ laudate no/
men ſanctũ eius. Ad hanc ſpiritualeꝫ haben/
dam leticiam inuitat cũctos ſancta mater ec/
cleſia que verbis vtitur ſancti leonis pape in
ſermone de natiuitate dicentis. Saluator no
ſter hodie dilectiſſimi natus eſt gaudeamus.
Neqꝫ enim phas eſt locuꝫ eſſe triſticie vbi na
talis eſt vite que ꝯſumpto mortalitatis timo
re ingerit nobis de ꝓmiſſa eternitate leticiaꝫ
Nemo ab huius alacritatis participatiõe ſe/
cernitur. vna cunctis leticie cõmunis eſt ratõ
Quia dñs nr̃ ieſus chriſtus mortis peccatiqꝫ
deſtructor ſicut nullũ a reatu liberum reperit
ita liberãdis oibus venit. Exultet ſctũs quia
appropinquat ad palmã. Gaudeat peccator
q2 inuitatur ad veniã. Animeť gentilis q2 vo
catur ad vitã. hec ille. Vt ergo exciteňť oium
corda ⁊ hauriamus aquas in gaudio de fon/
tibus ſaluatoris. Jn preſenti ſermone de ſin/
gulari colendiſſimaqꝫ chriſti natiuitate dice/
mus. de qua ꝓpheta Jſaias p̃dixit vͦba ꝓpo
ſita. Jn qbꝰ tria p̃ncipaliter ꝯtẽplari debemꝰ
Primo chriſtum naſcentem.
Secundo virginem parturientem.
Tertio viſionem apparentem.

¶ De paruitate corporis chriſti ⁊ qualiť xp̃s
aſſumpſit carnem de materia nobis cõformi
⁊ de humilitate ipſius naſcentis reſpectu tẽ/
poris loci ⁊ habitaculi. Capitulum.i.

Primo contemplari debemus chriſtum
naſcentem. in quo mente pia conſidera/
re licet ad hec tria.
Primo ipſius paruitatem.
Secundo conformitatem.
Tertio humilitatem.
¶ Primo ꝯſideremus chriſti naſcẽtis parui
tatẽ q2 natus eſt hñs corpus paruulũ ſicut ce
teri infantes qñ naſcunť. Vbi aduertendum

ſm theologoꝝ doctrinā. Qꝛ corpus chriſti in
ſua cōceptione fuit in inſtāti formatū ꝛ q̄tū
ad pfectionē mēbroꝝ ꝛ partiū ipſius perfecte
organizatū. Vn̄ Grego. dicit. xviij. moraliū
Angelo nūciante ꝛ ſpū adueniente mox ver/
bum in vtero mox intra vteꝝ verbū caro. Et
Aug⁹ li. de fide ad petrum. Firmiſſime tene ꝛ
nullatenus dubites nō carnē xp̄i ſine diuini/
tate in vtero virginis fuiſſe conceptā priuſq̄
ſuſciperet̄ a verbo. Et mgr̄ in. iij. di. iij. Ver/
bum nō ſuſcepit niſi carnē formatā. Hoc āt
fuit congruū ſm Bonauē. ꝛ Tho. triplici rō
ne. ¶ Prima eſt ex parte Verbi aſſumentis qꝛ
nō debebat verbū aſſumere partē hūane na/
ture ſed totā. ꝛ ita carnē ꝛ aīaꝫ que nō dꝫ vni
ri niſi carni organizate. ¶ Scd̄a rō ex parte
virtutis operantis. qꝛ virtus diuina opat̄ mi
raculoſe. hoc āt eſt miraculū ꝙ femina ꝯcepit
ſine viro. Ideo ad oſtenſionē potentie ſubito
formauit illud corpus qd̄ natura nō pōt niſi
ſucceſſiue. ¶ Tertia rō fuit ex parte virginis
ꝯcipientis que ſtatim vt cōſenſit repleta fuit
ſpū ſcō ꝛ mater dei effecta. ꝛ qꝛ mr̄ dei nō erat
niſi eſſet deus vnitus humane nature. iō ſta/
tim cū conſenſit deus hō factus eſt. Corpus
itaq; illud ſic formatū a deo puū fuit. vt mgr̄
dic̄ ꝙ obiectū oclis vix videri potuiſſꝫ. Quā/
tū Vo ad quantitatē molis nō ſtatim pductū
eſt ſed ſucceſſiue tam in vtero q̄z extra. qd̄ cō/
ueniens fuit ſm Bonauen. adhuc triplici rō/
ne. ¶ Primo propter legis vniuerſitatis cō/
ſeruationē. qꝛ deus nō operat̄ miraculis vbi
natura pōt operari. Et qꝛ natura poterat cor
pus illud ſucceſſiue ad pfectam quātitatē ad/
ducere iō nō ſtatim ex miraculo cōpletū fuit.
¶ Scd̄a rō pp fidei confirmationē vt. ſ. oſten
deret̄ ꝙ habuit verā ꝛ nō fantaſticā carnem.
¶ Tertia rō propter humilitatis ꝛ charitatꝭ
xp̄i cōmendationē qui pro nobis cū excelſus
deus eſſet tam paruulus videri voluit. Quis
nā nō miret̄ videre vagientē infantē inuolu
tū pannis in cuna. de quo cantat eccleſia illud
Ambroſij. Vagit infans inter arta conditus
preſepia mēbra pānis inuoluta virgo mater
alligat ꝛ manus pedeſq; crura ſtricta cingit
faſcia. Tranſeamus o chriſticole deuotiōe ſuc
cenſi. tranſeamus cū paſtoribus vſq; bethleē
vt inueniamus infantē blanduꝫ affabilē piū
ꝛ totū deſiderabilē. Conſideremus paruitatē
que videtur ꝛ adoremus diuinitatē que latet
qm̄ vt inquit leo papa in ſermone feſtiuitatis
hodierne. dilectiſſimi verus venerator eſt ꝛ
pius cultor qui nec de incarnatione dn̄i aliqd
falſum nec de deitate aliquid ſentit indignū.
paris enim periculi eſt malum ſi in illa aut
nature noſtre veritas aut paterne glorie ne/
gatur equalitas.
¶ Scd̄o cōſideremus xp̄i naſcentis cōformi/
tatem. Aſſumpſit quidē carnē de materia no
bis ꝛ noſtre nature conformi. iuxta illud apl̄i
ad hebreos. ij. ca. Qui eni ſanctificat ꝛ qui ſā
ctificant̄ ex vno omnes. Fuit autem hoc con/
ueniens vt dicit dn̄s Bonauen. xij. di. iij. tri/
plici rōne. ¶ Prima rō dicitur iuſtificatiōis
ad ſeruandam rectitudinē iuſticie ſm Anſel/
mū vt eiuſdem generis eſſet ſatiſfactor ꝛ pre/
uaricator. ¶ Scd̄a ratio dicitur oſtenſionis.
vt oſtenderet̄ nobis dulcedo miſericordie dei
qm̄ ipſe dn̄s qui contemptus fuerat ab hoīe
ipſe idem humano generi vniretur in chri/
ſto. ¶ Tertia ratio dicitur ordinationis. ordi
nauit quippe deus vt totum genus humanū
deduceretur ex vno primo Adam propter re
preſentationem illius vniuerſalis principij a
quo oīa ſunt producta. Rōnibus ergo dictis
conueniens fuit vt xp̄s carnē ſumeret ex ma/
teria ab adā deriuata. que tm̄ ab oī infectione
īmunis fuit eo ꝙ nō fuit in Adam ſm ſemi/
nalem rōnem cū nō fuerit cōcepta ex ſemine
virili ſed myſtico ſpiramie. vt dic̄ ſctūs Tho.
iij. parte. q. xxxi. Vn̄ leo papa in ſermone de
natiuitate inquit. Alienū quippe ab hac nati
uitate eſt qd̄ de oībus legit̄. Nemo mund⁹ a
ſorde nec infans cuius eſt vnius diei vita ſu/
per terrā. nihil in iſtam ſingularē natiuitatē
de carnis cōcupiſcentia tranſijt. nihil de pctī
lege emanauit. hec ille. Si aūt quereret̄ quare
xp̄s n̄ aſſumpſit Adā. Rn̄det dn̄s Bonauen
tura ꝙ hoc fuit ꝑpter tria. ¶ Primo ꝑpter
deum qui nō debebat aſſumere hoīem pctō/
rem. ¶ Scd̄o propter Adam qui nō debebat
tantū exaltari. ¶ Tertio pp humanū gen⁹. qꝛ
paſſio innocentis magis erat grata deo pro
redemptione eius q̄z hominis peccatoris.
¶ Tertio cōſideremus xp̄i naſcentis humili/
tatē. Sicut eni hūilis in forma ſerui dignat⁹
eſt apparere. ita rex iſte angeloꝝ ꝛ hoīm dn̄s
humilit̄ naſci voluit. Et hoc triplici reſpectu.
Primo reſpectu temporis.
Secundo reſpectu loci.
Tertio reſpectu habitaculi.
¶ Primo nat⁹ eſt xp̄s hūiliter reſpectu tp̄is

qr.ſ.tpe deſcriptionis vniuerſi orbis.qñ vt lu
cas refert ca.ij. Exijt edictū a ceſare auguſto
vt deſcriptio hmōi fieret.hic Ceſar auguſtuſ
octauianus fuit qui ſm Suetoniū in libro de
duodecim ceſaribus ⁊ Entropiū natus eſt in
velletrano oppido de clariſſima familia octa-
uiorū in die illo quo Rome in curia agebat d
ꝯiuratiōe catilline octauo kl'as ſeptēbris pau
lo ante ortum ſolis Marco tullio Cicerone ⁊
Gayo antonio ꝯſulibus. Ex patre Octauio
ſenatore ⁊ matre Accia nepte iulij ceſaris ge
nita ex iulia ſorore que nupſerat lucio balbo.
Hic ſz horoſiū Eutropiū Plutarcū in libro
de vita ⁊ obitu Ciceronis.Et in libro de vita
⁊ obitu Marci antonij.Et Senecā in primo
li.de queſtionibus naturalibus. Occiſo iulio
ceſare auūculo eius ⁊ patre p adoptionem cū
ipſum in teſtamento reliquerit heredem ab
Apollonia vbi vacabat ſtudijs lrāꝝ reuerſuſ
eſt.Et vt inquit pliniuſ li.ij.de naturali hiſto
ria.Cū vrbē intraret apparuerunt ſtelle circa
ſolem in modū corone poſite. Regnauit ſm
Suetoniū ⁊ Eutropiū ānis quiquagintaſex.
duodecim cū Marco antonio ⁊ marco lepido
Et quadragintaquatuor per ſe.Sedatis autē
oībus bellis orbem totū ſuo ſubegit imperio
cunctis inimicis ⁊ turbatoribus romanorum
deuictis.Et vt refert Solinus in libro de mi
rabilibus mundi.Tempus eius ſolū repertū
eſt quo plurimū ceſſauerūt arma ⁊ floruerūt
ingenia.In diebus quidē illis inuenti ſunt in
vrbe viri clariſſimi.Oratius.Flaccus. Virgi
lius.Ouidius.Macer.Catullus veronenſis
Propertius.Terenti⁹.Varro.Marcus tul-
lius cicero.Apollodorus.Valerius maxim⁹.
Saluſtius.⁊ alij.Anno igr̄ octauiani auguſti
quadrageſimoſcdo. Et ab vrbe cōdita ſeptin
genteſimo quinquageſimoſcdo.natuſ eſt xp̄s
ieſus.Voluit eni Ceſar auguſtus vniuerſo p̄
ſidens orbi ſcire q̄t prouincie quot ciuitates
quot caſtra quot ville quot hoīes eſſent in to
to orbe.Et vt ſcribit Euſebius in libro d tpi-
bus.Factus eſt rome cenſus.Et inuenta ſunt
in vrbe trecenta ⁊ ſeptuaginta milia ciuiū ro
manorū.Scdm Hvo mgr̄m in hiſtoria ſchola-
ſtica. Iuſſu ceſaris factuz eſt vt oēs hoīes ad
vrbē vñ traherent originē pgerent ⁊ quilibet
denariū argenteū qui valebat decem nūmos
vſuales.vñ ⁊ denarius dicebat̄ preſidi ꝓuin-
cie traderet vt ſe ſubditum vnuſqſqꝫ romano
imperio profiteret̄. Nam ⁊ nūmus imaginē
preferebat ceſaris ⁊ ſupſcriptionez nominis.
dicebatur aūt profeſſio ⁊ deſcriptio ſed diuer
ſa conſideratione. Profeſſio dicebat̄ qr quili-
bet qñ reddebat cenſū preſidi prouincie pone
bat denariū ſuper caput ſuū ⁊ proprio ore ꝓ-
fitebatur ſe fore ſubditū Romano imperio.
Vñ dicebatur profeſſio.i.proprio ore faſſio.⁊
fiebat hoc coram oī populo. Deſcriptio autē
dicebatur qr numerus eorum qui cenſum ca-
pitis ferebant certo determinabatur numero
⁊ redigebat̄ in ſcriptis.Vt ergo dicit ſanctus
Tho.iij.parte.q.xxxv.Quia xp̄s venerat nos
in ſtatum libertatis reducere de ſtatu ſeruitu
tis.Ideo ſicut mortalitatez nr̄am ſuſcepit vt
nos ad vitam reduceret.Ita ſm Beddam eo
tpe dignatus eſt incarnari quo mox natus cē
ſus ceſaris deſcriberetur atqꝫ ob noſtri deli-
berationem ipſe ſeruitio ſubderetur. Et vt
Grego.inquit in omelia.Naſcituro dño mū
dus deſcribitur quia ille apparebat in carne
qui electos ſuos aſcriberet in eternitate.
¶ Secundo xp̄s humiliter natus eſt reſpectu
loci qr in bethleē. Sicut ſcriptum fuerat Mi
chee.v.ca. Et tu bethleem effrata paruula es
in militibus iuda. Ex te mihi egredietur dux
qui ſit dñator in iſrael ⁊ egreſſus eius ab ini-
tio a diebus eternitatis.In bethleē ergo xp̄s
natus eſt.vt dicit ſctūs Tho.iij.parte.q.xxxv
quia factus eſt ex ſemine dauid ſecūdum car
nē cui facta fuerat promiſſio ſpecialis de xp̄o
Et ideo in bethleem de qua natus fuit dauid
naſci voluit vt ex ipſo loco promiſſio ei facta
impleta oſtenderet̄.⁊ hoc deſignat euāgeliſta
dicens de ioſeph eo ꝙ eſſet d domo ⁊ familia
dauid.Addit Grego.in omelia ratōez myſti
cam dicens.Bethleem quippe domus paniſ
interpretatur.ipſe nanqꝫ eſt qui ait.Ego ſum
panis viuus q de celo deſcendi.Locus ergo i
quo xp̄s naſcit̄ domus panis añ vocatus ē qr
futurū ꝓfecto erat vt ille ibi per materiā car
nis appareret qui electorū mentes in eterna
ſacietate reficeret.Si āt aliquiſ quereret.Cur
nō hieroſolimis aut Rome natuſ fuerit.Rñ
det ſctūs Tho. Qr ſicut dauid in bethleē nat⁹
ē ita ēt hieruſalē elegit.vt i ea ſedē regni cōſti
tueret ⁊ tēplū dei ibi edificaret.Et ſic hierl'm
eſſet ſil' ciuitas regalis ⁊ ſacerdotalis. Sacer
dotium aūt xp̄i ⁊ eius regnū precipue conſū-
matū eſt in eius paſſione. Et iō cōuenienter
elegit bethleē natiuitati ⁊ hieroſolymā paſſi-
oni totāqꝫ p hoc hoīm gloriā cōfutauit qui i

ſuperbiam eleuantur ſi ex nobilibus ciuita/
tibus originē ducāt. Xp̄s in ciuitate ignobili
naſci voluit ex nobili opprobriū pati. De ro/
ma vero dicitur in quedā ſermone Epheſini
concilij. Si maximā romā elegiſſet ciuitatē
propter potentiā ciuiū mutationē orbis ter/
rarū putarent. Si filius fuiſſet imperatoris
poteſtati vtilitatē aſcriberent. Sed vt diuini
tas cognoſceretur orbē transformaſſe terraꝝ
pauperculā elegit matrē pauperiorē patriā.
Elegit aūt deus infirma mundi vt cōfundat
fortia. Et ideo vt ſuā poteſtatē magis oſten/
deret in ipſa roma que caput orbis erat ſtatu
it caput eccleſie ſeu in ſignū perfecte victorie
vt exinde fides deriuaretur ad vniuerſū mū/
dum ſm̄ ꝙ prophetauerat Iſaias ca.xxvi. di/
cens. Ciuitatē ſublimē humiliabit ꝛ cōculca/
bit eā pes pauperis.i.xp̄i greſſus egenorū.i.
apoſtolorū petri ꝛ pauli.

¶ Tertio xp̄s ſimiliter natus eſt reſpectu ha/
bitaculi. Nam ꝑfectus a nazareth ioſeph cū
virgīe glorioſa in bethleē quia pauperes erāt
inuenire nō potuerūt hoſpitiū. Sed vt ma/
giſter dicit ī hiſtoria ſcholaſtica. diuertere ad
diuerſorū. Erat eni inter duas domos operi/
mentū habens ſub quo ciues ad colloquendū
vel ad cōueſcendū diebus ocij vel pro aeris ī/
temperie diuertebant vbi forte ioſeph aīa/
libus ſuis boui ꝛ aſino preſepiū fecerat. vel ſꝫ
quoſdā cū ruſtici ad forū veniebāt aīalia ſua
ibidē ligabant. Et ideo ibi preſepe conſtru/
tum erat O ꝙ̄ humilis erat habitatio illa de
qua hiero⁹ ad Marcellā de vrbe ſecedendū
ita ſcribit. Quo ſermone qua voce ſpeluncā
tibi ſaluatoris exponā. Et illud preſepe in quo
infantulus vagijt ſilentio magis ꝙ̄ infimo
ſermone honorandū eſt. Vbi ſunt late porti/
cus. vbi aurata laquearia. vbi domus damna
toꝝ penis ꝛ miſeroꝝ labore veſtite. vbi inſtar
palacij extructe baſilice vt vile corpuſculū ho
minis precioſius inambulet ꝛ quaſi mundo
quicꝙ̄ nō poſſit eſſe ornatius tecta ſua magꝭ
velit aſpicere ꝙ̄ celū. bethleē. Ecce in hoc par
uo terre foramine celorū conditor natus eſt.
Hic inuolutus pannis. hic viſus a paſtorib⁹
hic demonſtratus a ſtella. hic adoratus a ma/
gis. Et in epiſtola ad Euſtochiū ait. Ille cui⁹
pugillo mundus concludit̄ preſepis continet̄
anguſtia. O mira circa nos pietas ieſu bene/
dicti. O charitas inaudita. O humilitas in/
carnati dei. naſcit̄ hyemali tp̄e ꝛ nō eſt illi loc⁹
in diuerſorio. inuoluit̄ pannis ꝛ a ſola matre
benedicta ꝛ ioſeph ſuſcipit̄. Curre cito fidelis
aīa. ingredere operimentū illud. vagientē in/
fantem audacter alloquere. dic ei audienti be
niuolo. O rex regū ꝛ vniuerſe cōditor creatu
re. vis ne te ſimul cū matre ꝛ ioſeph ad meā
domū recipiā vis vt aureā faſciā ad te defe/
ram. vis ornamenta ꝛ precioſa iocalia tibi tra
dam. vis vt famulos ꝛ ancillarū ad obſequen
dum turbā adducā. vis vt matri que peperit
delicata cibaria preparē. Vis vt cuiuſcunꝙ
generis muſicoꝝ peritos modulatores ꝛ ma
giſtros aduocē. ꝛ ſimilia. Statim audies illū
reſpondentē tibi. Non propter tp̄alia veni nꝫ
iſta mihi ſunt grata. Sed ſi mihi placere cu/
pis o aīa mea imagine īſignita largire mihi
peccata tua atꝙ delicta. da mihi cōpunctōēꝫ
da mihi lachrymas. da mihi ꝯuerſionē ꝛ emē
dationē. deſcendi de celo vt homo factus pro
peccatis hoīum ſatiſfaciam. Trigintatribus
annis laborabo ſudabo cruciabor fame ꝛ ſiti
vſꝙquo affigar patibulo crucis. Reuertere
ad me o peccatrix aīa ꝛ ego ſuſcipiā pondus
peccatoꝝ tuoꝝ pro quibus patri meo debitū
ſoluā. Non eni veni vocare iuſtos ſed pecca/
tores quos meis laboribus ꝛ proprio ſangui
ne redimere ſum paratus.

¶ De priuilegijs virginis parturientis que
peperit xp̄m ſine corruptione. ꝛ abſꝙ dolore
ꝛ ſuo lacte nutriuit. Capitulum.ij.

Ecundo contemplari debemus de na/
tiuitate xp̄i virginē parturientē. Data
ſunt quippe diuinitus virgini ſanctiſſime in
ſuo partu tria priuilegia.
Primum dicitur doloris immunitas.
Secundum virginitatis integritas.
Tertium vberum fecunditas.

¶ Primū priuilegiū exhibitū virgini in ſuo
feliciſſimo partu dicitur doloris immunitas
peperit nāꝙ filiū ſine dolore ꝛ cū maxima io/
cunditate. Sicut predixerat Iſaias.xxxv.ca.
Germinans germinabit ſicut liliū ꝛ exulta/
bit letabunda. Nec audiendi ſunt illi qui di/
cunt obſtetrices fuiſſe ad obſequiū virginis.
q: hiero⁹ aduerſus helindium ait. Nulla ibi
obſtetrix fuit nulla muliercularꝫ ſedulitas in/
terceſſit. Et mater ꝛ obſtetrix fuit. pannis in/
quit inuoluit infantē ꝛ poſuit in p̄ſepio. Que
ſnia Apocriphorū deliramenta conuincit.

¶ Scd̄m priuilegiū virginis parturientis fu
it virginitatis integritas. fuit enim in partu

virgo qꝛ filium peperit remanēte clauſo clau
ſtro pudoꝛis. Vñ Aug⁹ in ſermone qui legiꝶ
in vigilia epiphanie ait. Qui natus eſt pꝛimo
ſine matre in celis hodie natus eſt ſine patre
in terris. O miracula. o pꝛodigia fratres cha
riſſimi. nature iura mutanꝶ in hoie. deus na/
ſciꝶ. virgo ſine viro grauidaꝶ. Mox viri neſci
am ſermo dei maritat. Simul facta eſt mater
ꝛ virgo mꝛ facta ſed incoꝛrupta. virgo habēs
filiū neſciēs virū. Semꝑ clauſa ſed nō infecū
da. Et in alio ſermone qui incipit. Caſtiſſimū
marie virginis vterꝰ. Auguſtin⁹ inducit vir/
ginē ſic loquentē. Poꝛta facta ſum celi ianua
facta ſum filio dei. Illi facta ſuꝫ ianua clauſa
q poſt ſuā reſurrectionē ingreſſus eſt ꝑ oſtia
clauſa. Oꝛitur tñ hic difficultas. Quia gre/
goꝛius in omelia in octaua paſce ait ꝑ hoc ꝙ
ianuis clauſis ad diſcipulos poſt reſurrectio/
nem intrauit dñs oſtendit coꝛp⁹ ſuū eſſe eiuſ/
dem nature ꝛ alterius gloꝛie. Et ſic per oſtia
clauſa tranſire videꝶ ad gloꝛiā coꝛpoꝛis ꝑtine
re. Coꝛpus aūt xp̄i in ſua natiuitate non fuit
gloꝛioſū ſed paſſibile habens ſimilitudinē car
nis peti vt Apl's dic̄ ad Romanos. viij. Nō
ergo videꝶ ꝙ exiuit ꝑ virginis vterū clauſuꝫ.
Inſuper nihil in illa ſancta natiuitate xp̄i eſſe
debuit per qꝺ coꝛpus eius fantaſticū appare
ret. Sed ꝑ clauſa tranſire nō videꝶ conuenire
vero coꝛpoꝛi ſed fantaſtico. eo ꝙ duo coꝛpoꝛa
ſimul eſſe nō poſſunt. Non ergo debuit ex ma
tris vtero clauſo coꝛp⁹ xp̄i ꝓdire. ¶ Rñdet
hiſ ſanctus Tho. in. iij. parte. q. xxviij. Qꝛ qui/
dam dixerunt xp̄m in ſua natiuitate ſubtilita
tis dotem aſſumpſiſſe qñ exiuit de clauſo vir/
ginis vtero ꝛ dotem agilitatis qñ ambulauit
ſiccis pedibus ſupꝛa mare. Sed melius dicen
dum eſt ꝙ oia iſta facta ſunt miraculoſe ꝑ vir
tutē diuinā. Vnde Aug⁹ dicit ſuper ioānem
Moli coꝛpoꝛis vbi diuinitas erat oſtia clau/
ſa nō obſteterunt. Ille quippe nō eis apertis
intrare potuit quo naſcente virginitas mr̄is
inuiolata permanſit. Et dionyſius dicit in q̄/
dam ep̄l'a. ꝙ xp̄s ſuꝑ hoiem oꝑabatur ea que
ſunt hois ꝛ hoc demonſtrat virgo ſupernatu
raliter concipiens ꝛ aqua inſtabiliſ terrenoꝝ
pedū ſuſtinens grauitatē. Qꝛ autē obijciebaꝶ
ꝙ tranſire ꝑ clauſa nō cōuenit coꝛpi vero. Di
cendo ꝙ ita voluit xp̄us veritatē ſui coꝛpoꝛis
demonſtrare ꝙ ēt ſimul eius diuinitas decla/
raretur. Et ideo ꝑmiſcuit ima humilib⁹. Vñ
vt coꝛpus eius verum oſtendereꝶ naſcitur ex
femina. Sed vt eius diuinitas innoteſceret
naſciꝶ ex virgine. Talis eni partus decet deuꝫ
vt Ambꝛoſius dicit in hymno natiuitatis.
¶ Tertiū ꝓuilegiū virginis parturiētis xp̄m
fuit vberū fecūditas. Ex miraculo quippe fa/
ctū eſt vt virginis vbera lacte quo infantulū
aleret replerenꝶ. Ob qꝺ eccl'a cantat. Iacentē
in pꝛeſepio ſola virgo lactabat vbere de celo
pleno. Excita coꝛ tuū o fidelis aia ꝛ mente ſol
licita ad locū natiuitatis ꝓficiſcere. Contem
plare ibi virginē oi ſāctitate oi virtute oi de/
niqꝫ venuſtate decoꝛā. Inſpice mentis oculiſ
media nocte dū partus tempus inſtaret illaꝫ
oꝛantē lachꝛymantē pꝛe deuotiōe ꝛ exultantē
in deo ſalutari ſuo. Et cū ſūma iocunditate ſu
ꝑa fenū abſqꝫ doloꝛe abſqꝫ coꝛruptōe vt pꝛe
diximus filium parere vagientē. Illū ſtatim
vt natus eſt adoꝛat. Vnde eccl'ia dicit. virgo
quem genuit adoꝛauit. O ſi poſſemus audire
verba ſiue coꝛpoꝛis ſiue mentis ipſius virgis
in qua lumen grē refulgebat ꝓfecto ſimul cū
ipſa totis viribus grās diceremus altiſſimo
deo. Poterat virgo illa iacenti filio ſuꝑ fenū
dicere. O deus meus ꝛ oim conditoꝛ rerū. O
angeloꝝ ꝛ hoim gloꝛia. O immoꝛtalis ꝛ ſem
piterne rex celi ꝛ terre adoꝛo te humili coꝛ/
de ꝛ bñdico tibi qui vt ſaluū faceres populuꝫ
tuū de me hodie verus hō naſci dignatus es
Factus es mihi filius ſm̄ aſſūptā naturā quē
pater ſibi coequalē genuit ab eterno. Suſcipi
am te reuerenter ꝛ dulciter amplexaboꝛ. Nō
decero infantiā tuā fouere ꝛ in quib⁹ valeo ti
bi neceſſaria miniſtrare. Paſcā te lacte meo
ꝛ pauperculis pannis inuoluā. Lcuabat eū ꝛ
inter ſacra vbera cōſtringebat. Collachꝛymā
tibus oculis caput ſanctiſſimū ꝛ faciē deoſcu
labaꝶ. ꝛ mēbꝛa pannis inuoluta faſcia ſtricta
cingebat. indeqꝫ ad pꝛeſepiū reclinabat. vnge
baꝶ coꝛ illud virgineū balſamo ꝛ melle incre/
dibilis gaudij dū tanta miracula experiebaꝶ.
Sed humilitatē paupertatē ꝛ penalitatē filij
ploꝛātis aio voluēs gaudiū vertebat in luctū

¶ De paſtoꝛum electione quibus natiuitas
xp̄i ē oſtēſa ab angelis ꝛ de fide ac deuotione
illoꝛum erga xp̄m natum. Capitulum. iij.

Ertio contemplari debemus in hac ſan
cta natiuitate xp̄i viſionem apparenteꝫ
qꝛ apparuit angelus dñi de celo paſtoꝛib⁹ cuꝫ
ingenti lumine dixitqꝫ illis. Ecce euangelizo
vobis gaudiū magnū quod erit omni populo
quia natus eſt nobis hodie ſaluatoꝛ qui ē xp̄s

dñs. Et cum eo viſi ſunt plures angeli qui di/
cebãt. Gloria in altiſſimis deo ⁊ in terra pax
hominibus bone voluntatis. Ubi tria conſi
derare debemus.
Primum eſt paſtorum electio.
Secundum paſtorum inſtructio.
Tertium paſtorum fides ⁊ deuotio.
¶ Primũ qđ conſiderare debemus eſt paſto
rum electio. Ipſos quidẽ elegit deus vt eis fi
lij ſui natiuitas reuelaret. Inquit lucas ca. ij.
Paſtores erant in regione eadem vigilantes
⁊ cuſtodientes vigilias noctis ſupra gregem
ſuũ. Mos quidem fuit antiquis ſm aliquos
in vtroqꝫ ſolſtitio. ſ. hyemali ⁊ eſtiuali cuſto/
dire vigilias noctis ita ꝙ ſollicite vigilabant
⁊ hoc propter venerationẽ ⁊ reuerentiã ſolis
cui antiquitus propter ſuã claritatem fiebat
magna veneratio. que mos forte inoleuerat
apud iudeos ex vſu cohabitantiũ. Erant ita/
qꝫ iſti paſtores iuxta bethleem vno miliario.
Et nocte media vigilantes viderunt celeſteꝫ
nunciũ annunciantẽ eis xpi natiuitatẽ. Uo/
luit autẽ xps ad hoc paſtores eligere. ¶ Pri
mo vt illis tanqꝫ puris atqꝫ ſimplicibus ma/
ior fides adhiberetur. Nam ſm Ambroſium
Simplicitas nec noua fingere nec audita no/
uit mutare. ¶ Scđo vt ſuperbiã reprimeret
hominũ elatoꝝ. Quare ⁊ xps dicebat. matth.
xi. Cõfitebor tibi pater dñe celi ⁊ terre qui ab/
ſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ prudentibus ⁊
reuelaſti ea paruulis. Hinc ⁊ Criſoſtomus
dicit. Angelus manifeſtans xpi natiuitatem
non iuit hieroſolimaꝫ non requiſiuit ſcribas
⁊ phariſeos. Erant enim corrupti ⁊ pre inui/
dia cruciabantur. Sed paſtores erant ſinceri
antiquam conuerſationem patriarcharum ⁊
moyſi colentes. ¶ Tertio voluit xps natiuita
tem ſuã paſtoribus manifeſtari vt ſe paſtorẽ
oſtenderet. Unde Bedda bene inquit. Nato
dño paſtores ſupra gregem vigilant. Ille enĩ
natus eſt qui dicit. Ego ſum paſtor bonus.
Sed ⁊ tpus iminebat q̃ idẽ paſtor oues ſuas
q̃ diſperſe errabant ad vite paſcua reuocaret.
¶ Secundum quod conſiderare debemus eſt
paſtorum inſtructio de qua ſequitur lucas in
euangelio Ecce angelus dñi aſtitit iuxta illos
Rationabiliter factũ eſt vt angelus natiui/
tatem dñi nunciaret qꝛ homines per xpm ad
angelorum ſocietatem ſunt perducendi. In
apparitione autem illa lumen refulſit ⁊ clari/
tas dei. id eſt diuina virtute facta. Et vt iquit
Bedda. Nũqꝫ in tota veteris teſtamẽti ſe/
rie reperimus angelos qui tam ſedule appa/
ruere patribus cum lumine apparuiſſe. Sed
hoc priuilegium huic tempori recte eſt ſerua
tum qñ ortum eſt in tenebris lumẽ rectis cor/
de. Ad hanc inſolitã dignãqꝫ viſionem paſto
res timuerũt timore magno. quibus dixit an
gelus. nolite timere. deinde inſtruxit eos de ſa
cramento natiuitatis xpi. Ecce inquit. i. certe
euangelizo vobis. i. nunciũ bonuꝫ porto. gau
dium magnũ quod erit oĩ populo. ſ. tam pere
grinantibus in mundo qꝫ patientibus in lim
bo qꝫ etiam regnantibus in celo quia natꝰ eſt
vobis hodie ſaluator. vobis. ſ. hominibus in/
digentibus. non angelis vel quia nõ indigẽt
ſicut boni vel qꝛ non poſſunt redimi ſicut ma
li. Et dixit hodie. i. iſto tpe. Non enim erat di
es eo modo quo vſitato noĩe diem vocamus.
Subdidit angelus. Et hoc vobis ſignũ. In/
uenietis infantem inuolutũ pannis ⁊ poſitũ
in preſepio. In quibus verbis ſignificauit de
xpo tria. ¶ Primo puritatẽ ⁊ innocentiaꝫ ꝯ
luxuriam quia dixit infantem qui agnus erat
ſine macula. ¶ Scđo paupertatẽ ⁊ indigentiaꝫ
contra auariciã quia dicit pannis inuolutuꝫ
¶ Tertio humilitatẽ ⁊ obedientiã cõtra ſup
biam. qꝛ dicit poſitũ in preſepio. Et facta eſt
cum angelo multitudo militie celeſtis exerci/
tus vt natiuitas dñi ſit magis credibilis ⁊ de
ipſa iam nullus dubitet ſed totũ diuulgetur
p orbem. Unde Bedda inquit. Ne parua vni
us angeli videret auctoritas poſtqꝫ vnus ſa/
cramentũ noue natiuitatis edocuit ſtatim ce
leſtium agminũ multitudo affuit. Et vt idem
Bedda refert. Multitudo illa celeſtis militie
in laudẽ creatoris prorupit vt ⁊ xpo deuotio
nem impendant ⁊ nos ſuo inſtruãt exemplo
vt de receptis beneficijs gratias deo pſolua/
mus. Dicebãt ergo. Gloria in altiſſimis deo
⁊ in terra pax hoĩbus bone voluntatis. Ubi
Bedda ait. O ptant pacẽ hoĩbus qꝛ quos in/
firmos ⁊ abiectos deſpexerant naſcẽte in car
ne dño iam ſocios venerant. Quibus autem
hoĩbus pacẽ poſcũt exponũt ipſi dicentes bo
ne volũtatis. ſ. qui ſuſcipiũt natũ xpm. nõ enĩ
eſt pax impijs ſed pax multa diligentibus no
men dñi. ¶ Tertium quod conſiderare debe/
mus eſt paſtorum fides ⁊ deuotio. Ipſi poſt/
qꝫ angeli diſceſſere in celum loquebant ad in/
uicem. Tranſeamus vſqꝫ ad bethleem ⁊ vide
amus hoc verbũ qđ factũ eſt. ⁊ dñs oſtendit

nobis. Naturale quippe eſt ꝙ homo bonū di
ligat qꝛ ſicut primū obiectū intellectus eſt ve
rum. ita propriū obiectum voluntatis eſt bo/
num. Quia ergo vna quecꝫ potentia appetit
ſuū obiectuꝫ. hinc eſt ꝙ voluntas naturaliter
bonū appetit. Illud aūt qꝺ naturaliter appe/
titur a potentia ſi ſit preſens ipſam delectat.
Si vero ſit abſens poſſibile tn̄ haberi poten/
tia mouetur ad ipſum habendū. Homo igit
bonū diligens qn̄ ſibi preſens eſt in ipſo dele/
ctatur. Oſtenſū aūt ſi ſit abſens inquirit qn̄
ſperat ipſum habendum. Quia ergo angeli
nunciauerūt paſtoribus bonū maximuꝫ xp̄m
natū. Et oſtenderūt vbi erat reperiēdus quia
in bethleem. Ipſi ſollicite moti ſunt querere
⁊ inuenire eum. In quo relucet eoꝝ magnani
mitas ⁊ ſtrenuitas qꝛ non horrore noctis nec
damno ouilis ſui qꝺ ſolū relinquerent retra/
hunt ab inquiſitione ſaluatoris iam nati. Et
fide maxima ac deuotione dicunt. videamus
hoc verbum. i. dei filiū incarnatū qui pro no/
bis factus eſt homo. Et vt inquit Bedda nō
dixerūt videamus puerū ſed verbū qꝺ factuꝫ
eſt. i. verbum qꝺ ſemꝑ erat quō ꝓ nobis caro
factum eſt. Et venerūt feſtinantes ⁊ inuene/
runt ſicut dictū eſt ad illos. Origenes hic ait.
Inuenere mariam que illū fudit in partu ⁊ io
ſeph diſpenſatorē ortus dn̄ici ⁊ infantē poſi/
tum in preſepio. videnteſ āt cognouerunt de
verbo qꝺ dictū erat illis de puero hoc. i. intel/
lexerūt illum puerum eſſe verbum vel filium
dei. vel videntes humanitatē cognouerūt di/
uinitatem. Et oēs qui audierunt mirati ſunt
de his que dicta erant a paſtoribus ad ipſos
Gloſa ſuper iſto paſſu dicit. non ſolum mira
bantur de incarnatiōis myſterio. ſed etiaꝫ de
tanta paſtorum atteſtatiōe que fingere inau/
dita neſcirent. ſed ſimplici facundia vera pre/
dicabāt. Maria aūt modeſta ⁊ taciturna mā
ſueta ⁊ hūilis conſeruabat oīa verba hec ⁊ cō
ferens in corde ſuo. paſtores vero reuerſi ſūt
ad gregē laudātes ⁊ glorificātes deū. Cū qui/
bus ⁊ nos pro tam ampliſſimo munere iā ſu/
ſcepto gratias quas poſſumus referamus pi/
iſſimo ſaluatori qui n̄ iam in preſepio ſed in/
uenitur coronatus in celis quem adorant om
nes angeli ceteriqꝫ beati qui ſit in eternum be
nedictus. Amen.

Sermo octauus de memoria chriſti circū/
ciſi ⁊ de nomine ipſius atqꝫ de ſanguinis ef/
fuſione.

Conſūmati ſunt dies
octo vt circūcideretur puer. Scribū/
tur hec verba originaliter luce. ij. ca.
Et in euāgelio preſentis ſolēnitatis. Poſtqꝫ
natus eſt xp̄s multa die octaua erga ipſuꝫ in/
fantuluꝫ geſta fuere memorie digna. In qua/
libet enim etate labore ⁊ paſſiōibus plurimis
attritus. oſtendit nobis exuberantiſſimā cha
ritatem ſuā. Neqꝫ illi ſatis erat ſtatuto tem/
pore pro ſalute humani generis crucis igno/
minioſe ferre ſuppliciuꝫ. Quinimo ab vtero
virginis glorioſe vſqꝫ ad extremū vite corpꝯ
illud precioſiſſimū varijs penis cruciatibuſqꝫ
ſubmiſit. Hodierna vero die ſm antiquā iu/
deorum traditionē nō ſine doloris acerbitate
circūciſus eſt. Et ſicut peccator videri voluit
qui ab oī labe ⁊ cōtagione mūdiſſimus vene/
rat in ſuo ſanguine peccatores lauare. Qua d
re ſtatuit ſancta mater eccleſia diem iſtum a
cunctis fidelibus ſolēniter celebrari. Nos ve
ro vt xp̄i circūciſi ſacramentū oībus innote/
ſcat. de ipſo in preſenti ſermone dicemus. In
quo tria myſteria erunt cōtemplanda.
Primum dicitur circūciſionis.
Secundum vocationis vel nominationis.
Tertium effuſionis.

De circūciſione qꝫ congrua inſtituta fuit ⁊
de determinatione illius. ⁊ quare xp̄s voluit
circūcidi. Capitulum. i.

Primū myſteriū cōtēplandū dicit cir/
cūciſionis. vbi pro clariore intelligentia
dicendorum de xp̄o qui circūcidi voluit. Ad
hoc de circumciſione tria erunt elucidanda.
Primum eſt illius inſtitutio.
Secundum determinatio.
Tertium ſubiectio.

Primū de circumciſione elucidandum eſt
illius inſtitutio. Et hic perſcrutari libet quali
ter circūciſionis ſacramentū cōuenienter in/
ſtitutū eſt ⁊ hoc triplici reſpectu.
Primo reſpectu cauſe.
Secundo reſpectu ſexus.
Tertio reſpectu perſone.

Primo circūciſio cōuenienter inſtituta eſt
reſpectu cauſe. quare inſtituta fuit. Vt enim
colligit ex dictis Hugonis in li. de ſacramen
tis. ⁊ magiſtri ſnīarum in. iiij. di. i. Et Alexan
dri de ales in. iiij. volumine ſūme. Triplex fu/
it cauſa potiſſima vt circūciſio inſtitueretur:
Pria dicitur diſtinctōis vt. ſ. diſtingueret

populus fidelis de quo xp̄s naſciturꝰ erat ab
alijs infidelibus ⁊ ydolatriſ. q: vt Augꝰ inq̄t
li. v. de ci. dei. ca. xij. Illo tp̄e oēs gentes exce/
pta vna populi hebreoꝝ deos falſos colebāt
⁊ nō deo victimas ſed demonijs imolabant.
Et ſi obijcereť ꝙ anteq̄ȝ dareť circūciſio erāt
fideles ⁊ infideles. ergo añ circūciſio inſtituē
da erat. Rñdere poſſumus ſc̄m ſctm̄ Tho. in
ſuo. iiij. Q: ex corruptione pc̄ti originalis hu/
manū genus circa tp̄a abrahe vſq̄ȝ ad profun
diſſimū pc̄tōꝝ venerat. ſ. infidelitatē q: tunc
īcepiſſe ferť ydolatria ⁊ vitiū turpiſſimū ꝯ na
turaȝ vt pȝ de Sodoma ⁊ gomorra. ¶ Sc̄da
cā quare circūciſio fuit inſtituta dr̄ oppoſitio
nis vt. ſ. eſſet remediū oppoſitū originali pec
cato. qđ quidē circūciſio repreſentabat q̄ȝtum
ad cām que erat ipſa propagatio libidinoſa.
Ideo fiebat in mēbro deſeruiente generatiōi
q̄ȝtū ad proceſſū circularē q: ſc̄m Anſelmū pri
mo perſona corrūpit nām deinde nā corrum
pit pſonā. Et q̄ȝtū ad effectum qui eſt concu/
piſcentia. Ideo pellicula proijciebatur. Et ſi
diceref ꝙ āñ inſtitutionē circūciſionis hūanū
genus originali pc̄tō erat obnoxiū. ergo circū
ciſio ante fuiſſet inſtituenda. Dicere poſſumꝰ
ſc̄m Hugonē li. de ſacramentiſ. Q: in qualibȝ
lege benignitas dei humano generi de opor/
tunis remedijs ꝯ originale peccatū prouidit.
In lege ſiquidē nature fuerunt tria remedia.
Primū oblatio que cepit ab Abel ⁊ durauit
vſq̄ȝ ad diluuiū. de q̄ dr̄ Geneſ. iiij. ca. Abel
obtulit de primogenitis. Sc̄dm remediū fuit
ſacrificatō ⁊ durauit a Noe vſq̄ȝ ad Abrahā
Tertiū fuit decimatio. de qua Geneſis. xiiij.
ca. Abraham dedit Melchiſedech decimas.
In lege ſcripture remedium ꝯ originale fuit
circūciſio. que licet tp̄e abrahe ⁊ legis nature
ceperit. tñ tp̄e moyſi fuit ꝓmulgata. In lege
xpo grē eſt ſacramētū baptiſmi. ¶ Tertia rō
quare inſtituta fuit circūciſio dr̄ ſignificatio/
nis. vt eni dicit ſctūs Tho. in. iiij. Habet cir/
circūciſio myſticam ſignificationē. Nam ſc̄m
intellectū moralē ſignificabat caſtitatē ſeruā
daȝ. ſc̄m intellectū allegoricū ſignificabat pur
gationē peccatorū per xp̄m futuram. Sc̄dm
intellectū anagogicū ſignificabat depoſitōeȝ
corruptibilitatis carnis ⁊ ſanguinis in reſur
rectione. ¶ Sc̄do circūciſio eſt cōuenienter i/
ſtituta reſpectu ſexus. q: ordinauit deus vt
maſculi circūciderenť non mulieres. Rō xpo
multiplex eſt ſc̄m Alexandrū. Et prima eſt mē
bri deficientia. q: mulieres nō hñt mēbrū ad
circūciſionē diſpoſitū. Sc̄da rō eſt diſtinctio
nis ſufficientia. q: populus fidelis ab infideli
ſufficienter diſtinguebať per viros. q: vir ca
put eſt mulieris. ſicut patet. xxxiij. q. v. ca. cum
caput. Tertia rō eſt pc̄ti independētia. q: pec/
catū originale nō dependet a muliere cauſali
ter licet occaſionaliter. Nam q̄ȝuis tranſgreſ
ſio a femina ceperit. tñ tranſfuſionis pc̄ti ori/
ginalis cā nō fuit ipſa ſed vir. q: ſi vir nō pec
caſſet originale tranſfuſū nō fuiſſet. ¶ Tertio
circūciſio cōuenienter inſtituta eſt reſpectu ꝑ
ſone. Indicta quippe fuit abrahe dū erat an/
noꝝ nonagintanouē. vt ſcribiť Geneſis. xvij
ca. Diligebat quidē deus abrahā maxime ꝑꝑ
tria. Primo ꝑpter fidē. q: vt ſcribiť Geneſ.
xv. ca. Credidit abrahā deo ⁊ reputatū eſt ei
ad iuſticiā. Sc̄do ꝑpter hoſpitalitatē. q: val/
de hoſpitalis fuit. Vñ Hieroꝰ ad palmachiū
inquit. Diues erat abraham auro argento
pecore poſſeſſione multāq̄ȝ familiā habebat.
ita vt ad ſubitū nunciū armare poſſet exerci/
tum iuuenibus electū. tñ poſt crebrū hoſpita/
litatis officiū dum hoīes nō recuſat ſuſcipere
meruit deū. Tertio diligebat deus abraham
ꝑꝑ obedientiā. fuit equidē promptiſſimus ad
obediendū deo cum ſibi filium imolari prece
pit. vt patet Geneſis. xxij. ca.

¶ Secundum elucidandum de circunciſione
eſt eius determinatio que conſiderari habet
q̄ȝtum ad tria.

Primo q̄ȝtum ad diem.

Secundo q̄ȝtum ad inſtrumentum.

Tertio q̄ȝtum ad finem.

¶ Primo conſiderare habemus determina/
tionē circūciſionis q̄ȝtū ad diem. dr̄ eni Ge/
neſis. xvij. ca. Infans octo dieꝝ circūcideť in
vobis. Vbi ſctūs Tho. dicit. Q: octauus dies
erat de neceſſitate circūciſionis q̄ȝtū ad obli/
gationē ꝑcepti ita ꝙ reꝰ tranſgreſſiōis erat q
illud tp̄s ñ obſeruabat. ſed nō erat de neceſſi/
tate eius q̄ȝtū ad efficaciā ſacri. q: etiā in alio
tp̄e circūciſio facta ſuū effectū ſacramentalē
habebat. ſicut ēt accidit miniſtrantibus nr̄a
ſacr̄a qui ſeruant materiā ⁊ formā debitaȝ ⁊
omittunt aliud de ritu ad ſolēnitatē ſacri ab
eccleſia inſtituto. Sed h̄ plures difficultates
oriuntur. Prima eſt an ſi octaua dies fuiſſet
dies ſabbati in quo ꝑcepta erat quies ab opi
bus exterioribus fuiſſet licitum facere circūci
ſionē. Rñdet ſctūs Tho. ꝙ ſic. q: circūciſio ñ

erat op⁹ pure corporale. ſed ſacramentū legis ſicut ⁊ ſacrificia que in ſabbato offerri licebat. Et iō xp̄s dicebat ioānis. vij. ca. Circūciſionē accepit homo in ſabbato ⁊ nō ſoluit lex moy ſi. Scd̄a difficultas q2 illi qui vagati ſūt in de ſerto nō fuerūt octaua die circūciſi ſed poſt ea tp̄e Joſue in galgalis. vt dr̄ Joſue. v. ca. ⁊ tū illis profuit circūciſio. Ad hoc dicūt docto res φ cū illis fuit diſpenſatū propter neceſſi tatē q2 neſciebant qn̄ caſtra mouenda erant q̄ mouebant ſm φ mouebat ⁊ eleuabat nubes de tabernaculo. vt ſcribit Numeri. ix. ca. In ſuper nō erat neceſſe eos tunc aliqd̄ ſignū di ſtinctionis habere vt damaſcen⁹ dicit qn̄ ſe orſū ab alijs hoībus habitabant. Tertia diffi cultas an iminente mortis articulo licitū fu iſſet ante octauū3 diē circūciſionē facere. Ad quod reſpondemus φ mgr̄ videtur ſentire in littera φ licebat iminente mortis articulo diē preuenire. Quidā vo dicunt ſequentes Hu gonem in libro de ſacramentis. φ nō erat ne ceſſitas diem preueniendi. q2 illis qui añ octa uam diem moriebant valebat ad ſalutē reme dium quod ante circūciſione3 fuerat qd̄ ad ħ efficaciam habebat. Et hoc confirmant p iu deos qui nunc ſunt qui nunq̄3 ante octauum diem circūcidunt. Quarta difficultas quare inſtitutū fuit vt infantes die octaua circūci derent. Et ad hoc pōt triplex rō aſſignari.

Prima penes intellectum litteralem.

Secunda penes intellectum anagogicum.

Tertia penes intellectum tropologicum.

¶ Prima ratio ſumit penes intellectū hiſto ricū ſiue litteralē. Nam ſicut dicit Rabi moy ſes maximus philoſophus ⁊ theologus apud iudeos. Puer in ſeptē diebus tam tener ad huc eſt q̄3 ſi exiſteret in vtero matris. in octa ua aūt fortificatur ⁊ ſolidatur. Et ideo vt dic noluit dn̄s paruulos ante octauā diem circū cidi. ne ob nimiā teneritudinē nimiū lederen tur. Vltra vo octauum noluit circūciſionem elongari propter tres cauſas. Prima vt peri culum euitet ne. ſ. ſi nimiū differrerent ſine cir cūciſione eos mori contingeret. Scd̄a vt dolo ri paruulorū puideat cū enim in circūciſione maximus ſit dolor voluit pueros dn̄s circūci di dum adhuc paruā imaginatione3 habent vt minorē dolorē ſentirēt. Tertia vt parentū triſticie conſulat. Nā cū ex circūciſiōe pleriq3 morerent ſi circūciderēt iā magni exinde ma ior dolor eſſet parentib⁹ q̄3 ſi morerent būtes tantū octo dies. ¶ Secunda rō ſumit penes intellectū anagogicum ſiue celeſtem. Fiebat g̃ circūciſio die octaua vt daretur intelligi φ in octaua reſurrectiōis ab oī pena ⁊ miſeria cir cūcidemur. Et ſm hoc octo dies erūt octo eta tes. Prima ab Adā vſq3 ad noe. Scd̄a a noe vſq3 ad abraham. Tertia ab abraha3 vſq3 ad moyſen. Quarta a moyſe vſq3 ad dauid. Qui ta a dauid vſq3 ad xp̄m. Sexta a xp̄o vſq3 ad finem mundi. Septima morientiū. Octaua reſurgentiū. ¶ Tertia ratio ſumitur penes in tellectum tropologicū ſiue moralem. Et ſm ħ octo dies poſſunt accipi pro octo conditioni bus que requirunt vt aīa peccatrix circūcida tur ⁊ grata ſit deo. Primus itaq3 dies eſt pri ma conditio que eſt cognitio peccati. Niſi eni peccator ſuā infirmitatē cognoſcat nūq̄3 ad penitentie medicinā venire curabit. Ideo in quit Seneca ad Lucillū. Non eſt extrinſecus malum noſtrū intra nos eſt. in viſcerib⁹ ipſis ſedet. Ideo difficulter ad ſanitatem venimus q2 nos egrotare neſcimus. Et Auguſti. ſuper pſalmo. Nemo ait eſt ſanabilior eo qui ſibi ſa nus videtur. Hinc dauid in p̄s. l. dicebat. Ini quitatē meam ego cognoſco. Scd̄a dies eſt p poſitū deſerendi malum ⁊ faciendi bonū. qd̄ notatur in filio prodigo qui dixit. Surga3 ⁊ ibo ad patrem meū. Tertia dies eſt tertia con ditio. ſ. pudor de peccato. vt homo de ſuis ma lis erubeſcat. Quarta dies eſt timor d̄ futuro iudicio. Quinta contritio ſiue dolor de pctīs Sexta eſt confeſſio loco ⁊ tp̄e. Septima ſpes venie. non eni ſufficiunt precedentia ſine hac ſeptima conditione. q2 vt ſcribit de peniten. di. i. in ca. nemo. Nemo poteſt bn̄ agere peni tentiā niſi ſperauerit indulgentia3. patet hoc de iuda qui licet peccatū fuiſſet cōfeſſus tū q2 deſperauit de venia damnatus eſt. Octaua dies eſt ſatiſfactio. His conditionibus quaſi quibuſdā diebus cirūciditur aīa ⁊ in ſtatū ſa lutis reponit atq3 diſtinguit ab illis qui ſunt impenitentes ⁊ obſtinati. Scd̄o conſiderare habemus de terminatione circūciſionis q̄3tū ad inſtrumentū. Fiebat enim cum cultello la pideo vt p3 Joſue. v. ca. ⁊ Exodi. iiij. ca. Dicit tamē ſanctus Tho. φ talis cultellus nō erat de neceſſitate circūciſiōis neq3 quantū ad ob ligationem precepti neq3 q̄3tum ad efficacia3 ſacri quod ritus iudeorum vſq3 hodie oſten dit. licet in principalibus circūciſionibus in q b⁹ xp̄m ſignificari oportebat tale inſtrumētū

ſit adhibitum. Significabat eni xp̄m qui pe/
tra dicitur p ſimilitudinē. ⁊ eſt cā principalis
meritoria remiſſiōis originalis culpe. Tertio
conſiderare habemus determinatiōnē circū/
ciſionis q̄ꝫtum ad finem. Debuit vtiqꝫ circū
ciſio finē habere. Vn̄ Apoſtolus ad galathaſ
v. ca. In xp̄o enim ieſu neqꝫ circūciſio aliquid
valet neqꝫ preputiū ſed noua creatura. Et ite
rum. Si circūcidimini xp̄s nil proderit vobiſ
Ratio eſt ſm doctores, q: cū venit qd̄ pfectū
eſt euacuari debuit qd̄ ex parte eſt ſi ad idem
ordineſ q: gr̄a nō facit per duo qd̄ p vnū pōt
facere ſicut nec natura. Circūciſio aūt imper/
fecta erat reſpectu baptiſmi tripliciter. Pri/
mo q̄ꝫtū ad ſignificationē, q: non ita ſignifica
bat expreſſe emundationē totius hoīs ab im/
mundicia originaliſ culpe ſicut ablutio baptiſ
malis. Scd̄o q̄ꝫtum ad efficaciā q: nō tam ha
bundans gr̄a ad operandū ⁊ reprimendū fo/
mitē dabaſ in circūciſione ſicut in baptiſmo.
Tertio q̄ꝫtum ad vtilitatem. q: non erat eius
vtilitas ita cōis ſicut baptiſmi cum haberet
determinatū populum determinatū tempus
determinatū ſexum qd̄ in baptiſmo non acci/
dit. Et ideo adueniente baptiſmo debuit ceſ/
ſare circūciſio. Sed iudei arguunt cōtra nos.
Primo q: Geneſ. xvij. ca. dr̄. Q: circunciſio
datur in fedus eternū. Sed eternū eſt qd̄ nul/
lo fine clauditᷣ. ergo circūciſio ceſſare non de/
buit. Scd̄o q: poſt baptiſmi inſtitutionē pau
lus circūcidit timotheū. vt pꝫ Actuū. xvi. ca.
Rn̄det ſctūs Tho. Q: eternū hic accipitur p
ſeculo qd̄ quidē finem habet ſed nō eſt nobis
determinatū. Vel etiam poteſt dici ꝙ circūci
ſio corporalis potuit eſſe in fedus eternū q̄ꝫtū
ad ſuū ſignatū ⁊ q̄ꝫtū ad id qd̄ ei ſuccedit. Sic
etiā fides dr̄ ſp manere reſpectu viſionis que
ei ſuccedit in patria. Ad ſecundum dicit ſctūſ
Tho. Q: ante xp̄i paſſionem circūciſio ⁊ lega/
lia fuerunt obſeruanda ex neceſſitate diuine
iuſſionis ⁊ habuerunt adhuc effectū. Sed pꝰ
xp̄i paſſionē ante diuulgatū euangeliū obſer/
uari poterant a iudeis ad fidem conuerſis nō
ſpem in ipſis ponentibus quaſi alicuius vir/
tutis eſſēt aut quaſi ſine eis gr̄a xp̄i non ſuffi/
ceret ad ſaluteꝫ. Sed ne oīno videretur lex ve
tus reprobanda ſi ſtatim quaſi ydolatria fuge
retur. Et ideo hoc modo erat mater ſynago/
ga cum honore ad tumulum deducenda. Sed
poſt diuulgationē euangelij legalia non ſolū
non ſūt ſalutifera ſed mortifera. Medio ergo
tempore. ſ. poſt paſſionem xp̄i ante diuulga/
tum euangelium petrus ⁊ paulus ⁊ alij apo/
ſtoli legalia obſeruabant non ſimulatorie ſed
vere. petrus tamen incaute ſe habuit in obſer
uatione legalium nimis condeſcendens iude
is illis qui legalia obſeruabant ita vt aliqui
eius exemplo inducerentur ad ea obſeruanda
quaſi neceſſaria. Et ideo vere reprehenſibilis
erat ⁊ aliquam leuem incurrit culpaꝫ. Et pau
lus ad galathas ca. ij. Vere ⁊ nō diſpenſatiue
ipſum cum charitate reprehendit. Circūciſio
ergo ⁊ alia legalia ante xp̄i paſſioneꝫ quando
xp̄s ea ſeruauit non erant mortua neqꝫ mor/
tifera ſed ſalutifera. Tempore autem apoſto/
lorum ante diuulgationē euangelij erant que
dam mortua quaſi nullius exiſtentia vtilitatſ
ſed non mortifera. Mō vo ⁊ mortua ⁊ mor/
tifera ſunt. ideo nec obſeruanda. ⁊ ſic circunci
ſio finem accepit. ¶ Tertium elucidandum d̄
circūciſione dicitur ſubiectio. Licet enim chri
ſtus originale peccatum non contraxerit, vo/
luit nihilominus circuncidi. Quod quidem
fecit multiplici ratione. vt inquit ſctūs Tho.
iij. parte. q. xxxvij. Primo vt oſtenderet veri/
tatem carnis humane contra manicheuꝫ qui
dixit eum habuiſſe corpus fantaſticum. Et cō
tra Apollinareꝫ qui dixit corpus chriſti eſſe di
uinitati conſubſtantiale. Et contra Valenti/
num qui dixit chriſtum corpus de celo tuliſſe
Secundo voluit chriſtus circuncidi vt appro
baret circunciſionem quam olim deus inſti/
tuerat. Tertio vt oſtenderet ſe eſſe de genere
abrahe qui circunciſionis mandatum acce/
perat in ſignum fidei quam de ipſo habuerat
Quarto vt iudeis excuſationem tolleret dum
eum non receperunt quia non potuerunt di/
cere ꝙ eſſet incircunciſus. Quinto vt obedi/
entie virtutem ſuo nobis cōmendaret exem/
plo. Sexto vt qui in ſimilitudinem carnis pec
cati aduenerat remedium quo caro peccati cō
ſueuerat mundari non reſpueret. Septimo
vt legis onus in ſe ſuſtinens alios a legis one
re liberaret.

¶ Q: cōuenienter filius dei vocatus eſt ieſus
⁊ de admirandis efficacijs huius nominis ac
reuerentia eius. Capitulum. ij.

Ecundum myſterium cōtemplandum d̄
chriſto circunciſo dicitur vocationis vl̄
nominatōis. Quia vocatum eſt nomen eius
ieſus de quo iocundiſſimo nomine tria conſi
deranda ſunt.

Primum ipſius conuenientia.
Secundum ipſius efficacia.
Tertium ipſius reuerentia.

¶ Primũ cõſiderandũ de hoc noĩe ieſus eſt ipſius conuenientia. Ubi queritur vtrũ filiꝰ dei pro nobis incarnatus cõueniẽter ſit vocatus ieſus. Et dicimus ꝙ ſic triplici rõne.
Primo ratione ſignificationis.
Secundo ratione reuelationis.
Tertio ratione annunciationis.

¶ Primo dei filius cõuenienter eſt vocatus ieſus rõne ſignificationis. tunc eni nomẽ cõuenienter imponiẗ cum eius ſingnificatũ correſpondet proprietati rei. Noĩa aũt ſingularium hoĩm ſemꝑ imponunẗ ab aliqua proprietate eius cui nomen imponiẗ. vt dicit ſctũs Tho. iij. parte. q. xxxvij. vel a tẽpore ſicut imponunẗ noĩa aliquoꝝ ſanctoꝝ his qui in eoꝝ feſtis naſcunẗ. Uel a cognatõne ſicut cũ filio imponiẗ nomen patris vel alicuius de cognatione eius. Et hoc mõ propinqui ioãnis baptiſte voluerunt eum vocare noĩe patris ſui Zachariam. Uel etiam ab euentu. ſicut ioſeph vocauit primogenitũ ſuũ Manaſſen dicens. Obliuiſci me fecit deus laborũ meoruꝫ Geneſis. xli. ca. Uel etiã ab aliqua qualitate eius cui nomen imponiẗ. ſicut Geneſis. xxv. ca. dr̃. Quia qui primo egreſſus eſt de vtero matris ruffus erat ⁊ totus in morẽ pellis hiſpidus. Ideo vocatũ eſt nomen eius Eſau. qđ interpretaẗ rubeus. Noĩa ãt que diuinitus imponunẗ aliquibus ſemꝑ ſignificant aliqđ gratuitũ donũ eis diuinitus datũ. ſicut Geneſ. xxvij. ca. dictũ eſt abrahe. Appellaberis abraham. qꝛ patrẽ multarum gentiũ conſtitui te. Quia ergo hoĩ xp̃o hoc munus grĩe collatum erat vt ꝑ ipſũ oẽs ſaluarenẗ. Ideo conuenienter vocatum eſt nomen eius ieſus. i. ſaluator. Sꝫ ↄ̃ hoc poſſet quis obijcere ex eo ꝙ Iſaias ca. lxij. loquens de xp̃o dixit. Uocabiẗ tibi nomen nouũ qđ os dñi noĩauit. Sed hoc nomẽ ieſus non eſt nomen nouũ. ſed pluribus ante xp̃m fuit impoſitũ. g̃ nomen iſtud nõ cõuenit xp̃o. Ad hoc dicit ſctũs Tho. Quia his qui fuerunt ante xp̃m potuit conuenire hoc nomen ieſus ſꝫm aliquã aliã rõnem. puta qꝛ aliquam particularẽ ⁊ tꝑalem ſalutẽ attulerũt. Sed ſꝫ rõnem ſpũalis ⁊ vniuerſalis ſalutis h̃ nomẽ eſt propriũ xp̃o ⁊ ſꝫm hoc dr̃ eſſe nouũ. Inuenitur ãt in ſcriptura hoc nomẽ impoſitũ quattuor hoĩbuſ. Quoꝝ primus fuit Ioſue q̃ fuit pugnator fortiſſimus. de quo dr̃ Eccleſiaſtici xlvi. ca. Fortis in bello Ieſus naue. Scđs fuit ieſus filius Ioiade qui fuit ſacerdos deuotiſſimus. Aggei. ij. ca. Tertius fuit ieſus filius ſirach qui fuit doctor ſapientiſſimꝰ. Eccleſiaſtici. i. Quartus fuit ieſus filius virginis marie ſanctiſſimus figuratus ꝑ tres primos nõ vocalit̃ ſed realiter. Primo qdẽ qꝛ ſicut ieſus naue debellatis chananeis introduxit filios iſrael in terrã promiſſionis. ita nr̃ ieſus debellatis demonibus extraxit ſanctos de inferno ⁊ induxit eos in terrã viuentiũ. Scđo qꝛ ſicut ſcđus ieſus edificauit templũ. ſic nr̃ ieſus edificauit eccleſiã ſubuerſo tẽplo ſynagoge. Tertio qꝛ ſicut ieſus filius ſirach renouauit ſapiẽtiã de corde ſuo ſic ieſus nr̃ renouauit qꝛ teſtamentũ nouũ inſtituit. ¶ Scđo filiꝰ virginis cõuenienter eſt vocatus ieſus rõne reuelationis. Sic equidẽ predixerũt ꝓphete ꝙ. ſ. vocareẗ ieſus ſpũ ſctõ illis reuelante. Uñ deus pr̃ in. iiij. Eſdre loquendo dicit. Reuelabiẗ filiꝰ meus ieſus cũ his qui cũ eo iocundabunẗ. Et Abacuc. iij. ca. Ego ãt in dño gaudebo ⁊ exultabo in deo ieſu meo. Et ſibilla Eritrea de qua loquiẗ Augꝰ li. xviij. de ci. dei. In verſibꝰ illis. Iudicij ſignũ tellus ſudore madeſcat. E celo rex adueniet ꝑ ſecla futurꝰ ⁊c̃. Accipiẽdo primam lr̃am cuiuſlibet verſus ⁊ oẽs inſimul complectẽdo dixit. Ieſus xp̃s filius dei ſaluator. Sed contra hoc inſtaẗ ꝙ Iſaias loquens de xp̃o venturo. vij. ca. ait. Uocabitur nomẽ eius emanuel. Et. viij. ca. Uocabitur nomen eius accelera ſpolia detrahe feſtina predare. Et. ix. ca. Uocabiẗ nomen eius admirabilis cõſiliarius deus fortis pater futuri ſeculi princeps paciſ. Et Zacharias ca. vi. dixit. Ecce vir oriẽs nomẽ eiꝰ. g̃ incõueniẽter vocatũ eſt nomen eius ieſus. Rñdet ſctũs Tho. Quia in oĩbꝰ illis noĩbus quodãmõ ſignificaẗ hoc nomen ieſus qđ eſt ſignificatiuũ ſalutiſ. Nam in hoc quod dicitur emanuel qđ interpretatur nobiſcum deus deſignatur cauſa ſalutis que eſt vnio diuine ⁊ humane nature in perſona filij dei ꝑ quã factum eſt vt eſſet nobiſcum deus. Per hoc autem quod dicitur. vocabitur nomen eius accelera ſpolia detrahe deſignatur a quo nos ſaluauerit. qꝛ a diabolo cuius ſpolia abſtulit. ſꝫm illud Ap̃li ad coloceñ. ca. ij. Expolians principatus ⁊ ptãtes traduxit cõfidenter. In hoc qđ dr̃ vocabitur nomẽ eius admirabilis ⁊c̃. Deſignatur via ⁊ terminus

ſalutis noſtre inquātū.ſ.admirabili diuinitatis ꝯſilio ⁊ virtute ad hereditatē futuri ſeculi ꝑducimur. In q̄ erit pax ꝑfecta filioꝝ dei ſub ipſo principe deo. Qꝛ v̄o dr̄. Ecce vir oriens nomen eius ad idem referṫ ad qđ p̄mū.ſ.incarnationis myſteriū ſm̄ ꝙ exortū eſt in tenebris lumen rectis corde. ¶ Tertio filius dei ⁊ virginis cōuenienter vocatus eſt ieſus rōne annūciationis.qꝛ angelus gabriel vt ſcribitur Luce.i.ca.qui annūciauit virgini de filio naſcituro diuina ſecreta inter cetera ſibi dixit. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filiū ⁊ vocabis nomen eius ieſum. Et iterū cū apparuit ioſeph in ſomnis dixit ei de vxore pregnante vt dr̄ Matth.i.ca. Ioſeph ioſeph fili dauid noli timere.accipe mariā cōiugem tuā qđ eni in ea natū eſt de ſpū ſctō eſt. Ecce pariet filiū ⁊ vocabis nomen eius ieſum. Ipſe eni ſaluū faciet populū ſuū a pctīs eoꝝ. Deus igitur hoc nomen angelo reuelauit priuſq̄ ad virginē mitteret cū.qꝛ vt dicit Ambroſius. Illud nomen non vſurpauit ſibi angelus ſed audiuit a deo Sed plerique doceri cupiūt cū xp̄s dicaṫ filius dei.ieſus.⁊ xp̄s.que ſit inter hec noīa differentia. Quibus dicimus ꝙ filius dei vocaṫ inq̄ẜtū eſt deus de deo. Xp̄s inq̄ẜtū eſt homo a ꝑſona diuina quantū ad humanā naturā aſſūptus. Ieſus inq̄ẜtū eſt deꝰ humanitati vnitꝰ. Alexander v̄o de ales in.iij.dicit. ꝙ cū deus ⁊ homo vnus ſit xp̄s in vnitate ꝑſone pōt ſignificari ꝑſona xp̄i dupliciter. Uel ratione diuine nature in comparatione ad humanā ſm̄ quā dicit ieſus.i.ſaluator. verbo eni naturam humanā cōuenit ſaluare. Uel rōne humane nature ꝑ vnionē ad diuinā ⁊ ſic dicitur xp̄us.

¶ Secundū quod erat conſiderandū de hoc benedicto nomine ieſus. dicitur efficacia. Et licet multe ſint efficacie illius. nos tamen hic dumtaxat de tribus dicemus.

Prima eſt miraculorum operatio.
Secunda periculorum euaſio.
Tertia cordium conſolatio.

¶ Prima efficacia noīs ieſu dr̄ miraculorum operatio. Hanc ſaluator ipſe declarauit cum dixit Marci vltimo ca. Signa āt eos q crediderint hec ſequenṫ. In noīe meo demonia eijcient.liguis loquenṫ nouis. ſerpentes tollent ⁊ ſi mortiferū qd biberint ñ eis nocebit. Sup egros manus imponēt ⁊ bñ habebūt. Ex hoc dicit petrus Rauēnas in q̄dā ſermone. Hoc eſt nomē qđ dedit cecis viſū.ſurdis auditum. claudis greſſū.ſermonē mutis: vitā mortuis reſtituit totāq̄ diaboli ptātē de obſeſſis corporibus virtus huius noīs effugauit. Qualiter v̄o hec oīa impleta ſint enarrabimus cū de ſctīs apl'is martyribus virginibus ⁊ ꝯfeſſoribus ſigillatim loquemur. Nunc v̄o tm̄ in hoc loco interponemus illud qđ in vita ſancti dionyſij ſcribiṫ. Dū eni paulus veniſſet athenas.ſicut etiā ſcribiṫ Actuū.xvij.ca. Et cū philoſophis diſputaret precipueq̄ cū dionyſio tūc clariſſimo.cecus quidā ꝑtranſiuit.ſtatimq̄ dionyſius dixit paulo. Si dixeris huic ceco in noīe dei tui vide ⁊ viderit.ſtatimq̄ credā ſed ne vtaris v̄bis magicis qꝛ forte noſti verba que habent hmōi efficaciā. At paulus rñdit dionyſi tu ad cecū perge eiq̄ dic. In noīe ieſu xp̄i nati de virgine crucifixi mortui ⁊ ſepulti qui reſurrexit a mortuis ⁊ aſcendit in celum vide.quā formā v̄boꝝ etiā ſibi tradidit ſcriptā. O res mirabilis. O virtus ineffabilis noīs ieſu benedicti. Cū dionyſius ceco prefata verba dixiſſet ꝓtinus viſū recepit. Quare dionyſius cū Damari vxore ſua oīq̄ familia baptizatus eſt. Sicq̄ a paulo ꝑ trienniū inſtructus athenis eſt ordinatus ep̄s. vbi ille predicationi inſiſtens ipſam ciuitatē ⁊ partē regionis illius ad fidem xp̄i cōuertit. Scribiṫ inſup Actuū.iij.ca.ꝙ dū petrus ⁊ ioānes aſcēdebant in templū ad horā orōnis nonā. quidam vir qui erat claudus ex vtero matris ſue baiulabaṫ quē ponebant quotidie ad portam templi que dr̄ ſpecioſa vt peteret elemoſinam ab introeuntibꝰ in templū. Is rogabat petrū ⁊ ioannē vt elemoſinā acciperet. Intuens āt cū petrus cū ioāne dixit reſpice in nos. At ille intendebat in eos ſperās ſe aliquid acceptuꝝ Petrus aūt dixit. argentū ⁊ aurum non eſt mihi.qđ aūt habeo h̄ tibi do. In noīe ieſu xp̄i nazareni ſurge ⁊ ambula. Et apprehenſa manu eius dextera alleuauit eum. Et ꝓtinus cōſolidate ſunt baſes eiꝰ ⁊ plante ⁊ exiliens ſtetit ⁊ ambulabat. ⁊ intrauit cū illis in templū laudans ⁊ benedicens deū. ¶ Scđa efficacia noīs ieſu dr̄ periculoꝝ euaſio. Qui enim reuerenter ⁊ fideliter ac deuote inuocant nomen illud q̄ẜ ſepiſſime a periculiſ iminentibus liberantur ſicut ⁊ ego experientia certa cognoui. Nā multis obmiſſis que dicere poſſem. Referā tm̄ vnū qđ vidi in ciuitate mediolani. Dū eni ego erā in cōuentu ſcti franciſci prefate ciuitatis deambulabā die quadā ſolus ſup̄ in

clauſtrū infirmarie audiui flebilem clamorez
cuiuſdā pueri.ſtatimqꝫ accurrens ad partem
illā iuxta quā inferiꝰ edificata eſt piſcina bñ
ꝓfunda aquis replera adeo vt aque ibi excre/
ſcentes vel ꝓfluentes ſtaturā cuiuſlibet hoīs
operirent. proſpexi aūt puerū ibi periculo ſub
merſionis expoſitū. erat vt puto ſeptennis. ra
puerant illū aque vſqꝫ ad medietatez piſcine
p̃fate. attonitus ego ⁊ memor dulciſſimi noīs
ieſu. ieſu ingeminando puerū cui nil preſidij
afferre poterā hortatus ſum vt ⁊ ipſe ieſū ad/
uocaret. teſtor deū ⁊ angelos eius ꝙ q̃ꝫ primū
ieſum noīare cepit immobilis inter aquas ꝑ/
manſit. ita ꝙ erectus vſqꝫ ad medietatem tm̃
aquis erat immerſus. Reliqua xͦo pars cor/
poris. ſ. pectus brachia ⁊ caput extra aquas re
tinebat tanq̃ꝫ ſi aliquis pedes eius ſub aquis
firmiť retineret. Stetit illo mō q̃ꝫdiu fratres
cucurrerunt qui lanceā ſibi porrecta eduxerūt
illū ad terrā p̃ſeruatā a periculo ſubmerſiōis
virtute noīs ieſu benedicti. ¶ Tertia efficacia
noīs ieſu dicitur cordiū conſolatio. Hoc noīe
ſuauiſſimo conſolanť peccatores qꝛ eius vir/
tute pctā illis remittunť. Unde ioānes. i. ca
pi. ij. ait. Scribo vobis filioli qm̄ remittūtur
vobis peccata veſtra in noīe eiuſ. Et riccardꝰ
de ſctō victore inqt. Jeſus nomē dulce nomē
delectabile nomē confortans peccatoꝝ corda
⁊ beate ſpei. ergo ieſus eſto mihi ieſus. H noīe
conſolanť iuſti ſperantes in illo eternā ſalutē
acquirere. Vñ Actuū. viij. ca. petrus dicebat.
Non eſt aliud nomen ſub celo datuz hoībus
in quo oporteat credentes ſaluos fieri. Hoc
deniqꝫ noīe roborauť ⁊ fortificanť certantes
pro xp̄o ⁊ alia aduerſa queqꝫ tollerātes. Eſt ď
hoc exemplū ſancti Jgnatij qui diſcipulꝰ fuit
beati ioānis euangeliſte ⁊ ep̄s Anthiocenus.
cuius tanta fuit auctoritas ꝙ etiā dionyſius
verba illius ad confirmationē dictoꝝ ſuoruz
adduxit. Cū eni vt ipſe in libro de diuinis noī
bus atteſtať quidā nomen amoris in diuinis
reprehenderent dicentes nomen dilectionis
non amoris in diuinis ponendo volens oſten
dere hoc noīe amoris per oīa vtendum in di/
uinis ait. Scribit āt diuus Jgnatius. Amor
meus crucifixus eſt. Hic cū traiani imperato
ris iuſſu a militibus vinctus fuiſſet romaz ꝑ/
ductus vt eccleſiaſtica docet hiſtoria cū ydoliſ
ſacrificare noluiſſet precepit Traianuſ primo
plūbatis ſcapulis eius contundi ⁊ vngulis la
tera laniari ⁊ duris lapidibꝰ eius vulnera cō/
fricari. deinde carbones viuos afferri ⁊ ipſuz
ſuper illos nudis plantis ambulare compelli
Et iterū cū hoc feciſſet illeſus dorſuz eius vn
gulis laniari eiuſqꝫ plagas ſale ꝑfundi. ⁊ vlti
mo tradi duobus leonibus prefocandus. Jnť
tot aūt genera tormentoꝝ nunq̃ꝫ ab inuoca/
tione noīs ieſu xp̄i ceſſabat. Quē cuz tortores
requirerent. Cur hoc nomen totiens inuoca/
ret. ait. hoc nomen cordi meo inſcriptū habeo
⁊ ideo ab eius inuocatione ceſſare non valeo.
Poſt mortē eius quidā volētes curioſius ex
periri cor eiuſ a corpore euellerent. ⁊ illud ſcin
dentes ꝑ mediū totū inſcriptuz hoc noīe lr̃is
quaſi aureis inuenerūt. Et qꝛ forte hoc apud
pleroſqꝫ incredibile videreť. Extat exemplum
ſimile nr̄o ſeculo manifeſtū. Jnſpexi ego pro/
prijs oculis ⁊ manibus cōtrectaui paſſionis
xp̄i imaginē in corde ſancte clare de mōte fal
cone miraculoſe formatā. De illo quippe cō/
pacta ſūt nō humano artificio ſed diuino mi
raculo. crux claui lancea ſpongia colūna ⁊ fla
gella. Jnſuꝑ ⁊ in corde illo inuenti ſūt tres la
pides ꝑuuli ⁊ rotundi qui vt dicebant ſi in ſta
tera ponanť ⁊ ex parte altera pondus equale
coapteť ſublato vno adhuc duo ſunt ponderꝭ
eiuſdē cuius ⁊ tres. ſublatis duobus etiā vnꝰ
equalis eſt ponderis cuius erant oēs tres ſiľ
in quibus inſinuari videť trinitas ꝑſonarum
diuinaꝝ ⁊ equalitas qꝛ nō tres dij ſed vnus
eſt deus. Et qualis pater talis filiꝰ talis ſpūs
ſctūs. Ad nomen ieſu iā redeamꝰ. De hoc in/
quit deuotus Bernardus. Jeſu dulcis memo
ria dans vera cordis gaudia. Sed ſuper mel ⁊
oīa eius dulcis preſentia. Et iterū ibidem ait.
Si ſcribas nō ſapit mihi niſi legero ibi ieſuz
Si diſputes ac conferas nō ſapit mihi niſi in
ſonuerit ibi ieſus. Ad predicationē huiꝰ noīs
vocatus fuit pauluſ de quo dixit xp̄s Ananie
vt ſcribitur Actuuz. ix. ca. Vas electionis eſt
mihi vt portet nomen meum coraz gentibus
⁊ regibus ⁊ principibꝰ terre. De hoc dicebat
ipſe paulus Actuū. xxi. ca. Ego in hierl'm nō
ſolū alligari ſed ⁊ mori paratus ſuz ꝓ noīe eiꝰ
Et cū decollatꝰ eſt rome ⁊ caput eius a corꝑe
exiliret ieſus xp̄s qui ſibi in vita ſua tā dulciſ
extiterat hebraice clara voce inſonuit. Dr̄ eni
ꝙ in ſuis epl'is ieſū xp̄m quingentis vicibꝰ no
minauit. ¶ Tertiū ꝯſiderādū ď gratioſo noīe
ieſu dr̄ reuerentia. Eſt huic noī reuerentia ex
hibēda qꝛ oēs creature celi ⁊ terre angeli ⁊ de
mones licet diſpari mō veneranť illud. Unde

Apl'us ad philipenſes ca.ij.ait. In noīe ieſu
omne genu flectat̄ celeſtiū terreſtriuꝫ ꝛ infer/
noꝝ. Exultant quidē ad huius noīſ proclama
tionē oēs angeli dei. terrent̄ demones ꝛ tarta
ree legiones. Hoies ꝟo qui credunt in ieſum
vt prediximus iubilantes illud laudant ꝛ bn̄/
dicunt. Non eſt ergo nomē hoc blaſſemandū
nō periurandū in illo. ſed honorificentiſſime
audiendū ꝛ noiandū. Et vt ſcribitur in ca. de/
cet de immunita.eccle.li.vi. Conuenientes fi/
deles in eccleſia nomen illud exhibitione reue
rentie ſpecialis attollant flectant genua men
tis qđ in capitꝭ inclinatione proteſtentur.
¶ De multiplici effuſione ſanguinis xp̄i quo
peccatores inducuntur vt non deſperent.
Capitulum.iij.
Tertium myſteriū contemplandū ī xp̄o
circunciſo dicitur ſanguinis effuſio. ho/
die nanq̄ ſanguinē ſuū pro nobis effundere
cepit qui poſtmodū pluries ipſum effundere
voluit. Quinq̄ eteni vicibus xp̄s effudit ſan
guinē. Primo in circuncifione. Scđo in orō/
ne. Tertio in flagellatione. Quarto in crucifi
xione. Quinto in lateris apertione. Fecit aūt
hoc vt peccatores attraheret pro quibus tam
copioſiſſime ſatiſfecit. Dn̄ Bernardꝰ ſuper
cantica ſermone.xxij.ait. Ad cumulū pietatis
tradidit in mortē aiam ſuā ꝛ de ꝓprio latere
protulit preciū ſatiſfactionis. Dn̄ ad ſe verſi/
culū illuꝫ traxit. Apud dn̄m miſericordia ꝛ co
pioſa apud eū redemptio. Inſup induxit nos
vt quantū poſſumus euitemus peccata agno
ſcentes aīe nr̄e nobilitatem. Vel dicere poſſu
mus ꝙ xp̄s ſuū effundere voluit ſanguinem.
Primo propter patrū ꝛ iuſtoꝝ liberationem
Iuxta illud Zacharie.ix.ca. Tu quoq̄ in ſan/
guine teſtamenti tui eduxiſti vinctos tuos ī
lacu in quo nō erat aqua. Facit ad hoc exem/
plū qđ legit̄ in hiſtoria ſcholaſtica. vbi narrat̄
ꝙ ſalomon habebat ſtrutionē habentē pullū
quē ſalomon in quadā cauea vitrea nutriri fa
ciebat. Cū ꝟo pater pullū ſuū habere nō poſ
ſet vermē quendā de deſerto portauit de cuiꝰ
ſanguine cauea ipſā liniuit. ꝛ continuo fracta
fuit. ſicq̄ pullū inde deduxit. Iſte vermis eſt
xp̄s qui dicit in ps̄. Ego ſum vermis ꝛ nō hō.
Vermis eni non naſcitur per generationem
carnalē. ſed de humore terre ꝟtute radij ſoliſ
producit̄. Et ſic vermis patrē habet in celo. ſ.
ſolem. ꝛ matrē habet in terra. ſ. terre humorē
Sic etiam xp̄s habet in celo patrē ſine matre
ꝛ in terra matrem ſine patre. Pulli incluſi in
cauea erant ſācti patres in limbo detenti. Sꝫ
venit iſte vermiculus ꝛ infernū cōfregit atq̄
ſāctos patres inde liberauit. Scđo xp̄s fudit
ſanguinē ſuuꝫ propter debiliū confortationē
Inqt eni Grego. Si paſſio xp̄i ad memoriaꝫ
reuocet̄ nihil ē qđ n̄ equo aīo tolleret̄. Refert
Ariſtoteles. ꝙ ſi fiat vas de cera noua ꝛ dili/
genter claudat̄ ꝛ in mari ponatur aqua que ꝑ
poros ſubintrabit dulcis efficiet̄. Iſtud vas
cereum eſt corpus dn̄icum. Sicut eni cera ge
neratur ab apibus ſine cōmixtiōe ſic caro xp̄i
fuit generata a virgine ſine corruptione. Fuit
aūt caro noua q2 nulla peccati vetuſtate vicia
ta. fuit etiā clauſa q2 nulli diabolici temptatō
ni fuit aperta. pori eius ſunt vulnera eiuſ. Si
igit̄ nr̄as amaritudines ꝑ recordationē ꝛ de/
uotionem in vulnera eius miſerimus mox in
dulcedinē conuertent̄ Ideo Apl'us ad hebre
os.xij.ca.ait. Recogitate eū qui talē ſuſtinuit
a peccatoribus aduerſus ſemetipſū contradi
ctionē vt nō fatigemini animis veſtris defi/
cientes. Tertio xp̄s ſanguinē fudit ꝓpter cor
dium compunctionē. Nam vt naturales tra/
dunt. Adamas lapis non frangit̄ mallei per/
cuſſione nec ignis aduſtione nec aliqua tp̄is
diuturnitate ſed ſola ſanguinis hircini infu/
ſione. Sic multi ſunt qui per penitentiā non
frangunt̄ nec per diuinū cōminationeꝫ nec ꝑ
ſpūs ſancti internā inſpirationē nec per ſene
ctutem. Frangunt̄ aūt ꝑ dn̄ici ſanguinis me/
ditationē atq̄ virtutē. Ideo ieſu xp̄o gratias
oēs dicamꝰ ꝙ ſua liberalitate precioſo ſāguīe
ſuo nos redemit. quē ēt hūiliter deprecemur
vt ꝑducat nos in illā requiē in qua viuit ꝛ re
gnat per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo nonus de precipua ſingulariſſima/
q̄ deuotione trium regū qui xp̄m queſierunt
ꝛ inuentum humiliter adorarunt offerentes
illi munera aurum thus ꝛ myrrham.

Magi ab oriēte uene
runt hieroſolymā. Scribuntur hec
verba originaliter Matth.ij.ca. ꝛ
in euangelio preſentis ſolēnitatis
Cōmendat̄ hodierna die ſapientia triū reguꝫ
orientaliū qui mox vt xp̄m natū agnouerunt
ipſū ſtudioſiſſime querere ſūt conati. Queſie
rūt quippe illū qui totius orbis ꝯditor ꝛ dn̄s
erat ꝛ pro ſalute hoim dignatus eſt de virgīe
naſci. Nec laborauerūt fruſtra qm̄ adepti ſūt

qđ volebant. Inuenerũt vtiq̧ cuȝ incredibili leticia quē diligebat aia coꝝ. Prebet nãq̧ ſe ipſũ volentibus eũ. nec eſt qui ſe adſcondat a calore eius. Viderunt magi ipſũ paruuluȝ in preſepio pannis inuolutũ. Nos vo ſi voluerimus intuebimur glorioſã faciē ipius regnãtis in celo. Inſuper ⁊ aperte diuinitatē ꝓſpiciemus. Curramus ad ipſuȝ ad quē fide ſpe ⁊ charitate poterimus puenire. His virtutibꝰ moniti reges inclyti meruerunt ducatu noue ſtelle ad xpi dei ⁊ hois preſentiã ꝓperare. Cũ ergo in hac ſolēnitate celeberrima eccl'ia ſctã recolat iſtoꝝ dñoꝝ erga ieſũ xp̃m deuotioneȝ ardentiſſimã. precipuãq̧ ac ſingulariſſimam affectionem. Nos in hoc ſermone ſub titulo de ipſis magis dicemus. De quibus tria myſteria erunt declaranda.

Primum dicitur cognitionis.
Secundum inquiſitionis.
Tertium inuentionis.

Cognouerũt xp̃m veraciter. Cognitũ ingſierũt diligenter. Queſitũ vo inuenerũt letant.

¶ Qualiter magi cognouerunt xp̃m natum ⁊ quomodo illuminati fuerunt vt crederent ipſum deum. Capitulum. i.

Rimũ myſteriũ declarandũ de ipſis magis dr̃ cognitio. Vbi queritur quõ cum ipſi in remotis agerent xp̃m natũ cognoſcere potuerunt. Et ad hoc dico ꝙ tripliciter inſtructi fuerunt de xpi natiuitate iocunda.

Primo per ſignum mirabile.
Secundo per vocem audibilem.
Tertio per gratiam inuiſibilem.

De ſtella que magis apparuit.

¶ Primo illuminati fuerũt vt cognoſcerent xp̃m natũ per ſignũ mirabile. qꝛ viderũt oculis corporis ſtellã fulgentiſſimã ad hoc a deo productã vt ſignificaret illis xpi natiuitatem Sed de hac ſtella tres varie dicunt opiniões. Prima eſt coꝝ qui dicunt ꝙ fuit ſpũs ſctũs qui ſicut apparuit in liguis igneis ap̄l'is. ita ⁊ magis in ſigno ſtelle. Sed ſaluo meliori iudicio hoc ſtare nõ põt. qm̃ vt inquit Alexander in primo volumine ſũme. Miſſio viſibilis ſpiritus ſancti ē ad manifeſtatiões plenitudinis redundantis qualis fuit in xpo ⁊ aliquo mõ in apoſtolis. In xp̃o ſiquidē fuit influẽtia plenitudinis p modũ cauſe ⁊ p modũ doctrine. p modũ cauſe efficientis quo ad naturã diuinã. ⁊ p moduȝ cauſe meritorie q̄ntum ad humanã. Et his duobus modis eſt influẽtia gr̃e in ſacramentis p que regenerant hoies. Influẽtia per modũ doctrine fuit in xp̃o in predicatione eius p quã accepimus noticiã veritatis Ideo apparuit viſibiliť ſpũs ſctũs ſupra xp̃m baptiȝatũ in ſigno colũbe ⁊ ſupra ipſũ tranſfiguratũ in ſigno lucidiſſime nubis. In ap̄l'is etiaȝ fuit plenitudo gr̃e ſpũs ſcti deſcendens a plenitudie xp̄i p modũ doctrie ⁊ pmodũ miniſterij. Nã de plenitudine veritatis xp̄i accepimus ex doctrina ap̄l'oꝝ. Et de plenitudine gr̃e per miniſteriũ ipſoꝝ in diſpenſatione ſacramentoꝝ. Ideo qñ data fuit auctoritas generalis apoſtolis predicandi ⁊ baptiȝandi. datus eſt viſibiliter ſpũs ſctũs. Qñ vo tribus magis declarata fuit natiuitas xp̄i. non fuit ipſis data auctoritas generalis predicandi vel baptiȝandi. Ideo nec ſpũs ſctũs illis miſſus eſt in viſibili ſigno. Scđa opinio eſt alioꝝ qui dicunt ꝙ ſtella illa fuit angelus qui in illã ſpecie apparuit magis. ſicut apparuit paſtoribus in aſſumpto corpore. Sed doctores ꝯriuȝ ſentire videnť. Vñ Augꝰ in ſermõe de ep̄hia inquit. Paſtoribus angeli. magis ſtella xp̃m demonſtrat. vtriſq̧ lingua celoꝝ qꝛ lingua iã ceſſauerat prophetarũ. Et Grego. in omelia. Querendũ nobis eſt quid nã ſit redemptore nato paſtoribus in iudea angelus apparuit. atq̧ ad adorandũ hunc ab oriente magos nõ angelus ſed ſtella perduxit. Quia videlicet iudeis tanq̄ȝ ratione vtentibus. rationale aial i. angelus predicare debuit. Gentiles vo qui vti ratione neſciebant ad cognoſcendũ deum non p' vocē ſed p ſigna perducunť. Tertia opinio eſt mathematicorũ qui dicunt ꝙ illa fuit ſtella fatalis ſub cuius conſtellatione natꝰ eſt xp̄s. Sed hoc eſt contra veritatē fidei ⁊ dignitatem xp̄i naſcentis. Vnde Augꝰ contra fauſtum ait. Nulli' aſtrologi conſtituerunt ita naſcentiũ hoim fata in ſtellis vt aliquã ſtellaruȝ hoie aliquo nato curſus ſui ordinē reliquiſſe. ⁊ ad eũ qui natus eſt perrexiſſe aſſererent. Ex quo veriꝰ dicimus ſm oēs catholicos tractatores vt dicit gloſa ſuper mattheũ. ⁊ Tho. iij. parte. q. xxxvi. ꝙ illa fuit vera ſtella de nouo producta q̄ ab alijs differebat in multis. Primo in origine. qꝛ nõ fuit cũ alijs ſtellis die q̄rta formata. dr̃ eni Geneſ. i. ca. ꝙ quarta die fuerunt a deo diſtincta luminaria celi. Et vt inquit. Tho. i. parte. q. lxx. Prima die fuit producta lux ſm cõem lucis naturã. q̄rta vo die attributa eſt lũinaribꝰ determinata virtꝰ ad

determinatos effectus ſm ꝙ videmus alios effectꝰ hr̃e radiũ ſolis ⁊ alios radiũ lune ⁊ ſic de alijs. Et ꝓpter hanc determinationẽ virtutis dicit Dionyſius. iiij. ca. de diuinis nominibus. Q: lumen ſolis qđ erat informe primo q̃r ta die formatũ eſt. Stella ꝟo que magis apparuit ſm Franciſcũ de marone in quodã ſermone. Nõ fuit quarta die formata. ſed de nouo de aliqua porciũcula illius lucis primo create de qua formata ſunt alia corpora celeſtia. que porciũcula fuit diuina ꝓuidentia preſeruata vt de ip̃a formaret̃ illa ſtella tp̃e quo xp̃s naſciturus erat que eſſet de natura aliarũ ſtellarũ. Ad confirmationẽ aũt dictoꝝ afferamꝰ teſtimonia merito acceptanda. Inquit leo papa in ſermone de epiphania. Tribus magis ĩ regione orientis ſtella noue claritatiſ apparuit que illuſtrior ceteris pulchriorq; ſideribus facile ĩ ſe intuẽtiũ oculos animoſq; ↄuerteret Et Augꝰ cõtra fauſtũ ait. Nõ ex illis erat ſtellis que ab initio creature itineꝝ ſuoꝝ ordinẽ creatoris lege cuſtodiant. ſed nouo virginis partu nouũ ſidus apparuit. Et idẽ in ſermõe de ephia dicit. Dũ pendet ad vbera ⁊ vilium patit̃ deus inuolumenta pannoꝝ repente nouũ de celo ſidus effulſit. Scđo differebat illa ſtella ab alijs in officio. q2 ille facte ſũt vt ſint in ſigna ⁊ tp̃a ⁊ dies ⁊ annos ⁊ luceant in firmamento celi. hec ꝟo facta eſt ad ſignificandũ xp̃m natũ ⁊ magos dirigendũ. Ex quo dãnant̃ illi qui aſſerũt fuiſſe cometã. Contra q̊s ita loquit̃ Calcidius ſuper thimeũ platonis. Non fuit ſtella illa morbos ⁊ mortẽ denũciãſ ſed aduentũ dei venerabilis. quã cũ ſuſpexiſſent chaldeoꝝ profecto viri ſapientes ⁊ in rebus aſtroꝝ exercitati queſiſſe dicunt̃ recentẽ ortũ dei. Tertio differebat in duratione quia alie ſtelle ſunt perpetue. hec peracto officio redijt in preiacentem materiã. licet quidã teneant illam fore reſeruatã in celo empirreo vſq; in diem iudicij. ⁊ tunc apparebit ad confuſionem iudeorum ſicut ⁊ inſtrumenta paſſionis Quarto ſtella illa differebat ab alijſ in ſitu. q2 non erat localiter ſita in firmamento ſed pendebat in meditullio aeris proxima terre. Et licet dictum ſit ſuperius ꝙ apparuit in celo. in ſcriptura tamen ſacra aer dicitur celum. Vñ in. pſalmo. Volucres celi ⁊ piſces maris. Quinto differebat in motu. tũ q2 ſtelle nãles incedũt via circulari. hec ãt ſm Criſoſtomum incedebat via triangulari. ſ. ab oriente ꝑ perſidem in hierl̃m. Nam oriens terra iuda ⁊ ꝑſida inuicem ſunt diſpoſita ſm triangulum. verbi gratia vide figuram.

hieruſalem

Oriens

perſida

Tũ etiã differebat quantũ ad motũ interciſũ nam oẽs alie ſtelle vel ꝑ accidens vel per ſe ſꝑ mouent̃ ⁊ nunq̃; ſtant. Et licet ſint aliqui planete ſtationarij aliqñ ceſſantes a motu per ſe quẽ habent in orbe ſuo tñ mouent̃ continue ⁊ ſempꝑ motu per accidens quẽ habent ex motu non ſuo qđ eſt firmamentũ ſeu octaua ſpera: hec ãt ſtella habebat motũ quietibus interciſum ſicut habebant magi qui nõ ſempꝑ ambulabant. Sexto illa ſtella differebat ab alijs in fulgore. erat eni ceteris, ſplendidior. nec ſplendorẽ eius poterat obſcurare ſplẽdor ſolis immo in meridie apparebat lucidiſſima. Septimo differebat in apparitione. Nã qñ magi intrarũt in hierl̃m diſpenſatione dei ſtella ſubtraxit ſe. Et iterũ poſt exitu; de ciuitate viderunt illã. Factũ eſt autẽ hoc. Primo vt magi confirmarent̃ de veritate xp̃i nati teſtimonio duplicato. ſ. ſtelle ⁊ doctoꝝ leg̃. Vñ leo papa in ſermõe ita dicit. Per iudeoꝝ ſcribas atq; doctores qđ ſacra de ortu xp̃i prenũciauerat ſcriptura didicerũt vt gemino teſtimonio cõfirmati ardentiori fide expeterent que ⁊ ſtelle claritas ⁊ prophetie manifeſtabat auctoritas. Scđo ſubtraxit ſe ſtella vt iudei inexcuſabiles redderent̃. Vñ Hieroꝰ ſuper mattheu; ait. Deſeruntur magi ſtelle indicio vt ſacerdotes a magis interrogati de xp̃o inexcuſabiles fierent de aduentu eius. Diximus de illiꝰ ſtelle qualitate que magis apparuit ⁊ xp̃m natum monſtrauit. Sed quomõ inquies ħ ipſi potuerunt intelligere. Ideo nos premiſimus ꝙ ipſi illuminati fuerunt vt cognoſcerẽt xp̃m natũ ꝑ vocẽ audibilẽ. nec hoc repugnat ſnĩe. Grego. qui dixit paulo ante. ꝙ gentiles nõ ꝑ vocẽ ſed ꝑ ſigna ad cognoſcendũ dñm ſunt ꝑducti. Quia verum dixi q̃ʒtum ad initium cognitionis. Apparuit quidem eis primo ſignũ ſtelle quã cum admiratione aſpicientes deſiderabant intelligere quid hoc eſſet. Et vel vigilãtibus vel dormientibus angelꝰ myſteriũ

xp̄i nati declarauit. hoc videt̄ opinādo Augꝰ
aſſerere. Vñ in ſermōe de ephia. ait. Si dictu
rus es a quibus audierunt ꝙ talis ſtella xp̄m
natū ſignificaret. profecto ab angelis aliqua
monitōe reuelatōis. Criſo. vō ſuꝑ mattheū/
narrat ſe inueniſſe in qbuſdā libris lꝫ apocri/
phis. ꝙ in partibus orientis erant quidā ſa/
pientiſſimi reges qui vel deſcenderant de ſtir
pe Balaā vel ad eos eius ꝓphetia ꝑuenerat
ī qua dixit. Oriet̄ ſtella ex iacob ex q̄ diuulga
tū fuit apud eos. ꝙ naſcente xp̄o ſtella quedaꝫ
admirabilis ⁊ inſolita appareret. quare ſtatu
erunt vt eligerent̄ duodecim qui ſollicite con
ſiderarent ortū illius ſtelle. Quod vt melius
facerent in quodā altiſſimo monte vbi ſemꝑ
erat aer puriſſimus cōſtrui fecerūt pulcherri/
muꝫ palatiū cū copia rerū neceſſariaꝝ ad vi/
ctū. Et ibi permanebāt iſti deuote precantes
deū vt ſtellaꝫ hanc ipſis oſtenderet. Quibus
orantibus nocte media qñ natus eſt xp̄us ap/
paruit ſupra eos ī aere ſtella prefulgida ⁊ pul
cherrima. in cuius ſūmitate erat imago pue
ri paruuli ſuꝑ cuius capite crux ſplendebat q
illis dixit. Ite velocius in terrā iuda ⁊ ibi re/
gem xp̄m deū ⁊ hoīem natū inuenietis. Nar/
rauerūt vō iſta ſapientibus regionis illiꝰ q d̄
ſeipſis tres elegerūt q irēt ⁊ munera precioſa
deferrēt ⁊ puerū natū adorarent. ¶ Tertio il/
luminati fuerūt hi reges vt xp̄m natū cogno
ſcerent ꝑ grām inuiſibilē. Vñ leo papa in ſer
mone ait. Preter illā ſpeciē ſtelle que corpo/
reū excitauit aſpectū fulgentior veritatis ra/
diꝰ eoꝝ corda ꝑdocuit. Sic̄ eni ꝓphete ī viſi
one imaginaria illuſtrabant̄ intrinſecꝰ vt in/
telligerēt dei ſecreta ventura. Ita potuit eſſe
vt aſpicientes magi ſignū viſibilis ſtelle illūi
narent̄ adeo vt cognoſcerēt ꝙ natꝰ erat xp̄s.
¶ Quare tres illi reges dicuntur magi. ⁊ quo
tempore venerunt ad xp̄m. ⁊ qñ turbatus eſt
herodes. Capitulum. ij.

Ecundū myſteriū declarandū de magis
dr̄ inquiſitio. Inquiſierunt chriſtum na
tum diligenter vt patet in littera ſancti euan
gelij. vbi nos tres conſiderationes faciemus
Prima dicitur nominationis.
Secunda determinationis.
Tertia turbationis.
¶ Prima conſideratio dr̄ noīationis in qua
videndū eſt cur iſti reges nūcupant̄ magi. Et
de hoc ſtat triplex ſnīa ſm̄ ꝙ magus triplicit̄
dr̄. Nā magus dr̄ illuſor maleficus ⁊ ſapiens
Dicunt ergo quidam hos reges ab affectu di
ctos fuiſſe magos. i. illuſores ex eo. ſ. ꝙ hero/
dem illuſerūt. qr ad eū non redierunt. Magꝰ
iterū dr̄ maleficus. vñ malefici pharaonis di
cunt̄ magi. Et inde aſſerūt aliqui hos magos
vocatos qr fuerāt ante malefici ſed poſtea cō
uerſi. qbus dñs voluit natiuitatē ſuā reuela
re. ⁊ eos ad ſe adducere. vt per hoc pctōribus
exhiberet fiduciā. Inſuꝑ magus idē eſt qđ ſa/
piens. Nā pſe magus. hebraice ſcriba. Grece
philoſophus. Latine ſapiēs dr̄. Dicunt̄ ergo
magi. i. ſapiētes. Vñ magi quaſi in ſapientia
magni. Noīa vō propria iſtoꝝ ſm̄ aliquos ī
hebreo ſunt Appellius. Amecius. Damaſcus
ī greco āt Galgalath. Malgalat. Sarachim
In latino. Caſpar. Baldaſar. Melchion.
¶ Scđa conſideratio dr̄ determinationis. in
qua querendū eſt quo tp̄e iſti venerūt ad xp̄m
Et circa hoc varia eſt opinio multoꝝ. Quidā
enim opinati ſunt ꝙ ꝑ bienniū ante xp̄i nati/
uitatē apparuit ſtella ⁊ tunc mirabant̄ magi
quid eſſet. Xpo aūt nato reuelatū eſt magis ꝑ
angelos ꝙ ſtella ſignificabat xp̄m natum. Et
tunc inceperunt venire ⁊ in tredecim diebus
venerūt ⁊ puerū adorauerunt. Alij vō exiſti/
mauerūt ꝙ multo tp̄e ante xp̄i natiuitatē ſtel
la magis apparuit. Et tunc ceperūt venire ⁊
propter nimiā diſtantiā poſuerūt totū illum
annū ad itinerandū. In tredecima vō die al
terius anni cū xp̄us adhuc erat in cunabulis
applicuerūt ad ipſū. Nōnulli inſuꝑ tenent ꝙ
in die natiuitatis apparuit ſtella. Et tūc magi
inceperūt venire. Et poſt annum. xiij. die ſcđi
anni ꝑuenerūt ad xp̄m. Sed cōis opinio hꝫ ꝙ
in natiuitate dñi primo ſtella magis apparuit
Et tunc ceperunt iter ſuū ⁊. xiij. die propera/
runt ad xp̄m. Et ſi diceretur quō tā breui ſpa
cio potuerunt longiſſima itinera pertranſire.
Rñdet Remigius. ꝙ puer ad quē ꝓperabāt
eos in tam paruo tp̄e perducere potuit. Vel
habuerūt dromedarios qui ſūt aīalia velociſ
ſima ⁊ tm̄ currunt in vno die ꝗ̄tum equus in
tribus. nec impoſſibile videri debet aut diffi/
cile ſatis ſi velocitatē venientiū regū aſcribi/
mus aut naturali virtuti aīalium predictoꝝ
aut quod maius eſt virtuti diuine. Cū Soli/
nus veraciſſime ſcribat in libro de mirabilibꝰ
mūdi. Qꝛ aniſlenacon ⁊ filonidos Alexandri
magni curſores mille ducenta ſtadia vna die
tranſierunt que ſunt miliaria centū quinqua/
ginta. qñ ſtadiū eſt octaua ps miliaris. Ingꝛ

eni Plinius li.i.de nāli hiſtoria ca.xxiij. Sta/
diuꝫ vigintiquinqꝫ nr̄os efficit paſſus. Vel ſi
reges pnoīati de ꝓgenie Balaā fuere. Re/
gio coꝝ nō multū diſtabat a terra ꝓmiſſiōis
Jdcirco potuerūt iter ſuū tā expedite ꝑficere
Et ꝙ dr̄ illos ab oriente veniſſe intelligi pōt
quaſi ab illa regione venerūt que iudeis in ꝑ/
te orientali eſt ꝓpinqua venerūt itaqꝫ hiero/
ſolymaꝫ qꝛ erat ciuitas ſacerdotalis ⁊ regia ⁊
ad illam direxit eos ſtella quam ſequebantur.
¶ Tertia conſideratio dr̄ turbationiſ. Cū eni
quererent magi de xp̄o nato atqꝫ enarrarent
q̄ viderant. audiens rex herodes turbatus eſt
Primo ne ipſe tanqꝫ alienigena pelleret̃ a re
gno. Vn̄ Criſoſto⁹ ſuꝑ mattheū ait. Jdeo tur
bat̃ audiens regē natū iudeis ex genere iudeo
rū. cū ipſe eſſet genere ydume⁹ ne regno reuo
luto itex ad iudeos ipſe a iudeis expelleretur
⁊ ſemen eius poſt ipſuꝫ precideretur a regno
Semꝑ eni grādis poteſtaſ maiori timori ſub
iecta eſt. Sicut eni ramos arboꝝ i excelſo po/
ſitarū etiam ſi leuis aura flauerit mouet. ſic ⁊
ſublimes hoīes etiā leuis nuncius cōturbat.
Humiles āt ſicut in cōualle plerūqꝫ in tran/
quillitate ꝯſiſtūt. Hinc Ouidius libro de tri
ſtibus ait. Viue tibi ⁊ longe noīa magna fuge
Viue tibi quecunqꝫ potes pre luſtria vita. Et
fugit hibernas demiſſa antēna ꝓcellas. La/
taqꝫ plus paruis vela timoris hn̄t. Ad qd̄ ꝓ/
poſitum Seneca in tragedijs dicit. Stet qui/
cunqꝫ volet potens. Aule culmine lubrico me
dulcis ſaturet quies. Ecce ꝙ herodes ex ad ḋbiſ
magoꝝ turbauit ſeipſum dubitans amittere
regnū cui ſic loquit̃ etiā in hymno. Hoſtis he
rodes impie xp̄m venire quid times non arri
pit mortalia qui regna dat celeſtia. Scd̄o tur
batus eſt herodes vt dicit gloſa nō ſolū ꝑꝑ ſe
ſed ēt ꝑꝑ irā romanoꝝ quā timebat incurre/
re ſi diſſimulaſſet aut ꝑmiſiſſet ꝙ aliquis rex
vocaret̃ ſine illoꝝ conſenſu. Et oīs hieroſoly
ma turbata eſt cū herode. i. oēs hieroſolomy/
tani ⁊ ponit̃ cōtinens pro contento. Turbati
ſunt ergo illi ḋ hierl̃m. tū vt regi turbato adu
larent̃ ſm̄ gloſā. tum qꝛ ex hoc timuerūt ne ꝑ/
ſente ⁊ vēturo rege adinuicē certantibus ipſi
vt dicit Criſoſto⁹. Perturbationibus inuol/
uerentur. Tunc herodes oēs ſacerdotes ⁊ ſcri
bas congregans ſciſcitabat̃ ab eis vbi xp̄s na
ſceret̃. Et cum didiciſſet ꝙ in bethleem iude
aduocatis ad ſe clam magis diligēter didicit
ab eis tempus ſtelle. dixitqꝫ eis vt inuento

puero ad eum redirent ſimulans eū velle ado
rare quem volebat occidere. Vnde Criſoſto/
mus ſuꝑ mattheum inquit. Deuotionem ꝓ
mittebat ſed gladium acuebat ⁊ maliciam ſui
cordis hūilitatis colore depingebat. Et Gre
gorius in omelia. Adorare ſe eum velle ſimu/
lat vt quaſi hunc ſi inuenire poſſit extinguat.
¶ Qualiter magi inuentum xp̄m adorarunt
⁊ de muneribus oblatis xp̄o ⁊ de illorum re/
uerſione. Capitulum. iij.

Ertium myſterium declaranduꝫ de ma
gis dicitur inuentio. Queſitum quippe
chriſtum inuenerunt letanter. Audito enim
teſtimonio de chriſto nato de ſcripturis acce
pto ⁊ verbis herodis de inquiſitione pueri.
iter quod ceperāt perficere ſtuduerūt. Et ex/
euntes hierl̃m iterum viderunt ſtellā eos an̄
cedentem que veniens ſtetit immobiliſ ſupra
locum vbi puer erat. Et intrantes domuꝫ in/
uenerunt puerum cuꝫ maria matre eius. Hic
ad ḋo conſideranda occurrūt principaliter tria
Primum dicitur adoratio.
Secundum oblatio.
Tertium reuerſio.
¶ Primū qd̄ occurrit conſideranduꝫ dicitur
adoratio quia procidentes adorauerunt eum
adoratione. ſ. latrie firmiter ipſum credentes
eſſe deū. Vnde leo papa in ſermone ait. Ado
rant magi in carne verbū. in infantia ſapien/
tiam. in infirmitate virtutē. in hoīs veritate
thronū maieſtatis. Et Bernardus deuotiſſi
me ſic exclamat. Quid facitis ꝙ aurū offertis
ergo rex eſt iſte. Et vbi eſt aula regia vbi thro
nus. vbi curie regalis frequentia. Nunquid
aula eſt ſtabulū. thronus preſepiū curie fre/
quentia ioſeph ⁊ maria. Jſti inſipientes facti
ſunt vt fierent ſapienteſ. ¶ Scd̄m qd̄ ocurrit
cōſiderandū dr̄ oblatio. Apertis eni theſauris
ſuis obtulerūt ei munera auꝝ thus ⁊ mirrhā
Nā vt Remigius inquit. Fuit traditio anti/
quoꝝ vt nullus ad deū vel ad regē vacuus i/
troiret. Perſi āt ⁊ chaldei cōſueuerūt offerre
aurū thus ⁊ mirrham quibus regio coꝝ ha/
bundat. Vtrū autem oēs illi tres obtulerunt
oīa iſta. diuerſimode tenet̃ a multis. Quidaꝫ
eni dicunt ꝙ vnus eorum pro oībus obtulit
iſta munera. Alij ad ḋo ꝙ vnus obtulit aurum
alius thus alius myrrham. Alijs videt̃ ⁊ me
lius ꝙ quilibet eorum obtulit iſta tria. Eſt āt
talium munerū oblationis ratio myſtica ſm̄
Auguſtinū in ſermone de epiphania. qꝛ aurū

ad tributū. thus a ſacrificiū. myrrha ad ſepulturā ptinet mortuoꝝ. Aurū ergo ſoluit quaſi regi magno. thus imolat vero deo. ⁊ myrrha tanq̄ꝫ pro ſalute hoi morituro. ita q̄ tria predicta ſignificabant in xp̄o regiā ptātem. diuinam maieſtatē ⁊ humanā mortalitatē. Quis modo explicet quali geſtu q̄ꝫ blanda facie infantulus ille ieſus magos excipiebat. Quis etiaꝫ excogitare valeat q̄ꝫ grauiſſima ⁊ admiranda fuerunt ad magos reſponſa modeſtiſſime virginis. Quis adhuc inueſtigare ſufficiat illoꝝ regum imobilem fideꝫ. Crediderūt vt predictū eſt ⁊ adorauerunt xp̄m deū quē cōſpiciebant in paruo tugurio natū de paupercula matre. Inuenerunt quippe illam vt Criſoſtomus dicit ſup mattheū. Non diademate coronatā. non in lecto aureo recūbentē ſed vix tunicam habentē vnā nō ad ornatum corporis. ſed ad nuditatis tegumentū qualeꝫ habere poterat carpentarij vxor peregre cōſtituta. ¶ Tertiū qd̄ occurrit conſiderandum dicit reuerſio. Nam vt dicitur in euāgelio Reſpōſo accepto in ſomnis ne redirent ad herodeꝫ per aliā viam reuerſi ſunt in regionem ſuam. Conceperat quippe ambicioſus ⁊ fallax herodes interficere puerū inuentū a magis ⁊ inſuper ipſos de xp̄o loquentes. Quo factū eſt vt benignitas dei monuerit eos ne ad herodem redirent. ne ſic agnoſceret natum puerum nec magis inferret iacturam. In ſomnis ꝟo admoniti eſſe dicuntur vel ab angelo dei nūcio. vel ab ipſo deo immediate. Nec infantulus ieſus ad ipſos locutus eſt vt vera eius humanitas haberetur. Mira certe ⁊ laudibus attollenda fuit iſtorum magoꝝ fides. qm̄ vt Criſoſto. ait. Non ſcandalizati ſunt in ſeipſis dicentes. Si magnus puer eſt hic que neceſſitas fuge eſt ⁊ occulte receſſionis. Cum ꝟo redierunt ad propria multos de xp̄i myſterijs erudierunt. Et deniq̄ꝫ cuꝫ thomas ap̄lus ad pronuntiam illā applicuiſſet baptizati ſunt. factiq̄ꝫ ſunt adiutores predicationis illius. quoruꝫ corpora pꝰ felicē mortē primo p̄ helenaꝫ conſtantini matrem reperta ⁊ in conſtantinopolim tranſlata. Poſtea per ſanctū Euſtorgiuꝫ mediolanenſium archiep̄m Mediolanuꝫ perducta. Vltimo pꝰ Fredericū Imperatorē i Coloniam theothonie ſunt delata. Hic ꝟo ſimul cum xp̄o viuunt in eterna gloria. Amen.

¶ Sermo decimus de baptiſmo xp̄i quando ſ. in iordane voluit a ioanne baptizari.

Enit ieſus a galilea in iordanē ad ioannē vt baptizaret ab eo. Scribunt hec ꝟba Matth. iij. ca. Oia q̄ geſſit ſaluator nr̄ dn̄s ieſus xp̄s etiā ſm̄ hoiem digne ⁊ rōnabiliter facta fuiſſe firmiter eſt tenendū. In ſingulis eni actibus ⁊ operibus eius aderat ei impiuꝫ rōnis ⁊ lumen diuinitatis. Nihil in eo reprehenſibile inueniri potuit cuncta rectiſſiſſime diſponebat. Cū āt ad ioānē acceſſit popoſcitq̄ꝫ baptizari. officiū vtiq̄ꝫ ſctimonie ⁊ virtutꝭ exoluit. nō ſe aut leuem aut petōrem oſtēdit. Propterea vt hoc clarius innoteſcat in preſenti ſermōe de xp̄o baptizato verba faciemꝰ contemplabimurq̄ꝫ tria myſteria.

Primum dicitur perſone baptizantis.
Secundum circunſtantia congruentis.
Tertium apparitinois excellentis.

¶ Qualit̄ xp̄s baptizatꝰ fuit a ioanne ⁊ d̄ illiꝰ baptiſmi conditionibus. Capitulum. i.

Rimū myſterium contemplandum de xp̄o baptizato dr̄ perſone baptizantis. Baptizare nanq̄ꝫ voluit a ioanne vt patet ēt Marci. i. ca. ⁊ Luce. iij. ca. De baptiſmo ꝟo ioannis notande ſunt in hac parte treſ catholice veritates. Prima veritas ſm̄ Riccardū in. iiij. Q̄ baptiſmus ille fuit inſtitutus auctoritate diuina. Hoc probatur per illud quod a ioanne baptiſta dictum eſt Ioānis. i. ca. Qui miſit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Super quem videris ſpiritum deſcendentem ⁊ manentem ſuper eum ipſe eſt qui baptizat in ſpiritu ſancto. Idipſum patet quia Matth. xxi. Xp̄o querenti de baptiſmo ioannis vtruꝫ eſſet ex celo an ex hominibus. iudei nō fuerūt auſi dicere q̄ ex hominibus. Et dicitur ille baptiſmus ioannis eo q̄ ip̄e ſolus fuit miniſter primarie inſtitutionis ⁊ executionis illius baptiſmi. Secunda veritas q̄ ſi extendamuſ nomen ſacramenti ad omne ſignum rei ſacrantꝭ ſuſcipientem. ſic baptiſmus ioannis erat ſacramentum q2 expreſſe repreſentabat xp̄i baptiſmū. qui eſt res ſuſcipientē ſacrans. Si āt reſtringamus nomen ſacramenti ad illud qd̄ eſt ſacre rei ſignum ⁊ cauſa ſic non erat ſacramentum q2 non conferebat gratiam. Vn̄ dicꝫ dn̄s Bonauentura di. ij. quarti li. Q̄ talis baptiſmus fuit inſtitutus pro quadam preparatione ⁊ aſſuefactione ad baptiſmū xp̄i. Hic ē q̄ in gloſa Matthei. iij. ca. ſup illo ꝟbo. Ego

baptizo in aqua. dr̄ sic. Tm̄ corpa lauo q2 pctā ſoluere nequeo. vt ſicut naſcendo z p̄dicando p̄terea ſic baptizando ad xp̄i baptiſmū dirigā. Propterea dicit mgr̄ ſentē. in lr̄a. Q2 baptiſmus ioānis reſpectu baptiſmi xp̄i dz dici fuiſſe ſacrale q2 fuit quedā preparatio z diſpoſitio ad illius baptiſmi ſuſceptionē. Tertia veritas q2 baptizati baptiſmo ioānis ſimplicit iterū debuerūt rebaptizari baptiſmo xp̄i. Sic pz p Auguſti. ſup ioānē. z ponit̄ de pſe. di. iiij ca. aliud. vbi dr̄. Si q̄s baptizauit iudaſ. hi nō ſūt iterꝫ baptizati. Et q̄s baptizauit ioannes iterꝫ ſunt baptizati. Idē dicit Aug⁹ li. de baptiſmo p̄ donatiſtaſ. Et hoc expreſſe habetur Actuū. ix. ca. Qñ baptizatoſ baptiſmo ioānis paulus baptizauit baptiſmo xp̄i. Notandum tñ ſm Bonauen. Q2 quorundā opinio fuit q2 baptizati baptiſmo ioānis ſi nō habebāt fidē trinitatis rebaptizandi erāt. Si aūt habebāt fidē trinitatis nō oportebat eos rebaptizari. ſed ſufficiebat manus imponi q2 tales habebant ablutionē exteriorē z habebant fidē trinitatis qua interius inſigniebant̄ tāq̄ chara cter. z habebāt ſpūm ſctūm p impoſitionem manuū. z iō nō erant rebaptizādi. Scot⁹ vo in. ij. di. ſui quarti dicit. q2 dupliciter pōt intel ligi baptiſmus ioānis. Vno mō in forma baptiſmi xp̄i quā potuit didiciſſe a diſcipul' xp̄i vl' ab alijs audientibus eos baptizare. z tunc nō dr̄ pp̄rie baptiſmus ioānis ſic nec baptiſmus petri vel pauli. Et tales ſic baptizati nō erant rebaptizandi. Alio mō pōt intelligi baptiſmus ioānis nō in forma xp̄i ſed in aliqua alia forma pp̄ria. ſ. i noīe venturi. vt dr̄ Actuum. xix. ca. vl' abſq2 aliqua forma. Et de ſic baptizatis ſatis videt̄ neceſſariū q2 erant baptizandi baptiſmo xp̄i pp preceptū generale obligans oēs. quos non implebant ſic baptizati a ioāne. Ideo in hoc paſſu non tenetur a doctoribus opinio magiſtri contrariū ſentiētis.

¶ De triplici circūſtantia xp̄i baptizati. ſ. cauſe. temporis. z loci. Capitulum. ij.

Ecundū myſteriū contenplandū de xp̄o baptizato dr̄ circūſtantie congruentis. Triplex nanq2 circunſtātia in illo baptiſmo conſiderari poteſt.

Quare xp̄s in quo nulla immundicia fuit voluit baptizari.

Prima dicitur cauſe.

Secunda temporis.

Tertia loci.

¶ Prima circūſtantia cōſiderāda in baptiſmo xp̄i dr̄ cauſe. quare. ſ. voluit xp̄s a ioanne baptizari cū in eo nulla fuerit imundicia. Et ad hoc dicit Ambroſius ſup lucā. Baptizat⁹ eſt dn̄s nō mūdari volens ſed mūdare aquas vt ablute p carnē xp̄i que pctm̄ non cognouit baptiſmatis vim haberent. z vt ſanctificataſ relinqueret poſtmodū baptizandis. Cū āt dicimus xp̄m a ioāne baptizatū. nō putem⁹ intelligendū de baptiſmo pp̄rio quē ipſe poſtmodū inſtituit. ſed de baptiſmo quo baptizabat ioānes. vt ingt Aug⁹ ſup ioannē. Scdo xp̄s baptizari voluit vt inquit Bedda. ad approbationē baptiſmi ioannis. Tertio voluit xp̄s baptizari ſm Tho. in. iij parte. q. xxxix. vt nos ſuo exemplo induceret ad baptiſmū. Et iō ad hoc q2 eſſet efficacior eius inductio voluit baptizari baptiſmo q̊ manifeſte nō indigebat vt hoīes ad baptiſmū accederent quo indigebant. Si vo aliquis quereret cur noluit xp̄s baptizari baptiſmo pp̄rio q erat optimuſ. Dicit Tho. q2 baptiſmuſ xp̄i eſt quoddā ſpūale remediū quo xp̄s nō indigebat q a p̄ncipio ſue cōceptionis gr̄a ſpūs ſancti replet⁹ fuit. ¶ Scda circūſtantia cōſideranda in baptiſmo xp̄i dr̄ tp̄is. Nā vt dr̄ Luce. iij. ca. Qñ baptizat⁹ eſt erat incipiens q̄ſi annorꝫ triginta. Hoc āt cōueniēs fuit. vt ingt ſctūs Tho. triplici rōne. Primo rōne predicatōis. q2 xp̄ſ baptizabat̄ quaſi extunc incipiēs docere z p̄dicare ad qd̄ requirit̄ pfecta etas qualis ē triginta annorꝫ. Vñ Geneſ. xli. ca. legit̄. Q2 triginta annorꝫ erat ioſeph cū regnare cepiſſet i egypto ſub pharaone. Sil'r. ij. Regū. v. ca. dr̄ de dauid. q2 triginta annorꝫ erat cū ad regnuꝫ fuit ſublimatus. Et Ezechiel anno trigeſimo cepit pp̄hetare. vt pz Ezechielis. i. ca. Et ſi qs obijceret q2 deus reuelauit ſapiāꝫ danielis pueri vel iuuenis. vt dr̄. xiij. ca. eiuſdē. ergo a fortiori debuit manifeſtari ſapientia xp̄i ante triceſimū annū qd̄ factū fuiſſet ſi docuiſſet ante illā etateꝫ. Dicendū q2 xp̄s pponebat̄ hoībuſ in exemplū oīm. z iō oportuit in eo oſtendi illud qd̄ cōpetit oībus ſm legē cōmunē vt. ſ. in etate pfecta doceret. Sed ſicut dicit Grego. nacīāzenus. nō eſt lex eccleſie que raro cōtingit. ſicut nec vna hyrundo ver facit. Aliquib⁹ enī ex quadā ſpeciali diſpenſatione ſꝫ diuine ſapientie rōnem cōceſſū eſt preter legē cōmunē vt ante pfectā etatē officiū vel preſidendi vel docendi haberent. Sicut fuit Salomon

Daniel ⁊ Jeremiaſ. Scḋa rō quare xp̄s bapti
zari voluit in etate triginta annoꝝ fuit legis
impletiōis. Jnquit eni Criſoſt⁹ ſup mattheū
Futurū erat vt poſt baptiſmū xp̄i lex ceſſare
inciperet. Jdeo hac etate xp̄s ad baptiſmum
venit qui pōt oīa pctā ſuſcipe vt lege ſeruata
nullus dicat q̄ ideo eā ſoluit q̄ȝ implere non
potuit. Si ergo aliquis q̄reret cur fideles xp̄i
laudabiliter baptizanſ nō ſolū ante trigeſimū
annū ſed ēt in infantili etate ⁊ xp̄s baptizat⁹
eſt tp̄e p̄notato. Rn̄det Tho. q̄ vt pȝ ex di-
ctis. xp̄s nō eſt baptizatus indigēs purgatōe
nec aliqḋ illi potuit imminere pp̄ dilationem
periculū. Sed cuiuis alij n̄ in paruū redūdat
periculū ſi ex hac vita diſcedat ſine baptiſmo
Tertia rō quare xp̄us voluit baptizari in illa
etate dr̄ pfectionis. Datur eni intelligi q̄ ba-
ptiſmus parit viros pfectos ẜȝ illud Apl̄i ad
ephesios. iiij. ca. Donec occurramus omēs in
vnitate fidei ⁊ agnitionis filij dei in viruȝ p-
fectum in menſuram etatis plenitudinis xp̄i.
Vn̄ ⁊ ipſa proprietas numeri ad hoc ptinere
videſ. Conſurgit eni trigenarius numerus ex
ductu ternarij in denariū. p ternariū āt intel-
ligiſ fides trinitatis per denariū aūt impletō
mandatoꝝ legis. Et in his duobus pfectio vi
te xp̄iane conſiſtit. ¶ Tertia circūſtantia con-
ſideranda in baptiſmo xp̄i dr̄ loci. Baptizat⁹
nāq̧ fuit in iordane. vbi difficultas oriſ. Cur
nō in mari rubro potius voluit baptizari. nā
veritas dȝ rn̄dere figure. Sȝ figura baptiſmi
p̄ceſſit in tranſitu maris rubri vbi egyptij ſūt
ſubmerſi. ſicut pctā deleṅſ in baptiſmo. ergo
videſ q̄ mag̃ debuit baptizari in mari rubro
q̄ȝ in flumine iordanis. Jnſup iordanis inter
pretaſ deſcendens. ſed p baptiſmū aliqs plus
aſcendit q̄ȝ deſcendit. Vn̄ Matth. iij. ca. dr̄.
Q̄ baptizatus ieſus confeſtim aſcendit de aq̄
igiſ videſ incōueniens fuiſſe q̄ baptizareſ in
iordane. Rn̄det hiſ ſctūs Tho. vbi. ſ̄. q̄ tran-
ſit⁹ maris rubri prefigurauit baptiſmū q̄ſtū
ad hoc q̄ baptiſmus delet pctā. Sed tranſit⁹
iordanis q̄ſtū ad hoc q̄ aperit ianuā regni ce
leſtis qui eſt principalior effectus baptiſmi ⁊
p ſolū xp̄m implet⁹. Fluuius nanq̧ iordanis
fuit p quē filij iſrael in terrā promiſſionis in-
trauerūt. Baptiſmus āt xp̄i introducit in re-
gnū dei qḋ p terrā ꝓmiſſiōis ſignificaſ. Vn̄
dr̄ Joānis iij. ca. Niſi quis renatus fuerit ex
aqua ⁊ ſpū ſctō nō pōt introire in regnū dei.
Ad hoc ēt ptineſ q̄ helias diuiſit aquaſ iorda
nis q̄ erat in curru igneo rapiendus in celū. vt
dr̄. iiij. Regū. ij. ca. q̄ȝ. ſ. trāſeūtib⁹ p aquā ba
ptiſmi p ignē ſpūs ſcti pȝ adit⁹ in celū. Eſt ēt
in baptiſmo aſcenſus p pfectū gr̄e que requi-
rit hūilitatis deſcenſum ẜm illud Jacobi. iiij.
Deus ſupbis reſiſtit. hūilib⁹ āt dat gr̄am ſuā
Et ad talē deſcēſū referēdū ē nomē iordanis.
¶ De tribus excellentiſſimis ſigniſ que appa
ruerunt in baptiſmo xp̄i. Capitulum. iij.

Ertium myſteriū contemplandū de xp̄o baptizato dr̄ apparitionis excellentis.
Apparuerunt quippe mox vt de aqua exiuit
tria excellentiſſima ſigna.
Primum fuit celorum apertio ⁊ patefactio.
Secundum ſpiritus ſancti deſcenſio.
Tertium paterne vocis auditio.
¶ Primū excellens ſignū fuit celoꝝ reſeratō
Diciſ quidē Matth. iij. ca. Baptizatus autē
confeſtim aſcendit de aqua ⁊ ecce aperti ſunt
ei celi. Et Marci. i. ca. Statim aſcendēs de aq̄
vidit celos apertos. Et. Luce. iij. ca. Jeſu ba-
ptizato ⁊ orante apertū eſt celū. Hoc aūt ẜm
cōmunē doctoꝝ expoſitionē intelligendū eſt
Q̄ circa xp̄m baptizatū tantus ſplendor diui
nitus effulſit in aere vt videreſ apti celi ſic
in coruſcatione videſ fieri. vt dicit Nichola⁹
de lira. Ratio ƀo huius claritat̃ celeſtis fuit
ẜm Tho. vbi. ſ̄. ſ. q. xxxix. tertie partis. Quia
xp̄s baptizari voluit vt ſuo baptiſmo cōſecra
ret baptiſmū quo nos baptizari debebamus.
Et iō in baptiſmo ſuo ea demonſtrari debue
rūt que ptinent ad efficaciā baptiſmi nr̄i. Cir
ca quā tria ſunt ꝯſideranda. Primo q̄dē prin
cipalis virtus ex qua baptiſmus efficaciā hȝ
que eſt virtus celeſtis. Et iō baptizato xp̄o ap
tū eſt celū. vt oſtendereſ q̄ de cetero virtus ce
leſtis baptiſma ſctificaret. Scḋo conſiderāda
eſt fides eccl̄ie ⁊ eius qui baptizaſ que operaſ
ad efficaciā baptiſmi. Vn̄ baptizati fidē ꝓfi-
tenſ. ⁊ baptiſmus dr̄ fidei ſacr̄m. p fidē āt in-
ſpicimus celeſtia que ſenſū ⁊ rōnem humanā
excedūt. Et ad hoc ſignificandū xp̄o baptiza-
to aperti ſunt celi. Tertio cōſiderāda eſt circa
efficaciā baptiſmi reſeratio ianue regni cele-
ſtis quā intram⁹ baptizati que prius hoi p̄c
cluſa fuerat p pctm̄. vn̄ baptizato xp̄o aperti
ſūt celi. vt oſtendereſ q̄ baptizatis pȝ via i celū.
Notandū ƀo in hac pte q̄ celū aptū eſt ieſu
orante i quo xp̄s dedit exemplū ẜm Nichola-
um de lira. Q̄ in receptione ſacramentoꝝ dȝ
mens nr̄a in deū eleuari. Vel vt deſ intelligi

ſm Criſoſto.ſup mattheū. Ꝙ hoc ipſum ꝙ ꝑ baptiſmū celū aperiť credentibus eſt ex virtu te orōnis xp̄i. Ideo dř apertū eſt ei celū.i.oib⁹ propter eū. ¶ Scdm excellens ſignū qd̄ appa ruit in baptiſmo xp̄i dř ſpūs ſancti deſcenſio. Deſcēdit enim ſpūs ſctūs corporali ſpecie ſic colūba in ipſū. vt dř Luce.iij.ca. Hoc ꝟo cō/ uenienter eſſe factū inquit Criſoſto. Q̄m qc/ quid factū eſt in baptiſmo xp̄i ꝑtinet ad my/ ſteriū oium qui poſtmodū erant baptizandi. Oēs autē qui baptiſmo xp̄i baptizanť ſpūm ſctm̄ recipiūt.niſi ficte accedāt ſꝫ illud Mat. iij.ca. Ipſe vos baptizabit in ſpū ſctō. Aduer tendū tñ eſt in hoc loco. qꝛ Aug⁹ dicit li.xv.ō trinita. Abſurdiſſimū eſt dicere ꝙ xp̄s cū eſſet iam triginta annoꝝ accepiſſet ſpm̄ ſctm̄. Sed venit ad baptiſmū ſicut ſine peccato ita non ſine ſpū ſancto. Si enim de ioanne ſcriptū eſt ꝙ replebiť ſpū ſancto ex vtero matris ſue. qd de hoie xp̄o dicendū eſt.cuius carnis ipſa con ceptio non carnalis ſed ſpiritualis fuit. Nūc ergo.i.in baptiſmo corpus ſuū.i.eccleſiaꝫ pre/ figurare dignatur. in qua baptizati precipue accipiunt ſpm̄ ſanctū. Sciendum ad hoc qꝛ vt Aug⁹ dicit li.ij. de trini. Spūs ſctūs deſcen/ diſſe dř ſuper xp̄m ſpecie corporali ſicut colū/ ba.non qꝛ ipſa ſubſtantia ſpūs ſancti videreť qui eſt inuiſibilis.neqꝫ ita ꝙ illa viſibilis cre/ atura in vnitatē perſone diuine aſſumeretur. neqꝫ enim dř ꝙ ſpūs ſanctus ſit colūba ſicut dicitur ꝙ filius dei eſt homo rōne vnionis. dř ergo ſpūs ſctūs deſcendiſſe ſuper xp̄m in ſpe/ cie columbe rōne columbe ſignificantis ſpm̄ ſctm̄. Quare aūt apparuit in columbe ſpecie triplex rō aſſignať a ſancto Tho. Primo ad ſignificādū diſpoſitionē que requiritur in ba/ ptizato que eſt vt nō fictus accedat. ſi vult ſpi ritum ſctm̄ recipere. hoc aūt denotat columba que eſt aial ſimplex aſtutia ⁊ dolo carens. Vñ dicitur Matthei.x.ca. Eſtote ſimplices ſicut columbe. Scdo apparuit ſpūs ſanctus in ſpe cie columbe ad ſignificandū effectuꝫ propriū baptiſmi.qui eſt remiſſio peccatorum ⁊ recon ciliatio ad deum. Columba enim eſt aial man ſuetuꝫ. Et iō ſicut Criſoſto. dicit ſup Matth. In diluuio apparuit hoc aial ramū ferens oli ue ⁊ cōmunē orbis terraꝝ tranquillitateꝫ an/ nūcians. Et nunc ēt colūba apparet in baptiſ mo liberationeꝫ nobis demonſtrans. Tertio apparuit ſpiritus ſanctus in ſpecie columbe ſup xp̄m baptizatū ad ſignificandū cōmuneꝫ

effectum baptiſmi qui eſt conſtructio eccleſia ſtice vnionis. Colūba enim eſt aial congrega bile ⁊ amicabile. vñ ⁊ Canticoꝝ.v. diciť de ec/ cleſia. Vna eſt columba mea. Propter dicta necnō ⁊ propter ſequentia de voce patris au/ dita pleriqꝫ ſcire cupiunt. vtrum ſpecies ſiue voces in quibus apparuit pater vel filius vel ſpūs ſanct⁹ ſint adminiſtrate per angelos. Et rñdet Alexander de ales in.i. volumine ſūme ſequendo Augiſti.in.iij. de trini. Ꝙ oēs appa ritiones tam noui q̄ꝫ veteris teſtamenti exce pta illa apparitiōe qua filius apparuit in car ne per angelos ſūt adminiſtrate. vñ ſpecies ⁊ voces ꝑ angelos formate ſunt. Si aūt quere/ retur quare ſpūs ſctūs nō formauit illā colū/ bam vel pater vocē immediate. Rñdet Alexā der ꝙ hoc pertinet ad excellentiā diuinā ⁊ ēt ad excellentiā ratiōalis creature. Ad excellen/ tiam quippe diuinam pertinet operari ꝑ mi/ niſtrum in his in quibus pōt miniſter. Ad ex cellentiam ēt miniſtri pertinet miniſtrare cre atori in quibus pōt. Vñ cum angeli ſuperio/ rem habeant deum. Inferiores corporales cre aturas pares rationales competit ⁊ ſibi ⁊ cre atori vt ſint medij in adminiſtratōe creatura rum corporalium ⁊ rationabilium. Vnde eti am ſicut dicit Auguſtinus. In operibus mira culoſis ſunt miniſtri angeli q̄ꝫtum ad ea que poſſunt. vt eſt preparare materiam. vel hmōi Nam nō oia ſubiecta ſunt potentie angelice. Vnde etiam in opere incarnationis fuerunt angeli nuncij. Et etiam in operibus iuſtifica tis ſunt angeli medij in his que poſſunt. vt eſt excitare intellectū vel affectum. ⁊ ēt in genera li reſurrectione in collectiōe puluerꝝ. Cōgruit ergo ſuperiori operari ꝑ miniſtrum. Cōpetit etiam miniſtro habere auctoritatem reſpectu eoꝝ que infra ipſum ſunt. Vnde cum aſſumiť corporalis creatura irrationalis ad oſtenden dum preſentiam diuinā competit vt admini ſtretur ꝑ angelicā tanq̄ꝫ mediā inter ipſam ⁊ ſuū creatorē. Sed contra iſta poſſet qs obijce re ꝙ carnē in qua apparuit xp̄s filius dei nō formauit angelus ſed imediate ipe deus ergo colūbā in qua apparuit ſpūs ſctūs nō debuit formare angelus ſed imediate ipſe deus. Ad hoc dicit Alexander ꝙ non eſt ſimile qꝛ caro illa fuit aſſumpta in vnitate perſone. Vñ xp̄s vniebatur illi carni nobiliſſima vnione. Nec in illa vnione congruebat vt eſſet principiuꝫ alia natura q̄ꝫ diuina cui vniebať. ſed ab eo

mouerctur ⁊ formaretur cui vniebaẗ. Ange-
lus ēt in his que ordinabanẗ imediate ad re-
conciliationē humani generis nō debuit eſſe
medius ſed ſolū ille qui debebat eē mediator
qui.ſ.erat deus ⁊ homo. Et iō in formatione
corporis xp̄i vel in adminiſtratione eoꝝ que
in pſona xp̄i agebanẗ nō debuit eſſe angelu s
adminiſtrator.ſed ſol⁹ ille qui erat mediator.
Ille āt ſpecies in quibus apparuit pater vel
ſpūs ſanctus nō fuerūt vnite ei ita vt ex illis
⁊ ſpū ſancto fieret vnū in perſona. Nec ordi
nabanẗ niſi ad oſtendendā preſentiā ipſi⁹ dei
ſ.pr̄is vel ſpūs ſcti. Vn̄ mediante alia creatu
ra nobiliori potuit mouere hmōi creaturā aſ
ſumptā ad oſtendendā ſuā preſentiā.ſ.medi
ante creatura angelica. Oriẗ tn̄ h̄ difficultas
quedā.qꝛ ſi illas ſpēs ⁊ voces formauit ⁊ mo
uit angelus ⁊ vniebaẗ illis ſicut motor. ergo
in illis ſpeciebus non poterat vere dici mitti
vel apparere ſpūs ſctūs aut loq pater ſed po-
tius angelus. Soluit hec oia Aug⁹ in.iij. de
trinita.Qꝛ licet angelus eſſet ille qui formaret
voces illas ⁊ ſpecies.qꝛ tn̄ nō in perſona ſua
ſed in pſona dn̄i loquebaẗ.nec preſentiā ſuaꝫ
ſed preſentiā dn̄i demonſtrabat. Ideo dr̄ nō
angelus ſed ſpūs ſctūs apparere ⁊ pater loq
qꝛ oia hec ſūt ad indicandā preſentiā dn̄i ⁊ n̄
angeli. Ex premiſſis inſurgit dubitatio que-
dam.ſ.qualiter ſpūs ſctūs dicaẗ eſſe in illis ſē
ſibilibus creaturis in quib⁹ apparuit.Ad qḋ
ita dicit Alexander.Qꝛ deus in creaturis irra
tionabilibus dr̄ eſſe dupliciter. Vel ſic̄ cauſa
in effectu.vel ſicut ſignatū in ſigno.Sicut cā
in effectu dr̄ eſſe generaliter in oibus creaturꝭ
eſſentialiter preſentialiter ⁊ potentionaliter.
qꝛ ip̄e habet eſſe in eis ſicut tenens in eſſe ⁊ re
gens eas.qꝛ quelibꝫ creatura q̄ꝫtū ad hoc reci
pit influentiā a deo.aliter tenderet in nihiluꝫ
Sicut āt ſignatum in ſigno dr̄ eſſe dupliciter
Nam eſt quoddā ſignū qḋ eſt in creatura ir-
rationali a natura. Quoddā ex inſtitutione.
Ex natura dr̄ ois creatura irratōnalis eſſe ſi-
gnū totius trinitatis q̄ꝫtū ad conditiones pe
nes quas determinaẗ veſtigiū trinitatis que
ſunt in oibus creaturis. Sicut eſt vnitas ve-
ritas bonitas nāl is modus ſpecies ⁊ ordo ⁊
hmōi penes que deueniẗ in cognitionē trini-
tatis quo ad ea que ſunt appropriata pſonis.
Et hoc mō ſic̄ in veſtigio vel ſigno nāli impſ
ſo a creatore dr̄ eſſe tota trinitas in oibus cre
aturis. Ex inſtitutione ēt dr̄ aliqn̄ creatura eē
ſignū preſentie creatoris. Et h̄ mō nō dr̄ de⁹
eſſe in oibus irrationabilibus creaturis. ſed ī
aliquibus. Nā eſt quoddā ſignū inſtitutū ad
ſignificandū preſentiā diuinā quo ad aliquē
effectū. ⁊ hoc ſimpliciter ⁊ nō ad tp̄s ſicut ē in
ſacramentis que inſtituta ſunt ad ſignifican-
dā p̄ſentiā diuinā ſiue ſpūm ſctm̄ q̄ ad aliquē
effectū grr̄e. Vn̄ quotienſcunqꝫ tranſeunt ver
ba ſup elementū ad hoc inſtitutū. eo mō quo
inſtitutū eſt habet rōnem ſacr̄i. Vnde ſacr̄m
baptiſmi inſtitutū eſt in aqua vt ſemp hēat
fieri in aqua ⁊ nō in alio elemēto ⁊ ſic de alijs
Et hoc mō dr̄ deus eſſe in ſacramentis. Alio
mō q̄ꝫ in creaturis alijs irratiōabilibus. Vn̄
preter illū modū quo eſt ibi ſicut cā in effectu
eſt ēt ſicut ſignatū in ſigno ⁊ ad hoc ſpecialiẗ
⁊ ad ſemp inſtituto. Eſt aūt aliud ſignū inſti
tutū ad ſignificandā preſentiā diuinā.nō q̄ꝫ-
tum ad oē tempus ſed q̄ꝫtum ad aliqḋ tp̄us.
Et h̄ mō dr̄ fuiſſe ſpūs ſctūs i colūba.flatu ⁊
igne qn̄ apparuit ſup xp̄m ⁊ ſup apl̄os. Non
eni columba aſſumpta ſignū erat naturale ſꝫ
inſtitutū a deo ſiue a ſpū ſctō ad ſignificandā
preſentiā ſuā nō ſemp.ſed ad tempuſ.ſ.q̄ꝫdiu
manſit ſup xp̄m. Et ipſa aſſumptio ad hoc de
monſtrandū erat eius inſtitutio. Et q̄ꝫdiu fu
it aſſumptio.tādiu fuit ſignū. Erat ergo ſpūs
ſctūs in columba ſicut ſignatū i ſigno inſtitu
to ſiue aſſumpto ad temp⁹ ad eius preſentiā
demonſtrandā. In xp̄o autem erat deus non
ſoluꝫ ſicut in ſigno.ſed ſicut vnitus carni vni
tate perſonali ⁊ hoc non ad tempus ſed ad ſp
Et hic eſt modus ſingulariſ qui nō reperitur
in alia creatura. Sed nō admittunt que dicta
ſunt pleriqꝫ curioſi dicentes.ꝙ cum eque no-
bilis ſit perſona ſpūs ſancti ſicut perſona filij
ergo in eque nobili creatura debuit manife-
ſtari ſpūs ſanctus ſicut manifeſtatus eſt fili⁹
Ad quod ita R̄n̄det Alexander ꝙ aſſumptō
carnis non ordinabatur ſoluꝫ ad oſtendendā
preſentiam filij in carne ſed ad ſatiſfaciendū
pro humano genere ⁊ ad reconciliandum hu
manū genus deo. Oportuit autem ꝙ ille qui
ſatiſfaceret eſſet deus ⁊ homo.deus qui pote
rat ⁊ homo qui debebat. Similiter vt ille qui
erat mediator inter deum ⁊ hoiem eſſet deus
⁊ hō. Et iō filius apparuit vt vnitus illi na-
ture ꝓ q̄ debebat ſatiſfacere. Sed aſſūptio co
lūbe ſiue alterius creature nō ordinabaẗ niſi
ad oſtendendā preſentiā ſpūs ſcti ad teſtimo
niū inhabitationis xp̄i vel apl̄os eius. Vnde

erat in illa creatura vt predixim⁹ ſic̃ ſignatuȝ
in ſigno nõ in vnione pſone. Quia ḡ nihil eſt
pfecte deo vnibile niſi btificabile ⁊ ħ ſoluȝ eſt
ſubſtãtia rõnaliſ p quã debebat fieri redẽptõ
⁊ reconciliatio. Jõ filius apparuit ſolũ in cre
atura rõnali ⁊ nõ quacũqȝ ſed reparabili. Sȝ
ſignationi ſiue demonſtrationi pure. magis
conuenit creatura irrationalis qȝ rõnalis. ne
forte crederet vnita vnitate pſonali ſicut fili⁹
Et iõ ſpũs ſctũs apparuit in creatura irrõna
li tm̃. Inſup cõgruebat vt ſicut erat diſtinctõ
pſonaꝝ ita eſſet diſtinctio ſignoꝝ. vñ qꝛ filiuſ
apparebat i nã hũana ñ debuit ſpũs ſctũs ap
parere ĩ illa nec in angelica. qꝛ ñ erat vnibilis
¶ Tertiũ excellẽs ſignũ qd̃ apparuit in baptiſ
mo xp̃i dr̃ paterne vocis auditio. Audita gp-
pe fuit vox pr̃is dicentis. Hic eſt filius meus
dilectus. ſ. nãlis. Alij ãt ſunt adoptiui in quo
mihi bñ cõplacui. i. in quo voluntas mea cõ-
plebit̃ de ſalute generis hũani. Vbi claret ꝙ ĩ
baptiſmo xp̃i tota trinitas apparuit. vt dicit
Nicholaus de lira ſup. i. ca. Marci. Pater in
voce. ſpũs ſctũs in colũbe ſpecie. ⁊ fili⁹ in car-
ne. Et p talẽ apparitionẽ trinitatis demõſtra
tũ fuit ꝙ baptiſmuſ quo baptizant̃ fideles cõ
ſecrat̃ in inuocatione ⁊ virtute trinitatis. ſm
illud Matth. vltimo. Eũtes docete oẽs gen-
tes baptizantes eos in noie pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũs
ſcti. Hilari⁹ aũt ſup matth. ita pulchre loquit̃
Sup ieſũ baptizatũ deſcẽdit ſpũs ſctũs ⁊ vox
pr̃is audita eſt dicentis. Hic eſt filius meus
dilectus. vt ex his que cõſũmabant̃ in xp̃o co-
gnoſceremus poſt aque lauacrũ ⁊ de celeſtib⁹
partib⁹ ſctm̃ i nos ſpm̃ aduolare ⁊ paterne vo
cis adoptione dei filios fieri. Notandũ v̾bo ħ
eſt pp vocabulũ apparitionis ſm Alexandrũ
in primo ſũme. Qꝛ apparitio aliqñ dr̃ manife-
ſtatio facta in aliquo effectu intelligibili obla
to ĩtellectui. Et ſic dr̃ Sapie. i. ca. Apparet ãt
his qui fidẽ hñt in illũ. Scd̃o apparitõ dr̃ ma
nifeſtatio facta in aliqua ſil'itudine corporali
oblata imaginationi. Et hoc mõ dr̃ Matth.
ij. ca. Angelus dñi apparuit in ſõnis ioſeph.
Tertio dr̃ apparitio manifeſtatio facta in ali
qua ſil'itudine corpali ſenſibili oblata viſui. ⁊
ſic vſitato mõ dr̃ appitio. Quarto mõ appari
tio dr̃ manifeſtatio facta in aliq̊ ſigno ſenſibi
li repſentato ſenſui ſiue illud ſignũ ſit viſibile
ſiue audibile. Et hoc modo apparuit pater in
voce in nouo teſtamento. Inſup ſciendũȝ vt
inquit ſctũs Tho. Qꝛ filius ⁊ ſpũs ſctũs qui
ſunt ab alio dicunt̃ nõ ſolũ apparere ſed etiaȝ
viſibiliter mitti. Pater aũt qꝛ non eſt ab alio
apparere quidẽ põt ſed viſibiliter mitti ñ põt
Quis igit̃ tam inept⁹ tã durus aut tã perti
nax de cetero preſumat eſſe vt ñ humili corde
ſuſcipiat que de pſonaꝝ diuinaꝝ numero ori
gine ⁊ ꝓprietate tradunt̃. de celis ad nos veri
tas iſta deſcendit. Nec doceri potuit a thale-
te mileſio vno ex ſeptẽ ſapientibus aſtrologo
⁊ philoſopho. nõ ab eius auditore Anaximã
dro. nõ ab iſtius diſcipulo Anaximane. non a
diſcipulo. Anaximanis Anaxagora. ñ ab Ar-
chelao diſcipulo Anaxagore. Nõ a famoſiſſi-
mo ſocrate ab Anaxagora inſtructo. ñ a Pla
tone diſcipulo Socratis. ñ deniqȝ ab Ariſto-
tele auditore Platonis. q oẽs ſucceſſiue ſcho
lam tenuerũt vnus poſt aliũ. Nõ ab omibus
hmõi philoſophis credimus ⁊ ſimpliciter cõ
fitemur pr̃em filiũ ⁊ ſpm̃ ſctm̃ tres pſonas ⁊
vnã eſſentiã qm̃ dignatus eſt deus clemẽtia
⁊ pietate ſua nobis iſta reuelare. O qȝtus er-
ror vtiqȝ deteſtandus illoꝝ qui fabulã narra-
re nos putant. cũ xp̃i myſteria predicam⁹. cuȝ
loquimur de pſonis diuinis. dũ ſacrũ baptiſ-
ma ianuã eſſe celeſtis regni docem⁹. Ecce ba-
ptizat̃ xp̃s a ioãne. ⁊ tanta de ſupnis offerunt
ſe teſtimonia diuinitatis ſue. Quare letentur
cũcti fideles ex aqua ⁊ ſpũ ſctõ regenerati. ſpe
rantes p xp̃ianã vitaȝ indubitanter poſſe ad
eternam beatitudinẽ peruenire. Ad quã nos
perducat filius dei qui cuȝ patre ⁊ ſpũ ſancto
viuit in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo vndecimus de ieiunio fame ⁊ ten-
tatione xp̃i ꝓ prima dñica in quadrageſima.

Ductus eſt ieſus in
deſertum a ſpũ vt tentaret̃ a diabo
lo. Scribunt̃ hec v̾ba Matth. iiij
ca. Docuit nos exemplo ſuo dñs
noſter ieſus xp̃s equo aio ferre queqȝ ardua ⁊
difficillima ſi cupimus ad regna celeſtia ꝓpe
rare. qm̃ vt inquit Gregorius in omelia. Ad
magna premia perueniri non põt niſi per ma
gnos labores. Et Hieronym⁹ ad paulinum.
Nihil ſine magno labore dedit hec vita mor-
talib⁹. Ob quod doctor gentiũ ⁊ vas electio-
nis dicebat Actuũ. xiiij. ca. Oportet nos per
multas tribulationes intrare in regnũ celoꝝ.
At ⁊ ipe redemptor oim Matth. xi. ca. aſſerit
Regnũ celoꝝ vim patit̃ ⁊ violẽti rapiũt illud
Qd̃ ſuo modo protulit Seneca in tragedijs

dicēs. Nō ē mollis e terris ad aſtra via. Igit
dei filius poſtq̄ baptizatus eſt deſertū petijt
vbi quadraginta diebus ⁊ noctib⁹ ieiunauit.
Et cū eſuriret aggreſſus ē illū Sathanas. va
rijſq; tentationū p̄lijs eū credidit ſuperare
qd̄ cū facere nequiſſet cōfuſus abſceſſit ⁊ xp̄o
dn̄o angeli miſtrabant. Quare vt hec oīa cla-
rius intelligant̄. noſq; ꝓmptiores reddamur
ad penitentie crucem tollerandū atq; aīoſius
cōfligam⁹ cū hoſte maligno. In p̄ſenti ſer-
mone de ieiunio fame ⁊ tentatiōe xp̄i dicem⁹
vbi tria myſteria inducimus contemplanda.
Primum dicitur abſtinentie.
Secundum pugne.
Tertium victorie.

¶ Quare xp̄s conuerſatus eſt inter homines ⁊ quare non ſemper duxit auſteram vitam ⁊ cur voluit ieiunare. Capitulum. i.

Rimū myſteriū contemplandū dr̄ abſti
nentie de quo dicit Mattheus. Ductus
eſt ieſus in deſertū. qd̄. ſ. ſꝫ gloſā eſt inter hie-
ruſalē ⁊ iericho ſcd̄o lapide diſtans a iericho
iuxta aquas ab heliſeo ſanatas. ⁊ arabes ſtāt
ibi. Et inde diſcurrebant ⁊ occidebant tranſe
untes. Iuxta qd̄ dn̄s ſcripſit parabolā de illo
qui iter faciebat a hier̄lm in iericho. Luce. x.
ca. Et mō dr̄ quarantana. Ductus āt ieſus in
illud deſertū a ſpū ſancto vt dicit Grego. in
omelia. qd̄ expreſſe Lucas ca. iiij p̄fitet̄. In-
qt eni. ieſus plenus ſpū ſcō egreſſus eſt a ior-
dane ⁊ agebat̄ a ſpū in deſertū. Et cū ieiunaſ
ſet quadraginta diebus ⁊ quadraginta nocti
bus poſtea eſurijt. Lucas āt dicit. ⁊ nihil mā-
ducauit illis diebus. Vbi p̄ ampliori intelli
gentia tria dubia oriuntur.
Primum eſt de xp̄i conuerſatione.
Secundum de xp̄i manducatione.
Tertium de xp̄i ieiunatione.
¶ Primū dubiū eſt de xp̄i ꝯuerſatione. q̄re. ſ.
nō fuit ſemꝑ in deſerto ⁊ ſolitudie ſed voluit
inter hoīes ꝯuerſari. Ad qd̄ rn̄det ſcūs Tho. i
iij. pte. q. xl ꝙ ꝯuerſatio xp̄i taliſ debuit eē vt
ꝯueniret fini incarnatōis ſm quā venit i mū
dū. Venit āt in mūdū. Primo qdē ad mani-
feſtandā veritatē. ſicͭ ipe dicit Ioānis. xix. ca.
In hoc natus ſū ⁊ ad hoc veni in mūdū vt te
ſtimoniū ꝑhibeā veritati. Et iō n̄ debebat ſe
occultare vitā ſolitariā agens ſed in publicū
ꝓcedere publice p̄dicando. Vn̄ Luce. iiij. ca.
dixit illis q volebāt eū detinere. Quia ⁊ alijs
ciuitatibus oportet me euangelizare regnum
dei q2 iō miſſus ſū. Scd̄o venit xp̄s in mūdū
ad hoc ꝙ hoīes a pctō liberaret. ſm illud. i. ad
Thimoteū. i. ca. Xp̄s ieſus venit in hūc mūdū
pctōres ſaluos facere. Et iō vt Criſoſto. dicit
Licet in eodē loco manendo poſſet oēs ad ſe
attrahere vt eius predicationē audirent n̄ tñ
hoc fecit. p̄bens nobis exemplū vt ꝑambu-
lemus ⁊ requiramus pereūtes ſicͭ paſtor oueȝ
ꝑditā ⁊ medicus accedit ad infirmū. Tertio
venit xp̄s in mūdū vt ꝑ ipſū habeamus acceſ
ſū ad deū. vt dr̄ ad Romanos. v. ca. Et ita fa-
miliariter cū hoībus cōuerſando conueniens
fuit vt oībus fiduciā daret ad ſe accedēdi. Ex
hoc dr̄ Matth. ix. ca. Factū eſt diſcūbente eo i
domo ecce publicani ⁊ pctōres venientes di-
ſcūbebant cū ieſu ⁊ diſcipulis ei⁹. Sup q̄ ver
ba Hieronym⁹ ait. Videant pctōres publica
nū a pctīs ad meliora conuerſū locū inueniſſe
pnīe. Et ob id ēt ipſi nō deſperent ſalutē. Sꝫ
ꝯ dicta poſſet aliqs arguere oſtendens ꝙ xp̄s
debuit ſolitariā agere vitā. Primo q2 opor-
tebat ipſū oſtendere ſe non ſolū hoīem ſed ēt
deū. Sed deū nō cōuenit cū hoībus cōuerſari
dr̄ eni Danielis. ij. ca. Exceptis dijs quoꝝ nō
eſt cū hoībus conuerſatio. Et philoſoph⁹ dicͭ
in. i. politice. ꝙ ille qui ſolitarius viuit aut ē
beſtia. ſ. ſi hoc propter ſeuitiā faciat aut ē de⁹
ſi hoc faciat propter contemplandā veritateȝ
ergo videt̄ ꝙ nō debuit xp̄s cū hoībus cōuer-
ſari ſꝫ ſolitari⁹ viuere. Scd̄o debuit xp̄s vitā
ꝑfectiſſimā ducere ꝑfectiſſima āt eſt vita con
templatiua. Ad vitā āt cōtemplatiuā marie
competit ſolitudo ſm illud Oſee. ij. ca. Ducā
eū in ſolitudinē ⁊ loquar ad cor eius. ergo vi-
det̄ ꝙ xp̄s debuit ſolitariā ducere vitam. Ter
tio cōuerſatio xp̄i debuit eſſe vniformis. q2 ſp
in eo debuit apparere qd̄ eſt optimū. ſed qñq;
xp̄s ſolitaria loca querebat turbas declinans
vt Remigi⁹ dicit ſup mattheū. Tria refugia
legit̄ dn̄s habuiſſe. Nauim montē ⁊ deſertuȝ
ad quoꝝ alterum quotienſcūq; a turbis com
p̄mebat̄ cōdeſcēdebat. ergo ſemꝑ debuit ſo-
litariā vitā agere. Ad p̄mū argumētū rn̄det
ſctūs Tho. ꝙ xp̄s ꝑ humanitatē ſuā voluit
manifeſtare diuinitatē. Et iō cū hoībus con-
uerſando qd̄ eſt p̄priū hoīs manifeſtauit di
uinitatē ſuā p̄dicando ⁊ miracula faciendo
⁊ innocenter ⁊ iuſte inter hoīes conuiuendo.
Ad ſcd̄m argumētū dr̄ ꝙ vita cōtemplatiua
ſimpliciter eſt melior q̄ꝫ actiua que occupatur
circa corꝑales actus. Sed vita actiua ſm quā

aliquis predicando τ docendo ɔtēplata alijs
tradit eſt pfectior q̄ȝ vita que ſolū contempla
tur. qr talis vita preſupponit abundantiā cō⸗
templationis. Et ideo xp̄s talē vitam elegit.
Ad tertiū: Vo dicimus ꝙ xp̄s voluit dare ex
emplū predicatoribus qui non ſemꝑ dn̄t eſſe
in publico. Ad hoc aſſignari poſſunt tres rō⸗
nes. qr xp̄s qn̄qȝ ſe retraxit a turbis. Prima
ratio fuit ꝓpter corporalē quietē. Vn̄ ſcribit
Marci. vi. ca. ꝙ dn̄s dixit diſcipulis. Veni⸗
te ſeorſū in deſertū locū τ requieſcite puſillūȝ
Erant eni qui veniebant τ redibant multi. τ
nec ſpaciuȝ manducandi habebant. Scd̄a rō
fuit ꝓpter orōnem. Hinc Lucas ca. vi. inqt.
Exijt in monteȝ ſolus orare τ erat ꝑnoctans
in oratione dei. Vbi dicit Ambroſius. ꝙ ad
precepta virtutis ſuo nos informat exemplo.
Tertia rō quare xp̄s qn̄qȝ retraxit ſe a turbis
fuit vt doceret fauorē humanū vitandū. Vn̄
ſup illud Matth. v. ca. Videns ieſus turbas
aſcendit in montē vt p̄ hoc ꝙ nō in ciuitate τ
foro ſed in monte τ ſolitudīe ſedit. erudit nos
nihil ad oſtentationeȝ facere. τ a tumultibus
abſcedere maxime cū de neceſſarijs oporteat
diſputare. ¶ Scd̄m dubiū eſt de xp̄i mandu⸗
catione cur videlicet xp̄s nō ſemꝑ auſteram
vitā duxit. vt ioānes baptiſta. nec ſemꝑ ieiu⸗
nauit ſed manducauit τ bibit etiā cū publica
nis τ petōribus. Ad qd̄ ita rn̄det ſctūs Tho.
ꝙ cōuenientiſſimū eſt cū quis cū alijs cōuerſa
tur vt ſe illis in cōuerſatione cōformet fm il⸗
lud. i. ad Corin. ix. ca. Oibus oia factus ſum.
Quare xp̄s ɔuerſans cū hoibus ꝓpter illorū
ſalutē. voluit ſicut ceteri in cibo τ potu ſe hr̄e
Sicut eni licita τ laudabilis eſt vita illi⁹ qui
a conſortio hoim ſegregatus abſtinentiā ſer⸗
uat. ita τ vita alterius qui in ſocietate poſit⁹
māducat τ bibit. Nā abſtinētia cibi τ potus
n̄ p̄ ſe ptinet ad ſalutē fm illud ad Romanos
xiiij. ca. Regnū dei nō eſt eſca τ potus. ¶ Ter
tiū dubiū erat de xp̄i ieiunatione. Cur voluit
in deſerto xp̄s ieiunare. Nō eſt dicendū ꝙ ad
refrenandā ſenſualitatē que erat pfecte obe⸗
diens rōni. nec ad eleuationē mentis que erat
vnita deo pfecte. nec ad virtutes acquirēdas
que erant oēs in ipſo. Ergo ieiunauit ꝓpter
nr̄m exemplū. Vn̄ Criſoſto. ſup mattheū in⸗
quit. Vt diſcas q̄ȝ magnū bonū eſt ieiuniū τ
qualiter ſtatutū eſt aduerſū diabolū. τ qm̄ p⁹
baptiſmū n̄ laſciuie ſed ieiunio oporȝ intēde
re ipſe ieiunauit non eo indigens ſed nos in⸗
ſtruens. Quare autem tanto numero ieiuna⸗
uit. Ratio eſt fm Criſoſtomū. Ne minor vi⸗
deat moyſe τ helia qui tot dieb⁹ ieiunauerūt.
nec vlterius protraxit. ne diabolus ipſuȝ ſup̄
hoiem aliquid exiſtimaret dum eximios pro⸗
phetarū in quantitate dierum ſuperaret. Sȝ
hic querunt nōnulli cum xp̄s nil comederet il
lis quadraginta diebus τ quadraginta nocti
bus τ non eſurierit. A quo facta fuit illa ſu⸗
ſtentatio vt nō eſuriret. Et ad hoc dicere poſ
ſumus ꝙ tribus de cauſis poteſt aliquis non
ſentire famē. Primo ex redundantia glorie
anime in corpus fm ꝙ datur corpori aliqua q̄
litas glorioſa per modū habitus vel diſpoſi⸗
tionis vt ſit impaſſibile τ ſic erit in beatis per
modū habitus immanentis. Vn̄ Apocalipſ.
vij. ca. dicitur. Non eſurient neqȝ ſitient am⸗
plius. Et ſic potuit fuiſſe in xp̄o. vt ſicut dimi
ſit gloriā anime redundare in corpus q̄ȝtum
ad claritatē in tranſfiguratione p̄ modum di
ſpoſitionis tranſeuntis τ non imanentis. ita
agere poterat q̄ȝtum ad impaſſibilitatē hum̄i
di a calore. Scd̄o pōt aliquis nō ſentire famē
ex aliqua virtute cibi preaſſumpti fortificantis
humidū radicale τ ſpecici virtutē. τ h̄ ſiue illa
virtus ſit nālis illi cibo ſicut erat in ligno vi⸗
te. vel ſupnaturaliter data. ſicut in cibo data
helie. iij. Regum. xix. ca. In cuius fortitudine
ambulabat quadraginta diebus τ quadragi⸗
ta noctibus. Sic potuit eſſe in xp̄o ꝙ preaſſū⸗
pſiſſet aliquē cibū cui talis virtus fuit diuini
tus data. Tertio pōt contingere ꝙ aliquis nō
ſentiat famē ex ſuſpenſione actionis caloris
nālis p̄ virtutē deitatis immediate ita ꝙ vita
remaneat. nulla ex ſuperioribus cauſis exiſten⸗
te. Et hoc fuit diuine virtuti ſolū in xp̄o cui⁹
eſſe diuinū erat eſſe exiſtere illius hois. Si vo
diceret ꝙ ex quo xp̄s n̄ eſuriebat ieiunādo nō
prebuit exemplū penalitatis τ patientie. Rn̄⸗
demus ꝙ hoc nō ſequit qr poſtea eſurijt. In⸗
ſup ſicut martyres ꝓpter exceſſū diuine dile⸗
ctionis τ conformationē voluntatis diuine τ
expectationē glorie qn̄qȝ non ſentiebant tor⸗
menta nec tn̄ minus merebant aut dabant ex
emplū patiētie. Ita hic xp̄s. ſed ois dubitatio
ſoluit qr poſtea eſurijt. Contemplare nunc fi
delis aia illū qui animantibus cunctis alimē⸗
ta preſtat τ vitam pro tuo amore fame ac ſiti
q̄ȝ ſepius laborantē. τ compatere illi atqȝ in
ſpice diligenter qd precipue tribus vicibus i⸗
uenit ad comedendū ſiue bibendum. Eſurijt

equidē poſt ieiuniū ⁊ añ miniſteriū angeloꝝ
nō habuit niſi lapides. Eſurijt adhuc i via dū
ex bethania deſcendens, pergebat hieruſalē
⁊ nō inuenit niſi folia ficus. Ut ſcribit Mat
thei. xxi. ca. Tandē ſitiuit i cruce. ⁊ oblata fuit
ori eius ſpongia aceto plena. que ſi ad ſenſuꝫ
myſticū referamus cū cōtinuo xp̄s eſuriat, ⁊
ſitiat ſalutē nr̄am. Pleriqꝫ illi lapidea corda
oī duritie plena preſentant. nec illū timēt nec
diligunt vt vel timore vel amore abducant a
vitijs. Alij vo folia ſibi ⁊ bona vba ſine fru
ctibus prebent. ſicut faciebant phariſei q̊s re
darguit Matth. xv. ca. dicens. Ipocrite bñ d
vobis ꝓphetauit Iſaias. Populus inquit h
labijs me honorat cor āt eoꝝ longe eſt a me.
Nōnulli inſuꝑ acetū ei porrigūt ad bibendū
hi ſūt qui vel mūdano amore inebriati. vl' va
na ſapientia ⁊ curioſitate decepti nō ſolū non
corrigūt ſua delicta. ſed quod grauius eſt de/
trahūt xp̄o ⁊ impia verba ſiue blaſſema teme
re loquunt de deo. Aiunt qñqꝫ. Si xp̄s in cru
ce voluit mori. qd nobis. imputet ſibi. Si deꝰ
erat cur nō abſqꝫ ignominia ſue crucis indul
ſit humano generi. Et ſil'ia ſacrilegis buccis
publice reſonātes erga xp̄m nulla pietate mo
uēt. O peſſimū genus hoim. O mentes neqſ
ſime O deniqꝫ ingratiſſimi peccatores. Su/
ſtinuit ſaluator nr̄ ab vtero virginis vſqꝫ ad
patibulū crucis tot labores. tot cruciatꝰ ⁊ pe/
nas vt q̄ꝫtum nos diligebat cognoſceremus.
Poſt vo exactos quadraginta dies ieiunij
ſui voluit pro nobis peccatoribus eſurire.

¶ De tentatione xp̄i quare. ſ. diabolus ten/
tauit eum. qualiter apparuit. ⁊ cur xp̄s voluit
tentari. Capitulum. ij.

Ecundū myſteriū ꝯtemplandū in h ſer/
mone dr̄ pugne. d q̄ Mattheus ita ſeqt
Accedens tentator. ſ. diabolꝰ vt pꝫ Luce. iiij.
ca. dixit ei ⁊c̄. Ubi tria dubia ſunt declarāda.
Primum dicitur inductionis.
Secundum apparitionis.
Tertium rationis.

¶ Primū dubiū declarandū dr̄ inductionis
quo. ſ. motiuo diabolꝰ inductꝰ eſt vt tentaret
xp̄m. virtus nāqꝫ eius demonibus nota erat
dr̄ eni Luce. iiij. ca. Exibāt āt demonia a mul
tis clamantia ⁊ dicentia q2 tu es filius dei. ⁊ i/
crepans nō ſinebat ea loqui q2 ſciebant ipſuꝫ
eſſe xp̄m. Mirū ḡ videt ꝙ diabolus xp̄m ten/
tauerit. nā tentare eſt experimentum ſumere
qd nō fit niſi de re ignota. Ad qd rñdet ſctūs
Tho. iij. pte. q. xli. Q2 ſicut Augꝰ dicit. ix. libro
de ci. dei. Xp̄s tm̄ innotuit demonibus q̄ꝫtuꝫ
voluit nō ꝑ id qd eſt vita eterna ſed ꝑ quedā
tꝑalia ſue virtutis effecta. ex quibus quandā
cōiecturā habebant xp̄m eſſe filiū dei. Sed q2
rurſus in eo quedā ſigna hūane infirmitatis
videbant. nō ꝓ certo cognoſcebant eſſe filiuꝫ
dei. Et iō diabolꝰ eū tentare voluit. Hinc ait
Criſoſtoꝰ. Q2 audiens diabolus in xp̄i natiui
tate angelū paſtoribꝰ annūciantē. angelorum
multitudinē iubilantē. ioānē digito demon/
ſtrantē. prēm in baptiſmate teſtificantē. ſpm̄
ſctm̄ in colūbe ſpē deſcendentē ⁊ nūc quadra/
ginta diebus ⁊ noctibus ieiunantē eū eſſe dei
filiū ſuſpicatus eſt. Sed poſtmodū videns eū
eſuriſſe ipſū eſſe dei filiū plurimū dubitauit.
Nō enim credebat poſſe dei filiū eſurire. Et
Hilarius ſuꝑ mattheum dicit. Tentare xp̄m
diabolus nō fuiſſet auſus niſi in eo ꝑ eſuritio
nis infirmitatē que ſunt hoīs recognoſceret.
Et Grego. exponens illud. Si filius dei es. i/
quit. Quid ſibi vult talis ſermonis exorſus.
niſi q2 cognouerat dei filiū venturū eē. ſed ve
niſſe ꝑ infirmitatē corꝑis nō putabat. ¶ Se/
cundū dubiū declarandū dr̄ apparitionis. q̄li
ter. ſ. apparuit xp̄o diabolus in hac tentatiōe
Et ad hoc dicit gloſa. O ia q̄ de xp̄i tentatiōe
hic dicunt. corporeis ſenſibus cōpleta ſūt. Et
ſm̄ quoſdā credit ꝙ tentator ille fuit lucifer.
primus petōr ⁊ maximꝰ tentator. iuxta illud
qd ſaluator nr̄ dixit Ioānis. xij. ca. Uenit eni
princeps mūdi huius ⁊ in me non hꝫ quicq̄ꝫ.
¶ Tertiū dubiū declarandū dr̄ rōnis. Quare
ſ. xp̄s tentari voluit. Ad qd aſſignant tres p̄/
cipue rōnes. Prima fuit ꝑꝑ nr̄am inſtructio
nē. Inſtruxit quippe nos vt ſciremus paratā
eſſe nobis diaboli pugnā a q̄ nullꝰ quātūcūqꝫ
ſctūs immunis exiſtit. Iō Hilarius ſuꝑ mat
theū ait. In ſanctificatis maxime diaboli tē
tamenta graſſant q2 victoria magis eſt ei ex/
optanda de ſctis. Et ſapiens. Eccleſiaſtici. ij.
ca. inquit. Fili accedens ad ſeruitutē dei ſta in
iuſticia ⁊ timore ⁊ p̄para aiam tuā ad tētatio
nē. Et Augꝰ ꝯ fauſtū. Nullꝰ ē hō tāta iuſticia
p̄ditūs cui ñ ſit neceſſaria tētatio vel ad ꝓfici
endū vel ad ꝓbandū. Et Greg. xxiiij. mora.
Uſus nr̄i itineris nequaq̄ꝫ pagit ſine mune/
re tētationis. Hic tñ orit difficultas qm̄ xp̄us
tentationi ſe expoſuit. Cū ergo eius tentatio
ſit nr̄m exemꝑluꝫ videt ꝙ etiam alij debeant
ſe ingerere ad tentationes ſuſcipiēdas. quod

tñ videẜ eſſe periculoſũ cũ potius tentationũ occaſiões vitare debeam⁹. Ad hoc rñdet ſcũs Tho. ꝙ duplex eſt tentatiõis occaſio. Una q̄dem ex pte hõis puta cũ aliquis ſe pctõ ꝓpinquũ facit occaſiones peccandi nõ euitans. Et talis occaſio tentationis eſt vitanda. ſicut dictũ eſt Loth Geneſ. xix. ca. Ne ſteteris in oĩ regione circa ſodomã. Alia vo tentationis occaſio eſt ex pte diaboli qui ſemꝑ inuidet ad meliora tendentibus ꝛ talis occaſio nõ eſt vitanda. qm̃ vt inquit Paulus. i. ad corinth. x. ca. Fidelis de⁹ q̄ ñ patiẜ vos tentare ſupra id qð poteſtis. ſed facit cũ tentatione ꝓuentum Ex hac vo tentatione cũ dei adiutorio deuicta corona victorib⁹ daẜ. Unñ Jacobi. i. ca. dr̃. Beatus vir qui ſuffert tentationẽ qm̃ cũ probat⁹ fuerit accipiet coronã vite quã repromiſit deus diligentibus ſe. Scða rõ quare xp̃us voluit tentari fuit propter tentatoꝝ conſolationem vt. ſ. tẽtatis conſolationẽ daret. Fuit quidẽ tentatus ſtatim poſt baptiſmũ qñ. ſ. a patre fili⁹ fuerat appellat⁹. ꝛ ſpũs ſctũs in colũbe ſpecie manſerat ſuꝑ eũ ꝛ celi ſibi viſi ſũt aperiri ꝛ diebus quadraginta ꝛ noctibus ieiunauerat vt dareẜ intelligi ꝙ ſi aliquis tentatur propter hoc nõ eſt minus dei filiationẽ dignus nec ſua penitentia deo eſt min⁹ accepta Tertia rõ quare xp̃s tentari voluit fuit ꝓpter diaboli confuſionẽ vt ipſe dolo inuidia ꝛ malicia plenuſ. ſuperatus a chriſto confuſus abiret. ſicut apparebit in ſequentibus.

¶ Qualiter chriſtus ſuperauit omnes diaboli tentationes ꝛ de modo illarum tentationũ.

Capitulum. iij.

Ertiũ myſteriũ contemplandũ de dño ieſu chriſto dr̃ victorie. Dicit nanqꝫ diabolũ qui ſpiritualẽ hoĩem nõ ſtatim de peccatis grauibus tentat. ſed paulatim a leuiorib⁹ incipit vt ad grauiora ꝑducat. Jccirco de triplici vitio conatus eſt chriſtum tentare.

Primo de gula.

Secundo de inani gloria.

Tertio de auaricia.

¶ Primo tentauit chriſtũ de gula dicenſ. Si filius dei es dic vt lapides iſti panes fiant. ħ Hiero⁹ ita loqẜ. Uane agis demon ſi filius dei eſt decipi nõ poterit. ſi purus hõ lapides i panẽ cõuertere nõ valebit. Tñ mľta fuit aſtutia diaboli qꝛ cogitabat intra ſe. Si faciat qð ſuadeo cognoſcã ipſũ eſſe deũ. Si ñ faciat adducã eũ ad preſumptionẽ faciẽdi. Nec tentauit eũ de cibis delicatis ſed tñ neceſſarijs. qꝛ arbitrabaẜ eum virũ bonũ qui tñ ſi purus hõ fuiſſet nõ deus preſumens lapides in panes ꝯuertere vt corporali ſue fami ſubueniret. ob hanc inordinationẽ vitiũ gule incurreret. At xp̃s q̄ de⁹ ver⁹ erat lapides i panes cõuertere noluit qð vtiqꝫ facere potuiſſet. qꝛ miracula fienda erant ad vtilitatẽ fideliũ nõ ad inſtantiã diaboli. nõ enĩ diabolus ſupplicat ſed tentat. Anno vo ſequenti pia mater impetrauit ꝙ aquã in vinũ conuerteret in chana galilee. Rñdit itaqꝫ diabolo xp̃s vt ſic dubius remaneret atqꝫ deuictus. Scriptum eſt Deutero. viij. ca. Non in ſolo pane viuit hõ. ſed in omĩ verbo qð ꝓcedit de ore dei. qð põt intelligi ð verbo predicato quo aĩa viuit, per grãꝫ vt ſit ſenſuſ. Sic panis ẽ cib⁹ corporis ita cib⁹ ſcripture ẽ cibus aĩe. Unñ ꝛ xp̃s dixit. Joãnis. ca. vi. Uerba que ego locut⁹ ſũ. vobis ſpũs ꝛ vita ſunt. tante efficacie verba xp̃i fuerũt tanqꝫ grauiẜ doctiſſimeqꝫ plata vt neſciret diabol⁹ aut cõtradicere aut replicare. Quare ꝓceſſit ad id in quo ſpũales viri qñqꝫ deficiunt vt. ſ. aliqua ad oſtentationẽ opereñẜ qð ptinet ad inanẽ gloriã. Jdeo ſcðo de hoc vitio ipſũ tentauit. Jnquit nanqꝫ Matthe⁹ tunc. ſ. finita priori tentatione aſſũpſit eũ diabolus. Quod põt dupliciter intelligi. Uno mõ ꝙ ſupra ſe acceperit. Et ſic vt dicit Grego. Mens hoc refugit humana. ꝛ hoc audiẽs expaueſcit. ſed nõ eſt mirũ ꝙ ꝑmiſit ſe ſic a diabolo aſſumi. ſi conſidereẜ ꝙ ꝑmiſit ſe a mẽbris diaboli. ſ. ex eius inſtigatõe flagellari ꝛ crucifigi. Alio mõ põt intelligi ꝑ cõcomitationẽ q̄ſi dicendo venias mecũ. ſic Matth. xvij. ca. Aſſũpſit ieſus petrũ iacobũ ꝛ ioãnẽ. Et Luce. xviij. Aſſũpſit duodecim diſcipulos ꝛc̄. diabolus itaqꝫ aſſũpſit xp̃m vel primo mõ vt dictũ ẽ. Et ſm Criſoſto. Agebat q̄ꝫtum in ſe erat vt ab oĩbus videreẜ. Et xp̃s diabolo neſciente faciebat vt nemo illũ videret. Uel aſſumpſit eũ ſcðo mõ in ſctãm ciuitatẽ. i. hierl'm que ſic noiaẜ qꝛ diuino cultui erat deputata. Et ſtatuit eũ ſuꝑ pinnaculũ templi. Quidã dicũt ꝙ pinaculũ erat locus eminens ſiue pulpitũ vbi lex promulgabatur. Nicholaus vo de lira dicit. ꝙ erat tectum templi qð erat deſuꝑ planũ qꝛ ſic fiebãt tunc domus paleſtinoꝝ. Dixit ergo diabolus xp̃o. Si filius dei es mitte te deorſũ. Scriptũ eſt eni. ſ. in p̃s. Angelis ſuis deus mandauit ð te vt cuſtodiãt te in oĩb⁹ vijs tuiſ. q̄ ſcriptura

ſm Auguſtinū de mēbꝛis dr̄ nō de xp̄o. Alle-
gauit ꝯo diabolus ſcripturā. qm̄ in priori pu
gna fuerat a xp̄o ꝑ ſcripturā cōcluſus. Sꝫ ipe
deus incarnatus iterū ſibi rn̄dit. Scriptū eſt
Deuterono. vi. ca. Nō tentabis dn̄m deū tuū
Dn̄m qs tentat cū habet nāli auxilio vel rō-
ne quid faciat. ⁊ tn̄ cōmittit ſe periculo. vt ex-
periať an deus poſſit vl̓ velit liberare. Mitte
re itaqꝫ ſe deorſū periculū erat ſm naturaꝫ. ⁊
miraculū facere tunc nō erat expediēs. ¶ Ter
tio diabolꝰ tentauit xp̄m de auaricia. ꝓduxit
quidē tentationē ad id qꝺ iā nō eſt ſpūaliū vi
roꝝ ſꝫ carnaliū. ſ. vt diuitiaſ ⁊ gl̓iā mūdi cōcu
piſcāt vſqꝫ ad contēptū dei. Et ideo in primiſ
duabus tentationibus dixit. Si filius dei es.
nō āt in tertia que nō pōt ſpūalibus cōuenire
Sequiť ergo euangeliſta. Iterū aſſūpſit eum
diabolꝰ in montē excelſū. q ſm aliquos diſtat
a loco quarantane ſiue ieiunij duobus milia-
ribus. Et oſtendit ei oīa regna mūdi. ſm Cri
ſoſto. Non eſt intelligendū ꝙ videret ipſa re-
gna vel ciuitates vel aurū vel argentuꝫ. Sed
partes in quibus vnūqꝺqꝫ regnū vel ciuitas
poſita eſt. Diabolus ḡ digito demonſtrabat.
⁊ vniuſcuiuſqꝫ regni honorē ⁊ ſtatū ꝟbis ex-
ponebat. Vel ſm Rabanū oſtendit qꝛ vani-
tatē pompe mūdane quā ipſe diaboluſ dilige
bat qꝫ ſpecioſa ſit ⁊ deſiderabilis ꝟbis demō
ſtrauit. vt ad amandam illā ipſuꝫ induceret.
Vel ſm Origenē oſtendit ei quō ipe ꝑ diuer
ſa vitia regnabat in mūdanis. in quibuſdā. ſ.
ꝑ ſupꝑbiā. in quibuſdā ꝑ auariciā. i quibuſdaꝫ
ꝑ luxuriā. vt exemplo multitudinis poſſet ad
cōſentiendū facilius inclinari. Prima expoſi
tio magis conſonat littere ſcti euāgelij. Pro-
pterea vt ſcribit Lucas. iiij. ca. diabolus dixit
Oia mihi tradita ſunt ⁊ cui volo do illa. Mē
titus eſt qui eſt mendax ⁊ pr̄ mendacij. qꝛ vt
inquit Dauid in pſ. Dn̄i eſt terra ⁊ plenitudo
eius orbis terraꝝ ⁊ vniuerſi q habitant in eo
Et iterū. Tui ſunt celi ⁊ tua eſt terra orbis ter
re ⁊ plenitudinē eius tu fundaſti. Mendacio
itaqꝫ ſuo ſatagebat diabolus xp̄m ſeducere.
Et ſubdidit. hec oīa tibi dabo ſi cadēs adora-
ueris me. Tūc dixit ei ieſus. vade ſathana. ſ. ſꝫ
Hiero. in infernū q patꝰ ē tibi ⁊ angelis tuis
Scriptū eſt eni. Dn̄m deū tuū adorabis ⁊ illi
ſoli ſerui es. Non dixit hec verba exprobrati
ua in prima ⁊ ſcꝺa tentatione. ſed in iſta qꝛ h̄
diuinū vſurpare volebat honorē. Tunc reliqt
cū diabolꝰ ⁊ ecce angeli acceſſerūt ⁊ miniſtra-
bant ei. Reliquerāt eni angeli ipſū ieſū vt di-
cit Nicholaus de lira ad tp̄s vt diuinitas eiꝰ
diabolū magis lateret ⁊ vt cōuenientius locū
tentādi haberet ⁊ vt victoria ipſius xp̄i excel-
lentior appareret ex hoc ꝙ ſolus ipſū deuince
ret. Et ideo victo tentatore ⁊ pre cōfuſione re
cedēte acceſſerūt angeli ⁊ miniſtrabant ei ſic̄
vero dn̄o ꝓprij ſui. Ex quo appꝫet diuinitas
xp̄i qꝛ nulla natura eſt ſupra angelicaꝫ niſi di-
uina. Creduntᷣ āt miniſtraſſe illi etiā cibū na-
turalē. ſicut fecerūt helie. Inſuꝑ cibarūt illum
ſpūali delectatione collaudando ⁊ benedicen-
dum ſanctū nomen eius. qꝺ ⁊ nos ſemper be
nedicamus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo duodecimus de dulciſſimo admirā
doqꝫ ſpectaculo tranſfigurationis xp̄i.

Erat illos in montē

excelſū. Scribunť hec verba Mat-
thei. xvij. ca. Rem grandē atqꝫ mi-
rabilē opatus eſt xp̄s in ſua tranſfiguratione
iocunda. Ad cuius ſpectaculū delectabile nō
oēs apoſtolos voluit adeſſe. Tū qꝛ ſecreta nō
ſunt oībus reuelanda. tū qꝛ dn̄t a maioribꝰ in
alios deriuare ſicut fit i celeſti ierarchia. vt re
fert Dionyſius. Tū etiā vt Damaſceꝰ. dicit.
Ne iudas indignus interueniſſet qui nec ſolꝰ
repellendꝰ erat ne ad inuidiā indignationēqꝫ
ꝓuocareť. Admiſſi ſunt ꝟo tres. Petrus ꝓ-
pter ꝓrogatiuā feruoris fidei. Ioānes ꝓpter
excellentiā virginitatis ⁊ Iacobus ꝓpter pri
oritatē martyrij. qꝛ ꝑmus ſuſtinuit martyriū
propter xp̄m. vt pꝫ Actuū. xij. ca. His reuela
ta ſunt altiſſima myſteria xp̄i que nullus vale
ret ingenio ac ꝓprijs ſenſibus cōprehendere
Que tn̄ poſtmodū ab eis predicata ſunt ⁊ ab
euangeliſtis deſcripta ad vtilitatē ⁊ eruditio
nē noſtram. Propterea vt mens nr̄a illuſtreť
veritatis ſplendore. ⁊ dn̄m xp̄m pio venere-
mur affectu. in preſenti ſermōe de triplici ſub
limi excelſaqꝫ dignitate ſaluatoris nr̄i. dicemꝰ
quā tribus diſcipulis prenoīatis in ſua tranſ
figuratione monſtrauit.

Prima dr̄ claritatis.

Secunda ſuperioritatis.

Tertia equalitatis.

¶ De claritate corporis xp̄i in tranſfiguratio
ne in qua monſtrata fuit diſcipulis dignitas
eius. Capitulum i.

Rima ſublimis ⁊ excelſa dignitas dn̄i
ieſu xp̄i tribus apl̓is demonſtrata diciť

claritatē. vt eni ingt Mattheꝰ. Tranſſigura/
tus eſt añ eos. nō ꝙ mutauerit liniamēta cor/
poris vel amiſerit priſtinā formā ⁊ faciem vt
Hieroꝰ ait. ſed ꝓpter claritatis vultus eius
immenſitatē de qua dr̄. Reſplēduit facies eiꝰ
ſicut ſol ⁊ veſtimenta eius facta ſūt alba ſicut
nix. Placuit āt ſibi ſic tranſſigurari ⁊ clarita
tē oſtendere. qm̄ prenūciata paſſione ſua diſci
pulis vt ſcribit Matth. xvi. ca. illos induxit
ad ſue paſſionis ſequelā dicens. Si quis vult
poſt me venire. ſ. meā doctrinā ⁊ facta ſequē/
dō abneget ſemetipſū. i. affectū humanū non
ſolū meā paſſionē nō impediendo ſed ēt me i
hoc imitando. ⁊ tollat crucē ſuā. i. paratus ſit
in aīo voluntarie crucē portare in qua crucifi
gat ignominioſe ſm̄ Nicholaū de lira. O por
tet āt ad hoc ꝙ aliquis directe ꝓcedat in via
ꝙ finē aliqualiter precognoſcat. Et precipue
qn̄ via eſt difficilis aſpa ⁊ laborioſa. finis xō
iocundꝰ. Cū ḡ xp̄s ꝑ ſuā paſſionē ad hoc ꝑue/
nerit vt gloriā obtineret nō ſolū aīe quā ha/
buit a principio ꝯceptionis ſed etiā corporis
ſm̄ illud Luce vltimo ca. O portuit pati xp̄m
⁊ ita intrare in gloriā ſuā. Ad quā ēt ꝑducit
eos qui veſtigia ſue paſſionis ſectant̄. Jō cō/
ueniēs fuit vt diſcipulis gloriā claritatis oſtē
deret. cui ſuos electos ꝯfigurabit. Vnde pau
lus ad philipenſ. ca. iij. dicebat. Saluatorē ex
pectamꝰ dn̄m ieſū xp̄m qui reformabit corpꝰ
humilitatis nr̄e cōfiguratū corpori claritatis
ſue. Sed vt pars iſta lucidius explanetur tria
erunt dubia declaranda.

Primū vtrū claritas illa quā xp̄s oſtendit in
facie fuit in eius corpore ſicut in ſubiecto.
Scd̄m vtrū illa claritas fuit glorioſa.
Tertiū vtrū ꝑ claritatē cōuenienter ſignifice
tur gloria corpoꝝ beatorum.

¶ Ad primū dubiū rn̄det Alexāder in. iij. vo
lūie ſūme. Q claritas illa fuit in corꝑe xp̄i tā/
ꝗ̄ in ſubiecto nō tm̄ in aere circūſtante. Jngt
eni Lucas. ix. ca. Facta eſt dū oraret ſpēs eius
altera. i. alterata vt dicit gloſa. qđ nō pōt eſſe
niſi fieret imutatio circa ipſam. Aliter tn̄ erat
claritas in veſte. ⁊ aliter in corpore. qꝛ in corꝑe
erat ab exteriori vt dicet̄. ⁊ ita vt in ſubiecto.
ſꝫ i veſte ab ext̄iori. ſ. a ſupfuſo ſplēdore faciei
Nō āt q̄re claritas fuit i corꝑe ſic in ſubiecto
nō in veſte. qꝛ veſtis nō erat glorificabilis. ſꝫ
hn̄ erat glorificabile corpus. ⁊ ꝑꝑ hoc ad oſten
dendā gloriā que erit in futura reſurrectione
que erit in corꝑe ſic in ſubiecto. ſic debuit eſſe
claritas illa in tranſſiguratione. ¶ Ad ſcd̄m
dubiū rn̄det ſctūs Tho. iij. parte. q. xlv. Q cla
ritas illa quā xp̄s aſſumpſit in tranſſiguratō
ne fuit claritas glorie ꝗ̄tū ad eſſentiā. non tn̄
ꝗ̄tum ad modū eſſendi. Claritas eni corporis
glorioſi deriuat̄ ab aīe claritate. vt Augꝰ dic̄
in epiſtola ad dyoſtorū. Similiter claritas cor
poris xp̄i in tranſſiguratōne deriuata eſt a di
uinitate ipſius vt Damaſcenus dicit ⁊ a glo/
ria aīe eius. Q eni a principio ꝯceptionis glo
ria aīe nō redundaret ad corpus ex quadā diſ
penſatione diuina factū eſt. vt in corꝑe paſſi/
bili nr̄e redēptionis expleret myſteria. Nō tn̄
ꝑ hoc adempta eſt ptās xp̄o deriuandi gl'iam
aīe ad corpus. Et hoc idē fecit ꝗ̄tū ad clarita
tem in tranſſiguratione. aliter tn̄ ꝗ̄ in corꝑe
glorificato. Nā ad corpꝰ glorificatū redūdat
claritas ab aīa ſicut quedā qualitas ꝑmanēs
corpus afficiens. Vn̄ fulgere corporaliter nō
eſt miraculoſū in corꝑe glorioſo. Sed ad cor/
pus xp̄i in tranſſiguratione deriuata eſt cla/
ritas a diuinitate ⁊ aīa eius. nō ꝑ modū qua/
litatis imanētis ⁊ afficientis ipſū corpus. ſed
magis ꝑ modū paſſionis tranſeuntis ſicut cū
aer illuminat̄ a ſole. Vn̄ ille fulgor tūc in cor/
pore xp̄i apparens miraculoſus fuit ſicut ⁊ h̄
ipſū ꝙ ambulauit ſup vndas maris. Ex quo
nō tenet̄ opinio hugonis de ſctō victore qui
dixit. Q xp̄s aſſūpſit dotes claritatis in tranſ
figuratione. agilitatis ambulando ſup mare.
Subtilitatis egrediendo de clauſo virginis
vtero. qꝛ dos noīat quandā qualitatē imma/
nentē corpori glorioſo. ſed miraculoſe habuit
ea que pertinent ad dotes. Et eſt ſimile ꝗ̄tuꝫ
ad animā de viſione qua paulus vidit deum
in raptu. Jlla ergo claritas fuit claritas glorie
modo dicto. ſed nō corporis glorioſi. Jdeo in/
quit Bedda ſup. xvij. ca. Matthei. Jn corꝑe
mortali oſtendit nō immortalitatē ſed clari/
tatē ſimilē future immortalitati. Sꝫ propter
dicta querunt nōnulli. An ſolum xp̄i corpus
fuit tranſſigurabile. nam ſcribitur de moyſe
Exodi. xxxiiij. ca. Q apparuit facies eius cor/
nuta ex cōſortio ſermōis dn̄i ex maximo ſplē
dore. Et. ij. ad Corinthios. iij. ca. dr̄. Q nō po
terant filij iſrael intendere in faciē moyſi ꝑꝑ
gloriā vultus eius. Jnſup de btā virgine dic̄
gloſa ſup illo verbo Matth. i. ca. Non cogno
ſcebat eam donec peperit filium ſuuꝫ primo/
genituꝫ. quia ioſeph mariam facie ad faciem
videre nō poterat. Quare videtur ꝙ corpus
moyſi ⁊ virginis fuit trāſſiguratū. Ad h̄ dic̄

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Alexander in.iij.vbi.s̄. Qꝛ aliter fuit ſil'itudo
gloꝛie in facie moyſi.in btā virgine ⁊ in coꝛpe
xp̄i. In facie nāqꝫ moyſi ⁊ btē virginis fuit
ſil'itudo claritatis q̄ erat alterius generis ſim
pliciter q̄ꝫ claritas gloꝛie. Sed in coꝛpoꝛe xp̄i
fuit claritas q̄ erat eiuſdē generis cū claritate
gloꝛie.⁊ ſi nō ſimplicit̄ tñ ſm partē. Et hoc eſt
qꝛ radius claritatis in facie moyſi fuit a ꝯſoꝛ
tio dei quē habebat ſpūaliter in mente. Sil'it
radius claritatis in facie virginis erat ex cō/
ſoꝛtio dei quē ñ ſolū habebat ſpūaliter in mē
te.ſed ēt coꝛpoꝛaliter in ventre. Sed in coꝛpe
xp̄i fuit claritas ex vnione cū diuinitate ⁊ aīa
in pte ſupioꝛi btā. Et pp hoc nulla alia oſten/
ſio claritatis debuit dici tranſfiguratio ſicut
iſta.qꝛ ſoluꝫ illa q̄ eſt in expreſſa ſil'itudine ad
gl'iam dꝫ dici tranſſiguratio. Et ſi ad hoc di/
ceret̄ ꝙ claritas moyſi fuit maioꝛ claritate xp̄i
eo ꝙ nō poterat precipi niſi velaret̄.ergo ma/
gis fuit oſtenſiua claritatis gl'ie. R̄ñdet Ale/
xander. Qꝛ nō fuit copioſioꝛ claritaſ gl'ie moy
ſi q̄ꝫ claritas coꝛpoꝛis xp̄i. Nā ꝙ claritas faci
ei moyſi nō poſſꝫ videri fiebat ñ qꝛ maioꝛ eēt
ſed qꝛ offēdebat ⁊ diſgregabat viſū. Sicut ēt
videmus de claritate ſolis q̄ pp h̄ nō pōt vi/
deri. Sed claritas apparens in facie xp̄i erat
delectans viſū ⁊ cōfoꝛtans.ſic̄ claritas gloꝛie
q̄ cōfoꝛtat ⁊ coꝛroboꝛat viſū. Vñ Apocalip.
xxi.ca. Claritas ciuitatis ſupne cōpat̄ iaſpidi
c⁹ claritas deml'cet ⁊ delectat aſpectū. Sꝫ hiſ
obijci pōt.qꝛ dr̄ ꝙ claritas coꝛpiſ xp̄i fuit ſil'is
claritati ſolis q̄ videri nō pōt.ḡ nec ita videri
potuit claritas coꝛpoꝛis xp̄i. R̄ñdemus ꝙ cla
ritas coꝛpoꝛis xp̄i dr̄ ſil'is claritati ſoliſ.qꝛ ſol
excedit in lumine oēs planetas. Tñ gloſa dic̄
Matth.xvij.ca. Reſplenduit facies ei⁹ ſicut
ſol plus certe q̄ꝫ ſol ſed nō habuit exemplum
maius cui cōpararet. Si vo aliqs q̄reret cur
nō cōparata fuit claritas illa claritati Iaſpi/
dis ſic̄ ſolis. Dicim⁹ ꝙ lꝫ claritas iaſpidis ſit
delectabilis nō tñ ita eſt oibus nota ſicut cla/
ritas ſoliſ. Ad tertiū iā dubiū eſt deueniendū
an.ſ.p claritatē ꝯueniēt̄ ſignificet̄ gl'a coꝛpm
btōꝝ. Et videt̄ ꝙ nō. Nā claritas nō ſolū eſt
coꝛpoꝛū gloꝛificatoꝝ imo ⁊ cōis alioꝝ coꝛpo/
rū. Cōuenientioꝛ āt eſt oſtenſio facta p ꝓꝛie
tates ꝓꝛias ſicut per agilitatē impaſſibilita
tem ⁊ ſubtilitatē q̄ꝫ p cōmunes. Ad h̄ ita pul/
chꝛe dicit Alexander. Qꝛ cū ſint quattuoꝛ pꝛo
pꝛietates ſm quas oſtendit̄ gloꝛifacatio coꝛ/
poꝛū ipſa claritas eſt pꝛincipalis ad quā cōſe
quunt̄ cetere. Naturā eni lucis cōſequnt̄ ſub/
tilitas.vñ lux p naturā hꝫ ſubtilitatē ad pene
trandū coꝛpoꝛa maxie coꝛpoꝛa tranſparentia
ſicut pꝫ in lapide criſtallino q̄ penetrat̄ a luce.
Sil'iter ad ipſā conſequit̄ agilitas.vñ motus
vel mutatio eius fit quaſi ſubito. Sil'iter ad
ipſā conſequit̄ impaſſibilitas.vñ etiā nullum
inquinamentū patit̄ ab alijs. Quia ergo cla/
ritas preſuppouit oēs alias ꝓꝛietates q̄ ſūt
coꝛpoꝛū gloꝛificatoꝛū ⁊ nulla illaꝝ ponit oēs
alias. Ideo cōueniēt fit oſtenſio gloꝛificatio
nis coꝛpoꝛū p claritatē. Iccirco dñs in euāge
lio Matth.xiij.ca. Significans gl'iam reſur/
rectionis nō multiplicat verba.ſed pfecte in/
tegre ⁊ totaliter ſignificat p claritatē cū dicit
Iuſti fulgebūt ſic̄ ſol in regno patris eoꝛum.

¶ De apparitioue moyſi ⁊ helie qui cum xp̄o
reuerenter loquebant̄ exhibendo illi tanq̄ꝫ ve
ro deo reuerentiam ⁊ honoꝛē. Capitulum.ij.

Ecūda ſublimis ⁊ excelſa dignitas dñi
ieſu xp̄i apl'is demonſtrata.dr̄ ſupioꝛita
tis. Quia eni vt ait Criſoſtom⁹. Alij dicebāt
eū eſſe heliā. Alij Ieremiā aut vnū ex ꝓphe/
tis.ideo capita pꝛophetaꝝ induxit vt differē
tia appareat inter ſeruos ⁊ dñm oſtendendo
ꝙ nō erat helias neqꝫ moyſes.ſed illis ſupioꝛ
imo ⁊ dñm ſe angeloꝝ ⁊ hoium manifeſtaret
Ecce inqt Mattheus. Apparuit illis moyſeſ
⁊ helias cū eo loquētes. Pro clarioꝛe vo h⁹
ptis intelligētia tria ſūt hic dubia declarāda.
Primū q̄lit apparuerūt ibi moyſes ⁊ helias.
Scōm quō diſcipuli cognouerunt illos.
Tertium quid loquebantur.

¶ Ad primū dubiū diuerſimode rñdet̄ a mul
tis. Quidā eni dicūt.ꝙ moyſes ⁊ helias non
apparuerūt ibi vere ſed imaginarie. Alij vo
ꝙ angeli ꝓ pſonis coꝝ in aſſūptis coꝛpoꝛib⁹
in ipſoꝝ.ſ.moyſi ⁊ helie ſil'itudine apparue/
rūt Nec fuit fictio qꝛ illud angeli feceꝛūt ⁊ de
intentione coꝝ qō ipſi pſonalit̄ feciſſent. Sic̄
ēt dr̄.dñs locutus eſt ad moyſen qñ angelus
in pſona dñi loquebat̄. Nōnulli āt aſſerūt ꝙ
apparuerūt ibi moyſes ⁊ helias vere. Sed ap
paruit moyſes in ſuo coꝛpoꝛe reaſſumpto ad
tp̄s. Hoc videt̄ dixiſſe Aug⁹ in li.de mirabi/
lib⁹ ſacre ſcripture. Nec mirū eſt ꝙ ꝓ tā ma/
gna re ad tp̄us reſurrexerit ⁊ realiter venerit.
Alexander āt in.iij.dicit. Qꝛ apparuit ibi he/
lias in coꝛpe ⁊ aīa. moyſes vo in aīa tm̄. Vt
eni inqt Aug⁹ ad paulinū in li.ō cura ꝓ moꝛ
tuis agenda. Alij ſūt hūanaꝝ limites rerum.

Alia diuinarum ſigna virtutū. Alia ſunt que
naturalit. Alia q̄ mirabiliter fiūt. Apparitio
itaqꝫ aīaꝝ poſt mortē ſm̄ limites rerū non eſt
poſſibilis. ſed ſolū ſm̄ ſigna diuinaꝝ virtutū
ſiue ſolū ſm̄ diuinā potentiā ⁊ nō ſm̄ rerum
naturā. Aīa igiꝫ moyſi apparuit ibi vere ꝑ
diuinā potētiā. Sicut dicit Augꝰ. ꝙ aīe mar
tyrū ꝑ diuinā potentiā poſſūt hoībus appa-
rere. Et de cōfeſſore felice refert ipſū apparu-
iſſe ciuibus nolanis pie a ſe dilectis cū a bar-
baris nola oppugnabaꝫ. Sed tunc reſtat que-
ſtio qm̄ ſi aīa moyſi tm̄ ſine corpe apparuit cū
ipſa ſit inſenſibilis quō potuit apparere aſpe
ctibus apl'oꝝ. Ad qō dicendum ꝙ ſubſtantia
ſpūalis apparet ſenſui duobus modis. Vno
mō ꝑ corpus aſſūptū ſicut apparet angelus.
Alio mō ꝑ ſolā ſimilitudinē corporis quā fa-
cit in ſenſū ⁊ ꝑ quā imutat ſenſū. Sicut enim
angelus poteſtatē habꝫ ſupra corpora vt ſibi
corpus poſſit aſſumere ⁊ apparere ſenſui ꝑ
illud. Ita hꝫ potentiā vt poſſit aliquā corpis
ſil'itudinē in oculo efficere ⁊ ꝑ illā oculuꝫ im-
mutare vt ab oculo ꝑ illā ꝑcipiaꝫ. Sicut ergo
mediante corpore pōt facere ſil'itudineꝫ q̄ cō-
prehendiꝫ ita ⁊ ſine corpore. Sic aīa ſctā que
glorioſa eſt hꝫ iſtā potentiā. ⁊ hoc mō potuit
aīa moyſi apparere oculis corporalibus apl'o
rū ſine corpis aſſūptione. ¶ Ad ſcōm dubiuꝫ
rn̄det Ambroſiꝰ. ꝙ diſcipuli cognouerūt moy
ſen ⁊ heliā ex habitu verbis ⁊ interna reuela
tione. qui vt pie credi pōt q̄ꝫ primuꝫ ibi appa-
ruerūt poſtea ad pedes ieſu humiliter ⁊ reue-
renter dixerūt. Adoramus te xp̄e ⁊ bn̄dicimꝰ
tibi qui veniſti ꝑ crucē ⁊ paſſionē tuā redime
re genus humanū. ¶ Ad tertiū vo dubiū di
cit Lucas. ꝙ loquebanꝫ de exceſſu quē cōple-
turus erat in hierl'm. Et vocat exceſſū paſſio-
nē eius. Primo ꝓpter excedentē pauptatem
quia nō habuit in cruce vbi reclinaret caput.
Scdo ꝓpter excedentē humilitatē ⁊ obediē-
tiam. Tertio propter excedentē ꝑenalitatem.
Quarto propter excedentem charitatē. quibꝰ
virtutibus veluti quattuor gēmis exornanꝫ
quattuor cornua crucis. O q̄ꝫ affabilis erat ex
vtraqꝫ ꝑte collocutio illa. O q̄ꝫ benigna erat
vox ſaluatoris. dum moyſi ⁊ helie apoſtolis
audientibus loquebaꝫ. Tunc petrus prorupit
in mediū ⁊ dixit. dn̄e bonum eſt nos hic eſſe.
ſi vis faciamus hic tria tabernacula. tibi vnū
moyſi vnū ⁊ helie vnuꝫ. Et vt dicit Lucas ēt
⁊ Marcus. Neſciebat petrus quid diceret.

Primo qꝛ ibi ꝑpetuo eſſe cupiebat tanq̄ꝫ ſi in
viſione claritatis corporis xp̄i beatitudo cōſi
ſteret cū beatitudo eſſentialiter conſiſtat in vi
ſione clara ipſius diuinitatis. licet aſpectus
humanitatis xp̄i faciat ad premiū accidentale
quo ſcti maxime delectanꝫ. Petrus āt in illa
tranſfiguratione nō vidit diuinā eſſentiā ſic
paulꝰ in raptu. ſed tm̄ eius humanitatē in for
ma glorioſa. Scdo neſciebat qd diceret qꝛ ſi-
ne paſſione xp̄i ſe regnare putabat. Ideo ſcūs
Effrem in quodā ſermōe xp̄m ita introducit
loquentē. Petre ſi hic manſerimꝰ verba pro-
phetaꝝ q̄ſ adimplebit vt illud. Foderūt manꝰ
meas ⁊ pedes meos ⁊ dinumerauerūt oīa oſ-
ſa mea. Si hic manſerimꝰ cirographū ade qs
diuidet. qs debitū ſoluet. Si hic manſerimus
q̄ dixi tibi. quō fient. Eccleſia ſuꝑ te quō edifi
cabiꝫ. claues celoꝝ qs accipiet aut quē ligabis
vel ſolues. hec ille. O q̄ꝫ ſuauis q̄ꝫue iocunda
erit viſio diuinitatis. qn̄ ita delectabat cor pe
tri aſpectus humanitatis. petebat tria fieri ta
bernacula. vnū ꝓ xp̄o in quo ipſe cohabitaret
aliud ꝓ moyſe in quo iacobus ꝑmaneret. ter-
tiū pro helia in quo moraret ioānes. O petre
oblitus videris proximoꝝ tuoꝝ ⁊ oīm q ſcri-
pti ſunt in libro vite nō ꝓ tā paucis deus fa-
ctus eſt hō. nō tā exiguus erit numerꝰ electo-
rū. Sed indulgendū eſt tibi qꝛ pre nimia dul-
cedine poſtulas quod fieri nō dꝫ. Propterea
ipſo ita loquente. Ecce nubes lucida obūbra-
uit eos. Vbi ſm̄ doctoꝝ ſniam trinitas ꝑſo-
narū diuinaꝝ apl'is illis fuit demonſtrata. qꝛ
pater apparuit ibi in voce. filiꝰ in carne. ⁊ ſpi
ritus ſctūs in ſpecie nubis lucide. Quare aūt
in baptiſmo apparuit in ſpecie colūbe ⁊ i trāſ
figuratione in ſpecie nubis lucide. dicit Ale-
xander in. i. ſūme. Qꝛ apparitio ſpūs ſcti fuit
ad oſtenſionē plenitudinis gratie ⁊ veritatis
que fuit redundans in xp̄o in baptiſmo. ergo
apparuit in ſpecie colūbe ꝓpter fecunditateꝫ
que attendiꝫ in colūba in quo ſignificaꝫ fecū-
ditas grē in xp̄o ad regenerationē ⁊ ſacramē-
toꝝ ſctificationē. In trāſfiguratōe vo appa
ruit in nube lucida. ad ſignificandū plenitudi
nē veritatis redūdātis in xp̄o ꝑ modū doctri
ne. Nā plenitudo veritatis in xp̄o fuit ſic nu
bes ex q̄ generata ē pluuia doctrine. Et dꝫ nu
bes illa fuiſſe lucida. qꝛ de plenitudine verita-
tis eius accepimꝰ lumē fidei ⁊ doctrine. Hie-
ronꝰ vo ſuꝑ mattheū dicit de petro. De fron-
dibus āt tentorijs querebat tabernaculū. ſed

nubis lucide operit̄ vmbraculo. vt diſcat in re
ſurrectione nō tegmine domoꝝ ſed ſcti ſpūs
gloria ſanctos eſſe protegendos.

¶ De equalitate pr̄is ⁊ filij demonſtrata in
voce quā audierūt diſcipuli. Capitulum. iij.

Ertia ſublimis ⁊ excelſa dignitas dn̄i ie
ſu xp̄i ap̄lis demonſtrata dr̄ equalitatiſ
Audierūt nāqꝫ vocē pr̄is dicentē. hic eſt filiꝰ
meus dilectus in q̊ mihi bn̄ cōplacui ipſū au-
dite. De hac ita ſcribit Petrus. ij. ep̄la ca. i.
Nō eni indoctas fabulas ſecuti notā facimꝰ
vobis dn̄i nr̄i ieſu xp̄i virtutē ⁊ preſentiā. ſed
ſpeculatores facti illius magnitudinis. Acci-
piēs eni a deo pr̄e gl̄iā ⁊ honorē voce delapſa
ad eū huiuſcemōi a magnifica gl̄ia. hic ē filiꝰ
meus dilectꝰ in quo mihi bene cōplacui ipſū
audite. Et hanc vocē nos audiuimus de celo
allatā cū eſſemus cū ipſo in monte ſctō. Qua
lis eni pr̄ talis filius. Eternus pater eternus
filius. Immenſus pr̄ imenſus filius. Increa-
tus pr̄ increatus filius. O ipotens pater oipo
tens filius. Sed pro declaratione huius ꝑtis
tria ſunt hic dubia declaranda.

Primū vtrum proceſſio verbi in diuinis cō-
grue dicatur generatio.

Scdm vtrū pater poſſit dici principiū filij.

Tertiū vtrum filius ſit alius a patre.

¶ Ad primi dubij ſolutionē notanda ſūt tria
theologica documēta ſm doctrinā ſcti Tho.
i. parte. q. xxvij. Primū documentū ꝙ proceſ
ſio in diuinis non eſt accipienda ſm ꝙ eſt in
corporalibus vel ꝑ motū localē. vel ꝑ actionē
alicuius cauſe in exteriorē effectū. vt calor a ca
lefaciente in calefactū. Sed ſm emanationeꝫ
intelligibilē. vtpote verbi intelligibilis a dicē
te qd̓ manet in ipſo. Eſt ergo proceſſio illa ad
intra ñ ab extra. Ex quo id qd̓ ꝓcedit tali pro-
ceſſu intelligibili. nō eſt diuerſū ab eo a q̊ ꝓ-
cedit. Immo q̄to ꝑfectiꝰ ꝓcedit tanto magis
eſt vnū cū eo a quo ꝓcedit. Manifeſtū eſt eni
ꝙ q̄to aliqd magis intelligit̄ tanto cōceptio
intellectualis eſt magis intima intelligenti ⁊
magis vnū. Nā intellectus ſꝫ hoc ꝙ actu in-
telligit ſm h̄ fit vnū cū intellecto. Vn̄ cū diui
nū intelligere ſit in fine ꝑfectionis neceſſe eſt
ꝙ verbū diuinū ſit ꝑfecte vnū cū eo a quo ꝓ-
cedit abſqꝫ diuerſitate. Scdm documentū ꝙ
noie generationis dupliciṫ vtimur. Vno mō
cōiter ad oia generabilia ⁊ corruptibilia. Et
ſic generatio nil aliud eſt q̄ꝫ mutatio de nō eē
ad eſſe corruptioni oppoſita. Et vtriuſqꝫ ſub

iectū eſt materia. ⁊ ſic nō ponitur in diuinis.
Scdo mō generatio dr̄ ꝓprie in viuentibus.
Et ſic generatio ſignificat originē alicuiuſ vi
uentis a principio viuente ꝯiūcto. ⁊ hec ꝓprie
dr̄ natiuitas. Non tn̄ oē hmōi dr̄ genitū ſed
ꝓprie qd̓ procedit ſm rōnem ſil̄itudinis. Vn̄
pilus nō habet rōnem geniti ⁊ filij. ſed ſolum
qd̓ procedit ſm rōnē ſil̄itudinis nō cuiuſcūqꝫ
Nā vermes qui generant̄ in aialibus nō hn̄t
rationē filiationis licet ſit ſil̄itudo ſm genus
Sed requirit̄ ad rationē talis generatiōis ꝙ
ꝓcedat ſm rōnem ſil̄itudinis in natura eiuſ-
dē ſpeciei. Sic hō ꝓcedit ab hoie. ⁊ equus ab
equo. In viuentibus ḡ q̄ de potentia in actū
vite ꝓcedunt. ſic ſunt hoies ⁊ aialia generatō
vtrāqꝫ generationē includit. Si aūt ſit aliqd̓
viuens cuius vita nō exeat de potētia in actū
ꝓceſſio ſi qua in tali inuenit̄ excludit oino pri
mā rationē generatiōis. Sed pōt habere rō-
nem generatiōis que eſt ꝓpria viuentiū. Sic
ergo ꝓceſſio verbi in diuinis hꝫ rōnem gene-
ratōis. ꝓcedit eni ꝑ modū intelligibilis actio
nis q̄ eſt operatio vite ⁊ a principio cōiuncto
⁊ ſm rōnem ſil̄itudinis. qꝛ conceptio intelle-
ctus eſt ſil̄itudo rei intellecte ⁊ in eadē nā. qꝛ i
deo idē ē intelligere ⁊ eſſe. Vn̄ ꝓceſſio v̱bi in
diuinis dr̄ generatio ⁊ ipſū ꝓcedēs dr̄ filius.
Si āt aliquis quereret. quare ꝓceſſio verbi i-
telligibilis in nobis non dr̄ generatio ſicut in
diuinis. Rn̄det̄ ꝙ intelligere in nobis nō eſt
ipſa ſubſtantia intellectus. vn̄ verbuꝫ qd̓ ſm
intelligibilē operationē ꝓcedit in nobis non
eiuſdē nature eſt cū eo a quo procedit. Idō nō
proprie ⁊ cōplete cōpetit ibi rō generationis.
Sed intelligere diuinū eſt ipſa ſubſtantia in-
telligentis. Quare verbū procedens procedit
vt eiuſdē nature ſubſiſtēs. Et ꝑꝑ h̄ ꝓprie dr̄
genitū ⁊ filius. Tertiū documentū ꝙ in diui-
nis ſūt due ꝓceſſiones. ſ. verbi ⁊ amoris. Nā
ibi vt dictū eſt nō eſt proceſſio niſi ſm actio-
nem que nō tendit in aliqd̓ extrinſecū. ſed ma
net in ip̄o agente. hmōi āt actio in intellectua
li nā eſt actio intellectus ⁊ actio voluntatis. ꝓ
ceſſio āt verbi attendit̄ ſm actionē intelligibi
lem. ſm āt operationē voluntatis inuenit̄ in
nobis quedā alia proceſſio. ſ. amoris ſm quā
amatū eſt in amante. ſicut per conceptionem
verbi res dicta vel intellecta eſt in intelligēte.
Iſta āt ꝓceſſio amoris in diuinis nō dr̄ gene
ratio ſic̄ dicit Athanaſius. Spūs ſctūs a pr̄e
⁊ filio nō factus nec creatus nec genitus. Rō

eſt qꝛ hec eſt dr̃a inter intellectū ⁊ voluntatē
ꝙ intellectus fit in actu ꝑ hoc ꝙ res intellecta
eſt in intellectu ſm ſuā ſilr̃itudinē. Voluntas
aũt fit in actu nō ꝑ hoc ꝙ aliqua ſilr̃itudo voli-
ti ſit in volente ſed ex hoc ꝙ volūtas hꝫ quan-
dā inclinationē in rē volitā. Proceſſus ergo
q attendit̃ ſm actionē intellectus eſt ſm rōnē
ſilr̃itudinis. Et iō pōt hr̃e rōnē generationis
qꝛ oē generās generat ſibi ſilē. ꝓceſſio aũt que
attendit̃ ſm actionē volūtatis nō conſiderat̃
ſm rationē ſilr̃itudinis ſed magis ſm rōnem
mouentis ⁊ impellentis in aliquid. Et iō qđ
procedit in diuinis ꝑ modū amoris non pro-
cedit vt genitū vel vt filius ſed magis ꝓcedit
vt ſpūs quo noie quedā vitalis motio ⁊ im-
pulſio deſignat̃. ꝓut aliquis ex amore dr̃ mo-
ueri vel impelli ad aliquid faciendū. ¶ Scđm
dubiū erat vtrū pr̃ poſſit dici principiū filij.
Ad hoc dicit Auguſti. in. iiij. de trini. Pater
eſt principiū totius deitatis. Sctūs Tho.
i. pte. q. xxxiij. dicit. Qꝛ hoc nomen principiū
nihil aliud ſignificat qꝫ illud a quo aliquid ꝓ-
cedit. oē eni a quo aliquid ꝓcedit quocūqꝫ mō
dicimus eſſe principiū. Cū ergo pr̃ ſit a quo ꝓ-
cedit alius ſequit̃ ꝙ pr̃ ſit principiū. Sed ꝯ h̄
tripliciť obijcit̃. Primo qꝛ principiū ⁊ cauſa
idē ſunt ſm phm̄. Sed nō dicimus prēm eſſe
cām filij ne incurramꝰ errorē Arrij. qui dixit
filiū ꝓcedere a prē ſicut effectus a cā. ideoqꝫ eſſe
primā eius creaturā. Et ſpm̄ ſctm̄ ꝓcedere ſicꝫ
creaturā vtriuſqꝫ. Et ſm hoc neqꝫ filius neqꝫ
ſpūs ſctūs eſſet verus deus qđ eſt ꝯ veritatē
⁊ fidē. ergo ſicut nō dicimus patrē eſſe cām fi-
lij ita neqꝫ principiū. Scđo obijcit̃. qꝛ princi-
piū dr̃ reſpectu principiati. ergo filiꝰ eſſet ꝑn-
cipiatus ⁊ ꝑ ꝯſequens creatꝰ qđ eſt falſiſſimū
Tertio obijcit̃. qꝛ hoc nomē principiū a prio-
ritate ſumit̃. Sed vt inqt Athanaſius. In hac
trinitate nihil prius aut poſterius nihil maiꝰ
aut minus. ergo pr̃ nō dꝫ dici principiū filij.
Ad primā obiectōꝫ rn̄det ſctūs Tho. ꝙ Gre-
ci vtunt̃ indifferenter in diuinis noie cāe vel
noie ꝑncipij. Sꝫ latini doctores nō vtūt̃ noie
cāe ſed ſolū noie ꝑncipij. Rō eſt qꝛ principiū
eſt cōius qꝫ cā. primus eni terminꝰ vel ēt pri-
ma ps rei dr̃ principiū ſed nō cā. h̄ nomē ḡ cā
videt̃ importare diuerſitatē ſubſtantie ⁊ de-
pendētiā alicuius ab altero qđ non importat
nomē ꝑncipij. In oibus eni cāe generibus ſꝑ
inuenit̃ diſtantia inter cām ⁊ illud cuiꝰ eſt cā
ſm aliquā ꝑfectionē aut virtutē. Sꝫ noie ꝑn-
cipij vtimur in his que nullā hmōi differen-
tiā hn̄t ſed ſolū ſm quendā ordinē. Sicꝫ cū di-
cimus punctū eſſe principiū linee. Vel ēt cuꝫ
dicimus primā partē linee eſſe ꝑncipiū linee
Ad ſcđam obiectionē dicit prefatꝰ doctor. Qꝛ
apud grecos inuenit̃ de filio vel ſpū ſctō dici
ꝙ principient̃. Sed hoc nō eſt in vſu latinoꝝ
qꝛ licet attribuamus prī aliquid auctoritatis
rōne principij. nihil tñ ad ſubiectionē vel mi-
norationē quocūqꝫ mō ꝑtinens attribuimꝰ fi-
lio vel ſpūi ſctō vt vitetur ois erroris occaſio.
Ad tertiā obiectionē rn̄demus. ꝙ licet h̄ no-
men principiū qꝫtū ad illud a quo imponit̃ ad
ſignificandū videat̃ a prioritate ſūptū. nō tñ
ſignificat prioritatē ſed originē. ¶ Tertiū du-
biū erat vtrū filius in diuinis ſit alius a prē.
⁊ arguūt quidā ꝙ ſic. nā ſm grāmaticos Aliꝰ
eſt relatiuū diuerſitatis ſubſtantie. ſi ḡ filius
eſt alius a prē videt̃ ꝙ ſit a prē diuerſus qđ ē
ꝯ ſniam doctoꝝ. Inqt eni Augꝰ. vij. de trini.
Cū dicimus tres ꝑſonas non diuerſitatē in-
telligere volumus. Et Ambro. in. i. de trinita.
Pater ⁊ filius diuinitate vnū ſūt. nec eſt ibi
ſubſtantie dr̃a neqꝫ vlla diuerſitas. Et Hila-
rius in li. de trini. In diuinis ꝑſonis nihil eſt
diuerſū nihil alienū nihil ſeparabile. ḡ filius
non eſt alius a prē. Verūtñ ꝯriū videt̃ eſſe. qꝛ
Augꝰ in li. de fide ad petrū ait. Vna eſt eſſen-
tia prīs ⁊ filij ⁊ ſpūs ſcti. in qua nō ē aliud pr̃
aliud filius aliud ſpūs ſctūs. qꝫuis ꝑſonaliter
ſit alius pr̃ alius filius alius ſpūs ſctūs. Ad in-
telligendā itaqꝫ veritatē dicit ſctūs Tho. i. ꝑ-
te. q. xxxi. Qꝛ ex verbis inordinate prolatis in-
currit̃ hereſis. Ideo cū de trinitate loquimur
cū cautela ⁊ modeſtia eſt agendū. qꝛ vt Augꝰ
dicit in. i. de trini. Nec periculoſius alicubi er-
ratur. nec laborioſius aliqđ querit̃ nec fructuo-
ſius inuenit̃. Oportet aũt in his q̄ de trinitate
loquimur duos errores oppoſitos cauere. in-
ter vtrunqꝫ temperate procedentes. ſ. errorē
Arrij. qui poſuit cū trinitate perſonarū trini-
tatē ſubſtantiarū. Et errorē Sabellij qui po-
ſuit cū vnitate eſſentie vnitatē ꝑſone. Ad vi-
tandū ergo errorē vitare debemus in diuinis
nomē diuerſitatis ⁊ differentie ne tollat̃ vni-
tas eſſentie. Poſſumus aũt vti noie diſtinctio-
nis propter oppoſitionē relatiuā. Et ſic ſi qñ
inueniret̃ nomē diuerſitatis vl' dr̃e ſumendū
eſt ꝓ diſtinctione. Ne aũt tollat̃ ſimplicitas di-
uine eſſentie. vitandū eſt nomen ſeparatōnis
vel diuiſionis q̄ eſt totius in ptes. Ne tollat̃

equalitas.vitandū eſt nomē diſparitatis. Ne
tollatᷣ ſimilitudo. vitandū eſt nomē alieni vł
diſcrepantis. Ad vitandū errorē Sabellij vi
tare debemus ſingularitatē ne tollatᷣ cōicabi
litas eſſentie diuine. Vñ Hilarius li. de trini.
Patrē ⁊ filiū ſingularē deū predicare ſacrile
giū eſt. Debemus ēt vitare nomen vnici ne
tollatᷣ numerus pſonaꝝ. Dicimus tñ vnicum
filiū q̄ꝛ nō ſunt plures filij in diuinis. non tñ
dicimꝰ vnicū deū q̄ꝛ pluralitas deitatis cōis
eſt. Vitamus nomen cōfuſi ne tollatᷣ ordo na
ture a pſonis. Vñ Ambroſiꝰ li. i. de trini. Nec
cōfuſū eſt qȯ vnū eſt nec multiplex eſſe poteſt
qȯ indifferens eſt. Vitandū eſt ēt nomē ſoli/
tarij ne tollatᷣ conſortiū triū pſonarū. Ad ar/
gumentū ꝯo dicendū. ꝙ hoc nomen aliꝰ ma/
ſculine ſumptū importat diſtinctionē ſuppo/
ſiti. vñ filius eſt alius a pr̄e. ſ. eſt aliud ſuppoſi
tū diuine nature ſicut ē alia pſona ⁊ alia ypo/
ſtaſis. Eſt ergo filius alius a patre ſed non di
uerſus neq̄ʒ alienus. Quia eni in diuinis eſt
diſtinctio ſm pſonas nō āt ſm eſſentiā. Dici
mꝰ pr̄ eſt alius a filio ſed nō aliud. Et econtra
rio dicimus ꝙ ſunt vnū ſed nō vnus. Equalē
igitᷣ deo pr̄i dei filiū predicamus de quo dixit
vox paterna vt ſupradictū eſt. hic eſt filiꝰ meꝰ
ſ. naturalis. Alij āt ſūt adoptiui in q̊ mihi bñ
cōplacui. i. in quo diuinū bñplacitūʒ cōplebitᷣ
de redēptione mūdi. Audientes iſta diſcipuli
ceciderūt in faciē ſuā. q̄ꝛ ſm Hiero. ſup mat/
theū. Humana fragilitas conſpectū maioris
glorie nō ſuſtinet. Ab hac āt fragilitate ſanā
tur hoīes p xp̄m eos in gloriā inducēdo. Qȯ
ſignificatᷣ p hoc ꝙ acceſſit ⁊ tetigit eos dixitq̄ʒ
illis. Surgite nolite timere. qui leuantes ocu
los neminē viderūt niſi ſolū ieſū. eo. ſ. ꝙ moy
ſes ⁊ helias reducti fuerāt voluntate diuina
ad loca vñ fuerant abducti. Deſcendentibus
āt illis de monte precepit ieſus ne alicui viſi/
onē dicerent donec reſurgeret a mortuis filiꝰ
hoīs. Que ꝓhibitio facta eſt ſm doctores. ne
alij audiētes xp̄m eis apparuiſſe ī forma glo/
rioſa ſcandalizarentᷣ poſtea vidētes ipſū pati
tā ignominioſe. Ecce q̊t modis añ ⁊ poſt re/
ſurrectōʒ ſuā ſaluator nr̄ allicere corda hoīm
ꝓcurauit ad ſupne felicitatis deſideriūʒ. ⁊ tñ
mortales miſi ñ niſi trāſitoria bona iſta atq̄ʒ
terrena ſūmo ſtudio adipiſci conantᷣ. Ip̄e dei
filiꝰ deus verus ⁊ gl̄ioſus viā ſūmi boni nos
docuit. Ipſe ad regnū celorūʒ nos inuitauit.
Ipſe in ſua tranſfiguratione tribus apl̄is cla
ritatē corpis delectabilē ⁊ oī ſuauitate reple/
tā videri fecit. vt ſpretis mūdalibus rebꝰ ſup
na gaudia feruētius affectarent. Ad que nos
pducat ipſe qui eſt benedictus ⁊ laudabilis in
ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sermo tertiuſdecimus de innocentia xp̄i
in quo confutatᷣ blaſſemia coꝝ qui dicūt xp̄m
ſua culpa iudeis exoſum fuiſſe.

PEccatū non fecit nec
dolus inuētꝰ ē in ore eiꝰ. Verba ſūt
ꝑncipis apl̄oꝝ prima ſua ep̄l'a ca. ij
Iniq̄tas quorūdā hoīm pūerſoꝝ vſq̄ʒ adeo i/
ualuit vt cum audiuit piiſſimū ſaluatorē nr̄m
iudeis ꝓcurātibꝰ ignominioſe crucis tormē
tū ſubiiſſe. ñ ſine ipſiꝰ culpa factū fuiſſe iprobe
fateantᷣ. deteſtantᷣ paſſionis eiꝰ myſteria q ꝓ
nobis dignatus eſt mori. Et vt inq̄t Petrus
Tradebat iudicāti ſe iniuſte q pctā nr̄a ptulit
in corpe ſuo ſup lignū vt pctiſ mortui iuſtitie
viuamus. Obiiciūt āt nobis illi neq̄ʒ qȯ non
videtᷣ veriſile iudeos ita ꝯcordit ita frequent
ita hoſtilit ꝯ xp̄m fuiſſe cōmotos niſi aliq̄d re
ꝑhenſione dignū deꝑhendiſſent. Neq̄ʒ pilatꝰ
ꝯ iuſtitiā hoīeʒ ſctm̄ veluti ſedicioſū ⁊ reū cū
ſceleratis cōdēnaſſet ad morteʒ. Quāobrē vt
hmōi pditiſſimus error penitus extinguatur
decreui de innocētia xp̄i in h ſermōe diſſerere
Oſtēdāq̄ʒ xp̄m ieſū dei ⁊ virginis filiū inno/
cent paſſū. ñ pp aliqȯ eiꝰ pctm̄ q̄ꝛ ab oī labe pe
nitus fuit imunis ꝓut verba ꝓpoſita dicunt
in quibꝰ de innocentia xp̄i locuturi triplici ra
tione principali ꝓbare illā contendemus.
Prima ratio dr̄ grē plenitudo.
Secunda malicie conſuetudo.
Tertia exemploꝝ multitudo.

De plenitudine gratie xp̄i qua illius ani/
ma fulgebat omni mundicia ⁊ ſanctitate.
Capitulum. i.

PRima rō q̄ ꝓbamus innocentiā xp̄i dr̄
grē plenitudo. Fuit nāq̄ʒ aīa eius plena
grā. Vñ ſcribitᷣ Joannis. i. ca. Verbū caro fa
ctū ē ⁊ habitauit ī nobis. Et vidimꝰ gl̄iaʒ eiꝰ
gl̄iaʒ q̄ſi vnigeniti a pr̄e plenū grē ⁊ veritat
Quare vt diximꝰ ī ſupioribꝰ nec peccauit nec
peccare potuit. Sciēdū tñ ſm theologoꝝ do/
ctrinā ⁊ ꝑcipue Alexādri de ales in. iij. volū/
ne ſūme. ꝙ in chriſto diſtinguitᷣ triplex gratia
Prima dr̄ vnionis.
Secunda capitis.
Tertia ſingularis ſanctitatis.

¶ Prima eſt grã vnionis de qua dicit Augꝰ Maior grã nõ põt cogitari q̃ȝ ꝙ filius hoĩs fit filius dei. Rõ huius grẽ eſt q2 nõ eſt poſſibile ipſi creature humane ꝑ donũ cõditionis nature. ꝙ eleuet ⁊ diſponat ad diuinã vnionem. Et iõ neceſſaria eſt ei grã que eleuet ⁊ diſponat ipſã ad vnionẽ deitatis. hanc ãt grãȝ dicimus vnionis que in xp̃o fuit ꝑfectiſſima ſm rõnem cauſe finalis. Naȝ vltimus effectꝰ grẽ eſt nos vnire deo. Sed in alijs a xp̃o talis vnio fit per cognitionẽ ⁊ amorẽ. In xp̃o ꝟo nõ ſolũ ꝑ cognitionẽ ⁊ amorẽ. ſed ẽt in vnitate ꝑſone. vt ſic idẽ filius qui ⁊ filius dei. ⁊ hec eſt maior vnio q̃ poſſit eſſe vel excogitari. Vñ iſte eſt effectus pleniſſimus qui poſſit eſſe grẽ ¶ Scd̃a grã que eſt in xp̃o dr̃ capitis ſm quã eſt caput eccleſie ẽt ſm humanã naturã. Vñ ad Ephesios. i. ca. dicit aplꝰs. Ipſũ dedit caput ſuꝑ oẽm eccleſiaȝ que eſt corpus eius. hec ꝟo grã fuit in xp̃o plena ſm rõnem cauſe efficientis. Nã ſicut quedã luminaria ꝑficiunt ſuo lumine ſolum ⁊ nõ hñt ptãtem influendi ſuũ lumen alijs. ſicut patet de carbone. Quedam ꝟo nõ ſolũ retinent ſuũ lumen in ſe. ſed ipſũ influunt ⁊ illuminãt alia corpora. Sicut patet de flãma. Ita grã xp̃i radiat ab ipſo ad alios. non ãt gratia in alijs ſanctis. ſed tñ ꝑficit ipſorum aĩas. nec habent poteſtatem influendi ipſam. Et propter hoc ſicut lumen in flãma dr̃ lumen plenũ. lumen ꝟo in carbone dr̃ ſemiplenũ. ita grã in xp̃o ſm quã eſt caput debet dici gratia plena. In alijs ꝟo ſanctꝭ reſpectu eiuſ gratia ſemiplena. Vñ Hugo in li. de ſacramentis ait. Sicut ſpũs hoĩs mediante capite ad mẽbra deſcendit viuificanda. ſic ſpũs ſctũs ꝑ xp̃m venit ad xp̃ianos cuius plenitudo qdẽ exiſtit ĩ capite. ꝑticipatio ꝟo ĩ mẽbris. Notandũ tñ h̃ ꝙ influentia grẽ a deo eſt dupliciter ſine medio ⁊ ꝑ mediũ. Sine medio xp̃s ſm ꝙ deus imediate eſt dator grẽ auctoritate ⁊ ĩ ꝓpria rõne efficiẽt. ꝑ mediũ xp̃s ſm ꝙ hõ eſt dator grẽ multis modis. Eſt enĩ mediũ ꝑ modũ fidei. ꝑ modũ meriti. ꝑ moduȝ deſiderij ſiue orõnis. ⁊ ꝑ modũ diſpoſitionis Eſt enĩ xp̃s primo mediũ ꝑ modum fidei ꝓut ipſe cõſideratur in fide. Nã fides q̃ de ipſo ſiue de deo hoĩe eſt diſponit imediate aĩaȝ ad grãȝ ĩmo impoſſibile fuit ſine fide illa aliquẽ gratũ eſſe deo. Propter hoc dixit pater Matth. iij. ⁊ xvij. ca. Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bñ cõplacui. Ibi gloſa. i. ꝑ ipſũ alij mihi placẽt. Et Augꝰ. Sine fide mediatoris nullꝰ vnq̃ȝ placuit deo. Siĺiter xp̃s eſt quoddã medium ꝑ modũ meriti q2 ꝑ paſſionẽ ſuã meruit a patre vt dareť grã oĩbus credentibus in ipſũ ⁊ amantibus ipſũ. Adhuc ꝑ modũ deſiderij ẽ quoddã mediũ. q2 oĩbus credentibꝰ orat grãȝ ⁊ deſiderat. Vñ Ioã. prima ſua canonica ca. i. Aduocatũ habemꝰ apud deũ ⁊ patreȝ dñm nr̃m ieſũ xp̃m. Ipe ẽ mediũ ſicut aduocatꝰ ⁊ orãs vt deť nobis grã. Inſuꝑ eſt mediũ per modũ diſpoſitionis q̃tũ ad nãm. q2 tota humana nã añ incarnationeȝ erat digna odio ⁊ reprobatione ꝑ pctm̃ originale. Sed cum fuit hũana nã aſſũpta a filio dei in vnitate ꝑſone diſponebať rõne predeſtinatoꝝ ad grãm diſpoſitione cõgruitatis ſiue dignitatis. Sicut ergo ꝑ vnũ hoĩem fuit lapſa. ita ꝑ vnũ hoĩem deũ. ſ. xp̃m per vnionẽ cũ deitate fuit diſpoſita ad iuſtificatõȝ. ¶ Tertia grã que eſt in xp̃o dr̃ ſingularis ſanctitatis que fuit in eo plena ſm rõnẽ cauſe formalis plene informãs aĩaȝ xp̃i ⁊ pleniſſime oẽs vires eius q̃tum ad oẽs actus ipſaꝝ. q2 in ipſa aĩa xp̃i eſt grã cognitõnis ⁊ veritatꝭ oĩm. Et hec ꝑficit q̃tũ ad actũ rõnis. Et ꝑficit q̃tum ad actũ cõcupiſcibilis qui eſt amor bonitatis. Et ẽt ꝑficit q̃tum ad zelum iraſcibilis. In alijs ꝟo ſctis licet informaret ſm excellentiã ad vnũ actũ ñ tñ ad oẽs actus. Et cũ in alijs ſctis ſit preeminentia reſpectu alicuius doni. In xp̃o tñ eſt preeminentia reſpectu oĩum donoꝝ. q2 non hȝ grãm ad vnũ actũ grẽ tm̃. ſed ad oẽs. Et hoc ẽ qd̃ dicit Augꝰ. Q2 accepit grãȝ totaliter ⁊ vniuerſaliť. Vñ comparatio grẽ xp̃i ad grãs aliorum ſm plenitudinẽ ⁊ ꝑfectionẽ eſt. ſm ꝙ cõparať figura circuli ad figuras alias angulares. Circulus enĩ ẽ capaciſſima figura reſpectu aliaꝝ ita grã xp̃i capaciſſima eſt. Capax quippe eſt oĩs actus cuiuſlibet virtutis qd̃ nõ eſt in alijſ gratijs ſctõꝝ. Contra iſta poſſet quis arguẽdo dicere. Q2 in xp̃o ñ fuit plenitudo grẽ. Nã in xp̃o hoĩe nõ fuerũt oẽs virtutes. Sed non eſt plenitudo grẽ ſine plenitudie oĩm virtutũ ergo in ipſo non fuit pleniſſima grã. Naȝ in ipſo nõ fuit liberalitas ⁊ magnificentia q2 he virtutes hñt actũ ſuũ circa diuitias quaſ xp̃s ꝯtẽpſit. Scd̃o nõ fuit in ipſo tẽperantia ⁊ cõtinentia. q2 he ſũt ꝯ̃ ꝯcupiſcentias prauas q̃ ĩ xp̃o ñ fuerũt. Tertio ſm pħm in. vij. ethi. Virtus diuidiť ꝯ̃ quendã heroicũ ſiue diuinũ habitũ qui attribuiť hoĩbus diuinis. hoc autem

marime cōuenit xp̄o. ergo ſi habuit virtutes ſed aliquid altius virtute. Dis rn̄det ſanctuſ Tho. iij. pte. q. vij. Q̄ ſic gr̄a reſpicit eſſentiaȝ aie. ita virtus reſpicit eius potētiā. Vn̄ opoꝛtet q̄ ſicut potentie deriuant̄ ab eius eſſentia ita virtutes ſint deriuatōes quedā gr̄e. Quāto ūt aliqđ principiū eſt pfectius tanto magiſ imprimit ſuos effectus. Vn̄ cū gr̄a xp̄i fuerit pfectiſſima conſequens eſt q̄ ex ipſa proceſſerint virtutes ad pficiendū ſingulas potētias aie q̄ꝫtum ad oēs aie actus. Et ita xp̄s habuit oēs virtutes. Ad illud Vo qđ inducebatur đ liberalitate. dicendū q̄ liberalitas ꝛ magnificentia cōmendant̄ circa diuitias inq̄ꝫtū aliqs nō tm̄ extimat diuitias q̄ velit eas retinere pretermittēdo id qđ fieri oꝫ. Ille āt minime diuitias extimat qui penitus eas contēnit ꝛ abijcit propter pfectōnis amoꝛē. Et iō in hoc q̄ xp̄s oēs diuitias contempſit. oſtendit in ſe ſummū gradū liberalitatis ꝛ magnificentie. licet āt liberalitatis actū exercuerit ſm̄ q̄ ſibi cōueniens erat faciendo pauperibus erogari que ſibi dabant̄. Ad illud Vo qđ tangebat̄ de temperantia dicit ſctūs Tho. Q̄ licet xp̄s concupiſcentias prauas non habuerit. ꝑpter hoc tm̄ nō excludit quin habuerit temperantiaȝ. q̄ tāto perfectioꝛ eſt in hoie q̄ꝫto magis prauis concupiſcentijs caret. Vn̄ ſm̄ phm̄. vij. ethi. Tempatus in hoc differt a cōtinente. q̄ tēperatus nō hꝫ prauas concupiſcentias quas cōtinens patit̄. vn̄ ſic accipiendo cōtinentiā ſicut philoſophuſ accipit. ex hoc ipſo q̄ xp̄s habuit oēm virtutē nō habuit continentiā que non eſt virtus ſed aliquid min⁹ virtute. Ad aliud inſup qđ dicebatur de habitu heroico. Rn̄detur. q̄ habitus ille heroicus vel diuinus non differt a virtute cōiter dicta. niſi ſꝫ pfectioꝛē modū inq̄ꝫtū. ſ. aliquis eſt diſpoſitus ad bonū quodā altioꝛi mō q̄ꝫ cōmuniter oibus competat Vn̄ per hoc non oſtenditur q̄ chriſtus non habuit virtutes. ſed q̄ habuit eas perfectiſſime vltra cōmunē modū. ſicut etiaȝ Plotinus poſuit quendā ſublimem modū virtutum. quas eſſe dixit purgati animi. Sed adhuc dubitat̄ de fide ſpe ꝛ penitentia que non videntur fuiſſe in chriſto. Nam fides eſt cum viſiōe enigmatica. Chriſtus Vo videbat ſine enigmate. Et ſpes eſt expectatio future beatitudinis que nō habetur. Ipſe āt iam beatitudinē habebat ꝛ nō expectabat eā. Penitētia eſt virtus q̄ cōmiſſa cū emendatiōis ꝓpoſito plangimus ꝛ odimus qđ xp̄o ꝯuenire nō pōt Rn̄det ad hoc Alexander de ales q̄ ſūt quedam dona gratuita cū impfectione. Quedaȝ que n̄ dicūt impfectionē. Fides ergo eſt donū gratuitū cū impfectione. Nam aſſentit veritati quā nō videt. hoc qđ dico aſſentire veritati pfectionis eſt. Sed hoc qđ dico quā non videt impfectionis. Spes etiā heret ſummo bono illud expectando. Expectare impfectōnis eſt. ſed herere ſūmo bono perfectionis. Sil'r penitentia eſt donū gratuitū cū impfectione. penitentia nancꝫ conſiſtit in deteſtatione mali qđ cōmiſſū eſt. deteſtatio mali dicit pfectionem. ſed qđ cōmiſſū eſt dicit impfectionē. Cū ergo in ipſa gr̄a que eſt plena imo pleniſſima ſicūt eſt gr̄a xp̄i nulla ſit impfectio. patet q̄ n̄ debuerūt in ipſo eſſe dona gr̄aꝝ cū impfectione. rōne ſue pfectionis. Et propter hoc nec fides in rōne fidei nec ſpes in rōne ſpei. nec penitentia in rōne penitentie debuerunt eſſe in xp̄o. q2 ſub rōnibus iſtis dicunt impfectionē. Sed illud ſolū qđ erat perfectū in iſtis donis fuit i xp̄o. In ipſo eni fuit aſſenſus prime veritati qđ eſt pfectionis in fide. Sed illud qđ ē imperfectionis nō fuit in ipſo. ſ. cognitio enigmatica. Sil'iter in ipſo fuit marime qđ eſt pfectiōis in ſpe. ſ. adheſio cū ſummo bono. ſed non cuꝫ illa imperfectione que eſt expectatio boni qđ non habet. Sic etiam qđ eſt pfectionis in penitentia fuit marime in ipſo. q2 nunq̄ꝫ aliquis tātū potuit deteſtari peccatū q̄ꝫtū ipſe deteſtabat̄ qm̄ nunq̄ꝫ aliquis habuit tantam oppoſitionē voluntatis ad malū. Semp ergo qđ eſt perfectionis gratie ꝛ plenitudiniſ eſt in gratia abſoluta ſiue ſingularis ſanctitatis ipſius xp̄i. ergo in ipſo ſm̄ pfectioneꝫ oēs virtutes. omes gratie gratis date ꝛ oia dona ſpūs ſancti. Verūtamen aliqui dubitant an in xp̄o fuerit donū timoris. q2 Joānes prima ſua canonica ca. iij. dicit. Perfecta charitas foꝛas mittit timoꝛē. pfectiſſima aūt charitas fuit in xp̄o. quare videret̄ q̄ nō fuerit in ipſo donū timoris. Contrariū tm̄ habet̄ p Iſaiam qui ca. xi. ita dicit de xp̄o. Requieſcet ſup euꝫ ſpūs timoris dn̄i. Propterea notanda ſunt verba ſcti Tho. in. iij. parte. q. ſ. poſita. vbi ait q̄ timoꝛ reſpicit duo obiecta. quoꝝ vnū ē malū terribile. Aliud eſt ille cui⁹ ptā te malū pōt inferri. In xp̄o fuit timoꝛ dei nō quidē ſm̄ q̄ reſpicit malū ſeparationis a deo p culpā. nec ſm̄ q̄ reſpicit malū pu̇nitōis ꝓ culpa. ſed ſm̄

ꝙ reſpicit ipſā diuinā eminētiā ꝓut.ſ.aīa xp̄i
quodā affectu reuerentie mouebat̄ in deuinā
ſpū ſctō acta.vñ ad Hebreos.v.ca.dr̄.Exau/
ditus eſt pro ſua reuerentia.hūc āt affectū re/
uerētie ad deū xp̄s ħʒ ꝙ hō pre ceteris habuit
pleniorē. Joānes ergo cū dicit.Perfecta cha
ritas foris mittit timorē.loquit̄ de timore ſm
ꝙ reſpicit obiectū qđ eſt malū. Quare ſm the
ologoꝝ ſniam ⁊ veritatis doctrinā. Xp̄us oī
virtute oīqʒ ſanctimonia preditus fuit.Erat
totus dulciſ.totus modeſtus oībus bn̄faciēs
⁊ neminē iniuſte ledens. Et vt inquit Jſaias
liiij.ca. Vulneratus eſt ꝓpter iniquitates no/
ſtras.⁊ attritꝰ eſt propter ſcelera noſtra.

¶ Quod non eſt mirandum ſi iudei perſecuti ſūt
chriſtum qui ſemper malefacere conſueuerūt
Capitulum.ij.

Ecunda rō qua probamus innocentiaʒ
chriſti dr̄ malicie cōſuetudo. Populus
nancqʒ iudeoꝝ paucis dūtaxat exceptis cōſue
uit eſſe malus a generatione in generationeʒ.
Non eſt igit̄ mirū ſi innocentē filiū virginis
crucifigi ꝓcurauit. Et ne iudei cōquerant̄ de
nobis quaſi vellemus ipſos falſo condēnare.
ꝓducamꝰ in mediū veteris teſtamēti ſcriptu
ras que apud eos ēt oī veritate fulgere credū
tur. Exod.xxxij.ca.⁊ Deuteronom.ix.ca.dixit
deus moyſi. Cerno ꝙ ppl̄us iſte dure ceruicꝭ
ſit. Et Nume.xi.ca. Ortus eſt murmur ppl̄i
quaſi dolentiū pre labore ꝯ deū. Et Numeri.
xiiij.ca.quaſi conqueri viſus eſt deus dicens.
Vſqʒquo detrahet mihi ppl̄us iſte. Et Nu/
meri.xvi.ca. Murmurauit oīs multitudo fili
orum iſrael. Et egreſſa ira a dn̄o percuſſi ſunt
quattuordecim milia hoīm. Et Numeri.xxij.
ca. Locutus eſt ppl̄us cōtra deū ⁊ ait.aīa nr̄a
nauſeat ſuꝑ cibo iſto leuiſſimo. Et Deutero.
ix.ca.dixit moyſes. Contēpſiſtis imperiū dn̄i
dei vr̄i ⁊ nō credidiſtis ei neqʒ vocē eius au/
dire voluiſtis ſed ſemꝑ fuiſtis rebelleſ. Et Ju
dicum.ij.ca.ſcribit̄. Fecerunt filij iſrael maluʒ
in cōſpectu dn̄i ⁊ ſeruierunt baalim ac dimiſe
runt dn̄m deū patrū ſuoꝝ q eduxerat eos de
terra egypti ⁊ ſecuti ſunt deos alienoſ. Et in/
fra. Jratus dn̄s ꝯ iſrael tradidit eos in manꝰ
diripientiū q ceperūt eos ⁊ vēdiderūt hoſtibꝰ
q habitabant ꝑ girū. Et Judicū.iij.ca. Filij iſ/
rael habitauerūt in medio chananei ⁊ ethei ⁊
amorrei ⁊ euei ⁊ iebuſei ⁊ ferezei.⁊ duxerunt
vxores filias eoꝝ.ipſiqʒ filias ſuas eoꝝ filijs
tradiderūt ⁊ ſeruierūt dijs eoꝝ fecerūtqʒ ma
lū in ꝯſpectu dn̄i ⁊ obliti ſūt dei ſui ſeruiētes
baalim ⁊ aſtaroth. Jratuſqʒ contra iſrl̄ dn̄s
tradidit eos in manꝰ regꝭ meſopotamie ⁊ ſer
uierūt ei octo ānis. Et Judicū.iiij.ca. Addide
rūt filij iſrael facere malū in ꝯſpectu dn̄i poſt
mortem Aoth. Et tradidit illos dominus in
manu Jabin regꝭ chanaan. Et Judicū.vi.ca.
Fecerūt filij iſrael malū in ꝯſpectu dn̄i q tra/
didit eos in manu madian ſeptē annis ⁊ op/
preſſi ſūt valde ab eis. Et Judicū.x.ca. Filij iſ/
rael pctīs veteribus noua iūgētes fecerūt ma
lū in ꝯſpectu dn̄i.⁊ ſeruierunt ydolis baalim
⁊ aſtaroth ⁊ dijs ſirie ac ſidonis ⁊ moab ⁊ fili
oꝝ amon ⁊ philiſtim. dimiſerūtqʒ dn̄m ⁊ nō
colebant euʒ. Contra quos iratus dn̄s tradi/
dit eos in manꝰ philiſtinoꝝ ⁊ filioꝝ amon.af
flictiqʒ ſūt ⁊ vehement oppreſſi ꝑ ānos decē
⁊ octo. Et.ij. Paralipome.xxiiij.ca. Princi/
pes iuda dereliquerūt tēplū dn̄i ſeruierūtqʒ
ſculptilibꝰ.⁊ facta eſt ira dei ꝯ iudā.mittebat
eis ꝓphetas vt reuerterent̄.q̄s illi audire no/
lebant. Et.i. Heſdre.ix.ca. Peccauimus dn̄e
grauiter vſqʒ ad diē hanc ⁊ ꝓ iniqtatibꝰ nr̄is
traditi ſumꝰ ipſi ⁊ reges nr̄i ⁊ ſacerdotes nr̄i
in manibus regū terraꝝ in gladiū ⁊ in capti/
uitatē. Et.ij. Heſdre.ix.ca. Patres nr̄i ſuꝑbe
egerūt ⁊ indurauerūt ceruices ſuas ⁊ nō audi
erūt mādata ſua. Et Judith.vij.ca. Peccaui
mus cū p̄rībus nr̄is iniuſte egimꝰ iniquitatē
fecimꝰ. Et Jſaie.i.ca.cōquerit̄ deus dicēs. Fi/
lios enutriui ⁊ exaltaui ipſi āt ſpreuerunt me
Cognouit bos poſſeſſorē ſuū ⁊ aſinus preſepe
dn̄i ſui. Jſrl̄ āt ñ cognouit me. ppl̄s meꝰ ñ in
tellexit.ve gēti peccatrici ppl̄o graui iniqtate
ſemini neqʒ filijs ſceleratꝭ dereliquerūt dn̄m
blaſſemauerūt ſctm̄ iſrl̄ abalienati ſūt retror
ſū. Et Jſaie.xxx.ca. Ppl̄us eñi ad iracūdiā ꝓ
uocās ē ⁊ filij mēdaces filij nolētes audire le
gē dei. Et Jeremie.v.ca. Audi popule ſtulte q
nō habes cor q h̄ntes oculos nō videtis ⁊ au
res nō auditis. Et Jeremie.vij.ca. Nō audie
rūt me inqt deus nec inclinauerūt aurē ſuā.ſʒ
abierūt in prauitate cordis ſui mali. Et Jere
mie.xiij.ca. Populus peſſimus qui noluit au
dire verba mea. ⁊ Baruth.ij.ca. Multitudo
hec maxima conuertetur in minimaʒ.populꝰ
eſt enim dura ceruice. Et Ezechielis.ij.ca. Fi/
lij dura ceruice ⁊ indomabili corde ſunt ad
quos ego mitto te. Et Ezechielis.viij.ca. Jni
quitas domus iſrael ⁊ iuda magna eſt valde
Quid ad hec ⁊ multo plura q̄ omittimꝰ iudei

poterunt reſpondere.aut quomõ excuſare va
lebunt iniquitatẽ ipſoꝝ.tot tantiſqꝫ vocibus
predicatã. Sicut in quolibet tẽpore erga deũ
ingratiſſimi ſunt reperti. ſic dum in propria
venit ⁊ homo factus eſt eum non receperunt
imo ſibi vſqꝫ ad mortem fuerunt infeſti. Qui
tamen obloqui adhuc de xp̃o preſumũt.argu
untqꝫ contra nos dicentes ipſũ fuiſſe culpabi
lem ⁊ peccatorem potiſſimũ propter tria.
Primo propter offenſionem.
Secundo propter violationem.
Tertio propter indignationem.
¶ Primo iudei dicunt xp̃m fuiſſe culpabileꝫ
propter offenſionẽ. Quia predicauit iudeis il
los offendendo.hoc ãt fieri nõ debuit.qm̃ vt
Auguſtinus dicit in libro de agone xp̃iano.in
hoĩe ieſu xp̃o ſe nobis ad exemplũ vite prebu
it filius dei.nos ꝰo debemus vitare offenſio
nem nõ ſolũ fideliũ ſed etiam infidelium.ꝭm
illud.i.ad Corrin.x.ca. Sine offẽſiõe eſtote iu
deis ⁊ gentibus ⁊ eccleſie dei. Quare videtur
ꝙ ipſe xp̃s in ſua doctrina vitare debuit offẽ
ſionẽ iudeorũ. Ad hoc reſpondet ſctũs Tho.
iij.parte.q.xlij. Qꝫ ſalus multitudinis eſt pre
ferenda paci quorũcunqꝫ ſingulariuꝫ hoĩum.
Ideo qñ aliqui ſua peruerſitate multitudinis
ſalutem impediũt nõ eſt timenda coꝝ offen
ſio a predicatore vel doctore. Scribe ãt ⁊ pha
riſei impediebant ſalutẽ populi. tum qꝛ repu
gnabant xp̃i doctrine ꝑ quã poterat audienti
bus eſſe ſalus.tum etiã qꝛ prauis ſuis moribꝰ
vitã alioꝝ corrumpebant. Et ideo dñs nõ ob
ſtante offenſione eoꝝ publice veritatẽ quã illi
odiebant ⁊ eoꝝ vitia arguebat. Vñ Matth.
xv.ca.diſcipulis ei dicentibus. Scis qꝛ iudei
audito hoc verbo ſcandalizati ſunt. Reſpõ
dit. Sinite illos ceci ſunt ⁊ duces cecorum. Qꝫ
ꝰo apl̃us dicat. Sine offenſione eſtote. Rñ
dendũ. Qꝫ hõ ſic dꝫ eſſe ſine offenſione oĩbus
vt nulli det ſuo facto vł dicto minus recto oc
caſionẽ ruine. Si tñ de veritate ſcandalũ oriꝭ
vtilius ſcandalũ naſci ꝑmittiꝭ q̃ȝ veritas reli
quaꝭ. ¶ Scdo iudei dicunt xp̃m fuiſſe pecca
torẽ ⁊ legis trãſgreſſorẽ ꝑꝑ violationẽ.qꝛ ſab
bata violabat. Preceptum quippe erat vt nil
operis tũc fieret. Ipſe ꝰo dixit languido quẽ
ſanauit in probatica piſcina vt tolleret lectuꝫ
ſuũ. Joãnis.v.ca. Et cõſenſit diſcipulis qui ĩ
ſabbato ſpicas euellebant excuſando eos. vt
habeꝭ Matth.xij.ca. Ergo in hoc peccauit ⁊ ꝯ̃
legẽ fecit. Ad hoc rñdet ſctũs Tho.in.iij.ꝑte.
q.xl. Qꝫ xp̃s in oĩbus ꝭm legis precepta cõuer
ſatus eſt.in cuius ſignũ etiã voluit circũcidi.
circũciſio enĩ eſt quedã ꝓteſtatio legis inplẽ
de. Qꝫ ãt curauit in ſabbato languidũ cui di
xit vt tolleret lectũ ſuũ nõ fuit ꝯ̃ legẽ. Primo
qꝛ ꝑ preceptũ de ſanctificatione ſabbati non
interdiciꝭ opus diuinũ ſed humanũ. Quãuis
enĩ deus die ſeptima ceſſauerit a nouiſ creatu
ris cõdendis.q̃ꝫtũ ad earũ principia. ſemꝑ tñ
opatur in rerũ cõſeruatione ⁊ gubernatione.
Itaqꝫ miracula que xp̃s faciebat in ſabbato
nõ erant opa humana ſed diuina. Vñ ipſe di
xit Joãnis.v.ca. Pater meꝰ operaꝭ vſqꝫ mõ
⁊ ego operor. Scdo xp̃s nõ fecit ꝯ̃ legẽ.qꝛ illo
precepto de ſabbato ſctificãdo nõ ꝓhibentur
opera que ſunt de neceſſitate ſalutis corpalis
Vñ Luce.xiij.ca.dixit. Vnuſqſqꝫ vr̃m nõ ſol
uet ſabbato bouẽ ſuũ aut aſinũ a p̃ſepio ⁊ du
cit adaquare: Et infra.xiiij.ca. Cuius veſtruꝫ
aſinus aut bos in puteũ cadit ⁊ nõ ꝯtinuo ex
trahet illũ die ſabbati. Manifeſtũ eſt autẽ ꝙ
opa miraculoſa que xp̃s faciebat ad ſalutem
corporis ⁊ aĩe ꝑtinebant. Tertio nõ fuit legis
tranſgreſſor xp̃s qm̃ illo precepto nõ ꝓhibenꝭ
opa q̃ ꝑtinẽt ad dei cultuꝫ. Vñ dixit Matth.
xij. An nõ legiſtis in lege quia ſabbatis ſacer
dotes in tẽplo ſabbatũ violant.⁊ ſine crimine
ſũt. Et Joãnis.vij.ca.dixit. Circũciſionẽ hõ
accipit ĩ ſabbato. Qꝫ ãt xp̃s palitico mãdauit
vt lectũ ſuũ ſabbato portaret ad cultũ dei ꝑti
nebat.i.ad laudẽ virtutis diuine.falſo ḡ obij
ciebant iudei dicentes Joãnis.ix.ca. Non eſt
hic homo a deo qui ſabbatũ nõ cuſtodit. Siłi
ter diſcipuli nõ fecerũt ꝯ̃ legẽ cũ ſpicas colle
gerunt in ſabbato qꝛ ſic facere coegit illos ne
ceſſitas.ꝓpterea iudeis murmurantibus re
ſpõdit xp̃s. An nõ legiſtiſ qd fecerit dauid qñ
eſurijt ⁊ qui cũ eo erant. Quõ intrauit in do
mũ dei ⁊ panes propoſitionis comedit.licet ĩ
lege preceptũ fuiſſet ꝙ panes illos ſacerdoteſ
ſoli comederent. Imminẽte tñ neceſſitate da
uid ſctũs predictos panes ſine pctõ comedit.
ſicut pꝫ.i. Regũ.xxi.ca. ¶ Tertio iudei dicunt
xp̃m fuiſſe reprehenſibilẽ ꝑꝑ indignationem
Indignabaꝭ enim ⁊ iraſcebaꝭ verbiſqꝫ ⁊ fa
ctis moleſtabat phariſeos ac illorũ ſequaces.
Loq̃baꝭ illis cõtũclioſe ⁊ eiecit flagello emẽ
tes ⁊ vendentes de templo. Ira ãt opponitur
mãſuetudini vt patet per ph̃m in.iiij.ethico.
Et vt inquit Jacobus.i.ca. Ira enim viri iu
ſticiã dei non operatur. Ex quo videꝭ ꝙ xp̃us

nec iuſtus nec mãſuetus fuit ergo peccator ꝛ
culpabilis multũ. Ad qḋ rñdemus ſm doctri
nã theologoꝝ ꝙ in xp̄o nõ fuit ira que eſt vi/
tium. ſed ira ꝑ zelũ a ratione imperata. Nam
vt dicit Ariſto. Nõ iraſci vbi ꝛ qñ oportet vi
detur inſipientis eſſe. Ira ergo que tranſgre/
ditur ordinẽ rõnis eſt cõtra iuſticiã ꝛ mãſue/
tudinẽ. nõ ira que eſt ſm rõnis imperiũ. Lo/
cut⁹ itaqꝫ eſt xp̄s cõtumelioſe phariſeis amo/
re iuſticie ꝛ veritatis. Siliter ꝓpter zelũ eie/
cit oẽs ementes ꝛ vendentes de templo. in q̃
etiã ſuam diuinitatẽ declarauit. Vñ Hiero⁹
ſup mattheũ ait. Inter oia ſigna q̃ fecit dñs h
videt eſſe mirabilius ꝙ vnus hõ ꝛ illo tpe cõ
temptibilis potuerit ad vnius flagelli verbe
ra tantã eijcere multitudinẽ. Igneũ eni qddã
ꝛ ſidereũ radiabat ex oculis eiuſ ꝛ diuinitatis
maieſtas lucebat in facie. Et Origenes dicit
ſup ioãnẽ. hoc eſſe maius miraculũ eo q̃ aqua
cõuerſa eſt in vinũ eo ꝙ illic ſubſiſtit inaiata
materia. hic vo tot miliũ hoim domant inge
nia. Nihil ergo ꝯ xp̄m loq dñt iudei maligni.
ſed agnoſcere prauitatẽ ꝛ duritiã cordis coꝝ
¶ Qꝛ ſepenumero mali pſequunt bonos pro/
pter odiũ ꝛ inuidiam ac propriũ amorẽ. ita iu
dei pſecuti ſunt xp̄m. Capitulum. iij.

Ertia rõ principalis qua probamus in/
nocentiã xp̄i dr̄ exemploꝝ multitudo.
Sunt nanqꝫ in promptu exempla plurima in
ſcripturis diuinis ꝛ humanis. in quibus oſtẽ
dit q̃ꝫ ſepenumero qui mali fuerũt ꝛ peſtilen
tes. innocentibus ꝛ bonis ac iuſtis aduerſati
fuere. Qḋ factũ cõperimus triplici de cauſa.
Prima propter odium veritatis.
Scḋa propter inuidiã aliene felicitatis.
Tertia propter ſatiſfactionem cupiditatis.
¶ Pria cã quare multi ſcelerati hoies iuſtis
ꝛ bene viuentibus fuerũt aduerſati. fuit odiũ
veritatis. Nam qꝛ illi vt debebant veritatem
loquebant odio ſunt habiti. Inquit eni Terẽ
tius. Obſequiũ amicos veritas odiũ parit. ꝛ
Hiero⁹ ad occeanũ. Ita ſe hꝫ natura vt ama
ra ſit veritas. vitia vo dulcia exiſtiment. Sꝫ
quõ inqs hoc eſt credibile vt veritas odienda
ſit cũ Lactantius dicat in. i. li. diuinaruꝫ inſti.
Nullus eſt ſuauior aie cibus q̃ꝫ cognitio veri
tatis. Et rñdet dñs Bonauen. in ꝓlogo pmi
libri ſniaruꝫ. Qꝛ duplex eſt effectus veritatis.
Primus eſt illuminare ꝛ q̃tũ ad iſtuꝫ nemo
ipſã odit. qꝛ oẽs nãliter illuminari deſiderãt.
Scḋus effectus eſt arguere ꝛ hũc hꝫ in malis
manifeſtãdo eni mala redarguit illa facientẽ
Ex quo mali odiũt veritateꝫ. Vñ ſaluator nr̄
Ioãnis. iij. ca. dixit. Qis q̃ male agit odit lucẽ
Et vt veniamuſ ad rẽ eſt exemplũ Iſaie inno
centis q pp veritatẽ fuit ſerra ſecatus. de quo
inqt Hiero⁹ in ꝓlogo i iſaiã. Iſaias i hierl'm
nobili genere ortus eſt. ibiqꝫ ꝓphetauit ſub
manaſſe rege. ſectus in duas partes occubuit
Manaſſes idolatra fuit. ꝛ Iſaiã auũ mater/
nũ ſm hebreos vel affinẽ ſuũ eiectũ extra ciui
tatem hierl'm circa piſcinã ſiloe ſerra lignea
ꝑ mediũ ſecari fecit. De Ieremia inſup dixi/
mus in ſermonibus de timore diuinoꝝ iudi/
cioꝝ. qualit grauiſſimas pp veritatẽ paſſus ẽ
pſecutiones ꝛ iniurias. tandeꝫ lapidatus eſt.
Vñ Hiero⁹ in prologo in Ieremiã dicit. Ie/
remias anathothites q eſt viculus tribus ab
hierl'is diſtans miliaribus apud taphnas in
egypto de pp̄lo lapidibus obrutus occubuit.
Iacet vo in eo loco ſepultus quo dudũ pha/
rao rex habitauerat. Et qm̄ poſtulatione ſua
defugatis ab eodẽ loco ſerpentibus. egyptioſ
a tactu aſpidũ facit eſſe ſecuros Magna euꝫ
ibi religione egyptij venerant. hec Hiero⁹.
Daniel pp veritatẽ leonibus deputatus fuit
in quoꝝ lacu pmanſit ſex diebus. Ad quẽ ad/
ductus eſt ꝑ angelũ Abacuc vt cibaret eũ. vt
ſcribit Danielis vltimo ca. Ioãnes baptiſta
qꝛ arguebat herodẽ ꝓpter herodiadẽ quã tu/
lerat frĩ ſuo philippo vxorẽ vt refert Marc⁹
ca. vi. In vinculis poſitus eſt ꝛ capite trunca
tus. Anaxagoras apud Athenienſes reus fa
ctus ẽ qꝛ dixit ſolẽ eſſe lãpadẽ ardentẽ. negãs
vtiqꝫ eſſe deũ. vt dicit Aug⁹ li. xviij. de ci. dei
Socrates propter veritatis patrociniũ vene
no perijt. Cicero vt ſcribit Plutarcus quar/
tũ ꝛ ſexageſimũ agens annũ. iuſſu Marci an
tonij ꝓpter philippicas quas ꝯ eũ ſcripſerat
capite ꝛ dextera trũcatus eſt. Sed Lactanti⁹
defendere volens veꝝ cultũ xp̄i aduerſus de/
os falſos gentiliũ. Ciceronẽ reprehendit qꝛ ĩ
rebus diuinis timuit veritatẽ ſua eloquẽtia
ꝓtegere. Inqt eni li. ij. ſic. Cũ intellexiſſet Ci
cero falſa eſſe q̃ hoies adorarẽt multaqꝫ dixiſ
ſet q̃ ad euerſionẽ religionũ valerẽt. ſubdidit
illa nõ eſſe vulgo diſputãda. Et infra ſequit
Si qd tibi virtutis eſt Cicero experire ppl'm
facere ſapientẽ. digna res eſt vbi oẽs eloquẽ/
tie tue vires exeras. Nõ eni verendũ eſt ne ti
bi in tã bona cã deficiat oro. q ſepe ẽt malas
copioſe ac fortit defẽdiſti. Sꝫ nimiꝝ Socrati

carcerē times ideo q̄꜡ patrociniū veritatis suſcipere nō audes. At mortē vt ſapiens contēnere debuiſti. Et erat multo pulchriꝰ vt ob bñ dicta q̄꜡ ob maledicta morereris. Nec tibi laudis plus philippice afferre potuerūt q̄꜡ diſcuſſus error humani generis ⁊ mentes hoim ad ſanitatē tua diſputatiōe reuocare. hec Lactātius. Verūtñ ⁊ ſi cicero nō oia dixit que forte nouit de ſupſtitionibus noxijs gentiliū. Nobis dꝫ eſſe ſatis ꝙ Marcus antoniuſ illū occidi fecit. qm̄ vitia illius ⁊ ſcelera tacere noluit Vt eni tradit Plutarcus Marcus antoniꝰ odio erat cūctis bonis ꝓpter ſuā laſciuā vitam verſabaᷓ quidē libenter inter aleatores. ſcorta. mimos ⁊ hiſtriones. Qui tādē ab octauiano ſuꝑatus Alexandrie vbi fugiens ſe collegerat anno etatis ſue qnquageſimoſexto gladio ſe peremit. Et ne multa dicamus iniquis ⁊ depravatis mentibꝰ magis placent adulatores blandi falſa loquentes q̄꜡ q vera dicere q̊cūqꝫmō conanᷓ. ❡ Scda cā q̄re mali inſidiāᷓ bonis illoſqꝫ ꝑſequunᷓ. eſt inuidia felicitatis aliene. de hac Xo plene dixi i quadrageſimali de penitentia in ſermōe de inuidia. vbi cōmemorandū eſt q̄liᷓ innocens Abel a frē chaym peremptus fuit vt ſcribiᷓ Geneᷓ. iiij. ca. Et ioſeph a frīibus venditus iſmaelitis vt dᷓ Geneᷓ. xxxvij. ca. Et dauid a ſaule tentatꝰ occidi vt poniᷓ. i. Regū. xviij. ca. Ibiqꝫ de Furio camillo ⁊ Scipione affricano explicatū eſt q̄꜡ta iniuſte tulerūt eis ab inuidis ciuibꝰ irrogata ❡ Tertia cā q̄re innocentes ⁊ iuſti oppreſſi ſunt ab iniquis ꝑꝑ ſatiſfactionē cupiditatis. Exemplū eſt de naboth de q̊ ſcribiᷓ. iij. Regū xxi. ca. Qꝛ occiſus eſt procurante doloſa iezabele vxore regis Agab eo ꝙ noluit dare vineā ſuā q̄ erat iuxta palatiū achab regis ſamarie quare a falſis teſtibus cōuictus tanq̄꜡ blaſſemaſſet deū ⁊ regē extra ciuitatē lapidatus eſt De ſuſanna inſuꝑ legimus Danielis. xiij. ca. Qꝛ eo qꝛ nō cōſenſit in libidinē illoꝝ ſenū qui exarſerant in cōcupiſcentiaꝫ eius ꝓcurabant illi ignominioſā eiꝰ mortē. q̄ ſecuta fuiſſet niſi deus ſuſcitaſſet ſpm̄ danielis q ſenes de falſa criminatione cōuicit. quare ⁊ ipſi lapidati ſūt Suſāna Xo ď infamia ⁊ morte diuinitus releuata. Dñs igiᷓ nrᷓ ieſus xp̄us vt diximus in ſuꝑioribꝰ veritatē docebat arguebatqꝫ vitia publica phariſeoꝝ. Inſuꝑ ⁊ turbe ſeq̄banᷓ eū eratqꝫ fama illiꝰ in ꝑpl'o fulgētiſſima. Quare phariſei odiebāt eū ⁊ inuidebāt gl'ie ac fame ſue. Inſuꝑ timebāt ne forte aliq̄ nouitas ſeq̄reᷓ ex q̄ indignati romani ſe ſuaqꝫ diſſiparēt Jō oī hūanitate ac veritate depoſita q̄ſierūt pilatū vt eū morti traderet. O igiᷓ gens crudeliſſima iudeoꝝ. O crudelitas inaudita. O excogitata malicia. Cōuenerūt aduerſuſ ſctm̄ ſctōꝝ ⁊ paratū nos ſua paſſiōe ſaluos facere morte violenta ꝑemerūt. Cuius nomen benedictōne deuotiſſime benedicamus laudemuſqꝫ in ſecula ſeculoꝝ Amen.

❡ Sermo quartuſdecimus de ſublimitate ⁊ magnificentia crucis in qua xp̄s operatus eſt ſalutem humani generis.

Humiliauit ſemetipſū factus obediens vſqꝫ ad morteꝫ mortē āt crucis ꝑꝑ qď ⁊ deus exaltauit illū ⁊ dedit illi nomen qď eſt ſuꝑ oē nomen. Doctoris gentiū Xba ſūt iſta ad Philipen. ca. ij. Piiſſima verba de cruce xp̄i ꝓclamata offendūt aures maliuolaſ iniq̊rū. ꝓ quibꝰ ita loquiᷓ paulus. i. ad Corin. ca. i. Verbū eni crucis ꝑeūtibus quidē ſtulticia eſt his āt q ſalui fiūt. i. nobis virtus dei eſt. Et infra. Iudei ſigna petūt greci ſapientiā querūt Nos āt predicamꝰ xp̄m crucifixū iudeis qdē ſcandalū. gentibꝰ āt ſtulticiā. Quia Xo hūani generis redemptio facta eſt ꝑ xp̄m in cruce Indeqꝫ oēs grē ⁊ ſaluti; emanat plenitudo vt leteᷓ fideles deuoto corde colentes xp̄m pendentē i ligno. terreanᷓqꝫ iudei ⁊ increduli oēs In hoc ſermone de laudibus crucis xp̄i dicemus. Ad illā vtiqꝫ auctor vite humilis ⁊ māſuētus cōſcēdit. vt vñ mors oriebaᷓ inde vita reſurgeret. De ipſa itaqꝫ bñdicta cruce locuturi tria myſteria ꝓponimus contemplanda

Primū dᷓ magnificationis.
Secundum exaltationis.
Tertium adorationis.

❡ De dignitate crucis que colligi poteſt ex figuris ⁊ reuelatione atqꝫ inuentione ipſius.

Capitulum. i.

Primū myſteriū cōtemplandū de cruce xp̄i dᷓ magnificationis. diligēter quidē ꝑſcrutari debemus q̄꜡ta ſit dignitas ⁊ magnificentia crucis. Qď poterimus facile deprehēdere ſi voluerimus de illa cōſiderare atqꝫ inſpicere maxime tria.

Primo eius figurationem.
Secundo eius reuelationem.
Tertio eius inuentionem.

Qualiter crux qᷓtū ad materiā figurata fuit.
¶ Primo poſſumus cognoſcere magnificen
tiā ⁊ dignitatē crucis ſi cōſideremus eius fi/
gurationē. Jnuenimꝰ nāqꝫ multa magnalia
dei nō ſine myſterio i ligno celebꝛata. q̄ vtiqꝫ
lignū illud venerabile crucis in q̄ ſaluatoꝛ nr̄
pependit pꝛemōſtrarūt ⁊ figurarūt vt Augꝰ
dicit in ſermone de paſſione. Jn.ij. nanqꝫ ca.
Geneſis legimꝰ. Qꝫ ꝓduxit deus lignū vite i
medio ꝑadiſi cuiꝰ fructꝰ ſenectutē īpediebat
ſm̄ Aug. li.xiiij. de ciui. dei. Qḋ ita declarat
Nicholaus de lira. Ad vitā inqt vniuerſalē
ꝯtinuādo requirit cibꝰ ꝑ quē reſtituit hūidū
deꝑditū per actionē caloꝛis nālis. verūtn̄ iſta
reſtauratio nō fit ſm̄ equalētiā vt dicit phus
in.i. de generatiōe. Quia caro generata ex ali
mento impurioꝛ eſt qᷓ̄ pꝛima. ſicut ⁊ vinū ge
neratū ꝑ aq̄ appoſitionē ⁊ ꝯuerſionē qꝛ ſi con
tinuaret talis appoſitio vinū fieret aquoſū ⁊
tandē deficeret ſpecies vini. Et eodē mō qꝛ ca
ro generata ꝑ alimentū impurioꝛ eſt ⁊ ꝑ talē
ꝯtinuationē inducit ſenectꝰ in qua carnes ſūt
impurioꝛes ⁊ tandē deficit vita. Ad hoc ergo
ꝙ pꝛedicta reſtauratio fieret in Adā ſm̄ equi
ualentiā ⁊ ꝑ cōſequēs impediret ſenectus da
bat ſibi edere de ligno vite. Potuit hoc figu
ra eſſe ligni crucis xp̄i cuius fructus a fidelibꝰ
deguſtatus vitā grē cōſuat in aīa. Fructꝰ eni
crucis eſt dn̄s ieſus xp̄s ꝓ nobis pctōꝛibꝰ cru
cifixus. Jn. vi. āt ca. Geneſis habet. Qꝫ volēs
deus tpe diluuij in noe ⁊ filijs eoꝝqꝫ vxoꝛibꝰ
humanū genus ſaluare pꝛecepit archā fieri d̄
lignis leuigatis. potuiſſet nāqꝫ deꝰ abſqꝫ tan
ta inundatione aquaꝝ in aliq̊ mōte aqs diſco
opto vel alia via ſaluos facere illoſ. Voluit tn̄
vt id fieret in archa lignea ad denotandū ꝙ i
lignea cruce erat humani generis ſalus ꝓcu/
rāda. Scribit ad hoc Exodi. iiij. ca. Qꝫ cū deꝰ
clementiſſimus miſit moyſen ⁊ aaron ad pha
raonē ꝓ liberando pplo ſuo. cū allegaſſꝫ moy
ſes inabilitatē ſuā eo ꝙ impedite ⁊ tardioꝛis
eſſet lingue. dixit dn̄s ad eū. Aaron loquet ꝓ
te ad pplm ⁊ erit os tuū. tu āt eris in his q̄ ad
deū ꝑtinent. virgā quoqꝫ hāc ſume in manu
tua in q̄ facturuſ es ſigna. hec fuit illa virga q̄
ꝯuerſa eſt in ſerpentē coꝛā pharaone ⁊ rurſū
in virgā rediit vt patet Exodi. vij. ca. Hec fu
it virga qua moyſes ꝑcuſſit aq̄s fluminis que
mox velut ſanguis facte potari nō poterant.
hec fuit virga in q̄ cōpleta ſūt alia ſigna que
omittamus cā bꝛeuitatis. Non eſt tn̄ pꝛetere
undū ſilentio id qḋ factū eſt dū opus fuit pu/
gnare ꝯ amalechitas. vt eni ſcriptura tradit
Exodi. xvij. ca. Tunc dixit moyſes ad Joſue.
Elige viros ⁊ egreſſus pugna ꝯ amalech. craſ
ego ſtabo in vertice collis hn̄s virgā dei i ma
nu mea. Fecit ioſue iuxta v̄ba moyſi ⁊ pugna
uit ꝯ amalech. Moyſes āt ⁊ aaron ⁊ hur aſcē
derūt ſuꝑ verticē colliſ. oꝛauitqꝫ ibi moyſes ex
pāſis manibꝰ ⁊ ſecuta ē victoꝛia. Quid in tot
pꝛodigijs dei virtute ac potētia oꝑatis virga
illa ſemꝑ ꝯtrecta fuit vſqꝫ ad hanc victoꝛiam
niſi vt pꝛeſignaret virga crucis xp̄i in q̄ cōſū/
manda erat hūani generis redemptio ⁊ ptās
diabolica ſuperanda. Jn. xv. inſuꝑ Exodi ca.
narrat quēadmodū aq̄ marath fluminis ama
riſſime in dulcedinē verſe ſūt eo ꝙ moyſes po
ſuit ibi lignū qḋdā qḋ oſtendit ei deꝰ. Et hoc
lignū crucis xp̄i pꝛeſignauit. qm̄ per xp̄m in eo
crucifixū amaritudo peccatoꝝ hoīm vertit in
dulcedinē quibus dat ſpes ⁊ fiducia venie cō
ſequende. Exodi ēt ca. xxvij. fit mentio de ar/
cha quā fecit beſleel de lignis ſethim. in q̄ re/
condita fuerūt virga in memoꝛiā liberatiōis
de egypto. Māna in memoꝛiā refectionis in
deſerto ⁊ tabule i memoꝛiā date legis. Et hec
archa figura eſſe potuit crucis de ligno fabri/
cande. in qua reponi debebat ſaluatoꝛ mundi
Jn ipſo nanqꝫ fuerūt tres nature in vna ꝑſo
na diuina. ſ. increata ⁊ ſpūalis creata ⁊ coꝛpa
lis. diuina nā deſignat ꝑ virgā. nā ſm̄ eā ipſe
dei filius eſt dei virtus. Spūalis etiā natura
xp̄i. ſ. aīa eiꝰ ſctiſſima ꝑ duas tabulas legis ex/
pꝛimit in quibus erat lex diuina ꝯſcripta. per
duas nāqꝫ tabulaſ duo deſignant q̄ ſūt in aīa
xp̄i. intellectꝰ videlicet in q̊ erat oīs ſcia. ⁊ vo/
luntas in q̄ fuit oīs rectitudo ⁊ bonitas. ꝑ mā
na v̄o denotat nā carnis xp̄i que fuit puriſſi
ma ab oī labe pcti. Vltimo ad mentē euocan/
dū cenſeo illud qḋ Numeri ca. xxi. ponit. qn̄
miſit deus in pplm de ipſo male loquentē ſer
pentes ignitos. ⁊ oꝛanti pꝛo pplo moyſi dixit
dn̄s. fac ſerpentē eneū ⁊ pone in ꝑticā eminen
tē i medio ppli ⁊ quicūqꝫ ꝑcuſſus fuerit a ſer
pēte reſpiciat eū ⁊ viuet. ⁊ factū ē ita. Hic ſer
pēs figura fuit xp̄i q in ꝑtica crucis effigendꝰ
erat. ꝑ cuiꝰ intuitū fide ac deuotōe ſanamur a
moꝛſibꝰ demonioꝝ. Ex dictꝭ clarere pōt qᷓ̄ ſit
ꝑcelſa qᷓ̄ue ſublimis arboꝛ crucꝭ xp̄i. q̄ deputa
ta fuit vt eēt inſtrumētum in q̊ dei filiꝰ hoīm
pctā ſanaret. ¶ Scḋo poſſumꝰ cognoſcere di
gnitatē ⁊ magnificētiā crucꝭ ſi ꝯſideremꝰ eiꝰ

reuelationē. Jnnotuit quippe regine Sabbe
ꝙ in cruce pati debebat dei filius incarnatus
qđ nō ex vi ſui ingenij ſed dei reuelatione pre
uenit. Sic eni de myſterijs xp̄i ꝓphetico ſpū
ſibylle locute ſūt. ita hec regina Sabba p̄dixit
in ligno xp̄m fore paſſurū. Qualiter āt hoc fa
ctū ſit audiamus. Refert mgr̄ in hiſtoria ſcho
laſtica. Ꝙ regina Sabba vidit in quadā do/
mo ſalomonis q̄ dicebat̃ domus ſaltus lignū
quoddā pulcherrimū dixitq; ſalomoni ꝙ in
illo eſſet crucifigendus vnus. ꝑ cuius mortem
regnū iudeoꝝ deleri debebat. Jſtud āt lignuz
vt aſſerit ioānes belet remanſerat in pretacta
domo. qm̄ cū ſatis rectū ⁊ pulcherrimū vide/
ret̃ nunq̄ȝ potuit alicui opificio deputari. duz
āt qn̄q; longitudine ſupabat. aliqn̄ ꝟo breui
tate deficiebat. Quare artifices illud dimiſe/
runt. Salomō itaq; verba regine Sabbe ma
gnifaciens. lignū ipſū in ꝓfundis terre viſce
ribus iuſſit ſepeliri. Jn eo āt loco poſtea ꝓba
tica piſcina fuit cōſtructa. de qua dicit Joan/
nes. v. ca. Ꝙ in circuitu iacebat īfirmoꝝ mul/
titudo. Angelus ꝟo dn̄i ſm tp̄s deſcendebat
in piſcinā ⁊ mouebat̃ aqua ⁊ ſanabat̃ vnus.
Que vtiq; fiebant nō ſolū angeli deſcenden/
tis preſentia. ſed etiā ſm aliquos ipſius ligni
virtute. Jnſtante āt die qua xp̄s crucifigi de/
bebat. pretactū lignū ſupnataſſe miraculoſe ꝑ
hibet̃. qđ videntes iudei acceperūt ⁊ ex eo cru/
cē dn̄o parauerūt. ¶ Tertio poſſumus cogno
ſcere dignitatē ⁊ magnificentiā crucis ſi con/
ſideremus eius inuentionē. Nā poſt xp̄i paſſi
onē iterū a iudeis abſcondita fuit. ⁊ ꝑ annos
ducentos ⁊ vltra ſub terra latuit. Jnuēta ꝟo
fuit ab helena cōſtantini matre mō q ſequit̃.
Cū eni ipſe conſtātinus vt eccleſiaſtica teſtat̃
hiſtoria cū hoſtibus copioſiſſime cōgregatis
iuxta danubiū manus cōſerere deberet. nocte
ſui exercitus pericula cogitans ⁊ timēs ſuoꝝ
ſtragem ⁊ ſanguinis effuſionē oculos ad celū
leuauit. Et in ſomnis vidit ad orientalē ptem
ſignū crucis in celo. ſ. aereo fulgore igneo ruti
lare. Angeloſq; aſtare ſibiq; dicere Conſtan/
tine in hoc ſigno vinces. Qui tali viſione ꝯfor
tatus ſilitudinē ipſiꝰ ex auro fecit. ⁊ ante ſuū
exercitū ferri iuſſit. irruenſq; in hoſtes ipſos i
fugā ꝯuertit. ⁊ multitudinē maximā interfe/
cit. Scđm quoſdā iſte cōſtantinꝰ fuit pr̄ illius
cōſtantini quē btiſſimus ſilueſter baptizauit q
poſt victoriā in xp̄m credidit. Et poſtmoduz
ab Euſebio papa ſuſcepit ſacrum baptiſma.

Mortuo ꝟo eo Cōſtantinus filius memor
victorie p̄ris quā virtute ſctē cruc; habuerat
helenā matrē ſuā hieroſolymā ꝓ ipā cruce i/
uenienda tranſmiſit. Alij ꝟo tenēt ꝙ iſte cō/
ſtantinus fuit idē quē baptizauit Silueſter q
poſt illā victoriā habitā ꝑfecte ñ credidit nec
tūc ſacrū baptiſma ſuſcepit. Sȝ aliquāto tp̄is
interiecto viſionē illā petri ⁊ pauli vidit ⁊ ſa
cro baptiſmate eſt renatus ⁊ a lepra mūdatus
in xp̄m deinceps ꝑfecte credidit ⁊ ſic matrem
ſuā hieroſolymaȝ miſit vt crucē dn̄i requireret
Cū āt hieroſolymā helena veniſſet. oēs iudeo
rū ſapientes q ꝑ totā regionē repti ſunt ad ſe
cōgregari precepit q̄s de cruce xp̄i ⁊ paſſionis
loco interrogauit. cōminataq; eſt illis ꝙ niſi
veritatē patefacerēt. faceret eos oēs igne cre/
mari. At illi timētes tradiderūt quēdaȝ apud
eos multe auctoritatis virū cui nomē erat iu/
das dicentes. Hic dn̄a iuſti ⁊ ꝓphete filius
optime nouit legē. ⁊ tibi oia q̄ ab eo q̄ſieris in/
dicabit. Tūc illa oēs dimittens tenuit iudam
Cui dixit. mors ⁊ vita apposita ſūt tibi q̄ ma
lueris elige. oſtēde mihi lignū ſctē cruc;. Qui
dū hoc ſe ſcire negaret duro eſt carceri manci
patꝰ. Poſt dies ꝟo ſex extrahi ſe petijt ⁊ cru
cem ſe indicaturū ꝓmiſit. Cū ergo extractus
veniſſȝ ad locū ⁊ ibidē oraſſet. locus ſubito cō
mouet̃ ⁊ fumus aromatū miri odoris ſentit̃.
ita vt miratus iudas ambabus manibꝰ plau/
deret ac diceret. Jn veritate xp̄e tu es ſaluator
mūdi. Erat āt i illo loco ſic̄ i hiſtoria eccl̄iaſti/
ca legit̃ tēplū veneꝛ qđ Adrianꝰ ipator ibidē
ꝯſtruxerat. vt ſi quis xp̄ianoꝝ i illo loco ado/
rare voluiſſet videret̃ venerē adorare. Ob qđ
pene obliuioni locus fuerat datus. Regina āt
templū fūditus fecit deſtrui. ⁊ locū arari. Pꝰ
hoc iudas ꝑcingens ſe viriliter fodere cepit. ⁊
viginti paſſus fodiens tres cruces abſcondi/
tas reperit quas ad reginā ꝓtinꝰ deportauit
Cū āt crucē xp̄i ab illis latronū neſcirent di/
ſcernere eas in ciuitatis medio poſuerūt. ibi/
dē gl'iam dn̄i preſtolātes. Et ecce circa horaȝ
nonā quidā iuuenis mortuus defert̃. iudas ſe
retrū tenuit ⁊ primā ⁊ ſcđam crucē ſuꝑ corpꝰ
defuncti poſuit ſed nequaq̄ȝ ille ſurrexit. Ap/
poſita ꝟo tertia ꝓtinus redijt defunctus ad
vitā. pꝰ h̄ iudas baptizat̃ ⁊ quiriacus appellat̃
q defūcto hieroſolomytanoꝝ ep̄o eſt ep̄s ordi
natus. Cū aūt btā helena clauos dn̄i nō habe
ret rogauit ep̄m quiriacū vt ad locū ꝑgeret ⁊
clauos inquireret. qui dum veniſſet ad locū ⁊

orasſet continuo claui velut aurū in terra ful
gentes apparuerūt. q̊s ille accipiēs regine de/
tulit. Crucis vero ptē helena detulit filio. ptē
vero argento ornatā reliqt in loco. Clauos in/
ſup obtulit filio. Ex quib⁹ vt refert Euſebiuſ
ceſarienſis frena quib⁹ vtereť ad bella cōpo/
ſuit. ⁊ ex alijs galeā ſuā armauit. Gregorius
vero turonenſ aſſerit fuiſſe quattuor clauos.
ex quibus helena duos in freno imperatoris
poſuit. tertiū in imagine cōſtātini q̄ rome ſu/
peminebat vrbi locauit. Et quartum in mare
adrianū qd̓ vſq₃ tūc fuerat nauigantiū vora/
go ꝓiecit. Patet iā q̄₃ excelſa ſit gloria cruciſ
qm̄ vt Criſoſto. dicit. Crux de penis latronu₃
tranſit ad frontes imperatorum.

¶ Qualiter crux exaltata fuit dum xp̄s in illa
pependit. ⁊ poſt tpe heraclij imperatoris ⁊ in
fine in die iudicij. Capitulum ij.

Ecundū myſteriū contemplandū de cru
ce xp̄i dř exaltationis. Poteſt autem di
ſtingui triplex exaltatio.
Prima dř paſſionalis.
Secunda ſingularis.
Tertia generalis.

¶ Prima exaltatio crucis dř paſſionalis. tūc
ſiquidē exaltata fuit qm̄ in ea exaltatus eſt dei
filius. q Joānis. xij. ca. dixit. Ego ſi exaltatus
fuero a terra oīa trahā ad meipſū. Sed h̄ poſ
ſet aliqs querere. Cur xp̄s mori noluit in aliq̄
domo ſiue ſub tecto. ſ₃ crucifixus i aere. ad qd̓
rn̄demus ꝙ hoc cōgrue factū eſt triplici rōne
Primo ratione medietatis.
Secundo ratione cōmunitatis.
Tertio ratione ſanctitatis.

¶ Primo xp̄s mori voluit in aere rōne medi
etatis ad innuendū ꝙ ſicut aer eſt medius in/
ter celū ⁊ terrā. ſic ipe fuit mediator inter deū
⁊ hoiem. Scribit tñ Aug⁹ li. ix de ciui. dei. Q̄
qdā phi dixerūt mediatores eē int nos ⁊ deu₃
demones. qm̄ deus eſt imortalis ⁊ ſine oi mi/
ſeria. hoies miſeri ⁊ mortales demōes miſeri
⁊ imortales. Cū ḡ imortale ⁊ miſerū mediū ſit
inter imortale ⁊ btūm ⁊ mortale ⁊ miſerū. vi/
dereť ꝙ demones inter deū ⁊ hoies debeant
eſſe mediatores. Sed hoc eſſe nō pōt. q₂ demo
nes ſeparant ⁊ impediūt acceſſū ad btitudinē
Jō dicit Aug⁹. Alius eſt medius malus q ſe/
parat amicos ſic eſt diabol⁹. Alius eſt medi⁹
bonus q reconciliat inimicos. ſ. dn̄s ieſus xp̄s
Sil'r angeli boni nō pn̄t eſſe mediatores qm̄
ipſi ſūt imortales ⁊ bti quoꝝ neutra ꝓprietas
cōuenit hoi. Oportet ergo ꝙ aliqs ſit media/
tor q ſit mortalis ⁊ btūs. mortaliſ ad tp̄s. btūs
ꝑpetuo. vt eo ꝙ mortalis ad tp̄s cōueniat cu₃
hoie exiſtente in via. ꝑ hoc ꝙ btūs ꝯueniat cū
his qui exiſtunt in pria. talis eſt xp̄s deus hō
Jdeo Aug⁹ vbi. ſ. dicit. Querēdus eſt medi⁹
q nō ſolū homo verū etiā deus ſit. vt hoies ex
mortali miſeria ad btām imortalitate₃ huius
medij btā mortalitas interueniēdo perducat
Quē neq₃ nō fieri mortalē oportebat neq₃ ꝑ/
manere mortalē. Mortalis quippe factus eſt
nō infirmata vbi diuinitate. ſed carnis infir
mitate ꝑcepta. Non āt ꝑmanſit in ipſa carne
mortalis q₂ reſurrexit a mortuis qm̄ hic ē fru/
ctus mediationis eius. vt nec ipſi ꝑꝑ q̊s libe/
randos mediator effect⁹ eſt. in ꝑpetua carnis
morte remanerent piū itaq₃ mediatore₃ inter
nos ⁊ deū ⁊ mortalitatē hr̄e oportuit tranſeū
tē. ⁊ beatitudinē ꝑmanentē. vt ꝑ id qd̓ tranſit
congrueret mortuis. ⁊ ad id qd̓ ꝑmanet tranſ
ferret ex mortuis. Ex his colligimus ꝙ xp̄us
inq̄₃tū hō eſt mediator int nos ⁊ deū. vt dicit
Alexander in. iij. Extrema eni ſūt deus imor/
talis ⁊ btūs hō mortalis ⁊ miſer. Medius eſt
hō mortalis ⁊ btūs qui fuit xp̄s q̄₃tū ad nām
humanā. Sed ꝯ hoc argui poſſet ac mōſtrari
ꝙ xp̄s inq̄₃tū hō nō ſit mediator. Mediū eni
d₃ cōicare cū vtroq₃ extremoꝝ. S₃ xp̄s inq̄₃/
tū hō nō cōicat niſi cū altero. ſ. cū hoibuſ ⁊ nō
cū deo. ergo inq̄₃tū hō nō eſt mediator. Ad h̄
rn̄det Alexander ꝙ mediū dř tripliciter. Pri
mo q̄₃tū ad cōuenientiā nature. Scd̓o q̄₃tum
ad cōuenientiā ꝓprietatis. Tertio q̄₃tū ad cō
uenientiā ꝑſone. Primo mō eſt mediū in co/
loribus. Et ſic nō eſt mediū inter deū ⁊ hoiem
qm̄ nō pōt eſſe nā media. Scd̓o q̄₃tū ad cōue/
nientiā ꝓprietatis xp̄s pōt dici medius q̄₃tū
ad humanā nām inter deū ⁊ hoiem. qm̄ h₃ ꝓ
prietates cōuenientes cū vtroq₃. cū deo. ſ. bti/
tudinē. plenitudinē gr̄e ⁊ ſcie. Et h₃ alias pro
prietates in quibus cōicat cū hoie. ſ. mortali/
tatē ⁊ alios cōmunes defectus. Cū ergo dř ꝙ
neceſſariū eſt mediū cōicare cū extremis. In/
telligendū ꝙ deus ⁊ hō non ſunt extrema ſm
ſuas naturas. ſ₃ q̄₃tū ad ſuas ꝓprietates. Vn̄
deus dicebať extremū rōne ſue imoꝛalitatis
⁊ btitudinis. hō vero rōne ſue miſerie ⁊ morta
litatis. Xp̄s āt q̄₃tū ad nā₃ humanā vtrinſq₃
cōicat alterā ꝓprietatē. Tertio mō dř xp̄s me
dius inter deū ⁊ hoiem. ſ. q̄₃tū ad cōuenientiā
perſone eo ꝙ eius yppoſtaſis eſt in duabuſ na/

turis. Vñ dicit Damaſcenus. ꝙ eius ypoſta
ſis eſt ex duab⁹ naturis. qđ ſic exponit̄. id eſt i
duabus naturis ſubſiſtit. ſ. diuina ⁊ humana
nec mutat̄ diuina in humanā. nec ecōuerſo. ſ3
vtraqȝ in ſua pfectione remanet. Xp̄s ğ q̄tū
ad humanitatē pōt dici mediator dei ⁊ hoim
q2 licet q̄tū ad nā3 cōicet cū hoibus ſolū. rōe
tñ pſone cōicat cū deo. qm̄ pſona3 habet filij
dei nō perſonā creatā aut compoſitā. ſed eter
nā ⁊ ſimplicē. ¶ Scđo xp̄s mori voluit cruci/
fixus in aere rōe cōitatis. Quia ſicut aer oib⁹
eſt cōis ita eius paſſio. Nā paſſiones alioꝝ ſā
ctoꝝ fuerūt ꝓprie. Quia petrus paſſus eſt ꝓ
pter ſe. paulus propter ſe. ita ⁊ ceteri. Xp̄s vo
paſſus eſt cōiter propter oēs. Eius eni paſſio
fuit cōis illis qui ſūt in celo. i. angelis q2 ſunt
reparati. Illis qui ſunt in mūdo iſto q2 p ſua3
paſſionē ſunt ſaluati. Vñ ad Collocenſ. i. ca.
Aplus dic̄. Pacificans p ſanguinē crucis ei⁹
ſiue que in terris. i. hoies. ſiue que in celis ſunt
i. angelos. Fuit ēt cōis illis q erant in inferno
id eſt patribus inde liberatiſ. licet nō fuerit cō
munis demonibus ⁊ reliquis dānatis p diffi
nitiuā ſnīam q remanſerūt in ſuis ſupplicijs
deſolati. ¶ Tertio xp̄s mori voluit crucifixus
in aere rōne ſctitatis. vt aerē ſctificaret. San/
ctificauerat quidē terrā trigintatribus ānis
ſup eā ambulando. Sanctificauerat aquā in
ipſa ſe baptizari faciendo. Sctificaturus erat
ignē ſpm̄ ſctm̄ in ſpecie ignis mittendo. nō re
ſtabat niſi vt ſanctificaret aerē ñ ſub tecto ſ3
in ipſo moriendo. Ideo Criſoſto. in ſermone
de paſſiōe ait. In excelſo ligno ⁊ nō ſub tecto
paſſus eſt vt ēt ipſius aeris nā mūdaret̄. Sed
⁊ ipſa terra ſil'e bñficiū ſentiebat decurrentis
de latere ſanguis ſtillatōe mundata. ¶ Scđa
exaltatio crucis dr̄ ſingularis. Celebrat quidē
eccl'ia ſolēniter q̄tū ad officia feſtū exaltatōiſ
ſancte crucis. propter id qđ euenit Anno xp̄i
ſexcenteſimo qntodecio. Illo nanqȝ tp̄e pmit
tente dño ſuū pp'l'm flagellari p ſeuitiā paga/
noꝝ. Coſdroe rex perſarū m'lta regna ſuo im/
perio ſubiugauit. Hieruſalē āt veniens pte3
ſctē crucis quā ſctā helena ibi reliquerat tulit
ſecūqȝ aſportauit. Volens autem ab omibus
coli vt deuſ. turrim ex auro ⁊ argento ⁊ inter/
lucentibus gēmis fecit. Et ibide3 ſolis ⁊ lune
ac ſtellaꝝ imagines collocauit. p ſubtiles etiā
⁊ occl'tos ductus quaſi deus aquā deſup infū
debat. Et in ſubterraneo ſpecu equi q̄drigas
trahentes in circuitu ibant vt quaſi terrā mo
uerent ⁊ tonitruū ſimularēt. Filio ergo ſuo re
gno tradito in tali phano prophanus reſidet.
⁊ iuxta ſe crucem dñi collocās. appellari ſe ab
oibus deū iubet. Et ſicut legit̄ in libro mitra/
li de officio. Ipſe coſdroe in throno reſidens
tanqȝ pater lignū crucis ſibi a dextris poſuit
loco filij. ⁊ gallū a ſiniſtris loco ſpūs ſancti. ſe
vo patre3 voluit noiari. Tunc heraclius im/
perator exercitū copioſū collegit ⁊ cōtra filiū
coſdroe iuxta danubiū fluuiū dimicatur⁹ ad/
uenit. Tandē vtriſqȝ principibus placuit vt
ipſi ſup pontē ſoli certarēt. ⁊ qui victor extiſte
ret ipe ſine damno vtriuſqȝ exercit⁹ imperiū
retineret. Decretū etiā exijt vt quicūqȝ princi
pem ſuū iuuare preſumeret cruribus exciſis
⁊ brachijs in flumine mergeret̄. At heraclius
totū ſe deo obtulit. ⁊ ſe cruci ſctiſſime deuotō
ne qua potuit cōmendauit. Factū eſt autē vt
deo propitio heraclius victor euaderet. q cun
ctū exercitū inimicoꝝ ſue ptāti ſubegit. Coſ/
droe vo ignorabat exitū belli q2 cū ab oibus
odiret̄ ſibi a nemine intimat̄. Quare heracli⁹
ad eū puenit ⁊ in throno aureo eū ſedentē re/
piens. interrogauit an vellet ſacrū baptiſma
ſuſcipere. itaqȝ vitā cū regno parit̄ cōſeruare
Qđ cū ille acceptare noluiſſet ab heraclio eſt
decollatus. Filiū vo ſuū decem annoꝝ bapti
zari fecit ⁊ de ſcō fonte ipſū ſuſcipiens regnū
paternū ei dimiſit. Turrim vo illam deſtru/
ens argentum in predam ſui exercitus dedit
Aurū vo ⁊ gēmas ad reparandas eccleſias
quas tyrānus deſtruxerat reſeruauit. Sacrā
igit̄ crucē ſuſcipiens hieroſolymā reportauit
Cū āt de monte oliueti deſcendens per portā
qua dñs paſſurus trāſierat. in equo ſuo regio
⁊ ornamentis imperialibus ingredi vellet. re
pente lapides porte deſcenderūt ⁊ inuice3 q̄ſi
eſſet vnus paries ſe clauſerūt. Sup quo cun/
ctis ſtupentibus. angelus dñi ſignū crucis in
manibus tenens. ſup portā apparuit dicens.
Cū rex celoꝝ per hanc portā ad paſſionē in/
traret nō cultu regio. ſed humili aſello ingre/
diens humilitatis exemplū ſuis cultorib⁹ de/
reliquit. his dictis angelus abſceſſit. Tūc im/
perator ſe vſqȝ ad camiſiā exuit. depoſuitqȝ
calciamenta crucēqȝ dñi cū lachrymis accipi/
ens vſqȝ ad portā baiulauit. moxqȝ porta cun
ctis patuit redeuntibus lapidibuſ ad priſtina
loca diuina virtute. Rex aūt deuotiſſimus in
has crucis laudes prupit. O crux ſplendidior
cunctis aſtris. mūdi celebris. hoibus multum

amabilis. ſanctior vniuerſis. que ſola fuiſti di gna portare talentū mūdi dulce lignū dulces clauos dulcia ferens pondera ſalua preſentē cateruā in tuis hodie laudibus cōgregatam. Sicqꝫ precioſa crux in ſuo loco reſtituit. ⁊ antiqua miracula renouant. Mortuus quidam vite reſtituit. paralitici quattuor curant. Leproſi decem mūdant. Quindecim ceci illuminant. Demones effugant. plurimiqꝫ a varijs languorib⁹ liberant. Et ita imperator eccleſias reparans. ⁊ regijs muneribus dotans ad propria remeauit. ¶ Tertia exaltatio crucis dr̄ generalis. Erit quippe crux in die iudicij exaltata. qꝛ vt cantat eccleſia. Hoc ſignū crucis erit in celo cū dn̄s ad iudicandū venerit. Et vt ex dictis Criſoſtomi colligi pōt. Crux in qua ſaluator nr̄ pependit miraculoſe reparabit ⁊ apparebit ſole lucentior. Ipſa inſup ſigna cruc in corpore xp̄i videbunt ab oībus q̄ i manib⁹ eius pedibus ⁊ latere ideo ſeruata ſunt vt in ꝑpetuū ſue victorie xp̄s ferret triūphū. Tunc vt ait Hiero⁹ ad heliodorū de cōtemptu mūdi. Tu ruſticanus exultabis ac dices. Ecce crucifixus deus meus. Ecce q obuolutus pannis in preſepio vagijt. hic eſt operarij ac q̄ſtuarie filius. hic demoniū hn̄s ⁊ ſamarites. hic veſtitus coccino. hic ſentibus coronat⁹. Cerne manus iudee q̄s fixeras. vide latus romane qd̄ foderas. videte corpus an idem ſit quod dicebatis clam nocte ſuſtuliſſe diſcipulos.

¶ Qualiter adoranda eſt crux in qua xp̄s pependit. ⁊ alie cruces in quibus non pependit. Capitulum. iij.

Ertiū myſteriū contemplandū de cruce xp̄i dr̄ adorationis. In quo aperire debemus vtrū cultus latrie ſit exhibend⁹ cruci xp̄i Ad qd̄ rn̄det Bonauen. in. iij. di. x. Qꝫ hic eſt multiplex mod⁹ dicendi. Quidā eni tenent qꝫ ipſi cruci debet honor qui dr̄ yperdulia. Et rō huius eſt qꝛ ipſa crux fuit inſtrumentū totius redēptionis humane. In ipſa eni ſalus ⁊ redēptio totius humani generis eſt facta. ⁊ iō oēs hoies dn̄t ei eſſe ſubiecti ſubiectione notabili ⁊ ſpeciali. ⁊ ꝓpterea dicunt debere adorari eā excellentiori adoratione q̄ꝫ ſit dulia que debet rationali creature. Quia tamē crux iſta nec ē deus nec ipi diuinitati aliquid vnitū. ideo nō eſt ei cultus latrie exhibendus propter hoc qꝫ tenet mediū inter latriam ⁊ duliam. adoratio crucis vt dicat yperdulia. Sed qm̄ adoratio ſicut allocutio videt eſſe ſolūmō inter res rōe capaces. Adoratio eni quedā orō eſt ad aliqd ordinatū. vn̄ adorare ē ad aliqd orare. crux āt xp̄i caret oino rōne. Ideo alij dixerūt eam nō eſſe adorādā. nec inq̄ꝫtū in ea adorat xp̄s. nec aliqua eſt ei reuerentia exhibenda honoris niſi rōne crucifixi. ſicut nec imagini rōne imaginati. Et ideo dixerunt qꝫ cruci xp̄i eſt cultus latrie exhibendus. ⁊ nullus alius nec dulie nec yperdulie. Rē eni inſenſibilē ſtultū eſt honorare cū pro indifferenti habeat honorē ⁊ vituperiū. Et hoc innuūt confirmare per Damaſcenum in ca. de imaginibus vbi dicit. Qꝫ nō crucem adoramus ſed tipum. i. figurationem Et ſic nō videt qꝫ crux adoret inq̄ꝫtum eſt res aliqua ſed inq̄ꝫtum eſt ſignū. Verūtn̄ ſi conſideremus verba Damaſceni in ca. de cruce videtur. Qꝫ nō ſolūmodo cruci xp̄i prout eſt ſignū ſiue inq̄ꝫtū tipus eſt. ſed in rōne materie exhibenda ſit reuerentia qꝛ non ſolum eſt veneranda figura ſed etiam verum lignū crucis in quo dn̄s pependit. In alijs xo crucib⁹ veneranda eſt ſolū figura non materia. Ait eni ſic. Ipſum quidē precioſū lignū crucis venerabile in quo ſeipſum pro nobis xp̄us obtulit vt ſāctificatū tactu corporis ⁊ ſanguinis decenter eſt adorandū. Et poſt. Si autē ex alia materia facta eſt. non materiā adoramus abſit ſed tipum. vnde ſi aurū ⁊ precioſi lapides fuerint poſt tipi diſſolutionē non ſunt adorāda. Ex quo colligit qꝫ aliq̄ ſit ipſi cruci reuerētia exhibēda excepta adoratōe latrie. Et hui⁹ ſignū eſt qꝛ eccleſia ſolēniꝫat in cruc iuentiōe ⁊ exaltatione ſicut in feſtiuitatibus ſctōꝝ. Et ideo neuter predictorum modoꝝ videt ſufficiens. Propterea dicendū qꝫ duplici modo exhibet alicui honor. Aut in obſequiū reuerentie. Et iſte eſt honor venerationis. Aut in teſtimoniū virtutis ⁊ cōplacentie famulatū. Et iſte eſt honor adorationis. vterqꝫ āt iſtoꝝ honorū offert cruci. Nā crucem adoramus ⁊ cruceꝫ veneramur. Sed in hoc eſt dr̄a. Qꝫ honor veneratōis exhibet ipſi cruci tanq̄ꝫ inſtrumēto nr̄e ſalutis. vn̄ ſicut exhibemus reuerentiā ſacris. qꝛ eſt in eis aliq̄ mō nr̄e ſalutis cauſalitas. Sic cruci xp̄i ⁊ clauis eius aliq̄ reuerentia eſt exhibenda. Et reſpectu iſtius honoris hꝫ crux in ſe aliqd ꝑꝑ qd̄ dꝫ honorari. Honor āt adoratōis offert ipſi cruci rōne crucifixi. Nemo eni intendit ei placere vel aliqd impetrare ab ea. ſed ei qui in ea affixus fuit. Et ſic nō debetur ei niſi adoratio latrie. Sic igit cruci xp̄i

duplex honor debet. et vnus est latrie. Alius xpo n̄ dz dici nec latria neqz dulia. q2 n̄ est spe/ cies adorationis. sed vocari pōt honor vene/ rationis. hec Bonauen Multa itaqz sūt cru cis preconia pp que a cunctis fidelib9 crux ve nerabilis est colenda. q2 hec est scala p quā pa tet electis aditus ad regna celorum. in quo viuit et regnat in ppetuū xps filius dei qui sit in secula benedictus. Amen.

¶ Sermo quintusdecimus de amore xpi ex/ hibitus humano generi qui exprimit᷑ mystice in euangelio samaritane.

Hic est uere saluator

mūdi. Scribunt᷑ hec v̄ba Joānis iiij. ca. Que descripsit euangelista de benignitate miranda saluatoris nr̄i iesu xp̄i exhibita mulieri samaritane. gra/ ta iocūdissimaqz debent esse fidelibus cūctis qm̄ in illis mystice ac spūaliter designat᷑ amor ardentissimus quē saluator nr̄ dignat9 est hu mano generi demōstrare. Q ia equidē q̄ fecit quecqz dixit ab vtero virginis vsqz ad patibu lū cruc' ad salutē hoim ordinauit. Propterea nanqz deus factus est hō vt perditū hoiem re dimeret atqz ad regna celestia reuocaret. ꝓcu rauit āt q̄ztum in se fuit nō solū mulieris sa/ maritane sed insup oim qui sibi adherere vo/ lunt hereditatē incorruptā imarcessibilē et in/ cōtaminatā in celis. Quapropter vt ista deuo tius attentiusqz cōtemplari possimus. in pre/ senti sermōe pcurremus historiā samaritane sub titulo de amore xp̄i erga humanū genus qō sua beniuolētia charitateqz reparauit. sic verba ꝓposita dicūt. hic est vere saluator mū di. In qb9 tres amores distinguere possum9.

Primus dr̄ amor peregrinans.

Secundus amor manifestans.

Tertius amor confortans.

¶ Qualit᷑ xp̄s peregrinando in pauptate et pe nalitate quesiuit hoiem lapsū. Capitulum. i.

Rimus amor xp̄i hoi lapso monstratus dr̄ peregrinans. Voluit nāqz peregrinā do et discurrēdo q̄rere oues errātes. qō notat᷑ in p̄ncipio euāgelij siue i prima pte. Dr̄ nāqz ibi. Venit iesus i ciuitatē samarie q̄ dr̄ sichar Est āt Samaria vt inqt Bedda insignis pa/ lestine ꝓuincie ciuitas adeo vt tota regio ei' so ciata samaria dicat᷑. De hac insup ita dic̄ Isi/ dorus. xiiij. li. ethimologiarū. Samaria regio palestine ab oppido quodā nomē accepit qō vocabat᷑ samaria. ciuitas quondaz regalis in israel. q̄ nūc ab augusti noie sebastia nūcupat᷑. hec regio int᷑ iudeā et galileā media iacet. Ciui tas ergo sichar erat in illa regione q̄ antiquit9 dicebat᷑ sichem vt pz Genes. xxxiij. ca. Jō ait Crisosto9. locus ille erat vbi ꝓ Dina Simeō et leui grauē occisionē fecerūt. Sequit᷑ Joānes in euangelio iuxta p̄diū qō dedit iacob ioseph filio suo. Dicit Nicholaus d lira. ꝙ iacob ve niens de mesopotamia emit agrū ab emor p̄n cipe Sichez et ibi ad tps habitauit iuxta vrbē Sed pp raptū Dine occisi sūt habitatores il/ li9 ciuitatis. et sic cessat in possessiōe eius. et illū locū dedit ioseph. Vn̄ Genes. xlviij. ca. dixit iacob. do tibi partē vnā extra fr̄es tuos quam tuli de manu amorre i gladio et arcu meo. Am pliauerat iacob agrū quē emit addens et cōui cinas possessiones iusto bello quesitas. Ibi āt erat fons iacob. s. pute9 quē effodi iacob fece/ rat. Dicit nāqz Aug9 in omelia p̄ntis lectōis Q is puteus fons. sed nō ois fons pute9. vbi eni aqua de terra manat et vsū prebet hauriē/ tib9 fons dr̄. Sed si in promptu et supficie sit fons tm̄ dr̄. Si aūt in alto et in ꝓfundo sit ita puteus vocat᷑ vt nomē fontis non admittat. In hoc loco sic ait Theophilus. Ex cōmemo ratōne fontis et predij edocemur ꝙ ea q̄ patri arche ꝓpter fidē quā in deo habebant adepti sunt iudei pp impietatē eoꝝ pdiderūt. et eorū loca gētibus tradita sunt. Fatigat9 ergo iesus q2 hora erat quasi sexta sedebat sic sup fontez discipuli āt ierāt in ciuitatē vt cibos emerēt Sessio illa vt Crisosto. dicit pp laborē facta ē et vt expectaret discipulos. et ꝓpter estū refri/ gerans corpus apud fontē. dū sic sederet ve/ nit mulier de samaria haurire aquā. ꝭm Ni/ cholaū de lira. Samaria nō est hic nomē ciui tatis. sed gentis vel regiōis. q2 illa mulier erat de ciuitate sichem q̄ tunc erat metropolis sa/ maritanoꝝ. vt dicit Josephus. xi. antiquita/ tū libro. Dixit iesus illi mlr̄i. da mihi bibere Rn̄dit illa. Quō tu cū iudeus sis a me bibere poscis que sū mulier samaritana. Refert Cri sosto. Judeū eū extimauit a figura et locutiōe Nicho. v̄o de lira dicit. ꝙ cognouit eū esse iu deū p habitū quē portabat. q2 sicut erāt iudei distincti ab alijs in cultu dei et in circūcisione ita et in veste. Quare v̄o iudei abominabant᷑ samaritanos multiplex ratio assignari potest Et prima ꝭm Crisosto. q2 samaritani solū ea que moysi sūt suscipiētes. ꝓphetaꝝ nō multā

curã habebant. Scða qꝛ ſamaritani colebant
deũ ⁊ ydola ⁊ errabant dicẽtes deũ eſſe coꝛpꝰ
Tertia rõ ſꝫ Nicho. de lira. qꝛ ſamaritani mo
leſtias multas intulerũt iudeis in reedificatõ
ne templi ⁊ ciuitatis. vt pꝫ Heſdre. i. ca. Sed
in hac pte lr̃a euãgelij dimiſſa ad ꝑegrinantẽ
illũ oculos mentis nr̃e vertamus. Ipſe vtiqꝫ
deus incarnatus peregrinando ⁊ diſcurrẽdo
aias nr̃as vt paſtoꝛ ſollicitiſſimꝰ ꝑquiſiuit. ha
buit ãt peregrinatio ſua tres cõditiones.
Prima fuit conditio penalitatis.
Secunda paupertatis.
Tertia diuturnitatis.
¶ Prima fuit conditio penalitatis: Volũta
rie quippe languoꝛes nr̃os tulit doloꝛeſqꝫ poꝛ
tauit. Quiſnam enarrare ſufficiat laboꝛes xp̃i
quos tulit vigilando. oꝛando ꝓ pctis ⁊ ingra
titudine hoim. ſepiſſime lugendo. ambulãdo.
pꝛedicãdo. ieiunãdo ⁊ tandẽ paſſionẽ acerbiſ-
ſimã ſuſtinẽdo. Expgiſcere fidelis aia ⁊ intue
re regẽ celoꝝ ⁊ dñm nõ ſolũ hac vice defatiga
tũ ⁊ ſedentẽ ſup fontẽ. Sed fatigatũ in pꝛeſe-
pio anguſto. fatigatũ i bꝛachijs maternis dũ
fugit herodẽ. fatigatũ in egypto. fatigatuꝫ in
ieiunio. fatigatũ in orõne. fatigatũ in ſudoꝛe
ſanguineo. fatigatũ ſub pedibus capientium
illũ. fatigatũ in vinculis. fatigatũ in illuſioni-
bus. fatigatũ in ſputis ⁊ fetidis oſculis. fati-
gatũ in colũna. fatigatũ i cruce. O dura mẽs
hoim. O duricies coꝛdiũ nr̃oꝝ. fatigatꝛ xp̃s ex
amoꝛe. patitꝛ ex amoꝛe. effũdit ſãguinẽ ex amo
re. Moꝛitꝛ ex amoꝛe. ⁊ nos eũ qui nos tantum
diligit diligere nolumus. Propterea Augꝰ i
libꝛo ꝯ qnqꝫ hereſes. inducit xp̃m ita ad hoieꝫ
ingratũ loquentẽ. Cũ eſſes inimicuſ pr̃is mei
recõciliaui te. Cũ inter mõtes ⁊ ſiluas errares
queſiui te. humeris meis poꝛtaui te. laboꝛaui.
ſudaui. caput meũ ſpinis oppoſui. manus me
as ⁊ pedes clauis obieci. vt te mihi copulareꝫ
⁊ tu diuideris a me. ¶ Scða conditio peregri
natiõis xp̃i fuit paupꝛtatis. dũ eni in hac vita
manſit pauperem vitã geſſit. Ex quo dicebat
Matthei. viij. ca. Vulpes foueas hñt ⁊ volu-
cres celi nidos filius ãt hois nõ hꝫ vbi caput
ſuũ reclinet. Notãdũ tñ ꝙ qñqꝫ hr̃e voluit cũ
aplĩs aliqd in cõi qđ colligitꝛ ex euangelio. vbi
dr̃ diſcipuli aũt abierant in ciuitatẽ vt cibos
emerẽt. Sed pp hoc dicit Augꝰ. xij. q. i. in ca.
habebat. habebat dñs loculos a fidelibꝰ obla
ta cõſeruans ⁊ ſuoꝝ neceſſitatibꝰ ⁊ alijs indi
gentibus tribuebat. Et ſup ps. Cui idẽ Augꝰ
inquit. Habuit dñs loculos ſicut dictũ eſt de
quibuſdã religioſis feminis ꝙ miniſtrabant
ei de ſua ſubſtantia futuruſ erat paulus nihil
tale aliqñ querens ⁊ oia ꝓuincialibus donãs
Sed qꝛ multi infirmi iſta queſituri erant. ma
gis infirmoꝝ pſonaꝫ ſuſcepit Xp̃s. ſublimiꝰ
paulus. nunqd ⁊ xp̃o ſublimius. xp̃s qꝛ miſeri
coꝛdius. Cũ eni videret paulũ iſta nõ eſſe que
ſiturũ. ꝓuidit ne dãnaret queſiturũ ⁊ pꝛebuit
exemplũ infirmo. hec ille. Et licet ita eſſe fir-
miter ſit tenendũ nihilominus paupertatem
ſemp verbo ⁊ exemplo ſublimit cõmendauit
¶ Tertia conditio peregrinatiõis xp̃i dr̃ diu
turnitas. Triginta eteni tribus annis multi-
pliciter patiendo vt pꝛedictũ eſt. aias nr̃as er
rabundas queſiuit. Nec ardoꝛ huiuſcemodi
ſitis de aiabus inueniendis vllo vnqꝫ tpe po
tuit i eo extingui. Sitio dixit Samaritane da
mihi bibere. Sitio inſup clamauit i cruce. Si-
tiebat vtiqꝫ nr̃am salutẽ. O ieſu bñdicte. O
fili dei altiſſimi. tu ſitis ſalutẽ noſtram ⁊ nos
totis viribus illam recuſamus. Tu pꝛeciũ tui
ſanguinis ꝓ debito nr̃o ſoluis. ⁊ nos illud cõ
tẽnimꝰ. Tu pie dolens in cruce clamãs Sitio
Sitio Sitio. ⁊ nos obaudimꝰ. Et q̃ eſt nr̃a in-
gratitudo? que ptinacia? queue ſeuitia? Aucto
rem vite audire nolumus qꝛ malicia nr̃a nos
excecauit. diximus de amoꝛe peregrinante.

¶ Qualiter xp̃s ex amoꝛe manifeſtauit homi
ni veritatem ſũmi boni. falſitatem mundi. ⁊
ſublimitatem dei. Capitulum. ij.

Ecũdꝰ amoꝛ xp̃i generi hũano exhibitꝰ
dr̃ manifeſtans. Manifeſtauit quidem
multa ſamaritane. q̃ inſup oibus nobis fecit
ac voluit eſſe nota. ⁊ pꝛecipue tria.
Primũ eſt ſũmi boni veritas.
Scðm eſt mundi falſitas.
Tertiũ eſt dei ſublimitas.
¶ Primũ qđ manifeſtauit ieſus eſt ſũmi bo-
ni veritas. Errabat quippe mũdus varijs di
uerſiſqꝫ opiniõibꝰ circa ſũmũ bonũ. nec inter
phos inuentus eſt qſpiaꝫ q ſuo ingenio illud
valeret attingere. Quinimo cuꝫ de illo varia
fuiſſent locuti. tãdẽ abſqꝫ imoꝛtalitate conclu
debant hoieꝫ fieri poſſe btm̃. Ideo inquit La
ctantius in. iij. li. diuina. inſti. ꝯ tales. Sũmuꝫ
bonũ qđ btm̃ facit nõ põt eſſe niſi in ea religi
one atqꝫ doctrina cui ſpes imoꝛtalitatis adiũ
cta eſt. hec ille. Quiſnã btm̃ cenſeat eũ qui vel
voluptate ai ſiue coꝛpoꝛis oblectꝛ. vel igenio
⁊ ſcia polleat. vl' honeſtate niteſcat. vl' diuitijſ

affluat. vel glĩa tpali ꝑfulgeat. ⁊ hmõi. cũ oĩa iſta velociſſime tranſeant atqꝫ deficiãt. Propterea xp̃s dicebat. Qui biberit ex aqua quã ego dabo ei non ſitiet in eternũ. ſed fiet in eo fons aque ſalientis in vitã eternã. Aqua xp̃i eſt dei gr̃a qua mediante acquirit̃ eterna vita Apparet itaqꝫ ꝙ ſũmũ bonũ eſſe non põt vbi eternitas deeſt. Hanc aũt eternitatẽ xp̃s preconizauit cũ dixit Joãniſ. iij. ca. Sic deus dilexit mũdũ vt filiũ ſuũ vnigenitũ daret vt oĩs qui credit in illũ ñ pereat ſed habeat vitã eternã. Et iterũ. vi. ca. Hec eſt voluntas pr̃iſ mei qui miſit me vt oĩs qui videt filiũ ⁊ credit in eum non pereat ſed habeat vitam eternã. Et. x. ca. Oues mee vocẽ meã audiũt ⁊ ego do eiſ vitã eternã. Et Matth. xix. ca. Oĩs qui reliquerit domũ aut agros ⁊c̃. ꝓpter nomen meũ centuplũ accipiet ⁊ vitã eternã poſſidebit. Et. xxv. ca. Ibunt hi in ignẽ eternũ. iuſti aũt in vitam eternã. ¶ Secũdũ qd̾ mãifeſtauit ieſuſ eſt mũdi falſitas. dũ dixit. Oĩs qui biberit ex hac aq̃ ſitiet iterũ. In hoc ſiquidẽ decipit mũdus dilectores ſuos ꝙ dũ deſiderata bona tpalia largitur. nunq̃ꝫ tñ aium ſatiare mentẽqꝫ quietare põt. Hinc Hiero⁹ ad demetriadẽ virginẽ ita pulchre dicebat. Diuitiaꝝ amor inſatiabilis eſt. expleri neſcit. bonoꝝ cupido celerẽ rei habiture finẽ ſine fine querunt̃. Nõ ab re igit̃ xp̃s dicebat ſamaritane. O ſi ſcires donũ dei ⁊ quis eſt qui dicit da mihi bibere. forſan ⁊ tu petiſſes ab eo ⁊c̃. qꝛ xp̃s ieſus paratus eſt benigne gr̃am ſuã concedere oĩbus illã poſtulãtibus. Sed mortales miſeri qñqꝫ cũ deo contendere nõ erubeſcunt. Cur inquiũt quos dãnandos preſciuit creare voluit. Cur nõ omẽs anteq̃ꝫ peccarent in gr̃a ſua confirmatos impeccabiles reddidit. Cur hoĩ peccare volenti impedimentũ nõ preſtat ⁊ ſimilia. Quib⁹ cõſulimus iſta nõ eſſe querenda. cũ bonus deus oĩa bñfecerit. ſed tñ conſideremus. ꝙ quiſqꝫ ille ſit qui ſaluari velit ⁊ gratiã dei deſiderat nunq̃ꝫ ſibi denegat̃. Nolunt gr̃am dei q tpaliũ bonoꝝ amore decepti in illoꝝ fragili breuiqꝫ vſu btõs ſe putant. Non ꝑcipiũt hi ea q̃ dei ſũt. Quinimo inflãmauere indies ad terrena iſta ⁊ tranſitoria bona ꝯcupiſcẽda. Hoc myſtice apparet in ſamaritana. q̃ dũ audiſſet a xp̃o cõditionẽ aq̃ ſp̃ualis corpalẽ aquã intelligebat ⁊ affectabat. Aiebat eñi. dñe da mihi hãc aquã vt nõ ſitiã neqꝫ veniã huc haurire. Vbi dicit Aug⁹. Adhuc iſta mulier carnẽ ſapit. delectata eſt nõ ſitire. ⁊ putabat h̾ ſm carnẽ a dño ſibi eſſe ꝓmiſſũ. Dederat eñi de⁹ aliqñ ſeruo ſuo helie vt ꝑ quadraginta dies nec eſuriret nec ſitiret. Qui hoc potuit dare ꝑ q̄draginta dies ñ poterit dare ſp̃. Delectata ḡ tali mũere rogat vt ei aquã viuã daret. Dixit aũt ieſus illi. Voca virũ tuũ. i. ſm Auguſti. preſenta intellectũ tuũ. ſed lr̃aliter intelligendo hoc dicebat xp̃s vt declararet ſibi turpitudinẽ ſuã. Nã cũ illa dixiſſet ſe virũ nõ habere. xp̃s illã benigne redarguit reuelando ſibi ꝙ qnqꝫ viros habuiſſet. poſt quoꝝ mortem ſucceſſiue adulteriũ accepiſſet. ¶ Tertiũ qd̾ xp̃s manifeſtauit eſt dei ſublimitas. qꝛ nõ ẽ ipſe dñs oĩm aliquid corporeũ ⁊ vile vt falſo eſtimarũt pleriqꝫ. de quibus dixi in primo ſermone huius operis. Propterea cõfundit̃ ſtulticia gentiũ que poſt idola cucurrerunt. ⁊ ineptia illorum qui vel hoĩes vel aĩalia vl̾ celeſtia corpa deos eſſe dixerũt. Audiant hi oẽs xp̃m ſamaritane loquentẽ. Illa nãqꝫ vt Criſoſto. ait. A xp̃o reprehenſa non contriſtata eſt. neqꝫ dimittens fugit ſed admirat̃ magis ⁊ immorat̃. dixitqꝫ xp̃o. dñe vt video propheta es tu. patres nr̃i in monte hoc adorauerunt. ⁊ vos dicitis qꝛ hieroſolymis eſt loc⁹ vbi adorare oportet. iudei quippe dicebant ꝙ nõ licebat orare niſi in tẽplo a Salomone cõſtructo. Samaritani vo aſſerebant eſſe orandũ in monte ſamarie. ſm Nicholaũ d̾ lira. Ille erat mons garizim in q̊ filij iſrael bñdixerũt deũ qñ intrauerũt terrã ꝓmiſſionis. Et vocabant ſamaritani Jacob ⁊ patriarchas pr̃es ſuos. ſiue qꝛ ipſi legẽ moyſi tenebant. ſiue qꝛ iacob ⁊ filij eius in partib⁹ illis habitauerũt. ſiue qꝛ ille mons ex hereditate iacob ad eos ꝑuenerat. Rñdit itaqꝫ ieſuſ mulieri. Crede mihi qꝛ veniet hora qñ neqꝫ in monte hoc neqꝫ in hieroſolymis adorabitis pr̃em vos adoratis qd̾ neſcitis. nos adoram⁹ qd̾ ſcimus. qꝛ ſalus ex iudeis eſt. Dicit Criſo. Samaritani quidẽ qd̾ neſciebant adorabant qm̃ localẽ ⁊ corporalẽ eſtimabant deũ nihil de eo plus imaginantẽ q̃ꝫ d̾ ydoliſ. ⁊ iccirco cultũ dei cum cultu demonũ miſcuerũt. Subdidit xp̃s. Sed venit hora ⁊ nunc eſt qñ veri adoratores adorabũt pr̃em in ſpũ ⁊ veritate. nam ⁊ pr̃ tales querit qui adorent eũ. Spũs eſt deus ⁊ eos qui adorãt eũ in ſpũ ⁊ veritate adorare oportet. Nõ placuit mulieri ſnĩa xp̃i. voluiſſ eñi ꝙ xp̃s diceret in monte illo eſſe orandum. Et ꝓpterea dixit. ſcio qꝛ meſſias veniet q dr̃

xp̄s.cū ergo venerit ille nobis annūciabit oīa
Dicit ei ieſus.Ego ſū qui loqnoꝛ tecū.Et con
tinuo venerūt diſcipuli eius ⁊ mirabanť ꝙ cū
mľiere loquebať xp̄s. Admirabanť inquit ſic
ꝑ abundantē xp̄i manſuetudinē ⁊ humilitatē
qm̄ ita ꝑſpicuus exiſtens ſuſtinuit loqui cum
tāta benignitate mulieri inopi ⁊ ſamaritane.
Relicta ꝟo ydria ſua abijt feſtina mulier in
ciuitatē dicens. Venite ⁊ videte hoīez qui di
xit mihi oīa q̄ feci.nunqd ipſe eſt xp̄s? Quare
multi de ciuitate venerunt ad illū audientes
q̄ ſamaritana referebat. Nā vt dicit Nicho.
de lira.Samaritani erāt in ſuſpenſo de aduē/
tu xp̄i de ꝓximo.tum ꝑꝑ impletionē tp̄is.tūz
ꝑꝑ pꝛedicationē ioānis cuius pꝛedicatio tunc
erat famoſa ⁊ de xp̄o ꝓclamata. Ideo facilꝰ
crediderunt verbo mulieris.

¶ Qualiter xp̄s ex amoꝛe confoꝛtauit diſcipu
los vt pꝛedicarent. Capitulum.iij.

Ertius amoꝛ xp̄i generi humāo exhibi/
tus dr̄ confoꝛtans.Confoꝛtauit ſiquidē
diſcipulos vt pꝛo ſalute hoīm pꝛedicarēt.Et
vt eoꝛuz pꝛedicatio efficax fructuoſaqꝫ habe
retur.tripliciter illam docuit exercendam.
Pꝛimo feruenter.
Secundo letanter.
Tertio perſeueranter.

¶ Pꝛimo docuit diſcipulos pꝛedicare feruē
ter cū deſiderio.ſ.ſalutis ꝓximi.nā de illa ma
gis dꝫ eſſe pꝛedicatoꝛ ſollicitus q̄ꝫ de pꝛopꝛia
coꝛpoꝛali neceſſitate.Hinc eſt ꝙ cū tp̄s inſta/
ret comedēdi voluit benignus ieſus differre
vt intenderet p̄dicationi.dans exemplū alijs
ſiľiter faciendi.Et hꝰ ē qꝺ dr̄ in euangelio.In/
terea.i.anteq̄ꝫ veniſſent ſamaritani rogabāt
eū diſcipuli eius dicentes. Rabbi manduca.
Ille āt dixit eis.Ego aliū cibū habeo mandu
care quē vos neſcitis. Hic Theophilus ait.
Dn̄s ſciens ꝙ ſamaritana totā ciuitatem ad
eū attraheret hoc diſcipľis ſignificauit dicēs
Ego cibū habeo manducare quē vos neſcitis
Et Criſoſto. hoīm ſalutē hic cibum vocauit.
oſtendens q̄ꝫtū deſideriū hꝫ nr̄e ſalutis.Dice
bant ergo diſcipuli adinuicē.Nunqd aliquis
attulit ei manducare? Rudes adhuc erāt ⁊ ꝺ
cibo coꝛꝑali putabant xp̄m loqui.At ipſe ſub
didit.Meus cibus ē vt faciā voluntatē eiuſ q
miſit me.ſ.vt ꝑficiā opus eius vt pꝛedicando
ſamaritanos cōuertā ⁊ in cruce moꝛiendo ac
meū ſanguinē fundendo.ꝓ pctīs hoīm ſatiſ/
faciā.O ſi videremuſ xp̄m labia ſua dulcioꝛa
ſuꝑ mel ⁊ fauū aperiētē.audiremuſq̄ꝫ ſuauiſ/
ſimā vocē eius dicentē.Meus cibus eſt vt fa
ciā voluntatē pr̄is mei q miſit me. pieqꝫ con/
ſiderare vellemus ardoꝛē ſui coꝛdis q̊ feruen/
tiſſime nr̄aꝫ ſalutē exoptatꝭ vtiqꝫ viſcera nr̄a
cōmouerenť.Quꝺ ſi nō fieret durioꝛes petris
imanioꝛeſ beluis ⁊ indomitꝭ feris crudelioꝛeſ
merito cenſendi erimꝰ. Dicebat ergo diſcipu
lis expoſt. Nōne vos dicitis ꝙ adhuc q̄ttuoꝛ
menſes ſunt ⁊ meſſis venit. quaſi dicat licet
tp̄s meſſis coꝛpoꝛalis adhuc diſtet.tn̄ tempus
meſſis ſp̄ualis inſtat.Diciť āt meſſis collectō
frugū.⁊ ad ſiľitudinē huius meſſis ſp̄ualiter
dr̄ vocatio hoīm ad fidē.ꝑ quā cōgregabunť
hoīes in dn̄i hoꝛreū. Vn̄ ſequiť.Ecce dico vo
bis leuate oculos vr̄os ⁊ videte regiōes q2 iā
albe ſunt ad meſſem.hoc dicebat ꝑꝑ ſamarita
nos venientes ad ipſū iā diſpoſitos ad credē/
dū.¶ Scꝺo docuit diſcipulos pꝛedicare letan
ter vt.ſ.cōſideratione pꝛemij nō euitarent p̄/
dicandi laboꝛes.Sicut eni ſamaritani iā erāt
diſpoſiti ad credendū ꝑ pꝛedicationē xp̄i. ita
etiā xp̄s videbat multitudinē gentiū ꝑ totuꝫ
mūdū cito cōgregandā in hoꝛreū eccleſie ꝑ p̄/
dicationē apoſtoloꝝ.ex qua pꝛedicatione me/
ruerunt pꝛemiuꝫ eterne vite.Et hoc eſt ꝙ dr̄.
Et qui metit mercedeꝫ accipit. in pn̄ti eni eſt
pꝛima meſſis ꝑ quā hoīes adducunť ad fidē.⁊
in hac meſſe meſſoꝛes fuerūt apľi. Vltia ꝟo
meſſis erit in iudicio qn̄ colligenť fideles ītra
hoꝛreū gľie.⁊ tunc meſſoꝛeſ erūt angeli.Et iꝺ
ſequiť.Qui cōgregat fructū.i.multitudinē fi
deliū reponendā in vitā eternā.q2 pacto iudi
cio reponenť in hoꝛreo gľie ꝑ miſteriū angelo
rū.Et q2 xp̄s locutꝰ eſt de meſſe ſp̄uali ꝑ ſiľitu
dinē meſſis coꝛpoꝛalis.iꝺ oſtēdit in q̊ eſt ſiľis
⁊ in quo diſſimilis. Ad cuius intellectū ſciēdū
ꝙ apud iudeos erat ꝓuerbiū de hoc ꝙ qn̄ ali/
quis multū laboꝛabat in re aliqua ⁊ alius re/
poꝛtabat fructū dicebať ꝓuerbialiter. Vnus
ſeminat ⁊ alius metit.quaſi diceret. vnus la/
boꝛat ⁊ alius gaudet.Et ſic aliquando contin
git de meſſe coꝛpoꝛali. que ab vno aliquando
ſeminatur.⁊ ab eius hoſte irruente colligitur.
De meſſe ꝟo ſp̄uali ſic eſt. ꝙ alij ſeminaue/
runt ⁊ alij meſſuerunt.q2 patriarche ⁊ ꝓphe/
te antiqui ſeminauerunt pꝛima ſemina fidei
ſed apoſtoli meſſuerūt.inq̄ꝫtū populū ad per/
fectionē fidei reduxerunt. Verūtn̄ vterqꝫ re/
poꝛtat gaudium. q2 tam pꝛophete antiqui q̄ꝫ
etiā apľi ꝑꝑ merituꝫ laboꝛis ſui recepti ſunt

ad celeſte gaudiū. Et in hoc nō tenet ꝓuerbiū de meſſe corporali de qua nō gaudet ſeminās ſi ab alio metat̄. Et hoc ē qđ dr̄ vt ⁊ qui ſeminat ſiľ gaudeat ⁊ qui metit. ſ. ꝓphete ⁊ apľi. i hoc eni vebo verū eſt. i. prouerbiū eccleſie pro tanto hꝫ locū in propoſito. qꝛ alius eſt qui ſeminat. ſ. patriarche ⁊ prophete. ⁊ alius eſt qui metit. ſ. apľi. Ideo ſequit̄. Ego miſi vos metere. i. ad ꝑfectionē fidei adducere. qđ vos nō laboraſtis ꝓphete eni ⁊ patriarche multū laborauerūt in denūciando aduentū xpi ⁊ arguendo infidelitatē ppľi. propterea ſubdit̄. Alij laborauerūt ⁊ vos in labores eoꝝ introiſtis. qꝛ ſ. ꝓphetias ab aliis ꝓnunciatas predicabitis

¶ Tertio docuit xp̄s diſcipulos predicare ꝑſeueranter. qꝛ manſit ipſe cū ſamaritanis duos dies. Dicit̄ nāqꝫ in euangelio. Ex ciuitate āt illa. ſ. Sichar multi crediderūt in eū ſamaritanoꝝ ꝓpter verbū mulieris teſtimoniū ꝑhibētis qꝛ dixit mihi oia quecūqꝫ feci. Iſtud teſtimoniū videbat̄ efficax ex duobus. Primo qꝛ dicebat ꝯ honorē ſuū ex zelo veritatis. Scđo qꝛ oſtendebat eū ſcire talia q̄ nō poterat ſcire via humana. Verūtn̄ qꝛ hoc teſtimoniū non fuit niſi quedā ꝑſuaſio ad credendū. qꝛ ꝑfectio fidei ipſoꝝ facta eſt ꝑ xp̄m. Ideo ſubiungitur Cū igit̄ veniſſent ad illū ſamaritani rogabāt eū vt ibi maneret ⁊ acquieuit petitioni eoruꝫ Et multo plures crediderunt in eū ꝑꝑ ſermonē eius q̄ꝫ a principio. ⁊ pleriqꝫ dicebāt mulieri. qꝛ iam nō ꝑꝑ loquelā tuā credimus. ipi eni audiuimꝰ ab ipſo. ſ. qui eſt deus ⁊ hō. ⁊ ſcimꝰ firmit̄ credendo qꝛ hic eſt vere ſaluator mūdi Cui ꝓ tot innumeris bn̄ficijs hūano generi collatis omēs debitas gr̄as ꝑſoluamus. vt ſic mereamur ingredi regnū celorum. Amen.

¶ Sermo ſextuſdecimus de mirabili reſurrectione laçari.

Statim prodiit qui fuerat mortuus. Scribuntur hec v̄ba Ioānis. xi. ca. Et ſi oia mirabilia que fecit xp̄s mentes nr̄as in admiratōnes ꝑducere debeant. id tn̄ pre ceteris efficit ſtupenda reſurrectio laçari. Ideo Augꝰ in omelia ita inquit. Inter oia miracula q̄ fecit dn̄s laçari reſurrectō precipua predicat̄. Sed ſi attendimꝰ qs fecerit. delectari debemus potius q̄ꝫ admirari. Ille ſuſcitauit hoiem q fecit hoiem. plus eſt hoiem creare q̄ꝫ reſuſcitare. hec ille. Quia v̄o in tanto miraculo ⁊ fides roborat̄ dū potentia diuinitatiſ xp̄i oſtendit̄. ⁊ ſpes ad imortalitatē ſubleuat̄. Ideo in p̄nti ſermōe de laçaro reſuſcitato dicemus. de quo tria erunt myſteria contemplanda.

Primū dr̄ infirmitatis incurabilis:
Secundum mortis indubitabilis.
Tertium reſurrectionis mirabilis.

¶ De infirmitate incurabili laçari ꝓ qua curanda miſerunt ſorores eius nunciū ad ieſuꝫ. Capitulum. i.

Primū myſteriū ꝯtemplādū de laçaro reſuſcitato dr̄ infirmitatꝭ icurabiliſ. Hoc vtiqꝫ cōtinet̄ in. i. ꝑte euangelij vbi ſic ſcribit euangeliſta. Erat quidā languens laçarus. dicit Nicholaus đ lira. Cuius infirmitas eius erat mortalis eo ꝙ languebat. deficientibus quaſi viribus ⁊ vie nature curari nō poterat. Seqt̄ lr̄a A Bethania đ caſtello marthe ⁊ marie ſororū eius qꝛ in illo caſtello iacebat infirmus. Erat āt Bethania iuxta hierľm quaſi ſtadijs qndeci. Maria āt erat que vnxit dn̄m vnguēto ⁊ extерſit pedes eius capillis ſuis cuius frater laçarus infirmabat̄. Vtrū āt hec maria fuerit illa peccatrix de qua ſcribit̄ Luce. vij. ca. varie loquunt̄ doctores. Hierꝰ eni ⁊ Criſoſto. dicūt iſtā fuiſſe aliā. Vn̄ illa dr̄ peccatrix. hec ſctā ⁊ honeſta. ⁊ ꝑꝑ hoc nomē illius tacet̄ iſtius āt nomē hic exprimit̄ ⁊ ambe vnxerunt xp̄m. Sed illa fecit hoc ex pctōꝝ ſuoꝝ cōpunctiōe. iſta ex deuotione. Grego. v̄o ⁊ Augꝰ dicūt ꝯriū. vn̄ in li. de ꝯſenſu euangeliſtaꝝ dicit Cuius iſta maria bis vnxit dn̄ꝫ. ſumēs argumētū qꝛ. Ioānes dicit hec vnxit i p̄terito exprimēs vnctionē pedū. ⁊ in ſequēti ca. explicat ſcđam vnctionē capitis. prima āt vnctio fuit ex contritōe quā lucas narrat diffuſe ⁊ hic breuit̄ repetit̄. Scđa v̄o vnctio fuit ex deuotiōe. huic opinioni adheret ſctā mr̄ eccľia. vt pleniꝰ poſui i quadrageſimali. Ergo ad laçaꝝ redeamꝰ Miſerunt quidē ſorores eius curationē fratris deſiderātes ad ieſū dicētes. Dn̄e ecce quē amas infirmat̄. Queret hic aliquiſ cur nō ierunt ipſe ꝑſonalit̄. Ad hoc ita Criſoſto. inqt. Ideo nō ierūt ad xp̄m ſicut centurio ⁊ regulus qꝛ vehementer confidebant de xp̄o ꝓpter multā familiaritatē quā habebant ad eum ⁊ qꝛ a luctu detinebāt̄. Theophilꝰ v̄o ait. Mulieres erāt quas nō decet de facili domū exire Hoc Hierꝰ in epľa ad Euſtochium docet. Rarus ait tibi ſit egreſſus in publicū martyres tibi querant̄ in cubiculo. Diſtabat itaqꝫ

a Bethania xp̄s ꝑ dictā.poſtq̄ꝫ eni iudei vo/
luerunt cū lapidare ex eo ꝙ dixerat.Ego ⁊ pr̄
vnū ſumus ipſe de manibꝰ eoꝝ euadēs abijt
trans Jordanem ad quē non iuerunt ſorores
laçari rónibus predictis.ſed miſerūt nec dixe
rūt veni. q̄ꝛ amāti ſufficit nūciare neceſſitatē
amici.Audiens āt ieſus dixit eis.ſ.rn̄dendo ꝑ
nunciū.Infirmitas hec nō eſt ad mortē.ſed ꝓ
gloria dei.vt glorificet̄ filius dei ꝑ eā.Nō eſt
per hoc intelligendū vt doctores ſancti decla
rant ꝙ laçarus ſm opinionē quorundā here/
ticoꝝ non fuit vere mortuus.q̄ꝛ ſic deſtrueret̄
veritas euangelij.cū tamen infra xp̄us dicat.
laçarus mortuus eſt. Sed ꝓ tanto dr̄ Infir/
mitas hec nō eſt ad mortē. q̄ꝛ nō tendebat ad
mortē ibi ſiſtendo propter reſurrectionē.Hic
Theophilus dicit.Ipſa mors nō erat ad mor
tem.ſed potius ad miraculū.quo facto crede/
rent hoies in xp̄m ⁊ vitarent veram mortem
Ideo dixit.ſed pro gloria dei ⁊c̄.q̄ꝛ.ſ.in reſur/
rectione laçari manifeſtari debebat virtus
⁊ potentia diuinitatis que erat in xp̄o qui ve
rus homo erat ac verus deus. Vt āt audiuit
q̄ꝛ infirmabatur. Tunc quidē manſit in eodē
loco ſcilicet trans Jordanē duobꝰ diebus ex/
pectando.vt refert Criſoſtoꝰ.vt laçarus mo/
reretur ⁊ ſepeliret̄ eſſetq̄ꝫ quatriduanus an̄q̄ꝫ
illuc accederet ad maiorē certitudinē miracl̄i.

¶ De morte laçari ⁊ de verbis xp̄i cum apo/
ſtolis anteq̄ꝫ iuiſſet ad laçarum ſuſcitandum.
Capitulum.ij.

Ecundū myſteriū ꝯtemplandū de laça/
ro reſuſcitato dr̄ mortis indubitalis.nā
indubitanter laçarus mortuus eſt.qđ xp̄s di/
ſcipulis voluit ſapientiſſime ꝓpalare. Dixit
eni eis.Eamus iterū in iudeā. Dicūt ei diſci/
puli.Rabbi nūc querebant te iudei lapidare
⁊ tu iterū vadis illuc.quaſi dicāt n̄ eſt tibi nec
nobis ſecurū. Rn̄dit ieſus. Nōne duodecim
hore ſunt diei ſi qs ambulauerit in die nō of/
fendit q̄ꝛ lucē hꝰ mūdi videt. Si āt ambulaue
rit in nocte offendit.q̄ꝛ lux nō eſt ī eo. Hic ſm
aliq̄s appellat ſe diē.⁊ duodecim ap̄los.xij.ho
ras.ac ſi dicat.hore ſequunt̄ diē ⁊ nō dies ho
ras. Sic ⁊ vos debetis ſequi voluntatē meā
nō ego veſtrā. Et ideo ſi voluntatē meā qui
ſū dies ſecuti fueritis nō offendetis.ſi āt vo/
lūtatē vr̄am q̄ ē nox ſecuti fueritis offendetis
Vel aliter pōt intelligi ſm Nicholaū de lira.
Nōne duodeci hore ſūt diei.nō debetis crede
re ꝙ iudei ꝑſeuerēt in volūtate me lapidandi

q̄ꝛ ſic̄ hore mutabiles ſunt ſic ⁊ affectus hoim
quinimo ſepius in die mutat̄ cor hois q̄ꝫ hore
Et iō ſi qs ambulabat in die.i.ſcte iuſte ⁊ pa/
cifice nō offendit. Et ſm primā expoſitionē.q
ambulat in die.i.mecū q ſū lux mūdi faciēs di
em gr̄e.nō offendit.i.ſecurus dꝫ eſſe q̄ꝛ lucem
hꝰ mūdi videt.i.meipſū. Si qs āt ambulaue/
rit in nocte.i.ſine p̄ſentia mea offēdit. poſtq̄ꝫ
ſic dixit reuelauit mortē laçari noie ſomni ex/
primens illā. Laçarus inqt Amicꝰ nr̄ dormit
ſed vado vt a ſōno excitē eū. Hic Augꝰ ait.
Qꝛ āt dixit dormit verū dixit.dn̄o dormiebat
hoibus mortuus erat qui eū ſuſcitare nō po/
terāt. Nā dn̄s tanta felicitate excitabat de ſe
pulchro q̄ꝫta tu excitas dormientem de lecto.
Dixit ergo dormit ſm potentiā ſuā. hanc āt
cāꝫ ſui itineris vt dicit Nicholaus de lira.aſ/
ſignauit vt aſſecuraret diſcipulos. q̄ſi dicat n̄
debetis timere q̄ꝛ nō vado ad diſputandū cū
iudeis.ſed ad laçarū ſuſcitandū. At diſcipuli
reſpondere. Dn̄e ſi dormit ſaluus erit.i.exquo
dormit ſignū eſt ſue curationis.nō eſt neceſſa
riū ꝙ vadas illuc. Nōdū eni erant aſſecurati
ad plenū ꝑ verba xp̄i. q̄ꝛ adhuc erant infirmi
⁊ imꝑfecti. Sed graue videt̄ nōnullis ꝙ diſci
puli crediderint dn̄m velle ire tā longā viam
ad hoiem excitandum. Pro quibus ita refert
Criſoſto. Iſtud dicemus qm̄ extimabant hoc
enigma eſſe q̄lia multa loquebat̄.q̄ꝛ ēt erāt ru
des ⁊ in timore poſiti male capiebāt vba xp̄i
Ideo inſtabāt ne redirēt in iudeā. Tūc mani
feſte locutus eſt dicens. Laçarus mortuus eſt
⁊ gaudeo nō.ſ.de morte eius abſolute. ſed ꝑꝑ
vos vt credatis ⁊ in fide cōfirmemini.qm̄ nō
erā ibi ⁊ tn̄ mors illiꝰ mihi nota fuit. Sed ea/
mus ad eū Dixit thomas.ſ.alijs diſcipulis.
Eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cū eo.protulit hec
verba tho.ſm aliq̄s ex quadā deſperatōe. Vl̄
ſm alios ex amore ⁊ dilectione. q̄ſi diceret me
lius eſt nobis cum illo mori q̄ꝫ ſine illo viuere.
Venit ḡ ieſus ⁊ inuenit eum quattuor dies
iā in monumēto habentē. Quattuor dies dic̄
ad oſtendēdū certitudinē mortis. q̄ꝛ licet ſint
alique infirmitates latētes quibꝰ videt̄ aliqs
mortuus ad tp̄s hoc tn̄ non durat ꝑ quattuor
dies. Dicit ēt in monumēto.ſ.in t̄ra recluſus
q̄ꝛ dato ꝙ fuiſſet ibi poſitus viuꝰ. nihilominꝰ
in tanto tp̄e fuiſſet ibi mortuus. Multi āt ex
iudeis venerant ad marthā ⁊ mariā vt cōſo/
larent̄ eas de fr̄e ſuo. Sed quō inqt Criſoſto.
iudei conſolabantur dilectas a xp̄o. cum iam

ſtatuiſſent q̄ ſi qs xp̄m ꝯfiterek extra ſinago/
gā fieret. Sed pp calamitatis neceſſitatē aut
quaſi nobiles has mulieres reuerētes eas cō
ſolabank. aut q̄ꝛ hi aderant qui nō mali erant
multi eni ex ip̄is credebāt. hec ille. Martha ḡ
vt audiuit q̄ꝛ venit ieſus. ipſa eni habebat cu
rā domus. Et iō primo eſt ei nūciatus aduen
tus xp̄i p aliquē qui illū preuenerat ꝛ occurrit
illi reuerenter ꝛ deuote. Maria āt domi ſede
bat cū iudeis qui ad eas venerant. Dixit ergo
martha ad ieſuꝫ. Dn̄e ſi fuiſſes hic frater meꝰ
nō fuiſſet mortuus. Ex hoc apparet q̄ crede/
bat ipſū potuiſſe preſeruare frēm ſuū a morte
tn̄ impfecte credebat q̄ꝛ videk innuere q̄ non
poſſet xp̄s tātum abſens q̄ꝫtū p̄ns. Subdidit
martha. Sed ꝛ nūc ſcio q̄ꝛ q̄cūqꝫ popoſceris a
deo dabit tibi deus. Videk p hoc q̄ nō fuiſſet
bn̄ edocta de eius diuinitate q̄ꝛ nō dixiſſet q̄/
cunqꝫ popoſceris. ſed quecunqꝫ iuſſeris fient.
Dixit illi ieſus. Reſurget frater tuus. hoc illa
intellexit de reſurrectione futura. ꝑpterea rn̄/
dit. Scio q̄ꝛ reſurget in reſurrectōne in nouiſ
ſimo die. loquebak āt de reſurrectiōe generali
ſm̄ Criſoſto. vl' q̄ꝛ audierat multa a xp̄o de re
ſurrectōe loquente. Vel q̄ꝛ erat de ſecta phari
ſeoꝝ qui'reſurrectionē confitebank ex verbis
ſcripturarū. Dixit ei ieſus explicans intentio
nē ſuā d̄ reſurrectione ꝓpinq̄. Ego ſū reſurre
ctio ꝛ vita. Sū. ſ. vita p eſſentiā ꝓpter qd̄ ſuꝫ
cā vite oibuſ viuentibꝰ ꝛ poſſū dare vitā mor
tuis. Quia qd̄ eſt tale p eſſentiā eſt cā oim ali
oꝝ q̄ ſunt p participationem vt habek. ij. Me
thaphi. Qui credit in me ēt ſi mortuus fuerit
viuet. Et ois q viuit ꝛ credit in me nō moriek
in eternū. credis hoc? Non petit q̄ſi ignorans
ſed querens eius cōfeſſionē ad meritū. q̄ꝛ ore
fit cōfeſſio ad ſalutē. Ait illi vtiqꝫ dn̄e. p Vba
eni xp̄i erat in fide inſtructa. plenıꝰ in fide q̄ꝫ
ante qd̄ patet ex eius ſequenti cōfeſſiōe. Ex q̄
primo exprimik xp̄i dignitas ſacerdotaliſ ꝛ re
gia cū dr̄. Ego credidi q̄ꝛ tu es xp̄us. i. vnctus.
vnctio debebak regibus ꝛ ſacerdotibꝰ. Scd̄o
explicak xp̄i diuinitas cum ſequik filius dei. ſ.
nālis. Tertio ponik incarnationis veritas cū
ſubditur. qui in hūc mūdū veniſti. nō per loci
mutationē. ſed p carnis aſſumptionē. Et cū h̄
dixiſſet a xp̄o edocta abijt ꝛ vocauit mariā ſo
rorē ſuā ſilentio. Criſoſto. ait. Ideo occulte ſo
rorē vocat. q̄ꝛ ſi ſciuiſſent iudei xp̄m aduenire
receſſiſſent ꝛ n̄ fuiſſent teſtes miraculi. Dixit
itaqꝫ Martha ſorori. Mgr̄ adeſt ꝛ vocat te.

Nō eſt credendū hoc loco marthā fuiſſe men
titā. cū dixit vocat te. q̄ꝛ nō fuit ab euāgeliſta
expreſſū cū id euangeliſta fecerit pp breuitatē
Vt aūt maria audiuit martham ſurrexit cito
ꝛ venit ad xp̄m. qui nondum venerat in ca/
ſtellū ſed erat adhuc in illo loco vbi occurre/
rat ei martha. iudei ergo qui erant cū ea in do
mo ꝛ cōſolabank eā ſecuti ſunt eā dicentes. q̄ꝛ
vadit ad monumētū vt ploret ibi. maria ḡ cuꝫ
veniſſet vbi erat ieſus videns eū cecidit ad pe
des eiꝰ ꝛ dixit ei. Dn̄e ſi fuiſſes hic frater meꝰ
nō fuiſſet mortuus. At ieſus vt vidit eā plo/
rantē ꝛ iudeos q venerant cū ea plorantes in/
fremuit ſpū ꝛ turbauit ſemetipſū ꝛ dixit. vbi
poſuiſtis eū? Hic dic̄ Bedda. Non oia dixit
maria que Martha protulerat. quia cōſueto
hoim more pre lachrymis non oia que voluit
proferre potuit. Et de xp̄o ait Criſoſto. Ma/
rie loquenti nihil xp̄s loquik. neqꝫ ea dicit que
ſorori dixerat. Turba eni aderat multa ꝛ non
erat tempus illoꝝ verboꝝ. Sed condeſcendit
ꝛ humiliak humanā naturā denudanſ. Infre
muit ergo ſpū ꝛ turbauit ſeipſū. Dic̄ Nicho/
laus de lira. Fremitus conſurgit ex indigna/
tione. Iſte ergo xp̄i fremitus ꝓcedebat ex in/
dignatione eius ꝯ̄ diabolū per cuius ſuggeſti
onem mors intrauit in mundū. quē erat cito
debellaturus. Turbatio āt illa procedebat ex
cōpaſſione laçari ꝛ ſororꝫ eius. Sciendū tn̄ q̄
iſte paſſiones ꝛ cōſimiles non fuerunt in xp̄o
vitioſe ſed magis virtuoſe. q̄ꝛ non erant per/
uertentes iudiciū rōnis ſed magis ſequentes
ꝛ p ipſū excitate. Aduertendū inſup pro eo q̄
xp̄s dixit. vbi poſuiſtis eū. q̄ꝛ ſm̄ Auguſtinuꝫ
in li. de verbis dn̄i. Nō locū ſepulti ignorare
credi dꝫ ſed fidem populi approbare volebat.
Vt autem dixerunt ei veni ꝛ vide ꝛ iter ver/
ſus monumentū cepit. lachrymatus eſt ieſus
Lachrymabak quideꝫ ex cōpaſſione ꝛ pietate
tanq̄ꝫ verus hō. lachrymabak ēt vt pie cōſide
rare poſſumus pp ea q̄ quintadecima futura
die ventura erant ſup eū. Itaqꝫ intra ſemet/
ipſuꝫ flendo dicebat. O laçare mi dilecte ego
plorando ad tuū monumentū accedo. Et. xv.
die ſequenti magdalena cū mulieribus ꝛ ma/
tre mea bn̄dicta d̄ cruce depoſitū plorādo me
ad monumentū nouū adducent. O laçare mi
ego hodie cruā te a faucibꝰ mortis ꝛ q̄ntade/
cima die ego ꝓ ſalute hoim illiꝰ ptātí me ſub
dā. O laçare mi aīa tua exaudiet vocē meā de
inferis ꝛ corpi vniek. ꝛ. xv. die clamabo i cruce

ꝛ ingrati hoīes nō audient me vocantē. iudei āt vidētes xp̄m flere dicebāt. Ecce quō amabat laçarū. Quidā inſup ex ipſis dicebāt. Nō potuit hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt hic non moreret̄.

¶ Q: quinq₃ ſunt conditiones que oſtendūt certitudinem miraculi in reſurrectione laçari

Capitulum. iij.

Ertiū myſteriū contēplandū d̄ laçaro reſuſcitato dr̄ reſurrectionis mirabilis. in quo quinq₃ ſunt conſideranda que faciunt ad miraculi certitudinē ꝛ magnificentiam.

Primū eſt ſepulchri deſcriptio.

Secundum lapidis amotio.

Tertium xp̄i oratio.

Quartum laçari vocatio.

Quintum ſubita reſurrectio.

¶ Primū cōſiderādū eſt ſepulchri deſcriptō vt āt dixit textus euangelij. Jeſus rurſus fremens in ſemetipſo venit ad monumentū. i. puenit ſiue applicuit. Fremitus āt ille ꝛ idignatio fuit pp iudeos de illo iniq̄ murmurantes. Erat āt ſpelūca ꝛ lapis ſuppoſit⁹ erat ei. Spelūca vt dicit hic Bedda ē rupis vocata. ¶ Secūdū ꝯſiderandū dr̄ lapidis amotio. dixit q̄dē ieſus tollite lapidē. Criſoſto. hoc dixit vt eos teſtes faciet miracl'i. Rn̄dit Martha. dn̄e iā fetet q̄triduanus eſt. ſm Theophilū hoc martha tanq̄₃ diffidens dicit. veluti ipoſſibile credens poſſe frēm ſuſcitari ob dieꝝ diuturnitatē. Vel ſm alios. hec verba nō ſūt deſpatiōis ſed poti⁹ admiratiōis. Dixit illi ieſus. Nōne dixi tibi q̄m ſi credideris videbis gl'iā₃ dei i. glorioſā ci⁹ virtutē in ſuſcitatione frīs tui. Tulerūt ergo lapidē ad p̄ceptū xp̄i. ¶ Tertiū ꝯſiderandū eſt xp̄i orō. Voluit quidē orare vt cōfunderet maliciā iudeoꝝ q ſibi imponebāt ꝙ faciebat miracula virtute demonū. Quare eleuatis oculis ſurſū dixit. Pater gr̄as ago tibi q̄m audiſti me. Deus eni pr̄ celeſtis magnificentiſſimus eſt. Et iō ex gr̄aꝝ actiōe de p̄teritis ad p̄ſtanda bn̄ficia ſequētia ꝓuocat̄. hoc vtiq₃ eſt ꝓpriū magnifici vt habet̄. iiij. Ethicoꝝ. Subiūxit i orōne xp̄s. Ego aūt ſciebā q: ſp me audis. ſed pp ppl'm q circunſtat dixi. vt credant q: tu me miſiſti. Sciēdū ꝙ orare patrē ꝯuenit xp̄o rōne hūanitatis in q̄ minor eſt pr̄e nō rōe diuinitat: in q̄ eſt ei eq̄lis. ¶ Quartū ꝯſiderandū eſt laçari vocatio. poſtq̄₃ eni ſic orauit clamauit voce magna. laçare veni foras Dicit hic Theophilus. Altius clamauit vt gētiliū ora refrenet fabulantiu₃ in tumulis eſſe aīas defunctoꝝ. Clamat igit̄ q̄ſi aduocans de longinq̄. Vel ſm Nicho. d̄ lira. Clamauit voce magna q: ſi dixiſſet in ſilētio. poſſent aduerſarij dicere ꝙ verba magica ꝓtuliſſet. ¶ Quītū ꝯſiderādū dr̄ ſubita reſurrectio. Stati nāq₃ ꝓdijt q fuerat mortuus ligatus manus ꝛ pedes inſtitis. ꝛ facies ſudario erat ligata. hic declarat̄ virt⁹ diuina. nō ſolū ſuſcitando mortuū ſed ēt faciēs exire ligatū. Jn ꝙ inſup apparet certitudo miraculi inq̄₃tū exiuit laçar⁹ eomō q̄ fuerat i ſepulchro poſit⁹. Dixit eis ieſus Soluite eū. Fecit hoc vt accedētes de prope ꝛ tangētes ex viſu ꝛ tactu eſſent teſtes miraculi ſubiūxit xp̄s. Et ſinite abire. vt oſtendat̄ vere ſuſcitat⁹ p opa vite. cuiuſmodi eſt ambulatio ꝛ comeſtio ꝛ ſil'ia. Multi ḡ ex eis q venerant ad mariā ꝛ marthā ꝛ viderāt q̄ fecit ieſus crediderūt in eū. Quidam āt ex ipſis abierūt ad phariſeos ꝛ dixerūt eis q̄ fecit ieſus. Dicūt doctores aliq ꝙ id fecerūt bono çelo moti. volentes ex miraculo viſo refrenare irā coꝝ ꝯ̄ ieſu₃ tāq̄₃ irrationalē. Alij xᷓo aſſerunt. ꝙ ex malignitate moti fuerūt ad ꝙ. q: ex viſis ſignis boni ꝛ electi cōuertunt̄. mali obdurant̄. Et hoc magis videt̄ ex lr̄a ſequenti. vbi agit̄ de cōgregatione phariſeoꝝ ad tractandu₃ de morte xp̄i. Exprimur ſic eē in ppl'o xp̄iano in q̄ multi audientes enarrari exquiſita opa xp̄i. afficiunt̄ ſp̄uali leticia. pleriq₃ xᷓo illa deridere ſolēt. ꝛ qd̄ grauius eſt negāt ꝛ impugnāt veritatē ꝓphetaꝝ apl'oꝝ martyꝝ doctoꝝq₃ teſtimonio cōprobatā. Mendaciū inquiūt eſt ꝙ laçarus reſurrexit. O ſtulti. O tardi corde ad credendū. vos mēdaces eſtis vos filij diaboli. q euāgeliſte ioāni virgini dei electo acqeſcere recuſatis. Jpſe vtiq₃ laçari reſuſcitati texuit hiſtoriā q oīa oculate pſperit. Ergo oī infidelitate depoſita. demus gr̄as xp̄o nr̄o redēptori q ſicē laçarū quatriduanū ſuſcitauit a monumento ita in fine ſeculi reſuſcitari faciet omēs hoīes mūdi vt in eternū dānent̄ iniqui. Juſtis xᷓo tribuat̄ premiū vite eterne. Amen.

¶ Sermo decimuſſeptimus de pijſſima paſſione ſaluatoris noſtri ieſu xp̄i.

Oremus ante dominū q fecit nos q: ipē eſt dn̄s de⁹ nr̄. Ad paſſionē nos inuitantis ꝓphete illuminati verba ſunt iſta p̄s xciiij. Neſcio quid flebili⁹ ac pietate ꝛ cōmi

ſeratione magis dignū cōmemorari pōt. q̄ꝫ abiectiſſima paſſio morſqꝫ acerbiſſima ieſu xp̄i filij dei. Utiqꝫ oi fera crudelior. duriorqꝫ petris cenſeri dꝫ. quiſqs ille ſit. q ad tanti myſterij memoriā nō cōpungit̄. Si eni abſqꝫ lachrymis nō ſolū narrari vel dici. imo nec excogitari pn̄t que de morte Ceſaris aut Pompei magni aut Hectoris troiani. aut Darij pſarū regis. vel Alexandri macedonis. alioꝝqꝫ regū vel imperatoꝝ cōſcripta ſunt. q̄ꝫto magis mors regis regū plangentibus oculis ad mentē eſt reuocanda. Accedit ad hoc ꝙ ille q peccū nō fecit. nec dolus inuētus eſt in ore eiꝰ mortuus eſt ꝓ nobis debitoribus mortis. vt nos redimeret. vt nos ſaluos faceret. vt nos ad patriā celeſtē reduceret. in ligno crucis pependit. Cōpatiendū itaqꝫ illi eſt qui tā dura ꝓ nobis tulit tormenta. ne in die iudicij cum venerit in gloria maieſtatis ſue inueniemur ingrati in cōſpectu eius. Nā vt quidā deuotuſ ait. Hodie xp̄s de cruce ſic alloquit̄ vnūquēqꝫ. Uide hō q̄ ꝓ te patior. vide penas q̄bus afficior. vide clauos quibus confodior. n̄ eſt dolor ſicut quo crutior. cū ſit tantus dolor exterior. intuſ tn̄ dolor eſt granior. tā ingratū dū te experior. Deponamus igit̄ duritiā ai. induamuſqꝫ viſcera pietatis ⁊ deuotione qua poſſumꝰ xp̄m in cruce paſſū pariter lugeamꝰ. Nec vile aut muliebre putādū eſt hoc officiū exoluere. quinimo ⁊ piū ⁊ laudabile fore exempla luculentiſſima manifeſtant. Scribit̄ nāqꝫ Geneſ. l. ca. q̄ ioſeph ruit ſup faciē prīs ſui defuncti flens ⁊ deoſculans eū. Et Geneſis. xxv. ca. Qualiter abrā fleuit Sarā vxorē ſuā defūctā. Et. ij. Regū. i. ca. Quō dauid plāxit ſup Saul ⁊ Jonatha interfectos in prelio. Et ij. Regū. iij. ca. Quēadmodum dauid leuauit vocē ſuā ⁊ fleuit ſup tumulū abner quē Joab ⁊ abiſai interfecerāt. Et. ij. Regū. xviij. ca. dr̄ adhuc de dauid. q̄ cū audiſſet mortē filij ſui abſolon. flebat dicens. Abſolon fili mi. fili mi abſolon. Et Numeri. xx. ca. Laudat̄ populus qui mortuo Aaron fleuit ꝑ triginta dies. Et i. Regū. xxviij. Samuel mortuꝰ eſt planxitqꝫ cū oīs populus. Et. ij. Machabeoꝝ. ix. ca. ponit̄. q̄ poſtq̄ꝫ iudas Machabeus cecidit ⁊ occiſus fuit in prelio fleuit eū oīs populus planctu magno. Narrat ēt Juſtinus. q̄ cū nūciatum fuiſſet Alexandro vxorē darij quā detinebat captiuā in partu mortuā fleuit ex hūanitate. Inſup ꝙ dū Alexāder expoſt exanime corpus darij inuenit quē ſui interfecerant fudit lachrymaſ. Quis ergo abſqꝫ gemitu audire pōt ꝙ ille q oibus p̄ſtat vitā eſt mortuꝰ in cruce. O xp̄iani oēs. O viri O mulieres. O iuuenes. O ſenes. O virgines. O vidue. O nupte. O pie matreſ. O ppl̄i cuncti nobis oibus dicit eccleſia verba in themate ꝓpoſita. Ploremus an̄ dn̄m affixū patibulo crucis qꝛ ipſe eſt dn̄s deus nr̄. Ad quē ploratū poſſumꝰ deo ꝓpitio peruenire. ſi diligēter voluerimꝰ ac fideliter conſiderare ignominiā crucis dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. Idcirco in p̄nti ſermōe d̄ ip̄a paſſione dn̄ica tria myſteria ꝓponemꝰ ɔtēplāda

Primum dr̄ voluntatis.
Secundum humilitatis.
Tertium acerbitatis.

¶ Q̄ xp̄s ex ardentiſſimo amore volens paſſus eſt ⁊ de voluntatis eius qualitate.

Capitulum. i.

Rimū myſteriū ɔtemplandū de paſſiōe ieſu xp̄i dr̄ voluntatis. Ad cuius claram explanationē tria dubia occurrūt enucleāda.

Primum vtrum xp̄s paſſus ſit ex voluntate aut ex neceſſitate.
Scōm vtrū in xp̄o fuerūt plures voluntates
Tertiū vtrū in xp̄o fuit ɔ̄rietas volūtatū.

¶ Ad primū dubiū dicere debemus ꝙ xp̄s ex voluntate paſſionē ſuſtinuit. Hoc vtiqꝫ probamus abunde. dr̄ eni ꝑ Iſaiā. liij. ca. O blatus eſt qꝛ ipſe voluit. Et Damaſcenus inqt. Nihil coactū in xp̄o ſed oia volūtaria. volēs eſuriuit volens ſitiuit volens mortuꝰ eſt. Inſup paſſio xp̄i fuit bona ⁊ meritoria ergo voluntaria. Vn̄ Augꝰ li. i. cōfeſſionū ait. Nemo inuitus bn̄ agit etiā ſi bonū eſt quod agit. Et hec ſn̄ia confirmat̄. xx. q. iij. ca. preſens clericꝰ Nullū bonū niſi voluntariū. Et. xv. q. i. ca. nō eſt. Uoluntariū ſibi militē elegit. xp̄s. Quare ⁊ ipſe voluntarie paſſus eſt. Dicit nanqꝫ Alexander de ales in. iij. volumine ſūme ſequēdo Damaſcenū Hilariū ⁊ Hugo. in li. de ſacramentis. q̄ alit̄ fuit potentia patiendi in xp̄o q̄ꝫ ſit in nobis in ſtatu miſerie ⁊ in adā in ſtatu innocentie. Nam in ſtatu innocentie fuit potentia patiendi ſine neceſſitate ⁊ ſine volūtate. quare Adam impaſſibilis erat ex virtute diuine protectionis nō ex ſua nā. In ſtatu miſerie eſt potentia patiendi cū neceſſitate ⁊ ſine voluntate. In dn̄o ieſu xp̄o fuit potētia ad patiendū nō tn̄ indiſpoſita. vt in Adā nec cū neceſſitate vt in nobis. ſed cū diſpoſitione

ad patiendū ⁊ cū voluntate potente ꝓhibere
paſſionē. Nā cū ſit duplex potētia.ſ.actiua ⁊
paſſiua.potentia actiua in nobis ē ſolū ſubie
cta volūtati.potētia paſſiua nō ⁊ ſeqnit̄ cōdi
tionē nature. In dn̄o xp̄o ieſu potentia paſſi/
ua ſic ⁊ potētia actiua fuit ſubiecta voluntati
vt eſſet dn̄a ſui actus ⁊ ſue paſſiōis. vt ſic vo/
luntas nr̄a h̄ȝ dn̄iū ſui actus potēs ꝓhibere
eū vel educere.ita xp̄i volūtas dn̄ium habuit
⁊ potens fuit ꝓhibere paſſionem a potentia
patiēdi aſſūpta vel ipſā educere in actū patiē
di. Notādū tn̄ hic ſm̄ Tho.iij.pte.q.xiij.arti.
iiij.ꝙ aīa xp̄i pōt dupliciť ꝯſiderari. Vno mō
ſm̄ ꝓpriā virtutē ⁊ nām. Et h̄ mō ſic nō pote
rat mutare corpa exteriora a curſu ⁊ ordie na
ture.ita ēt nō poterat imutare ꝓpriū corp⁹ a
nāli diſpoſitione.qr aīa xp̄i ſm̄ ꝓpriā nām h̄ȝ
determinatā ꝓportionē ad ſuū corpus. Alio
mō pōt ꝯſiderari aīa xp̄i ſ̄ȝ ꝙ eſt inſtrumētū
vnitū verbo dei in pſona.⁊ ſic ſubdebať eius
ptāti totaliter oīs diſpoſitio proprij corporis
Quia tn̄ virtus actiōis nō ꝓprie attribuitur
inſtrumēto ſed principali agenti. iō talis po/
tentia attribuiť magis ipi xbo dei q̄ȝ aīe xp̄i
Diximus iſta ꝯcludentes ꝙ potuiſſet xp̄s ꝓ/
hibere paſſionē ſed pati voluit vt ꝓ nobis ſa
tiſfaceret. Et vt inqt Tho.iij.pte.q.xlvi.quia
paſſio illa aſſūpta fuit volūtarie pp̄ fineȝ libe
rationis hoim a pctō. Iō tantā quātitatē do
loris aſſūpſit q̄ eſſ ꝓportiōata magnitudini
fruct⁹ eius q̄ inde ſeq̄bať Sed arguūt pleriq̄ȝ
ꝯ̄ dicta aſſerētes xp̄m de neceſſitate fuiſſe paſ
ſū. Primo ex pte nr̄a q p ei⁹ paſſionē liberati
ſum⁹. ſm̄ illud Ioānis.iij.ca. Sic moyſes ex/
altauit ſerpentē in deſerto ſic oportet exalta/
ri filiū hoīs vt oīs q credit in eū nō pereat ſed
habeat vitā eternā. qđ quidē de exaltatione i
cruce intelligiť. Scđo ex pte ipſius xp̄i q p hūi
litatē paſſionis meruit glīam exaltationis.iu
xta illud Luce vltimo ca. Hec oportuit pati
xp̄m ⁊ ita intrare in glīam ſuā. Tertio ex pte
dei cuius diffinitio circa paſſionē xp̄i fuit pre
nūciata in ſcripturis ⁊ pfigurata in obſeruā/
tia veteris teſtamenti. ſm̄ ꝙ dr̄ Luce.xxij.ca.
Fili⁹ quidē hoīs vadit ſm̄ qđ diffinitū ē de eo
Et Luce vltimo ca. Hec ſūt verba q̄ locutus
ſū cū adhuc eſſem vobiſcū. qm̄ neceſſe eſt im/
pleri oīa q̄ ſcripta ſūt in lege moyſi ⁊ pphetis
⁊ pſalmiſ de me. ⁊ qm̄ ſcriptū ē. qm̄ oportebat
pati xp̄m, ⁊ reſurgere a mortuiſ. Pro declara
tione iſtoꝝ notande ſūt de neceſſario tres di/
ſtinctioneſ. Prima eſt Alexandri in.iij.ſūme
q ait. Q: ſm̄ Ariſto.v.methaphi. Neceſſariū
dr̄ quattuor modis ſm̄ quattuor genera cāꝝ
Eſt eni neceſſitas ſm̄ cāȝ formalē ſm̄ ꝙ dr̄ ca
lidū de neceſſitate calefacit ſiue patiens de ne
ceſſitate patiť. Et eſt neceſſitas ſm̄ cām mālē
ſ̄ȝ ꝙ dr̄. ꝙ calidū in ſūmo neceſſe eſt fieri ignē
ſm̄ ꝙ diceret ꝙ paſſibile i ſūmo neceſſe ē pati
Et eſt neceſſitas ſm̄ cām efficiētē q̄ vocať ne
ceſſitas ſm̄ violentiā ſm̄ ꝙ dr̄ ꝙ lapidē fortiť
impulſū neceſſe ē moueri. Et eſt neceſſitas ſ̄ȝ
cām finalē ſm̄ ꝙ dr̄ ꝙ ſerrā neceſſe eſt eſſe ex
ferro ⁊ calibe eo ꝙ eſt ad diuidendū dura ⁊ ſo
lida. In dn̄o g̃ ieſu xp̄o fuit neceſſitas ad mo/
riendū ſm̄ rōnem cauſe finalis ſolū. Vt enim
dr̄ ad Galathas.iiij.ca. Miſit deus filiū ſuū
vt nos redimeret. Iſta redēptio nō potuit eē
niſi p ſatiſfactionē. nec ſatiſfactō niſi p paſſio
nē. Nō āt fuit in xp̄o neceſſitas ad moriendū
ſm̄ rōnem cauſe efficientis. qr nulla cā creata
poterat eū cogere ad moriendū. Neq̄ȝ neceſſi
tas ſm̄ rōneȝ cauſe mālis qr illa eſt neceſſitas
contracta ex vitio ꝓpagatiōis in nobis. neq̄ȝ
neceſſitas ſm̄ rōnem cauſe formalis qr illa nō
pōt ꝓhiberi nec eſt voluntaria. Et de xp̄o di
cit Ioānes Damaſcenuſ. Q: paſſiones ⁊ ſi ſ̄ȝ
legē nature fiebant in eo nō tn̄ coacte ſed vo/
luntarie. Scđa diſtinctio. ꝙ eſt neceſſitas imu
tabilitatis ⁊ neceſſitas coactionis vel ꝓhibi/
tionis. Neceſſe fuit xp̄m mori neceſſitate im/
mutabilitatis. qr imutabiliter voluit mori. ne
ceſſitate xo coactionis vel ꝓhibitōis minie
Tertia diſtinctio ſm̄ Anſelmū in.ij.li.cur de⁹
hō in ca.xvij. Q: eſt neceſſitas precedens q̄ cā
eſt vt ſit res. Et eſt neceſſitas ſequēs quā res
facit. precedens ⁊ efficiens eſt neceſſitas cū dr̄
celū volui qr neceſſe eſt vt voluať. Sequēſ xo
e q̄ nihil efficit ſed fit. Cū dico te ex neceſſita/
te loq cū loq̄ris. Cū eni h̄ dico ſignifico te ni/
hil facere poſſe vt dū loq̄ris nō loq̄ris, non ꝙ
aliqd te cogat ad loquēdū. Nā violētia nālis
cōditionis cogit celū volui. te xo nulla facit
neceſſitas loq. Sed vbicunq̄ȝ eſt precedēs ne
ceſſitas eſt ⁊ ſequens. nō autem vbi ſequens
ibi ſtatim ⁊ precedens. Poſſumus nanq̄ȝ
dicere neceſſe eſt celum volui quia voluitur.
Sed non ſimiliter eſt verū. iccirco te loqui qr
neceſſe eſt vt loquariſ. Iſta ſequens neceſſitas
currit p oīa tpa hoc mō. Quicqd fuit neceſſe
eſt fuiſſe. Quicqd eſt neceſſe eſt eſſe. Quicqd
futurū eſt neceſſe eſt eē futurū. Si vis g̃ oium

que xp̄s fecit ⁊ q̄ paſſus eſt verā ſcire neceſſitatē. ſcito oia ex neceſſitate fuiſſe. qꝛ ipſe voluit voluntatē ſꝰo cius nulla preceſſit neceſſitas. Quare ſi nō fuerūt niſi q̄ ipe voluit. ſi nō voluiſſet nō fuiſſet. Ex his oibus deprehendimꝰ ꝙ xp̄s paſſus ē volūtarie. Et gcqd ō neceſſitate dr̄ a ſua volūtate bn̄dicta depēder. ¶ Secūdū dubiū erat vtrū in xp̄o fuit voluntatū pluralitas. Ad qd̄ rn̄det ſcūs Tho. iij. pte. q. xviij Qꝫ qdā poſuerūt in xp̄o eē vnā ſolā volūtatē Sꝫ ad h̄ ponēdū diuerſimode moti eē videnẗ Apollinaris eni nō poſuit nām intellectualē in xp̄o ſed qd̄ verbū eſſet loco aie vel loco intellectus. Vn̄ cū volūtas ſit in rōne vt ꝑhus dic̄ in. iij. de Aia. ſequebaẗ ꝙ in xp̄o nō eſſet volūtas humana. ⁊ ita in eo nō eſſet niſi vna volūtas. Macharius āt patriarcha anthiocenus. ⁊ Cyprus Alexandrinus. ⁊ Sergius cōſtantinopolitanꝰ. ⁊ quidā coꝝ ſequaces. poſuerūt in xp̄o vnā volūtatē q̄zuis ponerent duas naturas ſm̄ ypoſtaſim vnitas. qꝛ opinabanẗ ꝙ humana nā in xp̄o nunq̄z mouebaẗ ꝓprio motu ſed ſolū ſm̄ ꝙ erat mota a diuinitate. vt pꝫ in epl̄a ſinodica Agathonis pape. Et iō in ſexta ſinodo apud cōſtātinopolim celebrata determinatū eſt oportere dici ꝙ in xp̄o ſint due voluntates. vbi ſic legiẗ. Predicamus duas volūtates nāles in xp̄o ⁊ duas opationes. Et h̄ neceſſariū fuit dici. Manifeſtū ē eni ꝙ filiꝰ dei aſſūpſit humanā nāꝫ ꝑfectā. ad ꝑfectionē āt nature humane ꝑtinet volūtas q̄ eſt nālis potentia ſicut ⁊ intellectus. Vn̄ neceſſe eſt dicere ꝙ filius dei humanā voluntatē aſſūpſit in humana nā. ꝑ aſſūptionē eni humane nature nullam diminutionē paſſus eſt filius dei in his que ꝑtinent ad diuinā nām cui competit voluntatē h̄re. Quare neceſſe eſt dicere ꝙ in xp̄o fuerūt due volūtates. vna diuina. alia humana. Hoc tenet mgr̄ ſniaꝝ in. iij. di. xvij. Et Joānes Damaſcenus. ceteriq̄z ſc̄i doctores. qꝛ ſꝰo vt inq̄t Tho. Filius dei ſicut predictū eſt humanā nām aſſūpſit cū oibus q̄ ꝑtinent ad ꝑfectionē ipſius nature. In humana autē nā includiẗ ēt nā aialis. ſicut in ſpecie includiẗ genus. Vn̄ oportet ꝙ filiꝰ dei cū humana nā aſſūpſerit ēt ea q̄ ꝑtinēt ad ꝑfectionē nature aialis inter q̄ eſt appetitus ſenſitiuꝰ q ſenſualitas dr̄. Et iō oportet dicere ꝙ in xp̄o fuit ſenſualis appetitꝰ ſiue ſenſualitas. Senſualitas āt ſiue ſenſualis appetitus inq̄ztū natus eſt obedire rōni dr̄ rōnalis ꝑ participationē vt pꝫ ꝑ ph̄um in. i. ethicoꝝ. Et qꝛ volūtas eſt in rōne. pōt dici ꝙ ſenſualitas ſit volūtas ꝑ participationē. Quantū ēt ad rōnem volūtas in xp̄o plurificaẗ nō rōne potentie q̄ vna eſt. ſed rōne actus. Quare dicit Damaſcenꝰ. duplex eſt hois voluntas. Vna nālis que vocaẗ thelēſis. Alia rōnalis que vocaẗ buliſis. Prima dr̄ thelēſis. i. ſimplex voluntas q̄ a magiſtris vocaẗ voluntas vt nā. hec repudiat ea q̄ ſunt nature ꝯria ⁊ que ſūt ſm̄ ſe mala puta mortē ⁊ ſiẗia. Scd̄a voluntas dr̄ buliſis. i. conſiliatiua que vocaẗ voluntas vt rō. hec illud qd̄ voluntas refugere pōt vt nā eligit vt rō ex ordine ad finē. Sicut ēt in aliquo hoie ſenſualitatis eius ⁊ volūtas abſolute ſiue vt nā ꝯſiderata refugit vſtionē. quā tn̄ volūtas ſm̄ rōnem eligit ꝓpter finē ſanitatꝭ. Quare ſm̄ dicta diſtinguimus in xp̄o voluntatē multiplicē. ſ. diuinā humanā. Et hanc diuidimus in volūtatem ſenſualitatis ⁊ voluntatē rōnis. Et volūtatē rōnis adhuc dicimus aliā prout conſideraẗ vt nā. aliā ꝓut conſideraẗ vt rō. ¶ Tertiū dubiū erat vtrū in xp̄o fuit voluntatū ꝯrietaſ Et ad h̄ rn̄det Alexander in. iij. ſūme. Qꝫ xp̄s dr̄ habuiſſe diuerſas volūtates tribus modis Primo iuxta duas naturas diuinā ⁊ hūanā dicunẗ in xp̄o diuerſe volūtates diuina. ſ. ⁊ humana. Scd̄o mō ſm̄ hūanā nām dicunẗ i xp̄o diuerſe volūtates. volūtas. ſ. rōnis ⁊ volūtas ſenſualitatis. Tertio mō dicunẗ in xp̄o ſm̄ rōnem diuerſe voluntates qꝛ rō hꝫ quandā voluntatē. vt nā eſt vnibilis corpi ⁊ hꝫ voluntatē. vt rō eſt conformis diuinitati. ⁊ ſm̄ hoc dicerenẗ i xp̄o diuerſe volūtates. volūtas nālis ⁊ volūtas rōnis. Volūtas diuina in xp̄o erat vt ipſe dolores ⁊ paſſiones ⁊ mortē patereẗ. nō ꝙ iſta eſſent a deo volita ſm̄ ſe. ſed ex ordine ad finē humane ſalutis. Voluntas rōnis erat vt voluntas diuina impleretur. voluntas autē ſenſualitatiſ nāliter iſta refugiebat Sīliter voluntas vt nā iſta repudiabat tāq̄z nature ꝯria. Verūtn̄ licet iſte fuerint volūtates diuerſe nō tn̄ ꝯrie. Nā hec voluntas ſenſualitatis ꝯria volūtati rōis. nec volūtas humana ꝯria volūtati diuine nec volūtas nālis ꝯria volūtati rōnis. qꝛ ſm̄ Damaſcenū. Contraria nata ſunt fieri circa idē voluntas autē moriendi ⁊ viuendi nec ſm̄ idē in xp̄o. qꝛ vnū circa ſenſualitatē. aliud circa rōnē. Ex quo inq̄t Tho. vbi. ſ. Qꝫ neq̄z voluntas diuina neq̄z volūtas rōis in xp̄o ipediebaẗ aut retardabaẗ

p volūtatē nālem.neqꝫ p voluntatē ſenſuali/
tatis. Siliter āt nec ecōuerſo voluntas diui/
na vl' voluntas rōnis refugiebat aut retarda
bat motū nālis volūtatis ꝛ motū ſenſualitatꝭ
Placebat eni xpo ſm voluntatē diuinaꝫ ꝛ ēt
ſm voluntatē rōnis. vt volūtas nālis in ipſo
ꝛ voluntas ſenſualitatis ſm ordinē ſue natu/
re mouerenť. Hinc oſtēdiť magnitudo dolo/
ris xpi patientis.qm̄ ſm Tho.iij.parte.q.xlvi
In alijs patiētibus mitigať triſticia interior
ꝛ etiā dolor exterior ex aliqua cōſideratiōe rō
nis p quandā deriuationē ſeu redundantiā a
ſuperioribus viribus ad inferiores.qđ in xpo
patiente non fuit. Vnicuiqꝫ eni viriū pmiſit
agere qđ eſt ſibi ppriū. Quare in illa volunta
tū diuerſitate nulla cōtrarietas eſt ponenda.
Et ſi obijcereť per id qđ ſcribit Lucas.xxij.ca.
Factus in agonia plixiuſ orabat. Sed agonia
videť importare quandā impugnationē ai in
cōtraria tendentiſ.quare videreť ꝙ in xpo fu
erit voluntatū ꝯrietas. Rñdere poſſumus ſꝫ
Damaſcenū in.ij.li.Qꝫ agonia nō fuit in xpo
q̄tū ad partē aie rōnalem.ſm ꝙ importat cō
certationē voluntatū ex diuerſitate rōnū pro
cedentē.puta cū aliquis ſꝫ ꝙ rō ꝯſiderat vnū
vult illud ꝛ ſm ꝙ conſiderat aliud vult ꝯriū
hoc eni cōtingit pp debilitatē rōnis q̄ nō pōt
diiudicare qd ſit ſimpliciter melius. qđ i xpo
nō fuit.qꝛ p ſuā rōnem iudicabat ſimpliciter
eſſe melius ꝙ p eius paſſionē impleret volun
tas diuina circa ſalutē humani generis. Fuit
tñ in chriſto agonia q̄tum ad partē ſenſitiuā
ſm ꝙ importat timorē infortunij vel mali im
minentis. Inſpiciamus ergo ieſū benedictuꝫ
orantē illūqꝫ auribus cordis audiamus dicen
tē. Pr̄ ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte.
verūtñ nō mea ſed tua voluntas fiat. Et cōſi/
derantes voluntatem eius ſenſualitatis volū
tatēqꝫ rōnis nāleꝫ.cōpatiamur illi. Scdm eni
has volūtates mouebať ad oēs penas.ad oēs
iniurias.ad oēs cōtumelias.ad oēs pcuſſiōes
ad oēs paſſiones refugiēdas cū triſticia ꝛ do
lore inexplicabili. atqꝫ intra ſe dicere pote/
rat.heu me dolentē nimiū. Ego q̄ſi agn⁹ māſ/
ſuetus q nemini nocui captus ero hic ad mo
dicū tanq̄ ſeditioſus ꝛ latro. Ego ſpecioſus
forma pre filijs hoim velut leproſus appebo.
Ego q meos diſciplos tātū dilexi vt ꝛ pedes
illis lauerī. ꝛ ab eis ꝛ ab alijs amicꝭ inter ver/
bera ꝛ cruciatus relinquar. Ego qui carnē de
virgine ſūptā ſpū ſctō coopante retineo.liuo
ribus ꝛ plagis implebor. Ego qui glorioſus
hieroſolymā intraui acclamātib⁹ cunctꝭ bñ/
dict⁹ q venit i noie dñi.cōfuſus ꝛ abiectus ex
ciuitatē deducar onerat⁹ ḡuiſſima cruce. Ego
q corā turbis miracula feci publice corā pplo
in medio latronū crucifigar. Cōfodieť man⁹
mee ꝛ pedes in ligno. ꝛ a plāta pedis vſqꝫ ad
verticē nō erit in me ſanitaſ. Ego q vitā oib⁹
liberaliť dono vt pctōreſ viuificē vita ṗuabor
O pr̄ mi ꝛ qs vnq̄ talia paſſus ē. O mr̄ mea
ꝛ p te maxie ꝯtriſtabor. Grauis erit mihi fi/
lio tuo dilecto ignominia crucis.ſꝫ ḡuior vox
lamētatōis tue. His ꝛ hmōi cogitatōib⁹ intē
tus pijſſim⁹ ieſus ñ ſolū i orone ſꝫ vſqꝫ ad exi
tū aie vehemētiſſime affligebať. Altera vo ex
pte dū volūtatē ei⁹ diuinā volūtatēqꝫ rōnis
q̄ vt rō ꝯſiderať intuemur ad grās illi exhibē
das obligatiſſimos nos inuenim⁹. Flagrabat
qppe deſiderio eſtuatiſſimo queqꝫ dura q̄qꝫ
aſperrima p ſalute humani generis tollerare
Idō ꝯcludebat dicens. Fiat voluntas tua. Vo
luiſti o pr̄ eterne vt in virginiſ vtero mihi co
pularē hūanā nāꝫ ꝛ cōplacui tibi. Voluiſti vt
corpuſ mūdiſſime ꝯceptū penalitatib⁹ hūane
vite i alijs ex pctō debitis ꝛ neceſſarijſ volūta
rie ſubijcerē ꝛ obediui tibi. voluiſti vt paupeꝫ
vitā laborioſāqꝫ gererē ꝛ ñ ꝯdixi tibi. Vis vt
p redēptiōe mūdi meū ſanguinē fūdā? Vis
vt ad man⁹ iniquoꝝ deueniā? Vis vt hāc mi
hi patā de primo ignominioſā paſſionē ſuſti
neā? Vis vt i cruce ꝯfixus pēdeā? Vis vt ibi
ex violentia illatarū paſſionū moriar? Fiat vo
lūtas tua. O charitas inflāmatiſſima ieſu xpi
filij dei. O amor oīa vincēs patū ſe offerebat
oia ppeti vt regni celeſtis ianuā nobis apiret
¶ Qꝫ paſſio xpi fuit abiectiſſima rōne loci tē/
poris ꝛ conſortij. Capitulum.ij.

Ecundū myſteriū ꝯtēplandū de paſſiōe
dñi nr̄i ieſu xpi dr̄ hūilitatis. voluit qp/
pe eligere paſſionē ꝛ mortē ꝯtemptibilē ex hu
militate. qđ oſtendimus triplici rōne.
Primo ratione loci.
Secundo rōne temporis.
Tertio rōne conſortij.
¶ Primo fuit contemptibilis ꝛ abiecta ſatis
paſſio ꝛ mors chriſti rōne loci. qꝛ in ciuitate fa
moſa ꝛ celeberrima hierl'm q̄ erat diuino cul/
tui deputata. Quare āt ibi ꝛ nō in bethleem
vbi natus fuit. in naçareth vbi nutritus erat
pati voluit. aſſignantur plures rationes. Pri
ma quidē qꝛ hierl'm erat locus a deo elect⁹ ad

ſacrificia ſibi offerēda q̄ quidē figuralia ſacri-
ficia figurabant xp̄i paſſionē q̄ eſt verū ſacriſi
ciū.ſꝫ illud Apl̄i ad epheſios.v.ca. Tradidit
ſemetipſū oblationē ⁊ hoſtiā deo in odorem
ſuauitatis. Vñ Bedda dicit in quadā omelia
Q꞉ appropinquante hora paſſiōis dñs appro
pinquare voluit loco paſſionis.ſ.in hierl̄m.q̄
ꝑuenit añ quinqꝫ dies paſce. ſicut agnus pa-
ſchalis ante quinqꝫ dies paſce.i.in decima lu
na ſcḋm preceptū legis ad locū imolationis du
cebaẗ. Scḋa rō quare in hierl̄m pati voluit ē.
q꞉ virtus paſſionis eius ad totū mūdū diffū-
dēda erat.ideo in medio terre habitabilis pa
ti voluit. Vñ dr̄ in pſ. Deus āt rex nr̄ ante ſe
cula operatus eſt ſalutē in medio terre.ſ.hierl̄m
que dr̄ eſſe terre vmbilicus. Tertia rō fuit q꞉
hoc maxime cōueniebat hūilitati eiꝰ. vt.ſ.ſic
turpiſſimū genus mortis elegit.ita ēt ad eius
humilitatē ꝑtinet ꝙ in loco tā celebri cōfuſio
nem pati nō recuſauit. Quarta rō eſt vt oſtē-
deret a principibus ppl̄i ortā eſſe iniquitatē
occidentiū xp̄m. Et ideo in hierl̄m vbi mora-
banẗ voluit pati. Vñ dr̄ Actuū.iiij.ca. Cōue-
nerunt in iſta ciuitate aduerſus puerū ſctūm
tuū ieſū quē vnxiſti.herodes ⁊ pontius pilatꝰ
cū gentibus ⁊ ppl̄is iſrael. Sed poſſet aliquiſ
querere cur xp̄s nō in templo vbi ſacrificia of
ferebanẗ paſſus eſt aut i ipa ciuitate ſed extra
portā Ad qḋ rñdet ſctūs Tho.iij.parte.q.xlv
ꝙ hoc factū eſt triplici rōne. Primo quidē vt
veritas reſponderet figure. Nā vitulus ⁊ hir
cus qui ſolēniſſimo ſacrificio ad expiationem
totius multitudinis offerebanẗ. extra caſtra
cōburebanẗ. vt precipiẗ Leuitici.xvi.ca. Et h̄
eſt qḋ dixit Paulus ad hebreos.xiij.ca. Quo
rū aīaliū inferẗ ſanguis ꝓ pctō horum corꝑa
cremabanẗ extra caſtra. propter qḋ ⁊ ieſus vt
ſanctificaret ſuū ppl̄m extra portā paſſus eſt
Scḋa rō eſt ꝓpter exemplū vt.ſ.nos inſtrue-
ret exire a mundana cōuerſatione. Vñ ibideꝫ
Apl̄us ſubdidit. Exeamus igiẗ ad eū extra ca
ſtra improperiū eius portantes. Tertia rō vt
Criſoſto.dicit in ſermone de paſſiōe. Voluit
dñs pati nō ſub tecto ñ in tēplo iudaico.ne iu
dei ſubtraherēt ſacrificiū ſalutare ne putarēt
ꝓ illa tm̄ plebe oblatū. Et iō foras ciuitatē fo
ras muros vt ſcias ſacrificiū eē cōe qḋ totiuſ
terre eſt oblatio qḋ cōis eſt purificatō. Sꝫ ad-
huc dubitaẗ cur xp̄s nō i hebron vbi adā fuit
ſepultus.ſed in monte caluarie voluit crucifi
gi.cū paſſio eius fuerit medicina ꝯ pctm̄ Ade.

Ad qḋ rñdet Hiero.ſuꝑ mattheū dicēſ. Qui
dam exponūt caluarie locū in quo ſepultus ē
adaꝫ. Et ideo ſic appellatū q꞉ ibi antiqui hoīs
ſit conditū caput.fauorabilis interpretatio ⁊
mulcens aures ppl̄i nec tñ vera. Extra vrbem
eni ⁊ foris portā loca ſunt in quibus truncan
tur capita damnatoꝝ ⁊ caluarie.i.decollatoꝝ
ſumpſere nomen.ꝓpterea āt ibi crucifixus ē
ieſus.vt vbi prius erant acra damnatoꝝ ibi
erigerenẗ vexilla martyrij. Adā xͦ ſepultuꝫ
iuxta hebron in libro ieſu filij naue ſepultum
legimꝰ. Et hoc poniẗ Ioſue.xiiij.ca.vbi ſic ha
beẗ. Nomē hebrō antea vocabaẗ cariatharbe
Adaꝫ maximꝰ ibi in terra enachim ſitus erat
Igiẗ xp̄s magis crucifigendꝰ erat in loco cōi
damnatoꝝ q̄ꝫ iuxta ſepulchrū Ade.vt oſten-
deret ꝙ crux xp̄i ñ ſolū erat in remediū ꝯ pec
catū ꝑſonale Ade ſed ēt ꝯ pctm̄ totius mundi
¶ Scḋo fuit cōtēptibilis ⁊ abiecta paſſio xp̄i
rōne tꝑis. q꞉ paſſus eſt in die ſolēni paſce qñ
ex oī iudea ppl̄i ad hierl̄m cōfluebant. Et vt
doctores declarāt paſchale feſtū apud iudeos
incipiebat a veſꝑa diei in qua luna erat.xiiij.
Dies āt feſtiuus apud eos incipit a veſpera
vnius diei ⁊ durat vſqꝫ ad veſperā ſequentis
diei. vt pꝫ Leuitici.xxiij.ca. Et ſic dies ſolē-
nis paſce erat luna.xv.ꝓpter qḋ eūdē diē quē
ioānes noīat añ diē feſtū paſce.ꝑꝑ diſtinctōꝫ
nālcꝫ dieꝝ. Marcus noīat primū diē açimoꝝ
q꞉ a veſpera precedentis diei incipiebant co-
medere açima. Ex quo Hieroꝰ Bedda Augꝰ
⁊ doctores theologi di.xi.dicūt Q꞉ xp̄s fecit ce
nam luna.xiiij.⁊ paſſus eſt luna.xv. Erat aūt
equinoctiū q꞉ vt inqt Augꝰ in li.queſtionum
noui ⁊ veteris teſtamēti. Tūc voluit dñs paſ-
ſione ſua mundū redimere ⁊ reformare qñ eū
creauerat.i.i eqnoctio. Et tūc dies ſuꝑ noctē
increſcit q꞉ ꝑ paſſionē ſaluatoriſ a tenebriſ ad
lucē ꝑducimur. In li.xͦ.xviij.de ciuita.dei.
Idem Augꝰ refert ꝙ paſſus eſt xp̄s.viij.kalē
das aprilis. Si xͦ quiſq̄ꝫ q̄reret. Cur xp̄s pa
ti voluit in etate iuuenili nō in infantili vel ī
ſenectute ſua. Rñdet ſcūs Tho.iij.ꝑte.q.xlvi.
Q꞉ paſſio xp̄i ſubiecta erat eius voluntati.vo
luntas āt eius regebaẗ diuina ſapientia q̄ oīa
ꝯuenienter diſponit. Ideo ad morienduꝫ tp̄s
iuuentutis elegit.q꞉ ſic voluit. Vñ Augꝰ ex-
ponēs illud ioānis.xiij.ca. Sciens ieſus q꞉ ve
nit eius hora vt tranſeat ex hoc mūdo ad prēꝫ
inqt. Tantū fecit q̄ꝫtū ſufficere iudicauit. Ve
nit hora eius non neceſſitatis ſed voluntatis.

Quare ãt ſic voluit aſſignãť tres rõnes. Pri
ma quidẽ vt ex hoc magis ſuã dilectionẽ cõ/
mẽdaret ꝙ vitã ſuã ꝓ nobis dedit qñ erat in
ꝑfectiſſimo ſtatu. Scđa q: nõ cõueniebat vt
in eo appareret nature diminutio ſic̃ nec mor
bus. Tertia vt in iuuenili etate moriens ⁊ re/
ſurgẽs. futurã reſurgẽtiũ qualitatẽ in ſeipſo
premonſtraret. ¶ Tertio fuit contẽptibilis ⁊
abiecta paſſio xp̄i rõne cõſortij. q: crucifixi fu
erunt cũ eo duo latrones. vnus a dextris. ali⁹
a ſiniſtris. Hoc ãt vt inqt ſcũs Tho. iij. pte. q. xlvi.
Alia rõne factũ eſt qͣtũ ad intentionẽ iudeo/
rũ. Alia vero qͣtũ ad dei ordinationẽ. Q̄tum
eni ad intẽtionẽ iudeoꝝ vt dicit Criſoſtom⁹.
duos latrones crucifixerũt iudei vt eoꝝ ſuſpi
tionis fieret particeps. ſed nõ ita euenit. nam
de illis nil dr̃. xp̄i ãt crux vbiq; honorať. Re/
ges diademata deponentes aſſumũt crucẽ in
purpuris in diadematib⁹ maxis in mẽſa vbiq;
terraꝝ crux emicat. Q̄tũ vero ad dei ordinatio
nẽ chriſtus cũ latronibus crucifixus eſt. Pri/
mo vt dicit Hiero⁹ ſuꝑ matth. Sicut pro no
bis maledictũ crucis factus eſt chriſtus. ſic ꝓ
oĩm ſalute inter noxios quaſi noxius crucifi/
giť. Scđo vt ait Leo papa in ſermone de paſ
ſione. duo latrones vnus ad dexterã alius ad
ſiniſtrã crucifiguntur. vt in ipſa patibuli ſpecie
demonſtrareť illa que in iudicio ipſius oĩum
hoĩm facienda eſt deſcriptio. Tertio ſm Hi/
lariũ duo latrones leue ac dextere affiguntur
oẽs hũani generis diuerſitatẽ vocari ad ſacr̃m
paſſionis dñi oſtendentes. Sed q: ꝑ diuerſita
tẽ fideliũ atq; infideliũ fit oĩm ſcđm dextrã ⁊
ſiniſtrã diuiſio. vnus ex duobus ad dexteram
ſitus fidei iuſtificatione ſaluať. Quis igiť ex/
cogitare poſſit quãtã cõfuſionẽ paſſus ẽ xp̄s
dũ viſus eſt denudatus in cruce int̃ duos la/
trones pendere. preceſſerant in eo tanta preco
nia laudũ dñica elapſa. diffuſa erat fama eiuſ
ſctitatis atq; doctrine ⁊ miraculoꝝ nomen la
tiſſime erat vulgatũ. Poſtmodũ vero velud ſe
dicioſus ⁊ blaſſemus patibulo ſtabat affixus
Quare pretereũtes blaſſemabãt eũ dicentes.
Alios ſaluos fecit ſeipſũ ſaluũ facere nõ põt
Siľiter ⁊ latrones qui erãt crucifixi imprope
rabãt ei. Et licet lucas dicat ꝙ vnus ex eis di
xerit. Memento mei dñe ⁊c̃. Quare videreť
ꝙ nõ ambo ſed vnus blaſſemauerit. Tñ Aug⁹
dicit in li. de cõſenſu euãgeliſtaꝝ. ꝙ poſſum⁹
intelligere mattheũ poſuiſſe pluralẽ numerũ
ꝓ ſingulari. cũ dixit. latroneſ improperabant
ei. vel vt refert Hiero⁹ primum vterq; blaſſe
mauit. deinde viſis ſignis vnus coꝝ credidit.
¶ Q̄ paſſio xp̄i fuit acerbiſſima ex parte aie ⁊
corporis ⁊ virginis matris. Capitulum. iij.

Ertiũ myſteriũ cõtemplandũ de flebili
paſſione ſaluatoris nr̃i ieſu xp̄i dr̃ acer/
bitatis. Fuit quidem paſſio illa acerbiſſima ⁊
doloroſa nimis ⁊ hoc ex triplici parte.
Primo ex parte anime.
Secundo ex parte corporis.
Tertio ex parte matris virginis.
¶ Primo fuit paſſio xp̄i acerbiſſima ex parte
aie. Vt eni inqt ſcũs Tho. iij. pte. q. xlvi. ar. vi
in reſponſiõe ad quartũ argumẽ. Doluit xp̄s
ꝓ amiſſione vite corporalis que tante fuit di
gnitatis ⁊ precipue ꝓpter vnionẽ q: corpus
iſtud erat vnitũ diuinitati. ꝙ de eius amiſſio
ne etiã ad horã magis eſſ; dolẽdũ qͣ de amiſ
ſione alterius hoĩs ꝑ qͣtũcunq; tempus. Vñ
Phus dicit in. iij. ethicoꝝ. Q̄ virtuoſus pluſ
diligit vitã ſuã qͣto ſcit eã eſſe meliorez. ⁊ tñ
eã exponit propter bonuz virtutis. Et ſiľiter
xp̄s vitã ſuã maxime dilectã expoſuit ꝓpter
bonum charitatis. ſcđm illud Jeremie. xij. ca.
Dedi dilectã aiam meã in manibus inimico
rũ eius. Doluit ẽt xp̄s ꝓ peccatis oĩm hoĩm q
dolor exceſſit oẽm dolorẽ cuiuſlibet cõtriti. tũ
q: ex maiori ſapientia ⁊ charitate proceſſit ex
quibus dolor contritionis augeť. tũ ẽt q: pro
oĩm ꝑctis ſimul doluit. Vt aũt iſta clarius in/
telligantur notanda ſunt hic tria theologoꝝ do
cumenta. Primũ ſcđm ſcm̃ Tho. iij. pte. q. xv
Et dñs Bonauen. in. iij. di. xvi. Q̄ aiaz in cor
pore conſtitutã dupliciť contingit pati. Vno
mõ paſſione corporali. Alio mõ paſſione aiali
Paſſione quidẽ corꝑali patiť ꝑ corꝑis leſionẽ
Cũ eni aia ſit forma corꝑis. conſequens eſt ꝙ
vnũ ſit eſſe aie ⁊ corporis. Et iõ corꝑe ꝑturba
to ꝑ aliquã corꝑeaz paſſionẽ. neceſſe eſt ꝙ aia
ꝑ accidens ꝯturbeť. ſ. qͣtũ ad eſſe qđ hʒ in cor
pore. Quia ergo corp⁹ xp̄i fuit paſſibile ⁊ mor
tale. neceſſe fuit vt ẽt eius aia paſſibilis eſſet.
Paſſione ãt aiali pati dr̃ aia ſcđm operationẽ
que vel eſt propria aie. vel eſt principalius aie
qͣ corporis. Et qͣuis etiaz ſcđm intelligere ⁊
ſentire dicať hoc mõ aia aliquid pati. tñ ꝓpri
iſſime dicunť paſſiones aie affectiones appeti
tuſ ſenſitiui que in xp̄o fuerũt ſic̃ ⁊ cetera q̃ ad
nãm hoĩs ptinẽt. Sciendũ tñ ꝙ hmõi paſſio/
nes aliť fuerũt in xp̄o qͣ in nobis qͣtũ ad tria
Primo qͣtũ ad obiectuz q: in nobis plerũq;

ſerunt ad illicita: qđ nō fuit in xp̄o. Scđo q̄ꝫtū
ad principiū. q2 hmōi paſſiones frequēter in
nobis preueniūt iudiciū rōnis. Tertio q̄ꝫtum
ad effectū. q2 in nobis qn̄qꝫ hmōi motus non
ſiſtūt in appetitu ſenſitiuo ſed trahūt rōnem
qđ in xp̄o nō fuit. q2 motus nāliter hūane car
ni cōuenientes. ſic ex eius diſpoſitiōe in appe
titu ſenſitiuo manebāt ꝙ rō ex his nullo mō
impediebat facere q̄ cōueniebant. Scđm do/
cumentū eſt iuxta ſnīam ioānis Damaſceni.
Q2 magnitudo doloris pōt dupliciṫ ꝯſiderari
Eſt eni magnus dolor q̄ magis eſt ꝯ nām pa/
tientis. Sed eſt maior q̄ eſt ꝯ nām ⁊ ꝯ volūta
tē. Maior igiṫ fuit dolor in xp̄o q̄ꝫ i ceteris pa
tientibus in hac vita q2 magis fuit ꝯ nām pa
tiētis eo ꝙ cū corpꝰ fuerit optime aīe illi cōue
niens vt predictū eſt. aīa maxime doluit in ſe
paratione ab illo. Si ꝯo cōſidereṫ magnitu/
do doloris ſm ꝙ dṙ ꝯ, voluntatē patientis. h̄
eſt dupliciṫ. Nam, eſt volūtas nālis ⁊ volun/
tas rōnalis. Primo mō fuit maximus dolor
in xp̄o. Scđo mō nō fuit dolor i xp̄o. q2 nū̄q̄ꝫ
fuit martyr ita informatus charitate q̄ mori
deſideraret ſicut xp̄s. Ex quo vt dicit Alexan/
der in. iij. ſūme. Delectatio erat in voluntate
vt eſt rō. Et paſſio in volūtate vt ē nā. Quare
in eadē aīa erat dolor ⁊ gaudiū. Nec dolor ſu
ꝑueniens diſcōtinuauit gaudiū. nec dolor in/
tenſus fecit gaudiū eſſe minꝰ ꝑfectū. Nā do/
lor paſſionis in xp̄o ⁊ gaudiū fruitiōis nō ſūt
affectiones ꝯrie. q2 nō ſūt reſpectu eiuſdē. nec
oīno eodē mō inſūt eidē. Tertiū documentū
ꝙ xp̄s ſimul erat viator ⁊ cōprehenſor. ita ꝙ
nec viatoris cognitō impediebat cōprehenſo
ris cognitionē. nec affectō affectionē. Et illud
fuit in xp̄o ſingulare ꝓꝑ officiū mediatoris q̄
debebat experiri ⁊ diuina ⁊ hūana. Vn̄ ſicut
ſimul ⁊ ſemel poterat ꝑfecte cōuerti ad deū ⁊
cōuerti ad nos ita ꝙ vna illaꝝ cōuerſionū al
terā nō impediebat nec retardabat. Sic potu
it aīa xp̄i ſimul ⁊ ſemel gaudere in deo ⁊ cōpa
ti corꝑe ſuo ita ꝙ nec dolor a gaudio nec gau
diū a dolore patereṫ aliquā diminutionē ſiue
remiſſionē. Si āt aliq̄s quereret quō potuit
xp̄s ſimul eſſe viator ⁊ cōprehenſor cū viato/
ri cōpetat moueri ad finē btitudinis cōpre
henſori āt in finē q̄ſcere q̄ cōuenire eidē non
pn̄t. Rn̄det ſctūs Tho. iij. ꝑte. q. xv. Q2 impoſ
ſibile eſt moueri ad finē ⁊ q̄ſcere in finē ſm
idē. ſed ſm diuerſa nihil prohibet. Sicut ali/
quis hō ſimul eſt ſciens q̄ꝫtum ad ea que iam

nouit ⁊ adiſcens q̄ꝫtū ad ea q̄ nō nouit. Qua
liter ꝯo xp̄s fuerit ſimul viator ⁊ cōprehēſor
ſm diuerſa pōt ſic intelligi. Nā aliquis diciṫ
viator ex eo ꝙ tendit in btitudinē. cōprehēſor
autē ex hoc ꝙ beatitudinē obtinet. ſm illud. i.
ad Corinthios. ix. ca. Sic currite vt cōprehen
datis. Hoīs autē beatitudo ꝑfecta cōſiſtit in
aīa ⁊ corꝑe. In aīa quidē q̄ꝫtū ad id qđ eſt ei
ꝓpriū. ſm ꝙ mens videt ⁊ fruiṫ deo. In cor
pore ꝯo ſm ꝙ corpus reſurget glorioſū ⁊ in/
corruptibile. Xp̄s āt ante paſſionē ſm mentē
plene videbat deū. ⁊ ſic habebat btitudinem
q̄ꝫtum ad id qđ eſt ei ꝓpriū. Sed q̄ꝫtum ad
alia deerat ei beatitudo q2 ⁊ aīa eius erat paſ
ſibilis ⁊ corpus paſſibile ⁊ mortale. Et iō ſiṫ
erat cōprehenſor inq̄ꝫtum habebat btitudinē
aīe ꝓpriā ⁊ ſimul viator inq̄ꝫtum tendebat i
btitudinē ſm id qđ ei de beatitudine deerat.
¶ Scđo fuit acerbiſſima paſſio xp̄i ex parte
corporis ⁊ hoc triplici ratione.
Primo rōne viuacitatis.
Secundo rōne generalitatis.
Tertio rōne diuturnitatis.
¶ Primo rōne viuacitatis. Nā vt dicit dn̄s
Bonauen. in. iij. di. xvi. Erat in xp̄o maxima
cōplexiōis equalitas ⁊ viuacitas ſenſus. Vn̄
q2 nullus potuit ei equari nec i equalitate cō
plexiōis nec in viuacitate ſenſus. Dolor illiꝰ
fuit oīm doloꝝ acutiſſimꝰ. Confirmat h̄ ſcūs
Tho. iij. ꝑte. q. xlvi. dicens. Q2 xp̄s ſm corpus
erat optime cōplexionatꝰ. ex eo ꝙ corpꝰ illud
fuerat formatū miraculoſe oꝑatōe ſpūs ſcti.
Sicut ⁊ alia que ꝑ miracula facta ſūt fuerunt
alijs potiora. vt Criſoſtoꝰ dicit de vino in qđ
xp̄s aquam cōuertit in nuptijs. Et iō i eo ma/
xie viguit ſenſus tactꝰ. ¶ Scđo ex ꝑte corꝑis
fuit doloroſiſſima chriſti paſſio rōne generali
tatis. A planta eni pedis vſqꝫ ad verticē non
fuit in eo ſanitas. paſſus fuit in oībus mēbris
⁊ in oībus ſenſibus. In capite paſſus ē pungē
tiū ſpinaꝝ coronā. arundis ꝑcuſſionē. ⁊ capil
loꝝ depilationē. in facie paſſus eſt ſputa feti/
diſſima alapaſqꝫ deriſoꝝ. in manibꝰ ⁊ pedibꝰ
paſſus eſt fixionē clauoꝝ. in ore paſſus ē ama
ritudinē felleati ⁊ mirrati vini. in toto corꝑe
paſſus eſt flagella verberantiū illū ad colūnā
ligatū. ¶ Tertio ex ꝑte corꝑis fuit grauiſſima
paſſio xp̄i rōe diuturnitatꝭ. Nā licet ab vtero
virginis in qualibet etate pauperē vitā gerēs
paſſionibus. laboribus. vigilijs. peregrinatio
nibus. predicatōibꝰ ⁊ hmōi ſctm̄ illud corpus

expoſuerit. verūtñ in vltimis charitate feruētiſſimꝰ voluit plꝰ ſolito laborioſiſſimis penis inſudare. Nā qnta feria parata cena poſt eſū agni paſcalis lauit pedes diſcipuloꝝ ante pedes illoꝝ genuflexꝰ. Ibi mirū in modū ſemetipſū afflixit. dū tetigit proditorē. dū illū a ſuo pctō q̄ſtū in ſe fuit ſtuduit reuocare. dū exornatiſſimo ſermone ꝓ ſuo tranſitu diſcipulos cōfortauit. Deinde hymno dicto ad montem oliuaꝝ ſe cōtulit. nō petijt locū quietis. nō intrauit aliquā domū. ad locū ſe cōtulit orōnis vſq̄ ad noctē mediā orauit ad patrē. ꝓꝑ vehementē aīe anxietatē ſanguineꝰ ſudor carnē virgineā madefecit. Irruerūt poſt hoc in eū turbe furentes ⁊ ceperūt ipſū. ligauerūt manus innocētis q̄ tactu ſuo viuifico infirmos curauerāt. Poſuerūt ⁊ in collo funē violenter trahētes agnū illū māſuetiſſimū q nemini vnq̄ nocuit. Duxerūt eū ad annā ſocerū cayphe corā q̄ crudeliter ſeruus vnus alapā dedit in faciē in quā deſiderant angeli ꝓſpicere. aufugerūt ab eo diſcipuli eius. ⁊ ipſe ſolus abſq̄ conſolante erat in medio coꝝ q ꝓcurabāt eiꝰ mortē. A domo anne ꝓceſſit ligatus tanq̄ latro ⁊ ſedicioſus ad domū cayphe. Ibi falſas accuſatiōes audiuit. ibi multiplicit̄ velut reus a pontifice corā alijs ſeniorib⁹ fuit examinatꝰ. Ibi tandē derelictus in manus miniſtrorum vſq̄ mane iniurias. cōtumelias. blaſſemias. clamores. ꝑcuſſiones. deriſioneſq̄ paſſus eſt. O ieſu fili dei bñdicti. O ſaluator piiſſime. ⁊ qs tibi ñ cōpatiat̄. Quis tā ferreus tā ue ab hūanitate alienus. vt nō ꝯpungat̄. ¶ Tertio fuit acerbiſſima paſſio xpi ex pte matris virginis. Diligebat nanq̄ mrēʒ illā amore incredibili. magis quidē diligebat q̄ʒ diligebat̄. q2 dilexerat eā ab eterno. tū q2 magis diſtincte cognoſcebat virtutes eius q̄ʒ ipa cognoſceret virtutes filij. tū q2 capacius erat cor xp̄i ad diligendaʒ virginē mrēʒ q̄ʒ ecōuerſo. Recogitabat ergo xp̄s dū pendebat in cruce quāta charitate ipʒ cōcepit in vtero dū dixit. Ecce ancilla dn̄i fiat mihi ſm verbū tuū. Quāto amore nouē menſib⁹ ipſū geſtauit. quāta leticia ipʒ pepit. quāta pietate pannis inuoluit. pauitq̄ lacte. quāta ſolicitudine ad egyptū deduxit. quāto labore nutriuit. quāta dulcedine mētis ⁊ oris tot ānis fili mi aſſerēſ illū vocauit. Et hec oia xp̄i mētē ad mrīſ amorē inflāmabāt deinde inſpiciebat eā ſb cruce meſtā. facie ſqualidā. ſparſo crine. lugētes oclos leuātē ad crucē. audiebat q̄ʒ vocē illius flebilē ⁊ doloroſā ingeminantē O fili mi bñdicte. O lumē oculoꝝ meoꝝ. O agne māſuetiſſime. O vas virtutum ⁊ grē. video te patientē in cruce ⁊ aīa mea ꝓꝑ te patit̄ in meo corꝑe. video clauos cōfodienteſ manꝰ ⁊ pedes tuos. ⁊ aīa mea cūfoſſa ē doloris aculeo. O fili mi quis mihi det vt moriar tecum. Quid faciā q̄ me vertar? Ad quē ꝯfugiā? Tu mihi pr̄. Tu mihi frater. Tu mihi filius caruſ eras. Tu mee delitie. Tu mee diuitie. Tu oē bonū meū. Heu me dolētē orbatā filio dulciſſimo. filio ſanctiſſimo. filio ſapiētiſſimo. filio amoroſiſſimo. filio pulcherrimo filio florētiſtiſſimo. His ⁊ hmōi q̄relis pulſabat aures filij mr̄ illa ſctiſſima. Quare xp̄s ⁊ ſi nō ore poterat corde ſic aut ſil'iter r̄ndere aſſerens illud Ieremie. xv. ca. Ve mihi mr̄ mea q̄re genuiſti me virū rixe. virū diſcordie in vniuerſa terra: Nō feneraui nec fenerauit mihi qſq̄. O mēs maledicunt mihi. Itaq̄ ex mr̄is aſpectu atq̄ cōpaſſione imenſo dolore. mens illa pia benigniſſimi ieſu feriebat̄. Et vndiq̄ abūdabāt in eū anguſtie ⁊ afflictiōes. ex q̄rū vehemētia cū clamore valido emiſit ſpm̄. Deprecemur ḡ eū vt pticipes nos efficiat paſſiōis ⁊ mortis ſue: ita vt meritis ipſiꝰ habeamꝰ vitā illā quā ſua morte recuperauit. In qua regnat glorioſus ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo decimuſoctauus de glorioſa reſurrectione ieſu xp̄i que ſufficientiſſime humano generi declarata fuit.

Surrexit non eſt hic

Verba ſunt angeli ad mľieres deuotas loquentiſ originaliter Marci. xvi. ca. ⁊ in euāgelio hodierne ſolēnitatis. Placuit redemptori noſtro dn̄o ieſu xp̄o ita luculenter ſuam reſurrectionē hoibus reuelare. vt nemo deinceps dubitare q̄at ipſū eē regē glr̄e. oim creaturaꝝ celi ⁊ tre dn̄m atq̄ imortalis vite largiſſimū donatorē. Notā qppe fecit nobis viā celeſtꝭ regni vt reſurgēſ adimpleuit nos leticia cū vultu ſuo. Quia xo in lectione ſcti euāgelij deſcribit̄ illa q̄ mľieribus pijs ad monumētū eūtibꝰ de xp̄o iā ſuſcitato facta ē declaratio. Iō ad eruditionē nr̄am de manifeſtatōne xp̄i reſurgētis aliq̄ decurremꝰ Cōſiderabimus āt illā precipue q̄ſtū ad tria.

Primo q̄ſtum ad mulieres.

Secundo q̄ſtum ad angelos.

Tertio q̄ſtum ad diſcipulos.

¶ Qualiter xp̄i reſurrectio manifeſtata fuit mulieribus deuotis viſitantibus monumentum. Capitulum.i.

Rimo conſideranda eſt manifeſtatio reſurrectōnis xp̄i q̄ꝫtū ad mulieres de qb⁹ dr̄. ꝙ cū preparaſſent aromata venerūt ad monumentū. vbi tria ſunt dubia declaranda.

Primū quare venerunt.
Secundū qn̄ venerunt.
Tertiū ad quid venerunt.

¶ Primū dubiū q̄re venerūt. Ad qđ dicim⁹ ꝙ more fuerūt vt venirēt ꝛ vngerent corpus ieſu ex pietate ꝛ beniuolētia q̄ ad xp̄m afficiebant̄. Maria nāqꝫ magdalena mlt̄a ſuſcepat a xp̄o bn̄ficia. Ab ipſa eiecerat ſeptē demonia Sororē ſuā marthā a fluxu ſanguinis liberauerat. Fratrē ſuū laçarū quatriduanū ſuſcitauerat. eāqꝫ ſemꝑ dulciter excuſauerat tā apud phariſeū qui dicebat ipſā imundā q̄ꝫ apud ſororē q̄ dicebat eā ocioſā. q̄ꝫ apud iudā q eā ꝓdigaꝫ appellabat. Maria āt. ſ. iacobi minoris mr̄. ꝛ maria Salome. ſ. filia xp̄m tāq̄ꝫ nepotē tenerrime diligebant. Nā Anna tres habuit viros. ſ. Joachim. Cleopham ꝛ Salome. ꝛ de iſtis tribus viris habuit tres marias quaſ duxerūt tres viri. ſ. Joachim. Alpheus ꝛ Zebedeus. Maria q̄ nupſit ioſeph pepit xp̄m virgo imaculata quē de ſpū ſctō cōcepit. Maria que nupſit Alpheo habuit q̄ttuor filios. ſ. ioſeph iuſtū. Jacobū minorē. Simonē ꝛ iudaꝫ. Maria vxor çebedei duos habuit filios Jacobuꝫ maiorē ꝛ Joānē euangeliſtā. Iſte ergo mulieres non leuitate ducte ſed amore ſctō deuicte emerūt aromata vt veniētes vngerent corp⁹ illud qđ in ſepulchro exaīe iā reliq̄rant. Q̄tuꝫ āt ad hoc cōmēdari merito dn̄t. qm̄ virtuoſā amicitiā ad xp̄m ſe hr̄e monſtrarunt. Pauci quippe ſunt q amicū diligūt in vita cuꝫ vt in pluribus accidat verificari illud Ouidij dictum li.ij. de ponto. Vulgus amicitias vtilitate probat. Pauciores inueniunt̄ q amicos diligunt in morte. Quinimo ꝑſepe filij parētibus aduerſant̄. vxores viris ꝛ viri vxoribuſ dū ſalutē impediūt morientiū. aut negligēter illā ꝓcurāt. Pauciſſimi vo reperiri pn̄t q diligant poſt mortē. Quare quilibet mortu⁹ dicere pōt illud Pſalmiſte. Obliuioni datus ſū tanq̄ꝫ mortuus a corde. Iſte āt mulieres preſtantiſſime xp̄m dilexerūt in vita. qꝛ ſequebāt̄ eū predicantē. vt pꝫ Luce. viij. ca. Dilexerunt in morte qꝛ ſociauerūt eū in cruce pendentem vn̄ Joānis. xix. dr̄. Stabāt āt iuxta crucē ieſu mr̄ ei⁹ ꝛ ſoror mr̄is ei⁹ maria cleophe ꝛ maria magdalena. Dilexerūt inſuꝑ p⁹ mortē iō vnguenta parauerūt ꝛ ad ſepulchrū dn̄i ꝓperarūt. Sed pleriqꝫ querūt. Cur virgo ſacratiſſima q̄ pre ceteris xp̄m dilexit n̄ viſitauit ſepulchrū filij cū his tribus mulierib⁹. Ad qđ rn̄demus ꝙ hoc potuit eē multiplici de cā. Prima eſt qꝛ paraſceue ꝛ ſabbato tm̄ fleuerat ꝙ ꝑ nimia debilitate ſubſiſtere nō valebat. Vn̄ ſm̄ Bernardū oportuit ꝙ de loco paſſionis inter manus diſcipuloꝝ tanq̄ꝫ ſemiuiua ad domū ꝓpriā deferret̄. Hic Aug⁹ in quodā ſermōe inq̄t. Illa quippe pia mr̄ imani dolore exulās ꝛ pectora delicata ꝯtūdēs ita ipſa viſcera oīaqꝫ fatigauerat mēbra vt iā viribus deficiens vix ꝑuenire potuiſſet ad xp̄i funus. Scđa cā ꝛ precipua fuit qꝛ ipā ſciebat filiū die tertia reſurrecturū. Nā ſi de ſua reſurrectōne diſcipulos crebro fecerat certiores q̄ꝫto magis de illa cū ſua digniſſima mr̄e ꝑſepe ꝯtulerat. Jccirco preſtulabat̄ illum auidiſſima in loco orōnis. ꝛ forte illa hora q̄ mlr̄es ciuitatē exiere. filiū viderat vl̄ colloq̄bat̄ cū eo. ¶ Scđm dubiuꝫ declarandū. Qn̄ mulieres ad ſepulchrū venerūt Nā marcus dič. Valde mane vna ſabbatoꝝ veniūt ad monumētū orto iaꝫ ſole. Matthe⁹ vo ſcribit. Veſpe āt ſabbati q̄ luceſcit in prima ſabbati venit maria magdalena ꝛ altera maria videre ſepulchrū. Et Joānes dič. Vna āt ſabbati venit maria magdalena cuꝫ adhuc tenebre eēnt ad monumētū. Et Lucas inquit Vna āt ſabbati valde diluculo venerūt ad monumentū. Ad iſtoꝝ euidentiā primo notādū. Q̄ ſabbatū in ſcriptura tripliciť accipi cōſueuit. Aliqn̄ ꝓ tota ſeptimana. Vn̄ Lucaſ. xviij ca. Jeiuno bis in ſabbato. i. in ſeptimana. Aliqn̄ accipit̄ ſabbatū ꝓ die ſeptima ſꝫ illud Exodi. xx. Memēto vt diē ſabbati ſctifices. Aliqn̄ ſumit̄ ꝓ q̄cūqꝫ die ſeptimane cū iſtis noibus numeralibus prima ſcđa tertia q̄rta qnta ſexta. ita ꝙ dies imediate ſequens ſabbatū dicebat̄ ꝑma ſabbati ꝛ ſequēs ſcđa ſabbati ꝛ ſic de reliquis. Scđm notandū vt refert Nicho⁹ de lira. Q̄ ab illa hora q̄ xp̄s fuit ſepult⁹ nō potuerūt mulieres emere aromata ad vngendū xp̄m vſqꝫ ad veſperā diei ſequentis. qꝛ ſolēnitas ſabbati incepta erat ab hora ſepulture. in q̄ nō licebat aliqd emere vſqꝫ ad veſperā ſequētis diei. ſ. ſabbati de quo Joānis. xix. dr̄. Erat q̄ppe magn⁹ dies ille ſabbati. ꝛ tunc

emerūt aromata ꝛ ꝑparauerūt vt dīc Lucas
ꝓpter noctē de,primo iminētē.ſed in mane ſe
quēti venerūt. Tertiū notandū ſm Auguſti.
de ꝯſenſu euāgeliſtaꝝ ꝙ veſpa duob⁹ modis
accipit. Uno mō ꝓ fine diei ꝛ principio noctꝫ
Alio mō ꝓ fine noctꝫ ꝛ principio diei. Et iſto
vltimo mō loquit Mattheuſ cū dicit. Veſpe
āt ſabbati q̄ luceſcit in prima ſabbati. Si vō
velimus dictū matthei accipe primo mō tunc
illud qḋ dicit Veſpe āt ſabbati.refert ad mu-
lierū ꝑparationē.qꝛ tūc veſpe ſabbati vt ꝑdi-
ctū eſt preparauerunt ſe ad veniendū.licet ꝑꝑ
noctē nō veniſſent. Illud āt qḋ dicit Joānes.
Cū adhuc tenebre eſſent. Et illud qḋ dicit Lu
cas. Valde diluculo. Et illud qḋ dicit Marc⁹
Valde mane. Intelligendū eſt ꝙ qñ mulieres
inceperūt iter erat valde mane ſeu diluculū.ꝛ
tenebre ēt erāt.qꝛ neqꝫ ꝑfecte dieſ neqꝫ ꝑfecte
nox. Sꝫ cū ꝑuenerūt ad monumētū iā ſol erat
ortus. Sol āt pōt intelligi oriri dupliciṫ. Uno
mō ꝑfecte qñ ꝑmo egredit ꝛ apparet ſuꝑ ter-
rā.ꝛ ſic nō accipit hic. Alio mō qñ lux eius in-
cipit apparere.ſ.in aurora cū ab oriēte albeſce
re incipit. vnde valde mane ꝛ tenebre ꝛ dilucu
lū ꝛ orto ſole accipiunt ꝓ eodē. ¶ Tertiū du-
biū declarandū Ad qd mulieres venerūt. Ad
qḋ rñdet.ꝙ mos erat iudeoꝝ vngere corpora
defūctoꝝ vt ꝯſeruarēt a fetore ꝛ putrefactiōe
Iſte ergo ſctē mulieres neſcientes ꝙ corpus
xp̄i corrūpi nō poterat illud ex deuotōe vnge
re decreuerūt. Ad hoc āt clarius intelligendū
cōmemorāda eſt ſnīa doctoris nr̄i Riccardi
de media villa i ſuo.iiij.di.xliij. vbi ait. Qꝫ oia
corpa incinerabant excepto corpe xp̄i ꝛ corpe
virginis mr̄is q̄ incinerata nō fuerūt. De cor
pore xp̄i certiſſimū eſt. de corpe mr̄is credere
piū eſt. Sicut eni culpa originalis in aīa indu
cit debitū ſeꝑationis aīe a ſuo corpe ꝑꝑ ſepa-
tionē ſui a deo ꝑꝑ culpā ita vitiuꝫ fomitis in
carne inducit debitū incineratiōis eiuſdē. vñ
ſic oēs ex debito ꝑter xp̄m mortui ſūt vel mo-
rient ita oibus corpib⁹ hūanis ꝑter corp⁹ xp̄i
ꝛ mr̄is ſue icineratio debet. Quis eni btā vir
go pctm̄ originale ꝯtraxerit vel ſi ab illo ꝑſer-
uata fuerit ꝯtrahere tñ debuiſſet. q̄propꝫ fuit in
ea debitū moriēdi. tñ fomes in ea nūqꝫ aliquē
actū habuit. ꝛ ꝑ ſcdam ſctificationē totaliter
fuit ſublatus ab ea. Hoc vō qḋ dr̄ de incine
ratōe corpoꝝ cōi curſu nature ꝯcordat q̄ ē ꝙ
oia generabilia ꝛ corruptibilia reſoluent in id
de q̄ facta ſunt. Hūana vō corpa de terra fa
cta ſūt.ſicut pꝫ Geneſ.ij.ca. Ob qḋ Job.xiiij
ca.dr̄. Memēto q̄ſo ꝙ ſicut lutū feceris me ꝛ i
puluerē reduces me. Ea vō in q̄ corpora reſol
uunt hūana dicunt cineres ꝑꝑ antiquā ꝯſue-
tudinē qñ mortuoꝝ corpora cōburebant. Nō
fuit igit incinerabile ſiue in pulueres reſolubi
le corpus xp̄i.qꝛ in illo vitiū fomitꝫ nūqꝫ fuit
Et ſi obijceret ꝙ reſurrectio eius fuit exēpluꝫ
reſurrectionis nr̄e. ḡ debuit eſſe a cineribus.
Rñdere poſſum⁹.ꝙ reſurrectio xp̄i fuit exem
plū reſurrectiōis nr̄e.q̄ꝫtū ad eius eſſentiā.ſ.a
morte in vitā nō āt q̄ꝫtū ad oia accidētia. Sꝫ
adhuc difficultas orit de illis q̄ iminente iudi
cij tp̄e iuenient viui q̄ ſtatim morient ꝛ reſur-
gent.quō illoꝝ corpa incinerabunt cū incine-
ratio nō fiat ſubito. Ad qḋ rñdet Riccardus
Qꝫ corpa illa incinerabunt ꝑ ignē q̄ ꝑcedet fa-
ciē iudicij. Licet ḡ mulieres in fide xp̄i defice
rent.tñ vehementiſſima erat pietas ꝛ deuotō
illaꝝ q̄ nec timore iudeoꝝ nec terrore milituꝫ
q̄ ad ſepulchri cuſtodiā fuerāt deputati.nec i-
ſuꝑ difficultate rei retardabant.qn ad corpuſ
xp̄i vngendū oēm diligentiā adhiberent.dice
bāt āt ad inuicē. Quis reuoluet nobis lapidē
ab oſtio monumēti. Erat qꝑpe magn⁹ valde
Mattheus vō dicit. Aduoluit ſaxū magnuꝫ
ad oſtiū monumenti. Ubi ait Nicho.de lira
ꝙ monumētū illud erat factū ad modū cuiuſ-
dā domūcule in cui⁹ medio erat ſepulchrū.ꝛ i
domūcula erat qōdā oſtiolū ad habendū illuc
ingreſſū. Sepulchrū āt erat clauſū grandis la
pidis ad os aduolutione. Sigilli appoſitōne
ꝛ militum deputattione.

¶ Qualiter angelus amouit lapidē a monu-
mento ꝛ ſedebat ſuꝑ illum ꝛ q̄ꝫ congruuꝫ fuit
mulieribus apparere. Capitulum.ij.

Ecundo cōſideranda eſt manifeſtatio re
ſurrectōnis xp̄i q̄ꝫtum ad angelos. Ubi
tria ſunt dubia declaranda.

Primū vtrū angelus amouit lapidē ab oſtio
monumenti.

Secundū vtrū idem angelus ſedit ſuꝑ lapidē
qui ſedebat in dextris.

Tertiū vtrū congruū fuit angelū mulieribus
ſic apparere.

¶ Ad primū dubium pꝫ reſponſio ex dictis
Matthei.q̄ ait. Ecce terremot⁹ factus eſt ma
gnus.angel⁹ āt dñi deſcēdit de celo ꝛ accedēs
reuoluit lapidē ꝛ ſedebat ſuꝑ eū. Amotio iſta
ꝛ reuolutio lapidis facta fuit poſt xp̄m iā ſu-
ſcitatū vt oēs doctores affirmant. Cauſa vō

huius reuolutionis fuit vt vacuũ oſtenderet
ſepulchrũ a q̊ clauſo xp̄s reſurgens exiuerat.
Nec heſitandum eſt ꝙ angelus potuit ⁊ mo
uere terrã ⁊ reuoluere grandẽ lapidẽ. cum ſit
ſnia Auguſtini in.iij.de trinita. Et ſcti Tho.i.
pte.q.cx. Et Nicholai de lira ſuper iſto paſſu
matthei. Q꜄ q̄zuis materia corpalis nõ obedi
at angelis ad nutũ ſed ſoli deo qꝛ ois informa
tio materie vł ẽ a deo imediate vł ab aliq̃ agẽ
te corpali.nõ ãt imediate ab angelo. Verũ tñ
oia corpa obediũt angelis ad motũ localẽ. qꝛ
nã corpalis nata ẽ moueri imediate a nã ſpũa
li ſm locũ. Vñ ⁊ phi poſuerũt ſuprema corpa
moueri localiter a ſpũalibus ſubſtantijs. Ad
ſcõm dubium dicẽdum ꝙ licet matthe⁹ dicat
angelũ ſedere ſup lapidẽ. ⁊ marc⁹ ſedere i de/
xtris.tñ nõ eſt ↄ̃rietaſ.qꝛ potuit eẽ ꝙ idẽ ange
lus primo viſus eſt ſedere ſup lapidẽ.poſtmo
dũ viſus ẽ ſedere in monumẽto. Vel ſm Au/
guſti.de cõſenſu euãgeliſtaꝝ.forte fuerũt duo
⁊ mattheus loqˀ de vno.marc⁹ de alio. Lucaſ
vo dicit. Ecce duo viri.i.angeli apparentes i
ſpecie viroꝝ ſteterũt ſecus illas. Iſta appari/
tio potuit eſſe p⁹ primã ⁊ ſcõam. dũ circuirẽt
monumentũ intrantes ⁊ exeũtes.poſt q̄z ⁊ dũ
ſola magdalena remãſit vt dicit Joãnes ⁊ icli
nata ꝓſpiceret ad monumẽtũ. vidit duos an
gelos in albis ſedẽtes.vnũ ad caput ⁊ vnũ ad
pedes vbi poſitũ fuerat corpuſ ieſu.Facile eni
eſt angelis ſic apparentibus vt dicit Nicho.
de lira ſup lucã mutari de ſeſſione in ſtationẽ
⁊ ecõuerſo. Ad tertiũ dubiũ dicim⁹ ꝙ cõgrua
fuit angeli apparitio de q̊ Marcus ſcribit ꝓ/
cipue q̄ztũ ad tria. Primo q̄ztũ ad aſpectũ qꝛ
viderũt eũ iuuenẽ. Scdo q̄ztũ ad ſitũ qꝛ ſedẽ/
tẽ in dextrˀ. Tertio q̄ztũ ad amictũ qꝛ cooptũ
ſtola candida. Primo viderũt eũ mulieres iu
uenẽ.ad innuendũ ſm gloſã ꝙ oẽs in etate iu
uenili reſurgemus. Et vt ſic familiari⁹ illas al
loqueretˀ inſtar angeli thobie.de q̊ dr̃ Thobie
v.ca. Egreſſus thobias inuenit iuuenẽ ſtantẽ
ſplẽdidũ ⁊ q̄ſi precinctũ ad ambulãdũ. Scdo
viderũt eũ ſedentẽ in dextris qḋ cõgrue factũ
eſt. Nã vt inqt Grego.in omelia. Quid p ſi/
niſtrã niſi vita pñs. qd vo p dextrã niſi vita
ꝑpetua deſignatˀ. Quia ğ redẽptor nr̃ iã pñtiſ
vite corruptionẽ tranſierat recte angelus qui
nũciare ei⁹ vitã ꝑhennẽ venerat in dextera ſe
debat. hec ille. ſm vo Beddã corpus xp̄i ſic
fuit in monumento ſitũ ꝙ ei⁹ dextera ps re/
ſpiciebat plagã meridianã. Tertio viderunt
eũ cooptũ ſtola candida q̄ztũ ad amictũ. Iſta
ãt veſtis ſm gloſã nõ erat corpea. ſed quedã
reſplendentia ex virtute ſpũali angeli ad ſili/
tudinẽ veſtis. Q꜄ ãt ſic apparuit moralis ẽ rõ
qꝛ ſicẽ color albus ⁊ candidus eſt color pulcher
rimus ⁊ puriſſimus.ita poſt reſurrectionẽ eri
mus candidi ⁊ glorioſi. Vel vt Grego.dicit i
omelia. Stola cãdida cooptus apparuit qꝛ fe
ſtiuitatiſ nr̃e gaudia nunciauit. Candor enim
veſtis ſplendorẽ nr̃e denũciat feſtiuitatis. Sꝫ
pleriq̄ꝫ querũt cũ tã ex etate iuuenili q̄ꝫ ex ful/
gore ⁊ luminoſa preſentia delectabilis ⁊ iocũ
da fuerit angeli apparitio.quõ mł'ieres timo
re cõcuſſe fuerũt. Ad q̊s ſacri doctores rñdẽt.
Q꜄ hec eſt differentia inter apparitionẽ boni
⁊ mali angeli. Nã malus terret ⁊ nõ cõfortat
Bonus aũt ſubita viſione terret tñ imediate
cõfortat. Sicut patet ꝺ angelo q apparuit da/
nieli.de quo ipſe dicit ca.x. Q꜄ cũ ſtupefactus
eſſet ad viſionẽ angeli. angelus cõfortauit eũ
⁊ dixit ſibi. Noli timere vir deſideriorũ pax ti
bi cõfortare ⁊ eſto robuſtus. Eodẽ mõ iſte an
gelus bonus mulieres a principio terruit ꝑꝑ
rẽ grãdẽ ⁊ inſolitã' tñ imediate cõfortauit eas
dicens. Nolite expaueſcere.ieſũ queritis naça
renum crucifixum.ſurrexit. non eſt hic. Ecce
locus vbi poſuerunt eum.

¶ Q꜄ mulieres ↄuenienter fuere nũcie reſur/
rectõis que xp̄m reſuſcitatũ viderũt. Et cur ꝺ
petro fit ſpecialis mentio. Capitulum.iij.

Ertio ↄſideranda eſt manifeſtatio reſur
rectionis xp̄i q̄ztũ ad diſcipulos qꝛ ſub/
didit angelus. Ite dicite diſcipulis eius ⁊ pe/
tro qꝛ precedet vos in galileã. Vbi tria ſunt
dubia declaranda.

Primũ vtrũ fuit cõueniẽs vt xp̄i reſurrectio
a mulieribus notificaretur diſcipulis.

Scõm cur de petro facta fuit ſpecialis mẽtio

Tertiũ vtrũ he mulieres xp̄m a mortuis iam
ſuſcitatum viderunt.

¶ Ad primũ rñdemus ꝙ mulieres cõgrue fu
erũt nũcie reſurrectiõis. Nam ſicut fuit ordo
dãnationis ⁊ mortis humani generis ſic de/
buit eſſe ordo denunciatõnis repationis vite
⁊ beatitudinis. Per myſteriũ nanq̄ꝫ mali an
geli mulier fuit primus nũcius mortis ⁊ pcti.
qñ.ſ.dedit viro de pomo ⁊ comedit. Mulier
itaq̄ꝫ per myſteriũ boni angeli eſt primus nũ/
cius vite ⁊ gratie.annuncians reſurrectionẽ
xp̄i p quã redempti ſumus ⁊ viuificati. In h̄
inſup erigitˀ ſpes muliebris ſex⁹ ne de futura

reſurrectione deſperet. Si enĩ mulieres facte
ſunt reſurrectionis nũcie.ergo ⁊ ipſe cũ viris
reſurgẽt. Nec̄ audiendi ſunt q dicũt illas in
ſexu virili reſurrecturas.ꝯ quos loquit̃ Aug⁹
li.xxij.de ciui.dei.⁊ doctores theologi illuꝫ ſe/
quunt̃ in.iiij.di.xliiij.vbi catholice tenetur.ꝙ
oēs reſurgent.ſed viri in ſexu virili.mulieres
in ſexu femineo. q: hoc exigit nã indiuidui ⁊
cōgruit ꝑfectioni ſpeciei.⁊ erit occaſio laudã
di ſapiam dei. Nō eni oim indiuiduoꝝ natu/
ra eundẽ exigit ſexum.ſed nã quorundã exigit
maſculinũ.⁊ quorundã nã femineũ.Et vt ibi
dē refert Aug⁹ ca.xvij. Mēbra feminea non
erũt accomodata veteri vſui ſed nouo decori.
quo nō alliciant̃ aſpicientes ꝯcupiſcentia que
nulla erit.ſed dei laudet̃ ſapientia atq̄ clemē
tia.Et iterũ.nō erit ibidē libido que confuſio
nis cã eſt.nã priuſq̄ peccaſſent nudi erãt vir
⁊ femina.vñ ⁊ poſt reſurrectionē nō erit op⁹
veſtibus ꝓ tegumēto.ſed tantũ amicti erunt
lumine ſicut veſtimento.¶ Secundũ dubiuꝫ
fuit.cur de petro facta eſt ſpecialis mētio.Ad
qđ dicunt doctores.Primo propter principa
litatē quã tenebat inter apl'os. de qua in ſuo
ſermone plene dictũ eſt.Ideo tanq̄ principa
li dr̃ ꝙ ſibi denũciēt.Scđa rō Hieronymi vt
tolleret̃ ab eo mã deſperationis q: indignum
ſe iudicauit diſcipulũ dum ter negauit mgr̃m
Sed ꝑ penitentiã veniã obtinuit ⁊ gratiam.
Tertia rō ſm Grego.in omelia. ad amouen/
dam ab illo verecundiã ⁊ erubeſcentiã. nã ex
eo ꝙ ter vocaliter negauerat xp̄m cũ quo mo/
ri ſe promiſerat.verecundabat̃ inter diſcipu/
los apparere.Subdidit ãt angelus.Quia pre
cedet vos in galileã.ibi eũ videbitis ſicut di/
xit vobis.Iſta viſio ñ fuit die qua reſurrexit.
Sꝫ qñ vndecim diſcipuli vt refert Matthe⁹
abiere in galileaꝫ in montē.ſ. Thabor. vt dic̄
Nicholaus de lira.ibi vbi tranſfiguratus fu/
erat coram paucis.petro.ſ.iacobo ⁊ ioãne.cō
pletaꝫ reſurrectionē ſuã manifeſtauit vniuer
ſaliter oibus ſuis diſcipulis.Vñ probabiliter
credit̃ ꝙ illa fuit manifeſtatio quaꝫ deſcribit
Apl'us.i.corin xv.ca.Deinde viſus eſt pluſq̄
quingentis fratrib⁹ ſimul. Mattheus tñ nō
exprimit niſi.xi.apl'os.q: iudas erat mortuus
⁊ iſti erãt principales diſcipuli chriſti. Scđm
vͦ moralem intellectum Galilea chriſto ſu/
ſcitato recte congruit. Nam galilea interpre/
tatur tranſfiguratio ſcđm Beddam ⁊ Gre/
gorium in omelia.vt deſignetur ꝙ in reſurre/
ctione facta eſt tranſfiguratio de mortalitatē
ad immortalitatem q̄ꝫtum ad corpus.de paſ/
ſibilitate ad impaſſibilitatem q̄ꝫtum ad ani/
mam.de miſeria ⁊ penalitate ad eternam glo
riam ⁊ felicitatem q̄ꝫtum ad vtrunq̄. Dum
enim chriſtus in hac vita erat voluntarie de/
fectus noſtros aſſumens. patiebatur q̄ꝫtum
ad corpus defectum mortalitatis. q̄ꝫtum ad
animã paſſibilitatis. q̄ꝫtum vͦ ad vtrunq̄
patiebatur multiplicem miſeriã ⁊ penalitatē
que oīa in reſurrectione depoſita ſunt. Hinc
Leo papa in ſermone inquit. Poſt paſſioneꝫ
xp̄i ruptis vinculis mortis.infirmitas in vir/
tutem.mortalitas ī eternitatē.cōtumelia trã/
ſiuit in gloriam. Et vt Gregorius in omelia
refert.nos reſurrectionis eius gloriam leti vi
debimus.ſi a vitijs in virtutuꝫ celſitudinem
tranſmigramus.¶ Tertiũ dubium erat vtrũ
ille ſancte mulieres quibus angelus xp̄i reſur
rectionē manifeſtauit viderunt chriſtũ ſuſci/
tatum.Et ꝙ ſic apparet ex dictis euangeliſta/
rum.Inquit eni marcus.Surgens ieſus ma/
ne prima ſabbati apparuit primo marie ma/
gdalene a q̄ eiecerat ſeptem demonia.Et mat
the⁹ dicit.Q: audito ab angelo nouo de reſur
rectione.exiere cito de monumēto ⁊ in timo/
re ⁊ in magno gaudio currētes nũciare diſci
pulis.Ecce ieſus occurrit illis dicens. Auete.
Ille ãt acceſſerũt ⁊ tenuerũt pedes eius ⁊ ado
rauerũt eũ. Vbi aduertendũ ꝙ poſtq̄ angel⁹
de reſurrectione vt dictũ eſt mulieres inſtru/
xerat.ipſe cōſternate mente abire ceperũt.Et
cũ nōdũ plene capaces eſſent tãti myſterij.pu
tabãt forte xp̄i corpus a iudeis fuiſſe ſublatũ
⁊ in aliquo vili loco collocatum. Quare ma/
gdalena que chriſtum ardentiſſime diligebat
anteq̄ aliquid diligentius ſcrutaretur. ipſuꝫ
ſublatum pro certo eſſe ſupponēs.petro ⁊ io/
anni nunciare cucurrit.vt ſcribit ioannes di/
cens. Tulerunt dñm de monumento ⁊ neſci/
mus vbi poſuerunt eum.Illi vͦ venerũt ad
monumentũ.⁊ ioannes cucurrit citius petro
⁊ inclinauit caput ad ſepulchrum.viditq̄ po/
ſita lintheamina nec tñ intrauit illud. Petr⁹
vͦ poſtea veniens intrauit in illud. viditq̄
poſita lintheamina ⁊ ſudariũ capitis ſtans ad
ꝑtē.deinde ioãnes intrauit ⁊ vidit ⁊ credidit
qđ dixerat magdalena.ſ.dñm eſſe ſublatuꝫ de
monumento.Nondũ eni ſciebant ſcripturas
ꝙ oportebat eũ a mortuis reſurgere.poſt hoc
ãt diſcipuli contriſtati ad propria redierunt.

Et magdalena cũ his mulierib⁹ ad ſepulchrũ
redierũt.a quo illis duabus recedentibus.ma
ria ſtabat ad monumentũ foris plorans.⁊ dũ
ſic fleret inclinauit ſe ⁊ ꝓſpexit in monumen
tũ.Scd̃m eni Grego. Amãti ſemel aſpexiſſe
nõ ſufficit.q2 vis amoris multiplicat affectuȝ
inquiſitiõis.Et tũc vidit duos angelos ſedẽ/
tes vnũ ad caput ⁊ vnũ ad pedes vbi poſituȝ
fuerat corpus ieſu.dicũt ei illi.Mulier qd plo
ras:'dicit eis.Tulerũt dñm meũ ⁊ neſcio vbi
poſuerũt eũ.Cũ hoc dixiſſet ꝯuerſa vidit ieſũ
ſtantẽ ⁊ neſciebat q2 ieſus eẽt ⁊ dixit ei ieſus.
Mulier quid ploras:'Quẽ q̃ris:'O bone ieſu
deſideriũ aie ſue Cur interrogas quid ploras
quẽ queris.Ipſa paulo ante oculis viderat te
ſpem ſuã ſuſpendi in ligno ⁊ tu nunc dicis qd
ploras.Ipſa die tertia ꝓcedẽte viderat man⁹
tuas quib⁹ ſepe bñdicta fuerat ⁊ pedes q̊s la/
chrymis rigauerat clauis affigi.⁊ nũc tu dicis
qd ploras.Nũc inſup corpus,tuũ ſublatũ exti
mat.ad qd̃ vngendũ vt ſe quodãmõ ꝯſolaret
veniebat.⁊ tu dicis qd ploras.quẽ q̃r.Tuipſe
ſcis q2 te ſolũ q̃rit.te ſolũ diligit.ꝓ te oia cõtẽ
nit.⁊ tu dicis quẽ q̃ris.Tu cã q̃rele.Tu cã plo
ratus Tu cã dilectã diſcipulã totã ad te attra
xiſti.At illa exiſtimãs q2 hortulanus eẽt.dixit
ad eũ.Dñe ſi tu ſuſtuliſti dicito mihi vbi po/
ſuiſti eũ ⁊ ego eũ tollã.O admirabilis mulie/
ris audacia.O maria.ſi forte corpus ieſu po/
ſitũ eſt i atrio principis ſacerdotũ vbi aplo2ũ
princeps calefaciebat ſe ad ignẽ.qd factura es
ego eũ tollã.Sed ſi in platea foret cũ multitu
dine iudeoꝝ.qd nũc ageres:' Ego eũ tollã.O
cõſtantia.O ardor inflãmatiſſime quo mens
magdalene liq̃fiebat. Abſolute ꝓmittit. ego
eũ tollã.Dicit ei ieſus.Maria Hec ſiquideȝ
vox penetrauit aiam eius.Cognouitqȝ ieſũ ⁊
dixit.Raboni.i.magiſter.⁊ cucurrit ad pedes
eius.Cui ieſus.Noli me tangere. nõdũ enim
aſcendi ad pr̃em meũ.ſ.ſcd̃m tuũ iudiciũ infi
dele ac ſi apte dicat.Tibi non aſcendi.q2 ñ cre
didiſti ꝑfecte me equalẽ pr̃i.|vel forte hoc ait:
vt illã hũiliaret ne nimis preſumeret q2 ipſũ
reſuſcitatũ prima oim cõſpexiſſȝ.diſtulitqȝ ei
concedere tactũ donec ſcd̃a vice cũ alijs appa
reret.Et addidit dñs marie dicens.Vade ad
fr̃es meos ⁊ dic eis. Aſcendo ad patrẽ meũ ⁊
pr̃eȝ vr̃m.deũ meũ ⁊ deũ vr̃m. Statimqȝ diſ
paruit. At ⁊ magdalena in fide ſolidata aio
iocũda egrediẽs hortuȝ.ꝑgebat vt iuſſa dñi ⁊
mgr̃i ꝑficeret. Cũqȝ feſtia rediret ſocias ſuas
in itinere infra ſepulchrũ ⁊ hierl'm adinuenit
quib⁹ xp̃m in ſpecie hortulani ſe vidiſſe nar/
rauit.Cũqȝ feſtino greſſu verſus hierl'm pa/
riter irent.ecce ieſus occurrit eis dicẽs.Auete
Iſte ãt acceſſerũt ⁊ tenuerũt pedes ei⁹ ⁊ ado/
rauerũt cũ adoratiõe latrie.in fide iã robora/
te.Tũc ait illis ieſus.Nolite timere.Ite nũcia
te fratribus meis vt eant in galileã.ibi eni me
videbunt.Vocat ãt diſcipulos fratres aman
tiſſimus princeps.tũ vt oſtendat ſe ſurrexiſſe
in carne generis nr̃i.tũ vt ad ſui amorẽ mag͛
eos accendat.⁊ ad fiduciã ſocietatis ſue ac vi
ſionis corroboret ⁊ cõfirmet. tũ Xo vt filios
eterni pr̃is ⁊ xp̃i ſe noſcerẽt coheredes. O h⁹
almi regis benignitas q relictus in bello paui
dos ſuos formidoſos ⁊ fugitiuos ſocios cum
euaſit noiat fr̃es ⁊ nouitatẽ celeſtẽ in ſuo cor/
pore oſtendere repromittit. Et ſic dr̃ Ioãnis
xx.ca.Venit maria.ſ.cũ alijs marijs ãnũciãs
diſcipulis q2 vidi dñm.⁊ hec dixit mihi.Cur/
ramus igit̃ ⁊ nos fide ac deuotõne ad xp̃m oi
ſtudio requirendũ.q ad ſe euntes nõ eijcit fo/
ras.concedens illis ⁊ in preſenti gr̃am ⁊ in fu
turo gloriam ſempiternam.Amen.

¶ Sermo decimuſnonus de aſcenſione ſalua
toris nr̃i ieſu xp̃i qñ videntibus diſcipulis ce/
los aſcendit.

Aſumptus eſt in ce
lum ⁊ ſedet a dextris dei.Scribunt
hec verba originaliter Marci vltio
ca.⁊ in euangelio preſentis ſolẽnitatis. Iocũ
diſſimũ nouũ aſcenſionis ieſu xp̃i filij dei me
rito excitare dȝ mẽtes nr̃as. ſubleuareqȝ oim
corda ad ardentiſſime deſiderãdũ bonũ illud
ſũmũ ac copioſuȝ.qd̃ cũ quiſq̃ȝ acq̃ſierit nũq̃ȝ
amittet.Neqȝ ampli⁹ excuſare ſe hoies pñt ſi
ſe ignaros ꝓmiſſe felicitatis dicant.Cuȝ ipſe
ieſus nõ ſolũ verbo ſed exꝑientia facti oſtẽde
rit clarũ ad ſuperos iter. Qd̃ Micheas predi
xit ca.ij.Aſcendit pandẽs iter añ eos. Profe
cto res clariſſima ⁊ admirãda fuit.dũ xp̃us q̃/
dragesima die poſtq̃ȝ ſurrexit a mortuis.vidẽ
tibus diſcipulis ei⁹ alijſqȝ deuor̃ q̃ȝplurimis
⁊ bñdicta mr̃e.de mõte oliueti celũ cõſcendit.
Quapropt̃ vt hec oia cũctĩ innoteſcãt. ad xp̃i
aſcẽſionẽ dirigam⁹ aium ⁊ Xba.De q̃ in pñti
ſermone tria myſteria ꝓponim⁹ ꝯtemplãda.
Primũ dr̃ dignitatis.
Secundum congruitatis.
Tertium qualitatis.

¶ De dignitate ⁊ preeminentia xp̄i que nota
tur per hoc ꝙ ſedet a dextris dei. ⁊ quid ꝑ de/
xteram intelligit᷑. Capitulum. i.

Rimū myſteriū cōtēplandū de aſcenſi/
one xp̄i dr̄ dignitatis. q͛ aſcendit ⁊ ſedet
a dextris dei. i. ꝑeminet oībus creaturis ⁊ an/
gelis ⁊ hoībus. Iuxta illud qđ ſcribit ap̄l'us
ad Ephesios. i. ca. Conſtituit illum ſuꝑ omnē
principatū ⁊ ptātem ⁊ ſupra oē nomen quod
noiat᷑ ſiue in hoc ſeculo ſiue in futuro. Sed ꝓ
clariore huius partis intelligentia tria ſunt h̄
dubia declaranda.

Primū vtrū xp̄o conueniat ſedere ad dexte/
ram patris.

Secundū vtrū ſedere ad dexteram patris cō/
ueniat xp̄o ſm ꝙ homo.

Tertiū vtrum alijs a xp̄o cōueniat ſedere ad
dexterā patris.

¶ Ad primū dubiū arguunt quidā ꝙ nō con
uenit xp̄o ſedere ad dexterā patris. necꝫ bene
aiunt ita de xp̄o loquentes. Primo nullū cor
porale cōpetit deo qui ſpūs eſt. Sed dextera ⁊
ſiniſtra ſunt differentie poſitionū corporaliuꝫ
ergo nō cōueniūt deo. Scđo ſi filius ſedet ad
dexterā. ergo pater ad ſiniſtrā. ſed dextera no
bilior eſt ſiniſtra. ergo pr̄ ſedet in parte igno/
biliori. Tertio ſtare ⁊ ſedere ſunt oppoſita. ſed
Actuū. vij. ca. ſtephan⁹ vidit ieſū ſtantē a de/
xtris virtutis dei. ergo nō ſedet. Sed ꝯ ſic ar/
guētes prius opponam⁹ teſtimōia ſcriptura/
rū. deinde ſoluem⁹ obiecta. In ſimbolo nāqꝫ
ap̄loꝝ dr̄. Aſcendit ad celos ſedet ad dexterā
dei p̄ris oipotētis. Et in ſimbolo patrū. Aſcē
dit in celū ſedet ad dexterā p̄ris. Et ad epheſi.
i. ca. ſcribit᷑. Conſtituens illū ad dexterā in ce/
leſtibus. Et ad Coloceñſes. iij. ca. Xp̄us eſt in
dextera dei ſedens. Et ad Hebreos. i. ca. Se/
det ad dexterā maieſtatis in excelſis. Et. x. ca.
Sedet in dexterā dei p̄ris. Et ad Romanos.
viij. ca. Xp̄s ieſus eſt ad dexterā dei qui etiaꝫ
interpellat ꝓ nobis. Et Marci. xiiij. Luce. xxij.
Matth. xxvi. Erit filius hoīs ſedens a de/
xtris virtutis dei. Hoc predixit Dauid p̄s. cix.
Dixit dn̄s dn̄o meo ſede a dextris meis. Qꝫ āt
hec verba de xp̄o dicant᷑ patet ex eo ꝙ Pau/
lus ad hebreos. i. ca. ait. Ad quē aūt angeloꝝ
dixit aliqn̄ deus. ſede a dextris meis? Et xp̄us
Matth. xxij. dixit. Quō dauid vocat eū in ſpi
ritu dn̄m dicēs. Dixit dn̄s dn̄o meo ſede a de/
xtris meis. Et ſi iudei negarent teſtimonium
pauli ⁊ xp̄i aſſerentes. verba iſta de alio nō de
ipſo xp̄o affirmari debere. ſtatim incredulita/
tem eoꝝ conuincimus ꝑ doctores ipſoꝝ. Nā
Rabbi Jonathā apud hebreos probatiſſim⁹
in ſua tranſlatione chaldaica ait. Dixit domi
nus verbo ſuo. Et Rabbi Joden ſuper illud
pſalmi. xvij. Dediſti mihi protectionē ſalutiſ
tue ⁊ dextera tua ſuſcepit me. Inquit. In fu/
turū deus ſctūs ⁊ benedictus cōuertere faci/
et regem meſſiā ad dexterā ſuam. Sicut ſcri/
ptū ē. Dixit dn̄s dn̄o meo ſede a dextris meis
Iſtud inſuꝑ tenet Rabbi moyſes addarſan.
Pro ſolutione igit᷑ obiectoꝝ notāde ſūt tres
veritateſ. Prima veritaſ ꝙ h̄ nomen dextera
in ſcripturis inuenit᷑ de deo dictū. Vn̄ Exodi
xv. ca. Dextera tua dn̄e magnificata eſt in vir
tute dextera tua ꝑcuſſit inimicū. Et p̄s. xv. De
lectatōes in dextera tua vſqꝫ in finē. Et p̄s. xx.
Dext̄a tua inueniat oēs q te oderūt. Et p̄s. xlvij
Iuſticia plena eſt dextera. Et p̄s. cxvij. Dexte
ra dn̄i fecit virtutē dextera dn̄i exaltauit me.
Et p̄s. cxxxvij. Saluū me fec̄ dextera tua. Et
Iſaie. xlviij. ca. Dextera mea menſa eſt celos.
Et Abacuc. ij. ca. Circūdabit te calix dextere
dn̄i. Scđa veritas. Qꝫ cū dicimus xp̄m ad de/
xterā p̄ris ſedere nō intelligimus ꝑ dexteraꝫ
aliqđ corporale. Sed locutio eſt metaphorica
quales ⁊ alie cū dicimus oculos dn̄i. brachiū
dn̄i ⁊ ſilia. ꝑ q̄ deſignant᷑ ſpūales ꝓprietates
ſiue opatōes diuine. Hinc Damaſcen⁹ in. iij
ſuaꝝ ſn̄iaꝝ ait. Non localē dexterā p̄ris dici/
mus. qualiter eni qui incircūſcriptibilis eſt lo
calē adipiſcet᷑ dexteraꝫ. Tertia veritas ꝙ noīe
dextere intelliguntur tria. ſ. gloria diuinitatis
beatitudo ⁊ iudiciaria ptās. Exq̊ ſm Aug⁹. li.
de ſimbolo ⁊ Damaſcenū. Sedere ad dexterā
patris nil aliud eſt niſi cū p̄re h̄re gloriam di/
uinitatis ⁊ beatitudinē ⁊ iudiciariā ptātem ⁊
hoc incōmutabiliter ⁊ regaliter. Vn̄ Dama/
ſcenus inquit. Dexterā patris dicimus glori
am ⁊ honorē diuinitatis in qua dei filius exti
tit ante ſecula vt deus ⁊ p̄ri conſubſtantialis
Scđm Bo Tho. iij. parte. q. lviij. Hec prepoſi
tio ad vel in cū dicimus ad dexterā vel in de/
xtriſ. ſolā diſtinctionē pſonalē importat ⁊ ori
ginis ordinē. nō āt gradū nature vel dignita/
tis. q nullus eſt in diuinis pſoniſ. q͛ ſm Atha
naſiū. tres pſōe coeterne ſibi ſūt ⁊ coeq̄les. Et
ſic ſoluimus primū obiectū oſtendenteſ ꝙ nō
dr̄ dextera corporaliter de deo. Ad ſcđm Bo
rn̄det Aug⁹ in li. de ſimbolo. In illa beatitu/
dine oia dextera ſunt. q͛ nulla eſt ibi miſeria.

Verũtñ vt ingt Tho. vbi.ſ̃.nullo mõ põt di/
ci q̄ pr̄ ſedeat ad dexteraꝫ filij vel ſpũs ſcti qꝛ
filius ⁊ ſpũs ſctũs trahũt originē a pr̄e ⁊ non
ecõuerſo. Sꝫ ſpũs ſctũs ꝓprie põt dici ſedere
ad dexterā pr̄is vel filij ſꝫ ſenſũ predictũ. Ve
rũtñ ſm quandā appropriationē attribuit fi/
lio equalitas. Vñ Aug⁹ ait. In pr̄e eſt vnitas
in filio equalitas. in ſpũ ſctõ vnitatis equali/
tatiſqꝫ conexio. Cõfirmat hanc ſniam Alexā
der i.iij. ſũme vbi ait. Sedere ad dexterā pr̄is
importat diſtinctionē pſonaꝝ ⁊ equalitatē p/
ſone ad pſonā in gloria ⁊ honore. ſed ſic ſe hꝫ
ſpũs ſctũs ad pr̄em ergo ei cõuenit ſedere ad
dexterā pr̄is. Sed d̓ equalitate dupliciter loq
poſſumus. ſ. ꝓprie vł p appropriationē. ſm q̄
ꝓprie ſumit nõ dicit aliud equalitas in diui/
nis niſi diuinā eſſentiā vel virtutē q̄ nõ ē ma
ior in pſonis in vna q̄ꝫ in alia ſed vna eadem
in qua coequant pſone. hoc mõ eſt vna equali
tas in diuinis pſonis ſicut vna eſſentia. Alio
mõ ſumit equalitas in diuinis ſm appropria
tionē ⁊ ſic appropriat filio. Ad ſcdm obiectũ
dicimus q̄ viſio ſtephani fuit codeꝫ mõ q̊ xp̄s
auxiliũ ſibi preſtare iā erat paratus. Vñ Gre
go. in omelia inqt. Sedere iudicantiſ eſt. ſtare
xo pugnantis vel adiuuantis. Stephanus g̊
in labore certaminis poſitus ſtantē vidit quē
adiutorē habuit. Sed hunc poſt aſcenſionem
Marc⁹ ſedere deſcribit. qꝛ poſt aſſũptiõis ſue
gl̅iā iudex in fine videbit. ¶ Secũdũ dubiuꝫ
erat vtrũ ſedere ad dexterā pr̄iſ cõueniat xp̄o
ſm q̄ hõ. Et ad hoc dicũt ſctũs Tho. ⁊ Alexā
der q̄ cũ noie dextre intelligant tria ſupradi
cta. ſ. gl̅ia diuinitatꝭ btitudo ⁊ iudiciaria ptās
hec prepoſitio ad quendā ad dexterā acceſſuꝫ
ſignificat. in quo deſignat ꝯuenientia cũ q̄dā
diſtinctõne. q̊d põt eſſe triplicit. Primo vt ſit
cõuenientia in nā ⁊ diſtinctio in pſona. Et ſic
xp̄s ſꝫ q̄ filius dei ſedet ad dexterā pr̄is qꝛ hꝫ
eandē nām cũ pr̄e. Vñ gl̅ia diuinitatis btitu
do ⁊ iudiciaria ptās cõueniũt eſſentialit filio
ſic̄ ⁊ pr̄i ⁊ h̄ ē eē in eq̄litate pr̄iſ. Scd̓o põt in/
telligi ſm gr̄aꝫ vnionis q̄ iportat ecõuerſo di
ſtinctionē nature ⁊ vnitatē ſuppoſiti ſiue pſo
ne. Et ſꝫ h̄ xp̄s ſꝫ q̄ hõ eſt filius dei. ⁊ p cõſe/
quens ſedet ad dexterā pr̄is ſm equalitatē ho
noris inq̄ꝫtũ eodē honore veneramur ipſũ fi/
liũ dei cũ eadē natura aſſũpta. hũanitas q̄deꝫ
xp̄i ſm ꝯditionē ſue nature nõ hꝫ gloriam vł
honorē diuinitatis quā tñ hꝫ rõne pſone cui
vnitur. Vñ Damaſcenus ait. In gloria diui/
nitatis dei filius exiſtens ante ſecula vt deus
⁊ pr̄i cõſubſtātialis ſedet cũ glorificata ei car
ne eius. Adorat eni vna ypoſtaſis vna adora/
tione eius cũ carne eius ab oi creatura. Tertiõ
põt intelligi ſm q̄ hõ ſm cõditionē nature. ⁊
hoc ſm gr̄am habitualē q̄ abundantior eſt in
xp̄o pre oibus alijs creaturis. in tm̄ q̄ ipſa na
tura hũana in xp̄o beatior eſt ⁊ ſup oēs alias
creaturas hñs regulā ⁊ iudiciariā ptāteꝫ. ⁊ ſic
eſſe in equalitate pr̄is nõ ptinet ad ipſaꝫ nām
humanā xp̄i ſꝫ ſolũ ad pſonā aſſumentē. Ni
hilomin⁹ ſic ſm q̄ hõ ſedet ad dexterā patris
i. ſm Auguſtinũ in bonis paternis potiorib⁹
p̄ ceterꝭ creaturiſ. qꝛ oēs alias creaturas precel
lit i beatitudine ⁊ iudiciaria ptāte vt p̄dictũ ē
¶ Tertiũ dubiũ erat vtꝝ alijs a xp̄o ꝯueniat
ſedere ad dexterā pr̄is. Nā Aug⁹ dicit in li. d̓
ſimbolo. Sedere ad dexterā eſt habitare i ei⁹
btitudine. Sed oēs electi ſũt bti. ergo oēs ſe/
dent ad dexterā. Qd̓ cõfirmari poteſt p illud
Matth. xxv. Statuet oues quidem a dextris.
Cõtrariũ tñ videt eē ex eo q̄ Apl̓us ad hebre
os. i. ca. ait. Cui aliq̄n angeloꝝ dixit. ſede a de/
xtris meis? quaſi dicat nulli. Rñdet ergo ſcũſ
Tho. q̄ xp̄s ſedet ad dexterā pr̄is inq̄ꝫtũ ſm
diuinā naturā eſt in equalitate patris. Scdm
humanā xo eſt in excellenti poſſeſſione bono
rũ diuinoꝝ pre ceteris creaturis. q̊d nulli hoi
vel angelo cõuenit. Sedere ergo in dextera ñ
ſignificat ſimpliciter eſſe in btitudine. ſed ha/
bere beatitudinē cum quadā dominatiua po/
teſtate ⁊ quaſi ꝓpriā naturalē. q̊d ſoli xp̄o cõ/
uenit. Poteſt tñ dici q̄ ois beatus ⁊ ſi non ſe
deat ſit tñ ad dexterā dei cõſtitutus. Conſide/
remus itaqꝫ ex his que dicta ſunt q̄ꝫta eſt glo
ria filij virginis beate. quē adorant angeli. cui
oēs obediunt creature. in cuius noie flectitur
oē genu. Vhe ſtultis gentibus ipſũ deſpicien
tibus. Vhe duris iudeis in eũ nõ credentib⁹
Vhe malis xp̄ianis illũ nõ ſequentibus. Hic
eſt ille ieſus qui ꝓ nobis carnē aſſumens de⁹
⁊ hõ trigintatribus annis cũ hoibus habita/
uit. Hic eſt ille qui affixus pependit in ligno
in medio latronũ ſpinis coronat⁹. hic qui ter/
tia die ſurrexit a mortuis. Hic qui regnabit i
eternum cuius regni non erit finis ſm angeli
ſententiam Luce. i. ca. Hic eſt deniqꝫ de quo
dum aſcenderet ad celos angeli dixerunt tan/
ta preconia. Nam poſtq̄ꝫ nube tectus videri
deſijt diſcipuli intuebantur in celum ſuſpen
ſis vultibus ⁊ erectis luminibus. Et ecce duo

viri.i.angeli in ſpecie viroꝝ apparentes iuxta
illos in propinquo.ſ.aere in veſtibus albis in
ſignũ ſolẽnitatis ⁊ leticie qui ⁊ dixerũt vt ha/
betꝛ Actuũ.i.ca. Viri galilei cur ſtatis aſpiciẽ
tes in celũ quaſi admirantes ⁊ ſtupidi de hoc
q̇d vidiſtis.⁊ quaſi triſtes ⁊ deſolati de hoc ꝙ
magiſtri veſtri preſentiã corporalẽ ꝑdidiſtis.
hic ieſus qui aſſumptus eſt a vobis in celum
⁊ aſcẽdere potuit.qꝛ opus a patre ſibi impoſi/
tum cõſũmauerat.ne contriſtemini. qꝛ ſic ve/
niet queẽadmodũ vidiſtis eũ euntem in celum
O felix regnuꝫ q̇d non deficiet. O rex inclyte
qui ⁊ ſeruos tecuꝫ regnare promittis. O gens
ſancta amicoꝝ tuoꝝ qui vocẽ tuã dulciſſimã
erunt audituri. Venite benedicti patris mei
poſſidete paratũ vobis regnũ a conſtitutione
mundi. Tu igitꝛ rex glorie xp̄e. Tu patris ſem/
piternus es filius. Tu ad dexterã dei ſedes in
gloria p̄ris. Iudex crederis eſſe venturus. Te
ergo queſumus tuis famulis ſubueni [illegible] pre/
cioſo ſanguine redemiſti.

¶ Ꝙ aſcenſio xp̄i congrue cele[illegible]ata eſt reſpe/ Capitulum ij.
ctu t̄pis perſone ⁊ termini.

Ecundũ myſteriũ cõ[illegible]mplandũ de aſcẽ
ſione xp̄i dꝛ congr[illegible]tas. Congrue nãqꝫ
conuenientiſſimeqꝫ [illegible]acta fuit aſcenſio illa. Et
hoc triplici re[illegible]
Primo reſpect[illegible] temporis.
Secundo reſ[illegible]ctu perſone.
Tertio reſp[illegible]tu termini.
¶ Primo [illegible]uit congrue aſcenſio xp̄i celebrata
reſpectu t[illegible]is. Quia die quadrageſimo.poſtꝙ̃
vite auct[illegible] a mortuis ſurrexit aſcendit ad ce/
los.potu[illegible]ſet quidẽ antea aſcendiſſe. Sed ſic
differr[illegible] voluit vt veritatẽ reſurrectionis pro
baret. difficilius eni erat ꝓbare veritatẽ reſur
rectio[illegible]nis ꝙ̃ paſſionis. qꝛ a prima die vſqꝫ ad
terti[illegible] vere probari poterat mors. Sed ad ve
ram reſurrectionẽ ꝓbandã plures dies requi
reb[illegible]ntꝛ. Et hoc eſt q̇d dꝛ Actuũ.i.ca. Prebuit
ſe i[illegible]ſũ viuũ poſt paſſionẽ ſuã in multis argu/
m[illegible]ntis ꝑ dies q̃draginta apparens ⁊ loquẽs
[illegible] regno dei. Hinc Leo papa in ſermone de
aſcenſione inq̄t. Quadragenarius hodie die/
r[illegible]ũ cõpletus eſt numerus ſacratiſſima ordina/
[illegible]ione diſpoſitus.⁊ ad vtilitatẽ nr̄e eruditiõis
impenſus vt dñ a dño i hoc ſpacio mora pre/
ſentie corporalis extenditꝛ. fides reſurrectiõis
documentis neceſſariis muniretur. Et iteruꝫ
in eodem ſermone ait. Non hi dies qui inter
reſurrectionẽ dñi aſcenſionẽqꝫ fluxerũt ocio/

ſo tranſire diſcurſu.ſed magna in eis cõfirm
ta ſunt ſacramenta.magna ſunt reuelata my
ſteria. In his metus dire mortis auferꝛ ⁊ nõ
ſolũ aie ſed etiam carnis immortalitas decla/
ratur. In his ꝑ inſufflationẽ dñi infũditꝛ [illegible]os
ſtolis ſpũs ſctũs. ⁊ beato petro ſup[illegible]andatur
poſt regni claues ouilis dñici cu[illegible]s in via dñs
In his duobus diſcipulis te[illegible]ambiguitatꝫ
iungitꝛ comes ⁊ ad omnẽ [illegible]ũ vel trepidãtiũ
caliginẽ detergendã p[illegible]dei illuminata cor/
tarditas increpatꝛ. Erant tepida reſerãte dño
da conceperũt [illegible]tꝛ ardẽtia. hec ille. ¶ Scd̄o
ſcripturas [illegible] aſcenſio xp̄i peracta reſpectu ꝑ/
fuit cong[illegible] doctoribus queritꝛ. An fuit conue/
ſone. xp̄m aſcendere. Et poſſet quis arguen/
ni[illegible]cere ꝙ nõ. Primo qꝛ Phus dicit in.ij.
de celo ⁊ mundo. Illa que optimo mõ ſe hñt
poſſident ſuũ bonũ ſine motu. Sed xp̄s opti/
mo mõ ſe habuit ⁊ ſm diuinã naturã qꝛ ẽ ſũ/
mũ bonũ ⁊ ſm humanã qꝛ erat optime glori/
ficatus.ergo nõ cõueniebat illi aliquis mot⁹.
Sed aſcenſio eſt quidã motus quare videtꝛ ꝙ
non debebat aſcendere. Scd̄o oẽ quod moue/
tur mouetꝛ propter aliquid melius.ſed xp̄o nõ
fuit melius eſſe in celo ꝙ̃ in terra nec ꝙ̃tũ ad
aiam nec ꝙ̃tum ad corpus.qꝛ vbiqꝫ eque bea/
tus.ergo non debebat aſcendere. Tertio ſi p⁹
reſurrectionem ſuam fuiſſꝫ cum hoibus con
uerſatus vel glorioſus regnaſſet in terris mul/
to plures eũ ſequerentꝛ ꝙ̃ mõ. ergo debuit no
biſcũ manere ⁊ nõ aſcendere in celũ. Pro de/
claratione veritatis ⁊ horũ ſolutione. Rñdet
ſctũs Tho.iij.parte.q.lvij. Ꝙ locus dꝫ eſſe ꝓ
portionatus locato. Xp̄s ãt per reſurrectionẽ
vitam immortalẽ ⁊ incorruptibilẽ inchoauit
locus vero in quo habitamus eſt locus genera
tionis ⁊ corruptionis.ſed locus celeſtis eſt lo/
cus incorruptiõis. Iō cõgruenꝛ xp̄s ad locuꝫ
illũ ſe trãſtulit. Ad primũ ġ dicit Tho. Ꝙ de⁹
eſt qui poſſidet ſuum bonũ ſine motu qꝛ oino
imutabilis eſt. Quelibet ãt creatura ẽ aliquo
mõ mutabilis ſm Auguſti.viij.ſup geneſim
ad lr̄am. Et qꝛ natura aſſũpta a filio dei remã
ſit creata.nõ eſt incõueniens ſi ei aliqs motus
attribuatꝛ. Ad ſcd̄m rñdet ſctũs Tho. Ꝙ xp̄o
aſcendenti nihil accreuit ꝙ̃tũ ad ea que ſũt d̾
eſſentia glorie.ſiue ſm corp⁹ ſiue ſm aiam. Tñ
accreuit aliquid ꝙ̃tũ ad loci decentiã quod ẽ
de bene eſſe glorie.non ꝙ corpori eius aliquid
aut ꝑfectionis aut conſeruationis acquireretꝛ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ex corpe celeſti. ſed ſolūmō p quādā decentiā
hoc āt aliquo mō ptinebat ad eius gl'iam. Et
de hac decentia gaudiū qddā habuit. nō qdē
q̄ tunc de nouo gaudere inciperet qn̄ in celuȝ
aſcendit. ſed q2 nouo mō gauiſus eſt ſicut de
ſentia dicta. Ad tertiū argumentū dr̄ q̄ licet p̄-
ſentia corporalis eius fuiſſet ſubtracta nō tn̄
diuinitas. Adeſt inſup ſemp nobiſcū in ſa-
cramento altaris licet nō videat̄ oculis corpa
libus. Ob qd̄ ipſe dixit vltimo. dū aſcendēdo
diſcipulos reliquit. Ecce ego vobiſcū
ſū oībus diebus vſqȝ ad conſumationē ſeculi
Fuit cū apl'is aſſiſtendo eis in operibus mira
culoſis. q2 vt dicit Marcus vl. capitulo. Predi
cauerūt vbiqȝ dn̄o cooperante et ſermōe ɔfir-
mante ſequentib⁹ ſignis. Aſſiſtit nobis ɔſi-
ſtendo vt dictū eſt in ſacro euchariſtie ſacramento vbi e-
xp̄s totus. Aſſiſtit ēt eccl'ie ſemp ipſā diri-
gendo p occultos inſtructus ſpūs ſcti vt ſic nō
deficiat fides petri. Propterea Auguſtin⁹ in
ſermōe de aſcenſione ita pulchre loquit̄. Oia
chariſſimi que dn̄s ieſus xp̄s in h̄ mūdo ſub
fragilitate nr̄a miracula edidit nobis ɔficiūt
Qui dū humanā cōditionē ſideribus impor-
tauit. credentibus celū patere poſſe monſtra-
uit. Et dū victorē mortis in celeſtia eleuauit.
victorē eiuſdē mortis q̄ ſequeremur oſtendit
Aſcenſio ergo dn̄i catholice fidei cōfirmatio
fuit vt ſecuri impoſterū crederemuſ miraculi
ipſius donū. cui⁹ in p̄nti pcepiſſemus effectū.
et fidelis qſqȝ cū iā tāta pcepit p ea q̄ agnoſcit
preſtita diſcat ſpare ɔmiſſa. ac dei ſui p̄terita
p̄ntiqȝ bonitate q̄ſi futuroꝝ teneat cautioneȝ
hec Aug⁹. Tertio aſcenſio xp̄i fuit congrue
celebrata reſpectu termini. q2 aſcēdit ſup oēm
creaturā tā ſpūalē q̄ȝ ēt corporalē. Ex q̄ Apl's
ad epheſios. iiij. ca. ait. Qui deſcendit ipſe eſt
et q aſcendit ſup oēs celos vt impleret oia ſm
Micholaū de lira ſup hoc paſſu n̄ eſt intelligē
dū q̄ aſcenderit totaliter ſup celū empirreuȝ
vbi nullus eſt locus nec creatura aliq̄. Sed q̄
aſcenderit ad ptem digniorē celi empirrei. qd̄
eſt locus btōꝝ et celū ſupremū. locuſ āt ille de-
bet̄ ēt ſubſtantijs ſpūalibus ſm quandā con-
gruentiā q2 ille ſubſtātie ſūt ſupreme in ordi-
ne ſubſtātiaꝝ. Et tn̄ xp̄s aſcēdit ſup oēs ſub-
ſtantias ſpūales et ſupra oēs ordines angeloꝝ
nec eſt incōueniens corpus xp̄i p̄poni ſubſtā-
tijs ſpūalibus. cū ſpūs ſimplicit̄ nobilior ſit oī
corpe. Quia vt inqt ſctūs Tho. Licet corpus
iſtud ɔſiderando ɔditionē nature corporee ſit
infra ſubſtantias ſpūales. Cōſiderando tn̄ di
gnitatē vnionis qua eſt pſonalit̄ deo ɔiunctū
excellit nobilitatē et preeminentiā oīm ſubſtā
tiarum ſpūalium et oīm angelorum.

Qualiter xp̄s aſcendit cum poteſtate et ma
gnificentia videntibus patenter diſcipulis.
Capitulum. iij.

Tertiū myſteriū cōtemplandū de aſcenſi
one xp̄i dr̄ qualitatis. In quo pſcrutari
debemus qualiter xp̄us aſcendit. Ad qd̄ dici-
mus q2 aſcendit tripliciter.
Primo potenter.
Secundo magnifice.
Tertio patenter.

Primo aſcēdit potent̄ vbi tres difficulta-
tes oriunt̄. Primo vtrū aſcēdere ɔueniat xp̄o
ſm diuinā nām. Ad hoc ita rn̄det ſctūs Tho.
vbi. ṡ. q̄ li ſm duo pōt notare. ſ. ɔditionē aſcē
dentis et cām aſcenſionis. Primo mō nō pōt
conuenire xp̄o ſm ɔditionē diuine nature. tū q2
nihil eſt diuinitate altius q̄ poſſit aſcēdere. tū
q2 aſcenſio eſt motus localis q diuine nature
nō cōpetit q eſt immobilis et inlocalis. Sed per
hūc modū cōpetit xp̄o ſm humanā nām q cō
tinet̄ loco et motui ſubijcitur. Itaqȝ xp̄s aſcēdit
in celū ſm q̄ hō nō ſm q̄ de⁹. Si vo li ſcd̄m
dicat cām aſcenſionis tunc xp̄s ex virtute di
uina in celū aſcenderit. dicim⁹ q̄ aſcendit ſm
q̄ de⁹. Scd̄a facultas vtrū aſcendit ɔpria vir
tute. Ad illud Tho. dic̄. Q2 cū in xp̄o ſit duplex
natura diuina. ſ. et humana ſm vtrāqȝ accipi
pōt ɔpria virtus. Xp̄us ergo aſcendit ɔpria
virtute diuina. de virtute vo humana diſtin
guit Tho. q̄ hoc pōt dupliciter accipi. Vna q
dem eſt virtus nālis que ɔcedit ex principijs
nature et hac xp̄s nō aſcendit. Alia āt virtus
eſt glorie ſm quā xp̄s in celū aſcendit. Cuius
quidē virtutis rōneȝ qdā accipiūt ex nā quinte
eſſentie q̄ eſt lux vt dicūt quā ponūt eē de cō-
poſitione corpis humani et p eā elemēta ɔtraria
cōciliari in vnū. Ita q̄ in ſtatu huius morta-
litatis nā elemētaris in corpib⁹ hūanis dn̄at.
Et iō ſm nām elementi predominātis corp⁹
hūanū nāli virtute deorſū fertur. In ſtatu āt
glorie predominabit̄ nā celeſtis ſȝ cuius incli-
nationē et virtutē corpus xp̄i et alia ſctōꝝ cor-
pora ferunt̄ in celū. Alij vo aſſignant rōnē
predicte virtutis ex parte aīe glorificate ex cu
ius redundantia glorificabit̄ corpus. vt dicit
Aug⁹ ad dioſcorum. et. xxij. li. de ciui. dei. Erit
enim tanta obedientia corpis glorioſi ad aīaȝ

beatam : vt vbi volet ſpiritus ibi erit ꝓtinus
corpus: licet ergo aſcēdere ſurſum ſit ꝯtra na/
turā humani corporis ſcðm ſtatū preſentis vi
te tñ nō erit ꝯ naturā corporis glorioſi cuiꝰ to
ta natura erit oīo ſubiecta ſpiritui. Tertia dif
ficultas eſt An corpus xpi ⁊ qðcūqꝫ glorioſū
poſſit localiter moueri in inſtāti.cū in tali mo
tu opereť uirtus diuina.Ad ħ rñdet Alexāder
⁊ Tho.ꝙ licet virtus diuina ſit infinita q̃ꝫtū
eſt ex parte operantis.tamen effectus illiꝰ vir/
tutis recipitur in rebus ſm capacitatem earū
⁊ diſpoſitionē.Corpus aūt non eſt capax ut in
inſtāti localiter moueať quia oportet ꝙ cōmi/
ſceať ſe ſpatio ſm cuiꝰ diuiſionē diuidiť tēpus
vt dř.vj.phiſicorū Verūtñ licet corpus xpi nō
fuerit motū in inſtāti de terra ad celū nihilo/
minus motus ille fuit ſatis velor atqꝫ feſtinꝰ
dū eadē die de terra euolauit ad ēpirreū.qð eſt
ſupra oēs celos.Refert eñi Rabi moyſes ma
ximus phus.ꝙ qlibet circulus cuiuſlibet plane
te habet tātū ſpatiū q̃ꝫtū poſſet aliqs ire ð via
plana in quingentis annis.Et diſtantia inter
celū ⁊ celum.i.inter circulū ⁊ circulū eſt ſimiliť
vt dicit via quingentoꝝ annorū.⁊ ideo cum
ſint ſeptē celi erit ſm ipſū a cētro terre uſqꝫ ad
cōcauū celi ſaturni qð eſt ſeptimum celum via
multoꝝ miliū annoꝝ.i.tātū ſpatiū q̃ꝫtū de uia
plana aliquis iret in multis milibꝰ annis ſi tā
tum viueret:ita tñ ꝙ iter vnius cuiuſlibet diei
ſint quadraginta miliaria.Qð ſi uerum eſt no
uit deus.Clarū tñ eē pōt ꝙ ſatis longa diſtan/
tia ē a terra vſqꝫ ad celū empirreū quia corpo/
ra celeſtia ſol ⁊luna cū excedant in quātitate
oīa elemēta tñ ita pua uideně ¶ Secūdo aſcen
dit xp̄s magnifice cū tripudio ⁊ leticia angelo
rū .Si eñi beatiſſimi ſpūs illi alios ſanctos ad
celū euntes cuꝫ exultatione recipiunt. q̃ꝫto ma
gis regi regū ſeſe oēs obſequioſos reuerentiſ/
ſimos ac iocūdiſſimos exhibuerūt.Ex illis uti
qꝫ fuerūt duo illi de quibus diximus in primo
miſterio:ꝙ aſtiterunt iuxta diſcipulos in veſti
bus albis.Sed hoc loco interponēdam duco
Gregorij ſententiā qui in omelia īquit. Que
rendū eſt qdnā ſit ꝙ nato dño angeli apparue
runt ⁊ tñ nō leguntur in veſtibus albis appa/
ruiſſe.Aſcendente aūt miſſi angeli in albis ve
ſtibus leguně aparuiſſe:In albis veſtibus gau
diū ⁊ ſolennitas mētis attendiť. quia magna
tunc ſolennitas angelis facta eſt cū celū deus
hō penetrauit.Quia naſcente dño videbatur
diuinitas humiliata:aſcendēte uero ē humani
tas exaltata.Albe eteni veſtes exaltationi ma/
gis congruūt q̃ꝫ humiliationi. In aſcenſione
ergo eius angeli i albis veſtibus videri debue/
rūt.qa q in humanitate ſua apparuit deus hu
milis in aſcēſione ſua oſtenſus eſt deus ſubli/
mis.hec ille.Ad triūphum iam xpi redeamus
⁊ cogitemus q̃ꝫ ſtupendum q̃ꝫqꝫ mirabile fuit
ſpectaculum illud: qñ cū glorificata carne ſua
regna celeſtia penetrauit:Superauerat hoſtes
terruerat demones: ⁊ p̄dam innumerabilium
ſanctorū eduxerat de inferno:ꝓſtrauerat mor
tē quā ſua morte deſtruxit: ⁊ ad patris dextrā
ſeſſurus ꝓficiſcebať.Nō talis nec tantus fuit
illoꝝ triūphus quoꝝ hiſtoria romana memi/
nit quia iam perijt memoria eoꝝ cū ſonitu:ſꝫ
ih̄s xp̄s in eternū permanet.Rem grandē ꝑle
riqꝫ putant dū legunt uel audiūt:ꝙ Ceſar poſt
tot uictorias ⁊ finem belloꝝ ciuiliū mortemqꝫ
Pompei: dū redijt ad urbē ſm Suetonium
vno menſe ſed interiectis diebꝰ quinquies triū
phauit.Primo de Gallia ⁊ britānia.Secun/
do de egypto.Tertio ð farnace ⁊ ponto.Quar
to ð iuba ⁊ africa.Qinto ⁊ vltimo ð hiſpania
Alii nō ſine maxima uoluptate cōmemorant
que ð q̃ꝫpluribus ad eoꝝ laudē cōſcripta ſunt
que ob reipublice libertatem:hoſtes rebelleſqꝫ
Romanoꝝ domuerūt.Scribit nanqꝫ Plini/
us in libro de viris illuſtribus.⁊ Eutropius
li.iiij.ꝙ Arilius metellus dictus macedonicus
a deuicta macedonia philippū macedonie re/
gē circa tempora quibus carthago euerſa eſt
duxit ad vrbē: ⁊ triumphās ante currum vin
ctū trahi fecit.Metellus filius eius dictꝰ cre/
ticus ſecundū Oroſiū ⁊ Eutropiū quia Cretā
romano populo ſubiugauit:reuerſus romā tri
umphauit.Papirius qui lucius papirius cur
ſor ſm Titūliuium quia ſamnitū duriciā ꝓe/
liis fregit ⁊ adeo clare cuncta geſſit ꝙ Eutro/
pius ⁊ Oroſius dicant ꝙ romani hūc Alexan
dro magno ducē parē eē putabant ſi aſia do/
mita in Europā arma tēptaſſet.Romā redieſ
poſt debellatos hoſtes triūphauit. Papirius
filius eius conſul adhuc ꝯ ſamnites qui Aq/
loniā ciuitatē eoꝝ cepit expugnauitqꝫ aliā ci/
uitatē illoꝝ fortiſſimā ſꝫ Titūliuiū:poſt romā
rediēs triūphauit.Octauianuu ut refert Oro/
ſius ⁊ Eutropius victor rediens ab oriente cū
triplici triūpho vrbē ingreſſus tunc primū qꝛ
rēpublicā auxerat:Auguſtus ſalutatus eſt ꝓ
bus imꝑator ſm Rufinum in annalibus ro/
manoruꝫ qui vicit Alamanos:germanos:go/

thos ⁊ ſarmathas.ob qđ electus fuit imꝑatoꝛ
poſtq̄ȝ ſupauit bello Proculū ⁊ Bonoſuȝ q̄s
ipē duces miſerat ad ꝑſidiū galliarū . at illi im
peratores ſe dixerant pacata ꝓuincia ⁊ occiſis
illis in ꝑlio romā rediens quinq̄ȝ diebus glo/
rioſe triūphauit.Naȝ inter alia ſpectacula qđ
nunq̄ȝ prius factū fuerat totū circū in ſpeciem
ſilue fecit cōſeri arboribꝰ ac per diuerſos adi/
tus ſtrutiones mille.ceruos mille. Apros mil/
le.Leones centū.centūq̄ȝ libicos imiſit leopar/
dos.⁊ q̊tquot alias viuas feras habere potuit
⁊ omnia conceſſit diripiēda populo.Scipio af
fricanus vt ponit Titusliuius poſt victū ha/
nibalem domitāq̄ȝ Carthaginem:vbi romam
attigit triūpho omniū clariſſimo capitolium
honeſtauit quē ſequebantur captiui omnes ro
mani qui ad quattuoꝛ milia erāt de manibus
hoſtium liberati.Scipio frater eius poſt mul/
ta per euȝ feliciter geſta domita aſia quare vt
ſcribit Plinius libro de viris illuſtribus aſia/
ticus dictus eſt triūphauit.Cuius triumphus
oculoꝝ ſpectaculo maioꝛ q̄ȝ affricani fuit.Nā
poꝛtauit conſul triumphans ducenta viginti/
quattuoꝛ ſigna militaria hoſtiuȝ ſimulacra: ca
ptoꝛum hoſtium:oppidoꝛū ⁊ vꝛbiū centum tri
ginta quattuoꝛ.Aureas coꝛonas ducentas tri
gintaquattuoꝛ.Vaſa aurea ⁊ argētea numero
infinita. pꝛincipes vꝛbium ⁊ duces trecentos
vigintiſex cū quibus ⁊ adoleſcentem filiū An
tiochi pꝛetulit ante ſe:fuerunt ⁊ alij quibus tri
umphi gloꝛia conceſſa fuit quos omittimꝰ ne
tedio auditoꝛes afficiamus.Illud tñ ſciendum
ꝙ triumphus erat honoꝛ maximus qui dari
poterat a romanis.nam erat triplex notabilis
leticia triumphātis.Erat pꝛima ꝙ cum ad vꝛ/
bem triumphalis ciuis rediret ei cum effuſa le
ticia occurrebat populꝰ vniuerſus. Erat ſcđa
leticia ꝙ triūphantis curruȝ p̄cedebant mani/
bus poſt terga ligatis captiui omnes. Tertia
leticia erat maxima:quando triumphans lau/
ro coꝛonatus indutus aurea veſte aſcendebat
curruȝ aureum triumphalē tractū a quattuoꝛ
albis equis.Sicq̄ȝ dux pompaticius pꝛeeunte
ſenatu i capitolio: albos thauros ſacrificabat
ioui.multaq̄ȝ alia fiebant ad gloꝛiam ducis tri
umphantis.Attamen omnia illa vana fuerūt
friuola ⁊ tranſitoꝛia ludiſq̄ȝ pueroꝛum compa
randa. Erigamus ergo mentis noſtre oculos
ad regem regum beatoꝛum ducē inuictiſſimū
ieſum xp̄m aſcendentem ad celos.⁊ ꝯſideremꝰ
cū quali militia celū ingredit̄ ⁊ quot innumeri
angeli ei ꝓcedunt obuiam.quātaq̄ȝ ſit in celis
cōmotio. O feſtū trāſcendēs oēm exaltationē
ſublimē ⁊ gloꝛiā quoꝛūcunq̄ȝ imꝑatoꝝ ⁊ regū
qui fuerunt ab initio mundi ⁊ qui erunt vſq̄ȝ
in finē.Ducebat xp̄s ſecū oēs animas ſctās
quas eduxerat de inferno.qꝛ nulla ante ipſum
ad empirreū ꝑuenerat.ducebat ⁊ ſanctos reſu
ſcitatos q in coꝛpe ⁊ anima ipm feliciter ſeque
bantur.Ducebat inſuꝑ ⁊ aīas eoꝛum iuſtoꝝ ⁊
paruuloꝝ fideliū q̄ in his quadraginta diebꝰ
a ꝓprijs coꝛpoꝛibꝰ per moꝛtem diſceſſerāt. de
quibus omnibꝰ aliqui tenēt ꝙ a reſurrectione
xp̄i vſq̄ȝ ad aſcenſionē eiꝰ fuerunt in paradiſo
terreſtri.Aliq vero aliter opinant̄.ſ.ꝙ xp̄m aſ/
ſociabāt inuiſibiliter in h̄ mūdo cū hymnis et
laudibus.Et vtrūq̄ȝ eſt poſſibile licet nō ſit au
ctoꝛitate firmatū.Ibi nō erat opus curru quē
equi traherent:Vbi coꝛpus q̄druplici dote cla
ritatis agilitatis īpaſſibilitatis ⁊ ſubtilitatis ꝑ
ſemetipm mirabiliter ferebat̄ in celum. Et qn̄
dicit̄ ꝙ nubes ſuſcepit cū ab oculis eoꝝ. intel/
ligendū ē ſm oēs doctoꝛes. ꝙ nubes illa nō
p̄buit adminiculū xp̄o aſcēdenti ꝑ modū vehi
culi.ſȝ apparuit in ſignū diuinitatis. ſȝ ꝙ gl'ia
dñi apparebat ſuꝑ tabernaculū in nube . puto
aūt nubē illā fuiſſe lucidā aſpectu decoꝛā: an/
gelico miniſterio foꝛmatā:⁊ ad xp̄m reuerētiſ/
ſime ꝑductā.Nā ⁊ nubes illa de qua dicit̄ nu/
meri.ix.ca.ꝙ operuit tabernaculū ⁊ ſm ꝙ mo/
uebat̄ vel ſtabat ita faciebāt filij iſrl'.mouebat̄
angelico ꝑſidio.vt inqt Nicholaꝰ de lira.Nu/
bes inſuꝑ in qua ſpūs ſctūs apparuit in tranſ
figuratione xp̄i lucida fuit.vt ſcribit̄ matthei.
xvij.ca.¶ Tertio xp̄s aſcēdit patēter.qꝛ voluit
a diſcipulis videri in manifeſto.Vbi aduertē/
dum ꝙ ipā die aſcēſionis bis apparuit diſci/
pulis.Primo apparuit vndecim apoſtolis re
cūbentibꝰ in cenaculo:oēs eni tā apl'i q̄ȝ alij
diſcipl'i necnō ⁊ mulieres habitabāt in illa pte
hirl'm q̄ dicebat̄ mello.ſ.in monte ſyon.vbi da
uid cōſtruxerat ſibi palatiū ⁊ erat ibi cenaculū
grāde ſtratū in q̄ dñs p̄cepit ſibi parari paſca.
Et in illo cenaculo tūc xp̄iani apl'i habitabāt.
Ceteri aūt diſcipl'i ⁊ ml'ieres habitabāt circū/
quaq̄ȝ ꝑ diuerſa hoſpitia.Cū ergo in iſto cena
culo comederēt dñs eis apparuit ⁊ exꝓbꝛa/
uit incredulitatē illoꝝ ⁊ duritiā coꝛdis: ⁊ offi/
ciū ꝑdicādi cōmiſit ⁊ foꝛmā baptiſmi inſtituit
atq̄ȝ grām miraculoꝝ contulit:vt ꝑȝ Marci ⁊
matth̄.vltimo ca. Deinde fuit cū eis familia/
riſſime pranſus.vt dr̄ Actuū.j.ca. vt ꝑ effectū

comeſtiõis ſm Grego. veritas pateſceret car
nis. Et in his omnib⁹ credendū ē matrē ſuam
ſanctiſſimā affuiſſe. Nā vt habet Actuū.j.ca.
Poſtq̄ʒ xp̄s aſcēdit reuerſi ſunt diſcipl'i in do
mum vbi manebāt cū mulierib⁹ ꝛ mr̄e ieſu et
fratrib⁹ ei⁹. Iſta aūt regreſſio denotat ꝙ inde
exierāt. Refectiõe aūt cōpleta p̄cepit eis vt in
montē oliueti verſus bethaniā irent. Aliq di-
cunt ꝙ xp̄s iuit cū eis:ex eo ꝙ lucas ait. Edu-
xit illos foras in bethaniā. Aliq vero tenēt ꝙ
poſtq̄ʒ dixit vt irēt ad montē oliueti diſparuit
ab eis:ꝛ iterꝝ in mōte apparuit. Erat aūt mōs
ille ſm Nicholaū de lira ex hierl'm in via eūdi
v ſus bethaniā. Ibi aliq̄ʒdiu ſtetit xp̄s cū bn̄-
dicta mr̄e ꝛ diſcipulis ſuis ſicut amici valefa-
ciētes ſolent figere gradū. Ibi diſcipulos do-
cuit ꝙ nō erat coꝝ noſſe tēpora vel momenta
q̄ pater poſuit in ſua ptāte:cū peterēt. Si in il-
lo tp̄e reſtituendū eēt regnū iſrl'. Ibi p̄cepit eis
ne diſcederēt a hierl'm quouſq̄ʒ reciperēt ſpm̄
ſanctū: Ibi tandē poſt multa blanda ꝛ cōſola-
toria verba bn̄dixit eis. Hic quidē contēplari
poſſumus ꝙ dū dixiſſet O mater mea bn̄dicta
O genitrix ſuauiſſima O dilecti mei diſcipuli
Ecce completa ſunt om̄ia. Tēpus ē vt reuer-
tar ad eū qui me miſit. Igit ſuſcipite bn̄dictio
neʒ meā ꝙ om̄es cadētes in terrā adorauerūt
eū ꝛ bn̄dictione accepta genua tenebāt in ter-
ram defixa: aſpiciebātq̄ʒ faciem in quā angeli
deſiderant p̄ſpicere. At ieſus ad orientē reſpi
ciēs forte ingeminādo bn̄dicta ſis mater mea
bened cti vos diſcipuli mei:eleuatis manibus
paulatī paulatim ferebat in celū. O noua p̄di-
gia:O miracula inaudita. Ille q de virgine na
tus mortē tulit abiectiſſime crucis non ſolum
ſurrexit a mortuis ꝛ ſuā reſurrectionē ſignis
euidētiſſimis cōprobauit. Sʒ poſt hec omnia
palā ꝛ hora nona vt credit viſibiliter a mōte
oliueti ad celos progredit. Currite gentes vn-
diq̄ʒ ꝛ adorate illū q ē rex regū ꝛ dn̄s dn̄antiū
Poſtq̄ʒ vero videri ampli⁹ nō potuit regreſſi
ſunt apl'i ꝛ ceteri in hierl'm laudātes ꝛ bn̄dicē
tes deum in gaudio ꝛ leticia. Amen.

¶ Sermo vigeſimus de ſpū ſctō q miſſus eſt
apoſtolis in ſigno viſibili igneaꝝ linguarum.

Piritus ſctūs quē
mittet pater ī noīe meo ille vos do
cebit om̄ia. Verba ſunt redemptc-
ris nr̄i originalit iohānis. xiiij. ca.
ꝛ in euāgelio p̄ſentis ſolēnitatis. Ampliſſimū
donū hodierna die collatū fuit humano gene-
ri cū ſpūs ſctūs viſibilit miſſus ē in apl'os fun
datores militātis eccl'ie. Per illos eni in xp̄m
credidit mūdus. Per ipos deleta fuit penitus
ꝛ extincta pernicies idolatrie: q̄ oēs q̄ſi popu-
los inuoluebat:p ipſos deniq̄ʒ via regni celoꝝ
mortalib⁹ facta fuit nota. Tanta quippe virtu
te ex alto p̄diti ſpū ſctō cooperāte fuere vt ſic
pſalmiſta refert. In omnē terraʒ exiuit ſonus
coꝝ:cū fructu ꝛ vtilitate omniū gentiū. atq̄ʒ in
fines orbis terre verba eorum. Propterea vt
tāti miraculi memores eē poſſim⁹:in p̄nti ſer-
mone de ſpū ſctō in apl'os miſſo erim⁹ verba
facturi:de q̄ tria p̄ponim⁹ myſteria ꝯtēplāda.

Primum dicitur cognitionis.
Scōm miſſionis.
Tertium operationis.

¶ Qꝫ vi nature ſpūs ſcūs n̄ ē cognoſcibilis: ſʒ
tm̄ p reuelationē:ꝛ q̄liter ſpūs ſctūs ē de⁹ p̄ce-
dens a p̄re ꝛ filio ip̄is coeq̄lis. Capitulū.j.

Rimū myſteriū cōtēplandū de ſpū ſan
cto dicit cognitiōis In q̄ notāde ſunt
tres theologoꝝ veritates. Prima ꝙ null⁹ via
tor pōt cognoſcere p̄pria vi nature tertiā pſo
nam in diuinis quā dicim⁹ ſpm̄ ſctm̄. Vn̄ hi-
lari⁹ in li. de trini. ait. Nō putet hō ſua intelli-
gentia ſacramentū generatiōis ꝛ p̄ceſſiōis ſe
poſſe ꝯſeq. Et Dionyſius in li. de diuinis. no.
Nō eſt audendū dicere aliquid nec cogitare de
ſupſubſtantiali occulta diuinitate p̄ter ea q̄ di
uinitus nobis ex ſacris eloquijs ſunt expreſſa.
Et de h paul⁹ prime ad Corinthios ca.ij. dixit.
Loquimur dei ſapientiā quā nemo principū
huius ſeculi nouit. ſ. phoꝝ ſcōm glo. Scd̄a ve-
ritas ꝙ nobis reuelatū eſt in diuinis eſſe terti-
am pſonā p̄cedentē p modū amoris que dicit
ſpiritus ſanct⁹. Nā in veteri ac in nouo teſta-
mento fit mentio de ſpū dei. Vn̄ Geneſ.j.ca.
dicitur. Spirit⁹ dn̄i ferebat ſup aq̄s. Et.vj.ca.
Nō p̄manebit ſpirit⁹ me⁹ in homine. Et.xlj.
Nunquid inuenire poterim⁹ talē virū q ſpiri-
tu dei plen⁹ ſit: Et Iudicū.iij.ca. Fuit i eo ſpi-
ritus dn̄i ꝛ iudicauit iſrl'. Et.xi.ca. Fact⁹ ē ſup
Iepte ſpūs dn̄i. Et p̄mi Regū.x.ca. Inſiluit
ſuper ſaulem ſpiritus domini ꝛ prophetauit.
Et p̄s. xxxij. Verbo domini celi firmati ſunt:
ꝛ ſpiritu oris eius omnis virtus eorum. Et p̄s
l. Spiritum ſanctū tuum ne auferas a me. Et
p̄s.ciij. Emitte ſpiritum tuū ꝛ creabuntur. Et
p̄s.centeſimo.xlij. Spiritus tuus bonus dedu
cet me in terraʒ rectā. Et Sapiētie primo ca.

Spūs dn̄i repleuit orbē terraruꝫ. Et .xij.ca. O
quā bonus ⁊ ſuauis ē ſpūs tuus in nobis. Et
Iſaie.xj.ca. Requieſcet ſuꝑ eum ſpūs dn̄i. Et
xlij.ca. Dedi ſpiritū meū ſuper eū. Et.xlviij.ca.
dn̄s miſit me ⁊ ſpūs eius. Et .lxj.ca. Spiritꝰ
dn̄i ſuper me. Et Ioelis.ij.ca. Effūdam ſpiritū
meum ⁊ dabo prodigia in celo ⁊ in terra. Eo/
dē ca. Effundā ſpūm meū ſuꝑ omnē carnē ⁊
ꝓphetabunt filij veſtri ⁊ filie veſtre. Et Mat
thei p̊ ca. Inuenta eſt in vtero habens d̊ ſpiri/
tu ſancto. Et .iij.ca. Baptiçabit vos ſpiritu ſā
cto. Et.xij.ca. Qui dixerit verbū ꝯ ſpiritū ſan/
ctū non remittet ei. ⁊ vltimo ca. Euntes doce/
te gentes baptiçātes in nomine patris ⁊ filij ⁊
ſpiritus ſancti. Et Luce p̊ ca. Spiritu ſctō re/
plebit ex vtero matris ſue. Eodē ca. Spritus
ſanctus ſuperueniet in te. Eodē ca. Repleta eſt
ſpiritu ſancto eliſabeth. Et .ij.ca. Spūs ſanctꝰ
erat in eo. Et iij.ca. Deſcendit ſpūs ſanctꝰ cor
porali ſpecie ſicut columba in ipſū. Et Iohan
nis.xx.ca. Accipite ſpiritū ſanctū. Et Actuum
p̊ ca. Accipietis virtutem ſuperuenientis ſpūs
ſancti in vos. Et.ij.ca. Repleti ſunt oēs ſpiritu
ſancto. E.x.ca. In nationes gratia ſpiritꝰ ſācti
effuſa eſt. Et.vj.ca. Elegerunt ſtephanū plenū
fide ⁊ ſpiritu ſancto. Et .viij.ca. Imponebant
manus ſuper illos ⁊ accipiebant ſpiritū ſan/
ctū. Et ad Romanos.v.ca. Charitas dei diffu
ſa eſt i cordibus veſtris ꝑ ſpiritū ſanctum. Et
ſecūda petri p̊ ca. Spū ſancto inſpirati locuti
ſunt ſancti dei hoīes. Et iohēs prime ſue cano
nice.v.ca. Tres ſūt qui teſtimoniū dant in celo
pater uerbū ⁊ ſpiritus ſanctus. ¶ Tertia veri/
tas ꝙ ſpiritus accipit multipliciter. Primo ꝓ
ſubſtantia aīe. vnde Actuū.vij.ca. Dn̄e ihu ac
cipe ſpiritum meum. Et iohis.xix. In manus
tuas dn̄e cōmēdo ſpiritū meū. Secundo accipi
tur ꝓ vento ut ibi iohis.iij.ca. Spūs vbi vult
ſpirat. Tertio ꝓ aere ut in ps̄. Os meū aperui
⁊ attraxi ſpiritū. Quarto ꝓ āgelo ut i ps̄. Qui
facis angelos tuos ſpūs. Quinto ꝓ deo. Iohis
iiij.ca. Spūs ē deus. Sexto ꝓ tertia ꝑſona i
trinitate: Sed aduertendū ſm Bonauen.in p̊
di.x.ꝙ ſpūs i ſubſtantia ſpirituali dr̄ dupliciṫ
ſcilicet a ſpiritualitate ꝯ corpulentiā. Et ſic ſub
ſtantia rationalis vl̄ intellectualis aut eius po
tentia interior dr̄ ſpūs. Vel a ſpiratione ⁊ ſic
amor vel affectus dr̄ ſpūs. Primo modo cō/
uenit toti trinitati: ⁊ ſic eſt nomē abſolutū. Se
cundo modo ꝯuenit illi ꝑſone que procedit vt
amor. Spirari.n.in ſpūalibus eſt ſolius amo/
ris. Et qm̄ amor pōt ſpirari recte ⁊ ordinate ⁊
ſic eſt purus: vel indirecte ⁊ inmunde. ⁊ ſic eſt li/
bidinoſus. Ideo illa ꝑſona q̄ ē amor nō tm̄ dr̄
ſpūs ſꝫ ſpūs ſcūs. Nō ſic filiꝰ dr̄ ſcūs qꝛ gene/
ratio ē motꝰ naturalis circa quē n̄ attēdiṫ ſan/
ctitas vel puritas: ſicut attēdiṫ circa amorē vo
luntatis. Albertus aūt in cōpendio theologie
dicit ꝙ ſpūs ſcūs multa habet noīa. Diciṫ.n.
ſpūs a ſpirando actiue eo ꝙ ſpiret vbi vult. Et
ſic ꝯuenit tribus ꝑſonis: ſed ſpiritui ſcō per ap
propriationē. Alio mō dr̄ ſpūs a ſpirando paſ
ſiue eo ꝙ ſpiraṫ. Et hoc mō ꝓpriū eſt ſpiritui
ſcō qui procedit per modū ſpirationis. non ſo/
lū aūt diciṫ ſpūs ſꝫ addiṫ ſcūs quia ſanctus idē
eſt ꝙ mūdus vel firmus vel ſine terra Que cō
ueniunt nō ſolum ei quo ad ſe ſed in compara
tione quo ad nos. Nā per gratiā ſpūs ſancti a
peccatis mundamur. in bono firmamur a ter
renis ſeparamur. Inſuper ſpiritus ſanctus vo
catur nexus vnitas ⁊ amplexus. ⁊ hoc ꝓut cō
paratur ad patrē ⁊ filiū: Itē dicitur donū dei
altiſſimi. quia omne donū ab ipſo fluit Diciṫ
fons viuus quia ſitientibus gratiam largitur
Dicitur ignis quia affectū accendit. Diciṫ cha
ritas nō ſolū quia ē amor patris ⁊ filij: ſed ꝗa
nos amantes facit. Diciṫ ſpiritalis vnctio. ꝗa
omnes tribulationes mūdanas ſuaues facit ⁊
iocūdas. ſꝫ illud. In labore reges i eſtu tēperi
es. Dicitur dextre dei digitus. qꝛ ſicut omnes
corporales res digito demonſtranṫ. ita per ſpi
ritū ſanctū oñduntṫ res ſpirituales oculo ſpiri/
tuali. Diciṫ paraclitus quia conſolationes ce/
leſtes mentibus inſtillat. Diciṫ magiſtroꝝ op/
timus. qꝛ ītellectū ad cognitionē dei ⁊ ſui ipiuſ
illuminat. Eſt itaqꝫ ſpiritus ſanctus ut colligi
tur ex dictis Auguſtini in li. de trini. deus ter/
tia perſona in trinitate ꝓducta a patre ⁊ filio
per modū voluntatis: Deus nāqꝫ ē ſūme ſim/
plex ut pꝫ.xij. methaphi. vbi ph̄us dicit: ꝙ deuſ
ē actus puriſſimus abſqꝫ aliqua cōpoſitione.
ergo om̄e qd̊ eſt in deo eſt deꝰ. Et per ꝯſeqnēs
ſcientia ſapientia intellectus cognitio volūtas
⁊ amor dei eſt deus. Conſtat aūt ꝙ ſpiritus ſā
ctus eſt amor patris ad filiū: Deus eni pater ꝑ
intellectū ſuum cognoſcit eſſentiā ſuā eē infi/
nite bonitatis: ergo eque amat amore infinito
Sicut ergo qua ſe ipſū cognoſcit cognitio eſt
filius. ita amor quo ſe ipſū amat eſt ſpiritus ſā
ctus. Sed contra predicta tres inueniunṫ here
ticoꝝ opiniones damnate. Prima fuit opinio
Arrij q ut dicit ſcūs Tho. in.iiij. ſūme contra

gentiles ca.xvj.docuit filiũ ⁊ ſpiritũ ſanctum
eẽ creaturas:filiũ tñ maiorẽ ſpũ ſancto: ⁊ filiũ
minorẽ patre:quẽ errorẽ quãtũ ad ſpiritũ ſcm̃
ſecutus ẽ Macedoniꝰ q de pr̃e ⁊ filio recte ſen
ſit:ꝙ vnius eiuſdẽ ſubſtãtie ſint. Sꝫ h̃ de ſpũ
ſcõ credere noluit creaturã eẽ ꝯteſtans. Vnde
qdã Macedonianos ſemi arrianos vocat:eo
ꝙ cũ arrianis in ꝑte ꝯueniut ⁊ in ꝑte differunt
ab eiſdẽ.Quos tñ oẽs ꝯuicimꝰ teſtimonio ſcri
pturaꝝ ſanctaꝝ:ex qbus veriſſime colligimus
ꝙ ſpiritus ſctũs ẽ deꝰ.Nã nulli tẽpluꝫ ꝯſtruit̃
⁊ ꝯſecrat̃ niſi deo:vñ in pſ.dicit̃.Dñs in tẽplo
ſancto ſuo.Sꝫ tẽpluꝫ deputat̃ ſpiritui ſcõ.Dic̃
eni apl̃us ꝑme ad Corithios.vj.ca. An neſcitiſ
qm̃ mẽbra vr̃a tẽpluꝫ ſunt ſpũs ſcti:g̃ ſpũs ſan
ctus ẽ deꝰ. Inſuꝑ ꝯp̄hẽdere oĩa ꝓfunda dei
nõ ẽ alicuiꝰ creature: ſꝫ ſpũs ſctũs ꝯp̄hendit
oĩa ꝓfunda dei igit̃ nõ ẽ creatura: dr̃ eni ꝑme
ad Corinthios.ij.ca.Que dei ſũt nemo cogno
uit niſi ſpũs dei. Itẽ deꝰ locutꝰ ẽ ꝑ ꝓphas:vñ
Numeri.xij.ca.ſcribit̃. Si qs fuerit iter vos ꝓ
pheta dñi in viſiõe apparebo ei vel ꝑ ſomniũ
loquar ad illũ.Sꝫ ſpũs ſctũs locutus ẽ ꝑ ꝓphe
tas:g̃ ẽ deꝰ. Nã Actuũ ꝑmo ſcribit̃. Oportet
impleri ſcripturã quã p̄dixit ſpũs ſctũs per os
dauid.Et ſ'a Petri.j.ca.Spũ ſctõ ĩſpirati locu
ti ſunt ſancti dei hoĩes. Itẽ interiꝰ docere pro
priũ opus dei ẽ.vñ in pſ.Qui docet hoĩem ſciẽ
tiam.Sꝫ h̃ eſt opus ſpũs ſcti:g̃ eſt deꝰ.Nã ioã
nis.xiiij.ca.dicit̃. Paraclitus aũt ſpũs ſanctꝰ
quẽ mittet pr̃ in noĩe meo ille vos docebit oĩa
Adhuc Quoꝝ ẽ eadẽ oꝑatio oportet eandẽ eẽ
naturã:ẽ aũt eadẽ oꝑatio filij ⁊ ſpũs ſcti: nam
xp̃s loquit̃ in ſcĩs. Iõ paulus ſ'c ad Corĩthios
vlti.ca:dicebat An experimentũ queritis eiꝰ q in
me loquit̃ xp̃s. Spũs ſcũs etiã loquit̃:iux̃ illud
Matth.x.ca. Nõ eni vos eſtis q loquimini ſꝫ
ſpũs pr̃is veſtri q loquit̃ in vobis.Ergo eadeꝫ
eſt natura filij ⁊ ſpũs ſancti ⁊ ꝑ ꝯſequẽs patris
Amplius Eſſe vbiqꝫ ẽ ꝓpriuꝫ dei q dicit Iere
mie.xxiij.ca.Celũ ⁊ terrã ego impleo:hoc ſpiri
tui ſcõ ꝯuenit ſ'ꝫ illud Sapiẽtie ꝑmo ca.Spũs
dñi repleuit orbẽ terraꝝ:ergo ẽ deꝰ. Preterea
Actuũ.v.ca.petrus dixit.Anania cur tẽptauit
ſathanas cor tuũ mẽtiri te ſpũi ſcõ. Et poſtea
ſubdit.Nõ es mentitꝰ hoĩbus ſꝫ deo:g̃ ſpiritꝰ
ſctũs ẽ deꝰ. Paulꝰ etiã in ꝑma ad Corinthios
ca.xij. ita ſcribit. Nemo põt dicere dñs ieſus
niſi in ſpũ ſancto: diuiſiones xp̄o gratiaꝝ ſũt.
idẽ aũt ſpũs. Et diuiſiones miniſtrationũ ſũt.
idẽ aũt dñs. Et diuiſiones oꝑationũ ſunt:ideꝫ

xp̄o deus q operat̃ oĩa in oĩbus. Vnicuiqꝫ aũt
dat̃ manifeſtatio ſpũs ad vtilitatẽ. Alij quideꝫ
ꝑ ſpiritũ dat̃ ſ'mo ſapiẽtie. Alij aũt ſ'mo ſcien
tie ſ'm eundem ſpiritũ. Alteri fides in eodem
ſpiritu. Alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu.
Alij oꝑatio virtutũ. Alij ꝓphetia. Alij diſcre
tio ſpirituũ. Alij genera linguaꝝ. Alij interp̄re
tatio ſermonũ. Hec aũt oĩa oꝑatur vnus atqꝫ
idẽ ſpũs diuidẽs ſingulis ꝓut vult. In quibuſ
verbis manifeſte exp̄mit ſpiritũ ſanctũ eẽ deũ
Secũda opinio dãnata de ſpũ ſancto ꝙ nõ ꝓ
cedit a filio ſꝫ a ſolo patre. Que ſ'm Tho.ꝑma
ꝑte. q.xxxvj. inuenta fuit a Neſtorianis vt pꝫ
in quodã ſimbolo damnato ab Epheſina ſino
do. Propterea in ſimbolo patrum dicit̃. Et in
ſpm̃ ſctm̃ dñm ⁊ viuificantẽ q ex patre filioqꝫ
ꝓcedit. Athanaſius etiaꝫ hoc retulit cũ dixit.
Spũs ſanctus a patre ⁊ filio nõ factꝰ nec cre
atus nec genitus ſꝫ ꝓcedens. Idip̄m ꝓfitetur
Cirillus in epl̃a ſua quã ſinodus calcedonẽſis
recepit. Idẽ fatet̃ didimus in libro de ſpũ ſctõ
Auguſtinus etiã ſic aſſerit ſuꝑ ioãnem. ⁊ in li
bris de trini. Sꝫ greci ꝯ̃ hoc inſtãt. Primo ꝙ
xp̃s de ſpũ ſctõ loquẽs cũ a patre ꝓcedere di
xit:nulla mentione facta de filio. vñ ioannis
xv.ait. Cũ venerit paraclitus quẽ ego mittam
vobis a patre ſpm̃ veritatis q a patre ꝓcedit.
Secũdo q: ioãnes Damaſcenus dicit. Spiri
tum ſanctũ ex patre dicimus ⁊ ſpm̃ patris no
minamꝰ, Ex filio aũt ſpm̃ nõ dicimꝰ: ſpm̃ xp̄o
filij noĩamus. Tertio ſpũs ſanctus ꝑfecte ꝓce
dit a pr̃e ergo ſuꝑfluũ eſt ꝙ ꝓcedat a filio. Sꝫ
ad ꝑmum reſpondet ſanctꝰ Tho.prima ꝑte.q.
xxxvj. ⁊ in.iiij.ſumme ꝯ̃ gentiles ca.xxv. Qꝫ ꝓ
pter vnitatẽ eẽntie qđ in ſcripturis de vna ꝑ
ſona dicit̃ de alia oportet ĩtelligi niſi repugnet
ꝓprietati ꝑſonali ip̄ius:etiã ſi dictio excluſiua
adderetur: lꝫ eni dicat̃ Matthei.xj.ca. Nemo
nouit filiũ niſi pater:nõ tñ a cognitiõe filij vl'
ip̄e filiꝰ vl' ſpũs ſcũs excludit̃. Vñ ẽt ſi diceret̃
in euãgelio ꝙ ſpiritus ſanctꝰ nõ ꝓcedit niſi a
patre nõ per hoc remouẽtur quin ꝓcederet a
filio:cũ hoc ꝓprietati filij non repugnet. Nec
eſt mirũ ſi dñs ſpiritũ ſanctũ a patre ꝓcedere
dixit de ſe mentione non facta:quia oĩa ad pa
trem referre ſolet a quo habet quicquid ha
bet. Sicut cũ dicit Ioãnis.vij.ca. Mea doctri
na non eſt mea ſed eiꝰ qui miſit me patris. Et
multa huiuſmodi in verbis dñi inueniuntur
ad cõmendandã in patre auctoritatẽ principij
nec tñ in verbis allegatis omnino obticuit eẽ

ſe ſpiritus ſancti principiū. Cum dixit cū ſpm̄
veritatis ⁊ ſe ꝓus dixerat veritatē. Preterea
ſpūs ſcūs a filio mittiť ſcđm illud Joānis.xv.
ca. Cū venerit paraclitꝰ quē ego mittā vobis:
ſ3 mittēs auctoritatē h3 aliquā in miſſū. Opor
tet ergo dicere ꝙ filiꝰ habeat aliquā auctorita
tem reſpectu ſpiritus ſancti: non aūt dominij
vel maioritatis: ſ3 ſcđm ſolū originē. Siqs aūt
obijceret ꝙ filiꝰ mittiť a ſpū ſctō q2 dicit Lu/
ce.iiij.ca. ꝙ dn̄s dixit in ſe impletū illud Iſaie
Spūs dn̄i ſup me euangeliçare pauperibꝰ mi/
ſit me. Reſpondere poſſumꝰ ꝙ filius a ſpiritu
ſancto mittiť ſm̄ naturā aſſumptā. Spūs aūt
ſctūs nō aſſumpſit naturā creatā: vt ſcđm ea3
poſſit dici miſſus a filio. vel filiꝰ habere aucto
ritatē reſpectu ipius. Relinquiť ergo ꝙ reſpe/
ctu ꝑſone eterne filiꝰ ſup ſpm̄ ſanctū auctorita
tem habeat. Ad ſcđm obiectū de Damaſceno
dicit ſctūs Tho. ꝙ in hoc nō ē audiendꝰ q3uis
a quibuſdā dicať ꝙ ſicut nō ꝯfiteť ſpm̄ ſcm̄ eē
a filio: ita etiā nō negat ex vi verboꝝ illorum
Ad tertiū de ꝓductione perfecta patris dicit
ſanctus Tho. ꝙ ꝑ hoc ꝙ ſpūs ſanctꝰ ꝑfecte ꝓ
cedit a pr̄e. nō ſolu3 nō eſt ſupfluū dicere ꝙ ꝓ/
cedat a filio ſ3 omnino neceſſariū: q2 vna ē vir
tus patris ⁊ filij. Et quicqd eſt a patre neceſſe
eſt eſſe a filio niſi ꝓprietati filiatiōis repugnet
nō e[illegible] filiꝰ eſt a ſeipo l3 ſit a pr̄e. Igiť pater et
filiꝰ ſunt vnū principiū ſpūs ſci ꝓpter vnita/
tem diuine virtutis: ⁊ vna ꝓductione ꝓducūt
ſpm̄ ſcm̄: ſicut etiā tres ꝑſone ſunt vnū princi/
piū creature: ⁊ vna actione creaturā ꝓducūt.
¶ Tertia opinio de ſpū ſcō dānata fuit aliqꝝ
q dixerūt: ꝙ ſpūs ſcūs nō ſit equalis patri aut
filio. Arguebant ꝟo ſic. Dare ſe totū ſine ſui
diminutione eſt ſumme potētie: hoc aūt pōt
pater: hoc pōt filius: nō aūt ſpūs ſctūs: nō enī
pōt generare filiū ſicut pater: nec pōt ſpirare
ſpiritū ſcm̄ ſicut pater ⁊ filiꝰ ergo nō ē illis eq̄/
lis. Ad hoc rn̄det Alexander in ꝓmo volumine
ſumme: ꝙ ſicut eadē eſt potētia filij qua potu/
it generari que eſt in patre q̄ potuit generare.
Sic eadē eſt potētia ſpūs ſci q̄ pōt dari .i. ſpi/
rari q̄ pr̄is ⁊ filij q̄ poſſunt dare .i. ſpirare. Vn̄
Augꝰ. li. ꝯ maximū inqt. Abſit vt ideo ſit potē
tior pater filio q2 creatorē genuit pater: filius
nō genuit creatorē. Neq3 enī nō potuit ſ3 non
oportuit .i. nō ex impotētia fecit ſ3 q2 ſibi non
conueniebat. Similiter poteſt dici in ꝓpoſi/
to. Si ꝟo querať vtꝝ artata ſiue ligata ſit po
tentia ꝓducendi in ꝑſona ſpūs ſcti: ꝓpter hoc
ꝙ nō pōt exire in actū ꝓducendi ꝑſona3 ſicut
poteſt in patre ⁊ filio. Dicendū ꝙ non imo ex
ſumma ꝑfectiōe ipiꝰ potētie ē: q2 nō pōt exire
in actū huiuſmodi: q2 nō ꝯgrueret. Vn̄ Anſel
mus in monologion ait. Qui poteſt qđ ſibi nō
ꝓdeſt ⁊ nō debet: tantomagis aduerſitas ⁊ ꝑ/
uerſitas pn̄t in illū. Sctūs ꝟo Tho. ꝓma pte.
q. xlij. dicit. ꝙ ſicut eadē eſſentia que in patre ē
paternitas: in filio eſt filiatio: ita eadē eſt potē
tia qua pater generat ⁊ qua filiꝰ generať. Vn̄
veꝝ eſt ꝙ quicqd pōt pater pōt filiꝰ. Nō tn̄ ſe
quitur ꝙ poſſit generare: nā generatio ſignifi
cat relationē in diuinis: habet ergo eandē po/
tentiā quā pater: ſ3 cū alia relatiōe: q2 pater ha
bet eā vt dans. Et h̄ ſignificať cū diciť pr̄ pōt
generare: filiꝰ aūt habet eā vt accipiens. ⁊ hoc
ſignificať cum dicitur poteſt generari. Idem
dicendū eſt de ſpiritu ſctō reſpectu pr̄is ⁊ filij.
¶ Quid ſit miſſio in diuinis: et qualiter ſpūs
ſctūs mittiť inuiſibiliter ⁊ viſibiliter: ⁊ de con
gruitate tempis quo ſpūs datus fuit apoſtoliſ
in ſigno viſibili. Capitulū.ij.

Ecundū myſteriū cōtemplandū de ſpiri
tu ſancto dicitur miſſionis. In quo tres
conſiderationes facienus.
Prima dicitur quidditatis.
Secunda qualitatis.
Tertia temporalitatis.
¶ Prima ꝯſideratio dř quidditatis: vbi quid
ſit miſſio in diuinis ē aperiendū. Ad qđ ita ait
Ricardus in ꝓmo di. xv. Miſſio ē ꝑſone ema/
nantis vel emanationis ꝑſone ꝑ aliqd ſibi ap/
propriatū actu vel habitu manifeſtatio. Nam
miſſio reſpectu miſſi: duo habet ex ſuo intelle/
ctu emanationē ⁊ manifeſtationē ꝑ effectum.
Vn̄ Augꝰ. iiij. li. de trini. inqt. Mitti ē cogno/
ſci eſſe ab alio. Et q2 pater a nullo ideo nunq̄3
diciť miſſus. Sed vt iſta clarius habeātur tria
in hac pte dubia ſunt aperienda.
Primū vtꝝ ſit ponere miſſionē in diuinis.
Secūdū vtꝝ miſſio ſit qd increatū vel creatu3
Tertiū vtrū miſſio dicať de deo ab eterno vel
ex tempore vel vtroq3 modo.
Ad primum dubiū rn̄det ſcriptura ſancta. Di
citur enī ad Galathas .iiij. ca. Miſit deus fili
um ſuū. Et ibidē: Miſit deꝰ ſpm̄ filij ſui in cor
da veſtra. Et Joānis.iij.ca. Nō enī miſit deuſ
filiū ſuū in mundū vt iudicet mundū. Et. vj.
ca. Miſit me viuens pater. Et. viij. ca. Qui mi
ſit me verax ē. Et Joānis xvj. ca. Cū venerit
paraclitus quē ego mittā vobis. Ex quibꝰ ⁊ ſi

miſſibus patet ꝙ filius miſſus eſt etiam ⁊ ſpūs
ſcūs. Contra hoc tn̄ quidā obijciūt. Pꝛimo qꝛ
qui mittit̄ ab aliq̊ diſcedit ab eo ⁊ ad aliquē lo/
cum de nouo vadit: ſꝫ in diuinis nō pōt eſſe lo
cī mutatio cū deus ſit vbiqꝫ: ergo in diuinis n̄
pōt eſſe miſſio. Scūdo omne qđ mittit̄ ſepatur
a mittente: ſed in diuinis nō eſt ponere ſepati
onem vnius pſone ab alia: ergo nec miſſionē
Tertio nihil pertinens ad inferioritatē ⁊ ſupi
oritatem dicit̄ de vna pſona reſpectu alterius.
Vnde dicit Damaſcenus: ꝙ filiꝰ ſm ꝙ deus
nō dicit̄ obediēs vel inobediēs patri: ſubiecto/
rum enī eſt hoc. Cū ergo ille q mittit̄ inquātū
huius ſit inferioꝛ q̄ꝫ ille qui mittit: ⁊ ille q mit
tit ſit ſuperioꝛ: nō dicunt̄ huiuſmodi noīa mit
tere ⁊ mitti de vna pſona reſpectu alteriꝰ. Ad
ſoluenda huiuſmodi obiecta: notanduꝫ eſt ſm
Bonauentu. in pᵒmo di. xv. ꝙ miſſio in his in/
ferioꝛibus habet reſpectū ad tria. ſ. ad pꝛincipi
um: ad terminum: ⁊ ad miſſum. Ad pꝛicipium
ſiue ad mittentē miſſio habet ſub triplici habi
tudine compari: videlicet vt ad dantē eſſe ⁊ ſic
mittitur radius a ſole. Vt ad dantē virtutē ſic
mittit̄ iaculū a ꝓiectoꝛe. Et vt ad dantē iuriſ/
dictionē ⁊ ſic mittit̄ nūcius a pceptoꝛe. Scđm
omnē hanc cōparationē eſt miſſio in diuinis: qꝛ
ſpūs ſcūs mittitur a patre ⁊ filio tanq̄ꝫ habēs
eſſe ⁊ virtutē ⁊ auctoꝛitatē in operando in eis
Et ideo miſſio ſecūdū hunc reſpectū cōpletiſſi
me ē in diuinis. Similiter ad terminū ſub ter/
tia habitudine cōpatur. Mittit̄ enim aliqd ali
cubi vbi videlicet quietatur vt lapis mittitur
deoꝛſum. Mittitur etiā aliquid alicubi vt a q̊
habeatur: ſicut aliqs mittit alicui donū. Mit/
titur inſup ad aliquid ꝙ opet̄: ⁊ ſic mittit̄ filiꝰ
vel ſpūs ſcūs vt alicubi inhabitandū: vt alicu
bi ad poſſidendū vt donū ad aliqd. ſ. ad effectū
cōferendū. Et iō miſſio per cōparationē ad ter/
minū reperit̄ cōpletiſſime in diuinis multoma
gis q̄ꝫ in creaturis. Si aūt loquamur de miſſi/
one in cōparatione ad miſſum. Sic in his inferi
oꝛibus ponit̄ triplicē ꝯditionē impfectionis. ſ.
ſepationem: ſubiectionē: ⁊ mutationem: q̄ qdē
non ſunt in diuinis. Eſt tn̄ aliqd pfectiōis ibi
iſtis coꝛreſpōdēs. Et rō huiꝰ patet ſic. In iſtis
inferioꝛibꝰ ſepatur miſſus a mittente: nā cum
mitto aliquē Romam qꝛ roma diſtat a me ille
quē mitto ſeparat̄ a me. In diuinis ꝟo qꝛ deꝰ
mittēs ē vbiqꝫ nulla ē diſtantia: ideo nulla ſe/
paratio: loco tn̄ huiꝰ ē miſſi a mittēte egreſſio
ſiue emanatio. Similiter in his inferioꝛibus ē

in miſſo ſubiectio ꝓpter differentiā mittentis
ad miſſū: qꝛ miſſus differt a mittēte in ſubſtan
tia. Sꝫ in diuinis nō ē ſubſtātialis dr̄a. Et iō
oīa ſūt eq̄lis nobilitatis in miſſo ⁊ mittēte. Sic
etiā in his inferioꝛibus ē in miſſo mutatio ꝓ
pter diſtantiā miſſi a termino. Quia ꝟo in di
uinis miſſus nulli loco abeſt: ideo nō ē ibi mu
tatio: ſꝫ alicuius effectus de nouo ꝓductio. hec
Bonauētura. Scūs ꝟo Tho. pᵒma pte. q. xliij.
eādē ſentētiā ꝯfirmās vt aſſerit: ꝙ in rōe miſſi
onis duo iportant̄: quoꝝ vnū ē habitudo miſ/
ſi ad cuꝫ a q̊ mittit̄. Aliud ē habitudo miſſi ad
terminū ad quē mittit̄. Per hoc aūt ꝙ aliquis
mittit̄ oſtendit̄ ꝓceſſio quedā miſſi a mittente
vel ſm impium: ſicut dn̄s mittit ſeruū: vel ſm
ꝯſiliariū: vt ſi cōſiliarius dicat̄ mittere regē ad
bellādū. Vel ſm oꝛiginē vt ſi dicat̄ ꝙ flos mit
titur ab arboꝛe. Oſtendit̄ etiā habitudo termi
ni ad quē mittit̄ vt aliquo mō ibi eſſe incipiat
vel qꝛ pꝛius ibi omnino nō erat quo mittitur.
Vel qꝛ incipit ibi aliquo mō eē q̊ pꝛius n̄ erat
Miſſio ergo diuine pſone cōuenire pōt ſcđm
ꝙ iportat ex vna pte ꝓceſſionē oꝛiginis a mit
tente. Et ſm ꝙ iportat ex alia parte nouū mo/
dum exiſtendi in aliquo. Sicut filius dicit̄ eſſe
miſſus a patre in mundū ſcđm ꝙ incipit eē in
mūdo viſibilit̄ per carnē aſſumptā: ⁊ tn̄ antea
in mundo erat: vt dicit̄ Joānis pᵒmo ca. Non
ponit̄ ergo miſſio in diuinis q̄ ſit ſm motū lo/
calē. Quare nec ibi ē ſepatio ſed ſola diſtinctio
oꝛiginis. Neqꝫ poteſt eē minoꝛatio cū nō ſit a
pᵒncipio mittente: aut ſm iperiū aut ſcđm con
ſiliū: qꝛ imperās ē maioꝛ ⁊ cōſiliās ſapientioꝛ.
Et vt pᵒdictū ē miſſio illa nō iportat niſi ꝓceſſi
oneꝫ oꝛiginis q̄ ē ſꝫ eq̄litatē. Scđm dubiū fuit
vtꝝ miſſio ſit qd creatū vel increatum. Ad qđ
ita rn̄det Alexander in pᵒmo ſumme. Q miſſio
ſiue dicat̄ actiue de pr̄e reſpectu filij: ſiue de pa
tre ⁊ filio reſpectu ſpūs ſcti. Siue dicat̄ paſſiue
de filio vel ſpū ſctō ē qd increatū ⁊ idē qđ deꝰ
nā ꝓceſſio ſpūs ſcti ē ipe ſpūs ſcūs ꝓcedēs. et
ſanctificatio ſpūs ſcti ē ipe ſpūs ſctūs ſanctifi
cans. Sꝫ miſſio ſpūs ſcti ē eiꝰ ꝓceſſio a pr̄e et
filio ad ſanctificādū creaturā: vtrūqꝫ aūt ē qd
increatum qđ eſt ſpūs ſcūs: ergo miſſio q̄ ſpūs
ſctūs eſt miſſus eſt quid increatū. Et eadē rōe
miſſio qua filius mittitur ⁊ qua pater mittit.
Tertiū dubiū fuit vtruꝫ miſſio dicatur de deo
ex tempoꝛe vel ab eterno. Et rn̄dent doctoꝛes
theologi ꝙ dicit̄ ex tpe. Veruntn̄ Alexander
in pᵒmo ſumme dicit ꝙ in miſſiōe duo ſūt. Eſt

enim ibi principale ſignificatū qḋ ē qd increatum. Et ē ibi aliqḋ cōnotatū .ſ. effectus in rōnali creatura qḋ eſt quid creatum. Nam miſſio ē ꝓceſſio alicui⁹ pſone manifeſtata in creatura: vel manifeſtatio ꝓceſſionis eterne facta rōnali creature: rōne ergo connotati qḋ tēporale ē dicit̄ miſſio tpalis. Sed ſanctus Tho. in pma parte vbi ē dicit ꝙ in his que important originē diuinaꝝ pſonaꝝ ē quedā dr̄a attendēda. Quedā enī in ſua ſignificatione importāt ſolā habitudinē ad principiū vt ꝓceſſio ⁊ exitus. Quedā vo cū habitudine ad principium determināt ꝓceſſionis terminū. Quoꝝ quedā determināt terminū eternū: ſicut generatio ⁊ ſpiratio: nā generatio ē ꝓceſſio diuie pſone in naturā diuinā. Et ſpiratio paſſiue accepta importat ꝓceſſionē amoris ſubſiſtētis. Quedam vo cū habitudine ad principiū importāt terminū tēporalē: ſicut miſſio ⁊ datio. Mittit̄ enī aliqd ad hoc vt in aliquo ſit ⁊ datur ad hoc vt habeat̄. Perſonā aūt diuinā haberi ab aliqua creatura vel eē nouo modo exiſtendi in ea eſt qḋdam tpale. Vn̄ miſſio ⁊ datio in diuinis dicuntur tpaliter tm̄. Generatio aūt ⁊ ſpiratio ſolū ab eterno. Proceſſio aūt ⁊ exitus dicūtur in diuinis eternaliter ⁊ tpaliter. Nā filius ab eterno ꝓceſſit vt ſit de⁹: tpaliter aūt vt ſit hō ſcd̄m promiſſioneꝫ viſibilem: vel vt ſit in hoīe ſcd̄m miſſionem inuiſibilem.

De tempore die ⁊ hora miſſionis ſpūs ſancti

¶ Secūda ꝯſideratio de miſſione ſpūs ſancti dicit̄ tēporalitatis. In qua quo tpe miſſus fuit apoſtolis pōderare debem⁹. Nā quinqgeſima die poſt xp̄i reſurrectioneꝫ myſteriū iſtud fuit celebratū. Et hoc quidē congrue factū eſſe conſtat. Tū qꝛ in veteri teſtamēto ſic fuerat figuratū: dū quiquageſima die poſtq̄ꝫ moyſes eduxerat filios iſrl̄ de egypto: deſcēdit de⁹ in igne in monte ſynai. Sic ⁊ quinqgeſima die poſtq̄ꝫ xp̄s traxerat patres de inferis: deſcendit ſpūs ſanctus in linguis igneis. Tuꝫ etiā vt q̄ in iubileo beneficia populus accipiebat data fuiſſe multo copioſiora in xp̄m credentib⁹ a ſpū ſctō noſcant̄. Vt enī colligit̄ ex. xxv. ca. Leuitici. nu mero quinquagenario annoꝝ in iubileo debita remittebant̄. Ita ſpūs ſancti gratia in apoſtolos deſcendentis penitentib⁹ peccata ⁊ debita remittunt̄. Similiter in illo iubileo ſerui donabantur libertati. Ita nūc ſpūs ſctūs liberat a ſeruitute dyaboli in ſpem glorie filioꝝ dei. Adhuc in illo iubileo recuperabātur hereditates amiſſe. Sic ſpūs ſanctus eſt pign⁹ hereditatis nr̄e. Venit etiaꝫ ſpūs ſctūs in die dñica vt eſſet dies renouationis que fuerat ⁊ creationis. Dñica nāqꝫ die creatus ē mūdus. Hora adhuc qua ſpūs ſctūs in apl'os deſcendit fuit tertia: vt patet ex auctoritate eccleſie q̄ cantat in hymno. Dū hora cūctis tertia repēte mundus intonat: orantib⁹ apl'is deū veniſſe nūciat. Idipm habet̄ ex verbo petri Actuuꝫ. ij. ca. Fuit aūt iſta hora coueniēs. Tū qꝛ ſpūs ſctūs eſt tertia in trinitate pſona. Tū qꝛ primi parentes dicunt̄ in hora tertia pdidiſſe grām: vt ponit̄ in cōpendio theologie li. pmo. vn̄ ꝯueniens fuit ꝙ eadē hora apl'is redderet̄. Tū etiaꝫ vt inſinuet̄ ꝙ in tertio tpe grā dei copioſe in mundū effuſa ē. Nā genus humanū ſub tripliciſtatu decurrere ponit̄ a doctoribus. Prim⁹ legis nature ab adam vſqꝫ ad moyſen. Secundus fuit legis ſcripte: a moyſe vſqꝫ ad chriſtuꝫ Tertius legis gratie: a xp̄o vſqꝫ ad cōpletū numerum electoꝝ ¶ Tertia cōſideratio de miſſione ſpūs ſancti dicit̄ q̄litatis. Duplex ē miſſio ſpūs ſancti: vna inuiſibilis q̄ mittit̄ in menteꝫ ad ſanctificandū creaturaꝫ: ⁊ iſta miſſio fit ad inhabitationē creature rōnalis. Alia ē miſſio viſibilis ſicut apparuit ſup xp̄m in colūbe ſpecie: ⁊ ſup apl'os in linguis igneis. Qui ſpiritū ſanctū inuiſibiliter habere cupit opus ē vt ſe ꝯformet apl'is in quib⁹ ſeptē ꝯditiones deſcribuntur fuiſſe. Prima cōditio fuit qa erāt animo quieti. Et hoc ē qḋ dicit̄ Actuū. ij. ca. Duꝫ cōplerent̄ dies penthecoſtes. i. dies requietōis Illud enī feſtū erat ad requiē deputatū. Ideo dixit deus p Iſaiā ca. lx. Sup queꝫ requieſcet ſpūs meus niſi ſup humilē ⁊ quietū. Secundo erant apl'i dilectione vniti: qḋ notat̄ cū dicit̄. Erant oēs pariter. Erat quideꝫ eis cor vnū ⁊ anima vna. Sicut enī ſpūs hoīs nō viuificat mēbra corpis niſi vnita. Sic nec ſpūs ſcūs mēbra ſpūalia. Tertio erant apl'i loco ſecreti: de hoc ſubdit̄ in codē loco. ſ. in cenaculo. Quarto erant oratione aſſidui. ideo ſubdit̄. Erāt pſeuerantes vnanimiter in oratione: de illis cantat eccleſia. Orantib⁹ apl'is deum veniſſe nunciat Quinto erant humilitate pditi ex eo ꝙ ſcribit̄ qa erāt ſedētes. i. humiles: Sexto erāt pace cōiuncti qa erant in hierl'm q̄ interp̄tat̄ viſio pacis. Septimo erāt cōtemplatiōe erecti: p hoc ꝙ dicit̄: qꝛ receperūt ſpm̄ ſcm̄ in ſupiori cenaculo. Qualiter aūt miſſio illa viſibilis in apl'os fuerit cōpleta declarat̄ Actuū. ij. ca. vbi dicit̄.

Factus ē repente de celo ſon⁹ tāq̄ȝ aduenientis ſpūs vehementis ⁊ repleuit totaȝ domū vbi erant ſedentes. Nicholaus de lira. ſedentes. i. manētes eo modo quo dr̄ in Deuteronomio ca. i. Sediſtis in cades barne mlt̄o tp̄e. i. mãſiſtis Nã apl̄i tūc erant in oꝛone q̄ nō fit ſedēdo ſȝ magis flectendo genua vel ſtando. Inſup luce vltimo xp̄s dixerat eis. Sedete in ciuitate: id ē manete quouſq̄ȝ induamini virtute ex alto. Et apparuerūt illis diſpartite lingue tanq̄ȝ ignis ſeditq̄ȝ ſupꝛa ſingulos eoꝝ ⁊ repleti ſunt oēs ſpū ſctō. Sȝ poſſet aliqs querere an apl̄i ante iſtā diē acceperāt ſpiritū ſanctū. Et rn̄dēt doctoꝛes ꝙ ſic ſȝ nō in tanta copia. Cū eni fuerūt vocati ad xp̄i ſequelā ⁊ apoſtolatū receperunt ſpiritū ſanctū ad ꝓpꝛiā iuſtificationē ⁊ pſonalem pfectionē. Quando aūt miſit eos ad pꝛedicandū ante ſuā paſſionē tūc receperūt ſpiritū ſanctū ad infirmoꝝ curationē: ⁊ miraculoꝛum opationē. Dedit nãq̄ȝ ptātem illis curãdi languoꝛes: eijciēdi demones. Sicut pȝ Matthei x. ca. Sȝ qñ inſufflauit ⁊ dixit eis. Accipite ſpiritū ſanctū: tuuc receperūt eū ad peccatoꝛuȝ remiſſionē ⁊ ſacramentoꝝ miniſtrationē. Et vt refert Auguſtin⁹. iiij. li. de trini. Flatus ille coꝛpoꝛeus ſubſtātia ſpūs ſancti nō fuit ſȝ demonſtratio p ↄgruā ſignificationē non tm̄ a patre ſȝ a filio ꝓcedere ſpm̄ ſcm̄. Et ſpūs ſctūs ibi n̄ accipit̄ ꝓut ē tertia in trinitate pſona: ſed pꝛo dono ſpūs ſcti: vt ſit ſenſus. Accipite ſpiritum ſanctū. i. donū ſpūs ſancti ꝓut exponit Philippus de monte calerio in euãgelio Joannis Iſta Ƿo die apl̄i receperūt ſpm̄ ſcm̄ ad habendam intelligentiā ſcripturaꝝ vt declarabim⁹ in ſequēti myſterio. ⁊ noticiā omniū linguarū ad audaciā ⁊ foꝛtitudinē: ad omniū meritoꝛuȝ plenitudinē: ad pdicationē euangelij: ad tollerationē martyrij: ad ↄuerſiōeȝ populoꝝ ⁊ coꝛuſcationē miraculoꝝ. Ergo repleti ſunt nō ſolū plenitudie ſufficiētie ſȝ ēt plenitudie redūdãtie

Ꝯ apl̄i faciēte ſpū ſancto loquebant̄ varijs linguis ⁊ acceperūt ſcientiā diuinaꝝ reꝝ atq̄ȝ foꝛtes facti fuerunt vt non timerēt cruciatus neq̄ȝ moꝛtem.

Capitulum. iij.

Tertiū myſteriū ↄtemplandū de ſpū ſctō dicit̄ operatiōis. Inter cetera quippe ſtupenda que in apl̄is ē operatus: ſunt pꝛecipua ⁊ ſingulariſſima tria.

Pꝛimum fuit locutio.

Secundum illuſtratio.

Tertium foꝛtificatio.

Pꝛimū opus mirabile fuit locutio: nã ſtatim fecit illos loqui idiomata oīm gentiū que tñ antea nō didicerāt. Et lȝ qdaȝ dicere voluerunt: ꝙ apl̄i lingua ꝓpꝛia loquētes intelligebantur ab audientib⁹ ac ſi eoꝝ idiomata pferrent. Tñ veriox ē ſententia illoꝝ q tenēt ꝙ ipi apl̄i varia linguaꝝ genera p ſpiritū ſanctū didicerūt. Vñ eccleſia de ipis cantat. Linguis loquūtur omniū turbe pauent gentilium: muſto madere deputant quos ſpiritus repleuerat. Et Actuū. ij. ca. ſcribit̄. Ceperunt loqui variis linguis ꝓut ſpūs ſcūs dabat eloqui illis. Erāt aūt in hierl̄m habitãtes iudei viri religioſi. i. in cultu diuino deuoti ſcd̄m Nicholaū de lira ex omni natione que ſub celo ē: q ↄuenerant in hierl̄m rōne feſti. Naȝ iudei captiuati p Salmanaſar regē aſſirioꝛū nō redierūt in iudeam Similiter captiuati per regē chaldeoꝝ nō redierūt oēs: q̄ȝuis haberēt licentiā redeundi ſȝ remanſerunt multi amoꝛe filioꝝ quos genuerant ibi ⁊ poſſeſſionū quas acqſierant. Multi adhuc captiuati p Anthiochum regē grecoꝛū ⁊ diuerſis gentibus venditi remanſerūt. Veruntñ aliq eoꝝ magis deuoti ꝓpter reuerētiā templi aliqñ in hierl̄m maxime in ſolennitatibus magnis quaꝝ vna erat ſolēnitas pēthecoſtes. Et dicitur penthecoſtes a pentha qd̄ eſt quinq̄ȝ ⁊ coſte qd̄ ē decē. Quinq̄geſima nanq̄ȝ die a paſcha celeberrima erat apud iudeos in memoꝛiā beneficij legis date que fuit data in monte ſynai quinquageſima die vt ſupius tactum eſt: poſtq̄ȝ filij iſrl̄ egreſſi ſunt de egypto Facta igit̄ hac voce. ſ. ſpūs vehementis vel vēti vel tonitrui que ab alijs audita fuit: vel apoſtoloꝛū ⁊ alioꝝ cū eis exiſtentiū deū voce mag̃ laudantiū q pꝛius timoꝛe ducti nō audebãt loqui: ↄuenit multitudo ⁊ mēte ↄfuſa eſt. i. ſtupefacta: quoniam audiebat vnuſqſq̄ȝ lingua ſua illos loquētes: dicebāt aūt cū admiratiōe. Nōne ecce oēs iſti qui loquuntur galilei ſunt? Et quomodo nos audiuimus vnuſqſq̄ȝ linguam noſtram in qua nati ſumus. Parti ⁊ Medi ⁊ Helamite ⁊ q habitant meſopotamiā Judeā ⁊ Capadociā Pontum ⁊ Aſiam: Frigiam et Pamphiliā. Egyptū ⁊ partes libie que ē circa cirenē ⁊ aduene Romani. Et dicunt̄ hic romani aduene poti⁹ q̄ȝ alij: tū quia a remotioꝛibus ptibus venerunt: tū qꝛ mare tranſierant. Judei quoq̄ȝ ⁊ ꝓſeliti. i. ↄuerſi de gētilitate ad iudaiſmū. Cretes ⁊ arabes audiuimus eos loquētes noſtris linguis magnalia dei. Alij aūt

irridentes dicebant q: muſto pleni ſunt. ꝓ quibus cantat eccl'ia. Muſto madere deputātur q̄s ſpūs repleuerat. Tū petrus veritatē rei ꝑ ſcripturas declarauit. Et illa die appoſite ſunt .i. bapticate ⁊ ad numerū fideliū congregate aīe circiter tria milia. Scd̄m opus mirabile qđ ſpiritus ſct̄ūs in apl'is fuit oꝑatus Illuſtratio dr̄. Nā intellectū eoꝝ illuminauit. vt de diuinis q̄ ad ſalutē ſūt neceſſaria nihil penitꝰ ignorarēt: hoc ꝓmiſerat eis xp̄s cū dixit Joānis .xiiij. ca. Paraclitꝰ aūt ſpūs ſct̄ūs quē mittet pater in noīe meo ille vos docebit oīa, ⁊ ſuggeret vobiſ oīa quecunqȝ dixero vobis. Et .xvj. ca. Cū venerit ille ſpūs veritatis docebit vos omnē veritatē. Et Luce .xxj. ca. Ego dabo vobis os ⁊ ſapientiā cui nō poterūt ꝯdicere aduerſarij veſtri. Res ē ꝓfecto ſtupēda q̄ tā celeriter abſqȝ doctore ſpūs ſcti ſola preſentia noticiā apoſtoli pleniſſimā acceperūt de oībus que a moyſe ⁊ ꝓphetis fuerāt cōſcripta. Hinc Hieronymꝰ ad Paulinū ait. Phariſei ſtupēt in doctrina dñi ⁊ mirant̄ in Petro ⁊ Joanne quō legem ſciant cū litteras nō didicerint. Quicqd enim alijs exercitatio ⁊ quotidiana in lege dñi meditatio tribuere ſolet: illis ſpūs ſct̄ūs ſuggerebat ⁊ erant iuxta qđ ſcriptū ē docibiles deo. Quinimo de ſecretis diuinis magis fuerunt illuminati q̄ȝ ꝓphete veteris teſtamenti: ⁊ in maiori plenitudine gratiā ſpūs ſcti receperūt: atqȝ donum ꝓphetandi excellētius habuerūt. Quoꝝ aūt apl'i ꝓphetie munere fuerūt prediti: pȝ Actuū ij. ca. v. ca. vj. ca. xj. ca. xiij. ca. xxvij. ca. Tāta aūt fuit in illis vis doctrie q̄ in oēs gētes ⁊ nationes mūdi ꝑ eos lux veritatis effulſit. Tertium opus mirabile qđ ſpūs ſcūs operatus ē in apoſtolis dicit̄ fortificatio: q: corda eoꝝ adeo fortificauit: vt nullo timore: nullo terrore: nullaqȝ cōminatione a xp̄i predicatione retardarent̄. Ideo in ſermone qui legit̄ in officio apl'orum. Gregorius ait. Scriptū ē: ſpūs dñi ornauit celos: ornamenta eni celoꝝ ſunt virtutes p̄dicantiū. Que videlicet ornamēta Paulus enumerat dicens. Alij dat̄ per ſpm̄ ſermo ſapientie. Alij ſermo ſcientie ſcd̄m eundē ſpm̄. Alij fides in eodem ſpū. Alij gratia ſanitatū in vno ſpū. Et infra. Quot ſunt bona p̄dicantiū tot ſunt ornamēta celoꝝ. Hinc rurſus ſcriptū ē. Verbo dñi celi firmati ſunt ⁊ ſpū oris eius omnis virtus eoꝝ. Verbū eni dñi ē filius patris. Sȝ eoſdē celos videlicet ſanctos apl'os vt tota ſil' trinitas oſtendatur operata repente de ſancti

ſpiritus diuinitate adiungitur. Et ſpū oris eiꝰ omnis virtus eoꝝ. Celoꝝ igit̄ virtus de ſpiritu ſumpta ē q: mūdi huiꝰ poteſtatibꝰ cōtraire nō preſumerēt niſi eos ſancti ſpūs fortitudo ſolidaſſet. Quales nanqȝ doctores ſctē eccleſie ante aduētū huius ſpūs fuerint ſcimus: ⁊ poſt aduentū illius cuius fortitudinis facti ſunt cōſpicimus. Certe ipe paſtor eccl'ie Petrus quāte debilitatis quāteqȝ formidinis ante aduentum huius ſpiritus fuerit ancilla oſtiaria requiſita dicat: vna enim mulieris voce percuſſus: dū mori timuit vitā negauit. Et tunc Petrus negauit in terra: cū latro ꝯfitebat̄ in cruce. Sȝ vir iſte tante formidinis qualis poſt aduentuȝ ſpūs exiſtat audiamꝰ. Fit ꝯuentꝰ magiſtratuū atqȝ ſenioꝝ: ceſis denūciat̄ apl'is ne i noīe ieſu loq debeāt. Petrus magna auctoritate rñdit. Obedire oportet deo magis q̄ȝ hoībus. Et rurſum. Si in ꝯſpectu dñi iuſtū ē vos potius audire q̄ȝ deū: iudicate: libens beatus Andreas pſecutoribꝰ ſuis rñdit. Tāto eni ero regi meo acceptior quāto ꝓ eius noīe fuero ꝑmanēs in tormentis ꝯſtantior. Nō eni poſſumꝰ que audiuimus ⁊ vidimus nō loqui. Et illi quidem ibant gaudentes a conſpectu ꝯſilij quoniā digni habiti ſunt pro noīe ieſu cōtumeliā pati. hec ille. Securus ⁊ gaudēs ad crucē ꝓꝑerauit Petrꝰ ita ⁊ frater eius Andreas: q: ſpūs ſcūs erat in eis. Sic ⁊ apoſtoli ceteri mortē violentā letanter tulerūt: q: ſpūs ſct̄ūs oēm ab eis timorē eiecerat. Nec tm̄ apl'is hec fortitudo ſupnaturaliter tributa eſt. Quinimo ⁊ ſanctis vt ſic dicaȝ innumeris: confeſſoribꝰ: virginibꝰ ⁊ martyribꝰ. Quiſnā fecit tꝑaliū bonoꝝ contēptores eos q xp̄m nudū nudi ſecuti ſūt niſi ſpūs ſcūs? Quis habitare fecit in ſolitudine in ſpelūcis amicos dei vigilantes orantes: ⁊ carnē duriſſimis ieiunijs diſciplinis ⁊ verberibꝰ affligētes: niſi ſpiritus ſanctus? Quis deniqȝ fecit martyres aīo intrepido tot illata tormēta ⁊ exq̄ſitiſſima cruciatuū genera ꝑpeti niſi ſpūs ſcūs? Ubi admirari plurimū ſimul ⁊ in fide cōſolidari debemꝰ dū ſup̄dicta oīa in ſexu fragili mulieꝝ inueniri cōſpicimus. O vere ſtupenda virtꝰ ſpūs ſcti q̄ tot hoīes ſupra hoīes eleuauit. O gr̄a dei elect' copioſiſſime diſpenſata q̄ terrenos hoīes celeſtes effecit. O fons indeficiens bonitatis dei ad quē cuncti mortales cōfugere ſecuri debent quoniam vt inquit Cyprianus in epiſtola ad Donatum. Profluens largiter ſpūs nullis finibus premit̄: nec vllis cohercentibꝰ clauſtris

intra certa meta ꝛ ſpatia refrenatur. Manat iugiter: exuberat affluenter: noſtrũ tãtũ pect⁹ ſitiat ꝛ pateat. Quãtum illuc fidei capacis afferimus tãtũ inde grẽ inundãtis haurim⁹. hec ille. Supplici corde igit̃ poſtulem⁹ vt piiſſim⁹ deus ſpiritu ſctõ ſuo repleat corda noſtra. Qui ſit benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo vigeſimuſprimus de beatitudie ſanctorũ in quo confutatur fatuitas hominũ mũdanorum qui nõ credũt aliquid de vita futura

Erces veſtra co/pioſa ẽ in celis. Verba ſunt redemptoris noſtri originaliter Matth. v. ca. Tanta eſt quorundã ſtultitia vt arbitrentur nulla eſſe bona preter ea que in preſenti vita a piiſſimo deo vſibus humanis conceduntur. Nil credunt: nil cogitant. Nihil deniqꝫ ſperant: de futura celeſtis regni hereditate. Somnum putant imo fictionem ꝛ fabu/lam: quicquid ſcdm oẽm veritatẽ de ſanctorũ beatitudine proclamatur. Hi omnẽ diligentiã adhibent: vt corporeis ſenſibus in ſuis delectationibus voluptuoſis ſatiſfiat. Animam vero virtutibus honeſtiſqꝫ moribus inſtruere ꝛ negligunt ꝛ contemnunt. Propterea equum eẽ cenſui ſi in p̄ſenti ſermone de beatitudine verba fecero. Nam illam cuncti deſiderare debẽt que merito preponenda eſt oĩbus que ab ho/mine precio haberi ſolent: de hac quilibet iuſt⁹ atqꝫ fidelis aſſerit illud Sapientie ca. vij. Prepoſui illã regnis ꝛ ſedibus: ꝛ diuitias nihil eẽ duxi in comparatione illius: nec comparaui il/li lapidem precioſum: quoniam omne aurum in comparatiõe illius harena eſt exigua: ꝛ tan/q̃ꝫ lutum extimabitur argentum in conſpectu illius. Super ſalutem ꝛ ſpeciem dilexi eam: ꝛ propoſui pro luce habere illam quoniam inextinguibile eſt lumen illius: venerunt aũt mihi oĩa bona pariter cum illa. Vt igitur diſpona/mus ea que tractaturi ſumus ordine debito: beatitudiniſqꝫ laudes mirificentiſſimas com/plectamur que copioſa merces a noſtro ſalua/tore merito nuncupatur: de ipſa tria myſteria principalia proponemus contemplanda.

Primum dicitur beatitudinis deſiderium.

Secundum beatitudinis ſubiectum.

Tertiũ beatitudinis obiectum.

¶ Qꝫ beatitudo eſt bonum qđ cuncti deſiderare debent. Capitulum. j.

Rimum myſterium contemplandum dicitur beatitudinis deſiderium: in quo inducenda eſt cunctorum mens vt ad beatitudinem dirigant cordis affectum: illamqꝫ viribus totis conentur adipiſci. Nam ꝛ de hoc ita pulchre loquitur Seneca ad Lucillum. Ad ſummũ ingt̃ bonum ꝛ propoſitum totius vite tue reſpice. Illi enim conſentire debet quicquid agimus: ideo peccamus quia de partibus vite omnes deliberamus de tota vero nemo deſiderat. Errant conſilia noſtra quia non habent quo dirigantur. Ignoranti quem portum petat: nullus ſinus certus eſt: hec ille. Sed ut pars iſta luci/dior fiat opus ẽ, vt ad tria dubia reſpõdeam⁹.

Primum vtrum homini conueniat agere ꝓ/pter finem.

Secundum vtrum finis humane vite ſit bea/titudo.

Tertium vtrũ beatitudo ſit bonũ deſiderabile

¶ Ad primũ dubium reſpõdet ſanctus Tho. p̄ma ſa. q. j. qꝫ actionũ que ab homine agunt̃: ille ſole ꝓprie dicuntur humane que ſunt proprie hoĩs inquantũ ẽ homo: differt aũt hõ ab alijs irrationalibus creaturis in hoc qꝫ ẽ dñs ſuorꝫ actuũ qđ fit p̄ rationẽ ꝛ volũtatem. Ille itaqꝫ actiones ꝓprie humane dicuntur que ex voluntate deliberata ꝓcedunt. Alie vero non proprie humane ſunt ſicut dũ mouet pedẽ: uel fricat barbam alijs intentus ꝛ ſimilia: lꝫ ſint hominis iſte actiones ſcđe non ſunt propter fineꝫ ex quibus homo nec mereri poteſt nec de/mereri. Sed prime actiones ad finem ſunt di/rigende. Inquit namqꝫ phus in. ij. phiſicorꝫ Finis eſt principium in operabilibus ab hoĩe Et in. ij. Ethicorꝫ aſſerit. Fine omnes operan/tur. Et iterum in. ij. Phiſicorꝫ. Non ſolũ intellectus ſꝫ natura agit ꝓpter finẽ. Et in. ij. Me/thaphiſice. Qui infinitũ faciũt auferũt naturã boni. Cũ itaqꝫ finis ſit qui mouet agentẽ ꝛ lꝫ in executione ſit poſterior tamẽ prior eſt in in/tentione agentis ꝛ habet rationẽ cauſe: ꝓpte/rea ad hoĩem ſpectat vt agat ꝓpter fineꝫ. Ad ſecundum dubiũ reſpondet Ricardus in. iiij. di. xlix. qꝫ vltimus finis humane vite eſt beati/tudo vt ait Aug⁹. li. viij. de ciuitate dei. Finis boni appellatur quo qſqꝫ cum peruenerit beatus ẽ. Et idẽ. li. xix. de ciui. dei. Illud ẽ finis boni ꝓpter qđ appetẽda ſũt cetera: ipm aũt ꝓpt̃ ſeipm. Et. xxij. li. de ciui. dei. Finis ingt nr̃ eſt peruenire ad illud regnũ cui⁹ nullus finis ẽ. Et aplus ad Romanos. vj. Habetis fructum veſtrũ in ſanctificatione: finẽ xp̃o vitaꝫ eternam

Sed hic oritur difficultas quoniam cum bea/
titudo ſit in ipſo deo.⁊ btĩtudo ē finis hũane
vite etiã erit finis omniũ creaturaꝝ. Nam vt
inquit Dionyſius in li. de diuinis noibus. De
us ꝯuertit oĩa ad ſeipm tanq̃ȝ ad vltimũ finē
Ad qđ dicit Tho. pma ſe.q.j.ꝙ ſicut colligitur
ex dcis Ariſto.ij. phiſicoꝝ. ⁊.v. methaphiſice.
Finis dicit̃ dupliciter.ſ. vel eiꝰ terminus in q̊
id ē ipa res in qua ratio boni inuenit̃ vel vſus
ſiue adeptio illius rei. Sicut ſi dicamꝰ ꝙ morꝰ
corpis grauis finis ē vel locus inferior vt res
vel hoc qđ ē eſſe in loco iferiori vt vſus. Et fi/
nis auari ē vel pecunia vt res: vel poſſeſſio pe
cunie vt vſus. Si ergo loquamur de vltimo fi
ne hois quãtũ ad ipam rem que ē finis. Sic in
vltimo fine hois oia creata ꝯueniũt: qr deus ē
vltimus finis hois ⁊ omniũ aliaꝝ reꝝ. Si aũt
loquamur de vltimo fine hoīs quantũ ad con
ſecutionē finis. Sic in fine hois nõ communi
cant creature irrationales. Nã ⁊ hõ ⁊ alie cre
ature rõnales ꝯſequunt̃ vltimũ finē cognoſcē
do ⁊ amando deũ: qđ nõ cõpetit alijs creatu/
ris que adipiſcunt̃ vltimũ finē inquantũ par/
ticipant aliquã ſimilitudinez dei ſcđm ꝙ ſunt
vel viuũt vel etiã cognoſcũt ſcđm inſtinctum
nature: lȝ nõ ꝑ rõnem vel intellectũ. Ideo ma
giſter pma di.ij. dicit. Fecit deus creaturã rõ/
nalem vt ſummũ bonũ intelligeret: intelligen/
do amaret: amando poſſideret: ⁊ poſſidēdo fru
eretur. Quare vt Auguſtinus docet in li. lxxx
iij.q. Non cadit in aliqua rõne carētia vt btã
ſint. ¶ Tertiũ dubiũ fuit vtꝝ btĩtudo ſit bonũ
deſiderabile. Et poſſet quis arguere ꝙ nõ: naȝ
nullũ bonũ incognitũ,ē deſiderabile: hoc patet
Quia bonũ apprehenſum ē obiectũ appetitus
vt inqt Ariſtoteles in.iij. de aia. Ideo Augꝰ.
li.x. de trini.ca.i.ait. Firmiſſime nouimus ama
ri niſi nota nõ poſſe. Sȝ beatitudo eſt bonũ in
cognitũ ergo nõ eſt bonũ deſiderabile. Philo
ſophi quidē multo ſubtiliter elaborarũt vt de
beatitudine ac ſummo bono cognitionē inue/
nirent. Et vt Lactantius ſcribit in principio
pmi libri diuinaꝝ inſtitut͛. Neqȝ adepti ſunt
qđ volebant et opam ſimul atqȝ induſtriã per
diderunt: hoc ideo dixit. quia vt recitat Augꝰ.
li.xix. de ci. dei. Marcꝰ varro notauit ducētas
octogintaocto falſas opiniones de beatitudie
quas phi ſuo ingenio adinuenerũt Augꝰ. etiã
in.xiij. de trini. aſſerit quoſdã poſuiſſe beatitu
dinē in voluptate corpis: quoſdã i voluptate
animi: quoſdã in alijs rebus puta in diuitijs
vel honoribꝰ: ⁊ huiuſmodi: vt etiã ſcribit Ari
ſtoteles in pmo ethicoꝝ. De his ad hoc ita lo
quitur Lactantius li.iij. diuina. inſti. Epicurꝰ
ſummuȝ bonũ in voluptate animi eſſe cenſet.
Ariſtippus in voluptate corpis. Caliphon et
Dinomachus cirenaici honeſtatē cũ volupta
te iunxerunt. Diodorus in priuatione doloris
ſummũ bonũ poſuit. Hieronymus in nõ do/
lendo. Peripatetici aũt in bonis animi ⁊ cor/
poris ⁊ fortune. Erilli ſummuȝ bonũ ē ſciētia
Zenonis cũ natura cõgruēter viuere. Quorũ/
dam ſtoicoꝝ virtutē ſequi Ariſtot͛. in honeſta
te ac virtute ſummuȝ bonũ collocauit: hec ille
Sȝ infra de Epicuro ita ſequit̃. Epicuri diſci/
plina multo celebrior ſꝑ fuit q̃ȝ ceteroꝝ: nõ qr
veri aliqd auferret: ſed qr multos ad populare
nomē voluptatis inuitat. Nemo eni nõ in vi/
tia pronus eſt. Propterea vt ad ſe multitudi
nem ꝯhat appoſita ſingulis quibuſqȝ moribꝰ
loquit̃. Deſidioſũ vetat lr̃as diſcere. Auaꝝ po
pulari largitione liberat. Ignauũ ꝓhibet acce
dere ad rēpublicã: pigrũ exercere: timidũ mili/
tare. Cõſtat itaqȝ ex his q̃ȝ erronea fuerit phi
loſophoꝝ mens circa beatitudinē agnoſcēdã.
Sȝ preter illos adhuc ꝯfirmare poſſumꝰ ꝙ bti
tudo nõ eſt cognoſcibilis ꝑ verba pauli q pme
ad Corinthios.ca.ij.ait. Oculus nõ vidit ⁊ au
ris nõ audiuit nec in cor hois aſcēdit q̃ prepa
rauit deus his qui diligũt illũ. Sȝ iſta de bea/
titudine ſic Paulꝰ locutus ē. Ergo tale bonũ
ē qđ a nobis ꝑcipi minime põt ⁊ ex ꝯſequenti
neqȝ deſiderari. At in ꝯ̃riũ ē ſentētia Auguſti
ni q li.x. de ciui. dei.ca.j.ait. Omniũ certa ſentē
tia ē qui rõne quoq̊ mõ vti poſſunt beatos eē
oēs hoies velle. Et in.xiij. de trini. Ad appetē
dum beatitudinē natura cõpellit cui ſũme bo
nus ⁊ imutabiliter beatus creator hoc indidit
Et de hoc Ariſto. in primo ethicoꝝ ſic ſcripſit
bene enunciauerunt dicentes bonum eſſe qđ
oēs appetunt. Et in.iij. thopicorum. Maxime
bonum oēs maxime appetunt. Pro amouen
da igit̃ omni ambiguitate notanduȝ ex dictis
Ricardi in.iiij. di.lxxxix. Et Tho. pma ſe.q.v.
ꝙ beatitudo poteſt accipi tripliciter.

Primo in ſuo eſſe generali.

Secundo in ſuo eſſe ſpeciali.

Tertio in ſuo eſſe ſpecialiſſimo.

¶ Primo poteſt beatitudo accipi in ſuo eē ge
nerali inquantũ eſt bonũ qđdam ſufficientiſſi/
mum ⁊ ſic ē oibus nota. Quilibet enim ſcit qd
eſt bonum ⁊ quid eſt ſufficientiſſimuȝ. Et hoc

modo omnes beatitudinē appetunt. Nam ſic
appetere beatitudinē nihil eſt aliud q̄ȝ appete/
re vt voluntas ſatiet̄ qd̓ quilibet vult. Et hoc
eſt qd̓ Boetius dixit i .iij. de conſolatiōe. Oīs
nanq̄ȝ mortaliuȝ cura q̄ȝ multiplicium ſtudio/
rū labor exercet: diuerſo q̄dem calle ꝓcedit:ad
vnū tū beatitudinis finē nitit̄ peruenire. Et ſu
mit̄ hic vnus finis ſm Geraldū oddonis ſup
primū ethicoꝝ nō ſecundū ſpeciem opinionis
ſed ſm ꝓportionē. Nā ſicut leuia habent vnū
finē ſm ſpeciē nature. ſ. locū ſurſum. Et grauia
habeant aliū finē ſm ſpeciē nature. ſ. locum de
orſum. tamen grauia ⁊ leuia habent vnū finē
ſm ꝓportionem nature. Eo q̄ ita ſe habet lo
cus deorſum ad ḡuia. ſicut loc⁹ ſurſū ad leuia
Ita ⁊ oēs homines tēdūt ad vnū finē ſm pro
portionem opinionis. eo q̄ ita ſe habet pecu/
nia a d auarum in qua opinatur ſe fieri poſſe
vnū ſicut delectatio libidinis ad luxurioſum.
q in ſua luxuria putat conſtare beatitudinem.
Omnes quippe appetunt q̄cquid etiā indebi/
te appetunt tanq̄ȝ cōſummatū bonū. Secūdo
pōt beatitudo accipi in ſuo eſſe ſpeciali inq̄ȝtū
ſcilicet conſiſtit nō in bonis preſentis vite. ſed
in clara dei viſione ⁊ perfecta eius dilectione
⁊ gaudio qd̓ habetur de dei bonitate preſenti
per clarā eius viſionē ⁊ perfectam dilectioneȝ
Et hoc modo beatitudo nō fuit nota philoſo/
phis. quā tñ poſtq̄ȝ xp̄us dei filius venit i mū/
dū omnes q volūt agnoſcere deſiderare ⁊ acq̄/
rere valēt Ipſe q̄dē q lux fuit ⁊ ſplendor oīs ve
ritatis viā nobis ſummi boni oñdit. Ipſe cla/
mauit Matthei .iiij. ca. dicēs. Penitentiā agi
te appropiquabit regnū celoꝝ. Et. v. ca. Mer/
ces veſtra copioſa eſt in celis. Et. vj. ca. Nolite
theſauriçare vobis theſauros i terra theſauri/
çate vobis theſauros i celo. Et iohānis. xvij.
ca. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt. ſ. facie ad
faciē te verū deum: ⁊ quē miſiſti ieſum xp̄m fi
liū tuū. Et cōpletis humane redemptionis mi
ſteriis quadrageſima die poſtquam ſurrexit a
mortuis videntibus diſcipulis eleuatus eſt ⁊
aſcēdit ad celos. Idcirco Lactantius libro. vij.
diuinaꝝ iſtitutio. ait. Pater. n. veſter ac domi/
nus q condidit firmauitq̄ȝ celū q libratā ma/
gnitudine ſua terrā vallauit mōtibus: mari cir
cūdedit: amnibuſq̄ȝ diſtinxit. ⁊ q̄cquid ē in hoc
mūdo mirabile conflauit ac ꝑfecit ex nihilo. ꝑ/
ſpectis erroribus hominū: ducē miſit q nobis
viā iuſtitie panderet. Hūc ſeq̄namur oēs: hūc
audiamus: huic deuotiſſime parcamus. qm̄ ſo
lus ut ait Lucretius veridicis hominū purga
uit pectora dictis ⁊ finē ſtatuit torpedinis at
q̄ȝ timoris oſtenditq̄ȝ bonum ſūmū quo tendi/
mus oēs quid foret: atq̄ȝ viā mōſtrauit limite
paruo: quo poſſemus ad id recto cōtendere cur
ſu. Nec tm̄ oñdit ſed ēt ꝑceſſit: ne quis difficul
tatis gratia iter virtutis horreret. hec ille. Ter
tio pōt accipi beatitudo in ſuo eſſe ſpecialiſſi/
mo ꝓut. ſ. ē actualiter in beatis cuius magni/
tudinē explicare nequaq̄ȝ poſſum⁹ quia nulla
ſenſibilis experiētia quarūcunq̄ȝ delectationū
ꝑſentis vite minimā ꝑtē illius dulcedinis pōt
deſignare. Et oculus non vidit nec auris au/
diuit: neq̄ȝ humanum cor excogitauit vnq̄ȝ q̄ȝ
ingens ſit illa ſupna felicitas. Hinc Gregori⁹
in omelia inq̄t. Si cōſiderem⁹ fratres chariſſi/
mi que ⁊ quāta ſunt que nobis promittuntur
in celis vileſcunt animo omnia que habentur
in terris. Terrena nāq̄ȝ ſubſtantia ſupne felici
tati cōparata: pondus ē nō ſubſidiū. Tempora
lis vita eterne vite cōparata: mors eſt potius
dicenda q̄ȝ vita. Hinc i trāſitu beati hierony
mi ſcribit hec verba Auguſtinus ad Cirillum
eo die et hora qua hieronym⁹ ſanctiſſimus ex
hac luce migrauit. dū Iponie i cellula mea q̄e/
ſcens de gloria beatoꝝ cogitarē vellēq̄ȝ de illa
tractatū breuē cōponere cōpulſus ꝑcibus no/
ſtri ſeueri quondā venerabilis Martini ep̄i tu
ronenſis diſcipuli: charta calamo pugillariq̄ȝ
ſuſceptis: volui ep̄l'am ſcribere ſanctiſſimo hie
ronymo deſtinandā: vt q̄d ipſe in re tā diffici/
li ſentiret: rñderet. Cūq̄ȝ iam ſcribēs ſalutatio
nis exordiū hieronymo preſentarē: ineffabile
ſubito lumē: cū inaudita odoꝝ fragrantia cel/
lulā in qua ſtabā intrauit: hora iam cōpletorij.
Ad quā viſionē ꝑꝑ rei tā admirabilis nouita/
teȝ perterritus eſſe cepi. Cunq̄ȝ quidnā id eſſet
attentius cogitarē de luce vox inſonuit dicēs.
Auguſtine Auguſtine q̄d queris? putaſne bre
ui īmittere vaſculo mare totū: Modico īclude
re pugillo terraꝝ orbem: Celū firmare ne ſuos
exerceat mot⁹ Infinite rei q̄s īerit finis? īmen
ſa qua menſura metieris? Poti⁹ totū mare in
artiſſimo clauderet̄ vaſculo: potius orbē terra
rū paru⁹ teneret pugillus: potius a motu cōti/
nuo celū deſiſteret: q̄ȝ gaudioꝝ ⁊ glorie q̄bus
beatoꝝ anime ſine fine potiunt̄ minimā par/
ticulā ītelligeres: niſi v ꝫgo experiētia docea/
ris: diſcurre ad hoc breue tp̄is ſpatiū ⁊ talia ſa
tage opa exercere vt poſtmodū ibi que hic ali/
qualiter ītelligere cupis in eternū habeas. In/

terrogāti vero mihi qs nam eſſet q talia tam
grauiſſime loquereť. Reſpōdit benigne:hiero/
nymi illiꝰ pſbyteri cui epl'az ſcribere cepiſti ſuȝ
anima q̄ in hac hoꝛa in bethleem carnis onere
depoſito iocūda ꝛ gl'ioſa pgo ad regna celoꝝ:
poſt q̄ ꝛ alia mlta q̄ mecū ꝯtulit a meis oculis
lux diſparuit. Quanto igiť minꝰ beatitudinis
ſupne ſublimitas pōt ꝯphendi tanto ardentiꝰ
eſt a nobis exoptanda.

¶ Q beatitudo conſiſtit in aīa:in intellectu vi
delicet ꝛ in voluntate. Capitulum.ij.

Ecūdū myſteriū ꝯtēplandū dr̄ beatitudi/
nis ſubiectū:i q̄ tria dubia ſūt abſoluēda.
Primū vtrū beatitudo ſit actꝰ aīe tm̄.
Scōm vtꝝ ſit actus intellectus ꝛ voluntatis.
Tertiū vtrū ſit pncipaliꝰ in actu volūtatis q̄ȝ
intellectus. ¶ Ad primum dubiū rn̄det Ricar
dus in.iiij.di.xlix. q beatitudo eſt actꝰ aīe tm̄.
Nā beatitudo ē nobiliſſimū qd in hoīe poſſit
eſſe:nec in creaturis infra hoīes ꝯuenire pōt.
Oportet ḡ q ꝯſiſtat in actu ꝓprio homini:nō
q̊cunq ſȝ nobiliſſimo. Actus aūt hoīs ꝓprius
nō eſt niſi ille q eſt hominis p illā formā q̄ hō
eſt:hoc ē aūt aīa intellectiua. Nobiliſſimꝰ ergo
actꝰ hominis ē ille q ſibi ꝯuenit ſcōm aīam in/
tellectiuā:ſiue ſit cognitio ſiue dilectio. Ex quo
damnať opinio illoꝝ q dixerūt aīam ſine cor/
poꝛe btāȝ eſſe nō poſſe. Nā vt inqt Tho. pma
ſcđe.q.iiij.loquēdo de beatitudine pfecta q̄ in
dei viſione ꝯſiſtit:ſine corpe aīa pōt eſſe beata:
qm̄ intellectꝰ ad ſui opationē nō indiget corpe
niſi ꝓpter fantaſmata in qbus intelligibilē ve
ritatē ꝯtinet:diuina aūt eſſentia p fantaſmata
videri nō pōt. Unde cū in viſiōe diuine eſſen/
tie pfecta hoīs beatitudo ꝯſiſtat: nō dependet
beatitudo hoīs a corpe:quare ꝛ ipm corpꝰ ad p
fectionē btītudinis nō requiriť. Sciēduȝ tn̄ q
ad pfectionē alicuiꝰ rei dupliciter aliqd ptinet
Uno modo ad ꝯſtituēdā eſſentiā rei. ſicut aīa
requiriť ad pfectionē hoīs. Alio mō reqriť ad
pfectionē rei id qđ ptinet ad bn̄ eſſe eiꝰ: ſic pul
chritudo corpis ꝛ velocitas ingenij ptinet ad
pfectionē hoīs. Quāuis ḡ corpꝰ pmo mō ad p
fectionē btītudinis hūane n̄ ptineat: ptinet tn̄
ſcđo mō. Quare quāto aīa pfectioꝛ erit in ſua
natura:pfectiꝰ habebit ſuā ꝓpriā opationē in
q̄ ꝯſiſtit felicitas:h̄ vo erit cū ſuo corpi ipa btā
reunieť: Propť illā aūt vnionē nō erūt homi
ni neceſſaria exterioꝛa iſta bona: q corpꝰ ex cō
iūctiōe ſui ad aīam erit glorioſū ac impaſſibile
Naȝ vt ſcribit dn̄s Bonauētura in ſuo.iij.di.

xxviij. Cōtingit aliqd eē beatū tripliciť.ſ.p eēn
tiā:ꝛ p pmaȝ influētiā: ꝛ p quādā redundātiā
Beatū p eēntiā ē ſolus deus. Beatū p primaȝ
influentiā ē ſolus rōnalis ſpūs. Beatū deniq
p quādā redundātiā ē corpꝰ hūanū in qđ gau
diuȝ gl'ie redundat ex ꝯiunctiōe ſui ad aīam be
atā. Et licet corpus hūanū nō ſit ad imagineȝ
dei p ſe:tn̄ vnitū ē aīe q̄ eſt ad dei imaginē:ꝛ ra
tione illiꝰ ē btītudinis cōparticipabile. Si vo
aliqs iſtaret ꝯ̄ dicta de exterioribꝰ bonis quia
videť ꝯ̄riū. Nā cibꝰ potus diuitie ꝛ regnū exte
rioꝛa bona ſunt ꝛ hec ꝓmittuť beatis. Unde
luce.xxij. xp̄s dixit. Edatis ꝛ bibatis ſup mēſaȝ
meā in regno meo. Et matth. vj. Theſaurizate
vobis theſauros in celo. Et matth.xxv. Poſſi
dete paratū vobis regnū:ḡ ꝛ iſta ad beatitudi/
neȝ exiguť. Rn̄det Tho. q oīa iſta methapho
rice ſunt intelligēda:ſm q in ſcripturis ſolent
ſpūalia p corpalia deſignari. Sicut p cibū ꝛ po
tum intelligiť delectatio btītudinis:p diuitias
ſufficiētia qua ſufficit hoī deꝰ: p regnū exalta/
tio hoīs vſq ad cōiunctionē cū deo. Secundū
dubiū fuit vtꝝ btītudo ſit actꝰ intellectꝰ ꝛ vo/
luntatis ſimul. Et licet quidā teneāt q eēntia
beatitudinis vite hūane in ſoliꝰ intellectꝰ actu
cōſiſtat ita q nullo mō in actu voluntatis. Tn̄
Ricardus in.iiij. vbi ſ̄ dicit. q beatitudo conſi
ſtit in actu volūtatis ꝛ intellectꝰ ſimul. Cuius
rō ē:q eēntia btītudinis vite hūane cōſiſtit in
pfecta vniōe aīe rōnalis cū deo. Hec aūt vnio
includit vnionē aīe cū deo ſm oēm ſui poten/
tiā p quā vnibilis ē cū eo imediate. Potentia
aūt aīe rōnalis nō tm̄ ē intellectꝰ ſȝ volūtas:et
p quālibet illaꝝ vnibilis ē cū deo imediate. Si
cut eni deꝰ ſub rōne qua ſummū veꝝ:ē imedia
tum obiectū intellectꝰ btōꝝ ita ſub rōne qua
ſummū bonū ē imediatū obiectū volūtatꝭ coꝝ
Quāuis eni ipo imediate nō frucreť niſi ipm
imediate viderēt:tn̄ imediatū obiectū volūtatꝭ
coꝝ nō ē ipa viſio ſummi boni:ſȝ ipm ſummū
bonū. Nō eni volūt ſummū bonū ꝓpter illaȝ
viſionē ſicut ꝓpter finē:ſȝ volūt ipam viſionē
ꝓpter ipm ſummū bonū ſicut ꝓpter vltimuȝ
finē. Ipſuȝ ḡ ſummū bonū pmo ꝛ imediate ē
ab ipſis volitū:ḡ ē volūtatis coꝝ imediatū ob
iectū. Ergo pfecta vnio aīe cū deo in qua beati
tudo ꝯſiſtit ē p intellectū ꝛ volūtatē. Itaq in
actu vtriuſq ſimul ꝯſiſtit. Et ſi obijcereť q au
ctoritates cōtrarium nolentibꝰ eas intelligere
cōtrarium ſonare videnť:puta q in viſione di
cūt beatitudinē ꝯſiſtere. Rn̄det Ricardus. q

ſemp includunt cōcomitantē dilectionē. Naꝫ
conſūmata dei dilectio inſepabiliter cōcomita
tur clarā eius viſioneꝫ. Propterea Augꝰ.li.j.
de trini.ca. penultio dicit. Q visio eſt ſummū
p̄emiū ⁊ ipſa ē actꝰ intellectꝰ. Et in.j.li. de do
ctrina xp̄iana idē dicit. Hec ē ſumma merces
vt perfruamur deo: ſumma merces eſt beatitu
do ⁊ fruitio ē actꝰ volūtatis que viſionē cōco
mitatur. ¶ Tertiū dubiū erat vtruꝫ beatitudo
principalius ꝯſiſtat in actu volūtatis q̄ʒ intelle
ctus. Et rn̄det Ricardꝰ ꝙ ſic. primo quia ſicut
inter habitus vie charitas eſt donum principa
lius ſm Auguſti.xv. de trini.ca.xviij. Ita inter
habitus patrie charitas patrie eſt donū princi
palius. Sed in patria nobilior habitus habet
nobiliorē actum. Ergo deū perfecte diligere q
eſt actus charitatis p̄rie eſt actus nobiliſſimus
anime. cū ergo in nobiliſſimo actu principaliſſi
me conſiſtat beatitudo: ⁊ diligere ſit actus vo
luntatis: principalius ꝯſiſtit in actu voluntatiſ
q̄ʒ intellectus. Secūdo probat̄ ꝙ beatitudo p̄n
cipalius ꝯſiſtit in actu volūtatis q̄ʒ intellectus
ex eo ꝙ voluntas eſt nobilior potētia q̄ʒ ſit in-
tellectus. Nā Bernardus in li. de libero arbi
trio dicit rōnem eſſe quodāmodo pediſſequaꝫ
voluntatis. Et Anſelmꝰ in li. de conceptu vir
ginali: dn̄iū totiꝰ regni anime attribuit volūta
ti. Et Ariſtoteles in. vij. politice.ca.v. potentia
qua eligimus principalior eſt. Adhuc id proba
tur quia voluntas in ſuo actu cogi non poteſt
nec circa ea que ſunt ad finē neceſſitari. Intelle
ctus aūt cogi poteſt ⁊ circa ea que ſunt ad finē
neceſſitari. Inſuper magis poteſt transforma
re animā volūtas q̄ʒ intellectus ⁊ ſuū obiectū
reſpicit ſub rōne nobiliori. Bonū eni eſt obie
ctum voluntatis. Ens obiectū intellectus. Ra
tio aūt boni eſt p̄fectior q̄ʒ ſit ratio entis. Ter
tio probatur quia deus eſt vltimus finis maxi
me ſub ratione qua bonū: qd̄ patet quia ex hoc
ꝙ creature ordinantur in ipſum vt in finē ma
xime eſt in eis ratio bonitatis: ſicut per hoc ꝙ
ipſum reſpiciūt vt exemplar: maxime eſt in eis
ratio veritatis. Sed deus ſub ratione qua ſum
mum bonū eſt voluntatis obiectū ſub ratione
qua ſummum ens vel verū eſt intellectus obie
ctum: ergo voluntaſ magis reſpicit deū ſub ra
tione finis q̄ʒ intellectus. Sed deus ſub ratiōe
qua vltimus finis eſt beatificans: ergo ſub ra
tiōe qua eſt beatitudinis obiectū: principalius
tēdit volūtas in ip̄m q̄ʒ intellectꝰ. Et ſic ꝯſiſtit
btitudo p̄ncipaliꝰ in actu volūtatis q̄ʒ itellectꝰ

¶ Q beatitudo nō poteſt eſſe in bonis preſen
tis vite. Capitulum.iij.

Ertium myſteriuꝫ contemplandum dici
tur beatitudinis obiectū: in quo tria ſunt
dubia abſoluenda.

Primum vtrū beatitudo ſit q̄d creatum.
Secundum vtrum beatitudo poſſit amitti.
Tertiū vtꝝ beatitudo poſſit i hac vita haberi.
¶ Ad primum dubium reſpondet Ricardus
vbi ſupra. Et thomas. prima ſe.q.iij. Q beati
tudo vite humane dupliciter pōt accipi. Vno
modo pro illo bono in quo perfecte ⁊ plenarie
requieſcit humana vita. Alio modo pro perfe
cta quiete hūane vite in illo bono que conſiſtit
in perfecta hominis coniunctione cū illo bono
Primo modo beatitudo accipitur ꝓ beatitu
dinis obiecto ⁊ ſic beatitudo eſt quid increatū
ſ. ip̄e deus. Beatitudo aūt ſcd̄o modo accepta
eſt aliq̄d exiſtens in beato tanq̄ʒ eius vltimata
⁊ plenaria perfectio: ⁊ ſic eſt aliquid creatū. Cū
enim beatitudo conſiſtat in viſione dei: videre
deū ē actus creature videntis. ¶ Secundū du
bium fuit vtꝝ beatitudo poſſit amitti. Et ad h̄
dicimus ex ſentētia ſancti Tho. prima ſe.q.v.
Q beatitudo poteſt tripliciter conſiderari.
Primo in ſua imperfectione.
Secundo in ſua generali ratione.
Tertio in ſua ſpeciali reſtrictione.
¶ Primo poteſt beatitudo cōſiderari in ſua im
perfectione: prout.ſ. beatitudo eſt illa imperfe
cta qualitas que in hac vita haberi poteſt ſiue
ſit felicitas contēplatiua ſiue ſit actiua: hec q̄dē
amitti poteſt licet nō de facili: ſicut patet in fe
licitate contēplatiua q̄ amittit̄ vel per obliuio
nem: puta cū corrūpitur ſcientia ex aliqua egri
tudine vel etiā per aliquas occupationes. qui
bus totaliter abſtrahitur aliquis a ꝯtēplatiōe.
Patet etiā idē in felicitate actiua: volūtas eni
hominis tranſmutari pōt vt in vitiuꝫ degene
ret a virtute. Ideo p̄hus dicit in primo ethicoꝝ
aliquos eſſe in hac vita beatos nō ſimpliciter:
ſꝫ ſicut hoies quoꝝ natura mutationi ſubiecta
ē. Scd̄o pōt beatitudo ꝯſiderari in ſua genera
li rōne ⁊ ſic btitudo nō pōt amitti. Cū eni ſit p
fectū bonū ⁊ ſufficiēſ oportet ꝙ deſideriū hois
q̄etet: ⁊ oē malū excludat. Naturalit̄ aūt hō de
ſiderat retinere bonū qd̄ habet et ꝙ eius reti-
nendi ſecuritatem obtineat. Alioquin neceſſe
eſt ꝙ vel timore amittendi vel dolore de certi
tudine amiſſionis affligatur. Requiritur ergo
ad veraꝫ beatitudinē ꝙ homo certā opinionē

habeat bonum quod habet nunq̃ꝫ ſe amiſſu/
rum:que q̃dem opinio ſi vera ſit:ꝯſequẽs eſt ꝙ
beatitudinẽ nũq̃ꝫ amittet. Si aũt falſa ſit: hoc
ipſũ eſt quoddã malũ.ſ.falſã opinionẽ habere
Nã falſũ ẽ malũ intellectus.ſicut uerũ ẽ bonũ
ipſius.vt dicit̃ in.vi.ethicoꝝ. Nõ ergo iã erit
vere beatus ſi aliqđ malũ ei ineſt. Tertio põt
beatitudo cõſiderari in ſua ſpeciali reſtrictio/
ne inquãtũ.ſ.ꝑfecta beatitudo cõſiſtit in viſi/
one diuine eſſentie. Et ſic beatitudo nullo mõ
põt amitti neqꝫ ex ꝑte vidẽtis neqꝫ ex parte
dei.neqꝫ etiã ex parte alicuius alterius agẽtis.
Nõ ex parte vidẽtis.q2 impoſſibile ẽ ꝙ aliqs
vidẽs diuinã eſſentiã velit eã nõ videre: Nõ ẽ
q̃m oẽ bonũ habitũ quo quis carere vult:aut
ẽiſufficiẽs ⁊ querit̃ aliquid ſufficiẽs loco eius
aut habet aliqđ incõmodũ annexũ ꝓpter qđ ĩ
faſtidiũ venit. Viſio aũt diuine eſſentie replet
aĩam oĩbus bonis: ⁊ nõ habet aliqđ icõmodũ
adiunctũ. Quare ꝓpria voluntate nõ põt bea
tus beatitudinẽ deſerere. Silr̃ beatus non
põt beatitudinẽ ꝑdere deo ſubtrahẽte.q̃a cum
ſubtractio beatitudinis ſit quedã pena nõ po
teſt talis pena a deo iuſto iudice ꝓuenire niſi
ꝓ aliqua culpa que cadere nõ põt in eũ q dei
eſſentiã videt:cũ ad hãc viſionẽ de neceſſitate
ſequat̃ rectitudo volũtatis. Nõ põt etiã bea/
titudo amitti ex ꝑte alicuius alterius agentis
quia mens deo cõiuncta ſuꝑ oĩa alia eleuat̃. ⁊
ſic ab huiuſmodi cõiũctiõe nullum aliud agẽs
põt ipſã excludere. Eſt ergo beatitudo ꝑfectio
cõſũmata que oẽm defectũ excludit a btõ. Et
ideo abſqꝫ mutabilitate adducat eã habẽti:fa
ciente hoc virtute diuina que hoĩem ſubleuat
in participationẽ eternitatis trãſcẽdẽtis oẽm
mutationem. Iccirco male dixit Origenes ſe/
quens quorundã platonicoꝝ errorẽ ꝙ poſt vl
timã beatitudinẽ hõ põt fieri miſer. Tertium
dubiũ fuit vtrũ beatitudo poſſit haberi in hac
vita. Et ad hoc reſpondemus ꝙ nõ:loquendo
de lege cõi: ⁊ hoc ꝓpterea q̃a dñs noſter ieſus
xp̃s fuit viator ⁊ cõprehenſor. Quare vero in
hac vita q̃s beatus eſſe nõ poteſt aſſignari poſ
ſunt tres rationes precipue.
Prima dr̃ inſaciabilitatis.
Scđa penalitatis
Tertia mortalitatis
¶ Pria rõ dr̃ iſaciabilitatis. Ut enĩ iq̃t dñs
Bonauentura di.v.iiij.libri. Btitudo ẽ finis
ſatiãs appetitũ. Sꝫ bona preſentis vite nõ ſa
tiant appetitũ:non diuitie:non delitie:nõ ho
nores:nõ fama:non gloria:nõ quecũqꝫ deſide
rabilia ⁊ delectabilia excogitari poſſunt:vt do
cet experientia. Ergo nec in huiuſmodi bonis
btũs q̃s reputari dꝫ. Tho. vero.j.ꝑte.q.ij. dicit.
Impoſſibile ẽ beatitudinẽ hoĩs eẽ in aliq̊ bo/
no creato.q̃a beatitudo ẽ bonũ ꝑfectũ qđ tota
liter quietat appetitũ:alioquin nõ eẽt vltimus
finis ſi adhuc reſtaret aliquid appetẽdũ. Obie
ctũ aũt volũtatis ẽ vniuerſale bonũ ſicut obie
ctũ intellectus ẽ vniuerſale verũ. Ex quo patet
ꝙ nihil põt quietare voluntatẽ hoĩs:niſi bo/
nũ vniuerſale:qđ nõ inuenitur in aliquo crea/
to:ſed ſolũ in deo.quia omnis creatura habet
bonitatẽ participatã. Unde ſolus deus volun
tatẽ hoĩs implere põt. Ideo dauid in pſal. di/
xit: Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Et Au
gu.li.i.cõfeſſionũ. Feciſti nos dñe ad te ⁊ inq̃e
tũ ẽ cor nr̃m donec quieſcat in te. Et in.iiij.li.
Redite inquit preuaricatores ad cor ⁊ inhere
te ei qui fecit vos:ſtate in eo ⁊ ſtabitis:q̃eſcite
in eo ⁊ q̃eti eritis. Quo itis i aſpera? quo itis?
bonũ qđ queritis ab illo eſt. Quia igit̃ aĩa eo
imago dei ẽ quo eius capax ẽ ⁊ particeps eẽ
põt.vt ſcribit Aug.xiiij.de trini. Iccirco nulla
creatura aĩe capacitatẽ implere valet. Scđa ra
tio cur in hac vita nõ poſſit q̃s eẽ beatus dici
tur penalitatis.vt enim ait Tho. ꝓma ſe.q.v.
Beatitudo excludit omne malũ. Uita aũt pre
ſens multis malis ⁊ penalitatibus ſubiacet q̄
vitari ñ poſſũt. Et ignorãtie ex parte itellect᷒
⁊ inordinate affectionis ex parte appetitus: ⁊
multiplicibus laboribus:calamitatibus ⁊ erũ/
nis ex parte corporis.quõ igit̃ in tot fluctuati
onibus beatũ ſe credere q̃ſpiã hꝫ. Inquit Job
ca.xiij. Hõ natus đ muliere breui viuens tp̃e
repletur multis miſerijs. Et Hieronymus ad
heliodoꝝ. Ubiqꝫ luctus:vbiqꝫ gemitus ⁊ plu
rima mortis imago. Et Boetius li.ij.de con/
ſolatiõe. Quã multis amaritudinib᷒ humane
felicitatis dulcedo reſperſa eſt:que ⁊ ſi fruenti
iocunda eẽ videat̃ tñ quo minus cũ velit abi/
re retineri nõ põt. Et Seneca ĩ tragediis. Nul
la ſors lõga ẽ:dolor atqꝫ voluptas inuicem ce
dunt. Nemo vtiqꝫ reperit̃ q diutius in quo/
cunqꝫ ſit ſtatu delectari poſſit ⁊ abſqꝫ turbati
one vel animi vel corporis pertrãſire. Nemo
inq̃t Seneca vbi.ſ.ꝯfidat nimiũ ſcđis. Nemo
deſperet meliora lapſis. Et ad Lucillum. Noli
huic trãq̃llitati ꝯfidere:momẽto mare euertit̃
⁊ eodẽ die vbi luſerũt nauigia ſorbẽt̃. Quiſnã
felicior iudicari potuiſſet Policrato tyranno.

Samiorum. de ipſo quippe refert Tullius in li. de finibus bonorum et malorum. Et idē confirmat Valerius de mutatōe morum et fortune q adeo ſibi fortunā obſequioſā habuit q oia deſiderata pficiebat. Ad moderādā igit fortune inuidiā. ſūpto e manu annulo quē precioſū poſſidebat in mare iecit. Sed inopinate illū repēte recuperauit. Nā poſt dies paucos a piſcatoribus piſcis captus q annulū ſorbuerat tyranno donatus eſt. Accidit tandē q aduerſus Dariū pſarum regem durit exercitū. et q Orutthes prefectus Darij illū acie fuderit cepitq et in ſūmo megalenſis montis vertice ſuſpendi iuſſerit. Et relictus auibus lacerandus. qui vbiq feliciſſime in terra vixerat in aere miſerrime expirauit. Mutant oia q ſūt in hoc mūdo. et nihil eſt ſtabile. nihil firmū. nihil deniq tutū. Jō ſapiens Eccl'iaſtes. ij. ca. dicebat. Vidi in oibus vanitatē et afflictionē ſpūs et aī et nihil pmanē ſub ſole. ¶ Tertia rō qre in pñti vita nullus pōt eē btūs dr mortalitatis. O ēs quippe ad mortē tendim⁹ cui⁹ manus potentiſſimas nullo ingenio. nulla vi. nulla arte. nullo precio euitare valemus. Inſtat ceruicibus nr̃is. Si qs igit dixerit aliquē btm̄ eo q diuitijs affluat ſtatim reſpondebo. Nō ſic. nō ſic qr diuites moriūt. Si qs affirmauerit aliū eē btm̄ eo q oibus delitijs huius ſeculi pfruat. Ad hoc reſpondebo. nequaquā ſic eſt. qr poſt breuē hanc vitā oēs hoies morient. Si qs beatū reputauerit eū q orbi vniuerſo dñaretur. Clamabo et ego q nec regna ſiue impia btm̄ hoiem reddunt. qm̄ et principes et reges et purpurati et ipatores oēſq dñi morient. Et iō cū Lactantio cōcludimus dicente. iij. li. Sūmū bonū qd btōs facit non pōt eſſe niſi in ea religione atq doctrina cui ſpes imortalitatis adiuncta eſt. Igit demus operā ne decipiamur tpalium bonorum ſuauitate. atq mundū audacter ſub pedibus habeamus. eoq tm̄ vtamur vt ſic tandē pueniamus ad fruitionē illā beatā. ad quā nos pducat ieſus fili⁹ dei q cū prē et ſpū ſcō viuit et regnat i ſecula ſeclorum. Amē

¶ Sermo vigeſimuſſecundus de gaudijs beatorum qui letabunt ex viſione dei et dotatione corporum atq habitatione in celo empirreo.

Exultabunt ſancti in gloria. Illumiati pphete Vba ſūt iſta originalit ps. cxlix. Licet arta ſit via q ducit ad vitā qntum ē ex pte virtuoſorum actuū. Nihilomin⁹ faciliima atq ſuauis ex cōſideratōe futuri premij. Ingt eni Origenes ſup epl'as pauli. Spes futurorum laboribus requiē parit. Hinc Hieronym⁹ Euſtochiū virginē in epl'a ad eandē cōmonet. vt allicientes blanditias ſeculi ad q mens hūana cōit inclinat. paradiſi recordatōe pculcet. Ait ḡ. Quotiens te vana ſeculi delectat ambitio. Quotiēs ibi videris aliqd glorioſū. ad padiſū mente tranſgredere. et eſſe incipe q futura es. Egredere qſo pauliſp de carcere corpis tui et pñtis laboris mercedē añ ocl'os depinge. quā oculus nō vidit et auris nō audiuit. nec in cor hois aſcēdit. hec ille. Idcirco vt in via dñi expediti⁹ fortiuſq bñ viuendo ambulem⁹. decreui in pñti ſermone de gaudio btōrum verba facere. Qd vtiq q̄ ſit immenſum oſtendem⁹ maxime propter tria.

Primo propter dei viſionem.

Scdo pter corporis dotationem.

Tertio pter loci habitationem.

¶ Qualiter poteſt videre eſſentiā diuinā hō vel angelus. et quō ñ oēs vident illā equalit et qnta ſit in illa viſione iocunditas et delectatio. Capitulum i.

Primo oſtendamus q̄ ſit copioſū gaudium beatorum pter dei viſionē. de qua tria ſunt conſideranda.

Primū dr poſſibilitas.

Secundū inequalitas.

Tertium iocunditas.

¶ Primū conſiderandū dr poſſibilitas. Vbi inueſtigandū eſt. vtrum poſſit qs hō vel angel⁹ videre deū in ſui eſſentia ſiue facie ad faciem Et pro pte vera et affirmatiua dicimus q ſic. Nā vt dicūt doctores in. iiij. di. xlix. Et ē de h glosa ſup illud ps. O ſtendā illi ſalutare meū Tota merces ē viſio et ad hoc facit auctoritas Apl'i qui. i. ad corin. xiij. ca. ait. Videmus nūc p ſpeculū i enigmate tūc āt facie ad faciē. Et iterū ibi. Nunc cognoſco ex parte. tūc cognoſcā ſicut et cognitus ſū. Et xp̄s Matth. v. ait. Beati mūdo corde qm̄ ipſi deū videbunt. Et Matth. xviij. ca. Angeli eorum ſemp vident faciē prīs mei q eſt in celis. Sed nōnulli arguūt ptendentes pbare q nulla creatura pōt videre diuinā eſſentiā. Et hoc tripliciter. Primo auctoritate. Scdo rōne. Tertio exemplo. Primo pbant auctoritate. Nā ſcribit Joānis. i. ca. Deū nemo vidit vnq̄. Que verba ſic pſequit Aug⁹ ad paulū de videndo deū. qm̄ ſicut

nā incoꝛruptibilis ita ⁊ nā inuiſibilis. Et. Cri
ſoſto. ſuꝑ ioānē exponens dictū ꝑallegatū in-
qt. Idipſū qđ deus eſt nō ſolū ꝓphete ſed nec
angeli viderūt nec archangeli. Qđ eni creabi
lis nature eſt q̄lit̄ videre poterit qđ increabile
eſt. Et ap̄l'us. i. ad Thimotheū vltimo ca. dic̄
de deo. Solus hʒ imoꝛtalitatē ⁊ lucē habitat
inacceſſibilē quā nullus vnq̄ʒ videre potuit. ſʒ
neqʒ pōt. Et Dionyſius li. de myſtica theolo
gia ait. Deus inuiſibilis eſt ⁊ incognoſcibilis
oēm ſenſū ſuperans ⁊ oēm intellectuʒ. Scđo
arguūt rōne. Nā cognoſcentis ad cognitum
opoꝛtet eſſe ꝓpoꝛtionē. cū cognitū ſit ꝑfectio
cognoſcentis. Sed nulla eſt ꝓpoꝛtio creature
ad creatoꝛē. qꝛ in infinituʒ diſtant. ergo nulla
creatura pōt videre diuinā eſſentiam. Tertio
iſtud videt̄ poſſe ꝓbari exemplo. Naʒ Exodi
xxxiij. ca. habet̄. Qualiter dū loq̄ret̄ deuſ moy
ſi cui apparebat i ſigno vel ſubiecta creatura
Moyſes dixit. Oſtende mihi gloꝛiā tuā. id ē
ſm Nicholaū de lira. Oſtende mihi teipſum
ſic̄ videris in gloꝛia. Et dñs rñdit ei. nō pote-
ris videre faciē meā. Nō videbit me hō ⁊ vi-
uet. Et infra. Poſterioꝛa mea videbis. facieʒ
āt meā videre nō poteris. Pro ſolutione pꝛe
dictoꝝ ⁊ intelligentia veritatis notare debe-
mus tres catholicas ꝓpoſitiones ſequentes.
Alexandrum de ales in. i. volumine ſūme. Et
Bonauētură in ſuo. i. di. iij. Et Tho. i. pte. q.
xij. Prima veritaſ. Qꝛ eſſentia dei videri non
pōt oculis coꝛꝑalibus. qꝛ deus incoꝛpoꝛeus ē
vñ nec ſenſu nec imaginatione videri pōt ſed
ſolo intellectu. Et ſi diceret̄ q̄ deus pōt videri
ab hoīe viſione imaginaria. qꝛ dr̄ Yſaie. vi. ca.
Vidi dñm ſedentē ſuꝑ ſoliuʒ excelſū ⁊ eleua-
tū. vt viſio imaginaria a ſēſu oꝛiginē hʒ. qꝛ fā
taſia ē mot⁹ fact⁹ a ſenſu ſm actū. vt dr̄. iij. đ
Aīa. ergo deus ſenſibilit̄ viſione videri pōt.
Rñdet Tho. q̄ in viſione imaginaria non vi
det̄ ipſa dei eſſentia. ſed aliqua foꝛma in ima-
ginatione foꝛmata repꝛeſentans deū ſm ali-
quē modū ſil'itudinis. ꝓut i ſcriptura diuina
ꝑ res ſenſibiles methaphoꝛice deſcribuntur.
Scđa ꝓpoſitio. q̄ nullus hō vel angelus pōt
videre diuinā eſſentiā viſione intellectuali ꝓ
pꝛia vi nature. Rō eſt ſm Tho. in. iij. ſūme ɔ̄
gentiles. qꝛ qđ eſt ſuperioꝛis nature ꝓpꝛiū. nō
pōt cōſequi nā inferioꝛ. niſi ꝑ actionē ſuperio
ris nature cuius eſt ꝓpꝛiū. Sicut aqua ñ pōt
eſſe calida niſi ꝑ actionē ignis. Videre āt deū
ꝑ ipſā eſſētiā diuinā eſt ꝓpꝛiū nature diuine

Operari eni ſm ꝓpꝛiā foꝛmā ē ꝓpꝛiū cuiuſli
bet operantis. nulla ergo intellectualis ſubſtā
tia pōt videre deū vl' diuinā eſſentiā niſi de h̄
faciēte. Et hoc eſt qđ dr̄ ad Romanos. vi. ca.
Gr̄a dei vita eterna. qꝛ videre diuinā eſſētiā
cōuenit intellectui creato ꝑ gratiā non ꝑ nām
Tertia ꝓpoſitio. Qꝛ videntes ꝑ eſſentiā deuʒ
licet appꝛehendant eſſentiā diuinā. nō tñ illā
cōpꝛehendunt. vident nanqʒ eſſentiā diuinā
infinitā. ſed mō finito. nam illud cōpꝛehendi
dr̄ qđ ꝑfecte cognoſcit̄. ꝑfecte autē cognoſcit̄
qđ tm̄ cognoſcit̄ q̄ʒtū cognoſcibile eſt. Vñ ſi
illud qđ eſt cognoſcibile ꝑ ſcientiā demonſtra
tiuā opinione teneat̄. ex aliqua rōne ꝓbabili
concepta. non cōpꝛehendit̄. puta ſi hoc qđ eſt
triangulū habere tres angelos equaleſ duob⁹
rectis aliquis ꝑ demonſtrationē cognoſcat cō
pꝛehendit illud. Si vo aliquis opinionē eiuſ
accipiat ꝑ hoc q̄ a ſapientibus ⁊ philoſophis
ita dr̄. nō cōpꝛehendit ipſū. qꝛ non ꝑtinget ad
illū perfectū modū cognitionis quo cognoſci
bile eſt. Nullus āt intellectus creatus ꝑtinge
re pōt ad illū ꝑfectum modū cognitionis di-
uine eſſentie quo cognoſcibilis eſt. Quia cum
eſſentia diuina ſit infinita infinite cognoſcibi
lis eſt. ⁊ intellectus creatus nō pōt illā infini
te cognoſcere. In tm̄ eni aliquis intellect⁹ cre
atus diuinā eſſentiā ꝑfectius vel minus ꝑfe-
cte cognoſcit inq̄ʒtū maioꝛi vel minoꝛi lumi
ne gloꝛie pꝛofundit̄. Cū ergo lumen gloꝛie in
quocūqʒ intellectu creato receptū. nō poſſit eē
infinitū. Impoſſibile eſt q̄ aliquis intellectuſ
creatus deū infinite cognoſcat. Probantur
iſta ꝑ Auguſtinū q in li. de cognitōne vere vi
te ait. Deus eſt ſpūs incōpꝛehenſibilis. Et in
xij. li. de ci. dei ca. xviij. inquit. Quicqd ſcia cō
pꝛehendit̄ ſcientis appꝛehenſiōe finit̄. Et idē
ad paulā de videndo deum. Aliud eſt videre.
Aliud totū videndo compꝛehendere. videt̄ q̄
neceſſariū pꝛeſens ſentit̄. Cōpꝛehendit̄ qđ ita
videt̄ vt eius nihil lateat cuius fines conſpici
pñt. Vñ cū deus ſit infinitus nulli creature ē
cōpꝛehenſibibis. Quis igit̄ nō admiret̄ parit̄
⁊ collaudet infinitā celſitudinē ſūmi dei. quē
licet tot milia miliū angeloꝝ ⁊ hoīm clare vi-
deant ⁊ intelligant ſūme bonū. ſūme felicem.
ſūme gloꝛioſū. ſūme ſapientē. ſūme pulchꝛuʒ.
ſūme delectabilē. ſūme deſiderabilē. ſūme po-
tentē. ſūme iuſtū. ſūme clemētē. ſūme dñantē.
ſūme regnanteʒ. ⁊ ſil'ia. Tñ in his excedit ad-
huc incōparabiliter cognitōʒ illoꝝ. Soluēda

ergo iam ſūt obiecta. Et ad auctoritates atqꝫ exemplū dicim⁹. Qꝛ deus in ſui eſſentia videri nō pōt viſione corporali. neqꝫ ꝓpria vi nature viſione intellectuali. Sed tali viſione videri pōt cū adiutorio ipſius dei illuminantis ꝛ eleuantis intellectū creatū ad ſuā beatā viſionē. Nec ſic ēt videri pōt a creatura viſione cōprehenſionis vt iā eſt predictū. Ad rōnē q̄ in ɔriū adducta fuit Rn̄det Tho. q ꝓportio dr̄ dupliciter. Vno mō certa habitudo vnius quantitatis ad alterā. Alio mō quelibet habitudo vnius ad alterū hoc mō ſcd̓o pōt eſſe ꝓportio creature in deū inq̄ſtū ſe hꝫ ad ipſū vt effectus ad cām aut potentia ad actuꝫ. Et ſm̄ hoc intellectus ꝓportionatus eſſe pōt ad cognoſcendū deū. Et vt clarius loquar. Alia eſt ꝓportio ſm̄ quantitatē vtputa eſt proportio aque in duobus vaſis eiuſdē cōtinentie. ꝛ ſic nō eſt ꝓportio inter deū ꝛ creaturā. Eſt alia ꝓportio ſm̄ quandā attingentiā ſiue ordiniſ cōueniētiā. ꝛ ſic eſt ꝓportio inter guttulā aque ꝛ aquā oceani etiaꝫ ſi eſſet infinita. hoc mō ē ꝓportio int̄ intellectū creatū angeli vl̄ hoīs ꝛ ipſū deū. Exquo Aug⁹ dicit li. xiiij. de trinita. Eo aīa imago dei eſt quo eius capax eſt ꝛ particeps eſſe pōt. ¶ Secūdū cōſiderandū de btā viſione dei dr̄ inequalitas. licet eñi tot milia miliū angeloꝝ ꝛ hoīm videant eſſentiā dei. tñ nō oēs equaliter vident. Vñ ſaluator nr̄ Joānis. xiiij. ca. dixit. In domo prīs mei manſiones multe ſunt. vbi glo. i. diuerſa premia meritoꝝ. Hec aūt inequalitas ſm̄ Tho. vbi. ſ. erit ꝑ hoc q intellectus vnius habebit maiorē virtutē ſeu facultatē ad videndū deū q̄ꝫ alius. Facultas ꝟo videndi deū vt dictū eſt nō cōpetit intellectui creato ſm̄ ſuā nām. ſed ꝑ lumē gl̄ie qd̓ intellectū in quadā dei formitate cōſtituit Vñ intellectus plus participās de lumie glorie ꝑfecti⁹ deū videbit. Plus āt participabit de lumine glorie q plus hꝫ de charitate. Quia vbi eſt maior charitas ibi eſt maius deſideriū ꝛ deſideriū quodāmodo facit deſiderātē aptū ꝛ paratū ad ſuſceptionem deſiderati. Vñ qui plus hꝫ de charitate perfectius eū videt ꝛ cū maiori beatitudine. Si ꝟo aliquis obſtaret ex verbo Joānis qui. i. canonica. ca. iij. ait. Videbimus eū ſicuti eſt. ſed ipē vno mō eſt. ergo vno mō videbit̄ ab oībus. ꝛ ſic nō perfectius ab vno q̄ꝫ ab alio. Rn̄dere poſſumus ſꝫ Tho: q cū dicimus videbimus eū ſicuti eſt. aduerbiū determinat modū viſionis ex ꝑte rei viſe vt ſit ſenſus. Videbimus eū ita eſſe ſicuti eſt. qꝛ ipſū eſſe eius videbimus qd̓ eſt eius eſſētia Nō āt determinat modū viſionis ex parte videntis. vt ſit ſenſus q ita erit perfectus modus videndi ſicut eſt in deo perfectus modus eſſendi. Quare diuerſitas illa videndi nō erit ex parte obiecti qꝛ idem obiectū oībus preſentabitur. ſ. dei eſſentia. Sed erit per diuerſam facultatem intellectus non naturalem ſed glorioſaꝫ. ¶ Tertiū conſiderandū de viſione dei dr̄ iocunditas. Erit vnicuiqꝫ videnti deū tanta iocunditas ꝛ plena leticia vt in illa oē hoīs deſiderium quieſcat. nihilqꝫ amplius appetat Ratio eſt ſm̄ Riccardum in. iiij. di. xlix. quia vnuſquiſqꝫ naturaliter appetit ſuā perfectionem. Secundaria ꝟo hūani intellectus perfectio cōſiſtit in ꝑfectione ſui actus qui eſt intelligere. Nunq̄ꝫ āt actus intelligendi eſt ꝑfectus niſi ſit reſpectu nobiliſſimi intelligibilis ꝛ nobiliſſimo modo intelligēdi. Nobiliſſimū intelligibile eſt deus. nobiliſſimus modus intelligendi eſt intelligere ipſū in ſui ſubſtantia Exquo tam amabilis tanqꝫ gratiſſima eſt viſio illa. q ſi quis proponeret alicui beato. vellet ne per milia milium annoꝝ eſſe in hoc mūdo abſqꝫ hoc q videret deū. haberetqꝫ oēs diuitias. oēs theſauros. oēs pecunias. oēs precioſos lapides. oīa iocalia. oīa regna mundi. oīa delicata cibaria. omnē virorum clariſſimorum famā ꝛ gloriam. ac deſiderabilia queqꝫ q̄ in hoc ſeculo poſſūt eſſe. ſtatim clamaret Diſcede a me ꝛ ſine me eſſe in delitijs viſiōis dei que ſola incorporaliter excedit quelibꝫ tp̄alia bona. quelibet tp̄alia gaudia. quālibet ꝑhoꝝ ſcientiam. quālibet regum ꝛ Imperatoꝝ preeminentiam. Hinc Aug⁹ li. iiij. de libero arbitrio ait. Tanta eſt illa pulchritudo iuſticie ꝛ incōmutabilis lucis eterne q ſi non liceret in eo morari pluſq̄ꝫ vni⁹ diei hora. ꝓpter h̓ ſolū innumerabiles anni huius vite pleni circūfluentia bonorum temporaliū recte meritoqꝫ cōtemnerentur. Et libro. x. d̓ ciui. dei ca. xv. ingt. Illa nanqꝫ beata viſio dei tante pulchritudinis viſio eſt ꝛ tāto amore digniſſima. vt ſine hac quibuſlibet alijs bonis preditꝰ ꝛ abundantē non dubitem protinus infeliciſſimū dicere. Et apl̄us. i. ad Corin. ca. ij. Oculus nō vidit ꝛ auris non audiuit nec in cor hoīs aſcendit. que preparauit deus his qui diligunt illū Cū aūt experiemur ea admirabimur ꝛ letabimur ſciētes mlt̄o vberiorē eſſe felicitatē ipſā

ſctoꝝ. q̃ꝫ rumoꝛ qui inſonat nr̃is auribus in
hac vita. Sicut factũ legimꝰ de regina ſabba
que venit a finibus terre ad Salomonē audi
ta fama ipſius. vt dr̃. iij. Regũ. x. ca. Hec cum
cõſideraſſet ſapiam ſalomonis vidiſſetqꝫ do-
mũ quã edificauerat. ⁊ cibos menſe eiuſ. ⁊ ha
bitacula ſeruoꝝ ⁊ oꝛdinē miniſtrantiũ veſteſ-
qꝫ coꝝ ⁊ pincernas. ⁊ holocauſta q̃ offerebat
in domo dñi. nõ habebat vltra ſpm̃. Dixitqꝫ
ad regē. Uerus eſt ſermo quē audiui in terra
mea ſuꝑ ſermõibus tuis ⁊ ſuꝑ ſapia ⁊ nõ cre-
debã narrantibus mihi donec ipſa veni ⁊ vi-
di oculis meis ⁊ ꝓbaui ꝙ media ps mihi nũ-
ciata non fuerit. Maioꝛ eſt ſapia tua ⁊ opera
tua q̃ꝫ rumoꝛ quē audiui. Beati viri tui ⁊ btĩ
ſerui tui hi q ſtãt coꝛaꝫ te ſꝑ ⁊ audiũt ſapiam
tuã. O igiť p̄clarũ illũ dieꝫ cũ aia nr̃a ad vi
ſiõeꝫ illã diuinã attiget. Cõperiet ꝓfecto tm̃
eſſe illius viſionis delectationeꝫ ꝙ merito di-
cere poterit. O deꝰ dulciſſime btĩ qui te que-
runt. btĩ qui te hñt. btĩ qui te vident. beati qui
habitant in domo tua. beati deniqꝫ qui mun
do ſpreto te veruꝫ ⁊ ſũmum bonũ deſiderant

¶ De origine dotiũ coꝛpoꝝ beatoꝝ. ⁊ de nu-
mero atqꝫ conditione illaꝝ. Capitulum. ij.

Secundo oſtendimus q̃ꝫ ſit copioſũ ⁊ im
menſũ gaudiũ btõꝝ ꝑꝑ coꝛpis dotatio
nem. de quibus dotibꝰ tria cõſideremus.
Primo originationem.
Secundo diſtinctionem.
Tertio conditionem.

¶ Primo cõſideremꝰ originationē. vñ. ſ. erit
origo dotium in coꝛpoꝛibus btõꝝ. Ad qđ ita
dicit Riccardus in. iiij. di. xlix. Dotiuꝫ origo
erit a deo ꝑ creationē vt quidã ꝯo improba-
biliter dicunt. Uñ ꝓ tanto dr̃ ꝙ dotes erunt
in coꝛꝑe a btitudine aie ꝑ quandã redundãtiã
qꝛ deus illas creabit in coꝛpoꝛibꝰ btõꝝ ꝓpter
meritũ aiaꝝ. qꝛ in via ⁊ ſibi ⁊ coꝛpoꝛibus ſuis
gloriã meruerũt. Uel põt dici ꝓbabiliter. ꝙ
origo illaꝝ dotiũ erit a deo nõ tñ ꝑ creationē
ſed mediãte btitudine aie. qꝛ ſicut dicit Augꝰ
in epl̃a ad dioſtoꝝ. Tam potenteꝫ fecit deus
aiam vt ex eius pleniſſima btitudine q̃ in fine
tꝑum ſctis ꝓmittiť redundet in inferioꝛē nãꝫ
q̃ eſt coꝛpus nõ btitudo que fruentis ⁊ intelli
ligentis eſt ꝓpꝛia ſed plenitudo ſanitatis ⁊ i-
coꝛruptionis vigoꝛ. Dñs ãt Bonauē. in ſuo
iiij. di. xlix. ita poſuit. Qꝛ eſt loqui de dotibus
coꝛꝑis in quibus eius gloꝛificatio cõſiſtit. vel
q̃ꝫtũ ad diſpoſitionē. vel q̃ꝫtũ ad ꝯſũmationē
Si q̃ꝫtũ ad diſpoſitionē ſic dicunť diſpoſitio-
nes q̃ ſũt qualitates abſolute ipſius coꝛꝑis q̃
ſibi danť a deo in eius refoꝛmatione. Si q̃ꝫtũ
ad conſũmationē. ſic dico ꝙ ſunt a gloria aie
ſiue ab aia gl̃ioſa. Uñ ſicut in pñti aia in coꝛ-
pus influit. ⁊ ꝑ illã influentiã coꝛpus eſt colo-
ratius. durabilius. virtuoſius ⁊ agilius q̃ꝫ cũ
aia ſeparať. Sil̃iter dico in ꝓpoſito ſuo mõ ꝙ
aia glorioſa influēs in ſuuꝫ coꝛpus oēs dotes
iſtas ad quas diſpoſitõnē habebat ꝑ ſui refoꝛ
mationē ꝑficit ⁊ cõſũmat. ¶ Scđo conſidere
mus de dotibus btõꝝ coꝛpoꝝ diſtinctionē. di
ſtinguunť enĩ a ſctis quattuoꝛ dotes ipſũ coꝛ
pus glorioſũ ꝑficienteſ. videlicet ĩpaſſibilitas
claritas. ſubtilitas ⁊ agilitas. Rõ ãt huiꝰ nu-
meri ⁊ ſufficientie aſſignať a Bonauē. qꝛ coꝛ-
pus nr̃m eſt cõpoſitũ ex quattuoꝛ elementis ⁊
qꝛ elementa ſunt imꝑfecta. quadruplicē hꝫ ab
eis defectibilitatē. Ab aqua q̃ eſt elementum
humidũ ⁊ paſſibile hꝫ paſſibilitatē ⁊ coꝛruptõ
nē. vñ humidũ aqueũ coꝛpꝰ coꝛrũpit. A terra
que eſt elementũ opacum hꝫ obſcuritatē. Ab
igne aialitatē qꝛ caloꝛ conſũmit cõtinue. ideo
cõtinue indiget ciboꝝ alimonia. Ab aere hꝫ
infirmitatē. Aer enim facile immutať ⁊ cedit
cuilibet impellẽti. Qm̃ ergo quattuoꝛ iſti de-
fectuſ dñt ꝑ bona oppoſita remoueri. Ad hoc
ꝙ coꝛpus ſit ꝑfectũ ꝑfectione completa. Ideo
quattuoꝛ ſunt dotes ꝯ coꝛruptionē ⁊ paſſionē
incoꝛruptibilitas vel impaſſibilitas. Contra
obſcuritatē claritas. Contra aialitatē ſpũali-
tas. Contra infirmitatē virtus ſiue penetra-
bilitaſ. Hinc Apl̃us. i. coꝛinth. xxv. ca. ait. Se
minať in coꝛruptione ſurget in incoꝛruptiõe.
Ecce ipaſſibilitas. ſemiať i ignobilitate. ſur-
get i gloria. Ecce claritas. ſeminať in ĩfirmita
te ſurget in virtute. Ecce ſubtilitas. ſeminať
aiale ſurget ſpũale. Ecce agilitas. Et Augꝰ.
li. xxij. de ci. dei. inquit. Abijcieť a coꝛpoꝛibus
nr̃is oĩs defoꝛmitas. oĩs tarditas. oĩs infirmi
tas. oĩs coꝛruptio. oĩs defoꝛmitas ꝑ claritateꝫ
oĩs tarditas ꝑ agilitatē. oĩs infirmitaſ ꝑ ſpũa
litatē. oĩs coꝛruptio ꝑ impaſſibilitatē. videtur
itaqꝫ ſufficiens iſta dotiũ enumeratio. Nam
dotes coꝛpoꝛis dicunť nõ oēs qualitates. ſed
qualitates nobiles ⁊ pꝛincipales de nouo ſuꝑ
addite nature. Et qꝛ de nouo ſuperaddite dñt
accipi ſm̃ naturales defectus. ⁊ hi ſm̃ cauſas
pꝛincipales q̃ ſunt quattuoꝛ elementa. ¶ Ter-
tio conſideremus de dotibus coꝛpoꝛum bea-
toꝛum conditionem. Pꝛima dos eſt impaſſi-

bilitas. Erunt enī corpora illa incorruptibilia ⁊ impaſſibilia. Sed huiꝰ impaſſibilitatis cām diuerſimode pleriq; ponūt. Dicunt ergo quidam ꝙ elementa erūt in corpore glorioſo ſm ſubſtantiā nō ſm qualitates. Et iō q̄r ſubſtātie nihil eſt ꝯ̄riū. ſed vbi nulla eſt ꝯ̄rietas nulla eſt pugna nec diſſolutio ex conſequenti corpora illa erunt incorruptibilia ⁊ īpaſſibilia. ſ; hoc ſtare nō pōt vt dicit Bonauentu. ꝙ a corporibus glorioſis vt refert Augꝰ vitia detrahunt̄ natura ſeruabit̄. Sed qualitates elementares ſunt eis nāles ergo manebunt. Si dicas ꝙ manent ſm eſſentiā nō ſm actū. Cōtra q̄r vnūqđq; nobilius eſt qñ eſt ꝯiunctum actui q̄z qñ non. Alij dicunt ꝙ corpora beata erūt impaſſibilia ꝑ hoc ꝙ ceſſabit motus celi quo ceſſante nihil pōt moueri. Sed articulus iſte excōicatus eſt. Nam ſm Auguſti. ſi ceſſaret motus celi adhuc rota figuli poſſet moueri. Landulfus ſuo. iiij. aſſerit ꝙ cā impaſſibilitat̄ corpoꝝ btōꝝ eſt ex hoc ꝙ volūtas diuina nō coagit cuicūq; cauſe ſcđe corrūpēti. Ceſſāte enī prīa cā ab actōe ceſſabit cā ſua ſcđa. Jō nulla cā ſcđa pōt corrūpere corpora beata q̄r deus nō coaget illi ſicut corpora triū pueroꝝ erant impaſſibilia ab igne. q̄r deus nō coagebat igni ad cōburēdū eos. licet coageret ei ad talia cōbuſtibilia. Si obijcias ꝯ̄ iſta q̄r tūc impaſſibilitas nō eſſ; dos q̄r nihil poneret in corpore dotato niſi priuationē actionis diuine. Et ſcđo q̄r eodē mō erunt impaſſibilia corpa damnatoꝝ. q̄r deus nō coaget igni vt corrumpat ea. Rñdet Lādulfus. ꝙ nō oportet ꝙ dos ſit in dotato. Nā dos nō eſt in ſponſa que dotat̄ ſed ſufficit ꝙ ex dote aliquid fiat circa perſonā dotatā. ⁊ ſic ē in ꝓpoſito. Vel dicere poſſumus. ꝙ īpaſſibilitas eſt quedā priuatio paſſionis. ſeu potentie recipientis paſſionē. ⁊ iſta priuatio eſt in corpore dotato. ſ. corpore beato ſed eſt a voluntate diuina. de corporibus Ꝟo damnatis dicit Landulfus ꝙ nō habebūt dotem impaſſibilitatis. tū q̄r fortiſſime patient̄ ab igne. tū q̄r nō dat̄ eis ꝓ meritis ꝙ nō corrūpant̄ ab igne. ſed vt cōtinue crucient̄. Riccardꝰ Ꝟo in ſuo. iiij. vbi. ſ. refert ꝙ in impaſſibilitate ē conſiderare ⁊ illud qđ ponit ⁊ illud qđ excludit. Quāuis enī ſignificet̄ negatiuo mō tñ res ꝑ cā ſignificata non eſt priuatio ſed habitus. Eſt enī qualitas in corpe ex redūdantia beatitudinis aīe cauſata. corpus ꝓhibens ab oī paſſione corruptioni ꝯ̄ria. Omiſſis itaq; doctoꝝ opinionibus varijs de cā impaſſibilitatis illoꝝ corpoꝝ glorificatoꝝ firmiter ⁊ indubitanter tenere debemus ꝙ pretacta corpa nec patient̄ nec poterunt pati nec ab interiori nec ab exteriori. nō a frigore nō a calore. nō a fame. nō a ſiti. non ab egritudinibus et hmōi quibus moleſtamur in p̄ſenti vita quottidie Jdeo Apocalipſis. xxi. ca. ſcribitur. Abſterget deus omnē lachrymā ab oculis eoru; ⁊ mors vltra non erit neq; luctus neq; clamor. Erit itaq; ibi ſanitas ſine infirmitate. iuuentꝰ ſine ſenectute. vita ſine morte. Scđa dos corporū beatoꝝ dr̄ claritas. de hac ſcribit̄ Sapiētie. iij ca. Fulgebunt iuſti. ⁊ Marci. xiij. ca. Fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno patris eoꝝ. Sūt nihilominus in hac parte tres theologoꝝ ꝓpoſitiones attendende. Prima eſt dñi Bonauenture ⁊ Landulfi. q dicunt ꝙ corpora beatorum erunt luminoſa ⁊ colorata. Colorata quidem ꝓpter nām quattuor elementoꝝ ⁊ eoꝝ qualitates ex quibus. conſtabit corpus humanum. Sed luminoſa rōne luminis ſuꝑadditi. na; ⁊ noctiluca de die apparet colorata. de nocte lucida. Silr̄ carbo per ſui naturā alicuius coloris eſt igne āt adueniente efficit̄ luminoſus ⁊ tñ nihilominꝰ eſt coloratus. q̄r eſt ibi lux materie terreſtri incorporata. Sic corpus reſurgens per nām ſuā habebit colorē ⁊ claritas luminis ſuperinduet ipſū ſicut ignis carbone;. Scđa ꝓpoſitio ſm Riccardū ꝙ lux elementaris ⁊ lux corpis glorificati nō ſunt eiuſdē ſpeciei. ſed lux eſt q̄ſi quedā imitatio illiꝰ ſicut lux ſpūalis aīe. nō eſt eiuſdē ſpeciei cū ſpūali luce glorie. ſed eſt quedā imitatio illiꝰ. Silr̄ lux ſolaris eiuſdem ſpeciei nō eſt cum luce corporis glorificati. ſed vna ē quedā ſimilitudo ſeu imitatio alterius. Et licet dicat̄ Matth. xvij. ca. de xp̄o. Reſplēduit facies eius ſicut ſol. tñ gloſa ibi dicit plus certe q̄z ſol. ſed nō habuit exemplū maius cui cōpararet. Tertia ꝓpoſitio eſt ꝙ lux corporis xp̄i eiuſdē ſpeciei eſt cu; luce que poſt reſurrectionē erit in alijs corporibus glorificatis. Jdeo Apl'us dixit. Reformabit corpus humilitatis nr̄e cōfiguratū corpori claritatis ſue. Tñ erit differentia inter lucem corporis xp̄i ⁊ lucē alioꝝ. Et inter ſe etiā differunt lux vnius corporis glorioſi a luce alterius. ſm magis ⁊ minus: qđ notauit apl'us dicens. i. ad Corinthios. xv. ca. Alia eſt claritas ſolis. Alia claritas lune. Alia claritas ſtellaꝝ. Stella enī differt a ſtella in claritate. ſic ⁊

reſurrectio mortuoꝝ. Nã ſic dicit mgr ſentẽ. in lrã. Claritas corpoꝝ eſt differens ſm differentiã glorie aiaꝝ. qꝛ ex claritate beatitudinis aie claritas redundabit in corpus. Vñ ſm ꝓportionẽ qua btitudo aie xp̄i excedit btitudiẽ cuiuſlibet alterius aie ſic lux corporis xp̄i excedit lumẽ futuꝝ in quocũqꝫ alio corpe. Tertia dos corpoꝝ btõꝝ erit ſubtilitas. vbi dic̃ Riccardus de media villa ex mente phi. ꝙ res triplici de cã eſt penetratiua. Aut ꝓpter quantitatiſ paruitatẽ. maxie ſm latũ ⁊ ꝓfunduꝫ. Vñ acus q̃uis longa penetratiua eſt. Aut pp raritatẽ ⁊ ſic aer eſt penetratiuus. Aut pp actiue virtutiſ magnitudinẽ. Et ſic vinũ eſt penetratiuũ multo magis q̃ ſimplex aqua q̃tũcunqꝫ tenuis. Quapropter aqua cũ modico vino bibita magis refrigerat ſanũ q̃ ſi p ſe bibat qꝛ vinũ facit eã ad loca corpis penetrare. ſm primã cãꝫ penetrandi nõ attendit ſubtilitas corpoꝝ btõꝝ qꝛ in debita quantitate reſurgent. Nec ẽt ſm cãꝫ ſcdam qꝛ tota materia que eſt neceſſaria ad eſſentiã eoꝝ reſurget in eiſ. Vñ quidã errauerũt dicentes. ꝙ corpora glorioſa erũt rariora aere vel vento. quẽ errorẽ vt ponit Grego. in moralibus tenuit. Euticius cõſtantinopolitane vrbis epus. Igit ſubtilitas illoꝝ corpoꝝ erit ſm tertiã cãꝫ. p virtutẽ nãqꝫ btitudinis aie erit in beatis corporibus tãta magnitudo virtutis actiue ꝙ p eam multo efficaci⁹ poterũt penetrare q̃ ignis vl' aer. vñ Anſel. in li. de ſil'itudinib⁹ int principiũ ⁊ mediũ de q̃libet btõ dicit. ꝙ intãtũ erit fortis vt ẽt ſi velit terrã cõmouere poſſit. Quarta dos corpoꝝ btõꝝ erit agilitaſ. de q̃ Sap. iij. ca. ſcribitur. Tanq̃ ſcintille in arundineto diſcurrẽt ſ. beati volabũt ⁊ nõ deficient. Ad qd intelligendũ dicit Landulfus ꝙ tria ꝯcurrũt ad agilitatẽ. Primũ eſt potẽtia aie motiua. Duplex eni motus eſt in hoie. Vnus q eſt ſm elementũ predominans quo mouet deorſũ. ⁊ iſte motus nõ ineſt ſibi p aiam. Alius eſt motus progreſſiuus cuius principiũ eſt aia. qui mot⁹ tripliciter differunt. Primo qꝛ vnus eſt ab aia ſ. ꝓgreſſiuus. Alius ãt nõ. Scdo qꝛ mot⁹ primus ẽ ad vnũ tm̃ eo ꝙ ſequit grauitatẽ. ſcds põt eſſe ad diuerſa ſꝫ diuerſã apprehenſionẽ ſenſus quã ſequit aia. Tertio qꝛ in primo motu grauitas q̃ eſt principiũ eiuſ nõ põt deſiſtere. ſed in ſcdo motu põt aia deſiſtere. hꝫ nihilominus aia potentiã nõ ſolũ ad motũ progreſſiuũ organice ſed ad mouendũ corpus nõ organice. Dicit aũt aia mouere organice qñ mouet vnã partẽ mediante alia. ſicut mouendo cor mouet alia mẽbra ⁊ ſic fit motus ꝓgreſſiuus. Mouet eni imediate vnã partẽ. mediante illa mouet aliã. ⁊ ſic mouet totus hõ ſucceſſiue. Dicit ẽt mouere nõ organice mouẽdo totũ ſimul. Et ſic aia beata poterit corpus ſubito mouere licet nõ in inſtanti de loco ad locũ Scdm qd occurrit ad agilitatẽ erit multiplicatio ſpirituũ puriſſimoꝝ. tũ qꝛ ſpũs vitales erunt puriſſimi ⁊ vigoroſiſſimi. tũ qꝛ corpus replebit aliq̃ puriſſimo elemento. ſ. puriſſimo aere vt nõ ſit vacuũ qꝛ non erunt tunc feces. Tertiũ qd cõcurrit ad agilitatẽ erit remotio oĩs indiſpoſitõnis q̃ eſt in neruis ⁊ in corpe. ⁊ oĩs ponderoſitas q̃ nõ eſt de eſſentia nature. Et tũc aia poterit mouere faciliter tale corp⁹ vel motu ꝓgreſſiuo vel totuꝫ ſimul. Si dicas quõ ſtabũt corpora in celo empirreo. Rñdeo ꝙ ambulabũt ⁊ mouebunt ſubito ꝓ libito. ſi qñ ſtabũt credit ꝙ ſtabunt erecta. licet eni corpori inq̃tum corpus eſt magis cõpetat ſedere vel iacere. Tñ inq̃tũ eſt inſtrumẽtũ aie magis cõpetit ſibi ſtare ꝓpter participationẽ ad operandũ. Vñ ſtephanus vidit ieſũ ſtantem a dextris dei Actuũ. vij. ca.

¶ ꝙ ingens erit leticia btõꝝ ex eo ꝙ habitabunt in celo empirreo. Capitulum. iij.

Ertio oſtendimuſ q̃ ſit copioſũ gaudiũ btõꝝ pp loci habitationẽ. qꝛ habitabũt i celo. vbi tria dubia merito declaremus.

Primũ vtrũ ſcriptura ſacra celi ꝓductioneꝫ recte denunciet.

Scdm vtrũ celũ ſit vnũ vel plures.

Tertiũ vtrũ celũ ſit locus btõꝝ.

¶ Ad primũ dubiũ oritur ambiguitas ⁊ quidem non parua. qñ Geneſis. i. ca. ſcribit. In principio creauit deus celũ ⁊ terrã. vbi aſſerit ſcriptura celũ prima die creatũ. Deinde ſequitur. vocauit deus firmamentũ celum quod cõfirmat ſcda die factũ. Ad hoc rñdet Tho. i. pte. q. lxviij. primo ſm Criſoſto. qui aſſerit ꝙ moyſes ſũmarie dixit qd deus fecit p̄mittens In principio creauit deus ⁊c̄. poſtea p partes explicauit. ſicut ſi quis dicat hic artifex fecit hanc domum. ⁊ poſtea ſubdatur. primo fecit fundamenta. ſcdo erexit parietes. tertio ſuppoſuit tectum. Et ſic non oportet nos aliud celum intelligere cum dicit. In principio creauit deus celum ⁊ terraꝫ. Et cum dicit ꝙ ſcda die factum eſt firmamentũ. Secũdo põt dici

aliud eſſe celū qđ legiť in principio creatum ꝛ
qđ legiť ſcđa die factū. ꝛ ħ diuerſimode. Nam
ſm Auguſti. Celū qđ legiť prima die factum
eſt nā ſpūalis in formis. Celū āt qđ legiť ſcđa
die factū eſt celū corporeū. ſm ꝟo Beddaꝫ ꝛ
Serabiū. Celū qđ legiť prima die factū eſt ce/
lū empirreuꝫ. Firmamentū ꝟo qđ legiť ſcđa
die factū eſt celū ſidereū. Damaſcenus ꝟo di
cit ꝙ celū prima die factū eſt qđdā celū ſperi/
cum ſine ſtellis. de quo philoſophi loquuntur
dicentes ipſū eſſe nonā ſperā ꝛ primū mobi/
le qđ moueť motu diurno. Per firmamentū
ꝟo factū ſcđa die intelligiť celū ſidereū. ¶ Se
cundū dubiū fuit vtrū celū ſit vnū vel plures
Et ꝙ ſit vnū probari poſſet qꝛ dř celū in ſin/
gulari Geneſis. i. ca. vbi. ſ. Sed hec obiectio
debilis eſt qm̄ ſcriptura ſepius celos noiat in
plurali. Vn̄ Deuterono. xxxiiij. ca. Audite ce/
li que loquar. Et. ij. Regū. xxij. ca. Inclinauit
celos ꝛ deſcendit. ꝛ Job. xv. ca. Celi non ſunt
mūdi in cōſpectu eius. Et pš. ij. Qui habitat i
celis irridebit eos. Et pš. xxxij. Verbo dn̄i celi
firmati ſunt. Et pš. xlix. Annūciabūt celi iuſti
ciā eiuſ. Et pš. lxxxviij. Tui ſunt celi ꝛ tua ē ter
ra. ꝛ Sapientie. ix. Que in celis ſūt qs inueſti
gabit. ꝛ Iſaie. xlv. Rorate celi deſup. ꝛ Ezechi
elis. i. Aperti ſunt celi ꝛ vidi viſiones. Et ad
Hebreoſ. i. Opera manuū tuaꝝ ſūt celi. Rn̄/
det ergo Tho. i. parte vbi. ſ. Qꝛ circa hoc vide
tur eſſe quedā diuerſitas inter Baſiliū ꝛ Cri/
ſoſto. Criſoſtomus eni dicit nō eſſe niſi vnuꝫ
celū. Et ꝙ pluraliť dř. celi celoꝝ. hoc eſt ꝓpter
proprietatē lingue hebree in qua conſuetū eſt
vt celū ſolū pluraliť ſignificeť. Sic ſūt multa
ēt noia in latino q̄ ſingulari carent. Baſilius
āt ꝛ Damaſcenus dicūt plures eſſe celos. Sꝫ
hec diuerſitas magis eſt in voce q̄ꝫ in re. Nā
Criſoſto⁹ vnū celū noiat totū corpus quod ē
ſupra terrā ꝛ aquā. nā ēt aues q̄ volāt in aere
dicunť pp̱ hoc volucreſ celi. Sed qꝛ in iſto cor
pore ſunt multe diſtinctiones ꝓpter hoc Ba
ſili⁹ ponit plures celos. Ad diſtinctionē ergo
celoꝝ ſciendā cōſiderandum eſt ꝙ celum tri/
pliciter dř in ſcripturis. Qn̄qꝫ eni dř ꝓprie ꝛ
nāliter. ꝛ ſic dř celū corpus aliqđ ſublime ꝛ lu
minoſū actu vel potentia ꝛ incorruptibile p̱
nām. Et ſm hoc ponunť tres celi. Primū to/
taliter lucidum quod vocant empirreū. Secū
duꝫ totaliter dyafanū quod vocant celū aque
um vel criſtallinum. Tertium partim dyafa/
num ꝛ partim lucidum actu quod vocant ce/
lum ſidereum. Et diuidiť in octo ſperas. ſ. ſpe
ram ſtellarū fixarum ꝛ ſeptem ſperas planeta
rum que pn̄t dici octo celi. Scđo dř celū p̱ par
ticipationē alicuius proprietatis celeſtis cor/
poris. ſ. ſublimitatis ꝛ luminoſitatis actu vel
potentia. Ei ſic totū iſtud ſpatiū qđ eſt ab aqſ
vſqꝫ ad orbem lune. Damaſcenus ponit vnū
celū noians illud aereū. ꝛ ſic ſm eum ſunt tres
celi. aereū. ſidereū. ꝛ aliud ſuperius de quo in/
telligit ꝙ aplꝯs legiť raptus vſqꝫ ad tertium
celum. Sed qꝛ iſtud ſpatiū cōtinet duo elemē
ta ignis ꝛ aeris. ꝛ in vtroqꝫ eoꝝ vocať inferi/
or ꝛ ſuperior regio. Ideo iſtud celū Rabanuſ
diſtinxit in quattuor. ſupremā regionē ignis
noians celū igneū. Inferiorē ꝟo regionē ce/
lum olimpiū ab altitudine cuiuſdā montis q
vocatur olimpus. Supremā ꝟo regionē aerꝭ
vocauit celum ethereum propter inflāmatio/
nem. Inferiorem ꝟo regionē celum aereum.
Et ſic cū iſti quattuor celi tribus ſuperioribuſ
connumeranť fiunt in vniuerſo ſm Rabanū
ſeptem celi corporei. Tertio dř celum metha/
phorice. ꝛ ſic qn̄qꝫ ipſa ſancta trinitas dř ce/
lum ꝓpter eius ſpūalē ſublimitatem ꝛ lucem
Qn̄qꝫ ēt ſpūalia bona in quibus eſt ſctōꝝ re/
muneratio propter eorum eminentiā celi no/
minanť. Qn̄qꝫ ꝟo tria genera ſupernaliū vi
ſionū. ſ. corporalis. imaginarie. ꝛ intellectualiſ
tres celi noiantur. de quibus exponit Aug⁹ ꝙ
paulus eſt raptus vſqꝫ ad tertiuꝫ celū. ¶ Ter
tium dubiū fuit vtrum celum ſit locus beato/
rum. Et ꝙ ſic patet ex teſtimonio ſcripturarū
Inqt eni ſaluator nř Matth. v. ca. Bti pau/
peres ſpū qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. Et. vi. ca.
Merces vřa copioſa eſt in celis. Et. xxij. ca.
Erūt ſic angeli dei i celo. Et paul⁹ Actuū. xiiij
ca. Oportet nos p̱ mlťas tribulatōes intrare
in regnū celoꝝ. ꝛ Petrus. i. epła ca. ij. Bn̄di/
ctus de⁹ ꝛ př dn̄i nři ieſu xp̄i qui regenerauit
nos in ſpem viuā. p̱ reſurrectionē ieſu xp̄i fi/
lij ſui ꝛ dn̄i nři in hereditatē incorruptibilē ꝛ
incōtaminatā in celis. Et etiā eccleſia cantat
Gaudent in celis anime ſanctorum qui xp̄i
veſtigia ſunt ſecuti. Et iterum in officio vni/
us martyris. Iſte eſt qui contempſit vitam
mundi ꝛ peruenit ad celeſtia regna. Et Ma/
crobius ſuper ſomnium Scipionis. Sic ha/
beto omnibus qui patriam ſeruauerint iuue/
rint auxerint certū eſſe in celo diffinitū locum
vbi beati euo ſempiterno fruanť. Et Lucre/
tius đ quo refert Lactantius li. vij. Cedit idē

retro de terra qđ fuit ante in terrã. Sed quod miſſũ eſt ex etheris oris. Id rurſũ celi fulgentia templa receptant. Cõueniũt itaqꝫ in hoc oẽs viri ſapientes ꝙ beati habitabũt in celo. Theologi vero explicant illud fore celũ empirreũ. qđ ſm Tho. i. pte. q. lxvi. dr empirreum. i. igneũ non ab ardore ſed a ſplendore. Qualiter vo accedit ad leticiã ſanctoꝝ eſſe in illo celo ſatis conſtare põt ex his que dicunt in ſermone de aie rõnalis admirandis prerogatiuis. Igitur dicere poſſumus cũ ꝓpheta. Beati q habitant in domo tua dñe in ſecula ſeculoꝝ laudabunt te. Ibi erit ex oĩ parte quies ⁊ delectatio. ⁊ ſcti oẽs eterna pace fruent. Ad quã nos pducat dei ⁊ virginis filius ieſus xp̃s qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo vigeſimuſtertius de eximia nobilitate ⁊ preſtãtia aie rõnalis tam corpori vnite ꝙꝫ a corpore ſeparate.

Ecce omnes aie mee ſunt. Dei viuentis verba ſunt iſta originaliter Ezechielis. xviij. ca. Dolendũ ꝑfecto eſt de mltitudine hominũ pereuntiũ. q cõcupiſcentias prauas inſequentes. virtutibus ieiuni oĩ vitiorũ turpitudini ſeſe dederunt. Hi equidẽ obliti excellẽtie ac dignitatis aiarum ſuarũ defluunt luxuria. ⁊ delicate atqꝫ molliter viuũt abhorrẽtqꝫ parcitatẽ. continentiã. ſobrietatẽ. ⁊ quicqd eſt qđ viros bonos deceat. Fidei vo documenta irrident. doctrinã euangelicã ſpernunt. de regno celoꝝ deſperãt. negant atqꝫ penas inferni. Talibus ãt erroribus inuoluũt. qm̃ de aia rõnali minus bene ſentiunt. qñqꝫ affirmãtes aias nõ reperiri. Aliqñ ⁊ illas nõ multe nobilitatis fore ſuadentes. Interdũ vo ⁊ eas cuꝫ ſuis corporibus improbe ſatis contendentes corrumpi. Quos quid aliud dixerim niſi pecora imundiſſima atqꝫ indomitas feras imo qbuſcũqꝫ beluis imaniſſimis deteriores. Inqt eni Dauid in ps. Hõ cũ in honore eſſꝫ nõ intellexit cõparatus eſt iumentis inſipientibus ⁊ ſimilis factus eſt illis. Nam ſũmus ille pr̃ q ſapientia ſua condidit oĩa. minuit hoĩem paulominus ab angelis. coronans glorie ⁊ honore dum intellectiuã aiam illi dedit. q̃ de re vt aperiant mentes cunctoꝝ ad aĩe veriſſimã cognitionẽ illamqꝫ vnuſquiſqꝫ ſtudeat bonis ⁊ ſanctis moribus exornare. decreui in preſenti ſermone de ipſa aia verba facere. de qua tria myſteria proponimus contemplanda.

Primũ dr diffinitionis.
Scdm productionis.
Tertiũ ſeparationis.

¶ Quid ſit aia q̃ nõ ẽ corpus nec ex ſemie cauſata. ⁊ q̃ vna ſola eſt in hoie. Capitulum. i.

Primũ myſteriũ cõtemplãdũ de aia dr diffinitionis. in quo quid ſit aia declaremus. Dicit eni Albertus in cõpendio theologie. ꝙ a quibuſdã aia diffinit vt ſpũs. A quibuſdã vt aia. A quibuſdꝫ vo vt ſpũs ⁊ aia. Inqꝫtum conſiderat vt ſpũs diffinitur ſic ab Auguſtino in li. de motu cordis. Aia eſt ſubſtantia incorporea intellectualis illuminationis a primo vltima reuelatione pceptiua. vltima dr. qr mediantibus angelis percipit. Ex qua diffinitione cognoſcimus. ꝙ ſpũs humanus qui eſt aia. inter oẽs creaturas immediate poſt angelos illuminationis diuine ſit perceptiuus. Inqꝫtuꝫ aia diffinit ſic a Remigio Aia eſt ſubſtantia incorporea regens corpus. Et ab Ariſtote. in. ij. de aia dr. Aia eſt endelechia. i. actus ſiue forma corporis organici phiſici potentia vitã habentis. Ex quibus verbis datur intelligi. ꝙ aia vnibilis eſt corpori nec oĩ ſed ſoli organico vel phiſico. i. naturali ad ſuſceptionẽ aĩe rõnalis diſpoſito. Inqꝫtũ aũt ſpũs ⁊ aia. diffinit ab Auguſtino ſic. Aia eſt oĩm ſimilitudo. q̃ diffinitio data eſt p comparationẽ ad creaturas. Aĩa eni ex ſui nã ad ſuſcipiendas oĩm rerũ ſimilitudines tam corporaliũ ꝙꝫ ſpũaliũ apta eſt. Et ſm Auguſtinuꝫ li. de ſpũ ⁊ aia multplicit noiatur. ſ. Aia. mẽs rõ. ſpũs. ſenſus. memoria. volũtas. Aia dr inqꝫtum aiat corpus ſiue viuificat. Mens inqꝫtũ recolit. Ratio cum rem iudicat. Spũs dũ ſpirat. vel qr ſpũalem naturã habet. Senſus dũ ſentit. Memoria dum recordat. Volũtas dũ conſentit. Hec noia diuerſe ſunt aĩe non pp eſſentie pluralitatẽ ſed pp effectuũ multiplicitatẽ ⁊ operationẽ. ſed ꝓ huius ptis intelligẽtia pleniori quattuor ſũt dubia abſoluenda.

Primũ vtrũ ſit aia.
Scdm vtrũ aia ſit corpus.
Tertiũ vtrũ aia cauſet ex ſemine.
Quartũ vtrũ in hoie ſit vna ſola aia.

¶ In primo dubio expugnanda eſt ⁊ oĩno reprobanda pditiſſima opinio illoꝝ qui tenent aiaꝫ nõ eſſe aſſerentes nõ niſi corpora aut corporales ſubſtantias reperiri. Quos nos conuincere poſſumus triplici lumine.

Primū dr̄ teſtificationis.
Scđm operationis.
Tertiū figurationis.

¶ Primū lumen quo oſtendit̄ ꝙ aīa ſit dr̄ te
ſtificatiōis. Teſtāt̄ quidē oēs tā diuine q̄ꝫ hu
mane ſcripture aīam eſſe. atq̄ꝫ de illa ſublimit̄
ſꝑ loquunt̄. De hac itaq̄ꝫ ſcribit ſapiēs Eccle-
ſiaſtici ca.ij. Fili in manſuetudine ſerua aīam
tuā. Et.iiij.ca. Humilia corā deo aīam tuam
Et eodē ca. Nō confundaris ꝓ aīa tua dicere
verū. Et.x.ca. Qui multis vtitur verbis ledit
aīam ſuā. Et.xxix.ca. Qui cuꝫ fure participat
ledit aīam ſuā. Et.xxxiiij.ca. Timentis deum
btā ē aīa illi⁹. Et.li.ca. Laudabit vſq̄ꝫ ad mor
tē aīa mea dn̄m. Et Sapiētie.i.ca. In maliuo
lā aīam nō intrabit ſapīa. Et eodē ca. Os qđ
mentit̄ occidit aīaꝫ. Et Eccl'iaſtici.xxx.ca. Mi
ſerere aīe tue placens deo. Eiuſdē.xxxvij. ca.
A ꝯſiliario malo ſerua aīaꝫ tuā. Et Cantico.
i.ca. Nū quē diligit aīa mea vidiſtis. Eiuſdē
iij.ca. Queſiui quē diligit aīa mea. Et.vi. ca.
Aīa mea liquefacta eſt vt dilectus eſt locutuſ
Et Judith.viij.ca. Humiliemus illi aīas nr̄as
Et Job.x.ca. Tedet aīaꝫ meā vite mee. ⁊ Tho
bie.xij.ca. Qui faciūt pctm̄ hoſtes ſūt aīe ſue.
Et Deuterono.iiij.ca. Cuſtodite ſollicite aīaſ
vr̄as. Et Joſue.ij.ca. Eruat̄ aīas vr̄as đ mor
te. Et Abacuc.ij.ca. Qui incredul⁹ eſt nō erit
recta ei⁹ aīa. Et.i. Regū.ca.xxvi. ſcribit̄. Ma-
gnificet̄ aīa mea ī oculis dn̄i. Et.ij. Regū.xiiij
ca. Nō vult deus ꝑire aīam. Et.iij. Regū.xix.
Tolle aīam meā. Et.iiij. Regū.i.ca. Noli de-
ſpicere aīaꝫ meā. Et pš.vi. Aīa mea turbata ē
valđ. Et.vij. Ne qn̄ rapiat vt leo aīaꝫ meā. Et
xv. Nō derelinq̄s aīaꝫ meā in inferno. Et.xx.
Erue a framea deus aīaꝫ meā. Et.xxiij. Ad te
dn̄e leuaui aīam meā. Et.xxxij. Aīa mea ſuſti
net dn̄m. Et.xli. Quēadmodū deſiderat ceru⁹
ad fontes aquaruꝫ ita deſiderat aīa mea ad te
deus. Et.lxij. Sitiuit in te aīa mea. Et pš.lxxi
Aīas pauꝑꝝ ſaluas faciet. Et ſaluator nr̄ di
xit Matth.vi.ca. Aīa pluſ eſt q̄ꝫ eſca. Et.x.ca.
Nolite timere eos q occidūt corpus aīam āt n̄
pn̄t occidere. Et.xvi.ca. Quid ꝓdeſt hoī ſi vni
uerſū mūdū lucret̄ aīe Xpo' ſue detrimentū pa
tiat̄ aut quā dabit hō cōmutatione ꝓ aīa ſua
Et.xxvi.ca. Triſtis eſt aīa mea vſq̄ꝫ ad mortē
Et Luce.ij.ca. Btā virgo' ī ſuo cātico ita ceci
nit. Magnificat aīa mea dn̄m. Et Simeō vir
ginē eodē ca. ſic allocutus eſt. Tuā ipſi⁹ aīam
ꝑtranſibit gladius. Et Jacob⁹.v.ca.ait. Qui
cōuerti fecerit pctōrem ab errore vie ſue ſal-
uabit aīam eius a morte. Et.i.ca. In māſuetu
dine ſuſcipite inſitū vbū qđ pōt ſaluare aīas
vr̄as. Et Petrus.i.epl'a ca.ij.inqt. Obſecro
vos tāq̄ꝫ aduenas ⁊ ꝑegrinos abſtinere vos
a carnalib⁹ deſiderijs q̄ militāt aduerſus aīaꝫ
In ſacris vo canonib⁹ ſepiſſime fit mentio đ
aīa. ſicꝫ pꝫ.xxiij.di.ca. Qui epūs. Et.xi.q.iij.ca.
placuit.ca.abſit.ca. nolite timere.ca. audi. Et
xiij.q.ij.ca.tp̄s.ca.hūc.ca.fatendū.ca.aīe defū
ctoꝝ. Et.xvi.q.i.ca.in canonibuſ. Et.xxi.q.i.in
ca.relatio. Et.xxiij.q.iiij.ca. ipſa pietas.ca. ꝙ
xp̄s.ca.diſplicet. Et.xxiiij.q.iij.ca.ſi habes. Et
xxvi.q.vi.ca.agnouim⁹. Et.xxx.q.i.ca.ad limi
na. Et.xxxij.q.ij.ca.ꝙ vo.ſi illud.ca. moyſes.
Et.xxxiij.q.ij.ca.aīo nē. Et de pe.di.i.ca. reſu-
ſcitatus.ca.voluiſſent. Et di.ij.ca.charitaſ.ca.
ergo. Et di.iij.ca.pōt.ca.ſiqs.ca.qd ḡ. Et di.v
ca.cōſideret. Et de cōſe.di.ij.ca.reuera. Et di.
iiij.ca. Si baptiçata. Et de maio. ⁊ obe.ca.ſoli
te. Et de ſūma tri. ⁊ fi.ca.firmiter. Et de pe. ⁊
re.ca.cū infirmitas. Et đ renūci.ca.niſi cū pri
dē. Et de cele.miſſa.ca.ī quadā. Et de decimis
ca.cū nō ſit in hoīe. In clemētina vo de ſum.
tri. ⁊ fi.ca.dānant̄ illi q dicūt aīam nō eſſe for
mā corpis. Nā Ariſto.viij.methaphiſi.dicit.
Q: dr̄a ſumit̄ de forma rei. Sed dr̄a cōſtituti-
ua hoīs ē rōnale qđ dr̄ de hoīe rōne aīe intel-
lectiue ſeu intellectiui principij. vt inqt Tho.
i.ꝑte.q.lxxvi.ergo aīa ē hoīs forma. Ad gen-
tiles iā veniamus qui nālis rōnis lumine illu
ſtrati magnificentiſſime de aīa ſūt locuti. In-
qt Cicero in paradoxis. De⁹ ⁊ mr̄ oīm nā de-
dit tibi aīum quo nihil pōt eſſe preſtanti⁹ ni-
hil diuinius. Et idē in li. de nā deoꝝ. Quid eē
pōt in rerū nā hoīe melius. in eo enim ſolo eſt
rō qua nihil pōt eſſe preſtantius. Et idē in li.
de repub. Vt mūdū deus eternus regit ſic fra
gile corpus aīus ſempiternus mouet. Et Pla
to in Thimeo. Deus virtutibus aīam preire
iuſſit ipſāq̄ꝫ dn̄aꝫ nr̄i corporis fore voluit. qđ
ipſa tuet̄. Et Saluſtius in iugurtino. Vt ge-
nus hūanū cōpoſitū ex corpore ⁊ aīa ē. ita res
ſtudiaq̄ꝫ omia nr̄a alia corporis alia aī nāꝫ ſe
quunt̄. Et Ouidius ī li. đ remedio amoris. vt
corpus redimas ferrū patieris ⁊ ignes. Vtq̄ꝫ
aīo valeas quicq̄ꝫ tollerare negabis. Et ne ſin
guloꝝ repetamus dicta cōcludimus. Q: oēs
ſcti. oēs eruditi viri. oēs deniq̄ꝫ phi ⁊ ſtoici ⁊
peripatetici ac alij quicunq̄ꝫ aīam eſſe ⁊ docēt
⁊ cōfitētur. ¶ Secundū lumen quo oſtēdim⁹

ꝙ ſit aia ðr̃ opatōis.vt eni ſcribit Alexander
de ales in.ij.volumine ſūme. Videm⁹ quedaꝫ
corpora q̄ nō nutriūt neqꝫ augent neqꝫ gene/
rant nec mouent motu volūtario vt lapides.
Quedā q̄ nutriūt augent ⁊ generant vt plan
te.Quedā que vltra hec mouent ⁊ ſentiūt vt
aialia. Quedā āt q̄ agunt rōne.Si ergo prin
cipiū harū opationū eſſet corporeitas.inueni
ret tunc in oib⁹ corpibus.ergo illud a quo iſte
operationes ꝓueniunt erit aia.Et ſic in plan
tis eſt aia vegetatiua.in aialibus brutꝭ aia ſen
ſitiua.in hoibus xͦo aia intellectiua.Quiſnā
nō miret q̄ta ſit hūani ingenij ꝑſpicacitaſ.q̄
ſtupenda intellectus ſublimitas.q̄ue admira
bilis vigor rōnis.Et vnde ꝓuenit niſi ex ai ſa
pientia.vt volantes aues ꝑ aera habitanteſ.i
aquaꝝ ꝓfundis piſces.⁊ diſcurrētes ꝑ nemo
ra ferociſſimas beſtias hō ad ſuū vſū ꝑducat
Nō prodeſt aquilis altus volatuſ.nō leonib⁹
fortitudo. nō elephantibus magnitudo. non
venenoſitas draconibus ⁊ ſerpentib⁹.nō cer/
uis agilitas.nō deniqꝫ marinis beluis latitu
do.vaſtitaſqꝫ aquaꝝ. cū ab hoibus artificijs
pene innumeris capiunt.Quid de artiū inuē
tione exercitationeqꝫ dicemus. Inſpiciamus
agriculturā lanificū architecturā fabrefacti/
uam ⁊ reliquas in quaꝝ effectibus deprehen/
dit aliquid in hoie eſſe vltra corpus.Que an/
tiqui vulgares cū prius talia nō fuiſſent expti
illos qui ea primo in aliq̄ ꝓuincia facere docu
erunt.crediderūt eſſe deos. Iſis Inachi filia
regis argiuoꝝ ⁊ ſoror foronei nauigās in egy
ptū q̄r lr̄as quaſdā egyptijs dedit ⁊ d̄ agricul
tura multa eos docuit.poſt mortē in numero
deaꝝ recepta eſt.Saturnus vt recitat pauluſ
in hiſtoria romanoꝝ.Iouē filiū e grecia fugi/
ens in ciuitate q̄ ex eius noie ſaturnia dicta ē.
haud ꝓcul ab vrbe rudes ppl'os domos edifi
care.terras incolere. plantare vineas docuit.
atqꝫ humanis moribus viuere cū antea ſemi/
feri glandiū tm̄modo alimentis vitā ſuſtenta
rent.Et aut in ſpeluncis aut frōdibus virgul
tiſqꝫ contextis caſulis habitarent ab indocili
⁊ ruſtica multitudine deus eſt appellatuſ.Ro
muluſ q̄r vrbē fūdauit vallauitqꝫ muro apud
paludē capre.nuſq̄ꝫ cōparuiſſet anno regni tri
geſimonono ad deos tranſiſſe creditus eſt ⁊
quirini noie conſecratus. De liberalibus aūt
diſciplinis grāmatica.logica. rhetorica. ariſ/
metrica.geometria.muſica.aſtrologia illaꝝqꝫ
rectoribus ꝓlixior eſſet ſermo habendus. Sꝫ
vt cōplectamur oia ſuccincte. tantus in illis ē
decor humane vite.tanta intellectus ꝑfectio.
tanta loquendi ⁊ viuendi moderatio.tāta de/
niqꝫ cognitio rerū.vt q illis inueniūt imbuti
ſūma veneratione celebrent a cunctis. O de/
teſtabilē errorē.o dānabilē cecitatē.O deniqꝫ
fatuitatē peſtiferā eoꝝ qui tanta.vt ſic dicam
aiaꝝ facta mirabilia contuent ⁊ aias non eſſe
tenent. Pro quibus Aug⁹ li.x.cōfeſſionū ait
Eūt hoies mirari alta montiū. ingentes flu/
ctus maris.altiſſimos lapſus fluminū.oceani
ambitū.⁊ giros ſiderū.⁊ relinquūt ſeipſoſ nec
mirant.Et in principio li.de ſpū ⁊ aia inquit.
Qm̄ dictū eſt mihi vt meipſū cognoſcā ſuſti
nere n̄ poſſū vt me habeā incognitū.Magna
nanqꝫ negligentia eſt neſcire q̄d illud ſit q̊ cele
ſtia tā ꝓfunde cogitamus.nālia tā ſubtili in/
dagatione inueſtigamus.⁊ de ipſo quoqꝫ cre
atore nr̄o tā ꝓfunda deſideramus ſcire nec ē
res peregrina nec longe querenda. animus q̊
iſta ſapim⁹ ſed eſt ſemꝑ nobiſcū adeſt.tractat
loquit ⁊ intus neſcitur. Datū eſt illi taꝫ ingē
tiū rerū ſcire ſecreta ⁊ ſeipſū cognoſcere non
pōt.hec ille.¶ Tertiū lumen quo oſtendimus
ꝙ ſit aia ðr̃ figurationis.Ipſa quippe corpo/
ris humani figura ad celos erecta. deſignat
aliq̄d eſſe in hoie q̄ð ad celos tendere debeat.
Hinc Ouidi⁹ in.i.methamorpho.dicit. Pro
naqꝫ cū ſpectent aialia cetera terrā.Os homi
ſublime dedit celūqꝫ videre. Iuſſit ⁊ erectos
ad ſidera tollere vult⁹. Et Bernardus ſuper
cantica ait.Corporis ſtaturā ideo deus dedit
hoi rectaꝫ. vt corporea rectitudo exterioris vi
lioriſqꝫ figmēti.hoiem interiorē rectitudinis
ſue formande moueret ⁊ decor viui deformi/
tatē argueret ai.hec Bernardus. Ex quibus
concludimus ꝙ in numero creaturaꝝ reperit
aia rōnalis ad imaginē ⁊ ſimilitudinē dei cre
ata cuius preſtantiā ex his que amodo diſſere
mus vnuſquiſqꝫ percipere pōt.¶ Secunduꝫ
dubiū abſoluendū eſt vtrū aia ſit corpus. Ad
q̄ð reſpondemus ſequentes in hac parte do/
ctrinā fidei ⁊ ſacre theologie. Q̄r anima ē ſpi
ritualis ſubſtantia.Ariſto.xͦo in.ij.phicoruꝫ
dicit ꝙ vltima formarū nāliū ad quā termi
natur conſideratio phie naturalis.ſ.aia hūa/
na eſt quideꝫ ſeparata. ſed tn̄ in materia. Q̄ð
ex hoc probat. Quia homo ex materia gene/
rat hoiem ⁊ ſol. Separata quidē eſt ſm̄ virtu
tem intellectiuā.q̄r virtus intellectiua nō eſt
virtus alicuius organi corporaliſ.ſicut virtus

viſiua eſt actus oculi. Intelligere eni eſt actꝰ
qui non poteſt exerceri per organum corpora
le ſicut exercetur viſio. Sed in materia eſt in/
q̄ꝫtum ipſa aia cuius eſt hec virtus eſt corpo/
ris forma ⁊ terminus generationis humane.
Sic ergo phus dicit in.iij.de aia. Q: intellectꝰ
eſt ſeparatus.q2 non eſt virtus alicuius orga
ni corporalis. Ex quo apparet ineptia illorum
qui vt dicit Tho.i.parte.q.lxxv. Imaginatio/
nem tranſcendere non valentes ſola corpora
dicebant eſſe ⁊ qđ nō eſt corpus nihil eſſe. Cō
tra iſtos eſt auctoritas ſcripture. Eccleſiaſtes
vltimo ca. vbi ſic habet. Reuertatur puluis i
terram ſuā ⁊ ſpūs redeat ad deū qui dedit illū
Augꝰ inſup li.xix.de ciui.dei.cōmendat Var
ronem qui hoiem nec aiam ſolā nec ſolum cor
pus.ſed aiam ſimul ⁊ corpus eſſe arbitrabat.
Et ſi obijceret ꝙ mouentis ad motū oportet
eſſe aliquē contractū. cōtractus āt nō eſt niſi
corpoꝝ.ergo cum aia moueat corpus videt ꝙ
ſit corpus. Rn̄det Tho. vbi.ſ.ꝙ duplex eſt cō
tractus.ſ.quantitatis ⁊ virtutis. Primo mō
corpus nō tangit niſi a corpore. Scđo mō cor
pus bꝫ tangi a re incorporea que mouet corpꝰ
Sed adhuc pleriqꝫ inſtant ꝙ aiam nullus vi
det.quō ergo eſt dū a corpore ſeparat a nemie
conſpicit.qd ḡ eſt ſi nō videt nō ſentit nō au
dit.neqꝫ quo ſe cōferat ſcimus. Ad hoc rn̄det
Gregorius in.iiij. dialogorū li. ꝙ aia eſt illa
ſpūalis ſubſtantia cuius virtute q̄ꝫdiu eſt in
corpore.corpus viuit. corpus ſentit. oculi vi/
dent.aures audiūt. ⁊ tn̄ ipſa corporeis oculis
nō videt. Idem dicimus de angelis de demo
nibus ⁊ de ipſo altiſſimo deo.ꝙ illoꝝ effectus
negare nō poſſumus quos oculis inſpicimus
⁊ mānibꝰ contrectamꝰ ⁊ cuiꝰ ſint ſpūales ſub
ſtantie corporeis ſenſibus nō ſubijciunt. Hic
Lactantius li.vij.diuina.inſti.de deo loquens
aliq̄ deducit exempla quibꝰ ꝯuinci pn̄t hi q ni
hil cē volūt niſi qđ videt. Quia inq̄t deus ab
hoie videri nō pōt ne qs eū putaret ex eo ipſo
deū nō eſſe q2 mortalibus oculis nō videt in/
ter cetera ſuoꝝ inſtitutoꝝ mirabilia fecit etiā
multa quoꝝ vis quidē apparet. ipſa āt nō vi
dentur.ſicut eſt vox odor ventus vt harū reꝝ
argumento ⁊ exemplo ēt deū licet ſub oculis
nō veniret.de ſua tn̄ vi ⁊ effectu ⁊ operibꝰ cer
neremus.hec ille. Pari mō ⁊ aie virtutem ſtu
pendiſſimaſqꝫ opatōes vt diximus in prece/
denti dubio contuentes aiam eſſe deprehendi
mus ſubſtantiā ſpiritualem nobiliſſimā. Et
vt Auguſtinus refert in li. de immortalitate
aie. Nihil abſurdius dici poteſt q̄ꝫ tantūmo/
do ea eſſe que oculis conſpicimus.⁊ ea non eē
que intelligentia ſubſiſtere iudicamus. ¶ Ter
tium dubiū abſoluendū eſt. vtrum aie cauſen
tur ex ſemine.⁊ poſſꝫ quis arguere ꝙ ſic. Pri
mo q2 Geneſis.xlvi.ca.ſcribitur. Cuncte aie
que ingreſſe ſunt cum iacob in egyptū ⁊ egreſ
ſe ſunt de femore illius. Sed nihil egredit de
femore hominis niſi inq̄ꝫtum cauſatur ex ſe/
mine.ergo aia intellectiua cauſatur ex ſemine
Scđo homo generat ſibi ſimile ſm ſpeciē.ſed
ſpecies humana conſtituitur per aiam rōna/
lem.ergo aia rationalis eſt a generante. Ter/
tio inconueniens eſt dicere ꝙ deus cooperet
peccantibus.ſed ſi aie rationales cauſarentur
a deo.deus interdum cooperaret adulteris.ex
quorum illicito coitu proles interdū generat.
Ad habendā huius veritatis noticiā. ſanctꝰ
Tho.i.parte.q.cxviij.ita dicit. Q: impoſſibile
eſt virtutem actiuam que eſt in materia ex/
tendere ſuā actionem ad producendum ima/
terialem effectum. Manifeſtum eſt autem ꝙ
principiū intellectiuū in hoie eſt principium
tranſcendens materiā. habet enim operatio/
nem in q̄ non cōmunicat corpus. Et ideo im/
poſſibile eſt ꝙ virtus que eſt in ſemine ſit pro
ductiua intellectiui principij. Similiter etiā
q2 virtus que eſt in ſemine agit in virtute aie
generātis ſm ꝙ anima generantis eſt actus
corporis vtens ipſo corpore in ſua operatiōe.
In operatione āt intellectus non cōmunicat
corpus. Vnde virtus intellectiui principij ꝓ/
ut intellectiuū eſt non poteſt ad ſemen perue/
nire. Et ideo phus dicit in li.de generatione
aialiū. Relinquit intellectus ſolus deforis ad/
uenire. Similiter etiā aia intellectiua cum ha
beat operationē ſine corpore eſt ſubſiſtens ⁊
ita ſibi debet eſſe ⁊ fieri. Et cū ſit imaterialis
ſubſtantia nō pōt cauſari ꝑ generationē. ſed
ſolū ꝑ creationē a deo. Ponere ḡ aiaꝫ intelle
ctiuā a generāte cauſari nihil aliud ē q̄ꝫ pone
re eā nō ſubſiſtentē. ⁊ ꝑ conſequens corrūpi
eā cū corpe. Et ideo hereticuꝫ eſt dicere ꝙ aia
intellectiua traducat cum ſemine. Ad primuꝫ
Ro quod adducebat in oppoſitum dicenduꝫ.
ꝙ in auctoritate illa ponitur per ſinodochen
pars ꝓ toto.i.aia pro toto homine. Ad ſcđm
Ro reſpondemus.ꝙ homo generat ſibi ſimi/
le inq̄ꝫtū ꝑ virtutē ſeminis eius diſponit illa
mā ad talem formā ſiue ad ſuſceptioneꝫ talis

forme. Ad tertiū āt rn̄det. ꝙ in actione adul-
teroꝝ id qđ eſt nature bonū eſt ⁊ huic coope-
raẗ deus. qđ ꝟo eſt inoꝛdinate volūtatis ma
lum eſt ⁊ huic deus non cooperaẗ. Hec Tho.
¶ Quartū dubiū declarandū vtꝝ in hoīe ſit
vna ſola aīa intellectiua vel plures ꝑ eſſentiā
differentes. Ad h̄ rn̄det Augꝰ in li. de eccleſia
ſti. dogma. Necꝫ inqt duas aīas eſſe dicimus
in hoīe ſic̄ Jacobus ⁊ alij Siroꝝ ſcribūt. vnā
aīalē qua aīatur coꝛpus ⁊ īmixta ſit ſanguini.
Alterā ſpūalē q̄ rōni miniſtret. Sed dicimus
vnā ⁊ eandē eſſe aīam in hoīe q̄ ⁊ coꝛpus ſua
ſocietate viuificat. ⁊ ſemetipſā ſua rōe diſpo
nit. Et lʒ qdā dicere voluerūt. ꝙ in embꝛione
pꝛimo preexiſtat aīa vegetatiua. qꝛ Ariſto. di
cit in li. de aīalibus. ꝙ embꝛio pꝛius eſt aīal q̄ꝫ
hō. Et deinde ſupꝛa aīam vegetatiuā ſuꝑue-
nit alia aīa q̄ eſt ſēſitiua. ⁊ ſupꝛa illā iterū alia
q̄ eſt intellectiua. ⁊ ſic eēnt tres aīe in hoīe. Tn̄
hoc impꝛobat Tho. i. ꝑte. q. lxxvi. ⁊. cxviij affir
mans. Qꝛ cū generatio vnius ſemꝑ ſit coꝛru-
ptio alterius. neceſſe eſt dicere ꝙ tam in hoīe
q̄ꝫ in alijs aīalibus qn̄ ꝑfectioꝛ foꝛma aduenit
fit coꝛruptio pꝛioꝛis ita tn̄ ꝙ ſequēs foꝛma hʒ
quicqd habebat pꝛima ⁊ adhuc ampliꝰ. Qua-
re cū aīa intellectiua creaẗ ⁊ infundiẗ a deo ſiẗ
eſt ſenſitiua ⁊ vegetatiua coꝛruptis foꝛmis p̄
exiſtentibus. Multa eſſent h̄ loco dicēda q̄ ne
tedio auditoꝛes afficiamus ſilentio pꝛeterimꝰ
Oſtenſū iā ex dictis eſt. ꝙ qlibet aīam creatu
rā excellētiſſimā cognoſcere dʒ eāqꝫ ſꝑ mūdā
⁊ imaculatā ſeruare. Nā ſi tanta diligētia coꝛ
ruptibile coꝛpus gubernamꝰ q̄ꝫto magis rō-
nalē aīam oī ſtudio a qbuſcūqꝫ vitijs tueri te
nemur. Heu heu inqt Bernardus. abſtergiẗ
caliga ⁊ ꝯtēniẗ aīa. Pauciſſimi quippe reperi
unẗ q nō magis ꝓ coꝛpoꝛe q̄ꝫ pꝛo aīa ſubeant
quoſcunqꝫ laboꝛes.

¶ De pꝛoductione aīe rōnalis que nō ab an-
gelis ſed a deo ꝓducta eſt de nihilo conueniē
ter vnita coꝛpoꝛi oꝛganico. ⁊ de nouo creata ⁊
infuſa. Capitulum. ij.

Ecūdū myſteriū de aīa cōtemplādū deẗ
ꝓductionis. In quo adhuc quattuoꝛ du
bia ſunt enucleanda.
Pꝛimū vtrū aīa ſit pꝛoducta ab angelis.
Scđm vtrū aīa ſit ꝓducta de ſubſtantia dei.
Tertiū vtrū oēs aīe fuerūt ſimul create.
Quartū vtꝝ deꝰ debuit aīam rōnalē tali coꝛ-
poꝛi vnire. ¶ Pꝛo pꝛimi dubij planioꝛe intel
ligētia. qdā arguūt ꝓbātes lʒ ꝯ ꝟitatē. ꝙ aīa
rōnalis ꝓducta ē ab angelis. Pꝛimo qꝛ maioꝛ
ē oꝛdo in ſpūalibꝰ q̄ꝫ i coꝛꝑalibꝰ. ſʒ coꝛꝑa infe-
rioꝛa ꝓducūẗ ꝑ coꝛꝑa ſuꝑioꝛa vt Dionyſius
dicit. iiij. ca. de diui. no. ḡ inferioꝛes ſpūs q̄ ſūt
aīe rōnales ꝓducunẗ ꝑ ſpūs ſuꝑioꝛes q ſunt
angeli. Scđo ꝑfectū eſt qđ pōt ſibi ſil'e facere.
ſed ſpūales ſubſtātie ſūt multo magis ꝑfecte
q̄ꝫ coꝛꝑales. cū ḡ coꝛꝑa faciant ſibi ſil'ia ſʒ ſpe
ciē m'to magis angeli poterūt facere aliquid
infra ſe ſm ſpeciē nature. ſ. aīam rōnalē. Sed
ꝯ iſtos ita loquentes eſt auctoꝛitas gloſe ſuꝑ
illo verbo pſ. Qui finxit ſigillatim coꝛda eoꝝ
q̄ ait. Creat deus aīas ſinguloꝝ ꝑ ſe de nihilo
Et iō inqt Tho. i. ꝑte. q. xci. ꝙ cū aīa rōnalis ꝓ
ducaẗ in eſſe ꝑ creationē non pōt ꝓduci niſi a
deo. qꝛ ſm Auguſti. in. iij. de tri. nec boni nec
mali angeli pn̄t eſſe creatoꝛes alicuius rei. Et
rō ſumi pōt ſm Tho. vbi. ſ. qꝛ ſolius p̄mi agē
tis ē agere nullo p̄ſuppoſito. cū ſꝑ agēs ſcđm
p̄ſupponat aliqd a pꝛimo agēte. Qꝛ āt agit ali
qd ex aliq̊ p̄ſuppoſito agit trāſmutando. ⁊ iō
nullū aliud agēs agit niſi trāſmutādo. ſʒ ſolꝰ
deus agit creando. Et qꝛ aīa rōnalis non pōt
ꝓduci ꝑ tranſmutationē alicuius materie. iō
nō pōt ꝓduci niſi a deo imediate. Ad pꝛimuʒ
argumentū rn̄det Tho. ꝙ coꝛꝑa ideo pꝛodu-
cunt coꝛpoꝛa qꝛ agūt ꝑ tranſmutationē mate
rie. Ad ſcđm ꝟo argumētū rn̄det latius. i. ꝑ-
te. q. xlij. vbi ait arti. v. in rn̄ſione ad. i. ar. ꝙ ali
qd ꝑfectū ꝑticipans aliquā nām facit ſibi ſil'e
nō quidē ꝓducendo illā nām abſolute ſed ap
plicando eā ad aliquid. Nō eni hic hō pōt eē
cā nāe hūane abſolute qꝛ ſic eſſet cā ſui ipſius
Sed eſt cā ꝙ natura hūana ſit in hoc hoīe ge
nerato. Et ſic pꝛeſupponit in ſua actiōe deter
minatā nām ꝑ quā eſt hic hō. Sed ſic̄ hic hō
participat hūanā nām. ita qđcunqꝫ ens crea-
tū participat nām eſſendi qꝛ ſolus deus ē ſuū
eſſe. Nullū ergo ens creatū pōt ꝓducere ali-
quod ens abſolute. niſi inq̄ꝫtū eſſe cauſat in h̄
Et ſic opoꝛtet ꝙ p̄intelligaẗ id ꝑ qđ aliqd eſt
hoc actiōe qua facit ſibi ſil'e. In ſubſtantia āt
immāli nō pōt pꝛeintelligi aliqd ꝑ qđ ſit hoc
Quia eſt hoc ꝑ ſuā foꝛmā ꝑ quā hʒ eſſe. Sub
ſtātia ergo immālis nō pōt ꝓducere aliā ſub
ſtantiā immālē ſibi ſil'em q̄ꝫtū ad eius eſſe. ſʒ
q̄ꝫtū ad aliquā ꝑfectionē ſuꝑadditā. Sic̄ ſi di
camꝰ ꝙ ſuꝑioꝛ angelus illuminat inferioꝛē. vt
Dionyſiꝰ dicit. Ex quo apparet ꝙ nullū ens
creatum poteſt creare aliquid niſi pꝛeſuppoſi
to aliquo quod repugnat rationi creationis.

¶ Secundū dubiū ꝓpoſitū fuit vtꝝ aīa ſit ꝓducta a deo de ſubſtātia dei. ⁊ vt refert Aug⁹ in. vij. ſup geneſim ad lr̃az. Et in libris ꝯ Fauſtū. Et in li. de duabus aīabus. Priſtillianiſte Manichei ⁊ gnoſtici heretici tenuerūt aīam fore de ſubſtātia dei. Euripides ēt ph̄us teſte Tullio in q̄ſtionibus tuſculanis dicebat aīam deū eſſe. Ipſe adhuc Tullius in prefato libro dixit. Hūanus aius ex diuina mente cōcept⁹ cū nullo alio niſi cū ipſo deo cōpari pōt. Seneca ad hoc ſcribēs ad lucillū inqt. Nihil eſt aliud nr̄a rō q̄ȝ pars diuini ſpūs i corp⁹ nr̄m imerſa. Idē ꝓfeſſus eſt Macrobius ſup ſomniū Scipionis. Contra q̄s oēs Aug⁹ in li. de origine aīe ait. Nō aliter audiendi ſunt q̄ȝ heretici q aīam deū eſſe dicūt. Nā ſi ſic eſſet nec in melius nec in peius labi poſſ3. Et vt ſcribit Tho. i. pte. q. xci. Dicere aīam eſſe de ſubſtātia dei manifeſtā improbabilitatē cōtinet. Nam aīa hūana q̄nq3 ē intelligēs in potētia ⁊ ſciaȝ quodāmō a rebus acqrit ⁊ h3 diuerſas potētias q̄ oīa aliena ſunt a dei nā q eſt actus pur⁹ ⁊ nihil ab alio accipiens ⁊ nullā diuerſitatem h3 in ſe. Sed plerīq3 dubitant q2 Geneſis ca. ij. ſcribit. Formauit deus hoīem de limo terre ⁊ inſpirauit in faciē ei⁹ ſpiraculū vite ⁊ fact⁹ eſt hō in aīam viuentē. Sed ille q ſpirat aliqd a ſe emittit. ergo aīa qua hō viuit eſt aliqd de ſubſtātia dei. Ad hoc r̄ndet Tho. ꝙ inſpirare nō eſt accipiendū corporalit. Sed idē eſt deuȝ inſpirare qđ ſpm̄ facere nō de ſubſtanta ſua ſed de nihilo. nā ⁊ hō corpaliter ſpirans non emittit aliqd de ſubſtantia ſua ſed de nā extranea. Idcirco firmiter ꝯfitemur vt i ſupiorib⁹ diximus. Q2 aīa ꝓducta eſt in eſſe a deo de nihilo. Qua veritate imobiliter ꝑſiſtente reprobat opinio illoꝝ qui dixerūt aīam fore ignem. Hanc tenuit Democritus vt ait Ariſto. in. i. de aīa. In libro āt đ vita ⁊ morte Ariſto. legit Heraclitū ſemꝑ affirmaſſe deos oēs ex igne eſſe. ⁊ ex igne vniuerſa cōſtare ⁊ aīam fauillā eſſe ſtillantis eſſentie. Zeno inſuꝑ ⁊ Leuncippus idē ꝓfitebant ſm̄ Tulliū in q̄ſtionib⁹ tuſculanis. Idē affirmabat Iparc⁹ ꝓut ſcribit Macrobius in. i. li. ſup ſomniū Scipiōis. Fuerunt hui⁹ opinionis ſomnia. Q2 aīa preſente corpus calear ⁊ recedēte frigeſcit. Et forte ſic opinantes ignei erant ⁊ humoribus colericis affluentes. Sed qđ referemus de alijs q dixerūt. ꝙ aīa ſit aer ſeu ventus. hoc docuit Dyogenes ſ3 Ariſto. in. i. de aīa. Anaximanes inſuꝑ nō tm̄ aīas ſ3 deos ⁊ quecūq3 alia dicebat ab aere genita. vt cōmemorat Aug⁹ li. viij. de ci. dei. h ſ3 Pliniū inuenit horologiū. At ⁊ hi aerei ſanguineiſq3 humoribus abundātes cre di rōnabiliter pn̄t. Errauit adhuc Thales meleſius q vt ſcripſit Tullius in li. đ nā deoꝝ. dixit deū ex aqua cūcta formaſſe. ideoq3 ⁊ aīam aquā eſſe. Contra quē ⁊ reliquos prenoīatos ph̄os extat ſn̄ia Auguſti. q in li. de quātitate aīe ait. Nō ex his notis vſitatiſq3 naturiſ aīa facta eſt q̄s iſtis corporeis ſenſibus tangim⁹. Nā neq3 ex terra neq3 ex aq̄ neq3 ex igne neq3 ex aere neq3 ex his oībus neq3 ex aliquibus cōiunctis hoꝝ cōſtare aīam puto. Quare abiectis ph̄oꝝ erroribus ſequamur dicta catholicoꝝ tenētes vt ſcribit in cōpendio theologie. Q2 aīa eſt ſpūalis ſubſtantia ⁊ rōnalis ad viuificandū corpus humanū de nihilo creata. Creata eſt inq̄ȝ aīa ꝑfectibilis ⁊ imꝑfecta q̄ȝtū ad ſciam ⁊ virtutes. ꝑfectiſſima tn̄ eſt q̄ȝtū ad nāles potentias. quantitatē h3 nō diffuſiuā ſed poteſtatiuā ⁊ virtualē. Et q2 ē ſimplex nec augmenti nec detrimenti eſt ſuſceptiua. Et nec in corpore maiori maior. nec minori minor reperit. Eſt ad imaginē dei facta capax virtutis vel vitij ſuſpectibilis pene vl' premij arbitrio libera. potentijs ⁊ habitibus ⁊ affectionibus decorata. Caret pondere figura ⁊ colore. paſſibilis eſt ⁊ mutabilis. Eo magis eſt quo capax eſt eternitatis. Eo recta quo appetens eſt bonitatis. Eo beata q̄ particeps eſt diuinitatis.

¶ Tertiū dubiū fuit vtrū oēs aīe fuerāt ſimul create. Et ph̄i auidā cū Platone aſſerētes. ꝙ aīe intellectiue accidat vniri corpori ponētes eā eſſe eiuſdē cōditionis cū ſubſtantijs ſpūalibus q̄ corpori non vniunt. tenuerūt oēs aīas hoīm ſimul a principio cū angelis fuiſſe creatas. Quā opinionē ſequens Origenes dixit. Q2 oēs aīe fuerūt cū angelis create ⁊ ad ſuggeſtionē dei tenebraꝝ rebellauerunt deo. quare datū eſt illis corpus loco carceris vt ibi puniantur. poſt ſeparationē Xo ab illo ſic purgate ad celos redeunt. Sed profecto ex oī parte impia eſt atq3 falſiſſima opinio iſta. Nā vt inquit Tho. i. parte. q. cxviij. Si accidentaliter conueniret anime vniri corpori ſequeretur ꝙ homo qui conſtituit ex iſta vnione eſſet ens per accidens. ꝙ etiam aīa hūana nō ſit eiuſdē nature cū angelis ipſe diuerſus mod⁹ intelligendi oſtendit. Nō enī intelligit accipiendo a ſenſibilibus ⁊ conuertendo ſe ad fantaſmata.

Angelus vo nō ſic. Nā vt ſcribit in cōpen-
dio theologie. Intellectus diuinus cognoſcit
ſeipſū. Intellectus angeli cognoſcit res ꝑ ſpe
cies cōcreatas. Intellectus vo hūan⁹ cogno
ſcit ꝑ ſpecies abſtractas a rebus ꝑticularibuſ
ꝑ ſenſuȝ prius cognitis. Et precipue in quat-
tuor differūt ꝑmaxie angelus ⁊ aia. Primo
differūt penes eſſe nālē. qꝛ aia eſt vnibilis cor-
pori ēt actu ſepata. angeluſ nō. Scđo differūt
penes eſſe logicū. i. diffinitionē. qꝛ aia rōnaliſ
eſt. ſed angelus intellectualis. Aia eni appre-
hendit inquirendo ⁊ cōferendo. angelus āt in
tuendo. Tertio differūt penes eſſe methaphi-
ſicū. i. ſepatū a mā ⁊ motu. qꝛ angelus non hȝ
paſſibilitatē niſi reſpectu ſuperiorūȝ. Aia vo
reſpectu inferiorꝝ qꝛ immutaꝛ a ſenſibilibus.
Quarto differūt penes eſſe theologicū. qꝛ aia
vertibilis eſt a bono in malū ⁊ ecōuerſo. ange
lus vo nō qꝛ manet in eo ad qđ ſe conuertit.
ſiue bonū ſiue malū. Inſuꝑ ꝯ fidē eſt ⁊ totam
ſcripturā ſacrā ponere nullā aiam debere dā
nari. Quare in hoc acceptanda eſt ſententia
Auguſti. q in li. de eccl'iaſticis dogmatib⁹ ait
Credendū eſt ⁊ firmiter tenēdū. ꝙ aie nō ſūt
ab initio create vt Origenes finxit. nec cū cor
poribus ſeminanꝛ. vt Luciferani ⁊ Cirillus ⁊
quidā latinorꝝ affirmant. Sed a deo aiam cre
ari ſimul ⁊ infundi in corꝑe cōpoſito ⁊ forma
to. Si vo obijcereꝛ ꝙ deus ceſſauit a creatio
ne rerū. qꝛ vt ſcribiꝛ Geneſ ca. ij. Ceſſauit ab
oi oꝑe qđ patrarat. Rn̄det Tho. vbi. s. ꝙ de⁹
dr̄ ceſſaſſe die. vij. nō quidē ab oi oꝑe. cū dicaꝛ
Joānis. v. Pater meus oꝑaꝛ vſqȝ mō ⁊ ego
oꝑor. Sed ceſſauit a nouis reruȝ generibus ⁊
ſpeciebus cōdendis. Nā vt idē Tho. ponit. i.
ꝑte. q. lxxiij. Poſt oꝑa ſex dieꝝ a deo m'lta fa
cta ſunt. ⁊ fiunt a deo quottidie. ſic noua indi
uidua in qualibet ſpecie. ⁊ noue ſpēs q̄ frequē
ter apparent in aialibus ex putrefactione ge-
neratꝭ. ⁊ noua miracula ac noue aie. Tn̄ nihil
ex his factū eſt nouū quin aliqualiter in oꝑe-
ribus ſex dieꝝ preceſſerit aut ꝑextiterit. Siue
mālīter ſic de coſta. Ade formauit mulierem
ſiue cauſaliter ſicut indiuidua que nunc gene
ranꝛ preceſſerūt in primis indiuiduis ſuaruȝ
ſpecieꝝ. Species ēt noue ſi q̄ apꝑarēt ꝑextite
rūt in quibuſdā actiuis virtutib⁹. ſicut ꝙ aia-
lia ex putrefactione generata ꝓducanꝛ ex vir
tutibus ſtellaꝝ ⁊ elemētoꝝ quas a principio
acceperunt. etiā ſi noue ſpecies taliū aialiū ꝓ
ducātur. aut quedā preceſſerūt ſm ſil'itudinē

ſicut aie que nunc creanꝛ. ideo nihil nouū ſub
ſole Eccleſiaſtꝭ. i. ca. Qđ de aiab⁹ de nouo cre
atis intelligi etiā pōt. eo ꝙ aia Ade in oꝑeri-
bus illis ſex dierū creata fuit cui oēs alie que
ꝓducunꝛ ſigillatim ſimiles ſunt. Sed adhuc
oriꝛ difficultas de aia primi hoīs an. ſ. fuerit
creata ſimul cū corꝑe vel ante corpus. Et Au
guſti⁹ ſuꝑ Geneſim ad lr̄am videꝛ ſentire ꝙ
creata fuit ante corpus cū angelis. ſed hoc nō
dicit aſſerēdo. Et in li. de eccleſiaſticꝭ dogma:
expreſſe ꝯriū aſſerit. Scūs vo Tho. i. parte. q.
xci. dicit. Qꝛ cū aia vniaꝛ corpori vt forma. ⁊
ſit nāliter pars hūane nature eſſe n̄ pōt ꝙ fue
rit ante corp⁹ creata. Nā deus primas res in-
ſtituit in ꝑfecto ſtatu ſue nature ſm ꝙ vniuſ-
cuiuſqȝ rei ſpecies exigebat. Aia āt cūȝ ſit ꝑs
humane nature nō habet nālem ꝑfectionem
niſi ſm ꝙ eſt corpori vnita. vn̄ non fuiſſet cō-
ueniens aiam ſine corpore creari. ¶ Quartuȝ
dubiū ꝓpoſitū fuit vtrū deus debuit aiam ta
li corpori vnire. Eſt quidē vt apparet corpus
humanū paſſibile corruptibile mortale debile
ſatis ⁊ imbecille. Supatur a corporibus cele
ſtibus in impaſſibilitate in ſplendore in deco
re. A lince in viſu. a cane ⁊ vulture in odore. a
porco in auditu. a ſimia in guſtu ⁊ aranea in
tactu. a volucribus in agilitate ⁊ huiuſmodi
Si aia nobiliſſima eſt creatura cur corpori tā
infimo deus illā copulauit? Ad qđ rn̄det Bo
nauentu. in. ij. di. xvij. Qꝛ hoc cōuenienter fa-
ctum eſt quattuor rōnibus.

Prima qꝛ ſic requirebat ordo hoīs in ſe.

Scđa qꝛ ſic requirebat ordo hoīs ad creaturā
inferiorem.

Tertia qꝛ ſic requirebat ordo hoīs ad creatu-
ram parem.

Quarta qꝛ ſic requirebat ordo hoīs ad finem
¶ Primo requirebat ordo hoīs ad ſe vt aia
tali corpori vniretur. Nā homo cōditus fuit
vt natus multa cognoſceret nō ſolū cognitio
ne intellectiua ſed etiā ſēſitiua. ideo debuit ei
dari corpus multiforme vt diuerſa organa di
uerſitati ſenſuū deſeruirent ad diuerſa obie-
cta cognoſcenda. Quia etiā conditus fuit in
vertilitate arbitrij vt potens viuere in iuſti-
cia ⁊ mori ꝑ culpaȝ. Dari debuit ēt ei corpus
qđ nō tm̄ eſſet abile ad viuendū ſed etiā poſſȝ
fieri abile ad corrumpēdū ſiue moriendū. Jō
corpus illud non debuit eſſe celeſte ſed elemē
tare. ¶ Scđo requirebat ordo hoīs ad creatu
ram inferiorē vt tale corpus ſibi dareꝛ. Quia

enim corporales nature inferiores facte ſunt
vt deſeruirent creature rõnali. hinc eſt ꝙ ꝺe⸗
buit fieri rõnalis creatura taliter cõpoſita ꝙ
obſequiũ creaturarũ inferiorum eſſet ei vtile.
Quare non debuit corpus hoīs tã ex natura
ſuperioꝝ corpoꝝ q̃ȝ ex natura elementoꝝ cõ⸗
ſtitui.¶ Tertio ſic reqrebat ordo hoīs ad cre⸗
aturã parem. Sicut enim facta eſt vna creatu
ra rõnalis prope deũ ⁊ in loco ſupremo.ſ.celo
empirreo. ſic debuit fieri alia rõnalis creatu⸗
ra in loco infimo.ſ.in terra. Et ideo corpꝰ eiꝰ
debuit inſtitui ex natura tali habitationi cõ⸗
uenienti.¶ Quarto ordo hoīs ad finem req⸗
rebat vt tale corpus haberet. Debebat qui⸗
dem hõ ſubici deo per abiectionẽ humilitatiſ
vt ſic aſcenderet vñ angelus ceciderat per ele
ctionẽ. Ideo ei dari debuit corpus in quo pul
uerem ſe reputans deo per oīa ſubiaceret. Et
ſi obiceret̃ ꝙ perfectioris forme debet eſſe ꝑ
fectius ſuſceptibile. Sed aīa in tellectiua eſt ꝑ
fectiſſima aīarum. Cũ oīm alioꝝ aīalium cor⸗
pora habeant nãliter inſita tegumenta puta
piloꝝ loco veſtium. ⁊ vnguiũ loco calciamen⸗
toꝝ.habeant etiã arma nãliter ſibi data ſicut
vngues dentes aut cornua. ergo videt̃ ꝙ aīa
intellectiua nõ debuerit vniri corpi impfecto
tanq̃ȝ talibus auxilijs priuato. Ad hoc rñdet
Tho.i.parte.q.lxxvi.arti.v.in reſponſione ad
quartũ argu. Qꝛ aīa intellectiua qꝛ eſt vniuer⸗
ſaliũ cõprehenſiua hȝ virtuteȝ ad infinita. Et
iõ nõ potuerũt ſibi determinari a nã determi
nate extimationes nãles vel ẽt determinata
auxilia vel defenſionũ vel tegumentoꝝ ſicut
alijs aīalibus quorũ aīe habent apprehenſio⸗
neȝ ⁊ virtutẽ ad aliqua particularia determi⸗
nata.ſed loco horũ oīm hõ nãliter hȝ rõnem ⁊
manus que ſunt organa organoꝝ qꝛ ꝑ eas hõ
põt ſibi preparare inſtrumenta infinitoꝝ mo
doꝝ ⁊ ad infinitos effectus. Cũcta ḡ que ſunt
in hoīe tã ex parte aīe q̃ȝ ex parte corporis q̃ȝ
ẽt ex parte vtriuſqȝ bñ optimeqȝ diſpoſuit ſa
pientiſſimus artifex ille deus. Ob qd̾ Cicero
in li.de legibus dicebat. Aial hoc prouidum
ſagax multiplex.acutũ memoria. plenũ rõnis
⁊ cõſilij quẽ vocamus hoīem preclara quadã
conditõe generatũ eſſe a deo cõſtat. Et Ber⸗
nardus in ſermõibus ingt. Parũ ne tibi vide
tur hoc.cogita qualẽ te fecit. nẽpe ſm corpus
egregiã creaturã.ſm aīam magis imaginem
creatoris inſignẽ.rõnis ꝑticipem. btitudinis
eterne capacẽ. Porro ambo ſibi coherere fec̃
artificio incomprehenſibili ⁊ ſapientia inue⸗
ſtigabili. Nec hoc ante promeruit qui ante ñ
fuit.nec ſpes retributionis fuit. nec ideo fecit
qꝛ bonoꝝ noſtrorum eget.

¶ De aīa ſeparata que imortalis eſt ⁊ perpe⸗
tua ⁊ de locis ad que aīe transferuntur poſt q̃ȝ
exeunt de corporibus. Capitulum.iij.

Ertiũ myſteriũ de aīa contemplandũ dr̃
ſeparatõis. Propter transgreſſionẽ qui
dẽ primoꝝ parẽtũ mors in oẽs filios adã de⸗
creto dei iuſte deſeuit. Quare ⁊ aīam a corpe
ſuo ſeparari neceſſe eſt. De qua i hac ꝑte quat
tuor dubia declaremus.
Primũ vtꝝ aīa a corpe ſepata ſit imortalis.
Scdm̃ vtꝝ aīe ſepate trãſferant̃ ad aliq̃ loca
Tertiũ vtꝝ loca faciãt ad delectationẽ vel pe
nam aīabus ſeparatis.
Quartũ vtrũ aīe exeant de locis ad que tranſ
feruntur.
¶ Primũ dubiũ eſt vtrũ aīa a corpe ſeparata
ſit immortalis. Nã pleriqȝ temere affirmare
nõ erubeſcunt. Qꝛ aīe ſimul cũ corporibus mo
riant̃. In quoꝝ ꝑſona inquit ſapiẽs Eccleſia⸗
ſtes.iij.ca. Vnus interitus eſt hoīm ⁊ iumen
toꝝ ⁊ equa vtriuſqȝ conditõ. Sicut morit̃ hõ
ſic ⁊ illa moriũt̃. Contra q̊s ẽ auctoritas fidei
⁊ oīm ſapientũ doctrina. Apparet ãt imorta⸗
lem aīam atqȝ incorruptibilẽ ex tribus.
Primo ex generali cõfeſſione
Secundo ex euidenti rõne.
Tertio ex clara exemplatione.
¶ Primo apparet ꝙ ſit immortalis aīa ex ge
nerali cõfeſſione. Id nãqȝ cõfitent̃ ⁊ predicãt
phi.poete.doctores.imo ⁊ quilibet magno ⁊
excellẽti ingenio viri. quoꝝ dicta in hoc loco
inſeramuſ. Auerrois ſup.xi. Metaphiſice ita
dixit. Aīa manet poſt mortẽ ⁊ finis ꝓſperita
tis eius erit ſi iungat̃ primo motori. Et Aui⸗
cenna.v.ꝑte nãliũ. Cũ aīa liberabit̃ a corpore
⁊ ab accidentibus corpis tũc poterit cõiungi
intelligẽtie agẽti. Et tũc inueniet i ea pulchri
tudinẽ intelligibilẽ ⁊ delectatõȝ ꝑhennẽ. ⁊ vo
cat intelligentiã agentẽ deũ. Galienꝰ in li.de
ſpmate. Sic lumẽ ſolis qd̾ ẽ incorruptibile ſe
ꝑat̃ ab aere ⁊ ab oī oculoꝝ intuitu. ſic ſine ſui
corruptõe ſepat̃ a corpe aīa. Plato ſȝ macro⸗
biũ i li.ſaturnaliũ. ⁊ Augelliũ i li.noctiũ acti⸗
caꝝ libꝝ ſcripſit d̾ imortalitate aīe quẽ Tulliꝰ
trãſtulit in latinũ.denoīauitqȝ illũ a phedone
q̊dã ſocrati ⁊ platoni dilecto.ibi ſic ait. Per⸗
fectꝰ ⁊ purgatus hinc exiens habitabit cũ deo

Idē in thimeo. Aīa eſt imortalis ⁊ ſm ꝙ vice-
rit paſſiones vel victa fuerit premiabiť vľ pu-
nieť poſt hanc vitā. Macrobius ſuꝑ ſomniū
Scipionis. Sic habeto oībus qui patriā ſer-
uauerint. iuuerint. auxerint certū eſſe in celo
definitū locū vbi bti euo ſempiterno fruanť.
Lactantius li. vij. diui. inſtitutionū aduerſus
gentes dicit. ꝙ quidā cōſuluit Apollinē mile-
ſiū vtrū aīa maneat poſt mortē. qui rńdit. Aīa
q̄ʒdiu vinculis detineť in corpore corruptibi-
les paſſiones ſentiens mortalibus cedit dolo-
ribuſ. Cū vo poſt humanā ſolutionē velociſ-
ſimā poſt ſolutū corpus inueniť oīno e terra
ferť. nunq̄ʒ ſeneſcens. ⁊ manet in eternū. Lu-
cretius vt ibidē Lactantiꝰ refert. dixit. Cedit
idē retro de terra qȯ fuit ante in terrā. Sʒ qȯ
miſſū eſt ex etheris orꝭ. id rurſū celi fulgētia
templa receptant. Iterū Lactantius ibi de Fe-
recide. Immortales eſſe aīas ferecides diſpu-
tauit. hec vo ꝓpria eſt in nr̄a religiōe doctri-
na. Ergo Dicearcus cū Democrito errauit q
perire cū corꝑe ac diſſolui argumentatus eſt.
Quintilianus ita retulit. Si qs ſciat qs ſit fi-
nis bonoꝝ. q̄ vera felicitas. nunq̄ʒ ſibi videbi-
tur premitura morte perire. Et Ouidius li.
iij. methamorphoſios. Vltima ſemꝑ expectā-
da dies hoī diciq̄ʒ btūs. Ante obitū nemo ſu-
premaq̄ʒ funera dʒ. Saluſtius in li. de repub.
Ingenia ⁊ egregia facinora ſic aīa imortalia
ſunt. Valerius maximus li. ij. ca. i. Aſſerit mo-
rē fuiſſe galloꝝ mutuare pecūias vt eas reci-
perēt apud inferos. Seneca ad lucillū ita ſcri-
bit. Si trāquille volumus viuere in expedito
habenda eſt aīa vt ſiue illā inſidie ſiue egritu-
dines petant. qd aliud debeo niſi vt ereat ex-
hortari ⁊ cū oībus eā bonis emittere: Vade
inq̄ʒ vade fortiter. vade feliciter. nihil dubitāſ
en rerū nā q̄ te generauit expectat. ⁊ locus iſte
melior ⁊ tutior. Didimꝰ ad Alexandrū ita lo-
quiť. Nos nō ſumus huiꝰ mūdi incole ſed ad-
uene. nec ita in orbē terraꝝ venimus tanq̄ʒ in
eo cōſiſtere libeat. ſed tranſire. ꝓperamus eni
ad patriū larem nullis delictoꝝ ponderibꝰ ꝑ-
grauati. Tullius in q̄ſtionibus tuſculanis cla-
mat. Nō eſt lugēda mors quā imortalitas cō-
ſequiť. Idē in li. de ſenectute inducit Catho-
nē ꝯferentē cū Publio ſcipione ⁊ Gayo lelio
Ego inqt pr̄es vr̄os viuere arbitror ⁊ ea qdē
vita q̄ ē ſola vita noianda. Nā dū ſumꝰ inclu-
ſi in his ꝓpaginibus corꝑis munere quodam
neceſſitatis ⁊ graui oꝑe ꝑfungimur. Eſt enim
celeſtis aīus ex altiſſimo domicilio depreſſus
⁊ q̄ſi demerſus integrū locū diuine nature ci-
nitatiq̄ʒ ꝯriū. Sed credo deos imortales ſpi-
raſſe aīos in hūana corꝑa vt cēnt q terra vte-
renť. quiq̄ʒ celeſtiū ordinē ꝯtēplātes imitareť
cū vite mō atq̄ʒ cōſtantia. Nec ſolū me rō im-
pulit vt ita crederē ſed nobilitas ēt ſūmorum
phoꝝ ⁊ auctoritas. demonſtrabunť mihi pre-
terea q̄ Socrates ſupremo die vite de immor-
talitate aīoꝝ diſſeruiſſet. Is q eſſet oīm ſapiē-
tiſſimꝰ oraculo apollinis iudicatꝰ. Quid mľta
ſic mihi cōſuaſi ſic ſentio cū tanta ſit celeritaſ
aīoꝝ memoria preteritoꝝ. futuroꝝ prudentia
tot artes. tot ſcie. tot inuenta nō poſſe eā nāʒ
que res ipaſ cōtineat eſſe mortalē. ¶ Secūdo
apparet ꝙ aīa ſit immortalis ex euidenti rōne
que multiplex aſſignari poteſt.

Prima dr̄ ceſſationis.
Scda ſuperationis.
Tertia operationis.
Quarta inclinationis.
Quinta perfectionis.
Sexta ordinationis.
Septima iuſtificationis.
Octaua remunerationis.
Nona aſſimilationis.
Decima reſurrectionis.
Vndecima orationis.
Duodecima comparationis.

¶ Prima rō ex q̄ colligiť ꝙ ſit imortalis aīa
dr̄ ceſſationis. Ceſſat quidē in ea mā cū ſit ſub-
ſtantia ſimplex ⁊ n̄ ſit cōpoſita ex mā ⁊ forma
Vn̄ Augꝰ in. vij. ſuꝑ geneſim ad lr̄am ait. Qz
aīa nō eſt facta ex mā corꝑali neq̄ʒ ex mā ſpūa-
li. Et hoc manifeſtū eſt ſm Tho. i. pte. q. lxxv
precipue ex rōne hūane aīe inq̄ʒtū eſt intelle-
ctiua. Nā oē qȯ recipiť i aliq̄ recipiť ꝑ moduʒ
recipientis. Sic āt cognoſciť vnūqȯq̄ʒ ſm ꝙ
forma eius eſt in cognoſcente. Aīa āt intelle-
ctiua cognoſcit rem aliquā in ſua nā abſoluta
puta lapidē inq̄ʒtū ē lapis abſolute. Eſt ḡ for-
ma lapidis abſolute ſm rōnē ꝓpriā formaleʒ
in aīa intellectiua. Quare ⁊ ipſa aīa intellecti-
ua eſt forma abſoluta ⁊ non cōpoſita ex mā ⁊
forma. Nā ſi ſic eſſet cōpoſita. forme rerū reci-
perenť in ea vt indiuiduales. ⁊ ſic non cogno-
ſceret niſi ſinglare vt accidit in potentijs ſen-
ſitiuis q̄ recipiūt formas reꝝ i organo corꝑali
Materia eni eſt principiū indiuiduatiōis for-
maꝝ. Relinquiť ergo ꝙ aīa intellectiua ⁊ oīs
intellectualis ſubſtantia cognoſcens formas

abſolute.caret compoſitione materie ⁊ forme
Dis āt coꝛruptio procedit a conditione mate
rie.licet eni ſit incoꝛruptibilis ⁊ ingenita ẜꝫ ſe
vt dr̄.i.Phicoꝝ.tñ eſt cā coꝛruptionis eo ꝙ i
potentia ad multas formas nec ſatiſfit appe/
titui ſuo ꝑ aliquā formā coꝛpoꝝ iferioꝝ.Vñ
licet mā ꝓpꝛie non coꝛrumpat̃ ꝑ ſe nec forma
ꝑ ſe ſed ſolū cōpoſitū.tñ coꝛruptionis hui⁹ cā
eſt mā. Cū igit̃ vt dictū eſt aīa nō ſit cōpoſita
ex mā ⁊ forma qꝛ tunc non diceret̃ aīa ſed ani/
matū.ergo patet ꝙ aīa eſt incoꝛruptibilis.Et
vt inqt Tho.vbi.ſ̄.dato ꝙ aīa eſſet cōpoſita
ex mā ⁊ forma.tñ adhuc opoꝛteret ponere eaꝫ
incoꝛruptibilē.non eni inuenit̃ coꝛruptio niſi
vbi inuenit̃ cōtrarietas.Generationes nāqꝫ
⁊ coꝛruptiones ex ↄ̄rijs in cōtraria ſunt. Vñ
coꝛpoꝛa celeſtia qꝛ ñ hñt materiā ↄ̄rietati ſub/
iectā incoꝛruptibilia ſunt.In aīa āt intellecti
ua nō pōt eſſe aliqua cōtrarietaſ.recipit enim
ẜm modū ſui eſſe.ea xͦo q̄ in ipā recipiuntur
ſūt abſqꝫ ↄ̄rietate. Nā intelligit ignē ⁊ aquā
abſqꝫ ↄ̄rietate.Rōnes quidē ↄ̄rioꝝ in intelle
ctu nō ſunt contrarie ſed eſt vna ſententia cō
trarioꝝ.Impoſſibile eſt ergo ꝙ aīa intellecti/
ua ſit coꝛruptibilis. ¶ Scđa rō qua oſtendit̃
ꝙ aīa ſit imoꝛtalis dr̃ ſuperationis. Superat
aīa intellectiua ⁊ excedit nobilitatē ⁊ dignita
tem quoꝛūcūqꝫ coꝛpoꝝ tā elementariū qꝫ cele
ſtiū.qđ ꝓbat̃ ex dictis oīm ſapientū. Inquit
Aug⁹ in libꝛo de libero arbi.Ois aīa oī coꝛpe
eſt nobilioꝛ ſeu melioꝛ.Et idē li.octuagintatri
um queſtionū. Ois aīa melioꝛ eſt oi coꝛpoꝛe.
⁊ idē in li.đ duabus aīabus.Aīa luce iſta quā
hoīes venerant̃ melioꝛ eſt qm̄quidē illa intelli
git̃ mēte.hec ſenſu coꝛpoꝛis innoteſcit.Et idē
viij.de ci.dei.ca.xv. Oī coꝛpoꝛi preferunt̃ aīe.
Et in li.ſoliloquioꝝ.Quicquid celi ambitu cō
tinet̃ inferius ab aīa hūana eſt. ⁊ Criſoſto.in
li.de lapſu mundi. Quanto ait celū terra pul/
chrius tanto aīe pulchritudo oēꝫ formā qꝫuis
pulcherrimi coꝛpoꝛis ſuperat.Ad idē eſt glo/
ſa ca.cum ſit.de etate ⁊ qua.oꝛdi.Et.xij.q.i.ca.
precipimus.Et cōfirmat̃.xxiiij.q.iij.ca.ſi ha/
bes.Et de peni.⁊ re.ca.cū infirmitas. Et.C.đ
ſacroſanc.ec.l.ſancimus.Et Ariſto.in pꝛinci/
pio li.de aīa docet qualiter ſcia de aīa qꝫtū ad
bonitatē ⁊ honoꝛabilitatē eſt ꝑ̄ponenda alijs
ſcientijs nālibus que ſūt de numero honoꝛuꝫ
honoꝛabiliū ꝓpter nobilitatē ſubiecti qđ ē aīa
intellectiua.Iterū in.i.de aīa ait.Aīa āt aliqđ
melius eſſe ⁊ antiquiuſ.i.nobilius impoſſibile
eſt.Impoſſibilius antē adhuc intellectu.ſ.eſſe
aliquid nobilius.rationabiliſſimū eni eſſe ha/
bet ⁊ nobiliſſimū ẜm naturā.Ex his arguitur
ſic.Omne qđ non ſubijcit̃ motui celi eſt incoꝛ
ruptibile.Nam motus celi eſt cā generatiōis
⁊ coꝛruptionis. ſed aīa nō ſubijcit̃ motui celi.
nā nullū minus nobile pōt agere in mai⁹ no/
bile nec illud deſtruere. Sic itaqꝫ cū aīa rōna
lis que eſt ſpūs nobilioꝛ ſit celo.qđ eſt coꝛpus
nō ſubijciet̃ celo.Inſuꝑ hoc demonſtrari pōt
Quia tanto creatura eſt nobilioꝛ qꝫto magis
appꝛopꝛinquat deo.vñ creature que ſunt tm̄
⁊ ſolū habent eſſe ſunt in infimo gradu nobi/
litatis.Creature que habent eſſe ⁊ viuere ſūt
illis nobilioꝛes.Multo dignioꝛes xͦo ſūt cre
ature que hñt eſſe viuere ⁊ ſentire. Quib⁹ oī/
bus preponunt̃ creature q̄ hñt diſcernere ⁊ i/
telligere. Cum ergo celi habeant tm̄ eſſe. ſe/
quit̃ ꝙ incōparabiliter illis ſit excellētioꝛ aīa.
Pōt adhuc aīa inclinationes coꝛpis ex influ/
entijs coꝛpoꝝ celeſtiū repꝛimere ⁊ refrenare.
Quare cū nec a celo cauſet̃ nec illi ſubijciatur
erit ꝑ conſequēs incoꝛruptibilis.¶ Tertia rō
oſtendens aīam eſſe immoꝛtalē dr̃ operatiōis
Cuiuſlibet nāqꝫ ſubſtantie coꝛruptibilis ope
ratio ſua duratōne debilitat̃ ⁊ deficit vſqꝫ ad
vltimū defectū qui eſt coꝛruptio vel moꝛſ.Sꝫ
operatio aīe ſua duratione inualeſcit ⁊ ꝓficit
qꝛ vt ſcribit̃ Iob.xij.ca.In antiquis eſt ſapiē
tia ⁊ in multo tp̄e pꝛudentia.ideo apparet ꝙ
aīa ſit immoꝛtalis ⁊ incoꝛruptibilis.¶ Quar/
ta rō qua ꝓbat̃ ꝙ aīa ſit immoꝛtalis dr̃ incli/
nationis. Oēs quidē hoīes nāliter inclinant̃
ad deſiderandā vitā ꝑpetuā ⁊ btitudinē. ſed
impoſſibile eſt appetitū nālem eſſe fruſtra ex
ij.methaphi.vbi dicit Ariſto. deſideriuꝫ nāle
nō eſt fruſtra.Et in li.de celo ⁊ mūdo. Natu/
ra nō facit aliqđ factū vanū.Igit̃ neceſſe ē po
nere aīam imoꝛtalē.Hec eſt rō Tho.in.ij.ↄ̄ gē
tiles ca.lxxviij.Et in.i.ꝑte.q.lxxv. ¶ Quinta
rō dr̃ ꝑfectionis.Ad ꝑfectionē nāqꝫ vniuerſi
requirit̃ diuerſus gradus creaturaruꝫ.Vnde
Grego.in.iiij.dialogoꝛuꝫ.dicit.Tres vitales
ſpūs creauit oīpotens deus.Vnuꝫ qui carne
tegit̃ ⁊ cum carne moꝛit̃.hic eſt iumentoꝛuꝫ ⁊
aīaliū irrationaliū.Aliū qui carne ñ tegit̃ nec
cū carne moꝛit̃.hic eſt angeloꝝ. Et tertiū qui
carne tegit̃ ⁊ non cum carne moꝛit̃. hic eſt ho/
minū rōne pꝛedictoꝝ. Apparet ergo ꝙ ad ꝑ/
fectionē vniuerſi ponenda eſt aīa immoꝛtalis
¶ Sexta rō dr̃ oꝛdinatōnis ⁊ hoc refertur ad

diuinā ſapientiā. Sapientis nāqꝫ eſt ordina
re bona ad bonum ⁊ optima ad optimū finē
Si ergo deus oīa ordinauit ad hoīem videtur
ꝙ homo poſt deū ſit oīm creaturarū finis. Fi
nis āt nobilior eſt principio. Cū ergo mūdus
ſit ꝑpetuus q̃ꝫtū ad ſubſtantiā vt patet de ele
mentis ⁊ corporibus celeſtibuſ: ergo ⁊ anima
erit perpetua. Hanc rōnem Lactantius tan
git li. vij. diui. inſti. vbi ait: Si hoīm cā factus
eſt mundus ⁊ ita factus eſt vt eſſet eternus. ſ.
q̃ꝫtum ad ſubſtantiam: cur ipſi quoꝝ cauſa fa
ctus eſt non ſunt ſempiterni. At nōnulli deo
noſtro ingratiſſimi negare nō ꝯfundūtur ad
hoīum vtilitatē cūcta que in celo ⁊ que in ter
ra ſunt eſſe ordinata. Qui audire debent illud
qḋ ſcribiꝭ Deuterono. iiij. ca. Solem ⁊ lunam
⁊ oīa aſtra celi creauit dn̄s deuſ in miniſteriū
cunctis gentibus. Et Dauid loquens ad deū
cū admiratiōe dicebat. Quid eſt homo ꝙ me
mor es eius: aut filius hoīs qm̄ viſitas eum.
Minuiſti eum paulominus ab angeliſ gloria
⁊ honore coronaſti eū ⁊ ꝯſtituiſti eū ſuꝑ opa
manuū tuaꝝ. Oīa ſubieciſti ſub pedibus eiꝰ.
oues ⁊ boues vniuerſas inſuper ⁊ pecora cam
pi. Volucres celi ⁊ piſces maris. Et de hoc
Augꝰ adhuc ita loquitur. Omnia dn̄e ſub pe
dibus hoīs ſubieciſti vt ſolus homo ſuꝑ oīa
tua tuus eſſet totus. Exteriora nanqꝫ ꝓ corpo
re cuncta creaſti. Ipſuꝫ vo pro aīa aīam pro
te vt tibi ſoli vacaret te ſolum amaret ⁊ poſſi
deret ad ſolatiū. Lactantius autē li. vij. diui.
inſti. prius eleganter ſuadet mūdū ſine cauſa
factū nō eſſe. demū ⁊ propter hoīem a deo cō
ditū confitetur. Inquit ergo ſic. Cū mundus
oēſqꝫ partes eius vt videmus mirabilis ratō
gubernet: cū celi temperatio ⁊ equalis in ipſa
varietate curſus aſtroꝝ luminūqꝫ celeſtiū: tē
poꝝ conſtans ac mira deſcriptio: terraruꝫ va
ria fecūditas: plana campoꝝ munimēta. ⁊ ag
geries montiū: viriditas vbertaſqꝫ ſiluarum
fontium ſaluberrima eruptio. Fluminū opor
tuna inundatio. Maris opulenta ⁊ copioſa
interfuſio: ventorū diuerſa ⁊ vtilis aſpiratio.
terra ceteraqꝫ oīa rōne ſūma conſtent. Quis
tam cecus eſt vt exiſtimet ſine cā eſſe facta in
quibus mira diſpoſitio ꝓuidentiſſime rōnis
elucet. Deinde ſequiꝭ Lactantius inſinuans
ꝙ non niſi propter hoīem cuncta ſint facta ⁊
ait. Quis eſt eni tam ineptus vel taꝫ ocioſus
vt aggrediatur aliquid facere fruſtra ex quo
nullā vtilitatē nulluꝫ comodū ſperet. q domū
edificat nō ideo edificat vt tantūmodo domꝰ
ſit ſed vt in ea poſſit habitari. Qui nauem fa
bricat non ideo inſumit operam vt tm̄ nauis
appareat ſed vt ea nauigeꝭ. Item qui vas ali
qḋ inſtituit ac format nō propterea id facit vt
tm̄ feciſſe videaꝭ ſed vt vas illud effectum ca
piat aliquid neceſſariū. Similiter cetera que
cunqꝫ fiunt nō vtiqꝫ in ſuꝑuacuū ſed ad vſus
aliquos vtiles laborantur. Mundus ergo a
deo factus eſt non vtiqꝫ propter ipſū mundū
Neqꝫ eni aut calore ſolis aut lune aut aſpira
tione ventoꝝ aut humore imbriū aut alimo
nia frugū cum ſenſu careat indiget. Sed ne il
lud quidē dici pōt ꝙ deus propter ſeipſū fecit
mundū. qm̄ pōt eſſe ſine mundo ſicut fuit an
tea. Et his oībus que in eo ſūt queqꝫ generan
tur deus non vtiꝭ. Apparet ergo animantiuꝫ
cā mundū eſſe cōſtructū. qm̄ rebus his quibꝰ
conſtat animātes fruunꝭ. Rurſuſ ceteras ani
mantes hoīs cā eſſe factas ex eo clarum eſt ꝙ
hoī ſeruiunt ⁊ tutele atqꝫ vſibus eiꝰ date ſūt
qm̄ ſiue terrene ſunt ſiue aquatiles nō ſentiūt
mundi rōnem ſicut hō. hec Lactantiꝰ. Vt āt
breuius hanc ꝑtē decurramus. Hugo in li. de
arra ſponſe ſic ad hoīeꝫ dicit. Reſpice vniuer
ſū mundū iſtū ⁊ conſidera ſi aliquid in eo ſit
qḋ tibi nō ſeruiat. oīs natura ad hunc finē di
rigit curſum ſuuꝫ vt obſequijs tuis famuleꝭ:
tuiſqꝫ neceſſitatibus ſm affluentiā indeficiē
teꝫ occurrat. hoc celū hoc terra hoc mare hoc
aer cū his que ſūt in eis vniuerſis explere nō
ceſſant. hec Hugo. Res eſt ꝓfecto ab oībus
ponderanda ꝙ piiſſimus oīm pr̄ deus tot in
numeris bn̄ficijs tot ampliſſimis muneribuſ
tot abundantiſſimiſ gratijs voluerit aīaꝫ rō
nalē dotare. Ipſi corpus organicum mirabili
opificio extructū cum ſenſibꝰ copulauit. Ipſi
celos ⁊ ſidera firmamenti elementaqꝫ oīa ⁊ ex
illis compoſita ſeruire iuſſit. Ipſi angelos ad
cuſtodiā deputauit. Ipſi leges ⁊ precepta be
ne viuendi inſtituit. Et cū nec ſic ſuū creatorē
agnoſceret: miſit vnigenitū filiū ſuū qui viaꝫ
veritatis illā doceret qui errantē ad ſemitam
vite ꝑduceret: q deniqꝫ illā ſanguine ſuo pre
cioſo redimeret. Quis igiꝭ tā egregiā tā inſi
gnē tā preclarā tāqꝫ deo chariſſimā creaturā
ad imaginē ⁊ ſuā ſilitudinē formatā moritu
rā audeat affirmare. Aperi oculos tuos o aīa
tanto decore redimita. O aīa tanta diligentia
a tuo creatore cuſtodita. O aīa tanto labore a
ieſu filio dei ⁊ virginis queſita: tanto dolore

recupata:tanto deniq; precio redempta τ con
ſidera in teipſa ſapientiā dei qui ñ ab re circa
te tanta dignatus ē operari.¶ Septima rō q̄
oſtendimus ꝙ aia ſit immortalis dr̄ iuſtifica-
tionis. Clamant oēs ſeri iuſtiſſimū eſſe deum
ſic̄ pȝ in ſermone de iuſticia dei in quadrageſi
mali nr̄o. Et vbi eſſet iuſticia dei ſi aia cū cor-
pore moreret̄. qñquidē tot mala in pñti rema-
nent impunita. Sȝ pfecto nō ſine pena trāſi
bunt impij qui in ſuis malis τ iniquitatibus
proſperant̄ q2 in futura vita eq̄ſſimus ille deꝰ
reddet vnicuiq; ſm opa ſua. vt latius dixim⁹
in pretacto ſermone. Nō glorient̄ pctōres in
malicia ſua: qm̄ de illis inqt in pš.lxxvij. Da-
uid. Conſūmetur nequicia pctōꝝ. Et pš.xxxi.
Multa flagella pctōris. Et ſapiens pverbio.
v.ca. Iniquitates ſue capient impiū. Nam τ
Seneca in tragedijs hoc ipſū profitet̄. Inqt
āt ſic. Qd quiſq; fecit patit̄ auctorē ſcelus re-
petit. Et Plato in fedrone dixit. Eſt in reue-
ra defunctoꝝ aias extare: τ bonis melius eſſe
malis āt deterius.¶ Octaua rō qua deducit̄
imortalitas aie dr̄ remunerationis. Hoc ſpe
ctat ad clementiā τ benignitatē dei. qui ſicut
nullū malū ipunitū: ita nec vllū bonū irremu-
neratū relinquit. Hoc āt eſſȝ ſi aia periret cū
corpore qm̄ amici ſui qui corpora eoꝝ τ volū-
tarijs caſtigatiōibus τ illatis paſſionibus ob
tulerunt nullā inde reportaſſent mercedē. In-
tueamur quid apl'i: qd pfeſſores: qd virgines
qd τ martyres egerint pro dei amore. τ inde cō
cludamus ꝙ ſi mortua foret illoꝝ aia dei ma-
nus vacua eſſet a munere liberalitatis. Erra-
uerunt in ſolitudinibus illi. in ſpeluncis: in ca
uernis: in ſciſſuris petrarum τ montium affli
gentes carnem vigilijs: ieiunijs: genuflexioni
bus: verberibus τ diſciplinis. Alij ludibria τ
vincula experti ſunt. Alij lapidati ſunt. Alij
capite ceſi. Alij flammis aduſti. Alij ſagittis
vulnerati. Alij in mare τ fluminibus demerſi
Alij exquiſitiſſimis cruciatibus necati vt deo
gloriam τ honorem impenderent. Nunquid
ſine retributiōe laborauerunt incaſſū? O pie
tas dei benedicti. O charitas prīs eterni. Ipſe
vtiq; diligentibus ſe bona inuaſibilia prepa
rauit que oculus nō vidit τ auris nō audiuit
Et ppterea ſaluator nr̄ Matth. v. ca. ſuos diſ
cipulos cōfortabat dicens. Btī eſtis cū male-
dixerint vobis hoīes τ pſecuti vos fuerint τ
dixerint oē malū aduerſus vos mētientes pp
me. gaudete τ exultate qm̄ merceſ vr̄a copioſa
eſt in celis.¶ Nona rō dr̄ aſſimilationis de q̄
ſic dicit Aug⁹ in li. de ſpū τ aia. Immortalis ē
aia: ne a ſui creatoris ſil'itudine diſcrepare vi
deat̄. Non eni poterat eſſe imago τ ſil'itudo
dei ſi vllo mortis termino clauderet̄.¶ Decia
ratio dr̄ reſurrectionis. Eſt articulus fidei ꝙ
mortui reſurgent. Et de hoc diffuſe ſcripſi in
quadrageſimali in ſermone de reſurrectione
generali. Quia itaq; erit reſurrectio que fiet
p vnionē aiarum ad ſua propria corpora vir-
tute diuina. Et q2 xp̄s ſurrexit a mortuis. Et
alij poſt mortē miraculoſe redierunt ad vitā
neceſſe habemus confiteri ꝙ aia ſit imortalis
¶ Vndecima rō dr̄ orōnis. Orat eccleſia pro
defunctis τ ſuffragia facit p aiabus in purga
torio penale debitū exoluentibus. Igit̄ aia eſt
imortalis.¶ Duodecima rō dr̄ comparatio-
nis. Comparando quippe aiam que eſt vltia
forma ad primā mām ponenda eſt aia incor-
ruptibilis. Nam ſic̄ eſſe intelligibile eſt pma-
nentius q̄ȝ eſſe ſenſibile. Sic τ recipiens eſſe i-
telligibile eſt pmanenti⁹ q̄ȝ recipiens eſſe ſen-
ſibile. Sed recipiēs eē ſenſibile eſt incorrupti
bile ſm ſuā ſubſtantiā. ſ. mā prima. ergo mul-
to fortius intellect⁹ poſſibilis qui ē receptiu⁹
formaꝝ intelligibiliū.¶ Tertio apparet ꝙ ſit
imortalis aia ex clara exemplatione. Sūt tria
exempla lucidiſſima q̄ oñdunt aiam eſſe imor
talē in qbus tanq̄ȝ in ſplendidiſſimo ſpeculo
glibet tante rei veritatē inſpicere pōt.

Primū exemplū dr̄ tollerationis.
Scdm apparitionis.
Tertiū exauditionis.

¶ Primū exemplū dr̄ tollerationis. vt enim
ſcribit Cicero in queſtiōibus tuſculanis. Ne
mo vnq̄ȝ ſine magna ſpe imortalitatis ſe pro
patria offerret ad mortē. De martyribus cla
rū eſt ꝙ mortē non timuerunt quā vitare po-
tuiſſent ſi xp̄m relinq̄re voluiſſent. Sȝ ad phi
loſophos veniam⁹. Recitat Auguſti. li. i. d ci.
dei. ca. xxij. ꝙ quidā ph'us Theobrotus noīe
lecto Platonis libro de imortalitate aiaꝝ. de
muro ſe precipitē dedit. itaq; iterfecit ſemet-
ipſū. Et Lactantius li. iij. diui. inſti. ait. Multi
ex his qui eternas eſſe aias ſuſpicati ſunt tā-
q̄ȝ in celū migraturi ſibipſis manuſ intulerūt
vt Cleantes vt Criſippus vt Empedocles τ
Zeno. Et ex romanis Catho qui fuit in omni
vita ſua ſocratice vanitatis imitator τ q2 de
cathone fit mentio. Sciendū ꝙ multi fuerūt
ſic nominati. Nā fuit quidā catho cenſorin⁹

de quo fit mētio in libro ꝺ amicitia. ⁊ in que/
ſtionibꝰ tuſculanis a Cicerone. Et a Plinio
in li. de viris illuſtribus. Et a Valerio in ru/
brica de ſtudio ⁊ induſtria. Hic fuit eloquen/
tiſſimus litteris grecis ⁊ latinis eruditꝰ mul/
taqꝫ fecit magnifica ꝓ republica ⁊ conſulēdo
⁊ preliando. Qui vt ſcribit in ſpeculo geſtorū
mūdi tedio duplicis quartane affectus vt bea
tiore vita frueret̃ ſemetipſū interfecit. Fuit ⁊
alius Catho filius ſupradicti vir bellicoſus.
qui vt ſcribit. Frontinꝰ cū in bello ꝯ macedo
nie regem pugnaret equo prolapſus cū ſe re/
collegiſſet animaduertit gladiū cecidiſſe e va
gina quē fortiter recuperauit ⁊ vulneratis ho
ſtibꝰ ad ſuos rediit. Qđ exemplū adeo roma
nos animauit ad preliū ⁊ macedones terruit
vt ipſi macedones vincerent̃. Fuit alius mar/
cus catho filiꝰ ſupradicti ⁊ nepos cenſorini q
conſul in affrica diē clauſit extremum. Catho
āt vticenſis qui ⁊ portius fuit filius preceden
tis marci cathonis q vticenſis dr̄ eo ꝙ in vti/
ca libie ciuitate ſe occidit. cā hō fuit vt non
ſubijceret̃ ceſari. qm̄ ipſe pompeianas partes
ſecutus fuerat. Nā vt ait Tullius in. i. de offi
ciiſ. Mors turpitudini ac ſeruituti anteponē
da eſt. Ex hoc arguūt quidā probantes ꝙ aīa
ſit imortalis ex auctoritate Ariſto. in. iij. ethi/
coꝝ. qui ait. ꝙ fortis dꝫ ſe exponere morti pro
ſalute patrie. ⁊ hoc ſm̄ iudiciū nālis rōis. Sꝫ
niſi aīa eſſet incorruptibilis non deberet hoc
appetere. qꝛ nō eſſet ſimpliciter non cadit ſub
appetitu. Sed ꝯ hoc nōnulli obijciunt dicen/
tes ꝙ etiā ſi aīa moreret̃ cum corpore adhuc
velle ſuſtinere mortē ꝓ liberatione prīe ⁊ pro
republica eſſet ſm̄ iudiciū rectū rōnis. Nam
melior eſt modicus actus virtutis intēſus q̄ꝫ
vita vitioſa vel cū actu remiſſo ꝑ magnū tē/
pus. ergo fortis debꝫ ſe exponere ꝓ bono vir/
tutis. Et qꝛ ipſe eſt pars cōitatis cuius bonū
cōmune nāliter eſt magis diligendū q̄ꝫ bonū
priuatū. Et iſta videt̃ fuiſſe opinio Scoti quā
improbat Landulfus in ſuo. iiij. di. xliij. Quia
ſicut lex ⁊ rō naturalis preualet oī legi ⁊ rōni
maxime create. Ita bonū entitatis naturalis
preualet oī bono cuiuſcunqꝫ virtutis. vñ lon/
ge videt̃ ꝙ ſit eligibilius habere eſſe ꝑpetuali
ter ⁊ nō virtuoſū eſſe moraliter non dico vi/
cioſū eſſe ſed non virtuoſū q̄ꝫ habere eſſe mo
rale ad modicū tempus ⁊ poſtea habere ꝑpe/
tuū non eſſe. Similiter puto eligibilius habe
re ꝑpetuā entitatē incorruptibilē ſine gloria
patrie q̄ꝫ habere glorioſum eſſe ꝑ vnū diem ⁊
poſtea ꝑpetuo anihilari. ⁊ tñ maius eſt bonū
patrie q̄ꝫ bonū virtutis. hec Landulfus. Ric/
cardus etiā de media villa in. iij. di. xxxiij. ita
ſcribit. Si aīa moreret̃ cū corpore vt falſo qui
dam ſunt opinati. homo nō deberet velle ſu/
ſtinere mortē pro liberatione patrie. Primo
qꝛ ſm̄ Auguſti. in. i. de libe. arbi. Quiſqs recte
aliquid eligit appetendū neceſſe eſt vt melior
fiat cū ad id ꝑuenerit qđ elegit. Melior āt eē
nō poſſet qui nō eſſet. Sed ſi aīa moreret̃ cum
corpore hō ꝑ mortē totaliter deſineret eſſe ex/
cepta mā prima. Ergo moriendo voluntarie
ꝓ liberatione patrie melior nō eſſet. ⁊ ſic non
eſſet electio recta Scđo nō debet hō volunta
rie intermittere actū virtutis alicuius niſi vt
liberius vacet exercitio maioris virtutis. Sꝫ
multo magis eſſet ꝯ rōnem rectā eligere illud
ad qđ ſequeret̃ ꝑpetua impoſſibilitas operan
di ſm̄ quācunqꝫ virtutē. q̄ꝫ ad tempus inter/
mittere actus vnius virtutis nō ꝓpter exerci
tiū alterius virtutis. Sed ſi aīa moreret̃ cum
corpore hō eligendo mori. eligeret illud ad qđ
ſequeret̃ ꝙ amplius in ꝑpetuū ſm̄ virtutem
opari non poſſet. Iſta cauſa exercitij dicta ſūt
⁊ vt ſilentiū imponat̃ his qui dicunt non eſſe
ſufficiens immortalitatis argumentū. ꝙ illi ꝺ
quibus mentionē fecimus ſuperius ⁊ reliqui
qui patriā dilexerūt imo ⁊ martyres qui xpm
confeſſi ſunt mortē nō horruerunt. ¶ Scđm
exemplū in quo lucet aīe immortalitas dr̄ ap/
paritionis. de apparitiōe aīaꝝ diximus in ſer
mone de transfiguratione ieſu xpiꝰ benedicti.
ideo tantū id nunc aſſerimꝰ ꝙ volente deo ad
conſolationē viuoꝝ ſepius aīe ſeparate diuer
ſimode apparuerūt. In legenda ſancte Lucie
ſcribit̃ ꝙ orante ipſa cū matre iuxta ſepulchꝝ
ſancte Agathe. Luciā ſomnus arripuit vidit/
qꝫ agathā in medio angeloꝝ gēmis ornatam
ſtantem ⁊ dicentem ſibi. Soror mea lucia qđ
a me petis qđ ipſa poteris preſtare continuo
matri tue. Nā ecce per fidem tuā ſanata eſt.
Euigilans lucia ita inuenit. Nā paſſa fuerat
eius mater annis multis fluxū ſanguis. Hie
ronymꝰ in vita pauli primi heremite narrat
qualiter Antoniꝰ longe poſitus a cella pauli
vidit angelos aīam eius deferentes qui mor
currēs inuenit corpus pauli flexis genibus in
modū orātis erectū ita vt ipſū viuere extima
ret. Sꝫ cū ipſū mortuū vidiciſſet dixit. O ſctā
aīa qđ gerebas in vita in morte mōſtraſti. Cū

aūt non haberet vnde ſepulturā faceret vene
rūt duo leones ⁊ foueā parauerūt: ſepultoqȝ
eo redierunt ad ſiluā. Ambroſius refert de be
ata agnete ꝙ eius peracto martyrio cū paren
tes eius octaua die iuxta tumulū vigilarēt vi
derunt chorum virginū veſtibus fulgentibuſ
radiantē inter quas viderunt beatā agneteȝ
ſimili veſte fulgentē ⁊ a dextris ei⁹ agnū can/
didiorē niue ſtantē: quibus illa ait. Videte ne
me quaſi mortuā lugeatis: ſed cōgaudete me/
cū ⁊ congratulamini. qꝛ cū his oībus lucidas
ſedes accepi. Propter quā viſionē eccleſia ce/
lebrat feſtū agnetis ſcdo. Conſtantia aūt vir/
go filia conſtantini lepra grauiſſima laborās
cū hanc viſionē audiſſet tumulū eius adijt: ⁊
ibi dū orōni inſiſteret: obdormiuit. viditqȝ be
atā agnetē ſibi dicentē. ſi in xp̄m credideris cō
tinuo liberaberis. ad quā vocē euigilans per/
fecte ſe ſanatā inuenit. q̄ baptiſmū recipiens
ſup corpus btē agnetis baſilicaȝ fecit ⁊ ibi in
virginitate pmāſit. In vita ſanctaꝝ Rufine
⁊ ſecunde ponit̄ qualiter apparuerunt cuidā
matrone noīe plantille he due ſorores fuerūt
virgines romane: parētibus clariſſimis geni/
te. Aſterio. ſ. ⁊ aurelia que nupſerūt armenta
rio ⁊ verino: q accuſauerūt eas ꝙ xp̄iane eēnt
tpe Valeriani imperatoris ⁊ capte ac tradite
donato prefecto poſt multa verba iuſſit rufi/
nā prius cedi. qđ videns ſoror clamare cepit
ad iudicē. Quid eſt ꝙ ſororē meā glorificas ⁊
me inhonoras. Tandē poſt mlta vtriſqȝ illa/
ta tormenta ducte fuerūt in ſiluā in via corne
lia ab vrbe roma miliario decimo in fūdo qui
vocatur bureco: ibiqȝ ruffina capite truncat̄.
Secunda pcutit̄ ⁊ earū corpora feris vorāda
linquunt̄. Deniqȝ Plantilla matrona in cui⁹
predio hoc factū eſt vidit eas in viſu ſedenteſ
gēmatas in thalamo ⁊ dicētes ſibi: Plantilla
deſine a flagicijs ydoloꝝ ⁊ crede i xp̄m ⁊ veni
in prediū tuū ⁊ corpora nr̄a ſepeli qđ illa fecit
Grego. in. ij. dialogoꝝ libro affirmat de ſctō
Bn̄dicto ꝙ dū moraret̄ apud montē caſſinuȝ:
nocte qaudā dū p feneſtrā cellule conſpiceret
⁊ oraret vidit fuſā lucē deſup cunctas noctis
tenebras effugaſſe. Subito āt totus mundus
velud ſub vno ſolis radio collectus an̄ oculos
eius adductus eſt. ibiqȝ aīam germani epī ca/
puani ad celū deferri vidēs. Cōperit āt poſt
ea ꝙ illa hora migraſſet a corpore. De ſanctis
geruaſio ⁊ ꝓthaſio geminis fratribus q mar
tyrio coronati fuerunt in ciuitate mediolani
ſcribit Ambroſius in ſermōe q legit̄ in officio
matutinali feſtiuitatis eoꝝ: qualiter cū coruȝ
corpa trecentis annis ⁊ vltra latuiſſent ab eo
reperta ſunt mō qui ſequit̄. Quodā nāqȝ qua
drageſimali tpe ipſi in orōni poſito: nec apte
vigilanti nec integre dormienti apparuerunt
duo pulcherrimi iuuenes veſtibus candidiſſi
mis. i. colobio ⁊ pallio induti caligulis calciati
ſecū manibus extenſis orantes. qua viſiōe ela
pſa rogauit dominum vt eum ludificari non
ſineret. ſi vo aliquid viſio illa expeteret boni
iterum appareret. Simili modo canente gal/
lo orantes ſecum iuuenes apparuerūt. Tertia
vo nocte nō dormienti ſed ſtupenti cū tertiꝭ
ſibi apparuerunt pſona que ſilis paulo aplo
videbatur ſm ꝙ in pictura proſpexerat illiſqȝ
tacentibus aplus ſibi dixit. Iſti ſūt qui nihil
terrenū deſiderantes monita mea ſunt ſecuti:
quoꝝ corpora in eo reperies loco in quo ſtas
duodecim pedū altitudine terre coopertā ar/
cham reperies: ⁊ ad caput coꝝ libelluȝ in quo
ortus coꝝ continet̄ ⁊ finis. Ita eni ſepelierat
illa corpora philippus quidā xp̄ianuſ. Conuo
catis ergo vicinis coepiſcopis: ipſe ambroſi⁹
prior terre foſſor acceſſit. Et oīa ꝓut dixerat
ſibi paulus i illa viſiōe inuenit. Corpora vo
ita ſunt repta ac ſi ipſa hora ibidē fuiſſent po/
ſita. Inſuper ⁊ odor mirabilis inde flagrabat:
mltaqȝ ibi miracula illoꝝ meritis coruſcarūt
Et vt ingt Aug⁹ li. xxij. de ci. dei. In illis die/
bus ipſo preſente ⁊ impatore ac multitudine
gētiū: cecus quidā ad corpa martyrū geruaſij
⁊ prothaſij lumen recepit. In hac inuentione
pax inter longobardos ⁊ romanū imperiū re
formata fuit. Ideo Gregorius papa in intro
itu miſſe cantari inſtituit. Loquet̄ dn̄s paceȝ
in plebē ſuā. De pr̄e vo beato Franciſco nar/
rat dn̄s Bonauentura. ꝙ hora tranſitus eius
miniſter fratrū tūc tpis in terra laboris augu
ſtinus noīe in extremis laborās cū iā diu pdi/
diſſet loquelā audiētibus qui aſtabant ſubito
clamauit ⁊ dixit. Expecta me pr̄ expecta ecce
iā venio tecū. Querentibus āt fratrib⁹ ⁊ mi/
rantib⁹ cui ſic loqueret̄. btm̄ frāciſcū euntē in
celū ſe videre aſſeruit. Statiqȝ h̄ dicto ⁊ ip̄e ſe
licit̄ regeuit. Eadē hora epo aſſiſinati qui ad
oratoriū michaelis archāgeli p deuotōe acceſ
ſerat in monte gargano btūs franciſcus iocū
dus apparens mundū ſe dixit relinquere ⁊ ad
celū cū exultatōe tranſire. Mane ſurgens eps
ſocijs narrauit que vidit. Et aſſiſiū rediens cū

perquiſiſſꝫ ſollicite certitudinaliter cõperit. ꝙ ea hora qua ſibi ꝑ viſionẽ innotuit beatus pater ex hac vita migrauit. Inueniunt̃ ⁊ alie huiuſmodi apparitiones quas longuꝫ eſſet enarrare. Ex quibus cogimur indubitanter tenere ꝙ aīa ſit immortalis. ¶ Tertiũ exemplũ dicit̃ exauditiōis. Quiſnã non videat ⁊ per experientiam comprehendat quot ⁊ viri ⁊ mulieres qui in ſuis neceſſitatibus ſctōrum ⁊ ſanctarũ precipue virginis immaculate matris dei implorãt patrociniũ: exaudiãtur. Taceamus miracula que ſuꝑ hoc indies in eccleſia clareſcũt Oculos tñ cordis ⁊ corporis cõuertamus ad ſacra templa q̃ in dei ⁊ celoruꝫ regine aliorũqꝫ honore ꝑ orbem conſtructa ſunt. Cur nõ miremur in tantarũ imaginũ aliarũqꝫ rerũ aſpectu in quibus indicant̃ ꝙ hoīes in tribulationibus poſiti interuenientibus ſanctis liberati fuerunt. Sunt in italia eccleſie deuotiſſime virginis noīe dedicate. Sancta maria de martyribus apud melfictũ in Apulia. Sãcta maria de caſali apud Brunduſiũ. Sancta maria de angelis apud Aſſiſiũ. Sancta maria de loreto apud Racbanetũ. Sancta maria annunciata Florentie. Et alie ſic vulgo noīate. in q̃bus cernunt̃ in imaginibus cereis ⁊ argẽteis alijſqꝫ rebus oblatis bñficia ſuſcepta ab illis qui ſe virgini cõmendarunt. Quid rõnes querimus? Quid phoꝝ ſententias exquirimꝰ? cũ ipſi effugere nõ valeamus tã varia tãqꝫ luciđiſſima immortalitatis aīaꝝ exempla. ¶ Secundũ dubiũ principale fuit vtrũ aīe ſeparate transferant̃ ad aliqua loca. Et circa hoc triplex inuenit̃ opinio falſa quorundã. Prima coꝝ q dixerunt aīas tranſire de corpore in corpus: ita ꝙ cũ ſeparat̃ ab vno vnit̃ alteri ⁊ poſtea alteri vſqꝫ ad corpa beſtiaꝝ. Et hec opinio aſcribit̃ ipſi Platoni. de q̃ ita ſcripſit Augꝰ li. x. de ciui. dei ca. iij. Platonẽ aīas hoīm poſt mortẽ reſolui vſqꝫ ad corpora beſtiaꝝ dixiſſe certiſſimũ eſt. Sed mirandũ eſt ꝑfecto platonẽ talia fuiſſe locutũ: de quo Valeriꝰ in rubrica de ſtudio ⁊ induſtria inquit. Plato cũctoꝝ mortaliũ ſapientiſſimus habebat̃ adeo ꝙ ſi a celo iupiter deſcendiſſꝫ nec elegantiori nec beatiori facundia eſſet vſurus. Refert adhuc de ipſo Apuleius in li. de vita Platonis. ꝙ cum Ariſton pr̃ eius ad ipſũ inſtruendũ deferret ad Socratẽ nocte precedẽte viderat in quiete doctor ſocrates ꝙ pullus odoris ⁊ candoris eximij vociſqꝫ ſonoris ipſius volabat in ſinũ poſtmodũ de ſinu exiens cantando volabat i celũ. Cuꝫ mane vidiſſet puerũ ſibi adductũ dixit ſomnũ cõpletũ eſſe. Quid plura? vt ſupiꝰ cõmemorauimus de immortalitate aīaꝝ copioſe diſſeruit. Quõ igit̃ ad tantã inſaniã deueniſſe credendus eſt vt circulationẽ illã aīaruꝫ poſuerit: niſi forte dixerimꝰ q2 vt hõ errare potuit ac ſibimet ꝯdicere. Tñ quicqd ſit đ eo opinionẽ iſtã impijſſimam expugnare debemus Inqt eni Riccardus in. iiij. di. xliij. ꝙ ꝯ illã ñ tm̃ eſt ſcriptura ſacra imo oīs philoſophia. Vñ Ariſto. i. i. de aīa redarguit pithagoricas fabulas dicentes quãlibet aīam qđlibet corpꝰ poſſe ingredi ex eo ꝙ videt̃ vnũquodqꝫ corpꝰ hr̃e ſpeciẽ ⁊ formã ꝓpriã. Et. ij. de Aīa dicit ꝙ nõ cõtingit aīam accipe qđlibet corpus. q2 vniuſcuiuſqꝫ actus aptus natus eſt fieri in ꝓpria mã. Et inde ẽ vt ponit Tho. i. pte. q. cxvij ꝙ aīa ſepata ſua nãli virtute nõ põt mouere aliqđ corpꝰ. Et licet corpa obediãt angelis ad motũ localẽ nõ tñ obediunt aīe ſeparate. Rõ q2 angeli ſunt ſubſtantie ſpũales quarũ virtutes nõ determinant̃ ad aliqua corpora ⁊ ſunt nãliter a corpibus abſolute. Et iõ diuerſa corpora eis obedire pñt ad motũ. Sed cũ alicuiꝰ ſubſtantie ſpũalis ſepate virtus motiua determinet̃ nãliter ad mouendũ aliqđ corpus ñ poterit illa ſubſtantia mouere corpus maius ſed minus. Vñ cũ aīa ſm̃ ſuã nãm determinetur ad mouendũ corpus cuius eſt forma nullũ aliud corpus ſua nãli virtute poteſt mouere. Quare merito condẽnant̃ hi qui fallacijs demonũ facile credunt dũ ipſi quorundã viuoꝝ corpa obſidentes ſimulant ſe eſſe aīas defunctoꝝ. Fuerũt eiuſmõi deluſiões q̃ꝫplurime diebus meis ſicut ſcripſi in libro de timore iudicioꝝ dei de illa q̃ neapoli obſeſſa fuit ⁊ q̃ꝫplurimos in errorẽ ducebat: dũ diabolus qui loq̃bat̃ ꝑ eã fatebat̃ eẽ ſe aīaꝫ comitis iacobi piccinini. Anno inſuꝑ dñi. M°cccc°. xl. In partibus terre ydronti ⁊ terre bari multi ſic obſeſſi aiebant ſe eſſe aīas quorundã qui diebus illis ex hac vita migrauerant. In vrbe predicante me ibi Anno dñi. M°cccc°. lxxiiij. decapitatꝰ fuit quidã iudeꝰ eo ꝙ aliũ de ſuo genere interfecerat. pꝰ paucos x° dies puella qdã hebrea loq̃ cepit nũc in ꝑſona vniꝰ illoꝝ nũc i ꝑſona alteriuſ. Et dũ ãboꝝ ptes ꝯcurrerẽt ad nouũ ſpectaculũ apiebant mlta ſecreta domꝰ illoꝝ rñdebantqꝫ ad ĩtrogata ſic faciebãt dũ viuerẽt hortabant̃qꝫ ſuos vt ſe inuicẽ pacificarẽt

Multaq; confinxerũt mendacia pollicentes
iudeis eternã ſalutẽ. Tandẽ demones illi reli/
querãt puellã ⁊ ſic ceſſauit rumor exortus in
plebe. Sc̃da falſa opinio fuit alioꝝ q̃ credide/
runt aĩas ſeparatas latitare in ſepulchris ſuo
rũ corpoꝝ ſeu in locis vbi oſſa vel cineres ſuo
rum corpoꝝ ſeruarent̃. Ideo de xp̃o vt ſcripſi
mus in ſermone de reſurrectione laçari inq̃t
Theophil⁹ altius clamauit vt refrenaret ora
gentiliũ fabulantiũ in tumulis latitare aĩas
defunctoꝝ: quare alta voce dixit. Laçare veni
foras quaſi aduocaret de longinquo. Non eſt
igit̃ opinio illa vera neq; vllo pacto admittẽ/
da. Tertia falſa opinio eſt quorundã qui dixe/
runt q̃ aĩa nõ eſt in locis corporalibus ſed cor
poraliũ ſimilibus ſiue in requie ſiue in dolori/
bus: q: aĩa ſeparata nõ dependet a loco corpo
rali. Sʒ huic opinioni obſtat tota theologoꝝ
turba qui oẽs in hanc ſententiam cõueniunt:
videlicet: q̃ aĩe poſt mortem ſunt in aliquib⁹
receptaculis. Nam vt inq̃t Riccardus in. iiij
di. xlv. Sicut angeli qui ſunt ſpũs ſunt in ali/
quibus corporalibus locis nõ circũſcriptiue
ſed diffinitiue: ſic ⁊ aĩa ſeparata non obſtante
q̃ ſit ſpiritus. Et q̃uis aĩa ſeparata non ma/
gis conueniat cum vno loco quã cũ alio ratio
ne ſue eſſentie cum ex loco natura eius nõ de/
pendeat: tamen ꝓpter operationes quas in lo
co exercere debet vel circa eam debent exerce
ri magis ſibi cõuenit vnus locus q̃ʒ alius. Ex
quo duplex illi locus debetur. Primus pena/
lis. ſ. infernus. de quo ait Seneca in tragedijſ
Ingens vorago faucibus vaſtis patet. Latũ/
q; pandit oĩbus populis iter. Sunt v̓o in in/
ferno quattuor manſiones. Prima inferior i
qua ſunt aĩe damnate pro ſolo peccato morta
li actuali que puniuntur pena ſenſus. de hoc
dicitur in tragedijs Senece. Ipſaq; morte pe
ior eſt mortis locus. Sc̃da manſio in q̃ ſunt
aĩe ꝓ ſolo peccato originali damnate que pu/
niuntur tm̃ pena damni. Tertia manſio eſt in
qua de lege cõmuni purgantur aĩe que deceſ/
ſerunt in charitate conferentes ſecuʒ aliquod
purgabile. Quarta v̓o manſio eſt in qua re/
quieſcebant aĩe que decedebant cuʒ charitate
que nihil purgabile ſecum portabant: vel que
portauerunt ⁊ purgate erant. hec ante xp̃i ad/
uentũ dicebatur ſinus abrahe. Quia eni abra
ham primus ab infidelibus ſeparauit ſe ⁊ fi/
dei ſignaculũ diſtinctiuũ accepit. Ideo locus
requiei qui debebat̃ aĩe ꝓpter fideʒ charitate
formataʒ ſinus abrahe dictus eſt. Poſt xp̃i
v̓o aduentũ quarta iſta mãſio vacua eſt: q̃m
apta eſt ianua celi merito paſſionis xp̃i: ⁊ aĩe
decedentes in charitate nihil purgabile ſecuʒ
ferentes ſtatim euolãt. Vnde patet q̃ nõ eũ/
dẽ locũ intelligimus mõ ſinũ abrahe cũ roga
mus aĩas in illũ deferri: cum eo qui ante xp̃i
aduentũ ſinus abrahe dicebat̃. Sc̃dus locus
qui debet̃ aĩabus ſeparatis eſt locus delectabi
lis celũ videlicet empirreũ. de q̃ ſuo loco abun
de dicemus. Propter que omia vt ponit La
ctantius li. iij. diuina. inſti. Eſſe inferos Zeno
ſtoicus docuit: ⁊ ſedes quidẽ prioꝝ ab impijſ
eſſe diſcretas. Et illos quidẽ quietas ac dele/
ctabiles incolere regiones. Nos v̓o penas
luere in tenebroſis locis ⁊ ceni voraginibus
horrẽdis. Et Seneca in tragedijs inducit the
ſeum dicentem. Quiſqs placide potẽs dñſq;
vite ſeruat in vacuas manus. Et in cruentuʒ
mitis imperiũ regit. Animeq; parcit longa ꝑ
menſus diu. Felicis eui ſpatia vel celuʒ petit
Vel leta felix nemoris heliſij loca. Sc̃m oẽſ
poetas heliſij campi pioꝝ apud inferos ſunt
in quibus vt ipſi dicunt bonorum ſedent aĩe.
¶ Tertiũ dubiũ principale fuit. vtrũ loca fa/
ciant ad delectationẽ vel penã aĩabus ſepara
tis. Et ad hoc ita rñdet Riccardus vbi. ſ. Q̃
receptacula corꝑalia aĩarum in aliquo augẽt
delectationẽ earum vł afflictionẽ. Celũ enim
empirreũ q̃uis in nullo augeat aĩaꝝ beatarũ
delectationẽ eſſentialẽ in aliquo tñ auget de/
lectationẽ accidentalem inq̃tum ille aĩe locũ
illum pluſq̃ alia diligunt: preſentia autẽ rei
dilecte aliquã cauſat delectationẽ. Ratio aũt
quare illũ locũ pre ceteris diligunt triplex eſt.
Vna quia ſciunt locum illũ ſibi eſſe deputatũ
a deo quem ſũme diligunt. Alia q: in illo ꝓ/
pter exceſſum nobilitatis ſue nature ſuꝑ alia
corpora expreſſius q̃ʒ in alijs locis refulgere
tanq̃ in effectu diuinã bonitateʒ conſpiciũt
Tertia q: illius loci ſublimitas luminoſitas ⁊
imobilitas ſuã ſpũaleʒ ſublimitatẽ ⁊ lumino
ſitatẽ ⁊ quietis ꝑpetuitatẽ expreſſius q̃ʒ quali
tates alioꝝ locoꝝ repreſentant. Vnuſquiſq;
aũt ceteris paribus plus diligit illud qđ ẽ ma
gis rep̃ſentatiuũ ſue nobilitatis. Receptacu/
la ẽt damnatoꝝ in aliquo augent coꝝ afflictõ
nem q: locũ illũ odiunt triplici de cauſa. Pri
ma q: ſciunt ipſum ſibi fore deputatũ a diui/
na iuſticia quam odiunt. Alia q: illius loci vi
litas eſt obligationis ſue ad penam perpetuã

UNIVERSITAR
DE
GRANAD

rememoratiua ſeu repñſentatiua. Tertia q̄ eſt contentiuꝰ ignis illius quo affligunẗ. Ex hoc Tho.i.pte.q.lxiij. dicit ꝙ locus nō eſt penalis angelo aut aīe quaſi afficiens alterando nām: ſed q̄ſi afficiens voluntatē ꝯtriſtando dū angelus vel aīa apprehendit ſe eſſe in loco nō cōuenienti. Receptaculū āt in q̄ purganẗ aīe in aliquo auget eaꝝ afflictionē nō q̄ ipſū odiāt volūtate deliberatiua cū ſint in charitate ⁊ ſciant illū ſibi eſſe aſſignatū ad tp̄s a diuina iuſticia quā diligūt ad eaꝝ purgationē. Sꝫ q̄ ip̄m nāli motu voluntatis refugiūt ſub rōne qua ſuā obligationē ad penā q̄ſuis tpaneā repreſentant ⁊ ſub rōne q̄ ignē ꝯtinet q̄ affligūtur.

¶ Quartū dubiū p̄ncipale fuit vtrū aīe ſeparate exeant aliq̄n de locis ad q̄ trāſferūẗ. Et q̄dā dicunt ꝙ nō. ex eo ꝙ Job. vij. ſcribiẗ. Qui deſcendit ad inferos nō aſcēdit. Inſup Augꝰ li. de cura ꝓ mortuis agenda ait. Si in rebus viuētiū intereſſēt aīe mortuoꝝ me pia m̄r nulla nocte dereſeret q̄ me terra mariq̄ȝ ſecuta eſt vt mecū viueret. Si ḡ exirent aliq̄n de receptaculis ſuis aliq̄n intereſſent rebus viuentium. Alij ꝯtrū ꝓbāt ex eo ꝙ vt ſcribiẗ Matth. xvij ca. in tranſfiguratione ſaluatoris nr̄i moyſes apparuit cū helia. Ob qđ Augꝰ li. p̄tacto ait. ad viuos aliq̄s mitti ex mortuis. Pro hac ambiguitate remouēda r̄ndet. Riccardꝰ. ꝙ aliq̄n aīas exire de receptaculis ſuis dupliciẗ pōt intelligi. Uel p diuinā potentiā: vel p nām propriā. Primo mō de inferno ⁊ de celo exeunt alique aīe non in ppetuū ſed ad tp̄s nec de lege cōi ſed ex aliqua ſpeciali cā. Sic ēt d purgatorio aliq̄ exeūt ad modicū tp̄s añ expletioneꝫ pene ſue poſt cuius expletionē illuc ampliꝰ nō reuertunẗ. In iudicio āt oēs aīe tam exiſtētes in celo q̄ȝ in inferno exibunt ſm cōem legē diuine iuſticie ad eadē iterū loca cū ſuis corporibus reuerſure ⁊ in eis in ppetuum pmanſure Per nām vo ꝓpriā dixerūt quidā nō poſſe aīas de ſuis receptaculis exire affirmantes ꝙ aīa humana nullo mō eſt mobilis ſꝫ locū nec p ſe nec p accidens. Et ſi ponaẗ alicubi p ſubſtantiā ſuā nū q̄ȝ mouebiẗ de vbi ad vbi. Sed articulus iſte excōicatus eſt a dño Stephano ep̄o pariſienſi. Ideo ſm Riccardū dicenduꝫ ē ꝙ de ſuis receptaculis exire poſſent aīe que vellent niſi ꝓhiberenẗ a ſuperiori virtute. Sꝫ de lege cōi exire ꝓhibenẗ ille q̄ ſūt in purgatorio ante expletā penitentiā. ⁊ ille q̄ ſunt in inferno ante iudiciū. Ille vo que ſūt in celo exire nolunt vſq̄ȝ ad tp̄s reſurrectōis reſūptionis. ſ. corpoꝝ ſuoꝝ. niſi aliq̄n videant placere deo ex aliq̄ ſpeciali cā. Uñ videẗ aliquibus ꝙ oēs deſcenderūt de celo in obitu btē virginis marie pp eius reuerentiā: ⁊ cū ea iterū aſcenderūt in celū. Ab Auguſtino ergo dicunẗ aīe nō poſſe intereſſe rebus viuoꝝ p ꝓpriā nām q̄ eaꝝ virtꝰ nō pōt ꝯrie ſupiori virtuti qua ꝓhibenẗ. Ižō p hec dicta ſoluunẗ oēs pplexitates. Si igiẗ nō habemꝰ hic ciuitatē manenteꝫ Si tā felix iocundaq̄ȝ bn̄facientibꝰ habitatio diſpoſita eſt. Si regnū celoꝝ pacifice poſſidēdū nobis ꝓmittiẗ contēnamꝰ infima hec atq̄ȝ terrena. Et queramus que ſurſū ſunt vt ſic puenire poſſimꝰ ad regionē illā opulentiſſimā btōꝝ in qua deus bn̄dictus viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo vigeſimuſquartus de ꝯceptōe btē marie virginis de q̄ varie ſunt opiniones doctoꝝ: licet feſtū ab eccleſia celebreẗ.

Nondū erant abyſſi ⁊ ego iā ꝯcepta erā. Sapientie verba ſūt iſta originaliẗ Prouerbioꝝ viij. ca. ⁊ in ep̄la hodierne feſtiuitatis. Ob ſingularē ⁊ p̄cipuā reuerentiā quā totus mūdꝰ ad virginē glorioſiſſimā gerit feſtū ꝯceptionis eius annuatim p terraꝝ orbē ſolēniter celebraẗ. Sunt enī tot innumera ampliſſimaq̄ȝ beneficia meritis ⁊ interceſſione illiuſ piiſſime matris a deo p̄re ipſiuſq̄ȝ filio ⁊ ſpū ſctō nobis exhibita vt merito ad eā colendā laudandā honorandāq̄ȝ oibuſ viribus obligemur. Ipſa nos ꝓtegit ab hoſte maligno. Ipſa iratū deū pp excreſcētes mortaliū iniquitates ſepiſſime placat. Ipſa nomē eius inuocantibꝰ preſidia liberaliſſime p̄ſtat. Et nō ē q ſe abſcōdat a calore charitatis ⁊ beniuolētie ſue. Quapropter vt hodierna die ꝯceptiōis illius dignitas agnoſcaẗ de ipſa in p̄nti ſermone quedaꝫ perpulchra dicemus: audientes auribꝰ cordis virginē benedictā dicentē verba in themate poſita. Nondū erant abyſſi ⁊ ego iam ꝯcepta eram. In q̄bus triplicē virginis conceptionē diſtinguemus.

Prima dr̄ diuinalis.

Scđa ſupernalis.

Tertia maternalis.

¶ Qꝛ deus ab eterno concepit virginē in ſua mente oibus puris creaturis preferendam.

Prima virginis illibate conceptio dr̃ diuinalis. qn̄. ſ. ab eterno deus cõcepit illā in ſua mēte. Ad qd̄ intelligendū ſcire debem⁹ ꝙ ꝓpoſitū cordis dr̃ cõceptio. vn̄ cū quis deliberat aliquid facere dicere ſolet ita cõcepi aio Sic deus anteq̄ȝ aliquid crearet in ſua voluntate firma ⁊ icõmutabili ꝓpoſuit creare vnā puellā virginē ſanctiſſimā q̄ eſſet filij ſui vnigeniti futura mr̄: ſpūs ſci camera: porta paradiſi ac celi regina. Sed hoc loco querenduȝ eſt vtrū beata virgo fuit ꝓducta ante oēm creaturam. Nam de ipſa eccleſia dicit illud Eccleſiaſtici. xxiiij. ca. Ab initio ⁊ ante ſecula creata ſum. Et iterū in ep̄la huius ſolennitatis inducitur virgo dicenſ illud Prouerbioꝝ. viij. ca. Dn̄s poſſedit me ab initio viaruȝ ſuarū an̄q̄ȝ quicq̄ȝ faceret a principio. Ab eterno ordinata ſum ⁊ ex antiquis anteq̄ȝ terra fieret. Necdum erant abyſſi ⁊ ego iam cõcepta erā. Nec duȝ fontes aquarū eruperant. nec dū montes graui mole conſtiterant. Ante oēs colles ego parturiebar. Que verba ita ſonare videnꝰ ꝙ ipſa producta fuerit ante productionē quarūcunq̄ȝ rerū. Et ſi diceretur ꝙ ipſa loquiꝰ q̄ꝫtū ad eſſe qd̄ habuit in mente diuina non in proprio genere. neq̄ȝ ſic erimus de veritate declarati cū ſm doctrinā dn̄i Bonauēture in. i. di. i. O ia. que nunc ſunt queq̄ȝ fuerunt a deo producta ⁊ ꝓducenꝰ vſq̄ȝ in finē fuerunt ab eterno in deo ſm cauſatiuā potentiā ⁊ ſm ſīlitudinis preſentiam que tn̄ habent ex tp̄e actualem exiſtentiā. Elementa itaq̄ȝ ⁊ corpora celeſtia angeli ⁊ hoīes ⁊ cuncta que ſunt fuerunt in mente diuina anteq̄ȝ eſſent: ergo non magꝭ hoc competit virgini digniſſime q̄ȝ reliquis creaturiſ. Et ſi dicimus ꝙ virgo fuit in ꝓprio eſſe vel genere ante oēm creaturā tunc irridere nos poſſent fidei ⁊ religionis noſtre aduerſarij: cum btā virgo nata fuerit ex Joachim ⁊ anna ſexta etate mundi: que ieſum peperit eadem etate ⁊ ab vrbe condita anno ſeptingenteſimoquinquageſimoſcd̄o. Ideo in hac p̄te inducimus ſn̄iam Auguſtini. xij. libro confeſſionū vbi ait. ꝙ aliquid dr̃ prius altero quattuor modiſ. Primo eternitate ſic deus p̄cedit omnem creaturā. Scd̄o origine ſicut ſonus precedit cantum. Tertio tp̄e ſic flos precedit fructū Quarto electione vel dignitate. ſic aliquis p̄eligit fructū magiſq̄ȝ florem. Virgo igiꝰ fuit prior oī creatura excepta natura creata ſui dilectiſſimi filij electione ſiue dignitate. Sicut a ſimili dixit de xp̄o ioānes baptiſta Joānis. i. ca. Ipſe eſt qui poſt me venturus eſt qui ante me factus eſt ſm diuinitateȝ: de xp̄o dicimus genitū nō factū: ſm humanitatē Vo dū xp̄m cõcepit virgo ioānes in vtero matris agebat ſextū menſem. Quare Gregorius in omelia exponit ante me factus eſt. i. mihi prelatus in dignitate. Et ſi obijcereꝰ. ꝙ angeli ſunt p̄ſtātiores ⁊ digniores hoībus cum ſint intellectuales ſubſtantie quō virgo ſanctiſſima angelicam ſublimitatē excedere ꝑ pōt. Ad hoc rn̄dere poſſum⁹ ex dictꝭ dn̄i Bonauen. i. i. di. xliiij. in queſtiōe vtrū deus potuit virginē facere meliorē. Q: beata virgo pōt conſiderari triplicit̄ Primo q̄ꝫtū ad ſtatum nālis conditionis: ⁊ ſic fuit paulominus ab angelis minorata. Angelus enim ſm ſuā eſſentialem nām potior eſt virgine. Scd̄o q̄ꝫtū ad grām conceptionis q̄ data eſt ei vt cõciperet xp̄m eſſetq̄ȝ veriſſima eius mater. Et q̄ꝫtum ad hoc tranſcendit dignitatē oīm creaturarū: oīm hoīm: oīmq̄ȝ angelorum. Nam in illo vno conſenſu cum dixit. Ecce ancilla dn̄i: plus meruit conſentiendo in conceptionē xp̄i q̄ȝ oēs creature ſiue angeli ſiue hoīes in oībus ſuis actibus motibus ⁊ cogitationibus. Et quidē oēs quicunq̄ȝ meruerunt nihil plus potuerunt mereri niſi ſm diuerſos ſtatus gloriā felicitatis eterne. Nec āt virgo illo glorioſo conſenſu meruit primatum orbis: dn̄m vniuerſi: extinctionē fomitis ⁊ oīm gratiaꝝ: donorū ⁊ virtutū plenitudinē ſceptrū regni ſuꝑ oēs creaturas: fecunditateȝ in virginitate. ⁊ maternitateȝ vnigeniti filij dei. ⁊ vt adoreꝰ in regno celoꝝ adoratione dulie dignioris. Tertio pōt conſiderari btā virgo q̄ꝫtū ad excellentiā glorificationis: q: vt eccleſia cantat. Exaltata eſt ſctā dei genetrix ſuꝑ choros angeloꝝ ad celeſtia regna. Ipſa nāq̄ȝ fuit illud indiuiduū ſingulare qd̄ ⁊ ſi nō in nā in grā tn̄ ⁊ gloria oībus angelis eſt prelatū Dignitas āt grē ⁊ multo plus dignitas glīe incõpabiliter tranſcēdit dignitatē nāe. Nam ⁊ hoc ſeruaꝰ adhuc in demonib⁹ in quib⁹ dona nāe manēt integra ⁊ ſplendidiſſima cū tn̄ ipſi viliſſimi ⁊ turpiſſimi abiectiſſimi ꝑꝑ culpam habeanꝰ: magnificata ergo fuit a deo tā p̄clare virgo illa delicatiſſima vt preter filiuȝ eius nulla creatura poſſit exequari. O femina ſuꝑ oīa ⁊ ab oībus bn̄dicta: prelectū ⁊ digniſſimū vaſculū fabricatū a primo artifice: erariū

diuinoꝝ charifmatū. Elegit te deus ⁊ p̄elegit
vt in tabernaculo tuo deus ⁊ hō nouē mēſib⁹
habitaret. Audeo dicere ꝙ pp̱ virginē in mē
te diuina conceptā p̱ mlᷓta annoꝝ milia anq̄z
naſcereť humanū genus fuit preſeruatū in eē
Conſtat eni ꝙ pro prima tranſgreſſione Adā
⁊ eua nō ſolū mortis ſed annihilationis exter
miniū meruerūt. Et diuina vltio q̄ acceptōeꝫ
pſonaꝝ ignorat. ſič nec culpā angelicā ſic nec
humanā dimiſiſſet impunē. Sed pp̱ precipuā
reuerentiā quā ad virginē habebat q2 eaꝫ ab
eterno ſup̱ oēs creaturas nō vniendas deo q̄
creande erant dilexit preſeruati ſūt ꝓthoplau
ſti nec in nihiluꝫ redacti. Nō eſt q2 hec puella
erat in lūbis Ade ſm rōnem ſeminalē: ⁊ potē
tia ꝓducēde puelle erat ipreſſa in primis pa/
rentibus donec in actū educereť. De ea āt de/
bebat naſci ieſus qui in adā erat ſolū ſm cor/
pulentā ſubſtantiā de virgine educend⁹ ⁊ de
nulla alia. Indulſit ergo deus primis parenti
bus nec eos annihilauit: q2 ſic nō fuiſſet nata
beata virgo ⁊ p̱ ꝯſeqnens nec ieſus ſiue deus
carnē humanā veſtiſſet. Ergo p̱ iſtā nobilem
creaturā ſaluauit de⁹ primos parentes de pri
ma tranſgreſſione: ⁊ Noe de diluuio: ⁊ Abra/
ham de cede regū: Iſaac de iſmaele: Iacob de
eſau. Populū iudaicū ď egypto: ď manu pha
raonis: ď mari rubro: de ptāte diuerſoꝝ regū
tyrānoꝝ: de Nabuchodonoſor ⁊ captiuitate
babilonica: Dauid ď leone: ď Golia ⁊ ď Saul
Et breuiť oēs indulgentias ⁊ liberationes fa/
ctas in veteri teſtamēto ñ dubito deū feciſſe
niſi ꝓ h⁹ amore puelle ⁊ reuerētia quā de⁹ ab
eťno p̄ordinauit ſuis cūctis opibus p̄ponēdā.

¶ Qꝫ angeli a principio cognouerunt xp̄m de
virgine naſciturū. Capitulum. ij.

Ecūda ꝯceptio virginis admirande dr̄
ſupnalis. Cōceperūt qdē illā angeli dū
a p̄n° ſue btitudinis cognouerūt xp̄m icarnā
dū ⁊ ex cōſequenti de virgine naſciturū. Ad
qđ plene intelligendū dicit ſctūs Tho. i. pte. q.
lvij. ꝙ in angelis eſt duplex cognitio. Vna nā
lis ſm quā cognoſcūt res tū p̱ exiſtentiā ſuaꝫ
tū p̱ ſpecies innatas ⁊ hac cognitōe myſteria
grē cognoſcere nō pñt q2 ex pura dei volūtate
dependent. Si eni vnus angelus non pōt co/
gnoſcere cogitatōes alterius ex volūtate eius
dependentes multo minus poteſt cognoſcere
ea que ex ſola dei voluntate dependēt. Eſt āt
alia angeloꝝ cognitio que eos beatos facit q̄
vident verbū ⁊ res in verbo: ⁊ hac quidē viſio
ne cognoſcūnt myſteria gratie ⁊ quidē omīa
nec equaliter oēs: ſed ſm ꝙ deus eis voluerit
reuelare: ita tñ ꝙ ſuperiores angeli pſpicatiuſ
diuinā ſapientiā cōtemplantes plura myſte/
ria ⁊ altiora in ipſa dei viſione cognoſcūt que
inferioribus manifeſtant eos illuminādo. Et
hoꝝ etiā myſterioꝝ: quedā a principio ſue cre
ationis cognouerūt: quedā vo poſt modū ſꝫ
ꝙ eoꝝ officijs cōgruit. Quare ⁊ myſteriū in/
carnationis in generali ſumptū oibus reuela
tuꝫ eſt a principio ſue beatitudinis. Cuius rō
eſt q2 hoc ē quoddā generale principiū ad qđ
oia eoꝝ officia ordinantur. Oēs eni ſunt ad/
miniſtratorij ſpiritus in miniſteriū miſſi ꝓ/
pter eos qui hereditatē capiunt ſalutis. vt dr̄
ad Hebreos ca. ij. qđ quidē fit p̱ incarnatiōis
myſteriū. Vnde oportuit ď hoc myſterio oēs
a principio cōmuniter edoceri. de hoc ſic dič
Aug⁹ li. v. ſup̱ Geneſim ad litteraꝫ. Sic fuit
incarnationis myſteriū abſconditū a ſeculis i
deo vt tñ innoteſceret principibus ⁊ ptātibuſ
in celeſtibus. Loquendo tñ de ſacramento in/
carnationis q̄ztū ad ſpeciales conditōes. Sic
nō oēs angeli a principio de oibus ſūt edocti:
imo quidā etiā ſuperiores angeli poſtmoduꝫ
didicerunt. vt refert Dionyſius. vij. ca. de ce/
leſti ierarchia. Vñ paulus ad Epheſios. iij.
ca. dicebat. Mihi āt oim ſanctoꝝ. i. aploꝝ mi
nimo data eſt grā hec in gentibus euangeliça
re inueſtigabiles diuitias xp̄i ⁊ illumiare oēs
que ſit diſpenſatio ſacramenti. ſ. redemptōis
p̱ xp̄m facte que diſpenſabilis eſt gentibus ſič
⁊ iudeis ſm glo. Nicholai de lira. abſconditi a
ſeculis in deo q̱ oia creauit vt innoteſcat prin
cipibus ⁊ ptātibus in celeſtibus p̱ eccleſiam
multiformis ſapientia dei ſm prefinitionē ſe
culoꝝ quam fecit in xp̄o ieſu dño nr̄o. hec ibi.
Hoc loco dicit Nicholaus de lira ꝙ angeli
ſancti non cognouerūt ad plenū myſteriū xp̄i
incarnati extendendū ⁊ dilectionē vſq̄z ad vo
cationē gentiū: donec predicātibus aplᷓis fuit
impletū. Quia ante habuerūt tm̄ ſimplicē no
ticiā que pōt dici abſtractiua inq̄ztum eſt rei
non preſentis. Sed qñ fuit impletū habuerūt
noticiā experimentalem ſiue intuitiuā. Sicut
aſtrolog⁹ p̱ motū celi certitudinaliter cogno
ſcit eclipſim futurā tñ adhuc perfectius eam
cognoſcit qñ videt eā actu exiſtentē. Alij vo
dicūt ꝙ angelis innotuit myſteriū xp̄i de vo/
catione gentiū ſimpliciť ⁊ oī mō p̱ eccleſiā. i. p̱
predicationē aploꝝ qđ tñ q̄ztuꝫ ad hoc antea

nullo mō cognouerant. Quicquid ſit negare
nō puſſum⁹ ꝙ a principio ſue btitudinis vt ē
predictū reuelationē habuerūt de xp̄o de vir/
gine naſcituro. Puto namq; ꝙ poſt illā ſolen
niſſimā victoriā quā habuerunt de lucifero ⁊
ſequacibus ſuis dū plenā btitudinē obtinuiſ
ſent. Quia angeloꝝ ruentiū ſedes erāt vacue
benigne rex celoꝝ excelſus de⁹ ſuo mō oibus
dixerit. O aſtra matutina. O mee creature no
biliſſime. Gaudete ⁊ exultate qm̄ ex hoib⁹ ſal
uādis iuxta vniuſcuiuſq; merita vr̄i ordines
pficient ⁊ implebunt ruine. Ad id Vo exequē
dū dū venerit plenitudo tp̄is. Sponſā accipi
am puellā vnā virginē ⁊ plenā; gr̄a in cuius
vtero ſpū ſctō cooperante incarnabit filius
meus vnigenitus ⁊ dilectus. Sonuit hec vox
cū ingenti leticia in mentibus angeloꝝ qui p
multa annoꝝ milia virginē piiſſimā preſtolā
tes miro illā colebant affectu: nec angelis tm̄
innotuit virgo dei filiū in ſuo vtero geſtatu/
ra. Sed inſup multis patrib⁹ patriarchis at/
q; pphetis quibus incarnationis myſterium
fuit diuinitus reſeratum.

¶ Q: beata virgo abſq; infamia culpā origi/
nalem contraxit a qua ſm opinionē aliquoꝝ
preſeruata fuit: Capitulum. iij.

Ertia cōceptio virginis ſacratiſſime dr̄
maternalis: qn̄ cōcepit eā mr̄ ſua. Et qm̄
ↄceptionis officiū publice fit in eccleſia. Scire
plerique cupiūt: vtrū btā virgo fuit cū pctō ori
ginali concepta. Et vt clare oia denudent tria
ſunt in hac parte notanda. Primū ꝙ ↄceptio
pōt dupliciter ſumi. Vno mō ꝓ cōmixtiōe ſe
minū in copula viri ⁊ mulieris. Alio mō pro
animatione que fit dū aia ſimul creat ⁊ infun
ditur a deo in corpore iā formato. Scd̄m no/
tandū ꝙ pctm̄ originale duobus modis habe/
tur. ſ. formaliter ⁊ radicaliter. Accipiendo cō/
ceptionē primo mō: virgo nō habuit origina
le formalit. q: originale formaliter eſt in aia ⁊
ſolū cuiuſlib; peti eſt aia ſubiectū vt declarat
Frāciſc⁹ de marone i ſuo. iij. Petr⁹ de cādia
⁊ ſctūs Tho. iij. parte. q. xxvij. Sicut eni vir/
tus eſt qualitas ſpūalis ita et vitiū. Tertium
notandū ꝙ radicaliter ⁊ in cā pctm̄ originale
eſt in carne. Vnde doctores theologi dicunt
ꝙ pctm̄ originale eſt infectio quedā in aia con
tracta ex eius vnione ad carnē concupiſcibilit
ſeminatā. vt eni ait Franciſcus de marone in
ſuis ſermonibus. Sicut corpus qd̄ induit ſor
dido veſtimēto ingnat ab eo. ſic ſpūs rōnalis
qn̄ induit corpore infecto p concupiſcentiam
genito dr̄ maculari. Et ſicut in veteri teſtamē
to fuit lex poſita Leuitici. xiiij. ca. ꝙ quicunq;
intraret domū leproſam efficeret imund⁹: ita
aia ex eo ꝙ intrat corpus quaſi domū leproſā
efficit imunda. Et vt inqt Petrus de candia
Cōtrahere originale competit hoibus ꝓpter
demeritū primi pentis ⁊ diuinū decretū libe/
re obligans filios Ade ad penā dāni pro cri/
mine tali. Nec ſufficit ſolū demeritū primi pa
rentis ad hoc ꝙ concupiſcibiliter ab eo deſcē/
dens contrahat pctm̄ originale ſed requirit di
uinū decretū. Sanctiſſima ergo virgo licet ex
honeſtiſſimis parentibus carnē ↄxerit. tm̄ ca/
ro illa fuit cōcupiſcibiliter ꝓpagata. Nec ad/
mittenda eſt illi vulgi falſa ſnīa ꝙ. ſ. virgo cō
cepta fuerit ſpū ſcō coopante ſine virili ſemie
⁊ abſq; viri ⁊ ⁊ mulieris copula. Heretica eſt
⁊ pniciosiſſima opinio iſta licet apparenter vi
deat ad virginis laudē accedere. Sed nō eget
deus mendacio nr̄o. Et vt refert Aug⁹ in li. ō
mēdacio. Mendaciū maxime pniciosū eſt qd̄
fit in his que ad xp̄ianā religionē ptinent. Et
iterum idem Aug⁹ pertractans illud apoſtoli
i. ad Corinthios. xv. ca. Inuenimur falſi te/
ſtes. ait Perhorrendū eſt aliquid falſe de deo
dicere etiam ſi ad laudem eius videatur per/
tinere nō enim minori ſed maiori fortaſſe ſce/
lere in deo laudatur falſitas quā vituperetur
veritas. Sic damnabiliter cum falſitate vir/
ginem laudant qui eam de ſpiritu ſancto con
ceptam temere predicant. Vidi ⁊ ego in ple/
riſq; locis depictas imagines Joachi ⁊ anne
ſeſe oſculo obuiantiū inferiuſq; rubricam ſic
continentem. Qualiter anna accepto oſculo
a ſuo viro Joachim concepit in vtero virgi/
nem mariam. Deliramēta ſunt iſta que ⁊ vir
gini ſūme diſplicent. quare ⁊ de peccato origi
nali formaliter ſumpto reſtat veritas diſſeren
da. An. ſ. dū aia corpori ſuo fuit vnita origina
lem maculam contraxit. Et circa hoc diuerſi/
mode doctores loquuntur. Ex quo duplex eſt
huiuſmodi rei famoſa opinio. Prima coru;
qui dicunt virginem originale habuiſſe a quo
ſtatim per ſanctificationē fuit mundata. Se/
cunda opinio modernorū qui aſſerunt virgi/
nem a pctō originali preſeruatā. Prima opi/
nio habet tria. ſ. Firmitatē: rationū cōgruita/
tem: ⁊ impeccabilitatē. Primo habet firmita
tem qm̄ multi ſancti deuotiſſimi clariſſimiq;
doctores illa; docuerunt. Ex quibus aliquos

explicabimus. Infraſcripti nāq; oēs expreſſe
fatent virginē in originali conceptam.
Anſelmus in libro Cur deus homo.
Bedda in omelia ſup Miſſus eſt.
Caſſiodorus.
Hugo in libro de ſacramentis:
Alanus in expoſitione ſimboli athanaſij.
Guilelmus altiſiodorenſis.
Guilelmus cancellarius pariſienſis.
Henricus de gandauo in quodlibetis.
Guilelmus durandi in rōnali diuinoꝝ offi.

Et de ordine fratrū predicatoꝝ.

Sctūs Thomas de aquino.
Hugo cardinalis in expoſitione luce.
Albertus magnus.
Petrus de tarantaſio q fuit Innoꝰ quintus.
Jacobus de voragine.
Durandus poſtea epūs meldenſis.
Herueus generalis ordinis.
Petrus de palude.
Jacobus de lauſana epūs lauſanenſis.
Hugo de argentina.
Nicholaus treueth.
Robertus olcoth.
Martinus qui fecit cronicas.
Vincentius qui fecit ſpecula.

De ordine minorum.

Aluarus hiſpanus.
Joannes de rupella.
Robertus conton.
Alexander de ales.
Bonauentura.
Riccardus de media villa.
Reginaldus archiepūs rothomagenſis.
Joannes Rigaldi.
Nicholaus de lira.
Beltrandus de turri cardinalis.
Bartholomeus de piſis.
Giraldus oddonis in libro de figuris.

De ordine heremitarum.

Egidius de roma.
Gregorius de arimino.
Bernardus oliueri.
Joannes theotonicus.
Jordanus theotonicus.
Joannes ſteringacij.

De ordine carmelitarum.

Guido epūs maioricenſis.
Paulus de peruſio.

De collegio canoniſtarum.

Joannes theotonicus gloſator decreti in ca. pronunciandū de con. di. iij.
Bartholomeus brixienſis. Et Raymundus in titulo de ferijs.
Guilelmus durandi in ſpeculo iudiciali.
Joannes andree in ca. conqueſtus de ferijs.
Guido archidiaconus in ca. firmiſſime de cōſe. di. iiij.

Bernardus inſup virginis amator precipuꝰ in epl'a ad canonicos lugdunenſes reprehendit celebrantes feſtū conceptionis. De quo quidē aiūt et forte ficte. ꝙ poſt mortē viſus eſt cuidā ſuo diſcipulo in veſte fulgenti in qua erat macula quedā cui indicauit hoc ſignificare maculā eius: q2 tenuerat virginē in pctō originali conceptā. Sctūs vo Tho. et Bonauentura dicunt ꝙ p feſtū cōceptionis de virgine celebratū nō datur intelligi ꝙ in ſua ɔceptōe fuerit ſctā aut ꝙ fuerit ſine originali. Sz q2 quo tpe ſanctificata fuerit ignoratur. celebratur feſtū ſanctificatiōis eius potius q̄ȝ cōceptionis in die conceptōnis ipſius. ¶ Scdo opinio iſta habȝ rōnum congruitatē. Adducunt aūt plures cōgruentes rōnes quibus oſtendit ꝙ virgo originale contraxit. Et prima eſt q2 ſoli xp̄o filio dei ac ipſius virginis bn̄dicte conuenit immunitas ab oī pctō. qđ probatur auctoritate ſctōꝝ. Inqt eni Grego. li. xij. moraliū. Nullus ſine pctō eſt niſi ille qui in hunc mūdū nō venit ex pctō. Et Hiero. in euangelio filij prodigi. Solus deus eſt in quem pctm̄ cadere non pōt. Et Augꝰ in expoſitione pſalmi. xxx. Xp̄s oēs peccatores inuenit ſolus ſine pctō venit. Et idē in li. de nuptijs et cōcupiſcentia. Omnes ſub peccato naſcimur et p vnū ſoluȝ qui ſine peccato natus eſt liberamur. Et idē in Encheridion Per mediatorē qui ſolus ſine peccato natus eſt reconciliari nos oportebat. Et hanc ſententiam idem Auguſtinus refert li. i. et ij. contra Julianum. Et li. iij. de baptiſmo paruulorum Et in li. de fide ad petruȝ. Et in li. de perfectione iuſticie. Et in epl'a ad optatum epm̄. Et in epiſtola ad Valerium. Ex quibus apparet ꝙ cum de ſolo xp̄o doctores affirment ꝙ fuerit ſine pctō. et virgo munda fuit ab oī culpa mortali et veniali igitur dabitur ſibi culpa originalis. Scda rō ad hoc inſinuandū eſt q2 xp̄s fuit vniuerſalis redemptor: ergo redemit virginē ſed ſi nullū habuiſſet pctm̄ non fuiſſet redempta. g̃ aut ipſa habuit originale: aut xp̄us non fuit vniuerſalis redemptor. Hinc Leo papa in ſermōe de natiuitate ait. Dn̄s nr̄ ieſus xp̄s

mortꝭ peccatiqꝫ deſtructor ſicut nullū a reatu liberū reperit ita liberandis oībus venit. Et Hiero⁹ in omelia ſup Mattheū inqt. Notā dū in genealogia ſaluatoriſ nullā ſanctaꝝ aſſu mi mulierꝝ ſed eas quas ſcriptura reprehēdit vt qui pro peccatoribus venerat de peccatrici bus naſcens oīm pctā deleret. Et ad Roma nos.iij.ca.apl'us dicit. Oēs eni peccauerūt ⁊ egent gloria dei. Et.v.ca. Per vnū hoīem in hunc mundū pctm̄ intrauit ⁊ p pctm̄ mors ⁊ ita in oēs hoīes mors ptranſiuit in quo oēs peccauerūt. Tertia rō quare videtur ꝙ virgo originali culpe ſubiacuit eſt, qꝛ de neceſſitate penas illi culpe debitas incurrit. Nam ⁊ pe nalitates contraxit ⁊ morteē euitare nō potuit ⁊ ſi ante xp̄m deceſſiſſet non intraſſet celum quouſqꝫ fuiſſet p xp̄m ianua aperta ſed cū pa tribus iuiſſet ad limbū. ¶ Tertio iſta opinio habet impeccabilitatē. Non equidēꝫ rei ſunt habendi nec blaſſemi cenſendi qui de virgine ſic loquunꝭ cū pctm̄ originale culpa ſit ptracta non acta, p cuius deletione ac remiſſione xp̄o filio ſuo omnes ingentes debemus gratias. ¶ Scđa opinio que magis innitiꝭ pietati, eſt illoꝝ qui aſſerunt virginem ab oī labe culpe originalis immunē a qua preſeruata fuit. Et vt inquit Franciſcus in ſermonibus ſuis. nō obſtante tali preſeruatōne mr̄ dn̄i dici poteſt fuiſſe pctō obnoxia. Quia qñcunqꝫ aliqs de fectus conuenit alicui ex ſua natura poteſt ei attribui qꝫtūcunqꝫ ille defectus ei auferaꝭ vt cum dr̄. Oēs declinauerunt ſimul inutiles fa cti ſunt. ⁊ tn̄ hoc de facto nunqꝫ fuit veruꝫ. qꝛ ſemper aliqui inuenti ſunt boni. Sed h̄ diciꝭ quia qꝫtum eſt ex ſe ita eſſet niſi eſſent diuina gr̄a preſeruati. Item dr̄ in pš. Omnis homo mendax. ergo arguit Aug⁹ martyres fuerunt mendaces. Ideo dicendū ꝙ martyres fuerūt mendaces qꝫtum erat de ſe niſi ſpū diuino il luſtrati fuiſſent veraceſ. Inſuper Job.iiij.ca. ſcribitur. Ecce qui ſeruiunt ei nō ſunt ſtabileſ ⁊ in angelis ſuis reperit prauitatē. quoꝝ pri mū ad btōs angelos ſcđm ad malos referꝭ vt exponit Grego. in moralib⁹. ⁊ tn̄ boni angeli nō ſunt inſtabiles cū ſint in gr̄a cōfirmati vt patet in.ij. Sniaꝝ. dr̄ ergo iſtud ꝙ qꝫtū eſt ex ſe ſūt inſtabiles niſi eſſent gr̄a cōfirmati. Sic ⁊ btā virgo qꝫtū erat de ſe ex conditōne natu re erat apta nata ptrahere pctm̄ originale. ſed illud nō cōtraxit ex priuilegio ſpeciali. Ad qđ ſuadendū inducuntur infraſcripte rationes.

Prima dr̄ pͥriorum ſolutio.
Scđa poſſibilis preſeruatio.
Tertia virginis exceptuatio.
Quarta puritatis comparatio.
Quinta honoris exhibitio.
Sexta gratie completio.
Septima diuina reuelatio.

¶ Prima rō dr̄ pͥrioꝝ ſolutio. Nā rōnes in ducte, p prima opinione ſolui facile pn̄t. Cuꝫ dr̄ ꝙ eſſe abſqꝫ pctō puenit ſoli xp̄o. ergo non virgini. Rn̄deꝭ ꝙ xp̄o conuenit p nām virgi ni nō p nām ſed p gr̄am. Et ad illud qđ addu cebaꝭ ꝙ xp̄s fuit vniuerſalis redemptor ergo redemit virginē ergo ab originali. Diciꝭ ꝙ re demit eā ab originali preſeruando. Si qs vo quereret quō xp̄s potuit virginē redimere p̄ ſeruādo qui nōdū erat incarnatus cū aīa vir giniſ corpori ſuo vnita fuit. Rn̄dere poſſum⁹ ꝙ bn̄ficia incarnationis xp̄i cōicata ſunt non ſolū pn̄tibus ⁊ futuris ſed et preteritiſ. Nam ipſe caput eſt oīm electoꝝ ⁊ patrū ⁊ patriar chaꝝ ⁊ ,pphetaꝝ veteris teſtamenti vt docet Alexander in.iij. ſūme. qui anteqꝫ xp̄us incar nareꝭ ex eo ꝙ ipſū fide incarnandū cognoſce bant atqꝫ credebant diligebantqꝫ ieſū merue runt fieri mēbra eius qui licet nōdū eſſet hō i re erat tn̄ homo ⁊ deus incarnandus in ſpe. cuius gr̄a multa illius bn̄ficia fuerūt preſtita Sic ⁊ in propoſito cū deus preelegiſſet virgi nem ſui filij futurā matrē merito ipſius filij incarnandi a contagione culpe originalis vo luit preſeruare. Ad tertiā vo rōnem qua dice baꝭ ꝙ virgo de neceſſitate incurrit penas ori ginali debitas. Rn̄dem⁹. ꝙ penas illas incur rit de neceſſitate nature que qꝫtū in ſe erat cor rūpere habebat pſonā virginis niſi fuiſſet ab originali preſeruata. Et ſicut circūciſio vel ba ptiſm⁹ penalitates cōpatiunꝭ. Nā illi quib⁹ p circūciſionem originalis culpa remittebaꝭ ⁊ illi quibus p baptiſmū nunc dimittiꝭ a pena litatibus non liberanꝭ. Et ſcti patres qui ſine aliquo pctō decedebant trahebanꝭ ad limbuꝫ Ita licet beatiſſima virgo preſeruationē hāc habuiſſet. nihilominus penalitatibus ⁊ morti iuſte obligata fuit. Nā vt vtar verbis ſancti Tho.iij.pte.q.xxvij.arti.i.in rn̄ſione ad tertiū ar. Beata virgo ſanctificata fuit ⁊ nos addi mus preſeruata a pctō originali qꝫtuꝫ ad ma culā pſonalem nō tn̄ fuit liberata a reatu quo totū nā tenebaꝭ obnoxia. ¶ Scđa rō qua pro batur virginis imunitas ab origiali culpa dr̄

poſſibilis p̄ſeruatio. Potuit nāqꝫ deus illā
ſic preſeruare. ⁊ ſi potuit debuit: cū preelegiſſꝫ
eam ſuā immaculatā ⁊ dilectiſſimā ſponſam.
Quare franciſc⁹ de marrone in ſuo .iij. ſic ſcri
bit. Quanto aliqͦd agens eſt ꝑfectius tanto ci
tius pōt ſuū effectū inducere in paſſū. deus āt
eſt agens ꝑfectiſſimū. Sed agens nāle effectū
ſuū inducit in primo inſtanti ſicut pꝫ. qꝛ gene
ratio lucis a ſole fit in inſtanti. Inſuꝑ qn̄ aliq̄
potentia pōt in duas operationes oppoſitas
ſi in primo inſtanti pōt in illā ad quā minus
inclinat̄ multo forti⁹ in illā ad quā magis in-
clinat̄. Sed potentia volitiua pōt in dilectiōꝫ
⁊ odiū. ⁊ deus marie inclinat̄ ad diligendum
Sed in primo inſtanti potuit virginē odire ergo
multo fortius potuit ipſā diligere. ⁊ hoc pre-
ſeruando ne inficeret̄ originali culpa. Adhuc
legiſlator qui pōt legē condere pōt in legē diſ
penſare ⁊ illā deſtruere. Sed decreto diuino
propter actualē culpā primoꝝ parentū factū
eſt vt oēs ab eo cōcupiſcibiliter deſcendentes
naſcerent̄ filij ire. ergo eodē decreto potuit cū
virgine diſpenſari vt ꝓ nullo inſtanti fuerit
filia ire. Sicut eni potuit deus ſi originale cō
traxit in prima ſanctificatione illā mundare
ita eque potuit ſimul ⁊ ſemel eā ſctificando p̄
ſeruare. Sed reuera nō dubiū ꝙ multa poſſit
facere deus ⁊ multoplura q̄ꝫ intellectus intel-
ligere. nihilominus nō niſi ex pietate ⁊ ſingu-
lari deuotōe cogimur acceptare ſic feciſſe deū
ſicut facere potuit ⁊ virgineꝫ adē filiā a pctō
preſeruaſſe. ¶ Tertia rō ad oſtēdendā virgīs
mundiciā ab originali culpa dr̄ exceptuatō
Sic̄ eni excipit̄ a generalitate mulierū q̄ꝫtuꝫ
ad ꝯceptū ⁊ partū. qꝛ vt ſcribit̄ Geneſ. iij. ca.
Et dictū fuit eue. In dolore paries filios qͦd ⁊
ad oēs alias mulieres ſpectare cognoſcimus.
virgo tn̄ cōcepit ſine rubore ⁊ peperit ſine do
lore. Ita etiā excludit̄ a generalitate mulieruꝫ
⁊ viroꝝ q̄ꝫtū ad nequiciaꝫ pcti. Vn̄ Aug⁹ in
li. de correptione ⁊ gr̄a inquit. Cū de peccatis
agit̄ nullā de matre dn̄i volo facere queſtionē
qua excepta ſi oēs ſcti ⁊ ſancte interrogarētur
ſi pctm̄ haberent. qd aliud dicerent niſi qͦd ioā
nes ait. Si dixerimus qꝛ pctm̄ non habemus
ipſi nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nō eſt
Et qꝛ dr̄ ꝙ oēs peccauerūt. Rn̄det̄ ꝙ duplex
ē vniuerſalitas. Vna politica. alia logica. In
vniuerſali logica vna particularis interimit
vniuerſalē. Vniuerſali autē politice non ꝯdi-
cunt ab ipſa diſtrahentes vnā vel plures par
ticulares vt dicendo oēs de iſta ciuitate ſunt
ſani. oēs currunt ad ſpectacula. tn̄ aliqui ſunt
infirmi aliqui in domo: Et ſic Matth. iij. dr̄.
Exibat ad ioānem hieroſolima ⁊ oīs iudea ⁊
oīs regio circa iordanē. ¶ Quarta rō faciens
ad confirmandā opinionē iſtaꝫ dr̄ puritatis
comparatio. Debuit qu dē virginis puritas
ſuꝑexcedere puritatē quarūcunqꝫ aliarū crea
turarū ⁊ angeloꝝ ⁊ hoim. Vn̄ Anſelm⁹ li. de
conceptu virginali inqt. Decuit vt illius hoīſ
conceptō de matre puriſſima fieret que ea pu
ritate niteret qua ſub deo maior nequit intel-
ligi cui deus pater vnicū filium ſuū ſibi equa-
lem de corde ſuo genitū ita dare diſpoſuit vt
eſſet vnus idemqꝫ dei ⁊ virginis filius. Scūs
Tho. in .i. ſenten. di. xliiij. arti. iij. in rn̄ſione ad
tertiū ar. dicit. Puritas intendit̄ ꝑ receſſuꝫ a
ꝯrio. In rebus āt creatis nil purius eo qͦd eſt
ſine contagione pcti qualis fuit puritaſ beate
virginis que a pctō originali ⁊ actuali immu-
nis fuit. Si ergo btā virgo pctm̄ originale cō
traxiſſet tunc puritas eius non exceſſiſſet puri
tatē alioꝝ. Nā angelus creatus fuit ſine aliq̄
labe pcti. Sic ⁊ aīa primi hoīs ⁊ mulieris.
¶ Quinta rō pro hac opinione dr̄ honoris ex
hibitio. Debet vtiqꝫ filius honorare matrem
q̄ꝫtum pōt qm̄ vt inquit Hiero⁹. parentibus
nemo pōt reddere qͦd tenet̄. Sed xp̄us potuit
honorare matrē illā preſeruando ab originali
culpa. igit̄ debuit ita facere. ¶ Sexta ratio dr̄
gr̄e completio. Fuit equideꝫ in virgine tanta
gr̄e plenitudo quātā capere potuit aliqua pu
ra creatura. Ideo angelus eā dixit plenā gr̄a.
Luce. i. ca. Et Hiero⁹ in ſermone ad paulā ⁊
Euſtochium inquit. Ceteris ꝑ partes preſtat̄
Marie vo totā ſe refudit gratie plenitudo.
Quare pro nullo inſtanti defecit illi gr̄a. quod
tn̄ non fuiſſet ſi ad modicum originalis culpa
habitaſſet in aīa eius. Item vt inquit Franci
ſcus. Ipſa fuit virgo virginū. Si contrariſſet
originale virginitas ei⁹ fuiſſet diminuta. Nā
virginitas angelorum que ſpūalis eſt de qua
Hiero⁹ dicit. Semꝑ ē angelis cognata virgi
nitas. eſt maior virginitate corporali. Et ideo
ſi fuiſſet virginitas aīe marie ꝑ originale cor-
rupta non eſſet par cum virginitate angelica
¶ Septima rō dr̄ diuina reuelatō. Cepit nā-
qꝫ celebrari feſtū ꝯceptiōis virginis marie re
uelatione dei. Nā vt ſcribit Anſelmus cantu
arienſis dū quidā venerabils abbas remēſis
cenobij helſin⁹ noīe miſſus fuiſſꝫ a Guilelmo

angloꝝ rege in daciā dū peractis que ſibi cō
miſſa fuerant: ad angliā redire cuperet ingreſ
ſus eſt mare vbi poſtqꝫ ꝑ ſpatiū proſpere na/
uigauit: vt ſolet eſſe. tēpeſtas valida cepit na/
uigantes terrere. Fatigatis igit̄ nautiſ nec vl/
tra valentibus ſe iuuare: remis fractiſ: funib⁹
ruptis: cadentibus velis. ſpes ſalutis amittit̄
⁊ nihil ſibi niſi ſubuerſionis iudiciū expectat̄.
Cūqꝫ eſſent de corpoꝝ ſalute deſperati, curā
ſolūmodo aiaꝝ creatori ſuo magnis clamori/
bus cōmendarent ⁊ btām genitricē dei ma/
riā matrē miſeroꝝ in ſuū auxiliū inuocarent:
conſpiciūt quendā venerande habitudinis vi
rum pontificali infula decoratū ſtantem ꝓpri
mū naui. Qui aduocans ad ſe abbatē helſinū
his verbis alloqui cepit. Vis periculū maris
euadere? Vis in p̄riā tuā ſanus redire? Cūqꝫ
cū fletu id ſolū deſiderare dixiſſet. Tūc ille ait
Scias me a dn̄a nr̄a dei genitrice ad te miſſū
vt ſi meis dictis obtemperare volueris ſalu⁹
cū comitantibus ad portū deuenies. Spopō/
dit ille ſe facturꝝ oia. Cui vir ille. ꝓmitte mihi
ꝙ diem conceptionis mr̄is xp̄i ſolenniter cele
brabis ⁊ celebrādū predicabis. At helſin⁹. Et
quo inquit die feſtū iſtud erit mihi, celebrādū
Sexto ait ydus decembris vteriſqꝫ officio na
tiuitatis. excepto ꝙ nomen natiuitatis muta
bis in nomen conceptionis. his dictis ille diſ
paruit. Et ſedata tempeſtate abbas cum reli
quis applicuit ad littuſ. Et que viderat quib⁹
potuit notificauit. Statuitqꝫ in remenſi ceno
bio ipſū feſtum celebrari. Sic paulatim excre
ſcere cepit deuotio xp̄ianoꝝ ad conceptionez
virginis excolendā q̄ tn̄ tꝑibus iſtis vt appa
ret vbiqꝫ terraꝝ ab oib⁹ preconiçat̄. Oēs cle/
rici oēs religioſi de concepta virgine feſtiue
officiū dicūt. Ac ⁊ Sixtus quartus pontifex
maximus ꝑ ſuas lr̄as ad perpetuā rei memo
riā ſtatuit vt ꝑ totā octauā huius ꝯceptōnis
officiū protendat̄. concedens eandē indulgen
tiā oib⁹ qui miſſe ⁊ horis canonicis adeſſe cu/
rauerint que conceditꝫ ꝓ feſto ⁊ octaua corꝑis
xp̄i. Planū iā eſt ꝙ hec opinio ſcd̄a indies ro
borat̄ ⁊ ꝓficit ⁊ magis videtur fore conſona
pietati. Et ſm ſniam Hoſtienſis alioꝝqꝫ do/
ctorū. Qñ ſunt diuerſa iura ⁊ opiniones non
contra deū nec ꝯ bonos mores. humanior ſen
tentia eſt preferenda ceteriſparibus. extra de
tranſac. ca. fi. vbi gloſa ſuꝑ verbo humaniorē
Proniores inq̄t eſſe debemus ad abſoluēdū
qꝫ ad condēnandū. vt in ca. ex litteris de ꝓba.

⁊. ff. de accuſa. ⁊ obligat. l. arrianus. Necqꝫ tn̄
vt ex dictis colligi pōt feſtum conceptōnis re
fertur ad tranſfuſionē ſeminis d̄ quo fuit for/
matū corpus virginis que dr̄ prima cōceptio
hois. q: licet fuerit ſine pctō parentū virginis
fuit tn̄ cū feditate ⁊ decordinatōe nature. vt re
fert dn̄s Beltrandus cardinalis in expoſitōe
ep̄le ſexte ferie quattuor tempoꝝ de aduentu
Sed feſtum illud ordinat̄ ad ſcd̄am conceptio
nem ſm quā virgo fuit concepta ⁊ in eſſe nāli
humano ⁊ in eſſe ſpirituali gratioſo. i. in ani/
matione illius benedicti corporis que fuit diu
poſt primā cōceptionē forſan octogeſimo die
Nam dr̄ ꝙ corpus maſculi animat̄ quadrage
ſimo die. Femine xͦo octogeſimo. Et hoc mō
ſi fuit de pctō originali preſeruata. de iſta cō/
ceptione ſcd̄o mō ſūpta facimus ad virginis
laudē feſtū referentes gr̄as oipotenti deo qui
aduocatam nr̄am tanto priuilegio decorauit.
Si aūt pctm̄ originale contraxit a quo tn̄ per
ſanctificationē mundata anteqꝫ nata tunc fe
ſtum ſub noie conceptionis ad ipſam ſanctifi
cationē refertur. Ut xͦo iam finez dicendi fa
ciamus conemur virginez affectione ſingula
riſſima ⁊ reuerentia qua poſſumus proſequi
vt ſic mereamur ipſa interueniēte ſui filij gra
tiam acquirere ⁊ gloriā celeſtem tandem letā
ter ingredi. Amen.

Sermo vigeſimuſquintus de ſancta nobi/
li ⁊ digna natiuitate virginis glorioſe.

gredietur uirga de radice ieſſe ⁊ flos de radice ei⁹ aſcē
det. Iſaie prophete verba ſunt iſta
ca. xi. Dum recolitur memoria na/
tiuitatis virginis glorioſe debet hūana mens
in magnā leticiam proſilire. Nam eccleſia le/
git ſermonem ſancti Auguſtini ſic dicentis.
Adeſt nobis dilectiſſimi optatus dies beate
ac venerabilis ſemꝑ virginis marie. Ideo cū
ſūma exultatione gaudeat terra nr̄a tante vir
ginis illuſtrata natali. Hec eni eſt flos campi
de qua ortū eſt precioſū lilium conuallïuz per
cuius partum nā mutatur prothoplauſtoruz
quo deletur ⁊ culpa. Et in antiphona dr̄. Cuz
iocunditate natiuitatem beate marie celebre/
mus vt ipſa pro nobis intercedat ad dominū
ieſū xp̄m. Propterea vt ad natiuitatis huius
preconia extollēda incitemur in hoc ſermōe d̄
ipſa naſcēte virgine verba facimus que deſi
gnatur noie virge ab Iſaia ꝓpheta in verbis

aſſumptis ꝓ themate. Predixit quippe Iſai
as virginē ex progenie dauid oriūdā deſigna
tā noīe virge que fuit rectiſſima ſine aliq̄ cur-
uatione ad inania bona ⁊ tranſitoria mundi.
fuit ēt pleniſſima qꝛ in ea fuit oē foliū ſctōꝝ
ſermonū ⁊ oēs fructus ſctārum operationū
⁊ oīs flos ſctāꝝ virtutū. Quinimo ex ipſa ꝓ-
diit flos floꝝ ⁊ fruct⁹ fructuū bn̄dictus ieſus
filius eius ⁊ dei. Et ꝙ hec prophetia ſit dicta
de xp̄o pꝫ ꝑ tranſlationē chaldaicā q̄ in hoc lo
co ſic hꝫ. Exurget rex de filijs yſai ⁊ meſſias d̄
filijs filioꝝ eius. Igiẛ de ipſa naſcente virgi
ne tria myſteria cōtemplemur.

Primū ſanctitatis. Scdm nobilitatis. Tertiū dignitatis. — Fuit iſta natiuitas ſancta nobilis ⁊ digna.

¶ Q beata virgo fuit in vtero matris ſancti
ficata. ex qua ſanctificatione fomes in ea nul-
lum actū habuit ⁊ ab oī pctō preſeruata.

Capitulum j.

Primo contemplemur virginis naſcen-
tis ſanctitatē. Fuit nāqꝫ ante ſancta q̄ꝫ
ex vtero nata. Et lꝫ hoc nō tradatẛ in ſcriptura
ſacra expreſſe. verūtū vt dicit ſcūs Tho. iij. p-
te. q. xxvij. Rōnabiliter id credimus qm̄ illa q̄
genuit vnigenitū a p̄re plenū gr̄e ⁊ veritatis.
pre oib⁹ alijs maiora gratie priuilegia debuit
accipere. Inuenimus aūt quibuſdā alijs hoc
fuiſſe conceſſū vt in vtero ſanctificarenẛ ergo
⁊ virgini nō fuit negatū. Dictū nāqꝫ fuit Ie-
remie ſicut pꝫ eiuſdem. i. ca. Anteq̄ꝫ exires de
vulua ſanctificaui te. Et de ioāne baptiſta di
xit angel⁹ Luce. i. ca. Spū ſctō replebiẛ adhuc
ex vtero matris ſue. Sed in hoc loco tres dif-
ficultates ſe offerunt.

Prima vtrū beata virgo fuit ſanctificata an̄
animationem.

Scd̄a vtꝝ fuit mūdata ab infectione fomitis

Tertia vtrū ꝑ ſanctificationem in vtero fuit
preſeruata ab oī peccato.

¶ Pro prime difficultatis declaratōne Rn̄-
det ſctūs Tho. vbi. ſ. ꝙ ſanctificatio de qua lo
quimur nō ē niſi emūdatio ab originali pctō.
Sanctitas enī eſt perfecta mundicia vt dicit
Dionyſius. xij. ca. de diuinis no. culpa āt non
pōt emūdari niſi ꝑ grāꝫ cui⁹ ſubiectū eſt ſola
creatura rōnalis. Et ideo ante infuſionem aīe
rōnalis beata virgo ſanctificata non fuit. Et
hoc figuratū fuit ꝑ ſanctificationē taberna-
culi. Exodi vltimo ca. de quo dr̄. Poſtq̄ꝫ cun-
cta ꝑfecta ſunt operuit nubes tabernaculum
teſtimonij ⁊ gloria dn̄i impleuit illud. Taber
naculū virginē ſignificat de q̄ dr̄ in ps̄. Sctifi
cauit tabernaculū ſuū altiſſimus. que ſanctifi
cata fuit poſtq̄ꝫ cuncta eius ꝑfecta ſunt. ſ. cor
pus ⁊ aīa vel in ipſa animatione ſi fuerit ab
originali preſeruata. vel ſtatim poſt ipſā ani-
mationē ſi originale contraxit. Et ſi obijcereẛ
ꝙ alij ſanctificati ſunt ante animationē ergo
⁊ virgo. Nā Ieremie dictū fuit. priuſq̄ꝫ te for
marē in vtero noui te Nō āt infundiẛ aīa an̄
corporis formationē. Sil'r ēt de ioanne ba
ptiſta dic̄ Ambroſius ſup lucā. ꝙ nōdū inerat
ei ſpūs vite ⁊ iā inerat ei ſpūs gr̄e. Ad hec rn̄
det ſctūs Tho. ꝙ dn̄s dicit ante formationē
in vtero Ieremiā nouiſſe noticia predeſtina
tionis. ſed ſanctificaſſe ſe dicit eū nō ante for
mationē ſed anteq̄ꝫ exiret de ventre. De btō
inſup ioāne baptiſta nō eſt intelligendū ꝙ ſpi
ritus vite dr̄ aīa viuificans. ſed ſm̄ ꝙ ſpūs dr̄
aer exterius reſpiratus. vel pōt dici ꝙ nondū
inerat ei ſpirit⁹ vite. i. aīa q̄ꝫtū ad manifeſtas
⁊ cōpletas operationes ipſius. ¶ Scd̄a diffi
cultas erat an btā virgo mūdata fuit ab infe
ctione fomitis. Et ad hoc inueſtigandū ſequa
mur ſctm̄ Tho. qui ait. ꝙ circa hoc ſunt diuer
ſe opiniones. Quidā enī dixerūt ꝙ in ipā ſan
ctificatione btē virginis qua fuit ſanctificata
in vtero totaliter fuit ei fomes ſubtractus.
Quidā vo dicunt ꝙ remanſit fomes q̄ꝫtum
ad hoc ꝙ facit difficultatē ad bonū ſublatus
tn̄ fuit q̄ꝫtū ad hoc ꝙ facit pronitatē ad malū
Alij vo tenent ꝙ ſublatus fuit fomes q̄ꝫtū
ꝑtinet ad corruptionem ꝑſone ꝓut impellit
ad malū ⁊ difficultatē facit ad bonū. Reman
ſit tn̄ inq̄ꝫtū ꝑtinet ad corruptionē nature ꝓ-
ut. ſ. eſt cā traducēdi originale pctm̄ in prolem
Nōnulli vo affirmant ꝙ in prima ſanctifica
tione remanſit fomes ſm̄ eſſentiā ſed ligatuẛ
fuit. in ipſa āt conceptione filij dei fuit totali
ter ſublatus. Ad hoꝝ āt intellectū oportet cō
ſiderare ꝙ fomes nihil eſt aliud q̄ꝫ inordina
ta ꝯcupiſcentia ſenſualis appetitus habitua
lis tn̄ qꝛ actualis concupiſcentia eſt mot⁹ pctī
Diciẛ āt cōcupiſcētia ſenſualitatis eſſe inordi
nata inq̄ꝫtum repugnat rōni. qđ quidē fit in-
q̄ꝫtū inclinat ad malum vel difficultatē facit
ad bonū. Et adeo ad ipſā rōnem fomitis ꝑti
net ꝙ inclinat ad malū vel difficultatē faciat
in bono. Vn̄ ponere ꝙ remanſit fomes in btā
virgine nō inclinans ad malū eſt ponere duo
oppoſita ſimul. Sil'r nō eſt intelligibile ꝙ

remanſit fomes inq̃ʒtū ptinet ad corruptiōeʒ nature ñ inq̃ʒtū ptinet ad corruptionē pſone Reſtat ğ vt dicamus ꝙ vel totalit fomes fue rit ab ea ſublatus p primā ſctificationē: vl' ꝙ fuerit ligat⁹. Poſſet tñ qs dicere ꝙ totaliter fomes fuit ſublatus hoc mō. ꝙ ↄceſſū fuit aie btē virgis ex abūdātia grē deſcēdētis i ipſā vt talis eſſet diſpoſitio viriū aie ꝙ inferiores vires nunq̃ʒ mouerent ſine arbitrio rōnis ſic dictū eſt fuiſſe in xpo quē cōſtat pcti fomitē ñ habuiſſe. Et ſicut fuit in Adā añ pctm̄ p origi nalē iuſticiā itaqʒ q̃ʒtū ad hoc grā ſctificatōis in virgine habuit vim originalis iuſticie. Et q̃uis hec poſitio ad dignitatē virginis mr̄is ptinere videat: derogat tñ in aliquo dignita ti xpi abſqʒ cui⁹ virtute nullus a prima dāna tione liberatus eſt: q̃uis p fidē xpi aliqui ante eius incarnationē ſint ƀm ſpūm ab illa dāna tione liberati: tñ ꝙ ƀm carnē aliquis ab illa dā natione libereƭ nō videƭ fieri debuiſſe niſi p⁹ incarnationē eius in qua primo debuit imu nitas dānationis apparere. Et iō ſicut añ im mortalitatē carnis xpi reſurgentis nullus ad ept⁹ fuit carnis imortalitatē. Ita incōueniēs etiā videƭ dicere ꝙ ante carnē xpi in qua nul lū fuit pctm̄: caro virginis mr̄is ei⁹ vel cuiuſ cunqʒ alterius fuerit abſqʒ fomite q dr̄ lex car nis ſiue mēbroꝝ. ⁊ iō melius videƭ dicendū ꝙ p ſanctificationē in vtero nō fuerit ſublatus virgini fomes ƀm eſſentiā ſed remanſit ligat⁹ nō quidē p actū rōnis ſue ſic̄ in viris ſanctis q2 nō ſtatim habuit vſū liberi arbitrij adhuc in ventre mr̄is exiſtens: hoc eni ſpeciale priui legiū fuit xpi: ſed p grām abundanteʒ quā in ſanctificatione receperat ⁊ ēt pfectius p diui nā ꝓuidentiā ſenſualitatē eius ab omi motu inordinato ꝓhibentē. Poſtmodū vo in ipa ↄceptione carnis xpi in qua primo debuit re fulgere pcti imunitas credendū eſt ꝙ ex ꝓle redundauerit in mr̄eʒ totaliƭ a fomite ſubtra ctio. Et hoc ſignificaƭ Ezechielis. xliij. ca. vbi dr̄. Ecce gloria dei iſrael ingrediebaƭ p viā ori entalē. i. p btām virginē. ⁊ terra. i. caro ipſius virginis ſplendebat a maieſtate eiuſ. i. xpi. Si āt inſtaret aliqs ꝙ apl'us. ij. ad Corint. xij. ca. ait. Virtus in infirmitate pficiƭ: ⁊ loquiƭ de infirmitate fomitis ƀm quā patiebaƭ ſtimulū carnis. Sed nihil qđ ptinet ad pfectionē vir tutis fuit btē virgini ſubtrahendū: ğ neqʒ fo mes. Rñdeƭ ꝙ infirmitas carnis ad fomitem ptinens eſt quidē in ſctis viris: pfecte virtutƭ occaſio non tñ cā ſine qua pfectio haberi non poſſit. Sufficit āt in btā virgine ponere pfe ctā virtutē ⁊ abundantiā grē. Nec in ea opor tet ponere oēm occaſionē pfectiōis. ¶ Tertia difficultas amouēda erat vtrū p ſanctificatio nem in vtero fuit virgo pſeuerata ab oī pctō actuali. Et de hoc ſic loquiƭ ſctūs Tho. ꝙ illoſ quos deus ad aliquid elegit ita preparat ⁊ diſ ponit vt ad id ad qđ eliguntur inueniant ido nei. Beata igiƭ virgo fuit electa diuinitus vt eſſet mr̄ dei. Et ideo nō eſt dubitandū ꝙ deuſ p ſuā grām eam ad hoc idoneā reddidit: ƀm ꝙ angelus ad eā dixit. Inueniſti grām apud dn̄m. Ecce concipies ⁊c̄. Nō āt fuiſſet idonea mater dei ſi peccaſſet aliqñ: tum q2 honor pa rentū redundat in prolem. ƀm illud Prouer bioꝝ. xvij. Gloria filioꝝ patres coꝝ. Vñ ēt p oppoſitū ignominia matris ad filiū redun daſſet. Tum ēt q2 ſingularē affinitatē habuit ad xp̄m qui ab ea carnē accepit. Tū q2 ſingu lari mō dei filius qui eſt dei ſapientia in ipſa habitauit: nō ſolū in aīa ſed etiā in corpe ſiue vtero. Diciƭ āt Sapiētie. i. In maliuolā aiaʒ non intrabit ſapientia nec habitabit in corpe ſubdito pctis. Et ideo ſimpliciter fatendū eſt ꝙ btā virgo nullum actuale pctm̄ cōmiſit nec mortale nec veniale vt impleaƭ qđ dr̄ Canti coꝝ. iiij. ca. Tota pulchra es amica mea ⁊ ma cula non eſt in te.

¶ De nobilitate virginis glorioſe deſcripta ab euangeliſta mattheo: ⁊ cōcordia matthei ⁊ luce in huius deſcriptione. Capitulum. ij.

Secundo cōtemplemur virginis naſcen tis nobilitatē. Ipſa quippe fuit nobili⁹ indiuiduū oibus indiuiduis que in hūana nā fuerūt aut potuerit generari. Et quidē Mat the⁹. i. ca. deſcribit eā natā de quattuordecim patriarchis: de quattuordecim regibus: ⁊ de quattuordecim ducibus. Exq̄ cū ipſa ſit vera mr̄ xpi: ⁊ xp̄s ſit eius verus filius: oīs nobili tas xpi ƀm carnē ortū habuit a virgine bene dicta. Et cū ipſe ſit vltimus rex: vltimus dux: vltimus patriarcha populi iudaici: hoc totuʒ habuit a virgine bñdicta. Quia igiƭ oēs pre claritates: ingenuitates: prefecturas: dignita tes ⁊ nobilitates q̄ poſſent eſſe in aliquo indi uiduo humano ƀm originē ſanguinis deſcri bunt euangeliſte in hac puella. O portet nos coꝝ teſtimonio eā preferre oibus principib⁹ ⁊ principiſſis: Regibus ⁊ reginis: Imperato ribuſ ⁊ impatricib⁹ ⁊ oibus ptātibus tribub⁹

⁊ linguis. Eccleſia ꝟo ſctã dei oĩa iſta cõſide
rãs in officijs ita illã extollit. Natiuitas ingt
glorioſe virginiſ marie ex ſemine abrahe orta
de tribu iuda clara ex ſtirpe dauid. Et iterum
Regali ex ꝓgenie maria exorta refulget. Sed
hic tria oriunť dubia declaranda.

Primũ vtrũ mattheus potuit genealogiam
xp̄i deſcribere.

Scd̃m vtrũ ex deſcriptione hmõi genealogie
nobilitas virginis demonſtreť.

Tertiũ vtrũ eadẽ ſit deſcriptõ genealogie xp̄i
facta p mattheũ que ⁊ p lucam.

¶ Ad primũ dubiũ poſſet qs arguere ꝙ mat/
theus nequiuerit deſcribere genealogiã xp̄i ⁊
ſue virginis mr̃is. Primo qr Iſaie.liii.ca.dr̃
Generationẽ eius quis enarrabit. Inſup vt
ex Joſephi dictis colligimus in.xvij.antiqui
tatũ libro. Et Bedda illud refert in ſua croni
ca. Cũ oẽs generationes hebreoꝝ in archiuis
templi ſecretioribus ſeruarenť. Herodes alie
nigena oẽs iuſſit incẽdi: vt ſic ſua ignobilitas
iudeis minus ꝯtemptibilis eſſet. Quõ igitur
mattheus elapſis iam ãnis ferme quadragin
ta deletione hmõi libroꝝ euangeliũ ſcribens
potuit hanc genealogiã agnoſcere. Ad qd̃ rñ/
dem⁹ ⁊ primo ad illud Iſaie cũ Hieronymo
in omelia ſic dicente. In Iſaia legimus. gene/
rationẽ eius qs enarrabit? Nõ ergo putem⁹
euangeliſtã ꝓphete eſſe ꝯriũ vt ꝙ ille impoſſi
bile dixit affatu: hic narrare incipiat: qr ibi de
generatione diuinitatis: hic de incarnationis
eſt dictũ. Verũtñ ꝯ iſtã rñſionẽ pleriqȝ indu/
cunt ſniam Leonis pape in ſermõe de natiui
tate xp̄i vbi ait. In dño nr̃o ieſu xp̄o nõ ſoluȝ
ad diuinã ſed humanã ſpectat nãm qd̃ dictũ
eſt p ꝓphetã. Generationẽ ei⁹ qs enarrabit
Igiť nec generatio tp̄alis xp̄i ſm carnẽ eſt ex
plicabibis. Ad hoc rñdemus ex doctrina ſcti
Tho.iij.pte.q.xxxi. ꝙ verba iſta intelliguntur de
mõ incarnatõis q ineffabilis eſt qd̃ ex verbis
ſequentibus ipſius leonis pape cõcludiť. In/
quit eni. Vtrãqȝ eni nãm in vnã cõueniſſe p/
ſonã niſi fides credat ſermo nõ explicat. Ad
aliud ꝟo qd̃ obiectũ eſt de cõbuſtione libroꝝ
in quib⁹ deſcripta erat origo nobilis iudeorũ
Rñdet Nicholaus de lira ſup Mattheũ. ꝙ
mattheus habuit p reuelationẽ qd̃ nõ habuit
p ſcripturã. Vñ apl̃i ⁊ euangeliſte nõ minus
fuerũt illuminati imo magis de myſterijs xp̄i
qȝ patriarche ⁊ antiqui ꝓphete. Quidã tñ di
cũt ꝙ ñ oẽs illi libri cõbuſti fuerũt cũ ⁊ domi

cõſeruarenť a multis. Etiã ⁊ aliqui memorie
mandauerant que de hmõi nobilitate didice
rant a proauis. nã ⁊ ſi Eſdras ſcriba vt Iſido
rus narrat in.vi. ethimologiaꝝ li. incẽſã legẽ
a chaldeis dũ iudei regreſſi fuiſſent in hierl̃m
diuino afflat⁹ ſpũ reparauit cũctaqȝ legis ac
prophetaꝝ volumina q̃ fuerũt a gentibus cor
rupta correxit: quãto magis potuit mattheus
xp̄i generatõeȝ retexere q ſpm̃. ſ. cũ alijs apl̃is
in linguis igneis deſcẽdẽtẽ accepit. Ad ſcd̃m
dubiũ rñdet Nichola⁹ de lira. ꝙ qȝuis ioſeph
nõ fuerit pr̃ ieſu tñ btĩſſima virgo ⁊ ioſeph fu
erunt ex eadẽ tribu: qr mulier nõ poterat nu/
bere cũ viro alterius tribus qñ ad ipſã ꝑtine/
bat hereditas paterna. vt pȝ Numeri.xxxvi.
Btã ãt virgo maria fuit vnita Joachim pr̃i
ſuo: ⁊ ideo cogebať ex lege viro ſue tribuſ nu/
bere: ꝓpter hoc ẽt iuit cũ ioſeph in bethleem
ciuitatẽ dauid vt ꝓfitereť cũ eo vt ſcribiť Lu
ce.ij.ca. ¶ Tertiũ dubiũ fuit vtrũ ſit eadẽ de/
ſcriptio xp̄i facta p matteũ q̃ p lucã. Et videť
ꝙ ſit diuerſa. Nã mattheus dicit ꝙ Jacob ge
nuit ioſeph virũ marie. Lucas ãt dicit ioſeph
eſſe filiũ heli vt pȝ.iij.ca. Ad hoc rñdet Aug⁹
li. de conſenſu euangeliſtarũ dicens. Tres cãe
occurrũt quarũ aliquaȝ euangeliſta ſecutus ẽ
Aut eni vnus euangeliſta patrẽ ioſeph a quo
genitus eſt noiauit: Alter ꝟo vel auũ mater/
nũ vel aliquẽ de cognatis maioribus poſuit.
Aut vnus erat ioſeph nãlis pater: Alter eum
optauerat: aut more iudeoꝝ cũ ſine filijs vn⁹
deceſſiſſet eius vxorẽ ꝓpinqu⁹ accipiens filiũ
quẽ genuit ꝓpinquo mortuo deputauit qd̃ ẽ
quoddã genus adoptionis legalis. Et hec vl/
tima cã ẽ verior ſm ſctm̃ Tho.iij.parte.q.xxxi
quã ẽt Hiero⁹ ſup Mattheũ ponit. Et Euſe
bius ceſarienſis in eccleſiaſtica hiſtoria ab af/
fricano hiſtoriographo traditũ aſſerit. dicũt
eni ꝙ mathan ⁊ mathat diuerſis tp̄ib⁹ de vna
eadẽqȝ vxore Eſta noie filios ꝓcrearũt de ma
than nat⁹ eſt iacob. de mathat heli: ita ꝙ heli
⁊ iacob fuerũt fratres vterini. Sed de duob⁹
fratribus a dauid diuerſimode deſcenden/
tibus. heli aũt accepta vxore mortuus eſt ſine
ſemine: ⁊ ideo iacob frater eius accepit vxorẽ
fratris ſui: vt ei ſuſcitaret ſemen: ⁊ genuit io/
ſeph ita ꝙ ioſeph fuit filius nãlis ipſi⁹ iacob
Et ſic accepit eũ in genealogia mattheus. Et
fuit fili⁹ legalis heli: ⁊ ſic accepit eũ lucaſ Nã
filius qui mõ dicto naſcebať ſm nãȝ erat fili⁹
generantis: ſm ãt legẽ erat fili⁹ defuncti. Idẽ

ētiā dicit ioannes Damaſcenus li.iiij.ca.vi.
Quare nō eſt mirādū ſi aliter xp̄i genealogiā
ſcribit mattheus q̄z lucas cū vterq̄z ꝓferat ve
ritatē. Nā ꝛ ſi multa noīa vel alia dicat lucas
q̄ tacet mattheus illud eſt ſm̄ Auguſtinū de
conſenſu euangel. q: mattheus in xp̄o regiā
inſtituerat inſinuare pſonā. Lucas autē ſacer
dotalē. Ex quo mattheus explicat illos qui re/
gia corona fuerūt decorati. Lucas alioſ quibꝰ
dignitas ſacerdotalis fuit conceſſa. Matthēꝰ
poſuit carnales patres. Lucas poſuit patres
ſpūales .ſ. iuſtos viros qui dicunť p̄res pp ſili
tudinē honeſtatis. Mattheus deſcribit gene
alogiā xp̄i deſcendēdo a dauid ꝛ abrahā vſq̄z
ad ioſeph: ex eo ꝙ deſcripſit aſſumptionē nr̄e
hūanitatis a deo. Lucas āt ꝓgreſſus eſt aſcen
dendo a ioſeph vſq̄z ad deū q: deſcripſit redē
ptionē nr̄am in deū que fit per gr̄am adoptō
nis. Sed adhuc poſt oīa iſta in dubiū vertiť
animus q̄m vt Hieroꝰ inquit ſup Danielem
Proaui oēs ꝛ maiores p̄res dicunť. Cū igiť
in generatione xp̄i multi fuerint patriarche
ꝛ plures reges quare tm̄ filiꝰ dauid ꝛ abrahā
nūcupať. Ad qđ r̄ndet Hieroꝰ i omelia dicēſ
Jō āt ceteris p̄termiſſis hoꝝ filiū nūcupauit
q: ad hos facta ē de xp̄o tm̄ repromiſſio. Ad
Abrahā inqt. In ſemine tuo bn̄dicenť oēs gē
teſ. Ad dauid. de fructu ventris tui ponā ſup
ſedē meā. Dauid ergo fuit p̄ncipalis inter re
ges. Abrahā inter patriarchas. Abrahā fuit
primus qui fidē vnius dei publice confeſſus.
Et i ſignū hꝰ accepit circūciſionē q̄ fuit ſignū
diſtinguens fideles ab infidelibus. Dauid āt
fuit primus rex electus a deo ſm̄ voluntatem
dn̄i ad fidelē pp̄lm regendū. Vn̄ dr̄. i. Regū
ca. xiiij. Queſiuit dn̄s viꝝ iuxta cor ſuū. Saul
āt licet primo fuerit electus a dn̄o hoc tm̄ non
fuit ſm̄ cor dn̄i ſed ſm̄ exauditionē populi: ꝓ
pterea dixit deus ſamueli. Audi vocem popu
li .ſ. petentis regem. Et ob hanc cauſam mat/
theus nominat ipſum ſolū regem cum dicit
Jeſſe autē genuit dauid regem: dauid aūt rex
genuit ſalomonē. cū tm̄ ꝛ Salomon rex fuerit
ꝛ Roboam ꝛ manaſſes: ꝛ Joſaphat: ꝛ Ezechi
as ꝛ reliqui. Preponiť ꝰo dauid ipſi abrahā
licet fuerit tp̄e poſterior propter eminentiam
regie dignitatis.

¶ Q̄ natiuitas virginis fuit digna rōe boni
tatis parentū quibus fuit p angelū nunciata.
Capitulum .iij.

Ertio contemplemur virginis naſcētis
dignitatē. Fuit equidē natiuitas eius digniſ/
ſima triplici ratione.

Primo rōne parentalis conditionis.
Scđo rōne angelice nunciationis.
Tertio rōne diuine reuelationis.

¶ Primo apparet dignitas natiuitatis vir/
ginis benedicte rōne parentalis conditionis.
Habuit nanq̄z parentes honeſtiſſimos ꝛ ti/
mentes deū Joachim ꝛ annā. Joachim qui/
dem ex galilea ꝛ ciuitate naçareth: ſanctā an/
nam ex bethleem duxit vxorē. Ambo autē iu
ſti erant ꝛ ſine reprehenſione in oībus manda
tis dn̄i incedebant omneq̄z ſuā ſubſtantiam
trifarie diuidebant: vnā partē templo ꝛ tem/
pli ſeruitoribus impendebāt: aliā peregrinis
ꝛ pauperibus erogabant: tertiā ſuis vſibus p
ſeſe ſuaq̄z familia reſeruabant. Et ita p ānos
viginti prolē non habentes vouerūt dn̄o ꝙ ſi
eis ſobolē concederet eā ſeruitio dn̄i mācipa
rent. Cuius rei gr̄a cū ſingulis annis in tribꝰ
feſtis precipuis hieruſalē frequentarent. In
feſto encenioꝝ cū ſuis hieruſalē aſcendit: ꝛ cū
ceteris ad altare accedens oblationē ſuam of
ferre voluit quē videns ſacerdos cū indigna
tione nimia repulit: ꝛ cū ad altare accedere p̄/
ſumeret increpauit aſſerens nō eſſe couenieſ
maledicto regis obnoxiū oblationē dn̄o legis
offerre: nec inter fecūdos infecundū ꝛ q pp̄lm
dei nō auxit aſtare. Joachim ergo ſic confuſū
ſe videns pre pudore domum redire noluit ne
ſil'iter a contribulibus ſuis qui hoc audierāt
tātū opprobriū ſuſtineret: itaq̄z ad ſuoſ paſto
res receſſit. ¶ Scđo app̄et dignitas natiuita
tis virgis rōe angelice nūciationiſ. Fuit nāq̄z
ab angelo Joachim ꝛ āne mō qui ſeqť annū
ciata. vt eni ſcribiť in legēda natiuitatis. Cū
Joachim Aliquādiu cū ſuis paſtoribus mo/
ram traxiſſet quadā die ei ſoli angelus cū in/
genti claritate apparuit: ꝛ de eius viſione tur
batū ne timeret admonuit dicēs. Ego ſū an/
gelus dn̄i miſſus ad te vt annūciē tibi ꝓces
tuas exauditas eſſe: ꝛ elemoſinas in cōſpectu
dn̄i aſcendiſſe. vidi eni pudorē tuum ꝛ audiui
ſterilitatis opprobriū n̄ recte tibi obiectū: pec
cati quippe nō nature vltor eſt deus. Et ideo
cū alicuius vterū claudit ad hoc facit vt mira
bilius denuo aperiat ꝛ nō libidinis eſſe qđ na
ſciť ſed diuini fore muneris cognoſcať. Pria
gentis veſtre mater ſara nōne vſq̄z ad nona/
geſimū annū ſterilitatis opprobrium ptulit: ꝛ
tm̄ Iſaac cui repromiſſa erat omniū gentium

bn̄dictio generauit. Rachel ēt nōne diu ſterilis fuit ꝛ tn̄ ioſeph genuit q toti⁹ egypti dn̄iuȝ hūit. Quis fortioꝛ ſanſone vel ſāctioꝛ ſamuele: ꝛ tn̄ hi ambo mr̄es ſteriles habuerūt. Noni igit̄ ꝛ exemplis crede dilatos diu cōceptus ꝛ ſteriles partus mirabilioꝛes eſſe ſolere: ꝓinde anna vxoꝛ tua pariet tibi filiā ꝛ vocabis nomen eius mariā. hec vt vouiſtis erit ab infantia dn̄o ꝯſecrata ꝛ adhuc ex vtero matris ſue ſpū ſancto plena: nec foꝛinſecus inter populares ſed in templo dn̄i ſemꝑ moꝛabit̄. Et ſicͭ ex ſterili mr̄e ipſa naſcet̄ ita mirabilit̄ ex ea filius altiſſimi generabit̄: cui⁹ nomen erit ieſus ꝛ ꝑ eū oibus gentibus erit ſalus. Et tibi hoc ſignū cū ꝑueneris ad aureā hieroſolyme portam annā vxoꝛē tuā obuiā habebis: q̄ de tua tardatione mō ſollicita tunc in tuo conſpectu gaudebit. His dictis angelus ab eo diſceſſit Anna āt cū amare fleret ꝛ quonā vir ſu⁹ iuiſſet ignoraret idē angelus ſibi apparuit ꝛ eadem q̄ viro annūciauerat patefecit: addenſ ꝙ ꝓ ſigno hierl̄m ad aureā poꝛtā pergeret: ꝛ ibidē viro ſuo redeunti obuiaret. Igit̄ iuxta angeli pꝛeceptū ambo ſibi inuicē obuiantes de mutua viſione letati ꝛ de pꝛole pꝛomiſſa ſecuri adoꝛato dn̄o redierūt diuinū ꝓmiſſū hilariter expectantes. Anna ergo concepit ꝛ filiā ſuo tp̄e peperit q̄ vocata fuit maria. ¶ Tertio apparet dignitas natiuitatis virginis rōne reuelationis diuine: poſtq̄ȝ eni in celū aſſūpta fuit dies natiuitatis eius aliquanto tp̄e fideles latuit. Cōtigit ḡ vt refert ioānes Beleth ꝙ quidā vir ſc̄tūs ſedule cōtēplationi inſiſtēs ſingulis annis. vi. ydus ſeptēbꝛis in oꝛ̄one poſitus iocūdiſſimā angeloꝝ ſolēnitatē audiret in celo. Cunqȝ deuotiſſime ſibi reuelari peteret cur quolibet anno illa tm̄ die ꝛ nō alia h̄ audiret: diuinū accepit rn̄ſum ꝙ virgo glorioſa maria tali die mūdo fuiſſet nata. Et iō hoc manifeſtaret filijs ſc̄ē eccleſie vt concoꝛdes fierent in hac celebꝛitate celeſti curie. Cū Xp̄o hoc ſūmo pontifici ꝛ alijs intimaſſet hūc diē ī honoꝛē natiuitatis virginis celebꝛandū vniuerſalit̄ ſtatuere. Gaudeamus igit̄ ꝛ exultemus de tot ampliſſimis nobis oibus collatis donis. Nā virgo q̄ nata eſt ſalutē attulit mūdo. Et vt inq̄t Aug⁹ in ſermone. pꝛeciſū eſt in ea illud eue infelicitatis elogiū de q̄ dr̄. In triſticia paries filios: q2 iſta in leticia dn̄m pꝛturiuit: Eua enim luxit iſta exultauit: Eua lachꝛymas: maria gaudiū in ventre poꝛtauit: q2 illa petōꝛem: iſta edidit innocentē. Et iterū in eodē ſermōe. Bn̄dicta tu in mulierib⁹ q̄ vitā ꝛ viris ꝛ mulierib⁹ peꝑiſti Mr̄ generis nr̄i penā ītulit mūdo: genetrix dei nr̄i ſalutē attulit mūdo. Auctrix pc̄ti eua: Auctrix meriti maria Eua occidēdo obfuit: Maria viuificādo ꝓfuit Percuſſit illa: ſanauit iſta q̄ ſimul cū filio collaudet̄ i eternū ꝛ i ſecula ſeculoꝝ. Amē.

¶ Sermo vigeſimuſſextus de annunciatiōe virginis beatiſſime.

I

Inueniſti gratiam apud deū. Angeli gabꝛielis reuerentiſſime virginē genitricē dei ſalutantis verba ſunt iſta oꝛiginaliter Luce. i. ca. ꝛ in euāgelio p̄ntis ſolēnitatis. Cū ingenti leticia mentis dies iſta eſt percurrenda in q̄ virgo btā de celo ad ſuū vteruȝ traxit deū. Hodie nāqȝ melliflui facti ſūt celi ꝛ pr̄ etern⁹ ira depoſita miam ſuaȝ humano generi demōſtrauit. Hodie facta eſt mira illa ineffabiliſqȝ vnio diuine ꝛ hūane nāe: ꝛ i vtero virginis habitauit deus ꝛ hō. Hodie virgo regia de ſtirpe dauid dei mr̄ effecta officiū intercedēdi ꝓ nobis apud ſuū dilectū filiū ſuſcepit. Propterea ne tanti bn̄ficij imemoꝛes ingratiqȝ ſimus de annūciatione virginis in hoc ſermone dicem⁹. Ipſa qppe inuenit grāȝ nō ſolū ꝑ ſe ſufficiētē: ſed ꝓ toto mūdo copioſā ꝛ abūdantē deū in ſuo vtero dei filio incarnando parauit habitaculū ſpecioſū. Hinc deuotus ille Bernardus ſuꝑ: miſſus eſt ait. Virgo regia gēmis oꝛnata virtutū geminoqȝ mētis ꝛ coꝛpis parit̄ decoꝛe pꝛefulgida ſpecie ſua ꝛ pulchꝛitudine ſua celi ciuiū in ſe pꝛouocauit aſpectū ita vt regis aīum in ſuā ꝯcupiſcentiā inclinaret: ꝛ celeſtē ad ſe nūciū de ſuꝑnis educeret. hec ille. Ergo circa annūciationē digniſſimā attendere volentes tria myſteria ꝓponimus contemplanda.

Primū dr̄ angelice miſſionis.
Scd̄m mutue collocutionis.
Tertiū mirabilis conceptionis.

¶ Q2 ſingulariſſima fuit annunciatio virginis reſpectu dei: reſpectu āgeli ꝛ reſpectu virgis.

Capitulum j.

Primū myſteriū cōtēplandū dr̄ angelice miſſionis. Inq̄t Lucas. Miſſus ē angelus gabꝛiel a deo in ciuitatē galilee cui nomē naçareth ad virginē deſponſatā viro cui nomen erat ioſeph d̄ domo dauid ꝛ nomē virgi

nis maria:vbi ponunť tót noīa ꝓpꝛia.ſ.ãgeli miſſi:virgīs ad quã mittebať:ſponſi ſui ⁊ loci ad oñdendã certitudinē hiſtoꝛie vt dicit Ni/cholaus de lira. Quantū ꝟo ſublimis pꝛeclaraq; fuit iſta miſſio:iſta legatio: nos cõſiderare debemus maxime triplici reſpectu.

Pꝛimo reſpectu dei.

Scđo reſpectu angeli.

Tertio reſpectu virginis.

¶ Pꝛimo inquã cõſideremus hui⁹ legatiõis pꝛeſtãtiã reſpectu dei. Quidnã ipō altius qui cũcta pꝛecellit q eſt oē bonū ⁊ oīm creaturarū celi ⁊ terre dñs. ipſe vtiq; eſt deus infinitus: imenſus:eternus:oīpotens: ineffabilis: deus magnus dñs ⁊ rex magnus ſup oēs deos qui hũano generi lapſo ſubuenire miſericoꝛditer volens:de virgine carnē diſponēs ſumere:ad eã ſuū angelū deſtinauit. Sed miranť plericq; ⁊ curioſe inquirere ſatagunt. Cur tã diu ille q clementiſſimus eſt cui ꝓpꝛiū eſt miſereri ſemꝑ ⁊ parcere continuit in ira miſericoꝛdias ſuas. eſt quidē incarnationis donū ſūme liberalitatis ⁊ ardentiſſime charitatis. Vñ ⁊ apl'us ad Ephesios ca.ij. ingt. Deus q diues eſt in mīa ꝑꝑ nimiã charitatē ſuã q̃ dilexit nos cū eſſe/mus moꝛtui pctīs conuiuificauit nos in xp̄o. Charitas ꝟo nõ tardat amico ſubuenire ſm illud ſapientis Pꝛouerbioꝝ.iij.ca. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere cras eni dabo tibi cū ſtatim poſſis dare. Quare videreť ꝙ ſtatī poſt lapſū debuiſſet dei filius humanã carnē ⁊ nãm aſſumere. Ad qđ rñdeť ſm Alexandrū in.iij.ſūme:⁊ dñm Bonauen.in.iij.di.i.⁊ ſcm Tho.iij.pte.q.i. ꝙ nõ fuit cõueniēs ſtatim p⁹ pctm̄ incarnari deū:ſed dum venit plenitudo tpīs vt dr ad Galath.iiij.ca. Et h̄ triplici rōe

Pꝛimo ꝓpter pcti punitionem.

Scđo ꝓpter moꝛbi curationem.

Tertio ꝓpter xp̄i pꝛenunciationem.

¶ Pꝛimo ꝓpter pcti punitionē:voluit qppe deus oñdere hoi quantū ſibi pctm̄ diſpliceat qđ ꝑ tot annoꝝ milia tã diuturna caſtigatiõe puniuit. Facilitas eni venie tribuit incentiuū delinquēdi.vt notať de vita ⁊ ho.cle.ca.vt clericoꝝ. Et di.xxviij.ca.qꝛ ſunt. Et di.xlv.ca.ſed illud. Et di.l.ca.de lapſis. Et di.xciij.ca.puenit Et.i.q.vltima.ca.exigunt. Et.xxi.q.ij.ca. pla/cuit. Et.xxiij.q.iiij.ca.eſt iniuſta. Et.xxv.q.ix. ca.loci. Quare ⁊ ſi fuiſſet ex parte dei liberali⁹ bñficiū ſi a pꝛincipio incarnatus fuiſſet: non tñ fuiſſet vtili⁹ ex pte hũani generis recipiēt cui ex tarditate incarnatõis oñdiť grauiſſima conditio pcti. ¶ Scđa rō quare fuit cõueniēs vt ñ ſtati p⁹ pctm̄ xp̄s carnē aſſumeret dr ꝑꝑ moꝛbi curationē. Nã qꝛ hõ ſupbiendo pecca/uerat eo mõ erat liberand⁹ vt hūiliat⁹ cognoſceret ſe liberatoꝛe indigere. vñ glo.ſup epl'aꝫ ad Galathas ait. Magno cõſilio factū eſt vt poſt hoīs caſū nõ illico dei fili⁹ mitteret. Re/liqt eni deus hoiem pꝛius in libertate arbitrij in lege nãli vt ſic vireſ nature ſue cognoſceret vbi cū deficeret legē accepit. Qua data inua/luit moꝛbus nõ legis ſed nature vitio: vt ita infirmitate ſua cognita clamaret ad medicū ⁊ grē quereret auxiliū. ¶ Tertia rõ illi⁹ dilatõis fuit ꝑꝑ xp̄i pꝛenūciationē. Debebat quidē xp̄i aduent⁹ ob excellentiſſimã ſuã dignitatē pꝛe/nūciari ⁊ multo tpe antea ꝓclamari. Vñ ad h̄ ⁊ glo.pꝛedicta ingt. Quanto maioꝛ iudex ve/niebat tanto pꝛeconū ſeries longioꝛ pꝛecedere debebat. ¶ Secundo ꝯſiderem⁹ angelice miſſionis pꝛeeminētiã reſpectu ipſius angeli. de quo apud viros doctiſſimos tripliciter dubi/tari ſolet. Et pꝛimo de q̃ oꝛdine fuerit angel⁹ ille. Scđo an apparuit virgini in viſione coꝛ/pali. Tertio ſi fuit cõueniēs vt angelus virgini annūciaret in ea dei filiū incarnandū. Pꝛimo de oꝛdine illius angeli varia ſolet eſſe opinio. Quidã dixerūt ꝙ fuit đ oꝛdine infimo.ſ. angeloꝝ qꝛ ꝑ illos cõſueuerūt diuina hoibus reuelari. Et hoc videť innuere textus cū dicit angelus ⁊ nõ dicit archangelus. Sed ad hoc dicimus ꝙ q̄uis ꝓpꝛie angeli dicanť illi q ſūt in vltimo choꝛo infime ierarchie:tñ large oēs de quibuſcūq; oꝛdinib⁹ angeli nūcupanť. Nã vt Iſidoꝛ⁹ teſtať in.vij. Ethimologiaꝝ libꝛo. Angelus latine nūcius dr. Q ēs ãt vel mediate vel imediate diuina nūciant q̃ ab ipſo deo pꝛi⁹ ſeraphin reuelanť:⁊ ipſi illa cherubin manifeſtant:⁊ ſic gradatim vſq; ad vltimū oꝛdinem ſm Dionyſiū. Et ꝓpterea l; lucas dicat miſſus eſt angelus:nõ tñ ita ſtricte accipiť vt nõ potuerit eſſe de aliq̃ oꝛdine ſupioꝛi. Hinc Bernard⁹ ſup miſſus ē ait. Nõ arbitroꝛ hūc angelū ex minoꝛibus eſſe q q̃libet ex cã ſoleãt ad terras crebꝛa legatõe fungi qđ ex eius noie palã itelligi dať:qđ interpꝛetať foꝛtitudo dei: qꝛ ñ ab aliq̃ alio foꝛti ⁊ excellēti vt ſolet ſpū ſꝫ ab ipſo deo mitti phibeť. Sctūs ꝟo Tho.in iij.ſcripto ſniaꝝ di.iij. Et.iij.pte.q.xxx.dič ꝙ ille angl⁹ fuit de medio oꝛdie infime ierarchie q ē oꝛdo archangeloꝝ. Qđ cõuenienter videť

eſſe factū vt ſaluaret̄ proprietas ordinū:qꝛ ad
angelos ꝑtinet dirigere actus alicuius hoīs q
ad ipſū tm̄ pertinent. vñ dicunt̄ minima nun
ciare. Ad archangelos ꝟo pertinet dirigere
actus hoīs in totā multitudinē redundantes
vñ ⁊ medij.ſ.archangeli dicunt̄ quaſi princi/
pes angeli. Quia ergo cōſenſus virginis qui
per angeluꝫ requirebat̄ erat actus ſingularis
ꝑſone redundans in vtilitatē multitudinis:
imo totius hūani generis. Ideo credit̄ ꝙ fue/
rit de ordine archangeloꝝ ⁊ ꝙ fuerit ſūmus i
illo ordine. Et hoc videt̄ habere firmitatē ex
eo ꝙ eccleſia cantat. Gabrielē archangelū ſci
mus diuinitus te eſſe affatū. Alij autē opinā
tur angelū illum fuiſſe de ordine ſeraphin. qm̄
vt Gregorius dicit. Summū angelū venire
dignū fuerat qui ſummū oīm nūciabat. Nec
incōueniens ꝙ ꝓ tanta re ſingulariſſima ſin/
gularis nuncius mitteret̄ qui eſſet oīm ange/
loꝝ excellentiſſimus. Dictus eſt autē gabriel:
qꝛ vt Grego. dicit in omelia hoc nomen offi
cio ſuo congruit. Gabriel enim dei fortitudo
noīatur. ꝑ dei ergo fortitudinē nūciandū erat
qꝛ virtutū dñs ⁊ potens in prelio ad debellan
das poteſtates aereas veniebat. ¶ Secundo
dubitari ſolet an angelus ille apparuit virgi/
ni in viſiōe corporali. Et rñdet Tho. iij. parte
q. xxx. ꝙ ſic. Nam Aug⁹ in perſona virginis
loquens in ſermone ait. Venit ad me quidaꝫ
magnus paranimphus xp̄i nō patriarcha pri
mus: aut ꝓpheta egregius. ſed gabriel archā
gelus facie rutilans: veſte coruſcans: inceſſu
mirabilis: que pertinere nō poſſūt niſi ad cor/
poreā viſionē. Hoc autē cōueniēs fuit. Pri
mo rōne ſimilitudinis. qꝛ illud qđ annūciaba
tur erat incarnatio dei inuiſibilis. vñ cōueni/
ens fuit vt ad huius rei declarationē inuiſibi
lis creatura formā aſſumeret in qua viſibilit̄
appareret: cū etiā oēs apparitiōes veteris te/
ſtamenti ad hanc apparitōꝫ ordinent̄ qua dei
filius apparuit in carne. Scđo fuit conueniēſ
rōne certitudinis. Ea eni que ſunt oculis ſub
iecta certius comprehendimus ꝙ̄ꝫ ea que ima
ginamur. Vñ dicit Criſoſto⁹ ſup Mattheū.
ꝙ angelus nō in ſomnis imo viſibilit̄ virgini
aſtitit. Nam qꝛ magnā valde reuelationē ab
angelo accipiebat. Egebat tante rei euentus
miſſione ſolenni. Tertio fuit ꝯueniens vt an/
gelus viſibiliter appareret rōne altitudinis. ſ.
propter altitudinē ⁊ dignitatē mr̄is dei que ñ
ſolū in mente, ſed in corporeo ventre erat dei

filiū receptura. Et iđō nō ſolū mens eius: ſed ēt
ſenſus corporei erāt viſione angelica delectā
di: Et ſi obijceret̄ ꝙ ſm̄ Auguſti. xij. ſup Ge/
neſim ad lr̄am. Intellectualis viſio eſt potior
⁊ dignior ꝙ̄ꝫ corporalis: ⁊ precipue ipi angelo
magis cōueniens. Nam viſione intellectuali
videtur angelus in ſua ſubſtantia: viſione āt
corporali videt̄ in figura aſſumpta corporea.
Igit̄ angelus annūcians magis apparere de/
buiſſet in viſione intellectuali ꝙ̄ꝫ corpali. Rñ/
det Tho. vbi. ſ. ꝙ intellectualis viſio eſt poti/
or ꝙ̄ꝫ imaginaria vel corporalis ſi ſit ſola. Sꝫ
ipe Aug⁹ dicit ꝙ eſt excellentior ꝓphetia que
habet ſimul intellectualē ⁊ imaginariā viſio/
nem ꝙ̄ꝫ illa que habet alteram tm̄. Beata ꝟo
virgo non ſolū percepit viſionē corporalē ſed
etiā intellectualē illuminationē. Vñ talis ap
paritio ſatis nobilis fuit. Fuiſſꝫ tñ nobilior ſi
ipſū angelū intellectuali viſione in ſui ſubſtā
tia vidiſſet. ſed hoc non patiebat̄ ſtatus hoīs
viatoris. ¶ Tertio querit̄ ſi fuit cōueniens vt
angel⁹ annūciaret virgini dei filiū in ea incar
nandū. Et ad hoc rñdet̄ ꝙ ſic triplici rōne.
Primo ex parte dei.
Scđo ex parte angeli.
Tertio ex parte virginis.
Primo fuit cōueniēs ex parte dei vt in h̄ ſer/
uaret̄ ordo quē ipſe ſtatuit quo mediantibus
angelis ad hoīes diuina ꝑueniūt. Vñ Diony
ſi⁹ iiij. ca. celeſtis ierarchie dicit. Diuinū ieſu
benignitatꝫ myſteriū angeli primū edocti ſūt
poſtea ꝑ ipſos ad nos cognitionis gr̄a tranſi
uit. Et in eodem libro ait. Diuinas viſiones
glorioſi patres nr̄i adepti ſunt ꝑ medias cele/
ſtes virtutes. Tho. ſa ſe. q. lxxi. inquit. Loqui
tur de viſionibus ꝓpheticis que facte ſūt me
diātibus angelis. Et ſi aliquis inſtaret ꝙ vir
go mr̄ dei ſuperior erat angelis. Sed vt Dio
nyſius refert ca. vij. celeſtis ierarchie. Supre/
mis angelis fit reuelatio imediate a deo ergo
⁊ ipſi virgini. Rñdere poſſumus ꝙ mr̄ dei ſu
perior erat angelis ꝙ̄ꝫtū ad dignitatē ad quā
diuinitus eligebat̄. Sed ꝙ̄ꝫtum ad ſtatuꝫ pre/
ſentis vite inferior erat angelis: qꝛ etiam ipſe
xp̄s rōne paſſibilis vite fuit paulominus ab
angelis minoratus vt dicit̄ ad Hebreos ca. ij
Sed qꝛ xp̄s fuit viator ⁊ cōprehenſor ꝙ̄ꝫtum
ad cognitionē diuinoꝝ non indigebat ab an/
gelis inſtrui. Sed mater dei nondū erāt in ſta
tu comprehenſorū. Et ideo de diuino conce/
ptu ꝑ angelos inſtruenda erat. Si ꝟo vlteri⁹

contra hoc quiſpiā opponeret dicens ꝙ btā virgo incarnatiōis fidē habebat ſine qua nullus eſſe poterat in ſtatu ſalutis ergo non egebat ſuper hoc ab angelo inſtrui. Ad hoc rn̄deri pōt ꝙ licet beatiſſima virgo plenā fidē haberet de xp̄o incarnando tn̄ qꝛ humilis erat ñ alta de ſe ſentiebat neqꝫ cogitabat ſe tāti dn̄i mrēm futurā: ⁊ propterea erat ſup hoc ab angelo inſtruenda. Scd̄o fuit couenięs ex parte angeli. ideo inquit Bedda in omelia. Aptū humane reſtaurationis principiū vt angelus ad virginē mittereť partu conſiderandā diuino: qꝛ prima pditionis humane cā fuit cū ſerpens a diabolo mittebať ad mulierē ſpū ſupbie decipiendā. Tertio fuit expediēs ex parte virginis tū vt ex tali nuncio mens eius eleuaret in deū. qꝛ vt inquit Aug⁹ li. de virginitate Beatior fuit maria concipiendo fidez xp̄i q̄ concipiendo carnē xp̄i. Et poſtea ſubdit. Materna ꝓpinquitas nihil marie ꝓfuiſſet niſi felicius xp̄m corde q̄ carne geſtaſſet. Tū vt eſſꝫ certior teſtis huius ſacri qn̄ ſup hoc diuinituſ erat inſtructa. Tū ēt vt eius puritas oſtendereť. Vn̄ Hiero⁹ ad paulā ⁊ Euſtochiū bn̄ inqt. Angelus ad virginē mittiť qꝛ ſemp eſt angelis cognata virginitas. Tū vt volūtaria ſui obſequij mūera deo offerret: ad qd̄ ſe ꝓmptā obtulit dicēs. Ecce ancilla dn̄i. Erat eni qdd̄ā ſpūale matrimoniū inter deū ⁊ humanā nāꝫ. Et iō p annunciationez expetebať conſenſus virginis loco totius hūane nature. ¶ Tertio cōſiderare debemus miſſionis angelice excellentiā reſpectu virginis. Ipſa vtiqꝫ ſola facta fuit digna portare in vtero regē celoꝝ ⁊ dn̄m oīm creaturarū. Ob qd̄ eccleſia ſctā ſibi dicit Sctā ⁊ imaculata virginitas qb⁹ te laudib⁹ efferā neſcio: qꝛ quē celi cape nō poterāt tuo gremio ꝯtuliſti. At ⁊ i pſona ei⁹ ita cunctos fideles affať. Congratulamini mihi oēs q diligitis me qꝛ cū eſſꝫ paruula placui altiſſimo ⁊ de meis viſceribus genui deū ⁊ hoīeꝫ. Hec eſt iſta pulchrā ⁊ decora nimis filia hierl̄m: cui dixit deus illud Canticoꝝ. vi. ca. Pulchra es amica mea ſuauis ⁊ decora. Hec eſt de qua ibidē ſubſeqť. Vna ē colūba mea: pfecta mea hec eſt quā viderūt filie ſyon ⁊ btiſſimā p̄dicauerūt ⁊ regie laudauerūt eā. O felix puella O celi regina merito qlibet hō vl angel⁹ dicere tibi pōt illud Prouerbioꝝ vltio ca. Multe filie congregauerunt diuitias: tu ſupgreſſa es vniuerſas. Ad ipſam ſolā miſſus fuit de aula ſūmi dei legatus ſingularis ⁊ inſignis vt ipſa virgo cōtentareť concipe xp̄m qui de ipſa carnē ſuſcipere cupiebat. Erat inqt euangeliſta deſponſata viro cui nomen erat ioſeph ⁊ nomen virginis maria. delectabile eſt illud nomen qd̄ interpretať ſtella maris vel illumināſ ⁊ dn̄a ſiue amarum mare qꝛ ipſa fuit ſtella in ſanctificatione: illuminans in conuerſatione amarū mare in filij ſui paſſione: ⁊ dn̄a in aſſūptiōe. Sed in hoc loco circa eius deſponſationem aliqn̄diu inſiſtere libet. Cur voluit xp̄us matrem ſuā virginem deſponſari. Et ad hoc aſſignanť plures rationes.

Primo ex parte xp̄i.

Scd̄o ex parte matris.

Tertio ex parte noſtra.

Rationabiliter virgo deſponſata fuit. primo ex parte xp̄i. tū ne ab infidelibus tanq̄ illegittime natus obijceretur. Vnde Ambroſius dicit ſup Lucam. Quid iudeis quid herodi poſſet aſcribi ſi natum viderent ex adulterio perſecuti. Tum vt conſueto modo eius genealogia deſcribereť p virū. Ideo Ambroſius vbi ſ. Qui i ſeculū venit ſeculi debuit more deſcribi. Tum vt partus eius ſm Ignatiū diabolo celareť. Et lꝫ diabolus virtute ſue nature potuiſſet cognoſcere matrem dei non fuiſſe corruptaꝫ ſed virginē. prohibebatur tn̄ a deo cognoſcere modū partus diuini. Nam vt docet Aug⁹ in. iij. de trinita. Diabolus multa pōt virtute ſue nature a quibus tamē prohibetur virtute diuina. Si autem poſtmodū aliqualiter cognouit xp̄m eſſe filium dei non obſtat qꝛ iam tempus erat vt xp̄s ſuam virtutē diuinam oſtēderet. Sed in infantia oportebat impediri maliciam diaboli ne eum acrius perſequereť qn̄ xp̄s nec pati diſpoſuerat nec ſuam virtutem oſtendere: ſed in oībus alijs infantibus ſe ſimilem exhibebat. Similiter ⁊ ſecūdo fuit rōnabile ex parte matris. tum qꝛ per hoc redditur immunis a pena ne lapidareť a iudeis tanq̄ adultera. tum vt ad puerum ieſuꝫ nutriendū haberet ioſeph in auxiliuꝫ. Tertio id rōnabile fuit ex parte nr̄a. Primo quidem eo ꝙ teſtimonio ioſeph comprobatū eſt xp̄m ex virgine natum. Vnde Ambroſius dicit ſuper Lucā. Locupletior teſtis pudoris marituſ adhibetur qui poſſit delere iniuriam ⁊ vendicare opprobriū ſi nō agnoſceret ſacrm̄. Scd̄o p hoc deſignať vniuerſa eccleſia que cū virgo ſit deſponſata eſt vni viro xp̄o. vt inqt Aug⁹

li. de ſctā virginitate. Et tertio q2 mr̄ dn̄i fuit
deſponſata ⁊ virgo in ꝑſona ipſius ⁊ virgini
tas ⁊ matrimoniū honorat̄ ꝯ hereticos alteri
boꝝ detrahentes. Et vt ait Origenes ſuper
Mattheū. Btā virgo ſponſa fuit ioſeph. nō
tn̄ in cōcupiſcentiā iūcta. Et vt ſcribit̄ Mat/
thei. xiij. Erat ioſeph faber lignarius. Ideo
Criſoſto⁹ ſup Mattheuꝫ inqt. Fabro ligna/
rio maria deſpōſata erat. qm̄ xp̄s eccleſie ſpon
ſus oēm ſalutē hoim oꝑaturus erat ꝑ lignum
crucis: Putabat̄ inqt Mattheus fabri filius
q2 vt dicit Ambro⁹ ſup Lucā. Maluit dn̄s d
ſuo ortu q̄ꝫ de mr̄is pudore dubitari. ſciebat
eni tenerā eſſe virginis verecundiā lubricaꝫ
famā pudoris: nec putauit ortus ſui fidē ma/
tris iniurijs aſtruendā. Dū igit̄ ita eſſꝫ diſpo
ſita puella illa cūctis virtutibus redimita ꝙ
⁊ virgo erat̄ ⁊ ioſeph deſponſata ⁊ tp̄s inſta/
bat vt iā mere ſuos radios de⁹ effūderet ſup
terraꝫ Angelus gabriel vt puto cū oim ange
loꝝ noticia vocatus eſt. Cui deus pr̄: vade o
angele mi ad virginē in naçareth cōmorantē
eāqꝫ meo noie ſalutando requires illā vt me
acceptare velit ſuū caſtiſſimū ſponſū cui dile/
ctū filiū meū mihi coequalē ab eterno genitū
ita dare diſpono vt ex ea natus ex tp̄e ſm̄ car
nē meus tm̄ ſit ⁊ ipſius filius. Ipſe vo filius
ſubſecut⁹ eſt. O angele gabriel conaberiſ vir/
ginē illā inſtruere ꝙ ipſā elegi mr̄em dulciſſi
mā in cuius vtero noueꝫ menſibus habitabo
⁊ tandē imaculata ⁊ incorrupta pariet deū ⁊
hoiem. Subdidit ⁊ ſpūs ſctūs. Ego illā arma
riū grē mee inſtituā ⁊ cōceptioni filij vt ſctā
ſit ⁊ mirabilis cooperabor. O quale tripudiū
illa hora fuit in angelicis choris. O quāta le/
ticie cantica dū tota celeſtis curia benedixit ⁊
grās dedit imortali ⁊ benigniſſimo deo.

¶ Qualit̄ angel⁹ ſalutauit virginē: ⁊ q̄re vir/
go turbata fuit: ⁊ de grā virgis copioſa atqꝫ
de ſupuentōe ſpūs ſcti in ipſā. Capitulum. ij.

Secūdū myſteriū ꝯtēplandū circa annū
ciationē virginis dr̄ mutue collocutiōis
In quo tria conſideremus.
Primo virgis ſalutationē q̄lit̄ fuit ſalutata.
Scd̄o virginis turbationē q̄lit̄ fuit turbata.
Tertio virgis declaratōeꝫ q̄lit̄ fuit declarata.

¶ Primo cōſideremus virginis ſalutationē
q̄lit̄ fuit ſalutata. Ingreſſus inqt euangeliſta
angelus ad eā. vbi Bernardus ſup Miſſus
eſt dicit. Quo ingreſſus i ſecreto cubiculo vbi
clauſo ſup ſe oſtio orabat pr̄em in abſcondito
ad eā dicit orantē: ſuſpirantē: lachrymantem
Nā ſi ꝯceptio ꝑcurſoris fuit denūciata pr̄i oc
cupato in ſacro officio multo ꝓbabili⁹ ē ꝙ cō
ceptō ſaluatoris denūciata fuit virgini in de/
uotiōe feruētiſſima exiſtēti. Erat āt vt cōiter
doctores tenēt tūc hora cōpletorij: ⁊ ſacra illa
cōfabulatio ꝓtracta fuit vſqꝫ ad noctis me/
diū. Dixit ergo blanda voce angelus virgini:
Aue grā plena dn̄s tecū bn̄dicta tu in mulieri
bus. Ubi lꝫ ſalutando eā ampliſſime magni/
ficauerit de eue cōmutatōe: q2 ſic eua oē malū
occaſionalit̄ induxit hūano generi: ita virgo
illo ablato ꝓtulit oē bonū dū dedit nobis deū
⁊ de ſingulari mō eſſendi cū ipſa deū atqꝫ de
bn̄dictione in mulierib⁹: nihilomin⁹ illud ma
gnū eſt cū dixit eā grā plenā. Sed h̄ inſurgit
dubitatio quō virgo fuerit plena grā cū h̄ ſit
ꝓpriū xp̄i. de q̄ dr̄ Joānis. i. Uidimus glīam
eius glīam q̄ſi vnigeniti a pr̄e, plenū grē ⁊ ve
ritatis. Ad qđ rn̄det Tho. iij. pte. q. vij. ꝙ ple
nitudo grē pōt attendi duplicit̄. Uno mō ex
pte ipſius grē. Alio mō ex pte hn̄tis grāꝫ. Ex
pte qdē ipſi⁹ grē dr̄ eſſe plenitudo ex eo ꝙ ali/
qs ptingit ad ſūmū grē: ⁊ q̄ꝫtum ad eſſentiā: ⁊
q̄ꝫtū ad virtutē: q2. ſ. hꝫ grām ⁊ in maxima ex/
cellentia q̄ pōt hr̄i ⁊ in maxima extenſione ad
oēs grē effectus ⁊ talis grē plenitudo ē ꝓpria
xp̄i. Ex pte vo ſubiecti dr̄ eſſe grē plenitudo
qn̄ aliqs hꝫ plene grām ſm̄ ſuā cōditionē ſiue
ſm̄ intenſionē ꝓut in eo eſt intenſa grā vſqꝫ
ad terminū prefixū ei a deo ſm̄ illud ad Ephe
ſios. iiij. Unicuiqꝫ vr̄m data eſt grā ſm̄ men/
ſurā donationis xp̄i ſiue ēt ſm̄ virtutē inq̄ꝫtū
ſ. hꝫ facultatē grē ad oia que ptinent ad ſuuꝫ
ſtatū ſiue officiuꝫ ſicut Aplus dicebat. Mihi
autē oim ſctōrum minimo data eſt grā hec il/
luminare hoies ⁊c̄. Et talis grē plenitudo nō
eſt propria xp̄o ſed cōmunicat̄ alijs per xp̄m.
Igit̄ beata virgo dr̄ grā plena nō ex pte ipſi⁹
grē: q2 nō habuit grām in ſūma excellentia q̄
pōt haberi nec ad oēs effectus grē. Sed dicit̄
plena grā ꝑ cōparationē ad ipſā q2. ſ. habebat
grām ſufficientē ad ſtatū illū ad quē erat ele/
cta a deo. vt. ſ. eſſet mater dei. Et ſimiliter ſte/
phanus dr̄ plenus grā q2 habebat grām ſuffi
ciētē ad hoc vt eſſet idoneus miniſter ⁊ teſtis
dei ad qđ erat electus. Et eadē rōne dicenduꝫ
eſt de alijs. Harū tn̄ plenitudinū. vna eſt ple/
nior alia ſm̄ ꝙ aliquis diuinituſ eſt preordina
tus ad altiorē vel inferiorē ſtatū. Queſtione
autē. xxvij. tertie ꝑtis ita habet̄. ꝙ q̄nto aliqđ

magis appꝛopinquat pꝛincipio in quolibꝫ ge
nere tanto magis participat effectū illius ꝓn
cipij. Vnde dicit Dionyſius.iiij.ca.celeſtis ie
rarchie. Q angeli qui ſunt deo ꝓpinquioꝛes
magis participāt de bonitatibus diuinis q̄ꝫ
hoies. Xp̄s autē eſt pꝛincipiū gratie ſm diui
nitatē quidē auctoꝛitatiue ſm humanitatem
inſtrumentaliter. Beata autē virgo maria ꝓ
pinquiſſima fuit xp̄o ſm humanitatē:qꝛ ex ea
accepit humanā nām. Jdeo pꝛe ceteris maio
reꝫ debuit a xp̄o plenitudinē gratie obtinere
Sciendū tamē ꝙ in ipſa virgine fuit triplex
ꝑfectio gratie. Pꝛima qdeꝫ quaſi diſpoſitiua
ꝑ quā reddebat idonea ad hoc ꝙ eſſet mater
xp̄i:ꝛ hec fuit ꝑfectio ſanctificationis. Scd̄a
perfectio gr̄e fuit ex pꝛeſentia filij dei in eius
vtero incarnati ꝛ hec fuit ꝑfectio conceptōis
Tertia autē eſt ꝑfectio finis quā habet in glo
ria. Q autē ſcd̄a ꝑfectio ſit potioꝛ q̄ꝫ pꝛima ꝛ
tertia q̄ꝫ ſcd̄a patet quidē vno mō per libera‑
tionē a malo. Nā pꝛimo in ſua [redacted]
fuit liberata a culpa oꝛiginali. Scd̄o in conce
ptōne filij dei fuit totaliter mūdata a fomite
Tertio in ſui gloꝛificatione fuit liberata ab oi
miſeria. Alio mō ꝑ oꝛdinē ad bonū. nā pꝛimo
in ſua [redacted] adepta eſt gr̄am inclinā
tem eam ad bonū. Jn cōceptione aūt filij dei
confirmata eſt ei gr̄a confirmans eā in bono
Jn ſui ꝟo gloꝛificatione conſūmata eſt eius
gr̄a ꝑficiēs eā in fruitione oīs boni. Sed oꝛi
tur hic difficultas an bt̄a virgo habuit aliq̄s
gr̄as gratis datas:puta ſapientie ꝛ virtutū ꝛ
miraculoꝝ ex eo ꝙ nō legitur docuiſſe qđ ſpe
ctat ad ſapientiā:aut miracula feciſſe. Ad qđ
ita dicit ſctūs Tho. Non eſt dubitandū quin
bt̄a virgo acceperit excellenter donū ſapiētie
ꝛ gr̄am virtutū ꝛ etiā gr̄am ꝓphetie. non tn̄
accepit vt haberet oēs vſus harū ꝛ ſimilium
gr̄arum ſicut habuit xp̄s ſed ſm ꝙ conueniē‑
bat cōditiōi ipſius. habuit nāqꝫ vſū ſapie in
contemplando ſm illud Luce.ij.ca. Maria āt
conſeruabat oia verba hec conferens in coꝛde
ſuo. Nō aūt habuit vſū ſapientie q̄ꝫtū ad do‑
cendū eo ꝙ nō cōueniebat ſexui muliebꝛi. Nā
vt dicit Apl̄uſ. Mulieri docere in eccleſia nō
ꝑmitto. Miraculoꝝ ꝟo vſus ſibi nō cōpete‑
bat dum viueret qꝛ tunc tp̄is doctrina confir
manda erat miraculis xp̄i. Et ideo ſoli xp̄o ꝛ
eius diſcipulis qui erant baiuli doctrine xp̄i
conueniebat miracula facere:pꝛopter quod ēt
de ioanne baptiſta dicit Joannis.x. Q ſignū

nullū fecit vt.ſ.oēs in xp̄o intenderent. Vſuꝫ
autē ꝓphetie habuit virgo vt patet in canti‑
co qđ fecit. Magnificat aia mea dn̄m. ¶ Se
cundo conſideremus virginis turbationē de
qua ſcribit Lucas. que cū audiſſet turbata eſt
in ſermone eius ꝛ cogitabat qualis eſſet iſta
ſalutatio. vbi apparet laus virginis: Jn audi
tu:in affectu: ꝛ cogitatu. Jn auditu laudatur
modeſtia qꝛ audit ꝛ tacet. Jn affectu verecun
dia vnde turbata eſt. Jn cogitatu pꝛudentia
qꝛ cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Turba
ta eſt autē de angeli ſermone nō de eius viſio
ne qm̄ angelos ſepe viderat ſed nūq̄ꝫ talia lo‑
quentes audierat. ob nouitatē igit ſalutatio‑
nis admirari compulſa fuit. Naꝫ vt Hiero⁹
ait. Jniungit noua legatio angelo ꝛ virgo no
uam pꝛofeſſa virtutē noue ſalutationis bono
rat obſequio. Franciſcus de marrone i ſuo.iij.
di.iiij. dicit. ꝙ virgo ſanctiſſima i hac ſua tur
batione cogitabat myſteriū incarnatiōis ver
bi qđ ſibi in ſalutatiōe extitit reuelatū. Et di‑
cunt quidā ꝙ ſibi etiā fuit cū hoc reuelatum
myſteriū paſſionis filij ſui. Alij ꝟo tenent ꝛ
melius ꝙ myſteriū incarnationis in ea cōplē‑
dum fuit ſibi reuelatū non tn̄ modus. ſ. ꝙ vir‑
go pareret:ꝛ ideo timebat ne hoc eſſet vel fie
ret cū virginitatis diminutione: iccirco de h
timebat. Et foꝛte plus appetebat eē virgo q̄ꝫ
verbū concipere ſine virginitate. virginitas
eni eſt de numero laudabiliū. verbū ꝟo conci
pere eſt de numero honoꝛabiliū circa qđ non
eſt virtus ſed pꝛemiuꝫ virtutis. Pꝛemiū ꝟo
honoꝛabile ſed virtus laudabilis: ſed virtus ē
magis appetenda q̄ꝫ pꝛemiū virtutis: qꝛ hō
circa virtutē meret: nō aūt circa pꝛemiū:quia
nec eſt in ſua ptāte. ¶ Tertio ꝯſideremus vir
ginis declaratiōeꝫ qualiter fuit ab angelo de‑
clarata ꝛ confoꝛtata. ne timeas inquit maria
ſ. de ſalutatione inſolita: cuius cauſa ſubdit.
Jnueniſti eni gr̄am apud deū non ſolū pꝛo te
ſed pꝛo toto genere humano. Vbi Bernard⁹
ait. Quam gr̄am: dei ꝛ hoim pacem: moꝛtis
deſtructionē ꝛ vite reparatōeꝫ. Subdidit an‑
gelus. ecce concipies in vtero ꝛ paries filiuꝫ ꝛ
vocabis nomen eius ieſum: hic erit magnus.
Semper eni fuit magnus deus: ſed futurus
erat magnus homo ꝛ magnus pꝛopheta. ſm
ꝙ dr̄ Luce.vij.ca. Pꝛopheta magn⁹ ſurrexit
in nobis ꝛ filius altiſſimi vocabit ꝛ ipſi⁹ dei
qui ſolus eſt altiſſimus. Nam vt exponit Ni
cholaus de lira ſequendo Bernardū. Pōeni

altus eſt inter creaturas corporales:ſed ange/
lus altior:deus ſolus altiſſimus. Iſta aũt filia
tio dei accipit̃ hic ꝑ natũ in oibus alijs quãtũ
cunqꝫ ſctũs eſt tm̃ filiatio dei ꝑ adoptionem.
Addidit angelꝰ:dabit illi dñs deꝰ ſedẽ dauid
pr̃is ſui ⁊ regnabit in domo iacob in eternuꝫ
qđ ſpũaliter intelligendũ eſt. Nam xp̃s nõ ſe/
dit ſuꝑ thronũ dauid loquẽdo de tꝑali regno
imo iſtud negauit corã pilato dicẽs. Regnũ
meũ non eſt de hoc mundo:tñ in reſurrectiõe
ſua accepit poteſtatẽ etiã inq̃ꝫtum hõ ſuꝑ oẽꝫ
creaturã:ſm q̃ ipe dixit Mathei vltimo ca.
Data eſt mihi ois poteſtas in celo ⁊ in terra.
Inq̃ꝫtum eni deus nõ accepit aliquã poteſta
tem de nouo ſiue in tꝑe. Angelus ergo loquit̃
hic de regno ſpũali ⁊ celeſti qđ figuratũ fuit ꝑ
regnũ dauid tꝑale ſicut ⁊ celeſtis hierl'm per
tꝑalem:propterea dixit. Regnabit in domo
iacob in eternũ.i.ſuꝑ electos. Dicit ħ Nicho/
laus de lira ꝙ de domo abraham ⁊ Iſaac ali
qui fuerũt reprobati ſicut Iſmael ⁊ Eſau. Sꝫ
in domo iacob oẽs eius filij a ſctis doctoribꝰ
inter electos ſũt cõputati qꝛ ⁊ ſi aliqui pecca
uerunt tñ egere penitentiã: concluſit angelus
de xp̃o. Et regni eius nõ erit finis. Nã ſm ꝙ
dicit Nicholaus de lira. Xp̃us nõ ſolũ inq̃ꝫtũ
deus ſed etiã inq̃ꝫtũ hõ regnabit i eternũ ſuꝑ
hoies ⁊ angelos. Dixit aũt maria ad angeluꝫ
Quõ fiet iſtud qm̃ virũ nõ cognoſco. lꝫ enim
crederet firmiter verbũ angeli implenduꝫ de
conceptione xp̃i qꝛ tñ angelus ad plenũ nõ ex
preſſerat modũ concipiendi. Idõ de hoc q̃ſiuit
allegando virginitatis amorẽ:ſm eni ꝙ dicũt
doctores in.iiij.di.xxx. Btã virgo añq̃ deſpõ
ſaret̃ ioſeph habuit obſeruãtiã caſtitatis vir
ginalis in propoſito ex inſtinctu ſpũs ſcti nõ
tñ vouerat expreſſe. Sed cum poſtea deo ordi
nante eſſet ei deſponſata qui erat in ſimili ꝓ/
poſito ſimul emiſerũt votũ. Rñdens ergo an/
gelus declarauit moduꝫ concipiendi dicens.
Spũs ſctũs ſuꝑueniet in te. qđ multipliciter
exponit Tho.in.iij.di.iij. Primo ſuꝑueniet
in te.i.ſuꝑ poſſibilitatẽ ⁊ curſũ nature dando
fecunditatẽ ⁊ ſeruando virginitatẽ. Scđo ſu
perueniet in te.i.ſupra id qđ habes de plenitu
dine eius:qꝛ ſicut olim impleuit mentẽ nunc
implebit ventrẽ. Tertio ſuperueniet in te.i.ſu
per de celis veniet:qꝛ oẽ datũ optimũ deſurſũ
eſt. Quarto ſuꝑueniet i te.i.ſupra merita tua
⁊ ſupra merita oim̃ creaturarũ. Quinto ſuꝑ/
ueniet in te.i.ſupra oẽs qui ante te fuerũt. Et

virtus altiſſimi.ſ.dei filius qui eſt pr̃is ſapiẽ
tia ⁊ virtus vt dr̃.i.ad Corinthios.i.ca. Ob/
umbrabit tibi.i. ſub vmbra carnis latebit:qꝛ
ſub vmbra carnis latuit virtus deitatis. Idõ/
qꝫ ⁊ qđ naſcet̃ ex te ſctm̃: Sanctũ dicit abſolu
te abſqꝫ determinatione:qꝛ ſi dixiſſet ſanctus
deus vel ſanctus homo vel aliquid conſimile
nõ expreſſiſſet ſanctitatẽ eius complete. qꝛ in
eo eſt ſãctitas diuina ⁊ humana ⁊ quicqđ ſan
ctitatis poteſt excogitari in quacũqꝫ creatura
eminẽtius eſt in xp̃o. Ideo dicit ſanctũ abſqꝫ
determinatione. Sicut etiã deus dixit moyſi
Exodi.iij.ca. Ego ſuꝫ q ſũ:ſic dices filijs iſrael
Qui eſt miſit me ad vos vt per hoc oſtendere
tur ꝙ plenitudo eſſendi imo infinitas eſt pro
pria ipſius dei. Et poſtea concluſit angelus.
Vocabit̃ filiꝰ dei: nõ adoptiuus ſicut alij ſed
naturalis. Et ad maioreꝫ aſſertionẽ declarat
angelus dictũ ſuũ ꝑ exemplũ inquiẽs. Et ecce
eliſabeth cognata tua ⁊ ipſa concepit filiũ in
ſenectute ſua. Et hic mẽſis eſt ſextus illi que
vocatur ſterilis: qꝛ non erit impoſſibile apud
deũ oẽ verbũ.i.factũ: dicere eni dei eſt facere
ſm illud pſ. Dixit ⁊ facta ſunt. Et lꝫ maius ſit
virginẽ parere q̃ꝫ vetulã ſterilem: Tñ vt Am
broſius dicit in exameron. Ob hoc multe ſte/
riles pepererũt vt partus credat̃ virginis. Et
ideo conceptus eliſabeth ſterilis inducĩt non
quaſi ſufficiẽs argumentũ:ſed quaſi figurale
quoddã exemplũ. Et iõ ad confirmationẽ hꝰ
exempli ſumit̃ argumentũ efficax ex oi poten
tia diuina. Tempus iaꝫ adeſt o illibata virgo
vt aperias ſponſo celeſti pulſanti vt dei filiũ
in tuo vtero leta ſuſcipias vt matrimoniũ di/
uine ⁊ humane nature tuo ſacro conſenſu ꝑ/
ficias. Ecce in celeſtibus ſpiritibus tã auidiſ/
ſima eſt expectatio. In patribus in limbo ma
nentibus tot clamores ⁊ gemitus. In hoibus
viatoribus de deo recte ſentientibus tot pro/
fũda ſuſpiria vna vox oim̃:vnus clamor:vna
precatio. Angelus gabriel noie oim̃ te precat̃
tibi ſupplicat vt per eũ iam dicta ⁊ indubitã
ter ꝓmiſſa acceptare benigne digneris.

¶ Conceptio xp̃i fuit miraculoſa rõne virgĩs ⁊ tꝑis atqꝫ inauditi muneris. Capitulum.iij.

Ertiũ myſteriũ cõtemplandũ circa vir/
ginis annũciationẽ dr̃ mirabilis conce/
ptionis. Currite gentes vndiqꝫ ⁊ inſpicite cor
dis oculis mariã virginẽ poſt tanta ſibi diui/
nitus reuelata cũ incredibili humilitate non
ſine lachrymis genuflexam ⁊ manibus prius

expāſis facieqꝫ ad celū erecta paulatim caput
inclinādo brachiaqꝫ remittendo dicere. Ecce
ancilla dn̄i fiat mihi ſm verbū tuū. Sup̄ quo
verbo Bernardus ait. Que eſt tam ſublimis
humilitas que cedere neſcit honoribus: inſo-
leſcere neſcit gloria Mater dei eligit̄ ⁊ ancil-
lam ſe noiat. His verbis expletis adueniēte
ſpū ſctō mox verbū in vtero: mox intra vterū
verbū caro concepitqꝫ virgo filiū. Fuit autē
illa conceptio miraculoſa triplici rōne.
Primo rōne temporis.
Scd̄o rōne virginis.
Tertio rōne muneris.
¶ Primo fuit illa conceptio miraculoſa rōe
temporis qꝛ facta fuit in inſtanti: nō a Ꝟo ſuc
ceſſiue ſꝫ Damaſcenū. Nā vt inq̄t Tho. in .iij
di. iij. Et .iij. parte. q. xxxiij. Conceptio xp̄i fa-
cta fuit virtute diuina que cū ſit infinita effe-
ctū ſuū ſubito ⁊ in inſtanti ꝓducere pōt. Vn̄
in illa cōceptiōe quattuor ſimul ⁊ ſemel facta
fuerūt virtute dei. Primū fuit conuerſio ſan
guinis puriſſimi bt̄e virginis in carnē ⁊ alias
partes corporis xp̄i. Scd̄m fuit formatio mē
broꝝ organicoꝝ. Tertiū animatio corporis or
ganiçati. Quartū aſſūptio corpis ⁊ aīe a diui
nitate: ita vt in eodē inſtanti inuentus ſit xp̄s
in ventre virgineo verus homo ⁊ verus deꝰ.
¶ Scd̄o fuit illa conceptio miraculoſa rōne
virginis. Magnū quippe eſt ⁊ ſup̄naturale
vt virgo cōcipiat: Sed vt ait Tho. vbi. ſ. Mi
raculū ꝯtingit eſſe duobus modis. Vno mō
qn̄ neqꝫ agens eſt nāle neqꝫ mā eſt nāliter ꝓ-
portionata ad talē formā vt formatio hoīs d̄
limo terre que eſt miraculoſa tā ex p̄te agentꝭ
q̄ꝫ patiētis. Alio mō ꝯtingit miraculū qn̄ mā
eſt nālis: agens Ꝟo ſup̄nāle: ſicut dū aliquis a
febre ſanat̄. Quia ergo mā quā virgo admi-
niſtrauit ad formationē corpis xp̄i fuit nālis
ex q̄ nāliter formari pōt corpus hoīs ⁊ ꝓpter
hanc mām nālem xp̄s dr̄ nālis filius virginis
Sed virtus formans fuit diuina. Et qꝛ vnū-
qd̄qꝫ magis iudicat̄ ſm formā q̄ꝫ mām: ⁊ ſm
agēs magꝭ q̄ꝫ ſm patiēs. Inde ē ꝙ cōceptio
corpis xp̄i debet dici ſimpliciter miraculoſa ⁊
ſupernālis: ſm q̄d Ꝟo ex parte materie pōt di
ci nālis. ¶ Tertio conceptio xp̄i pōt dici mira
culoſa rōne muneris. Conceſſū quidē fuit vir
gini in tali conceptu munus inauditū vt. ſ. plꝰ
poſſet ipſa facere de deo q̄ꝫ deꝰ de ſeipſo Que
dam enim contraria ⁊ ꝯtradictoria inter deū
⁊ virginem videbantur que dum acceſſit deꝰ
ad virginē concordata ſunt. Puta impoſſibi
le erat deū non generare: impoſſibile erat vir
ginē generare. Impoſſibile erat deū generare
niſi deū. Impoſſibile erat virginem generare
deū: Impoſſibile erat deum cum alia perſona
generare: Impoſſibile erat virginem ſine alia
perſona generare. Acceſſit deus ad virginem
⁊ neceſſe fuit virginē generare ⁊ non aliuꝫ q̄ꝫ
deū ⁊ n̄ de alio q̄ꝫ d̄ ſe. Sꝫ deꝰ nō potuit gene
rare niſi deū de ſe. Et tn̄ virgo deū fecit hoīeꝫ
Deus nō potuit generare niſi infinitū: imor
talē: eternū: inſenſibilē: inuiſibilē: impalpabilē
ſub forma dei. Sed virgo fecit eū finitū mor
talē: mendicū temporalē: palpabilē: ſenſibileꝫ
viſibilē ſub forma ſerui ſuppoſitū ſub nā crea
ta. Mirū certe vna puella neſcio quibus blā
dicijs maieſtatē diuinā inclinauit: veſtiuitqꝫ
ſūmū amabile opprobrijs: anguſtijs: penalita
tibus ⁊ ignominijs: qd̄ totū ꝓ ſalute humani
generis ꝑpetratū eſt. O igit̄ res ſtupenda ⁊ oī
plena pietate Ecce ꝙ pro reconciliatione hu-
mana paceqꝫ cōponēda inter oīpotentiſſimū
deū offenſū ⁊ reū hoīem inſcrutabilis altitu-
do diuini conſilij matrimoniū contrahenduꝫ
inter dei filiū ⁊ humanā creaturā mira diſpē
ſatione ſtabiliuit. Et qm̄ conſenſus efficit ma
trimoniū miſſus eſt a patre miſericordiarum
⁊ luminū angelus gabriel ad mundiſſimā vir
ginē que donis ſublimata diuinis incōpabi-
lis erat vniuerſis q̄ tam pie tāqꝫ ſalutari diui
ne diſpoſitiōi in totius nāe humane perſona
preberet conſenſū. O admiranda legatio ⁊ ex
oī parte veneratione digniſſima que nec pri-
mā ſimilem viſa eſt: nec hr̄e ſequentē. Quid
eni maius? Quid ſublimius? Quid deniqꝫ ſa
lubrius humano generi de celo offerri potuit
plane nihil. Qd̄ eni nā nō habuit vſus neſci-
uit: ignorauit rō: mens non capit humana: pa
uet celuꝫ: ſtupet terra: ⁊ oīs creatura mirat̄. H
totū per gabrielē marie nūciat̄ ⁊ p̄ xp̄m adim
plet̄. Nā i virginis vtero verbū caro factū ē.
Quiſqs igit̄ es q xp̄iano noīe gloriaris myſte
ria huiuſcemodi iuſto ꝑpēde iudicio. Tibi eni
quōdā abiecto: Tibi excluſo a paradiſi ſedibꝰ
Tibi ꝑ exilia longinqua morienti: Tibi in pul
uerem ⁊ cinereꝫ reſoluto dū tn̄ nulla eſſet ſpes
viuendi per incarnationē filij dei ⁊ virginis
poteſtas data eſt vt a longinquo ad tuū reuer
taris actorē: recognoſcas parentē: liber efficia
ris ex ſeruo: de extraneo ꝓueharis in filiū vt q
ex corruptibili carne natꝰ es ex dei ſpiritu re-

naſcaris ⁊ obtineas p gr̄am qđ nō habes per nām. Demus ergo deo clementiſſimo gr̄as ⁊ virginē mr̄em piiſſimo colamuſ affectu vt ſic puenire poſſim⁹ ad pr̄iaꝫ celeſtē in q̄ viuit ⁊ regnat deus p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo vigeſimuſſeptimus de priuilegijs maternitatis virginis marie pp q̄ ipſa mr̄ p̄ſtantiſſima ⁊ ſingularis merito nūcupaꝶ.

Unde hoc mihi ut ueniat mr̄ dn̄i mei ad me. Eliſabet ſāctiſſime verba ſunt iſta originalit Luce.i.ca.⁊ in euangelio hodierne feſtiuitatis. Diē feſtū viſitatiōis glorioſe virginis marie debite celebrare volenteſ pſcrutari diligent debem⁹ quā excelſa ſupremaqꝫ ſit laus eius ex eo ꝙ facta fuit tanti filij digniſſima mr̄. Nā eliſabeth vetula nō a ſemetipſa ſꝫ ſpūs ſcti radio illuſtrata hoc nō ſine admiratione grandi ꝓclamauit. Statim nāqꝫ poſtq̄ꝫ virgo filiū dei đ ſpū ſcō ꝯcepit exurgēs abijt in montana.ſ.hierl'm q̄ erat altior galilea cuꝫ feſtinatōe pp honeſtatē ne diutius videreꝶ in publico ⁊ intrauit in domū Zacharie ⁊ ſalutauit eliſabeth. Ad quā ſalutationē exultauit infās ioānes ſex mēſes hn̄s in vtero mr̄iſ. Hec vo exultatio vt inqt Aug⁹ ad Dardanū potuit eſſe ſignificatio rei tante.ſ.ꝙ mulier eſſet mr̄ dei a maioribus cognoſcende nō a puulo cognite. vn̄ in euangelio nō dr̄ credidit infās in vtero eius ſed exultauit. Vidim⁹ āt exultationē nō ſolū paruuloꝝ ſed pecoꝝ eē. Sꝫ hec inuſitata extitit qꝛ in vtero. Et ideo ſic ſolent miracula fieri facta eſt diuinit⁹ in infante nō humanit⁹ ab infante. q̄ꝫq̄ꝫ ēt potuerit in illo puero acceleratus eſſe vſus rōnis ⁊ voluntatꝭ vt intra viſcera materna iā poſſet agnoſcere: credere ⁊ cōſentire ad qđ in alijs puulis etas expectaꝶ: hec Aug⁹. Qui neutrū determinate aſſerit ſed ſiue exultatio illa fuerit abſqꝫ hoc ꝙ ioannes cognouerit diuinā pn̄tiam ſiue ꝙ illam cognouerit totū tn̄ aſcribit diuio miraculo. Repleta igiꝶ fuit eliſabeth ſpū ſcō ⁊ exclamauit voce magna bn̄dixitqꝫ virginē ⁊ fructū ventris ei⁹. Indeqꝫ vba ꝓtulit in themate poſita in quib⁹ ſe hūiliando lꝫ eſſet virgine antiquior tn̄ qꝛ mr̄ erat virgo xp̄i: indignā ſe tā vrbana ſalutatōne fateꝶ. Propterea itaqꝫ qꝛ ⁊ nos indeficient viſitamur a virgine q̄ blāda eſt dulcis ⁊ liberaliſſima cūctis mortalib⁹ mr̄ atqꝫ gr̄e ac miſericordie nūcupaꝶ. Ideo in pn̄ti ſermone đ maternitatis eius priuilegijs preſtantiſſimis filio ſuo interueniente tractabimus. diſtinguemus autē tria priuilegia.

Primū dr̄ totalitatis.

Scđm veritatis.

Tertiū dignitatis.

¶ Q xp̄s traxit totā corpulentā ſubſtantiā a virgine matre opere ſpūs ſcti. Et quare xp̄us non dr̄ filius ſpūs ſcti. Capitulum.i.

Rimū priuilegiū maternitatis virginiſ glorioſe dr̄ totalitatiſ. Alij nāqꝫ filij corpulentā ſubſtantiā accipiūt partim a pr̄e partim a mr̄e. Filius āt virginis ab ipſa ſola. Et qꝛ hoc totū virtuti ſpūs ſcti deputaꝶ. ideo in hac parte tria ſunt dubia aperienda.

Primū vtrū efficere conceptionē xp̄i debeat attribui ſpūi ſctō.

Scđm vtrꝫ xp̄s poſſit dici ꝯceptus de ſpū ſcō

Tertiū vtrꝫ xp̄s poſſit appellari fili⁹ ſpūs ſci.

¶ Ad primū dubiū rn̄det Tho.iij.pte.q.xxxij ꝙ conceptionē xp̄i tota trinitas eſt opata qꝛ vt refert Aug⁹ in.i.de trini. Indiuiſa ſūt opa trinitatis ſicut ⁊ indiuiſa eſt eſſentia trinitatꝭ efficere vo cōceptionē xp̄i eſt qđdā opus diuinū: iđ cōe eſt toti trinitati. Attribuiꝶ tn̄ ſpiritui ſctō triplici rōne.

Primo ꝓpter cām incarnationis ex pte dei.

Scđo ꝓpter cām incarnatōnis ex pte nature aſſumpte.

Tertio propter terminū incarnationis.

¶ Primo ꝓpter cām incarnatiōis ex pte dei Spūs eni ſctūs eſt amor pr̄is ⁊ filij: hoc āt ex maximo dei amore ꝓuenit vt filius dei carnē ſibi aſſumeret in vtero virginali. Scđo attribuiꝶ cōceptio xp̄i ſpiritui ſctō ꝓpter cām incarnationis ex parte nature aſſūpte qꝛ p hoc daꝶ itelligi ꝙ hūana nā aſſūpta eſt a filio dei i vnitatē perſone nō ex aliquibus meritis ſed ex ſola gr̄a que ſpiritui ſctō attribuiꝶ. Unde Aug⁹ dicit in Encheridion. Iſte modus quo eſt natus xp̄s de ſpiritu ſancto inſinuat nobiſ gr̄am dei qua homo nullis precedētibus meritis ex ipſo primo exordio nature ſue quo eſſe cepit verbo dei copulareꝶ in tantā vnitatem perſone vt idē ipſe eſſet filius dei. Tertio attribuitur conceptio xp̄i ſpiritui ſancto: qꝛ hoc congruit termino incarnationis. Ad hoc eni terminata eſt incarnatio vt homo ille qui cōcipiebaꝶ eſſet ſctūs ⁊ filius dei: vtrūqꝫ āt hoꝝ attribuiꝶ ſpiritui ſctō. Nam p ipſū efficiunꝶ hoīes filij dei. Ipſe ēt eſt ſpūs ſanctificatiōis

Sic ĝ alij p̲ ſpm̄ ſctm̄ ſctificant ſpūaliter vt
ſint filij dei adoptiui:ita xp̄s p̲ ſpm̄ ſctm̄ eſt i
ſanctitate conceptus vt eſſet filius dei n̄ālis.
¶ Scd̄m dubiū erat vtrū xp̄s poſſit dici cōce-
ptus de ſpū ſctō. Et ꝙ ſic pꝫ:qꝛ ſic cantamus i
vtroqꝫ ſimbolo. In ſimbolo apl'oꝝ. Qui con-
cept⁹ eſt de ſpū ſctō. Et in ſimbolo patrū. In-
carnatus eſt de ſpū ſctō. Et Matth.i. Inuen-
ta eſt in vtero hn̄s de ſpū ſctō. Ad qd̄ clare in-
telligendū dicit Tho. ꝙ ꝯceptio nō attribuit
ſoli corpori xp̄i ſed ēt ipſi xp̄o rōne ipſius cor-
poris. In ſpū āt ſctō duplex habitudo cōſide-
rat reſpectu xp̄i. Nā ad ipſū filiū dei q̄ dr̄ eſſe
conceptus hꝫ habitudinē cōſubſtantialitatis
Ad corpus āt eius hꝫ habitudinē cauſe efficiē-
tis. hec āt p̄poſitio de: vtrāqꝫ habitudinē deſi-
gnat. dicim⁹ ĝ xp̄m ꝯceptū de ſpū ſcō hoc mō
ꝙ efficacia ſpūs ſcī referat ad corpus aſſūptū
ꝯſubſtātialitas ad p̲ſonā aſſumentē. Et q̄ꝫq̄ꝫ
dicamus xp̄m de ſpū ſctō cōceptū nō tn̄ dici-
mus ꝓprie corp⁹ xp̄i de ſpū ſctō ꝯceptū qꝛ nō
eſt cōſubſtantiale ſpūi ſctō: ſed magis dicim⁹
corpus xp̄i ex ſpū ſctō. Vn̄ Ambroſius ait in
li. de ſpū ſctō. Qd̄ ex aliquo eſt: aut ex ſubſtan-
tia: aut ex ptāte eius eſt. Ex ſubſtantia ſic fili⁹
q̄ a p̄re ē. Ex ptāte ſic ex deo oia quō ꝛ i vtero
habuit maria ex ſpū ſctō. Notandū adhuc ſꝫ
Auguſti. i Encheridion. ꝙ n̄ eodē mō dr̄ xp̄s
cōceptus de ſpū ſctō ꝛ maria virgine: nam de
maria virgine mālr de ſpū ſctō effectiue.
Ex quo apparet ꝙ ꝯceptio xp̄i habuit tria pri-
uilegia. Primum ꝙ eſſet ſine pctō originali.
Scd̄m ꝙ eēt nō puri hoīs: ſed hoīs ꝛ dei. Ter-
tiū ꝙ eēt virginis. ꝛ hec tria habuit a ſpū ſctō
Et iō dic̄ Damaſcen⁹ q̄ꝫtū ad primū. ꝙ ſpūs
ſctūs ſupuenit in virgine purgans ipſā. i. pre-
ſeruans ne cū pctō originali cōcipet. Quantū
ad ſcd̄m dicit ꝛ virtutē ſuſceptiuā verbi dei
tribuēs. i. vt ꝯciperet verbū dei. Quantū aūt
ad tertiū ſubdit ſil' āt ꝛ generatiuaꝫ vt. ſ. ma-
nens virgo poſſet generare. ¶ Tertiū dubiū
erat vtrū xp̄s poſſit appellari filius ſpūs ſcti.
Ad qd̄ rn̄det Aug⁹ in Encheridion dicēs. na-
tus eſt xp̄s de ſpū ſctō nō ſic̄ filius ꝛ de maria
virgine ſicut filius. Et ſi diceret ꝙ btā virgo
dr̄ mr̄ xp̄i p̲p̲ māꝫ quā in cōceptōe eius mini-
ſtrauit ergo videt ꝙ etiā ſpūs ſcūs poſſit dici
pr̄ eius ꝓpter hoc ꝙ fuit principiū actiuū in
conceptione ipſius. Et vt dicit Ariſto. in li. de
generatione aialium. Pater dat principium
actiuū in generatione: mr̄ vero miniſtrat māꝫ

Ad hoc rn̄det Tho. vbi. ſ. ꝙ xp̄s cōceptus eſt
de maria virgine materiā miniſtrante in ſili-
tudinē ſpeciei: ꝛ ideo dr̄ filius eius. Xp̄s āt ſꝫ
ꝙ hō cōceptus eſt de ſpū ſctō ſic̄ de actiuo p̄n-
cipio non tn̄ ſm ſilitudinē ſpeciei ſicut homo
naſcit de patre ſuo. Dn̄s vero Bonauen. in. iij
di. iiij. dicit. Qꝫ iſta locutio xp̄s eſt filius ſpūs
ſancti nullo mō eſt admittenda. tum ꝓpter vi-
tandū errorē circa generationē eternā qua ꝓ-
prium eſt p̄ris ꝛ nō ſpūs ſancti generare: tum
ꝓpter ſeruandā ꝓprietatē circa generationē
tempalem que eſt vt filius aſſimiletur patri ꝛ
matri ſm ſilitudinē ſpeciei: ſicqꝫ cū p̄re ꝛ ma-
tre eiuſdē nāe. Xp̄s vero ſm ꝙ hō nō eſt eiuſ-
dem nature cū ſpū ſctō neqꝫ illi aſſimilat ſpe-
cifice: ideo nec eius filius poterit eſſe. Igit vir-
tus ſpūs ſancti fuit in virgine que in ꝯceptio-
ne filij ſui oēs naturas ꝛ parteſ mūdi vltima
p̲fectione cōpleuit. Et quidem deus in mūdi
creatione nihil imp̲fectū ꝓduxit: ſed oia erāt
p̲fecta ſicut ipſoꝝ nā exigebat. Tn̄ conſūma-
tio p̲fectionis vltime vſqꝫ ad partū virginis
dilata eſt ꝛ ſoli virgini reſeruata. Entia enim
appetebant nobiliſſimū ens. Spūalia nobiliſ-
ſimū ſpm̄: rationalia nobiliſſimū rationale: cō-
ceptiones optimū cōceptū. Natiuitates opti-
mū naſcibile. Et breuiter oēs creature appete-
bant optimū. His āt oibus exiſtentibus im-
perfectis: ſic prouiſū eſt mūdo de femina ſup
oibus benedicta que vnico ſuo partu oibus
rerū generibus ſūmā ꝛ vltimā p̲fectionē ad-
duxit. Et aduertas ꝙ hec puella tantā p̲fectō-
nem attulit vniuerſo ꝙ nō eſt p̲fectionis vlte-
rioris capax. Nec deus pōt vlteriori p̲fectiōe
ipſū mundū p̲ficere. Et ſi ipſe pater ꝛ ſpirit⁹
ſctūs de femina naſcerent nihil orbi accreſce-
ret p̲fectionis: qꝛ quicqd nobilitatis quicquid
deitatis ꝛ quicqd eternitatis eſt totū in orbe
diffuſū eſt ꝛ ꝓductū per virginē in illo eterno
ſuppoſito qd̄ virgo maria generauit. Nec ma-
gnū eſt virgini ꝙ p̲fectionibus orbis vltimā
p̲fectionē induxit. Cū ꝛ ipſi vniuerſitati acto-
ri nōnullas p̲fectiones adiunxerit: puta eter-
no principio inceptionis principiū. Eternita-
ti diuine tpale p̲iodū. Infinitati imenſe quā-
titatē corporeā. Speciei eterne pulchritudinē
nouā. Sibi igit ſoli competit vt virgo conce-
perit xp̄m ſitqꝫ illius admirabilis mater.

¶ Qꝫ beata virgo fuit vera mr̄ xp̄i: ꝛ q̄re xp̄s
naſci voluit de femina. Capitulū. ij.

Ecundū priuilegiū maternitatis virgis

beatiſſime dr̃ veritatis. ¶Pro cuius intelligen
tia clariori tria erũt hic dubia elucidanda.
Primũ vtrũ xp̃s debuit de virgine naſci.
Scd̃m vtrũ btã virgo aliquid actiue egerit i
conceptione corporis xp̃i.
Tertiũ vtrũ ſctiſſima virgo fuit vera mr̃ xp̃i.
¶Ad primũ dubiuꝫ dicit Tho.iij.ꝑte.q.xxxi.
ꝙ licet filius dei carnẽ hũanã aſſumere potu
erit de quacũqꝫ mã voluiſſet ꝯueniẽs tñ fuit
vt illã aſſumeret de muliere triplici rõne.
Primo ꝓpter muliebrẽ ſexũ confortandũ.
Scd̃o ꝓpter veritatem aſtruendam.
Tertio ꝑꝑ vniuerſitatẽ gnãtionũ adimplẽdã
¶Primo fuit ꝯueniẽs ꝓpter muliebrẽ ſexũ
ꝯfortandũ vt ꝯfortarent̃ mulieres ſperarẽt
qꝫ ⁊ ipſe ꝑ xp̃m debere ſaluari nõ obſtante ꝙ
ꝑ eã tanta oib⁹ mala ꝓuenerãt. Hinc Aug⁹
in li. octuagintatriũ queſtionũ ait. Hoĩs libe
ratio in vtroqꝫ ſexu debuit apparere. Nã qꝛ
ſexus maſculinus eſt nobilior: ideo xp̃s huma
nã nãm in maſculino ſexu aſſũpſit. Quia ꝟo
ſexus femineus liberandus erat. Hinc appa/
ret ꝙ vir ille de femina natus eſt. Et idẽ in li.
de agone xp̃iano inqt. Nolite voſipſos contẽ
nere viri filius dei virũ ſuſcepit. Nolite voſ/
ipſas ꝯtẽnere femine filius dei de femina na
tus eſt. ¶Scd̃o fuit ꝯueniens ꝓpter verita/
tẽ aſtruendã vt ſic veritas incarnationis no/
ta fieret. Et de hoc ſic loquit̃ Aug⁹ in ep̃la ad
Voluſianũ. Si oĩpotens deus hoiem vtrũqꝫ
formatũ nõ ex materno vtero crearet ſed repẽ
tinũ inferret aſpectibus nõne opinionẽ ꝯfir
maret erroris vt hoieꝫ verũ nullo mõ ſuſcepiſ
ſe crederet̃ ⁊ dũ oĩa mirabiliter facit auferret
qđ miſericorditer fecit. Nũc ꝟo ita inter deũ
⁊ hoiem mediator apparuit vt in vnitate ꝑſo
ne copulans vtranqꝫ nãm ⁊ ſolita ſublimaret
inſolitis ⁊ inſolita ſolitis temperaret. ¶Ter/
tio fuit ꝯueniens vt xp̃s de femina naſceret̃
ꝓpter vniuerſitatẽ generationũ adimplẽdã.
Nã primus hõ ꝓduct⁹ eſt de limo terre ſine
viro ⁊ femina: Eua ex viro ſine femina: Cete/
ri hoies a viro ⁊ femia generant̃. Vñ ⁊ quar/
tus quaſi xp̃o vltimus relinquebat̃ vt ꝓduce
ret̃ ex femina ſine viro. ¶Scd̃m dubiũ eluci/
dandũ erat vtrũ btã virgo aliquid actiue ege
rit in conceptione corporis xp̃i. Ad qđ rñdet
ſanctuſ Tho. ꝙ licet qdã velint dicere virginẽ
aliqd actiue eſſe operatam in ꝯceptiõe xp̃i.
Tñ melius ⁊ verius videt̃ ſibi tenere ꝙ in ip̃a
ꝯceptione xp̃i nihil actiue oꝑata eſt: ſed ſolũ

mãm miniſtrauit: operata tñ eſt ante ꝯceptio
nẽ aliqd actiue preparando mãꝫ vt eſſet apta
conceptui. Rõ ꝟo quare in ꝯceptione nihil
eſt actiue oꝑata ſumi põt ex dictis Auguſtini
in.x. ſuꝑ Geneſim ad lr̃am. Principiũ nãqꝫ
actiue in generatione dr̃ rõ ſeminalis. Corp⁹
aũt xp̃i in ſola mã corporali ꝑ diuinã potẽtiã
conceptionis formationiſqꝫ rõnem de virgi/
ne aſſumptũ eſt: nõ ãt ſm aliquã rõnem ſemi
nalẽ humanã. Inſuꝑ cũ quelibꝫ res ſit ꝓpter
ſuã oꝑationẽ vt dicit Ariſto.ij. de celo ⁊ mũ/
do. Natura nõ diſtingueret ad opus genera/
tionis ſexũ maris ⁊ femine: niſi eſſet diſtincta
operatio maris ab oꝑatione femine. In gene
ratione aũt diſtinguit̃ operatio agentis ⁊ pa
tientis. Vñ relinquit̃ ꝙ tota virtus actiua ſit
ex ꝑte maris: paſſiua ꝟo ex parte femine: ꝑꝑ
qđ in plantis in quibus vtraqꝫ vis ꝯmiſcet̃
nõ eſt diſtinctio maris ⁊ femine. Quia ergo
virgo nõ hoc accepit: vt eſſet pr̃ xp̃i. ſed mr̃ ꝯ
ſequens eſt ꝙ non accepit potentiã actiuã in
ꝯceptiõe xp̃i ſiue aliqđ actiue egerit. ¶Tertiũ
dubiũ erat vtrum btã virgo fuit vera mr̃ xp̃i.
Sic eñi dr̃ in ſcripturis ꝙ fuerit mr̃ ⁊ xp̃s fi/
lius. vñ Luce.i. dixit angelus. paries filiũ. Et
Luce.ij. peꝑit filiũ. Et Matth.ij. Accipe pue
rũ ⁊ mr̃em eius. Et Luce.ij. dixit mr̃ eius ad
illũ. Fili qd feciſti nobis ſic. Et Ioãnis.ij. ca.
Erat mr̃ ieſu ibi. Sed forte inquiũt: mr̃ ſic no
minatur: qꝛ filiũ illũ in ſuo vtero ex miraculo
genitũ educauit ⁊ aluit ita ꝙ ex pietatis offi/
cio nõ ꝯditione aut ꝓprietate nature ſic nun
cupet̃. Ad qđ rñdemus ſm Auguſti. in li. de
eccleſiaſti. dog. vbi ait. Natus eſt ſm veritatẽ
nature ex deo dei filius. Natus eſt ſm verita
tẽ nature ex hoie: hoĩs filius: vt nõ adoptione
nõ appellatione: nõ nuncupatione: ſed nã in
vtraqꝫ natiuitate naſcendo filij nomen habe
ret. Fuit igit̃ ꝟgo ſctiſſima vera mr̃ xp̃i qđ ꝓ/
bamus ex dictis ſancti Tho.i. ꝑte q.xxvij. Et
iij. ꝑte.q.xxxij. Nam ad rõnẽ vere paternitat̃
vel maternitatis ⁊ filiationis ꝯcurrunt pre/
cipue tria. Primũ eſt generatio viuentiũ: vt
viuũ generet viuũ. Et ꝓpterea qꝛ ignis gene
rans nõ eſt qd viuens nõ dr̃ pr̃ aut mr̃ ignis
generati. Scd̃m eſt collatio ſubſtantie. Nam
faber lignoꝝ non dr̃ pr̃ ſcamni aut cuiuſlibet
alteri⁹ artificij qđ ipſe fabricat qꝛ non cõicat
ſibi ſuã ſubſtãtiã. Tertiũ eſt materie ꝑparate
adminiſtratio: ꝓpterea terra nõ dr̃ ꝓprie mr̃
hoĩs qꝛ eſt mã remota. Et quartũ addit̃ qđ ẽ

aſſimilatio in nã ſpecifica. Jõ capillus ab hoīe generatus nõ dr̃ filius hoīs q2 nõ aſſimilatur hoī ſpecifice. Cũ ḡ btã virgo viuens genuerit xp̄m viuentẽ cõicauitq3 ei corpulentã ſubſtã-tiã adminiſtrauitq3 ad formationẽ corporis eius mãm preparatã τ xp̄s ab ea genitus fuit ei ſimilis in ſpecie q2 pfectus hõ ex aïa rõnali τ hũana carne ſubſiſtẽs: ſequit̃ q̄ xp̄s fuit ei9 filius τ ipſa illius vera mr̃. Si ãt aliqs obijceret q̄ xp̄s ex btã virgine miraculoſe natus eſt ſed miraculoſa generatio nõ ſufficit ad rõnez maternitatis vel filiationis. Nõ eni dicimus Euã filiã fuiſſe Ade: ergo videt̃ q̄ xp̄s nõ debeat dici filius btẽ virginis. Rñdere poſſum9 ſm Damaſcenũ in.iij.li. q̄ natiuitas tp̄alis q̄ xp̄s natus eſt pp nr̃am ſalutẽ ẽ quodãmõ ſm nos qñ natus ẽ hõ ex muliere τ tp̄e cõceptionis debito. Sup nos ãt qñ nõ ex viri ſemine ſed ex ſctõ ſpũ τ ſancta virgine ſup legẽ cõceptionis. Ex quo vt inquit Tho.iij.pte.q.xxxv Ex parte mr̃is natiuitas illa fuit nãlis ſed ex parte opatiõis ſpũs ſcti fuit miraculoſa. Vñ btã virgo eſt vera τ nãlis mr̃ xp̄i. Quis ergo explicare queat quãto affectu filiũ illũ geſtauit in vtero pepit ĩ preſepio ſuoq3 lacte pauit vbere de celo pleno. Quis enarrare ſufficiat quãto gaudio eius infantilia mẽbra cõtrectabat dũ inuoluebat pannis τ ſtricta cingebat faſcia. Quis ĩſup excogitare valeat q̄3 gratiſſima fuit amboꝝ ꝯuerſatio amoris pinguedine plena: Cõiuebant pacifice: Colloquebant̃ benigne. Et virgo ore mellifluo fili mi ſepius ingeminabat: audiebat rñdentẽ illũ cũ oĩ reuerentia genitrix mea colendiſſima.

¶ Q2 btã virgo dei genitrix ẽ dicẽda q̄ meruit ꝯcipe xp̄m cuius inſup p̄rogatiue ab hoīe ñ poſſunt cõprehendi. Capitulum.iij.

Ertiũ priuilegiũ maternitatis virginis illibate dr̃ dignitatis. Alie nanq3 mr̃es puri hoīs: hec hoīs τ dei mr̃ fuit. Sed ꝓ hui9 partis expeditione iocunda tria adhuc dubia declaremus.

Primũ vtrũ btã virgo ſit dei genitrix appellanda.

Scdm vtrũ btã virgo meruit cõcipe xp̄m.

Tertiũ vtrũ virginis prerogatiue poſſint ab hoīe cõprehendi.

¶ Ad primũ dubiũ rñdemus q̄ bñ cõgrue ac veriſſime virginẽ glorioſã appellamus genitricẽ dei. Jnqt nanq3 ioannes Damaſcenus Theothocon vere ſctãm mariã predicamus virgineʒ. Et in capitulis Cirilli approbat' in Epheſina ſinodo dr̃. Si qs nõ confitet̃ ſctãm virginẽ genitricẽ dei anathema ſit. Et ſcã mr̃ eccleſia in diuinis officijs illã ſic crebro noiat Jn officio miſſe inducit verſiculum Sedulij Salue ait ſancta parens enixa puerpera regẽ qui celũ terrãq3 regit in ſecula ſeculoꝝ. virgo dei genitrix quẽ totus non capit orbis in tua ſe clauſit viſcera factus homo. Et in offertorio. Poſt partũ virgo inuiolata permanſiſti dei genitrix intercede pro nobis. Et in veſpis Aue maris ſtella dei mater alma. Et in cõpletorio. Sub tuũ preſidiũ ꝯfugimus ſancta dei genitrix Et in letanijs. Sctã dei genitrix ora pro nobis. Quare autẽ ſit cõueniens τ ꝓpria iſta locutio declarat̃ a Bonauen.in.iij.di.iiij. Et a Tho.in.iij.parte.q.xxxv..q2 omne nomẽ ſignificans in concreto nãm aliquã põt ſupponere ꝓ qualibet ypoſtaſi illius nature. Cuʒ autẽ vnio incarnationis ſit facta in ypoſtaſi manifeſtũ eſt q̄ hoc nomen deus põt ſupponere ypoſtaſi habente humanã nãm τ diuinã Et ideo quicqd conuenit diuine nature τ humane põt attribui illi perſone. Concipi auteʒ τ naſci perſone attribuit̃ τ ypoſtaſi ſm nãm illã in qua concipit̃ τ naſcitur. Cum ḡ in ipſo principio conceptionis fuerit humana nã aſſumpta a diuina perſona. cõueniẽs eſt q̄ vere poſſit dici deũ eſſe conceptũ τ natũ de virgĩe Ex hoc ãt dr̃ aliqua mulier alicuius mater q̄ eum concepit τ genuit. Quare τ beata virgo vere dicit̃ mater dei. Nõ ſit mater diuinitatis: ſed q2 perſone habentis diuinitatẽ τ humanitatẽ eſt mater ſm humanitatẽ propter cõmunicatõeʒ ydiomatũ. ¶ Scdm dubiũ erat vtrꝝ btã virgo meruit concipere xp̄m. Ad qd Bonauẽtura in.iij.di.iiij.ait. q̄ meritũ diſtinguitur tripliciter. Eſt eni meritũ condigni: Meritũ congrui: τ meritũ digni. Jn merito condigni attenditur equalitas vtputa dũ quis p diẽ vel menſẽ ſeruit alicui ꝓ conuenienti mercede labore debito finito meret̃ mercedẽ illaʒ de condigno. Quantũ eni laborauit τ quãto tp̄e tantũ ſibi debet̃. Jn merito congrui attenditur diſpoſitio ad aliquã mercedẽ conſequẽdã in futuro puta ſi Rex vel princeps aliquiſ ꝓ ſua magnificentia proclamari feciſſet q̄ ſi quis vno curſu p determiatũ ſpatiũ p̄cederet reliquos currentes lucraret̃ librã vnam auri: tunc multi hoc audientes ad currendũ ſe preparent. Jnter q̄s eſſet vnus agilis valde τ ad

currēdū plus ceteris expeditꝰ licet nōdū eēnt
i curſu: vel pꝰ qꝫ currere cepint añqꝫ ꝑuenirēt
ad ⁊minū diceret̃ de iſto vno ꝙ meret̃ p̄miuꝫ
merito cōgrui. At poſtqꝫ ꝑuenit ad terminū
meret̃ illud merito non condigni qꝛ pꝛemium
illud excedit laboꝛē ſed merito digni. Quia ex
quo ſic placuit regi vel pꝛincipi vt qui ad talē
terminū currendo ꝑtingeret aurū ſibi daret̃.
Ille qui ſic currēdo pꝛius ceteris applicuit ad
locū pꝛefixū factus eſt dignus pꝛemio ex libe
ralitate pꝛeparato. Sic in ꝓpoſito btā virgo
nō meruit concipe xp̄m merito condigni qm̄
incarnationis bn̄ficiū qꝫtū ad ſuā ſubſtantiā
vł eſſentiā eſt ſupꝛa merita oīm hoīm ⁊ ange
loꝛū ⁊ ipſius virginis benedicte. Sed qꝛ ex be
nignitate ſua diffiniuit deꝰ vt carnē ſumeret
ꝓ ſalute hūani generis. ⁊ de muliere vna na/
ſceret̃ deus ⁊ homo. Beata virgo a pꝛincipio
ſue ſanctificatōis ⁊ toto tp̄e intermedio vſqꝫ
ad incarnationē merebat̃ eſſe mater dei meri
to cōgrui qꝛ ꝓpter excellentiā ſanctitatis ſue
⁊ perfectionē virtutū ad hoc erat magis ido
nea ſiue diſpoſita qꝫ relique mulieres que po
tuerint eſſe in oī mūdo. At vbi verba illa ſan/
ctiſſima ꝓtulit. Ecce ancilla dñi ⁊ ſuū cōſenſū
verbo firmauit illico meruit merito digni cō/
cipere xp̄m ⁊ effici mater dei. Tūc ſiquidē in/
uenta eſt exceſſiſſe merita oīm electoꝝ ⁊ maxi
me ꝓpter p̄eminentiā quattuoꝛ virtutū q̄ in/
cludunt̃ in verbis eius. Pꝛima fuit obedien/
tia dū dixit: ecce. Exhibuit nāqꝫ ſe adeo ꝓm/
ptiſſimā ad obediēdū deo qꝫtū fieri pōt a pu/
ra creatura. Intenſiſſima fuit illius voluntas
ad talē obedientiā qꝫtuꝫ intendi potuit: neqꝫ
tātū intēſa fuit voluntas abꝛahe dū voluit fi/
liū imolare: aut quoꝛūcunqꝫ: qui pꝛo dei obe/
dientia dura ⁊ aſperrima queqꝫ pati nō recu
ſarūt. Scd̄a virtus fuit humilitas quā expꝛeſ
ſit dū ſubdidit. Ancilla dñi: tūc vtiqꝫ tātū re
ſpectu dei deſcendit in nihilū ⁊ deſpectū ſui
ꝙ nulla vnqꝫ alia creatura ita viluerit ſibiipſi
ꝓ deo ſicut ipſa. Et licet magna fuit hūilitas
abꝛahe cū dixit Geneſis. xviij. ca. Loquar ad
dñm meū cū ſim puluis ⁊ cinis. Et Iob cum
dixit. xvij. ca. Putredini dixi pr̃ meus es mr̃
mea ⁊ ſoroꝛ mea vermibus. Et ioānis bapti/
ſte: dū ſe vocē appellauit: nihilominus humi/
litas virginis ſuꝑauit humilitatē iſtoꝝ ⁊ q̊/
rūcunqꝫ alioꝝ. propterea in ſuo cantico dixit.
Quia reſpexit humilitatē ancille ſue: ecce eni
ex hoc beatā me dicent oēs generatōnes. Ter
tia virtus fuit eius fides quā explicauit dum
pꝛoſecuta eſt: Fiat mihi. Tūc ſiquidē captiua/
uit oēm intellectū in obſequiū dei: credititqꝫ
ſimpliciter ⁊ puriſſime quecunqꝫ ſibi fuerant
ꝑ angelū intimata. Hinc eliſabeth cōmendā
do illā dixit. Beata q̄ credidiſti qm̄ ꝑficient̃ in
te q̄ dicta ſunt tibi a dño. Quarta virtus fuit
charitas q̄ expꝛeſſa eſt dū pꝛotulit: ſm̄ verbuꝫ
tuū. O ē coꝛ ſuū: oē eſſe: oē poſſe obtulit volun
tarie deo. ¶ Tertiū dubiū erat vtrū virginis
pꝛerogatiue poſſint ab hoīe cōpꝛehendi. Ad
qđ rn̄demus ꝙ ſicut ꝑfectiones diuine oī in/
tellectui ſūt incōpꝛehenſibiles: ſic ꝑfectiones
grāꝝ quas virgo ſuſcepit in conceptione filij
dei ſolo diuino itellectui ⁊ xp̄i fuerūt cōpꝛehē
ſibiles. vñ credit̃ ꝙ ad illā abyſſū imperſcruta
bilē oīm chariſmatū ſpūs ſcti q̄ in btāꝫ virgi
nem deſcenderunt in hoꝛa conceptionis filij
dei: intellectus humanus vel angelicus nūqꝫ
potuerūt attingere. Multo nanqꝫ plura opa
tus eſt deus in virgine ⁊ quidē grandia qꝫ ea
q̄ ſcripta ſūt aut excogitata. Iccirco Hieroꝰ
in ſermone ad paulā ⁊ Euſtochiū dū de virgi
nis pꝛeeminentia eſſet dicturus ita locutus ē.
Timeo ſatis ⁊ valde ꝑtimeſco dū vr̄is cupio
parere pꝛofectibus ne foꝛte ſicut impꝛobus
ita ⁊ indignus laudatoꝛ inueniar pꝛofecto cū
nec ſanctitas nec facundia ſuppetant vt btāꝫ
⁊ glorioſā virginē digne laudare queaꝫ. Qm̄
vt verū fatear qcqd humanis dici pōt verbis
minus eſt a laude dei qꝛ diuinis ⁊ angelicis ē
excellentius pꝛedicata ⁊ laudata pꝛeconijs. A
ꝓphetis quidē pꝛenunciata. A patriarchis
figuris ⁊ enigmatibus pꝛeſignata. Ab euāge
liſtis exhibita ⁊ monſtrata. Ab angelo vene/
rabiliter atqꝫ officioſiſſime ſalutata. Preterea
qualis ⁊ quanta eſſet ab eodem diuinitꝰ de/
claraꝫ cū ait: Aue grā plena ⁊c̄. Talibus nāqꝫ
decebat virginē oppignerari muneribus vt
eſſet grā plena: q̄ dedit celis gloꝛiā: terris deū
pacē gentibus: finē vitijs: vite oꝛdinē: ⁊ moꝛi
bus diſciplinā. hec ille. Propter que oīa coꝛā
heliſabeth deū ipſa magnificauit. que dignat̃
de ſe nobis dicere illud Eccleſiaſtici. xxiiij. ca.
Ego mr̃ pulchꝛe dilectionis timoꝛis ⁊ magni
tudinis ⁊ ſcē ſpei. In me oīs grā vie ⁊ veritaſ
In me oīs ſpes vite ⁊ virtutis. Trāſite ad me
omnes qui ꝯcupiſcitis me ⁊ a generationibꝰ
meis adiplemini. Spūs eni meꝰ ſuꝑ mel dul/
cis ⁊ hereditas mea ſuꝑ mel ⁊ fauuꝫ. Ad eā ḡ
crebꝛo cōfugiamus vt ſua ꝓtectōe liberemur

ab oībus malis iminentibus ⁊ bñfaciēdo me-
reamur filij eius grãm ⁊ tandem gloriã ſem-
piternã. Amen.

¶ Sermo vigeſimuſoctauus de tribus virtu-
tibus contemplandis virginis glorioſe in fe-
ſto purificationis eiuſdem.

Mpleti ſunt dies
purgatōnis marie ſm legē moy-
ſi. Scribūt hec vba Luce.ij.ca.
⁊ in euangelio pñtis ſolēnitatis
Splendor virtutū glorioſe virgnis marie mi-
ro mō effundit in celo ⁊ in terra. Naȝ de ipſa
inqt Ambroſiꝰ in li. de virginitate. Talis fuit
maria vt eius vnius vita oīum ſit diſciplina.
Propterea queecunqȝ geſta ſunt ꝑ eã dū illuȝ
paruulū preſentauit in templo rōnabiliter fa-
cta fuiſſe indubitant tenēdū eſt. Qō vt ⁊ nos
deuotius contēplari poſſemus. Sctã mr̃ eccle-
ſia purificationis eius feſtū cū bñdictione can-
delarū agendū ſtatuit. Deferunt vo accenſe
candele ille bñdicte: vt innuat ꝙ virgo ſacra-
tiſſima tota ſit ſplendida ⁊ luminoſa. Fuit aūt
pñtis ſolennitatis inſtitutor. Sergius papa q
a ſpū sctō edoctus voluit vt xp̄iani ſingulis
annis ad honorē genitricis dei hac die totuȝ
mundū cū accēſis ⁊ bñdictis cereis illuſtrarēt
Inductus vo ad id fuit qm̃ Romani tpe gē-
tilitatis ⁊ ſupſtitioſi cultus idoloꝝ in kalen-
dis februarij ad honorē februe mr̃is martis q
deus erat belloꝝ vrbē de quito in quintū an-
nū cū cereis ⁊ facibus tota nocte luſtrabāt vt
filius eius illis victoriam de inimicis con-
cederet cuius matrē tā ſolēniter honorarent.
Similiter in februario ſacrificabāt februo. i.
Plutoni ⁊ ceteris dijs infernalibus ꝓ aīabꝰ
añceſſoꝝ ſuoꝝ. iō ei ſolēnes hoſtiaſ offerebāt
⁊ tota nocte laudibus inſiſtentes cuȝ cereis ⁊
accenſis facibus vigilabant. Et qm̃ difficile ē
cōſueta relinquere xp̄iani de gentilitate con-
uerſi adhuc p̄dictas cerimonias obſeruabant
qua de re Pontifex maximus vt extingueret
paganoꝝ errorē indixit vt bñdicta luminaria
ad honorē regine celorū ab oībus fidelibꝰ por-
tarent. Ipſa nāqȝ nō martis ſed ieſu xp̄i filij
dei dulciſſima mater a nobis colenda eſt cuiꝰ
meritis ⁊ interceſſione innumera: vt ſic dicaȝ:
eã inuocantibus bñficia donant. Ad cuiꝰ lau-
des explicandas hodierna die incūbere debe-
mus q̄ vagientē filiū ad templū ꝑduxit ibiqȝ
oīa ꝑfecit q̄ moyſes in lege iubebat. In qbꝰ ꝑ
ipſã laudabiliſſime geſtis triplicē eius virtu-
tem pre ceteris eligimus contemplandã.
Prima dr̃ virginitatis.
Scda humilitatis.
Tertia liberalitatis.

¶ De ꝑpetua virginitate ſancte marie q̄ fuit
a ꝓphetis prenūciata ab ipſa voto ꝯfirmata
⁊ ſemꝑ inuiolabilit̄ obſeruata. Capitulum. j.

PRima virtus excellētiſſima illius felicif-
ſime mr̃is quã ꝯtēplari debemꝰ dr̃ virgi-
nitatis. Hec deſignat in verbis moyſi. Nam
Leuitici. xij. ca. Ex ordinatione dei moyſes di-
xit. Mulier ſi ſuſcepto ſemie peꝑit imūda erit
Iſta ꝯditio ſi appoſita dat intelligere: ꝙ qñqȝ
mulier eſſet paritura maſculū nō ſuſcepto ſe-
mine. Exq̄ doctores dicunt ꝙ ſignant moyſes
fuit ita locutus ad excipiendã mr̃eȝ dei ab im-
mūdicia. Et vt Bernardꝰ ait q: timuit in ma-
trē dñi blaſſfemiã irrogogare. Sed vt virgini-
tatē illã ardentius veneremur: in hac ꝑte tria
dubia ſunt aperienda.
Primū vtrū virginitas marie fuit ante pre-
nunciata
Scdm vtꝝ vgitas marie fuit voto ꝯfirmata
Tertiū vtꝝ virginitas marie fuit ſꝑ obſuata

¶ Ad primū dubiū rñdemus ꝙ placuit altiſſi-
mo deo ꝑ multa añ retroacta ſecula virginita-
tē marie a ſuis ꝓphetis ⁊ alijs qbꝰ rē tã grã-
dē notã effecit mirabiliꝰ p̄conicari. O mitto ſi-
billaꝝ oracula: Taceo multoꝝ pr̃iarchaꝝ teſti-
monia. Tm̃ referã quid in hiſtorijs Iſpanie
qd in Ezechiele: qd in Iſaia fideliſſime ſcribit
In originali libro hiſtorie Iſpanice in ca. xl. d
nōnullis incidētibꝰ tpe Fernādi regis. ita ha-
bet. Cū apud toletū qdã iudeuſ grã ampliãdi
vineã ſuã rupē cōminuiſſet in medio ſaxi con-
cauitas repta ē: vbi liber erat folia lignea hñs
deſcriptꝰ tribus linguis: hebreis: grecis: ⁊ lati-
nis: ſcriptura q̄ſi vnius pſalterij videbat. Hic
liber de triplici mūdo diſſerebat: ab Adã vſqȝ
ad antixp̄m: Principiū vo tertij libri incipie-
bat a xp̄o ſic exordiēſ. In tertio mūdo filiꝰ dei
naſcet in mūdo ex virgine maria: patietqȝ ꝓ
ſalute hoīm. Qō cū iudeꝰ ꝯſpiceret ſtatī cū fa-
milia ſua ſacro fōte renatꝰ ē. In fine vo libri
erat ꝙ tpe Fernandi regis inueniri debebat.
Ad ꝓphetã Ezechielē iã veniamꝰ cui virgini-
tas marie reuelata ē. vñ ait ca. xliiij. Conuerti
me ad viã porte ſanctuarij exterioris q̄ reſpi-
ciebat ad orientē ⁊ erat clauſa. Et dixit dñs ad
me: porta hec clauſa erit ⁊ nō apiet: ⁊ vir non

trāſiet ꝑ eā: qm̄ dn̄s deus iſrael ingreſſurꝰ eſt
ꝑ eam. Ubi Augꝰ in ſermone ait. Mirabilis
ꝓphete viſio ſed mirabilior eſt ꝓphetie adim
pletio. Quid eſt porta in domo dn̄i clauſa niſi
ꝙ maria ſemꝑ erit intacta? Et qd eſt: hō non
trāſibit ꝑ eā niſi ꝙ ioſeph nō cognouit eā? Et
quid eſt ſolꝰ dn̄s intrat ⁊ egredit̃ ꝑ eā niſi q꜡
ſpūs ſcūs īpregnauit eā? Et qd eſt clauſa erit
in eternū: niſi q꜡ maria fuit virgo an̄ partū ⁊
virgo poſt ꝑtū? Dicat ergo maria. Porta fa
cta ſū celi ianua fcā ſū filio dei: illi facta ſū ia
nua clauſa: q poſt ſuā reſurrectionē ingreſſus
ē ꝑ oſtia clauſa: ꝑ q̄ egreſſus eſt ad ſuos cruci-
fixores. Ad diſcipulos āt ſuos clauſo oſtio ce
naculi ingreſſus eſt clauſtra: qui natus de ven
tre meo: me mr̃ez dimiſit intactā. Adimpleuit
ventrē meū diuinitate: ⁊ vterū meū nō euacu
auit caſtitate: hec ille. Iſaias ꝟo ſatis aperte
ca. vij. vginitatē marie p̄nūciauit. Ecce in-
q̄t virgo cōcipiet ⁊ pariet filiū ⁊ vocabit̃ no-
men eius emanuel. Sed iudei ꝯ nos arguunt.
Primo q꜡ in hebreo n̄ dr̃ virgo ſed halma: ⁊
ſignificat puellā abſcōditā ſiue ſit virgo ſiue
corrupta. Scd̄o q꜡ dr̃ ꝙ nomen eius vocabit̃
emanuel. Filius āt virginis vocatus eſt ieſus
xp̄s. Et iō aiūt iudei ꝙ hec ꝓphetia nō intelli
git̃ de xp̄o ⁊ virgine matre: ſed de Eçechia fi
lio regis achaç: qui poſt dictū ꝓphete natus ē
Sed hoc impugnat Rabi ſalomon ꝑ hoc ꝙ
Eçechias erat. xxv. ānoꝝ qn̄ cepit regnare pꝰ
Achaç prēm ſuū imediate. vt habet̃. iiij. Re-
gū. xviij. ca. Achaç regnauit tm̄. xvi. annis. vt
habet̃. iiij. Regū. xvi. ca. Ergo in principio re
gni Achaç anteq̄ȝ diceret̃ ꝓphetia Eçechias
erat natus ⁊ erat nouē annoꝝ. Et ꝓpter hoc
dicit Rabi ſalomon ꝙ hec ꝓphetia eſt intelli
genda de filio Iſaie qui acceperat vxorē iuuē
culā ⁊ iam cōceperat de eo. Et q꜡ de puero exi
ſtente in matris vtero neſcit̃ ſi ſit maſculus
vel femina: ideo Iſaias dabat Achaç ſignū li-
berationis a duobus regibus illū inuadere vo
lentibus. ſicut pȝ. iiij. Regū. xvi. ca. ꝙ vxor ſua
grauida pareret filiū maſculuȝ. Sed vt refert
Nichoꝰ d̕ lira. iſta expoſitio ſtare n̄ pōt q꜡ ca.
ſequenti dr̃ de puero illo. Et erit extenſio alaꝝ
eius implens latitudinē terre tue o emanuel.
Et loquit̃ de terra regni iudee cuiꝰ nūq̄ȝ fuit
dn̄s Iſaias. Et propterea ad litterā intelligit̃
de xp̄o qui dn̄at̃ iudee ⁊ oībus que ſūt in celo
⁊ in terra. Ad primū ꝟo obiectū dicit Nicho
laus de lira ꝙ halma ī hebreo ſignificat abſcō
ditā ita ꝙ nō dubitat̃ de integritate illius. Et
ſcribit̃ ꝑ h ⁊ nō inueniunt̃ niſi tres ita deſcri-
pte. Prima eſt rebecca de qua Geneſis. xxiiij
ca. dr̃. Puella decora nimis. Sequit̃. puella q̄
egrediet̃. in hebreo ponit̃: halma que egrediet̃
Scd̄a fuit maria ſoror moyſi. de qua dr̃ Exo.
ij. ca. Iuit puella. in hebreo ponit̃ halma Iuit
halma. Et iſte due fuerūt virgines puriſſime
qn̄ fuerūt ſic nomīate. Tertia ergo fuit virgo
maria in hac ꝓphetia. Quare halma virginē
ſignificat. Ad illud ꝟo qd̄ adducebat̃ de noīe
emanuel: Rn̄dent doctores vt ēt tactū eſt in
ſermone de circūciſione: ꝙ duplex eſt nomen
ſ. nature vt homo. ⁊ impoſitionis vt petrus ⁊
antonius. Emanuel itaqȝ eſt nomen nature.
Ieſus ꝟo nomen impoſitionis. ¶ Scd̄m du
biū aperiendū: vtrū virginitas marie fuit vo
to confirmata. Ad qd̄ rn̄det Ricardus in. iiij
di. xxx. Et Tho. iij. ꝑte. q. xxviij. ꝙ cū ꝑfectiōis
opera magꝭ ſint laudabilia ſi ex voto fiant q̄ȝ
ſine voto. virginitas aūt in mr̃e dei precipue
debuit pollere. iō ꝯueniēs fuit vt virginitas
eius eſſet ex voto deo conſecrata. Verūtn̄ q꜡
tp̄e legis oportebat generationi inſiſtere tam
mulieres q̄ȝ viros: q꜡ ſm̄ carnis originē cultꝰ
dei augebat̃ anteq̄ȝ ex illo ppl̄o xp̄s naſceret̃
Mater dei nō credit̃ an̄q̄ȝ deſpōſaret̃ ioſeph
abſolute virginitatē vouiſſe. licet eā in deſide
rio habuiſſet. Sup hoc tn̄ voluntatē ſuā diui
no cōmiſit arbitrio. Poſtmodū ꝟo accepto
ſponſo ſm̄ ꝙ mores illius tp̄is exigebant ſil̃
cū eo votū virginitatis emiſit. voluit ꝟo de-
ſponſari ex familiari inſtinctu ſpūs ſcti: confi
dens de diuino auxilio ꝙ nūq̄ȝ ad copulā car
nalē ꝑueniſſent. Confirmant̃ iſta ꝑ magiſtrū
ſentē. in. iiij. di. xxx. ⁊ ēt ꝑ illud qd̄ ſcribit̃. xxvij
q. ij. ca. ſufficiat. §. Btā maria. Lādulfus tn̄ di
cit in ſuo. iiij. ꝙ poſſibile fuit virginē expreſſe
vouiſſe anteq̄ȝ deſponſaret̃: ⁊ nihilominus cū
vero voto virginitatis potuit cōtrahere. Nā
matrimoniū eſt cōſenſus in carnalē copulā al
tero cōiugū petente. Si ergo conſtaret ꝑ reue
lationē ipſi femine ꝙ nunq̄ȝ vir ab ea debitū
peteret cū vero voto virginitatis: poſſet ſtare
verū matrimoniū q꜡ nūq̄ȝ carnalis copula ſe-
queret̃. Et ita fuit in ꝓpoſito: q꜡ virgini glori
oſe fuit reuelatū ꝙ nūq̄ȝ ioſeph peteret ab ea
debitū: ⁊ forte etiā ipſi ioſeph: cū dicat̃ a mul-
tis ꝙ ipſe inſuꝑ ex inſtinctu ſpūs ſcti virgini
tatē vouerat. Nō obſtante āt tali voto inter
mariam ⁊ ioſeph verum fuit matrimoniū. vt

refert magiſter ſenten. Et.xxvij.q.ij.ca. inſti/
tutū. Nā vt ingt Ricardus ēt ſctūs Tho.du
plex eſt pfectio rei prima.ſ. ⁊ ſcda. Prima in
ipſa rei forma conſiſtit ex qua ſpēm ſortitur.
Scda conſiſtit in operatione rei per quā res
aliqlit ſuū finē attingit. Forma āt mrimonij
ꝯſiſtit in qdam indiuiſibili cōiunctione aiorꝫ
p quā vnus cōiugū indiuiſibiliter alteri fidē
ſeruare tenet. Finis āt matrimonij eſt proles
generanda ⁊ educanda. Ad quorꝫ primū pue
nitur p concubitū coniugalē. Ad ſcdm p alia
opa viri ⁊ vxoris qui ſibi inuicē obſequuntur
ad prolē nutriendā. Sic ergo qꝫtuꝫ ad primā
pfectionē oino verū fuit matrimoniū virgis
matris dei ⁊ ioſeph qr vterqꝫ conſenſit in co/
pulā coniugalē:nō aūt expreſſe in copulā car/
nalē:niſi ſub cōditione ſi deo placeret. vñ ⁊ an
gelus vocat mariā cōiugem dicens. Noli ti/
mere accipe mariā cōiugem tuā. Qđ exponēs
Aug⁹ in li. de nuptijs ⁊ concupiſcentia dicit.
Cōiunx vocat ex prima deſponſationis fide
quā concubitu nec cognouerat nec fuerat co/
gniturus. Quantū vo ad ſcdam pfectionem
que ē p actū matrimonij ſi hoc referat ad car/
nalē concubitū p quē proles generat nō fuit
iſtud matrimoniū ꝯſūmatū. Habuit tñ illud
matrimoniū ēt ſcdam pfectionē qꝫtū ad ꝓlis
educationeꝫ. vñ Aug⁹ dicit in li. de nuptijs ⁊
concupiſcentia. Oē nuptiarū bonū impletuꝫ
eſt in illis parentibus xpi ꝓles:fides:ſacramē
tū. prolem cognoſcimus ipſū dñm ieſū. Fideꝫ
qr nullū adulteriū. Sacramētū:qr nullū diuor
tiū. ſolus ſibi nuptialis concubit⁹ nō fuit. Et
ſi quis obijceret ꝯ iſta: qr Hiero⁹ ꝯ heluidiuꝫ
ait. Joſeph marie cuſtos fuit potius qꝫ mari
tus. Dicendū ꝙ Hiero⁹ accipit maritum ab
actu matrimonij cōſūmati. Siliter intelligē/
da ſunt verba Hieronymi in Mattheū. vbi
ait. Cū virū audieris ſuſpitio tibi non ſubeat
nuptiarꝫ:ſed recordare cōſuetudinis ſcriptu/
rarū q ſponſi viri ⁊ ſponſe vocant vxores. qđ
Hiero⁹ vocat nuptias nuptialē concubitum
O ia predicta facile teneri pñt: ⁊ ꝙ virgo vel
anteqꝫ cū ioſeph ꝯheret: vel poſtqꝫ ꝯxit ex dei
reuelatione virginitatē vouiſſet. Et ꝙ ioſeph
illuminatus a deo qui elegit eū tante virginiſ
ſponſū ⁊ ſui filij alumnū virginitatē voto fu
erit complexus cum perpendimus ipſius vir
ginis benedicte mores ⁊ actus diuinituſ regu
latos. Jn quadam tamen hiſtoria ſic habetur
ꝙ beata virgo completo ablactatiōis triēnio

ad templū dñi a parētibus fuit perducta vbi
remanſit cum alijs virginibus ⁊ puellis in oi
ſanctitate ſeruiens altiſſimo deo: viſitabatqꝫ
ab angelis frequentius ⁊ ſpiritualibus conſo
lationibus replebat. Quartodecimo vo eta/
tis ſue anno pontifex publice denunciauit vt
virgines que erant in templo ⁊ etatis temp⁹
impleſſent domū reuerterentur vt matrimo/
nia contraherent:cuius mandato cum cetere
paruiſſent ſola virgo maria hoc ſe facere non
poſſe rñdit:tum qr parentes ſui eaꝫ dñi ſerui/
tio mancipaſſent: tum qr virginitatem ſuam
dño ipſa vouiſſet. Tunc anxiatus pontifex ꝓ
nouitate rei iminente feſtiuitate iudeorꝫ ſeni
oribus cōuocatis:oim vna hec fuit ſententia
vt dñi conſilium quereret. Cū auteꝫ orationi
inſiſterent ⁊ pontifex ad conſulendū dñm ac/
ceſſiſſet:mox de loco oratorij cunctis audienti
bus vox inſonuit:vt quicūqꝫ de domo dauid
nuptijs abiles cōiugati nō eſſent:ſinguli vir/
gas ad altare deferrēt : ⁊ cuiuſcunqꝫ virgula
germinaret ⁊ in cacumine eius ſpūs ſctūs in
columbe ſpecie conſederet: ipſe proculdubio
eſſet cui virgo deſponſari deberet. Erat inter
ceteros ioſeph de domo dauid cui cum incon
gruū videret ſi vir iam prouecte etatis tā te/
nerā virginē duceret in vxorē. Ceteris virgaſ
ſuas afferentibus:ſolus ipſe virgā nō attulit
vñ cū nihil diuine voci ꝯſonū appareret pon
tifex iterato dñm conſulendū putauit:qui rñ/
dit ꝙ ſolus ille virgā ſuā nō attulit cui virgo
deſpōſari debebat. Jnductus itaqꝫ ioſeph vt
virgam ſuā ferret:cū hoc feciſſet illico germi/
nauit ⁊ in eius cacumine columba conſedit:
quare ſibi deſponſata fuit virgo: qui in ſuam
ciuitatē bethleem ꝓfectus neceſſaria nuptijs
prouidebat:virgo aūt maria ad domū paren/
tū in naçareth reuerſa eſt. Vbi in diebus illis
angelus gabriel ei oranti apparuit: ⁊ de ea na
ſciturū dei filiū nūciauit:hec in legenda nati/
uitatis virginis. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrum
virginitas marie fuit ſemp obſeruata. Ad qđ
nequā heluidius heretic⁹ ore ſacrilego ⁊ blaſ
femo auſus eſt dicere:ꝙ poſt partū nō manſit
virgo:licet fuerit virgo añ ptū ⁊ i ptu. Sūpſit
āt occaſionē erroris qr male intellexit ſcriptu
ras. Nam in.i.ca. Matthei ſcribit de ioſeph.
Non cognoſcebat eā donec peperit filiū ſuū
primogenitū: Arguit heluidi⁹ ⁊ dicit hoc ad/
uerbiū donec cōſueuit determinatū temp⁹ ſi/
gnificare quo cōpleto fiat id qđ vſqꝫ ad illud

tp̄s nō fiebat: verbū āt cognoſcendi ibi ad coi
tū refert᷑. Sicut ⁊ Geneſis.iiij.ca.dr̄.ꝙ Adaȝ
cognouit vxoꝛem ſuā: ergo poſt partū beata
virgo fuit a ioſeph cognita. Inſuꝑ ⁊ ieſꝰ noīa
tur pꝛimogenitus: ergo habuit fratres ſubſe/
quentes. Et hoc ꝯfirmat᷑. qꝛ Joānis.ij.ca.dr̄.
Deſcendit in capharnaū ipſe.ſ.xp̄s ⁊ mater ⁊
fratres eius. Pꝛo confuſiōe heluidij ⁊ verita
tis defenſione notandū ꝓ illo verbo cognoſce
bat: ꝙ quidā dixerūt h̄ nō eſſe intelligendū de
cognitione carnis: ſed de cognitione noticie.
Dicit eni Criſoſtoꝰ ꝙ ñ cogouit eā ioſph añ/
q̄ȝ pareret cuius fuerit dignitatis: ſed poſt q̄ȝ
peperit tūc cognouit eā: qꝛ ꝑ ipſius ꝓlem ſpe/
cialioꝛ ⁊ dignioꝛ facta fuerit q̄ȝ totus mundꝰ
qꝛ quē totus mūdus capere nō poterat in an/
guſto vtero ſuo ſola ſuſcepit. Quidā āt hanc
cognitionē referūt ad noticiā viſus. Sic̄ eni
moyſi cū dño colloquētis gloꝛificata eſt facieſ
vt non poſſent in eū intendere filij iſrael. Sic
maria claritate virtutis altiſſimi obūbꝛata co
gnoſci ñ poterat a ioſeph donec pareret. Pꝰ
partū vō a ioſeph agnita iueni᷑ ſpecie facici
nō libidinis tactu. Hieroꝰ aūt concedit hoc
eſſe intelligendū de cognitione coitus: ſed dic̄
ꝙ vſq̄ȝ vel donec in ſcripturis qñq̄ȝ ſignificat
certū tp̄s. ſm̄ illud ad Galathas.iij.ca. Pꝛo/
pter tranſgreſſoꝛes lex poſita eſt donec venit
ſctm̄ cui ꝓmiſerat. Qñq̄ȝ vō ſignificat infi/
nitū tp̄s ſ̄ȝ illud. Donec ponā inimicos tuos
poni᷑ ibi donec ꝓ ſemꝑ. Et ſm̄ hunc modū lo
quēdi euangeliſta oñdit ꝙ ioſeph nō cogno/
uit eā donec peꝑit id eſt vſq̄ȝ ad partū ⁊ neq̄ȝ
ēt poſt partū. De eo etiā ꝙ xp̄s dr̄ pꝛimogeni
tus vt ait Hieroꝰ. ⁊ poni᷑ de verboꝛuȝ ſig. in
ca. Joſeph. Nō poſt quē alius ſed ante quem
nulluſ. Et de eo qđ Heluidius referebat xp̄m
videlicet habuiſſe fratres Hieroꝰ ait. ꝙ quat
tuoꝛ modis in ſcriptura fratres dicunt᷑.ſ. nā:
gente: cognatione: ⁊ affectu. vñ fratres dñi di
cti ſunt nō ſm̄ nām quaſi ab eadē matre nati
ſed ſm̄ cognationē quaſi conſanguinei eiꝰ exi
ſtentes. Deteſtandꝰ itaq̄ȝ eſt erroꝛ ꝑniciosiſſi
mus heluidij vt inq̄t Tho.iij.parte.q.xxviij.
Pꝛimo ſicut qꝛ derogat xp̄i ꝑfectioni q.ſ. ſm̄
diuinā nām vnigenitus eſt pr̄is tanq̄ȝ perfe/
ctus ꝑ oīa filius eius: ita etiam decuit vt eſſet
vnigenitus matris tanq̄ȝ ꝑfectiſſimū germē
eius. Scđo hic erroꝛ iniuriā facit ſpūi ſancto
cuius ſacrariū fuit vterus virginalis in quo
carnē xp̄i foꝛmauit. Vnde ñ decebat vt de ce

tero violaret᷑ ꝑ cōmixtionē virilē. Tertio de/
rogat dignitati ⁊ ſanctitati matris dei que
ingratiſſima videret᷑ ſi tanto filio cōtenta nō
eſſet: ⁊ ſi virginitatē que in ea miraculoſe con
ſeruata fuerat ſponte perdere vellet ꝑ carnis
concubitū. Quarto inſuꝑ ipſi ioſeph eſſet ad
maximā pꝛeſūptionē imputandū: ſi eā quam
reuelante angelo de ſpū ſctō deum concepiſſe
cognouerat: polluere tentaret. Quare virginē
añ partū: virginē in partu: virginē ⁊ poſt par
tū genitricē dei veriſſime p̄dicamus. Si vō
vlterius aliquis quereret. Cur voluit xp̄s de
virgine naſci. Rñdere poſſumus ex dictis pꝛe
fati doctoꝛis ſancti Tho. vbi.ſ. ꝙ hoc factum
eſt triplici de cauſa.
Pꝛimo ꝓpter dignitatē patris.
Scđo ꝓpter puritatē filij.
Tertio ꝓpter incarnationis finē.
Pꝛimo ꝓpter patris dignitatē conſeruandā
Cū eni xp̄s ſit verus ⁊ nālis dei filius: nō fuit
cōueniens vt aliū patrē haberet q̄ȝ deū ne di
gnitas trāſferret᷑ i aliū. Scđo h̄ fuit ꝯueniēs
ꝓꝑ puritatē filij: Ipſe nāq̄ȝ eſt verbū dei: ver
bū vō abſq̄ȝ oī coꝛruptōe coꝛdis cōcipi᷑ ⁊ ex
coꝛde abſq̄ȝ coꝛruptione ꝓcedit. Vñ vt oſten/
deret᷑ ꝙ illud coꝛpus eſſet ipſius verbi dei: cō/
ueniens fuit vt de incoꝛrupto virginis vtero
naſceret᷑. Tertio fuit cōueniens ꝓpter incar/
nationis finē. Ad hoc eni venit xp̄s vt hoīes
renaſcerent᷑ in filios dei nō ex volūtate carniſ
neq̄ȝ ex voluntate viri.i. nō ex conſenſu mulie
ris ⁊ viri ſed ex deo.i. ex dei virtute nati ſunt.
Vñ Augꝰ in li. de ſctā virginitate ait. O por/
tebat caput nr̄m inſigni miraculo ſm̄ coꝛpus
naſci de virgine vt ſignificaret ſua mēbꝛa de
virgine eccleſia ſm̄ ſpm̄ naſcitura.

¶ De tribus legis cerimonijs quas beata vir
go ſeruauit ex humilitate. Capitulum.ij.

Ecūda virtus pꝛeſtantiſſima quā in vir
gine bñdicta cōtemplari debemus dr̄ hu
militatis. Ob illā nanq̄ȝ ſubiecit ſe hodierna
die triplici cerimonie legis.
Pꝛima cerimonia fuit purgationis.
Scđa pꝛeſentationis.
Tertia oblationis.
¶ Pꝛima cerimonia dr̄ purgatiōis. Quadra
geſimo nanq̄ȝ die a natiuitate dñi venit ad tē
plū vt ſm̄ conſuetudinē legis mūdaret᷑ cuȝ tñ
ſub illa lege nō teneret᷑. Ad qđ plene intelligē
dū ponderanda ſūt ea q̄ ſcribunt᷑ Leuitici.xij
ca. vbi ſic habet᷑ in ſententia: ꝙ mulier ſi ſuſce

pto ſemine peperiſſet maſculũ imunda eſſet ſe
ptem diebuſ:imunda.ſ.a conſortio hoim ⁊ ab
ingreſſu templi. Sed completis ſeptem die-
bus munda quidẽ efficiebat̃ quo ad conſortiũ
hoim. Sed adhuc vſqꝫ ad trigeſimũ tertium
diem quo ad ingreſſũ templi imunda erat:tan
dem completis quadraginta diebus quadra-
geſima die templũ intrabat ⁊ puerũ cũ mune
ribus offerebat. Si vo feminã peperiſſet du
plicabant̃ dies ⁊ quo ad cõſortiũ hoim ⁊ quo
ad ingreſſũ templi. Beatiſſima vo virgo nul
lam habuit imundiciã a qua purgaret̃ neqꝫ fi
liũ concepit virili ſemine:quare nec legi puri-
ficationis obligabat̃: voluit tñ predictã legeꝫ
humiliter adimplere. Nã vt inqt Tho.iij.pte
q.xxxvij. Sicut plenitudo grẽ a xp̃o deriuat̃ i
matrẽ:ita decuit vt mater humilitati filij cõ-
formaret̃. Et iõ ſicut xp̃s lꝫ legi nõ eſſet obno-
xius voluit nihilominus circũciſionẽ aliaqꝫ
onera legis ſubire:ad demonſtrandũ humili-
tatis ⁊ obedientie exemplũ ⁊ vt approbaret le
gem:⁊ vt occaſionẽ ſcandali a iudeis tolleret:
ꝓpter eaſdẽ rõnes voluit ⁊ mr̃em ſuã imple-
re legis obſeruantias quibus tñ nõ erat obno
xia. Ideo Bernardꝰ ad virginẽ ſic deuote lo-
quit̃. Vere btã virgo nõ habes cãm nec tibi
opus eſt purificatione: ſed nũqd filio tuo opꝰ
erat circũciſione? Eſto inter mulieres tanqꝫ
vna illarũ:nã ⁊ filius tuus ſic eſt in medio pu
erorũ:hec Bernardus. ¶ Scda cerimonia le-
gis cui ſe virgo ſctã ſubiecit dr̃ preſentatiõis
vt eni ſcribit̃ Exodi.xiij.ca. Locutus eſt dñs
ad moyſen dicẽs. Sanctifica mihi oẽ primo-
genitũ qd aperit vuluas i filijs iſrael. Vbi ſci
endũ ꝙ de prole nata duplex preceptum trade
batur in lege. Vnũ quidẽ generale p̃ceptum ad
oẽs:vt.ſ.completis diebus purificationis ma
tris offeretur ſacrificiũ pro filio ſiue pro filia
vt habetur Leuitici.xij.ca. Et hoc quidẽ ſacri
ficiũ erat ad expiationẽ pcti in quo ꝓles erat
concepta ⁊ nata: ⁊ etiã ad conſecrationẽ quã-
dam ipſius:qꝛ tũc primo preſentabat̃ in tẽplo
Et iõ aliqd offerebat̃ in holocauſtũ:aliqd pro
peccato. Aliud erat preceptum ſpeciale de pri-
mogenitis tã in hoibus q̃ꝫ in iumentis. Sibi
eni dñs deputauerat oẽ primogenitũ in iſrael
pro eo ꝙ ad liberationẽ ppl'i iſrl' pcuſſerat pri
mogenita egypti ab homie vſqꝫ ad pecus:pri
mogenitis filioꝝ iſrael reſeruatis. Et qꝛ xp̃s
fuit primogenitus marie virgis mr̃is:vtrũqꝫ
fuit factuꝫ circa eũ. Primo p̃ceptum id qd erat
ſpeciale ⁊ ptinet ad primogenitoſ. Ob qd dic̃
Lucas. Tulere illũ in hierl'm vt ſiſterent eum
i.offerrẽt dño:qꝛ omne maſculinũ adaperiẽs
vuluam.i.primo naſcens ſm Nicholaũ de li-
ra. Cuiuſmodi erant primogeniti:ſanctũ dño
vocabit̃. Scdo factũ fuit circa xp̃m id qd com
muniter ptinet ad oẽs. Et hoc notat̃ cum dr̃
Et vt darent hoſtiã ſm ꝙ dictuꝫ erat in lege
dñi par turturũ aut duos pullos columbaruꝫ
Quia vo dr̃. O ẽ maſculinũ adapiẽs vuluã
patet ꝙ loquitur de maſculo concepto ⁊ nato
p aperitionem clauſtri virginalis:qd non ha-
buit locũ in beata virgine:que virgo perman
ſit in conceptu ⁊ partu: tñ hanc legem ex hu-
militate voluit obſeruare. ¶ Tertia cerimo-
nia cui ſe virgo ſubiecit dicit̃ oblationis. Nã
obtulere ipſa ⁊ ioſeph pro dño par turturum
aut duos pullos columbarũ. Hec erat oblatõ
pauperum:ſed agnus oblatio diuitũ. Verun-
tamẽ tres difficultates hic oriuntur. Prima
an conueniens fuit aliquid offerre deo. Scda
quare oblatio fiebat de aliquibus determina
te non de oibus. Tertia quare aialia offerebã-
tur occiſa. Pro prima difficultate poſſet quis
arguere iſto modo. Nihil eſt offerendũ alicui
qd ſuum eſt ⁊ ipſe non indiget. Sed dei erant
oia que in ſacrificijs offerebãtur ⁊ illis nõ in-
digebat:qꝛ ad vſum hois illa deputauerat: g̈
non erant deo offerenda. Confirmantur iſta
qꝛ Dauid in p̃s. Dñi eſt terra ⁊ plenitudo eiꝰ
orbis terrarum ⁊ vniuerſi qui habitant in ea:
Et iteruꝫ. Sacrificiũ ⁊ oblationẽ noluiſti. Et
in alio p̃s. Inducit loquentẽ deũ. Nunqd mã
ducabo carnes tauroruꝫ aut ſanguinẽ hirco-
rum potabo. In ꝯ̃rium aũt eſt illud qd ponit̃
Leuitici.i.ca. Vbi deus dixit oblata oia adole
bit ſacerdos ſup altare in holocauſtũ ⁊ odorẽ
ſuauiſſimũ dño. Et ꝓpterea ſcũs Tho. prima
ſc.q.cij.dicit. ꝙ deus voluit ſibi offerri ſacri-
ficia triplici rõne:
Primo propter mentis ordinationem.
Scdo propter idolatrie excuſationem.
Tertio propter figurationem.
Primo voluit deus offerri ſibi ſacrificia pro
pter mentis ordinationẽ. Ad hanc ptinet vt
oia que quis hꝫ recognoſcat a deo. vt dr̃.xvi.
q.i.in ca.reuertimini. ⁊ ordinet in deuꝫ tanqꝫ
in vltimũ finẽ. Et hoc repreſentabat in obla-
tionibus ⁊ ſacrificijs. Hinc eſt ꝙ Dauid vt
ſcribitur.i. Paralipome.ca.xxix.dicebat. Tua
ſunt oia ⁊ q̃ de manu tua accepimus dedimꝰ

tibi. Scđo voluit deꝰ offerri ſibi ſacrificia ꝓ/
pter ydoloꝝ excuſationē vt ꝑ honorē qui red/
debaꝛ deo retraherēꝛ ppl'us a cultu ydoloꝛuꝫ
Nā precepta de ſacrificijs nō fuerūt data po
pulo iudeoꝛuꝫ niſi poſtq̄ꝫ declinauit ad ydola
triā adoꝛando vitulū cōflatilē. Tertia rō fuit
ꝓpter figurationē. Futurus nanqꝫ erat xp̄us
qui ſe offerre ꝓ hoīm ſalute debebat. Ideo ob
lationes veteris legis xp̄m figurabāt: de quo
ſic ingt apl'us ad Ephesios. v. ca. Tradidit ſe/
metipſū ꝓ nobis oblatiōꝫ ⁊ hoſtiā deo i odo/
rē ſuauitatis. Et ad Hebreos. x. ca. Xp̄s vnā
ſemel ꝓ pctīs hoſtiā obtulit i ſempiternū. Cō
cludimus ergo ꝙ lꝫ dei ſint omnia quibuſ nec
indiget: oblationes tñ ſibi fieri voluit ꝓpter
hoīm vtilitatē rōnibus predictis. ¶ Scđa dif
ficultas erat quare oblatio fiebat deo de aliq/
bus determinate ⁊ nō de oībus. Nam de ge/
neribus aīaliū quadrupedū offerebanꝛ boues
oues: capre. Et de auibuſ turtur ⁊ colūba: ⁊ in
mundatione leproſi de paſſeribus. Quare nō
offerebanꝛ piſces: aquile: leones ⁊ ſil'ia. Et rñ/
det Tho. vbi. ſ. ꝙ hoc fiebat ꝓpter tria.
Propter cōmunē abilitatem.
Propter mundiciā ⁊ puritatem.
Propter oblationis ſingularitatem.
Primo hoc fiebat ꝓpter coēm abilitatem: q2
illa q̄ offerebāꝛ facile haberi poterāt a cōmu
nitate hoīm: non ſic leones aquile vel piſces.
Scđo hoc fiebat ꝓpter mūdiciā ⁊ puritatem
q2 illa aīalia mūdū hñt nutrimentū ſicut dicit
Rabi moyſes. nō ſic gallina ⁊ poꝛcus. Tertia
rō erat ꝓpter oblationis ſingularitatē: vt eſſꝫ
ſingularis oblatio q̄ fiebat deo: differēs ab ob
latione q̄ fiebat ydolis. Et q2 egyptij colebāt
oues ⁊ venerabanꝛ hircos eo ꝙ demones in
illa foꝛma eis apparebant. Boues vͦo habe/
bant inter res ſacras ob reuerentiā Yſis quā
deā habebāt. Hec fuit ſoꝛoꝛ foꝛonei que naui
gans in egyptū multa egyptios de agricultu/
ra docuit. Idcirco offerebanꝛ deo oues: hirci:
capre: ⁊ boueſ. Inſuꝑ vt ait Rabi moyſeſ: In
colūbis melioꝛes ſunt pulli: in turturibus me
lioꝛes maioꝛes. ¶ Tertia difficultas erat qua/
re aīalia offerebanꝛ occiſa. Ad qđ dicit ſanctꝰ
Tho. ꝙ hoc fiebat triplici rōne. Primo ꝓpter
confoꝛmationē: q2 ſic veniunt in vſum hoīm.
Scđo ꝓpter ſignificationē: q2 ſignificabant
occiſionē quā pctōꝛ mereꝛ ⁊ deus miſericoꝛs
ꝓpter humilitatem ⁊ reuerentiam ſibi factaꝫ
tollerat illū ⁊ ꝓpter penitentiā indulget ſibi.

Tertio ſic fiebat ꝓpter figurationē xp̄i qui oc
ciſus debebat imolari. His ergo dimiſſis re/
deamus ad oblationē factā ꝓ xp̄o. Nam lꝫ ex
pauꝑtatis amoꝛe pauperū oblationē elegerit
tñ vt inquit Tho. iij. pte. q. xxxvij. Turtures
⁊ colūbi figure congruūt. Nam turtur q2 eſt
auis loquax predicationē ⁊ confeſſionēꝫ fidei
ſignificat: q2 vͦo eſt aīal caſtū ſignificat caſti/
tatē: q2 vͦo eſt aīal ſolitariū ſignificat contem
plationē. Colūba vͦo eſt aīal manſuetū ⁊ ſim/
plex idō māſuetudinē ⁊ ſimplicitatē ſignificat.
¶ De liberalitate virginis que manifeſtaꝛ in
diſpenſatione munerū ⁊ cōceſſione filij atqꝫ i
oēs eā inuocantes beniuola condeſcenſione.

Capitulum. iij.

Ertia virtus pꝛincipalis quā in virgine
beatiſſima contemplari debemus eſt li/
beralitatis: quam depꝛehendere poſſimus ma
xime pꝛopter tria.
Primo ꝓpter munerū diſpenſationem.
Scđo ꝓpter filij conceſſionem.
Tertio ꝓpter beniuolā condeſcenſionem.
¶ Primo poſſumus depꝛehendere liberalita
tem virginis benedicte ꝓpter munerū diſpē/
ſationē. Naꝫ vt ſcribit Mattheus ca. ij. Ma
gi obtulerūt xp̄o munera pꝛecioſa: aurū: thus
⁊ mirrham. verūtñ vt pie crediꝛ oīa pauperi/
bus diſpenſauit. Neqꝫ putandū eſt ꝙ tres re
ges vilia dona regi regū poꝛrexiſſent: lꝫ aliqui
hoc velint aſſerere qui dicūt talia fuiſſe facta
ꝓpter myſticam ſignificationē. Alij vͦo con/
ſentientes opinioni eoꝝ qui dicūt magna au/
ri pondera fuiſſe xp̄o donata: fingunt virginē
illa reſeruaſſe ꝓ peregrinatione in egypto. Sꝫ
reuera qđ pꝛius diximus magis eſt veriſimile
atqꝫ credibile virginē. ſ. illam pijſſimā cuncta
pauperibus diſtribuiſſe. ¶ Scđo poſſumus
depꝛehendere virginis liberalitatē pꝛopter fi
lij ſui gratioſā cōceſſionē: qñ videlicet conceſ
ſit eū ſimeoni ſancto qui accepit illuꝫ in vlnas
ſuas: de q̄ ſic refert Lucas. Et ecce homo erat
in hierl'm cui nomen Simeon: ⁊ homo iſte iu
ſtus ⁊ timoꝛatus expectans conſolationē iſrl'
⁊ ſpūs ſanctus erat in eo. ſm Nicho. de lira
hoc intelligiꝛ q̄ꝫtum ad gratie plenitudinem
q2 nō ſolum habuit gratiam iuſtificantem ꝓ
ut habeꝛ cōmuniter a iuſtis. ſed etiam q̄ꝫtum
ad illuminationes diuinas ⁊ conſolatōes ſpe
ciales. Ideo ſubditur. Et reſponſū acceperat
a ſpū ſancto. ſ. in oꝛationibus ſuis deuotꝭ: nō
viſurum ſe moꝛtem niſi videret xp̄m dñi. Tūc

eni erat opinio cōis apud intelligentes ꝙ im minebat aduētus xp̄i ſm ſigna a patriarchis ⁊ prophetis data. Et ideo ſimeon de hoc deuȝ feruentius orabat ⁊ in oratione reſponſū acce pit ꝙ xp̄m natum videret anteq̄ȝ vitā preſen tem finiret. Et venit in ſpiritu in templū.i.ꝑ reuelationē ſpūs ſancti vt videret xp̄m ſicut erat ei promiſſū. Et cum inducerent puerum ieſum ad faciendum que predicta ſunt ſm le/gem. Et ipſe accepit eum in vlnas ſuas cum maximo cordis gaudio. ſm ꝙ dicit̄ Prouer/bioꝝ.xiij.ca. Deſiderium ſi compleat̄ delectat aiam. Intueamur Simeonē a virgine filium expoſcentē: conſideremuſq̄ȝ q̄ȝ blande q̄ȝ beni gne q̄ȝue liberaliſſime mater illa illum ſibi cō ſignauit. O ſimeon accepiſti illum in vlnas tuas.i.in brachia. Quē accepiſti? ⁊ regem re/gum ⁊ dn̄m dn̄antium. Quem ad tuum pect⁹ dulciter deduxiſti? filium dei ⁊ virginis illiba te. Quem aſperiſti? deum ⁊ hoīem xp̄m hūa/ni generis redemptorē. O felicia brachia. O beati oculi tui qm̄ meruiſti tāto priuilegio do tari. Super hoc Auguſtinus in ſermone pre/ſentis ſolennitatis ait. Hec ſunt teſtimonia tua dn̄e ieſu: anteq̄ȝ tibi ſternerentur fluctus maris: campi cederēt imperanti: anteq̄ȝ vent⁹ te iubente ſiluiſſet: mortui te vocante reſur/rexiſſēt: ſol te moriēte palluiſſet: terra te reſur gente tremuiſſet: celum te aſcendente patuiſſȝ Adhuc manibus matris portabaris: ⁊ iā dn̄s orbis agnoſcebaris. Et propterea ſimeon be/nedixit deum gratias agendo pro tanto bene ficio ⁊ dixit. Nunc dimittis dn̄e ſeruuȝ tuum ſm verbum tuū in pace.i.de cetero dimittes me d̄ hac vita tranſire in cordis quiete. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuū. Letanter enī deſcendere volebat ad limbum patrū: exquo videbat ſaluatorem natū. Quod paraſti ante faciem oīm populorum: id eſt coram oībus po pulis quibus myſterium incarnationis ⁊ re/demptionis predicatū eſt ꝑ apoſtolos. Lumē ad reuelationem gentium: q2 prius errorum tenebris inuoluebantur. Et gloriaȝ plebis tue iſrael. Magna eſt eni gloria iudeis ad xp̄i fi/dem conuerſis ꝙ xp̄s ſm carnem natus eſt d̄ ipſis. Et pater eius.ſ.ioſeph qui meruit voca ri pater xp̄i eo ꝙ nutrici⁹ eius fuit: ⁊ mater.ſ. maria que fuit mater eius vera erant miran/tes ſuper his que dicebant̄ de illo: tunc a Si/meone: ⁊ prius a magis ⁊ a paſtoribus: ⁊ a Za charia ⁊ eliſabeth. Et reſtituto puero virgini bn̄dixit illis ſimeon.ſ. virgini ⁊ ioſeph. Quā/uis enim maria ⁊ ioſeph eſſent maiores Si/meone in ſanctitate: ille tamē erat maior q̄ȝtū ad ſacerdotis officium ad quem ſpectat bene/dicere populum. Et non ſolum benedixit ſed etiam futura predixit. Ecce inquit poſitus eſt hic in ruinam ⁊ in reſurrectionē multoruȝ in iſrael: q2.ſ.in paſſione xp̄i que futura erāt mul ti iudei fuerunt excecati a veritate cadentes. Et multi fuerūt illuminati qui prius erāt ſim plices ⁊ ignorantes vt patet de apoſtolis qui bus poſt paſſionem xp̄i data eſt intelligentia ſcripturarum. ſm ꝙ dicitur Luce vltimo ca. Tunc aperuit illis ſenſum vt intelligerēt ſcri pturas. Subſecutus eſt Simeon: ⁊ in ſignuȝ ſcilicet federis inter hoīes ⁊ deum cui contra dicetur a ſcribis ⁊ phariſeis ⁊ alijs. Et tuam ipſius aiam pertranſibit gladius. id eſt dolor paſſionis eius pertranſibit animā tuam per compaſſionē vt reuelentur ex multis cordib⁹ cogitationes: q2 lȝ virgo tp̄e paſſionis in fide perſeuerauit: alij tamen diſcipuli diuerſas flu ctuationes cogitationū habuerunt quouſq̄ȝ viderūt ipſū a mortu's reſurrexiſſe. ¶ Tertio poſſumus deprehendere virginis liberalitatē ꝑpter benignam condeſcenſionē. Condeſcen dit quippe oībus eius preſidiuȝ implorantib⁹ Ipſa eſt dulcedo ⁊ ſpes nr̄a vt cantat eccleſia. ipſa eſt ſtella maris q̄ naufragantes in mare huius mundi ad portuȝ ſalutis dirigit. Ipſa ꝑpinq̄ eſt valde peccatoribus ſicut luna inter planetas ꝑpinquior eſt terre: vt accedamus ad eā confidenter inducit nos deuotus Ber/nardus his v̄bis. Securū inquit habes o hō acceſſum apud deū: vbi habes filiū ante prēȝ: ⁊ matrem ante filium. Filius oſtendit patri ci catrices ⁊ vulnera: mater oſtendit filio pectuſ ⁊ vbera. Nec vlla pōt eſſe repulſa: vbi tot oc/currunt charitatis inſignia. Et iterū Bernar dus. Qn̄ miſereri non poterit mater oīpoten tie? Qn̄ miſereri nollet mat̄ miſericordie? Et idem. Reuolue totaȝ ſeriem euangelij ⁊ ſi qd aſperum: ſi quid durum inueneris in maria deinceps eam ſuſpectam habeas ⁊ ad eam ac cedere verearis. Igit̄ ſub alis eius confugia/mus vt ſic tuti eſſe poſſimus: ⁊ in hoc ſeculo filij ſui grām mereamur accipere ⁊ tandem gloriam ſempiternam. Amen.

¶ Sermo vigeſimuſnonus de aſſumptione ⁊ exaltatione virginis ſacratiſſime in qua maxi ma relucet diuina potentia.

Fecit mihi magna qui potens eſt. Glorioſe virginis marie verba ſunt iſta originaliter Luce.i.ca. Et ſi oia que i virgine benedicta diuina largitas dignata fuit operari magna ſint ⁊ ſtupenda: verũtñ exaltatio illius ſuꝑ oẽm celeſtem militiã cunctos in ſtuporẽ ⁊ admirationẽ cõmouere dꝫ. Quid eni excogitari mirabilius põt q̃ꝫ ꝙ vna mlr̃ier tranſcenderit beatitudineꝫ quorũcunqꝫ citra filiũ hoim ⁊ angelorũ cũqꝫ locuꝫ in empirreo celo conſcendit: ad quẽ nulla alia pura creatura vllo vnq̃ꝫ tpe properare valebit. Hec oia tñ cum ingenti leticia deuotioneqꝫ ardentiſſima a nobis cõmemorari debent. Hinc Hieronymus in ſermone ad paulã ⁊ euſtochium inquit. Hodie glorioſa ſemꝑ virgo maria celos aſcendit. rogo: gaudete: qꝛ vt ita fatear ineffabiliter ſublimata cũ xp̃o regnat in eternũ. Regina mundi hodie de terris ⁊ de pñti ſeculo neq̃ꝫ eripiť. Iterũ dico gaudete: qꝛ ſecura d̃ ſua imarceſſibili gloria ad celi iam ꝑuenit palatiũ. Exultate inquã ac gaudete ⁊ leteť ois orbis qꝛ hodie nobis oibus eius interuenientibus meritis ſalus aucta eſt. Nobis quoqꝫ diligentibus eã honor ⁊ virtus vna cũ reliquis virginibus ſacris amplior preſtať ⁊ gr̃a. Iccirco dilectiſſime letamini ⁊ laudate: qꝛ ſi deũ ore ꝓphetico in ſcr̃is ſuis laudare iubemur: multomagis eum in hac celebritate btẽ virginis matris eius oportet cũ hymnis ⁊ canticis diligentius extollere ⁊ dignis deo iubilare preconijs ac miſticis honorare muneribus: Hec Hieronymus. Ut aũt mens nr̃a virginis in celum aduolantis myſteria ꝑſcrutari poſſit: d̃ ipſa in pñti ſermone dicemꝰ. In qua tria magna notabimus que fecit deus.

Primũ dr̃ cõſũmationis.

Scd̃m glorificationis.

Tertiũ aſſumptionis.

¶ De felici trãſitu virginis ⁊ de his q̃ occurrerunt in illo. Capitulum.j.

PRimũ qd̓ fecit deus magnũ in virgine matre dr̃ cõſũmationis. Nã preſentem vitam feliciter conſummauit eiuſqꝫ tranſituſ decoratus extitit multis priuilegijs ⁊ prerogatiuis. Ad qd̓ plenius intelligendũ. Primo querimus. quot annis poſtq̃ꝫ xp̃s aſcendit ad celos illa mater ſanctiſſima ſuperuixit. Et ad hoc quidã Epiphanius dicit ꝙ btã virgo qñ concepit xp̃m erat annoꝝ quattuordecim ⁊ in quindecimo ipſũ peperit ⁊ manſit cũ eo annis trigintatribus: ⁊ poſt mortẽ ſuꝑuixit annis viginti quatuor. Et ẜm hoc qñ obijt erat annorum ſeptuagintaduoꝝ. Aliquibus tñ ꝓbabilius videť ꝙ duodecim annis vixerit poſt paſſionẽ ſui filij: ⁊ ſic ſexagenaria ſit aſſumpta cũ apl̃i totidem annis predicauerint in iudea ⁊ circa partes illas. ſicut eccleſiaſtica tradit hiſtoria: Scd̓o vidẽdũ eſt quid virgo fecerit illo tpe vſqꝫ ad ſuã depoſitionẽ. Et ad hoc dicunt quidã ꝙ remanſit in domo iuxta montẽ ſyon poſita: omiaqꝫ loca filij ſui. ſ. baptiſmi: ieiunij paſſionis: ſepulture: reſurrectionis: aſcenſiõiſ deuotione ſedula viſitabat. Hieroꝰ ãt ad paulam ⁊ euſtochiũ ita ſcribit. Si queriť pꝰ aſcenſionẽ qd egerit vnũ ꝓ certo eſt ꝙ virgo ſãcta corpore ⁊ mente ꝑmanſit. Quia ſane angelus gabriel ac ſi celeſtis paranimphus intactam cuſtodiuit. Et ioãnes apl̃us atqꝫ euangeliſta cui xp̃s de cruce eã cõmiſit virgo virginẽ ſeruauit: ſuiſqꝫ ei deſeruiuit obſequijs. Non ꝙ eximimus ille ſctõꝝ chorus apl̃orum eam deſeruerit inter quos poſt reſurrectionẽ intrãs ⁊ exiens familiarius contulit de xp̃i incarnatione tanto ſiquidẽ verius quãto ab initio plenius ꝑ ſpm̃ ſctm̃ cũcta didicerat ⁊ ꝑſpexerat oculis vniuerſa: lꝫ ⁊ apoſtoli ꝑ eundẽ ſpm̃ ſctũm oia cognouerint ⁊ in oẽꝫ edocti ꝑuenerint veritatẽ: hec Hieroꝰ. Tertio inueſtigandũ ẽ an ſit incõueniens de tranſitu virginis acceptare q̃ in libro apocripho qui ioãni euangeliſte aſcribiť edoceť. Ad qd̓ ita rñdet Hieroꝰ vbi ſ̃. Si venerit in manibꝰ vr̃is illud apocriphũ de tranſitu eiuſdẽ virginis dubia ꝓ certis nõ recipiatis qd̓ multi latinoꝝ pietatiſ amore ſtudioqꝫ legendi carius amplectuntur. Quarto perſcrutari debemus que ſint illa que vt pie tenere poſſumus occurrerunt in virginis feliciſſimo obitu. Et vt colligitur a ſanctis fuerunt precipue ſex. Primũ fuit virginis conſolatio. Die nanqꝫ quadã dũ in filij deſiderium cor eius vehementer accendereť. Angelus cũ multo lumine ei aſtitit ⁊ reuerenter ſalutauit Aue inquit benedicta filius tuus ad te me miſit q et genitricẽ reuerendã expectat: dic itaqꝫ tertia aſſumeris ad regna celeſtia. cui virgo. Cupio inquit vt filij ⁊ fratres mei apl̃i ad me pariter congregenť: vt eos anteq̃ꝫ moriar corporalibus oculis videã ⁊ ab eis ſepeliri valeã ⁊ ipſis preſentibus ſpm̃ deo reddam. Iterum

exopto valde vt aīa mea de corpore exiēs: nul
lum ſpm̄ teterrimū videat: nullaqꝫ mihi ſatha
ne poteſtas occurrat. Cui angelus. Ecce oēs
ad te congregabunt apoſtoli qui nobiles tibi
exhibebunt exequias funeris: ⁊ in eoꝝ conſpe
ctu ſpm̄ exhalabis. Nam qui olim ꝓphetā de
iudea in babyloniā in crine attulit: ſubito ipē
ꝓculdubio ad te aplīoſ adducere poterit i mo
mento. Malignos aūt ſpūs videre cur metu
is cū eoꝝ ſuperbiā tua humilitate contriueriſ
fiat tn̄ voluntas tua vt ipſos nō videaſ. His
dictis abſceſſit angelus. Aiunt aūt nōnulli ꝙ
preſentauit angelus virgini palmā quā attu
lit e paradiſo que nimia claritate ſplendebat.
Et erat virge viriditati conſimilis: ſed folia
illius vt ſtella matutina fulgebant quā ante
pheretrū portandā angelus dixit. Scdm̄ qd
occurrit in virginis obitu fuit apoſtoloꝝ oīm
congregatio. Refert nanqꝫ Dionyſius in li
bro de diuinis nominibus. Apoſtolos in dormi
tione virginis eueniſſe: ac vnūquenqꝫ in lau
dem xpī ⁊ virginis ſermonem feciſſe: loquens
nanqꝫ ad Thimotheū ait. Nos vt noſti ⁊ ipē
⁊ multi ſanctoꝝ noſtroꝝ fratruꝫ conuenimꝰ
ad viſionem corporis vite principis: ⁊ que
deum ſuſcepit. Qualiter ꝟo ibi apoſtoli vene
rūt colligitur vt puto ex illo libro apocripho
Nam predicante ioāne in epheſo celum repē
te intonuit ⁊ nubes candida ipſuꝫ ſuſtulit ac
raptum ante marie ianuā collocauit: percuti
enſqꝫ oſtium interius introiuit ⁊ virginē ſa
lutauit: quem illa videns obſtupuit: ⁊ pre gau
dio lachrymas continere nequiuit. Dixitqꝫ fi
li ioānes memor eſto verboꝝ magiſtri tui q
bus me tibi in matrē ⁊ te mihi in filium com
mendauit. Ecce a dn̄o vocata debitum huma
ne conditionis exoluo: ⁊ corpus meū tibi ſoli
cita cura recōmendo. Audiui enim iudeos di
centes. Expectemus viri fratres quo aduſqꝫ
illa que ieſum portauit ſubeat mortem ⁊ cor
pus eius continuo rapiemus: ac iniectū igni
bus comburemus. Tu igitur hanc palmā de
ferri facies ante pheretrum: cum corpus meū
duxeritis ad ſepulchrum. Dixitqꝫ ioānes. O
vtinā hic eſſent oēs apoſtoli fratres mei: vt
decentes tibi parare poſſemus exequias ac ex
oluere laudes dignas. Hec illo dicente: oēs
apoſtoli de locis in quibus predicabant a nu
bibus rapiuntur ⁊ ante marie oſtium collocā
tur. Qui videntes ſe ibidem inſimul congre
gatos mirabantur dicentes. Que nam cauſa

eſt ꝓpter quā hic dn̄s nos inſimul congrega
uit. Joānes ergo ad eos exiuit ⁊ dn̄am de cor
pore receſſurā predixit. Tertiū quod occurrit
in virginis tranſitu fuit ſine dolore conſūma
tio. Hic nanqꝫ creditur ꝙ aīa illa ſanctiſſima
abſqꝫ dolore fuerit a ſuo corpore ſepata: vt āt
ſcribit in libro illo apocripho. Congregatis
aplīis circa horā noctis tertiā: affuit ieſus cuꝫ
angeloꝝ ⁊ ſctōꝝum multitudine: dixitqꝫ ieſus
virgini matri ſue. Ueni electa mea ⁊ ponā in
te thronū meū: qꝛ cōcupiui ſpeciē tuā. Et illa.
Paratū dn̄e cor meū paratū cor meum: ſicqꝫ
marie aīa de corpore egredit: fuitqꝫ tam a do
lore carnis extranea qꝫ a corruptōne extiterat
aliena. Quartū quod occurrit in virginis obi
tu fuit xpī ⁊ totius curie celeſtis obuiatio. Et
de hoc ita pulchre loquit Hieroꝰ in ſermone
ad paulā ⁊ euſtachiū. Ad eius ꝓfecto exequias
quantū phas eſt credere famulabant angeli
⁊ vniuerſe celoꝝuꝫ congratulabant curie: nec
mirū qꝛ honor maternus eius eſt q natus ē ex
ea: quē oīs celoꝝ ordo veneratur ⁊ adorat ſuꝑ
ſe eleuatū cū patre in ſede maieſtatis deū. Le
gimus ergo qꝫ ſepe ad funera ⁊ ad ſepulturas
quorūlibet ſanctoꝝuꝫ angelos adueniſſe ⁊ ad
exequias eoꝝuꝫ obſequia preſtitiſſe: necnon ⁊
aīas electoꝝ vſqꝫ ad celos cū hymnis ⁊ laudi
bus detuliſſe: vbi ⁊ vtriuſqꝫ ſexus chori cōme
morant frequenter auditi laudes ceciniſſe. Et
in terra ⁊ qd ꝑſpicacius eſt multo nōnūqꝫ lu
mine eoſdem reſplenduiſſe. Inſuꝑ ⁊ adhuc vi
uentes in carne ibidē miri odoris fragrantiā
diutius ꝑſenſiſſe. Qd ſi ad recreandā ſpem ⁊
corroborandā fidem interdū aſtantiuꝫ ſalua
tor noſter xp̄s ob merita ſuoꝝ amplius com
probanda: tanta ⁊ talia dignatus eſt exhibere
ꝑ ſuos celi miniſtros circa defunctos: quanto
magis hodierna die credendū eſt militiā celo
rum cum ſuis agminibus feſtiue obuiā adue
niſſe genitrici dei: eamqꝫ ingenti lumine cir
cūfulſiſſe: ⁊ vſqꝫ ad thronū olim ſibi etiam an̄
mūdi conſtitutionē paratū cū laudibus ⁊ can
ticis ſpūalibus ꝑduxiſſe. Nulli dubiū oēꝫ illā
celeſtē hierl̄m tunc exultaſſe ineffabili leticia.
tunc iocundatam eſſe inextimabili charitate:
tuncqꝫ cū oī exultatione iubilaſſe: qm̄ feſtiui
tas hec que nobis hodie reuelabit annua: illiſ
oībus facta eſt cōtinua: nec imerito. creditur
eni ꝙ ſaluator oīm ipſe qꝫtū datur intelligi ꝑ
ſe totus feſtiuus occurrit: ⁊ cum gaudio eam
ſecuꝫ in throno collocauit: hec Hieroꝰ. Quin

tū qđ occurrit in virginis trāſitu fuit iudeoꝝ
ꝑſecutio:nam vt ſpm̄ tradidit virgo ſanctiſſi
ma dixit apl'is dn̄is. Corpus virginis matris
in vallē ioſaphat deferte ⁊ in monumento no
uo qđ ibidē inuenietis illud recōdite:⁊ me ibi
dē triduo donec ad vos redeā expectate. Sta
timqꝫ apl'i corpus cum laudibus ſuſceperunt
dn̄s ꝟo pheretrū ⁊ apl'os nube ꝓtexit itaqꝫ
ipſi nō videbanẜ ſed tm̄ vox audiebaẜ. Affue-
runt ⁊ angeli cū apl'is ꝯcinentes ⁊ terrā totā
ſonitu mire ſuauitatꝭ replentes. Excitati oēs
ad tā dulcē melodiā de ciuitate velocius exe-
unt ⁊ quidnā hoc ſit diligentiꝰ ſciſcitanẜ. Tūc
extitit q diceret mariā illā mr̄em ieſu efferūt
diſcipuli mortuā:tunc oēs ad arma cōcurrūt
⁊ ſe mutuo hortanẜ dicentes. Venite ⁊ omēs
diſcipulos occidamus ac illud corpuſ qđ ſedu
ctorē portauit ignibus cōburamꝰ. Princeps
aūt ſacerdotū hec videns obſtupuit ⁊ ira re-
pletus ait. Ecce tabernaculū illius quiꝫ nos ⁊
genus nr̄m cōturbauit qualē gloriā nūc acce
pit:⁊ hoc dicens manus ad pheretrū miſit vo
lens illū euertere. Tūc manus eius ambe ſubi
to aruerunt ⁊ pheretro adheſerunt ita vt ad
pheretrū manibuſ penderet ⁊ nimio cruciatu
vexatus lamentabiliẜ eiularet. Reliquus aūt
ppl'us ab angelis que erant in nubibus cecita
te ꝑcuſſus eſt. Princeps ꝟo ſacerdotū clama
bat dicens. Sancte petre in hac tribulatione
me non deſpiciaſ. Cui petrus. Si in dn̄m ieſū
⁊ in hanc que ipſū portauit credideris ſanita
tis beneficio potieris. Cui rn̄dit. Credo dn̄m
ieſū verū eſſe filiū dei:⁊ hanc ſacratiſſimā ma
trē eius:ſtatimqꝫ a pheretro fuerunt manus
eius ſolute: ſicqꝫ ⁊ ceteri qui fuerant cecitate
percuſſi in xp̄m ⁊ matrē credentes lumen re-
cuperarunt. ¶ Sextū qđ occurrit in virginis
tranſitu fuit corporis ſepelitio. Sepelierunt q
dem apl'i corpus illud ſanctiſſimū iuxta man
datū dn̄i. Sup hoc ita ſcribit Hieroꝰ ad pau-
lam ⁊ euſtochiū. Monſtraẜ ſepulchrū eiuſ cer
nentibus vobis vſqꝫ ad preſens in vallis io-
ſaphat medio:que vallis eſt intra montē ſyon
⁊ montē oliueti poſita quā ⁊ tu o paula oculiſ
conſpexiſti:vbi in eiꝰ honore fabricata ē eccle
ſia miro lapideo tabulatu in q̄ ſepulta fuiſſe:
vt ſcire poteſtis ab oībus ibidē habitantibus
predicaẜ. Sed nunc vacuū eſſe mauſoleū cer-
nentibus oſtenditur: Hec Hieroꝰ.
¶ Qꝫ gloria virginis excedit gloriā quorūcū-
qꝫ beatoꝝ angeloꝝ ⁊ hoīm xp̄o dūtaxat exce-
pto.

Capitulum. ij.

Ecūdū qđ fecit deus magnū in virgine
bn̄dicta dr̄ glorificatiōis. Mirū certe ꝙ
gloria vnius puelle ſupet oīm btōꝝ ⁊ angelo-
rū ⁊ hoīm preeminentiā. Ideo Hieroꝰ vbi. ſ.
ait. Hec eſt dies in qua vſqꝫ ad throni celſitu
dinē intemerata mater ⁊ virgo ꝓceſſit: atqꝫ i
regni ſolio ſublimata pꝰ xp̄m glorioſa reſedit
Sic itaqꝫ vbiqꝫ confidenter ſctā dei canit ec-
cleſia:qđ de nullo alio ſctōꝝ phas eſt credere:
vt vltra angeloꝝ vl' archangeloꝝ merita trāſ
cenderit: hec Hieroꝰ. Quanta ꝟo ſit gloria
virginis in celo qnqꝫ illiꝰ dignitates declarāt
Prima dr̄ maternitatis.
Scda charitatis.
Tertia tranquillitatis.
Quarta capacitatis.
Quinta vnitatis.
¶ Prima dignitas virginis dr̄ maternitatꝭ
Maior nāqꝫ eſt excellentia virginis ꝙ ſit mr̄
dei q̄ꝫ ſit dn̄a creaturarū dei. hoc eni dependet
ab illo ſicut ramus a ſua radice. Ergo certitu
dinaliter tenendū eſt:ꝙ ipſa eſt ſup oēs ordi-
nes angeloꝝ:tanq̄ꝫ ꝑ ſe implens ⁊ continens
vnū integrū ac totalē ſtatū:cui ẜm rectā rōnē
altera ꝑſona congruere nō pōt: qꝛ ipſe ſtatus
ex ſui rōne ꝑꝑ incōicabilem dignitatē exigit
vnitatē. Sicut eni nullatenus decet plures eē
xp̄os:nec deū plures hoies. Sic nullo mō de-
cet dei filiū niſi vnā ſolā matrē nālẜ hr̄e. Itē
rō nālis aperte ac directe dictat: ꝙ mat regis
oīm ē in ſede regia ſup oēs ordines miſtroꝝ ⁊
militū collocāda. vn̄ qꝛ ē electa i mr̄ẜ:ē electa
ad dignitatē excedētē dignitatē miſtroꝝ ac fa
muloꝝ. Quia ꝟo rō materni amoris eſt que
ferẜ in deū vt in ſuū filiū realē: a nullo alio af
fectu cuiuſcūqꝫ qui nō eſt realiter mr̄ dei:pre-
terq̄ꝫ ab ipſa nūq̄ꝫ participari pōt. Nā vt dr̄
ad hebreos. i. ca. Sicut filius dei xp̄s ſedet ad
dexteram maieſtatis in excelſis:tanto melior
angelis effectus quanto differentius pre illis
nomen hereditauit: qđ nomen eſt: vt ſit vere
deꝰ ꝑ grām vnionis. Sic ⁊ mater dn̄i ieſu glo
rioſa tanto melior angelis effecta quanto pre
oībus creaturis hereditauit vt obtineret di-
gniſſime mr̄is nomē. Vn̄ ꝓpheta ait. Eleuata
eſt magnificentia tua ſup celos deus: magni-
ficentia eni dei facta eſt virgo maria. Nā ſic i
prima ꝯditōe magnificatꝰ eſt deꝰ qꝛ đ nihilo
tā ſublime vniuerſū ⁊ tā ſublimeſ angelos cō
didit. Sic quoqꝫ in repatōe nō minus magni

ficatus eſt:q: de hũana nã infecta pdita τ dã/ nata xp̄m hoiem ꝓpagauit:τ de muliebri ſexu in ordine rõnabiliũ ẜm cõem curſũ in filio τ matrẽ ſibi dedit τ toti celeſti curie.¶ Scd̃a excellentia virginis q̃ magnã eius gloriã monſtrat:charitas nũcupaẜ. Oẽs nempe ordines τ ſtatus glorie principaliter diſtinguunẜ ẜm ſuperiores τ inferiores rões diuini amoris Nõ eni in oi rõne charitatis diſtingui poſſũt cũ oẽs participent illã: nec p aliquã rõnem q̃ nõ ſit rõ diuini amoris põt vnus ſup alteruꝫ in maiori ꝓpinquitate ſeu vicinitate ad deuꝫ ſupcollocari. Maternus ergo amor incõpabilit̃ tranſcendere debet oẽs alias rões amoris in deũ:preter illã q̃ eſt in aĩa xp̄i:q.ſ.fertur realiter in deũ tanq̃ꝫ in pſonã propriã.¶ Tertia virginis excellẽtia magnitudinẽ glorie ei⁹ oñdens:tranquillitas noiaẜ. Xp̄i eni aſpectuſ filialis ad matrẽ ſingulariſſim⁹ ac amoroſiſſimus τ tranſcendentiſſim⁹ eſſe debet: ita q; totã celeſtẽ curiã ſimul ſumptã preter matrẽ nõ dꝫ aſpicere ſub tali reuerentia nec ſub ordine talis aſpectus ſeu amoris. Quãto ãt dei aſpectus altius fertur in aliquẽ btõꝝ:tanto forti⁹ τ altius ſe p beatitudinẽ imprimit illi:τ tanto altius conſpicit τ ſuſpicit ac acceptaẜ ab eo. Igiẜ inexplicabile eſt ſub quãta altitudine:latitudine:τ itimitate a deo virgo aſpiciaẜ. Idõ ex conſequenti ſup oẽs alios in gloria coronatur. Vñ Hiero⁹ in ſermone de aſſũptione ait Nec in mũdo dignior loc⁹ fuit virginalis vteri templo in quo dei filiũ ſuſcepit: nec in celis ſublimior regali ſolio quo mariã marie filius ſublimauit. ¶ Quarta virgĩs dignitas capacitas dicta eſt.ẜm eni Dionyſiũ. Oia inferiorũ dona in ſupioribus in tanta excellentia ſũt q; quaſi nulla cõpatio eſt niſi ſicut eſt in circũferentia ad ſuũ centrũ. Cũ ergo btã virgo ſupra oẽm ordinẽ ſit in tantũ q; p ſe faciat ordineꝫ incõicabilẽ ſicut predictũ eſt:ſequiẜ q; ſup oẽs inferiores ordines tã angeloꝝ q̃ꝫ hoium ſimul ſũptoꝝ ipſa improportionabiliter eſt p̃lata. Et quicq̃d eſt glorie in oi inferiori glorificata nã tã angelica q̃ꝫ hũana: multo preexcellentius eſt in virgine mr̃e dei:nec dubiuꝫ hoc reddat alioꝝ btitudo numeroſa:multa: τ magna q: hoc nihil facit ad rẽ maioritatis glorie eſſentialis ſeu ſubſtantialis. Nã in ſpũalibuſ idẽ mai⁹ q̃d meli⁹ reputaẜ. Nã pl⁹ de ſubſtantiali gloria ẽ in vno ſeraphin q̃ꝫ ſit in oib⁹ inferioribus angelis:ẽt ſi p impoſſibile ẜm nãm multiplicarenẜ in infinitũ. Supaddẽdũ ergo eſt q; nullus inter puras creaturas ordo in celis tm̃ ſupat ordinẽ imediate ſibi cõiunctum quantũ gloria mr̃is dei ſupat oẽ q̃d ei inferi⁹ eſt. Ad q̃d intelligendũ cõſideremus q; in corporibuſ vniuerſi ſupiora cõtinent inferiora τ inextimabiliter plus.¶ Quinta virginis dignitas q̃ illi⁹ gloriã declarat dr̃ vnitaſ. Quãto eni bti magis vniunẜ cũ deo:tãto glorioſiores ſũt in eo. Oẽs ãt creature ſimul iuncte nõ tãtum vniunẜ deo quãtũ ſola btã virgo. Ad cuius intelligentiã notandũ eſt q; ſex ſũt gradus vnionis in deũ quibus creature in illum gradatim aſcendunt.

Primus eſt vnio creationis.
Scd̃us cognitionis.
Tertius dilectionis.
Quartus glorificationis.
Quintus maternalis conceptionis.
Sextus perſonalis vnionis.

Primus gradus eſt creationis.i.p participatione eſſendi p quã entia cõiũgunẜ deo vt cãe efficienti τ exemplari atq; finali. Scd̃us gradus eſt vnio cognitõis.ſ.p vim intelligendi p quã intellectualia vniunẜ deo vt ſupnãli credibili: τ vt credito τ credendo. Tertius grad⁹ eſt vnio dilectõis q̃ amici dei in pñti vita vniunẜ illi p amorẽ. Quartus gradus dr̃ glorificationis.ſ.p donũ glorificationis p viſionẽ τ fruitionẽ gl'ie ſempiterne p quã aĩa vniẜ deo vt obiecto btifico faciliter viſo. Quintus eſt vnio maternalis ꝯceptionis p quã btã virgo eſt facta mr̃ dei:ita vt vna atq; eadẽ eſſet caro virginis τ caro xp̄i nõ cõſiderata in xp̄o diuinitate eius. Sextus ãt eſt grad⁹ pſonalis vnionis q cõpetit xp̄o q fuit de⁹ τ hõ ꝓpter vnionẽ nãrũ in pſona verbi. In quolibꝫ ãt iſtoꝝ graduũ quilibet excedit alteruꝫ in infinitũ. q: inferior in ſua ſpecie multiplicat⁹ in infinitũ: ſupiori equiparari ñ valet. Qd̃ ſic patere põt Primũ eni pꝫ.q: eſſe in infinitũ excedit non eſſe q: talia infinita nõ entia nõ equiualẽt minimo puncto eſſendi. Scd̃m ẽt patet.q: infinita ñ intellectualia vni intellectui equalere nõ poſſũt. Tertiũ ſil'r pꝫ.q: oẽs intellectus infideles τ inimici dei nõ equiualẽt vni fideli τ amico dei. vñ Prouerbioꝝ.xvi.ca. ſcriptũ eſt Melior eſt vn⁹ timẽs deũ q̃ꝫ mille filij impij Qd̃ q̃dem verũ eſt niſi ꝓ quãto quidã ex eis in dei predeſtinatione pro tp̄e futuro habenẜ vt dei fideles atq; amici. Quartũ etiaꝫ patet

Nā quicqd dari pōt citra viſionē dei non equalet vni btō: qꝛ oia ſimul ſūpta non facerent vnū btm̄. Quītū ēt pꝫ. Nā illa vnio ſiue acceſſus q eſt p maternalē cōceptionē tranſcendit oēs inferiores ⁊ in infinitū, put in hoc acceſſu includit maximus amor ſibi correſpondēs ac plenarie cōſūmans: qꝛ ſicut cōis amoris gradus cōſūmat in gloria: ſic maternus dei amor con ſūmat i maria. Sextū ⁊ vltimū inſup pꝫ. Nā gradus vnionis pſonalis tante eſt tranſcēdētie ꝙ reliqui citra ipſū infinities multiplicati ei equalere nō poſſunt. Ecce ꝙ quintus aſcenſus vnionis in deū. ſ. p maternalē cōceptionē in infinitū excedit oēs alios precedenteſ. Ex q̄ manifeſte apparet ꝙ q̄ꝫtū in pn̄ti ſeculo talis vnio exceſſit alias vnioneſ in grā tātū nūc in paradiſo excedit in gloria.

¶ Qꝛ pie credere poſſumus ⁊ veriſiliter debemus tenere virginē a mortuis reſuſcitatā: aſſūptā cū corpore ⁊ aia in celū. Capitulum. iij.

Ertium qd̄ fecit deus magnū in virgine glorioſa dr̄ aſſumptio. Vt eni pie credit tertia die poſtq̄ꝫ corpus virginis fuit ſepultū duꝫ ibidē cōmorarent apoſtoli aduenit ieſus cum multitudine angeloruꝫ ipſoſqꝫ ſalutauit dicens. pax vobis. qui rn̄derunt. Gloria tibi deus qui facis mirabilia magna ſolus Tūc ſaluator locutus eſt dicēs. Surge columba mea tabernaculū glorie: templum celeſte: ſtatimqꝫ ſurrexit ⁊ de tumulo ab aplīs patefacto prodijt. Sicqꝫ glorioſe cum corpore ad celeſtia regna perrexit. Et licet hoc non ſit nobis certitudinaliter reuelatū: tamen ſic habet cōmuniſ oim̄ ſanctorū opinio. Ipſi nāqꝫ ad hoc tenēdum congruentiſſimis rationibus inducunt. Ex quibus nos quinqꝫ annotabimus.

Prima dr̄ completionis.
Scd̄a honorationis.
Tertia ſanctificationis.
Quarta perfectionis.
Quinta gratificationis.

Prima rō probans virginē aſſumptā cū corpore ⁊ aia dr̄ completōnis. Creditur nanqꝫ ꝙ multoꝝ ſanctorum ſit reſurrectio completa q cū aia ſimul ⁊ corpore poſſident regnū celeſte cū xp̄o. Multo magis hoc cōuenire debꝫ virgini glorioſe. Vn̄ ⁊ de hoc Hiero⁹ in ſermōe ad paulā ⁊ euſtochiū inquit. Quō āt vel quo tpe aut a quibus perſonis ſanctiſſimū corpuſ virginis a ſepulchro ablatū fuerit: vl̄ vbi trāſpoſitū: vtrūne reſurrexerit neſcitur q̄ꝫuis nōnulli aſtruere velint eā iam reſuſcitatā ⁊ btā cū xp̄o imortalitate in celeſtibus veſtiri. Qd̄ ⁊ de btō ioāne euangeliſta eius miniſtro: cui virgini a xp̄o virgo conmiſſa eſt plurimi aſſeruerāt: qꝛ in ſepulchro eius vt fert nō niſi māna inuenit qd̄ ſcaturire cernit. Verūtn̄ quid hoꝝ verius cenſeat ambigimus. Melius tn̄ deo totū cui nihil impoſſibile ē cōmittim⁹: q̄ꝫ aliqd temere diffinire velim⁹ auctoritate nr̄a Sicuti ⁊ de his q cū dn̄o teſte euangelio reſurrexiſſe credunt. Sed vtꝝ redierint in terre puluerē an nō: certū nō habemus niſi qd̄ legim⁹ qꝛ multa corpora ſctōꝝ qui dormierāt ſurrexerunt ac venerūt in ſctām ciuitatē. ſ. hieruſaleꝫ ⁊ apparuerūt multis. De quibus pfecto nonnulli doctoꝝ ſenſerūt ⁊ in ſuis reliquerūt ſcriptis ꝙ iā in illis ppetua ſit cōpleta reſurrectō Vn̄ ⁊ btūs petrus dixiſſe legit cū de dauid loquerer in teſtimoniū. Et ſepulchrū ingt eius apud vos eſt: quaſi nō ſit auſus dicere ꝙ ipſe aut corp⁹ eius apud vos eſt: ſed tm̄ ſepulchrū q̄ cōditus fuerat. Hinc eni aiūt reſurrexiſſe ⁊ ipſū cū ceteris ſctis. Et iō vacuū remāſiſſe monumentū: vt nūc btē marie cernit. Qd̄ ſane factū ⁊ de alijs quibuſlibet locis ſcripturaꝝ firmare conant ꝙ hi iā cū xp̄o regnent reſuſcitati in eternā ſocietatē: qd̄ qꝛ deo nō eſt impoſſibile nec nos de btā maria factum abnuimus. Scd̄a rō probans virginē cū corpore ⁊ aia aſſūptā dr̄ honorationis. Dicit eni Bernard⁹ Sctōꝝ corpora deus precioſa ſublimiū tā glorioſe venerabilia reddidit ⁊ honore tam mirifico ſublimauit: vt ⁊ ipſis deputet locus eorū venerationi cōgruus ⁊ ad ipſa mundus pperet vniuerſus. Si ergo marie corpus ſup terrā eſſe dicat cuꝫ nec deuota frequentet viſitatione fideliū nec eidē locus deputet honoris: nimirū videbit xp̄m honorē materni corporiſ cōtempſiſſe: cū tn̄ ſup terrā alioꝝ ſctōꝝ corpa ſic honoret. Tertia rō dr̄ ſanctificationis: vt ei dictū eſt in precedentibus: qꝛ btā virgo ſanctificata fuit anteq̄ꝫ naſceret: fomes in ea nūq̄ꝫ aliquē actum habuit: ⁊ p ſcd̄am ſanctificationem totaliter ab ea fuit ſublatus. Cū ergo vitiū fomitis inducat debitū incinerationis in carne: videtur ꝙ corpus virginis a tali debito oino fuerit abſoluta: ⁊ per conſequens nec ei⁹ corpuſ debuit incinerari. Iſta eſt ratio Ricardi in. iiij. di. xliij. Vt plene diximus in ſermone de reſurrectione chriſti. Quarta ratio dicitur perfectiōis. Sicut enim maria fuit plena

gr̃a pre ceteris puris creaturis: ita debuit eſſe plena gloria ⁊ ita cuꝫ corpore glorificanda añ reſurrectionẽ alioꝝ. De h̃ ſic dicit Aug⁹. Si merito pre oibus viuentibus marie donata eſt gr̃a: morte erit minuenda? Abſit: cuꝫ mors alioꝝ ſctõꝝ precioſa ſit ⁊ glorioſa. Quinta rõ dr̃ gratificationis. Decuit quippe virginẽ cũ corpe ad gl'iã deduci: vt filius eius bñdictus ĩ oibus grat⁹ maternis bñficijs inueniret. Ipa nãqꝫ fuit q̃ filio ex puriſſimis ſanguinib⁹ ei⁹ corpulẽtã ſubſtantiã dedit. Ipſa q̃ nouẽ mẽſi b⁹ vtero ſuo portauit. Ipſa q̃ illũ letanť pepit ⁊ pannis inuoluit ac lacte pauit. Ipſa que in ſuis neceſſitatib⁹ eũ iuuit illiqꝫ quãtũ potuit ſtudioſiſſime ſemp occurrit. Ipſa q̃ eũ dulcit̃ ſuũ ieſũ dilexit. Ipſa ğ digna regnare cũ filio aſſumi debuit ẽt cum corpore ad regnũ celoꝝ: Quia vt Aug⁹ ait. Putredo ⁊ vermis hũane eſt opprobriũ conditionis: a q̃ opprobrio cum ieſ[illegible]lienus ſit marie nã excipit quã ieſus d̃ ca[illegible]upſiſſe ꝓbať. Firmiter ğ credimus ꝙ ſal uator oim ieſus colendiſſimã ſuã mr̃eꝫ voluit in corpe ⁊ aĩa facere gl'ioſã quã nos laudare conemur. Hec ſiquidẽ ẽ p quã ois maledictio ſoluta eſt: ⁊ celeſtis bñdictio venit in mundũ. Hec ẽ q̃ ꝓ nobis pctõribus infatigabilit̃ int̃ cedit. Hec regina miſericordie ad quã confu gientes tuti eẽ valemuſ. Hanc oẽs innocem⁹ vt p illius merita in hoc ſeculo impetremus gr̃am ſui filij ⁊ in futuro perueniamus ad eternam requiem. Amen.

¶ Sermo trigeſimus de angelis quoꝝ ſolen nitas i eccleſia celebrať ꝑpter miraculũ quod apparuit in monte Gargano.

Ngelis ſuis deus mandauit de te vt cuſtodiant te in oib⁹ vijs tuis. Illuminati ꝓ phete verba ſũt iſta originaliter pſalmo .xc. Debitores ſumus fratres chariſſi mi angelis beatis qm̃ volente deo innumera vt ſic loquar: bñficia nobis p̃ſtare nõ ceſſant. Quia tñ ipſi inuiſibiles ſũt ⁊ immãles ſubſtã tie: plerıqꝫ illos negligũt venerari. O b qd̃ vt hũane imbecillitati cõſuleret ſingulari mõ in mõte gargano. Anno dñi .ccc⁰. xc⁰. locus inuẽ tus eſt in q̃ archangeli michaelis alioꝝqꝫ an geloꝝ iugis memoria vſqꝫ ad cõſũmationem ſeculi pmaneret. Nam dñ quidã pdiues noie garganus q ex euentu ſuo monti vocabulum dedit infinita pecoꝝ multitudine abundaret contigit vt ſemel thauꝝ perderet. Quẽ ſolici te querens inuenit eundẽ in vertice montı fo ribus cuiuſdã aſſiſtere ſpelũce: quẽ cũ ſagitta appetiſſet illa velud flamine vẽti retorta eũ a q̃ iactata ẽ mox reuerſa pcuſſit. Turbati ciues ⁊ ſtupefacti. Epiſcopũ Sipontinũ quid facto opus eſſꝫ cõſuluerũt. Qui triduanũ indixit ie iuniũ: orandũqꝫ deũ p̃cepit. Quo pacto ſctũs archangelus michael apparuit p viſionẽ epõ dicens. Ego ſũ michael archangel⁹ qui in con ſpectu dei ſp aſſiſto. Volui ãt locũ illius ſpe lunce mihi dedicandũ illo iudicio ſagitte cun ctis mortalibus declarare: qua viſiõe letior fa ctus epũs alijs qd̃ viderat enarrauit. Et ſic ab eo tpe eccleſia ibi cõſecrata fuit ob reuerentiã bti archangeli q̃ vſqꝫ in pñtem diẽ a cũctis fi delibus deuotione precipua frequẽtať. Qua propter ⁊ ſolennitaſ angeloꝝ a patribus fuit inſtituta: quã ex debito ⁊ obligatõne precepti menſe ſeptẽbris oẽs celebrare tenenť. Quia Xo in tanta feſtiuitate mens nr̃a ad ipſos an gelos colendos precandoſqꝫ eſt inflãmanda. Idcirco de ipſis in pñti ſermone dicemus: de quibus tria myſteria erũt decurrenda.

Primũ dr̃ cognitiõis.
Scdm̃ productionis.
Tertiũ miſſionis.

¶ Qualiter angelus ab hoĩe cognoſci põt: ⁊ quõ ſpũs eſt incorporeus: q tñ põt in aſſũpto corpore apparere. Capitulum .j.

Rimũ de angelis myſteriũ decurrendũ dr̃ cognitionis. In quo tria dubia ꝓpo nimus illuſtranda.

Primũ vtꝝ ſubſtãtie ſepate q̃ dicunť angeli poſſint cognoſci ab hoibus viatoribus.
Scdm̃ vtrũ angeli habeant corpora ſibi natu raliter vnita.
Tertiũ vtrũ aſſumunt aliqñ corpora.

¶ Pro primi dubij illuſtratione diſtinguere poſſumus triplicem noticiã.
Prima dr̃ ꝓpria ⁊ intuitiua.
Scda cõmunis ⁊ effectiua.
Tertia fidelis ⁊ reuelatiua.

Prima noticia dr̃ ꝓpria intuitiua q̃. ſ. cogno ſcit angelus in ſui ſubſtantia ſicuti eſt. Et hac angelus cognoſci nõ põt a puris viatoribus vt ingt Tho. i. pte. q. lxxxviij. ex eo ꝙ ĩtellect⁹ nr̃ ẜm ſtatũ preſentis vite nihil intelligit niſi cõuertendo ſe ad fantaſmata. Et ſic ſubſtan tias immãles q̃ ſub ſenſu ⁊ imaginatione non cadũt primo ⁊ p ſe ẜm modũ cognitõis nobis

erpertū intelligere nō poſſumꝰ. Jmmō ⁊ adā
in ſtatu inocētie vt ēt dicit Tho.i.pte.q.xciiij.
Intelligere nō potuit ſubſtantias ſepatas:co
ꝙ illi aīe cōpetebat modꝰ intelligendi ꝑ con/
uerſionem ad fantaſmata ſicut ⁊ nobis. Et lꝫ
Plato voluerit ꝙ ſubſtantie īmālēs nō ſoluꝫ
a nobis intelligunt̄ ſed ſint ēt prima a nobis
intellecta. Poſuit eni formas imālēs ſubſiſtē
tes quas ideas vocabat eſſe ꝓpria obiecta nr̄i
intellectꝰ: ⁊ ita primo ⁊ ꝑ ſe a nobis intellecta
Sꝫ qꝛ aīe cognitio applicat̄ rebꝰ mālibus ſm
ꝙ intellectui ꝑmiſcet̄ fantaſia ⁊ ſenſus. Jdeo
quāto magis intellectꝰ fuerit depuratus tāto
magis ꝑcipit immāliū intelligibilē veritatē.
Nihilominus ꝯriū videt̄ ſētire in Thimeo.
vbi dixit. Inuiſibiliū diuinarū poteſtatū que
demones nūcupant̄: preſtare rōnē magis eſt
opus q̄ꝫ ferre valeat hoīs ingeniū. De cōmē/
tatore vo aſſerit Tho. ꝙ in. ij. Metaphiſice
dixit ſi ſubſtātie abſtracte nō poſſēt intelligi
a nobis tūc nā ocioſe egiſſet:qꝛ feciſſꝫ illud qđ
eſt in ſe nāliter intellectū:nō intellectū ab aliq̊
Sed dictū hoc deficit primo qꝛ nō ſequit̄ ꝙ ſi
ſubſtantie ſepate nō intelligunt̄ a nobis: non
intelligant̄ ab aliquo intellectu:intelligunt̄ ei
a ſeipſis ⁊ a ſe inuicē. Scđo deficit ſnīa cōmē
tatoris:qꝛ nō eſt finis ſubſtantiaꝝ ſepataruꝫ
vt intelligantur a nobis. ¶ Scđa cognitio dr̄
cōis effectiua: qn̄ cognoſcit̄ cā ꝑ effectū: ⁊ eſt
cognitio quedā generalis:hanc cognitionem
habuerunt philoſophi de angelis ⁊ precipue
Ariſtoteles in.xi. Metaphiſice.qui voluit ꝙ
intelligentie mouerēt ſperas celoꝛuꝫ ⁊ celeſtia
corpa. ¶ Tertia vo cognitio dr̄ fidei ⁊ reue
latiua:qn̄.ſ.aliqđ cognoſcit̄ fide qꝛ ſic eſt certi
tudinaliter reuelatū. Hoc mō relictis phoꝝ
vanitatibus atqꝫ erroꝛibus hoīm curioſoꝛuꝫ
nos firmiſſime aſſerimus ꝙ angeli ſunt nobi
liſſimi ſpūs deo bono fruētes:nobis vt infra
docebimꝰ beniuoli ⁊ affecti:quibꝰ medijs dei
ſecreta ⁊ myſteria grē hoībus ſunt reuelata.
Mali vo penis eternis iuſtiſſime deputati.
Si vo qs quereret vn̄ hec veritas eſt exoꝛta
Rn̄demus.ꝙ ex latiſſimo campo ſcripture ſa
cre veteri videlicet̄ nouoqꝫ teſtamento vbi đ
angelis expꝛeſſa fit mentio. Vn̄ Geneſis ca.
xvi.ſcribit̄ de Agar dū fugeret eſſetqꝫ in ſoli/
tudine:qꝛ affligebat eā Sara dn̄a ſua. Cumqꝫ
inueniſſet eā angelus dn̄i iuxta fontē aque in
ſolitudine ⁊c.dixit ad illā. Agar ancilla ſarai
vn̄ venis ⁊ quo vadis? que rn̄dit. A facie dn̄e
mee ego fugio. Dixitqꝫ ei angeluſ dn̄i Reuer
tere ad dn̄aꝫ tuā ⁊ hūiliare ſub manibus illiꝰ
Et Geneſ.xix.ca. Venerūt duo angeli ſodo/
mā veſpere. Et.xxij.ca. Angelꝰ dn̄i de celo cla
mauit dicens. Abrahaꝫ abrahā. Et.xxviij.ca.
Vidit iacob in ſomnis ſcalā ſtantē ſuꝑ terrā
⁊ cacumen illius tangens celū angelos quoqꝫ
dei aſcendentes ⁊ deſcendētes ꝑ illā. Et.xxxij
ca. Jacob itinere quo ceperat abijt:fueruntqꝫ
ei obuiā angeli dn̄i. Et Exodi.xiiij.ca. Angelꝰ
dei precedebat caſtra iſrael:⁊ cū eo pariter co/
lumna nubis. Et.xxiij.ca. Mittā angelū meū
qui precedat te ⁊ cuſtodiat in via introducat
ad locū quē preparaui tibi. Et Numeri.xxij.
ca. Cū vidiſſet aſina ſtantē angelū cecidit ſub
pedibus ſedentis. Et.ij. Regū vltimo ca. Cū
extēdiſſꝫ manū angelꝰ dn̄i ſuꝑ hierl'm vt diſꝑ
deret eā miſertus eſt dn̄s ſuꝑ afflictionē ⁊ ait
angelo ꝑcutienti. Sufficit nūc contine manū
tuā. Erat āt angeluſ dn̄i iuxta arcā oꝛnā iebu
ſei. Et.iiij. Regū.i.ca. Angelus dn̄i locutuſ eſt
ad heliā. Et.xix.ca. Angelus dn̄i ꝑcuſſit in ca
ſtris aſſirioꝝ. Et Thobie.v.ca. Egreſſus tho/
bias inuenit iuuenē ſplendidiſſimū ſtantē p̄/
cinctū ad ambulandū ⁊ ignoꝛans ꝙ angelus
dei eſſet ſalutauit eū ⁊ dixit.vn̄ te habemꝰ bo
ne iuuenis. Et Judith.xiij.ca. Viuit dn̄s qm̄
cuſtodiuit me angelus eius. Et Eccleſiaſtici.v
ca. Ne dicas corā angelo tuo nō eſt ꝓuidētia.
Et ps̄.viij. Minuiſti eū paulominus ab ange
lis. Et.xcvi. Adoꝛate eum oēs angeli eius. Et
ciij. Qui facis angelos tuos ſpūs. Et.cxlviij.
Laudate eū oēs angeli eius. Et Baruth.vij.
ca. Angelus meus erit vobiſcū. Et Danielis
iij.ca. Angelus aūt dn̄i deſcendit cū açaria ⁊
ſocijs eius in foꝛnacē ⁊ excuſſit flāmā ignis đ
foꝛnace. Et eodē ca. Bn̄dicite angeli dn̄i dn̄o
laudate ⁊ ſuperexaltate eū in ſecula. Et.xiiij.ca.
dixit angelus dn̄i ad Abacuc. Fer prandiū qđ
habes danieli in babilonē q eſt in lacu leonū.
Et Malachie.iij.ca. Statim veniet ad tēplū
ſcm̄ ſuū dn̄ator quē vos queritis ⁊ angelus
teſtamenti quē vos vultis. Et Luce.i.ca. Ap/
paruit çacharie angelus dn̄i ſtans a dextris al
taris incenſi. Et eodē ca. Miſſus eſt angelus
gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomen na
çareth ad virginē deſponſatā viro. Et.ij.ca.
Angelus dn̄i ſtetit iuxta illos. Eodē ca. Facta
eſt cū angelo multitudo militie celeſtis exerci
tus. Et.xxij.ca. Apparuit ei āgelꝰ dn̄i de celo
ꝯfoꝛtās eū. Et Matthei.i.ca. Angelꝰ dn̄i ap/

paruit i ſomnis ioſeph. Et.iiij.ca. Acceſſerūt
angeli ⁊ miniſtrabant ei. Et.xxij.ca. Erunt ſicᷓ
angeli dei in celo. Et.xviij.ca. Angeli eoꝝ ſꝑ
vident faciē pr̄is mei qui in celis eſt. Et.xxiiij
ca. Mittet angelos ſuos cuꝫ tuba. Et.xxv.ca.
Cū venerit filius hois in maieſtate ſua ⁊ oēs
angeli eius cum eo. Et.xxvi.ca. An putas qꝛ n̄
poſſū rogare pr̄em meū ⁊ exhibebit mihi mō
plꝰſq̄ꝫ duodecim legiones angeloꝝ. Et Joan
nis.v.ca. Angelus aūt dn̄i ſm̄ tempus deſcen
debat in piſcinā. Et ad Hebreos.i.ca. Cui ali
qn̄ angeloꝝ dixit filius meus es tu. Et Actuū
xij.ca. Angelus dn̄i aſtitit ⁊ lumen refulſit in
habitaculo carceris. Eodem ca. Miſit dn̄s an
gelum ſuū ⁊ eripuit me de manu herodis. Et
Apocalipſis.i.ca. Significauit deus que opoꝛ
tet fieri cito loquens ꝑ angelum ſuū ſeruo ſuo
ioanni. Et.ij.ca. fit mentio de angelo ꝑgami
Tiatire ⁊ Smirne. Et.iij.ca. de Angelo Sar-
dis: philadelfie ⁊ laodicie. Et.vij.ca. de ange-
lo aſcendente ab ortu ſolis. Et.x.ca. de ange
lo amicto nube. Et.xij.ca. de angelis prelian-
tibus. Et.xiiij.ca. de angelo habente euange-
liū eternū. Et.xvi.ca. de ſeptem angelis habē
tibus ſepteꝫ phialas ire dei. Et.xviij.ca. de an
gelo deſcendente de celo habente poteſtatem
magnā. Et.xx.ca. de angelo deſcendente de ce
lo habente clauē abyſſi ⁊ cathenā magnā. Et
xxij.ca. d̄ angelo qui nō ꝑmiſit ſe adorari a io-
anne. Ex quibus oibus cogimur cōfiteri eſſe
angelos licet illos ꝓ ſtatu iſto in ſui ſubſtātia
videre nō valeamus. De demonibus aūt vi-
dere potes que poſui in tractatu de timore iu
dicioꝝ dei. ¶ Scd̄m ꝑncipale dubiū ꝓpoſitū
fuit vtꝝ angeli habeāt corpa ſibi nālit̄ vnita
Et quidā contendunt probare ꝙ ſic. Primo
qꝛ Origenes in libro periarchon dicit. Soliꝰ
dei.i. pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti vere id ꝓpriū ē
vt ſine mālī ſubſtantia ⁊ abſq̄ꝫ vlla corporee
additionis ſocietate intelligatur exiſtere. Et
Bernardus omel.vi. ſuꝑ cantica ait. Liquet
oēm ſpm̄ corporeo prorſus indigere ſolatio
Et Augꝰ in.ij. ſuꝑ Geneſim ad lr̄am. Et i.iij
de trini. Et in.viij. de ciuita. dei. Et in li. de ec
cleſiaſti. dogma. videtur aſſerere. ꝙ angeli ha
beāt corpora aerea ⁊ ſubtiliſſima. Scd̄o Gre
gorius in omelia vocat angelū aial rōnale. oē
aūt aial habet corpus ſibi naturaliter vnituꝫ
Tertio arguit̄. quia perfectior eſt vita in ange
lis q̄ꝫ in animabus. Sed anima non ſolum vi
uit ſed etiam viuificat corpus: ergo angeli ha
bent corpora ſibi naturaliter vnita. Sed con
tra iſtos ita debiliter arguentes eſt doctrina
omniū theologoruꝫ in.ij. Senten. di.viij. qui
ſequentes Dionyſium ⁊ Damaſcenum aſſe-
runt angelos non habere corpora ſibi natura
liter vnita. Et ratio ſm̄ Tho.i. ꝑte.q.v. Quia
quod accidit alicui nature non inuenitur na-
turaliter in oibus in natura ſicut habere alaſ
qꝛ nō eſt de rōne aialis non conuenit oī aiali.
Cum aūt intelligere nō ſit actus corporis nec
alicuius corporee virtutis habere corpus vni
tum nō eſt de ratione ſubſtantie intellectualiſ
inq̄ꝫtum huius. Sed accidit alicui intellectua
li ſubſtantie propter aliquid aliud ſicut aie ra
tionali competit vniri corpori qꝛ eſt imperfe-
cta ⁊ in potentia exiſtens in genere intellectu
alium ſubſtantiarū non habens in ſua natura
plenitudinē ſcientie ſed acquirens eam ꝑ ſen-
ſus corporeos a ſenſibilibus rebus. In quocū
q̄ꝫ āt genere inuenit̄ aliquid imperfectū opoꝛ
tet preexiſtere aliquod perfectū in genere illo.
Sunt ergo alique ſubſtantie intellectuales ꝑ-
fecte in nā intellectuali nō indigentes acqui-
rere ſciaꝫ a rebus ſenſibilibus. Quare nō oēs
ſubſtātie intellectuales ſūt vnite corporibus
ſed aliq̄ ſūt a corporibꝰ ſeꝑate. Ad primū ergo
obiectū de ſnīa Origenis dicit Tho. ꝙ audiē-
dus nō eſt qꝛ vt ſcribit Hieroꝰ in ep̄la ad de-
ſideriū. Origenes melior in boniſ peior in ma
lis fuit. Cuiꝰ hereſes in libris ꝑiarchon quos
ipſe cōpoſuit maxime inueniri dicunt̄. Mgr̄
in hiſtoria ſcholaſtica ſuꝑ Geneſim circa prin
cipiū. Periarchon inq̄t ē liber in quo Orige-
nes dixit xp̄m adhuc in aere ꝓ demonibꝰ pati
debere: ſicᷓ in terra paſſus eſt ꝓ hoibus. Augꝰ
Ꝟo in pretactis locis nō loquit̄ aſſerendo ſed
referens opinionē platonicoꝝ qui ponebant
eſſe q̄dā aialia aerea q̄ demones noiabāt. Di-
ctum adhuc Bernardi intelligendū eſt ſane.
ꝙ ſpūs creati indigent corporeo inſtrumen-
to non ſibi naturaliter vnito ſed ad aliquid aſ
ſumpto propter inſtructionē noſtram. Ad ſe-
cundū de verbo Grego. rn̄detur ꝙ ipſe vocat
angelū rōnale aial methaphorice ꝓpter ſilit̄u
dinem rationis. Ad tertiū inquit ſanctus do-
ctor ꝙ viuificare effectiue ſimpliciter ꝑfectio-
nis eſt. vn̄ ⁊ deo conuenit. Sed viuificare for
maliter eſt ſubſtantie que eſt pars alicuius na
ture ⁊ nō hn̄tis in ſe integrā nām ſpeciei. vn̄
ſubſtātia intellectualis q̄ nō eſt vnita corpori
eſt ꝑfectior q̄ꝫ ea que eſt corpori vnita. Hinc

Damaſcenus ait. Angelus eſt ſubſtantia in/
tellectualis incorporea. Et Dionyſiuſ. Angeli
ſunt ſpūalia lumina imāles incorporei. ¶ Ter
tiū dubiū principale fuit vtrū angeli aſſumāt
aliqñ corpora. Et ꝙ ſic pꝫ: qꝛ Augꝰ li.xvi. de
ciui.dei.dicit ꝙ angeli in aſſūptis corporibus
Abrahe apparuerunt. Tho. vo ait ꝙ nōnulli
tenuerūt angelos nūq̄ꝫ corpora aſſūpſiſſe. Sꝫ
oīa q̄ in ſcripturis diuinis legunt̄ de appari/
tionibus angeloꝝ contigiſſe ſm imaginatōꝫ
Tñ hoc nō videt̄ conſonū intentōni ſacre ſcri
pture. Qm̄ id qḋ imaginaria viſione videt̄ eſt
in ſola imaginatione videntis. vñ nō videtur
indifferent ab oibus. Scriptura āt diuina ſic
introducit interdū angelos apparētes vt cōīt
ab oibuſ viderent̄. Sic angeli apparētes abra
he viſi ſūt ab eo ⁊ a tota familia eius: a loth ⁊
a ciuibus ſodomoꝝ viſi ſūt angeli q venerūt
ſodomā veſpere. Siliter angelus q apparuit
thobie ab oibuſ videbat̄. Ex q̊ manifeſtū ē iſta
ſic cōtigiſſe ſm corporeā viſionē q̄ videt̄ id qḋ
poſitū ē extra videntē. vñ ab oibus videri pōt
Tali aūt viſione nō videt̄ niſi corpus. Cum g̊
angeli neqꝫ ſint corpora neqꝫ habeāt corpora
ſibi nāliter vnita: relinquit̄ ꝙ aſſumant aliqñ
corpora. Et lꝫ illis nō indigeāt ꝓpter ſeipſos
aſſumūt tñ illa pp nos: vt familiarit̄ cū hoibꝰ
cōuerſando demonſtrent intelligibilē ſocieta
tem quā hoies expectāt cū eis habendā in fu/
tura vita. Inſup ꝙ angeli corpora aſſūpſerūt
in veteri teſtamēto fuit qḋdā figurale indiciū
ꝙ verbū dei aſſūpturū eſſet corpus humanū.
Oēs eni apparitiones veteris teſtamenti ad
illā apparitionē ordinate fuerūt q̄ filiꝰ dei ap/
paruit in carne. Notādū tñ ꝙ corpus aſſūptū
vnit̄ angelo ñ quidē vt forme: nec ſolū vt mo/
tori ſed ſic motori repreſentato ꝑ corpus mo/
bile aſſūptū. Sic eni in ſacra ſcriptura ꝓprie/
tates rerū intelligibiliū ſub ſiltudinibꝰ rerꝫ
ſenſibiliū deſcribunt̄. Ita corꝑa formāt̄ ſic ab
angelis diuina virtute vt cōgruant ad repre/
ſentandū angeli intelligibiles ꝓprietates. Et
hoc eſt angelū aſſumere corpuſ. Et ſi qs obſta
ret ꝙ angeli ñ aſſumūt corpus de terra vel aq̄
qꝛ nō ſubito diſparerēt: neqꝫ de igne qꝛ cōbu
rerent ea q̄ ꝯtingerent: nec ex aere qꝛ aer infi/
gurabilis eſt g̊ angeli corꝑa nō aſſumūt. Rñ/
det Tho. ꝙ lꝫ aer in ſua raritate manēs nō re/
tineat figurā neqꝫ colorē: tñ qñ cōdenſat̄ ⁊ fi/
gurari ⁊ colorari pōt: ſicut pꝫ in nubibꝰ. Et ſic
angeli aſſumūt corpora ex aere condenſando

ipſū virtute diuina q̄ꝫtū neceſſe eſt ad corꝑis
aſſumēdi formationē. Sed adhuc orit̄ hic dif
ficultas ꝓpter ea q̄ docent ſacri doctoreſ. Nā
corpus aſſūptū ab angelo videt̄ quaſi viuuꝫ ⁊
oꝑa vite hñs ⁊ tñ ñ eſt viuū nec hñs oꝑa vite
apparet organiçatū hñs oculos ⁊ nares ⁊ alia
ſenſuū inſtrumēta: ⁊ tñ ꝑ organa illa angelus
minime ſentit. In corpore ſic aſſūpto angelus
videt̄ loqui: ⁊ tñ nō eſt ꝓpria locutio illa: ſilit̄
comedit ⁊ illa nō eſt vera comeſtio. Igit̄ in ta
libus apparitionibus nō eſt niſi quedā fictio
ſiue deceptio. Ad hoc rñdet Tho. vbi.s. ꝙ ſic
nō eſt ꝯ veritatē ꝙ in ſcripturis intelligibilia
ſub figuris ſenſibilibꝰ deſcribant̄: qꝛ h̄ non vi
det̄ ad aſtruendū: ꝙ intelligibilia ſunt ſenſibi
lia. Sed qꝛ ꝑ figuras ſenſibiliū ꝓprietates in/
telligibiliū ſm ſiltudinē quandā dant̄ intelli
gi: ita nō repugnat veritati ſanctoꝝ angeloꝝ
ꝙ corpora ab eis aſſūpta videant̄ hoies viuē/
tes: cū ñ ſint. Nō eni aſſumunt̄ niſi vt ꝑ ꝓprie
tates hois ⁊ operuꝫ hois ſpūales ꝓprietates
āgeloꝝ ⁊ eoꝝ ſpūalia opera deſignent̄: qḋ nō
ita congrue fieret ſi veros hoieſ aſſumerēt qꝛ
ꝓprietates eoꝝ ducerent in ipſos hoies: non
in angelos. Similiter eſt dicendū ꝙ angeli ꝑ
organa aſſumptoꝝ corporū nullo mō ſentiūt:
nec tñ ſuperflue ſunt formata. Nō eni ad hoc
ſunt formata vt ꝑ ea ſentiant: ſed ad hoc vt ꝑ
huiuſmodi organa virtutes ſpūales angeloꝝ
denotent̄. Sicut ꝑ oculū denotatur virtus co
gnoſcitiua angeli. ⁊ ꝑ alia mēbra alie eius vir
tutes. vt docet Dionyſius vltimo ca. celeſtis
ierarchie. De locutione vo angeli quaꝫ facit
in corpore aſſumpto verū eſt ꝙ nō eſt ꝓprie lo
cutio: ſed aliquid ſimile locutioni: inq̄ꝫtum an
gelus in corpore ſic aſſumpto format voces i
aere ſimiles vocibus humanis: que voces for/
mant̄ vt ꝑ illas dei ſecreta ad nr̄as aures ꝑue
niant. Comeſtio adhuc angeli nō eſt vera ſed
figuratiua ſpūalis comeſtionis: naꝫ comeſtio
importat ſumptionē cibi conuertibilis in ſub
ſtantiā comedētis. Et q̄ꝫuis in corpus xp̄i pꝰ
reſurrectionē cibꝰ nō cōuerteret̄ ſed reſolucre
tur in preiacentē mām: tñ xp̄s habebat corpuſ
talis nature in qḋ poſſet cibus conuerti: vñ fu
it vera comeſtio. Sed cibus aſſumptus ab an
gelo neqꝫ cōuertitur in corpus aſſumptū: ne/
qꝫ corpus illud eſt talis nature vt in illud poſ
ſit alimentū conuerti: propterea dixit angeluſ
Thobie. xij. ca. Cū eſſem vobiſcū per volunta
tem dei videbar quidem manducare ⁊ bibere

Sed ego cibo ꝛ potu inuiſibili vtoꝛ. Fiūt igiť oīa in aſſumptis coꝛpoꝛibus ab angelis nō ad deceptionē ſed potius ad vtilitatem noſtram vt ex p̄dictis patet.

¶ Qꝫ deus produxit angelos ex tempoꝛe in celo empirreo. Capitulum.ij.

Ecundum myſteriuꝫ de angelis aperiendum diciť productionis. In quo ꝯſiderare debemus productionē coꝝ quantū ad tria.
Primo quantum ad cauſam.
Secundo quantum ad tempus.
Tertio quantum ad locum.

¶ Primo ꝯſideranda eſt angeloꝝ productio quantū ad cām. Ubi queriť an angelus habeat cauſam ſui eſſe ꝛ ſit creat⁹ a deo. Et ad hoc rūdet ſctūs Tho. prima pte.q.xliiij.ꝛ.q.lxj. Qꝫ neceſſe ē dicere ꝛ angelos ꝛ oē id quod pter deum eſt a deo eſſe factū. Si enī aliquid inueniť in aliquo ꝑ participationē neceſſe ē qꝫ cauſetur in ipo ab eo cui' eſſentialiter ꝯuenit: ſicut ferrū fit ignitū ab igne: de⁹ āt ē ipm eē ꝑ ſe ſubſiſtēs ꝛ eē ꝑ ſe ſubſiſtēs ñ pōt eē niſi vnū. Reliquiť ģ qꝫ oīa alia a deo nō ſunt ſuū eē: ſed participant eſſe: quare cauſanť ab vno ente quod pfectiſſimum eſt. Ex his dixit Ariſto. in.ij. methaphiſice. Id qđ eſt maxime ens ꝛ maxime verum: eſt cauſa omnis entis ꝛ oīs veri: ſicut id qđ eſt maxie calidū ē cauſa omnis calidi. Algaçeles Xo in codē loco inqt. Ipm eē deo maxime cōuenit: qm̄ ipe eſt oꝛigo ꝛ principiū eſſendi ꝛ qđ eſt a quo ē: quicqd ē. Qđ ꝯfirmans Auicenna ait. Omne eē eſt exuberans ab eius eē. Quare ꝛ Plato in thimeo ſubdidit: qꝫ noſtrū eē in cōpatione illius ē non eē. Hinc Paulus ad Romanos.xj.ca. ſcripſit. Ex ipo: ꝛ ꝑ ipm: ꝛ in ipo ſunt oīa. Neceſſe eſt ergo angelos a deo eē creatos. Sed miranť quidā ex eo qꝫ de his q̄ ſunt a deo creata agiť Geneſis primo: ca. ſed nulla mentio fit ibi de angelis: ergo nō videť qꝫ ſint creati a deo. Iterū Ariſto. dicit. viij. methaphiſice: qꝫ ſi aliqua ſubſtantia ſit foꝛma ſine materia ſtatim, per ſeipām eſt ens ꝛ vnū ꝛ nō habet cām q̄ faciat eā ens ꝛ vnū. Sꝫ angeli ſunt foꝛme imateriales: ergo nō habēt cām ſui eē. Ad hec reſpondet Tho. primo ſm Auguſtinuꝫ li. xj. de ciui. dei. qꝫ angeli nō ſunt pretermiſſi in illa prima reꝝ creatione: ſꝫ ſignificanť noīe celi vel lucis. Id aūt vel pretermiſſi ſunt vel nominibus reruꝫ coꝛpaliū ſignificati: qꝛ moyſes populo rudi loqbať qui nondū capere poterat incoꝛpoꝛeā naturam. De ſubſtantijs vero que ſunt foꝛme ſubſiſtentes: dicendū qꝫ nō habent cām aliam foꝛmalē ſui eſſe ꝛ ſue vnitatis: neqꝫ cām agentem ꝑ trāſmutationē materie de potentia in actū: ſed bene habent cauſam producentem totam ſubſtātiā que ē ipe de⁹. ¶ Secūdo conſideranda eſt angeloꝝ productio quantum ad tempus. qñ. ſ. fuerunt angeli creati. Et circa hoc tres reperiuntur opiniones. Prima opinio falſa eſt ꝛ heretica que hoc tenet. qꝫ angeli fuerunt producti ab eterno: hoc enim eſſe non poteſt: quoniam ſic deus creaturas produxit qꝫ eas ex nihilo fecit. i. poſtqꝫ nihil fuerant. Et vt inquit Tho. prima parte.q.xlv. Cū dicitur aliquid ex nihilo fieri: hec prepoſitio ex non deſignat cauſam materialē ſed oꝛdinē tm̄. ſicut cū diciť ex mane fit meridies. i. poſt mane Et ſi obijceretur qꝫ philoſophi dicūt. ex nihilo nihil fit. Reſpōdet Tho. qꝫ philoſophi non cōſiderauerunt niſi emanationē effectuū particularium a cauſis particularibus quas neceſſe ē preſupponere aliquid in ſua actione. Et ſcđm h̄ eſt cōmunis coꝝ opinio ex nihilo nihil fieri Sed hoc locū non habet in prima emanatiōe ab vniuerſali rerū principio. Secunda opinio fuit quoꝛūdā doctoꝝ antiq̊ꝝ. ſ. qꝫ āgeli fuerūt creati ante omnē mundū coꝛpoꝛeū. Nā Hieronymus hoc videť aſſerere ſuper epiſtola ad Titū. Ait enim ſic. Sex milia nondū noſtri tēpoꝛis cōplentur annoꝝ. ꝛ quāta tpa: quātaſqꝫ ſeculoꝛū oꝛigines fuiſſe arbitrandū ē in quib⁹ angeli: throni: ꝛ dñationes: ceteriqꝫ oꝛdīes deo ſeruierūt. Damaſcenus etiā dicit in.ij.li. Quidam dicunt qꝫ ante omnē creationē angeli geniti ſunt. vt Theologus dicit. Grego. ſ. naçāçenus. de quo aſſerit Tho. qꝫ tanta eſt in doctrīa eius xp̄iana auctoꝛitas: vt nullus vnqꝫ eius dictis calūniā inferre pſumpſerit ſicut nec Athanaſij documentis: vt Hiero⁹ dicit. Tertia opinio alioꝛū que cām precedentē nō reprobat: ſꝫ qꝛ rōnabilioꝛ foꝛe videť. Idcirco teneť cōmuniter a doctoꝛib⁹: qꝫ angeli ſimul cū creatura coꝛpoꝛea ſunt creati. Angeli eni ſunt quedā pars vniuerſi qꝛ nō ꝯſtituūt ꝑ ſe vnū vniuerſum: ſꝫ tā ipi q̄ꝫ creatura coꝛpoꝛea in ꝯſtitutionē vni⁹ vniuerſi ꝯueniūt: qđ apparet ex oꝛdie vni⁹ creature ad aliā. Oꝛdo eni reꝝ ad inuicē ē bonuꝫ vniuerſi. Nulla āt pars pfecta ē a toto ſepata. Nō ergo ē ꝓbabile vt de⁹ cui⁹ pfecta ſūt opa creaturā angelicā ſeoꝛſuꝫ ante alias creaturas ꝓduxerit. Et hoc refert dñs Bonauen. di. xij. ſcđi libri qꝫ quattuoꝛ a principio fuerunt ſimul

UNIVERSITAT DE GRANADA

creata.ſ.angelica natura:celū empirreū: mate-
ria p̄ma ⁊ tēpns late illud accipiendo ꝓ quali-
bet ſucceſſione. Rō eſt qꝛ debuerunt p̄ma in oī
genere reꝝ creari tā in menſuris q̄ꝫ in ſubſtan
tijs. Primū in menſuris eſt tēpus: primū in
ſubſtātijs corꝑalibus paſſiuis eſt materia: pri-
muꝫ in ſubſtātijs corꝑalibus actiuis ē celū em
pirreū. Primū vero in ſubſtātijs ſpūalibus eſt
angelica natura. Jccirco quattuor hec credunt
fuiſſe p̄mo creata. ¶ Tertio ꝯſideremus ange-
loꝝ ꝓductionē quātū ad locū: vbi.ſ.fuerūt an
geli creati. Et ad h̄ dicit Strabꝰ ſuꝑ illo verbo
Jn principio creauit deus celū ⁊c̄. Celū nō vi-
ſibile firmamentū hic appellat: ſꝫ empirreū.i.
igneū qḋ nō ab ardore ſꝫ a ſplendore dicit̄: qḋ
ſtatim factū angelis ē repletū. Jdeo Tho.ubi s̄
ait:ꝙ cū vniuerſum ꝯſtet ex creaturis corꝑali-
bus ⁊ ſpūalibus:ſic create ſunt ſpūales creatu-
re ꝙ ad creaturā corꝑalē aliquē ordinē habent
⁊ toti creature corporali preſident: vñ ꝯueniēs
fuit vt angeli in ſupremo corꝑe crearent̄ tāq̄ꝫ
toti nature corporee preſidētes. Et ſi obijceret̄
ꝙ angeli nō dependēt a corꝑe ſm̄ ſuū eſſe: ⁊ ꝑ
ꝯſequēs neqꝫ ſm̄ ſuū fieri:ergo angeli nō ſunt
creati in loco corporeo. Reſpondet Tho.ꝙ an
geli nō ſunt creati in loco corporeo:ſꝫ vt predi-
ctum ē in hoc oſtendit̄ ordo coꝝ ad naturā cor
poreaꝫ:⁊ ꝙ ſua virtute corꝑa cōtingūt. Si hec
oīa q̄ diximus de angeloꝝ ꝓductiōe vel ad ca
piendū difficilia: vel ad plene intelligendū du-
ra cuiq̄ꝫ viderent̄:tantomagis excitare nos de
bent ad extollendā totis viribus ſapientiā al-
tiſſimi dei: cuiꝰ oꝑa tā ſtupēda ſunt ⁊ inſcruta
bilia: vt nullo hūano ſenſu ꝑcipi valeāt. Pro
quibus dicere poſſumus illud pſalmiſte. Q̄
magnificata ſunt opera tua dñe:oīa in ſapien-
tia feciſti. Vniuerſus nāqꝫ mundus iſte ſenſi-
bilis quaſi quidā liber eſt ſcriptus digito dei:⁊
ſingule creature quaſi figure quedā ſunt: non
humano placito ſꝫ diuinitatis arbitrio inſtitu
te ad manifeſtandā quodāmō ⁊ ſignādaꝫ inui
ſibilē potentiā:ſapientiā:⁊ bonitatē diuinam.
Jnter cetera vero ſuoꝝ inſtitutoꝝ mirabilia an
gelos cōdidit:quoꝝ aliquos ꝓpter ſuꝑbiaꝫ in
quā eruperūt eternis abiudicauit ſupplicijs.
Alios vero qui ipſi factori ſuo humiliter adhe
ſerunt:plena beatitudine fecit eſſe felices.

¶ Qualiter angeli ad nos mittūtur qui hoīes
cuſtodiunt neqꝫ dolent de malis eoꝝ quos cu
ſtodiunt. Capitulum.iij.

Ertiū myſteriū de angelis manifeſtandū
dicitur miſſionis. Jn quo tria ſunt dubia
declaranda.
Primum vtrum angeli mittantur.
Scōm vtrū hoīes ab angelis cuſtodiantur.
Tertium vtrum angeli doleant de malis corū
quos cuſtodiunt.
¶ Ad primū dubiū ſe offert veritas ſcriptura
rum in quibꝰ angelos mitti ꝑhibet̄. Et vt inq̄t
Tho. p̄ma ꝑte.q.centeſima.xij. Jlle mitti dicit̄
q aliquo mō ab alio procedit vt incipiat eē vb
prius nō erat vel vbi prius erat ꝑ aliū moduꝫ
Filius eni aut ſpūs ſctūs mitti dicit̄ vt a patre
ꝓcedens ꝑ originē. Et incipit eē nouo mō.i.ꝑ
grām vel ꝑ naturā aſſumptā vbi prius erat ꝑ
diuinitatis preſentiā. Dei eni ꝓpriū eſt vbiqꝫ
eē:qꝛ cū ſit vniuerſale agens virtus eius attin
git oīa entia: ideo eſt in oībus rebus. Virtus
aūt angeli cū ſit particulare agens nō attingit
totū vniuerſuꝫ:ſed ſic attingit vnū ꝙ nō attin
git aliud. Jdeo ita eſt hic qḋ nō eſt alibi. Cum
igitur aliq̄d ē fiendū ꝑ aliquē angelū circa ali-
quā creaturā corporeā de nouo applicat̄ ange
lus illi corꝑi ſua virtute:⁊ ſic angelus de nouo
ibi incipit eē:⁊ hoc totū ſequit̄ ex imperio diui
no. Sed actio quā angelus miſſus exercet:pro
cedit a deo ſicut a p̄mo principio cuius nutu ⁊
auctoritate angeli oꝑantur ⁊ in deū reducitur
ſicut in vltimū finē. Et hoc facit rōne miniſtri
Nā miniſter eſt ſicut inſtrumentū ⁊ intelligēs
Jnſtrumentuꝫ aūt ab alio mouet̄: ⁊ eius actio
ad aliud ordinat̄. Jdeo actiones angeloꝝ mini
ſteria vocant̄ ⁊ ipſi dicunt̄ in miniſteriū mitti
Si vero aliqs quereret quō angeli mittunt̄ cuꝫ
celū empirreū ſit locus ꝑtinens ad dignitatem
coꝝ: ſi igit̄ mitterent̄ ad nos dignitati coꝝ ali
quid deperiret. Reſpondet Tho.ꝙ celū illud ꝑ
tinet ad dignitatē angeli ſm̄ cōgruentiā quan
dam:qꝛ cōgruū eſt vt ſupremū corporū nature
que eſt ſupra oīa corꝑa attribuatur. Nō tñ an
gelus aliq̄d dignitatis accipit a celo empirreo,
Jdeo qñ actu nō eſt in illo nihil eius dignitati
ſubtrahit̄. Sicut nec regi qñ non actu ſedet in
regali ſolio qḋ cōgruit eiꝰ dignitati. Hinc ſal
uator noſter loquēs de angelis q mittuntur ad
cuſtodiā hominū dixit. Angeli coꝝ ſꝑ vidēt fa
ciē patris mei q ē in celis. Vbicunqꝫ itaqꝫ ſint
vident eēntiā dei in cuiꝰ aſpectu cōpletur glo-
ria ⁊ beatitudo illoꝝ. ¶ Secūꝫ dubiū fuit vtꝝ
hoīes ab angelis cuſtodiantur. Et lꝫ de hoc di
xerim in quadrageſimali noſtro: veruntñ aliq̄

erunt hoc loco nouiter diſcutienda. Jccirco ꝑ/
ſuppoſito ſm veritatē ꝙ vnaqꝫ aia angelum
habeat ſui cuſtodē deputatū:xp̄o dūtaxat exce
pto de quo in ſermone de innocentib⁹ dictū ē
Primo ſciendū ꝙ neceſſaria fuit homini cu/
ſtodia angeloꝝ ꝓpter adiutoriū liberi arbitrij
Nam vt inqt.Tho.ꝑma pte.q.centeſima.xiij.
Homo p liberū arbitriū pōt aliqualiter vita/
re malū:ſ; nō ſufficienter q: infirmatur circa
affectū boni ꝓpter multiplices anime paſſio/
nes.Similiter etiā vniuerſalis cognitio natu
ralis legis q̄ homini naturaliter adeſt aliquali
ter dirigit hoīem ad bonū:ſ; nō ſufficienter q:
in applicādo vniuerſalia ꝑncipia iuris ad par
ticularia opa contingit hoīem multipliciter de
ficere.Vñ dicit Sapiētie.ix.ca.Cogitationes
mortaliu; timide ⁊ incerte ꝓuidentie noſtre.
Scđo ſciendum ꝙ dū hoīes pereunt ⁊ multa
peccata labunt nō eſt aſcribendū ad negligentiā
aliquā angeloꝝ ſed potius malicie hoīm impu
tandū.Nā ſicut hoīes a naturali inſtinctu bo/
ni diſcedūt ꝓpter paſſionē peccati:ita etiā diſ
cedūt ab inſtigatione bonoꝝ angeloꝝ q̄ fit in/
uiſibiliter ꝓpter hoc ꝙ hoīes illumināt ad bū
agendū.Tertio ſciendū ꝙ ſicut p̄ſciti ad dāna
tionem ⁊ infideles ac etiā antixp̄s nō priuant
interiori auxilio naturalis rōnis:ita etiā nō ꝑ/
uantur ex īteriori auxilio toti nature humane
diuinitus cōceſſo.ſ.cuſtodia angeloꝝ p quā et
ſi nō iuuent quantū ad hoc ꝙ vitā eternā bo
nis operib⁹ mereant:iuuant tñ quantū ad hoc
ꝙ ab aliqb⁹ malis retrahunt quib⁹ ⁊ ſibiiꝑis,⁊
alijs nocere poſſent.Nā ⁊ ipſi demones arcen
tur p bonos angelos ne noceāt quantū volūt.
Quarto ſciendū ꝙ officiū cuſtodie angelice or
dinatur quidē ad illuminationē doctrine ſicut
ad vltimū ⁊ principalē effectū. Nihilominus
ſunt ⁊ alij effectus.ſ.arcere demones ⁊ alia no
cumenta tā corporalia q̄; ſpiritualia ꝓhibere.
Quinto ſciendum ꝙ circa hominū cuſtodiā in
ter angelos quandoq; ſolet eſſe pugna ſiue diſ
cordia.Nā vt ſcribitur Danielis ca.x.Dū ipe
oraſſet ꝓ liberatiōe populi iudaici q erat in ba
bilonia:apparuit ſibi angelus modo mirabili:
vt patet in textu:dixitq; illi iter cetera:noli me
tuere Daniel:q: ex die ꝑmo quo poſuiſti cor tu
um ad intelligendū vt te affligeres in cōſpectu
dei tui: exaudita ſunt verba tua. Et ego veni
ꝓpter ſermones tuos:princeps aūt regni per/
ſarum reſtitit mihi viginti ⁊ vno diebus. Re/
fert hic Hieronymus principē regni perſarū
eſſe angelū qui ſe oppoſuit liberationi populi
iſraelitici pro quo Daniel orabat Gabriele p̄
ces eius deo preſentante.Quidam tamen dixe
runt ꝙ hec reſiſtētia potuit fieri eo ꝙ princeps
aliquis demonum iudeos in perſidem ductos
ad peccatum induxerat ꝓpter qđ preſtabatur
impedimentum orationi Danielis pro eode;
populo deprecantis.Sed Gregorius in .xvij.
moralium libro concordat cū Hieronymo:di/
cit ꝙ princeps regni perſarū bonus angelus
fuit cuſtodie illius regni deputatus.Ad intelli
gendū ergo qualiter vnus angelus alteri reſi/
ſtere dicitur.Notandū ſcđm Tho.vbi ſupra.ꝙ
diuina iudicia circa diuerſa regna ⁊ diuerſos
homines per angelos exercentur. In ſuis aūt
actionibus ſcđm diuinam ſententiam regulā/
tur.Contingit quandoq; ꝙ in diuerſis regnis
vel in diuerſis hominibus contraria merita
vel demerita inueniuntur:vt vnus alteri ſub/
datur aut preſit. Quid aūt ſuper hoc ordo di/
uine ſapientie exigat cognoſcere non poſſunt:
niſi deo reuelante.Vnde neceſſe habent ſuper
his ſapientiam dei conſulere.Sic igitur inquā
tum de contrarijs meritis ⁊ ſibi repugnātib⁹
conſulunt diuinam voluntatem.Reſiſtere ſibi
inuicem dicuntur:non quia ſint eorum contra
rie voluntates:cum in hoc omnes concordent
ꝙ dei ſententia impleatur.Sed quia ea de qui
bus conſulunt ſunt repugnantia. Cū ergo ar/
changelus cuſtos regni perſarum procuraret
quantum in eo erat ſalutem illorum qui erant
in dicto regno: videretq; ꝙ ex conuerſione iu/
deorum.multi de perſis conuertebantur: erat
contētus ꝙ populus ille in captiuitate perſeue
raret.Alter vero qui preſidebat populo iudeo
rum illius populi liberationem procurabat:p̄
ceſq; Danielis preſentabat deo:omnes tñ dei
voluntatem impleri volebant.¶ Tertiū dubi/
um erat vtrum angeli doleant de malis eoru;
quos cuſtodiunt.Ad qđ reſpondet Tho.vbi ſ
ꝙ angeli non dolent nec de peccatis nec de pe/
nis hoīm:qm̄ cū ſint perfecte beati dolor in eis
eſſe nō pōt.Inſup vt inquit Aug⁹. Dolor eſt
de his que contrariantur voluntati.Nihil aūt
accidit in mundo qđ ſit contrarium voluntati
angelorum ⁊ aliorum beatorum: quia volun/
tas eorum totaliter inheret ordini diuine iuſti
cie.Nihil aūt fit in mundo niſi qđ per diuinā
iuſticiam fit aut permittitur.Et ideo ſimplicit
loquēdo nihil fit in mūdo cōtra voluntatē be
atorū:vt eni phūs dicit in.iij.ethicorum.Illud

dicit ſimpliciter voluntariū qd aliqs vult in particulari ſcdm q agit:cōſideratis.ſ. oibus q circūſtant:quāuis in vniuerſali ꝯſideratū non eēt voluntariū.Sicut nauta nō vult abſolute ꝓiectionē merciū in mari ⁊ vniuerſaliter cōſiderādo:ſꝫ imminēte periculo ſalutis hoc vult vñ magis ē hoc voluntariū q̄ʒ inuoluntarium Sic ergo angeli peccata ⁊ penas hoim vniuerſaliter ⁊ abſolute loquendo nō volūt: volūt tñ q circa hoc ordo diuine iuſticie ſeruet ſm quē quidā penis ſubdunt ⁊ peccare permittūtur. Sed oritur hic difficultas ex verbis Iſaie.ca. xxxiij.dicētis.Angeli pacis amare flebāt.Quā ſoluit Tho.aſſerēs q verba illa tripliciter poſſunt intelligi.Vno modo ſm ſenſum litteralē ⁊ ſic angeli dicunt nūcij Ezechie qui fleuerunt ꝓpter verba blaſfema rabſacis. Alio modo ſꝫ ſenſum allegoricū ⁊ ſic angeli pacis ſunt apli ⁊ alij pdicatores q flent ꝓ peccatis hominum Tertio ſm ſenſum anagogicū:⁊ ſic intelligunt angeli beati.Locutio tñ eſt methaphorica per quā deſignat q ipi volunt in vniuerſali hoim ſalutē vt iā eſt pdictū.Ex his oibus deprehendere poſſumus quāta ſit erga hoies dei pietas quāta largitas:quātaue eius clemētia:dū dignatur p angelos ſuos nos ad patriā ſupnā deducere: in q̄libet etate nō ceſſant angeli cōmodis noſtris adeſſe:nūc infeſtiſſimos hoſtes ne nobis noceant debellando:nunc ad bene viuendū nos alliciendo:nūc a malis retrahendo nūc ab innumeris periculis liberando. Et tñ nos illis p̄ſentibus nō erubeſcimus demonū praua cōſilia: turpeſqꝫ ſuggeſtiones implere: gerere vitā pecudū:ac omni conatu ad religiones tartareas properare.O anima ſordida.O aīa tot ignominioſiſſimis vitijs fedata. Aperi oculos mentis ⁊ vide angelū ſp tibi aſſiſtētem in quouis angulo: in quouis diuerſorio: in quouis exercitio. Exhibe illi reuerentiam ⁊ a flagicijs deſine ꝯſuetis:vſqꝫ ad mortē commorabitur tecū: vt ſic appareat ſi te nolueris corrigere q pater omniū de⁹ iuſto iudicio ipenitentes ⁊ obſtinatos a conſortio ſanctorū ⁊ viſione ſua priuatos proijcit in ignē eternum Curem⁹ igit demonū abhorrere ꝯſortia atqꝫ angeloꝝ ſocietatē omni affectu deſiderare vt ſic digni efficiamur grā xpi:qua mediāte angeloꝝ choris mereamur adiungi in illo felici regno in q̄ de⁹ viuit p īfinita ſecl'a ſeculoꝝ.Am.

¶ Sermo trigeſimuſprim⁹ de ſancto Joanne baptiſta precurſore dñi nr̄i ieſu chriſti.

Nter natos mulierum non ſurrexit maior Joanne baptiſta. Verba ſunt redemptoris nr̄i originaliter Matthei.xj.ca.Sicut ſol in lumine reliquos planetas excedit ita laus Joannis baptiſte poſt xpm ⁊ virginē matrem alioꝝ ſanctoꝝ p̄conia ſupat.Nā neqꝫ in veteri neqꝫ in nouo teſtamēto inuētus eſt aliquis quacunqꝫ ſanctitate ⁊ p̄eminentia fulgēs qui Joanni baptiſte valeat cōparari. Quecūqꝫ de ipo dicunt admirandis p̄rogatiuis ornātur:atqꝫ ex omni pte in ipo videt ſupeffluere gratia dei. Hoc nomē eius exp̄mit: q: Joannes in quo eſt gratia interp̄tatur.Vt aūt harum rerum noticiā habeamus in preſenti ſermone de magnificentijs Joānis baptiſte merito diſſeremus quo teſte ſaluatore nullus maior ſurrexit.Qd vtiqꝫ intelligendū eſt de magnitudine virtutis.Nā vt inqt Alexander de ales in. iij.ſumme.Et Tho.prima parte. q.xlij. Maius ⁊ minus in formis ſpiritualibus nō dicit ſicut in formis corporalib⁹.Scdm enī Auguſt.in li. de quātitate aie:in formis corpalibus dicitur aliqd maius vel minus ſm quātitatem molis vel dimenſiuā.q: ſunt materiales.In formis vero ſpiritualibus iſta dicunt ſm quātitatem virtualē. Vnde ipſe Aug⁹ in .vj. de trinitate ait. In his q̄ nō mole magna ſunt:hoc ē mai⁹ eſſe qd eſt melius eſſe.Meli⁹ aūt dicit qd eſt pfectius. Sicqꝫ Joannes nō fuit ceteris maior ſcdm ſtaturā corporis.cū in hoc ſibi pleriqꝫ p̄ſtent.Sicut fuit og: Rex baſan.de quo ſcribit Deutero.ij.⁊.iij.ca.q monſtrat lectus ei⁹ ferreus nouē cubitos habēs.Et Golias q vt ponitur p̄mi regū.xv.ca.erat altitudinis ſex cubitorū ⁊ palmo.Et gigantes alijqꝫ multi. Fuit ergo magnus pfectione virtutis ⁊ grē:de quo tria myſteria proponimus contemplanda.

Primum dicitur natiuitatis.
Secundum ſanctitatis.
Tertium ſublimitatis.

¶ De quinqꝫ excellentijs natiuitatis Joānis baptiſte. Capitulum.j.

Rimum myſteriū contēplandū de Joanne baptiſta dicit natiuitatis. Fuit quidē natiuitas eius digniſſima ⁊ ſingularis precipue propter quinqꝫ excellentias.

Prima dicitur angelica nunciatio.
Secunda paterna percuſſio.
Tertia miraculoſa generatio.

Quarta iocunda parturitio.
Quinta ſancta nominatio.

¶ Prima excellentia natiuitatis Joānis dicit angelica nūciatio. Fuit nāq3 ab angelo annūciata patri ſuo Zacharie exiſtenti in loco ſacro id eſt in templo ⁊ in rebus ſacris occupato ad denotādū ſanctitatē futurā prolis vt dicit Nicholaus de lira. Erat aūt Zacharias ſacerdos vt ſcribit Luce pmo ca. ⁊ forte exijt vt incenſū poneret. Nā vt habet pmi Paralipomenon. xxiiij. ca. Dauid volēs āpliare cultū dei. xxiiij. ſacerdotes inſtituit quoꝝ vnus maior erat q dicebatur princeps ſacerdotū. Et hi ſucceſſiue p ebdomadas ſeruiebant in tēplo dñi. Sz vtꝝ Zacharias fuit pontifex vel ſummus ſacerdos apud nōnullos vertit in dubiū. Nā Ambroſius ⁊ Beda ſup Lucā vident dicere ꝙ ſic: eo ꝙ incenſū ponere ſemel in āno itra ſctā ſctōꝝ ſ. in feſto expiationis ſoli ſūmo ſacerdoti erat licitū. Et tēpus cōceptionis precurſoris videt cōcordare: quia feſtum expiationis celebratur decima die ſeptembris: ⁊ poſt illud fuit conceptio Joānis circa finē eiuſdē menſis: reuerſo Zacharia ad domū ſuā poſt cōpletionē ſui officij. Et ſic ab illo tempore vſq3 ad natiuitatē beati Joānis fluxerūt nouē menſes qui ptinent periodū a cōceptiōe vſq3 ad natiuitatē. Addūt alij ad declarationē prefate opiniōis. ꝙ. xxiiij. ſacerdotes predicti erant equales in ordine ac etiā dignitate: nō tū ſimul ſ3 ſucceſſiue: q: ille in cuius ebdomada feſtū expiationis cadebat erat ſummus ſacerdos toto illo anno. Et ad hoc cōfirmandū inducūt illud qđ dicit Joannis. xj. ca. p Caifas erat pontifex anni illius. Zabarias ergo fuit ſummus ſacerdos illo anno eo ꝙ predictū feſtū cecidit in ebdomada ipſius. Sed vt dicit Nicholaus de lira quia nulla ſcriptura autētica: nec Joſephus nec alij deſcribentes ſacerdotiū iudeoꝝ mentionē faciunt de ſūmo ſacerdotio hui⁹ Zacharie. Ideo ſaluo meliori iudicio videtur melius dicendū eū fuiſſe ſimplicem ſacerdotem: tū q: ingreſſus fuit tēplū ad ponendū incenſum tātū qđ licitū erat minoribus ſacerdotibus vt dicit ad Hebreos. ix. ca. Tū q: angelus apparuit ei ſtans a dextris altaris incenſi: qđ ſm Hieronymū nō erat intra ſanctū ſanctoꝝ: ad qđ intrare erat officiū ſummi ſacerdotis. Et illud qđ dicit de viginti quattuor ſacerdotibus: ꝙ ille erat ſummus ſacerdos ⁊ pontifex p annū in cuius ebdomada cadebat expiationis feſtū videt eē ficticiū. Tū quia hoc in nulla ſcriptura autentica inuenit. Tū quia ſummus ſacerdos nō preſidebat per annū tm̄ ſed per totā vitam ſuā. Et ita cōmuniter factū eſt vſq3 ad tēpus Machabeoꝝ. in quo greci obtinuerūt dñiū ſup iudeos. Et tūc ex cupiditate grecoꝝ ⁊ ambitiōe iudeorū aliq fuerūt amoti de ſacerdotio ante mortē ⁊ alij īſtituti. Sicut patet ſcđi Machabeoꝝ. iiij. ca. de Jaſone: Menelao ⁊ Liſimacho. Et. xiiij. ca. de Alchimo. Et eodē modo poſtea factū ē qñ Romani ceperunt iudeis dñari: q: tūc erat venale ſacerdotiū. Unde dicit Joſephus ꝙ Caifas emit ſacerdotiū vni⁹ anni. Potuit etiā eē ꝙ iudei inter ſe ordinauerūt ꝓpter iſtas cōtentiones ⁊ ambitiones ꝙ ſacerdotiū vnius duraret tm̄ p annū. Et ſic cōcludit ꝙ Zacharias ñ fuit pontifex vel ſummus ſacerdos. Ambroſi⁹ vero ⁊ Beda dixerūt cōtrariū nō aſſerendo ſ3 opinando. Nihilominus Hieronym⁹ in ep'la ad Euſtochiū ait. Joānes baptiſta ſctā3 mrē3 habuit: pontificiſq3 filius erat tm̄ nec matris affectu nec patris opib⁹ vincebat vt in domo parentū cū periculo viueret caſtitatis. Intrauit itaq3 Zacharias templū vt incenſum poneret: ⁊ oīs multitudo populi erat orans foris q: nō erat licitū populo ingredi tēplū ſ3 tm̄ atriū Apparuit aūt illi angelus in viſiōe corpali dixitq3 illi: ne timeas Zacharia qm̄ exaudita eſt oratio tua. Frequēter eni vt dicit Nichola⁹ de lira deprecatus fuerat deū de aduētu meſſie ⁊ de habenda ꝓle. Et iō angelus vtrūq3 ſibi ꝓnunciat dicens. Uxor tua Heliçabeth pariet tibi filiū ⁊ vocabis nomē eius Joannē: ⁊ erit gaudiū tibi ⁊ exultatio. Gaudiū. ſ. in mente interius: ⁊ exultatio exteri⁹: dicit exultatio quaſi extra ſaltatio. Et hoc ꝓprie qñ gaudiū tātū abūdat in corde qđ nō pōt cōtineri quin oſtendat exterius. Et ſequit angelus: multi in natiuitate eius gaudebūt. Erit eni magnus corā dño: vinū ⁊ ſicerā. i. potū inebriatiuū nō bibet: ⁊ ſpiritu ſancto replebit adhuc ex vtero matris ſue Et mltos filioꝝ iſrl' cōuertet ad dñm. i. ad xp̄m p ſuā predicationē. Et ipſe precedet añ illū3 in ſpū ⁊ virtute Helie vt cōuertat corda patrū in filios: id eſt patrū veteris teſtamēti ad diſcipulos xp̄i. Quia vt dicit Nicholaus de lira. plures de ſacerdotibus ⁊ ſenioribus iudeoꝝ q dicebantur patres populi cōuerſi fuerūt p apoſtolos ad fidē xp̄i. Subdidit angelus: et incredulos. i. illos qui prius fuerāt increduli ad prudentiam iuſtorum: que prudentia ñ cōſiſtit in

operibus legis que nõ iuſtificabat: ſ3 in operi/
bus fidei charitate formate. Sequit̃ angelus.
Parare dño plebẽ pfectã p euãgelij ſuſceptio
nem. Secundum aliquos iſte angelus qui ap/
paruit Zacharie fuit: ille idẽ qui apparuit vir/
gini glorioſe. Sed iſtud ſtare nõ poteſt ſi tene/
re volumus opinionẽ que recitata fuit in ſer/
mone de annũciatione virginis benedicte vbi
dicitur ꝙ angelus ille fuit de ordine ſeraphin.
¶ Scda excellentia natiuitatis bti Joãnis dr̃
paterna ꝑcuſſio: vt eni cantat eccl'ia. Ille ꝓmiſ
ſi dubius ſupni perdidit prompte modulos lo
quele. Nã vt ſcribit̃ Luce pmo ca. dixit Zacha
rias ad angelũ: vnde hoc ſciam. Ego eni ſu3 ſe
nex. vxor mea ꝓceſſit in dieb⁹ ſuis. Et rñdens
angel⁹ dixit ei. Ego ſum gabriel q aſto añ deũ
⁊ miſſus ſum loqui ad te ⁊ hec tibi euãgeliçare
Et ecce eris tacens ⁊ nõ poteris loqui vſq3 in
diem quo hec fiant ꝓ eo ꝙ nõ credidiſti ꝟbis
meis que implebunt̃ in tpe ſuo. Et erat plebs
expectans Zachariam ⁊ mirabant̃ ꝙ tardaret
ipſe in tẽplo. Egreſſus aũt nõ poterat loqui ad
illos. Et cognouerũt ꝙ viſionẽ vidiſſet in tem
plo: ⁊ ipſe erat annuens illis ⁊ ꝑmanſit mutus
Sed pleriq3 ſcire cupiunt cur Zabarias dubi/
tando plagam incurrit. Ad quod reſpondent
doctores id factum fuiſſe multiplici de cauſa.
Primo ſcdm Bedã quoniã diſcredendo locu
tus eſt: ideo ſilentio plectit̃: vt tacendo credere
diſcat. Vt eni inquit Nicholaus de lira. Tot
ſigna veritatis cõcurrebãt ꝙ Zacharias non
poterat diſcredere abſq3 peccato. Qnia angel⁹
vt pdictũ ẽ apparuit ei in ſacro loco ⁊ exiſtenti
in miniſterio diuino. Nũciabat etiã ea que ꝑ/
tinent ad cõmunẽ hoim ſalutẽ ⁊ ad dei gloriã
Ex quibus debebat Zacharie conſtare ꝙ erat
bonus angelus ⁊ per ꝯſequens ꝙ erat veꝝ di/
ctum eius cum mentiri nõ poſſet. Scdo mut⁹
effectus fuit Zacharias: vt maius miraculum
in natiuitate filij apparẽt: cũ eni in natiuitate
Joãnis loquela patri redditur miraculũ mira
culo copulat̃. Tertio ꝯgruũ fuit vt Zacharias
vocem amitteret: quando vox naſcebat̃ ⁊ legi
ſilentiũ iponebatur. ¶ Tertia excellentia nati/
uitatis beati Joãnis dicit̃ miraculoſa genera/
tio. Nã poſt cõpletos dies officij Zacharie: cũ
rediſſet ad domũ ſuã concepit Eliçabeth vxor
ei⁹ ⁊ occultabat ſe menſibus quinq3: qui vt ait
Ambroſius. Partus ſui erubeſcebat etatẽ ne
in ſenectute vacaſſe libidini videret̃. Cõceptio
aũt illa miraculoſa fuit q2 nõ fuit ꝑ naturã tm̃

vt dicit Nicholaus de lira: ſ3 per natura3 gr̃a
diuina adiutã. Nã vt dicit̃ Luce pmo ca. Eli/
çabeth ſterilis erat: ⁊ tã ipſa q̃3 Zacharias pro/
ceſſerant in diebus ſuis: id ẽ tranſierãt tẽpus
generandi. Vt eni inquit Plini⁹ li. vij. de na/
turali hiſtoria: poſt annũ qnquageſimũ ceſſat
fecunditas mulierũ. Vir vero octogeſimo an/
no generat: hec debẽt ita eſſe vt in pluribꝫ: nã
maſſimiſſa rex numidarum poſt octogeſimu3
ſextũ filiũ genuit. Et Cato cenſorinus ex filia
Salonis clientis ſui genuit cũ iã trãſiſſet octo
ginta annos. De Zacharia ⁊ Eliçabeth cuius
etatis fuerit determinate nõ inuenio. Tantu3
euangelica lectio teſtat̃ ꝙ ambo ad generandũ
inabiles erant. Et de hoc angelus Gabriel di
xit virgini gl'ioſe genitrici dei ⁊ ſaluatoris nr̃i
Ecce Eliçabeth cognata tua ⁊ ipſa cõcepit filiũ
in ſenectute ſua: ⁊ hic menſis ẽ ſextus illi q̃ vo
catur ſterilis quia nõ erit impoſſibile apud de/
um oẽ verbũ. ¶ Quarta excellẽtia natiuitatis
beati Joãnis dicit̃ iocũda parturitio. De hac
ita ſcribit Lucas. Eliçabeth impletũ ẽ tempus
pariendi. ſm Nicholaũ de lira. i. nouẽ menſiũ
Notandũ tñ hoc loco ꝙ vt ait phus. ix. de ani/
malibus. Cũctis aialibus ſtatutũ ẽ tẽpus par/
tus: muliere dũtaxat excepta que in diuerſis tẽ
poribus parit nã qñq3 parit in menſe ſeptimo
qñq3 menſe octauo. Verũ frequentior vſum ẽ
humano partui nouẽ menſium natura dedit.
Quedã tñ femine decimo menſe pariũt. Quaſ
dam inſuper Ariſto. dicit menſe. xj. peperiſſe.
Cuius ſententiã approbat Aulus gelius li. iij.
noctiũ acticarũ dicẽs. Feminã bonis atq3 ho/
neſtiſſimis morib⁹ rome. xj. mẽſe p⁹ mortẽ ma
riti ꝑpiſſe: factũq3 fuit iudiciu3 tanq̃3 marito
mortuo poſtea mulier cõcepiſſet. Sed cognita
cauſa diuus Adrianus cenſuit. xj. menſi partũ
poſſe edi: requiſitis veterũ philoſophoꝝ ac in/
ſigniũ medicoꝝ ſententijs. Auicenna nono de
aialibus dicit mulierẽ menſe. xiiij. peperiſſe. Tñ
Eliçabeth de qua loquimur mẽſe nono cõple/
to Joannem peperit. Quem vt dicunt aliqui
virgo ſacratiſſima a terra leuauit. Theophilus
tñ dicit vt refert Nicholaus de lira. ꝙ iminen
te partu Eliçabeth virgo receſſit: tum quia vir
gines in partu mulierum non ſolẽt adeſſe. Tũ
quia alie mulieres iam venerant ad partum
Eliçabeth quare obſequiũ Marie non erat ei
neceſſarium. Sed euãgeliſta nil de hoc ſcripſit
tm̃ retulit ꝙ menſe ſexto humilis virgo Ma/
ria poſt q̃3 Eliçabeth Joannem conceperat vi/

ſtauit illam:cum,qua manſit menſibus tribus ſcʒ vſqʒ ad tempus partus Eliçabeth ⁊ reuerſa eſt in domum ſuam. Si enim noluit ibi tempore partus adeſſe: poteſt ratio veriſimilis aſſignari: quia cum conſuetudo ſit ad mulieres parturientes pleraſqʒ alias conuenire: virgo illa modeſtiſſima nolens cum tot que mundane erant conuerſari inde diſceſſit. Audierunt autem vicini ⁊ cognati q̄ Eliçabeth peperiſſet. Et quia magnificauit dn̄s miſericordiam ſuā cum illa id eſt magnam miſericordiam ei fecit auferendo ſterilitatis opprobrium:⁊ dando ei tantum ac talem filium ſic annunciatum mirabiliter ⁊ conceptum ſupernaturaliter. Et congratulabantur ei ſicut predixerat angelus.

¶ Quinta excellētia natiuitatis bti Joannis dicitur ſancta nominatio: vt enim dicit Lucas Hic octauo venerunt circūcidere puerum ⁊ vocabant eum nomine patris ſui Zachariam. Et reſpondens mater eius dixit. Nequaqʒ. ſed vocabitur Joannes. Hoc aūt ſm̄ Nicholaus de lira fuit ſibi a deo reuelatum:quia a marito non didicit cum eſſet factus mutus anteq̄ȝ rediret ad eam de templo. Dicebāt vero ſui Elizabeth. Nemo eſt in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Qđ non eſt intelligendum ꝑ gente iudeorum ſed pro his qui erant de genere ſiue ſtirpe Eliçabeth ⁊ Zacharie. Innuebāt aūt patri eius.ſ. per ſigna quem vellet vocari eum. ⁊ poſtulans pugillarem ſcripſit dicens. Joannes eſt nomen eius id eſt hoc nomen nō ei impono ſed impoſitum eſt a deo. Et mirati ſunt vniuerſi ex mirabili conuenientia patris ⁊ matris in nomine pueri. Apertum eſt autem illico os Zacharie ⁊ lingua eius ⁊ loquebatur benedicens deum. Et factus eſt timor magnꝰ ſuper uicinos eorum:⁊ ſuper oīa montana iudee diuulgabantur oīa verba hec. Et poſuerūt omnes qui audierant in corde ſuo dicentes. Quiſputas puer iſte erit? Etenim manus dn̄i erat cum illo:id eſt virtutis dei operatiua miraculorum in eius annunciatione:conceptiōe: ⁊ natiuitate oſtenſorum. Ex quibus rationabiliter concludebatur magnitudo pueri futura coram deo. Et Zacharias impletus eſt ſpiritu ſancto ⁊ prophetauit benedicendo deum atqʒ prenunciando imminentia ſacramenta noſtre redemptionis:atqʒ futura geſta miranda pueri nati. Dicebat ergo:benedictus dn̄s omnium ſcʒ per generalem gubernationē:deus per creationem:iſrl̄ per ſpecialē cultū ⁊ deuotionem ⁊ beneficioꝝ ſpecialiū populo iſrl̄ exhibitionē quia viſitauit.i.viſitabit more ꝓphetico loquitur. Hec viſitatio fuit facta in chriſti natiuitate:que erat adhuc futura ⁊ in ſua conuerſatione. Et fecit redemptionē.ſ.in ſua benedicta paſſione plebis ſue. Et erexit cornu ſalutis nobis:id ē virtutē conſequendi ſalutem eternam in ſua reſurrectione: quia reſurrexit ad vitam immortalem: educens ſanctos patres de limbo:⁊ in ſua aſcenſione:quia illos ad celeſtia introduxit. In domo dauid pu eri ſui:q2 iſta adimpleuit xp̄s in carne aſſumpta de domo Dauid. Sicut locutus eſt per os ſanctorum qui a ſeculo ſunt ꝓphetarum eius:quia ſic ꝓmiſerat p ꝓphetas. Salutē ex inimicis noſtris.ſupple conſecuti ſumus p xp̄m.de mundo:carne:⁊ diabolo. Et de manu omniū qui oderūt nos. Ad faciendā miſericordiā cū patribus nr̄is: quia myſteriū incarnationis impleuit non propter noſtrā iuſtificationē:ſed ꝓpter ſuam miſericordiam implendam quā patribus ꝓmiſit. Et memorari teſtamenti ſui ſancti.i.pacti firmiſſimi qđ habuit cū patribus veteris teſtamenti de xp̄o venturo:de quo teſtamento ad modū memorantis ſeu recordantis ſe habuit quādo pactum īpleuit. Juſiurandū qđ iurauit ad Abraam patrem noſtrū daturū ſe nobis. Vt ſine timore de manu inimicorū noſtroꝝ liberati ſeruiamus illi. In ſanctitate ⁊ iuſticia coram ipſo omnibꝰ diebus nr̄is. Et tu puer propheta altiſſimi vocaberis. Nunc dirigit ſermonē ad filium natum. Preibis eni ante faciem dn̄i parare vias eius.ſ.per predicationem xp̄m annūciādo. Ad dandā ſcientiā ſalutis plebi eius in remiſſionē peccatorum eoꝝ. Per viſcera miſericordie dei noſtri id ē per intimā ⁊ occultam dei mīam facta ſunt hec:in qbus viſitauit nos oriens ex alto. Illuminare his q in tenebris et vmbra mortis ſedēt.i.p̄ribus in limbo exiſtentibus:ad dirigendos pedes nr̄os in viā pacis O Zacharia pr̄ tāti filij de quo tāta miracula oculis conſpexiſti. O ſenex admodū venerāde q prolē ex te genitā a deo electā nō dubitaſti. O vir ſanctiſſime q ſpm̄ ſcm̄ in tua mēte p experientiam noui luminis ſuauiſſimiqʒ ſpūalis geſtus ſenſiſti. Et qs explicet iocunditatē ⁊ leticiā cordis tui? Quis enarret ɔſolationem aīe tue. Nō mirꝝ igiť ſi cāti:ū quod iā expoſuimꝰ deū laudando ac benedicendo cecinisti.

¶ De ſcītate Joānis baptiſte quā demōſtrāt quinqʒ virtutes illiꝰ ꝑcipue ⁊ ſingulariſſime.

Capitulum.ij.

Secundum myſterium contemplandū de
Joāne baptiſta dicitur ſanctitatis. Quā-
ta enī ſanctitate fuerit preditus colligere poſ
ſumus precipue ex quinqȝ.
Primo ex mundi derelictione.
Secundo ex corpis mortificatione.
Tertio ex humili confeſſione.
Quarto ex feruenti predicatione.
Quinto ex martyrij tolleratione.
¶ Primo apparet ſanctitas Joānis ex mūdi
derelictione. Nā ſpū ſcō afflatus nō puerili le
uitate motus in etate tenera: paterna domo
relicta: ad ſolitudines deſerti ſe ɔtulit. Quapp
eccleſia ipm alloquēs ait. Antra deſerti tener
ſub annis ciuium turmas fugiens petiſti: ne le
ui ſaltē maculare vitā famine poſſes. Manſit
aūt ibi abſqȝ hoim quorūcūqȝ ɔuerſatiōe vſqȝ
ad tpa ſui baptiſmi ſiue pdicationis. Nec ē he
ſitandū ꝙ parentes ſui paſſi ſint priuari pſen-
tia vnici filij: cū ſcirent ex his q̄ in eius conce-
ptione ⁊ natiuitate pceſſerāt: puerū illū ad oīa
eius geſta ꝑ ſpiritū ſanctum dirigi ⁊ regulari.
Sed circa hoc poſſet aliquis querere vtrū ſit ꝑ
fectior vita ſolitaria q̄ȝ ſocialis. Et quidā for-
taſſe dicerent ꝙ ſocialis: tū quia vt ait Sapiēs
Eccleſiſtici. iiij. ca. Meli⁹ ē duos eē q̄ȝ vnū: qr
vn⁹ iuuat ab alio. Tū qr Matth. xviij. xp̄s di
xit. Vbi fuerint duo vel tres in nomine meo
congregati in medio coꝝ ſum. Tū etiā quia ſo
litaria vita videt eſſe contra naturā hoīs. Nā
vt phus dicit in primo politice. Homo ē ani-
mal ſociale. Sed Aug⁹ in libro de operib⁹ mo
nachorū: illos ſanctiores eſſe dicit qui a conſpe
ctu hoim ſepati nullius ad ſe pbent acceſſum.
Ad pleniorē tñ intelligentiā ⁊ obiectorū decla
rationem notāda ſunt verba ſancti Tho. qui
ſa ſe. q. clxxxviij. ar. viij. ait: ꝙ ſolitudo ñ ē eſſē
tia pfectōis: ſȝ pfectōis inſtrumentū: nō tñ eſt
inſtrumentū congruū actioni ſȝ ɔtemplationi
Jdeo non ɔgruit religionib⁹ q̄ ſunt ordinate
ad opa vite actiue ſiue corpalia ſeu ſpūalia ni-
ſi forte ad tps exemplo xp̄i: qui vt dicit Luce.
vj. Erat pernoctans in oratione dei. Cōpetit
itaqȝ ſolitudo religionib⁹ q̄ ſunt ad ɔtēplatio-
nē ordinate. Notandū tñ eſt ꝙ illud qd̄ eſt ſo-
litariū debet eſſe ſibi ꝑ ſe ſufficiens. Hoc aūt
eſt cui nihil deeſt quod ptinet ad rationē pfe-
cti. Et ideo ſolitudo cōpetit contēplanti q iam
ad pfectum puenit. Qd̄ qdem contingit dupli
citer. Vno modo ex ſolo diuino munere: ſicut
fuit de Joāne baptiſta: q vt dictū ē: repletus
fuit ſpū ſctō adhuc ex vtero matris ſue. Alio
mō ꝑ exercitiū virtuoſi actus: ad qd̄ exercitiū
iuuatur hō ex alioꝝ ſocietate dupliciter. Vno
mō quātū ad intellectū vt iſtruat in his q̄ ſūt
ɔtēplanda. Vnde Hiero⁹ dicit ad ruſticū mo
nachum. Mihi placet vt habeas ſacrū contu-
berniū: nec ipſe te doceas. Scdo quātū ad effe-
ctum vt. ſ. noxie affectiones hoīs reprimantur
exēplo ⁊ correptōne alioꝝ: quare vita ſolitaria
ſi debite aſſumat pēminet vite ſociali. Si autē
abſqȝ pcedenti exercitio talis vita aſſumat eſt
periculoſiſſima niſi ꝑ diuinā grām ſuppleatur
qd̄ in alijs ꝑ exercitiū acquirit: ſicut patet de
beatis Antonio ⁊ Bn̄dicto. Et ſic quāuis me
lius ſit eſſe duos q̄ȝ vnū: dū vnus indiget auxi
lio alterius: tñ hoc auxilio nō indigēt q ſunt ꝑ
fectionē aſſecuti. Sicut etiā xp̄s ē in medio eo
rum q ſunt in ſuo noīe ɔgregati: ita vt dicitur
pme Joānis. iiij. ca. Deus charitas ē ⁊ q ma-
net in charitate i deo manet ⁊ deus in eo. So
litarie vero viuere pōt dupliciter: aut ꝓpter
animi ſeuiciā ⁊ hoc eſt beſtiale. Aut ꝓpter cō-
templationē: dū aliqs a ɔuerſatione aliorū ſe
ſepat vt liberius vacet rebus diuinis ⁊ ſtudio
ſapientie: ꝓpterea Ariſto. pmo politice dixit.
ꝙ ille q a alijs nō cōmunicat ē beſtia aut de⁹. i.
diuinus vir. ¶ Scdo apparet ſanctitas Joan
nis ex corpis mortificatione. Nam vt ſcribit
Marcus pmo ca. Erat Joānes veſtitus pilis
Cameli ⁊ ȝona pellicea circa lūbos eius: ⁊ locu
ſtas ⁊ mel ſilueſtre edebat. Jdē habet Matth.
iij. ca. vbi Nichola⁹ de lira inqt. Locuſte ſunt
parua animalia volitantia per modū ſalt⁹ et
reperiūtur in deſerto iudee ⁊ frixa cū oleo ſūt
cibus paupeꝝ. Quidā vero putāt locuſtas hic
appellari nō aīalia illa: ſȝ gen⁹ herbaꝝ qd̄ vſui
humano ɔuenire pōt. Veſcebat itaqȝ Joānes
quocūqȝ mō locuſte accipiant cibo non lauto
imo tenui ⁊ inſipido atqȝ auſtero. Sumebat
etiā mel ſilueſtre qd̄ ſm Nicholaū de lira re-
peritur in trūcis arborum. ¶ Tertio apparet
ſanctitas Joānis ex humili cōfeſſione. Nam
quādo iudei miſerūt ad eū ſacerdotes ⁊ leui-
tas vt ſcribitur Joānis pmo ca. vt interroga
rent eū. Tu quis es? nō ſuperbe locutus eſt q̄ſi
de ſeipo preſumens: quinimo humiliter reſpō
dit: ⁊ ɔfeſſus ē veritatē dicens: qr nō erat xp̄s:
neqȝ Helias in pſona: neqȝ ꝓpheta ille videli
cet quē ipſi querebāt: ſȝ dixit. Ego vox clamā-
tis in deſerto: dirigite viā dñi. Congrue aūt ſe

vocē appellauit. Primo q2 vox ordinatur ad verbi expreſſionē. Voces enī ſūt earū que ſunt in aīa paſſionū note: vt dicit Ariſto. in primo Periarmeniaꝝ. Sic Joannes expreſſit verbū incarnatū. Scdo de rōne vocis eſt ꝙ reſpectu xbi ſit noticia prior origine tñ poſterior. Nā ſm rōnez originis prius verbū cōcipit̄ q̄z vox formet̄. Joānes ergo fuit vox q2 reſpectu xp̄i fuit noticia prior lz eēt ꝛ origie poſterior. Tertio vox tranſit: verbū aūt manet. Joānes ḡ cū dicit ſe vocē inſinuat ſe trāſituꝝ: xp̄m vo permanſuꝝ. Tandē de xp̄o alta ꝓtulit: de ſe humilima cū ſubdidit. Ego baptiço in aqua. Medius aūt veſtrū ſtetit quē vos neſcitis. Et dicit̄ medius ſm Nicholaū de lira. i. cōmuniter viuēs inter hoīes: quē iudei quantū ad diuinitatem neſciebāt: Subdidit Joannes. Ipſe ē q poſt me venturus eſt. ſ. ad p̄dicandū ꝛ myſterium redēptionis cōplendū. Qui ante me fact⁹ eſt. i. mihi prelatus in dignitate cui⁹ nō ſuz dignus vt ſoluā ei⁹ corrigiā calciamēti. ¶ Quarto oſtendit̄ ſanctitas Joānis ex feruēti p̄dicatione. Nā vt dicit̄ Luce. iij. ca. Factū ē verbuz dñi. i. diuina inſpiratio ſup Joannē Zacharie filiū in deſerto ꝛ venit in oēm regionē iordanis predicans baptiſmū penitentie. Et vt ait Matth. iij. ca. Exibat ad eū hieroſolima. i. populus de hierl'm. ꝛ accipit̄ hic ꝯtinēs ꝓ cōtēto Et oīs iudea. i. multi. Et ē hic quedā figura ſz Nicho. de lira q̄ vocat̄ iperbole. i. locutio multum expreſſiua. Inchoauit aūt p̄dicationē ſuā ſic̄ ꝛ xp̄s dicens. Penitētiā agite: deinde quattuor p̄cepta docuit. Primū docuit phariſeos. nā vt ſcribit̄ Matth. iij. ca. Videns Joannes multos phariſeoꝝ ꝛ ſaduceoruz venientes ad baptiſmū ſuū: nō tñ credentes ſm veritatē vt dic̄ Nicho. d lira. ſz mag̃ ad ſimulatōez ꝛ inſidiatōez. Ex q̄ xp̄s vt pz Matth. xxj. ca. q̄rēs d baptiſmo Joānis an eēt e celo vel ab hoīb⁹ cū nō fuiſſēt phariſei auſi reſpondere dixit. Quare nō credidiſtis ei. Idē dicit Joſeph⁹ in. xix. antiquitatū li. Ipſe Joānes dixit illis: ꝓgenies viperaꝝ q2 venenū erroris ꝛ ipocriſis a ſuis ꝓgenitorib⁹ traxerāt. Quis demonſtrabit vobis fugere a ventura ira: quaſi dicat: lz falſitas veſtra lateat in ꝯſpectu populi: tñ nō poterit latere in ꝯſpectu dei: facite ergo fructus dignos penitentie: ꝛ ne velitis dicere intra vos patrē habemus Abraam. Vt enī ait Nicho. de lira. phariſei de hoc gloriabant̄ q2 de Abraam deſcēderāt. Et iō ex ꝓmiſſiōe facta Abrae ſine operibus ſalutē cōſequi preſumebāt. Et h̄ eſt manifeſte falſum: q2 nō dicunt̄ filij Abrae ex carnali ꝓpagatione ſz magis ex fidei imitatione vt dicit̄ ad romanos. iiij. ca. Et iō q2 phariſei ꝛ legiſperiti fidē Abrae de xp̄o reſpuerūt ideo nomē filiationis Abrae p̄diderūt. Et hoc eſt qd̄ dicit Joānes. Et ne velitis dicere intra vos p falſā. ſ. extimatōz patrē habem⁹ Abraā q2 nō ē ſic ſm veritatē. Ecōuerſo gētiles fidē xp̄i deuote ad p̄dicationē apl'oꝝ receperūt: iō filij Abrae facti ſūt. Et hoc ē qd̄ ſubdidit Joānes. Dico enī vobis qm̄ potens eſt deus de lapidib⁹ iſtis ſuſcitare filios Abrae. Scdm Nicholaū de lira tenēt aliqui ꝙ Joānes demonſtrauit illos lapides quos filij iſrl' de ꝓfundo iordanis attulerūt vt habet̄ Joſue. iiij. ca. i memoriā miraculi ꝙ dñs in tranſitu coꝝ aquas iordanis ſiccauit. Sz p illos lapides Joannes gentiles ſignificauit: q2 colebant idola de lapidibus facta. Filij ergo Abrae de lapidibus ſuſcitati ſunt qm̄ iudeis p infidelitatē a filiatiōe Abrae recedentib⁹: gentiles fidē xp̄i recipiētes in locum coꝝ ſubſtituti ſunt. Et q2 doctor veritatis nō ſolū debet vitia ꝯfidenter arguere ſz etiā penā p̄dicere. Jō ſubdidit Joannes. Jam enī ſecuris. i. ſecuritas diuini iudicij poſita eſt ad radicē. Omnis arbor q̄ nō facit fructū bonum: excidetur ꝛ in ignem mittet̄. Scdm p̄ceptum docuit turbas: nā vt ſcribitur Luce. iij. ca. Interrogabant Joānem turbe quid eſſent facture. At ille reſpōdēs dicebat. Qui habet duas tunicas det vnam nō habenti. quod intelligitur ſcdm Nichola. de lira qm̄ tunica eēt ſupflua. Terciū p̄ceptū docuit publicanos officiales impatoris: nihil inq̄t pluſq̄z vobis cōſtitutum eſt faciatis. Hoc aūt dixit quia collectores taliū ſolent eſſe proni ad plus colligendum q̄z ſit eis mandatū: vt quod eſt amplius remaneat. Quartū p̄ceptū docuit milites cum dixit eis vt ſcribit̄ Luce. iij. ca. Neminē ꝯcutiatis. ſ. opprimendo pauperes ꝛ eos deſpiciēdo: neqz calūniā faciatis. i. nō imponatis falſum crimē diuitib⁹ ꝛ potētibus vt occaſionē extorq̄ndi bona coꝝ habeatis: q2 p aliā viā a talibus bona recipere nō poſſunt. Cōtenti eſtote ſtipendijs veſtris. ¶ Quinto oſtendit̄ ſanctitas Joannis ex martyrij tolleratione. Vt enī ſcribit̄ Matthei. xiiij. ca. ꝛ Marci. vj. ca. Decollatus fuit Joānes iubēte Herode. Hic vt habetur i hiſtoria ſcholaſtica vxorē fr̄is ſui Philippi abſtulit: ꝛ Arethā regē: ꝛ Herodē agrippam

⁊ Philippũ in ſui inimicitia cõcitauit. Joannes ergo cum de hoc arguebat: qđ ſibi ⁊ herodi moleſtiſſimũ erat ⁊ odioſum. Nã vt ait Terentius. Obſequiũ amicos: veritas odium parit. Et Hieronym⁹ in ep̃la ad occeanũ inquit: Ita ſe habet natura vt amara ſit veritas. Videns itaq; Herodes q: Joãnes eũ tã dure redargueret. Et q: ob p̃dicationẽ ⁊ baptiſmũ ſ'z Joſephũ magnũ populuz cõgregaret: ip̃m in carcere vinculauit in Macherõta caſtello arabie: in hoc vxori placere cupiẽs ⁊ populi ſequẽtis Joãnẽ diſpendiũ ptimeſcẽs. Deſiderabat aũt ip̃m occidere ſed populũ formidabat. Tandem excogitauit doloſe ⁊ nõ ſine ↄfabulatiõe atq; cõſilio herodiadis maligne: vt natalis ſui diẽ corã primis galilee ſuiſq; principibus celebraret. Iſta enĩ erat ↄſuetudo apud antiquos. q: principes ſolẽnizabãt die ſue natiuitatis: et diẽ etiã natalis imperij ſui in quo coronabantur: quare Herodes ↄuocatis magnatibus et nobilib⁹ multis: ↄuiuiũ illis letiſſimũ atq; lautiſſimũ p̃parauit atq; ſaltauit filia herodiadis id eſt tripudiauit. Et hoc fuit ex diſpoſitõe matris ⁊ ip̃ius Herodis: q eũ iuramẽto ꝓmiſit ei dare qđ peteret: q̃ p̃monita a matre petiuit caput Joãnis baptiſte. Et cõtriſtatus ẽ rex: ficte tñ ⁊ ſ'm apparentiã. Nã vt inquit Beda. licet ↄtriſtaret̃ in facie letabat̃ tñ in corde. Simulabat aũt ↄtriſtationẽ ꝓpter iuſiurandũ qđ infringere iudicabat illicitũ. S'z vt ait Ambroſi⁹ li. de officijs Herodes ſaltatrici premiũ turpiter ꝓmiſit: crudelit̃ ſoluit: nã vt refert Nichol⁹ de lira. In ꝓmiſſione facta in generali etiã cũ iuramẽto nõ intelligit̃ aliqđ illicitũ ſub obligatione cadere: cuiuſmodi erat interfectio Joannis. Et đ hoc plene habet̃ i decretis. xxij. q. iiij. quaſi per totũ. Miſſo itaq; herodes ſpiculatore decollauit Joãnẽ in carcere: ⁊ allatũ ẽ caput eius in diſco: ⁊ datũ eſt puelle: ⁊ illa tulit m̃ri ſue. Diſcipuli aũt accipientes corp⁹ ſepelierũt illud in ſebaſte. vt ponit̃ in. xij. li. hiſtorie eccleſiaſtice. Herodias aũt caput Joãnis in hierl'm fecit deferri: ⁊ iuxta Herodis habitaculũ caute ſepeliri. Fuit vero Joãnes decollat⁹ circa dies equinoxꝫ anno p̃cedẽte paſſionẽ xp̃i. De q̃ ſic loquit̃ Criſoſto. Joãnes ſchola virtutũ: magiſteriũ vite: ſanctitatis forma: norma iuſticie: virginitatis ſpeculũ: pudicitie titulus: caſtitatis exemplũ: penitentie via: peccatorũ venia: fidei diſciplina: Joãnes maior hoĩe: par angelis legis ſumma: euangelij ſanctio: apoſtoloꝝ vox ſilentiũ ꝓphetaꝝ: lucerna mũdi: precurſor iudicis: xp̃i mediator: dñi teſtis: totius medius trinitatis. Et hic tantus dat̃ inceſtui: tradit̃ adultere: adducitur ſaltatrici.

¶ De quinq; dignitatibus que oſtendunt q̃ ſublimis inter ſanctos Joãnes baptiſta.

Capitulum. iij.

Ertiũ myſteriũ ↄtẽplandũ de beato Joanne baptiſta dicit̃ ſublimitatis. In quo q̃ ſublimis inter ſctõs ſit aperiemus: poſſum⁹ aũt id facile cõprehendere ſi ↄſiderare voluerimus quinq; illius p̃cipue dignitates.

Prima dicitur ſanctificationis.
Secunda cõmendationis.
Tertia celebrationis.
Quarta venerationis.
Quinta glorificationis.

¶ Prima dignitas beati Joãnis dicit̃ ſanctificationis. Fuit quidẽ in vtero ſanctificatus. Vñ eccl'ia dicit de eo illud Jeremie primo ca. Anteq̃ exires de vẽtre ſanctificaui te. Ob iſtã ſanctificationem purgatus fuit a plaga originalis culpe: vnde ſi in vtero matris deceſſiſſet ad ſinũ abrae euolaſſet: cũ ceteri vadant in infernum q ibi moriunt̃. Fuit inſup in vtero matris letificat⁹: cũ tñ ceteri ibi ſint cũ triſticia. Multaq; alia ſp̃ualia dona ẽ cõſecutus: quare Gabriel predixit patri. Sp̃ũ ſancto replebit̃ adhuc ex vtero matris ſue. Secunda dignitas beati Joãnis dicit̃ cõmendationis. Quidnã certi⁹ ⁊ firmius oñdere põt preeminẽtiam alicuius q̃ ſententia ⁊ laus ex ore diuino ꝓcedẽs. Turpe eſt laudari a malis viris: ꝓ quibus ait Seneca in ꝓuerbijs. Tã turpe eſt laudari a turpibus q̃ ſi lauderis ob turpia. Glorioſuz ergo ẽ cũ quis laudat̃ a ſapientibus: a viris grauibus ⁊ preſtantiſſimis. Sed ſup oĩa grande ẽ ⁊ ineffabile donũ duz quis extollit̃ laudibus ab ore diuino. Vtq; enĩ inqt Hieronymus in ſermone ad Paulã ⁊ Euſtochium. Quicqd humanis dici poteſt verbis min⁹ eſt a laude dei. Ex his aũt quos deus dignatus eſt cõmendare null⁹ tãtis laudibus fulget quãtis Joãnes baptiſta. Dixit enĩ deus Noe Geneſis. vij. ca. Te enĩz vidi iuſtũ corã me ex omnib⁹ gentibus. Et de Dauid pſ. lxxxviij. Inueni inquit Dauid ſeruum meũ oleo ſancto meo vnxi eũ. Et de Job vt pꝫ eiuſdẽ p̃mo ca. Nũquid ↄſideraſti ſeruũ meũ Job q: nõ ſit ei ſilis in terra. Et de Paulo Actuũ. ix. ca. Vas electionis ẽ mihi. Et de centurione Matth. viij. ca. Nõ inueni tantaꝫ

fidem in iſrl'. Et petro dixit xp̄s Matth.xvj. ca. Beatus es Simon bariona. Sed de Joā ne multo plura multaq; maiora locutus ē. nā vt ſcribit Matthei.xj.ca.dixit ieſus turbis de Joāne. Quid exiſtis in deſertū videre rc̄. vbi cōmendauit eū de quattuor. Primo de ſolidi-tate fidei r cōſtantia cū dixit'. Quid exiſtis in deſertum videre arundinē vento agitatā: q̄ſi dicat.nō.q2 Joannes fuit ita cōpoſitus q nec timore nec fauore a veritate declinabat. Scd̄o cōmendauit eū ab auſteritate penitentie: dum ſubdidit hoīem mollibus veſtitū'. quaſi dicat non. Tertio cōmendauit eū a claritate noticie dum ſequit' ,pphetā' Etiā dico vobis pluſq̄; ,pphetam. Et dicitur pluſq̄; ,ppheta q2 nō ſo-lum xp̄m preuidit venturū r predixit ſicut alij ,pphete ſ; etiā ip̄m digito oñdit. Quarto com mendauit eū ab auctoritate doctrine dicens. Hic ē de quo ſcriptū eſt.ſ. p Malachiā. Ecce ego mitto angelū meū.i. Joannē qui vitā du-xit angelicā ante faciē meā: qui preparabit viā tuā ante te. Amen dico vobis inter natos mu lierū nō ſurrexit maior Joāne baptiſta. ¶ Ter tia dignitas beati Joānis dicit' celebrationis De ſolo nāq; ieſu xp̄o r virgine matre Joan-neq; baptiſta narrantur precōnia natiuitatis. Jdcirco eccleſia ſolēniter celebrat natiuitatem eoꝝ. Hinc Aug⁹ in ſermone q legit' in officio preſentis ſolennitatis ait. Poſt illū ſacroſctū dn̄i natalis diē nullius hoīs natiuitatē legim⁹ celebrari niſi ſolā Joānis baptiſte. Jn alijs eni ſanctis r electis dei nouimus diē illū coli quo illos poſt ꝯſūmationē laborū r deuictū triū-phatumq; mundū in perpetuas eternitates preſens hec vita parturijt. Jn alijs cōſūmata vltimi diei merita celebrant'. Jn hoc etiā p̄ma dies r ipſa hominis initia cōſecrant'. ¶ Quar ta dignitas bti Joānis dicitur venerationis. Voluit nāq; deus concurrentibus miraculis plurimis reliquias corporis eius a fidelib⁹ ve-nerari. Legit' eni in hiſtoria eccleſiaſtica: q cu; ad tumulū Joannis multa miracula fierent: iubente Juliano apoſtata gētiles oſſa ei⁹ ſpar ſerunt. Et cū miracula nō ceſſarēt: poſtea colle cta r in igne cōcremata in puluerē redegerunt r per agros ventilauerunt. Tandē cineres illi collecti a quibuſdā monachis hieroſolimā fu-ere delati: deinde poſt aliqua tp̄a ianuā trāſla ti vbi nūc deuote coluntur. Sicut Alexander tertius: r Jnnocentius quartus: rei veritate co gnita ſuis p̄uilegijs approbarunt. Caput vo eius tp̄e Marciani pricipis inuentū eſt. Duo bus quidē monachis beatus Joannes caput ſuum in viſu manifeſtauit: qui ad locū ,pperā tes vbi ſepultū tādiu latuerat inuenerūt: illud ſaccis cilicinis inuolutū: qd̄ poſtmodū Conſtā tinopolim: inde ad gallias regnante Pipino eſt tranſlatum. Vltimo ad vrbē deductū r in eccleſia ſancti Silueſtri honorifice reſeruatum Digitus inſuper ille quo dn̄m oſtenderat cō-buri nō potuit vt refert magiſter Joānes Be leth. qui a fidelibus cōſeruatus: poſtmodum a ſancta Tecla de vltramarinis partib⁹ in Nor mandiā delatus eſt. ¶ Quīta dignitas bti Jo annis dicit' glorificationis. Credendum qppe eſt q in celo magna ſit gloria eius. r q poſitus ſit in ſupremo ordine angelorū atq; in ſede lu-ciferi collocatus. Nā illa ſedes nō fuit repara-ta per xp̄m: quia ſtat ad dexterā patris: nec p virginē quia ſtat ſuper choros angeloꝝ: nec p aliū ſanctum: quia vt predictum eſt. Jnter na tos mulierum non ſurrexit maior Joanne ba-ptiſta. Et ſicut magnus fuit meritis r ſancti-tate: ita magnus ē gloria r felicitate. Cuius pa trociniū deuote implorantes ſperare poſſunt illius interceſſione conſequi in hoc ſeculo dei gratiam r in futuro gloria; ſempiternam. Jn qua viuit r regnat deus per omnia ſecula ſecu lorum. Amen.

¶ Sermo trigeſimuſſecūdus de ſancto Pau-lo apoſtolo doctore ſummo gentium.

As electionis eſt

mihi. dn̄i nr̄i ieſu xp̄i verba ſūt iſta originaliter Actuū.ix.ca. Ad laudes ingentes beati apl'i Pauli extollen das hodierna die merito eſt elaborandu;. Jpe nanq; ſua eruditione mirabili: chriſti benedi-cti nomen gentibus patefecit. Jpſe ſue cōuer-ſionis exemplo peccatoribus ad penitentiam redire volentibus ſpem de venia conſequen-da dedit. Jpſe vtiq; verbis r factis adeo clare chriſtum a mortuis reſuſcitatum atq; in dexte ram dei patris ſedentem oſtendit: vt nullus amplius niſi volens de fide chriſti dubitare queat. Ad ipſum igitur ſermonem vertamus qui prius nominis Jeſu ardentiſſimus perſe-cutor: expoſt factus eſt illius defenſor acerri-mus r predicator eximius: in quo poſt emen-datum delictum tanta ſuperabundauit gratia vt etiam in hac vita mortali ad viſionem diui ne eſſentie raperetur. De ipſo pijſſimus ieſus

ananie diſcipulo ſuo fideliſſimo retulit verba
in themate poſita: In qbus de Paulo glorio-
ſiſſimo tria myſteria ꝓponimus cōtemplāda.
Primum dicitur perſecutionis.
Secundum conuerſionis.
Tertium viſionis.

¶ Qualiter Paulus feruebat in ꝑſecutionem
diſcipulorum. Capitulum.j.

Rimū myſteriū ꝯtemplandū de Paulo
dicitur perſecutionis. Ipe nāqꝫ validiſſi
me eccleſiā expugnare tēptauit. Vnde Lucas
Actuū.ix.ca.dicit. Saulus aūt adhuc ſpirans.
i.ex vehemēti ſpū ignē ꝑſecutiōis accendēs in
ſe ⁊ in alios: contra eccleſiam minaꝝ in verbis
iniurioſis: ⁊ cedis.i. in verberib⁹ et flagellis in
diſcipulos dñi acceſſit ad principē ſacerdotū ⁊
petijt ab eo ep̄ſas in damaſcum ad ſinagogas
vt ſi quos inueniſſet huius vie viros ac mulie
res vinctos illos perduceret in hierl̄m. Sed ꝓ
huius partis pleniore intelligentia circa ſeptē
dubitare contingit.
Primo circa noīs mutationem.
Secundo circa ſuperbie occaſionem.
Tertio circa temporis dilationem.
Quarto circa vie conſecutionem.
Quinto circa liberi arbitrij diſpoſitionē.
Sexto circa diſcipuloꝝ diſtinctionem.
Septimo circa poteſtatis acceptionem.

¶ Primo dubitaᷓ circa noīs mutationē. q̄re
ſ.nomen Pauli mutatū ē cū pri⁹ Saulus vo-
careᷓ. Nā mutatio noīs eſt ꝓhibita.C.de mu-
tat. no.l.i. Sed ad hoc reſpōdet Io.an.in glo.
in ꝓlogo ſexti libri decretaliū. ꝙ lex illa loquiᷓ
de mutatione fraudulenta. Tñ interdū lꝫ mu
tare nomē vt ꝑ mutationē noīs oſtēdaᷓ facta
mutatio hoīs. Sicut iacob vocatus fuit Iſrl̄
ex eo ꝙ vidit dñm. vt patet Geneſis.xxxij.ca.
Et Simon vocatus ē Petrus ex ꝯfeſſione di
uinitatis in xp̄o vt ſcribiᷓ Matth.xvj.ca. Et
in romanis pontificibus mutari ſolet nomen
Nā Martinus quint⁹ antea vocatus ē oddo
de colūna. Eugenius.iiij. Gabriel. Nicholaus
qui nt⁹ Thomas. Calixtus.iiij. Alfonſus. Pi⁹
ſecūdus Eneas. Paulus.ij. Petrus. Et Si-
xtus.iiij.dicebaᷓ Franciſc⁹. Rō vero talis mu
tationis eſt q2 nomē debet conuenire rei. ſicut
patet.xxj.di.ca.cleros.⁊ de ꝑben.⁊ digni.ca.cū
ſcōꝫ. Et.xvj.q.i.ca.ſi cupiſ. Et iſtituta de dona.
§. Eſt. Tamen de nomine Pauli tres opinio-
nes inueniunᷓ. Prima ē Origenis qui dicit: ꝙ
ſemper fuit binomius ⁊ vocatus ſit ſꝑ Saul⁹
⁊ Paulus. Secunda eſt Rabbani q ait ꝙ añ
ꝯuerſionem dictus eſt Saulus a ſaule ſupbo.
poſt ꝯuerſionē vero dictus eſt Paulus quaſi
paruulus a virtute humilitatis. Vñ nomē ſu
ū interpretando prime ad Corinth. xv.ca.ait
Ego ſuꝫ minim⁹ apl̄oꝝ. Tertia ē opinio Hie-
ronymi ⁊ Bede q aſſerunt ꝙ vocat⁹ ſit Pau
lus a ꝑmo ſpolio qd̄ ꝯtulit eccl̄ie.ſ. ſergio pau
lo ꝓ cōſule quē ad fidē cōuertit ſicut pꝫ Actu-
um.xiij.ca. Secundo dubitaᷓ circa ſupbie occa
ſionē: quare videlicet Paulus erat ita ſupbus
vt ſponte ingereret ſe ad ꝑſequendū xp̄m: naꝫ
nō vocatus acceſſit ad principē ſacerdotū. Et
ad hoc dicere poſſumus ꝙ tria erant in illo q-
bus diſponebaᷓ ad extollendum.
Primum nobilitas generis.
Secundum claritas ſcientie.
Tertium etas florens.

¶ Primum qd̄ erat in Paulo fuit nobilitas
generis. Inqt eni Aug⁹ in ſermone. Erat aūt
Paulus de tribu beniamin. ſicut ipſe teſtatur
Et ad romanos.xj.ca.ipſe ait. Ego iſrahelita
ſum ex ſemine abrae de tribu beniamin. Ex q̊
dicit glo.in ca.venerabilis.de preben.⁊ digni.
ꝙ fuit nobilis: Tribus vero beniamin ſatis in
ſcriptura magnificaᷓ: tū quia illi in diuiſione
terre ꝓmiſſionis hierl̄m fuit diſtributa: ſicut
patet Joſue.xviij.ca. tum quia habuiᷓ bellato
res ſtrenuos ſicut notaᷓ Judicum. xx.ca. tum
etiā q2 ex illa tribu ſm̄ Hiero.fuerūt ꝓ maio-
ri parte inocentes interfecti. Veruntñ pleriqꝫ
mirari ſolent ex his q̄ audiūt dū de ſe Paulus
loquitur. Actuū nanqꝫ ca.xx.dixit. Ego ſū vir
iudeus tharſo cilitie natus. Et ſe ad Corinth.
xj.ca.hebrei ſūt ⁊ ego. Et Actuū.xxiij.ca. Pha
riſeus inquit ſum ⁊ filius phariſeoꝝ. Tñ cum
centurio iuſſiſſet cū verberari dixit ſe ciuē ro-
manum: vt habeᷓ Actuū.ca.xxij. Et idem corā
tribuno ꝯfirmauit. Ad qd̄ rñdet Nicho.ď lira
ſup.xxij.ca.Actuū: ⁊ ſup.iiij.ca. ſe ad Thimo-
theū. ꝙ pr̄ Pauli a romāis obtinuerat ro-
nā ciuitatē: Jō cū tribun⁹ dixiſſꝫ. Ego m… ſū
ma pecunie ciuilitatē hanc adeptu ſum. Pau
lus reſpondit. Ego autē ⁊ natus ſum. Ideirco
Nic.de lira exponēs illa verba Pauli ad Thi
motheum. Penulaꝫ quā reliqui troade apu
carpum veniens affer tecum ⁊ libros ait. Duꝫ
eſſet Paul⁹ in carcere Neronis ſcribebat Thi
motheo vt ferret ſibi penulam. Erat autēꝫ pe-
nula veſtis conſularis que a Romanis data
fuit patri Pauli in ſignū amicitie cū ipo ⁊ q̄

eſſet factus cuius romanus quã reſeruauerat
Paulus ob memoriã patris:ꝛ in ſignũ ꝙ eẽt
romanus ciuis:ſi neceſſitas incũberet hoc oſtẽ
dendi. Erat ergo Paulus natione iſraelita.di
gnitate romanus ciuis:ꝛ religione phariſeus
ob iſta diuina magnanimus erat ꝛ audax. Ve
rum vt ingt Seneca in li.de quattuor virtuti
bus. Magnanimitas ſi ſe ſupra modũ extollit
facit virũ minacẽ:inflatũ:inquietũ ꝛ turbidũ
ꝛ in quaſcũq excellentias dictoꝝ factoꝝq ne
glecta honeſtate feſtinũ. Scdm ꝙ erat i Pau
lo fuit claritas ſciẽtie. Dicit nãq de illo Hie
ronymus Cur Paulus apl's vas electionis
nẽpe q: vas legis ꝛ ſcripturaꝝ ſanctaꝝ arma
rium eſt. Et Actuũ.xxij.ca. dixit ſe eruditũ ad
pedes Gamalielis. Et 2ª ad Corinthios.xj.ca.
ait.nã ꝛ ſi imperitus ſermone: nõ tñ ſcientia.
Vt aũt ipſe ingt. Scientia inflat. Tertium qđ
erat in Paulo erat florens etas. Erat quidem
adoleſcens. Vnde Actuũ.vij.ca.dicit. Teſtes
depoſuerũt veſtimenta ſecus pedes adoleſcen
tis q vocabat Saulus. Et ſi qs obſtaret ꝙ po
tuerit ille fuiſſe alter qui ſic noiaret:facili ꝯuin
ci põt qm̃ Actuũ.xxij.ca. Paulus cũ humilita
te ꝛ penitentia loquẽs ad dñm ait. Cũ fundere
tur ſanguis ſtephani teſtis tui ego aſtabã ꝛ cõ
ſentiebã ꝛ cuſtodiebã veſtimenta interficien
tium illũ. Cũ ergo eſſet in etate florenti moue
batur ardenter ad pſecutionẽ diſcipuloꝝ. Nã
vt ingt Ariſto.in.ij.rethorice. Juuenes ſũt cõ
cupiſcitiui talia facere quecunq cõcupiſcunt.
Ideo valde amant valde deſiderant:ꝛ ſimilia.
Et vt vulgariter dicit in iuuenibus ẽ recens ꝛ
ꝛ buliens ſanguis. Tertio dubitatur de Pau
lo circa tẽporis dilationẽ: cur.ſ. tãdiu diſtulit
xp̃s vocare illũ ꝛ nõ cum alijs apl'is. Ad qđ re
ſpõdere poſſum⁹ ꝙ ſic factũ eſt ꝓpter tria.
Primo propter xp̃i potentiam.
Secundo propter xp̃i ſapientiam.
Tertio ꝓpter xp̃i clementiam.
Primo ꝓpter xp̃i potentiam vt ſic oſtende
retur ꝙ poſt mortẽ xp̃s qui ſurrexit a mortuis
potuit inimicos etiam benigne ſuperare. Se
cundo ꝓpter ſapiẽtiã: vt ſic innoteſceret mul
tiformis ſapiẽtia dei:qui varios habet vocan
di ꝛ ſaluandi modos. Tertio propter clemen
tiam qua voluit vt ois fraudis ſuſpitio tollere
tur cõuertendis gentibus: dũ talis magiſter ẽ
electus qui non ſolũ nõ fuiſſet de ſocijs xp̃i hic
viuentis:imo fuiſſet acerbiſſim⁹ pſecutor oim
qui inuocabãt nomen eius. Et nullo cõmodo
vel incõmodo tpali timore vl' fauore humano
fuit ad fidẽ ꝯuerſus ꝛ illius nominis qđ antea
extinguere nitebat defenſor fuit validiſſimus.
¶ Quarto dubitatur de Paulo circa miẽ cõ
ſecutionem: quare ꝯſecutus ẽ miam dei adeo
vt in actu furibunde pſecutionis xp̃m viderit
ꝛ audierit vocantẽ. Et lꝫ Aug⁹ dicat. Si que
ris quare hũc trahat:illũ nõ trahat:noli diiudi
care ſi nõ vis errare:nihilomin⁹ rectiſſime pie
tas diuina egit cũ Paulo dum illum ad ſe taꝫ
mirabiliter traxit propter tria.
Primo propter zelum.
Secundo propter meritum.
Tertio propter exemplum.
Primo propter zelum quo mouebat Paul⁹
ignorãs in tali pſecutione q̃ꝫ grauiter offende
bat:putabat nãq ſacrificium ſe offerre deo ſi
xp̃i nomẽ deleret. Hoc ipẽ confirmat p̄me ad
Thi.p̄mo ca.vbi ait. Gratias ago ei q me con
fortauit in xp̃o ieſu dño nr̃o:q: fidelẽ me exiſti
mauit: ponẽs in miniſterio qui prius fui blaſ
femus ꝛ pſecutor. Sed miam ꝯſecut⁹ ſum qa
ignorãs feci in icredulitate. Et ad Galathas.
p̄mo ca.ingt. Audiſtis eni ꝯuerſationẽ meã in
iudaiſmo qm̃ ſupra modũ pſequebar eccleſiaꝫ
dei ꝛ expugnabã illã:ꝛ ꝓficiebaꝫ in iudaiſmo
ſupra multos coetaneos meos in genere meo.
abundantius emulator exiſtẽs paternaꝝ mea
um traditionũ. Vt ingt Nichola⁹ de lira ſu
per hoc paſſu. Apud iudeos erant aliqua tra
dita patribus a moyſe.ſ.que ſcripta ſunt in le
ge. Et aliqua erant tradita a patribus alijs mi
noribus q̃ vocabant traditiones ſenioꝝ.vt pꝫ
Matth.xv.ca. ꝛ ambaꝝ traditionũ erat apl'us
zelatiſſimus ante ſuã ꝯuerſionem. Scđo miſe
ricorditer actũ fuit cũ Paulo propter meritũ
nã ſm Auguſti.in ſermone.dũ Stephanus la
pidaret in oratione quã fecit ꝓ his qui ad ei⁹
necem inſiſtebant ſingulariter orauit ꝓ Pau
lo quẽ ꝯſpiciebat cõtra ſe plus ceteris corde ꝛ
aio deſeuire: nõ eni poterat manu illũ lapidi
bus duris ferire.quia nõ ſpectabat niſi teſtib⁹
aliquẽ lapidare:tñ paul⁹ illoꝝ retinẽs veſtimẽ
ta aniabat eos vt viriliter extinguerẽt innocẽ
tem. Tertio remiſſionẽ ꝛ grãm inuenit Pau
lus ꝓpter exemplum:vt ſic in ipo tanq̃ꝫ in ſpe
culo clare peccatores intuerent magnitudineꝫ
miẽ dei. De hoc p̄me ad Thi. p̄mo ca. ita ſcri
pſit. Fidelis ſermo ꝛ omni acceptione dignus
q: ieſus xp̃s venit in hunc mundũ ſaluos face
re peccatores quoꝝ p̄mus ego ſum. Sed ideo

miſericordiã ꝯſecutus ſum vt in me ꝑmo oſtē
deret xp̄s ieſus oēm paciẽtiã ad informatio/
nem eoꝝ q crediturí ſunt illi in vitã eternam.
¶ Quĩto dubitaẗ circa liberi arbitrij diſpoſiti
onē: an videlicet fuit liberꝝ arbitriũ eius violē
tatũ. Ad qđ intelligendũ notanda eſt illa ſentē
tia dñi Bonauē. in .ij. di. xxv. de qua plene dixi
in quadrageſimali de penitētia ſermone ꝑmo.
ꝙ aliud eſt voluntatē induci: aliud voluntatez
mutari: aliud volũtatē cogi. Tũc eni induci di
citur qñ aliqua ꝑſuaſio ei fit qua diſponiẗ vt
ad aliqđ appetibile inclineẗ: q̄ ſi valde intēſa ē
nomē coactionis ſortiẗ: quãuis nõ ſit vera co/
actio. Tũc aũt voluntas mutaẗ qñ ipa nolente
vim potenti virtute affectio ei imittiẗ in ꝯriũ
ꝛ de nolēte fit volēs: ita ꝙ vna affectio expelli
tur ꝛ ꝯria induciẗ. Sicut cũ de⁹ amatorē tpa/
liũ facit tpaliũ ꝯtēptorez. Tũc aũt volũtas di/
citur cogi qñ intelligiẗ ipſaz inuitã aliquid vel
le ꝛ repugnãte actu voluntatis deliberatiuo:
aliena virtute mouēte ꝛ repugnãtia manente
ad aliquid inclinari nolēdo. Volũtas igiẗ cogi
nõ põt ab aliquo: ſed induci ab agente creato:
ꝛ mutari valet ab agente increato. Quare et
liberũ arbitriũ Pauli nõ fuit coactũ: ſed bene
imutatũ: ꝛ de nolente factũ ē volens. ¶ Sexto
dubitatur circa diſcipuloꝝ diſtinctionē. Naz
diciẗ ꝙ Paulus ꝑſequebatur diſcipulos. Ex
hoc querunt aliqui: qui erant iſti diſcipuli. Et
dicit Nicholaus de lira ꝙ erant oēs credētes
in xp̄m. Nã diſcipuli aliquando dicunẗ duode
cim ap̄li: ſicut ibi Matthei. xix. ca. Aſſumpſit
ieſus duodecim diſcipulos ſuos ꝛc̄. Aliquãdo
ſeptuagitaduo. ſicut Luce vltimo. Duo ex diſ
cipulis ibant ipſa die ꝛc̄. Aliquãdo oēs fide/
les: nã vt Euſebius tradit in hiſtoria eccleſia/
ſtica. ꝛ habeẗ inſup Actuũ. xj. ca. Anteq̃ꝫ eccl'ia
cõgregareẗ Antiochie: oēs credētes diſcipuli
noïabantur. At vbi credentiũ numer⁹ ibi mul
tiplicat⁹ fuit: xp̄iani noïari ceperũt. ¶ Septio
dubitaẗ circa poteſtatis acceptionē. Quõ cuz
iudei nullã haberēt poteſtatē Paulus potuit
a principe ſacerdotũ illã impetrare. Ad qđ re/
ſpondet Nicholaus de lira. ꝙ iudei habebant
poteſtatē ſubdelegatã a romanis ꝓ criminib⁹
in legē coꝝ cõmiſſis. Nã Stephanũ more iu
diciario lapidaſſe dicunẗ: qñ teſtes depoſitꝭ ve
ſtibus lapidabãt eũ. Et in hoc ſeruabant ordi
nez iudicij in lege ſtatutũ ꝙ. ſ. teſtes cēnt ꝑmi
lapidatores. Dũ itaq̃ꝫ Paulus videbat q̄ fie
bant per apoſtolos timēs antiquã legē in qua
nutritus erat euacuari: ira ſucceſſus litteras
ĩpetrauit: aduocauitq̃ꝫ famulos ꝛ ſocios nego
cij ſui. Eamus inq̄t fratres eamus cõcito greſ
ſu'in damaſcũ: inueniemus ibi illos deſtructo
res noſtraꝝ traditionũ: ligabimus eos afflige
muſq̃ꝫ verberibus ꝛ ieiunijs atq̃ꝫ in hierl'm ꝑ
ducemus. O Paule quid cogitas? O Paule
quid loqueris? O Paule cur tanto indiſcreto
feruore moueris? Tu capere ꝓponis ꝛ eris ca
ptus. Tu ꝯ diſcipulos paras manũ. Et de⁹ ma
nu ſua te trahet ad gremiũ diſcipuloꝝ. Et no
men xp̄i confundere ſatagis: ꝛ neſcis adhuc ꝙ
in breui pro noïe illo paratiſſimus eris ligari
ꝛ mori: non eſt conſiliũ contra dñm.

¶ De ꝯuerſione Pauli ꝛ ſeptē mirabilibus q̄ concurrerunt in illa. Capitulum. ij.

Ecundũ myſteriũ ꝯtēplandũ de Paulo
dicitur ꝯuerſionis. Fuit quippe cõuerſio
eius miranda ꝛ ſingularis maxime propter ſe
ptem que ibi cõcurrerunt.

Primum fuit illuſtratio.
Secundum proſtratio.
Tertium allocutio.
Quartum excecatio.
Quintum viſitatio.
Sextum illuminatio.
Septimum confortatio.

¶ Primũ qđ ꝯcurrit in ꝯuerſione Pauli dici
tur illuſtratio. Diciẗ eni Actuũ. ix. ca. Cũ iter
faceret contigit vt appropinquaret damaſco
Remigius inquit. Damaſcus eſt ciuitas me
tropolis ſirie quã edificauit Damaſcus He/
lieçer ſeruus Abrae. Sequitur textus. Et ſubi
to circũfulſit eũ lux de celo. De iſta luce poſſet
quis aſſerere ꝙ fuerit irrũpentis aurore vel ſo
lis oriētis ꝛ huiuſmodi. Sꝫ ꝑfecto ipſe Pau
lus: cuius fuit ꝯditiõis ꝛ quo tpe viſa ſit aper
tiſſime declarauit. Actuũ. xxvj. ca. Loquēs nã
q̃ꝫ cum Agrippa dixit: dum irem Damaſcuz
cũ poteſtate ꝛ ꝑmiſſo principũ ꝛ ſacerdotũ die
media in via vidi o rex ſupra ſplendorez ſolis
circũfulſiſſe me lumē ꝛ eos q mecũ erãt. Actu/
um vero ca. xxij. dixit ꝙ lux illa fuit copioſa.
¶ Scđm qđ concurrit in ꝯuerſione Pauli dr̄
ꝓſtratio. Cecidit eni in terraz vt pꝫ Actuũ. ix.
ca. Et'ca. xxvj. Paulus retulit. Omneſq̃ꝫ nos
cũ cecidiſſemus in terrã quare videẗ ꝙ ꝛ ſocij
eius fuerunt ꝓſtrati verſus faciē ſcđm gloſaz
¶ Tertiũ qđ in tali ꝯuerſione cõcurrit dr̄ allo/
cutio: nã audiuit vocē loquentē idioma hebre
um vt ſcribiẗ Actuũ. xxvj. ca. ꝛ dicentē. Saule

ſaule cur me perſequeris. Hec vox fuit primo
reprehenſiua eo ꝙ Saulus pſequebaṫ xpm in
mēbris ſuis. Scdo fuit inſtructiua. Querenti
eni qs es dn̄e: rn̄dit xp̄s. Ego ſum ieſus naçare
nus quem tu pſequeris. Ubi nota ꝙ qꝛ ex luce
ſūma ⁊ ex alto ſitu celi in q̄ ⁊ i q̊ ſibi apparebat
⁊ exinde ſaulū ⁊ eiꝰ ſocios terribiliter pſternē-
te: aperte ſe ingerebat ei maieſtatiuū ⁊ oīpotē
tem. Ideo ſuā humilē originē ſcd̄m quaꝫ fuit
naçarenus. i. in naçareth cōceptus ⁊ nutritus
ei in ſua reuelatione ſpecialiter exprimit: vt
oſtendat ꝙ ille idē q fuit inter iudeos humilis
eſt ad celos in tāta gloria tanq̄ꝫ dei filius exal
tatus. Propterea xp̄s ſubdidit: durū eſt tibi ꝯ
ſtimulū calcitrare. i. potētiori te incōpabiliter
reſiſtere. Tertio vox illa ⁊ allocutio fuit pcepti
ua. Tremens quippe Paulꝰ ac ſtupens de co
gnita xp̄i poteſtate ac maieſtate: totꝰ cōpunctꝰ
dixit. Dn̄e quid me vis facere? quaſi dicat ex
nunc paratus ſum tibi in oībus obedire. Cui
chriſtus. Surge ⁊ ingredere ciuitatē ⁊ dicetur
tibi quid te oporteat facere. Socij aūt ſtabant
ſtupefacti: audiētes quidē vocē neminē aūt vi
dentes. Hic aliq̄ꝫtiſp immorandū ē: qm̄ Actu
um. xxij. ca. Paulus dixit. Et qui mecū erant
lumen quidē viderūt: vocē tn̄ nō audierūt eiꝰ
q loquebaṫ mecū: videṫ ꝙ hic ſit aliqua cōtra-
dictio quia prius diciṫ ꝙ audierūt vocē: poſtea
Paulus affirmabat cōtrariū aſſerēs ꝙ voceꝫ
nō audierūt. Ad hoc ita loquiṫ Beda ſup actꝰ
aplorūꝫ: ꝙ cōfuſum vocis ſonū: nō aūt articu-
lataꝫ eius diſtinctionem audierūt. Et cōſimi-
liter viderūt lucē a xp̄o irradiantē: nō aūt ſui
corpis formā ⁊ faciē. Paulꝰ vero ⁊ vidit xp̄m
⁊ diſtincta verba eiꝰ audiuit. ¶ Quartū qd̄ cō
currit in illa ꝯuerſione diciṫ corporis excecatio
Surrexit aūt Saulꝰ de terra apertiſq̄ꝫ oculis
nihil videbat. Ad manus itaq̄ꝫ ſocij trahentes
illū introduxerūt Damaſcū. Et erat ibi tribus
diebus nō videns ⁊ nō mâducauit neq̄ꝫ bibit
In hoc triduo ait Beda Paulū orationi va-
caſſe: fuiſſeq̄ꝫ raptū vſq̄ꝫ ad tertiū celū. Idē re-
fert Nicholaus de lira ſup ſcd̄a epl̄a ad Corin
thios ca. xj. Sunt aūt Bede venerabilis vba
huiuſmodi: apparet ꝙ p triduū quo creatus lu
cis grām expectabat nō ocijs torpebat: ſꝫ diui
na potius illuſtratione ſublimatus archana ce
leſtia rimabaṫ. Eſtq̄ꝫ niſi fallor credibile: ꝙ eo
tpe myſteriū euāgelice diſpēſatōis edoctꝰ fue-
rit de q ip̄e gloriaṫ ad Galathas dicēs. Neq̄ꝫ
eni ego ab hoīe accepi illud neq̄ꝫ didici: ſed per

reuelationē ieſu xp̄i: hec ille. ¶ Quītū qd̄ cōcu
rit in ꝯuerſione Pauli fuit eius viſitatio. Nā
inſtruxit xp̄s ananiā vt Paulū viſitaret: ſcri-
bitur eni Actuū. ix. ca. ſic. Erat aūt quidā diſci
pulus Damaſci noīe Ananias hic vt habetur
Actuū. xxij. ca. erat de iudeis ad xp̄m cōuerſus
ſcientia ⁊ vita famoſus. Et dixit ad illū in viſu
dn̄s. Anania. At ille ait. Ecce ego dn̄e. Et dn̄s
ad eū. Surge vade in vicū qui vocaṫ rectus: ⁊
quere in domo iude Sauluꝫ noīe tharſenſem.
Ecce eni orat ⁊ vidit id eſt ſibi reuelatū eſt: viꝝ
ananiā noīe: nā reuelatio fuit facta Paulo nō
ſolū de pſona ſed de ꝓprio noīe: introeuntē et
imponentē ſibi manū vt viſū recipiat. Timēs
Ananias reſpondit: dn̄e audiui a multis de vi
ro hoc quāta mala ſctis tuis fecerit in hierl̄m
⁊ quare huc ſe ꝯtulit? Cui deus. vade Anania
qm̄ vas electionis ē mihi: vt portet nomē meū
corā gentibus ⁊ regibus. Ego aūt oſtendā illi
quanta oporteat eū pati ꝓ noīe meo. Et abijt
Ananias ⁊ introiuit in domū ⁊ imponens ei
manum dixit. Saule frater dn̄s ieſus ad te me
miſit qui apparuit tibi in via qua veniebas vt
videas ⁊ implearis ſpiritu ſancto. ¶ Sextū qd̄
ꝯcurrit in cōuerſione Pauli fuit illuminatio.
Confeſti nāq̄ꝫ ceciderūt tanq̄ꝫ ſquame ob ocu
lis eius ⁊ viſuꝫ recepit: ⁊ ſurgens baptiçatus ē
¶ Septimū qd̄ ꝯcurrit i illa ꝯuerſiōe fuit ꝯfor
tatio. Cū accepiſſet cibū ꝯfortatus ē duplici cō
fortatione. ſ. corpis ⁊ ſpūs. Qd̄ patet qꝛ ꝯtinuo
ingreſſus in ſinagogas predicabat ieſum ⁊ iu-
deos viriliter cōfundebat. Hec oīa facta ſunt
eodē anno quo chriſtus paſſus eſt ⁊ Stepha-
nus lapidatus: nam chriſtus octauo kalendas
aprilis paſſus eſt. Stephanꝰ eodē anno tertio
die auguſti lapidatus eſt. Paulus vo octauo
kalendas februarij ꝯuerſus ē. Et vt refert Ni
cholaus de lira: nō ſtatim poſt baptiſmū ſuuꝫ
iuit de Damaſco in hieruſalem: ſicut ipſe dicit
ad Galathas primo ca. Sed priꝰ abijt in ara-
biam: qua luſtrata predicando reuerſus ē Da-
maſcum. Et in iſta reuerſione voluerunt eum
iudei capere: ⁊ per murum euaſit ſubmiſſus in
ſporta: deinde iam tribus annis a ſua conuer-
ſione decurſis aſcēdit in hieruſalē videre Pe-
trum ⁊ manſit apud eum diebus tribus. Ubi
ſunt o Paule dyre comminationes tue? Ubi
cōtumelioſa verba quibus diſcipulos afficie-
bas? Ubi cathene quas deferebas vt vinctos
illos in hieruſalem perduceres? Mutatꝰ es in
alteꝝ viꝝ. Hec vtiq̄ꝫ ē mutatio dextre excelſi.

Fact⁹ es euāgelica tuba:xp̄i preco ⁊ inuictiſſimus miles religionis xp̄iane. Nō times labores:nō horres pericula:nō vitas plagas:nō fugis mortē. Tu ꝓ xp̄o vt ħc ad Corinth.ca.xj. patet fuiſti in laborib⁹ plurimis. Tu in carceribus abundātius. Tu in plagis ſupra modū O quāta ꝯſtantia:quātaue fuit ei⁹ aīe fortitudo. A iudeis quinquies quadragenas vna minus accepit. Refert Nicholaus de lira ſup ħ paſſu.ꝙ Deuteronomio. xxv.ca.cōmittit̄ iudicib⁹ vt ꝓ minoribus culpis ꝓ quibus mors nō eſt inferenda imponāt plagas ⁊ verbera:ita tñ ꝙ quadragenariū numerū ictum nō excedāt. Sapientes vero iudeoꝝ ad ꝑtendendū pietatē ordinauerunt:ꝙ de illo numero aliquid minueretur plus vel min⁹ ꝓut rōnabiliter videretur rōne delicti vel ꝯditionis verberandi: ⁊ ſic de alijs circūſtantijs. Quia xp̄o Paulus erat eis odioſus ſubtraxerūt de dicto numero quinquies vnū ictū ꝓ vice qualibet. Ter virgis ceſus fuit.ſicut patet Actuū.xvj.ca. Semel lapidat⁹ fuit in ciuitate licaonia:vt ponitur Actuum. xiiij.ca. Ter naufragiū fecit. Et ne ſingula repetemus pro xp̄o in vrbe maxima capitis trūcatione glorioſum martyriū conſūmauit.

¶ De raptu Pauli in quo vidit eſſentiā dei:⁊ de conditionibus illius raptus. Capitulū.iij.

Tertium myſteriū ꝯtēplandū de Paulo dicit̄ viſionis. Voluit quidē benign⁹ de⁹ ex ꝓuilegio ſpeciali cōcedere Paulo vt in ſuo raptu diuinā eſſentiā videret: de quo ip̄e ita ſcribit ħc ad Corinthios.ca.xij. Scio hoīem in xp̄o ante annos quattuordecim ſiue in corpore ſiue extra corp⁹ neſcio de⁹ ſcit raptū huiuſmodi vſqꝫ ad tertiū celū. Et ſcio huiuſmodi hoīez ſiue in corpore ſiue extra corpus neſcio de⁹ ſcit qm̄ raptus ē in paradiſum ⁊ audiuit archana dei que ñ lꝫ homini loqui. Pro quoꝝ verboꝝ declaratione notāde ſunt ſeptē theologice veritates. Prima veritas ſcd̄m Nicholaū de lira ſup iſto paſſu. Qꝛ raptus ꝓprie iportat quādam violentiā alicuius rei ꝯ motū naturalem ſibi:qd̄ pōt eſſe dupliciter. Vno modo quātū ad terminū motus vt ſi lapis moueat̄ ſurſum Alio modo quātū ad modū motus vt ſi lapis per impulſum violentū ferat̄ deorſum veloci⁹ qꝫ natus eſt moueri. Sic aīa hoīs dicit̄ rapi in id qd̄ ē ꝑter naturā. Vno modo quātū ad terminū rapt⁹ puta qm̄ rapit̄ ad penas. Alio mō quātū ad modū hoī ꝯnaturalē. Et ſic lꝫ aīa nata ſit moueri in deū:tñ modus ꝯnaturalis ſm ſtatū vite p̄ſentis ē ꝙ in cognitionē diuinam aſcendāt p cognitionē ſenſibiliū ⁊ ſic vtēs ſenſibus:iō qm̄ ducit̄ in cognitionē diuinoꝝ a ſenſibus abſtractā dicit̄ rapi:inquātū hoc fit ꝑter modū ſibi ꝯnaturalē. Poſt reſurrectionē xp̄o qm̄ erit in corpore glorioſo op⁹ intellectiue nullo modo impediēte raptus nō habebit ibi locū

¶ Scd̄a veritas ꝙ Paul⁹ in raptu vidit eēntiam diuinā:ſicut determinat Aug⁹.ad paulā de videndo deū:⁊ in.xij.ſup Geneſim ad lr̄aꝫ qd̄ ⁊ verba ap̄li deſignāt:dicit eni ſe audiuiſſe ineffabilia verba q̄ non lꝫ hoī loqui:huiuſmōi aūt vident̄ ea que ꝑtinent ad viſionē beatorū que excedit ſtatū vie:ſm illud Iſaie.lxiiij. Oculus nō vidit de⁹ abſqꝫ te q̄ preparaſti diligentibus te. Quare ſpernēdi ſunt illi qui dixerunt Paulū non vidiſſe ip̄am dei eēntiā:ſꝫ quādā refulgētiā claritatis ip̄i⁹. ¶ Tertia veritas ſꝫ Tho.ſa ſe.q. centeſima. lxxv. ꝙ diuina eēntia videri ab intellectu creato nō pōt niſi p lumen glorie:qd̄ tñ dupliciter ꝑticipari pōt. Vno mō per modū forme immanētis ⁊ ſic beatos facit ſanctos in patria. Alio mō p modū cuiuſdam paſſionis trāſeuntis:⁊ hoc modo lumē fuit in Paulo qm̄ fuit raptus. Et iō ex tali viſiōe nō fuit ſimpliciter beatus vt fieret redūdantia ad corpus:ſꝫ ſolū ſm quid. Et ſic nō fuit beat⁹ habitualit̄ ſꝫ ſolū habuit actū beatoꝝ. ¶ Quarta veritas ꝙ noīe tertij celi pōt intelligi aliqd corporeum:⁊ ſic tertiū celū eſt empirreū qd̄ dicit̄ tertiū reſpectu celi aerei ⁊ celi ſiderei: vel reſpectu celi ſiderei: ⁊ reſpectu celi aquei ſiue criſtallini. Et dicit̄ raptus ad tertiū celū: nō qꝛ rapt⁹ ſit ad videndū ſimilitudinē alicui⁹ rei corporee ſed pp ħ ꝙ locus ille eſt ꝯtēplatiōis btoꝝ. Ibi ergo dicit ſe raptū qꝛ de⁹ oſtendit ei vitā in q̄ videndus ē in eternū. Et qꝛ viſio dei nō poteſt eē ſine delectatiōe:ꝓpterea nō ſolū ſe dicit raptum ad tertiū celū rōne contēplationis ſꝫ ēt in paradiſum recte delectationis conſequētis.

¶ Quita veritas ꝙ Paul⁹ in raptu fuit a ſenſibus alienat⁹. Nā vt inqt Aug⁹.xij.ſup Geneſiꝫ ad lr̄aꝫ. Niſi ab hac vita qſqꝫ quodāmō moriat̄ ſiue omnino exiens de corpe ſiue auerſus ⁊ alienat⁹ a ſenſibus in illā nō ſubuehitur viſionē. Rō eſt ſm Tho. qꝛ oportet cū intellectus hoīs eleuat̄ ad altiſſimam dei eēntie viſionem:vt tota mentis intentio illuc aduocet̄ ita ſ.ꝙ nihil intelligat aliud ex fantaſmatib⁹: ſed totaliter feratur in deuꝫ. Non enim per aliqd̄ fantaſma pōt dei eēntia videri quinimmo nec

per aliquam ſpeciem intelligibilem creatā: qꝛ eſſentia dei in infinitū excedit nō ſolū oīa corpora quorū ſunt fantaſmata: ſed ēt oēm intelligibilē creaturā. Ideo impoſſibile eſt ꝙ hō i ſtatu vie videat deū ꝑ eſſentiā ſine abſtractōe a ſenſibus. Notandū tñ ꝙ aīa xp̄i in ſtatu vie videbat diuinā eſſentiam abſqꝫ abſtractiōe a ſenſibus. nam intellectus illius aīe erat glorificatus ꝑ habituale lumen glorie quo diuinaꝫ eſſentiā videbat multo amplius ꝙ̄ꝫ aliquis angelus vel hō. Erat āt viatoꝛ ꝛ diſpēſatiue patiebaꝛ nō ꝓpter aliquē defectuꝫ ex parte intellectus. Ideo nō eſt ſimilis rō de eo ꝛ alijs viatoꝛib⁹. ¶ Sexta veritas ꝙ paulus poſtꝙ̄ꝫ ceſſauit videre deū ꝑ eſſentiā memoꝛ fuit illoꝛuꝫ que in illa viſione cognouerat ꝑ aliqͣs ſpecies intelligibiles habitualiter ex hoc in eius intellectu relictas: ſicut ēt abeūte ſenſibili remanēt alique impreſſiones in aīa quas poſtea cōuertens ad fantaſmata memoꝛaꝛ. Vñ nec totam illam cognitionē aut cogitare poterat aut verbis exprimere: hec Tho. ſa ſe. q. vbi ſup̄ arti. iiij. in rñſione ad tertiū argu. ¶ Septima veritas ꝙ lꝫ aīa pauli fuerit a fantaſmatibus ꝛ ſenſibiliū perceptione abſtracta: nō tñ fuit ita a coꝛpoꝛe ſepata vt ei nō vniret quaſi foꝛma. lꝫ de hoc dubitari poſſit ꝓpter ipſi⁹ ap̄li verba qui ait: ſiue in coꝛpoꝛe ſiue extra coꝛpus neſcio deus ſcit. Hoc āt vt Hiero⁹ ait in ꝓlogo ſup Danielē. quidā intelligere voluerūt ꝙ ap̄lus ignoꝛabat an coꝛpus eius fuerit raptū ſimul cū aīa vel nō. Sed Aug⁹. xij. ſuper Geneſim ad lr̄am dicit. ꝙ ap̄lus ſciuit ſe fuiſſe raptū ſm̄ aīam ꝛ nō ſm̄ coꝛpus: neſciuit tñ qualiter aīa ſe haberet ad coꝛpus. Vñ poſt lōgam inquiſitionē: Aug⁹ concludit dicenſ. Reſtat foꝛtaſſe vt hoc ipſū eū ignoꝛaſſe intelligamus. vtrū qñ in tertium celū raptus eſt in coꝛpoꝛe fuerit aīa: quō eſt aīa in coꝛpe cū coꝛpus viuere dr̄: ſiue vigilantis: ſiue doꝛmiētis: ſiue in extaſi a ſenſibus coꝛpīs alienati: an oīno de coꝛpoꝛe exierit vt coꝛpus moꝛtuū iaceret. Sꝫ vt idē Aug⁹ poſtmodū refert dubitante ap̄lo quis vr̄m inde certus eſſe potuit. vñ qui ſup hoc loquiꝛ magis cōiecturaliter ꝙ̄ꝫ ꝑ certitudinē loquiꝛ. Ex his apparet ꝙ̄ꝫ repꝛehenſibiles inueniunꝛ hi qui bonoꝛū tꝑaliū falſa veneno ſaqꝫ dulcedine decepti: alienā vitā felicitatē ꝙ̄ꝫ ꝓmiſſā: aut negant aut acquirere nolūt. O ꝙ̄ꝫ magna multitudo dulcedinis tue deus. O iocunda facies tua ꝛ decoꝛa nimis. O beati q habitant in domo tua. O ſtēdiſti te paulo doctoꝛi gentiū: ſicut ꝛ moyſi pꝛimo doctoꝛi iudeoꝛū. Voluiſti vt ille a te electus nō ſolū audita ſed viſa referret. Et vnde in ea tantus feruoꝛ tanta conſtantia: tanta ſolicitudo: tāta diligētia: tanta deniqꝫ patiētia: niſi qꝛ te viderat in via cui te exhibuiſti ſm̄ humanitatē lꝫ imenſa luce rutilantē. Et tandē ad tertiū celum rapto demonſtrare dignatus es diuinitatē tuā. clamat paul⁹. Cupio diſſolui ꝛ eſſe cū xp̄o. Et mihi viuere xp̄s eſt ꝛ moꝛi lucrū ad Philippen. i. ca. Cur o paule niſi qꝛ illa eſt vera vita illa quieta: illa tranquilla: illa pacifica: illa delicioſa: illa perpetua: illa deniqꝫ oībus bonis repleta q ſequiꝛ poſt moꝛtē ꝓ xp̄o: ꝛ ad quā ꝑuenire nō poſſūt niſi qui moꝛiunꝛ cū xp̄o. Hanc paulus pꝛedicauit: hanc deſiderauit: hanc tandē glorioſe adept⁹ eſt. Ad quā nos ꝑducat ieſus fili⁹ dei q viuit ꝛ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo trigeſimuſtertius de pꝛimatu ſācti petri ap̄li ꝛ de illius eximijs virtutibus atqꝫ de ipſius petri et pauli martyrio.

Tu es petrus. Verba ſūt redēptoꝛis nr̄i oꝛiginaliṫ Matth. xvi. ca. ꝛ i euāgelio p̄ntis ſolēnitatꝭ. Rutilantia ſidei xp̄iane miracl̄a ſatꝭ i vꝛbe maria claruerūt Int q̄ illud vnū padmirādū fuit ꝯuerſio videlicet gentiū Romanoꝛūqꝫ: ciuiū facta ꝑ ap̄loꝛum petri ꝛ pauli pꝛedicationē. Erant ibi tot ſupſtitiones noxie: tot ad ydola vana ꝛ ad demones ſacrificia: tot extructa artificio mirabili templa falſoꝛum deoꝛum ꝛ alia huiuſmodi: que oīa petro ꝛ paulo pꝛedicātibus defecerūt Ibi nunc coliꝛ crucifixus deus ꝛ homo veruſ qui ſedet ad dexterā patris. Ibi ſacra templa dei veri ꝛ virginis matris: ap̄loꝝ: martyrum virginum ꝛ confeſſoꝛū a cunctis fidelibus frequentantur. Ibi ſedes petri a cunctis fidelib⁹ regibus ꝛ pꝛincipibuſ devotione pꝛecipua honoꝛatur. Ob quod leo papa in ſermone feſtiuitatis hodierne ita eleganter romam alloquitur. Omnium quidem ſanctarum ſolennitatum chariſſimi totus mundus eſt particeps: ꝛ vnius fidei pietas exigit vt quicquid pꝛo ſalute vniuerſoꝛum geſtum eſſe recolitur: communibus vbiqꝫ gaudijs celebꝛetur. Veruntñ hodierna feſtiuitas pꝛeter illam reuerentiam quam toto terrarum oꝛbe pꝛomeruit ſpecialiꝛ ꝛ pꝛopria noſtre vꝛbis exultatione venerāda eſt vt vbi pꝛecipuoꝛū apoſtoloꝛū gloꝛificat⁹ ē

exitus:ibi in die martyrij eoꝝ ſit leticie princi
patus. Iſti ſunt enim viri ꝑ quos tibi euange
liū xp̄i roma reſplenduit: ⁊ que prius eras ma
giſtra erroris: facta es diſcipula veritatiſ. Iſti
ſunt ſancti patres tui veriq́ꝫ paſtores: qui te
regnis celeſtibus inſerendā multo meliꝰ mul
toq́ꝫ felicius condiderunt q̄ꝫ illi quorū ſtudio
prima meniū tuorū fundamenta locata ſunt:
e quibus is tibi nomen dedit qui te fraterna
cede fedauit. Iſti ſunt qui te ad hanc gloriam
ꝓuexerunt vt ſis ciuitas ſacerdotalis ⁊ ſācta:
⁊ ꝑ ſāctā beati petri ſedem caput totius orbiſ
effecta latius preſidens religiōe diuina q̄ꝫ do
minatōne terrena. Quāuis enim ius imperij
tui terra mariq́ꝫ diſtenderis: minus tñ eſt qđ
tibi bellicus labor ſubdidit q̄ꝫ qđ pax xp̄iana
ſubiecit: hec Leo. Vt aūt tantoꝝ beneficiorū
veritatē plenius agnoſcamꝰ de ipſo ap̄ſtoꝝ
principe petro principaliter: ⁊ demū de ipſo ⁊
paulo in hoc ſermone verba faciemꝰ. Dicere
quidē poſſumus cū xp̄o verba ꝓpoſita. Tu es
petrus. i. inter apoſtolos confeſſor fidei ſingu
lariſſimus qui ⁊ vrbi ⁊ toti mūdo lumen euā-
gelicū ꝓtuliſti: vbi de ipſo ſanctiſſimo petro
tria myſteria porponimus contemplanda.
Primū dr̄ preeminentie.
Scđm refulgentie.
Tertiū patientie.

¶ Q̄ beatiſſimus petrus princeps ap̄ſtoꝝ fu-
it ⁊ digniſſimū caput eccleſie. Capitulum. j.

Rimū myſteriū contēplandū de beato
petro dr̄ preeminentie: In quo cōſidere
mus dignitatē eius ex eo ꝙ fuit princeps ⁊ ca
put ap̄ſtoꝝ: qđ ꝓbare poſſumus tripliciter.
Primo rōne teſtificationis.
Scđo rōne ordinationis.
Tertio rōne exercitationis.
¶ Primo probamus petrū fuiſſe ap̄ſtoꝝ ca-
put ⁊ principem rōne teſtificationis. Ita qp-
pe teſtificanť canones ſacri. Sic̄ patet. xxi. di.
ca. i. §. horuꝫ diſcretio. ⁊. ca in nouo. ⁊. l. di. c. q̄r
tua. ca. hi q. cl. ij. ca. ꝯſiderādū ca. fidelior. lxxix
di. ca. oportebit. lxxx. di. in illis. i. q. i. ca. eos. iij.
q. vi. ca. dudū. vij. q. i. ca. mutationes. viij. q. i.
ca. ſi petrus. xxiiij. q. i. ca. rogamus. Et de ele-
ctōe ca. fundamēta li. vi. Et q̄r papa canonice
electꝰ ē ſucceſſor petri vt pꝫ. xxi. di. ca. in nouo
teſtamento. Et. ix. q. iij. ca. aliorum. Ideo eſt ca
put eccleſie vt dr̄. xcvi. di. ca. conſtantinus. Et
eſt vicarius xp̄i vt poniť extra de tranſla. ep̄i.
ca. inter corporalia. ⁊ ca. licet. Et i clementina

Romani principes. de iureiuran. Et gerit vi
cem dei in terris. vt habetur extra de tranſac.
ca. quanto. ¶ Scđo probamus petrum fuiſſe
apoſtolorum ⁊ totius eccleſie caput rōne ordi
nationis. Sic vtiq́ꝫ ſtatuit xp̄s vt poſtq̄ꝫ ipſe
conſcenderet celū: petrus curam gereret eccle-
ſie ſancte. Naꝫ ſibi dixit Matth. xvi. ca. Tibi
dabo claues regni celorum: ad deſignandum
ꝙ omēs alij quibus poteſtas ligandi atq́ꝫ ſol
uendi concedenda erat: dependentiam habe-
rent ab ipſo: vt ſcribitur. xxiiij. q. i. ca. manet.
ca. quodcūq́ꝫ. Inſuper Luce. xxij. ca. dixit xp̄s
benedictus. Ego pro te rogaui petre vt non
deficiat fides tua. ſ. finaliter ſm̄ Nicholaum
de lira. Non enim rogauit vt petrus non ca-
deret: ſed vt in caſu non remaneret. Ideo ſeqť
Et tu aliqñ conuerſus. i. de peccato ad gratiā:
confirma fratres tuos. Quod dr̄ ei q̄r eccleſia
erat ſibi committenda. Impletum xͦo id fuit
qñ: vt dr̄ Joannis vltimo ca. ter xp̄s illi dixit
Paſce agnos meos. ¶ Tertio probamus pe-
truꝫ fuiſſe ap̄lis ceteris ⁊ eccleſie prelatum rō
ne exercitationis. vt eni ſcribitur Actuū. i. ca.
Primus ſermonē fecit in electione matthie.
Et Actuum. ij. ca. poſt ſuſceptum ſpm̄ ſctūm
primus populo predicauit. Ideo Anacletus
preallegato ca. in nouo teſtamento ait. Petrꝰ
primus ad fidem populum virtute ſue predi-
cationis adduxit. Et poſt aſcenſionē xp̄i pri-
mū miraculū factum fuit per petrum aſſocia
tum cum ioanne: cum dixit claudo. Argentuꝫ
⁊ aurum non eſt mihi: quod autē habeo hoc
tibi do. In nomine ieſu ſurge ⁊ ambula: pro-
pter que omnia non eſt aſcribenduꝫ ſuperbie
ꝙ petrus ſit paſſus in cathedra exaltari. Cum
humilitate quippe honorem ſue dignitati a
xp̄o vt predictum eſt inſtitute libenter ſuſce
pit. Nam vt colligitur ex itinerario clementis.
Poſtq̄ꝫ beatus petrus Anthiochie predica-
uit: populumq́ꝫ illum ad fidē conuertit. Theo
philus princeps ciuitatis illius domuꝫ ſuam
in baſilicam fecit conſecrari. In cuius medio
excelſam cathedram fabricauerunt ⁊ petrum
vt ab oībus videri ⁊ audiri poſſꝫ: exaltauerūt
In qua ſedit honorifice temporibus congru-
is annis ſeptem. Sed poſtmodum veniens
Romam anno ſcđo imperij Claudij in roma
na cathedra ſedit āniſ vigintiquinq́ꝫ ⁊ vltra
De primo xͦo honore eccleſia feſtum celebrat
quia tunc primo prelati eccleſie ceperunt loco
poteſtate ⁊ nomine ſublimari. Ex quibus om

nibus deprehendere poſſumus q̄ꝫ reprehenſi bilis ſit multorum ignorantia: temeritaſ ꝛ ma licia qui prelatos eccleſie precipue pontificem maximum: deſpectos: viles: contemptibiles q̄ꝫ inſpicere vellent. Nam vt de papa loquar ipe a nemine eſt iudicandus niſi a fide deuiet vt patet. xl. di. ca. ſi papa. Et debet quandoqꝫ ornat⁹ corona ꝛ veſtib⁹ p̄cioſiſ pp̄lo ſe mōſtra re ad honorem ꝛ gloriam xp̄i qm̄ pape Silue ſtro ꝛ eius ſucceſſoribus Imperator Conſtā tinus dedit palatium ſuum lateranenſe ꝛ co ronam capitis ꝛ veſtimenta imperialia. xcvi. di. ca. Conſtantinus. Et lꝫ beatus petrus nō legatur cū tanta magnificentia ſediſſe: tamen id fuit qꝛ perſecutio recens ꝛ ingentiſſima im pugnabat eccleſiam. Quod patet qꝛ ꝛ ipſe vt infra dicemus iubente Nerone crucifixus fu it. Unde Iſidorus in li. de vita ꝛ obitu ſancto rum ait. Petrus poſt q̄ꝫ anthiochenam fūda uit eccleſiam ſub Claudio Ceſare contra Si monem magum Romam pergit. ibiqꝫ predi cans euangelium vigintiquinqꝫ annis: eiuſdē vrbis epiſcopatum tenuit. Et trigeſimoſexto anno a paſſione dn̄i a Nerone vt ipſe voluit crucifixus eſt.

¶ De abiectione rerum temporalium ꝛ con feſſione xp̄i atqꝫ penitentia petri: quib⁹ tanq̄ꝫ precioſis gemmis anima eius decorata fuit.

Capitulum. ij.

Ecundum myſterium contemplandum de petro apoſtolo dicit̃ refulgentie. Re fulſit nanqꝫ ꝛ virtutibus claruit: atqꝫ ob ſue vite ſanctitatem ꝛ perfectionem ſignis pluri mis ꝛ miraculis coruſcauit. Et oibuſ alijs di miſſis tres in hac parte virtutes eius preſtan tiſſimas conſideremus.

Prima dr̃ bonoꝝ tpalium deſpectio.

Scd̄a ieſu xp̄i filij dei confeſſio.

Tertia peti cōmiſſi amara deploratio.

¶ Prima beati petri virtus a nobis conſide randa: dr̃ bonoꝝ temporalium deſpectio. Ut enim ſcribitur Matthei. iiij. ca. Ambulans ieſus iuxta mare galilee: vidit duos fratres ſi monem qui vocatur petrus ꝛ andream fratrē eius: mittentes rhete in mare. Erant enim pi ſcatores. Et ait illis. Uenite poſt me faciam vos fieri piſcatoreſ hominū. At illi continuo relictis rhetibus ſecuti ſunt eum. Sed a qui buſdam queritur vtrum ſit magiſ ſm̄ virtutē poſſidere diuitias q̄ꝫ illas relinquere. Et ple riqꝫ paupertatem dānantes arguūt. Primo qꝛ nullus debet exponere ſe periculo. Sed qui paupertatem ſectatur exponit ſe periculo ſpi rituali ꝛ corporali: ergo non licet relictis oib⁹ pauperem vitam gerere. Nam ſapiens Pro uerbioꝝ ca. xij. dicebat. Ne forte egeſtate com pulſus furer ꝛ piurē nomē dei mei. Et eccleſia ſtici. xxvij. Propter inopiā ml'ti deliq̄rūt. Et Eccleſiaſtici. vij. ca. Sicut ꝑtegit ſapia: ſic ꝑte git ꝛ pecunia. Et Ariſtoteles. iiij. Ethicorum Uidetur quedam perditio ipſius hominis eē corruptio diuitiarum qꝛ per has homo viuit Sunt ꝛ de hoc alie auctoritates quas inueni es in ſermone de contemptu diuitiarum. Se cundo arguitur contra paupertatem. quia ſm̄ Ariſto. in. ij. Ethicorum. Uirtus conſiſtit in medio: ſed ille qui omnia dimittit per volūn tariam paupertateꝫ non videtur in medio cō ſiſtere: ſed magis in extremo: ergo nō agit vir tuoſe. Tertio arguitur qꝛ vltima perfectio ho minis in beatitudine conſiſtit. Sed diuitie cō ferūt ad btitudinem. dr̃ eni Eccleſiaſtici. xxxi. Beatus diues qui inuentus eſt ſine macula. Et Ariſto. dicit in. i. Ethicoꝝ. ꝙ diuitie orga nice deſeruiūt ad felicitatē: ergo relinquere oia ꝛ viuere in paupertate non eſt ſm̄ virtutem. Quarto arguit̃. nā dare elemoſinā eſt actus virtutis ꝛ deo gratus: ſed paupertas excludit elemoſinarū largitionē: ergo videt̃ ꝙ pauptaſ non ſpectat ad virtutē. Contra iſta eſt aucto ritaſ Hiero. q ait ꝯ Iouinianū. Legunt̃ pluri mi philoſophoꝝ diuitias non tm̄ ꝯtempſiſſe ſed etiā abieciſſe quaſi impedimentū ſapie ꝛ virtutis. Et de his Lactantius li. i. diuinaruꝫ inſti. inqt. Nam ꝛ abieciſſe quoſdā res famili ares ſuas ꝛ renunciaſſe vniuerſis voluptati bus conſtat. vt ſolam nudāqꝫ virtutē nudi ex peditiqꝫ ſequerentur. Et Seneca in li. de mo ribus ita ſequitur. Multis ad philoſophan dum obſtitere diuitie: paupertaſ aūt expedita ſecura eſt. Et de Socrate Hiero⁹ ad paulinū notauit illud qd̄ ponit̃. xij. q. ij. ca. Gl'ia epi. §. ſocrates. Socrates ille Thebanus hō quon dam ditiſſimus cū ad philoſophanduꝫ Athe nas pgeret: magnū auri pondus proiecit: nec putauit ſe poſſe ſimul ꝛ virtutem ꝛ diuitias poſſidere. Ad primum itaqꝫ obiectum reſpon det Tho. ſa ſe. q. clxxxvi. ꝙ ille qui omnia di mittit propter xp̄m non exponit ſe periculo: neqꝫ ſp̄uali neqꝫ corporali. Sp̄uale enim peri culum ex paupertate prouenit qn̄ non eſt vo luntaria qꝛ ex affectu congregandi pecunias

quē patiunꝭ illi qui inuoluntarie ſunt paupe
res:incidit hō in multa pctā. Iſte āt affectus
deponiꝭ ab his q voluntariā paupꝛtatē ſequū
tur. Magis āt dñatur his qui diuitias poſſi/
dent. Corpoꝛale etiā periculū nō iminet illis
qui intentione ſequendi xp̄m oīa relinquunt.
diuine prouidentie ſe cōmittenteſ. Vñ Augꝰ
dicit li. de ſermone dñi in monte. Querentibꝰ
regnū dei ⁊ iuſticiā eius nō dꝫ ſubeſſe ſolicitu
do ne diuitie ſibi deſint: ꝓpterea ſaluatoꝛ nr̄
Luce. xxij. ca. dixit diſcipulis ſuis. Qñ miſi
vos ſine ſacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis nunqd
aliqd defuit vobis. Ad ſcd̄m argumentū rñ/
det ſctūs Tho. ꝙ mediū ꝟtutis ſm phum in
ij. Ethicoꝝ accipiꝭ ſm rōnē rectā nō ſm quā/
titatē. Nā milo crotonienſis vnū bouē come
debat in die nō grauatus ex eo: hic foꝛtiſſimꝰ
erat ⁊ robuſtiſſimus valde. Alius autē fruſto
panis ſm ſue nature conditionē ſuſtentaꝭ: nō
accipiꝭ ergo mediū virtutis inter iſtos duos:
vt. ſ. ſuꝑaddaꝭ cui ſufficit fruſtū panis ⁊ dein
de diminuaꝭ miloni vt tātū vnꝰ quātū aliꝭ co
medat. Sed accipiꝭ mediū ſm ꝙ dictat rō vi/
delicet ꝙ vnuſquiſqꝫ comedat ſm ꝙ requirit
conditio complexionis ſue. Ideo quicqd fieri
pōt ſm rōnem rectā eſt viciosū ex magnitudi
ne quantitatis: ſed magis virtuoſū. Eſſet aūt
pꝛeter rōnem rectā ſi quis oīa ſua cōſūmeret
in intemperantia: laſciuia: conuiuijs ⁊ huiuſ/
modi vel abſqꝫ vtilitate. Eſt ꝟo ſm rōnē re/
ctam ꝙ aliquis diuitias abijciat vt contēpla
tioni vacet atqꝫ vt xp̄m ꝑfecte ſequaꝭ. Ad ter
tiū qd̄ obijciebaꝭ rñdet ſctūs Tho. ꝙ duplex ē
btitudo ſiue felicitas. Vna quidē ꝑfecta quaꝫ
expectamꝰ in futura vita. Alia āt imperfecta
ſm quā aliqui dicunꝭ in hac vita beati. Pꝛe/
ſentis ꝟo vite felicitas eſt duplex. Vna qui/
dem ſm vitā actiuā. Alia ſm vitā ꝯtemplati
uā. vt pꝫ ꝑ Ariſto. in. x. Ethicoꝝ. Ad felicita/
tē vite actiue que conſiſtit in exterioꝛibus oꝑa
tionibus diuitie inſtrumentaliter coadiuuāt
qꝛ vt phus dicit in. i. Ethicoꝝ. Multa opera/
mur ꝑ amicos: ꝑ diuitias: ⁊ ciuilē potentiam
ſicut ꝑ quedam oꝛgana. Ad felicitatē āt contē
platiue vite diuitie nō multū oꝑantur: ſed ma
gis impediunt inq̄ꝫtū ſua ſolicitudine impe/
diunt aīı quieteꝫ que maxime neceſſaria eſt cō/
tēplationi. Et hoc eſt qd̄ phus dicit in. x. Ethi
coꝝ. ꝙ ad actiones multis opus eſt: ſpeculāti
ꝟo nullo taliū. ſ. exterioꝝ bonoꝝ. Ad futurā
ꝟo btitudineꝫ oꝛdinatur aliquis ꝑ charitatē

ad quā efficaciter ꝑducit voluntaria paupꝛtas
Propterea xp̄s dixit Matthei. xix. ca. Vade
⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibus ⁊ ha/
bebis theſaurū in celo. Ad quartū argumētū
rñdet Gregoꝛius ſuꝑ Ezechielem. ꝙ illi qui
ex poſſeſſis rebus ſubſidia egentibꝰ miniſtrāt
in bonis que faciunt ſacrificiū offerūt ex eo ꝙ
aliquid deo imolant ⁊ aliquid ſibi reſeruant.
Qui ꝟo nihil ſibi reſeruant: offerūt holocau
ſtuꝫ qd̄ eſt maius ſacrificio. Et ſi diceretur ꝙ
ſic relinquens oīa ⁊ viuens in paupertate libe
ralis eſſe nō pōt: cū liberalitas in datione pe/
cuniaꝝ conſiſtat. Rñdet Franciſcꝰ in ſuo tra
ctatu de virtutibus ꝙ pauꝑ pōt eſſe liberalis
habitu genito ex actibus interioꝛibus qꝛ ſi ha
beret gratis daret. Cuius ſignuꝫ eſt quia ſubi
to poteſt homo pꝛiuari bonis foꝛtune: ſed nō
bonis virtutis.

¶ ꝙ Petrus confeſſus eſt xp̄i diuinitatem.

¶ Scd̄a virtus petri a nobis cōſideranda eſꝭ
ieſu xp̄i filij dei confeſſio. Cum eni vt ſcribiꝭ
Matthei. xvi. ca. interrogaſſet diſcipulos xp̄s
Quē dicūt hoīes eē filiū hoīs ⁊ illi dixerunt.
Alij heliā. Alij Ieremiā. Alij ioānē baptiſtā
aut vnū ex ꝓphetꝭ. In Ieremia dicit Nichoꝰ
de lira fuit excellens patientia in aduerſis. In
helia zelus veritatis. In Ioāne auſteritas vi
te. Subdidit xp̄s. Vos autem quē me eſſe di/
citis. Rñdens petrus dixit. Tu es xp̄us filius
dei viui. At ieſus ait illi. Beatus es ſimon
bariona. i. filius ioanna. Bar idem eſt ꝙ filiꝰ
iona ponitur ꝑ diminutionē pertracta media
ſillaba ꝓ ioanna. Sequitur. qꝛ caro ⁊ ſanguis
nō reuelauit tibi. i. homo moꝛtalis nō docuit
te iſtam veritatem ſed pater meus. Et ego di
co tibi: qꝛ tu eſt petrus. i. confeſſoꝛ petre vere
que xp̄s eſt. Et ſuper hanc petram quā confeſ
ſus es. ſ. ſuper xp̄m edificabo eccleſiam meaꝫ
Sed hic oꝛitur difficultaſ vtrū confeſſio fidei
ieſu xp̄i ſit ad ſalutem neceſſaria. Et ad hoc di
cit ſanctus Tho. ſa ſe. q. iij. ꝙ cōfeſſio fidei ca
dit ſub pꝛeceptis affirmatiuis que non obli/
gant ad ſemper ſed pꝛo loco ⁊ tempoꝛe: ⁊ ſm
alias circūſtantias debitas ſm quas opoꝛtet
actuꝫ humanū limitari ad hoc ꝙ ſit actus vir
tutis. Confiteri ergo xp̄m non ſemper nec in
quolibet loco eſt de neceſſitate ſalutis: ſed ali/
quo loco ⁊ tempoꝛe: qñ. ſ. per omiſſioneꝫ huiꝰ
confeſſionis ſubtraheretur honoꝛ debitꝰ deo
vel etiam vtilitas pꝛoximis ipendēda: puta ſi
aliquis interrogatus de fide taceret; ⁊ ex hoc

crederet vel q non haberet fidem: vel q fides nõ eſſet vera: vel alij p eius taciturnitatẽ auerterent a fide. Si aũt turbatio infideliũ oriat de confeſſione fidei manifeſta abſq utilitate fidei vel fideliũ: nõ eſt laudabile in tali caſu fidem publice confiteri. Vñ dñs dicit Matth. vij. ca. Nolite ſctũm dare canib9 neq margaritas veſtras ſpargere añ porcos ne cõuerſi diſrumpant vos. Sed ſi vtilitas aliqua perueniret vel adeſſet neceſſitas: tunc cõtempta turbatione infideliũ de homo fidẽ publice confiteri

Utrum petrus negando xpm peccauit.

¶ Tertia virtus beati petri a nobis cõſiderãda dr peti cõmiſſi amara deploratio. Poſtq̃ eni xpm vt hõ nõdũ in gr̃a confirmat9 ter pre timore negauit: cum reſpexiſſet in eum pijſſimus ieſus: vt ſcribitur Luce. xxij. ca. Egreſſus foras fleuit amare. Sed in hoc loco diligenter eſt pſcrutandũ an petrus negando xpm peccauit mortaliter. Et quidã inuenti ſũt qui dicere voluerunt q nõ: ex eo q nõ negauit xpm ex timore ſed amore nolens ab eo ſepari. Sciebat eni q ſi dixiſſet ſe eſſe diſcipulũ xpi ſtatim fuiſſet eiectus et ſeparatus ab eo. Iſta opinio falſa eſt a cunctis doctoribus improbata. Nã ſctũs Tho. ſa ſe. q. xxv. ar. xij. ſiue vltimo argumẽ. ij. expreſſe dicit: petr9 negando xpm peccauit mortalit. Grego. inſup in omelia de ipo ait. dũ mori timuit vitã negauit. Hiero9 ſup Mattheũ. Rabanus ſup Matth. et Grego. iij. moraliũ idẽ confirmant. ſ. petrũ in illa negatione grauiter deliquiſſe. Et leo papa in ſermone de paſſione ita refert. Ob hoc ãt heſitare pmiſſus eſt petrus vt in eccl'ie principe remediũ penitentie recõderet: et nemo auderet de ſua virtute cõfidere. Criſoſto. inſup in ſermone ſic loquit. Jccirco diuine pṽidentie ſecretũ pmiſit vt primus ipſe laberet petrus q̃ erga pctõres duriorẽ ſniam pprij caſus intuitu tẽperaret: petr9 eni orbis terrarũ doctor et mgr̃ peccauit et veniã impetrauit: vt hec indulgentie norma et regula iudicantibus preberet: hec Criſoſto. Ex his dictis claret petrũ a pctõ excuſari non poſſe. Verũtñ orit difficultas non parua ex verbis leonis pape in ſermõe de paſſione ſic ad petrũ loquentiſ. Vidit in te dñs ñ fidẽ victã: nõ dilectionẽ auerſã ſed conſtãtiã fuiſſe turbatã. Sed pctm̃ eſſe non põt cũ dilectione et charitate: ergo minime petrus peccauit qui dilectionẽ et charitatem non perdidit. Ad hoc rñdet ſanctus Tho. vbi ſupra. q charitas amittit dupliciter. Vno mõ directe per actualẽ contẽptũ: et ſic petrus charitatem non amiſit. Alio mõ indirecte qñ quis cõmittit aliquid ↄ̃riũ charitati, pp̃ter aliquã paſſionẽ ↄcupiſcentie vel timoris: et hoc mõ petrus ↄ̃ charitatẽ faciens charitatẽ amiſit ſed eã cico recuperat dũ lachrymas contritiõis effudit. Neq tanta fuit deformitas eius culpe quanta pro illa penitentie plenitudo. Nec ſolum pro peccato cõmiſſo plorauit: Quinimo fertur q ſp in ſinũ ſudariũ portabat quo crebro fluentes tergebat lachrymas. Quia qñ dulcedinis et locutionis et penitentie dñi memor erat pre nimia amoris ſuauitate lachrymas continere ñ poterat.

¶ De martyrio petri et pauli qd̃ cõſideratur reſpectu temporis: reſpectu cauſe et reſpectu modi. Capitulum. iij.

Ertiũ myſteriũ contemplandũ de beato petro dr̃ patientie. in quo innuemus patientiam illius in tolleratione martyrij: de q̃ tria conſideremus.

Primo dubietatem.

Scdo cauſalitatem.

Tertio modalitatem.

¶ Primo conſideremus dubietatẽ: an petr9 et paulus paſſi ſint eadẽ die. Et quidã dixerũt q eadẽ die reuoluto anno. Sed contra iſtos ẽ auctoritas vniuerſalis eccl'ie que in orõne ſic deũ deprecat. Deus qui hodiernã diẽ aplorum tuorum petri et pauli martyrio conſecraſti: da eccleſie tue eorum in oĩbus ſequi preceptũ p quos religionis ſumpſit exordium. Et Dionyſius qui eorum interfuit martyrio vt inferius dicet narrat qualiter eadẽ die ſimul et ãno paſſi ſũt Idem refert leo papa in ſermone. Hiero9 xvo in libro de viris illuſtribus inquit. Anno Neronis ſcdo paulus romã vinctus mittit et per bienniũ in libera manens cuſtodia aduerſus iudeos diſputauit. deinde a nerone dimiſſus euangeliũ in occidentis partibus predicauit. Quartodecimo xvo neronis anno eodẽ die q̃ crucifixus eſt petrus capite truncatus eſt. Et in hoc concordant pariter oẽs ſancti. Et lʒ eadem die paſſi fuerint: ordinauit tñ Grego. vt ipſa die ſpecialius quo ad officiũ fieret ſolennitas petri et in ſequẽti die cõmemoratio pauli. tũ qr eadẽ die fuit dedicata eccleſia ſcti petri. tũ qr maior eſt dignitate. tũ qr prior eſt cõuerſione: et prior vrbem intrauit. ¶ Scdo conſideremus cauſalitatẽ: qua. ſ. ex cauſa petrus et

paulus innocentes ⁊ ſancti ad violentā mor/
tem cōdēnati fuerūt. Ad qꝺ rn̄dere poſſumuſ
ꝙ tria cōcurrerunt q̄ illos bonos ⁊ oī ſcītate
fulgentes coegerunt ad mortē.
Primū fuit romanoꝝ ſupbia.
Scōm Neronis ſeuicia.
Tertiū Simonis magi malicia.
Primū fuit romanoꝝ ſupbia. nā xp̄ianos ꝑ/
ſecuti ſunt: nō qꝛ xp̄m predicabant. ſed qꝛ ipſū
ſine ſenatus auctoritate deificatū aiebant: qꝺ
ipſi de noīe fieri ꝓhibuerant. vt ſcribit̄ in hi/
ſtoria Eccleſiaſtica. Nā cū pilatuſ quadā vice
ad Tiberiū ep̄las de xp̄o miſiſſet: ipſeq̄ȝ Tibe
rius eius fidē a romaniſ recipi aſſentiret: ſena
tus oīno reſpuit: ex eo ꝙ n̄ ſui auctoritate de⁹
vocat⁹ fuit. Et lȝ Titusliuius in ꝓhemio di
cat in laudē romanoꝝ. Ceterum aut me amor
negocij ſuſcepti fallit: aut nulla vnq̄ȝ reſpubli
ca: nec maior: nec ſanctior: nec bonis exempliſ
ditior fuit: nec vnq̄ȝ ciuitatē taȝ ſero auaricia
luxuriaq̄ȝ imigrauerūt. Tn̄ neſciuit aut noluit
ipſe Titusliuius agnoſcere romanoꝝ ſupbiaȝ
q ſe deos extimabant: ⁊ vt Aug⁹ dicit in prin
cipio primi li. de ci. dei. Hoc qꝺ dei eſt affecta
bant amabantq̄ȝ ſibi in laudibus dici: parce/
re ſubiectis ⁊ debellare ſuperbos. Et vt predi
ctū eſt nolebant vt qs ꝓ deo coleret̄ abſq̄ȝ illo
rū licentia ⁊ auctoritate. Scōm qꝺ ↄcurrit vt
apoſtoli ſcti violenta morte extinguerent̄: fuit
Neronis ſeuicia. Ipſe tūc romanis impabat:
qui vt Porofius Eutropius ⁊ reliqui ſcripto
res romanaꝝ rerū tradunt flagicioſiſſimus ⁊
iniquiſſimus fuit. De quo etiam Joannes de
Saberijs in policratone li. i. ita ait. In tanta
mole imperij oēm peroſus eſt grauitatē: phi/
loſophiā pſequens q̄ſi maieſtatis imperij ini
micā. Et nobiliora ingenia veritus ſe cōſilijs
ſubdidit hiſtrionū. Cū Nō eēt oīȝ auariſſim⁹
adeo vt nulli quodcūq̄ȝ officiū delegaret: quin
ꝓſequeret̄: noſti quid mihi opus eſt: aut illud
ſubijceret. Qui oībus preeſt oībus indiget hi
ſtrionib⁹ ⁊ mimis pecunias infinitas eroga/
re non grauabat̄. Singulos ꝓut quibuſq̄ȝ pla
cuerat ampliſſime dignitatꝭ noīe ſublimabat
Alios patricios: alios ſenatores dicere hos il
luſtrium ſpectabiliūue noībus illuſtrabat. hec
ille. Qui aliter appellari ſolet policratus: ⁊ fu
it natione angelicuſ. Et ne vitijs neronis diu
tius imoremur: illud tantū afferamus in me/
diū: ꝙ anno etatis ſue. xxxij. Eutropiū fugiēs
ad quartū ab vrbe lapidē ſemetipſū interfecit

Tertiū qꝺ cōcurrit vt ſanctiſſimi petr⁹ ⁊ pau/
lus martyrio coronarent̄ fuit Simonis magi
malicia. Hic vt ſcribit̄ in itinerario clementꝭ
ſerpentes eneos faciebat moueri: ſtatuas ene
as lapideaſq̄ȝ ridere ⁊ cantare: multaq̄ȝ huiuſ
modi exercebat veneficijs ⁊ incantationibus
magicis: ꝓpter que neroni chariſſimus erat
Victus tn̄ ⁊ ſupatus q̄ȝſepe ab apl̄is petro ⁊
paulo virtute xp̄i: cū tentaſſȝ volare: vt leo pa
pa teſtat̄: orante paulo ⁊ petro imperante an/
gelis ſathane vt eū relinquerēt: quē p aera fe/
rebant continuo corruit: fractiſq̄ȝ ceruicibus
expirauit. Qua de re iratus Nero dedit eos ī
manibus paulini viri clariſſimi: ⁊ paulin⁹ tra
didit eos in cuſtodia mamortini ſub cura mi/
litū ꝓceſſi ⁊ martiniani. Quos milites petr⁹
ad fidē xp̄i cōuertit: ⁊ cōperto ꝙ xp̄iani eſſent
capite ceſi ſunt. ¶ Tertio cōſideremus moda/
litatē: quo. ſ. mō petrus ⁊ paulus martyrio co
ronati ſūt. Et in hoc ſtandū eſt Dionyſio ari/
opagite q de hoc ſcribt ī ep̄la ad Thimotheū
Nā poſt multa ſigna ⁊ ꝓdigia q̄ dn̄s ꝑ ſuos
apl̄os dignatus fuit opari: petrus tanq̄ȝ alie
nigena iuſſus eſt crucifigi: paulus Nō qꝛ ciuiſ
erat romanus capitalē ſn̄iam ſubijt: qua lata
dicit Dionyſiuſ. O frater mi thimothee ſi vi
diſſes agones conſūmatiōis ipſoꝝ defeciſſes
quidē pre triſticia ⁊ dolore. Quis n̄ fieret illa
hora qn̄ preceptū ſentētie egreſſū eſt in eos vt
petrus crucifigeret̄ ⁊ paulus decollaret̄. Vi/
diſſes tunc turbā iudeoꝝ ⁊ gentiliū ꝑcutiētes
eos ⁊ expuentes in faciē ipſoꝝ. Aduenīēte āt
terribili tpe cōſūmatiōis ipſoꝝ cū ſepararēt̄.
ab inuicē: ligauerūt colūnas mūdi non vtiq̄ȝ
abſq̄ȝ fratrū gemitu ⁊ ploratu. Tunc ingt pau
lus petro. Pax tecū fundamentū eccleſiaꝝ ⁊
paſtor ouiū ⁊ agnoꝝ xp̄i. Petrus aūt ad pau
lū ait. Vade in pace predicator bonoꝝ media
tor ⁊ dux ſalutis iuſtoꝝ. Cū autē elongaſſent
eos ab inuicē ſecutus ſū magiſtrū meū. Non
eni in eodem vico occiderunt eos. hec Diony
ſius. Petrus igit̄ perductus ad paſſionis lo/
cum crucifixus eſt habens pedes ſurſuȝ ⁊ ma
nus deorſū. vt Leo ⁊ Marcellus teſtant̄. Tūc
petrus vt ſcribit Egiſippus de cruce dicere ce
pit. Te dn̄e imitari optaui: ſed rectuſ crucifigi
nō vſurpaui. Tu ſemp rectus ⁊ excelſus ⁊ al/
tus. Nos primi hoīs filij q caput ſuū demer/
ſit in terrā: cuius lapſū ſignificat ſpecieſ gene
rationis humane. Sic eni naſcimur vt proni
in terram videamur effundi. Inter hec ⁊ ſil̄ia

verba gr̃as agens deo ⁊ fideles cõmendans
ſpm̃ emiſit. Tũc marcellus ⁊ apuleius fr̃es diſ
cipuli eius cũ de cruce depoſuerũt ⁊ diuerſis
cõdientes aromatibus ſepelierũt. Paulꝰ vo
cũ ad locũ paſſiõis duceret̃ in porta hoſtienſi
ſm̃ Dionyſiũ matronã quãdã nõie plantillã
obuiã habuit q̃ flẽs orõnibꝰ ſuis ſe cõmenda
bat. Cui paulꝰ. Vade plantilla eterne ſalutꝭ fi
lia: cõmoda mihi velũ q̃ caput tuũ tegꝭ ⁊ inde
oculos meos ligabo ⁊ poſtmodũ illud tibi re/
ſtituã: qđ illa libenter effecit. Cũ ãt ad locum
paſſionis veniſſet ad orientẽ verſus ⁊ manibꝰ
in celum extenſis orauit cũ lachrymis ⁊ gr̃as
egit. poſt hec valefaciens fratribus ſuſpexit ĩ
celũ muniens frontẽ ⁊ pectus ſuũ ſigno crucꝭ
oculoſqꝫ ſuos de velo plantille ligauit: ⁊ vtrũ
qꝫ genu in terrã defigens abſqꝫ triſticia ⁊ cõ
pulſione collum extendit: ⁊ ſic decollatus eſt.
Moxqꝫ caput eiꝰ a corpore exiliẽs ieſus xp̃s
hebraice clara voce inſonuit. De eius vo vul
nere vnda lactis vſqꝫ in veſtimenta militis
emanauit: ⁊ poſtea ſanguis effluxit. In aere
lux imenſa emicuit: de corpore odor ſuauiſſi/
mus ſpirauit: percuciente ãt carnifice ⁊ am/
putante caput pauli: tunc in ipſo ictu paulus
explicuit velũ ⁊ collegit ſanguinẽ ꝓpriũ ⁊ in/
uoluit eũ illaqꝫ hora apparuit plantille tradi/
ditqꝫ velũ cũ ſanguine. Et reuerſo militi car/
nifici dixit plantilla: vbi dimiſiſti magiſtrum
meũ paulũ? Rñdit miles cũ ſocio iacet ibi ex/
tra vrbem in valle pugilũ ⁊ velo tuo velata ẽ
facies eius. Ipſa aũt rñdens ait. Ecce nũc in/
trauerunt petrus ⁊ paulus induti veſte precla
ra ⁊ coronas fulgentes habebant in capitibꝰ
ſuis. Et protulit velum ſanguine cruentatũ ⁊
monſtrauit eis: propter quod opus q̃plures
crediderunt dño ⁊ facti ſunt xp̃iani. Aſſerit
etiam Dionyſius apoſtolos ibi apparuiſſe:
attende inquit miraculum. Vide prodigium
frater mi Thimothee die victimationis illoꝝ
Nam preſens fui in tp̃e ſeparationis eorum:
poſt mortem autẽ illorũ vidi eos ad inuicem
manu ad manũ intrantes portas vrbis ⁊ in/
dutos veſte luminis ⁊ coronis claritatis ⁊ lu/
cis ornatos. hec Dionyſius. Cui de his rebuſ
loquenti plena eſt adhibenda fides. tum qꝛ ex
gentili ⁊ philoſopho ſũmo factus fuit nõ ab
re pauli diſcipulus. tum qꝛ ſapientia ⁊ virtu/
te pollebat. tum qꝛ ꝓpter xp̃m ⁊ ipſe non ſine
cauſa paſſionẽ ſuſtinuit. Igit̃ queramus cum
dei adiutorio quantũ poſſumus ſctõꝝ imita/
ri veſtigia: vt ſic ſocietatis eoꝝ participes me
reamur eſſe in illo felicitatꝭ regno in quo pax
ſũma eſt. Ad qđ nos ꝑducat clemẽtia xp̃i qui
viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo trigeſimuſquartus de ſctõ andrea
ap̃lo fr̃e ſimonis petri ⁊ in paſſione ſocio.

Rat autem andreaſ
frater ſimonis petri vnus ex duobꝰ
qui audierant a ioanne ⁊ ſecuti fu
erant ieſum. Scribuntur hec verba Joannis
i.ca. Celebre nomen beati andree per terrarũ
orbem latiſſime diffuſum eſt. quoniam nõ ſo
lum in hac vita virtutibus plurimis floruit ⁊
in regno celeſti fulget gloria mirabili ſed inſu
per patrociniũ eius expoſcentibus petita bñ/
ficia impetrare non ceſſat. Placuit autẽ pro/
uidentie diuine vt ex oſſibus eius ꝯtinue mã
na ſcaturiat vt tali ſigno ad eius deuotionem
cuncti fideles ardentius inflãment̃. Et lꝫ cor
pus eius a maximilla chriſto amabili vxore
Egee: vt dicemus apud patras fuerit recon/
ditũ: tñ inde fuit conſtantinopolim delatum.
Poſtremo ad ciuitatẽ Amalfie fuit deductũ
vbi nunc ſacrũ illud pignus honorabiliter cõ
ſeruat̃. Quapropter vt in ſolẽnitate eius illiꝰ
laudibus reficiamur ſtatui in p̃nti ſermone
de ipſo ap̃lo glorioſiſſimo verba facere atqꝫ
quantũ potero cum dei adiutorio ſuã preemi
nentiã explicare. Ad eius vo cõmendationẽ
aſſũpta ſunt verba ꝓpoſita in quibꝰ triplicem
excellentiã bti andree curabimus enarrare.
Prima dr̃ diligentia.
Scđa obedientia.
Tertia patientia.

¶ Qualiter btũs andreas fuit diligens ꝯuer
ſando cũ bonis ⁊ audiẽdo verbũ dei atqꝫ aliiſ
cõmunicando q̃ audiuit. Capitulum.j.

Rima excellentia beati andree dicitur
diligentia: quã conſideremus precipue
q̃tũ ad tria.
Primo q̃tũ ad conuerſationem.
Scđo q̃tũ ad auditionem.
Tertio q̃tũ ad cõmunicationem.
¶ Primo cõſideremus diligentiã bti andree
q̃tum ad conuerſationẽ. Fuit quippe diligẽs
⁊ ſolicitus conuerſari cũ ioãne baptiſta: dum
eni famã eius ſanctitatis accepit: poſtmodũ
eundẽ ⁊ vidit ⁊ predicantẽ audiuit: factus eſt
diſcipulus eius vt refert Joannes. i. ca. Et in
hoc exemplũ nobis dedit: vt q̃tuꝫ poſſumus

bonoꝝ virorum conſortia ſemper expectam⁹
Hinc ſapiens Prouerbioꝝ.xiij.ca.ait. Qui
cū ſapientib⁹ gradiť ſapiens erit.amicus ſtul
toꝝ ſimilis efficiť. Et Dauid in pſ.xvij. Cum
ſancto ſctūs eris:ꝛ cū viro innocente innocēs
eris: ꝛ cum peruerſo peruerteris. Et.xxviij.q.
i.ca.ſepe malorum.dr. Sepe malorum conſor
tia etiam bonos corrūpunt:quanto magis eos
qui ad vitia proni ſunt. Et.xxiij.q.iiij.ca.qſqs
Quō incorruptus poteris ꝑmanere qui corru
ptis ſociaris. Et de hoc inquit Seneca in.iij.
de ira. Sumunť a conuerſantibus mores. Et
idem ad lucillū. Cū his conuerſare qui te me
liorem facturi ſunt. Illos admitte quos tu po
tes facere meliores. Et iterū ad eundē. Nulla
res magis aīum induit honeſtate:nullaqꝫ du
bios ꝛ inclinatos ad praua magis ad rectū re
uocat qꝫ bonoꝝ aſſidua conuerſatio. Et idem
in.iij.de ira.non tm̄ valitudini ꝓfuit ſana re
gio ſalubreqꝫ celū qꝫtum animis parū firmis
conuerſatio melioriſ:qđ intelliges ſi feras mā
ſueſcere videris conuictu noſtro. Et Iſidor⁹
in.ij.li.ſoliloquioꝝ. Vita malos:caue iniquoſ
Sed aliqs obijcere ꝯ hoc pōt:qm̄ xp̄s cum pu
blicanis ꝛ peccatoribus conuerſabať:ita ꝛ ſcti
viri feciſſe ꝓbati ſunt. Ad qđ declarandū au
dienda ſunt verba Auguſti.in ſermōe de ver
bis euangelij q̄ ponunť.xxiij.q.iiij.ca.a malis
ibi ſic loqť. A malis ſemꝑ corde diſiungimini
Ad tp̄s caute corpore copulamini: duob⁹ mo
dis nō te maculat malus ſi ei non cōſentias:ꝛ
ſi redarguas:hoc eſt nō cōmunicare:nō cōſen
tire. Cōmunicať quippe qn̄ facto eius conſor
tiū volūtatis vel approbatōis adiūgiť. Neqꝫ
eni ꝯſēriētes ſitis malis vt nō approbetiſ:ne
qꝫ negligentes vt nō arguatis. Et eadem ſen
tentia cōfirmať predicta cā ꝛ queſtione.ca.ita
ca.ſi quis.ꝛ ca.recedite. Igiť cōuerſatio xp̄i cū
peccatoribus ex qua ipſi boni fieri poterant ꝛ
ob quā familiarem ſe illis exhibebat laudabi
lis erat ꝛ ex radice charitatis procedens. Sil'i
ter apl'i inter ydolatras cōuiuebant vt eos ad
veram religionē euocarent. Sicut de andrea
legimus ꝙ conſiſtens in Achaya poſt qꝫ ſuſce
pit ſpm̄ ſctm̄ eā totā eccleſijs impleuit:effuga
taqꝫ ydolatrie peſte: ppl'os ad xp̄i fidem con
uertit. Vxorē quoqꝫ Egee ꝓcōſulis ſacro ba
ptiſmatis fonte regenerauit. ¶ Scđo conſide
remus diligentiā beati andree qꝫtum ad audi
tionem. Voluit eni attentius audire ioannē
de xp̄o loquentē atqꝫ dicentē. Ecce agnus dei
ecce qui tollit peccata mūdi. Quo audito ſecu
tus eſt ieſum cū alio cōdiſcipulo:dixit Vo illiſ
ieſus.quid queritis. At illi rn̄derūt ei. Rabbi
vbi habitaſ.dixit eis.venite ꝛ videte:venerūt
itaqꝫ ꝛ viderūt ꝛ manſerunt apud eū die illo.
vt pꝫ Joannis.i.ca. Quantū āt ꝓſit vnicuiqꝫ
audire verba ꝛ doctrinā xp̄i:lꝫ dixerim in qua
drageſimali nr̄o in ſermōe de verbo dei:tn̄ ad
huc expedit aliquo exemplo id aperire. Scri
biť eni Actuū.ij.ca.ꝙ predicante petro audiē
tes verba eius cōpuncti ſunt corde ꝛ dixerūt
ad petrū ꝛ ad reliquos apl'os. Viri fratres qd
faciemus.petrus aūt ait ad illos penitentiam
agite ꝛ baptiçeť vnuſquiſqꝫ vr̄m. Qui Vo re
ceperunt ſermonē eius baptiçati ſunt:ꝛ appo
ſite ſunt in illa die aīe circiter tria milia. Et vt
inquit Jeremiaſ ca.xxiij. Verbū dei ſicut mal
leus conterens petras.i.corda dura. Predica
tione inſuꝑ apl'oꝝ crediderūt oēs gentes duꝫ
in oēm terram exiuit ſonus eoꝝ: qꝛ vt dr̄ ad
Romanos.viij.ca. Fides ex auditu: auditus
aūt per verbū xp̄i. Propterea ſapiens Eccle
ſiaſtici. vi. Prouerbiorū.iij. ca.ait. Si dile
xeris audire ſapiens eris. Et Ariſto.in.i.Me
taphiſi. Auditus deſeruit diſcipline:ideo aīa
lia que carent auditu ſicut apes ꝛ muſce non
obediūt voci hoīs:nec ſūt diſciplinabilia.qua
re nil ita aīos hoīm ad bene beateqꝫ viuendū
dirigere pōt ſicut auditus verbi. ¶ Tertio cō
ſideremus beati andree diligentiā qꝫtum ad
cōicationem dn̄ xp̄m agnouit ſtatim illumina
tionem ſuā cōmunicare ꝓcurauit fratri ſuo
petro. Nam vt ſcribiť Joannis.i.ca. mox co
inuento dixit ei. Inuenim⁹ meſſiā: ꝛ adduxit
eum ad ieſum:cui ēt xp̄s benigne ſeipſū mani
feſtauit dixitqꝫ illi. Tu es ſimon filius ioanna
tu vocaberis cephas qđ interpretať petrus.
Noluit ergo ādreas bonū ſalutis eē ſibi ſoli:
ꝓcurauit ꝛ illud pro fr̄e ſuo petro. Sic ꝛ nos
ſi cupimus regnare cū xp̄o:ꝓximis opem fer
re tenemur. Inquit nanqꝫ ſapiens Eccleſiaſti
ci.xvij.ca. Vnicuiqꝫ mandauit deus de ꝓxio
ſuo. Sed mirū certe quō non ꝯfunduntꝛ eru
beſcunt in ſemetipſis hi qui xp̄iano noīe deco
ranť.oīa tn̄ ad ꝓprium amorem reflectunt:dū
ꝯ ſe loquentē audiūt:adhuc Ciceronem genti
lem. Retulit ipſe in orōne ꝓ quinto ligurio:
hoīes ad deos nulla re ꝓpius accedunt qꝫ ſa
lutem hoībus dando. Et in queſtionibus tu
ſculaniſ. Que melior eſt in hoīm genere nā qꝫ
eoꝝ qui ſe natos ad hoīes adiuuandos ꝛ con

ſeruandos arbitrantur. Sed quō aliene ſaluti
intendēt qui ꝓpriam negligunt? Heu heu q̄
pauciſſimi ſunt qui nō magis inuigilent pro
corporis beneficio q̄ pro aīe atq̧ conſcientie
tranquillitate.

¶ Qualiter btūs andreas rōnabiliter obedi/
uit xp̄o cū vocanti ſimul cū petro qđ ſatis ſtul
te quidā improbare ſunt auſi. Capitulum.ij.

Ecunda excellentia beati andree dr̄ obe
dientia. Mox eni vt ipſum atq̧ fratrē
eius petrū xp̄us vocauit:relictis oībus ſecuti
ſunt cū. vt ſcribit̄ Matthei.iiij.ca. Erant eni
piſcatores ⁊ xp̄s dixit eis. Venite poſt me fa
ciam vos fieri piſcatores hoīm. Habuit aūt
iſta obedientia tres conditiones mirificas.
Prima dr̄ rationabilitas.
Scđa ſocietas.
Tertia velocitas.

¶ Prima conditio illius obedientie rōnabili
tas dr̄. Fuit nanq̧ rōnabile obedire xp̄o qui
deus erat qui imperauit ventiſ ⁊ mari ⁊ facta
eſt tranquillitas magna: vt dr̄ Matthei.viij.
ca. Qui curauit infirmos: illuminauit cecos:
mundauit leproſos: demones a corporib⁹ ob/
ſeſſis eiecit ⁊ mortuos ſuſcitauit. Ad quem ac
ceſſerunt poſt ieiuniū angeli ⁊ miniſtrabant
ei vt dr̄ Matthei.iiij.ca. Veruntn̄ vt refert
Hiero⁹ ſup Mattheū Arguit in hoc porphi
rius ⁊ Julianus auguſtus vel imperitiam hi
ſtorici mentientis vel ſtulticiā coꝝ qui ſtatim
ſecuti ſunt ſaluatorē q̄ſi irrationabiliter quēli
bet vocantē hoīem ſunt ſecuti. Sed certe ful/
gor ipſe ⁊ maieſtas diuinitatis occulta que in
hūana facie relucebat Ex primo ad ſe venien/
tes trahere poterāt aſpectu. Si eni in magne
te lapide virtus hec eſſe dr̄. vt ānulos ⁊ feſtu
cas ſibi copulet quanto magis dn̄s oīm crea/
turarū ad ſe trahere poterat q̊s volebat: hec
Hiero⁹. Sed Porphirius p̄fatus ſacrileguſ
⁊ blaſfemus xp̄m vocantē p̄ſumit culpare aſ/
ſerens ex malicia piſcatores ruſticos ⁊ indo/
ctos ad ſe ſequendū vocaſſe. Nā cū illi⁹ facta
⁊ geſta fraude ⁊ deceptōne vt ipſe falſo aſſerit
fuerint plena: voluit eos habere comites q̊s
facile erat decipe. O verba oī execratione di/
gna. O falſitas ab oībus exhorrenda. Nō fu
it deceptor xp̄s in q̊ ois grē plenitudo ſupabū
dauit: ois pfectio ſctitatis emicuit: ois deniq̧
ſplendor virtutis effulſit. Sed iō paupes nō
diuites ⁊ potētes: piſcatores nō philoſophos
ad ſe vocauit: vt in cōuerſione mūdi fienda p
eos virtus diuina clareſceret: ⁊ veritas p eos
predicanda diuine grē nō hūanis fauoribus
aſcriberet̄. Jccirco paulus.i.ad Corinthios.i.
ca. inqt. Que ſtulta ſūt mūdi elegit deus vt cō
fundat ſapientes: ⁊ infirma mūdi elegit deus
vt ꝯfundat fortia. Et mūdi ignobilia ⁊ ꝯtem
ptibilia elegit deus ⁊ ea q̄ nō ſunt vt ea q̄ ſūt
deſtrueret vt nō glorieẗ oīs caro in cōſpectu
eius. Sup hoc paſſu ita dicit Aug⁹. Si doct⁹
eligeret̄ fortaſſe iō ſe diceret electū: q2 ſua do/
ctrina eligi meruit. Dñs aūt nr̄ ieſus xp̄s vo/
lens ſupboꝝ frangere ceruices nō queſiuit p
oratorē piſcatorē. ſed de piſcatore lucratus eſt
imperatorē. ¶ Scđa conditio illius obedien/
tie dr̄ ſocietas. Habuit eni ſecū obedientē ⁊
ſociū fratrē ſuū petrū. Simul quidem vocati
ſūt ⁊ inſimul vocantē ſecuti. Hinc Criſoſto.
ſup Mattheū ait de ipſis. Erant habitatiōe
ciues: dilectione cōcordes: artificio pares: fra
ternitatis pietate coniuncti: iō ſimul eos voca
uit: ne hoīes ita coniunctos diſſimilis vocatō
ſepararet: hec ille. Sciendū tn̄ ꝙ cōiunctio fra
ternitatis aliqn̄ hꝫ diſparitatē ſicut in caym ⁊
abel: quoꝝ vnus deo gratus fuit: alter exoſus
vt pꝫ Geneſis.iiij.ca. Iſaac etiā hereditatem
obtinuit: Iſmael vo frater eius illam amiſit:
ſic̄ ſcribit̄ Geneſis.xxi. ca. Et ad Galathas
iiij.ca. Eice ancillā ⁊ filiū eius: nō eni erit he/
res filius ancille cū filio libere. Jacob inſuper
amabilis fuit deo. non ſic Eſau frater de qui/
bus Malachie.i.ca. dixit deus. Jacob dilexi:
eſau odio habui. Nūq̧ aūt copula fraternita
tis habet paritatē. vñ Valerius maximus li.
i. recitat de poliſtrato ⁊ Hipoclide philoſo/
phis. ꝙ fuerunt eodē die nati: eiuſdēq̧ prece/
ptoris: Epicuri ſectā ſecuti: patrimonij etiam
poſſidendi alendeq̧ ſchole cōmunione cōiun
cti: eodēq̧ momento tpis vltima ſenectute ex
tincti. Sic cognatio petri ⁊ andree parem in
multis habuit conditionē. nā fuerūt ab eodē
artificio vocati: dicit nāq̧ Mattheus.iiij.ca.
Ambulās ieſus iuxta mare galilee vidit duoſ
fratres ſimonē qui vocat̄ petrus ⁊ andreā fra
trem eius mittentes rhete in mare: erant eni
piſcatores. Et ait illis. Venite poſt me ⁊c̄. Fue
runt eidem officio deputati. ſ. apoſtolatui xp̄i
Vñ Luce.vi.ca. ⁊ Matthei.x.ca. ſcribit̄. Ele/
git duodecim quos aplos noīauit. ſimonem
quē cognominauit petrū ⁊ andreā fratrē eiuſ
Fuerunt inſup eodē priuilegio dotati in mira
culoꝝ opatione. vñ Matthei.x.ca. dr̄. conuo

catis ieſus duodecim diſcipulis ei⁹: dedit illiſ
ptātem ſpirituū immundoꝝ vt eijcerent eos
⁊ curarent oēm languorē ⁊ oēm infirmitatē.
Nomina aūt duodecim apl'oꝝ ſunt hec. pri-
mus ſimon q dr̄ petr⁹ ⁊ andreas frater eius.
Ultimo fuerūt eodē genere martyrij corona-
ti: q: ambo crucis ſuppliciū ptulerunt. Ideo
eccleſia cantat. Andreas xp̄i famulus dignus
dei apl'us: germanus petri ⁊ in paſſione ſoci⁹
¶ Tertia ↄditio illi⁹ obediēte dr̄ velocitatis.
Obediuit qppe andreas ſtati ſine mora ſine
dilatōe. Sed h̄ tpe mortaleſ miſeri aures hn̄t
⁊ nō audiunt: vocātur ad penitentiā ⁊ tn̄ vix
e mille conuertit̄ vnus. Eoꝝ ℞o rn̄ſio eſt vel
tacita vel expreſſa. Reuertemur ad dn̄m in ſe
nectute. Reuertemur ad dn̄m in infirmitate.
Reuertemur ad dn̄m poſt aliquos annos. O
petōres duri: O petōres excecati: nolite differ
re: nolite procraſtinare. hodie inquit Dauid i
ps̄. Si vocem eius audieritis nolite obdurare
corda vr̄a: hodie inquit nō cras: de futuro qui
dem nil certū habemuſ: preſens tn̄ tp̄us nr̄m
eſt. Dū tp̄s habemus ait pauluſ ad Galatas
vi. opemur bonū. Et ſapiens Eccleſiaſti. v. ca
Ne tardes conuerti ad dn̄m ⁊ ne differas de
die in diem: ſubito eni venit ira illius ⁊ in tpe
vindicte diſperdet te. O q̄ʒ grandis eſt nume
rus peuntiū. O q̄ʒ magna multitudo dei mā
data ſpnentiū. Uocat oēs benign⁹ pr̄ tā dul-
citer: ⁊ hoies ingrati ei obedire poſtponunt.
Propter dicta Grego. in omelia ita pulchre
loquit̄. Audiſtis fr̄es chariſſimi q: ad vnius
iuſſionis vocē petrus ⁊ andreas relictis rhe
tibus ſecuti ſunt redemptorē. Nulla ℞o hūc
facere adhuc miracula viderant: nihil ab eo d̄
premio eterne retributionis audierant ⁊ tn̄
ad vnū dn̄i preceptū hoc qd̄ poſſidere videbā
tur obliti ſunt. Quanta nos eius miracula vi
demus. Quot flagellis affligimur? Quantis
minarū aſperitatibus deterremur? ⁊ tn̄ vocā
tem ſequi contēnimus. In celo iam ſedet qui
de conuerſione nos admonet. Iam iugo fidei
colla gentiū ſubdidit. Iā mūdi gloriā ſtrauit
Iam ruinis crebreſcentibus diſtricti ſui iudi
cij ꝓpinquū denunciat diē. Et tn̄ ſupba mēs
nr̄a nō vult hoc ſponte deſerere qd̄ quottidie
perdit in vita. Quid ergo fr̄es chariſſimi: qd i
eius iudicio dicturi ſumus q ab amore pn̄tis
ſeculi: nec preceptis flectimur: nec verberibuſ
emendamur. hec ille.
¶ Qualiter btūs andreas iubēte Egea cruci
martyriū paſſus eſt. Capitulum. iij.

Tertia excellentia bti andree dr̄ patiētia
hec illū violentā mortē aīo conſtanti tol
lerare fecit: non eni aufugit illata ſupplicia: ⁊
ꝓ xp̄o martyriū pati n̄ recuſauit. de illo tamē
tria ſunt conſideranda.
Primo illius martyrij cauſa.
Scd̄o illius martyrij modus.
Tertio illius martyrij gloria.
¶ Primo conſideranda eſt de martyrio ſcti
andree cā. quare. ſ. paſſus eſt. Non equidem
paſſus eſt ꝓpter aliqd̄ ppetratū flagiciū aut le
ſe maieſtatis crimen: ſiue qdcūqʒ pctm̄ adhuc
minimū. Sed q: ydolatriā deteſtabat̄ ⁊ Egeā
ꝓconſulē redarguebat: cruciſqʒ myſteria effi-
caciſſime cōprobabat. Ab ipſo Egea iniquiſ-
ſimo cruci fuit adiudicatus. In ciuitate nāqʒ
patras Egeas xp̄ianos ad idolorū ſacrificia
cōpellebat: cui occurrēs andreas dixit. O por
tebat vt tu qui iudex hoim eſſe meruiſti: iudi-
cem tuū qui eſt in celo cognoſceres ⁊ agnitū
coleres ⁊ colendo aīm tuū a falſis dijs peni-
tus reuocares. Cui Egeas: Tu es andreas q
ſupſtitioſā predicas ſectā quā romani princi
pes exterminare iuſſerunt. Ad quem andre
as. Romani principes nōdū cognouerūt quō
dei filius venienſ docuerit idola eſſe demonia
Cui Egeas. iſta vana ieſus veſter predicans
crucis patibulo eſt affixus. Rn̄dit andreas ꝓ
reſtauratione nr̄a nō ꝓ ſua culpa crucis pati
bulū ſponte ſuſcepit. Et ſatis copioſe crucis
fructū ⁊ gloriā atqʒ triumphū corā oibus ex-
plicauit. Quare indignatus Egeas vt idolis
ſacrificaret cū cōminādo requiſiuit. Et cū cō
minaret̄ multa terribilia ↄ illū facturū niſi ſue
iuſſioni pareret. Andreas audacter reſpōdit.
Quicqd tibi videt̄ in ſupplicijs maius excogi
ta. Tanto eni ero regi meo acceptior quanto
fuero pro noie eius in tormentis conſtantior.
¶ Scd̄o conſiderand⁹ eſt de martyrio andree
modus. Nāqʒ Egeas iuſſit illū a vigintiuno
hoibus cedi ⁊ ceſuʒ manibus ⁊ pedibus cruci
alligari vt ſic longiorē reciperet cruciatū. Cūqʒ
duceret̄ ad crucē factus eſt cōcurſus ppl'orū
dicentiū. Innocens ſanguiſ eius ſine cā dāna
tur: quos tn̄ rogauit apl'us ne ſuū martyrium
impedirēt. Uidens āt andreas a longe crucē
ſalutauit eā dicēs. Salue crux precioſa q̄ deco
rē ⁊ pulchritudinē de mēbris dn̄i mei ſuſcepi-
ſti: diu deſiderata: ſolicite amata: ſine intermiſ
ſione queſita. Securus ⁊ gaudens ad te venio

ita ⁊ tu exultans ſuſcipias me diſcipulū eius
q pependit in te:q2 amator tuus ſp̄ fui ⁊ deſi-
deraui amplecti te. Accipe me ab hoibꝰ ⁊ red
de me mgr̄o meo:vt p̄ te me recipiat q p̄ te me
redemit. Et hec ac ſimilia dicens exuit ſe ⁊ ve
ſtimenta carnificibus tradidit. Sicq3 cum in
cruce vt iuſſū fuerat ſuſpenderūt. In q̄ biduo
viuens.xx.milibus hoim aſtantiū predicauit
¶ Tertio conſideranda ē de martyrio andree
gloria. Minātē quidē turba Egee mortē ⁊ di
cente:viruʒ ſctm̄ manſuetū ⁊ piū nō debere
iſta pati venit vt ipſū deponeret. Quē vidēs
andreas dixit. Quid ad nos tu veniſti Egea
Si p̄ penitentia ipſā cōſequeris. Si āt vt me
deponas ſcias q ego viuus de cruce nō deſcē
dā:iam eni video regē meū q me expectat. Et
cū vellent eū ſoluere nullo mō potuerūt ad eū
p̄tingere. Videns āt andreas q vellent eū de
cruce deponere orauit vt ſcribit Augꝰ in li. d̄
penitentia:⁊ dixit. Ne p̄mittas me dn̄e deſcē-
dere viuū de cruce:ſed tp̄s eſt vt cōmēdes ter
re corpus meū ⁊ reſurrecturū ſeruet ⁊ reddat
⁊ ipē quoq3 meritū ſui laboris recipiat. Terre
illud cōmendo vt me ampliꝰ vigilare nō opor
teat ⁊ libere ad te fonteʒ indeficientis gaudij
tendere anxiantē iā nō retrahat:hec ⁊ ſi'lia eo
loquente:ſplendor nimius de celo veniens di
midia hora eū circūdedit:ita vt nullus euʒ vi-
dere poſſet. Et abſcedēte lumine ſpm̄ cū lumie
ſimul tradidit. Maximilla xp̄o tulit corpꝰ eiꝰ
⁊ optimo loco cū aromatibꝰ ſepeliuit. Egeas
āt anteq3 domū rediſſet arreptus a demone i
via corā oibus expirauit. Felix igit' ⁊ glorioſiſ
ſimus fuit illius martyrij finis:dū andreas p̄
illud meruit ſecreta ſcandere celi:vbi cum xp̄o
fruit' eterna pace in ſecula ſeculoꝝ. Amen.
¶ Sermo trigeſimuſquintus de amore dul-
ciſſimo dn̄i nr̄i ieſu xp̄i quē habuit ad ioannē
euangeliſtam.

Ilectus meus mihi

⁊ ego illi. Ioānis euangeliſte xp̄ba
ſunt iſta originalit' Canticoꝝ.ij.ca.
Immenſa beatiſſimi euāgeliſte io
annis preconia oēm ſupant dicendi facultatē
Quiſnā tā eloquens reperit' tā ornatus in ex
plicando:tāq3 potens in p̄ſuadendo vt eiꝰ in-
numeras:vt ſic dicā:laudes effari queat? Tū ⁊
ſi nō quātū ſibi debet' quātū nos poſſumus il
lius prerogatiuas tenemur extollere dignas.
Colendus quippe eſt ab oibus ⁊ ſingulari de-
uotione honorādus cui dei filius tā precipuā
dilectionē exhibuit quē ita chariſſimū habuit
cui deniq3 tanta contulit bn̄ficia. Vt aūt ha-
beat mens nr̄a lumen intelligentie q̄ ioannis
ſublimitatē p̄cipiat de ipſo in hoc ſermone di
cemus:quē ⁊ merito fundabimꝰ in amore illo
dulciſſimo quo eū xp̄s p̄ ceteris ap'lis voluit
exornare:de quo ipſe verba in themate poſita
dicit. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi. In qui-
bus verbis tria myſteria de illo amore p̄po-
nimus contemplanda.
Primū dr' ſup̄ationis.
Scdm oſtenſionis.
Tertiū concluſionis.
¶ Q xp̄s dilexit ioannē amore precipuo ⁊ ſ'ʒ
q hō ⁊ ſm q deus ⁊ de differentia amoris eiꝰ
⁊ petri:⁊ q3 rōnabiliter xp̄s eū ita dilexit.

Capitulum.j.

Rimū myſteriū cōtemplandū de amo-
re quo xp̄s ioannē dilexit dr' ſup̄ationis
Sup̄auit nanq3 amor ille amorem aliorū diſ
cipuloꝝ. Vn̄ Ioānis.xiij.ca.ſcribit'. Erat re-
cūbens vnus ex diſcipulis eiꝰ in ſinu ieſu quē
diligebat ieſus. Et.ix.ca. Cū vidiſſet ieſus ma
trē ⁊ diſcipulū ſtantem quē diligebat. Et.xx.
ca. vna ſabbati maria magdalene venit mane
cū adhuc tenebre eſſent ad monumentū ⁊ vi-
dit lapidē ſublatū a monumento. Cucurrit ḡ
⁊ venit ad ſimonē petrū ⁊ ad aliū diſcipulum
quē amabat ieſuſ. Et.xxi.ca. Conuerſus petrꝰ
vidit illū diſcipulū quē diligebat ieſus ſequē-
tem. Eccleſia xp̄o cantat illud Hedde. Hic eſt
ioannes qui priuilegio amoris precipui ceteri'
altius a dn̄o meruit honorari. Sed vt parteʒ
iſtā clarius expediamus tria dubia proponi-
mus diſputanda.
Primū vtrū xp̄s dilexit ioannē ſm q deus.
Scdm vtrū xp̄s plus dilexit ioannē q3 petrū.
Tertiū vtrum xp̄s debuit ita intenſe ioanneʒ
diligere.
¶ Ad primū dubiū poſſet quis arguendo re-
ſpondere. q xp̄s nō dilexit ioannē ſm q deus
ſed tm̄ ſm q hō:probatur: q2 cuʒ amor ſit paſ
ſio ⁊ nulla paſſio cadit in deo:ideo deus nihil
amare poteſt. Sed contra eſt auctoritas ſcri-
pture que deū diligere amareq3 in pleriſq3 lo
cis teſtat'. Vnde Dauid in p̄s.cxlvi.ait. Dn̄s
diligit iuſtoſ. Et ſapiens Prouerbioꝝ.iij.ca.
Quem eni diligit deus corripit. Et Sapien-
tie.xi.ca.diligis oia que ſunt. Et Eccleſiaſtici
xlv.ca. Dilectus deo ⁊ hominibꝰ moyſes. Et

Malachiaſ.i.ca. Dilexi vos dic dñs. Et paul⁹
ij.ad Corinthios.ix.ca. Hilarē eni datorē dili
git deuſ. Et Joānes.i.ſua canonica ca.iiij. Si
cut deus dilexit nos ⁊ nos debemus inuicem
diligere. Et ſaluator nr̄ Joānis.iij.ca.deus di
lexit mūdū Et.xiiij.ca. Qui diligit me diliget
a prē meo. Eodē ca. Si quis diligit me ſermo
nē meū ſeruabit ⁊ pr̄ meus diliget eū. Et.xvi.
ca. Ipſe eni pr̄ amat vos. Ergo vt qd ſentien
dū eſt de amore dei ad creaturas inueſtigare
poſſumus. Notande ſūt in hac pte tres theo-
logoꝝ propoſitiones. Prima ſm Bonauen.
di.xxxij.tertij.⁊ Tho.i.pte.q.xx.ꝙ neceſſe ē po
nere amorē in deo:q2 i quocūqꝫ ē volūtas vel
appetitus oportet eſſe amorē:ille tñ amor in
deo ñ eſt paſſio. Nā amor ⁊ gaudiū ⁊ delecta-
tio ſm ꝙ ſignificat actus appetitus ſenſitiui
comitat aliq̄ tranſmutatio corpis ⁊ maxime
circa cor qd eſt primū principiū motus in aīa
li. Scdm vo ꝙ predicta ſignificāt actū appe-
titus intellectiui nō ſunt paſſiones. Et ſic po
nunt in deo ſm effectū:nō ſm paſſionis defe
ctū. Odit eni cōmunicando iuſte penā ei quē
odit abſqꝫ ſui tranſmutatione: diligit crea-
turā illi ſua bñficia plus minuſue tribuendo:
idem ſemp eodē mō ſe habens. Vñ phus.vij.
Ethicoꝝ dicit.deus vna ⁊ ſimplici operatione
gaudet ⁊ eadē rōne ſine paſſione amat. Sciē-
dū adhuc ꝙ in paſſionibus ſenſitiui appetit⁹
eſt cōſiderare aliqd qd ē mālē.ſ.corpalē trāſmu
tationē:⁊ aliqd qd eſt formale:id.ſ.qd ē ex pte
appetitus:ſic in ira vt dr̄ in.i.de Aīa. Mālē ē
accenſio ſanguinis circa cor:vel circa aliquid
huiuſmodi. Formale vo appetitus vindicte
Sed rurſus ex pte eius qd formale eſt in qui-
buſdā paſſionibus deſignat aliq̄ imꝑfectio:ſi
cut in deſiderio qd eſt boni nō habiti: ⁊ in ira
q triſticiā preſupponit. Quedā vo nullā im
ꝑfectionē cōſignāt vt amor ⁊ gaudiū. Cū ergo
nihil hoꝝ deo cōueniat ſm id qd eſt mālē i eiſ
illa q̄ imꝑfectionē importāt ēt formaliter deo
cōuenire nō pñt niſi methaphorice p ſilitudi-
nē effectus. Que āt formalit̄ imꝑfectionē nō
importāt de deo ꝓprie dicunt vt amor ⁊ gau
diū ſiñ paſſione tñ vt eſt predictū. ¶ Scda vi
tas ꝙ deus oia q̄ ſunt amat. Nā vt ingt Tho.
vbi ſupra. Oia exiſtentia inq̄ztum ſunt:bona
ſunt. Ipſū eni eſſe cuiuſlibet rei qddā bonū ē:
⁊ ſiliter quelibꝫ ꝑfectio ipſius: cuꝫ g̊ voluntas
dei cā ſit oīm rerū:oportet ꝙ intantū aliqd ha
beat eſſe aut qdcūqꝫ bonū inq̄ztū eſt volitū a
deo. Cuilibꝫ g̊ exiſtēti de⁹ vult aliqd bonū. vñ
cū amare nil aliud ſit q̄z velle bonū alicui: ma
nifeſtū eſt ꝙ deus oia q̄ ſunt amat:nō tñ eodē
mō ſic nos:q2 eni voluntas nr̄a nō eſt cā boni
tatis rei ſed ab ea mouet ſic ab obiecto. Amor
nr̄ q̊ bonū alicui volumus nō eſt cā bonitatis
ipſius:ſed ecōuerſo:bonitas eius vel vera vel
extimata ꝓuocat amorē q̊ ei velimus ⁊ bonū
cōſeruari qd hꝫ ⁊ addi qd non habet ⁊ ad hoc
opemur. Sed amor dei eſt ꝓfundēs ⁊ cauſās
bonitatē in rebus. Ex his apparet ꝙ deus ēt
pctōres amet. Nā nihil ꝓhibet vnū ⁊ idē ſm
aliqd amari ⁊ ſm aliud odio haberi: deus pec
catores inq̄ztū ſunt nature quedā amat. Sic
eni ⁊ ſūt ⁊ ab ipſo ſūt:inq̄ztū vo pctōres non
ſūt:ſed ab eſſe deficiūt: ⁊ hoc in eis a deo nō ē
vñ ſm hoc ab ipſo odio habent. Orit tñ diffi
cultas an deus diligat creaturas irrationales
qm̄ cū duplex ſit amor cōcupiſcentie.ſ. ⁊ ami-
citie:illas amore cōcupiſcētie nō diligit:q2 nul
lius extra ſe eget;nec amore amicitie: q2 ñ pōt
ad res irrationales haberi. vt pꝫ.viij. Ethico.
ergo nullo mō illas amat. Ad hoc dicit ſctūs
Tho. ꝙ deus ꝓprie loquendo nō amat creatu
ras irrationales amore amicitie:q2 amicitia ñ
pōt haberi niſi ad rōnales creaturas in quib⁹
contingit eſſe reamationē ⁊ cōicationem in
opibus vite quib⁹ cōtingit bñ euenire vel ma-
le ſm fortunam vel felicitatem: ſicut ⁊ ad eas
proprie beniuolentia eſt. Creature autem irra
tionales non poſſunt pertingere ad amanduꝫ
deum:nec ad cōmunicationē intellectualis ⁊
beate vite qua deus viuit. Sed diligit illas
amore concupiſcentie inq̄ztuꝫ ordinat eas ad
rationales creaturas ⁊ etiam ad ſeipſum non
quaſi eis indigeat ſed ꝑꝑ ſuam bonitateꝫ ⁊ no
ſtram vtilitatem: concupiſcimus enim aliqd
⁊ nobis ⁊ alijs. ¶ Tertia vitas ꝙ deus ñ oia
equaliter diligit. Nam vt inquit Auguſtinus
ſuper Joannem. Omnia diligit deus que fe-
cit ⁊ inter ea magis diligit creaturas rationa
les ⁊ de illis amplius que ſunt membra vnige
niti ſui:⁊ multo magis ipſum vnigenitum ſu
um. Notandum tamen ꝙ cum amare ſit vel
le bonum alicui:duplici ratōne poteſt aliquid
maius vel minus amari. Vno modo ex par-
te ipſius actus voluntatis qui eſt magis vel
minus intenſus. Et ſic deus nō magis quedā
q̄z alia amat: q2 oia amat vno ⁊ ſimplici actu
volūtatꝭ ⁊ eodē mō ſe habēte. Alio mō ex pte
ipſi⁹ boni qd quis vult amato. Et ſic dicimur

aliquē alio plus amare:cui volumꝰ maius bo
bum ꝙ̄uis nō magis intenſa voluntate. Et ħ
mō neceſſe eſt dicere ꝙ deus q̄dā alijs magis
amat. Cuꝫ eni amor dei ſit cā bonitatis rerū
nō eſſet aliqd aliud melius ſi deꝰ nō vellet vni
maius bonū ꝙ̄ alteri. Sed nōnulli ꝓpter ea q̄
dicta ſūt arguūt ꝙ deus nō dꝫ velle bonū ma
gꝭ vni ꝙ̄ alteri. Nā vt ſcribit ad Romanos
ij.ca. Nō eſt acceptio ꝑſonarū apud deum:qd
verbū ponit.xxxj.q.iiij.ca.ſicut. Et d con.di.
iiij.ca.nec quenq̄ꝫ. Et de prebendis ca.venera
bilis. Et de iudicijs ca.nouit. Ad qd rñdet Ale
xāder de ales in.ij.volumine ſūme.ꝙ ꝑſonaꝝ
acceptio cadere nō pōt in liberali gratuita ⁊
voluntaria diſtributione quorūcūqꝫ bonorū
ſed tm̄ in debita ⁊ neceſſaria diſpenſatiōe. Si
eni qs ex ꝓpa liberalitate largiri vellet aliquā
pecunie quantitatē non pōt ꝑſonaꝝ acceptor
cenſeri:qr potius vni ꝙ̄ alteri dederit:cū neqꝫ
in eo q accepit neqꝫ in eo q nō recepit meritū
aut precelſerit aut exiſtat vt ſibi prefata pecu
nia donet. Sic ⁊ deꝰ bonitate ſua diuerſa at
qꝫ diſparis creaturis cōtulit dona:ſine ꝑſona
rū acceptione. Quare aūt excellentius cōdide
rit angelos ꝙ̄ hoies:hoies ꝙ̄ bruta:leones ꝙ̄
formicas:aqlas ꝙ̄ paſſeres ⁊ ſiꝉia:nō intereſt
nr̄a diiudicare: ſed potius multimodā ſapiaꝫ
illius extollere:bonitatēqꝫ affluētiſſimā cōmē
dare. ¶ Scđm dubiū fuit vtrū xp̄s magis di
lexit ioannē ꝙ̄ petrū. Et ꝙ ſic.pꝫ ex predictis
Tñ poſſet quis obijcere ꝙ deus illos magꝭ di
ligit qui ipſū magis diligunt: ſed petrus ma
gis diligebat xp̄m ꝙ̄ ioānes. vñ Joannis ca.
xxi.dixit ieſus petro. Simon ioannis diligis
me plꝰ his. Quod nō ſic quereret dñs niſi ſci
ret ꝙ petrus plus ceteris ipſū amaret: vt dic
gloſa.ergo videtur ꝙ xp̄s magis debuit petꝝ
diligere ꝙ̄ ioannem. Ad hoc reſpondet Bo
nauentu.di.xxxij.tertij libri. ꝙ hic eſt triplex
modus dicendi quorum vnus facit ad explica
tionem alterius. Primus eſt ſm Auguſtinū
ſuper Joānem.viij.ait.ꝙ eſt dilectio in ſigno
exteriori ⁊ in effectu interiori. Si loquamur d
dilectione in ſigno exteriori magis diligebat
xp̄s ioannē qr maiorē ei familiaritatem exhi
bebat. Si vo loquamur de dilectione ꝙ̄tum
ad interiorē effectū qui eſt effectus gr̄e: ſic ma
gis diligebat petrū:qr maius munꝰ gr̄e illi de
derat. Et ſi tu obijcias.ꝙ deꝰ illi debebat ma
iora ſig̃ dilectōis oñdere quē magis diligebat
ſm veritatē. Rñdet Augꝰ ꝙ ꝑ ioannē ⁊ petꝝ
ſignificat duplex vita. ꝑ petrū actiua q̄ tranſit
ꝑ ioannē ꝯtemplatiua q̄ manet. Vñ petro di
ctū eſt. Sequere me. de ioāne vo dr̄ Sic eum
volo manere. Et qm̄ actiua laborioſior ⁊ fru
ctuoſior. Contēplatiua vo purior ⁊ iocūdior
ad ſignificandā drāꝫ huiꝰ duplicis vite fami
liarius ſe exhibebat dñs ioāni ꝙ̄ petro. Jn cu
ius rei ſignū cōmiſit ei matrē cuſtodiendā:pe
tro vo paſtoralē curā. Et ex hoc dicit Augꝰ
ꝙ petrꝰ erat melior:ſed ioānes felicior. Aliꝰ ē
modus dicendi ſm Bernardū.ꝙ petrus dile
xit feruentius ⁊ diligebat fortiꝰ. Joannes vo
diligebat dulcius ⁊ diligebat familiariꝰ. Ter
tius vo modus dicendi eſt. ꝙ petrus magis
diligebat deū in proximis. Joannes magis ī
ſe. Vñ petrus accepit curā regiminis. ioānes
gr̄am cōtemplationis. Jdeo Petrus effica
ciorem habuit gr̄am ad laborē actionis: ioan
nes efficaciorem ad gr̄am contemplationis.
¶ Tertiū dubiū fuit vtrū xp̄s debuit ita intē
ſe diligere ioannē. Ad qd rñdemus ꝙ tria cō
currerūt in ioanne que illum adeo amabilem
xp̄o fecerunt.

Primū fuit etas.

Scđm virginitas.

Tertiū amabilitas.

Primū qd fuit in ioanne quo xp̄s illū dilexit
amore precipuo fuit etas. Secutus eni fuit ſal
uatorē oim in etate tenera. Nā lꝫ Hieroꝰ di
cat ad paulā de dormitione Bleſille. Nunq̄ꝫ
eſt ſera ꝯuerſio. Et Seneca in tragedijs:nūq̄ꝫ
ſera eſt ad bonos mores via. Tñ res eſt ad mo
dū gratiſſima deo hoiqꝫ ſatis vtiliſſima ab in
eunte ⁊ adoleſcenti etate bñ beateqꝫ viuere.
Jdeo Trenoꝝ.i.ca. Jeremias ait. Bonum eſt
viro cū portauerit iugū ab adoleſcentia ſua.
Sicut ioannes dū eſſet adoleſcens vocatus a
xp̄o cū iacobo ſuo fratre reliquit oia ⁊ illū ꝓ
tinus fuit ſecutꝰ. Sciendū tñ in hac pte ꝙ tri
plex fuit vocatio ioānis ſm Nicho. de lira in
ꝓlogo in Joannē. Primo qñ vocatus fuit ad
xp̄i noticiā aliq̄lē. Scripſit nā ipſe.i.ca. Erat
aūt andreas frater ſimonis petri vnus ex duo
bus qui audierant a ioanne ⁊ ſecuti fuerunt
eū.ſ.xp̄m. Nomen itaqꝫ alterius diſcipuli ta
cuit:qr mos eſt ſcribentiū tacere ꝓprias lau
des:⁊ de ſe ſicut de alio loquit qd ioānes vt pꝫ
in pleriſqꝫ locꝭ diſcipulū ſe tm̄ noiando obſer
uauit:ita ⁊ hic nomen ſuū nō expreſſit: tñ pro
babiliter creditur ꝙ ipſemet fuerit cum an
drea:qr circūſtātias loci ⁊ temporis deſcribit

q̄ñ oīa pñtialiter vidit. Scđa vocatio fuit ad
xp̄i familiaritatē. de qua ſic ſcribit Hiero⁹ in
prologo in Joannē. Hic eſt ioannes euange-
liſta vnus ex duodecim diſcipulis dei qui vir
go electus eſt a deo: quē de nuptijs volentem
nubere vocauit dñs. Nuptie iſte fuerunt ſm
cōmunē opinionē vt refert Nicholaꝰ de lira.
ille de quibus fit mentio Joannis.ij.ca. ꝙ fa
cte ſunt in chana galilee: qđ probabile eſt. tum
q: nō legitur xp̄m alijs nuptijs interfuiſſe. tū
q: mater ieſu erat ibi tanq̄ȝ in nuptijs nepotꝭ
ſui. Tertia vocatio fuit ad apl'atum: qñ vt dr̄
Matthei.iiij.ca. Relictis rhetibuſ ꝛ patre pꝰ
xp̄m cuȝ fratre ſuo iacobo abijt. ¶ Scđm qđ
fuit in ioanne quare ꝛ xp̄s illū ſingulariter di
lexit fuit eius virginitas: hāc qppe xp̄s ſūme
colit ꝛ amat maxime propter tria.
Primo ꝑpter ſimilitudinem.
Scđo propter magnitudinem.
Tertio ꝑpter pulchritudinem.
Primo diligit xp̄s virginitatem ꝑpter ſil'itu
dineȝ. Eſt quippe ſimilitudo amicitie cauſati
ua. Ideo oē aial diligit ſimile ſibi. virginitas
ꝯo ſingulariter effulſit in xp̄o ꝛ in matre eiꝰ
virgine benedicta: quare ꝛ virgines amat.
Propter qđ Hieroꝰ ad filiā mauricij de cō-
mendatione virginitatis ita ſcribit. Ut virgi
nitatis meritū pateat ꝛ q̄ȝ digna ſit deo mani
feſtius poſſit intelligi illud recogitet̄ ꝙ dñs ꝛ
ſaluator noſter cū ꝑpter humani generis ſa-
lutem hoīem dignaret̄ accipere: nō aliū q̄ȝ vir
ginalem elegit vterū: virgineȝ habuit matrē:
virgo manſurꝰ in ſe viris: ꝛ in matre feminis
virginitatis ꝓbuit exemplū: hec ille. Scđo di
ligit deus virginitatē propter magnitudineȝ
Eſt quippe virginitas ipſa opus magnū ꝛ ar
duū: iđ virgines amorem oſtenduut ad xp̄m
ardentiſſimū: dum rem tam grandē pro ipſo
aggrediunt̄. Ideo Hieroꝰ ad ſacraſ virgineſ
de continentia virginali ait. Grande eſt ꝛ im
mortale ꝛ pene vltra naturā corporeā ſupare
luxuriā ꝛ concupiſcentie flammaȝ adoleſcen
tie facibus eſtuantē. animi virtute reſtringe-
re: vincereq̄ȝ contra humani generis legem. de
ſpicere coniugij ſolatia: dulcedinē cōtemnere
liberoꝝ: ꝛ quecūq̄ȝ pñtis vite cōmoda ſunt ꝓ
nihilo ſpe future beatitudinis cōputare: hec
Hieroꝰ. Tertio diligit xp̄s virginitatē ꝑpter
pulchritudineȝ. Ipſa nāq̄ȝ pulchrā ꝛ decoraȝ
facit aiaȝ. Ob qđ eccleſia cātat. O q̄ȝ pulchra
eſt caſta generatio cū claritate. ¶ Tertium qđ
fuit in btō ioāne cauſa vt diligeret̄ a xp̄o ama
bilitas nūcupat̄. Amauit ipſe xp̄m pluſq̄ȝ oīa
tēpalia bona: pluſ q̄ȝ patrē: imo pluſq̄ȝ ſeipſum
qđ oſtendit qñ cunctis dimiſſis ipſū ſolū hr̄e
voluit p̄rem dñm ꝛ magiſtruȝ. Inquit nanq̄ȝ
Seneca ad Lucillum. Si vis amari: ama. Et
Marcialis cocus. Miraris ꝙ nullus amet te
Ceciliane: iđ: q: amas nullū: dilige carus eris.
decipiunt̄ ꝑfecto hi q a! xp̄i amore ſunt peni-
tus alieni: ꝛ preſumūt aſpirare ad illā felicita
tem: q nō niſi diligētibus ipſū eſt repromiſſa.
¶ Qualiter xp̄s oſtendit amorē ſuū ioāni cō-
uerſando ſecū familiarit̄ atq̄ȝ exaltando illū ꝛ
cōmendādo ſibi virginē mr̄eȝ. Capitulum ij.

Ecundū myſteriū cōtemplandū de amo
re quo xp̄s ioannē dilexit dr̄ oſtenſionis
In multis nanq̄ȝ oſtendit xp̄s ſe ioannē dili-
gere: ꝛ precipue in tribus.
Primo in conuerſatione.
Scđo in exaltatione.
Tertio in recōmendatione.
¶ Primo oſtendit xp̄s ioannē ſe diligere in
cōuerſatione familiari atq̄ȝ benigna. Ipſum
nanq̄ȝ habere voluit cū petro ꝛ iacobo in re-
ſuſcitatōe puelle. vt ſcribit̄ Marci.v.ca. Ipm
cū prefatis duxit in montē Thabor. vbi tranſ
figuratus eſt. vt pȝ Matthei.xvij. Ipſū etiaȝ
ac petrū ꝛ iacobū habere voluit in ſua ſocieta
te dū ad orandū imminente paſſione proceſſit.
vt dr̄ Matthei.xxvi.ca. Ipſū deniq̄ȝ in cena
permiſit recūbere ſupra pectus ſuū ſacratiſſi-
mū. vt aſſerit euangelij ſui ca.xiij. ¶ Secūdo
oſtendit xp̄s ioannē ſe diligere in exaltatione
Cantat nāq̄ȝ eccleſia de ipſo in epl'a pñtis ſo
lennitatis illud qđ ſcribit̄ Eccleſiaſtici.xv.ca.
Exaltauit illū apud proximos ſuos. Nam vt
ait paulus ad Ephesios.iiij.ca. Xp̄s dedit q̊ſ-
dam quidem apoſtolos: quoſdam autem pro
phetas: alios ꝯo euangeliſtas: alios autem
paſtores ꝛ doctores ad cōſūmationem ſancto
rū in opus miniſterij. in edificationē corporiſ
xp̄i. Sed ioānes fuit apl'us cū apl'is vnus ex
duodecim. ſicut notat̄ Matthei.x.ca. Fuit vir
go cū virginibus vt predictū eſt. Fuit ꝓpheta
cum ꝓphetis. Vñ Hieroꝰ ꝯ Jouinianū li.i.
ait. Uidit in pathmos inſula in qua fuerat a
Domitiano principe ob dñi teſtimoniū rele-
gatus: apocalipſim infinita futuroꝝ myſteria
continentē. Apocalipſis idem eſt ꝙ reuelatio
quia ibi prophetico lumine ſcripſit ea que
futura erant: prout ſibi fuerunt diuinitus re-

uelata. De hoc propterea Apocalipſis.i.ca. Ipſe
inquit. Beatus qui legit τ qui audit verba ꝓ
phetie huius τ ſeruat ea que in ea ſcripta ſūt.
De hoc Hiero⁹ in ꝓlogo in Apocalipſim ait
Cū pp verbū dei τ teſtimoniū ieſu xp̄i ioan
nes exilio in pathmos inſulā portaret: illic ab
eodem apocalipſis preoſtenſa deſcribitur. vt
ſicut in principio canonis.i.libri geneſeos in-
corruptibile eſt principium prenotatū: ita ēt
incorruptibilis finis p virginē in apocalipſi
redderet dicens. Ego ſum alpha τ o: initiū τ
finis. Et in ep̄la ad paulinū Hiero⁹ ita ſcri-
bit. Apocalipſis ioannis tot habet ſacramen
ta quot verba: parū dixi τ pro merito volumi
nis laus oīs inferior eſt. In ſingulis eni vbis
multiplices latēt intelligentie. Fuit ioānes cū
doctorib⁹ doctor: p̄dicando τ ſcribendo ep̄las
canonicas. Et vocant canonice ſm Beltran-
dū.i. vniuerſales: qꝛ vniuerſalē eccleſiā inſtru
unt. Nō eni fuerūt miſſe ad aliq̄s ꝑticulares
eccleſias. ſic ep̄le pauli. Uel vocant canonice
i. regulares: qꝛ fidē τ mores aſtruūt. Fuit mar
tyr cū martyribus. Nā de Epheſo ductus eſt
romā ligatus τ ibi flagellatus τ tonſus ante
portam latinā miſſus fuit in doliū feruentis
olei: ꝓpter qd tanq̄ȝ de ipſius martyrio feſtū
facit eccleſia ſexta die Maij: lȝ de dolio ſanus
exiuerit τ illeſus. Et quanq̄ȝ martyriū morte
ꝑficiat: nihilominus volūtarie τ prompto aīo
ioānes ea pertulit que nāliter ſolent inferre
mortem: a qua preſeruatus fuit diuino mira-
culo. Preterea exiliū eſt mors quedā ciuilis.
vt dicit Nicholaus de lira ſup.xx.ca. Matth.
Et vt legit in eccleſiaſtica hiſtoria. Joānes fu
it in pathmos inſulā relegatus τ metallo dā
natus: vt ibi forſitan ſecreta marmorū vel ter
ram foderet: aut alijs ſimilibus deſeruiret. vt
ait Aymo ſup Apocalipſim. Qꝛ aūt vere fue-
rit martir confirmari pōt ex verbo xp̄i Mat
thei.xx.ca. dicentis ad iacobū τ ioānē. Calicē
quidē meū bibetis. vbi amaritudo paſſionis
deſignat. Fuit adhuc beatiſſimus ioānes cuȝ
euangeliſtis euangeliſta figuratus in Ezechi
ele p aquilā. qm̄ ſicut aquila eſt ceteris auib⁹
acutioris viſus: ita ipſe i diuinis maius lumē
intellectus accepit q̄ȝ ceteri. Quare de ipſo
Aug⁹ ait. Si altius intonuiſſet totus mūdus
eum nō intellexiſſet. Et Gregorius ſuper Ezec
chielem. Joannes per hoc qꝛ in principo ver-
bum: vidit etiam ſemetipſum tranſiit. Si eni
ſe nō tranſiſſet verbū in principio nō vidiſſet

Ipſe nāq̄ȝ ineffabilē illā verbi diuini genera
tionē expreſſit cū dixit. In p̄ncipio erat verbū
Que vō in eius euangelio mirāda cōtineant
longum eſſet retexere. ideo illa in hoc loco pre
termittimus. tm̄ concludimus qꝛ ioannis euā
geliū alijs merito eſt preferendū. Jdeo Aug⁹
li.x. de ciui. dei ca.xxix. ait. Initiū ſancti euan-
gelij cui nomen ſm ioannē. quidā platonicus
ſicut a ſancto ſene ſimpliciano: qui poſtea me-
diolanenſi eccleſie preſedit ep̄s: ſolebamus au-
dire aureis litteris conſcribendū: τ p oēs eccle
ſias in locis eminentiſſimis ꝓponendū eſſe di
cebāt. ¶ Tertio xp̄s oſtēdit ſe diligere ioānē
in recōmendatiōe. dū eni pendebat in cruce τ
matrem illam pijſſimā querelantem audiret:
inſpiceretq̄ȝ meſtam τ lachrymantē dixit illi.
O mulier ecce filius tuus. deinde diſcipulum
ioannē eſt allocut⁹. Ecce inquit mater tua. O
ſingulare donū: de quo Ambroſi⁹ ait. Auctor
humani generis in cruce pendens pietatis of
ficia diuidebat. Perſecutioneȝ ap̄lis: pacem
diſcipulis: corpus iudeis: patri ſpiritum: vir-
gini paranimphū: latroni paradiſum: pecca-
toribus infernū. xp̄ianis penitentibus veniā
legauit. Et Criſoſto. in ſermone de paſſione.
Tu o ioannes ſancte ad hoc eligeris, vt mi-
niſtres τ obſequaris marie ea dilectione qua
filius: ea obedientia qua diſcipulus: ea ſubie-
ctione qua miniſter τ famulus: petro cōmen-
datur eccleſia: tibi maria: illi tumultuoſa nego
tia: tibi pacifice τ quieta. Et petrus Damian⁹
in quodā ſermone. Cōmiſerat dn̄s petro cla-
ues eccleſie: delegauit ioanni cuſtodiaȝ marie
Maria mater xp̄i: Eccleſia mater xp̄ianorum
dicit dn̄s petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ
Nunquid beata maria celum non fuit in cu-
ius vtero tota diuinitatis plenitudo perman
ſit? Hic archangelo gabrieli ad cuſtodiaȝ ma
tris dn̄i ſocius eſt datus: vt τ ille intactam
virginem inuiſibiliter cuſtodiret: τ iſte forin-
ſecus fragilitati feminee obedientie ſue mi-
niſterium exhiberet. Quantoq̄ȝ familiarior
cum matre verbi conuerſatur: tanto vicinior
verbo inuenitur. Et qm̄ ab ipſa veritate ma-
rie dictus eſt filius: quadā ſpeciali gratia fra-
ter eſt ſaluatoris: hec ille.

¶ Qualiter ioannes miraculis coruſcauit: τ
quid tenendum: an ſit mortuus: qui tamen in
celo eſt glorioſus. Capitulum.iij.

Ertiū myſteriū ꝯtemplandū de amore q̄
xp̄s ioannem dilexit: dicit concluſionis

In fine amor ille ieſu xp̄i concluſus ac terminatus eſt precipue in tribus.
Primo in miraculoſa coruſcatione.
Scd̄o in felici conſūmatione.
Tertio in ſuperna glorificatione.

¶ Primo quidē amor xp̄i ad ioānem exhibitus concluſus fuit in miraculoſa coruſcatiōe: q̄ꝫ plurimis eni ſignis ⁊ miraculis claruit Rome vt predictū eſt poſitus in dolio feruentis olei: diuino miraculo illeſus ſeruatus eſt: non tn̄ ꝓpterea nō meruit coronā martyrij. Vn̄ Augꝰ in li. de nuptijs ⁊ concupiſcentia inq̄t. Nō impar meritū eſt in ioāne qui nō eſt paſſus ⁊ in petro qui paſſionē ſuſtinuit: poſt occaſionē Domitiani dum ab inſula pathmos rediit epheſū: Druſianā deuotiſſimā dn̄az que mater erat pauperū ⁊ ioānis hoſpita: reperit mortuā ⁊ in pheretro poſitā quā deferebant vt ſepelireť. depoſito ꝟo pheretro dixit illi. Dn̄s meꝰ ieſus xp̄s ſuſcitet te druſiana. Surge ⁊ vade in domū tuā ⁊ para mihi refectionem. Statim illa ſurrexit ita vt ſibi videreť ꝙ de ſomno excitaſſet eam. Ibi Cratonē ph̄um ⁊ duos ditiſſimos iuuenes ꝯuertit ad xp̄m viſo miraculo ꝙ gēme q̄ ſparſe erāt in pulueres orante ap̄lo fuerunt reintegrate. Ibi iuuenez qui mortuus efferebať: ad preces matris ſuſcitauit a mortuis. Orante ap̄lo templū diane a quo oēs exierant: corruit. ⁊ diane imago penitus deſtructa fuit. Venenū ſibi ꝓpinatū ab Ariſtodemo ydoloꝝ pontifice: qd̄ ⁊ duos bibentes prius extinxerat facto ſigno crucis abſq̄ꝫ aliq̄ nocumento bibit: illoſq̄ꝫ mortuos orōne ſua ⁊ tunica eius ab Ariſtodemo ſuꝑ corpora poſita reuocauit ad vitā. Hec ⁊ alia plurima fecit vt latius ſcribiť in Eccleſiaſtica hiſtoria: ēt vt narrat Iſidoꝰ in li. de vita ⁊ obitu ſctōꝝ: quare aſiā eccleſijs repleuit: ⁊ pp̄los ad fidem xp̄i cōuertit. ¶ Scd̄o amor xp̄i erga ioannē cōcluſus fuit in felici cōſūmatione. Dū eni ſenuiſſet in operibus bonis eſſetq̄ꝫ annoꝝ nonagintanouē: anno videlicet imperij Traiani ſcd̄o: apparuit ei dn̄s dicēs. Veni dilecte mi ad me: qꝛ tp̄us eſt vt in menſa mea cū tuis fratribus epuleris: dn̄ica itaq̄ꝫ veniente die vniuerſus pp̄ls ꝯuenit in eccl̄ia q̄ fuerat ipſiꝰ noīe fabricata: q a primo pulloꝝ cantu predicauit: hortans oēs vt in fide eſſent ſtabiles ⁊ ī mādatis dei feruentes. Poſt hec foueā q̄drā iuxta altare fieri fecit ⁊ terrā extra eccl̄iam iactari: deſcendēſq̄ꝫ in foueā expanſis ad deū manibus dixit. Inuitatuſ ad cōuiuiū tuū dn̄e ieſu: ecce venio gr̄as agens qꝛ dignatus es me ad tuas epulas inuitare. Cumq̄ꝫ orōnē finiſſz tanta lux ſuꝑ eū emicuit vt nullus in eū reſpicere potuit. Recedente āt lumine nil aliud inuentū eſt niſi māna. Ex quo pleriq̄ꝫ dubitare ſolent vtrū ioānes fuit mortuus. Et quidā dicunt ꝙ nō: ſed qd̄ tranſlatus fuerit ſimul cum aīa ⁊ corꝑe ad empirreū celū ⁊ gloriā beatoꝝ ſicͭ ēt ſi nō peccaſſet Adam fuiſſent abſq̄ꝫ morte tranſlati hoīes cū aīa ſimul ⁊ corꝑe ad celeſtez illā patriā. Sed hec opinio ideo videť ſtare nō poſſe: qꝛ xp̄s adhuc virginē matrē a lege mortis excipere noluit: cū ſtatutū ſit hoībꝰ ſemel mori. Alij ꝟo opinanť ipſū in paradiſuz terreſtrē tranſlatū eſſe. Tp̄e ꝟo antixp̄i inde educeť ⁊ fideles confirmans ac eis predicans ab ipſo antixp̄o occideť. Vn̄ Theophilus dicͭ Xp̄s nō negauit ioannē morituꝝ. Nā quicq̄d oriť moriť. Sed dixit volo eū manere vſq̄ꝫ ad finē mūdi: ⁊ tunc ꝓ me martyriū patieť. Nōnulli ꝟo tenent eū eſſe defunctū ⁊ aīam eius cū ceteris ap̄lis in celeſtibus regnis gaudere cū xp̄o. Corpus ꝟo eius in loco quidē hoībus ignoto: deo āt cognito reſeruari. Sicͭ de moyſi corꝑe credendū ē. Pōt q̄dē deus in aliq̄ ſibi noto loco nobis āt ignoto: aut ꝑ angeloꝝ miniſteriū: aut ꝑ aliū modū corpori dilecti ſui exhibere honorē ꝓut decet tm̄ ſuū dilectū hr̄e Quare āt diuina ꝓuidētia corpus dilecti ſui iudicauerit occultandū: nō eſt nobis diſcutiēdū ſed int̄ diuina ſecreta cōnumerandū. Sūt ⁊ alij qui dicunt ipſū adhuc viuere ⁊ dormire latenter ſub terra: Ad qd̄ moueť triplici rōe. Primo qꝛ xp̄s dixit de ipſo: ſic eū volo manere donec veniā. Ex quo exiit ſermo inter fr̄es ꝙ diſcipulus ille nō moriť. Scd̄o aiunt iſti ꝙ eſt ſimile de moyſe q viuit ſub terra: tū qꝛ ſepulchrū eius nō inueniť. Tum qꝛ in transfiguratiōe xp̄i cū helia q mortuus nō eſt viuus apparuit. Tertio ſuā opinionē roborant qꝛ in ſepulchro ioannis māna ſcaturire vr̄ ad modū arenule ſicut ī fōtibꝰ fieri ꝯſueuit qd̄ euenire aſſerunt flatu ⁊ anhelitu dormientiſ. Sed iſta ſic opinantibus obuiat Augꝰ dicens. cur xp̄s eius diſcipulo quē pre ceteris ꝓ magno munere dilexit: tā longum donauit ſomnū cum beatum petrū per ingentis martyrij gloriam onere carnis abſorbuerit: Ad verbum autem xp̄i ſic cum volo manere dicit ꝙ intelligendū eſt qꝛ ioannes non debebat ſequi xp̄m moriendo

morte violēta. Ideoq̄ cū dixiſſet Petro ſequere me.ſ.p martyriū ad me venies. Petrus interrogauit xp̄m de Ioāne: hic aūt quid. At ieſus dixit. Quid ad te: tu me ſequere. Iſtū ſic volo manere donec veniā: nō ad iudiciū: ſʒ ad aīam eius de corpe educēdā. Vn̄ in euangelio ſcribitur nō dixit ieſus nō morit̄. De moyſe falſum eſt ꝙ viuat. Nā Deuterono. vltimo. ca. ſcribit̄ Mortuus ē moyſes ſeruꝰ dn̄i in terra moab iubente deo ꝛ ſepeliuit eū in valle terre moab ꝯtra fogor: ꝛ nō cognouit hō ſepulchꝛuʒ eius vſqꝫ in preſentē diē. Moyſes centum viginti annoꝝ erat qn̄ mortuꝰ eſt: nō caligauit oculus eius: nec dentes illius moti ſunt. Fleueruntqꝫ eū filij iſrl̄ in campeſtribus moab triginta diebus. Et Ioſue ca. j. ſcriptū eſt. Factū ē vt poſt mortē Moyſi ſerui dei loqueret̄ dn̄s ad Ioſue filium Nun miniſtrum Moyſi ꝛ diceret ei. Moyſes ſeruus meꝰ mortuꝰ eſt: ſurge ꝛ trāſi iordanē iſtū tu ꝛ oīs populus ꝛc̄. Qualiter aūt apparuit in tranſfiguratione xp̄i: diximus plene in ſermone de ipſa tranſfiguratiōe: ꝛ quare ſepulchꝛum eius abſconditū fuit ſcripſi in ſermone de blaſſemia in quadrageſimali noſtro. ne.ſ. iudei circa corpꝰ eius idolatriā exercerēt. De māna ibi ſcaturiēte dicit Augꝰ. ꝙ pōt eē a deo vt mors Ioānis ſic ꝑcioſa cōmendetur. Tenet itaqꝫ Augꝰ. ꝙ Ioānes ſit mortuꝰ ꝛ aīa eius a ſuo corpe ſepata. Idē videt̄ ſentire Hieronymꝰ q in ꝓlogo in Ioānem ait. Hic ē Ioannes qui ſciens ſupueniſſe diē receſſus ſui: cōuocatis diſcipulis ſuis i epheſo p multa ſignorum experimenta promens xp̄m: deſcendit in defoſſum ſepulture ſue locuʒ: factaqꝫ oratione poſitus eſt ad patres ſuos tā extraneus a dolore mortis q̄ʒ a corruptione carnis inuenitur alienꝰ. Et ſi qs obſtaret ꝙ in his verbis Hieronymꝰ dicit Ioānem extraneū a dolore mortis: ergo videt̄ ꝙ non ſit mortuus. Rn̄demus ꝙ nō ita ſonant verba Hieronymi. Nā in ꝓlogo in apocalipſim idē ita ſcripſit. Hic ē Ioannes qui ſciēs ſupueniſſe ſibi dieʒ egreſſiōis de corpe: cōuocatis in epheſo diſcipulis deſcēdit in defoſſum ſepulture ſue locū: orationeqꝫ cōpleta reddidit ſp̄m tā a dolore mortis factꝰ extraneꝰ q̄ʒ a corruptione carnis noſcitur alienus. Dicit ergo ꝙ ſciuit ſupueniſſe diē egreſſionis de corpe: ꝛ ꝙ reddidit ſp̄m: per que verba expreſſe fatet̄ illū eſſe mortuū. Ideo cuʒ aſſerit eū factū extraneū a dolore mortis: denotat ꝙ in ſepatione anime a ſuo corpe nullū ſenſit dolorem. Inſup ꝛ ꝙ eius corpus ſit ab incineratōe ꝑſeruatū vl' abſcōditū icorruptū vſqꝫ i diē iudicij. Vl' vt magis pie credere poſſumꝰ iterꝫ aīe reunitū atqꝫ ꝺlatū ad celū empirreū vbi cū xp̄o ꝛ virgine matre gloria tā aīe q̄ʒ corporis gaudet. ¶ Tertio amor xp̄i ad Ioannē concluſus fuit in ſupna glorificatione. Sicut enī magnuʒ fecit eū meritis in eccl'ia militāte: ita magnificauit eū in beata gloria. Sʒ qꝛ illius menſuram inueſtigare nō poſſumꝰ tn̄ id cōſideremus ꝙ beatiſſimi Ioānis gloria ꝑeminet magnitudini ꝛ potētie quorūcunqꝫ regū ꝛ imperatoruʒ huius mūdi: qm̄ Ioānes in eternū viuit glorioſus cū xp̄o: illorū vero memoria perijt cū ſonitu. Quidnā ampliꝰ de diuitijs: de delitijs: de magnificētijs: ꝺ pōpa: de famulatu de fama: de ꝑſtātia illoꝝ iꝑatoꝝ q tp̄e Ioānis euangeliſte clariſſimi fuerūt in orbe. O infelix humana ꝯditio. O labilis humane vite decurſus. Impauit Tiberius poſt Octauianū ānis vigintitribꝰ: quo regnāte anno vt puto quintodecimo ſui imperij: Ioānes factus ē apoſtolus xp̄i: ꝛ nihilominus mortuꝰ ē. Gayus galligula poſt ip̄m impauit annis fere quattuor et mortuus ē. Claudius ſucceſſit huic ꝛ cū imperaſſet annis fere quattuordecim mortuus eſt veneno extinctꝰ fraude vxoris. Nero ſumpſit imperiū regnauitqꝫ annis tredecim: menſibꝰ octo: ꝛ ſeip̄m interficiens mortuꝰ eſt. Galba illi ſucceſſit ꝛ dū imperaſſet menſibus ſeptem ab Ottone occiſus mortuus eſt. Otto inuaſit imperiū ꝛ metu vitellij ſe occidens mortuꝰ eſt Vitellius impare volēs a militibus Veſpaſiani pugnando occiſus ē. Fuitqꝫ impiuʒ Galbe Ottonis ꝛ Vitellij circirer mēſes decē ꝛ octo ꝛ ſicut ꝑdictū eſt mortui ſunt. Veſpaſianꝰ i imperiuʒ ſublimatus cū imperaſſet annis decem mortuus eſt. Titus filius eiꝰ imperauit annis duobus ꝛ mortuꝰ eſt. Domitianus frater Titi impauit annis quindecim: menſibꝰ quinqꝫ: qui edificauit templū Pantheon: ꝛ Ioanneʒ i doliū feruentis olei iuſſit poni. Anno xp̄i nonageſimo ſexto: tandē a ſuis cubiculariis occiſus ē. Nerua ſecutꝰ ē q impauit anno vno: mēſibus quattuor ꝛ mortuꝰ eſt. Traianꝰ impium ſuſcepit ꝛ cū regnaſſʒ annis decē ꝛ nouē: ꝛ mēſibus ſex mortuꝰ ē. Quid ex his remāſit niſi cineres ꝛ vermes. At Ioānes vſqꝫ ad ſcḋʒ Traiani annū impauit vitijs vt ab eo diſcederent regnauit in decore virtutū: ſeruauit ꝑcepta ſui dilecti magiſtri: cōtempſit mundū ſpreuit ter

...IOTECA UNIVERSITARIA

rena:tpalia queqꝫ deiecit:tulit patienter aduer
ſa. Et tandē in ſenectute bona migrauit ad ce/
los. Ibi nūc fruit eterna pace. Ibi exultat cum
angelis ſanctꝭ. Ibi poſſidet omne bonū eiuſqꝫ
memoria facta ē ſēpiterna. Ibi deniqꝫ ꝓ ſuis
deuotis īterpellare nō ceſſat. Quē deprecemur
oēs vt ꝓ nobis itercedat apud xp̄m dn̄m oīm
ꝛ ſuā benigniſſimā matrē quatenꝰ in hoc ſecu
lo digni efficiamur grā dei. ꝛ in futuro beatitu
dinem illā poſſideamꝰ que ē ip̄e deꝰ: qui viuit
ꝛ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo trigeſimuſſextus de ſancto Jacobo
maiore filio Zebedei ꝛ frē Joānis euāgeliſte.

Idit alios duos

fratres Jacobū Zebedei ꝛ Joānē
fratrē eius in naui cū Zebedeo p̄re
eoꝝ reficientes retia ſua ꝛ vocauit
eos. Scribunt hec verba originalit̄ Matthei.
iiij.ca. In toto terraꝝ orbe beatiſſimus apl'us
Jacobus colit a cūctis fidelibꝰ deuotiōe feruē
tiſſima: qm̄ ſicut meritis apud dn̄m magnꝰ in/
uentus ē: ita eiꝰ patrociniū expoſcētibus beni/
gnus ac liberaliſſimꝰ inuenit. Ip̄e ē q Jacobꝰ
maior vocat ſicut ꝛ alter minor qđ iō fit qꝛ pri
or illo a xp̄o vocatus ē. Inſup ad maiorē fami
liaritatē admiſſus fuit vt p̄dictū eſt de Joāne
euāgeliſta: ꝛ inter apl'os primꝰ martyriū ſuſce
pit: celeſteqꝫ regnū intrauit. Quia hodie eccleſia
feſtū illiꝰ ſolenniter celebrat: decet nos quantū
poſſumꝰ cū dei adiutorio laudibꝰ eius inſiſtere
quē iō xp̄s ad aplatum aſſumpſit vt clarus fie
ret virtutibꝰ atqꝫ ſignis. Quare de ipſo in pre
ſenti ſermone dicemꝰ de quo tria myſteria ꝓ/
ponimus contemplanda.

Primū dicit diabolice ſuperationis.
Secundū virtuoſe tollerationis.
Tertiū gratioſe auxiliationis.

¶ Qualiter beatꝰ Jacobꝰ ſupauit diabolicas
artes: ꝛ quō pōt diabolꝰ humana corpa mole
ſtare ꝛ viſibiliter apparere ac transfigurare ſe
in angelum lucis. Capitulum. j.

Rimū myſteriū ꝯtēplandū de beato Ja/
cobo dicit diabolice ſupationis. Nā dia/
bolicas artes xp̄i virtute deuicit: vt eni ſcribit
Matth. x. ca. Cōuocatis ieſus. xij. diſcipulis ſu
is dedit illis ptātē ſpirituū imūdoꝝ vt eiecerēt
eos: qualiter hodie Jacobus demones expugna
uit ex legenda ipſius colligere poſſumꝰ. vbi ſic
habet. Poſt aſcenſionē dn̄i dū Jacobus p iu/
deam ꝛ ſamariā predicaſſet in hiſpaniā tandē
venit: ſꝫ dū ibi nil ꝑficere ſe videret ꝛ tm̄ nouē
ibi diſcipulos acquiſiuiſſet duos ex illis cauſa
predicandi ibi reliquit: ꝛ alios ſeptē ſecū aſſu/
mens iteꝝ in iudeā abijt. Cū ergo ibi verbum
dn̄i p̄dicaret: magus qdaꝫ noīe Hermogenes
ad inſtantiā phariſeoꝝ diſcipulū ſuū noīe File
tum ad Jacobū miſit vt ip̄m Filetus corā iu/
deis ꝯuinceret qꝫ ſua predicatio falſa eēt: at vbi
ille Jacobū vidit audiuitqꝫ docentē atqꝫ inſpe
xit ſigā ꝛ miracula q̄ dn̄s faciebat p eū corde cō
pūctꝰ ad Hermogenē redijt ꝯteſtās ſe diſcipu
lū Jacobi velle fieri pſuadēs vt idē Hermoge
nes faceret. Sꝫ ꝓpterea indignatꝰ Hermoge
nes arte ſua magica ita cū īmobileꝫ fecit vt ſe
nullatenus mouere poſſꝫ dicēs. Videbimus ſi
Jacobꝰ tuꝰ te ſaluet. Qđ cū Filetus Jacobo p
puerū nūciaſſet: miſit ad eū Jacobus ſudariū
ſuū dicēs. Accipiat ſudariū ꝛ dicat: dn̄s erigit
eliſos: dn̄s ſoluit cōpeditos. Statimqꝫ vt de
ſudario tactus ē ſolutꝰ a vinculis magicis ar/
tibus Hermogenis inſultauit: ꝛ ad Jacobuꝫ
ꝓperauit. Iteꝝ Hermogenes demones aduo
cauit p̄cipiens vt ipꝫ Jacobū vinctū cū Fileto
ad ſe adducāt. Qui veniētes ad Jacobū i aere
vlulare ceperūt dicētes. Jacobe apl'e miſerere
nobis qꝛ ſatis ardemus. Miſit nos Hermo/
genes ꝛ mox vt ad te venimꝰ angelus dei nos
moleſtare nō ceſſat. Quibꝰ Jacobꝰ. Dimittat
vos angelus ꝛ ad Hermogenē redite eūqꝫ ad
me vinctū adducite ſed illeſum. Qđ illi ꝓtinus
cōpleuerūt vinctūqꝫ adduxerūt ad Jacobum:
quē a Fileto fecit exſolui: nō ſinens diabolos il
li nocere. Dixitqꝫ illi: perge quo vis ꝛ tua vte/
re libertate: qꝛ nemo inuitus bene agit. At ille
mutatus in alteꝝ virū veniā humiliter poſtu/
lauit. Acceptoqꝫ p̄ timore demonū baculo Ja/
cobi perrexit ad domū ꝛ oēs libros artis ma/
gice ad apl'm cremandos adduxit. Quos tamē
Jacobꝰ in mare proijci fecit. Itaqꝫ Hermoge
nes de cetero apl'o adherēs virtutibꝰ plurimis
floruit. Propter ea que dicta ſūt tria dubia de
demonibus ſunt aperienda.

¶ Primum vtrum demones poſſint huma/
na corpora moleſtare.
Scđm vtrū poſſint hoībus viſibilit̄ apparere.
Tertiū vtrū peccet q adorat diabolū cū ſe trāſ/
figurat in angelum lucis.

¶ Ad primū dubiū dicimus: qꝫ cū pmittit deꝰ
poſſunt demones humana corpa multimode
pturbare etiā ꝛ mortē inferre. Qđ exēplis cla/
riſſimis demonſtramꝰ. Scribit nanqꝫ Thobie

vj.ca.ꝙ Sara fuit ſucceſſiue tradita ſepte᷒ vi/
ris quos oēs occidit demoniū᷒. Et Job.ij.ca.
Egreſſus ſathan a facie dn̄i pcuſſit Job vlcere
peſſimo a planta pedis vſq᷒ ad verticē ei⁹. Et
Matth.xv.ca. Filia chananee male a demonio
vexabaṫ. Et Matth.xvij.ca. Xp̄s eiecit demo/
nium a puero q lunaticus erat: ⁊ ſepe cadebat
in ignē ⁊ crebro in aquā: ⁊ curatus ē puer ex il
la hora. Et Luce.xj. ⁊ Matthei.xij. Erat ieſus
eijciens demoniū ⁊ illud erat mutū: ⁊ cū eieciſ/
ſet demoniū locutus ē mut⁹. Criſo⁹.ait. Qꝛ de/
mon fecerat illū hoīem mutū: ſurdū: ⁊ cecum.
Ideo demone abiecto ſanatus ē. In vitiſpatꝝ
legiṫ de beato Antonio. ꝙ dum in quodā tu/
mulo latitaret multitudo demonū adeo illum
lacerauit ꝙ a diſcipulo ei⁹ quaſi mortu⁹ inuen
tus eſt: ab eoq᷒ inde aſportatus humeris pro/
prijs: cū nocte ad ſe redijſſet a p̄fato diſcipulo
ad eundē locum aſportari ſe fecit. Qui cum ex
dolore proſtratus iaceret ex virtute animi ad
conflictum demones excitabat: quem illi ite
rum verberibus crudeliſſimis affecerunt. Tūc
ſubito ſplendor maxim⁹ ibi apparuit: ⁊ demo/
nes cunctos fugauit. Antoni⁹ aūt ꝯtinuo ſana
tus eſt. Ibiq᷒ xp̄m adeſſe intelligens ait. Vbi
eras bone ieſu: vbi eras? Quare a principio nō
affuiſti vt me adiuuares ⁊ vulnera mea ſana/
res. Cui dn̄s: Antoni hic eram ſ᷒ expectabam
videre certamē tuū. Nūc aūt quia viriliter di/
micaſti in toto orbe faciā te nominari. De ſan
cto Dominico ſcriptū eſt in ſua legenda ꝙ exi
ſtente ip̄o Bononie cū f̄res iā ad dormiendū
iuiſſent: quidā ꝯuerſus a diabolo vexari cepit:
qḋ cu᷒ frater Ranerius lauſanenſis magiſter
eius audiſſet: beato Dominico ſtuduit indica/
re qui ad eccl'iam ante altare ipſum portari p̄/
cepit: vbi cū vir a decē fratrib⁹ fuiſſet adduct⁹
btūs Dn̄icus diabolo dixit. Adiuro te miſer
vt dicas mihi quare vexas creaturā dei ⁊ quō
huc itraſti. Qui r̄ndit: vexo illū q꞉ heri bibit in
ciuitate ſine licētia nō adhibito ſigno crucis.
Qḋ poſtmodū cōpertu᷒ eſt verꝝ fuiſſe. Ad ora
tionē ꝟo beati Dominici campana ad matu/
tinum pulſante: diabolus ab illo diſceſſit. Re/
fert Ambroſi⁹ qui paſſionē beate Agnetis de/
ſcripſit ꝙ filius prefecti volens illi vim infer/
re ⁊ violenter illā opprimere: prefocatus a dia
bolo expirauit. In vita etiā ſanctoꝝ Simpli/
cij Fauſtini ⁊ Beatricis habeṫ ꝙ Lucreti⁹ pre
fectus q ipſa᷒ beatricē ſororē Simplicij ⁊ Fau
ſtini renuentē idolis imolare precepit ſuffoca/
ri: a diabolo arreptus ⁊ p tres horas vexatus
mortuus eſt. De Zoroaſtre vero bactrianoru᷒
rege qui qn̄ natus ē riſit vt ait Solinus ⁊ Au
guſtinus li.xxj. de ciui. dei ⁊ magicas artes in
uenit ſm̄ Iſidoꝝ li.ethimo.viij. ſcd̄m aliquos
teneṫ ꝙ l᷒ bello fuerit a Nino deuict⁹: tn̄ a de/
mone quē importunus frequentabat occiſus
eſt. Sufficiant iā que dicta ſunt: ad intelligen/
dum ꝙ niſi deimanu poteſtas diaboli arceaṫ:
multimoda poteſt humāis corporib⁹ nocumē
ta inferre. Quandoq᷒ ꝟo ſinit illū de⁹ talia fa
cere vel ad ſue glorie manifeſtationē ſicut eue/
nit in illis q vexati ſuo noīe ⁊ ſanctoꝝ meritis
liberanṫ. Vel ad bonorū exercitationē atq᷒ il/
lorum pacientie cōmendationē: ſicut factū eſt
in Job ⁊ Antonio. Vel ad iniquoꝝ vindicta᷒
⁊ punitionē ſicut cōtigit illis quos demoniu᷒
interfecit. Nā vt inquit Tho. p̄ma pte.q.cxiiij.
arti.j. demones impugnant hoīes dupliciter.
Vno modo inducēdo ad peccatū ⁊ ſic nō mit/
tuntur a deo ſed aliquādo p̄mittunṫ ſcd̄m dei
iuſta iudicia. Aliqn̄ impugnant homines pu/
niendo ⁊ ſic non tm̄ permittuntur: ſed etiam
mittuntur a deo: pena enim refertur in deum
ſicut in primum actorem. Et tamē demones
ad puniendum miſſi alia intentione puniunt
q̄᷒ mittantur. Nam ipſi puniunt ex odio vel
inuidia: mittuntur aūt a deo propter eius iuſti
ciam. Et licet poſſint vt iam tactum eſt huma
na corpora ledere: non tamen tanta eſt illorum
poteſtas vt valeant corporis liniamēta in mē
bra brutorum animalium transformare: de q̄
materia plene dictum eſt in tractatu de timo/
re iudiciorum dei in ſermone de bello demonū
⁊ hominum. ¶ Secundum dubiū fuit vtrum
demones poſſint hominibus viſibiliter appa
rere. Et ad hoc reſpondeo ꝙ ſinente deo appa/
rent qn̄q᷒ in aſſumptis corporibus: qḋ etiam
ex illis que diebus noſtris euenerunt probare
poſſumus. Nam anno dn̄i. Mcccclxvij. dum
eram apud Albēgam in prouincia ianue affui
examinationi quarundam mulierum que ma
lefice putabantur: audiuiq᷒ ex ore illarum qua
liter demones familiares habebant qui eis ap
parere conſueuerunt in humana effigie ⁊ mul
ta veriſimilia de eorum cōmercio retulerunt.
In ꝓuīcia ſancti Franciſci apud noceriā fuit
alia mulier Santucia noīe que multa ſecreta
hominib⁹ reuelabat. Conſtruxerat ꝟo ſibi do
mūculam extra cōem habitationē in p̄dio ſuo
in q̄ duo ſui filij cōmorabāṫ in tētorijs vt ve/

nientibꝰ ad matrē venderēt vinū ꝛ alia neceſ/
ſaria. Quidā aūt ruſticus dū pecuniā in pāno
ligatā perdidiſſet ad eā ſe ꝯtulit. Ibiqꝫ hoſpi/
tatus vt mane a Santucia de ſua pecunia in
formaret. Media nocte audiuit extra tuguriū
Santuciā cū alio loquētē: ille diabolꝰ erat: naꝫ
ſurrexit ruſticus ꝛ caute explorans q̄ nā hec fo
rent: vidit Santuciā denudatā: audiuitqꝫ illā
dicentē: vbi ē pecunia huius ruſtici. Ad q̄ vba
audiuit diabolū reſpondentē: lꝫ illū oculis nō
videret. Pecunia iſtiꝰ ē in vētre porci ſui q̄ ce
cidit dū erat in ſtabulo ꝛ porcus ibi comedens
cū alijs imundicijs illā deglutiuit: dicas tñ ei
qꝛ vxor eius furata ē vt ſic diſcordia ſeminet
inter vxorē ꝛ ipm. Statim ruſticus inde diſceſ
ſit ꝛ concito greſſu ad ꝓpria feſtinās porcuꝫ
ſuū interfecit: in cuius viſceribus pecuniā per
ditam inuenit: deinde peruſiū ſe ꝯtulit malefi
cam accuſauit: q̄ ad iudiciū deducta: ꝛ de ſuis
cōuicta ſceleribꝰ igne crēata ē. ¶ Tertiū dubiū
fuit vtrum peccet q adorat diabolū cū ſe trāſfi
gurat in angelū lucis. Ad qd̄ ita dicit dñs Bo
nauen. in. iij. di. ix. ar. j. q. vj. ꝙ honor latrie pōt
aduerſario xp̄i dupliciť exhiberi: aut ſimpliciť
aut ſub cōditiōe. Si ſimpliciter dico ꝙ nō pōt
eſſe ſine peccato: offertur enī cultꝰ latrie alteri
qꝫ deo: ꝛ iō eſt ibi peccatū idolatrie: nec excuſa
tur rōne ignorātie. Habet enī hō triplex adiu
toriū p qd̄ pōt errorē deuitare. Primū ē reme
dium admonitionis ſacre ſcripture q̄ dicit ꝙ
multi venturi ſunt in noīe xp̄i mēdaciter. Se/
cundū ē remediū ſctē oratiōis qua ad deū de/
bet hō recurrere vt cor eiꝰ illuminet. Tertium
eſt ſuſpenſio credulitatis ſue. Nō enī debet hō
oī ſpūi credere ſꝫ ꝓbare ſi ex deo ſunt. Qui enī
cito credit in talibꝰ leuis ē corde: ꝛ fortaſſis in/
flatus in corde ad tales viſiones ꝛ reuelatiōes
idoneū ſe eē exiſtimat: vñ tales apparitiones
potius ſunt formidāde qꝫ deſiderāde. Narrať
enī de quodā ſctō patre ꝙ cū ei diabolꝰ in ſpe/
cie xp̄i apparuiſſet: ille clauſis oculis dixit ſe in
hac vita nolle xp̄m videre. At diabolꝰ eiꝰ hu/
militate confuſus ſtatim euanuit. Econtra de
pluribus dicit q ſe ad viſiones idoneos repu/
tauerunt ꝛ deſiderauerūt ꝙ in multas inſani/
as ꝛ errores p̄cipitati ſunt. Et ideo ſi ſimpliciť
adorat qs xp̄i aduerſariū nō excuſať a peccato
etiā ſi credat ipſū eē chriſtū. Si etiā adoret ſub
conditione hoc pōt eē dupliciter: aut qꝛ eſt illa
conditio habitualiter aut actualiter ꝯſiderata
ſiue oppoſita. Si actualiter ſic ñ adorat ipꝫ luci
ferum: ſꝫ magis chriſtū qa nō ſtat oro niſi ſtan
te ꝯditiōe ꝛ ad eū referť adoratio ad quē refer
tur adorationis ipletio vel intētio. Si aūt illa
ꝯditio ſit ſub ꝯditiōe habituali, hꝫ mō nō ſuffi/
cit ad vitandū peccatū idolatrie reſpectu huiꝰ
apparitiōis ſiue trāſfiguratiōis: ſufficit tñ re/
ſpectu ſacramenti altaris. Nā talis trāſfigu/
ratio ē inſolita. Et ideo nō debet ad eā precipi
tanter ſeq adoratio: ſꝫ cū maturitate ꝛ preuia
oratiōe. Sꝫ ꝯſecratio hoſtie ē ꝯſueta: iō ſufficit
ꝙ adorans i habitu hāc habeat ꝯditionē vide
licet ſi ꝯſecratio ſit debito mō facta. Vñ pauci
vel nulli fideles, in hac adoratiōe peccāt. Om
nes enim accedunt cū conditione iſta.

¶ De felici martyrio beati Iacobi ad qd̄ con/
currit ſanitas paralitici ꝛ conuerſio Ioſie atqꝫ
ſepulture miraculoſa diſpoſitio. Capitulū. ij.

Ecundū myſteriū ꝯtēplandū de btō Ia/
cobo dicit virtuoſe tolleratiōis. Nā pro
chriſto martyriū capitis obtrūcatione ſuſtinu/
it: circa qd̄ tria ꝑuilegia ꝯſideremus.
Primū fuit paralitici ſanatio.
Scd̄m Ioſie conuerſio.
Tertiū ſepulture diſpoſitio.

¶ Primū ꝑuilegiū fuit paralitici ſanatio. Cū
enī iuſſu Herodis ad decollandū duceret qdā
paraliticus in uia iacens ad eū clamauit vt ſi/
bi ſanitatē cōferret. Cui Iacobus ait. In noīe
ieſu chriſti ꝑ cuiꝰ fide ducor ad decollādū exur
ge ſanus: ꝛ bñdic creatorē tuū: q ſtatim ſanus
factꝰ ſurrexit ꝛ dñꝫ bñdixit. ¶ Scd̄m ꝑuilegi/
um fuit Ioſie ꝯuerſio. Is enī funem in collo
eius miſerat illūqꝫ trahebat: q viſo miraculo
paralitici ad pedes Iacobi ſe ꝓſtrauit ꝛ veniā
petēs xp̄ianū fieri ſe poſtulauit: qd̄ cū vidiſſet
Abiachar pontifex ſibi dixit: niſi nomē chriſti
maledixeris cuꝫ ipſo Iacobo dcollaberis. Cui
Ioſias. Maledictꝰ tu: Nomē aūt dñi nři ieſu
chriſti ſit bñdictū in ſecula. Tūc Abiachar os
eius pugnis cedi iuſſit ꝛ miſſa de eo legatione
ad Herodē ipetrauit vt cū Iacob decollaret.
Cū aūt decollari deberēt Iacobus a ſpiculato
re lagenā aque petijt ꝛ ibidē Ioſiam ꝓtinꝰ ba
ptiçauit: ꝛ ſtatim capitis obtrūcatione marty
rium ꝯſūmauit. Decollatus ē aūt beatꝰ Iaco/
bus. viij. kal. aprilis. in annūciatione domīe et
viij. kal. auguſti. in cōpoſtellā trāſlatus: ꝛ ter/
tio kalēdas ianuarij ſepultꝰ: qꝛ ſepultura eius
fabricata fuit ab auguſto vſqꝫ ad ianuariū ꝓ/
longata. Statuit tñ eccl'ia vt feſtū eiꝰ. viij. kal
auguſti tp̄e. ſ. magiſ ꝯgruo celebraret ¶ Tertiū

priuilegium fuit ſepulture diſpoſitio. vt enim
refert Joānes Beleth. decollato Jacobo diſci
puli corpus eius nocte timore iudeoꝝ rapien⸗
tes naui illud impoſuerunt: ⁊ ſepulturā diui⸗
ne ꝓuidētie cōmittētes nauim ſine remige cō
ſcenderūt. Et angelo dñi duce in galiciam in
regno lupe applicuerunt: Erat ibi regina ſic di
cta Lupa noīe ⁊ merito vite: deponētes ergo
corpus de naui ſuꝑ quendaꝫ magnū lapidem
illud poſuerunt: qui lapis mox vt cera corpori
ceſſit ⁊ in ſarcophagū corpori ſe mirabiliter co
aptauit. Ingredientes igit̃ diſcipuli ad Lupā
dixerunt. Dñs ieſus xp̃s mittit ad te corpꝰ diſ
cipuli vt quē noluiſti ſuſcipe viuum ſuſcipias
nūc defunctū. Et narrantes ei miraculū quali⸗
ter. ſ. illuc ſine remige aduenissent locū eius ſe⸗
pulture cōgruum petierunt. Que dum regina
audiſſet vt prefatꝰ Joānes Beleth dic̃ eos in
dolo ad quendā virū crudeliſſimū deſtinauit:
vt eius ſuꝑ hoc conſenſum haberēt. Qui eos
cepit ⁊ in carcerē recluſit. Cuꝫ aūt ille diſcūbe⸗
ret angelus dñi apparuit ⁊ eos libere abire ꝑ⸗
miſit. Qui ad reginā redeūtes iteꝝ petierunt
locū ſepulture ꝓ corꝑe beatiſſimi Jacobi. qui⸗
bus illa rñdit. Accipite boues quos habeo in
tali monte ⁊ plauſtrū iungite ac corpus dñi ve
ſtri deferte: ⁊ locum ſicut volueritis edificate.
Hoc aūt Lupa doloſe dicebat. Sciebat enim
boues eē thauros indomitos ⁊ ſilueſtres. Et iō
putauit ꝙ nō poſſent iungi nec applicari: vel
ſi iungerent̃ huc illucqꝫ diſcurrerent ⁊ ſic cur⸗
rum diſſiparent ⁊ corpus eijcerent ⁊ ipſos ne⸗
carent. Sed nō eſt ſapiētia cōtra deū. Illaꝫ illi
dolū non cogitātes montē aſcenderūt: ⁊ draco
nem quendā ignē ſpirantē ⁊ in eos irruentem
cruce oppoſita ꝑ mediū ventrē ſcindunt: facto
etiā ſuꝑ thauros ſigno crucis velut agni ꝓti⸗
nus māſueuerūt. Et eos iungētes corpus ſan
cti Jacobi cū lapide ſuper quē poſitū fuerat in
curru poſuerunt. Boues aūt ſine alicuius regi
mine corpus in mediū palatiū Lupe adduxe⸗
runt. Qđ illa videns ⁊ ſtupens credidit ⁊ xp̃ia
na facta: oīa que petierūt tribuit ⁊ palatiū in
eccl̃iam ſancto dedicās magnifice ipſam dota
uit ⁊ in bonis operibus vitā finiuit.

¶ Qualiter beatus Jacobus gratioſus ē ⁊ be
nignus his qui implorant eius patrocinium.
Capitulum. iij.

Ertium myſteriuꝫ ꝯtemplandū de beato
Jacobo dicit̃ gratioſe auxiliationis. Res
mira ē ꝯſiderare q̃ꝫ ꝓmpte q̃ꝫ abunde q̃ue ce
leriter Jacobus in celo beatus ſuis deuotis ⁊
ſuffragia illius expoſcētibꝰ frequēter occurrat
Omiſſis tñ multis que dici poſſent. tria in hac
parte ſtupenda miracula exponemus. Primū
eſt de quodā Bernardo mutinenſe q dū captꝰ
⁊ cathenatꝰ in ꝓfundo turris poſitꝰ eſſet ⁊ ſꝑ
beatū Jacobū inuocaret apparuit ei ſanctꝰ Ja
cobus dicēs. Veni ſequere me in galiciā. Ille
ꝟo vinculis ad collū ſuſpenſis ad ſummitatē
turris ꝯſcendit: ⁊ inde ſine aliqua leſione ſaltū
vnū fecit cū turris ſexaginta cubitoꝝ altitudi
nem poſſideret. Secundū miraculū fuit de tri
ginta viris de lothoringia: q circa annum dñi.
M. lxx. ad ſanctū Jacobū ꝓperantes oēs vno
excepto fidē ſibi mutui ſeruitij ꝓmiſerūt. Vnꝰ
igit̃ infirmatus a cunctis relinquit̃ ⁊ a ſolo il⸗
lo q fidē nō ꝓmiſerat ad pedē montis ſancti
Michaelis cuſtodit̃. Sꝫ adueſpaſcēte die mo⸗
ritur: viuꝰ aūt ꝓpter loci ſolitudinē ⁊ defuncti
mortē ⁊ iminētis noctis caliginē: ⁊ gētis bar⸗
bare feritatē timuit valde. Sꝫ ſtatim ſanctus
Jacobus in ſpecie equitis ſibi apparēs ⁊ eū cō
ſolans ait. Trade mihi hūc mortuū ⁊ tu aſcen
de poſt me ſuper equū. Sicqꝫ illa nocte ante ſo
lis ortū dictas quindeciꝫ ꝑagentes ad monteꝫ
gaudij q ē dimidia leuga circa ſanctū Jacobū
ꝑuenerunt. Ibiqꝫ ſanctus Jacobꝰ vtrūqꝫ de⸗
poſuit: ꝑcipiēs vt canonicos ſancti Jacobi ad
ſepeliēdū ꝑegrinū mortuū cōuocaret ac ſocijs
ſuis diceret ꝙ ꝓpter fidē violatā eoꝝ ꝑegrina
tio nil valeret. Qui iuſſa cōpleuit ⁊ ſocijs ea q̃
ſanctus Jacobus dixerat intimauit. Tertium
miraculū de eo legitur de quodā theothonico
q cū filio ſuo circa annū dñi Mileſimūn na⸗
geſimum ad ſanctuꝫ Jacobū ꝑgens: ⁊ in vrbe
Tholoſana grã hoſpitādi diuertens ab hoſpi
te inebriatur ⁊ ab eo in malis ciphus argente
us abſcondit̃. Mane igit̃ exeūtes quaſi latro⸗
nes inſequit̃ eos: ⁊ ꝙ ciphū fuiſſent furati eis
obiecit. Qđ cū inuentū fuiſſet iudici accuſant̃.
Data ꝟo ſentētia oīa q̃ habebāt hoſpiti dant̃
⁊ vnus eoꝝ ad ſuſpēdiū iudicat̃. Sed cū pater
ꝓ filio ⁊ filius ꝓ patre mori vellet: tādē filius
ſuſpendit̃: ⁊ pr̃ merēs ad ſanctū Jacobū ꝓgre
ditur. Igit̃ poſt trigintaſex dies rediēs ad cor⸗
pus filij ſui diuertit: lamentabiles voces emit
tens. Et ecce filiꝰ ſuſpenſus cepit conſolari eū
dicēs. Dilectiſſime pater noli flere qm̃ huc uſqꝫ
ſanctus Jacobus me ſuſtētauit ⁊ celeſti dulce⸗
dine refocillauit. Qđ pater audiens ad vrbem
cucurrit: ⁊ venientes populi ꝑegrini filiū inco

lumẽ depoſuerũt ⁊ hoſpitẽ ſuſpẽderũt. Sũt
⁊ alia miracula in eiꝰ legẽda poſita q̄ cauſa bre
uitatis dimitrimꝰ. Retulimus tm̄ iſta tria vt
ſic inflāment ad beati Jacobi deuotionē oēs
illi q̄ ſepenumero in hac vita tribulatōibꝰ agi
tant: habeāt btm̄ Jacobū aduocatū ⁊ ñ deerit
eis auxiliū de celo. In quo ipſe glorioſus cū xp̄o
letatur p̄ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo trigeſimuſſeptimꝰ de ſcō Mattheo
apoſtolo ⁊ euāgeliſta q̄ xp̄m ſecutus eſt in obe
dientia: paupertate: ⁊ patientia.

Vrgens ſecutus
eſt eū. Scribunt hec v̄ba Matth.
ix. ca. ⁊ in euangelio preſentis ſolen
nitatis. Grauiſſima ē iactura illoꝝ
q̄ toto affectu diuitijs huiꝰ ſeculi ſeſe dederūt
Temporalia quippe oīa trāſitoria ſūt ⁊ cito de
pereūt. Propterea inq̄t Dauid in pſalmo. dor
mierūt ſomniū ſuū ⁊ nihil inuenerūt oēs viri
diuitiaꝝ in manibꝰ ſuis. Saluberrimū itaq̄ ⁊
ab oībus acceptandū ſaluatoris noſtri ē docu
mentum. qui Matthei. vj. ca. dixit. Nolite the
ſaurizare vobis theſauros in terra. Theſauri/
zate ī celo vbi nec fures timent neq̄ tinea for/
midat. Audiuit hec verba ſanctꝰ Matthēꝰ ⁊
vocatus a chriſto calcatis oībus huiꝰ mūdi bo
nis apoſtolicā vitā ſeruauit. Tamen vt p̄ eiꝰ
geſta magnifica cōprehēdamꝰ. in hoc ſermone
conabimur laudes eius depromere ſub titulo
de xp̄i ſequela. Notabimꝰ aūt principalit̄ tria
in q̄bus ipſe ſecutꝰ ē xp̄m ducē ⁊ caput omniū.
Primū fuit obedientia.
Scōm paupertas.
Tertium patientia.

¶ Qz beatus Mattheus obediuit xp̄o vocan/
ti. Et qualiter in oībus obediendum eſt deo ⁊
quare obedientia ſit homini preſtanda: Et de
ſeptem obedientie gradibus. Capitulum. j.

Rimū in quo Matthēꝰ ſecutus fuit xp̄m
eſt obedientia. Erat ipſe natione iudeꝰ vt
Hieroꝰ aſſerit in ꝓlogo in Mattheū. officio
publicanus. i. curā hñs de publicis actibꝰ ſcōꝫ
Nicho. de lira. Erāt enī tunc iudei tributarij
Romanoꝝ. Et illi q̄ colligebāt tributū roma
nis mittendū dicebant publicani. Huiuſmodi
cōmuniter ſunt campſores ⁊ pecuniaꝝ nume/
ratores. Vidit ergo ieſus illū ſedentē in tholo
neo. Et tholoneū ꝓnūciat penultima ꝓducta
Dixitq̄ illi. Sequere me. Confeſtim obediuit
Nō replicauit: nō cauſam exegit: nō ɔ̄dixit: nō
deniq̄ paſſus eſt morā. In hoc xp̄o quantum
potuit ſe fecit cōformē q̄ patri eterno eſt factꝰ
obediens vſq̄ ad mortē. vt dicit ad Phili. ij.
ca. Sꝫ vt obedientie virtus clariꝰ eluceſcat in
hoc loco tria dubia ſe ingerūt declaranda.
Primū vtrū deo ſit in oībus obediendū.
Scōm vtrū hoī ſit obediendū.
Tertium qualiter eſt obediendum.

¶ Ad primū dubiū arguūt quidā ſic. Nihil ē
faciendū ɔ̄ virtutē: ſꝫ inueniunt quedā precē
pta dei ɔ̄ virtutē: ergo deo nō ē in illis obediē
dum. Precepit nāq̄ abrae vt occideret filiū
innocentē. ſicut patet Geneſis. xxij. ca. Et iu/
deis vt furarent res egyptioꝝ. vt ponit Exo/
di. xij. ca. qd̄ fuit ɔ̄ iuſticiā. ⁊ Oſee vt acciperet
mulierē adulterā qd̄ ē ɔ̄ caſtitatē. Sꝫ ſanctus
Tho. ꝑa ſe. q. ciiij. ad hoc ita rn̄det: Qz ſicut deꝰ
nihil operat ɔ̄ naturā: q2 hoc eſt natura vniuſ
cuiuſq̄ rei qd̄ in ea deꝰ operatur vt dicit Augꝰ
xix. de ciui. dei. ⁊ ēt glo. ad romanos. xj. ca. opa
tur tn̄ aliq̄d cōtra ſolitū curſum nature. Ita ēt
deꝰ nihil pōt precipere ɔ̄tra virtutē: q2 in hoc
principaliter cōſiſtit virtus ⁊ rectitudo volun
tatis humane q̄ dei voluntati cōformet ⁊ eiꝰ
ſequat imperiū q̄uis ſit ɔ̄ virtutis modū. Se/
cundū hoc ergo preceptum Abrae factū q̄ fili
um innocentē occideret nō fuit ɔ̄ iuſticiā: quia
deus ē dn̄s mortis ⁊ vite. Similiter nō fuit cō
tra iuſticiā q̄ mādauit iudeis vt res egyptioꝝ
acciperēt: q2 eius ſunt oīa: ⁊ cui voluerit dat il/
la. Vn̄. xiiij. q. v. ca. dixit dn̄s. dicit. Nec iſraeli
te furtū fecerūt ſꝫ deo iubenti miniſteriū exhi/
buerūt. Nec fuit ɔ̄ caſtitatē preceptū Oſee fa/
ctum: q2 ipſe deꝰ ē humane generationis ordi/
nator. Et ille ē debitus modus vtendi mulieri
bus quē deꝰ inſtituit. Concordat his dn̄s Bo
nauen. in ſuo ꝓmo di. xlvij. vbi ait. q̄ deus nō
pōt precipere malū manēs malū. ex eo q̄ illud
quod precipit ſp̄ ē bonū: lꝫ qn̄q̄ aliq̄d eſſet ma
lum anteq̄ ab ipſo preciperetur. Juſtū itaq̄ et
debitum ē in oībus obedere deo cui oīs crea/
tura famulatur. Ipſi nāq̄ obediūt oēs angeli
ſol ⁊ luna ⁊ oīa ſidera celi. Inſenſibilia elemen
ta ⁊ cuncta q̄ in celis ⁊ in terris reperiuntur.
Quantomagis eius imperio ſubiacere tenet hō
cui tot innumera largitus eſt beneficia: ⁊ ꝓpt̄
obedientiam pollicet eterna premia. ¶ Scōm
dubiū fuit vtrū homini ſit obediendū. Ad qd̄
ita rn̄det ſcūs Tho. vbi ſ. q̄ ſicut actiones reꝝ
naturaliū ꝓcedūt ex potētijs naturalibus ita

etiam opationes humane procedūt ex huma/
na voluntate. Oportuit aūt in rebꝰ naturalibꝰ
vt ſuperiora mouerent inferiora ad ſuas actio
nes p excellētiā naturalis virtutis collate diui
nitus. Vn̄ etiā in rebꝰ humanis oportet q̄ ſu
periores moueant inferiores p ſuā voluntatē
ex vi auctoritatis diuinitus ordinate. Moue/
re aūt p rōnem ꝛ voluntatē ē precipe. Et ideo
ſicut ordine naturali diuinitus inſtituto inferi
ora in rebus naturalibus neceſſe habent ſubdi
motioni ſuperioꝝ. Ita etiā in rebus humanis
ex ordine iuris naturalis ꝛ diuini tenent̄ infe/
riores ſuis ſupioribꝰ obedire. Hoc ē q̄ apl'us
dixit ad Roma.xiij.ca. Omnis aīa poteſtatibꝰ
ſublimioribus ſubdita eē debet. Nō eni ē po/
teſtas niſi a deo. Sʒ pleriqʒ obijciunt huic ſen
tentie cōtēdētes ,pbare q̄ nō debet hō homini
obedire: nā videt̄ hoc eē ꝯ ordinationē diuinā
cū deus hoīem condiderit in libertate arbitrij
ꝛ reliquerit illū in manu ꝯſilij ſui: quare videt̄
q̄ vnuſquiſqʒ ſuo cōſilio ꝛ volūtate nō alteriꝰ
precepto ſe regere debet: Ad h̄ ita rn̄det Tho.
q̄ deꝰ reliquit hoīem in manu cōſilij ſui: nō q2
liceat ei facere omne qđ vult ſʒ q2 ad id qđ faci
endū eſt nō cogit̄ neceſſitate nature ſicut crea/
ture irrationales: ſed libera electione ex ,pprio
conſilio ,pcedente. Et ſicut ad alia facienda dʒ
,pcedere ,pprio conſilio: ita etiā ad hoc q̄ obe/
diat ſuis ſuperioribus. Exquo obedire homi/
ni q ſupior ē in his q̄ ſpectāt ad ſuaʒ ſupiorita
teʒ debitū ē ꝛ laudabile. Immo obediētia cun
ctas virtutes morales excellit. Nā inter virtu
tes morales tāto aliq̄ potior ē q̄ʒtomagis ali/
quid ꝯtēnitur vt deo inhereat. Sunt aūt tria
genera humanoꝝ bonoꝝ q̄ hō pōt ꝯtēnere ,p
pter deum: quoꝝ infima ſunt exteriora bona.
Media ſunt bona corpis. Suprema aūt ſunt
bona aīe. Inter q̄ quodāmō precipua ē volun
tas inquātū.ſ.p voluntatē hō oībus alijs bo/
nis vtit̄. Et iō p ſe loquēdo laudabilior ē obe
dientie virtus qua qs ,ppter deū ꝯtēnit ,ppriā
voluntatē q̄ʒ alie virtutes morales que ,ppter
deū aliqua alia bona ꝯtēnunt. Iō Grego. vlti
mo moralium exponēs illud p̄mi regū. xv.ca.
Melior ē obediētia q̄ʒ victime inq̄t. Obedien
tia victimis iure p̄ponit̄: q2 p victimas aliena
caro: p obedientiā vero voluntas ,ppria ma/
ctatur. Quantū ꝟo obedientia ſit grata deo:
oſtendunt nobis exempla ,pbatiſſima. Nā in
vitiſpatrū narrat̄: q̄liter abbas Paulus pre/
cepit diſcipulo ſuo Joāni vt afferret ei funuʒ

bouiū quo idigebat. At ille ait: In loco vbi fi/
mus ē habitat leena. Cui abbas. Si venerit ſu
per te alliga eā ꝛ duc tecū. Iuit Joānes ꝛ inue
nit leenā irruentem ſup eū q voluit eā tenere
ſʒ ipſa aufugit. Joānes ꝟo ſequebat̄ eā dicēs
Abbas meus precepit vt alligataʒ ducā te ad
eū: mox beſtia ſubſtitit: ꝛ tenens eā reuertebat̄
ad monaſteriū. Qđ cū vidiſſet abbas ne forte
diſcipulus inde extolleret̄ dixit ei. Sicut tu in/
ſenſibilis es ita inſenſibilē beſtiā adduxiſti: ſol
ue ꝛ dimitte eā vt pergat ad locū ſuū. Refert
adhuc Grego.ij. dyalogoꝝ li. qualiter Mau/
rus miſſus a ſancto Benedicto vt ſuccurreret
placido puero quē rapuerāt aque p ſpatiū ſup
aquas ambulauit ꝛ puerū eduxit ſaluū: qđ ſan
ctus Benedictus obediētie merito deputauit
¶ Tertiū dubiū fuit qualiter ē obediendū. Ad
qđ ſcđm Bernardū dicimus q̄ ſeptē ſunt gra
dus obedientie. quoꝝ p̄mus eſt obedire libent̄
quē gradū ipſe ait nō pōt aſcendere q volūta
tem precipiētis ſuā nō fecerit. Iō xp̄s Joānis
iiij.ca. dicebat Meus cibꝰ ē vt faciā volūtatē
pr̄is mei q miſit me. Ex hoc Bernardus ait.
Quiſqs occulte ſatagit vt qđ vult ipſe h̄ ei pre
latus iniūgat: ipſe ſe ſeducit ſi forte ſibi q̄ſi de
obediētia blādiat̄. Neqʒ eni in ea ipſe p̄lato ſʒ
magis ei p̄latꝰ obedit. Et idē Bernardꝰ in ſer
monibꝰ. Maiorē inq̄t gr̄am meret̄ q paratū ſe
exhibet aū mandatū q̄ʒ q obedire ſatagit poſt
mandatū. Scđus gradus obediētie ē obedire
ſimplicit̄. Multos eni videmꝰ poſt precipiēt̄
impiū multas facere q̄ſtiōes ꝛ ſepiꝰ ingemina
re: q̄re h̄ fieri debeat: qs valet h̄ adimplere: et
huiuſmodi: inde murmuratio: excuſatio: ſimu/
latio: impoſſibilitas: aduocatio amicorum. Ta/
men de vero obediente dicitur in p̄s. In audi
tu auris obediuit mihi. Et Bernardus ad fra
tres de monte dn̄i ait. Verus obediens ſtultꝰ
fiat vt ſit ſapiens. ad hec omnis eius ſit diſcre
tio: vt in hoc nulla ei ſit diſcretio. Tertius gra
dus obedientie eſt obedire hilariter: Hilarem
enim datorem diligit deus vt dicitur ſc̄e ad
Corinthios.ix.ca. Ideo Bernardus ait. Sere/
nitas in vultu: dulcedo in ſermonibus multū
colorant obedientiam obſequentis. Nubilo/
ſa corporis compoſitio: ꝛ facies tenebris triſti
cie obfuſcata deuotionē ab animo receſſiſſe ſi/
gnificāt. Quartus gradus ē obedire velociter
Dictū fuit Zacheo Luce.xix. Feſtinans deſcē/
de. Apl'i iſup Petrꝰ ꝛ Andreas. Jacobꝰ ꝛ Jo
ānes ac ipe Matthēꝰ a xp̄o vocati ꝯtinuo ſe/

cuti ſunt eū. Quintus gradus eſt obedire viri/
liter in rebus videlicet arduis ⁊ duris. Unde
Bernardus ait. Memētote fratres chriſti qui
ne perderet obedientiā perdidit vitā. Sextus
gradus eſt obedire humiliter. Vñ ſaluator Lu
ce. xviij. ait. Cū oia benefeceritis que precepta
ſunt vobis: dicite ſerui inutiles ſumus qđ de/
buimus facere fecimus. Septimus gradus eſt
obedire perſeuerāter: qꝛ vt dicit̃ Matth. x. ca.
Qui aūt perſeuerauerit vſqꝫ in finē hic ſaluus
erit. Igit̃ beatus Mattheus obedientiā cōple
xus eſt dum īmediate poſt chriſtū abire cepit.
Suſcepit tñ illū hoſpitio ⁊ in ſua domo para/
uit conuiuiū: diſcūbente ẋo chriſto: ecce multi
publicani ⁊ peccatores venientes diſcūbebant
cū ieſu ⁊ diſcipulis eius. videntes aūt phariſei
dicebāt diſcipulis. Quare cū publicanis ⁊ pec/
catoribus mâducat magiſter veſter? quaſi di/
cat: vos eſtis fatui qꝛ talē mgr̃m ſeqmini. At
ieſus audiens ait: nō eſt opus valentibus me/
dicus: ſed male habentibus. Medicū ſe vocat
aiarum. ſ. de quo in pš. dicit̃. Miſit verbū ſuū
⁊ ſanauit eos. Deinde chriſtus addidit. Eun/
tes diſcite. i. diligenter cōſiderate illud qđ ſcri/
bitur Oſee. vj. ca. Quid eſt miſericordiā volo ⁊
nō ſacrificiū: quaſi dicat: ſi hanc ſcripturā dili/
genter conſideretis inuenietis me facere ſcđm
ipſam: ꝓpter qđ cōcludit. Non eni veni voca/
re iuſtos ſed peccatores ad penitētiā. ſ. nā ⁊ ſi
aliquos iuſtos vocauerit ad augmentū gr̃e vt
Petrū ⁊ Andreā. ⁊ conſimiles: tñ peccatores
vocauit ſꝑ ad penitentiā. O pietas ieſu chriſti
benedicti. O verba dulciora ſuper mel ⁊ fauuꝫ
O deniqꝫ fiducia ⁊ ſpes indubitabilis languē
tium aiaꝝ. Non veni inquit vocare iuſtos ſed
peccatores. Expgiſcimini ad vocē tā: blandaꝫ
tā ſuauē: tāqꝫ benignā. Surgite o peccatores
a vitijs: deponite iam ſordes illoꝝ: vocat vos
chriſtus: obedite illi: ⁊ cum Mattheo ſequimi/
ni eum qui de ſe dixit. Qui ſequitur me nō am
bulat in tenebris.

¶ Qꝫ beatus Mattheus ſecutus fuit chriſtuꝫ
in pauptate que data fuit apl'is ſub precepto
quam ipſi diligenter obſeruauerunt mēdican/
tes. Capitulum. ij.

Ecundū in quo Mattheus ſecutus fuit
chriſtum eſt pauptas altiſſima: nā cūctis
diuitijs paupibus diſpenſatis nihil de cetero
poſſedit ꝓpriū. Pauptatē itaqꝫ voluntariam
ꝓfeſſus ē: vt ad celi diuitias pueniret. Mendi
cando igit̃ ſibi victū queſiuit: ⁊ elemoſinis bo/
norum viroꝝ ſe ſuſtētauit. Sed in hac parte
tria ſunt dubia explananda.

Primum vtrū paupertas fuit a chriſto data
apl'is ſub precepto.

Scđm vtrū apoſtoli vitam pauperem volun
tarie duxerunt.

Tertium vtrum ſit licitum mendicare.

¶ Ad primū dubiū reſpondemꝰ ſcđm doctri/
nam ſcripture atqꝫ ſanctoꝝ ꝙ chriſtus prece/
pit apl'is vt eēnt paupes. Vñ Ambroſiꝰ expo/
nens illud Luce. x. ca. Nihil tuleritis in via in
quit. Qualis debet eē q euāgeliçat regnuꝫ dei
preceptis apoſtolicis deſignat̃: vt ſine virga
ſine pera. Et glo. ſuꝑ illo verbo Actuū. iij. ca.
Argentum ⁊ auꝝ nō ē mihi. hoc dixit Petrꝰ
paralitico: memor illiꝰ precepti dominici: noli
poſſidere aurū. Et Augꝰ in li. de mirabilibus
ſacre ſcripture. In excuſatiōe elemoſine ⁊ pau
pertatis ꝓfeſſiōe dixit paralitico. Surge ⁊ am
bula: magiſtri preceptū ſeruās dicentis: nolite
poſſidere auꝝ. Et Bernardꝰ ad frēs de mōte
dñi. Cū diues ēet xp̄s paup ꝓ nobis factus ē
Et q voluntarie dedit preceptū pauptatis ip̄e
eiuſdē in ſe metipſo nobis formā dignatus ē
demonſtrare. Et Hieroꝰ ad Euſtochiū. Diſci
puli ſine calciamentoꝝ onere: ⁊ vinculis pelliū
ad predicationē noui euangelij deſtinant̃. Et
milites veſtimētis ieſu ſorte diuiſis: caligas ñ
habebat quas tollerēt: neqꝫ eni habere pote/
rat deus qđ ꝓhibuerat in ſeruis. Et Criſoſto.
omelia vltima ſuper Mattheū. Si bonū eſſet
auꝝ hoc vtiqꝫ dediſſet apl'is xp̄s quibꝰ ineffa/
bilia tribuit dona. Nūc aūt nō ſolū nō dedit ſꝫ
habere ꝓhibuit. ¶ Scđm dubiū fuit vtꝝ apl'i
preceptū datū de pauptate impleuerunt. Et ꝙ
ſic patet qꝛ ſcribit̃ Matth. xix. qualiter petrus
dixit xp̄o. Ecce nos reliquimꝰ oia. Et Matth.
iiij. ca. dicit̃. cōtinuo relictis oibꝰ ſecuti ſūt eū.
Euſebiꝰ in p̄mo li. eccleſiaſtice hiſtorie refert.
ꝙ poſt aſcenſionē xp̄i cū Abagarus rex ſanatꝰ
a thadeo apl'o precepiſſet dari ei aurū ⁊ argen/
tum: ille nō accepit dicēs. Si nr̃a reliquimus
quō accipiemus aliena? Et de hoc Hieroꝰ ad
Aggeruthiā ita ſcribit. Nemo apl'is pauperi/
or fuit: ⁊ nemo tm̃ pro dño dereliqt. Et idē ad
Metriadē virginē. Apoſtolici faſtigij ē pfecte
qꝫ virtutis oia vendere ⁊ pauperibꝰ diſtribue
re: ⁊ ſic leuē atqꝫ expeditū cū chriſto ad celeſtia
ſubuolare. Et idē ad Helbidiā. Vis pfecta eē
⁊ in p̄mo ſtare faſtigio dignitatis? fac qđ fece/
runt apl'i: vende oia q̄ habes ⁊ da paupibꝰ: ⁊

ſequere ſaluatorē ⁊ nudā ſolāqꝫ crucē ſola ſeq̄
ris. ¶ Tertiū dubiū fuit vtꝝ ſit licitū mendica
re. Ad qḋ rn̄dem⁹ ſcd̓m Tho. ſa ſe. q. clxxxvij.
Ꝙ quadruplici de cauſa poſſet quis mendica-
re. Primo cauſa cupiditatis: dū qs mendicat
vt theſauriȥet vel vt ſic viuat de mendicitate:
q victū poſſet acqrere laborando. Vn̄ lex ciui-
lis imponit penā validis mēdicantib⁹: q nō ꝓ
pter humilitatē vel vtilitatē vel neceſſitatem
mendicāt. Scd̓o pōt qs mēdicare cauſa humi-
litatis. Nā actus mēdicatōis hꝫ quandā abie
ctionē ſibi cōiunctā: vn̄ illi abiectiſſimi vident̄
inter hoīes eē qui nō ſolū ſunt paupes ſed in
tātū egentes ꝙ neceſſe habēt ab alijs victū acq
rere: Et ſcd̓m hoc humilitatis cauſa aliq lauda
biliter mendicāt. Vn̄ Hiero⁹ in ep̄la ad Occe
anum cōmendat fabiolā de hoc ꝙ optabat vt
ſuis diuitijs pauperibus effuſis ꝓ xp̄o ſtipes
acciperet. Qḋ beat⁹ Alexi⁹ ꝑfecit q omnib⁹ ſu
is dimiſſis ꝓpter xp̄m gaudebat ſe etiā a ſuis
ſeruis elemoſinā accepiſſe. Beatus inſup Frā
ciſcus in ſua regula ita dixit. Fratres nihil ſibi
approprient nec domū nec locū nec aliquā rem
ſꝫ tanqꝫ ꝑegrini ⁊ aduene in paupꝛtate ⁊ humi
litate dn̄o famulantes: vadant ꝓ elemoſina cō
fidenter: nec oportet eos verecūdari qꝛ dn̄s ꝓ
nobis ſe fecit pauperem in hoc mūdo: hec ille.
Vbi aduertendū ꝙ dn̄s ieſus xp̄s mendicauit
vt ſic in hoc humilitati ſue nobis preberet exē
plum. Vn̄ Bernardus ſup. ij. ca. Luce ait. Vt
te dn̄e ꝑ omnia noſtre paupertati ꝯformares
⁊ oēs vite humane calamitates ſuſciperes q̄ſi
vnus in turba paupeꝝ ſtipē ꝑ oſtia mendica-
bas. Quis me dabit illarum buccellaꝝ men-
dicatarū participem fieri ⁊ illius diuini edulij
reliquijs ſaginari. Tenet Bernard⁹ ꝙ in illo
triduo q̊ xp̄s ſe ſeparauit a matre ⁊ a Joſeph
ex elemoſinis vixit. Et gl. ſup illo v̓bo pſalmi.
Ego aūt mendicus ſum ⁊ paup: inq̄t. Hoc di-
cit xp̄s de ſe ex forma ſerui. Mendicus namqꝫ
fuit quia petēs ⁊ paup. i. ſibi nō ſufficiēs: quia
mundanas copias nō habebat. Et Hiero⁹ in
quadā ep̄la. Caueas ne dn̄o tuo. ſ. xp̄o mēdicā
te alienas diuitias congeras. Tertio pōt quis
mendicare cauſa neceſſitatis. Sicut cū aliqs n̄
poteſt aliqn̄ habere vnde viuat niſi mendicet.
Quarto pōt aliqs mendicare cauſa vtilitatis
cū. ſ. aliqs intendit ad aliqḋ vtile ꝑficiendū: qḋ
ſine elemoſinis fideliū facere nō pōt. Sicut pe
tuntur elemoſine pro cōſtructione pontis vel
eccl̓ie: vel quibuſcūqꝫ alijs opibus q̄ vergūt in
vtilitatē cōem: ſicut ſcholares vt poſſint vaca-
re ſtudio ſapientie. Ex his apparet q̄ꝫ ſit teme
raria ſiue dānabilis illoꝝ ſentētia q religioſos
dānant eo ꝙ mendicādo elemoſinas quibus
ſuſtentant̄ acqrunt cū id laudabiliter fiat. Nā
elemoſine religioſis iō tribuunt̄ vt liberius re
ligioſis actibus inſiſtere poſſint quoꝝ cupiūt
ſe fieri ꝑticipes: q tp̄alia ſubminiſtrāt. Huiuſ-
modi aūt actus ſunt oratiōes: diſcipline: ieiu-
nia: officia diuina: celebratō miſſaꝝ: ſtudiū ſcri
pture ſancte: predicatio euangelij ⁊ huiuſmōi.
Vt ergo iā ad Mattheum ap̄lm redeam⁹: de
ipſo nō ſolū legimus ꝙ reliquerat oīa: ſꝫ etiam
ex poſt oblata ſibi munera copioſa cōtempſit
Nā predicans in ethiopia ī ciuitate q̄ dicit̄ va
daber duos magos noīe Zaroes ⁊ Arfaxat ibi
reperit: q ita hoīes ſuis actibus dementabant
vt quoſcūqꝫ vellēt mēbroꝝ officio ⁊ ſanitate
priuare viderent̄: q in tātā ſupbiā eruperunt
vt ſe quaſi deos ab omnibus facerent adorari.
Mattheus aūt ap̄lus predictā ciuitatē ingreſ
ſus ⁊ apud Eunuchum candacis regine quem
Philippus baptiȥauerat hoſpitatus ita ma-
gorum preſtigia detegebat: ꝙ qcquid ipſi facie
bant hoībus in ꝑniciem: hoc iſte cōuerteret in
ſalutem. Eunucho aūt ſanctū Mattheū inter
rogāte: quō tot linguas loquereť ⁊ intelligeret
expoſuit ei Mattheus quō ſpū ſcō deſcēdente
oīm linguaꝝ ſcientiā ap̄li recepiſſent: vt ſicut
illi q ꝑ ſupbiā turriꝫ vſqꝫ in celū edificare vole
bant pre confuſione linguarū ceſſarūt ab edifi
cio: ſic ap̄li ꝑ oīm linguaꝝ ſcientiā turrim nō
de lapidibus ſꝫ de virtutib⁹ cōſtruant: ꝑ quaꝫ
oēs q crediderint celū aſcēdant. Tūc venit qui
diceret magos illos cū duob⁹ adueniſſe draco
nibus qui ignē ſulfureum ex ore ⁊ narib⁹ euo-
mentes cunctos hoīes occidebāt. Ap̄lus autē
ſigno crucis ſe muniens ad eos ſecurus exijt.
quē mox vt dracones viderūt ante eius pedeſ
ꝓtinus dormierunt dixitqꝫ magis. Et vbi eſt
ars veſtra. Excitate eos ſi poteſtis. Ego auteꝫ
niſi dn̄m rogaſſem qḋ in me cogitaueratis in-
ferre in uos protinus extorſiſſet. Cū aūt popu
lus cōueniſſet: in noīe ieſu precepit draconib⁹
vt abirent. Et nullū ledentes ꝓtin⁹ abierunt.
Cepitqꝫ populo de gloria paradiſi terreſtris
magnū ſermonē cōtexere a qua ꝓpter peccatū
eiectū hoīem dixit: ſꝫ per xp̄m in paradiſum ce
leſtē reuocatū. Et cū hec populo loqueret̄. Ecce
ſubito tumultus exortus ē in quo regis filius
plāgebatur mortu⁹. Quē cū magi ſuſcitare nō

poſſent ſuadebant regi ꝙ in deoꝝ ꝯſortiuꝫ ra-
ptus eſſet. Et ideo ſimulacrū ⁊ templū ſibi con
ſtitui oportere. Predictus aūt Eunuchus ma
gos cuſtodiri faciens: aplm̄ aduocauit: q orati
one fuſa cū ꝓtinꝰ ſuſcitauit. Quapꝑ Rex no-
mine Egippus hoc viſo ꝑ vniuerſas ſuas pro
uintias miſit dicēs. Venite ⁊ videte deū in ef-
figie hoīs latēteꝫ. Venerūt igiť cū coronis au-
reis ⁊ diuerſis ſacricioꝝ generibꝰ volentes ſi-
bi ſacrificare. Quos Mattheus cōpeſcuit di-
cens. Viri quid facitis? Ego deus nō ſum: ſed
ſeruus dn̄i noſtri ieſu xp̄i. Itaqꝫ ⁊ munera ac
ceptare noluit. Illi ergo de auro ⁊ argēto qđ ſi
bi attulerant ipſo iubente eccl'iam magnā fa-
bricauerunt quā infra triginta dieꝝ ſpatiū cō
ſūmarūt. Rex aūt Egippus cū vxore ſua ⁊ oī
populo baptiçatus ē. Epigeniā quoqꝫ filiā re-
gis apl'us deo dicatā pluſqꝫ ducētis virgini-
bus prefecit. Patet itaqꝫ q̄zto amore beatiſſi-
mus Mattheus paupertatē in omni ſua vita
fuerit proſecutus qui oblatum ſibi theſaurum
accipere recuſauit.

¶ Qualiter beatus Mattheus ſecutꝰ fuit xp̄ꝫ
in patientia quā habuit: equo animo ferendo
illatā ſibi mortē: ob quā Hitarcus dei iudiciū
non euaſit. Capitulum. iij.

Ertiū in quo beatus Mattheus ſecutus
eſt xp̄m fuit patientia. Nam forti animo
mortē violentam ꝓ xp̄o ſuſtinuit de qua tria
conſideremus:

Primo cauſam.
Secundo modum.
Tertio iudicium.

¶ Primo conſideremus cauſam: quare Mat
theus coronatus eſt martyrio. Et hec aſſignať
Ira ⁊ indignatio Hitarci regis. de quo ſic ſcri
biť in legēda. Mortuo rege Egippo hic ei ſuc
ceſſit q de alieno genere erat ⁊ Epigeniā virgi
nem cōcupiſcens: dimidiū regni ſui apl'o pro-
miſit ſi eā ſibi in ſuū cōiugiū faceret ꝯſentire.
Cui apl'us rn̄dit vt iuxta morē ꝑdeceſſoris ſui
die dn̄ica ad eccl'iam ꝯueniret: ⁊ preſente Epi-
genia cū ceteris virginibus q̄ꝫ bona ſint iuſta
cōiugia audiret. Qđ rex cū gaudio adimpleuit
putans ꝙ Epigenie vellet coniugiū ꝑſuadere.
Mattheus itaqꝫ virginibꝰ ⁊ oī populo cōgre
gatis de bono mr̄imonio diu locutꝰ a rege plu
rimū ē laudatus: credēs ꝙ h̄ iō diceret vt vir-
ginis animū ad ꝯſenſuꝫ mr̄imonij ꝓuocaret.
Deinde īperato ſilētio ſermonē repetijt dicēs
Cū bonū ſit mr̄imoniū ſi ſaluo federe teneať.
bene ſcitis aſtantes ꝙ ſi regis ſponſaꝫ aliquis
ſeruoꝝ vſurpare preſumeret nō ſolū regis of-
fenſam ſꝫ mortē inſuꝑ mereret: nō q2 vxorem
duxiſſe ꝓbatur ſꝫ q2 ſponſaꝫ dn̄i ſui accipiens
eiꝰ mr̄imoniū violaſſe ꝯuinciť. Ita ⁊ tu rex ſci-
ens Epigeniā eterni regis ſpōſaꝫ effectā ⁊ ſa-
cro velamine ꝯſecratā: quō poteris ſponſam
potētioris te tollere ⁊ tuo mr̄imonio copulare
Hec verba odij ⁊ indignatiōis ꝯ aplm̄ fomi-
tem miniſtrarūt. Hitarci animū īflāmarūt ad
īdiſcretā ⁊ irrōnabilē iracundiā: hec deniqꝫ il-
luꝫ furibundū recedere coegerūt. Scđo cōſide
remus de morte apl'i ſanctiſſimi Matthei mo
duꝫ. Recedēte quidē hitarco ab eccl'ia: apl's in
trepidꝰ ⁊ ꝯſtans ad patientiā oēs ⁊ ꝯſtantiam
ꝯfortauit: ⁊ Epigeniā corā ſe ex timore ꝓſtra
taꝫ cū ceteris virginibꝰ bn̄dixit. Poſt miſſarū
aūt ſolēnia Rex ſpiculatorē miſit q iuxta alta-
re Mattheū ſtantē ⁊ expanſis in celū manibꝰ
orantē miſſo a tergo gladio interfecit ⁊ marty
reꝫ cōſecrauit. O mors precioſa in ꝯſpectu dn̄i
O mors fructuoſa q̄ vitā in meliꝰ cōmutauit
O felix trāſitus in q̄ Mattheꝰ tā breui ſpatio
ad celeſtia regna migrauit. O beata paſſio cui
reddiť merces infinita. Quiſnā explicet q̄zta
ſit beati Matthei gl'ia in celo ⁊ in terra. Aīa
eiꝰ vtiqꝫ cū angelis ⁊ ſctis oībus fruiť eterno
bono. Corpꝰ vō apud Salernū trāſlatū a cū-
ctis fidelibꝰ honorificentiſſime venerať. Euā
geliū inſuꝑ eiꝰ pre ceteris magis in eccl'ia fre-
quentať: ſicut ⁊ pſalmi Dauid: ⁊ epiſtole Pau
li. vt ex hoc peccatoribꝰ ad penitētiā redire vo
lentibus cōſequēde venie ſpes indubia prebea
tur. Nā Dauid peccato luxurie cecidit Pau-
lus ſuperbia intumuit. Et Mattheꝰ auaricie
deditiſſimus fuit. Qui tn̄ oēs ꝓpter penitētiā
exaltari meruerūt ēt in eccl'ia militāte. ¶ Ter-
tio ꝯſideremꝰ de morte apl'i iudiciū q̄ punitus
fuit Hitarcus arrogantiſſimꝰ ⁊ inſanꝰ. Mor
tuo qdeꝫ apl'o populus ad palatiū Hitarci in
cenſurꝰ oīa ꝓperabat. Sꝫ pr̄ſbyteri ⁊ diacones
impetū mitigantes apl'i martyriū cuꝫ gaudio
celebrarunt. Rex vō cū nec per matronas ad
Epigeniā directas nec ꝑ magos poſſet eaꝫ ali
quatenus īmutare totā domū eiꝰ igne copio-
ſo vallauit vt ipſam cū ceteris virginibꝰ cōcre-
maret. Apl'us aūt eideꝫ apparēs oēm ignē ab
eiꝰ domo excuſſit: q erūpens regis palatiū in-
uaſit: ⁊ ſolo rege cū vnico filio vix euadēte cū-
cta cōſumpſit. Statimqꝫ filiꝰ eius a demōe ar
reptus pr̄is crimīa ꝯfitens ad ſepulchruꝫ apl'i

ꝓperauit. Pater Xᵒ turpiſſim⁹ leproſus effe/ctus eſt. Qui cū curari nō poſſet manu ꝓpria gladio ſe ꝑemit. Popul⁹ aūt fratrē Epigenie ab aplo baptiçatū regē cōſtituit. q per annos lxx. regnauit. ⁊ filiū ſuū ſibi ſubſtituēs xp̄ianuꝫ cultū magnifice ampliauit. ⁊ totā Ethiopie ꝓuinciā repleuit eccleſiis. Orem⁹ igit̄ dn̄m ieſuꝫ xp̄m vt ꝑ merita ⁊ intercessionē bti Matthei apl̄i ⁊ euāgeliſte trahat corda nr̄a ad ſe vt euꝫ ſequi valeam⁹ in operib⁹ virtuoſis. Sicq̄ red damus nos dignos grā ſua ⁊ tandē gloria illa perenni in qua viuit ⁊ regnat per infinita ſe/cula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo trigeſimusoctauus de beato Tho/ma aplo qui lꝫ fuerit ex duodecim vn⁹ qd ad ſuā gloriā accedit: tn̄ inuentus eſt triplici pre conio decoratus.

Thomas vnus ex duodecim. Scribunt̄ hec verba Jo annis. xx. ca. Quāuis btō Thome ad gloriā ingentē accedere videat̄ eo q duodecim aplo⁊ numero illū dn̄s copu/lauerit. Verūtn̄ bene ē vt recogitemus ea que in aplatu egerit digna laude. Parum quippe īmo nihil eēt apoſtolici faſtigij accepiſſe bono rem: niſi q̄ ad aplatus officiū ſpectāt implerent̄ tur. Propterea in hoc ſermōe de ſancto Tho/ma dicturi aliqua enarrabim⁹: ex quib⁹ eū ve/rum apl̄m re ⁊ noīe cognoſcem⁹. Q⁊ eni vn⁹ ex duodecim fuerit patet ſatis ex verbis euange/lij tam Joānis. xx. ca. in themate: q̄ꝫ etiā Mat thei. x. ca. Igit̄ referamus qd in eo cōmendabi le reperitur. Et licet illius preconia multa ſint nos tn̄ de tribus dūtaxat dicemus.

Primum dicitur confirmatio.
Scd̄m predicatio.
Tertium paſſio.

¶ Qualiter Thomas fuit in fide ꝯfirmat⁹ vi dendo xp̄m: vbi declarat̄ quō corp⁹ glorificatū ſit palpabile: ⁊ an Thomas tetigit xp̄m: ⁊ quō de eodē pōt eſſe fides ⁊ viſio. Capitulum. j.

Rimū preconiū beati Thome dicit̄ ꝯfir matio. Fuit eni de reſurrectione xp̄i ⁊ illi⁹ diuinitate mō ſingulari cōfirmat⁹. Cū eni vi/diſſet aplos recitantes reſurrectionē xp̄i q eis apparuerat ip̄a reſurrectōis die illo abſēte cre dere noluit. Necq̄ abſentia illa caſualis fuit: ſꝫ ex diuina ꝓuidētia vt eſſet occaſio iterate appa ritionis ieſu xp̄i ad ip̄m reducendū ⁊ nos in re ſurrectionis fide confirmandos. ꝓut Grego. aſſerit i omelia. Et licet dicat̄ Luce vltimo. c. q duo diſcipuli eūtes in Emaus cognito dn̄o in fractione panis redierūt in hierl'm ⁊ inuene runt cōgregatos vndeciꝫ: inter q̄s oportuit q numeraret̄ Thomas: q̄ iudas iā erat extinct⁹ Tn̄ vt ait Beda. potuit eē q Thomas dū illi in colloquio de apparitione xp̄i exiſterēt exiuit ab aplo⁊ collegio: Et in iſto interuallo anteq̄ꝫ rediret ad eos xp̄s apparuit decē aplis in cena culo exn̄tib⁹ abſente Thoma. Narrātib⁹ ergo illis viſionē xp̄i reſuſcitati. Thomas rn̄dit. Ni ſi videro in manib⁹ ei⁹ fixurā clauo⁊ ⁊ mittā digitū meū in locū clauo⁊ ⁊ mittā manū meā in lat⁹ ei⁹ nō credā. Hic Criſo⁹ ait Sicut ſim pliciter q̄litercūq̄ credere facilitatis ē: ita mul tum inueſtigare ē groſſiſſime mētis. ⁊ per hoc Thomas accuſat̄. Alijs eni groſſior exiſtens eaꝫ q̄ eſt ꝑ ſenſum groſſiſſimū. ſ. tactū q̄rebat fideꝫ ⁊ neq̄ oculis credebat: vnde nō ſufficiebat di cere: niſi videro: ſꝫ addidit: ⁊ mittā digitū meū in locū clauo⁊ ⁊ mittā manū meā in latus ei⁹ nō credā. Sꝫ poſt dies octo dū erāt oēs vnde cim ꝯgregati apparuit illis ieſus. Vbi Criſo. inqt. Nō ſtatiꝫ xp̄s apparuit ſꝫ poſt dies octo vt interim Thomas a diſcipulis ammonitus attēdat in maius deſideriū ⁊ fidelior fieret in futuruꝫ. Stans ergo ieſus in medio dixit eis. Pax vobis: deinde dicit Thome. Infer digi tum tuū huc ⁊ vide manus meas: ⁊ affer ma num tuā ⁊ mitte in latus meū: ⁊ noli eſſe incre dulus ſed fidelis. Conſiderem⁹ q̄ſta fuit beni gnitas ieſu xp̄i q non expectauit q interroga retur a Thoma ſꝫ ex ſua mīa quaſi eū preueni ens inuitat ad ſe cognoſcendū. Rn̄dit Xᵒ Tho mas iā in fide firmatus: dn̄s me⁹ ⁊ de⁹ meus. Cui chriſt⁹ dixit. Quia vidiſti me Thoma cre didiſti: beati qui nō viderūt ⁊ crediderunt. Sꝫ vt predicta ſine aliquo errore intelligant̄ opus eſt vt tria dubia declaremus.

Primum vtrū corpus glorificatum palpabile ſit a tactu nō glorificato.
Scd̄m vtrū Thomas tetigit corpus chriſti.
Tertiū vtrū de eodē poſſit eē fides ⁊ viſio.

¶ Ad primū dubiū dixerūt aliqui q corp⁹ glo rificatū eſt intāgibile. qd̄ ꝓbare ꝯtēdunt quia Gregorius in Omelia inquit. Corrumpi ne/ceſſe eſt qd̄ palpatur: ſed glorioſum corpus eſt incorruptibile: ergo et impalpabile. Inſuper Criſoſtom⁹ in Omelia ait. Dignum eſt que rere qualiter corp⁹ incorruptibile tāgibile fuit mortali manu ſꝫ ne tumultuer̄ deſcēſiōis eniꝫ

fuit. Tñ ꝯriũ ꝓbari poteſt. Nam Luce vltimo ca. xp̄s dixit aplı̄s. Palpate ⁊ videte. Et Gre gorius in omelia. Palpabile fuit ꝑ veritatem nature ⁊ ſubtile ꝑ effectũ ſpũalis potẽtie. Pre terea in corꝑe glorioſo erit veritas oſſis ⁊ car/ nis. Caro ē mollis ⁊ os durũ: ſed durũ ⁊ molle ſunt obiecta tactus: ergo corpus glorioſum eſt tangibile. Ad habendã huius veritatis expreſ ſam noticiã. ſciendũ ſcđm doctrinã Bonauē. in. iiij. di. xlix. ꝙ cũ dico tangibile duo dico. ſ. ꝙ põt imutare ſenſum ⁊ hoc ē ꝑfectionis. Et qđ nõ põt latere tactũ nr̄m: ⁊ hoc ē imꝑfectionis. Et q2 remanebit qđ ē ꝑfectionis ⁊ tollet qđ eſt imꝑfectionis. Ideo dicendũ ꝙ corpus glorio/ ſum põt ſe p̄bere tangibile ⁊ põt nõ p2ebere ſi/ ue latere. Et hoc hʒ ſcđm diuerſas cõditiones Nã tangi põt q2 põt ipellẽti reſiſtere cũ ſit cor pus verũ nõ vanũ vel fantaſticũ: latere poteſt q2 põt penetrare organũ tactus. Primũ hʒ ꝑ veritatẽ nature. Scđm ꝑ effectũ ſpũalis potẽ/ tie. Et hec duo cõtraria ſunt in nobis ſʒ nõ in corꝑe glorioſo. Et ad illud qđ obiciebat q2 qđ palpatur ē corruptibile. Dicendũ ꝙ verũ ē de eo qđ ē tactui ſubiectũ ſʒ illud nõ erat in corꝑe dñi: iõ condeſcẽſiõis fuit. ¶ Scđm dubiũ erat vtrum Thomas tetigit xp̄m. Et quidã dicunt ꝙ ñ ex eo ꝙ qñ vidit imediate credidit: ⁊ p2e re uerẽtia ñ fuit auſuſ tãgere tãtũ dñm: iõ xp̄s di xit ei. Quia vidiſti me Thoma credidiſti: nõ di xit q2 me tetigiſti. Alij aũt aſſerũt ꝙ Thomas tetigit xp̄m vt ſic verbis eius obediret ꝗ dice/ bat ei. Infer digitũ tuũ huc. Et qñ xp̄s poſtea retulit: q2 vidiſti me: accipit viſus ꝓ tactu. Nã viſus ꝓpter ſuũ nobilẽ modũ cognoſcẽdi trãſ fertur multotiẽs ad actũ aliaꝝ potẽtiaꝝ ſenſi/ tiuaꝝ. Vñ Aug⁹. nõ ait tetigiſti ſed vidiſti me qm̄ generalis quodãmodo ſenſus ē viſus. Nã ⁊ ꝑ alios quattuor ſenſus noiari ſolet: velut cũ dicimus audi ⁊ vide q̄ʒ bene ſonet olfa ⁊ vide q̄ʒ bñ oleat. Guſta ⁊ vide q̄ʒ bñ ſapiat. Tange ⁊ vide q̄ʒ bñ caleat. Vñ ⁊ hic dñs dicit Infer digitũ tuũ huc ⁊ vide manus meas: vbi nil ali ud ait q̄ʒ tange ⁊ vide: cũ tñ ille oculos in digi to nõ haberet. Ergo ſiue intuendo ſiue etiam tangẽdo xp̄s ei dixit: q2 vidiſti me Thoma cre didiſti. q̄ʒuis dici poſſit: nõ auſum fuiſſe diſci/ pulum tangere xp̄m: lʒ offerret ſe illi tangen/ dum. ¶ Tertiũ dubiũ fuit vtrũ de eodẽ poſſit eē fides ⁊ viſio. Nã apl̄s ad hebreos. xj. ca. ait Fides ē ſubſtãtia reꝝ ſperandaꝝ argumentuʒ nõ apparentiũ. Et Aug⁹ ſuꝑ Joãnem. Fides eſt virtus qua creduntur q̄ nõ vident̃. Tamen xp̄s dixit Thome. Quia vidiſti me credidiſti. Inſuper fides beate virginis magnopere cõ/ mendat̃. Cui Eliſabeth dixit. vt ſcribit̃ Luce. j. Beata q̄ credidiſti qm̄ ꝑficient̃ in te ea que di/ cta ſũt tibi a dño. Et Aug⁹ li. đ virginitate ait Beatior fuit Maria cõcipiẽdo fidẽ xp̄i q̄ʒ cõ cipiendo carnẽ xp̄i. Materna ꝓpinquitas ni/ hil marie ꝓfuiſſet niſi felici⁹ xp̄m corde q̄ʒ car ne geſtaſſet. Nihilomin⁹ ipſa vidit xp̄m naſcẽ tem de ſe virgine: vidit illũ morienteʒ: vidit a mortuis iã ſuſcitatũ: vidit aſcendentẽ in celuʒ ⁊ credidit. Igit̃ aliqd põt eē viſuʒ ⁊ creditum. Ad hoc rñdet Bonauē. in. iij. di. xxiiij. ꝙ viſio ⁊ fides nõ poſſunt eē de eodẽ vno ⁊ eodẽ reſpe ctu: ſʒ bene diuerſis reſpectibus. Nã qñ aliqd ita videt̃ ex vna parte ꝙ ex alia lateat: ſcđm id qđ latet põt eē creditũ: lʒ ex ꝑte altera videat̃. Cum ergo in xp̄o videret̃ vel a Thoma vel ab aplı̄s: vel ab ipſa virgine matre illud qđ ad ei⁹ corpus ⁊ humanitatẽ ſpectabat tñ diuinitas eius ſenſum ⁊ viſum latebat. Et in hoc marie virginis illibate fides extollit̃: qm̄ videns in fi lio tantã humilitatẽ: credidit tñ ſuꝑ illius diui/ nitatem. Et hoc ē qđ Grego⁹ in omelia dixit de Thoma. aliud vidit ⁊ aliud credidit: vidit hoiem ⁊ cõfeſſus ē deũ. Fuit itaqꝫ in fide ſoli/ datus a qua ceciderat ſicut ⁊ ceteri.

¶ Qualiter Thomas aplı̄us predicauit popu/ lis diuerſarũ ꝓuinciarũ loquẽs idiomata coꝝ varia: ⁊ quõ inter ceteros cõuertit indos ad fi dem chriſti. Capitulũ. ij.

Ecundũ preconiũ beati Thome dicit̃ pre dicatio. Nã fidẽ ⁊ gloriã chriſti ardentiſ/ ſime predicauit. Circa tamen predicationẽ ei⁹ tria ſunt videnda.

Primum quibus gentibus predicauit.
Scđm quo idiomate.
Tertium qua efficacia.

¶ Primum videndum eſt quibus gentibus Thomas predicauit. Ad qđ ita ait Iſidor⁹ in li. de vita ⁊ obitu ſanctorum. Thomas diſcipu lus chriſti ac ſimilis ſaluatori: audiendo incre/ dulus: videndo fidelis fuit: hic euangeliuʒ pre/ dicauit Parthis: Medis: ⁊ Perſis: Ircaniſ/ qꝫ: ⁊ Bragmanis. Et intrans orientalem pla/ gam: ⁊ interna gentium penetrans: ibi predica tionẽ ſuã vſqꝫ ad ultimũ ſue paſſionis ꝓduxit hec ille. In ei⁹ aũt legẽda ponit̃ ꝙ p̄dicauit in india vbi nomẽ xp̄i plurimũ exaltauit. Sũt ãt prenoiate ꝓuincie longe lateqꝫ diffuſe in qbuſ

habitant populi innumerabiles. Ut eni ingt
Iſidorus.xiiij.ethimolo.li. In parthia ſunt re
gna decē ꝛ octo porrecta a Caſpio littore vſqꝫ
ad terras ſcitaꝝ. Et vt refert Plinius li.v.de
naturali hiſtoria. Eſt eni parthia multis reb⁹
ꝓdigioſis ꝛ monſtruoſis miranda. Nā ſūt ibi
beſtie feroces:pardi:tigri:linces:aſpides ꝛ ſer/
pentes. Gens etiaꝫ dura ē ꝛ crudelis victuqꝫ
parca. Media inſup ē regio opulēta mltis flu
minibus irrigua: ciuitatib⁹ ꝛ oppidis precla/
ra:multoꝝ populoꝝ dña. Perſida etiā ampliſ
ſima ꝛ valde populoſa in qua primū ſcdm Iſi
do. vbi ē orta ē ars magica. Ad cā qdē nebroth
poſt ꝯfuſionē linguaꝝ abijt:ibiqꝫ perſas ignē
colere docuit. Hircania ē regio in Aſia ſub iu
gis caucaſi montis cōſtituta habēs mltas gen
tes: iſtius hircanie populos deuicit Ioannes
hircanus filius Simonis ſūmi ſacerdotis tpe
machabeoꝝ a qbus deuictis Ioānes hircan⁹
noiatus ē:vt dicit magiſter in hiſtoria ſchola/
ſtica in ꝑncipio hiſtorie euāgelice. Sꝫ omnib⁹
his dimiſſis de india loquamur: de qua ita re/
fert Iſidorus vbi ſ. India vocata ab indo flu
mine quo ex pte occidentali claudit:hec a meri
diano mari porrecta vſqꝫ ad ortū ſolis: ꝛ a ſe/
ptētriōe vſqꝫ ad montē caucaſū ꝑuenit:habēs
gentes multas ꝛ oppida. Inſulā qꝫ caproba
nem gemmis ꝛ elephantib⁹ refertam. Criſam
ꝛ argireā:auro argētoqꝫ fecūdas. Tilem quo/
qꝫ arborē folijs nunq̄ꝫ carentē habet ꝛ fluuioſ
Gangen ꝛ Indū ꝛ Hippanē illuſtrantes in/
dos. Terra indie fauonio ſpū ſaluberrima ī an
no bis metit fruges. Vice hyemis eſtatē patit
Gignit aūt tincti coloris hoīes:elephantes in
gentes. Monoceron beſtiā:pſitatū auē. Cina
momū piper ꝛ calamuꝫ aromaticum mittit ꝛ
ebur:lapides quoqꝫ precioſos Berillos:Criſo
paſſos:Adamantē:Carbunculū: ꝛ alios diuer
ſi generis. Ibi ſunt ꝛ mōtes aurei qd adire ꝓ/
pter dracones ꝛ grifos ꝛ īmenſoꝝ hominum
monſtra īpoſſibile ē. Predictas itaqꝫ ꝓuīcias
beatus Tho. aīas xpo lucrifaciēdas luſtrauit.
¶ Scdꝫ qd erat videduꝫ quo idiomate Tho.
apl'us predicauerit iā referamus. Et ad h ple/
nius ītelligendū nōnulli ſcire cupiūt:vtrū apl'i
ꝑ donū linguaꝝ loquebant linguis oīm genti/
um. Et lꝫ de hoc dixerim in ſermōe de ſpiritu
ſancto:tñ aliqua alia erūt hic inferenda. Igit
ꝓbari poſſet lꝫ apparenter:ꝙ apl'i nō loquebā
tur oībus linguis. Primo q2 illud qd diuina
virtute oībus concedit optimū ē in ſuo gene/
re:ſicut dñs cōuertit aquā in vinū bonū vt dr
Ioānis.ij.ca. Sꝫ illi q habuerūt grām lingua/
rum melius loquebant in ꝓpria lingua. Naꝫ
dicit Hiero⁹.exponēs epl'am ad hebreos non
eſſe mirandū ꝙ epl'a illa maiori relucet facun/
dia q̄ꝫ alie.cū naturale ſit vnicuiqꝫ plus in ſua
q̄ꝫ in aliena lingua valere. Ceteras eniꝫ epl'as
apl'us ꝑegrino id eſt greco ſermone cōpoſu/
it:hanc aūt ſcripſit hebraica lingua:ergo videt
ꝙ apl'us nō loquebat idiomata alioꝝ ꝑ donū
gratie gratis date. Scdo arguit:q2 natura nō
facit ꝑ multa qd pōt fieri ꝑ vnū. Multo min⁹
deus q ordinatius q̄ꝫ natura opat. Sed pote/
rat deus facere ꝙ linguam vnā loquētes ei⁹
diſcipuli ab oībus audirent. ergo videt ꝙ nō
habuerūt ſcientiā loquendi oībus linguis. Ter
tio oēs gratie deriuant a chriſto in corpus ei⁹
qd eſt eccl'ia ſm illud Ioānis ꝑmo de plenitu/
dine eius oēs accepimus. Sꝫ de chriſto nō le/
gitur ꝙ fuerit locutus niſi vna lingua:ergo vi
detur ꝙ diſcipuli ei⁹ nō acceperūt ad hoc gra/
tiam vt oībus linguis loquerent. Sed in ꝯriū
eſt gloſa Grego. Actuū.ij.ca.q ait. Spūs ſcūs
ſup diſcipl'os in igneis linguis apparuit ꝛ eis
oīm linguaꝝ ſcientiā dedit. Rñdet ergo ſcūs
Tho. ꝑa ꝑe.q.clxxvj. ꝙ ꝑmi diſcipl'i xpi ad hoc
fuerunt ab ipſo electi vt ꝑ vniuerſum orbē fi/
dem eius predicarent. Nō aūt erat cōueniens
vt qui mittebant ad alios inſtruendos indige
rent ab allijs inſtrui qualiter alijs loquerentur
vel qualiter q alij loquebant intelligerent: pre
ſertim q2 iſti q mittebant erant alterius gent
ſcꝫ iudee. Erāt etiā pauperes ꝛ īpotentes nec
de facili a ꝑncipio reperiſſent q coꝝ verba alijſ
fideliter interpretarent:vel verba alioꝝ eis ex
ponerēt:maxime q2 ad infideles mittebantur.
Et iō neceſſariū fuit vt ſup hoc eis diuinitus
ꝓuideret per donū linguaꝝ:vt ſicut gentibus
ad idolatriā declinantib⁹ introducta ē diuerſi
tas linguaꝝ:ita etiā qñ erāt gentes ad cultum
vnius dei reuocande:ꝯ huiuſmodi diuerſitatē
remediū adhiberet ꝑ donū linguaꝝ. Ad ꝑmū
ergo dicendū ꝙ ſicut ſcribit ꝑme ad Corinth.
xij.ca. Manifeſtatio ſpūs datur ad vtilitatem
Et iō ſufficienter ꝛ Paulus ꝛ alij diſcipuli fu
erunt inſtructi diuinitus in linguis oīm genti
um:quantū requirebat ad fidei doctrinā. Sed
quantū ad quedā que ſupaddunt humana ar/
te ad ornatū ꝛ elegantiā lectionis:apoſtolus in
ſtructus erat in ꝓpria lingua nō aūt in aliena
Sicut etiā in ſapiētia ꝛ ſcientia fuerant ſuffici

enter inſtructi quantū requirebat doctrina fi/
dei:nō aūt quantū ad oīa que ꝑ ſcientiā acqui
ſitaꝫ cognoſcunt̃:puta de cōcluſionibꝰ ariſme
trice vel geometrie.Ad ſcdm argumētū rñdet̃
ꝙ ꝗ̃uis vtrūqꝫ fieri potuiſſet.ſ.ꝙ ꝑ vnā liguā
apl'i loquētes ab oībꝰ intelligerēt̃: aut ꝙ oibus
ipi loq̃rent̃:,tñ ꝯueniētiꝰ fuit ꝙ ipi oībꝰ liguis
loquerent̃:q2 hoc ꝑtinebat ad ꝑfectionē ſciētie
ipſoꝝ ꝑ quā intelligere nō ſolū loq:ſꝫ intellige
re poſſent ea que ab alijs dicebant̃.Si aūt oēs
vnā eoꝝ linguā intellexiſſent:hoc vel fuiſſet ꝑ
ſcientiā illoꝝ q eos intelligerēt : vel fuiſſet q̃ſi
quedā illuſio dū alioꝝ verba aliter ad alioꝝ
aures ꝑferrent̃ ꝗ̃ ipi ea ꝓferrent.Et ideo glo.
Actuū.ij.ca.dicit ꝙ maiori miraculo factū eſt
ꝙ apl'i oīm linguaꝝ generibꝰ loquerentur. Et
Paulus dicit ꝑme ad Corinth.xiiij.ca. Gra/
tias ago deo ꝙ oīm veſtrū linguas loquor.Ad
tertiū dicendū ꝙ xp̄s in ꝓpria ꝑſona vni ſoli
genti predicaturus erat.ſ.iudeis . Et iō ꝗ̃uis
ipſe ſine dubio ꝑfectiſſime haberet ſciētiā oīm
linguaꝝ : nō tñ oportuit ꝙ oibus linguis loq̃/
retur. Et vt refert Augꝰ ſuꝑ Joānē.Cū ⁊ mō
ſpūs ſctūs accipiat̃ nemo loquit̃ linguis oīm
gentiū q2 iā ipſa eccl'ia linguis oīm gentiū lo/
quit̃ :in qua q nō ē nō accipit ſpm̄ ſctm̄.¶ Ter
tiū qđ inueſtigandū ē de ꝑdicatione Thome:
q̃ efficacia verbū dei ſeminauerit. Et lꝫ fructū
attulerit ſua predicatio copioſum in oībus ꝓ/
uincijs ⁊ regnis ſuꝑius noīatis.Tñ qd i india
fecerit audiamꝰ. Peruenit nāqꝫ ad ciuitatem
quandā in qua rex filie ſue nuptias celebrabat
Cū ꝯo ex aſpectu:ex geſtu ⁊ vultu agnoſceret̃
vir grauis integer ⁊ deo deuotꝰa rege licet in/
fideli requirit̃ vt ſponſum ⁊ ſponſam bñdicat
quod apl'us adimpleuit dicēs . Da dñe adole/
ſcentulis his bñdictionē tue dextere: ⁊ in coꝝ
mentibꝰ ſemina ſemen vite.Abeūte apoſtolo:
in manu iuuenis ē repertus ramꝰ dactilis ple
nus de quibꝰ ſponſus ⁊ ſponſa dulciter come/
derunt:ſtatimqꝫ dormierūt ⁊ ſomniū ſimiliter
habuerūt : videbat̃ etenim eis ꝙ rex gēmatus
eos amplecteret̃ ⁊ diceret.Apl'us meꝰ bñdixit
vos vt eterne vite participes ſitis.Euigilanti
bus ⁊ mutuo ſibi ſomniū reuelantibꝰ: apl's ad
eos ingredit̃ dicens eis. Rex meus mō vobis
apparuit et me clauſis ianuis huc adduxit vt
ſuꝑ vos bñdictio mea fructificet:habeatis car
nis itegritatē q̃ ē oīm regina virtutū ⁊ fructꝰ
ſalutis ꝑpetue:virginitas ſoror ē angeloꝝ poſ
ſeſſio bonoꝝ:victoria libidinū:fidei triūphus:
expugnatio demonū: eternoꝝ gaudioꝝ acq̃ſi/
tio hec ⁊ fil'ia illo referēte duo angeli apparue
runt dicentes eis. Nos ſumꝰ angeli vobis ad
cuſtodiā deputati.Si apl'i monita ſeruaueritꝫ
offeremus deo oīa vota veſtra. Eos igit̃ apl's
baptiçauit ⁊ de fide diligent̃ eos docuit. Poſt
moduꝫ ꝯo ſponſa noīe pelagia ſacro velami/
ne cōſecrata martyriū paſſa ē.Et ſponſus no/
mine Dionyſius illi ciuitati in ep̄m ordinatuſ
deinde cū Thomas indiam circuiret : multos
ſanauit debiles ⁊ infirmos:multoſqꝫ cōuertit
ad dñm . Et vna die ad predicationē eius ba/
ptiçati ſunt nouē milia viroꝝ exceptis mulie/
ribus ⁊ paruulis.

¶ Qualiter beatus apl'us Thomas glorioſo martyrio vitam conſūmauit . Capitulum.iij.

Ertiū preconiū beati Thome dicit̃ paſſio
Nō recuſauit pati ꝓ xp̄o queeūqꝫ dura ⁊
exq̃ſita ſupplica . Nāꝫ iratus ē cū rex indie ex
eo ꝙ vxorē eius ⁊ vxorē cariſſij cognati ſui con
uertit ad fidē:iuſſit afferri ardētes laminas fer
reas ⁊ apl'm ſtare nudis pedibus ſuꝑ eas : ſed
nutu dei ꝓtinus ibi fons erupit:⁊ eas extinxit
Tunc rex eū in fornacē ardēteꝫ miſit q̃ ſic refri
gerata eſt vt die altera ſanꝰ inde exierit ⁊ ille/
ſus . Deductus tandē eſt vt ſacrificaret idolo.
Flectens aūt genua dixit.Ego adoro:ſꝫ nō ido
luꝫ.Ecce adoro ſꝫ nō metallū.Adoro aūt dñm
meū ieſum chriſtū : in cuius noīe precipio tibi
demon q in eo latitas vt ſimulacrū ipſuꝫ cōmi
nuas:ſtatim quaſi cera liquefactū ē. Tunc oēs
ſacerdotes mugitū dederūt. Pōtifex aūt tem/
pli eleuans gladiū apl'm tranſuerberauit.Alij
vero lanceis illū trāſfixerūt. Xp̄iani aūt corpꝰ
eius tulerūt ⁊ honorifice ſepelierūt . Anno tñ
dñi. ccxxx. corpus illud in Edeſſam ciuitatem
trāſlatū eſt Alexandro iperatore ad Sirioꝝ
preces hoc faciente. In illa aūt ciuitate nullus
hereticus:nullus iudeus:nullus paganus po/
teſt viuere:nec tyrānꝰ aliqs ibi nocere . Poſt/
ꝗ̃ Agabarus rex illius ciuitatis epl'aꝫ manu
ſaluatoris ſcriptā accipe meruit: nā ſiq̄n gens
aliqua ꝯ ciuitatē illā inſurrexerit infans bapti
ꝫatus ſuꝑ portā ciuitatis ſtans epl'aꝫ illā legit
⁊ ea die tā ſaluatoris ſcriptura ꝗ̃ apl'i Thome
meritis hoſtes aut fugiūt aut placant̃. Verū/
tñ ꝗ̃uis longo tēpore durauerit nihilominus
poſtea ciuitas illa capta fuit a Sarracenis et
ꝓphanata:ſublato bñficio ꝓpter abundantiā
peccatorum. Igit̃ ſicut fuit vnus ex duodecim
Thomas in hac peregrinatiōe:ita ⁊ nūc ē vnꝰ

ex illis ſedens ſup ſedē in gloria regni celorum quē deprecemur vt ſua interuentione nos xp̄o cōmendet. Qui eſt benedictus ⁊ laudabilis p̄ infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo trigeſimuſnonus de ſancto Jacobo dicto iuſto ⁊ minore filio Alphei ⁊ fratre dn̄i noſtri ieſu chriſti.

In memoria eterna

erit iuſt⁹. Verba ſūt Dauid in pſalmo centeſimo.xj. Omnis gloria hominū iniquorū cito extinguit̄ ⁊ euaneſcit velut fum⁹: de qbus in p̄s dicitur. periit memoria eorū cū ſonitu. Juſti aūt vt ſcribitur Sapientie. v. ca. in ppetuū viuēt: ⁊ apud dn̄m ē merces illorū. Nā peracto breui curſu huius labilis vite p̄miū ſuſcipiūt eterne beatitudinis in qua omni malo ſemoto bonū oē reperitur. Propterea dauid in p̄s.xxxvj. dicit. Juſti here ditabunt terrā. ſ. viuentiū. ⁊ inhabitabūt in ſeculū ſeculi ſup eā. Hinc beatus Jacobus Alphei filius iuſticie ſe totuȝ accomodauit. Qui ppterea nō ſolū exaltatus ē in regno celorū: verum etiā in eccl'ia militāte a cunctis fidelibus deuotiſſime honorat̄. Cū x̄o hodierna die immineat eius feſtiuitas colendiſſima equū ē vt eius laudibus inſiſtamus: de quo appropriate dicunt̄ verba pp̄oſita: in qbus de iuſticia illi⁹ tria myſteria occurrunt contemplanda.

Primum dicitur originationis.
Secundum determinationis.
Tertium conſūmationis.

¶ Qualiter beatus Jacob⁹ fuit in iuſticia ⁊ ſāctitate ſingularis: tū ppter inclinatiōem: tū ppter exemplū chriſti: tū ppter ſanctificationeȝ in vtero. Capitulum. j.

Primum myſteriū contēplandū de iuſticia beati Jacobi dicit̄ originationis. In quo videndū eſt vn̄ originē habuit iuſticia ſctī Jacobi. Et ſumit̄ iuſticia large p̄ virtute vel ſanctitate. Et ad hoc dicim⁹ q̄ tria fuerunt q̄ſi principia radicalia iuſticie vel ſanctitatis ei⁹.

Primum fuit naturalis inclinatio.
Scd̄m exemplaris ſpeculatio.
Tertium ſpecialis ſanctificatio.

¶ Primū radicale principiū iuſticie ⁊ ſanctitatis beati Jacobi dicit̄ naturalis īclinatio inclinabat quippe ipſum ad virtutes ip̄a natura ſed vt id melius declaretur. Querunt pleriqȝ vtrū virtutes inſint homini ab ipſa natura. Et loquuntur de virtutibus moralibus ⁊ acquiſitis nō aūt de infuſis ⁊ theologicis Et q̄ ſint a natura pbari pōt ex dictis ſanctorū ⁊ philoſophorū. Jnqt eni Bernardus: nullū vitiū naturale ē: oīs aūt virtus naturalis ē. Et Damaſcenus in.iij. naturales ſunt in nobis virtutes et equaliter inſunt oibus. Et Aug⁹ in.iij. de libero arbi. omne vitiū eo ip̄o q̄ vitiū ē cōtra naturaȝ ē. Et Tho. p̄ma.ij.q.lxiij. arguit ſic. Jllud dicit̄ nobis eē naturale quod ieſt nobis a natiuitate. Sȝ virtutes quibuſdā inſunt a natiuitate. dicit̄ eni Job.xxxj.c. Ab iſantia creuit mecū miſeratio ⁊ de vtero egreſſa ē mecū. Jgit̄ virt⁹ ineſt homini ab ip̄a natura. Et Giraldus oddonis ſuper.ij. ethicorū arguit hoc mō. Natura nō deficit in neceſſarijs vt docet ph̄us. Sȝ virtutes ſunt homini neceſſarie q̄ꝛ ſine ip̄is nō pōt aſſequi ſuū finē. Sole inquit Macrobius de ſomno ſcipionis faciūt virtutes beatum. Et Senec. ad Lucillū ſola virtus ad beatā vitā efficax ē. Et Ariſto. in. vij. policite. felicitatē ſine virtute ipoſſibile ē exiſtere. ergo natura prouidit homini de virtutibus: cōtrariū ad hec videtur pbari poſſe. Nā Seneca ad Lucillū ait: nō dat natura v̄tutē ars ē bonū fieri. Et Ari. ij. ethicorū. boni vel mali natura nō ſum⁹. Ad hec illud qd̄ ē bonū a nā cōmune ē oīb⁹ hoīb⁹ ⁊ nō tollit̄ p̄ peccatū q̄ꝛ etiā in demonib⁹ bona nature manent integra. Sȝ virt⁹ nō ineſt omnibus hominib⁹ ⁊ abijcitur per peccatuȝ: ergo nō eſt a natura: inſup ex his que inſunt a natura nec laudamur neqȝ vituperamur ſ̄ȝ Ariſtotelē in.ij. ethicorū. ſȝ ppter virtutes laudamur pro quibus virtuoſis redditur honor: ergo virtutes nō ſunt a natura: vt oīs ceſſet pplexitas audiēda ē rn̄ſio Thome vbi ſ̄ ⁊ Ricar. de media villa in ſuo.3. diſt.33. Q̄ꝛ circa ſciētias ⁊ virtutes triplex fuit opinio. p̄ma fuit platonitorū q̄ ſ̄m Dama. in.3. ſuo. ca. xiiij. dicebāt ſcientias ⁊ virtutes eē totaliter ab intrinſeco: ita q̄ preexiſterēt in aīa naturaliter. ſȝ p̄ diſciplinā ⁊ exercitium ipedimēta ſcie ⁊ virtutis tollunt̄ q̄ adueniunt anime ex corporis grauitate. ſicut ferrum clarificatur per limationē. Sed ꝯtra hāc opinionē eſt oīs philoſophia tenēs cū Ariſto. Q̄ꝛ anima noſtra a principio: eſt ſicut tabula raſa in qua nihil eſt depictum. Secunda opinio fuit Auicen. qui dixit q̄ ſcientie ⁊ virtutes eſſent totaliter ab extrinſeco ſcilicet ex influentia intelligentie agentis. Sed hec opinio ſtare non poteſt quoniam ſic nullus virtuoſus eſſet laude dignus. Tertia eſt opinio Ariſto-

relis in.ij.ethicorum quam sequũtur theologi. Qꝛ virtutes insunt hoi ab ipa natura ſm apti tudinē nō ſm pfectionē. Unde Geraldus od donis vbi ſupra ait. Qꝛ virtus ē a natura ſicut ab inchoatiuo qꝛ illō qō ſe habet ad virtutem in ratione cauſaꝝ primordialiū ē inchoatiuū virtutis. Sꝫ natura aie ſic ſe habet ad virtutē in ratione materie pfectibilis p virtutē. Itē in ratione principalis forme inclinātis ad virtutem tanq̄ʒ ad ſequelā ſibi debitā qꝛ natura aie naturaliter inclinatur ad felicitatē ſuā p virtutem acquiſibilē. Tertio ſe habet natura aie ad virtutē in ratione cauſe efficientis quia efficit illas operationes ex quibus generatur virtus qꝛ mediante ipa generant virtuteꝫ. Quarto ſe habet in rōne cāe finalis qꝛ natura aie finis ē virtutis acquiſite. Ex q̄ pꝫ qꝛ natura aie ſe hꝫ ad virtutē moralē aliquo mō in rōne quadruplicis cāe ꝛ p ꝯſequēs qꝛ eſt ei⁹ inchoatiuū. Secundo dicit Giraldus qꝛ virtus ē a doctrina tanq̄ʒ ab excitatiuo ꝛ ꝓuocatiuo: qꝛ oē oſtenſiuum hoi qō ꝓuenit ex virtute ꝛ mali ꝓuenientis ex vitio ꝛ iuris: ꝛ debiti: ꝛ naturalis legis quibus te neceſſariū ē vitiū euitare ꝛ ſeq virtuteꝫ ē excitatiuū ꝛ ꝓuocatiuū hoīs ad virtutē: hꝫ vo ſm Ariſto.j.ethi. facit moralis doctrina. Tertio ſic virtus ē a natura tanq̄ʒ ab inchoatiuo animi doctrina tanq̄ʒ ob excitatiuo ita ē a conſuetudine tāq̄ʒ a pfectiuo: ꝛ ſic ſoluunt obiecta Ad illud vo qō inducebat de natura q̄ nō deficit in neceſſarijs dicendū qꝛ nō ſequit ex hoc qꝛ dbeat dat virtutē neceſſariā ſꝫ ſufficit qꝛ dedit oīa neceſſaria ad uirtutē acquirendā: ſicut ſi dat panē neceſſariū hūane vite ſꝫ dat oīa neceſſaria ad panē acquirendū: ſꝫ pp dicta poſſet aliquis dubitare ſi virtus ē a natura ſm aptitudinē ꝛ diſpoſitionē ſiue inchoationē: vñ eſt qꝛ in pluribus hoies currūt ad malū. vñ.xij.q. j.c.j. dicit oīs etas ꝓna ē ad malū ab adoleſcētia. Inſup nec oēs virtuoſi inclinant equaliter ad ſingulas virtutes: ꝓ quibus dicit Ariſto.j. ethico. multis quidē delectabilia aduerſant ad inuicē qꝛ nō naturalia ſunt. Et Terenti⁹: quot hoies tot ſētētie ſu⁹ cuiqꝫ mos. ꝛ Horatius in epl'is deniqꝫ nō oēs eadē inutant amantqꝫ Et Ouidius li. de arte amādi. Pectorib⁹ mores tot ſunt quot in vrbe figure. Et Perſius Mille hoim ſpecies ꝛ reꝝ diſcolor vſus velle ſuū cuiqꝫ ē nec voto viuit vno. Et Cicero i li. de fato. In naturis hoim diſſimilitudines ſūt Igit ex tanta diuerſitate ꝛ inequalitate videt qꝛ virtutes nō ſint a natura qm̄ ſi ſic eſſet oēs ad illas equalit iclinarent. Ad hoc ita pulchre Rñdet Tho. vbi ſ. Qꝛ aliqd dicit hoi naturale dupliciter. Primo ex natura ſpeciei. Secūdo ex natura indiuidui. Illud eni qō ꝯuenit ei ſꝫ aiam rōnalē eſt ei naturale ſm naturā ſpeciei eo qꝛ vnūqōqꝫ habet ſpeciem ſm ſuā formam Forma vo hoīs ē aia rōnalis. Illud aūt quod ꝯuenit homini ſm determinatā corpis cōplexionem eſt ei naturale ſm naturam indiuidui. Indiuiduat namqꝫ vnūquodqꝫ ſm materiam ſꝫ ergo quātū ad naturā indiuidui ex diſpoſitione corpis aliqui ſint diſpoſiti vel melius vel peius ad quaſdā virtutes. Unde vnus habet maiorē aptitudinē ad ſcientiā: alius ad fortitudinem: alius ad tēperantiā ꝛ h⁹mōi: tñ quātū ad naturam ſpeciei oēs ad virtutes equaliter inclinant inquantū in voluntate eſt quidā appetitus naturalis boni qō eſt ſm rationē. Sic ergo beatiſſimus Jacob⁹ ratiōe preditus a natura ipa cōmouebatur vt vitam eligeret virtuoſam. Secundum radicale principiū iuſticie ꝛ ſanctitatis beati Jacobi fuit exemplaris ſpeculatio: habuit quidē ante oculos exemplū ſaluatoris nr̄i ieſu xp̄i q de ſe ipo dixit Joannis. viij.ca. Ego ſum lux mūdi qui ſequit me non ambulat in tenebris. Fuit eni Jacob⁹ iſte vn⁹ ex duodeci apl'is ipius ieſu xp̄i vt pꝫ Matth. x.ca. dictus vero fuit Jacobus minor ad differentiā Jacobi zebedei q lꝫ natus poſterior ſit Jacobo alphei: tñ vocatiōe fuit prior: videtur eni illa prioritas tēporis quandā ſecū trahere dignitatē. Ob id pontifices maximi cū de predicatoꝝ ꝛ minoꝝ ordinib⁹ inſimul mentionē aliquā faciūt ſp predicatoꝝ ordinē ꝑponūt qꝛ vt dicit glo. in. ca. Quia ex eo. de pactis li. vj. ordo p̄dicatoꝝ prius fuit ab eccl'ia approbatus q̄ʒ ordo minoꝝ. Et ſic in textu ſepius inuenimus prepoſitū p̄dicatoꝝ ordinē ſiue p̄dicatores vt pꝫ j.c. quorundā de electione. li. vj. Ubi ꝑponunt in lr̄a p̄dicatores minoribus ꝛ minores heremitanis. Ideꝫ habet in. ca. cū ex eo: de exceſſibus prela. ꝛ de ꝑuilegijs in ca. in his. Et in clemētina dudū de ſepulturis. Ad Jacobuꝫ iā redeūdo dicim⁹ cū minorē vocatū nō qꝛ minoris ſanctitatis extiterit q̄ʒ alter Jacob⁹. q̄ in ſanctitate vt videbit apl'is ceteris ē ꝑponēd⁹ Nā vt pleriqꝫ dicūt frater dñi noiatur pp prerogatiuā ꝛ excellentiā ſanctitatis ob quā p ceteris apl'is h ieroſolymis ē epus ordiatus vt ſcribit. lxvj. di. in. ca. porro. Uerūtñ ſunt ꝛ alie

cauſe preter iſtā quibus ipſe dn̄i frater ē nūcu
patus ſiue q2 ex ſorore virginis erat nat⁹ ſiue
q2 xp̄o ſimilimus eſſe ꝓhibebat. Ob qd̄ iudei
capere volentes xp̄m ſignū petierūt a iuda vt
oſcularet cū ne decepti iacobū cepiſſent. hoc ēt
teſtat Ignacius in ep̄la ad ioannē euangeli-
ſtā ſic dicens. Si licitū eſt mihi apud te ad hie
roſolyme partes volo aſcendere vt videā illū
venerabilē iacobū qui cognominat iuſt⁹ quē
referunt xp̄o ieſu ſimilimū facie vita ⁊ mō cō
uerſationis ac ſi eiuſdē vteri frater eſſet gemi
nus. Quem dicunt ſi videro: video ⁊ ipſum
xp̄m ſm oīa corporis liniamenta. ¶ Tertium
radicale priuilegiū iuſticie bt̄i iacobi dr̄ ſpecia
lis ſanctificatio: vt eni colligit ex dictis Hie-
ronymi in li. de viris illuſtribus ⁊ egeſippi q
fuit apl̄oꝝ contemporaneus fuit bt̄us iacob⁹
in vtero mr̄is ſanctificatus. Ex qua ſanctifica
tione conſecutus eſt mūdationē ab origina
li culpa debilitationē fomitis ⁊ ꝓſeruationē
a peccato mortali. Et lʒ dicat ꝙ in morte xp̄i
oēs apoſtoli peccauerunt. Forte ab iſta genera
litate iacobus excipit. Nam videtur ꝙ fidem
reſurrectionis xp̄i nunꝙ̄ amiſerit. Inquit. n.
Hiero⁹ in li. de viris illuſtribus. Qꝫ votū vo
uit ſe nō comeſturū donec videret dn̄m a mor
tuis ſurrexiſſe. Ipſa aūt die reſurrectionis ap
paruit ei dn̄s ac eis qui erāt cū eo ⁊ dixit po-
nite menſam ⁊ panem: deinde panē accipienſ
benedixit ⁊ dedit iacobo dicens: ſurge frater
mi comede q2 filius hoīs a mortuiſ reſurrexit
Et hoc eſt qd̄ aſſerit paulus. i. ad Corinthios
xv. ca. deinde viſus eſt iacobo. Concurrerunt
ità in illo oīa tria predicta ꝑꝑ q̄ iuſte ſctē mū-
diſſimeq3 viuere inuentus eſt. Cuius ſctītatē
admirabilē explicabim⁹ in ſequenti myſterio

¶ Qualiter bt̄us Jacobus fuit virgo puriſſi
mus qui carnē ſuā mortificauit ⁊ orationi aſ-
ſiduus fuit. Capitulum ij.

Ecundū myſteriū contemplandū de iu-
ſticia bt̄i Jacobi dr̄ determinatiōis. vbi
determinandū eſt in quo precipue ipſe iuſtus
⁊ ſanctus fuit exiſtimatus. Et dicimus ꝙ ſin-
gulariter in tribus.

Primo in virginitatis obſeruatione.
Scd̄o in carnis mortificatione.
Tertio in orationis exercitatione.

¶ Primo quidē in virginitatis obſeruatiōe
vt ait Hiero⁹ in libro de viris illuſtribus. Ja
cobus in ꝑpetua virginitate ꝑmanſit. In hoc
ſequēs redēptorē mūdi qui virgo de virgine
naſci dignatus eſt. Nec audiendi ſunt illi qui
virginitati detrahunt aſſerentes illā aut nul-
lius aut parui fore ꝑmij: qm̄ vt Hiero⁹ ingt ī
ep̄la ad filiā Mauritij de cōmendatione vir
ginitatis. Quiſqs pudicitiā aut nullius ꝑmij
aut ꝑui fore exiſtimat: certū eſt illuʒ aut igno-
rare aut nō voluntariū ei⁹ ferre laborē. Quiſ
nā non conſideret: iō de virgine natū xp̄m: vt
virginitatis amplitudinē ſic mortalibus oſtē
taret. Hinc Hiero⁹ ad filiā Mauritij vbi. ſ.
ait. Vt illuſtrius virginitatis meritū clareat
⁊ q̄ʒ digna ſit deo manifeſtius poſſit intelligi
illud recogitet ꝙ dn̄s ⁊ ſaluator nr̄: cū ꝓpter
humani generis ſalutē hoīeʒ dignaret accipe
nō aliū q̄ʒ virginalē elegit vterū: virginē ha-
buit mr̄em: virgo manſurus: in ſe viris: ⁊ in
mr̄e feminis: virginitatis prebuit exemplum.
hec ille. Sed de virginitatis preconijs alio lo
co copioſius diſſeremus. ¶ Scd̄o bt̄us Jaco-
bus iuſtus ⁊ ſanctus valde viſus eſt in carniſ
mortificatione. Nā vt Hiero⁹ refert li. de vi
ris illuſtribus. Vinū ⁊ ſicerā nō bibit: carnes
nūq̄ʒ comedit ferrū in caput eius nō aſcendit
oleo nō eſt vnctus: balneo nō eſt vſus. Ex qui
bus verbis apparet ipſū in cunctis curam cor
poriſ neglexiſſe. Faciebat quidē hoc ne leui ſal
tem maculare vitā famine poſſet. Pctā nāq3
venialia ⁊ ſi charitatē n̄ extinguāt illi⁹ tn̄ fer
uorē diminuūt. Ideo ⁊ ſcti viri adhuc in gr̄a
cōfirmati euitare illa totis viribus ſtuduerūt
Et vt ingt Tho. ſa ſe. q. xliij. ar. vij. ad vltimū
argumentū. Quāuis ꝑ pctm̄ veniale gr̄a non
tollat ꝑ quā eſt hoi ſalus: inq̄ʒtum tn̄ veniale
diſponit ad mortale: vergit in detrimentū ſa-
lutis. Huius rei gr̄a: querit a multis an pctm̄
veniale ſit cōmittendū vt ꝓximo ſubueniat
ne mortale incurrat. Et vt refert Tho. quidaʒ
dixerūt ꝙ ſic. Sed hoc implicat ꝯdictoria. Si
eni cōmittendū eſt iam nō ē malū neq3 pctm̄
Nā pctm̄ ēt veniale nō pōt eſſe eligibile. Cō-
tingit tn̄ aliqd ꝓpter aliquā circūſtantiā non
eſſe pctm̄ veniale: qd̄ illa circūſtantia ſublata:
pctm̄ veniale eſſet. Sicut verbum iocoſum eſt
pctm̄ veniale: qm̄ abſq3 vtilitate dr̄. Si āt ex cā
rōnabili ꝓferat nō eſt ocioſū neq3 pctm̄. Qua
re ſi pctm̄ veniale remaneret pctm̄ nō deberet
fieri vt ꝓximus liberaret a pctō mortali: dixi
mus iſta vt exēplo bt̄i Jacobi vnuſqſq3 quā-
tū pōt conet cū dei adiutorio venialia pctā ef
fugere ac declinare. ¶ Tertio bt̄us Jacobus
iuſtus ⁊ ſctūs ab oībus ꝓbatus eſt ꝑꝑ orōnis

frequentatoꝝ. Ut eni tradit Hiero⁹ li. de vir̄
illuſtribus. Totiens in ořone genua flectebat
vt calos in genibus ſicͭ calcaneis videreť hřc.
Ob nimiā āt ſanctitatē ſuā ſol⁹ inter apl'os
ꝑmittebať in ſctā ſctōꝝ intrare: nō quidē imo
lationis cā: ſed ořonis. Tante ēt reuerentie in
ꝑpl'o extitit vt fimbriā veſtimenti eius certa/
tim tangere cuperent. Hic prim⁹ inter apl'os
miſſā celebrauit Hieroſolymis. Vn̄ de cōſe.
di. i. ca. iacobus. ita dř. Jacobus frater dn̄i cui
primū credita eſt hieroſolymitana eccl'ia: tra/
didit nobis miſſe celebratōez. i. ordinē celebrā
di miſſe. Qđ nō eſt intelligendū de oibus miſ
ſe ſolennitatibus ⁊ ordinationibus: ſed de ali
quibus. Nā̄ vt ſcribit Hugo li. ij. de ſacramē
tis. Introitū in miſſa poſuit Celeſtin⁹. Gl'ia
in excelſis deo. decreuit cōciliū: vt poniť de cō
ſe. di. i. ca. de hymnis. Dn̄s vobiſcū. dř ex anti
quiſſimo vſu. Collectas ordinauit Grego. ⁊
př nř Grego. ⁊ ſic a diuerſis videnť diuerſa ⁊
multa addita.

Qualiter beatus Jacobus propter verita/
tem quā predicabat martyrio coronatus eſt.
Capitulum. iij.

Ertiū myſteriū ꝯtemplandū de iuſticia
bti Jacobi dř cōſūmationis. Conſūma/
ta quippe fuit dū violentā mortē pro xp̄o non
horruit: de qua conſideremus tria. videlicet.
Cauſam.
Penam.
Vindictam.

Primo cōſideremus de morte Jacobi vio
lenta cām. Et hec fuit libera atqȝ publica pre/
dicatio veritatis. Hec eſt nanqȝ illa veritas
quā deus in nobis diligit: q2 ipſe veritas eſt.
ad Ro. iij. ca. Eſt āt deus verax. De hac inqͭ
Jſaias. xxxiij. ca. Qui loquiť veritatē in excel/
ſis habitat. Et ſapiens Sapie. iiij. ca. Nō con
tradicas verbo veritatis vllo mō. Hec eſt q̄
cōſuetudini iure preponiť. de q̄ Aug⁹ di. viij.
ca. veritate. ait. Cedat cōſuetudo veritati. Et
eadē di. c. Si cōſuetudinē. ſubdiť vſus qui ve
ritati eſt ꝯrius abolendus eſt. Jdē cōfirmať i
ca. qui cōtempta. ⁊ in ca. conſuetudo. Hec eſt
quā Zorobabel tā ampliſſime cōmendauit co
ram Dario perſaꝝ rege. Nā vt colligť ex. iij.
li. Heſdre ca. iij. dū ꝓpoſita fuiſſȝ corā Dario
queſtio. Quid ꝺ tribus fortius videreť. Rege
vino ⁊ muliere. Vnus rn̄dit ꝙ rex: q2 cū hō ꝑ/
ſit ceteris aiantibus: rex preeſt hoi ⁊ ad nutū
eius oia diſponunť. Quidā ali⁹ pretulit vinū
eo ꝙ vinū ai fortitudinē ſuꝑat. Zorobabel vo
mulierē vtroqȝ fortiorē aſſeruit. Nā regibus
⁊ his qui vitē plantant mulieres dn̄anť. Et ꝓ
mulieribus hoies cuiuſcūqȝ ſtatus aias pone
re nō formidant. Suꝑ hec āt oia veritatē di/
xit eē fortiorē: quā ois terra inuocat: ⁊ celū bn̄
dicit: ⁊ manet in eternū. Propter hāc āt veri
tatē ꝓferendā hortatus eſt xp̄s diſcipulos: vt
mori nō ꝑtimeſcerēt: dixit eni Matthei. x. ca.
Nolite timere eos qui occidūt corp⁹: aiam' āt
nō pn̄t occidere. Sed vhe nobis: nos ſumus
in quos fines ſeculoꝝ deuenerūt. Ab oibus ꝓ
maiori ꝑte veritas cōculcať. Cūcta mēdacijs:
dolo: fraude: deceptiōib⁹: ⁊ falſitatib⁹ fedata
cernunť. vbiqȝ adulationes: iuſticiā ⁊ veritatē
deijciūt. Nō eſt hec doctrina phoꝝ. Jnqͭ Ari
ſto. iiij. Thopicoꝝ. ⁊. iiij. Ethicoꝝ. ꝑ ſe mēda/
ciū prauū ⁊ fugiendū eſt: verū āt ⁊ bonū ⁊ lau
dabile eſt. Sed mūdi redēptor veritatē nos ex
colere docuit. q2 ipſe eſt veritas ⁊ vita. Hinc
⁊ btūs Jacobus illā ſuo ſanguine defendere
nō recuſauit. dū eni vt Egiſippus refert: Ju/
dei requiſiuiſſent eū vt ꝯ xp̄m predicaret i die
ſolēni paſce. aſcendens ſupra pinnaculū tēpli
voce magna rn̄dit. Quid me interrogatis de
filio hois. Ecce ipſe ſedet in celis a dextris ſū
me virtutꝫ: viuos ⁊ mortuos iudicare ventur⁹
Que verba ⁊ ſil'ia iudeos in tantū leſerūt: vt
exclamantes dicerēt. O o ⁊ iuſtus errauit: in/
terficiamus eū. Scđo cōſideremus de mor
te iacobi penā. Statim qdē aſcendenteſ iudei
ꝑcipitauerūt eū: deinde lapidauerūt. Jpſe vo
ſuꝑ genua ꝓcūbens dicebat. Rogo dn̄e dimit
te eis: q2 neſciūt quid faciūt. Quidā vo ſacer
dos exclamauit parcite queſo qđ facitis: ꝓ no
bis hic orat: iuſtus: quē lapidatis. Tunc vnus
perticā fullonis arripiens valido ictu caput
eius impetijt ⁊ cerebꝝ excuſſit. Taliqȝ marty
rio migrauit ad dn̄m. Anno trigeſimo epat⁹
eius. Sepultuſqȝ eſt ibidē ꝓpe tēplū. Cū autē
ppl'us mortē ei⁹ vindicare ⁊ malefactores ca/
pere ac punire vellet ꝓtin⁹ aufugerūt. Ter/
tio ꝯſiderem⁹ de morte Jacobi vindictā. Nā
iudei ⁊ pp̄ h̄ pctm̄ ⁊ principalius q2 xp̄m occi/
derūt diuina vltione ꝑcuſſi fuerūt: quoꝝ deſo
lationē ac deſtructionē ciuitatis narrauimus
i tractatu ꝺ timore iudicioꝝ dei. Nūc vo ſuf
ficit intellexiſſe q̄ꝫtū btūs Jacob⁹ deo celi fue
rit gratus quē in h̄ ſeculo tot virtutibus pol/
lere fecit ⁊ i futuro eterno bono donauit. Ad
q̄s nos ꝑducat clementia xp̄i. Qui eſt bn̄dict⁹

ꝛ laudabilis in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo quadrageſimus de laudibus fidei xpiane: que veriſſima ꝓbat extra quā nullus conſequi pōt eternā ſalutē. In feſto ſctōꝛum Philippi ꝛ Jacobi recitandus.

In me credite: verba ſūt redēptoꝛ nr̄i. Joānis. xiiij. ca. ꝛ in euangelio pn̄tis ſolennitatis: decepti pleriq̄ʒ a ſuo debili paruiſſimoq̄ʒ ingenio nolūt acceptare illa q̄ deus nobis ſua benignitate reuelauit. Reputāt quippe ſtultū foꝛe ac ſatꝭ leue ſi credant pure ꝛ ſimplicit altiſſima fidei xp̄iane myſteria. Cōtra quos loquit ſcriptura oñdens q̄ʒ ſit laudabile, q̄ʒq̄ʒ vtile ꝛ meritoꝛium credere diuinis abſq̄ʒ inq̄ſitiōe curioſa vel ꝯdictione. Scribit nāq̄ʒ Geneſis. xv. ca. Credidit abꝛahā deo ꝛ reputatū eſt ei ad iuſticiam. Et. ij. Paralipo. xx. ca. Credite i dn̄o deo vr̄o ꝛ ſecuri eritis. Et Eccleſiaſtici. ij. ca. Qui timetis deū credite illi ꝛ nō euacuabit merces vr̄a. Et ad Romanos. x. ca. Coꝛde eni credit ad iuſticiā. Et Marci vltimo ca. Qui crediderit ꝛ baptiçatus fuerit ſaluus erit. qui vo nō crediderit cōdēnabit. Et Joānis. i. ca. Dedit eis ptātem filios dei fieri his qui credunt in noīe eius. Et. iij. ca. Sic deus dilexit mūdū vt filiū ſuū vnigenitū daret: vt oīs q credit i illū non pereat ſed habeat vitā eternā. Et. vij. ca. Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura flumia de ventre eius fluēt aque viue. Et. viij. ca. Si nō credideritis moꝛiemini in pctō vr̄o. Et. xi. ca. Qui credit in me ēt ſi moꝛtuꝰ fuerit viuet. Et. xx. ca. Beati qui nō viderunt ꝛ crediderūt Et vltimo ca. Credentes vitā habeatis in nomine eius. Et Luce. ij. ca. Eliſabeth a ſpū ſctō mota dixit imaculate virgini. Beata q̄ credidiſti. Et lʒ iſta ſufficerent ad extinguendā neq̄ciā hoim elatoꝝ. verūtn̄ oſtendemꝰ in pn̄ti ſermone fidei nr̄e clariſſimā veritatē. Hanc pꝛedicauerūt philippus ꝛ iacobus apl̄iq̄ʒ ceteri. hanc didicerūt a xp̄o: hanc deniq̄ʒ ꝓpꝛio ſanguine defenderunt. Neq̄ʒ dari pōt alia fides pꝛeter iſtā in qua ſperari poſſet eterna ſalus. Vna inquit textus in ca. firmiter. de ſum. tri. ꝛ fi. ca. eſt fideliū vniuerſalis eccleſia extra quā nullus oīno ſaluat. Et apl̄us ad Epheſios. v. ca. ait. Vnus deus vna fides q̄. ſ. credit xp̄m deū ꝛ hoiem de virgine natū ſaluatoꝛē mūdi. Q̄ꝫ aūt iſta fides veriſſima ſit ꝛ indubitata ꝓbare poſſumus triplici rōne.

Pꝛima dr̄ mūdialis acceptationis.
Scd̄a paſſionalis tollerationis.
Tertia diuinalis magnificationis.

¶ Q̄ꝫ fides xp̄i vera ſit oſtendit eo q̄ꝫ mundus totus illā acceptauit mediante pꝛedicatione apl̄oꝝ qd̄ fieri nō potuiſſet abſq̄ʒ virtute dei ꝛ miraculis euidentibus. Capitulum. j.

Rima rō qua ꝓbat q̄ꝫ vera ſit fides xp̄i dr̄ mūdialis acceptatōis. Non eni abſq̄ʒ virtute dei fides iſta acceptata fuit in toto terrarū oꝛbe a populis: a philoſophis: a regibus ꝛ imperatoꝛibus. Clarū quippe eſt q̄ꝫ ante p̄dicationē apl̄oꝛum mūdus totus ſupſtitionibus varijs noxijſq̄ʒ erat īmerſus. Et vt in ſermone ſcd̄o huius operis diximus. Alij colebant ꝓ deo celeſtia coꝛpoꝛa. Alij elementa inſenſibilia. Alij coꝛruptibiles hoīes ac moꝛtales. Alij beſtias ꝛ ſerpentes. Alij deniq̄ʒ idola vana ſurda ꝛ muta. Ob qd̄ ꝛ innumera flagicia perpetrabāt atq̄ʒ ritus deteſtabiles obſeruabant. Naʒ vt inquit Euſebius panphili li. i. de euangelica pꝛeparatione. Perſe matres ꝓpꝛias nephandis nuptijs cognoſcebāt. Scite carnibus veſcebant humanis. Maſſagete ꝛ derbices pꝛopinquoſ ꝛ affines ſuos ſenectute confectos miſerrimos putantes interficiebant imolando ipſos idolis: deniq̄ʒ comedebant. Tibareni ſenioꝛes: ſuos viuos pꝛecipitabant. Et vt tradūt Manethus hiſtoꝛicꝰ Egyptius ꝛ Apollodoꝛus: ꝛ Philo qui fenicū ſcripſit hiſtoꝛiā. Et Dionyſius alicarnaſea vir romane hiſtoꝛie ac italice periciſſimus: ita pater vnicū filiū dilectum: mater filiā demoni tāq̄ʒ ouem ſacrificabant. Oia tn̄ iſta ꝛ ſimilia pꝛedicatione apoſtoloꝛum penitus ſunt deleta. Omiſſis auteʒ ceteris. Nōne philippus apoſtolus Scitarū gentes ad xp̄m cōuertit? Ipſe quidē illis euangelium xp̄i per annos. xx. feruentiſſime pꝛedicauit. Vbi quattuoꝛ mirāda fecit. Pꝛimo dꝛaconē expulit: naʒ cū aīal illud īmaniſſimū ſub ſtatua martis lateret indeq̄ʒ exiuiſſʒ interfeciſſetq̄ʒ filiū pontificis ꝛ duos tribunos: iuſſu bt̄i philippi in locū deſertū deſcendit: nulliq̄ʒ de cetero nocuit. Scd̄o idoluʒ martis cōfringi iuſſit: ꝛ loco eiꝰ crucē xp̄i erexit quā oēs fideliter adoꝛauerunt. Tertio oēs moꝛbidos flatu dꝛaconiſ pfecte ſanauit: ꝛ illis tribus moꝛtuis vite beneficium reſtituit: qui oēs crediderūt in xp̄m ꝛ baptiçati ſunt. Quarto hereſim ebionitarum qui carnem xp̄i fantaſticam dogmatiçabant extinxit. Erant autē

illi due filie ſacratiſſime virgines p quas dñs multos ad fidē conuertit. Notādū tñ hoc loco q fuit alius philippus vnus ex ſeptē diaconibus de quo ſcribit in actibus aplorū. de quo dicit Hiero. i martilogio q octauo idus Julij ſignis et virtutibus inclitus apud Ceſareā requieuit: iuxta quē filie eius tres tumulate ſūt nā quarta apud epheſū requieſcit. Primus ḡ philippus ab iſto differt: q: ille fuit aplus iſte diaconus. Ille quieſcit apud Jeropolim. Iſte apud Ceſareā. Ille habuit duas filias pphetiſſas. Iſte qttuor: lȝ hiſtoria eccleſiaſtica videatur dicere q fuit philippus qui habuit quattuor filias pphetiſſas. Sed in hoc magis Hiero. eſt credendum. De philippo itaqȝ aplo ita ſcribit Ambroſius in li. de vita et obitu ſctōꝝ Philippus gentilibus predicat xpm: barbaraſqȝ gentes vicinaſqȝ tenebris et mari oceano coiunctas ad ſcie lumen fideiqȝ portū deducit: demū in Jerapoli frigie prouintie vrbe crucifixus: lapidatuſqȝ obijt ſimulqȝ cū filiab9 ſuis ibi requieſcit. Diximus iam conuerſionē Scitarū aliarūqȝ gentiū factā predicante philippo: apliſqȝ ceteris. Q̄d vtiqȝ ſine deo adiuuante pfici minime potuiſſet. vt eni ſcribitur Marci vltimo ca. Apli predicauerunt vbiqȝ dño cooperante et ſermone confirmāte ſequētibus ſignis. Nō cōfirmaſſet deus illoꝝ ſermonē: neqȝ ſigna fuiſſēt ſecuta: niſi fides quā predicabant vera fuiſſet. Propterea Aug9 li. xxij. de ci. dei ingt. tria eſſe magna et ſm nāȝ incredibilia. Primū eſt xpm dei filiū de virgine et natū paſſū et in cruce mortuū atqȝ in ſe pulchro poſitū: reſurrexiſſe tertia die: et qdragesima poſtq̄ ſurrexit ad celos aſcēdiſſe. Dū philoſophi: ſtoici: Epicuri et reliqui audiebāt Athenis paulū iſta predicantē. Aliq dicebant eū ſeminuerbiū. id eſt ſeminatorē verborū. Alij vo addebāt: annūciatorē nouoꝝ demoniorū id eſt nouaꝝ ſciaꝝ videt eſſe. vt dr Actuū. xvij ca. Scōm magnū et incredibile eſt totū mūdū crediſſe illud primū. Nā vt pȝ oēs nationes relictis ſupſtitionibus idolatrie crediderunt in xpm. Q̄d ēt confirmari pōt: q: Roma abiecta idolatrie ſpurcicia xpm cōfeſſa eſt et vſqȝ in preſens illū crucifixū adorat. Neqȝ vt quidā aiunt indocta plebs ſuaſioni aploꝝ conſēſit: quinimmo et philoſophi clariſſimi et ciues honoratiſſimi et reges et principes ac ſapiētiſſimi viri xpm ſunt venerati. Tertiū magnū et ſm nām incredibile eſt mūdū totū primū incredibile credidiſſe: predicatione aplorūȝ qui neqȝ pollicebant tpalia bona: neqȝ voluptati fauebant: neqȝ vitā tpalem tuendā dicebant Sed predicabant mūdi cōtemptū: paſſionuȝ tollerantiā: et mortis violente deſideriū: nō in pulchritudine et elegantia orōnis: nō in vi armoꝝ pplos attraxerunt vt crucifixo ieſu xpo diuinū exhiberent honorē. O res admodū ſtupendiſſima. O inuicta virtus oipotentis dei duodecim ſimplices hoies a xpo electi potuerūt in oēs pplos et nationes veritatē euāgelicā diſſeminare. Aut igit miraculis et ſignis fidē quā predicabāt vt infideles illā acceptarent confirmauerunt. Et ſic apparet q in eis tanq̄ fidelibus nuncijs eterne vite effluxit diuina grā. Aut ſi abſqȝ miraculis id fuit effectū: et hoc vtiqȝ miraculū pmaximū erit cenſēdū: vt ſimplici pſuaſioni aploꝝ crediderit totus mundus: rem primā tā grandē et vt predictū eſt ſm nām incredibilē. Sed quidā inſenſati obijciūt nobis. q ſi ideo eſt vera fides xpi q: ab oibus nationibus fuit ſuſcepta: pari mō dicere poſſumus q ſecta Magumethi iā q̄ſi vbiqȝ dilatata fuerit a deo: et per conſequens Magumethani pñt ſperare futurā ſalutem. Ad hoc rñdemus Primo q: ſecta illa multa continet ſtulta et irrationabilia et preter illa q̄ vitā Magumethanoꝝ voluptuoſā et brutalē oñdunt: id maxime eſt attendenduȝ: videlicet q illoꝝ btitudo adhuc ī voluptate finiet. Nā vt aſſerunt: promiſit deus ſeruantibus legem Magumeth paradiſū. i. hortū deliciarū aqs preterfluentibus irrigatū: in quo ſedes habebunt ppetuas: nec frigore aut eſtu aliquo affligent: oibus ciboꝝ veſcent generibus Sericis veſtimentis ois coloris induent: et virginib9 ſpecioſiſſimis cōiungent. In delicijs oibus accubabunt: quibus angeli pincernarū more cū vaſis aureis et argenteis miniſtrabūt offerentes eis vinū lac et mel: dicentes. comedite et bibite in leticia. Tria nanqȝ flumina. ſ. lactis et mellis et vini optimi aromatici eos habere dixit Magumeth in paradiſo: et q angelos pulcherrimos ſūt viſuri adeo magnos q ab vno oculo angeli vſqȝ ad celū ſit ſpatiū vnius diei Contra quas fatuitates ingt Auicēna. ix. methaphiſice. ca. vij. lex nr̄a quā dedit magumethus oñdit diſpoſitionē felicitatis et miſerie q̄ ſūt ſm corpus. Sed eſt alia pmiſſio q̄ apphendit ab intellectu. Seqt. Sapiētib9 mlto magis fuit cupiditas ad pſequendū hāc felicitatē q̄

corpoꝝ:que q̄uis dareꝛ eis tñ nõ attenderũt
nec appꝛeciati ſunt eã cõparatione felicitatꝭ
q̄ ẽ cõiuncta pꝛime veritati. Scd̃o lex illa mul
to veneno cõmixta eſt. Nã aſſerit in ſuo alco/
rano Magumeth. ꝙ moyſes fuit magnus ꝓ
pheta:ſed xp̃s maioꝛ ⁊ ſũmus ꝓphetaꝝ nat⁹
ex maria virgine virtute dei abſq; hoīs ſemĩe
Sed venenũ imiſcuit:q2 xp̃m nõ vere paſſum
nec vere reſurrexiſſe dixit:ſed aliũ q̄ndã hoīez
ſibi ſimilẽ hoc egiſſe vel paſſũ eſſe docuit. Ter
tio ipſe maximus fuit deceptoꝛ q rudes ppl'os
facile ꝑuertere potuit. Nam ſecutus Epicuri
doctrinã cũ finxiſſet ml'ta falſa:ſibi credẽtib⁹
indulget oẽꝫ laſciuiã. De epicuro qppe ſic ait
Lactantius li.iij. diuinaꝝ inſti. Epicuri diſci
plina multo celebrioꝛ ſemꝑ fuit q̄ꝫ ceteroꝝ:nõ
q2 veri aliqd affert:ſed q2 multos ad populare
nomen voluptatis inuitat. Nemo eni non in
vitia pꝛon⁹ ẽ. Preterea vt ad ſe multitudinẽ
cõtrahat: oppoſita ſingulis quibuſq; moꝛib⁹
loquiꝛ deſidioſũ. Vetat lr̃as diſcere:auarũ po
pulari largitione liberat:ignauũ ꝓhibet acce/
dere ad rẽpublicã:pigrũ exercere:timidũ mili
tare. hec ille. Pari mõ magumeth ſequentib⁹
illũ ad luxuriandũ ⁊ fornicandũ liberã licen/
tiã largiꝛ. Fuit ãt tp̃e bonifacij quarti ⁊ He
raclij imperatoꝛis ex gente arabũ qui vt aiũt
ꝯſilio cuiuſdã Sergij mõachi apoſtate: ml'ta
calliditate ⁊ aſtutia decepit arabes. dein̄ vſq;
ad tp̃a nr̃a:neſcimuſ q̊ iudicio dei:maximã oꝛ
bis partẽ coꝛrupit. Cui nihil efficacius obijce
re poſſũ q̄ꝫ ſua deliramẽta que in libꝛis ſarra
cenoꝝ inueniunꝛ deſcripta. In alcoꝛano quip
pe Magumethus ait. Laus eius ſit q trãſire
fecit ſeruũ ſub vna nocte ab oꝛatoꝛio bellaruꝫ
que eſt domus Mecque vſq; ad oꝛatoꝛiũ re/
motiſſimũ q̄ eſt domus ſctã in hierl'm quam
benediximus. Expoſitio huius ſententie eſt ĩ
li. q dr̃ arabice halmacris: qd̃ latine interpꝛe/
taꝛ in altũ aſcendere. Et id̃ vulgariter dr̃ ſcala
Magumeth. Ibi induciꝛ magumeth qui d̃ ſe
loquens dicit ridendas ac deteſtandas fatui/
tates. Pꝛia ꝙ cũ doꝛmiret ⁊ ĩ lecto iuxta vxo
rem in Mecqua in arabia apparuit ei gabꝛiel
angelus ⁊ dixit ei. Surge ⁊ veni poſt me. cũq;
ſurrexiſſet ⁊ veniſſet ad poꝛtã domus vidit ꝙ
gabꝛiel tenebat ꝑ habenas quandã beſtiã cui
nomen erat Alboꝛath q̄ erat grandioꝛ aſino:
⁊ habebat faciẽ hoīs:⁊ crines de perlis: pect⁹
de ſmaraldo:caudã d̃ rubino:oculos claríoreſ
ſole:pedes ⁊ vngulas ad modũ camele:Sellaꝫ
pꝛecioſã de perliſ ⁊ auro. Et erat illa beſtia cir
cũdata angelis qui cuſtodiebant eã. Et cũ di/
xiſſet angelus Magumeth aſcende ⁊ equita.
beſtia ſtare nolebat. Cui dixit angelus. Albo/
rath ſta in pace:q2 nunq̄ꝫ talis hõ eqtauit ſuꝑ
te nec equitabit. Tunc beſtia interrogauit. qs
eſt iſte? ⁊ gabꝛiel rñdit. Hic eſt magumeth dei
nuncius ⁊ pꝛopheta magnus. vt hec audiuit
beſtia ſtetit ⁊ Magumeth eqtauit: ⁊ gabꝛiel
tenuit ſibi ſcandile ſiue ſtaffã. Scd̃a fatuitas
ꝙ alboꝛath cõfeſtim ire cepit cito ⁊ ſuauiter: ⁊
paſſus eius ita magni erãt ꝙ inter vnũ paſſũ
⁊ alium erat tantũ ſpatij q̄ꝫtum poſſit hõ lon
gi⁹ ꝓpꝛijs oculis reſpicere a remotꝭ. Tertia
fatuitas ꝙ ſic aſſociatus ab angelo ꝑuenit ad
templũ in hierl'm: ⁊ inuenit oẽs ꝓphetas ſtã
tes ibi quos deus fecerat exire de ſepulchꝛis
vt honoꝛarent ipſũ Magumeth: qui ſalutaue
runt eũ gaudentes ⁊ amplexanteſ. Quarta fa
tuitas ꝙ exeuntes templũ angelos oſtendit ei
quandã ſcalã que durabat a terra vſq; ad pꝛi
mũ celũ ⁊ erant gradus illius de lapidibus p̄/
cioſis ⁊ angeli circũdabant eã. Tũc gabꝛiel di
xit illi. Aſcẽde magumeth: ⁊ aſcẽdit: ⁊ gabꝛiel
⁊ alij angeli aſſociabant eũ. Cunq; aſcendiſſet
inuenit in via vnũ angeluꝫ ita magnũ ꝙ tene
bat caput ſuũ ſupꝛa celũ ⁊ pedes eius ĩ abyſſũ
Et erat factus ad modũ galli: cui deus oſtẽde
bat qñ erat oꝛãdũ. nã veniebat ad eũ q̄dã vox
de celo dicens. Tu creatura q̄ deo es obediens
lauda deum. Et mox ille angelus dicebat alta
voce. Bñdicaꝛ deus rex ſctiſſimus. quo dicto:
galli qui ſunt in terra cantabant. Quinta fa/
tuitas. ꝙ vidit quendã aliũ angelũ cuius me/
dietas erat ignis ⁊ medietas nix: nec igniſ de/
ſtruebat niuẽ: nec ecõtra. qui ẽt laudabat deũ
oꝛans ꝙ ſic in eo cõiunxerat ignẽ ⁊ niuẽ ſic cõ
iungeret coꝛda gentiũ q̄ ipſi deo eſſent obediẽ
tes. Sexta fatuitas ꝙ ꝑuenit ad celũ lune qd̃
erat totũ ferreũ. Et cũ pulſaret gabꝛiel ad poꝛ
tã: venit qdã angel⁹ ita magn⁹ ꝙ ip̃e hẽbat in
longitudinẽ ſpatiũ itineris hoīs ꝑ mille ãnos
⁊ tantũdẽ in latitudine. Et poꝛtis aptꝭ ab iſto
angelo Magumeth intrauit. Septima fatui
tas ꝙ cũ intraſſet ibi vidit angelos qui habe/
bant facies hoīm ⁊ coꝛpoꝛa ad modũ vaccaꝝ
⁊ alas ad modũ aquilarũ. Et erant in numero
ſeptuaginta milia capita. Et quodlibet ca/
put ſeptuaginta milia coꝛnua. Et quodlibet
coꝛnu ſeptuaginta milia nodoꝝ: ⁊ inter vnuꝫ
nodũ ⁊ aliũ erat ſpatiuꝫ itineris hoīs ꝑ q̄dra/

ginta annos. Et in quolibet predictoꝝ capitū erant ſeptuaginta milia facies. Et quelibet facies habebat ſeptuaginta milia oꝛa. Et q̄ḋlibꝫ os ſeptuaginta milia linguas: ⁊ quelibet ex illis linguis ſciebat ſeptuaginta milia loquelaſ ⁊ laudabāt deū ſeptuaginta milibus hoꝛis in die. Octaua fatuitas ꝙ ꝑuenit ad ſcȭm celuꝫ qḋ erat eneū. inde ad tertiū qḋ erat argenteuꝫ poſtea ad quartū qḋ erat aureū. Et i hoc vidit ſeptuaginta milia angeloꝝ: qui oēs habebant facies aquilaꝝ. Et quelibet ala habebat ſeptuaginta milia pennas. ⁊ q̄libet penna habebat in longitudine ſeptuaginta milia cubitoꝛum Nona fatuitas ꝙ poſtea ꝑuenit ad quartum celū qḋ erat totū de perla: ⁊ hic vidit vnū angelū qui totus erat de igne: ⁊ habebat ſeptuaginta milia bꝛachia. Et in quolibet ſeptuagita milia manus. Et in qualibet manu ſeptuaginta milia digitos. Deinde venit ad ſextū celū qḋ erat de ſmaraldo. ⁊ ad ſeptimū qḋ erat de rubino. Et tandē ad octauū qḋ erat de topacion: ⁊ hic inuenit deū q dixit q̄lit elegerat eū ⁊ oꝛdinauit ei legeꝫ ⁊ oīa q̄ debebat facere. Et tandē rediit ꝑ eandē viā vſqꝫ ad finē ſcale ⁊ equitauit Alboꝛath ⁊ venit ad domū ſuā ⁊ inuenit vxoꝛē ſuā in lecto q̄ doꝛmiebat: narrauitqꝫ ei oīa q̄ geſta fuerāt. Ecce qualib⁹ figmētis diabolicis vſus eſt magumeth: in quibus nil ꝯgruū: nil rectū: nil rōnabile: nil deniqꝫ veriſimile inuenit̄. Sed ⁊ fidei nr̄e decoꝛa myſteria honeſtiſſima ⁊ vera ac rōnabilia ſunt. Nā vt inqt Scotus in pꝛologo pꝛimi libꝛi ſententiaꝝ. Quid rōnabilius ꝙ̄ deū ſup oīa diligere ⁊ ꝓximū ſicut ſeipſū. De deo āt nil credimus qḋ aliquā imꝑfectōꝫ ipoꝛtat: imo qcqd de illo dicimus atteſtat̄ ꝑfectioni diuine: ſicut patet de trinitate pſonarū: de incarnatione verbi ⁊ hmōi. O b qḋ Aug⁹ li. ij. ḋ ci. dei. ca. xxviij. ait. Nihil turpe aut flagicioſū ſpectandū āmitandūqꝫ ꝓponit̄: vbi veri dei aut p̄cepta mādant̄ aut miracula narrant̄: aut dona laudant̄: aut bn̄ficia poſtulant̄. Quicqd igit̄ magumeth fecit vt ſua ſecta reciperet̄ malicia ⁊ dolo cōpleuit. Nō ſic apl'i ḋ quib⁹ iā p̄dictū eſt: ꝙ tpalia bona oīno ſpnenda: vitia deteſtāda: ſequēdas virtutes: deſiderandāqꝫ futurā vitā ſuaſerūt ¶ Q ꝫ vera eſt fides xp̄i ex eo ꝙ ꝓ illi⁹ ꝯfeſſiōe tot hoīes ⁊ mulieres moꝛtē violentā foꝛti aīo tulerunt. Capitulum. ij.

Ecunda rō q̄ pꝛobat̄ ꝙ vera ſit fides xp̄i dr̄ paſſionalis tolleratiōis. Pro iſta gpe fide tot milia miliū vtriuſqꝫ ſexus martyrium pati vſqꝫ ad moꝛtē conſtantiſſime voluerunt. In quibus tria ſunt conſideranda.

Pꝛimū eſt numeroſitas.

Scȭm bonitas.

Tertiū nouitas.

¶ Pꝛimū qḋ eſt conſiderandū in his qui pꝛo xp̄o martyriū paſſi ſūt: dr̄ numeroſitas. Nā ſi pauci eſſent foꝛtaſſis quis diceret illos fuiſſe deluſos: Sed quō illos numerare valebimus cū pſecutio xp̄ianoꝝ facta fuerit ꝑ oꝛbē a tot imperatoꝛib⁹ ſucceſſiue. Nā vt inquit Aug⁹ li. xviij. de ci. dei. Quidā voluerūt decē fuiſſe perſecutiones eccleſie. Pꝛima fuit Neronis. Scḋa Domitiani. Tertia Traiani. Quarta Antonini. Quita Seueri. Sexta Maximini Septima Decij. Octaua Valeriani. Nona Aureliani. Decima Diocletiani ⁊ Maximiani. Sub quibus innumerabiles viri ⁊ mulieres ꝓ cōfeſſione fidei exquiſitiſſimis cruciatibus afflicti: moꝛtē foꝛti aīo tulerunt. Et vt refert Hiero⁹ in martilogio. Tp̄e diocletiani ⁊ maximiani intra vnū menſē decē ⁊ octo milia xp̄ianoꝝ martyrio coꝛonati ſūt. Si igit̄ in oꝛe duoꝝ vel triū teſtiū ſtet oē verbū. vt dr̄ Deuterono. xix. ca. Et Matthei. xviij. ca. Et extra de teſtibus ca. licet. Quāto magis ſtandū erit veraciſſimo teſtimonio ſctōꝝ martyrū. Propterea inqt Hiero⁹ in queſtionibus ad helbidiā. Triumphus dei eſt paſſio martyrū: ꝓ xp̄i noīe cruoꝛis effuſio ⁊ inter toꝛmenta leticia. Cū eni qs viderit tanta conſtantia ſtare martyres atqꝫ toꝛqueri ⁊ in ſuis cruciatibus delectari: odoꝛ noticie dei diſſeminat̄ in gentibus ⁊ ſubit tacita cogitatio ꝙ niſi verū eſſet euangeliū nūq̄ꝫ ſanguine defenderet̄. ¶ Scȭm qḋ eſt cōſiderandū in his q̄ ꝓ xp̄o martyriū paſſi ſūt: dr̄ bonitas. Nō eni erāt vitioꝝ amatoꝛeſ aut tpalium bonoꝝ auidi: qn̄ vt apparet vitā ꝓpꝛiā cōtēnebant. Ideo ſuſpecti eſſe de mendacio aut falſitate n̄ pn̄t. Nā vt inquit Lactātius li. i. diuina. inſti. Volūtas fingendi ac mētiendi eoꝝ eſt q opes appetūt: qui lucra deſiderant. que res pꝛocul a ſctis viris fuit. Et vt ait Hiero⁹ ad palmachiū. Si iocando paſſi ſunt credant̄ iocando locuti. ¶ Tertiū qḋ eſt cōſiderandū in his qui ꝓ xp̄o paſſi ſūt: dr̄ nouitas Nā nō erant a teneris annis educati in fide xp̄i: ſed ꝓ maioꝛi parte mlti ex eis nouiter ad fidē cōuerſi: letiſſimi ad martyriū cōuolabant Hoc āt fieri nō potuiſſꝫ abſqꝫ iterioꝛi auxilio

diuine gr̃e: ⁊ exterioribus ſignis: miraculis ac
reuelationibus. Que Cornelius tacitus nega
re nō audens q̄r gentilis erat: xp̄ianos genus
maleficū appellauit. Sed reuera oīa illa n̄ ma/
leficio imo dei virtute fiebāt. Quiſnā nō mi/
ret̄ Tiburtiū ⁊ Valerianū nobiles Romanos
in gentilitate nutritos a Cecilia virgine ad h̄
inductos fuiſſe vt morte ꝓ xp̄o ſubire n̄ formi
darēt. Quid de Romano dicemꝰ q̄ dū ſꝑ ido
la coluiſſet: militiāq; exercuiſſet: a btō lauren/
tio martyre baptiçari popoſcit. Dū eni iuſſu
Decij laurētiꝰ ſcorpiōibꝰ cedebat̄: is romanꝰ
clamādo dixit. O laurēti video ante te iuuenē
pulcherrimū ſtantē ⁊ mēbra tua cū lintheo ex
tergentē: adiuro te ergo ꝑ dn̄m nō me derelin
quas ſed feſtina me baptiçare. Solutus v̄o
laurētius ⁊ in cuſtodia recluſus hypoliti. Ro
manus afferens vrceū cū aqua ad pedes laurē
tij ꝓcidit: ⁊ ſacrū ab eo baptiſma ſuſcepit. Qḋ
vbi Decius cōperit: fuſtibus iuſſit eū cedi de/
inde decollari. Hipolitus ipſe inſuꝑ qui car/
ceres cuſtodiebat a btō laurentio cū oī ſua fa
milia baptiſmū ſuſcepit. Qui poſtq̄ laurētij
corpꝰ ſepeliuit: venit ī domū ſuā: vt ī eiꝰ legē
da narrat̄: ⁊ dans pacē ſuis ⁊ ancillis ſuis oēs
ſacr̄o altaris qḋ Juſtinus presbyter obtulerat
cōmunicauit. Poſt qḋ appoſita mēſa priuſq̄
cibū ſumerēt: venientes milites eū rapuerunt
⁊ ad Ceſarē adduxerūt. Cui Decius. Nunqd
tu magus effectus es q̄ corpus laurētij ſepeli
ſti? Cui hipolitus. Hec feci non quaſi magus
ſed vt xp̄ianus. Cōtra quē tyrannus deſeuiēs
fecit eū fuſtibus cedi: ⁊ pectinibus laniari. Et
cū inter tormenta ſempꝫ xp̄m cōfiteret̄. Deciꝰ
oēm familiā eius adduci fecit: iuſſitq; concor
diā de xp̄o loquentē q̄ nutrix erat hipoliti tā/
diu plūbatis cedi quouſq; ſp̄m emiſit. Tandē
hipolitus cū oī familia extra portā tiburtinā
adductus fuit: vbi in conſpectu hipoliti oim
capita amputata fuerūt. Hipoliti v̄o pedes
ad colla indomitoꝝ equoꝝ ligati ſunt: atq; ſic
ꝑ cardos ⁊ tribulos tādiu tractus eſt donec
ſp̄m exhalauit. Eoꝝ āt corpora Juſtinus pre
ſbyter rapuit ⁊ iuxta corpus ſancti laurentij
ſepeliuit. Si oīa hmōi vellemꝰ exprimere: lon
giſſimis ꝓfecto ſermonibus foret vtendū. Sꝫ
pauca hec q̄ cōmemorauimꝰ ideo dicta ſūt: vt
appareat veritas fidei: quā illis tp̄ibus cōfite
ri nil aliud erat niſi dira ſupplicia ⁊ mortē ex
quirere. Et tn̄ vt prediximus innumerabiles
quodāmodo ſunt inuenti: qui martyres torē/

bant̄: relicto gentilitatis errore publica voce
xp̄ianos ſe aſſerētes: ad mortē vltro tendebāt
¶ Q̄ꝛ fides xp̄i vera eſſe probat̄ ex eo q̄ꝛ deus
illā cōtinuis miraculis magnificat etiam tp̄i
bus nr̄is. Capitulum. iij.

Ertia rō qua ꝓbat̄ q̄ꝛ vera ſit fides xp̄i
dr̄ diuinalis magnificationis. Magnifi
cata q̄ppe ē fides iſta ab oipotēti deo in opibꝰ
miraculoſis. Et antiq̄s dimiſſis: ꝓferamꝰ ea q̄
quottidie oculis nr̄is ꝑſpicimus: que in tribꝰ
generibus diſtingui poſſunt.
Primū dr̄ odorationis.
Scdm̄ ſcaturitionis.
Tertiū conditionis.
¶ Primū genus miraculorꝫ que quottidie
videmus dr̄ odorationis. Nā qui baptiſmi la
uacro ſunt regenerati odore quodā ſuaui ab
infidelibus diſtinguunt̄. Ipſi v̄o infideles q̄
non ſunt baptiçati fetore quodā intollerabili
deturpant̄. Teſtor deū ⁊ angelos eius: q̄ꝛ dū ſe
mel Brundiſij pectoris dolorem incurriſſem
Quidā medicus iudeus non vocatus ad me
venit: qui q̄ primū intrauit cellulā in qua ia/
cebā in lectulo: fetore ſuo ita turbauit ſtoma/
chum meū vt viderer euomere velle oīa viſce
ra ⁊ inteſtina; nec quieſcere potui donec a me
licentiatus diſceſſit. Quid plura? Audiui ego
a q̄plurimis ⁊ fidedignis. Q̄ꝛ in caſtello ſan/
cti petri prope Rhodum quod milites ſancti
ioannis hieroſolymitani tuent̄: ſunt canes fe
rociſſimi qui in die ligantur: in nocte v̄o ſol/
uuntur ⁊ extra caſtellū liberi dimittuntur: hi
ſi xp̄ianum aliquē inueniunt nullā ei moleſti/
am inferunt. Si v̄o aliquē turcū aut ſarrace
num reperiūt latratibus ⁊ morſibus vſq; ad
mortē inſequunt̄. Ex odoratu quippe xp̄ianos
ab alijs diſcernunt. Sed non eſt omittendꝫ
quod experimur de ſanctoꝝ reliquijs in qui/
bus tanta eſt odoris fragrantia vt merito cō
fiteri cogamur oſſa illa felicia ſic a deo reſer/
uata: cū ſuis aiabus tandē glorificanda. ¶ Se
cundū genus miraculorum dr̄ ſcaturitionis.
Vtiq; ſm̄ nām fieri non poſſunt vt ex aridis
oſſibus ⁊ inaiatis: liquor ꝓfluat indeſinenter
quod tn̄ fieri negare nō poſſumus. Nam ⁊ ſi
non oim tn̄ multoꝝ ſcōꝝ corpora manna ſca
turiūt. Sicut ſcti Nicholai apud Barū. Scti
Andree apud Amalfiā. Scti Matthei apud
Salernū. ¶ Tertiū genus miraculorum dicit̄
conditionis. Vnde eſt hec conditio in vero li
gno crucis vt in igne proiectū ⁊ ſi inflāmetur

nunq̄ꝫ tñ cõburaꝛ ſi ponaꝛ in aq̄ nõ natet ſed
ſubmergaꝛ niſi ex miraculo dei. De ſpina co-
rone dñi adhuc a pleriſqꝫ accepi ꝙ rodi in pa
raſceue floret. De colũna que eſt in ſctõ petro
in vrbe maxima teſtimõia de viſu referre poſ
ſumus: ꝙ ibi vexati a demone liberanꝛ. Aiunt
quidẽ illã eſſe in qua dñ ieſus predicabat in tẽ
plo in hierl'm quieſcere ſolebat In Apulia ꝓ
pe pulignanũ eſt eccleſia in qua corpꝰ ſcti viti
regeſcit: in q̄ illi q morſu rabidoꝝ canũ timẽt
interire abſqꝫ vlla medicina liberanꝛ. In ciui
tate Brũduſij reſeruaꝛ aduſtũ corpus ſancti
Theodori martyris cũ veneratione ꝛ deuotio
ne ppl'i. Tempore ꝟo ſiccitatis cũ ꝓceſſiõibꝰ
ꝛ letanijs corpꝰ illud extrahiꝛ: ꝛ ſepiſſime imo
eodẽ die pluuia de celo deſcendit. Sunt ꝛ alia
multa hmõi in religione nr̃a xp̃iana propter
q̄ merito dicere poſſumus. Qꝛ nõ eſt alia na
tio tã grandis que habeat deos appropinquã
tes ſibi ſicut adeſt nobis deus nr̃. Igiꝛ letenꝛ
fideles qui credũt in xp̃m: qꝛ nõ ambulant in
tenebris: ſed habebũt lumen vite: in p̃nti per
gr̃az ꝛ in futuro ꝑ gl'iam ſempiternã. Amen.

¶ Sermo quadrageſimuſprimus de ſingula-
ri electione ſancti matthie qua ad apoſtolatũ
aſſumptus eſt.

Annumeratus eſt cũ
vndecim apl'is. Scribunꝛ hec ver-
ba Actuũ .i. ca. ꝛ in epl'a hodierne
feſtiuitatis. Cupientes laudibꝰ bti
matthie inſiſtere: bñ eſt vt illius electionẽ qua
ad apl'atuꝫ fuit aſſũptus ꝑſcrutemur. De ip̃a
quippe copioſe loquiꝛ epl'a preſens: in q̄ mul-
ta pulchra ꝛ notabilia cõtinenꝛ. In oibus tñ q̄
ibi ponunꝛ: matthie ſanctitas eximia demon
ſtraꝛ. Ipſe enim apl'atum obtinuit nõ aliqua
elatione cõmotus: ſed ab apoſtolis orantibus
ꝛ deo reuelante vocatus. Iccirco vt iſta omia
deuotius meditari poſſimus tria myſteria de
electione huius apl'i beatiſſimi proponimus
contemplanda.
Primũ dr̃ cauſalitatis.
Scdm qualitatis.
Tertiũ vtilitatis.
¶ Qualiter ꝓpter pctm̃ deſperationis iudas
dãnatus fuit: ꝛ de grauitate pcti deſperatiõis
Et cur apoſtoli locũ iude voluerunt ſupplere.

Capitulum .j.

Rimũ myſteriũ ꝯtemplandũ de electõe
matthie dr̃ cauſalitatis. Fuit nãqꝫ talis
electionis cã vt numerꝰ duodenarius apl'oꝝ
impleretꝛ. Naꝫ ex caſu ꝛ preuaricatione Iude
vndecim tm̃ remanſerant apl'i. Sꝫ vt ꝑs iſta
meliꝰ intelligaꝛ: tria erũt hic dubia declarãda
Primũ quare iudas dãnatus fuit.
Scdm vtrũ deſperatio ſit maximũ pctõꝝ.
Tertiũ cur apl'i numerũ duodenariũ voluerũt
ſupplere.
¶ Pro primi dubij explanatione ſciendũ ꝙ
multa fuerunt grauiſſima pctã iude. Primũ
fuit pctm̃ ingratitudinis. Nã xp̃s fecit eũ ſuũ
diſcipulũ ꝛ apl'm ſibiqꝫ familiarẽ: cui multaꝫ
benignitatẽ oñdit. Ipſe ꝟo illũ impie ꝓdidit
Sed quedã hic oriꝛ difficultas. An iudas fu-
it electꝰ a xp̃o. Nã Lucas ca. vi. ait. Vocauit
ſ. xp̃s diſcipulos ſuos ꝛ elegit duodeci ex ip̃is
quos ꝛ apl'os noiauit. Et inter iſtos annume
raꝛ iudas. Ioãnis ꝟo ca. xiij. xp̃us dixit. Bti
eritis ſi feceritis ea. nõ de oibus vobis dico:
ego ſcio quos elegerim. vbi videꝛ dicere ꝙ nõ
elegiſſet iudã. Ad qd̃ dicendũ. ꝙ iudas electuſ
fuit ad apl'atũ ſm tp̃s. Et hoc dr̃ Luce. vi. ca.
vbi. ſ. ſed nõ fuit electus ad finalẽ gr̃am ꝛ glo
riã. Et hoc exprimiꝛ a xp̃o ſupius Ioãniſ. xiij
ca. Si qs ꝟo vlteriꝰ quereret. Cur xp̃s elegit
iudã ad apl'atũ quẽ ſciebat futurũ ꝓditorem.
Rñdemus qꝛ tũc erat idoneus. vñ ſicut non de-
buit intermittere creationẽ luciferi ꝛ alioꝝ q̃s
ſciebat fore dãnandoſ: ita nec aſſũptionẽ iſtiꝰ
ad apl'atũ. Inſuꝑ xp̃s id facit vt nobiſ exẽplũ
patientie daret: dũ iudã tollerauit, ꝛ illi tanta
beniuolentie ſigna oñdit. Scdm pctm̃ iude fu
it auaricia. qꝛ vt dr̃ Ioãnis. xij. ca. Fur erat ꝛ
loculos hñs. Fecerat ipſũ xp̃s cõſeruatorẽ ele-
moſinaꝝ q̄ ſibi donabanꝛ. Ille ꝟo furto ſur-
ripiebat decimã partẽ vt quidã dicũt. Et iõ ꝓ
decima ꝑte quã in vnguento amiſerat ꝓ tri-
ginta denarijs dñm vendidit. Tertiũ pctm̃ iu
de fuit ꝓditio. qꝛ xp̃m ſigno oſculi tradidit. nã
vt dr̃ Matthei. xxvi. ca. dedit ſignũ his q xp̃ꝫ
cape volebãt dicens. Quẽcũqꝫ oſculatus fue
ro ipſe eſt tenete eũ. Quartũ pctm̃ iude fuit p̄
ſũptio qꝛ p̄ſũpſit oſculari faciẽ illã in quã deſi
derãt angeli ꝓſpicere. Quintũ pctm̃ iude fuit
ſimulatio. dũ dixit Aue Rabi. cũ tñ illi mortẽ
ꝓcuraret. Sextũ pctm̃ fuit obduratõ. qꝛ nullo
obſequio: nullis blandicijs: nullis cõminatiõi
bus voluit a ſuo malo ꝓpoſito reſiſtere. Se-
ptimũ pctm̃ dr̃ deſperatio. qꝛ abiẽs laqueo ſe
ſuſpendit. Ꝭ vno ſolo ꝑfecta fuit dãnatio iude
Si eni nõ deſperaſſet ꝛ pniam veram egiſſet

vtiqꝫ poſt tot cõmiſſa flagicia:pꝰ tot enoꝛmia
mala: poſt tot nephanda facinoꝛa: dei fuiſſet
mĩam cõſecutus. O ineſtimabilis pietas bñ/
dicti dei:diſplicent illi qcũqꝫ pctã: ſed ſup oĩa
deſperationẽ abhoꝛret. Et ſumo hic deſpera/
tionẽ quã cõcomitaꝛ impenitentia finalis: ꝓ
bamus qđ dicimus.nã Hieroꝰ ad Ruſticum
monachũ ingt. Nihil ſic offendit deũ ſicut coꝛ
inpenitẽs. Solũ deſperatõis crimẽ eſt qđ ve
niã cõſequi nõ põt. Et Leo papa de pe.di.iij.
ca.inter oĩa.iudã ſic alloquiꝛ. Sceleratioꝛ oĩbꝰ
o iuda ⁊ infelicioꝛ extitiſti quẽ nõ pnĩa reuoca
uit ad dñm:ſed deſperatio traxit ad laqueum.
¶ Scđm dubiũ fuit vtrũ deſperatio ſit maxi
mũ pctõꝝ. Ad qđ rñdet Tho.ſa ſe.q.xx.ꝙ pec
cata q̃ opponunꝛ virtutibus theologicis ſunt
ſm ſuũ genus alijs pctis grauioꝛa. Cũ eni vir
tutes theologice habeant deũ ꝓ obiecto:pctã
eis oppoſita impoꝛtant directe ⁊ pꝛincipalit
auerſionẽ a deo. In quolibet aũt pctõ moꝛtali
pꝛincipalis rõ mali ⁊ grauitas eſt ex hoc ꝙ a/
uertit a deo. Si eni eſſe poſſet cõuerſio ad bo/
nũ cõmutabile ſine auerſione a deo: q̃uis eſſꝫ
inoꝛdinata nõ eſſet pctm̃ moꝛtale. Et iõ illud
qđ pꝛimo ⁊ p ſe habet auerſionẽ a deo eſt gra/
uiſſimũ inter pctã moꝛtalia. Virtutibus aũt
theologicis opponunꝛ infidelitas: odiũ dei ⁊
deſperatio. Inter q̃ odiũ ⁊ infidelitas ſi deſpe
rationi cõparenꝛ inuenienꝛ ſm ſe quidẽ.i.ſm
rõnem ꝓpꝛie ſpeciei grauioꝛa. Infidelitas.n.
ꝓuenit ex hoc ꝙ hõ ipſã dei veritatẽ ñ credit
Odiũ dei pꝛouenit ex hoc ꝙ volũtas hoĩs ipi
diuine bonitati ꝯtrariaꝛ. Deſperatio ãt ex hoc
ꝙ hõ ñ ſperat ſe bonitatẽ dei participare. Ex
quo pꝫ ꝙ infidelitas ⁊ odiũ ſũt ꝯ deũ ſm ꝙ in
ſe eſt. deſperatio aũt ſm ꝙ eius bonũ partici/
paꝛ a nobis. Vñ maius pctm̃ eſt ſm ſe loquen
do nõ credere dei veritatẽ vel odire deũ q̃ nõ
ſperare cõſequi grãm ⁊ gloꝛiã ab ipſo. Sed ſi
cõpareꝛ deſperatio ad iſta duo ex pte nr̃a: ſic
deſperatio eſt periculoſioꝛ: qꝛ p ſpem reuoca/
mur a malis:⁊ introducimur in bona ꝓſequẽ
da:⁊ ideo ſublata ſpe in effrenata hoĩes labũꝛ
vitia ⁊ a bonis opibus retrahunꝛ. Vñ gloſa
ſup li. Numeroꝝ ait.nihil eſt execrabilius de/
ſperatione: quã qui hꝫ ⁊ in generalibus huiꝰ
vite laboꝛibus:⁊ qđ pꝛius eſt in fidei certamĩe
cõſtantiã pdit. Et Iſidoꝰ li.de ſũmo bono ait
Perpetrare flagiciũ aliqđ moꝛs aĩe ẽ: ſed de/
ſperare eſt deſcẽdere in infernũ.hec ille. Pec/
cato itaqꝫ deſperationis iudas obꝛutus ⁊ ab
apl'atu cecidit ⁊ hereditate celeſti pꝛiuatus eſt
¶ Tertiũ dubiũ fuit Cur cadente iuda volue
runt apl'i p electionẽ matthie numerũ duode
nariũ cõplere. Ad qđ rñdemus ꝙ apl'i xp̃i de/
bebant eſſe duodecim ꝓpter tria.

Pꝛimo ꝓpter electionem.
Scđo ꝓpter pꝛedicationem.
Tertio ꝓpter figurationem.

Pꝛimo pꝛopter electionẽ. Nam xp̃s elegerat
duodecim vt pꝛedictũ eſt: ergo cadente iuda
numerus ille vacuus remanebat. Et ſicut in
natura nõ datur vacuũ:ita nec in eccleſiaſtica
ierarchia ſiue in eccleſia triũphante ſiue mili/
tante. Pꝛopterea cadẽte lucifero ⁊ ceteris an
gelis eũ ſequentibus:ſucceſſit loco eoꝝ huma
na natura. Ideo Augꝰ in Enchiridion ait. il/
lud qđ ponitur in.ij. Sententiaꝝ.di.x. Super
na hierl'm mater noſtra:ciuitas dei:nulla ciui
um ſuoꝛum numeroſitate fraudabitur:aut ẽt
vberioꝛe foꝛtaſſe copia regnabit. Neqꝫ eni nu
merũ immundoꝛũ ſpirituũ nouimus:in quo/
rum locũ ſuccedentes filij catholice matris q̃
ſterilis apparebat in terris in ea pace de qua
illi ceciderũt ſine vllo tpis termino permane
bunt.hec ille. Sic a ſimili in locũ a xp̃o pꝛeoꝛdi
natũ a quo iudas ceciderat:aliquis alius erat
reponendus. Scđo apl'i debuerũt eſſe duode
cim pꝛopter pꝛedicationẽ. Naꝫ ipſi pꝛedicatu
ri erant fidem trinitatis in quattuoꝛ partes
mũdi.ſ.oꝛientẽ:occidentẽ:meridiẽ:⁊ ſeptẽtrio
nem.multiplicato aũt ter in quattuoꝛ conſti/
tuit duodecim. ſm etiã Ptolomeũ in.ij.qua/
dripartiti. Duodecim ſunt ꝓuincie pꝛincipa/
les mũdi:circa mediũ habitationis: ſm ꝙ ſũt
duodeciꝫ ſigna celi. Tertio apl'i debuerũt eſſe
duodecim ꝓpter figurationẽ.nã numerꝰ iſte
in veteri teſtamento fuit multipliciter figura
tus. Pꝛima figura fuit in duodecim ducibꝰ.
de quibus dixit deus abꝛahe. Sup hiſmael ex
audiui te. Ecce bñdicã ei ⁊ augebo ⁊ multipli
cabo eũ valde: duodecim duces generabit: ⁊
faciã illũ in gentẽ magnã. Iſti duces figura/
rũt apl'os q duxerũt nos ad deũ. Scđa figura
fuit in duodecim patriarchis filijs iacob ⁊ pa
tribus totiꝰ ppl'i a iacob deſcendentis:quoꝝ
noĩa ponunꝛ Geneſ.xlix.ca. Iſti apl'os duo/
decim pꝛeſignarũt:qꝛ ipſi fuerũt pꝛecipui filij
dñi nr̃i ieſu xp̃i:ex quodã ſpeciali dilectionis
munere:qui pr̃es vocari pñt totius ppl'i xp̃ia/
ni. Tertia figura fuit in duodecim fontibus
aquaꝝ.de quibus dr̃ Exodi.xv.ca. Venerunt

filij iſrael in helim: vbi erāt duodecim fontes aquaꝝ. Apl'i nāqꝫ fontes fuerunt de quibus hauſta fuit aqua ſapie ſalutaris. Quarta figura fuit in duodecim vitulis oblatione in dedicatione altaris paſt cōpletū tabernaculū. de quibus ſcribit̃ Numeri. vij. ca. Hi figura fuerūt apl'oꝝ qui obtulerūt dño corpa i martyrio ad eccleſie catholice dedicationē. Quinta figura fuit in duodecim exploratoribus miſſis a moyſe ad explorandū terrā ꝓmiſſiōis. ſicut habet̃ Numeri. xiij. ca. Apl'i tāqꝫ vere cōtemplatiui ꝛ ꝑ cōtemplationē iuerūt primi ad pr̃iam celeſtem vt dicerent id qđ ponit̃ ad Philipenſes iij. ca. Nr̃a cōuerſatio in celis eſt. Sexta figura fuit in duodecim viris q de mandato dñi tulerunt duodecim lapides đ medio iordanis alueo: qñ iordanis cōuerſus fuit retrorſum ſicut ſcribit̃ Joſue. iiij. ca. Hi preſignarūt apl'os q portarūt duodecim articulos i ſimbolo ab eis cōpoſito. Septima figura fuit i duodeci leunculis in throno Salomonis de quibus fit mētio. iij. Regū. x. ca. Hi apl'os denotabant qb9 a deo dictum fuit Matthei. xix. ca. Sedebitis ſup thronos duodecim iudicantes duodecim tribus iſrael. Octaua figura fuit in duodeciꝫ bob9 ſuſtinētib9 mare eneū vt pꝫ. iij. regū. vij ca. Apl'i quidē fuerūt ꝑmi miſtri baptiſmi qđ ꝑ mare eneū figurari pōt. qb9 dixit xp̄s Matthei vltimo ca. Euntes baptiçate oēs gentes Nona figura fuit in duodecim iugꝫ boū in quibus arabat heliſeus. vt ſcribit̃. iij. Regū. xix. ca. Heliſeus figurat xp̄m qui interp̄tat̃ de9 meus ſaluator q arat agrū ſuū. i. eccleſiā duodeci apl'is quoꝝ ēt apl'icā vitā ſuadet alioſ accipere ꝑ imitationem dicens Matthei. xi. ca. Tollite iugū meū ſuꝑ vos. Decima figura fuit in duodecim ꝓphetis q̄ recte cōuenit apl'is q fuerūt ꝓphete noui teſtamenti. Numerus inſuꝑ duodenarius celebratus fuit a Romanis q acceperūt a grecis legē duodeci tabulaꝝ ſicut nos accepimus ab apl'is legē duodecim articuloꝝ fidei. Nā vt notat̃. ff. de origine iuris. l. ij. §. exactis. Romāi miſerūt decē viros ad grecos ꝓ copia illarū legū habenda: q̄ vocant̃ leges duodecim tabulaꝝ. Igit̃ a ſpū ſctō edocti apl'i moti fuerūt: vt videbimus ad electionem matthie: vt ſic in eis eſſet numerus duodenarius perfectus.

¶ Qualiter ſingularis fuit ꝛ ſctā electio matthie reſpectu eligentiū: reſpectu modi eligēdi: reſpectu electi. Capitulum. ij.

Ecūdū myſteriū cōtemplādū de electōe Matthie dr̃ qualitatis. In q̄ videbim9 qualiter electio illa fuit debite iuſte ꝛ ſanctiſſime celebrata: triplici reſpectu.

Primo reſpectu eligentium.

Scđo reſpectu modi eligendi.

Tertio reſpectu electi.

¶ Primo inqꝫ fuit debite celebrata reſpectu eligētiū. Electores eni fuerūt magne auctoritatis: q2 fuerūt apl'i qui ſunt principes mūdi. ianitores eccleſie: ꝛ iudices ſeculi. Ad ipſos ergo nō ad alios ſpectabat talis electio: q ad hāc ꝑficiendā: cōſulte: vt apparebit cōuenerūt. Nā vt inqt Bonauen. in ſuo. i. di. xi. Sicut q̄ttuor fuerūt cōcilia principalia p̄rim: de qbus dr̃. xv di. ca Canones. ita q̄ttuor fuerūt ꝯcilia apl'oꝝ in primitiua eccleſia. Primū fuit ad electionē matthie. Scđm ad electionē ſeptē diaconorū Actuū. vi. ca. Tertiū ad nō imponēda legalia gentibus. Actuū. xv. ca. Quartū ad tollerāda legalia ad tp̄us. Actuū. xv. ca. ¶ Scđo electio illa fuit debite celebrata reſpectu modi eligendi. Inchoata quidē fuit ab exhortatiōe ſalutifera: dū petrus apl'oꝝ princeps exurgens in medio: vbi erat turba hoīm fere centū viginti dixit. Viri frēſ oportet implere ſcripturā: quā ꝑdixit ſpūs ſctūs ꝑ os David de Juda: q fuit dux coꝝ. q cōprehenderūt ieſū: q cōnumerat9 erat in nobis: ꝛ ſortit9 eſt ſortē miſterij huius Et accipit̃ hic ſors ꝓ ꝑte ſm Nichola. de lira Et hic quidē poſſedit agrū. i. poſſideri fecit de mercede iniqtatis. Quia triginta denarios quibus iniqꝫ vendiderat xp̄m in tēplo ꝓiecit. Ex quib9 principes ſacerdotū emerūt agrū ꝓ ſepultura peregrinoꝝ. vt habet̃ Matth. xxvij. ca. Alij āt dicūt ꝙ iudas fuit ibi ſepultus ꝛ ſic poſſedit agrū illū. Sed vt dicit Nicho. de lira hoc ñ eſt veriſile: q2 principes ſacerdotū erāt intenti circa mortē xp̄i ꝓcurandā: ꝑꝑ qđ ñ ita cito emerūt illū agrū. Nec ēt ager ille empt9: ſtatim fuit ꝓ ſepultura diſpoſitus: ꝛ ſic videt̃ fuiſſe tp̄s intermediū. Judas āt eadē die q̄ ꝓiecit argenteos videt̃ ſe ſuſpendiſſe: ꝑꝑ qđ expoſitio prima melior videt̃. Sequunt̃ verba petri. Et ſuſpenſus. ſ. iudas: crepuit medius: ꝛ diffuſa ſunt oīa viſcera eius. Et notū factū eſt oībus habitantibus hierl'm. ſ. enorme factū iude: ita vt appellaret̃ ager ille lingua coꝝ Agel demach. hoc eſt ager ſanguinis. Sciendū hoc loco ſm Nicho. de lira. qđ ille due dictiones ageldemach: agrū ſanguis: in latinū ſignificā

tes:nō ſunt ꝓprie hebraice: ſed magis ſyriacé Cū lingua hebraica ⁊ ſyriaca ſunt valde propinque. vt dicit Hiero⁹ in prologo galeato. Iudei āt notabiliter lr̄ati magis vtebanť lingua ſyra ⁊ hebraica. vñ ⁊ libri eoꝝ q ſunt ex bibliā: ꝓ magna parte ſcripti ſūt in ſyro idiomate lr̄is tñ hebraicis: qḋ de facili pōt fieri: qꝛ lr̄e hic ⁊ ibi ſunt eiuſdē numeri ⁊ ſoni: differētes tñ in caracteribuſ. Subdidit petrus. Scriptū eſt eni in libro pſalmoꝝ. fiat habitatio eorum deſerta: ⁊ non ſit qui inhabitet in ea. Et epatum eius accipiat alter. Notandū qḋ verbū illud fiat habitatio eoꝝ deſerta. poniť pſ. lxviij. Et illud qḋ ſequiť. Epātum eius accipiat alter. ſcribiť. cviij. vterqꝫ tñ pſalmus intitulať a Dauid tanqꝫ ab auctore. Cōiunxit āt petrus iſtas duas auctoritates ſimul: qꝛ loquuntur de pena, ꝑ morte xp̄i inflicta. prima loquiť de pena ſacerdotū mortē xp̄i ꝓcurantiuꝫ. In penā eni mortis xp̄i templū ⁊ ciuitas hierl̄m fuerūt deſtructa ꝑ Romanos ⁊ ſacerdotes ꝑtim interfecti ⁊ partim captiuati. Et hoc ē qḋ predixit Dauid. fiat cōmoratio. i. habitatō eorum deſerta. Si ꝟo loquiť de pena iude ꝓditoris. Et hoc eſt qḋ dicit. Epātum eius accipiat alter. Concluſit itaqꝫ petrus dicēs. oportet ergo ex his viris qui nobiſcū ſunt congregati oī tp̄e q̄ intrauit ⁊ exiuit inter nos dñs ieſus incipiens a baptiſmate ioānis vſqꝫ in diem q̄ aſſumptus eſt a nobis teſtem reſurrectionis eius nobiſcum fieri: vnum ex his. Et ſtatuerunt. ſ. elegerūt duos: Ioſeph qui vocabatur barſabas: qui cognominat⁹ eſt iuſtus. ⁊ Mathiā: ſm aliq̄s iſte barſabas fuit ille qui cum paulo ad ap̄l'atum aſſumptus fuit. de quo fit mentio. Actuū. xiij. ca. Sed Nichola⁹ de lira ſup. i. ca. ⁊. iiij. ca. Actuuꝫ ap̄loꝝ: aſſerit alium fuiſſe. Nā iſte cognominat⁹ eſt barſabaſ. Ille ꝟo barnabas. Iſte barſabas fuit filius alfei. ⁊ ſic de galilea oriūdus. Ille ꝟo barnabas dr̄ cyprinus. i. de cypro natus. de quo mentionē facit Hiero⁹ in li. de viris illuſtribus. Conſequenť ap̄l'i ꝓſecuti ſūt electionē Matthie cuꝫ orōne deuota. Nā orantes dixerunt. Tu dñe qui corda noſti oīm oſtende quem elegeris ex his duobus: vnū accipe locū miniſterij huius ⁊ ap̄l'atus: de quo preuaricat⁹ eſt iudas: vt abiret in locū ſuū: ⁊ dederunt ſortes eis. Quidaꝫ dicūt vt Hiero⁹ ⁊ Bedda. ꝙ hee ſortes tales fuerūt q̄les ille quaꝝ i lege veteri creberrim⁹ vſus erat. de quibus ſcribiť Prouerbio. xvi. Sortes mittunť in ſinum: ſed a dño temperāť tur. Ex quo inquit Nicholaus de lira. Quod vti ſortibus eſt ex vario euētu ſeu diſpoſitiōe alicuius rei ſenſibilis ꝓpoſite terminare aliquod dubiū vel incertum. Sicut ex feſtucis ꝓpoſitis: ꝑ hoc ꝙ aliquis accipit breuiorem vel longiorem: ſeu in proiectione taxillorum: ꝑ h̄ ꝙ aliquis proijcit plura vel pauca puncta: vel ex conſimilibus aliquod dubiū inter homineſ determinatur. Et ſi hoc fiat ad alicuius rei diuiſionem inter homines vt per hoc determinetur quis: quā partem accipiat vocatur ſors diuiſoria Si autem hoc fiat ad aliquid determinate agendum: vocatur ſors conſultoria. Si ꝟo fiat vt precognoſcatur aliqḋ futuruꝫ contingens vt inquit Tho. ſa ſe. q. xcv. ar. iij. vocatur ſors diuinatoria: vti ſorte diuiſoria licitum eſt dūmodo non adſit ibi aliqua ſuperſtitio: puta inuocatio demonis vel expectatio euentus rei ab influentia planetarum ⁊ ſimilia. Sortibus ꝟo conſultorijs ⁊ diuinatorijs maxime in electionibus prelatoꝝ eccleſie abſtinendū eſt. vt ſcribiť. xxvi. q. ij. ca. nō ſtati. ca. hi qui. ca. nō exemplo. Et de ſortilegijs per totum. nec obſtat qꝛ in electione Matthie vſi ſunt ſortibus. Quia vt ait Bedda. priuilegia paucoꝝ cōmunē legē nō faciunt. Et apoſtoli in hoc moti fuerūt ex familiari conſortio ſpūſ ſancti ⁊ ſine aliqua ſuperſtitione. ¶ Tertio fuit illa electio debite celebrata reſpectu electi. q fuit Matthias rectus: ſimplex: probus: mundus: iuſtus: innocens: impollutus. Cecidit eni ſors ſuꝑ illuꝫ. Et factus eſt duodecimus ap̄l's impleuitqꝫ numerū illū. Notandum hoc loco ꝙ Dionyſius qui fuit Pauli diſcipulus: videtur aliud ſentire de ſorte illa q̄ꝫ ceteri. Ait nanqꝫ ſic in libro Eccleſiaſtice ierarchie de diuina ſorte que ſuper Matthiam cecidit. Alij quedam alia dixerunt non religioſe ſicut arbitror. Meā aūt intentionē ⁊ ipſe dicā. Videtur eni mihi eloquia diuina ſortē noiare thearticū quoddā donū, demōſtrans illi thearti co choro: a diuina electione ſuſceptum: hec ille In quib⁹ verbis innuit ꝙ illa ſors nihil aliud fuit niſi quidam ſplendor ⁊ radius ſuꝑ Matthiam diuinitus emiſſus: per quem ipſe oſtendebatur in apoſtolum aſſumēdus. Sed re vera eſſe pōt vtrūqꝫ: ⁊ ꝙ ap̄l'i vſi ſunt ſortibus ne a lege diſcreparent in qua ſūmus ſacerdos ſorte querebatur. Et ꝙ radius emicuerit ſuꝑ Matthiam. Qui apoſtolicam dignitatem cū

tanta deuotiõe ac intentiõe recta tã ex pte ſui
q̃ꝫ ex pte aploꝝ fuit aſſecutus. O q̃ꝫ miſera⸗
bilis eſt tp̱um hoꝝ condictio. O q̃ꝫ deflend⁹
eccleſie ſtatus. O q̃ꝫ lugenda xp̄iane religiõis
iactura. qm̄ dignitates eccleſie q̃ꝫſepe cõferũ⸗
tur indignis: nihil vtiq̃ꝫ eſt qd̓ magis officiat
eccleſie dei: q̃ꝫ ꝙ indigni aſſumunt̃ p̄lati ad re
gimen aiaꝝ. Sed de h̄ ſatis dictũ eſt in ſermo
ne de ambitione in quadrageſimali nr̄o.

¶ Qualiter btũs Matthias predicauit con⸗
ſtanter veritatẽ euangelicã ſequentib⁹ ſignis
ob quã martyrij coronã accepit. Capitulũ. iij.

Ertiũ myſteriũ contẽplandũ de electiõe
Matthie dr̃ vtilitatis. fuit nanq̃ꝫ electõ
illa ⁊ aſſumptio vtilis ꝓpter tria.
Primo ꝓpter veritatis predicationem.
Scd̓o ꝓpter miraculoꝝ oꝑationem.
Tertio ꝓpter martyrij tollerationem.

¶ Primo fuit vtilis aſſumptio Matthie ad
apoſtolatũ ꝑꝑ veritatis euangelice p̄dicatõeꝫ
Nã p̄dicauit euangeliũ xp̄i in Macedonia ⁊ i
iudea de q̊ ſic ſcribit̃ in q̃dã legenda: q̃ treuerꝭ
inuenit̃: Matthias de tribu iuda ⁊ in ciuitate
bethleẽ illuſtri ꝓſapia oriũdus fuit. Qui lr̄is
traditus oẽm in breui legis ⁊ ꝓphetaꝝ ſciam
apprehendit: laſciuiã q̊ꝫ abhorrẽs pueriles an
nos moꝝ maturitate vincebat. Informatus
q̊ꝫ aius eius ad virtutẽ. vt eſſet ad intelligẽtiã
habilis: ad mĩam facilis: in ꝓſperis nõ elatuſ
in aduerſis ꝯſtans: ⁊ in trepidis ſatagebat: vt
qd̓ ſenſu ꝑceperat oꝑe cõpleret: ⁊ oris doctri⸗
nã manus oꝑatõe mõſtraret. Hic cũ ꝑ iudeã
p̄dicaret ⁊ corã pontifice accuſaret̃ in multis.
Rñdit de obiectis: q̃ crimina dicitis nõ opor
tet me cũcta dicere: qm̄ xp̄ianũ eẽ ñ ẽ criminis
ſed gl̃ie. Cui põtifex. Si tibi dant̃ inducie vis
penitere. ⁊ ille. abſit vt a veritate quã ſemel i⸗
ueni ꝑ apoſtoſiam digrediar. Conſtantiſſime
itaq̃ꝫ xp̄m predicando magnificauit. ¶ Scd̓o
fuit aſſumptio vtilis ꝑꝑ miraculoꝝ oꝑationẽ
multa nanq̃ꝫ miracula ꝑ illũ oꝑatus eſt deus.
Nã i macedonia quandã potionẽ toxicatã q̃
viſu cũctos priuabat quã ſibi dederũt in noie
xp̄i bibit ⁊ nullã leſionẽ incurrit. Et cũ illa po
tio q̃ꝫplures alios excecaſſꝫ ille ſingulis manũ
imponens oẽs in xp̄i noie illuminauit: multa
q̃ꝫ alia ſigna fecit ꝓpter q̃ multi crediderũt in
xp̄m. ¶ Tertio fuit vtilis aſſumptio matthie
ꝑꝑ martyrij tollerationẽ. Nã lꝫ aliqui dicant
ꝙ poſt multa bona oꝑa in pace quieuit. tñ cre
ditur ꝙ martyrio fuerit coronatus: de quo ẽt

diuerſa narrant̃. Nam quidã aſſerũt eũ fuiſſe
lapidibus obrutũ. Alij fuiſſe crucifixũ. Non⸗
nulli vero ſecuri more romano percuſſum. Po
tuit eſſe ꝙ oia concurrerint ⁊ ꝙ fuit cruci affi
xus ⁊ cũ non cito extingueret̃ ꝙ fuerit lapida
tus ⁊ anteq̃ꝫ ſpm̄ exhalaret ꝙ fuerit ſecuri ꝑ⸗
cuſſus. Huius corpus rome in eccleſia ſancte
marie maioris ſub lapide porfirico ſepultum
eſſe perhibetur. Et ibidem caput eius populo
demonſtratur. Quidam vero aiunt ꝙ corpus
illud de iudea romã deinde treuerim fuit trãſ
latum. anima vero cum angelis ⁊ ſanctis gau⸗
det in celis vbi fruitur eterno bono. Ad quod
nos perducat ille Jeſus filius dei qui cum pa
tre ⁊ ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat in ſecula ſe
culorum. Amen.

¶ Sermo quadrageſimuſſecundus de gloria
beati Bartholomei apoſtoli que magna oſtẽ
ditur ex triplici eius excellentia.

Magna eſt gloria ei⁹
Scribunt̃ hec verba pſalmo. xx. Li
cet ingentiſſima ſit gloria ſanctoꝝ
quam habent in regno celorum: tñ
⁊ illa qua in eccleſia militante illuſtrantur ad
mirabilis eſt ⁊ copioſa. Vbiq̃ꝫ nanq̃ꝫ ⁊ quot⸗
tidie nomen illorum ſanctũ ⁊ venerabile pre⸗
dicatur atq̃ꝫ de q̃ꝫplurimis per anni circu⸗
lum feſtiuitas in eccleſia celebrat̃. Hodie vero
celebris memoria recolitur beati apoſtoli bar
tholomei quem omnes fideles deuotiſſime ve
nerantur. Hic vnus fuit ex duodecim apoſto
lis quem aiunt nonnulli ex nobilibus parenti
bus ortum. ſ. rege indie ⁊ cum diutino deten⸗
tus errore idolorum fuiſſet tandem audita fa
ma ⁊ ſanctitate ac miraculis Jeſu xp̄i in iude
am abijt: vbi ad xp̄m conuerſus perpetuo ei
adheſit ⁊ poſt ſuſceptũ ſpiritum ſanctũ euan
gelium feruentiſſime predicauit. Merito igi
tur in hoc ſermone de ipſius gloria tractare
debemus: quam dixit magnã illuminatus ꝓ
pheta propter triplicem eius excellentiam.
Prima dr̃ idolatrie deſtructio.
Scd̓a martyrij tolleratio.
Tertia corporis conſeruatio.

¶ Qualiter beatus bartholomeus predicans
in india idolatriã extinxit. Et de idolatrie dif
finitione originatione ⁊ graui offenſione.
Capitulum. j.

Rima excellentia bti bartholomei oſtẽ⸗
dẽs magnitudinẽ glorie ei⁹ dr̃ idolatrie

deſtructio.Nā in india idola deſtruxit ⁊ po/
pulos ad xp̄m cōuertit. Acceſſit quidē ibi ad
templū in quo erat idolū noīe aſtaroth in quo
quidā demon habitabat qui ſe languentes cu
rare dicebat. Sed cū templū languentibꝰ ple
nū eſſet. Et nullū ab idolo rn̄ſū hr̄e poſſent ad
aliā ciuitatē p̄rexerūt:vbi aliud idolū noīe be
rith colebat. Et interrogantibus cur ſibi aſta
roth rn̄ſum nō daret. Rn̄dit berith. Deus vr̄
cathenis igneis conſtrictus nec reſpirare nec
loqui audet ab illa hora qua ap̄ſus dei bartho
lomeus indiā intrauit. Dicūt illi quis eſt iſte
bartholomeus. Et demon rn̄dit. Amicus eſt
dei oīpotentis. Et iō venit in iſtā ꝓuinciā:vt
oēs deoſ indie euacuet. At illi. dic nobiſ ſigna
eius vt eū inuenire poſſimus. Quibus demō
ait. Capilli eius nigri ⁊ criſpi. Caro eius can/
dida:oculi grandes:nares eq̄les ⁊ directe:bar
ba ꝓlixa hn̄s paucos canos: ſtatura eq̄lis: in/
duit pallio albo qđ ꝑ ſinguloſ anguloſ gēmas
hꝫ purpureas. Viginti ſex āni ſūt ex q̊ veſtes
⁊ ſandalia eius nec veteraſcūt nec ſordidant
Cencies flexis genibus ꝑ diem orat ⁊ cencies
ꝑ noctē. Angeli cū eo ambulant qui nunq̄ꝫ eū
fatigari nec eſurire ꝑmittūt. Semꝑ eodē vul
tu ⁊ aīo letus ac hilaris ꝑſeuerat. Oia preui/
det:oīa nouit:oīm gentiū liguas intelligit. Et
qđ vobiſcū loquor ipſe iā nouit:⁊ qn̄ queretis
eū ſi vult oñdet ſe vobis ſi aūt nō vult nō po
teritis inuenire. Rogo aūt vos vt cū eū inue/
neritis rogate eū ne huc veniat ne angeli ſui
hoc mihi faciant qđ ſocio meo iam fecerunt.
Cū ergo ꝑ duos dies ſolicite querentes eum
minime inueniſſent quadā die quidā demoni
acus exclamauit dicens. Apoſtole dei bartho
lomee:Incendunt me orōnes tue. Cui ap̄ſus
obmuteſce ⁊ exi ab eo: ⁊ ſtatim liberatus eſt.
Qđ audiens rex regionis illius polemius cū
haberet filiā lunaticā miſit ad ap̄ſm rogans
vt ad ſe veniret ⁊ filiā ſuā ſanaret. Ad quā cū
ap̄ſus veniſſet ⁊ eam cathenis ligatā videret
q2 accedētes ad illā morſibus lacerabat: iuſſit
eam ſolui. Et cū miniſtri ad eam accedere nō
auderent dixit. Ego demoniū qui in ea erat iā
ligatū teneo ⁊ vos timetis. Et ſtatim ſoluta ⁊
liberata eſt. Tunc rex camelos auro ⁊ argento
⁊ lapidibꝰ precioſis onerauit ⁊ ap̄ſum inquiri
faciens eū nullatenus inuenire potuit. Ma/
ne autem ſequenti apparens apoſtolus cum
ſolo rege in cubiculo dixit ei. vt quid me cum
argento ⁊ auro tota die queſiſti. Iſta munera
ſunt neceſſeria his qui terrena requirūt. Ego
nihil terrenū nihil carnale deſidero. Tūc ſan
ctus bartholomeus cepit eum mľta de myſte
rio noſtre redemptionis docere oſtendenſ in/
ter cetera xp̄m viciſſe diabolū per mirabilem
congruentiam:potentiam:iuſticiam:⁊ ſapien
tiam:congruū enim fuit vt qui filium virgi/
nis.i.adam factum de terra dum adhuc eſſet
virgo vicerat a filio virginis vinceretur. Po
tenter quoq̄ꝫ ipſū vicit cū de ſua dn̄atōe potē
ter eiecit:quā diabolus pro deiectione primi
hoīs vſurpauit. Et ſicut alicuius victor tyrā
ni comites ſuos mittit vt eius titulos vbiq̄ꝫ
erigant ⁊ tyranni deiciant. Sic xp̄s victor nū
cios vbiq̄ꝫ mittit vt diaboli cultum euacuent
⁊ xp̄i ſtatuant. Iuſte quoq̄ꝫ diabolum vicit q2
iuſtum eſt vt qui comedentem hoīem vincēs
detinebat:ieiunante hoīe victum hoīem am/
plius nō teneret. Sapienter autem illū ſupera
uit dum ars diaboli deludit arte xp̄i. nam dū
xp̄s in deſerto ieiunauit anhelabat diabolus
illū agnoſcere ſi deus eſſet ⁊ ex hoc cogitabat
ꝙ ſi non eſuriret poſt quadraginta dies deus
erat. Si xͦ eſuriret ꝙ homo eſſet ⁊ tunc ip̄m
vt primū hoīem per cibum deuinceret. Sed
cognoſci deus non potuit quia eſuriuit nec
vinci quia eius tentationi non ceſſit. Cum ğ
eidem ſacramenta fidei predicaſſet dixit regi
ꝙ ſi baptiçari vellet deum ſuum cathenis li/
gatum ſibi oſtenderet. Sequenti ergo die iu/
xta regis palatium dum pontifices idolo ſa/
crificarēt cepit clamare demon ac dicere. Ceſ/
ſate miſeri ſacrificare nobis ne peiora me pa
ciamini qui cathenis igneis ab angelis ieſu
xp̄i ligatus ſum. Statimq̄ꝫ omnes miſerunt
funes vt ſimulachrum euerterent ſed non po
tuerunt. ap̄ſus autē demoni precepit vt inde
exiens idolum ipſum cōminueret:qui ſtatim
exiens oīa idola templi per ſeipſum confregit
Deinde fuſa oratione ab ap̄ſo omnes infirmi
ſanati ſunt. Apoſtolus aūt templum deo de/
dicauit ⁊ demonem in deſertum abire prece/
pit. Tunc angelus dn̄i ibidem apparuit ⁊ tem
plum circūuolans in quattuor angulis ſignū
crucis digito ſuo ſculpſit dicenſ:hec dicit dn̄s
Sicut vos oēs ab infirmitate veſtra munda
ti. Ita ⁊ templum hoc ab omni ſorde munda
bitur ⁊ habitatorem eius quem apoſtolus in
deſertum locum abire precepit prius vobis
oſtendam quem videntes ne timeatis. Sed
quale ſignum in lapidibus his ſculpſi tale in

…IOTECA
UNIVERSITARIA
DE
…ANADA

vr̃is frontibus imprimatis. Tũc oſtendit eis
ethiopẽ nigriorẽ fuligin:facie acuta:barba ꝓ
lixa:crinibus vſqꝫ ad pedes protenſis: oculis
igneis vt ferrũ ignitũ ſcintilla emittentibus
flãmas ſulfureas ex oculis ⁊ ore ſpirantẽ ca/
thenis igneis vinctũ retro manibus. Et dixit
ei angelus:qm̃ iuſſionẽ apl'i audiſti ⁊ de tẽplo
oĩa idola cõfregiſti ſoluã te vt vadas in taleꝫ
locũ vbi nullus hõ moraꝛ ⁊ ibideꝫ ſis vſqꝫ ad
diẽ iudicij. Jlle ãt ſolutus cũ magno ſtrepitu
⁊ vlulatu diſparuit. Angelus ãt dñi in celum
cunctis videntibus euolauit. tũc rex cũ vxore
⁊ filijs oĩqꝫ pplo baptiçat⁹ eſt ⁊ relicto regno
apl'i diſcipulus eſt effectus. Sed vt predicta
clarius intelliganꝛ ⁊ ne credanꝛ falſa eſſe atqꝫ
ꝯficta:tria i hac pte d̕ idolatria ſũt declarãda
Primũ qd eſt idolatria.
Scdm̃ vñ ortum habuit.
Tertiũ vtrũ ſit grauiſſimũ pctõꝝ.
Ad primũ dicim⁹ ſꝫ ſniaꝫ Jſidori li. viij. ethi.
⁊ ſcti Tho. ſa ſe. q. xciiij. Qꝛ idolatria ẽ cult⁹ q
ſoli deo debeꝛ exhibit⁹ creature. Nã idolatria
idoloꝝ ſeruit⁹ ſiue cultura interp̃taꝛ. latria. n.
grece latine ſeruitus dr̃ q̃ qꝫtũ ad verã religio
nẽ attinet nõ niſi vni ⁊ ſoli deo debeꝛ: hãc ſic
impia ſupbia ſiue hoim ſiue demonũ ſibi exhi
beri iubet vel cupit. Jta pia hũilitas vel hoim
vel angeloꝝ ſcõꝝ ſibi oblatã recuſat:⁊ cui de/
beꝛõdit: ſic paul⁹ ⁊ barnabas fecerũt de qb⁹
ſcribiꝛ Actuũ. xl. ca. Qꝛ cũ liſtr̃ pp miracula q̃
fiebãt vellẽt ĩpis ppl'i diuinũ honorẽ tribuere
⁊ dare thura: dicẽtes dij ſil'es facti hoib⁹ de/
ſcenderũt ad nos. Et vocabãt barnabã ioueꝫ
paulũ xͦo mercuriũ:qꝛ ĩpe erat dux verbi. Jlli
cõſciſſis tunicis ſuis exilierũt in turbaſ clamã
tes ⁊ dicẽtes: viri qd h̃ facitis:⁊ nos mortales
ſum⁹ ſil'es vobis hoies. Jgiꝛ idolatria dr̃ a la/
tria ⁊ idolo. Jdolũ ãt eſt ſimulacrũ:qd̕ hũana
effigie factũ ⁊ cõſecratũ eſt:iuxta vocabuli in/
terpretatõꝫ. Jdos eni grece formã ſonat:⁊ ab
eo ꝑ diminutõꝫ:idolũ deductuꝫ qd̕ apud nos
formulã facit. Jgiꝛ oĩs forma vel formula ido
lũ ſe dici expoſcit. Quidã xͦo impite dicunt
idolũ ex dolo ſũpſiſſe nomẽ eo qꝫ diabol⁹ crea
ture cultũ diuini nois inuenit. Dicunꝛ inſup
idola ſil'acra. Nã ſil'acra a ſil'itudine nũcupãꝛ
eo qꝫ manu artificis ex lapide aliaue mã coruꝫ
vultus imitanꝛ q̃ꝝ honore fũgunꝛ ſil'acra di/
cta:vel ꝓ eo qꝫ ſũt ſil'ia vl' ꝓ eo qꝫ ſimulata at/
qꝫ cõficta. Simulacra prim⁹ ex luto fecit hiſ/
mahel ſꝫ hebreos. ſm xͦo gentiles prim⁹ fuit
ꝓmetheus. Greci xͦo referũt qꝫ fuit cecrops
Fuit ãt ꝓmethe⁹ tpe Jacob fr̃ athlantis aſtro
logi de quib⁹ multa loqꝛ Aug⁹ li. xviij. de ci.
dei. ca. viij. Hic ꝓmethe⁹ primus dictus ẽ fe/
ciſſe hoies:tũ qꝛ de rudibus fecit doctoſ:tã qꝛ
legiꝛ feciſſe hoim imagines q̃s arte quadã de/
ambulare faciebat. Cecrops xͦo fuit ille qui
metu plagaꝝ egypti vt dicit mgr̃ in hiſtoria
ſcholaſtica:fugit in greciã ⁊ cõdidit athenas:
⁊ primus bouẽ imolauit ioui. ¶ Scdm̃ qd̕ de/
clarãdũ: vñ ortũ habuit idolatria:⁊ ad hoc aſ
ſignari ſolent tres originales cauſe.
Prima dr̃ inordinata affectio.
Scd̕a naturalis delectatio.
Tertia negligens cõſideratio.
Prima cã fuit inordinata affectio quã tãgit
Lactantius li. i. diuinaꝝ inſti. ⁊ Jſido. vbi ſup̃
Nã fuerũt quidã vrbiũ cõditores aut viri for
tes:quib⁹ mortuis hoies qui eos dilexerũt ſi/
mulacra finxerũt:vt haberent aliqd̕ ex imagi
nis cõtemplatione ſolatiũ. Et vt recitat mgr̃
in hiſtoria ſcholaſtica a Nino orta ſunt idola
mõ qui ſequiꝛ. Mortuo ſiquidẽ belo pr̃e:nin⁹
in ſolatiũ doloris fieri fecit imaginẽ p̃ris ſui:
cui multã exhibebat reuerentiã:hinc hoies re
gionis vt ei adularenꝛ ⁊ nõnulli timore ducti
diuinos honores imagini exhibere ceperunt.
huius exẽplo plures charis ſuis mortuis ima
gines dedicare ceperunt. Et ſicut ab idolo beli
cetera traxerunt originẽ:ſic ab eius noie:noia
generaliter acceperũt. Sicut eni belus dictus
eſt ab aſſirijs:ſic ⁊ alie nationes ſm idiomata
⁊ linguaꝝ varietates:alie bel:alie baal:alie ba
alim:alie belfegor:alie belzebuch:eorum idola
vocauerũt. Diophantus xͦo lacedemonũ au
ctor libros ſcripſit antiquitatũ. xiiij. Jn quib⁹
ait. Sirofanẽ egyptiũ familia ſubſtantia locu
pletẽ:filiũ genuiſſe quẽ velud enormis ſubſtã
tie ſucceſſorẽ:ineffabili vltra qꝫ paternitas ex
igebat affectu diligebat:is dũ aduerſus fortu
ne in curſibus rapeꝛ p̃rem inſupabili affecit
merore. Qui filij ſimulacrũ in ſuis edibus in/
ſtituit:vniuerſa xͦo familia in dñi adulatione
aut coronas plectere aut flores iferre aut odo
ramenta ſimulacro ſuccendere cõſueuit. Nõ/
nulli ẽt ſeruoꝝ culpabiles dñi furiã euitantes
ad ſimulacrũ ꝓfugi veniã merebanꝛ:hec ⁊ hu
iuſmodi facta ſũt p⁹ diluuiũ. Nã vt ait Tho:
vbi. ſ. arti. iiij. in rñſione ad ſcdm̃ articulũ. Jn
prima etate non fuit idolatria pp recentem
memoriã creationis mũdi ex q̃ adhuc vigebat

cognitio vnius dei in mente hoim. In. vi. etiã
etate idolatria eſt excluſa: ꝑ virtutē ⁊ doctrinã
xp̄i qui de diabolo triumphauit. Scđa cã ori-
ginalis vñ ortũ habuit idolatria fuit nãliſ de-
lectatio. hõ eñi nãliter de repreſentatione de-
lectaꝛ: iõ hoies rudes a principio vidētes ꝑ di
ligentiã artificũ imagines hoim fieri diuini-
tatis cultũ eis īpenderēt. Quidã inſup ꝑ quã-
dã nefariã artē imagines quaſdã cõſtituebãt
q̃ virtute demonũ aliq̃s certos effect⁹ hēbant
vñ putabãt ī ipſis imaginibus eſſe aliqd diui
nitatis ⁊ ꝑ ꝯñs diuinũ cultũ illis exhibebant.
Et hec fuit opinio hermetis termegiſti. vt
Aug⁹ dicit in. viij. de ci. dei. Tertia cã origina
lis vñ orta eſt idolatria dr̄ dei inconſideratio
Negligentes qdē hoies ad ꝯſiderãdã excellē
tiã dei veri: qbuſdã creaturis ꝓꝑ aliquã excel
lentē virtutē diuinitatis cultũ exhibuerũt. ſic
dixim⁹ in ſermõe de ſimplicitate dei ⁊ i ſermo
ne de aia. vñ Lactanti⁹ li. i. diuina. inſti. ait. il-
los q̊s deus impiti ⁊ inſipientes tãq̃ deos ⁊
nũcupanꝛ ⁊ adorãt: nemo eſt cã incõſideratus
q nõ intelligat fuiſſe mortaleſ. Quõ ḡ ingt ali
qs dij crediti ſunt nimirũ qꝛ reges maximi ac
potentiſſimi fuerũt: ob merita ſuarũ virtutuꝫ
aut munerꝫ aut artiũ repertarũ: cũ chari fuiſ-
ſent his qbus imperauerãt in memoriã ſunt
cõſecrati: qđ ſi qs dubitet res corꝫ geſtas ⁊ fa
cta ꝯſideret q̃ vniuerſa tã poete, q̃ hiſtorici ve
teres ꝓdiderũt. hec ille. Cũ ḡ ſingulis dijs ſta
tue dedicarenꝛ: demones hoibus errantibus
colendos ſe exhibuerũt in idolis dando rñſa ⁊
aliq̃ que videbanꝛ hoibus mirabilia faciendo
¶ Tertiũ qđ erat declarãdũ vtrꝫ idolatria ſit
grauiſſimũ pctõrꝫ. Et ad hoc rñdeꝛ ꝑ glo. ſuꝑ
xv. ca. Leuitici q̃ ait. O ē pctm̄ imundicia ē aie
Sed idolatria maxia. Aduertēdũ tñ ſm̄ Tho.
ꝙ grauitas alicuius pcti põt attendi dupliciꝛ
Vno mõ ex pte ipſi⁹ pcti: ⁊ ſic pctm̄ idolatrie
eſt grauiſſimũ. Sicut eni in terrena republica
grauiſſimũ eſſe videꝛ ꝙ aliquis honorē regiũ
alteri impendat q̃ vero regi: qꝛ q̃tum in ſe ē
totũ reipublice ꝑturbat ordinē: ita in pctis q̃
ꝯ deum cõmittunꝛ: que tñ ſunt maxima; gra-
uiſſimũ eſſe videꝛ ꝙ aliquis honorē diuinum
creature impendat: qꝛ quantũ in ſe eſt facit ali
um deum in mundo minuens principatũ di-
uinũ. Si vo obijcereꝛ ꝙ peſſimũ optimo op-
poniꝛ vt dr̄. viij Ethi. Sed cultus interior q
cõſiſtit in fide ſpe ⁊ charitate eſt melior: q̃ cul
tus exterior. ergo infidelitas deſpatio ⁊ odiũ
dei que opponunꝛ cultui interiori ſũt grauio
ra pctã q̃ idolatria q̃ opponiꝛ cultui exterio-
ri. Rñdere poſſum⁹ ſm̄ Tho. Qꝛ idolatria pre
ſupponit interiorē infidelitatē ⁊ adijcit exte-
rius indebitũ cultũ. Si vo ſit exterior tm̄ ido
latria abſq̃ interiori infidelitate addiꝛ culpa
falſitatis. Scđo põt attendi grauitas pcti ex
parte peccantis: ſicut grauius eſt pctm̄ eius q
peccat ſcienter q̃ qui peccat ignoranter: ⁊ ſm̄
hoc grauius peccant heretici q ſcienter corrũ
punt fidē quã acceperũt q̃ idolatre ignoranꝛ
peccantes. Et ſilr̄ ēt aliqua alia pctã pñt eſſe
maiora ꝓꝑ maiorē contēptũ peccantis. Cõtra
pctm̄ igitur idolatrie predicauit efficaciſſime
btũs bartholomeus qđ in prouincia indie vt
predictũ eſt virtuoſe deleuit.
¶ Qualiter in albano maioris armenie btũs
bartholomeus paſſus eſt martyriuꝫ de cuius
paſſione varia eſt opinio q̃ tñ facile cõcordaꝛ.
Capitulum. ij.
Ecũda excellentia bti bartholomei oſtē-
dens magnitudinē glorie illius dr̄ mar-
tyrij tolleratio. Tranſiuit quippe ex hoc mun
do glorioſo martyrio coronatus. Nã poſtq̃
rex polemi⁹ ſacrũ baptiſma ſuſcepit vt poniꝛ
in legenda oēs templorꝫ pontifices congrega
ti ad aſtragē regē fratrē eius cõuenerũt. Et đ
deorꝫ ſuorꝫ amiſſione ⁊ templi ſubuerſione: ⁊
regis ꝑ artē magicã deceptione ꝯ apl̄m ſunt
cõqueſti. aſtrages ergo rex indignatus mille
viros armatos ad capiendũ apl̄m deſtinauit
qui cũ adductus fuiſſet corã eo dixit ei rex. Tu
ne es ille q euertiſti frēm meũ. Cui apl̄us. ego
illũ nõ euerti: ſed ꝯuerti. cui rex. ſicut tu feciſti
frēm meũ deũ ſuũ relinquere ⁊ tuo credere: ſic
⁊ ego te faciã deũ. tuũ reliquere ⁊ meo ſacrifi
care. cui apl̄us. Ego deũ quē colebat frr̄ tuus
ligaui ⁊ ligatũ oñdi: ⁊ vt ſimulacrũ frangeret
coegi: ſi ſic poteris facere deo meo poteris me
ad ſimulacrũ adorandũ ꝓuocare: ſin aũt deoſ
tuos cõminuã ⁊ tu crede deo meo: hec illo di-
cente nunciaꝛ regi: ꝙ deus ſuus baldach ceci-
diſſet ⁊ cõminutus fuiſſet: qđ rex audiens pur
purã qua indutus erat ſcidit. Et apoſtolum
fuſtibus cedi iuſſit atq̃ interfici. de genere ãt
paſſionis huius apoſtoli triplex extat opinio
Prima eorum qui dicunt ꝙ fuit crucifixus.
Scđa eorum qui aſſerunt ꝙ fuit excoriatus.
Tertia aliorꝫ qui tenēt ꝙ fuit capite truncat⁹
¶ De prima opinione loquitur ſic beatus do
rotheus. bartholomeus indis predicauit qui

euāgeliū ſm mattheū in ꝓpria coꝝ ligua eis
tradidit. Dormiuit in albano ciuitate magne
armenie crucifixus deorſū habens caput. De
ſcda ⁊ tertia opinione ita ſcripſit Theodorus
abbas ⁊ doctor precipuus apl'us dei Bartho
lomeus primū in licaonia predicauit poſtmo
dū in india ad vltimū in albano vrbe.ſ.maio-
ris armenie. Vbi primo excoriatus. Tandem
capite plexus ibidē ſepultus eſt. Sed cōtrarie
tas iſta facile ſolui pōt: vt dicat̃ ꝙ primo cruci
fixus fuit deinde anteq̄ꝫ in cruce moreret̃: de-
poſitus: excoriatus fuit. Et poſtremo capite
trūcatus: cuius corpus xp̄iani tulerūt ⁊ hono
rifice ſepelierūt. Rex āt Aſtrages ⁊ temploꝝ
pontifices a demonibus arrepti mortui ſunt
Rex vero polemius in ep̄m ordinat̃ ⁊ viginti
annis officiū epiſcopatus laudabiliter implēſ
plenus virtutibus in pace quieuit. Sed mira
ri forte quis poſſet quō bartholomeus in alba
no maioris armenie ſit paſſus: cū in india pre
dicando idoloꝝ cultū euacuauerit. Ad qō rn̄-
deo: q2 veriſimile eſt ꝙ rex aſtrages armenie re
gno preſidebat. Nā vt ait Iſido. xiiij. Ethi.li.
armenia ſita eſt inter taurū ⁊ caucaſū a capa-
docia vſqꝫ ad caſpiū mare protenſa hn̄s a ſe-
ptētrione Cerannos montes ex cuius collibꝰ
Tigris fluuius naſcit̃ ⁊ in cuius montibus ar
cha poſt diluuiū ſediſſe perhibet̃: hec eſt terra
ararach in quā fugerūt filij Senacherib: qn̄
ipſū in templo dei ſui orantē interfecerūt. vt
ſcribit̃. iiij. Regū. xix. ca. Ex quibus colligimꝰ
ꝙ armenia in die ſit cōtigua: ad quā rex aſtra
ges deduci fecit apl'm bartholomeum.

¶ Qualiter corpus apl'i conſeruatū eſt mira-
biliter qn̄ ꝓiectū in mari deuenit ad inſulā li-
paritanā. Et inde collectis oſſibus que a ſara
cenis fuerūt diſperſa: delatū fuit beneuentū
vbi deuotione ſingulariſſima venerat̃.

Capitulum. iij.

Ertia excellentia bti bartholomei gl'iaꝫ
eius manifeſtans dr̃ corporis conſerua-
tio: placuit quidē altiſſimo deo corpꝰ apl'i ſui
mirabiliter conſeruare oſſiūqꝫ eius curā gere
re ſpecialē. Et hoc tripliciter.

Primo in proiectione.
Scdo in diſperſione.
Tertio in veneratione.

¶ Primo deus mirabiliter cōſeruauit corpꝰ
apl'i in ꝓiectione: dū eni pagani viderent pp
ſignoꝝ frequentiā corpus eius plurimū vene
rari: indignati loculo plūbeo impoſitū i mare
precipitauerūt. Et de h ita ſcripſit btūs The
odorus ſupradictus: mota eſt cū impetu de re
gionibus armenie archa cū quattuor aliorum
martyrū archis q̄ ſil'r dū ſigna oparent̃ cū ea
fuerant in mare ꝓiecte: ⁊ ꝑ tātū ſpatiū maris
quattuor his precedentibus ⁊ tanq̄ꝫ miniſtrꝫ
obſequiū quodāmodo apl'o facientibus: vene
runt in partes ſicilie in inſulā q̄ lipparis nun-
cupat̃: ſic ep̄o hoſtienſi qui tunc pn̄s erat reue
latū fuit: venit ad paupculā theſaurus ditiſſi-
mus: venit ad ignobilē precioſiſſima margari
ta: venit ad meſtam ſplendidiſſimū luminare.
Alijs ergo quattuor ad diuerſas terras eunti
bus ſctm̄ apl'um in dicta inſula reliquerunt.
Et eni predictos quattuor martyres apl'us re
trorſū reliquens vnū.ſ. papinū in ciuitate ſici-
lie milas: Aliū vero lucianū noīe meſſinā tranſ
miſit: reliquos vero duos i calabriā direxit: gre
goriū quidē in ciuitatē colūpnā: achaciū āt in
ciuitatē q̄ chale vocat̃. Qui vſqꝫ hodie ſuffra
gijs ſuis ſplendent. Suſceptus eſt ergo btūs
apl'us cū multis hymnis laudibus ⁊ lumina-
ribus ⁊ templū ſibi magnifice fabricat̃. ¶ Se
cundo deus mirabiliter cōſeruauit corpꝰ apl'i
in diſperſione. āno quippe dn̄i. cccxxxi. Sara
ceni ſiciliā inuadentes lipparitanā inſulā vbi
corpꝰ ſcti bartholomei quieſcebat vaſtauerūt
ac eius ſepulchrū confringentes oſſa ipſiꝰ diſ
perſerūt. Illis āt poſtea inde recedentibus ap
paruit apl'us cuidā monacho dicens. Surge
collige oſſa mea q̄ diſperſa ſunt. Cui ille. q̄ rōe
oſſa tua colligere aut aliquē honorē tibi exhi-
bere debemuſ cū nos deleri permiſeris nec au
xiliū nobis impenderis: Cui ille: ꝑ multū tp̄s
meritis meis dn̄s huic ppl'o pepcit. Sed eorū
pctis nimis inualeſcentibus ⁊ vſqꝫ ad celum
clamantibus iam pro eis nō potui veniā ob-
tinere. Sed cū monachꝰ diceret: quō inter tot
alioꝝ oſſa ſua quoqꝫ inueniri poſſent ait: no-
cte ad ea colligenda ibis. Et ea q̄ vt ignē ſplē
dentia videris ꝓtinus hec leuabis: q oia vt di
xerat inueniēs: apl'i oſſa leuauit. Et ſuꝑ quan
dā nauē conſcendens beneuentū ea tranſtulit
¶ Tertio deus conſeruat mirabiliter corpus
bartholomei in veneratōe: Vult equidē illud
a fidelibꝰ deuotiſſime venerari: nā lꝫ ſingulis
diebus anni eccleſia in qua oſſa illa felicia ſūt
repoſita a fidelibus frequentet̃. veruntn̄ in fe
ſto ipſius ſcti innumerabilis ſi dici pōt xp̄ia-
noꝝ multitudo ad eandē confugit: vbi ēt ep̄i
oēs ſuffraganei abbates ⁊ alij ad laudandum

deū in ſuo ſancto ꝯuenīunt. Gaude o bēnuen
tana ciuitas: ditata tāto munere ad deū p̄ces
tuas ꝯfidenter effunde: ſperans indubitanter
Bartholomei meritis īpetrare qd̓ petis: non
ab re diſponit ſapientia dei: vt ex lipparitana
inſula ſacrū hoc pignus ad te deferret. Igitur
Bartholomei preſidiū indeſinenter iplora: vt
ꝑ interceſſionē illi⁹ liberet te de⁹ ab omni ma/
lo ⁊ in ſua gratia ꝯſeruet.

¶ Sermo quadrageſimuſtertius de victoria
quā habuerūt ſancti apl'i Simon ⁊ Judas in
qua oſtenditur virtus dei que erat in illis.

Ortes facti ſunt

in bello. Doctoris gentiū verba ſūt
iſta ad hebreos.xj.ca. Si abſqꝫ vlla
ꝯdictione predicaſſent apl'i fidē xp̄i
facile fuiſſet ꝑſuadere gentib⁹ vt in illū crede/
rent. Sꝫ ꝓfecto vbiqꝫ duriſſimā reſiſtētiā inue
nerūt. Ob quā opus fuit illos nō niſi forti aīo
docere euangelicā virtutem. Omiſſis aūt alijs
Simonē ⁊ Judā inſpiciam⁹ q ꝑſarū populos
ab idolatrie ſupſtitione reuocarūt. Ipi nanqꝫ
multa viriliter egerūt ad expugnādos verita
tis inimicos. Quos tñ coopante deo potentiſ
ſime debellarūt: verūtñ vt iſta facilius capiāt
in p̄ñti ſermone de victoria ſctōꝝ Simonis ⁊
Jude diſſerem⁹. Fuerūt quippe victores ⁊ for
tes in bello: ita vt aduerſarij turpiſſime cōfuſi
deficerēt: hi aūt tripliciter diſtingui poſſunt.
Primi fuerunt diaboli.
Secundi magi.
Tertij idolorum pontifices.

¶ Qualiter Simon ⁊ Judas deuicerunt dia/
bolos. Et vtrū demones habeant ſciētiā futu
rorū ꝯtingētiū. Et quō habēt ꝓphetas falſos
atqꝫ qualiter veritatē fatentur: quam odiunt.
Capitulum.j.

Rimi aduerſarij Simōis ⁊ Jude quos
deuicerūt fuerūt diaboli: dū eñī in ꝑſidez
applicuiſſent. Baradach dux regis babilonie
cōtra indos ad preliū ꝓfectur⁹: nullum a dijs
ſuis potuit habere rñſum ꝑgētes aūt ad fanū
ꝓxime ciuitatis rñſum ibidē habuerūt. Et pp
apl'os q venerunt dij rñdere nō poſſent. Tunc
dux eos ingri fecit. Et inuentos q nā eēnt vel
ꝓ qua re veniſſent inq̄ſiuit. Qui rñderunt. Si
genus q̄ris hebrei ſum⁹. Si cōditionē ſeruos
ieſu xp̄i nos eē fatemur. Si cām: ſalutis vr̄e cā
huc venim⁹: qbus dux rñdit. Cū felix reuerſus
fuero audiā vos. Cui apl'i: mō magꝭ ꝯgruū eſt
recognoſcere illū cui⁹ ope poſſitꝭ vīcere: vel cer
te rebelles placatiſſimos inuenire. Quib⁹ dux
dijs nr̄is potentiores vos video: finē belli vo
bis rogo predicite. Cui apl'i: vt deos tuos men
daces eē cognoſcas iubem⁹ illis ad q̄ſita dare
rñſa: ut dū dixerit q̄ ignorāt ꝓbem⁹ eos ꝑ oīa
eē mētitos. Tūc fantaſtici: grāde bellū dixerūt
futuꝝ ⁊ multū ppl'um hic īde rituꝝ. Tūc apo
ſtoli ridere ceperūt: dixit eis dux: me timor īua
ſit ⁊ vos ridetis. Cui apl'i: noli timere: qa pax
huc nobiſcū itrauit. Et cras hora diei tertia le
gati indoꝝ ad te veniēt: ⁊ tue ſe ptāti cū pace
ſubijciēt. Tūc pontifices riſuꝫ leuauerūt: ⁊ du
ci dixerūt. Ad h̄ iſti ſecuꝝ te reddere volūt: vt
dū īcaut⁹ fueris ab aduerſarijs occuperꝭ. Cui
apl'i: nō dixim⁹ tibi expecta vnū mēſeꝫ ſꝫ vnū
diē ⁊ cras ī pace victor exiſtes. Tūc dux vtroſ/
qꝫ cuſtodiri fecit: vt ex rei exitu veraces hono
rarent̄ ⁊ mēdaces ꝓ crimie punirent̄. Cū g̃ in
craſtinū qd̓ apl'i p̄dixerāt eueniſſet ⁊ dux pōti
fices intēdere vellet, ꝓhibuerūt apl'i ne h̄ fieret
cū ipi nō irruētes occidere: ſꝫ mortuos viuifi
care miſſi eēnt: itaqꝫ demonū fallacia ab apl'iſ
vera narrātib⁹ fuit detecta. Tñ vt ps iſta cla/
rior fiat tria h̄ loco erūt dubia diſputāda.
Primū vtꝝ ī demōib⁹ ſit p̄cognitio futuroꝝ.
Scdm̄ vtꝝ a demōib⁹ eē poſſit aliq̄ ꝓphetia.
Tertiū vtꝝ demones per ſe vel per alios poſ/
ſint veritatem fateri.

¶ Pro primi dubij explanatiōe aduertēdū q̄
qdaꝫ incōſiderate dixerūt demones oīa futu/
ra p̄ſcire. Et h̄ ꝯtendūt ꝓbare. Primo ꝑ ſimi/
le: qr aſtronomi ⁊ mathematici ꝑ curſuꝫ aſtro/
rum p̄cognoſcūt ⁊ dicūt multa futura: ⁊ vide/
mus q̄ in multis vera dicūt: g̃ ſi maior ē itelli/
gētia ⁊ cognitio in demonib⁹: vr̄ q̄ ipi futura
p̄ſciant. Scd̓o id oñdit̄ ab effectu: qr magi ⁊ di
uini ꝑ pacta cū demonib⁹ multa ṽa p̄dicūt: ⁊
nō ꝑñt niſi ꝑ reuelationē demonū: g̃ vr̄ q̄ ipſi
futura p̄cognoſcāt. Sꝫ ꝯ ſic aſſerētes ē auctas
Iſai.ca.xlj. vbi dr̄ ānūciate q̄ vētura ſunt ī fu
turū: ⁊ ſciem⁹ qr dij eſtis. ⁊ iteꝝ Aug⁹.xxvj.q.
j.ca. futura. ait. futura p̄ſcire ſoli⁹ dei ē q in ſui
ꝯtemplatiōe illa qñqꝫ angelos videre facit. Et
Hiero⁹ ſuꝑ illo ṽbo Danielis qd̓ dixerūt ſa
piētes babilonis Nabuchodonoſor. Smo quē
tu rex q̄ris g̃uis ē nec repit̄ qſq̃ q idicet illū: ex
ceptꝭ dijs q̄ꝝ nō ē cū hoībus ꝯuerſatio. Inqt.
Cōfitent̄ magi ꝯfitent̄ arioli ⁊ oīſ ſcia ſecularꝭ
litterature p̄ſciam futuroꝝ nō eē hoīs: ſꝫ dei:
ex q̊ ꝓbat̄ ꝓph̄as dei ſpū locutos q futura ee

cinerũt. Preterea ſi demones pſcirẽt oĩa futura tũc ſcirent qd cras vnuſquiſq3 debeat velle vel cogitare. S3 hoc ē falſũ: qꝛ quãto aliquid ē magis pꝛeſẽs alicui tanto certius ē ei. ſ3 volũtas vniuſcuiuſq3 ſibi pſẽtior ē q̃3 alii. ergo certior ē ſibi ꝙ velle debeat q̃3 alii. ſed nullus certitudinaliter ſcit quid debeat cras velle vel cogitare: ergo multo minus nec alia creatura. Diſtinguendũ ergo ē ſm Bonauenturã in. ij. di. vij. d̃ futuris. Nam illoꝝ triplex genus reperitur. Quedam eni ſũt futura que hñt cãm determinatã ꝛ infallibilem. vtpote ſunt illa que attenduntur circa motum corpoꝛum ſuperiorum: in quibus eſt determinatio. ꝛ omnis impedimẽti remotio. Talia poſſunt certitudinaliter ſciri non ſolũ a deo ſed a creatura. Et hoc in ſua cã ſicut tempus eclipſis ſolis ꝛ ſimilia. Quedã futura ſunt que hñt cãm determinatã ſ3 tñ fallibilẽ. vtpote ſũt illa que ſũt ſ3 ĩferiorẽ naturã. que ideo hñt cãm determinatã qꝛ ĩtẽtio nature mouet determinate ad vnũ. Ideo vero fallibilẽ qꝛ multiplicit̃ põt occurrere ĩpedimẽtũ. Sicut ſi ager ſeminatus ſi terra pinguis ē: ꝛ bona diſpoſitio ſuperioꝝ coꝛpoꝝ afferũt pĩguẽ fructũ. Et hec futura pſciri poſſũt a creatura tñ fallibiliter pp impedimẽta q̃ poſſẽt euenire. aut tẽpeſtatũ aut brutoꝝ ꝛ locuſtarũ ꝛ hmõi. Quedam aũt ſũt futura q̃ hñt cãm ĩdeterminatã ꝛ fallibilẽ. Sicut ſũt ea que ſunt a volũtate noſtra. que ĩdeterminata ē eo ꝙ eſt ad oppoſita. fallibilis ẽt qꝛ poſſũt ẽt volẽti ꝓficere occurrere multa ĩpedimẽta. Et talia ñ pñt certitudinaliter ſciri ab aliqua creatura: ſ3 ſolũ a deo vł p reuelationẽ diuinã. Ratio eſt. qꝛ cognitio creature pendet ex re. Quoniã igit̃ res incerta eſt ꝛ in ſe ꝛ in ſua cã. iõ creatura nõ poteſt illã certitudinaliter noſcere aut pſcire: diuina aũt cognitio nõ depẽdet a re aliq̃ imo oĩa q̃ nouit ſm modũ ſue veritatꝭ nouit. Et qꝛ veritas ſua ē certiſſima certiſſime cognoſcit ꝯtingentia vt nc̃ia. Et ſic̃ certiſſime nouit ita põt certitudinaliter demõſtrare ꝛ reuelare. Iõ hec pꝛecognitio futuroꝝ vł dei ē vł a deo. Et ideo cũ talia futura predicunt̃. preditio dicit̃ diuinatio. Et qꝛ demones ſupbi maxime deſiderãt honorari vt deu꜄ maxime conãtur oñder̃ hoc ĩ ſe hr̃e. Et ideo dicere ꝙ demones p ſe ipſos futura cõtingẽtia pſciant certitudinaliter hoc ē eis attribuere quod dei eſt. Ideo eſt ibi infidelitas ꝛ infidelitati freq̃ẽter annexa ydolatria Ideo diuinatio ē prohibita. Nã vt ſan. Tho. ſa. ſe. q. lxxxxv. ait. ſi quis futura cõtingentia prenoſcere aut prenũciare quocũq3 modo preſumpſerit niſi deo reuelante manifeſte vſurpat quod dei eſt. Et ex hoc aliqui dicunt̃ diuini ſm Iſido. li. viij. ethi. q̃ſi deo pleni. diuinitate enim ſe plenos ſimulant. ꝛ aſtutia quadam fraudulentie hominibus futura cõiectant: diuinatio ergo non dicit̃ ſi quis prenunciet ea q̃ ex neceſſitate eueniunt. vel ut in pluribus que humana ratione cognoſci poſſunt Neq3 ẽt ſi quis futura aliqua contingentia deo reuelãte cognoſcat ꝛ nunciet. tũc. n. ille ñ diuinat. i. qd̃ diuinũ ē facit: ſ3 qd̃ diuinũ ē ſuſcipit. Tũc. n. ſolũ dicit̃ diuinare q̃ñ ſibi ĩ debito mõ vſurpat ꝓnũciationẽ futuroꝝ euentuũ. unde Hieronymus ſup Lucã dicit ꝙ diuinatio ſemper ĩ malã ptẽ accipit̃. qꝛ nõ dicit̃ ab ordinata participatione alicuius diuini. ſed ab ĩdebita vſurpatione. hec tho. ſequit̃ Bonauentura ꝙ quãuis demones nõ poſſint p ſeipſos futura cõtingentia ſcire certitudinaliter. Tamẽ frequenter vera predicunt. hoc autem eſt quatrupliciter ſm Augu. in tertio ſuper geneſim ad litterã. Aut eni ſenſus vł ingenij acrimonia. aut multa experientia. Aut doloſa cautela. Aut aliena doctrina. Senſus acrimonia vt quãdo vidẽt diligenter ꝛ conſiderant ad quid inclinat̃ affectio noſtra. vł que ſint inducentia vel retrahentia Experientia tẽpoꝝ. qꝛ ex talibus viderũt accidere talia doloſa cautela quando ꝓponunt aliquid facere ꝛ predicũt. Aliena doctrina quãdo iuſto dei iudicio pmittũt̃ addiſcere ab angelis De aſtrologis ergo ꝙ frequenter vera predicunt tenendũ ē. ꝙ hoc ſolũ eſt coniecturando ſiue ſm legem aſtroꝝ. ſiue ſm diabolica cõmertia. Scd̃m legem aſtroꝝ vtpote q̃ñ dñat̃ ſtella que hẽt ĩpreſſionẽ ſuper diuerſos humores diſponẽs ſm hoc hominẽ ad diuerſos mores ꝛ affectiones. Secundũ diabolica cõmertia. vt q̃ñ volũt vi3 aſtroꝝ vltra protendere q̃3 ad illud ſup quod poſſũt. Tunc. n. niſi diabolus adeſſet ita frequenter falſum ſicut verũ dicerent. licet frequenter falſa predicãt ꝛ decipiãt̃. Hic Augu. li. v. de ci. dei. c. vij. ait. nõ in merito credit̃ cũ aſtrologi mirabiliter multa vera rñdẽt oculto inſtinctu fieri ſpũum nõ bonoꝝ quoꝝ cura ē. falſas ꝛ noxias opiniones de aſtralibus fatis inſerere humanis mentibus atq3 firmare. Similiter ꝛ malefici ſiue diuini: q̃ñq3 vera predicunt. que precognoſci in ſuis cauſis naturaliter poſſunt. Futura vero contingentia ñ

certitudinaliter ſed ex coniectura quandoqꝫ ꝓ/
nunciāt. ¶ Secundū dubiū fuit vtrū a demo
nib9 eē poſſit aliqua ꝓphetia. Ad quod reſpō
det Tho.ſa ſe.q.clxxij. ꝙ ꝓphetia iportat co/
gnitionē quādam procul exiſtem a cognitione
humana. Manifeſtuꝫ eſt aūt ꝙ intellectus ſu/
perioris ordinis:aliqua cognoſcere poteſt que
ſunt remota a cognitiōe intellectus inferioris
Supra intellectū aūt humanū eſt;nō ſolū in/
tellectus diuinus:ſed etiā intellectus angeloꝝ
bonorum ꝛ malorum:ſm nature ordinem. Et
ideo quedā cognoſcunt demones ſua naturali
cognitione que poſſunt hoībus reuelare. tāqꝫ
remota a cognitione hoīm. Simpliciter auteꝫ
ꝛ maxime remota ſunt: que ſolus deus cogno
ſcit. Et ideo prophetia ꝓprie ꝛ ſimpliciter di
cta fit ſolum per reuelationē diuinā. Sꝫ etiaꝫ
ipſa reuelatio facta p demones pōt ſm qd di
ci ꝓphetia: vñ illi qbus aliquid per demones
reuelaꝉ:nō dicūtur in ſcripturis prophete ſim
pliciter ſed ꝓphete falſi ſiue idoloꝝ fictio ſiue
cum aliqua alia adictione. Vñ Aug9.xij.ſuper
Geneſim ad litteram ait. Cū malus ſpūs arri
pit homies in hac vita: aut demoniacos facit
aut arrepticios:aut falſos ꝓphetas. Notādū
ꝙ demones ea que ſciunt hoībus manifeſtant
non quidē per illuminationē intellectus ſed p
aliquā imaginariā viſionē aut etiā viſibilter
colloquendo. ¶ Tertiū dubiū fuit vtrū demo
nes per ſe vel per alios poſſint veritatē fateri.
Et videtur ꝙ non. Nam diciꝉ Joannis.viij.
ca.de diabolo:mendax,eſt ꝛ pater eius.ſ. men/
dacij. Et.xxij.q.v.ca.cauete fratres. Omnes q
amāt mendaciū filij ſunt diaboli. Cū ergo dia
bolus ſit veritatis inimicus:ergo illam cōfite/
ri refugit. Ad quod rñdemus:ꝙ lꝫ diabolo ve/
ritas ſit exoſa tñ,illam quandoqꝫ predicat ꝛ cō
fitetur propter tria.

Primo propter coactionem.

Secundo propter accuſationem.

Tertio propter deceptionem.

¶ Primo diabolus veritatē fatetur propter
coactionē:qñ cogitur ab ipſo deo. Sicut factū
legimus quando clamans in idolis ſanctorum
apoſtolorum virtutem ꝛ gratiam ſuis cultori/
bus ſignificabat. Sic etiā in virtute xp̄i a ſan
ctis demones interrogati ſepe in obſeſſis cor/
porib9 vera reſpōdent licet inuiti. ¶ Scḋo dia
bolus veritatem fatetur propter accuſationeꝫ
dum.ſ.hominū peccata ad confuſionem illorū
accuſat. Nam licet deus hominū peccata co/
gnoſcat: vult tamen vt,diabolus illa declaret
ad maiorem peccātiuꝫ exprobrationē. Ille Vo
hoſtis malignus tunc veritatem quā odit pro
pter odium animarum fatetur.

¶ Tertio diabolus veritatē loquitur propter
deceptionē. Nam vt inquit Tho. vbi ſupra in
tellectus ad falſum deducitur propter apparē/
tiam veritatis:ſicut voluntas ad malū p appa
rentiam bonitatis. Interdum igitur diabolus
veritatē oſtendit: vt ſic falſitas eius ſecurius
acceptetur. Hinc chriſtus nō ſinebat loqui de/
mones qui erant in corporibus obſeſſis:ꝛ dice
bant ipſum eſſe chriſtum:ne miſcerēt veris fal
ſa.vt dicit Nicholaus de lira ſuper primo ca.
Marci. Et.iiij.ca.luce. Dicta ſūt iſta vt ſciam9
vera eſſe que de apoſtolorum victoria premiſi/
mus qui deo,reuelante imminentem futuram
pacem illi duci predixerunt cum tamen demo
nes contrarium mentiendo ſuaſiſſent.

¶ Qualiter Simon ꝛ Judas deuicerunt ma/
gos. Et qui dicuntur magi:atqꝫ de dñā mira
culoꝝ dei ꝛ ſcōꝝ a miraculis magoꝝ. Cap.ij.

Ecundi aduerſarij Simonis ꝛ Jude q̄s
ipſi deuicerunt fuerunt magi. Et hic tria
conſiderare debemus.

Primum qui dicuntur magi.

Secundum Quō magorum miracula apparē
tia a veris miraculis diſtinguunꝉ.

Tertiū qualiter hi apoſtoli magos ſuperarūt

¶ Ad primū reſpondet Iſidorus.viij.li. Ethi.
magi ſunt qui vulgo malefici vocantur ob fa/
cinorum magnitudinem: hi ꝛ elementa concu
tiunt turbant mentes hominuꝫ ac ſine vllo ve
neni hauſtu violentia tamen carminis interi/
munt.vnde ꝛ Lucanus. Mens hauſti nulla ſa
nie polluta: veneni incātata perijt. Mago/
ruꝫ auteꝫ primus Zoroaſtes rex batrianorum
fuit de quo Auguſtinus libro.xxj. de ciuitate
dei ait. Qꝫ quando primo natus eſt riſit: hunc
poſtremo Ninus rex aſſirioruꝫ,interfecit: licet
pleriqꝫ teneant illum a demone ſuffocatum.
Artem vero,magicaꝫ multa poſt ſecula demo/
critus ampliauit:quando ꝛ Hipocratis medi
cine diſciplina effloruit:hec auteꝫ vanitas ma
gicarum artium:ex traditione angelorum ma/
lorum in toto terrarum orbe plurimis ſeculis
inualuit. Nec mirum de magorum preſtigijs
qñ in tantum prodiere maleficorum artes vt

etiā Moyſe ſimilimis ſignis reſiſterent vertētes virgas in dracones aquas in ſanguinē. hec Iſidorus. Sz vt Aug⁹ li. x. de ciui. dei. ca. viij. aſſerit: faciebāt illi veneficijs ⁊ incantatiōib⁹ magicis qbus ſunt angeli mali .i. demones deditı. Moyſes aūt tāto iuſtius quāto potētius dei noie q fecit celū ⁊ terrā eos facile ſupabat. Deniqz in tertia plaga deficiētib⁹ magis decez plage ꝑ Moyſen magna myſteriorū diſpēſatione cōplete ſunt. hec Aug⁹. Quāta ꝟo ſit virt⁹ demonū cū a deo pmittunt ſiue ad deludendū humanos ſenſus: ſiue ad operandū licet ſm naturā effectus mirabiles ſiue etiā ad corpora verandū ⁊ moleſtandū dixi plene: In tractatu de timore iudicioꝝ dei. Verūtn̄ hic narrabo qd̄ ſupiorioib⁹ dieb⁹ legi in quodā libro nouiter cōfecto q vocat fortalitiū fidei. In regno francie: cum iudei maleficijs vterent: accidit ſemel ꝙ iudeus quidā crudeliſſim⁹ factus ē amicus cuiuſdā miniſtri iuſticie. Quadā vero die rogauit eū inſtantiſſime vt vnius hois daret ei cor fingens ſe illo egere ꝓ medicina. Et colorādo factū ſuū dixit ꝙ qdā hō dabat viginti coronas auri ſi eū ſanaret. Et ꝙ ipe daret ſibi decē illaꝝ ſi ei tribueret cor ſupradictū. Ille tū ex cupiditate: tū amicitia ꝓmiſit. Extrahenſqz illud cor a quodā xp̄iano: quem iuſticia exigēte: in partes diuiſerat tradidit vxori ſue cuſtodiendū dicēs ei. ꝙ decē coronas eſſet recepturus ꝓ illo: quas ſibi iudeus ꝓmiſerat ſe daturum. Cū ergo mulier illa cognouiſſet iudeuz illū relatu multoꝝ fore maleficū dure reprehēdit maritū. Ille ꝟo econtrario eā arguebat dicendo: ꝙ ipſa faceret eū perdere decē coronas ⁊ alia ꝓmiſſa. Tādē deduxit virū mulier vt iudeo cor porci tribueret. Adimpleuit vir quod vxor ꝯſuluit: iudeus ꝟo cor hois chriſtiani credens ſe accepiſſe tradidit illi decem coronas. Quo facto: iudeus hilaris ſuis vtēs maleficijs ſepeliuit cor illud in quodam campo latiſſimo. In quo poſt paucos dies cōgregata ē inumerabilis multitudo porcoꝝ: nō ſolū domeſticorum ſed etiā ſilueſtriū. Et tanta fuit lis ⁊ prelium inter eos: ꝙ oēs mutuo rabidis morſib⁹ ſe dilacerantes occiderūt: ſic vt nec vnus remaneret viu⁹. Qd̄ factū a rege francie q tunc erat cognitū iudeo capto apta ē veritas: ꝙ ſic fuiſſz factū de hoib⁹ xp̄ianis illius prouincie ſicut de porcis ſi cor ſepeliſſet hois xp̄iani. Profecto niſi manu dei diabolica poteſtas cōpeſceretur multa incredibilia mala malefici opera diabolis cooperantibus exercerēt. Scd̄m quod erat conſiderandum quomodo diſcernuntur miracula demonū a miraculis veris. Et dicūtur illa miracula largo modo qr lz eſſe poſſint mira opera non tamen miracula. Ideo dn̄s Bonauen. in. ii. diſt. vij. ait. ꝙ differūt illa a miraculis veris.

Primo ex parte principalis agentis. Nam in miraculis diuinis operatur agens potētie infinite ⁊ ſupra naturā. In miraculis demonuz operatur virtus nature multipliciter adiute: ꝑ naturas alias.

Secundo differūt ex parte finis quia miracula dei fiunt ad vtilitatē hominuz ⁊ diuinā gloriam ſed magorum ſiue demonū: ad deceptioonem ⁊ gloriam vanam.

Tertio differunt ex parte facti: quia demones faciūt huiuſmodi vilia ⁊ inutilia .ſ. ranas ⁊ ſerpentes: quia hec de facili producuntur operatione nature: non aūt poſſunt facere ea in quib⁹ natura ſuccumbit ſicut facit deus .ſ. illuminare cecū a natiuitate: reſuſcitare mortuos ⁊ hmōi.

¶ Tertium conſiderandū qualiter Symon et Iudas magos ſuperarūt. Et de hoc ita ſcribit in legenda. ꝙ in perſide erant duo famoſi magi .ſ. Zares ⁊ Arfaxath quos Mattheus fugauerat de ethiopia. Cum vero apoſtoli per Baradach corā rege adducti fuiſſent. Et preſentibus illis magis dixiſſet Baradach. Iſti o rex ſunt dij latētes in effigie hominū: ȩlo inuidie magi cōmoti dixerūt: illos malignos eē ⁊ contra regnum ſubtiliter cogitare: dixit eis Baradach. Si audetis cū eis confligite. Cui magi. Si vis videre quia nobis preſentib⁹ loqui nō poterunt veniant huc viri eloquentiſſimi et ſi coram nobis loqui auſi fuerint: nos per oia impitos probabis. Cum aūt plurimi adducti eſſent cōtinuo corā magis ita muti facti ſunt: vt nec nutibus quidem qd̄ loqui non poterant indicarent: dixeruntqz magi ad regem: vt ſcias nos deos eſſe pmittemus eos loqui ſed ambulare non poſſe. Iterūqz reddemus eis greſſum Sed faciemus eos apertis oculis nihil videre Qui cum hec oia feciſſent dux aduocatos illos turpiter confuſos ad apoſtoloſ duxit. Quibus apoſtoli idolorū cultuz diſſuadentes vt in xp̄m crederent monuerunt. Quod cum illi ex corde ſe facturos promiſiſſent apoſtoli ſigno crucis in frontibus eos munierunt. Et ſtatim liberi ab omni moleſtia: ad regem coram magis iterum ingreſſi ſunt. Quare irati magi multi

tudinem ſerpentũ aduenire fecerũt Statimq́ʒ ad iuſſum regis venie͂tes apl'i pallia ſua de ſerpentibus ipleuerũt ⁊ i magos ꝓiecerũt dicentes. In noīe dñi non moriemini.ſed a ſerpe͂tibus lacerati doloꝝ veſtroꝝ mugitus dabitis. Cuꝫ ergo magi ſic cruciarent̃:rex ⁊ ceteri rogabant apoſtolos.vt eos a ſerpentibus occidi pmitterent. Quibus apoſtoli reſpondere ſe miſſos reducere a morte ad vitã nõ ãt a vita p̃cipitare in morte͂. Cũ aũt magi i malicia pſeueraſſent ab apoſtolis ſani dimiſſi inde aufugerũt. Poſt hoc filia cuiuſdã ducis ex fornicatione ce͂cepit ⁊ filiũ parturiens :quedã ſanctum dyacone͂ infamauit. Cũ autem parentes puelle dyacone͂ occidere vellent. Aduenientes apoſtoli infante͂ adduci fecerũt:qui die illa natus fuerat. Et corã dyacone iterrogauerũt dice͂tes dic infans. In nomine domini ſi iſte dyacon⁹ hoc p̃ſumpſit.ad hec infans iſte inquit dyaconus caſtus ⁊ ſanctus eſt nec vnq̃ʒ carnem ſuam coinquinauit. Cum aũt parentes inſtarent vt apoſtoli quererẽt quis actor hui⁹ ſceleris fuiſſet. Reſponderũt apoſtoli . Nos innocentes abſoluere decet:nocentes vero perdere non debemus. Manſerunt poſt hec ⁊ alia multa apoſtoli i eode͂ loco per annum ⁊ tres menſes. In quo ſpatio pluſq̃ʒ ſexaginta millia hominũ exceptis patuulis cũ rege ⁊ principib⁹ baptizati ſunt.

¶ Qualiter Simon ⁊ iudas debellarũt põtifices ydoloꝝ patientes mori potius q̃ʒ ſtatuã ſolis adorare. Capitulum tertium.

Ertij aduerſarij Simonis ⁊ Jude quos ipſi debellarunt fuerũt ydoloꝝ põtifices Cum enim deueniſſent ad quãdam ciuitate͂ nomine ſuamay: inuenerunt ibi magos ſuperius nominatos qui pontifices ydoloꝝ ⁊ populũ contra apoſtolos concitauerunt.capientes vero ipſos ad templũ ſolis deduxerũt: vt aut eos ſacrificare ce͂pellerent aut penitus necarent. Facto autem ſilentio apoſtoli dixerunt vt ſciatis q̇ hec ydola plena ſunt demonibus. ecce eis iperamus vt exeant ⁊ ſingula ſimulacra ce͂fringant. Statimq́ʒ de ſimulacris exierunt ⁊ confractis illis cũ diris vocibus abſceſſerunt. Quod videntes pontifices in apoſtolos irruerunt ⁊ eos trucidauerunt . In ipſa ãt hora cũ nimia ſerenitas eſſet tanta fulgura exiterunt:vt templum ipſum trifarie ſcinderet̃ ⁊ illi duo magi i carbões ictu fulguris vertere͂tur. Rex autem corpora apoſtoloꝝ ad vrbem ſuam tranſtulit ⁊ in honorem eoꝝ eccleſiã mire magnitudinis fabricauit. Notandum q̇ de beato ſimone i pluribus locis inuenitur q̇ crucis patibulo ſit affixus. Quod etiam Iſidorus libro de obitu apoſtoloꝝ. Et euſebius in hiſtoria eccleſiaſtica ⁊ bedda ſuper act⁹ apoſtolorũ. Et magiſter Joãnes beleth i ſumma ſua teſtatur. Cuꝫ enim vt aiunt in Egypto p̃dicaſſet ierofolymã redijt. Et poſt mortem Jacobi minoris in epiſcopũ ieroſolymitanũ ab apoſtolis vnanimiter eſt electus. Et ante mortem ſuam triginta mortuos ſuſcitaſſe narrat̃. Cũ autem eccleſiam ieroſolymitanã per annos multos rexiſſet ⁊ centeſimum atq́ʒ vigeſimũ annũ etatis ageret, tempore traiani iperatoris Atticus conſularis ipſum cruci affigi iuſſit:omnibus q aderant ⁊ ipſo iudice admirantibus . Q̇ centum viginti annoꝝ ſenex crucis ſupplicium ptuliſſet. Non nulli vero dicunt ſicut eſt rei veritas . Q̇ non fuit ſimon chananeus qui fuit crucifixus: Sed fuit alius filius cleofe. Qđ etiã euſebius ceſarienſis epiſcopus in ſua cronica teſtat̃. Idem dicunt Iſidorus ⁊ bedda i ſuis cronicis. Nã Iſidorus ⁊ euſebius quod prius dixerunt poſtmodũ in cronicis correxerũt. Quod patet etiam per beddam:qui ſe hoc ſenſiſſe redarguit in retractionibus ſuis. Laudemus igitur dominũ in ſanctis ſuis quibus tantã gratiam contulit:vt cunctis inimicis ꝓbiſſime conſternatis ad celoꝝ regna glorioſi migrauerĩt: vbi cũ chriſto letantur: Qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ amen.

¶ Sermo q̃drageſimuſquartus de ſacris admirandiſq́ʒ ſtigmatibus ſerafici Franciſci.

go enim ſtigmata

domini ieſu in corpore meo porto. Doctoris gentiũ verba ſũt iſta ad galatas vltimo.c. Elegit pater omniũ deus btm̃ franciſcũ q nõ ſolũ euãgelica doctrina viteq́ʒ pfectiõe:ſʒ mirabili ſigno ſtigmatũ excitaret hominũ corda ad deſideriũ eterne vite. Duobus quidem annis picturam crucis in manibus pedibus ⁊ latere viſibiliter tulit. Et ſicut apoſtoli virtute magna reddebãt teſtimonium reſurrectiõis ihu xp̃i.ita frãciſcus in ſe ipſo in proprio ſuo corpore xp̃m reſuſcitatum luculentiſſime demonſtrabat. Sʒ pleriq́ʒ dum hec audiunt vel credere nolunt franciſcũ ſigno crucifixi fuiſſe inſignitũ:vel quid leue ⁊ non admirandum id aſſeuerant. Quapp vt no

nitas tante rei cū deuotione fidelibus innote/
ſcat:reprimatq; temeritas curioſoꝝ i hoc ſer/
mone de ſacris franciſci ſtigmatibus tractare
decreui. Oſtendā autem conſignationem frā
ciſci: nō niſi inter dei mirabilia magna fore de
putandā: ob quod conuenientiſſime ſāct⁹ iſte
ſublimis verba ꝓpoſita dicere poteſt. In qui/
bus de ſtigmatibus ipſis tria miſteria ꝓponi
mus contemplanda.
Primum dicitur veritatis.
Secundum ſublimitatis.
Tertium congruitatis.

¶ Qꝫ nō eſt fictio quicquid dicitur de ſtigma/
tibus franciſci: cū veritas tante rei multiplici
ter confirmetur. Capitulum. j.

Rimū miſterium contemplandum di
citur veritatis. In quo ſpeculari libet
an ſit verum ꝙ ſanctus franciſcus habuit ſti/
gmata in ſuo corpore virtute diuina ⁊ ſupna
turali impreſſa. Nā poſſet aliquis dicere mul/
ta fuiſſe ab exquiſitis ingenijs conficta ⁊ i ſcri
ptis tradita: que tamen ſunt penitus a verita
te aliena: Idcirco Aug⁹. li. xviij. de ci. dei. c. xiij.
īquit. Fabule facte ſūt de minotauro ꝙ beſtia
fuerit incluſa laborintho: quo cum intraſſent
hoīes īextricabili errore īde exire nō poterant.
De centauris ꝙ equoꝝ hominūq; fuerint na
tura coniuncti. De cerbero ꝙ ſit triceps infe/
rioꝝ canis. De frixo ⁊ helle eius ſorore ꝙ ve/
cti ariete volauerūt. De gorgone ꝙ fuerit cri/
nita ſerpentibus: ⁊ aſpicientes cōuertebat i la
pides. De bellorofonte ꝙ equo pēnis volante
ſit vectus qui equus pegaſus dictus ē. De an
ſione vel arione ꝙ cithare ſuauitate lapides
mulſerit ⁊ attraxerit. De fabro dedalo ⁊ eius
Icaro filio ꝙ ſibi coaptatis pennis volauerūt
hec ille. Si igr̄ iſta ⁊ alia hui⁹ excogitari potue
runt quid mirū inquiūt īcreduli ſi de frāciſco
aliquis fingēdo ⁊ mētiendo dixerit ꝙ in mani
bus pedibus ⁊ latere plagas: quaſi crucifixus
habuit. Sed tales incredulos nos facile cōuin
cere poſſumus dum veritatem ſtigmatū fran
ciſci ex tribus ad lucem deducimus.
Primo ex eccleſie auctoritate.
Secundo ex teſtium ſanctitate.
Tertio ex miraculoꝝ claritate.

¶ Primo probamus veritatem ſtigmatū frā
ciſci ex eccleſie auctoritate. Nam vt xp̄s dixit
Matthei. xviij. c. Qui eccleſiā nō audierit ſit
tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanus. Igit̄ pontifi
ces ⁊ cardinales de illis ſtigmatibus clarū p/
hibent teſtimoniū. Nā dn̄s bonauen. cardina
lis ep̄us albanenſis vir eximie ſāctitatis legē/
dā ſci franciſci eleganter ſcripſit: in qua diffu/
ſe loquitur de ſtigmatibus illis. Dn̄s Rayne/
rius cardinalis de viterbio cōpoſuit hymnū
qui incipit. plaude turba paupcula: vbi de ſti/
gmatibus ſequentē verſiculum īterpoſuit. vi/
li contentus tegmine ſcō caleſcēs flamine vi/
cit algore caumata xp̄i dum geſtat ſtigmata.
Dn̄s tho. cardinalis de capua edidit hymnū
qui incipit. In celeſti collegio. Et hymnū q ici
pit. decus moꝝ dux minoꝝ: ⁊ in hoc de ſtigma
tibus ita inquit. Regis ſignū ducē dignū inſi
gnit manu latere. Bn̄dictus papa duodecim⁹
bullā fecit de ſtigmatibus ſacris in qua ſtatuit
vt frēs minores publice in eccl̄ia officium ſti/
gmatū ānuatim poſſent celebrare. Nicholaus
papa tertius in extrauagāti q̄ ponit̄ in ſex. de/
cretaliū ⁊ incipit. Exijt qui ſeminat ⁊c. dū re/
gulā beati frāciſci in multis extolleret poſtea
ita ſubdidit: hec eſt cui atteſtāte paulo nullus
de cetero dꝫ cē moleſt⁹ quā xp̄s ſuis ſacris ſti
gmatibus cōfirmari volēs inſtitutorē ipſius
paſſionis ſue ſignis nōbiliter inſigniuit. Ale/
xander papa quartus p ſuas ap̄licas lr̄as fran
ciſci ſtigmata cōprobauit. Prima eius bulla i
cipit: grande ac ſingulare miraculū. Scd̄a. Si
noue letitie militātis eccleſie. Tertia. Benigna
diuine opatiōis volūtas. In hac ita de ſtigma
tibus loquit̄. iocūda dn̄ice paſſionis inſignia i
eiuſdē ſancti corpe dū adhuc vitali ſpiritu fo/
ueret̄ manus celeſtis opatoris impreſſit. Et iteꝝ
ibidē in manibus eius ⁊ pedib⁹ expſſa vndiq;
ſimilitudo clauoꝝ de ſubiecto ꝓprie carnis ex
creuit vel de materia noue creationis accreuit
De iſto Alexandro dicit dn̄s bonauē. i legēda
maiori. dn̄s Alexāder quart⁹ dū publice pdica
ret corā multis fratrib⁹ ⁊ audiēte me aſſeruit
ſe ſacra illa ſtigmata dū ſcūs viueret ꝓꝓijs ocu
lis ꝯſpexiſſe. Grego. papa non⁹ q btūꝫ frāciſ/
cū cathalogo ſcōꝝ aſcripſit i bulla q̄ icipit Cō
feſſor dn̄i gl'ioſus. q̄ dirigit̄ vniuerſitati vr̄e: n̄
idigne duxim⁹ exp̄mēdū videlicet ꝙ ſcūs fran
ciſcus dū adhuc vite ſpatiū pcurreret pn̄tis ⁊
poſtq̄ feliciter cōſūmauit manib⁹ latere ⁊ pe/
dib⁹ ſpē ſtigmatū diuinitus extitit īſignitus.
Hic Greg. antiphonā fecit q̄ cātat̄ i veſpis ⁊
de ſtigmatib⁹ clare ſic loquit̄. plāge turba pau
percula ad patrē clama pauperū hoc lugubre
ſuſpiriū pr̄ frāciſce ſuſcipe: ⁊ ꝓde xp̄o ſtigma/
ta lateris pedū manuūq;: vt nobis reddat orfa

nis tāti pr̄is vicariū. Inſup grego. p̄fatus añ/
ꝗꝫ btm̄ frācīſcū cathalogo ſcōꝝ aſcriberet ſeru
pulū i corde hūit: quo ad vulnus laterale. No/
cte Xpo quadā ſicut idē pōtifex poſt referebat
cū lachrymis btūs frāciſcus ꝗdā facici ꝓtēſa
duritie ei i ſōnis apparuit. Et heſitationē cor/
dis redarguēs: eleuauit brachiū dextrū deterit
vulnus: fialāqꝫ popoſcit: q̄ porrecta videbat̃ ſā
guine ex latere defluēte ipleri. Ex tūc vt inquit
bonauētura ad illud ſacrū miraculū tāta cepit
deuotiōe affici ⁊ emulatione feruere: vt nullo
mō pati poſſet ꝙ aliqs ꝑfulgētia illa ſigna: ſu/
perba p̄ſumeret ipugnatiōe fuſcare: qn cū ſeue
ra icrepatiōe ferret. Et vt ipſe bonauētura te/
ſtat̃. viderūt ſtigmata illa ex familiaritate quā
cū viro ſcō hēbant aliq cardinales: laudes ſa/
croꝝ ſtigmatū ꝓſis ⁊ hymnis ac antiphonis
quas ad ipſius ediderūt honorē veracit̃ iferen
tes q tā Xbo ꝗꝫ ſcripto ꝓhibuerūt teſtimoniū
Xitati. ¶ Scdo ꝓbam⁹ veritatē ſtigmatū frā
ciſci ex teſtiū multiplicitate. Preter eni pōtifi
ces ⁊ cardinales eccl'ie ſcē de qbus dixim⁹: fue
rūt ⁊ alij ꝗꝫplurimi q ⁊ dū ſcūs viueret ⁊ poſt
ꝗꝫ volauit ad ſupos ſtigmata illa viderunt. nā
vt dn̄s bonauētura refert cernēs xp̄i ſeruus ꝙ
ſtigmata carni tā luculēter ipreſſa ſocios fami
liares latere nō poſſent: timēs nihilomin⁹ pu/
blicare dn̄i ſacramētū i magno fuit poſit⁹ du/
bitationis agone: vtꝝ qd̄ viderat diceret vl' ta
ceret. Cōpulſus tn̄ cōſciētie ſtimulo qbuſdam
ex fratribus intimioribus ſibi cū multo timo/
re ſeriē retulit viſionis prefate. Iſti fuerūt fra
frater Illuminatus: frater Leo: frater Ru/
finus: frater pacificus: ⁊ alij eius ſocij de qui/
bus dicit bonauentura: ꝙ lꝫ eēnt ꝓpter ſāctita
tē p̄cipuā viri per oīa fidedigni: tamē ad om/
ne dubiū āmouendū: ſic eſſe: ac ſe vidiſſe tactis
ſacroſanctis iuramēto firmauerūt. Viderūt
etiā in morte illa ſigna mirifica pluſꝗꝫ qnqua
ginta fratres: virgoqꝫ deo deuotiſſima clara
cū ceteris ſororibus ſuis ⁊ ſeculares innumeri
ex qbus ꝗꝫplurimi ⁊ oſculati ſunt ex deuotio/
nis affectu: ⁊ cōtractauerūt ad teſtimonij fir/
mitatē. Et in. c. de trāſlationibus. ſiue tranſitu
tanti p̄ris ita ſcribit bonauētura. Audito tran
ſitu patris ⁊ fama diffuſa miraculi accelerans
populus confluebat ad locū: vt id cerneret ocu
lis carnis: quod a ratione dubiū omne repelle
ret ⁊ affectioni gaudiū cumularet. Admiſſi ſūt
itaqꝫ ciues aſſiſinates ꝗꝫplurimi ad ſtigmata
illa ſacra contemplanda oculis ⁊ labijs oſculā
da: vnus autem ex eis Hieronymus nomine
miles litteratus prudens coram omnibus mo
uebat clauos ſtatimqꝫ manus, pedes ⁊ latus
manibus ſuis cōtractabat ꝑꝑ quod teſtis hu/
ius veritatis cōſtans effectus ē. ¶ Tertio ꝓba
mus veritatē ſtigmatū franciſci ex miraculoꝝ
claritate. Multa quippe miracula operatus ē
deus: poſtꝗꝫ illa ſigna franciſco donauit. Naꝫ
ut ſcribit bonauētura in. c. de ſtigmatibus. cir/
ca montem aluerne grandinis violenta tēpe/
ſtas fructus terre cōſuetudinarie deuaſtabat.
Sed poſt illam apparitionē felicē non ſine ico
larum admiratione grando ceſſauit vt celeſtis
illius viſionis excellentiaꝫ ⁊ ſtigmatū ibidem
impreſſorum virtutem ſerenata preter morem
ipſa celi facies declararet. In prouintia reati/
na peſtis inualuerat valde grauis: que boues
⁊ oues omnes ſic cōſūmebat crudeliter ꝙ nul
lum poterat remediū adhiberi: vir autem qdā
timens deum nocte fuit per viſionem cōmo/
nitus vt ad heremitorium fratum feſtinanter
accederet: ⁊ loturam manuum ac pedū famuli
dei franciſci: qui tunc temporis morabatur ibi
dem acceptam: ſuper aīalia cuncta reſpargeret
mane itaqꝫ ſurgens venit ad locū loturaqꝫ hu
ius per ſocios ſancti viri latenter obtēta: oues
⁊ boues languentes ex ea reſperſit. Statimqꝫ
aīalia languida ⁊ in terra iacentia recuperato
vigore ſurgebant cōtinuo: ⁊ tanꝗꝫ nil mali ſē/
ſiſſent ad paſcua feſtinabant. Sicqꝫ factum eſt
vt ad virtutem mirandā aque illius q̄ ſacras
plagas contingerat: omnis ꝓrſus plaga ceſſa/
ret. Apud hilerdā ciuitatem catalonie accidit
virum quendam nomine ioannem: btō fran/
ciſco deuotum: quodam ſero per quandam in/
cedere viam: in qua pro inferenda morte lati/
tabant inſidie non quidem ipſi: ſed alteri cui/
dam qui videbatur ſimilis eius: ⁊ tunc erat in
cōitatu ipſius. Exurgens autē quidā ex iſidijs
cū hoſtē ſuum hunc eſſe putaret tā letaliter eū
plagis plurimis gladiauit vt nulla ꝓrſus ſu/
pereſſet ſpes recuperāde ſalutis. Siquidē pri/
mo inflicta percuſſio humeꝝ cū brachio pene
totū abſciderat. Et ictus alius ſub mamilla tā
tam reliquerat aperturā: vt flatus inde proce/
dens circa ſex candelas ſimul iunctas extigue
ret. Cum igitur indicio medicorum ipſius im
poſſibilis eſſet curatio pro eo ꝙ putreſcētibus
plagis ex eis fetor tā intollerabilis exhalaret:
vt ēt ipſa eius vxor vehementeer horreret nul
liſque iam humanis iuuari poſſet remedijs.

Cōuertit ſe ad beati patris patrocinium quā/
ta poterat deuotione poſcendū. Et ecce aſtitit
quidā ī habitu fratris minoris ꝑ feneſtram vt
ei videbat̄ ingreſſus: qui vocans eū ex noīe di/
xit. Quia fiduciā in me habuiſti ecce dn̄s libe/
rabit te. A quo cū eger qui eſſet inquireret. frā
ciſcū ille ſe eē reſpondit. Et ſtatim vulnerū illiꝰ
ligaturas reſoluit ſuiſqʒ manibus tetigit. Ad
cuius cōtactū mox priſtine datus ē ſanitati. q̊
facto beatus pater abſceſſit. Et ipſe ſentiens ſe
ſanatū ⁊ in vocē diuine laudis ⁊ bti franciſci
letanter erumpens vocauit vxorē. At illa cele/
rius currens ⁊ ſtare iā videns quem ſepelien
dum credebat in craſtino cum eſſet ſtupere ꝑ
territa viciniā totā clamore cōpleuit. Accurrē
tes aūt ſui cū illū crederent tanqʒ freneticum
in lectulo reponere: ⁊ ille ꝯ renitens aſſereret.
⁊ oſtenderet ſe ſanatū: tanto ſunt ſtupore atto
niti: vt q̄ſi ſine mente omnes effecti fantaſticū
eſſe crederent quod videbant Quia quē paulo
ante conſpexerāt plagis atrociſſimis laniatū
⁊ totū iā marcidū: plena cernebāt incolumita/
te iocundū. Ad quos ille qui factus fuerat ſanꝰ
nolite timer̄ inquit. nolite credere inane qḋ cer
nitis: qꝛ ſcūs franciſcus mō a loco receſſit ⁊ il/
laꝝ ſacraꝝ manuū tactu me integre ab omni
plaga curauit. Quo miraculo viſo omnes deū
pariter laudauerunt. Cōcludit ergo dn̄s bona
uentura dicens. Digne quidē beatus pr̄ carne
iā mortuus ⁊ viuens cū xp̄o. pn̄tie ſue oſtenſio
ne mirabili: ⁊ manuū ſuaꝝ palpatione ſuaui
vulnerato letaliter viro ſanitatē cōceſſit cū il/
lius in ſe ſtigmata tulerit: q miſericorditer mo/
riens ⁊ mirabiliter ſurgens vulneratū genus
humanū ⁊ ſemiuiuū relictū plagaꝝ ſuaꝝ vtu
te ſanauit Ecce quod ex omni parte relucet ve
ritas ſtigmatū franciſci que a viris preſtantiſ
ſimis ⁊ ſanctitate mira fulgentibus: vt patu/
it tam multipliciter comfirmatur.

¶ Qḋ ex ipreſſione ſtigmatū triplici decorat̄
ſublimi prerogatiua franciſcus. Ca. ij.

Ecundū miſteriū contemplandū de ſti/
gmatibꝰ illis ſacris dr̄ ſublimitatis. In
quo diligenter perſcrutari debemus: qʒ
ſublimis inter ſanctos franciſcus fuerit effe/
ctus propter ſtigmata ſibi data. Et hoc tripli/
ci ratione.

Primo ratione operis excedentis.
Secundo ratione ſimilitudinis excellentis.
Tertio ratione glorie reſurgentis.

¶ Primo apparet ſublimitas ⁊ prerogatiua
franciſci ratione operis excedentis. Quia deꝰ
in corpore illo fecit opus ſupernaturale natu/
rā excedens. Ad quod clarius intelligendum
tres difficultates erunt abſoluende.

Prima vtrum ſtigmata franciſci potuerunt
eſſe a natura vel artificio
Secunda vtrum ſtigmatizatio franciſci annu
meranda ſit inter maxima miracula dei.
Tertia vtꝝ illud miraculum fuit permanens
aut pertranſiens ⁊ ſucceſſiuū

Ad primam difficultatem dicimus qꝫ franci/
ſci ſtigmata non fuerunt a natura neqʒ ab ar/
te: ſʒ a virtute oīpotētis dei. Qḋ colligere poſ
ſumus ex his que dicta ſunt in precedentibus
teſtimonio gregorij ⁊ alexandri atqʒ alioꝝ. Sʒ
fortius id oſtendimus triplici ratione.

Primo ratione materie
Secundo ratione forme.
Tertio ratione vite.

Primo rōe materie. nā ſtigmata illa imp̄ſſa
fuerunt in materia dura in loco oſſoſo ⁊ neruo
ſo vbi non facit caſum imaginatio. Qḋ ꝓpte
rea dicimus qꝛ pleriqʒ ꝯtendere ſatagunt po/
tuiſſe fieri qꝫ ex vehementiſſima imaginatione
paſſionis xp̄i. franciſcus illas plagas habuerit
qꝛ vt dicit Auicēna ī ſexta pte naturaliū ima/
ginatio fortis pōt corpus trāſmutare. Sed hͦ
nō eſt intelligendū in oībus. Vnde tho. in ter
tia pte. q. i5. diſputās vtꝝ aīa xp̄i hūit omnipo
tentiā reſpectu ꝓprij corporis ī reſpōſione ad
tertiū argu. ait qꝫ imaginationi ſi ſit fortis na
turaliter obedit corpus quantū ad aliqua. pu/
ta quantū ad caſū de trabe in alto poſita quia
imaginatio nata ē eē principiū motus localis
vt dicit̄ tertio de aīa. Similiter etiā quantum
ad alterationem: q̄ eſt ſm calorē ⁊ frigus. ⁊ alia
ꝯſequētia eo qꝫ ex imaginatiōe ꝯn̄ter nate ſūt
ꝯſequi paſſiones aīe ſm quas moueт̄ cor. ⁊ ſic
ꝑ cōmotionē ſpirituū totū corpꝰ alterat̄. Alie
vero diſpoſitiones corporales que nō hn̄t na/
turalē ordinē ad imaginationē: nō trāſmutan
tur ab imaginatione quātūcūqʒ ſit fortis. pu/
ta figura manus vl̄ pedis: vel aliqd ſimile. hec
tho. Maťia igit̄ illa oſſiū ⁊ neruoꝝ corpis frā
ciſci nō hēbat diſpoſitionē vt ꝑ imaginationē
illo mō tranſmutaret̄. Scḋo oſtēdimus qꝫ ſti
gmata fuerūt ſupnaturaliter ⁊ diuia virtute
corpori franciſci depicta rōne forme: nō. n. tm̄
erat apertura in manibus pedibꝰ ⁊ latere. Sʒ
in manibus ⁊ pedibus videbant̄ claui dei arti
ficio fabrefacti. De quibus ita dicit bonauē.

in.c.de ſtig. In manibus eius ⁊ pedibus appa
rere ceperūt ſigna clauoꝝ ipſoꝝ capitibus in
īteriori parte manuū ⁊ ſuperiori pedū apparē
tibus:⁊ coꝝ acuminibus exītibꝰ ex aduerſo.
Erantqꝫ clauoꝝ capita in manibus ⁊ pedibꝰ
rotūda ⁊ nigra. Ipſa vero acumina oblonga
retorta ⁊ repcuſſa.que de ipſa carne ſurgētia:
carnē reliquā excedebāt. Si qdē repcuſſio ipſa
clauoꝝ ſub pedibus adeo ꝓminēs erat ⁊ exꝓ
tenſa:vt nō ſolū plātas ſolo libere applicari n̄
ſineret.veꝝ etiā intra curuationē circualē ip-
ſoꝝ acuminū faciliter īmitti valeret digitꝰ ma
nus.ſicut ⁊ ab eis ipſe accepi qui oculis ꝓprijs
ꝯſpexerūt. Et in.c.de trāſitu mortis bonauen
tura ita ſequit̄. Cernebant̄ qdē ī mēbris illis fe
licibus claui ex eius carne virtute diuina miri
fice fabrefacti: ſicqꝫ carni eidē vniti ꝙ dum a
ꝑte qualibet premerent̄ ꝓtinus q̄ſi nerui cōti
nui ⁊ duri ad partē oppoſitā reſultabant. Si
quis igit̄ ꝯſideret illoꝝ clauoꝝ ꝯdictionē faci-
le deprebendet ſtigmata illa dei ſola potentia
fuiſſe formata. Tertio oſtēdimus ꝙ ſtigmata
frāciſci fuerūt miraculoſa rōe vite. non.n.po-
tuiſſet ꝑ naturā viuere duobus annis beatus
franciſcus plagatus in qnqꝫ locis ſpaſmoſis.
ex qbus ꝯtinuo fluebat ſanguis cū dolore ve-
bemētiſſimo:nō ſolū corporis imo ⁊ cordis ex
memoria paſſionis dn̄ice. Neqꝫ uſus ē ꝓ toto
tpe illo aliquo vnguēto vel medicina. Sꝫ tm̄
pānis reſtringebat ſanguinē emanantē: queꝫ
ſexta feria libere ꝓdire ſinebat. Et qͦd ad hoc
miraculū auget erant ille plage odore fragran
tiſſime:ex qbus nulla vnq̄ꝫ putredo vel imun
ditia cāta fuit. Scda difficultas erat vtꝝ ſti-
gmatiçatio frāciſci ānumerāda ſit iter maria
miracula dei. Et vt hoc melius intelligat̄ audi
enda ē ſnīa ſci tho.i.pte.q. cēteſima.v.ar. vlti.
vbi ait ꝙ nihil pōt dici miraculū ex cōparati-
one diuine potētie.q2 qͦcunqꝫ factū diuie po
tētie cōparatū ē minimū. Vn̄ Aug.in epl'a ad
voluſianū inquit.i rebus mirabiliter factis to
ta ratio facti ē potētia f cietis.q.ſ.ē eadem ⁊
qua vniuerſa miracula fiūt. Sed dr̄ aliqd mi-
raculū ꝑ comparationē ad facultatem nature
quā excedit.⁊ iō ſm ꝙ magis excedit faculta-
tē nature.ſm hoc dr̄ maius miraculū. Excedit
autē aliquid facultatē nature tripliciter. Pri-
mo quantū ad ſubſtātiā facti ſicut ꝙ duo cor
pora ſint ſimul vel ꝙ ſol retrocedat aut ꝙ cor-
pus humanū glorificet̄ qͦd nullo modo natu-
ra facere pōt.⁊ iſta tenēt ſummū gradū in mi
raculis. Scdo aliqd excedit facultatē nature n̄
q̄ꝫtū ad id qͦd fit ſed quantū ad id ī quo fit. Si
cut reſuſcitatio mortuoꝝ ⁊ illuminatio cecoꝝ
⁊ ſimilia.pōt.n.natura cauſare uitā:ſed non in
mortuo.pōt preſtare viſū:ſed nō in ceco. Et h̄
tenēt ſcdm locū ī miraculis. Tertio excedit ali
quid facultatē nature quātū ad modū ⁊ ordi-
nē faciēdi. Sicut cū aliquis ſubito ꝙ virtuteꝫ
diuinā a febre curat̄:abſqꝫ ꝯſueto ꝓceſſu na-
ture in talibus. Et cū ſtatim mare cōdenſat̄ in
pluuias virtute diuina abſqꝫ naturalibus cau
ſis.ſicut factū ē ad preces ſamuelis ⁊ helie. Et
hec tenēt infimū locū in miraculis. Quelibet
tn̄ hoꝝ hn̄t diuerſos gradus ſm ꝙ diuerſimo
de excedūt facultatē nature.hec tho. Cū itaqꝫ
ſtigmatiçatio frāciſci ſit opus tale quale neqꝫ
natura fecit.neqꝫ facere pōt.vr̄ ꝙ ꝓpter ſub-
ſtantiā facti ſit cōnumeranda iter maria mira
cula dei. Tertia difficultas an miraculum ſti-
gmatiçationis fuit permanēs vel pertrāſiēs ⁊
ſucceſſiuū. Nā in illumiatione ceci quāuis po
tentia viſiua miraculoſe det̄ tn̄ poſt acceptā il
lā potētiā cecus naturaliter videt ita ꝙ mira-
cula amplius nō ꝑmanēt.licet illuminatio fue
rit miraculoſa. Stigmatiçatio franciſci mira-
culoſa fuit:dū ſtigmata illi ſunt ipreſſa. Sꝫ mi
raculū idē ꝑmanſit.q2 ſemꝑ videbat̄ res ſuper
naturalis.videbant̄ qppe manus ⁊ pedes con
clauati cū illis ꝯdictionibus que ſupius poſite
ſunt. Et erāt illi claui ſeparati a carne mouebā
turqꝫ in vulneribus illis.nec poterāt inde ex-
trahi ꝑꝑ repcuſſionē: Fert̄ quippe ꝙ dū corpꝰ
ſancti trāſportaret̄ a ſancta maria de angelis
verſus aſſiſiū:delatū fuit ad monaſteriū ſācti
Damiani:in quo morabat̄ virgo feruētiſſima
clara:q̄ accipiens manū corporis iam defuncti
pre deuotione nimia:illam oſculabat̄.tentauit
aūt ex vulnere clauuum extrahere neqꝫ potuit
qͦd ⁊ demū dimiſit.

Secūdo apparet ſublimitas ⁊ prerogatiua
frāciſci ꝓpter ſtigmatiçationē ratione ſimili-
tudinis excellētis. Ipſe quidē ſimilis factus ē
filio dei. Notandū tn̄ ꝙ triplex ſimilitudo pōt
diſtingui. Prima dicit̄ perſonalis ⁊ oīmode
idēptitatis q̄ ē ꝑ cōuenientiā oīmodā in natu
ra.⁊ ſic vna perſona eſt alteri ſimilis in trinita
te vt dicit dominus bonauētura in.ij.di.xvta
⁊ hoc nō pōt cōuenire alicui creature neqꝫ hu-
mane neqꝫ angelice.vnde in pſal.dixit propbu
ta:deus quis ſimilis erit tibi:quaſi.d. nullus.e
Secunda ē ſimilitudo proportionalis.dicta ſꝫ

ꝓportionẽ.Sicut cõueniũt ⁊ ſimiles ſunt nau
ta ⁊ auriga:hoc modo anima aſſimilat̃ deo in/
quantum in ea vna:ſunt tres potentie realiter
diſtincte:ſicut in vna eſſentia diuina tres per/
ſone.Similiter omnia que ſunt a deo aſſimi/
lantur ei vt dicit tho.prima parte.q.v. inquã/
tũ ſunt entia:vt primo ⁊ vniuerſali ꝓincipio
totius eſſe.Tertia ẽ ſimilitudo corporalis ĩ ma
nibus pedibus ⁊ latere miraculoſe ſignatis:⁊
hoc vſqꝫ nunc cõuenit ſoli frãciſco de quo ſic
ſcribit bonauẽtura.Deſcẽdit ãgelicus vir⁹ frã
ciſcus de monte ſecum ferens crucifixi effigieꝫ
nõ in tabulis lapideis vel ligneis manu figu/
ratam artificis:ſed in carneis membris deſcri
ꝓtam digito dei viui.Et iteꝝ de eo dicit. De/
xtrũ quoqꝫ latus quaſi lancea transfixum ru/
bea cicatrice obductũ erat:quod ſepe ſanguinẽ
ſacrum effundens tunicã ⁊ femoralia in tanta
copia reſpergebat:vt poſtmodũ fratres ſocij:
ea lauantes:pro tempore indubitanter aduer/
terent:ꝙ ſicut in manibus ⁊ pedibus:ſic ⁊ ĩ la/
tere famulus domini expreſſe haberet impreſ/
ſam ſimilitudinẽ crucifixi.Tertio apparet ſub
limis prerogatiua franciſci ꝓpter eius ſtigma
ticationem:ratione glorie reſurgentis.Nam ſi
cut de martyribus refert Auguſtinus li.xxij.de
ci.dei ꝙ reſurgent cũ cicatricibus que ad orna
tum facient ⁊ decorem corporum:non ad ali/
quam deformitatem.Ita pie tenere poſſumus
ꝙ franciſcus cũ illis ſignis cum quibus ex hac
vita diſceſſit ad vitã immortalẽ reſurget.
¶ Q: ſtigmata fuerũt impreſſa franciſco ſatis
congrue reſpectu perſone loci ⁊ modi.

Capitulum tertium.

Ertium miſterium contemplanduꝫ de
ſtigmatibus beati franciſci dicitur con
gruitatis:licet enim inueſtigabiles ſint vie dei
nihil tamen ab eo fieri arbitrandum eſt niſi in
pondere numero ⁊ menſura.Iccirco dum frã
ciſcum voluit conſignare conuenienter ac ra/
tionabiliter id effecit:poteſt autem colligi con
gruitas tal̃ ſtigmaticatõis ex triplici reſpectu.
Primo reſpectu perſone.
Secundo reſpectu loci.
Tertio reſpextu modi.
¶ Primo quidem congrue ſunt illa ſtigmata
impreſſa franciſco reſpectu perſone. Elegit q/
dem deus illum vt temporib⁹ iſtis nouiſſimis
verbo ⁊ exemplo ad regnũ celeſte homines in/
uitaret cõfirmaretqꝫ doctrina ſua in fide que
iam pene vbiqꝫ defecerat.Quis igitur illuꝫ au
dire recuſet.Quis ei de immortali vita docẽti
non credat dum videt̃ in illo corpore reg̃ eter
ni admirandum vexillũ.Propterea inquit bo
nauentura alloquens ſanctum franciſcũ. Eya
nunc ſtrenuiſſime miles chriſti ipſius fer arma
inuictiſſimi ducis:quibus munitus inſigniter
omnes aduerſarios ſuperabis.Fer vexillũ re/
gis altiſſimi:ad cuius intuitũ oẽs pugnatores
diuini exercitus animentur.Fer nihilominus
ſigillum ſũmi pontificis chriſti:quo verba ⁊ fa
cta tua tanqꝫ irreprehenſibilia ⁊ autẽtica me
rito ab omnibus acceptentur. Ita.n.ꝓpter ſti
gmata domini ieſu xp̃i que in corpore tuo por
tas:nemo tibi debet eſſe moleſtus quin potius
quilibet xp̃i ſeruus debet eſſe deuotus. Iam ꝑ
hec ſigna certiſſima:nõ duobus aut tribus te/
ſtibus ad ſufficientiam:ſꝫ qꝫ plurimis ad ſup/
abundantiã cõprobata teſtimonia dei in te ⁊
per te credibilia facta nimis:omne tollunt in/
fidelibus excuſationis velamen.hec bonauen/
tura.Quare aũt alijs a franciſco nõ fuerũt ſti
gmata data non eſt noſtrũ inueſtigare ſed no/
uit ille qui fecit:cuius opera cũcta optima ſũt
cẽſenda.¶ Secundo colligit̃ cõgruitas ſtigma
tum franciſci reſpectu loci:impreſſa quidẽ fue/
runt in loco conuenienti.ſ.in mõte aluerne:vt
ſic deprehendi poſſet operis magnitudo. Naꝫ
grandia facta in montibus celebrata legũtur
poſt diluuium requieuit archa in montib⁹ ar/
menie:vt ſcribit̃ geneſis.viij.c. In monte be/
thel ſtetit abraã egreſſus a patria:vt pꝫ gene/
ſis.xiij.c.In monte galaad ſtetit iacob fugiẽs
laban.geneſis.xxxiij.c.In monte ſynay moy/
ſes legẽ accepit.Exodi.xx.c.In monte gariçiç
filij iſrael adorauerunt dominũ qñ primo in/
trarũt terrã ꝓmiſſionis:et Paralipo.vj.c.In
monte moria edificatũ fuit templum ſalomo/
nis.iij.Reg.ix.c.In mõte tabor trãſfiguratus
eſt xp̃s.matthei.xvij.c.De monte oliueti aſcẽ
dit ad celos.Act.i.Et ne ſingula cõplectamur:
In monte aluerne ꝯſignatus fuit ſignis paſſi
onis franciſcus.Ille ſiquidẽ mons ſeparatus
eſt ab alijs:ad innuendũ ꝙ franciſcus penitus
fuit alienus ab amore mundanoꝝ. Eſt inſuꝑ
eleuatus ad ſignificandũ ꝙ beatus frãciſcus
eleuat⁹ erat ad contemplationẽ diuinorum ⁊
amorem bonoꝝ celeſtium.Et ad hoc ille mõs
in pleriſqꝫ locis apertus:vbi ſciſſure videntur:
quaſi violenter:non naturaliter facte: poſſibi/
le eſſet:vt tempore illo ita eueniret:ꝙ petre ille
ſciſſe ſunt:patiẽte in cruce ieſu filio dei.¶ Te r

tio colligitur congruitas ſtigmatum franciſci reſpectu modi qui exprimitur a bonauentura dum ait. Fidelis reuera famul⁹ et miniſter xpi franciſcus: biennio anteq̄ʒ ſpiritum redderet celo: cum in loco excelſo ſeorſum qui mons aluerne dicitur quadragenariū ad honoreʒ archangeli michaelis ieiuniū inchoaſſet superne contemplationis dulcedine abundantius ſolito ſuperfuſus ac celeſtium deſiderioꝝ ardentiore flamma ſuccenſus ſupernaꝝ cepit immiſſionum cumulatius dona ſentire. Dum igitur ſeraphicis deſiderioꝝ ardoribus ſurſum ageretur in deum et affectus: cōpaſſiua teneritudine transformaretur in eū: cui ex charitatis nimia crucifigi complacuit: quodā mane circa feſtum exaltationis ſancte crucis in latere montis orans: vidit quaſi ſpeciē vnius ſeraph. ſex alas tam fulgidas q̄ʒ ignitas habentē de celorum ſublimitate deſcendere qui volatu celerrimo ad aeris locum viro dei ꝓpinquum perueniēs: non ſolum alatus: ſed et crucifixus apparuit. Manus quidem et pedes habens extenſos et cruci affixos. Alas vero ſic miro modo hinc inde diſpoſitas: vt duas ſupra caput erigeret: duas ad volandum extēderet: duabus vero reliquis totum corpus circūplectendo velaret. Hoc videns vehementer obſtupuit: mixtūq̄ʒ dolori gaudium mens eius incurrit: dum et in gratioſo chriſti aſpectu ſibi tam mirabiliter q̄ʒ familiariter apparentis: exceſſiuam quandam concupiebat letitiam et dira conſpecta crucis affixio ipſius animā cōpaſſiui doloris gladio pertranſibat. Et infra ſequitur. diſparens igitur viſio poſt archanum ac familiare colloquium mentē ipſius ſeraphico interius inflāmauit ardore. Carnem vero crucifixo conformi exterius inſigniuit effigie: tanq̄ʒ ſi ad ignis liquefactiuā virtutem preambulā: ſigillatiua q̄dam eſſet impreſſio ſubſecuta. Ex his luculenter apparet q̄ʒ digna q̄ʒ ſingularis q̄ʒ ve ſtupēda fuerit impreſſio illoꝝ ſtigmatum: nec titubare quiſpiā debet de apparitione chriſti: qui i ſpē ſeraphin et veluti crucifixus videri voluit: quoniaʒ huiuſmodi apparitio ꝯueniebat tali miſterio. Nouo quippe modo crucifigēdus erat frāciſcus: atq̄ʒ ardore ſeraphico debebat inflāmari. Quare vt diſcipuli euntes i emaus viderunt illum in ſpē peregrini: et magdalena quaſi hortulanum inſperit: et ſtephanus veluti ſtantem a dextris dei agnouit: et paulus ingenti lumine decoratus intuitus eſt: ita franciſcus regem celorum et dominum glorie veluti crucifixum ſibi apparentem adorauit. O felices oculi qui meruerūt adhuc i hac vita mortali tali viſione gaudere. O aures beati frāciſci que a redemptore mundi vigilanter vocari ſe perceperunt. O corpus omni munditia repletum: in quo mirabiliter chriſti vulnera ſunt renouata: hec igitur ſunt illa ſtigmata: ſpeculuʒ imortalitatis: ſpes vite future: firmitas fidei: et domini noſtri ieſu xpi validiſſimū teſtimonium: hec ſunt que tota mentis deuotione a cunctis fidelibus ſunt colenda. Hec ſunt que frāciſcus offert et oſtendit chriſto: dum pro fidelibus intercedit. Mater quidem dei oſtendit pectus et vbera: filius latus et vulnera: et franciſcus ſua ſacra ſtigmata. Quibus interuenientibus: cum inuocantibus impetrat exoptata beneficia: et tandem gratiam in preſenti et i futuro gloriam. Amen.

¶ Sermo quadrageſimuſquintus de tribus excellentijs beati franciſci.

Vidi alteꝝ angelū

aſcendentem ab ortu ſolis habentem ſignū dei viui: et clamauit voce magna. Scribūtur hec verba apocalipſis. vij. c. preclariſſima beati frāciſci preconia excedūt quidē multūq̄ʒ ſupereminēt oēm humani eloquij facultatē. Abundauit quippe i eo gratia ſaluatoris nr̄i quē pr̄ miſericordiaꝝ et luminū tā larga dulcedinis benedictione preuenit ꝙ ſicut ex vite ipſius decurſu luculenter apparet nō ſolū de mundialib⁹ tenebris eduxit in lucē: ſʒ et perfectis effecit virtutū prerogatiua et meritꝭ celebrē: nec nō preclaris circa eū crucis oſtenſis miſterijs inſigniter demōſtrauit illuſtrē. Lʒ ergo in precedēti ſermone franciſcū mira laude fuerimus ꝓſecuti: ex eo ꝙ ſigna crucifixi biennio tulerit: nihilominus offerūt ſe q̄ʒ mlˀta memoratu digna de ipſo adhuc diſſerēda: hec vero a ioanne ſunt deſignata i ɣbis aſſumptis ꝓ themate: in q̄bus triplex excellētia ſancti frāciſci exꝓmitur vel continetur.

Prima dicitur diuinalis miſſionis.

Secunda virtualis perfectionis.

Tertia ſingularis magnificationis.

¶ Qꝫ btūs frāciſcus fuit miſſus a deo: qḋ ꝓbatur quinq̄ʒ rationibus. Capitulū. j.

Rima excellētia btī frāciſci dr̄ diuīalis miſſionis q̄ exprimit a ioāne cum dicit vidi alterū angelum ſcilicet beatum franciſcuʒ

dei nunciū:amabilē chriſto:imitabilē nobis:⁊
admirabilem mūdo. Ipſe quidē fuit a deo miſ
ſus vt hoīes excitaret ad deſideriū ſupernoꝝ:
neqꝫ diaboli ſuggeſtione aut ſpirituū ⁊ humo
rū melanconicoꝝ abundantia motus:ſed ſpū
ſancto afflatus tres ordines ordinauit:abrenū
ciauit mūdo:parētes reliquit:⁊ chriſtū ſtuduit
imitari. Qꝫ aūt deus franciſcū elegerit veluti
nouū apoſtolū:qui vitā euāgelicaʒ renouaret
ꝓbari pōt ex quinqꝫ.

Primo ex prophetica ꝑnunciatione.
Secundo ex ſpeciali vocatione.
Tertio ex multiplici viſione.
Quarto ex auctentica teſtificatione.
Quinto ex mundi commotione.

¶ Prio probari pōt ꝙ beatus franciſcus fuit
electus a deo cuius auctoritate:tā ſanctas no
uitates induxit:ex ꝓphetica ꝑnūciatiōe. Nā
de ipſo per multa antea ſecula ꝓphetauit ſi/
bylla:que fuit tpe regis Priami ⁊ troiani bel
li:que dū ꝑdixiſſet chriſtū ventuꝝ in mundum
atqꝫ ꝑ illū apl'os eligendos:tandē btōꝝ domi
nici ⁊ franciſci ꝑnunciauit aduentū. Inquit er
go ſic.in vltima etate humiliabit̄ deus ⁊ humi
liabit̄ ꝓles diuina:iunget̄ humanitati deitas:
iacebit in feno agnus:⁊ puellari officio educa/
bit̄ deus ⁊ homo. Signa ꝑcedēt apud iudeos:
mulier vetuſtiſſima.ſ.heliſabet pueꝝ cōcipiet
Boetē.ſ.ſtellaʒ orbis mirabit̄:ducatū ꝑſtabit
ad ortū.ſ.xp̄i. Hic hn̄s penes.xxxiij.ſ.annos:
eliget ſibi de piſcatorib⁹ deiectis numeꝝ duo
denariū:vnūqꝫ diabolū.ſ.iudā. Nō in gladio:
belloue eneadē vrbē.ſ.romā regeſqꝫ ſubijciet.
Sed in hamo piſcatoris deiectione ⁊ paupe/
rie ſuperabit diuitias:⁊ ſuperbiā conculcabit:
morte propria mortuos ſuſcitabit:⁊ cū macta
bit̄ vincet ⁊ regnabit. Et cū ꝯſūmabūt̄ oīa fiet
reſurrectio:bonos iudicabit ⁊ malos. huic q̄t
tuor animalia ſurgēt ī teſtimoniū. ſ. quattuor
euāgeliſte.nomē agni in tuba cōcinēt ſerētes
iuſtitiā legemqꝫ irreprehēſibilē.ſ. euāgelium:
cui ꝯdicet̄ a beſtia.ſ.antichriſto. Et ſurget ſtel/
la mira.ſ.paulus quattuor habens animaliuʒ
imaginē. Eritqꝫ in tuba mirabili dānatos il/
luminabit.hic gladiabit̄:moriēs illuſtrabitur
porro glorioſus exitus eius. Erit autem beſtia
horribilis ab oriēte veniēs.ſ.magumeth: cui⁹
rugitus vſqꝫ ad gentes punicas audiet̄. Seq̄t̄
poſtea Sibylla dicēs de btō dominico ⁊ fran
ciſco.ſtelle quoqꝫ due ꝯſimiles prime inſurgēt
contra ipſam ⁊ non obtinebunt vſqꝫ duʒ ve/
niat abhominatio:⁊ voluntas altiſſimi conſu
metur. Inſuper abbas Ioachim vir eximie ſā
ctitatis ⁊ ꝓphetico ſpiritu clarens in quodaʒ
ſuo libello ita dixit. Erunt duo viri vnus hinc
alius inde qui duos ordines interpretant̄ vn⁹
italus de thuſcia. Alter hiſpanus de hiſpania
primus columbinus: ſecundus coruinus. Et
ſequitur .ordo enim columbinus per mare aq
lonare tranſibit vſqꝫ ad nouiſſima tpa dura/
turus:aſpera paſcua guſtabit:regina auſtri ꝓ/
teget ⁊ fouet eū in amaritudine ſua:flumē eu/
fraten tranſibit vndam ⁊ impetum eius ſua
predicatione mitigabit. Aſpera reducentur in
planum in ſermone eius. Terra ſalſuginis id
eſt egypti ad dominum conuertetur per ipſuʒ
In eadem terra ſecure euangeliū predicabit:
multe gentes per ipſum ordinem ad dominuʒ
conuertentur.gens idolatra cuius ligua igno/
rabit̄:que de finibus terre veniens miſſa a deo
in adiutorium terre ꝓmiſſionis:⁊ vt ipſa co/
gnoſcat deum patrem omnipotētē ⁊ filiū eius
vnicum dominum noſtrum ad fidem catholi
cam conuertet̄.futuꝝ eſt enim ꝙ ordo colum/
binus viriliter ſe opponet contra mortis an/
gelum. Et ꝯtra cum predicādo plures ⁊ maxi/
ma multitudo de filiis ipſius ordinis marty/
rio ad deum trāſibunt. Sicut dictum 'eſt per
Dauid ꝓphetā. Poſuerūt mortalia ſeruoruʒ
tuoꝝ eſcas volatilibus celi carnes ſcōꝝ tuoꝝ
beſtiis terre:gaudebūt in cāticis ſuis id ē ꝑdi
cationibus oēs tribus terre:⁊ gens immunda
machometi qui remanebūt:⁊ qui reſidui erūt
ad dominū cōuertent̄.hec ille. Qui etiā in ex/
poſitione Ieremie i ꝓlogo.c.ꝑ multa ſiľia lo/
cutus eſt. Et qd̄ ore ꝓphetauit demonſtrauit
opere. Nā depingi eū fecit in ecclesia ſcī Mar
ci de venetiis: cū ſtigmatibus ſuꝑ oſtiū ſacri/
ſtie:ſicut hodierna die cernētibus pʒ. Itē d̄ bea
to frāciſco multa predixit Cirillus abbas mō
tis carmeli :cui ab angelo dū celebraret delate
fuerunt due tabule ſcripte litteris grecis:in q/
bus multa erant de beato franciſco ventura.

¶ Secūdo probari poteſt ꝙ beatus frāciſcus
fuit electus ⁊ vocatus a deo:ex ſpeciali voca/
tione. Dum enim adoleſcentibus in domo
parentum adhuc cohabitans : ad hoc egreſ/
ſus ſemel vt inquit Bonauentura ad medi/
tandum in agro:cum deambularet iuxta eccle
ſiam quandam ſancti Damiani:que minaba/
tur pre nimia vetuſtate ruinam:⁊ inſtigante ſe
ſpiritu eandem cā orationis intraſſet proſtra/

tus ante imaginē crucifixi non modica fuit in orando ſpū̄s consolatione repletus. Cunq3 lachrymoſis oculis intenderet in dn̄icam crucē3 vocē3 de ip̄a cruce ad ſe miro quodāmodo delapſam corporeis audiuit auribus ter dicentem: Franciſce vade repara domū meā que vt cernis tota deſtruitur. Ad cuius ſtupende vocis cōmonitionē mirificam: vir dei primū quidem perterritus: dehinc gaudio τ admiratiōe repletus ꝓtinus exurrexit totum ſe recolligēs ad perficiendum mādatū de reparāda materialis eccleſie denuo: ſ3 principalis intentio v̄bi ad eam ferretur quā xp̄s ſuo ſanguine acquiſiuit: ſicut eum ſpū̄s ſctū̄s edocuit: τ ip̄e poſtmodum fratribus ſibi familiaribꝰ reuelauit. Verūtn̄ collecta pecunia ad eccl'iam illam ſe cōtulit: τ dū3 ſacerdos pecuniā recuſaret accipe in quandā feneſtrā illā ꝓiecit: τ in dicto loco cū3 ſacerdote p̄fato aliq̄ȝdiu morā cōtraxit. ¶ Tertio ꝓbari pōt. Q̄ʒ beatꝰ Franciſcus fuit electꝰ τ vocatus a deo ex multiplici viſione. ¶ Prima viſio oſtenſa fuit cuidā ſacerdoti noīe Siluestro ciuitatis aſſiſij: hic a principio ꝯuerſionis Franciſci cū ꝓpter nouitatē rei viā Franciſci fratrūq3 ſuoꝝ humano ſpū abhorreret ne periclitaret̄ ꝑ temeritate iudicij: lumine fuit ſupne gr̄e viſitatꝰ: videbat nāq3 in ſomnis totā aſſiſij ciuitatē a dracone magno circundari: ꝑ cuiꝰ magnitudine nimia tota regio videbat̄ exterminio ſubiacere: ꝯtuebat̄ poſt h̄ crucē quādā auream ex ore ꝓcedentē Franciſci cuiꝰ ſūmitas celos tangebat: cuiuſq3 brachia protenſa in latu3 vſq3 ad mūdi fines videbāt̄ extēdi. Ad cuius ēt aſpectū p̄fulgidū draco ille teter τ horridus penitꝰ effugabat̄: hoc dū ſibi tertio monſtraret̄ diuinū eſtimās eſſe oraculū: viro dei τ fratribus ſuis ꝑ ordinē enarrauit ac nō multo poſt mundū relinquēs btō Frāciſco voluit adherere: cuiꝰ vite ſctītas in ordine autēticā reddidit eā quā in ſeculo habuerat viſionē. Ex huius v̄o viſiōis auditu vir dei nō in gl'ia ē elatus humana: ſ3 bonitatē dei recognoſcēs: fortius aīatus ē ad hoſtis antiq fugandā verſutiā: τ gl'iam crucis xp̄i p̄dicandā. Scd̄a viſio demōſtrata fuit Innoc̄. pape. iij. de qua refert Bonauen. q̄ dū btū̄s Frāciſcꝰ cū ſocijs ꝓponeret adire p̄n̄tiam ſūmi pontificis ꝓ ꝯfirmatione regule obtinenda: xp̄s vicariū ſuū ꝑ viſionem cōmouefecit: vt ſupplicāti pauperculo et placitū daret auditū τ benignu3 p̄beret aſſenſum: vidit nanq3 in ſomnis pontifex ip̄e romanus lateranenſe3 baſilicā ruine fore iā ꝓximā quā quidā hō pauperculꝰ τ deſpectꝰ ꝓprio dorſo ſubmiſſo ne caderet ſuſtētabat. Cū igit̄ dei famulꝰ ſuis cōparuiſſet cōſpectibꝰ: vere inq̄t h̄ eſt ille: q ope τ doctrina xp̄i ſuſtētabit eccl'iam vn̄ p̄cipua deuotiōe repletus: petitioni eius ſe ꝑ oīa inclinauit: atq3 illu3 ſpeciali ſp̄ amore dilexit. Tertia viſio fuit illa de qua ſcribitur in vita ſcti Dominici. dū eni ipſe ad vrbē ꝓ ꝯfirmatione ſui ordinis ſe ꝯtuliſſet nocte orās: vidit in ſpū chriſtū in aere exn̄te3 τ tres lanceas in manu tenentē: atq3 ꝯ̄ mundū eas vibrantē. Cui velociter benigna mater occurrēs. Quid nā vellet facere inq̄uit: τ ille ecce totꝰ mūdus tribꝰ vitijs eſt fedatꝰ. ſupbia. ſ. auaritia: τ luxuria. Et iō hijs lanceis volo ip̄m perimere: tunc virgo ad eius genua ꝓcidēs ait: fili dulciſſime iuſtitiā tuā digneris tpare cū m̄ia: peccatores ſuſtine lōganimitate tua: habeo eni fidelē ſeruum τ pugilē ſtrennuū q vbiq3 diſcurrēs mūdum expugnabit τ tuo dn̄o ſubiugabit: aliū q3 ſeruū ſibi in adiutoriū dabo: q ſecū ſimiliter decertabit. Tūc illa ſctm̄ Dominicū xp̄o p̄ntauit obtulit ēt ſctm̄ Frāciſcū: q̄s xp̄o vultu placido cōmēdauit. Sāctus ergo Dominicꝰ ſociū ſuū in viſione ſua diligenter ꝯſiderās quē an̄ non viderat: in craſtino in eccl'ia inuentum: ex hijs q̄ nocte viderat ſine indice cognouit: τ in eius amplexꝰ τ oſcula ſctā ruēs ait: tū es ſociꝰ meꝰ tū pariter curres mecū: viſionē quoq3 p̄dicta3 ſibi ꝑ ordinē enarrauit. Et ex tunc factū ē eis cor vnū τ aīa vna in dn̄o. ¶ Quarto ꝓbari poteſt q̄ btū̄s Frāciſcꝰ fuit vocatꝰ a deo ex autētica teſtificatiōe. Dn̄s papa Gregoꝰ nonus in ꝓſa quā fecit de btō Frāciſco q̄ incipit. caput draconis vltimū ſic dicit: vexꝫ de xp̄i latere nouus legatꝰ mittit̄ i cuiꝰ ſacro corpe vexillū crucis cernit̄. Et dn̄s Alexander papa quartus in priuilegio de ſtigmatibꝰ ita ait: poſtq̄ȝ dei filiꝰ victor mortis ad patrē vn̄ deſcēderat vehiculo ꝓprie maieſtatis aſcēdit mirifice fortitudinis viros in ꝯfirmatione ſanctoꝝ diuerſis tēporibꝰ ſuſcitauit. Inter alios aūt diebus nr̄is almꝰ chriſti ꝯfeſſor apparuit Frāciſcus ſignis τ virtutibꝰ glorioſus: q clariſſimus pie viuēdi meritis τ exēplis: fecūdauit eccl'iam τ caligātia p̄ſentis etatis tp̄a fulgoris ſui lampade illuſtrauit: viam pfecte iuſtitie parans in deſerto altiſſime paupertatis quā ipſe currens alacriter τ exultans: cōtra carnē nudam τ demones velud gigas traxit poſt ſe de inferorum fauci

bus: ⁊ transduxit ad dñm populũ humilẽ bo-
norum operũ ſectatorẽ. ¶ Quinto ꝓbat̃ ꝙ be
atus Franciſcus fuerit a deo miſſus ex mundi
cõmotione: niſi enĩ illũ elegiſſet de⁹: nõ potuiſ-
ſet in toto terraꝝ orbe ⁊ ita cito tantaꝫ facere
cõmotionẽ: nã ad ſui ſequelam attraxit hoĩes
graues ⁊ ſapiẽtes. Sicut fuerunt frater Ber-
nardus de quinta valle: miles de aſſiſio: frater
Rufinus canonicus eccl'ie maioris de aſſiſio.
frater angel⁹ de reate miles ⁊ doctor ⁊ alij q̃
plurimi. Et illud mirandũ eſt ꝙ ſuo tpe in ca-
pitulo generali cõuenerũt vltra quinqꝫ milia
fratrũ. hoc ita refert Bonauen. in legenda in
ca. de ꝑfectu ordinis ꝓceſſu tpis multiplicatis
iã fratrib⁹ cepit eos paſtor ſolicitus in loco ſcẽ
Marie de portuncula ad generale capitulum
cõuocare: vbi lꝫ oĩm neceſſarioꝝ eſſet penuria
fratrũqꝫ multitudo vltra quinqꝫ milia cõueni
rent: aliqñ diuina tñ opitulãte clemẽtia: ⁊ vict⁹
ſufficiẽtia ſuberat ⁊ ſalus comitabat̃ corporea
⁊ ſpũalis iocũditas affluebat: inſup ad ſui de-
uotionẽ induxit oẽm romanã curiã: ⁊ ꝑlatos
reuerendiſſimos eccl'ie ſancte dei. Innocẽtius
papa dedit ſibi de penitẽtia ꝑdicãda mãdatũ
approbauit regulã ⁊ laicis oĩbus fratrib⁹: qui
ſeruũ dei fuerant comitati: fecit coronas par-
uulas fieri: vt verbũ dei libere predicarẽt: ſicut
recitat Bonauen. in legenda in. ca. de inſti. reli
gionis. Et vt cantat̃ in primis veſpis ei⁹ feſti
cepit ſub Innocẽtio curſumqꝫ ſub honorio ꝑ-
fecit glorioſum: ſuccedẽs his Gregorius ma-
gnificauit amplius miraculis famoſum.

¶ De quinqꝫ preclariſſimis virtutib⁹: quib⁹ floruit btũs Frãciſcus. Capitulum. ij.

Secunda excellẽtia btĩ Franciſci dicit̃ vir-
tualis pfectionis: floruit quidẽ virtutib⁹
preclariſſimis. ꝓpterea dixit Joãnes illũ aſcẽ-
dere. Et reliquis omiſſis: quinqꝫ dũtaxat ĩ hac
parte virtutes eius: deuote ꝯſiderabimus.

Prima dicitur pietatis.
Secunda paupertatis.
Tertia auſteritatis.
Quarta humilitatis.
Quinta pacientie.

¶ Prima virtus btĩ Franciſci ꝯſideranda di-
citur pietatis: piiſſimus nanqꝫ fuit pauperib⁹
⁊ egenis nõ ſolũ poſtq̃ xp̃m pfecte induit. Sꝫ
etiã dũ in habitu viueret ſeculari. iõ de ip̃o ſic
refert dñs Bonauẽ. Inerat nãqꝫ iuuẽis Frã
ciſci precordijs diuinitus indita quedã ad pau
peres miſeratio liberalis que ſecũ ab infantia
creſcens tanta cor ip̃ius benignitate repleue-
rat: vt iã euangelij nõ ſurdus auditor omni ꝑ
poneret ſe petẽti tribuere: maxime ſi diuinum
allegaret amorẽ. Cũ ãt ſemel negotiatõis intẽ
tus tumultibus pauperẽ quendã ꝑ amore dei
petentẽ elemoſinã preter morem ſolitũ vacuũ
repuliſſet: ſtatim ad cor reuerſus: cucurrit poſt
ip̃m ⁊ elemoſina illi clementer ipenſa: ꝓmiſit
dño deo ꝙ nũq̃ extunc, dũ adeſſet poſſibilitas
petentib⁹ ꝑ amore dñi ſe negaret. Quod vſqꝫ
ad mortẽ indefeſſa pietate obſeruans copioſa
in deum dilectionis ⁊ gratie incrementa ꝓme
ruit. Quid plura: ex pietate militẽ quendã ge-
neroſuꝫ ⁊ pauperẽ ſe nudato veſtiuit: ⁊ poſtq̃
ſeculo renũciauit toti⁹ humilitatis amator ſe
trãſtulit ad leproſos eratqꝫ cũ eis diligentiſſi-
me ſeruiens oĩbus ꝓpter deũ: lauabat ipſoruꝫ
pedes: ligabat vlcera: educebat putredinẽ ⁊ ſa
niem abſtergebat oſculabat̃ etiã ex mirãda de
uotione vlceroſas plagas ipſorũ euangelicus
medicus mox futurus. ¶ Secunda virtus btĩ
Franciſci ꝯſideranda dicit̃ paupertatis volun
tarie quippe ꝓpter xp̃m paupertatẽ ardentiſ-
ſime cõplexus ẽ: hanc publice ꝓfeſſus eſt: dum
ſeculo ⁊ patri renũciauit: corã ep̃o aſſiſij: nam
dum pater eius tẽtaſſet eũ vt facultatibus re-
nunciaret paternis: ad epiſcopũ ciuitatis am-
bo ſe cõtulerũt. Ibi adoleſcens Franciſcus de
poſitis omnib⁹ veſtimentis reſtituit ea patri.
Inuẽtus eſt aũt tũc ſub veſtibus delicatis cili
tium ad carnẽ habere nudus vero manẽs pa-
trem ſic allocutus eſt: vſqꝫ nunc vocaui te pa-
trem in terris: ãmodo aũt ſecure dicere poſſuꝫ
pater noſter qui es in celis: apud quẽ oẽm the
ſaurum repoſui ⁊ oẽm ſpei fiduciã collocaui.
Inſup vt aſſerit Bonauen. nemo tam auri q̃
ipſe cupidus paupertatis: nec theſauri cuſtodi
endi ſolicitior vllus: q̃ iſte huius euangelice
margarite. Tunica cordula ⁊ femoralibus con
tentus fuit vſqꝫ ad mortẽ. Chriſti aũt ieſu pau
pertatem ⁊ matris frequenter cum lachrymis
reuocabat ad mentem: inde hanc virtutum aſ-
ſerens eſſe reginam quia in rege reguꝫ ⁊ in re
gina matre ipſius tam preſtãter effulſit. In re
gula vero fratrum minorum ipſos ad pauper
tatis obſeruantiam aĩauit cũ dixit: fratres ni-
hil ſibi approprient nec domũ: nec locum: nec
aliquã rem. Sed tanq̃ pegrini ⁊ aduene in h
ſeculo: in paupertate ⁊ humilitate dño famu-
lantes: vadant pro elemoſina confidenter: nec
oportet eos verecundari: q: dñs pro nobis ſe

fecit pauperē in hoc mūdo. Hec eſt illa celſitu/
do altiſſime paupertatis: q̄ vos chariſſimos fr̄es
meos heredes ⁊ reges regni celoꝝ iſtituit pau
peres rebus fecit virtutibꝰ ſublimauit cui dile
ctiſſimi fratres tota inherentes nil aliud ꝓ no
mine dn̄i in perpetuū ſub celo h̄re velitis: hec
in regula prefata. Et vt aſſerit Bonauen. man
dabat dirui aliq̄n domꝰ erectas: aut fratres ex
inde amoueri: ſi aliq̄d in eis pciperet qd̄ ratiōe
appropriatiōis vel ſumptuoſitatis ɔ̄triū cēt
euangelice pauptati. ¶ Tertia virtus ɔſiderā/
da in beato Franciſco dicit̄ auſteritatis: miro
quippe mō ſuo corpori vt illud ſpiritui ſubde/
ret auſterus fuit. Ideo de ipo ſic ſequit̄ Bona
uentura attendens eni illud apl̄i verbū: q aūt
ſunt xp̄i carnē ſuā crucifixerūt cū vitijs ⁊ ɔcu/
piſcentijs: vt crucis armaturā iugiter ſuo fer/
ret in corpe: tanta diſcipline rigiditate ſenſua/
les appetitus arcebat: vt vix neceſſaria ſume/
ret ſuſtentationi nature. Difficile nāqꝫ fore di
cebat neceſſitati corpis ſatiſfacere ⁊ ꝓnitati ſē
ſuʒ nō parere: ꝓpter qd̄ cocta cibaria ſanita/
t̄ tpe vix admittebat ⁊ raro. Admiſſa ꝟo aut
cōficiebat cinere: aut cōdimēti saporē admixti
one aque vt plurimū reddebat inſipidū: de po
tu vini q̄d dicā cū ⁊ de aqua dū ſitis extuaret
ardore vix ad ſufficientiā biberet. Et lʒ ita ſuū
corpus ɔtinue maceraret: tñ extra dū hoſpita/
retur in alicuiꝰ domo ɔformabat ſe in cibo et
potu: alijs ne ſingulis reputaret̄. De illiꝰ vero
dormitione refert Bonauen. Nuda humꝰ vt
frequentius: lectus erat: laſſato corpuſculo. Et
ſepius ſedens ligno vel lapide ad caput poſito
dormiebat. Omitto eiꝰ diſciplinas: ꝟbera tū/
ſiones pectoris: ſuſpiria: lachrymaſ ⁊ reliqua q
bus corpuſculum illud continue cruciabat.
¶ Quarta virtus ɔſiderāda in btō Franciſco
dicit̄ humilitatis. nō eni in tanto virtutuʒ cu/
mulo vt de ſe preſumebat: nō ɔtēnebat alios:
nō verba iactantie dicebat imo vt ait Bona/
uentura. Oim virtutū cuſtos ⁊ decor humili/
tas copioſa viruʒ dei vbertate repleuerat. In
ꝓpria quidē reputatōe nihil erat: niſi peccator
cū in ꝟitate ſpeculū cēt ⁊ ſplēdor oīmode ſan
ctitatis: ſtultū ꝓinde iudicabat mūdanis extol
li fauoribꝰ. Gaudebat de opprobrijs ⁊ de lau/
dibus triſtabat̄: generali vero cedens officio.
Guardianū petijt cuiꝰ volūtati p oīa ſubiace
ret: dicebatqꝫ ſocijs. Ita diligēter nouicio vni
us hore obedirē ſi mihi Guardianus daretur
ſicut antiquiſſimo ⁊ diſcretiſſimo fratri: ſubdi
tus eni prelatū ſuū nō hoīem ɔſiderare debet
ſʒ illū ꝓ cuius eſt amore ſubiectus: quāto aūt
ɔtēptibilior p̄ſidet: tātomagis humilitas obe/
dientis placet: ſuntqꝫ alia plurima de illius hu
militate a Bonauētura deſcripta: que in legē/
da poteris inuenire. ¶ Quinta virtꝰ in beato
Franciſco ɔſiderāda dicit̄ patiētie: a principio
nāqꝫ ſue ɔuerſiōis dū ciues aſſiſij cernerēt cū
facie ſqualiduʒ ⁊ mente mutatū: ac p hoc alie/
natum putarēt a ſenſu: luto plateaꝝ: ⁊ lapidi/
bus ipetebāt: ⁊ tanq̄ inſano ⁊ demēti clamo/
roſis vocibus inſultabāt: famulus aūt dn̄i nul
la fractus aut mutatꝰ iniuria: vt ſurdus in om
nibus ptranſibat: de hoc ſic dicit̄ in r̄nſorio: dū
pater hūc ꝓſequit̄ latens dat locū ire. Conſtā
ter poſt aggreditur in publicū prodire Squa/
lenti vultu cernit̄ putat̄ inſanire luto ſaxis im
petitur. Sed patiens vir nititur vt ſurdus p/
tranſire: deinde toto tpe vite ſue cūctos labo/
res: omnes ɔtumelias: quaſcunqꝫ egritudines
mente hilari ſemper tulit. Et vt inquit Bona
uentura in. ca. de patiētia ipſiꝰ ⁊ tranſitu mor
tis in legenda maiore: ad hoc p varias ⁊ diu/
turnas ac q̄ttidianas egritudines deductus ē
vt conſumptis iam carnibus quaſi ſola cutis
oſſibus cohereret. Cunqꝫ durius corpus auge
retur doloribus illas ſuas anguſtias: non pe/
narum cenſebat nomine: ſed ſororū. Cum aūt
ſemel grauius ſolito: dolorum vrgeretur acu/
leis. Quidam frater ſimplex dixit ad eum fra/
ter Franciſce ora dn̄m vt mitius tecum agat:
manum enim ſuam plus debito: ſuper te gra/
uare videtur. Quo audito vir ſanctus cum eiu
latu exclamans ait: niſi noſcerem in te ſimplicē
puritatem tuum ex nunc abhorrerem conſor/
tium: qui auſus fueris circa me diuina iudicia
reprehēſibilia iudicare. Et proijciens ſe in ter/
ram: oſſa debilia duro caſu colliſit. Et deoſcu/
lans humū. Gratias inq̄t tibi ago dn̄e deꝰ de
omnibus doloribus meis. Teqꝫ mi dn̄e rogo:
vt centuplum ſi tibi placuerit addes: quia hoc
erit mihi acceptiſſimum: cum tue ſancte volū/
tatis adimpletio: ſit mihi conſolatio ſuperple
na: videbat̄ ꝓpterea fratribus ꝙ quaſi alteruʒ
Job viderent: cui cuʒ languor creſceret carnis
creſcebat ſimul ⁊ vigor mentis.

¶ Qualit̄ deꝰ magnificauit ſctm̄ Frāciſcū p̄ci
pue in quinqꝫ ꝓrogatiuis. Capitulum. iij.

Ertia excelentia btī Frāciſci dicit̄ ſingu
laris magnificatōis: voluit deus magnꝰ
⁊ excelſus ſuū ſeruū decorare licet in multis vt

patuit in ſermone pꝛecedenti de ſtigmatibꝰ ſa
cris:pꝛecipue tñ in quinqꝫ.
Pꝛimo in intellectus illuſtratione.
Secundo in creaturaꝝ condeſcenſione.
Tertio in felici conſūmatione.
Quarto in ſolenni canonizatione.
Quinto in miraculoꝝ coꝛuſcatione.
¶ Pꝛimo magnificauit illū deus intellectus
illuſtratione. Nā vt aſſerit Bonauen. in legen
da. in. ca. de intelligentia ſcripturaꝝ et ſpiritu
ꝓphetie. Quāuis Franciſcus nō habuerit ſa/
crarū lr̄arum peritiā: ꝑ doctrinā eterne tñ lu/
cis irradiatꝰ fulgoꝛibꝰ: ſcripturaꝝ ꝓfūdo mi/
ro intellectꝰ ſcrutabat̄ acumine. Interrogatus
ſenis a quodam religioſo viro theologie ſacre
doctoꝛe de qbuſdā queſtionibꝰ difficilimis tā
ta claritate doctrine diuine ſapientie patefacie
bat archana: vt vehemēter ſtuperet vir ille pe
ritus. ⁊ cū admiratiōe referret: vere theologia
ſancti patris iſtius puritate ac ꝯtēplatōe tāqꝫ
alis in altū ſubuecta eſt aqla volans: nr̄a vero
ſcientia venter gradit̄ ſuꝑ terram: lꝫ eni impe/
ritus eēt ſermone: ſcientia tñ plenus enodabat
dubia queſtionū: ⁊ abſcōdita ꝓducebat in lucē
Claruit etiā in ipſo ſpūs ꝓphetie: vt ⁊ pꝛeui/
deret futura: ⁊ coꝛdiū cōtueret̄ oculta: abſentia
quoqꝫ velut pꝛeſentia cerneret: ⁊ ſe pꝛeſentem
abſentibꝰ mirabiliter exhibet̄. Apud celanum
ſupplici deuotione a milite quodā inuitatꝰ ad
pꝛandiū benignū hoſpitē familiariter monuit
vt cito ꝯfiteret̄ ⁊ domus ſue diſpōeret. Quod
cū ille diligenter feciſſet intrauerūt tandem ad
menſam ⁊ incipiētibꝰ alijs mādućare: hoſpes
ſubito ſpm̄ exhalauit iux̄ verbū hoīs dei repē/
tina moꝛte ſublatꝰ: dū ſemel fatigatus ⁊ laſſus
equitaret ſuꝑ aſellu. eſſetqꝫ in itinere cum fr̄e
Leonardo de aſſiſio: frater ipe Leonardus ce/
pit dicere intra ſe humanū aliqd paſſus nō de
pari ludebāt parentes huius ⁊ mei. En ipſe eq
tat ⁊ ego pedeſter aſinū eius duco: hec illo co/
gitante ꝯtinus de aſino deſcendit vir ſanctus
⁊ ait. Nō frater ꝯuenit vt ego equitē tu veni/
as pedes qꝛ nobilioꝛ ⁊ potentioꝛ me in ſeculo
fuiſti: obſtupuit frater ⁊ ad pedes ciꝰ ꝓuolutꝰ
humiliter veniā petijt. ¶ Secundo magnifica
uit deꝰ btm̄ Franciſcū in creaturarū obediētia
⁊ cōdeſcēſione. Apud aretiū viuus viro dei fu
it oblatꝰ lepuſculꝰ: q lꝫ in terra poſitus cū poſ/
ſet q̄ vellet effugere vocāte eū patre benigno
in ſinū illiꝰ ꝓpero curſu ſaltauit. Qd cū pluri
es effeciſſet iuſſu pr̄is a fratribꝰ delatus eſt ad
loca ſolitudinis tutioꝛa: modo ꝯſimili in inſu/
la lacus puſini cuniculꝰ quidam captꝰ: ⁊ viro
dei oblatus: cū ceteros fugeret manibꝰ ſuis et
ſinu ſe domeſtica ſecuritate cōmiſit. Aput lacū
reatinū eidē ad heremū de aretio ꝓperāti: pi/
ſcatoꝛ vnā ex deuotiōe obtulit auē fluuialem:
quā cū libenter ſuſceptā aptis inuitaret mani
bus ad receſſum nec illa vellet abire: erectis in
celū oculis in oꝛatione diutiꝰ ꝑmanſit. Et q̄ſi
aliunde poſt hoꝛā reuerſus ad ſe iterato dulci/
ter mandatū auicule fecit vt deū laudatura re
cederet. Suſcepta itaqꝫ cū benedictione licen/
tia: geſtu coꝛpoꝛis quoddā pꝛetēdens gaudiū
aduolauit. Alio tp̄e ambulās cū quodā fratre
ꝑ paludes venetiaꝝ: inuenit maximā auiū mul
titudinē reſidentiū ⁊ cantātiū in Xgultis: qui
bus viſis dixit ad ſocium: ſoꝛoꝛes aues laudāt
creatoꝛē ſuū nos itaqꝫ in mediū ipaꝝ euntes
laudes ⁊ hoꝛas canonicas dn̄o decantemus:
cūqꝫ in medio eaꝝ intraſſent nō ſunt aues cō
mote de loco: ⁊ qꝛ ꝑꝑ garritū ipaꝝ in dicēdis
hoꝛis ſe mutuo audire n̄ poterāt: ꝯuerſus vir
ſanctꝰ dixit ad aues: ſoꝛoꝛes aues a cantu ceſſa
te donec laudes ⁊ hoꝛas canonicas ꝑſoluamꝰ.
At ille ꝯtinuo tacuerūt: tādiu in ſilētio ꝑſiſten
tes qꝫdiu dictis hoꝛis ⁊ laudibus perſolutis a
ſcō dicantādi licētiā receperūt. Dāte aūt viro
dei licētiā eis ſtatim cantū ſuū moꝛe ſolito re/
ſumpſerūt. Eidē ſenis īfirmo faſianꝰ qdaꝫ de
nouo captus: a nobili quodā trāſmiſſus eſt vi
uus: q ꝯtinuo vt vix ſcm̄ audiuit ⁊ vidit: tāta
illi amicabilitate coheſit vt nullo pacto patere
tur ab ipſo diſiungi. Nā pluribꝰ vicibꝰ extra
locellū terraꝝ in vinea poſitꝰ vt abiret ſi vellꝫ
rapido ſꝑ curſu redibat ad patrem: tanqꝫ ſi ab
eodē fuiſſet omni tp̄e educatꝰ: deinde cuidam
collatus viro: qui ex deuotione ſeruum dei vi/
ſitare ſolebat: velut ſibi moleſtū foꝛet a pij pa/
tris abſentari ꝯſpectu eſcā recuſauit omnino.
Repoꝛtatus tandē ad famulū dei ſtatiꝫ vt cō
ſpexit eundē: quibuſdā hilaritatis pꝛetenſis ge
ſtibus auide manducauit. Cū ex ꝯtinuo fletu
infirmitatē oculoꝝ incurriſſet grauiſſimā con
ſuluerunt medici: vt pateret̄ ſibi per cocture re
mediū ſubueniri aſſenſit vir dei vocatuſqꝫ ve
nit cirogicus inſtrumentū ferreū igni ſubmit
tens ad faciendum cocturā. At xp̄i ſeruus coꝛ
pus pꝛopꝛium iā hoꝛroꝛe concuſſuꝫ confoꝛtās
ſicut amicum cepit ignē alloqui dicens: mi fra
ter ignis virtuoſum pulchꝛum ⁊ vtilem te cre
auit altiſſimus eſto mihi in hac hoꝛa pꝛopitiꝰ

eſto curialis:precor magnū deū qui te creauit
vt tuū mihi calorē temperet. Oratione finita
ꝯ ignē ſignū crucis edidit ac deinceps intrepi
dus perſiſtebat.profundatū eſt crepitans fer/
ruȝ in tenera carne:⁊ ab aure vſqȝ ſupciliū co
ctura ꝓtracta. Statim ſctūs ad fratres dixit.
laudate altiſſiſſimū quia vere dico vobis: nec
ignis ardorē ſenſi:nec carnis vlliū dolorē. Et
cōuerſus ad medicū. Si nō eſt inquit caro bñ
decocta imprime iterū. Stupefactus medicuſ
miraculū extulit dicens.dico vobis fratres:vi
di mirabilia hodie. ❡ Tertio magnificauit
deus btm̄ Franciſcū in felici conſūmatōe. nō
enī ſilentio preterire debemus quāta deuotōe
quanto feruore tranſijt Franciſcus in hoc mū
do ad p̄rem.de quo ſic ſcribit Bonauē. ꝙ āno
vigeſimo a ſua ꝯuerſione cū fuiſſet multis in/
firmitatibus moleſtatus tuliſſetqȝ biēnio ſti/
gmata illa ſacra ad ſctām mariā de portiun/
cula ſe portari popoſcit:quo cū fuiſſet ꝑduct⁹
ſuꝑ nudā humū ſe totū nudatū in ſpūs feruo
re ꝓſtrauit. Decubans ſic in terra ſaccina ve/
ſte depoſita:faciē ſolito more leuauit in celum
⁊ intendens illi glorie totus manu ſiniſtra de/
xteri lateris vulnus ne videret̄ obtexit. Et ait
ad fratres.ego qd̄ meū eſt feci:qd̄ vr̄m eſt xp̄s
edoceat. Illachrymantibus aūt ſocijs ſancti
vnus ex eis quē vir dei guardianū ſuū eſſe di/
cebat votū ipſius diuina inſpiratione cogno
ſcens feſtinus ſurrexit. Et acceptā cū corda ⁊
femoralibus tunicā pauperculo xp̄i obtulit di
cēs. hec tibi tanqȝ paupi cōmodo ⁊ tu illa ſu/
ſcipias obediētie ſctē mandato. Gaudet ex h̄
vir ſctūs:qr fidē tenuiſſe dn̄e pauptati vſqȝ in
finē ſe vidit:palmaſqȝ leuatas ad celū xp̄m ſu
um benedixit: ſicqȝ indutus habitu vili:fr̄es
aſſiſtentes cōſolatorijs verbis ꝓ ſua morte de
mulcens paterno affectu ad diuinū eſt horta/
tus amorē. Et poſt benedictionē datā adiecit
valete filij oēs in timore dn̄i ⁊ ꝑmanete in eo
ſemꝑ. Ego ad deū ꝓpero: cuius gr̄e vos oēs
commendo. Juſſitqȝ euangeliorum ſibi codi/
cem apportari: ⁊ euangelium ſm̄ ioannem.ſ.
ante diem feſtum paſce ſibi legi popoſcit.ipſe
vo prout potuit in huius pſalmi vocem pro/
rupit.voce mea ad dn̄m clamaui:⁊ ad finē vſ/
qȝ cōpleuit inquiēs.me expectant iuſti donec
retribuas mihi. Tandē cunctis in eū expletis
myſterijſ obdormiuit in dn̄o. Fuitqȝ miniſtro
terre laboris ⁊ ep̄o aſſiſinati exn̄ti in mōte gar
gano: eius tranſitus diuinitus reuelatus ⁊

diffuſius videre poteris in legenda. Tranſijt
āt venerabilis pr̄ ex huius mundi naufragio
anno dn̄ice incarnationis. M.cc.xxx. quarto
nonas octobris die ſabbati in ſero:ſepultus ē
in die dn̄ico. ❡ Quarto magnificauit de⁹ bea
tū franciſcū in ſolēni canonizatione. cū enī pa
ſtor eccleſie gregorius nonus nō ſolū ex mira/
culis auditis poſt mortē franciſci:verū etiam
ex experimentis in vita ipſius oculis viſis ⁊
manibus ꝯtactatis ſctitatē eius mirabilē:plena
fide certificatus agnoſceret: ac ꝑ hoc in celis
glorificatū a deo nullatenus dubitaret:catha
lago ſctōꝝ aſcribendū ſtatuit. Qua de re ſer/
uatis oībus que fieri debent in canonizatiōe
ſctōꝝ ⁊ examinata cū ꝑ cardinales ad hoc de/
putatos veniens ꝑſonaliter ad ciuitatē aſſiſij
cū maximis que longū foret enarrare ſolēnijs
beatū patrem canonizauit. ❡ Quinto magni
ficauit deus btm̄ franciſcū in miraculoꝝ coru
ſcatione. Et omiſſis illis que ipſo viuente di
gnatus eſt deus eius meritis operari: aliqua
hic inſeramus celebrata poſt mortē. In caſtro
pomarico in montanis apulie poſito: defūcta
eſt puella quedā parētibus vnica ⁊ predilecta
inuocauit mr̄ plena fide franciſcū cui deuotiſ
ſima erat. Apparuit illi in viſu franciſcus di/
xitqȝ.noli flere qr qd̄ poſtulas obtinebis. Sta
tim illo diſparēte:filia eius viua ⁊ incolumis
videntibus cunctis ſurrexit. In ciuitate noce
rie filius primogenitus cuiuſdā petri ex infir
mitate mortuus inuocato btō frāciſco redijt
ad vitā. Cuiuſdam vrbis rome notarij pueru
lus:vix ſeptēnis matrē ad eccleſiaȝ ſancti eun
tem puerili more ſequi deſiderans:dū remane
re domi cōpelleret̄ a matre per feneſtram pa/
latij ſe proiecit:⁊ vltima quaſſatione colliſus
continuo expirauit.mater vo que nōdū lon/
ge diſceſſerat ad ſonituȝ corruentis celeriter
redijt:filiūqȝ reperiens extinctū: ſuis clamori
bus totaȝ excitauit viciniā ad lamentū:frater
vo quidā Rao noīe patrem induxit:vt pue/
rum ſancto franciſco cōmendaret:qd̄ cum fa/
ctum fuiſſet:ſtatim corā oībus ſurrexit incolu
mis puer. In ciuitate capue:puer quidā in flu
men cecidit:vbi cum diu ſteriſſet a natatore q̄
dam inuentus fuit ſub ſabulo. Eduxit tandeȝ
illū extra extinctum atqȝ defunctum.inuoca/
to vo a ſuis ⁊ a populo circunſtante btī fran
ciſci noīe incolumis puer ſurrexit petijtqȝ ſe
ad eccleſiam beati franciſci deduci vt gratias
illi deuotuſ exolueret cuius ſe nouerat virtute

mirabiliter ſuſcitatũ. In ciuitate ſueſſa: repen
te domus quedã corruit ⁊ vnum abſorbuit iu
uenẽ ac interemit. Amotis ꝯo poſt ſpatiũ li
gnis ⁊ lapidibus: mortuꝰ inuentus eſt. At ma
ter doloris vocibus exclamabat. ſctẽ franciſce
redde mihi filiũ meũ. ſic ⁊ ppl'i qui aderãt: bti
pr̃is preſidiũ flagitabant. Sed cũ nõ eſſet vox
neqꝫ ſenſus: cadauer poſuerũt in lectulo ad ſe
peliendũ ipſũ: diẽ craſtinũ expectantes: mater
ꝯo fiduciã h̃ñs in dño cõtinue btõ franciſco
filiũ cõmendabat. Et ecce circa mediã noctis
horã exurgens ſanus iuuenis in laudis verba
ꝓrupit. In caſtro poſis qđ in cãpania poſituꝫ
eſt. Sacerdos qdã thomas noie ad repanduꝫ
acceſſit eccleſie molendinũ: deambulãs ãt in-
caute ſecus extrema canalis: ſubito caſu cauil
loſo ligno intruſus eſt: cuius impulſu voluit̃
molendinũ. Cũ igit̃ cõſertus iaceret in ligno
⁊ ſup̃ os ipſius q: ſupinus erat aquaꝝ impetꝰ
inundaret corde tm̃: q: lingua nõ poterat ſcm̃
franciſcũ flebilit̃ inuocabat. p̃ magnũ ꝯo ſpa
tiũ ſic illo iacente: ac de vita ipſius ſocijs iam
penitus deſperatis in ꝯriã partẽ molã cũ vio
lentia reuoluerũt. Et ſic eiectus ſacerdos pal-
pitans volutabat̃ in aque meatu. Et ecce qui
dã fr̃ minor cũ magna ſuauitate arreptuꝫ per
brachiũ extra flumen eduxit dicens. Ego ſum
franciſcus quẽ vocaſti: ille ſic liberatus nimis
obſtupuit volenſqꝫ pedũ ipſius deoſculari ve
ſtigia huc atqꝫ illuc anxiꝰ diſcurrebat: querẽs
a ſocijs vbi ẽ ille: quo abijt ſctũs. Qua via diſ
ceſſit: ſicqꝫ gr̃as egit deo ⁊ ſuo ſeruo franciſco
Iuuenis quidã de burgo celani incautus in
puteũ cecidit q quaſi paſſus quattuor aquaruꝫ
cõtinebat: accurrẽtibus ãt alijs vt eũ iuuarẽt
poſt longũ ſpatiũ dimiſſis vnus p̃ funẽ in pu
teũ puerũ reſpexit in aquaꝝ ſup̃ficie reſidẽtẽ
extractus tandẽ de puteo dixit oibus qui aſta
bant. Q̃ñ ſubito cecidi bti frãciſci patrociniũ
inuocaui. Qui corruenti mihi ſtatim p̃ñtialit̃
affuit ⁊ manũ porrigens leuiter apprehendit
nec vnq̃ꝫ defuit donec vna vobiſcũ de puteo
me eduxit. In ſabinenſi dioceſi vetula quedã
octogenaria erat cuius filia moriens lactantẽ
infantulũ dereliquit. Cũ igit̃ anus paupcula
plena cẽt inopia: ⁊ vacua lacte: nullaqꝫ cẽt mu
lier q̃ ſitienti paruulo lactis ſtillicidiuꝫ: iuxta
qđ exigebat neceſſitas erogaret: q̃ ſe verteret
vetula penitus ignorabat. debilitato ꝯo infã
tulo: nocte quadã oĩ hũano deſtituta ſubſidio
ad bti pr̃is franciſci auxiliũ implorandũ ſe cõ
uertit: affuit ſtatim innocentis amator etatis
Ego inquiens ſũ frãciſcus o mulier pone mã
mas tuas in ore puerili q: abundanter tibi
lac dñs dabit. Impleuit anus ſcti mandatum
⁊ ſtatim octogenarie mãme lactis copiã effu-
derunt: qđ factũ innotuit multis taꝫ viris q̃ꝫ
mulieribus: q oẽs deũ pariter laudauerunt: ⁊
ne oia diſtincte p̃curramus: cũ auditoꝝ labo-
re cõcludo cũ dño Bonauentura dicente. por
ro vir iſte btũs mirandis virtutũ ſignis in vi
ta claruit: ⁊ dic a tranſitus ſui vſqꝫ in p̃ñtis p̃
diuerſas mũdi partes preclaris miraculorum
ꝓdigijs diuina ſe potentia gl'ificãte coruſcat
nã cecis ⁊ ſurdis: mutis ⁊ claudis: idropicis ⁊
paraliticis: demoniacis ⁊ leproſis: naufragijſ
⁊ captiuis ipſius meritis remedia cõferuntur
oibuſqꝫ morbis neceſſitatibus ⁊ periculis ſub
uenit̃: ſed ⁊ multis mortuis p̃ ipſũ mirifice ſuſ
citatis innoteſcit fidelibus magnificẽtia vir-
tutis altiſſimi cui eſt honor ⁊ gloria p̃ infinita
ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo quadrageſimuſſextus de ſancto lu-
douico ordinis minoꝝ ep̃o tholoſano.

Quaſi ſol refulgens
ſic iſte refulſit in tẽplo dei. Scribũt̃
hec verba originaliter Eccleſiaſtici
l. ca. Qui mundũ cõndens mirabi-
li ſapientia celos diuerſis ornauit ſideribus
ipſe eccleſiam ſuam ſanctoꝝ varietate voluit
decorare. Et vt oſtenderet viam ſalutis oibuſ
patere poſſe: elegit de quolibet ſtatu aliquos q
electoꝝ numero aſcriberent̃. Iccirco ⁊ beatuꝫ
ludouicũ eximiũ confeſſorẽ ſuum fecit merit̃
⁊ gloria copioſum: is eſt qui iam beatus cum
xp̃o nunq̃ꝫ deſerit eos: qui patrociniũ eius ex-
poſcunt. Cuius profecto interceſſione vt ap-
parebit in ſequentibus innumera vt ſic dicaꝫ
beneficia ſummo patre petita impetrantur.
Propterea in preſenti ſermone ad eius lau-
des ingentes exprimendas omni ſtudio eſt
elaborandum. De quo conuenientiſſime dici
poſſunt verba in themate prepoſita. In qui-
bus triplicem ſplendorem ſancti ludouici diſ
tinguemus.
Primus dr̃ nobilitatis.
Scdus ſanctitatis.
Tertius claritatis.
¶ Qualiter ſctũs Ludouicus magnificat̃ ex
nobilitate ſue originis eo q̃ fuit filius primo
genitus: regis caroli: regis ſicilie.

Capitulum.j.

Rimus ſplendor ſancti ludouici dr̃ nobilitatis. fuit quidē nobiliſ genere caroli regis ſicilie filius primogenitus prout teſtaꝛ pontifex maximus ioānes.xxij.in bulla canonicationis. Verū tñ hoc loco videndū eſt vtꝝ nobilitas ſanguinis ꝛ carnalis originis: ſctis ad laudem ſit aſcribenda. Et ꝙ ſic probaꝛ ſuffi cientiſſime; qm̃ qui vitas ꝛ geſta ſctōꝝ ſcripſe runt ſemꝑ illoꝝ nobilitatē priꝰ notificare voluerunt. Vñ Mattheus.i.ca. genealogiaꝫ xp̃i texere conatus eſt dicens. Liber generationiſ ieſu xp̃i fili dauid fili abraham ꝛc̃. Et eccleſia cantat ſic de virgine mr̃e. Natiuitas glorioſe virgis marie ex ſemie abrahe orta de tribu iuda clara ex ſtirpe dauid. Et iterū: Regali ex ꝓgenie maria exorta refulget. de infraſcriptiſ ꝛ ſequentibus ſctis ita habeꝛ. Nicholaus ex nobiliſſimis parentibus originē duxit. Vincentius nobilis genere ſed nobilior fide. Ambroſius filius p̃fecti rome. Alexius fuit filius euſemiani viri nobiliſſimi ꝛ in aula imperatoriſ primi germanus nobiliſſimus genere. Bernardus ex nobiliſſimis parentibus ortus eſt. Egidius ex ſtirpe regia genitus. Hieronymꝰ euſebij viri nobiliſſimi filius. Clemens ep̃us ex nobili romanoꝝ proſapia ortus. Lucia virgo ſiracuſana nobilis genere. Anaſtaſia nobiliſſima romana. Paula fuit nobiliſſima matrona romana. Agatha ingenua mente ꝛ corpore. Maria magdalena a caſtro magdalo denominata: clariſſimis eſt orta natalibus vt pote ex ſtirpe regia deſcendentibus. Criſtina nobiliſſimis parentibus orta. Catherina coſti regis filia: clara claris orta natalibus. Et d̃ ioſeph ab arimathia ſcribitur Luce.xxiij. Et Marci vltio ca. Venit ioſeph ab arimathia nobilis decurio. Quare videꝛ ꝙ nobilitas carnis facit ad extollentiā ēt ſctōꝝ. Ex parte altera videꝛ probari poſſe ꝙ nobilitas parui aut nullius valoris exiſtat. Nā apl̃us.i.ad Corin. i.ca. dixit. Ignobilia ꝛ cōtemptibilia mūdi elegit deus. Ad idē facit ca.cū ſm̃. de prebendis ꝛ dignitatibuſ. Ad qd̃ ego rñdeo. Q: ex verbiſ apl̃i non daꝛ intelligi ꝙ nobilitas nō ſit ornamentū eorum qui illam habent: ſed tm̃ ꝙ deꝰ non elegit nobiles ꝛ doctos viros ſed piſcatores ꝛ ſimplices: vt ſic magis nota fieret virtꝰ diuina dñ per illorum predicationem in xp̃m crederet mundus. Sed notandum ꝙ tria hominū genera reperiuntur.

Primi ſunt nobiles origine ſed nō virtutibꝰ
Scd̃i ſunt nobiles non origine ſed virtutibꝰ.
Tertij ſunt nobiles ꝛ origine ꝛ virtutibus.

Primi quidem ſatis obſcuri ſunt infames ꝛ reprehenſibiles. pro quibus Claudianus dicit Degenerant homines vitijs fiuntꝗ minoreſ Et Seneca in tragedijs. Qui genus iactat ſuum aliena laudat. Et Ouidius libro de ponto non cenſus nec clarum nomen auorum. Sed probitas magnū ingeniūꝗ facit. Hinc Tullius in inuectiua contra ſaluſtiū dicebat. Ego maioribus meis virtute mea preluſi: vt ſi prius noti non fuerant a me accipiant initium memorie ſue. Tu vo tuos ꝙ turpiter offendiſti: vt ſi fuerant egregij ciues in obliuionem venerint. Quare noli mihi antiquos viros obiectare. hec ille. inueniuntur multi qui flagicijs ꝛ de decore affecti gloriantur ſic de nobilitate parentum. Alij vo vitijs ſordentes de patrie nobili conditione letanꝛ. Contra quos eſt exemplum quod refert Joannes ſolobrienſis in policatone de anatharſiſtita. hic cum vituperaretur ab archico quoniam ſcita foret: mihi inquit dedecus patria. Tu vo patrie at etiam temiſtocles vt ſcribitur a Cicerone in libro de ſenectute: fertur ſerifio cuidam in iurgio reſpondiſſe: cum ille dixiſſet. Nō eum ſua ſed patrie gloria ſplendorem aſſecutum. nec Hercle inquit. Si ergo ſerifius eſſet ignobilis: nec tu ſi athenienſis eſſes clarus vnꝙ fuiſſes. Alij dicunt nec ego ſerifius ſi eſſem nobilis. Et ſaluo meliore iudicio vtrunꝗ ſtare poteſt: ſcilicet nobilis ꝛ ignobilis. nam ſi dixerimus ignobilis: poteſt eſſe ſenſus nec ego cum virtutibus meis eſſem ignobilis ſi eſſem ſerifius in patria. ſ. humili natus. Et ſi dicamus nobilis poteſt intelligi ſic: nec ego qui ſcilicet in patria glorioſa ſum natus: ſi eſſem ſerifius ſcilicet vitioſus eſſem nobilis. Secundi ſunt nobiles: ꝛ ſi non origine tamen virtutibus: q de ſuorum parentum humilitate confundi nō poſſunt. nā vt inquit Hieronymus ad cellantiam. Sola apud deū libertas eſt non ſeruire peccatis ꝛ vera nobilitas clarūꝫ eſſe virtutibꝰ Et Caſſiodorus in epiſtolis. hec eſt indubitata nobilitas que moribus probaꝛ ornata. Et Juuenalis. nobilitas ſola eſt atꝗ vnica virtꝰ. Et Ariſto. in.iiij. politice ingenuitas eſt virtꝰ Et Seneca ad lucillum. aius nobileꝫ facit cui ex quacunꝗ cauſa lꝫ ſupra fortunam ſurgere. Et Claudianꝰ. exaltat virtꝰ nobilitando genꝰ

Et licꝰ vt refert Seneca in tragedijs. nobiles nō ſunt mihi aui nec altis inclitū titulis genꝰ ſed clara virtuſ. Et in decretis di. xl. ca. nos dr̄ nos qui preſumus nō ex locoꝝ vel generis dignitate ſed moꝝ nobilitate innoteſcere debemus: nec vrbium claritate ſed fidei puritate.
¶ Tertij ſunt nobiles ⁊ origine ⁊ virtutibus qui inter hoīes ſplendent: vt ſol in firmamēto celi. Satis vtiqꝫ decorat hoīem nobilitas ſanguīnis cū nobilitate bonoꝝ moꝛū. Quiſnā n̄ magnifaciet ſctm̄ ludouicū qui regis ⁊ regine filius formoſus corpe diuitijs affluenſ. Etate florens ingenio acutus: ac quibuſlibet tpalibꝰ bonis affluens: vitia ſpreuit: terrena calcauit: ⁊ xp̄m ieſū bn̄ beateqꝫ viuendo queſiuit. Iſta tn̄ in ſequenti ſpendore diffuſius exprimētur.
¶ Qualiter ſctūs ludouicus ſpreto mūdo ⁊ tēporali regno: vitā ſpūalē elegit pmanēs vſqꝫ in finē in virginitate. Capitulum. ij.

Ecundus ſplendor ſcti ludouici dr̄ ſctitatis. quanta xp̄o fuerit ſctitas eius deprehendere poſſumus precipue ex tribus.
Primo ex mundi deſpectione.
Scdo ex ſpeciali exercitatione.
Tertio ex virginitatis dilectione.
¶ Primo deprehendimꝰ q̄ꝫ grandis fuit ſanctitas ludouici ex mūdi deſpectione: nā vt inquit Ioānes. xxij. in bulla canonizationis. cōſiderans ſctūs iſte. ꝙ mundꝰ totus ſit poſitus in maligno ꝙqꝫ cū cōcupiſcentia ſua tranſit: ipſū fugiendo deſeruit totaliter ⁊ cōtempſit. nā rediens de catalonia. votū qd̄ fecerat de intrando ordinē minoꝛū in conuentu ſcti franciſci de monte peſulano voluit adimplere: ſed cū frates timore patris ipſum recipere nō auderent: votū ipſū ibi publice iterauit. Et cuꝫ a bonifacio papa predeceſſore ipſius ioānis requireret ꝙ aſſenſum preſtaret ꝓuiſioni de ſe facte: eccleſie tholoſane: rn̄dit ſe hoc facturuꝫ nullatenus quo aduſqꝫ votū qd̄ fecerat adimpleret. Cuius deuotōi annuente pontifice habitū ordinis minoꝛū ſuſcepit in p̄ſntia generalis miniſtri: qui fuit poſtea ioānes eps̄ portuēſi. atqꝫ flexis genibus fecit ꝓfeſſionē q̄ facto ꝓuiſionē de ſe factā eccleſie tholoſane acceptauit mādatiſqꝫ apoſtolicis obediuit: itaqꝫ hitu ſcti franciſci veſtitus: pontificalē dignitatem ſuſcepit. Quē habitū ſp vſqꝫ ad mortē detulit ſm tn̄ cōdecentiā epalis gradus. Et in hoc minoꝝ ordinis excellentia demonſtraf: cuius habitū deferre nō erubuerunt tot inſignes ⁊ celebratiſſimi viri: vt ſctūs ludouicus de quo loquimur. Et alij plurimi q nō ſūt omittēdi. Nā vt habemus in cronicis ordinis: ferdinandꝰ Rex caſtillie dimiſſo regno nepoti ſuo intrauit hunc ſctm̄ ordinē mortuuſqꝫ eſt frater minor ſepultus colibrie. Rex iacobus in regno arragonie mortuus eſt cū habitu fratꝝ minorū ⁊ ſepultus barchinone. In eodem regno Rex alfonſus mortuus eſt cū habitu ⁊ ſepultus hilerde. Fedéricꝰ rex inſule ſicilie mortuuſ eſt cuꝫ habitu ⁊ ſepultus meſſane. Robertus rex ſicilie frater ſcti ludouici p tres dies ante mortē ſuſcepto habitu ⁊ facta profeſſione ſepultus eſt neapoli in ſancta clara. Btūs Henricus rex cipri virgo puriſſimus factus frater minor obijt cum habitu ⁊ ſepultus eſt nicoſie Tanta quidē eſt xp̄ianoꝝ deuotio ad habituꝫ bti franciſci vt q illū in vita nō ferūt ſepenumero cupiant hr̄e in morte ⁊ ſepultura. Ob quā cām pontifices ſūmi ſpū ſcō edocti deuotionē hanc ampliare volentes ſpūalibus gratijs ſic deferētes habitū donare voluerūt. Nā vrbanus quartus conceſſit remiſſionē quarte partis peccatoꝝ moriētibus cū habitu fratrū minoꝛū: bulle habenf ianue ⁊ in monte peſulano. Sil'iter ⁊ Nicholaus quartus ꝯcedit remiſſionē quarte partis. Idem facit Clemens tertius bulle habenf ianue: peruſij: mediolani ⁊ venetijs: dicta ſūt hec ad extollendā ꝯmerito humilitatē habitus ordinis minoꝝ quē btūs ludouicus tanto ardore ac deuotione geſtauit
¶ Scdo deprehendimꝰ q̄ꝫ ſublimis fuit ſctitas beati ludouici ex ſpirituali exercitatione. vt eni teſtaf ſupranoīatus Ioānes. xxij. ſanctꝰ iſte in etate exiſtēs tenera religioſiſſime educatus eſt. dū xp̄o quartūdecimū attigit annū: ductus fuit in catalonia cū duobus ſuis fratribus: datus obſes ꝓ liberatione p̄ris: vbi tam feruenter dedicauit ſe ſtudio ꝙ infra ſeptēniū quo ibi obſes fuit ſub diſcipli a fratrū minoꝛū: quos ſecū habebat in ſocios in primitiuis ſciētijs ⁊ ſacra pagina ſic ꝓfecit ꝙ vir dei pollens ingenio de predictis ſcientijs nō ſolū publice ac priuate ſubtiliter diſputare valeret ſed ſolēniter clero ⁊ pp'lo ꝓponere verbū dei vt putaref hec ſcia infuſa ſibi magis diuinitꝰ q̄ꝫ humanitus acquiſita: orationi erat aſſiduꝰ miſſas audiebat deuote. In magnis xp̄o feſtiuitatibus cū preparatiōe multa corpus ſūmebat dn̄icum. factus aūt ſacerdos diebus quaſi ſingulis celebrabat. audiētie xp̄i dei inſiſteba.

attente. Mira ꝙo compaſſione ad pauperes
ferebať:quibus largius tã priuatas ꝙ̃ publi
cas elemoſinas faciebat. vñ factus eps tholo/
ſanus ꝑ vnum ſuũ familiarẽ ſecretariũ man/
dauit. ꝙ de ſuoꝝ quantitate reddituũ quantũ
ſibi ſufficeret ꝓ moderatis expenſis retineret
volens ꝙ totũ reſiduũ in ſuſtentandis paupe
ribus poneretur: ꝙ̃uis ꝙ̃ prelatus tam magnus
eſſet ac filius tanti regis. Cũ aũt iret pariſius
pauperi quẽ quaſi nudũ reperit multũ compa
tiens:abſcondite cappã cõtulit:quã portabat
ſibiq́ fecit ſecrete aliam apportari. Viginti/
quinq́ pauperes in ſua domo reficiebat quot
tidie:quoꝝ ipſe aquam manibus infundebat
aliaq́ ſeruitia menſe miniſtrabat: viſitabat
multotiens hoſpitalia pauperum ⁊ infirmis
prompto aĩo ſubueniebat: pontificatus offi/
cium exercebat cũ diligentia:miſſas dicendo
aſſidue:ordines deuotiſſime celebrando. Cleri
cos quibus de beneficijs ꝓuidere volebat ex/
aminando de articulis fidei: vita ⁊ moribus
diligenter iudeos ⁊ gentileſ inducebat ſedulo
ad baptiſmũ ac quoſdã eoꝝ de ſacro fonte le/
uauit. ¶ Tertio deprehendimꝰ quanta fuerit
ſanctitas beati ludouici ex virginitatis dile/
ctione floruit quippe virginitate puriſſima. d
qua Joãnes.xxij.in bulla ſepiꝰ noĩata ait. Ca
ſtitatis amor a puero affecerat eius mentem
adeo ꝙ ob ipſius fidã cuſtodiã: mulierũ con/
ſortia vitabat oĩno:in tantũ ꝙ niſi forſan cũ
matre ⁊ ſororibꝰ:ſolus cũ ſola:nullo vnq̃ tꝑe
loquebať:verba inhoneſta horrebat audire: ⁊
loquentes talia grauiter arguebat fratres nõ
minus ꝙ̃ duo ⁊ interdũ quattuor in ſua iace/
bãt camera in ſue teſtimoniũ nitide puritatis
Cum apl̃o etiam paulo ſobrietate cibi ⁊ potꝰ
corpus ſuũ caſtigabat aſſidue ſeq́ frequenter
manu ſua qñq́ aũt alicuius conſocij cum ca/
thenis ferreis diſciplinans veſtiendo pro ca/
miſia rudẽ ſtamineã ⁊ deferendo ad nudam
carnẽ ꝓ cingulo cordã groſſã:ipſã carnem in
ſeruitutem ſpũs redigebat.
¶ Qualiter ſanctus ludouicus migrauit iu/
uenis ex hac vita:quẽ Joannes.xxij.canoniça
uit:qui ⁊ plurima eius miracula narrat.

Capitulum.iij.

Ertius ſplendor ſancti ludouici dř clari
tatis. voluit nanq́ deus ipſum triplici
claritate niteſcere:
Prima dř felicis conſũmationis.
Scda eccleſiaſtice canoniçationis.

Tertia miraculoſe coruſcationis.
¶ Prima claritas dř felicis conſũmationis.
refert de ipſo Joannes.xxij.hec verba.glorio
ſus iſte ſctũs ad deũ fontẽ viuũ quẽ auide ſi/
tierat migraturus infirmitate decũbens vlti
ma deuotiſſime ſũpſit: dñicum corpus ꝙ̃uis
ſatis debilis de lecto exiens in occurſũ dñi ſal
uatoris: quo reuerenter ſuſcepto oſculataq́
cruce in ſilentio diutius manſit. Tandẽ in eũ
diuinis completis miniſterijs aĩa illa ſancta
carne ſoluta in celũ aſcendit:cuius facies poſt
mortẽ pulchrior ꝙ̃ ante apparuit. Ipſũq́ in/
tuentibus non mortuus ſed dormiens vide/
bať. In ipſa aũt ſui tranſitus hora. Quidam
frater minor deuotꝰ officio predicator in orõ/
ne exiſtens in quodam loco remoto neſciens
de obitu eius: vidit aĩam ipſius multitudine
angeloꝝ in celũ deferri dicentiũ. ſic fit ſeruiẽ/
ti deo in mũditia ⁊ puritate. Fuit ãt totius vi
te ſue curſus vigintitriũ annoꝝ ⁊ ſex menſiũ
Tranſiuit ex hoc mũdo in loco q brundula dř
anno dñi. M.cc.lxxxix. quartodecimo calẽdaſ
ſeptẽbris media nocte:ferie ſcdẽ infra octauã
aſſumptionis beate marie virginis. Et ſepul
tus in regia ciuitate marſilie in eccleſia fratrũ
minoꝝ. ꝓut ipſe iã dũ viueret ordiauit. Pro
pter hec oĩa ⁊ illã que dicenda erunt audien/
da ſunt verba grauiſſima Joãniſ.xxij. Ait.n.
laudeť magnifice deus noſter cuius dextera
huic epo contulit ſtelliferũ regium diadema.
Applaudant ⁊ ipſi celi ciues quorum cetibus
ſctũs iſte ſole ſplendidior eſt inſertus. Canãt
quoq́ altiſone francie ſicilie ⁊ vngarie regna
de quorũ orto cãdoris niuei flos erupit. Quo
rum vitis germinat dulcẽ vuam cuius liquor
celũ letificans:abunde effundiť in calice ſũmi
regis. Leteť inſuꝑ ciuitas tholoſana tãto dita
ta preſule:que apud deũ aduocatũ habet ſedu
lum ⁊ patronũ. Sed ⁊ fratrũ minorũ ordo cõ
ſpicuus:noue laudis canticũ promere nõ de/
ſiſtat:in aula celeſti tam preclarũ alũnũ feſti
ne diuinis cõſpectibus repreſentans hec igiť.
¶ Secũda claritas qua deus ſplendere fecit
beatum ludouicũ diciť eccleſiaſtice canoniça/
tionis. ioãnes quidẽ ſecundus ipſum cathala/
go ſanctoꝝ aſcripſit ſeruatis oĩbus que requi
runť in canoniçatione ſanctoꝝ. Nã predeceſ/
ſores ſui.ſ.bonifacius octauus cuiuſ tempore
beatus ludouicus ex hac luce migrauit. Et bñ
dictus vndecimus Et clemens quintus inter
ueniente morte id complere non valuerunt.

¶ Tertia claritas dr miraculoſe coruſcatiõis nãq3 vt prefatus Joãnes.xxij.aſſerit magnis miraculis deus ſanctũ ludouicũ poſt ei9 obitum clarũ fecit. quorum aliqua certis ꝓbata teſtimonijs ad declarandã hui9 ſcti gloriam ipſe narrat.que etiã nos hoc loco duxim9 inſerenda. Quedã duoꝝ annoꝝ puella duobus menſibus paſſa febres expirauit.facto ꝟo voto p patrẽ iſti ſancto mox ſuſcitata eſt ⁊ vbera matris ſuxit. Quidã puer quinq3 annoru3 febribus extinctus.facto voto p patrẽ eiuſ ad vitam redijt ſanus ⁊ abſq3 febribus. Queda3 puella annoꝝ ſeptem p dies aliquos febrib9 cruciata tandẽ expirauit. facto ꝟo voto per ſuos ad dictũ ſctm̃: recuperauit ſpm̃ ⁊ reuixit Quedã puella nobilis que ex caſu ad terrã de nutricis brachijs per ſeptem annos paſſa fuerat ſurditatẽ ad inuocationem huius ſcti ad plenũ extitit liberata. Quidã qui poſt fortem febrem loquelã p menſe3 perdiderat:ad ſepulchrũ ſancti huius delatus illam recuperauit. Quedam mulier cũ ex partu quodã violento de puero mortuo ⁊ in eius vtero tranſuerſato cõtracta in manibus ⁊ pedibus ac femoribus biẽnio pmãſiſſet. facto voto ad iſtũ ſctm̃:ꝙ ſi eã ſuis meritis adiuuaret.toto tpe vite ſue viſitaret eccleſiã vbi corpus ſcti iacebat. ſubito cepit dormire. Et expergefacta repperit ſe ſanatã. Mulier quedã p octo ãnos morbo epilentico fatigata emiſſo voto ꝙ ſingulis anniſ ſepulchrum ſcti viſitaret mox extitit liberata Monialis quedã poſt longã febrẽ quã paſſa fuerat dolorẽ incurrerat in oibus mẽbris ſuiſ in tantũ ꝙ diebus duodecim non niſi alieno adiutorio de lecto poterat ſe mouere. Inuocato ꝟo huius ſcti patrocinio ſana ⁊ icolumis eſt effecta. Cum homo quidam qui miraculis huius ſancti detrahere nitebaꝛ euerſionẽ faciei ⁊ oculoꝝ turpiter incurriſſet:ſicq3 manens per duos dies huic ſancto cũ oĩ deuotiõe qua poterat ſe vouiſſet ad ſepulchrũ eius veniens ⁊ offerens caput cere anteq̃3 exiret eccleſiã reperit ſe ſanatũ. Hec inquit Joãnes.xxij.ſunt mirabilia ſolius altiſſimi quibus ⁊ q̃3plurib9 alijs mirificare voluit ſanctũ ſuũ ac toti mũdo reddere venerandum. Igiꝛ ⁊ nos deprecemur illũ vt ſua interuentione optineamuſ dei grãm ⁊ tandem gloriam ſempiternã. Amen.

¶ Sermo quadrageſimuſſeptimus de ſancto thoma de aquino ordinis predicatorum.

Edit illi ſcientiam ſanctoꝝ. Scribunꝛ hec ꝟba originaliter Sapientie.x.ca. O bligatur xpiana religio colere ac venerari deuotione precipua ſanctu3 thomã de aquino qui ſua eruditione mirabili ſingulariſ ſimaq3 doctrina eccleſiã dei magnopere decorauit. Nam tpibus noſtris null9 eſt adeo ſapiens ⁊ doctus qui ſancti thome preſidio non indigeat:vt eni in hoc ſermone clarius explicabimus de rebus tam humanis q̃3 diuinis: tanta docuit:tantaq3 ſcripſit.ꝙ quilibet in q̃cunq3 facultate peritiſſimus: ſancti thome libros legendo doctior fieri poſſit. Qua de re d ſcientia eiuſ diſſerere equũ eſt ac rõnabile quã magis illi a deo infuſã q̃3 humanitus acquiſita3 pie fateri poſſum9:in qbus triplicẽ excellẽtiam ſcie ſcti thome proponim9 extollendam.
Prima dr ſublimitatis.
Scda vtilitatis.
Tertia ſanctitatis.

¶ Qualiter ſctũs thomas fuit doctor theologie:⁊ d ipſius theologie atq3 ſcientie laudib9
Capitulum.j.

Rima excellentia ſcientie ſcti thome dr ſublimitatis. Nã doctor fuit ſacre theologie que dignitate ſua preponiꝛ cunctis ſciẽtijs naturalibus ⁊ moralibus. Sed ꝑ intelligẽtia pleniore huius partis:tria dubia ſunt abſoluenda.
Primũ vtrũ theologia ſit ſcientia.
Scdm vtrũ ſit alijs ſcientijs dignior.
Tertiũ vtꝝ ſcia in generali ſũpta ſit extimãda
¶ Ad primũ dubiũ rñdet Tho.i.parte.q.i.ꝙ theologia ſcientia eſt. Sed ſciendũ ꝙ duplex eſt genus ſciaꝝ. Quedã eni ſunt que ꝓcedũt ex principijs notis:lumine nãlis intellectus. ſicut ariſmetrica:geometria: muſica ⁊ hmõi. Quedã ꝟo que procedunt ex principijs notiſ lumine ſuperioris ſcientie: ſicut pſpectiua ꝓcedit ex principijs notificatis p geometriam. Et muſica ex principijs notis p ariſmetrica3. Et hoc modo ſacra doctrina eſt ſcientia:q2 ꝓcedit ex principijs notis lumine ſuperioris ſcientie:que.ſ.eſt dei ⁊ beatoꝝ. Vñ ſicut muſica credit principia tradita ab ariſmetrica:ita ſacra doctrina credit principia reuelata a deo. Sed obijcere quis põt.ꝙ theologia non ſit ſcientia.nam vt inquit Ariſto.in prin.methaphiſice.experiẽtia ſingulariũ eſt: ars ꝟo vni-

uerſaliū: fit āt ars cū ex multis experimentis in intellectu vna fit de ſi'ibus acceptio. Sed doctrina theologie pro magna parte non eſt vniuerſaliū: ſ3 ſingulariū. tractat eni de geſtis abrahā iſaac ⁊ fi'ibus: ergo nō eſt ars vel ſcia Ad hoc ita rñdet Alexāder de ales in.i.ſūme. Q2 vniuerſale dr̄ q̄ttuor modis. In predican do vt hō. In exemplando vt forma ſotularis ad multos ſotulares. Et vita iob ad vitā mul toꝝ hoim. In ſignificando vt iacob ad ſigni ficandū iuſtū qui ꝯbit cū Rachele ⁊ lya q2 ex erceet ſe in vita actiua ⁊ cōtemplatiua. In cau ſando vt deus cā vniuerſalis oim rerum. Et xp̄s cā vniuerſalis reparationis hoim. ſm B ḡ dicēdū. Q2 eſt vniuerſale in ſcriptura ſacra h3 eni ſnias generales. vt ibi: initiū ſapientie timor dñi. h3 ſnias particulares. vt que propo nunt̄ hiſtorice in quibus q̄tū ad ſenſū exteri orem eſt vniuerſale ſcdo mō dictū. ſ. in exem plando. vt verbi grã. In litterali hiſtoria abra he ⁊ iob: qd̄ narrat̄ eſt ſingulare. Sed adhuc i ſcriptura narrat̄ vt exemplar ſit vite ⁊ cōuer ſationis bonoꝝ. Hinc ad Romanos. xv. ca. ait apl'us. Quecunq3 ſcripta ſunt ad nr̃a3 do crinā ſcripta ſunt. q̄tum Xo ad ſenſū interi orem ⁊ ſpūalem eſt vniuerſale tertio mō in particularibus ſententijs. ſ. vtile in ſignificā do: q2 eſt ſignū rei vniuerſalis ad multa. Q̄tū Xo ad vtrūq3 ſenſum interiorē ⁊ exteriorem ſiue in ſententijs particularibus ſiue genera libus ſm q͛ ſit redductio ad deū qui eſt cā vni uerſalis conditionis reru3: vel ad xp̄m qui eſt vniuerſalis cā reparationis. Uniuerſale eſt quarto modo in cauſando. ſm ergo hunc mo dum ⁊ diſtinctionē eſt dicere doctrinā ſacra3 eſſe rerū vniuerſaliū. ¶ Secundū dubiū fuit vtrū theologia ſit alijs ſcientijs dignior. Ad qd̄ rñdet Tho. vbi ſupra. q͛ ſic: nam cū iſta ſciē tia q̄tu3 ad aliquid ſit ſpeculatiua ⁊ practica oēs alias tranſcendit: tā ſpeculatiuas q̄3 pra cticas. Speculatiuaꝝ eni ſciētiaꝝ vna altera dignior dr̄. tum ꝓpter certitudinē: tū propter dignitatē materie. Et q̄tum ad vtrunq3 hec ſcientia alias ſcientias ſpeculatiuas excedit. ſm certitudinē quidem: q2 alie ſcientie certitu dinē hñt ex naturali lumine rōnis hūane que poteſt errare. hec aūt ſcientia certitudinē ha bet ex lumine diuine ſcientie que decipi nō po teſt. Scdm dignitatē Xo materie: q2 iſta ſciē tia eſt principaliter de his que ſua altitudine rationem tranſcendunt. Alie Xo ſcientie con

ſiderant ea tm̄ que ratōni ſubduntur. Practi carum Xo ſcientiarum illa dignior eſt: que nō ad vlteriorem fine3 ordinatur ſicut ciuilis mi litari. Nam bonum exercitus ad bonum ciui tatis ordinatur. finis autem theologie ſiue doctrine ſacre: inq̄tum eſt practica: eſt beati tudo eterna: ad quam ſicut ad vltimum fine3 ordinantur omnes alij fines ſcientiarum pra cticarum. Franciſcus Xo de mayronis in li. d͛ veritatib⁹ dionyſij quem ſcripſit ad inſtātiā regis Roberti. ſuper librum de myſtica theo logia ait. Omnes ſcientie ancillantur theolo gie ⁊ aliquo modo ſubalternantur. Sed notā dum q͛ quattuor modis vna ſcientia dicitur alteri ſubalternari. Primo modo q2 efficiens ſub efficiente: vt quia principium ſub princi pio: ponendo q͛ principia ſunt cauſe cōcluſio nu3 effectiue. Et ſic ſubalternatur muſica ariſ metrice ⁊ perſpectiua geometrie: quia conclu ſiones ſuperiorum ſunt principia inferiorum Et iſta dr̄ propria ſubalternatio. Secūdo mō q2 materia ſub materia: ⁊ q2 ſubiectū ſub ſub iecto. Sicut phiſica ſubordinat̄ methaphiſice Quia corpus mobile quod eſt ſubiectum phi ſice continetur ſub ente quod eſt ſubiectū me thaphiſice. Tertio modo q2 forma ſub forma: vt pote q2 modus agendi ſub modo agendi. Et ſic omnis alia ſcientia ſubordinatur logice q2 ipſa tradit modum ſillogiçandi ⁊ demon ſtrandi vniuerſis. Quarto modo quia finis ſub fine: frenefactiua equeſtri: quia finis illi⁹ eſt propter finem iſtius. Alie ergo ſcientie nō ſubalternantur theologie primo modo: quia eius principia non ſunt communia. vtpote articuli fidei. Nec ſecundo modo quia ſubie ctum eius eſt ſingulariſſimum. Nec tertio modo quia non procedit p̱ regulas quas alijs ſcientijs tradat. Sed quarto modo quia fineſ aliarum ſunt propter finem iſtius: melius tū dicitur ſubordinatio q̄3 ſubalternatio. hec frā ciſcus. ¶ Tertium dubium fuit vtrū ſcientia in generali ſumpta ſit magnifacienda. Et vt refert Tho. iij. parte. q. ix. ſcientia large accipi tur pro qualibet cognitione intellectus. ſunt ergo nōnulli qui ſcientiam reprobant viroſq3 doctos aſpernantur. Contra quos duo ad lau dem ſcientie merito duxim⁹ inſpicienda. Pri mum in quibus ſcientia reperitur cū decore ⁊ ornamēto maximo. Secundū quantā huma no generi ſcientia attulit vtilitatem. Accedit quide3 primo ad cōmendationē ⁊ extollentiā

ſcientie.ꝙ ipſa reperit̄ in deo ꝛ in quibuſlibet
ab eo productis electiſqꝫ creaturis. De condi
tore ſi quidē oīm aiunt theologi in rebus diui
nis exercitati:ꝙ ſicut bonus eſt eternuſ immē
ſus incōmutabilis ꝛ beatiſſimus. Ita ꝛ omia
ſciens. Scientia tñ vt ponit Tho.i.pte.q.xiiij
non eſt in eo qualitas vel habitus: ſed actus
purus:ꝛ ſubſtantia: qm̄ nō per aliud a ſe intel
ligit. Et ꝗuis alia a ſe cognoſcat:tñ vt ſcripſi
mus in ſermone primo de timore iudiciorum
dei.intellectus ille diuinus infinitus nō reci
pit aliūde pfectionem: cuiꝰ pfectio eſt ſola di
uina eſſentia. Quo fit vt materialia imateria
liter diuiſibilia indiuiſibiliter ꝛ mlt̄a vnitiue
cognoſcat:qꝛ ipſe immaterialis eſt ſimplex ꝛ
vnus. vñ qualis eſt ipſe: talis ꝛ cognitio eius.
Et ne in his diutius imoremur:in deo eſt ſcia
qua cognoſcit ſeipſū. Et quicquid eſt in rebꝰ
creatis ſiue in celo ſiue in terra ſiue in mari.
quinimo ſapia ſua condidit tam variaſ diſtin
ctas ordinataſqꝫ rerꝫ naturas vniuerſa conſti
tuens in pondere:numero: ꝛ menſura. nouit
oia anteqꝫ eſſēt qui numerat multitudinē ſtel
larꝫ ꝛ gutullas oceani. Sed taceamus ſtupen
da que dici poſſent de ſcia dei. Et ad alios ver
tamus ſermonē. Fecit ille artifex ſapiētiſſimꝰ
angelos a ſue creationis primordio:tanta lu
ce ſcientie preditos: vt intellectuales ſubſtan
tie ſpūales mentes ꝛ immaterialia lumina a
ſanctis intelligentieqꝫ a philoſophis nuncu
pent̄. At ꝛ hoī primo hoc donū ampliſſimum
tradit̄ fuiſſe tributū:ꝙ rerū oīum propter ipꝫ
conditarꝫ cognitionē acceperit vt mgr̄ ſniarū
refert di.xxiij. ſi li. cunctiſqꝫ aiantibus noia
ſm ſuā ꝓprietatē deſignauit. Nō eſt pretereū
dum ſilentio.ꝙ dū verbū caro factū eſt ꝛ habi
tauit in nobis.aiaꝫ de nouo creatā plenā ſcia
ꝛ gr̄a ſibi vinculo indiſſolubili copulauit:omi
ignorantia ſecluſa. vt diximis in ſermone.v.
hmōi opis. Apoſtoli inſuꝑ militantis eccleſie
fundatores cū litteris opaꝫ nō dediſſent: ꝛ ad
predicationē euangelij forent deſtinādi a ſpū
ſancto illuminati ſunt:vt ſic doctiores effecti
euangelicā tubā ſonarent. Inde moti patres
antiqui ſtatuerūt: vt nullus officiū predicatio
nis exerceat:niſi ſit apprime eruditus ꝛ doctꝰ
ſicut in quadrageſimali ſcripſi in ſermone de
verbo dei. Cur ergo non erit extollenda ſcia.
cur non ſtudioſe querenda. Cur non a cunctꝭ
mortalibus auidiſſime exoptāda.facit aūt ad
eius cōmendationē preter illa que cōmemora
nimus.ꝙ oēs hoīes nā ſcire deſiderant. vt dicit
Ari. Et oēs ducimur ꝛ trahimur ad cognitio
nis ꝛ ſcie cupiditatē ſm ꝙ ait Cicero. Pro
pter que oia Plato in thimeo dixit. Sciētia
eſt diuina dei:quo nil maius diuina magnifi
centia humano generi cōmodauit. Scdo per
ſcrutari debemus.quanta ſit ſcie altitudo ſub
limis ex vberrima vtilitate quā cōtulit huma
no generi ꝛ in dies afferre nō deſinit:ꝛ in pri
mis a iuris conſultis viris clariſſimis initiuꝫ
ſumendi duxi.ipſi nanqꝫ legibus ab eis cōdi
tis:ex quibus inſimul collectis tā grandia vo
lumina cōplent̄ genteſ populoſqꝫ inſtruxerūt
vt humanā celibēqꝫ vitā excolerent. Quiſnā
hoīes rōne preſtantes:nō exiſtimet brutis de
teriores vilioreſqꝫ pecudibus:ſi paſſionibus
vitioſis nō ꝯpeſcentur. Jō lex prodit̄ vt appetitꝰ
noxius ſub iuris regula limitet̄ ꝑ quā genus
humanū vt honeſte viuat:alterū nō ledat:ius
ſuū cuiqꝫ tribuat informat̄. ſicut ponit̄ in ꝓ
logo decretaliū. ſūmo igit̄ ingenio facte ſunt
leges vt ſcribit̄.di.iiij.ca.facte ſunt autē leges
vt earū metu humana coherceat̄ audacia. tu
taqꝫ ſit inter improbos innocentia. Ciues pa
cifice viuant:maiores minoribus fauorē im
pendant:minores maioribus reuerentiā exhi
beant:pares paribus ꝯcordiā donent. Et oēs
imortali deo pie religioſeqꝫ famulēt̄. De ipis
vo medicis quid referemus:nō tacet ſcriptu
ra ſacra dignitatē eorꝫ:dū ſnia illa grauiſſima
ſapientis oblectat̄. Honora inquit medicū:ꝓ
pter neceſſitatē eni creauit altiſſimuſ. Et iterꝫ
diſciplina medici exaltabit caput illiuſ:ꝛ in cō
ſpectu magnatorꝫ collaudabit̄ altiſſimus. De
terra creauit medicinā:ꝛ vir ſapiens non ab
horrebit illā. Que vba ponunt̄ Eccle.xxxviij
ca. Profecto corpora nr̄a aīe intellectiue in
ſtrumenta ꝛ organa delicata a quibus exeunt
tanta morborꝫ mala pſepe medicorꝫ preſidio
curata:gratiſſime ſanitati reddunt̄: et que ſa
na ſūt ꝛ robuſta ne in graues egritudies in
cidant preſeruant̄. Sed his oībus maiꝰ eſt ꝙ
theologorꝫ opera factum eſſe nemo ſane men
tis ambigit. Nōne apoſtolorum predicatōne
idolatrie pernicies que totum pene vaſtaue
rat orbeꝫ vndiqꝫ eſt eiecta. Inſuper tot inſur
gentes hereſes quis expugnauit quis euertit
quis penitus ſuffocauit:niſi virtus ꝛ ſapien
tia eorum qui ſe doctrine firmiter dedicarūt.
Audeo dicere ꝙ ſi doctores vtriuſqꝫ lingue
grece.ſ.ꝛ latine hereticorꝫ venenatas fraudes

oppugnaſſent: xp̄iana religio foret extincta. Obmitto quanta facta ſint ab inquiſitoribus heretice prauitatis: precipue predicatoꝝ ⁊ minorum ordinuꝫ contra perditiſſimas hereſes manicheoꝝ: arrianoꝝ: legardoꝝ: fraticellorū aliorūqꝫ quorū vocabula cauſa breuitatis ſubticemus. Et vt partē iſtā breuius expediam⁹ dicim⁹. ꝙ ſcia viros doctos reddit in vtroqꝫ ſeculo glorioſos. Nā Socrates magnū nomē adeptus eſt. de quo Tullius in queſtionibus tuſculanis ait. Socrates primus ph̄iam vocauit e celo quā locauit in vrbibus introduxit in domos ⁊ coegit de vita ⁊ moribuſ rebuſqꝫ bonis ⁊ malis querere. Et Hiero⁹ contra iouinianū dicit de ſocrate. Hunc oium ph̄oꝝ ſecte tanqꝫ ſapientie ⁊ virtutis vnicū fontem venerant. Is tn̄ vt Valerius meminit de his q humili loco nati clari euaſerunt. Matre obſtetrice patre marmorario genitus eſt. cuius nomen ſplendet ꝓpter ſciaꝫ. Demoſtenes inſuper princeps oratoꝝ grecie humilimos habuit genitores. Auluſgelius etiā li.ij. noctiuꝫ acticaꝝ refert ꝙ phedon cuius nomen plato illū librum diuinū de immortalitate aīe dedit. ſeruus fuit emptus a cebe ſoratico. cuius ſocius fuit in ph̄ie diſciplinis. ex p⁹ ph̄us illuſtris fuit. Menippus fuit ſeru⁹ poſtea ph̄us. Pōpilius ſeruus theſaſtri ꝑipatetici. poſtea ph̄uſ Perſeus çenonis ſtoici ſeruus ph̄us. Diogenes cinicus ſeruus ⁊ ex ſeruitute in libertatē venit tādē ph̄us. Epictetus ſeruus poſtremo ph̄us. qui oēs ex ph̄is ꝓpter peritiā litterarū gloriam ſibi ampliſſimā vendicarunt. Nec ſolum ipſi qui doctrina pollēt clariſſimi habent Quinimo ciuitates ⁊ regna in quibus lr̄aruꝫ ſtudia frequentant miro fulgent decore. Vn̄ Aug⁹. xviij. li. de ci. dei. ait. q̄uis athenienſes in grecia plurimū claruiſſe fateat. Etiam ſaluſtius romanus hiſtoricus plus tn̄ fama q̄ꝫ re ipſa. Nam loquens de illis. athenienſiū inqt res geſte ſicut ego exiſtimo ſatꝫ ample magnifice fuere. verū aliquanto minores q̄ꝫ fama feruntur. Sed qr prouenere ibi ſcriptoruꝫ ingenia per terraꝝ orbem athenienſium facta per maxima celebrantur. Itaeorum qui fecerunt virtus tāta habetur quantū verbis potuerūt extollere preclara ingenia. Accedit huic ciuitati non parua etiam ex litteris ex ph̄is gloria. ꝙ ibi potiſſimū talia ſtudia viguerūt. hec ille. In regno vo celoruꝫ viri docti fulgebūt quaſi ſplendor firmamenti ⁊ quaſi ſtelle in ꝑpetuas eternitates. vt dr̄ Danielis. xij. ca. iō Hiero⁹ aſſerebat. Diſcamus in terris quorū ſcientia nobiſcum perſeuerat in celo. magna itaqꝫ ſcientie ⁊ doctrine eſt excellētia. In qua ſingularis inuētus eſt beatus Thomas. Neqꝫ tm̄ viribus ingenij ⁊ exercitij illam acquiſiuit. ſed munere diuino poſt factam quidem ꝓfeſſionē ſuā in ordie predicatoꝝ. Frater Joannes Theutonicus magiſter ordinis ipſum ſecum pariſiuꝫ duxit. deinde coloniam Vbi ſub fratre Alberto magiſtro i theologia eiuſdem ordinis florebat ſtudium generale. Studio aūt vacans orōni ⁊ ſilentio quantū poterat adeo ſe dabat. vt vocarent eum fratres bouem mutū. Cum aūt magiſter Albertus libꝝ dionyſij de diuinis nominimus legeret quidam ſtudens tardus ingenio. ad ſanctū thomam ſe contulit vt ei lectionem repeteret. qđ ſanctus tho. libenti aīo fecit non ſine admiratione illius. qui mox magiſtro perſpicacitatē ingenij ſancti thome reuelauit. Contigit aūt illis diebus dictū magiſtrū diſputare quādā queſtionē difficilem. quā cum frater thomas collectā ſcripſiſſet in cedula. ⁊ quidam ſtudēs caſu ipſam ante eius cellulā inueniens magiſtro alberto oſtendit. qui mādauit magiſtro ſtudentiū vt queſtionē ſatis difficilem ei committeret de qua in craſtino reſponderet. quā ex obedientia ſuſcepit. Et ad orationē confugit atqꝫ i craſtino ita rn̄dit vt diceret ei magiſter frater thoma. Tu non videris tenere locum reſpondentis ſed determinantis. fecitqꝫ ſibi quattuor argumenta tam ſubtiliſſima vt crederet oīno illum concluſū. Ad que cum frater thomas ſufficiētiſſime reſpondiſſet. dixit magiſter albertus. Nos vocamus iſtuꝫ bouē mutū: ſed ipſe talē mugitū dabit: qui ſonabit in toto mundo. Tandem cū in breui plurimū ꝓfeciſſet factus fuit baccalarius pariſin⁹. Et ibi pariſius gradū magiſterij cū humilitate ſuſcepit. Omni quippe tpe dū legere vl' diſputare debebat orare ſolebat deum ⁊ hanc orationē dicebat. Creator ineffabilis qui de theſauris tue ſapientie nouem angeloꝝ ierarchias noſti. ⁊ eas ſupra celū empirreū miro ordine collocaſti atqꝫ elegātiſſime partes vniuerſi diſpoſuiſti. Tu inqꝫ qui verus fons luminiſ diceris atqꝫ ſupereminens principium infundere digneris ſuper intellectus mei tenebras lumen claritatis ⁊ iuſticie duplicem in q̄ nat⁹ ſum remoueas priuationē tenebraꝝ. pctm̄. ſ.

⁊ ignorantiam. Qui linguas infantiū facis
diſertas linguā meā erudias ⁊ in labijs meis
grām ⁊ bñdictionē infundas. Da mihi intelli
gendi acumē:addiſcendi facilitatem:retinen/
di capacitatem:interpretandi ſubtilitatem:lo
quendi grām copioſam: ingreſſum inſtruas:
progreſſum dirigas. Egreſſum compleas per
xpm dñm nrm. Amen. Dum itaqꝫ gradū ma
giſterij deberet ſuſcipere:⁊ oroni feruenter i/
tenderet aliquantulū obdormiuit. Apparuit
aūt illi ſic dormienti angelus confortans cuꝫ
vt magiſteriū acceptaret. ꝓponeretqꝫ in ſuo
examine illud publice. Rigans montes de ſu/
perioribus tuis:in fructu operum tuoꝝ ſatia
bitur terra.

¶ Qualiter doctrina ſancti Thome eſt ſatis
vtilis:eo ꝙ eſt copioſa facilis ⁊ merito ſapien
tibus ⁊ inſipientibus grata. Capitulum.ij.

Ecunda excellentia ſcie ſcti Thome dr
vtilitas. Profuit nanqꝫ mirū imodū ec
cleſie dei:eo ꝙ nō tm̄ fuit in ſe ſciens.ſed alios
docuit predicando ⁊ legendo: ⁊ vt ꝑpetua fie/
rent que docebat ſcribendi officiū accepit. Eiꝰ
aūt ſcripta triplicē habent conditionem.
Prima dr copioſitatis.
Scda facilitatis.
Tertia gratioſitatis.

¶ Prima cōditio eoꝝ que ſctūs thomas ſcri
pſit dr copioſitatis. Scripſit nanqꝫ copioſe:tā
ea que ſpectant ad nālem vel ēt moralē phiam
Sed ſuꝑ oia res diuinas abūdantes notauit.
Scripſit ſuꝑ quattuor libros ſententiaꝝ.ſum
mā theologie quā in tribus voluminibus cō
pilauit. Sūmā contra gentiles. opus ſuꝑ q̈t/
tuor euangelia. Et preter hoc aliā poſtillā ſu/
per euangelia. Suꝑ eplas pauli. ſuꝑ Iſaiam
ſuꝑ Ieremiā.ſuꝑ cantica.ſuꝑ iob.ſuꝑ magnā
partē pſalterij. Compendiū theologie. queſti
ones de veritate.qōes de quolibet.qōes d̉ aia
ſuꝑ dionyſiū de angelica ierarchia. ⁊ de diui/
nis noibꝰ.ſuꝑ boetiū d̉ trinitate.⁊ ebdomadi
bus.⁊ de duabus naturis.contra auerrois de
vnitate intellectus. ꝯ guilelmū de ſctō amore
qui dicebat religioſos mendicantes nō laborā
tes manibus nō poſſe ſaluari. Scripſit etiam
officiū de corpore xpi. Et q̃ꝫplura opuſcula de
diuerſis materijs vt in hoc videat̃ de eo tam
ſtupendū miraculum. Ꝗꝛ vnus homo modico
tpe:tot potuerit ſubtilitates qōnum ⁊ profun
ditates tam ſubtiliter penetrare ſtilo tam cō/
poſito ⁊ ſuccincto diſcurrere. Que i tot volu/
minibus reduxit in ſcriptis. viginti quinqꝫ
anni fluxerunt inter eius magiſteriū ⁊ obituꝫ
Obijt nanqꝫ anno dñi. M.cc.lxxiiij. pontifi/
catus gregorij.x.anno.iiij. Et vite ſue anno
xxxviij.ſeptima die marcij.hora matutinali
Vt igit̃ vbertateꝫ doctrine ſancti thome ma/
gnificemus dicere poſſumus. Ꝗꝛ ſi om̄es libri
phie ⁊ theologie perirēt. Et illi quos thomas
ſcripſit ſoli reperirent̃:nunq̃ꝫ lux ſcientie ⁊ ve
ritatis poſſet extingui. ¶ Scda conditio eoꝝ
que thomas ſcripſit dr facilitatis.hꝫ enim do
ctrina illa quandā claritatē ⁊ ordinē ita ſuauē
vt abſqꝫ mlta difficultate imbibi valeat. Ne/
qꝫ ꝓpterea eſt paruipendenda:qꝛ cū facilitate
ſit tradita:cū in quolibet genere ſiue docendi
ſiue dicendi a cunctis viris doctis facilitas ex
tollat̃. Inquit eni Cicero li.de oratore. Is eſt
eloquens qui alta humiliter: humilia grauit̃
⁊ mediocra temperate dicere pōt. In eodem
inſuper libro magis comprobare videt̃ ſnias
graues abſqꝫ ornatu:q̃ꝫ fucata ꝟba ſine ſnia
ait ergo. Quid eſt tam furioſū q̃ꝫ verboꝝ vel
optimoꝝ atqꝫ ornatiſſimorū ſonitus inanis
nulla ſubiecta ſnia:nec ſcientia. Sunt nōnulli
qui gloriant̃ ſi id qd̉ docent aut perſuadent:
ꝓpter inuſitata verba:aut confuſas ⁊ implicis
tas rōnes:ſub auditoribus cum labore intelli
gant̃. Contra quos aulus gelius.li.x. noctium
acticaꝝ ita ſcribit. Verbis vti nouis ⁊ icogni
tis durius eſt: q̃ꝫ verbis ſordentibus. Rome
quidā celebratus homo in cauſis cū apud pre
fectū vrbis verba faceret. Et dicere vellet:ino
pem quendā miſero victu viuere ⁊ furfureuꝫ
rodere panē vinūqꝫ fetidum potare.hic ingt.
Eques romanus:apludam edit:⁊ flores bibit
que verba cunctoꝝ aſtantiū aios prouocarūt
ad riſū.ille ei legerat:apludā veteres ruſticos
frumenti furfureū dixiſſe.iteꝫ flores audierat
priſca voce ſignificare vini fecem uitiacijs ex/
preſſam.primū verbū legerat in plauto. ſcdm
apud ceciliū in polimenis:q̄ ſibi ad ornamēta
oronum ſeruauerat. diximus iſta vt oñdamꝰ
q̃ꝫ ſit laudabile ſnias ſubtiliſſimas cuꝫ oi qua
fieri poteſt facilitate explicare: ſicut ſanctus
thomas feciſſe probat̃. ¶ Tertia conditio do
ctrine ſcti thome dr gratioſitas. Eſt quippe
vniuerſaliter grata doctis pariter ⁊ indoctis.
Quod verū eſſe ego expertus ſum in predica/
tionibus quas feci in oibus fere italice ciuita
tibus.nā fauente deo vbiqꝫ ad me audiendū
populi in mltitudine copioſiſſima cōuenerūt